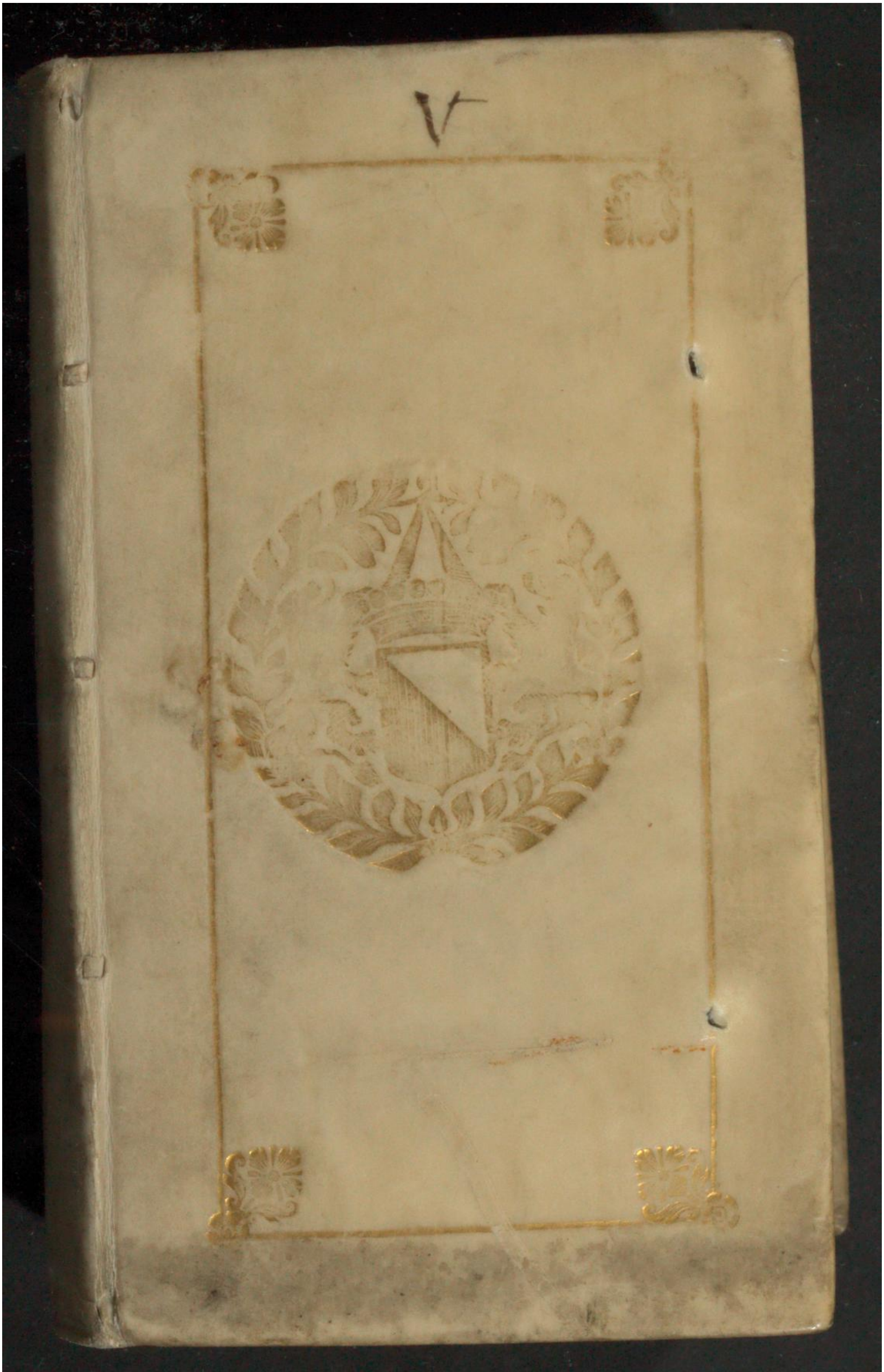

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

186 O 22.
NIET PLANKEN
(BOEKBANDNR 1775-D5)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Casparum à Royen, amplissi-
mæ spei puerum, cum è classe
eptima in sextam princeps
scenderat, in singularis diligen
tiæ monumentum hoc litterario
ræmio, quo currenti calcar
dderem, prosecutus sum

Henricus à Ratinghen

Gymnasij Hieronom.

Rector.

Ultraiecti ipsis Calendis
Augusti, aº cIↄIↄcLXIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

186 O 22 186 O 22

DESID.

ERASMI

ROTEROD.

COLLOQUIA

Nunc

EMENDATIORA.

Cum Annotationibus

ARNOLDI MONTANI.

AMSTELODAMI,

Apud JOANNEM JANSSONIUM.

CIↃ IↃC LVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

GENERIS SPLENDORE,

Morum integritate Illuſtri

MAGNÆ SPEI,

AD MAGNA NATO ADOLESCENTI

PETRO HOOFDIO DE GRAAF

FILIO

D. CORNELII *de* GRAAF,

Domini in Zuyd-Polsbroeck.

ITa de Republica literaria communibus ſuffragiis meritus cenſetur præſens autor : ut etiam eruditorum coryphæi principatum hac in parte illi deferant. Orbis certè inſcitiæ caligine obſeptus, quaſi novo repente ſole, poſt diutinas Cimmerias tenebras aliquot retro ſæculorum, haud ſine detectione fœdæ barbarïei, ab eodem eſt illuſtratus. Habet quod ſibi gratuletur parens Batavia, quæ tam grande cœli depoſitum mundo protulit; ut collapſas humaniores artes abſterſo ſitu reſtauraret. Omnium manibus teruntur docti labores; quibus literatum orbem ſibi devinxit, & ſe æternitati intulit. Exſtant plura ingenti mole volumina : inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quæ ſummo applauſu Colloquia ſunt excepta, non mea ſed & aliorum commendatione majora: ubi è media vita unumquemque tam congrue ſuam ſuſtinentem perſonam, non minus pura quam feſtiva Latinitate, introducit, ut identidem unius in omni vita accuratiſſimam rationem habuiſſe videatur; dum interim, ubique ſui ſimilis, mores omnium veriſſimis coloribus ad vivum depingit. Inſigne hoc opus notabili augmento noſtrarum Annotationum marginalium locupletatum, Nobiliſſime adoleſcens; tuum nomen in fronte circumfert: ut, quod olim ab Eraſmo celebris typographi Frobenii filio dicatum, & illum & alios Latiniores & meliores reddidit, ad te etiam, celebriori ortum genere & ad faſces Amſtelodamenſes nato, eaſdem utilitates deferret; ſeque patricio & conſulari GRAVII nomine in ipſo limine commendaret. Accrevit noſtris qualibuſcunque lucubrationibus: tibi ex iiſdem bonarum artium & pietatis ſemina accreſcant, animitus voveo. Vale.

In Schellingvvouda VIII. *Cal. Ianuar.*
CIↃ IↃ C LVIII,

Tibi tuiſque devotiſſimus
ARNOLDUS MONTANUS
Verbi Divini Miniſter.

JOAN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

JOANNIS SLEIDANI de Colloquiis Deſ. Eraſmi Roterodami judicium.

INter alias complures lucubrationes, quibus literarum ſtudia mirifice promovit Eraſmus, libellum quoque juventuti confecit ex dialogis, eumque ſubinde locupletavit, cum avidiſſime legeretur. Et ut erat ingenii præſtantiſſimi ſummæque vir eloquentiæ, variis in eo luſit argumentis, ex media rerum natura deſumptis hominumque vita: & mirabili quadam dexteritate ſuaviſſimoque dicendi genere, morum ac pietatis præcepta tradit, & ſimul errores inveteratos atque vitia per occaſionem demonſtrat. Hinc illa de ipſo querimonia.

JULII CÆSARIS SCALIGERI *poſt graviſſimas ſimultates de eodem judicium.*

TUne etiam moreris? ah quid me linquis, Eraſme,
Ante meus quam ſit conciliatus amor!
Tune etiam? cui tam parvus fuit orbis, ut altæ
Expleres mentis fulmina torva tuæ?
Ergo ſidereis poſtquam eſt invecta quadrigis
Atque Dei læto lingua recepta ſinu,
Ille ego qui inſanæ ridebam vulnera mortis
Conditaque Ætnæa tela triſulca manu,
Ad quodvis ſtupeo momentum ac territus aſto:
Maxima cum videam numina poſſe mori.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

JANUS SECUNDUS HAGIENSIS.

DEfunctus vita, longique laboribus ævi,
  Hac ſitus eſt tandem doctus Eraſmus humo.
Quem licet extrema rapuerunt fata ſenecta,
  Et vitæ ſaturum ſopiit alta quies,
Nos tamen hunc velut immaturo funere raptum
  Flemus, & effuſis diffluimus lachrymis.
Ille igitur periit, & quondam illa illa diſerta
  Et dulci manans nectare lingua tacet.
Ingeniumque ſagax & amor virtutis & æqui
  Omnia ſub parvo condita ſunt tumulo.
Illum igitur canos virtus lacerata capillos,
  Et Charites lugent, luget & ipſa Fides.
Collectaſque roſas Permeſſi ad flumina Nymphæ
  Inſpergunt ſacro Pierides tumulo.

Theologi celeberrimi in Philænum ejuſdem obtrectatorem.

ERaſmus ille, quo fatentur plurimi
Nihil fuiſſe vel futurum doctius,
Tibi Philæne ſtupidus eſt & plumbeus:
Et quicquid uſquam ab omnibus fingi poteſt
Calumniarum, ſtulte in illum congeris.
Latra, Philæne, quandiu & quantum voles:
Hunc ſcire conſtat plura quam tu neſcias.

GISBERTI COGNATI *de eodem judicium.*

MAgnus Roterodamus ille noſter,
Hæc quo ſæcula neminem tulerunt
Majorem, neque priſca clariorem
Norunt tempora, vix cui futura
Parem poſteritas videbit ulla,
Hoc ſub marmore conditus quieſcit.

VITA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

VITA
ERASMI,
Eraſmo Autore.

NAtus Roterodami vigilia Simonis & Iudæ, circa annum 67. ſupra milleſimum quadringenteſimum. Mater dicta eſt Margareta, medici cujuſdam Petri filia, è Septimontio, vulgo Sevenbergen, oriunda. Fratres illius duos Dordraci, pene nonagenarios, vidit. Pater dictus eſt Gerardus. Is cum dicta Margareta, ſpe conjugii (& ſunt qui interceſſiſſe verba dicunt) vixit. Eam rem indigne tulerunt & parentes Gerardi & fratres. Pater erat Helias, mater Catharina. Vterque pervenit ad extremam ſenectutem: Catharina pene uſque ad nonageſimum quintum annum. Fratres erant decem, nulla ſoror ex eodem patre & matre; omnes conjugati, excepto uno. Gerardus erat natu minimus. Viſum eſt omnibus, ut ex tanto numero unus Deo conſecraretur (noſti affectus ſenum) & fratres volvebant rem animo. Scilicet ſic fore apud quem convivarentur. Gerardus videns ſe modis omnibus excludi à matrimonio magno conſenſu omnium, fecit quod ſolent deplorati: clam fugit, & ex itinere miſit parentibus & fratribus epiſtolam, cum manu manum complexa addito elogio, Valete, nunquam vos videbo. Interim relicta eſt ſperata conjux gravida. Puer alitus eſt apud aviam. Gerardus Romam ſe contu-

lit. Illic ſcribendo (nam tum nondum ars typographorum erat) rem affatim paravit. Erat autem manu feliciſſima, vixitque juveniliter. mox applicuit animum ad honeſta ſtudia. Græce & Latine pulchre calluit. Quin & in Iuris peritia non vulgariter profecerat; nam Roma tum doctis viris mire floruit. Audivit Guarinum. Omnes autores ſua manu deſcripſerat. Parentes ubi reſciverunt eſſe Romæ, ſcripſerunt, puellam (cujus matrimonium ambierat) eſſe vita functam. Id ille credens, præ mœrore factus eſt Presbyter, totumque animum ad religionem applicuit. Reverſus domum, comperit fraudem: nec illa tamen unquam poſt nubere voluit, nec ille unquam poſt ſollicitavit eam. Puerum autem curavit liberaliter educandum, vixque quatuor annos egreſſum, in ludum literarium miſit. Ac primis annis minimum in literis illis profecit inamœnis, quibus natus non erat. Vbi nonum ageret annum, miſit Daventriam. Mater ſequuta eſt, cuſtos & curatrix teneræ ætatis. Ea ſchola tunc adhuc erat barbara. Prælegebatur * Pater meus: *exigebantur tempora. Prælegebatur Ebrardus & Iohannes de Garlandia: niſi quod Alexander Hegius & Zinthius cœperant aliquid melioris litteraturæ invehere. Tandem ex pueris colluſoribus, qui grandiores natu audiebant Zinthium, primum cepit odorem melioris litteraturæ. Poſt aliquoties audivit Hegium, ſed non niſi diebus feſtis, qui-*

* Ita incipit libellus quidam Grammaticus, illo ævo in ſcholis prælegi ſolitus, qui M. S. exſtat in Bibliotheca Boxhorniana. Vide Vitam Eraſmi, & Epiſtolas à P. Scriverio editas, ac brevi auctiores publicandas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quibus legebat omnibus. Hic pervenit ad claſſem tertiam. Tum peſtis ibi vehementer ſæviens ſuſtulit matrem relicto filio , jam annum decimum tertium agente. Quum peſtis indies magis incrudeſceret , tota domo in qua agebat deſolata, reverſus eſt in patriam Gerardus, accepto triſti nuntio, cœpit ægrotare , ac paulo poſt mortuus eſt. Vterque deceſſit non multo ſupra annum quadrageſimum. Tres tutores inſtituit, quos habebat fidiſſimos: quorum præcipuus erat Petrus Winckel ; tum ludi litterarii magiſter Goudæ. Legavit rem mediocrem, ſi tutores bona fide adminiſtraſſent. Ita Buſcumducis ablegatus eſt , quum jam ſatis maturus eſſet Academiæ. Verum illi Academiam metuebant, quod alere religioni ſtatuiſſent puerum. Illic vixit (hoc eſt perdidit) annos ferme tres: in ædibus Fratrum , ut vocant , in quibus tum docebat Romboldus, qui mire adamabat ingenium pueri. Qui & ſollicitare illum cœpit, ut ſuo gregi accederet. Puer inſcitiam ætatis excuſabat. Hic exorta peſte, quum diu laboraſſet febri quartana, ad tutores reverſus eſt jam ſtilo quoque ſatis promto, ex aliquot autoribus bonis formato. Vnus tutor perierat peſte : cæteri duo re non admodum bene geſta agere de monaſterio cœperunt. Adoleſcens languens febri, quæ ſupra annum illum tenuerat, non à pietate abhorrebat: cæterum à monaſterio abhorrebat. Itaque diem ad cogitandum ſumit. Interim tutor ſubornat , qui pelliceant, qui minitentur , qui imbecillem animum perpellant. Atque interea locum in monaſterio Canonicorum repererat, qui vulgo Regulares *dicuntur, in Collegio,*

quod eſt juxta Delſt, dicto Syon, *quæ domus eſt principalis ejus Capituli. Vbi dies veniſſet reſpondendi, reſpondit prudenter adoleſcens, ſe nondum, neque quid eſſet mundus ſcire, neque quid eſſet monaſterium, neque quid eſſet ipſe. Proinde videri conſultius, ut adhuc annos aliquot in ſcholis ageret, donec ſibi notior eſſet. Hæc quum videret conſtanter ab adoleſcente dici, ſtatim infremuit Petrus Winckel. En ego, inquit, fruſtra laboravi qui talem locum tibi magnis precibus pararam. Tu nebulo es, ſpiritum bonum non habes. Abdico tutelam meam, vide unde alaris. Adoleſcens reſpondit, ſe accipere abdicationem, & ea eſſe ætate, ut non opus tutoribus eſſet. Vbi videt, ſe minis nihil proficere, ſubornat fratrem, qui & ipſe tutor erat, negotiatorem. Is blanditiis agit. Accedunt inſtigatores undique. Habebat ſodalem, qui prodidit amicum: & urgebat febris, nec tamen arridebat monaſterium. donec forte fortuna monaſterium ejuſdem ordinis in Emaus ſive Steyn juxta Goudam viſeret. Ibi repperit Cornelium, quem Daventriæ ſodalem in eodem cubiculo habuerat. Is nondum ſacrum illum cultum acceperat. Viderat Italiam, ſed parum doctus redierat. Hic ſuum agens negotium, cœpit mira eloquentiâ depingere vitæ genus ſanctiſſimum: copiam librorum, otium, tranquillitatem, ſodalitatem angelicam. Alii alliciebant, alii propellebant. Onerabat febris. Hunc delegit locum faſtidito altero. Lactabatur interim, donec haberet ſacram veſtem. Interea, tametſi adoleſcens ſenſit ſuo propoſito quam non omnia illic re-*

ſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſponderent, tamen totum illum gregem excitavit ad ſtudia. Parantem abire ante profeſſionem, partim pudor humanus, partim minæ, partim neceſſitas coercuit. Profeſſus eſt. Tandem per occaſionem Epiſcopo Cameracenſi Henrico à Bergis innotuit. Is Cardinalitium galerum ſperabat: quem & impetraſſet, niſi præſentes defuiſſent nummi. Ad hoc iter optabat hominem Latine doctum. Itaque per hunc evocatus eſt cum authoritate Epiſcopi Trajectenſis: quæ ſola ſufficiebat. Autoritatem tamen Prioris & Generalis adjunxit. Conceſſit in familiam Epiſcopi, ſervato tamen habitu. Quum Epiſcopus eſſet deſtitutus ſpe galeri, ſentiretque illum in amore parum conſtantem erga omnes, id egit, ut Lutetiam ſtudiorum mitteretur gratia. Promiſſum eſt ſtipendium annuum. Nihil miſſum eſt. Sic ſolent principes. Illic in Collegio Montis acuti, ex putridis ovis & cubiculo infecto morbum concepit. Itaque ad Epiſcopum rediit. Acceptus eſt honorifice. Recreatus eſt à morbo Bergis. Reviſit Hollandiam: hoc animo ut maneret apud ſuos. Sed ipſis ultro hortantibus, Lutetiam rediit. Vbi deſtitutus auxilio Mœcenatis, vixit verius quam ſtuduit, & ob peſtilentiam, ibi multis annis perpetuam, per ſingulos annos redeundum erat in patriam. Tandem ubi totum annum ſæviret peſtis, Lovanium commigrare coactus eſt. Ante inviſerat Angliam in gratiam Montioii, tunc diſcipuli nunc Mæcenatis; ſed amici verius quam benigni. Id temporis omnium bonorum apud Anglos benevolentiam ſibi conciliavit; ob id præſertim,

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quod profecturus in Galliam, ſpoliatus in littore Dovarienſi, non ſolum non ultus injuriam eſſet, ſed mox libellum in laudem Regis totiuſque Angliæ edidiſſet. Tandem è Gallia magnis promiſsis in Angliam revocatus eſt. Quo tempore amicitia Archiepiſcopi Cantuarienſis auctus eſt. Vbi promiſſa non reſponderent, petiit Italiam; cujus adeundæ deſiderio ſemper arſerat. Egit paulo plus quam annum Bononiæ. Inde Venetias ſe contulit, ediditque Adagia. Inde Patavium, ubi hybernavit. Mox Romam, quo jam fama celebris ac plauſibilis præceſſerat. Raphaëli Cardinali S. Georgii præcipue charus fuit. Non defuiſſet ampla fortuna, niſi mortuo Rege Henrico Septimo, & ſucceſſore Octavo, amicorum literis ampliſsima pollicentibus in Angliam revocatus eſſet. Illic reliquum ætatis peragere decreverat. Verum ubi ne tum quidem præſtarentur promiſſa, in Brabantiam ſe ſubduxit; invitatus in aulam Caroli Cæſaris, cui Conſiliarius factus eſt, opera Ioannis Silvagii Cancellari imagni. Mutati cultus rationem reddit in libello primo, quo reſpondit Laïcis ſycophantiis. Valetudo ſemper fuit tenera, unde crebro tentabatur febribus; præſertim in quadrageſima, ob piſcium eſum, quorum ſolo odore ſolebat offendi. Ingenium erat ſimplex, adeo abhorrens à mendacio, ut puellus etiam odiſſet pueros mentientes, & ſenex adillorum aſpectum, etiam corpore, commoveretur. Linguæ inter amicos liberioris, nonnunquam plus quam ſat eſſet. Et ſæpe falſus, amicis tamen diffidere non poterat. Nec putidulus erat, neque quicquam unquam

quam

quam ſcripſit, quod ipſi placeret. Ac ne facie quidem propria delectabatur, vixque extortum eſt amicorum precibus, ut ſe pingi pateretur. Dignitatum ac divitiarum perpetuus contemptor fuit, neque quicquam prius otio ac libertate habuit. Candidus alienæ doctrinæ æſtimator: fautorque ingeniorum unicus ſi fortuna ſuppetiſſet. In provehendis bonis literis nemo magis profecit: gravemque ob hanc rem invidiam ſuſtinuit à barbaris. Vſque ad annum quinquageſimum, nec impetiit quenquam, nec impetitus eſt à quoquam ſtilo. Idque habebat ſibi propoſitum, omnino ſtilum incruentum ſervare. A Fabro primum eſt impetitus. Nam Dorpiana orſa ſuppreſſa ſunt. In reſpondendo ſemper civilis erat. Lutherana Tragœdia intolerabili illum oneravit invidia. Diſcerptus eſt ab utraque parte, dum utrique ſtudet conſulere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

INDEX
AUTORUM,

Quibus in concinnandis his Annotationibus uſi ſumus.

ABbas Urſpergenſis.
Abrahamus Ortelius.
Actius Sannaſarius.
Adrianus Dammannus.
Adrianus Turnebus.
Ægidius Baudeloenſis presbyter.
Ægidius Tſchudus.
Agellius.
Ælius Lampridius.
Æmilius Probus.
Æſopus.
Agrippa.
Alcuinus.
Alexander ab Alexandro.
Alfonſus Avares.
Alfonſus de Caſtro.
Alfonſus de Ulloa.
Andreas Braccius.
Antonius Mancinellus.
Antonius Muretus.
Antonius Pinetus.
Antoninus.
Antyllus.
Appoldia.
Apollonius Rhodius.
Arias Montanus.
Athenæus.
Aubertus Miræus.
Auguſtinus.

BAlduinus Junius.
Balæus.
Barlandus.
Barnabas Briſſonius.
Bartholomæus de Piſis.
Bartrand de Loque.
Baſilius.
Beatus Rhenanus.
Beda.
Bellarminus.
Bergomenſis.
Berthault.
Beverovicius.
Beza.
Biblia.
Boëthius.
Bonifacius Amerbachius.
Bucanus.
Buchlerus.
Budæus.
Buxtorphius.

CÆlius Rhodiginius.
Cajetanus.
Caſaubonus.
Caſpar Varrerius.
Caſſianus.
Caſtaldus.
Chemnitius.
Chiliades Eraſmi.
Chriſtianus Simon.
Claudius Salmaſius.

Cle-

Clemens Alexandrinus.
Coccius Sabellicus.
Columella.
Cominæus.
Conradus Geſnerus.
Conradus Mylius.
Cornelius Nepos.

DIogenes Laërtius.
Dominicus Soto.
Donatus.

EGnatius.
Elias Schedius.
Eilhardus Lubinus.
Erythræus.
Eutychus.

FAvorinus.
Feſtus Hommius.
Florentinus.
Florus.
Forbeſius.
Franciſcus Luiſinus.
Franciſcus Zabarella.
Franciſcus Fabricius.
Franciſcus Rueus.
Franciſcus de Victoria.
Franzius.
Freinshemius.
Fulgentius.
Fulvius Urſinus.

GAbriel Jermeus.
Gabriel Vaſquez.
Gaguinus.
Galenus.
Geolfredus Bernicius.

Georgius ab Auſtria.
Georgius Mangoldus.
Germanus Abbas.
Gerardus Voſſius.
Glareanus.
Godeſcalcus Stewechius.
Gregorius Nyſſenus.
Guilielmus Ameſius.
Guilielmus Budæus.
Guilielmus Saluſtius Bartaſſius.
Guicciardinus.

HEnricus Bullingerus.
Henricus Hoſtienſis.
Hermannus Follinus.
Herodotus.
Hieronymus.
Hieronymus Verrutius.
Hieronymus Mercurialis.
Hieronymus Vida.
Hilarius.
Hottomannus.

JAcobus Dalecampius.
Jacobus de Guiſa.
Jacobus Gualterius.
Jacobus de Voragine.
Immanuel Tremellius.
Innocentius III. Papa.
Joannes Magirus.
Joannes Bond.
Joannes Iſacius Pontanus.
Joannes Huigen à Linſchooten.
Joannes Pflaumern.
Joannes Kirchmannus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Joannes Stumpfius.
Joſephus Scaliger.
Irenæus.
Iſidorus.
Julius Pollux.
Juſtinus.
Juſtus Lipſius.

LAberius.
Lactantius.
Lambertus Schafnaburgenſis.
Laurentius Agricola.
Leander Albertus.
Leo I. Papa.
Lindenbrogius.
Lyranus.

MAcarius.
Macrobius.
Malmeſburienſis.
Manilius.
Manaſſeh Ben-Iſraël.
Marlianus.
Martinus Zeillerus.
Marnixius.
Melchior ab Hambach.
Modeſtinus.

NAuclerus.
Nebriſſenſis.
Nicephorus.
Nicolaus de Clerck.
Nicolaus Perottus.
Nicodemus Friſchlinus.

ONuphrius Panuinus.
Oppianus.
Otto Friſingenſis.
Ovidius.

PAcatus Drepanus.
Paralipomena ad Abbatem Urſpergenſem.
Paulus Ægineta.
Paulus Jovius.
Pauſanias.
Petrus Ægidius.
Petrus Bizarus.
Petrus Bontemps.
Petrus Berthault.
Petrus Bertius.
Petrus Cluniacenſis.
Petrus Ciacconius.
Petrus Crinitus.
Petrus Cunæus.
Petrus Ribadeneira.
Petrus Matthæus.
Petrus Martyr.
Petrus Scriverius.
Perſius.
Philo Judæus.
Philoſtratus.
Philippus Beroaldus.
Plato.
Platina.
Plinius.
Plutarchus.
Polycarpus Lyſerus.
Polydorus Virgilius.
Pomponius Macco.
Poncettus Cardinalis.
Propertius.
Ptolemæus.
Publius Mimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

RAbanus Maurus.
Raymundus Capuanus.
Raymundus Lullius.
Ravanellus.
Richard Baker.
Rivius.
Rodolphus Hoſpinianus.
Roſinus.
Ruffinus.

SAlluſtius.
Sammonicus Serenus.
Sebaſtianus Munſterus.
Sebaſtianus Franck.
Seneca.
Serenus.
Sextus Pompejus Feſtus.
Sidonius Apollinaris.
Sigebertus.
Solinus.
Sophocles.
Soſipater Chariſius.
Statius.
Strabo.
Suidas.
Sym̃achus.

TErtullianus.
Theanus.
Theodoricus Abbas S. Trudonis.
Theophylactus.
Theophraſtus.
Thomas Dempſterus.
Thomas Aquinas.
Toſtatus.
Trithemius.

VAtablus.
Varro.
Vegetius.
Vincentius.
Virgilius.
Volaterranus.

Wendelinus.

Xiphilinus.

Zaſius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

COLLOQUIORUM
INDEX.

ABbatis & eruditæ.	Pag. 350
Abſurda.	638
Ἄγαμος γάμος.	615
Adoleſcentis & ſcorti.	269
Alcumiſtica.	375
Amicitia.	766
Apotheoſis Reuchlini Capnionis.	177
Ἀπροσδιόνυσα.	638
Ars notoria.	687
Ἀστραγαλισμός.	650
Charon.	601
Colloquium ſenile.	314
Concio, ſive Merdardus.	691
Conjugium.	218
Conjugium impar.	615
Convivium diſpar.	588
Convivium fabuloſum.	396
Convivium Poëticum.	275
Convivium profanum.	83
Convivium religioſum.	122
Convivium ſobrium.	681
Copiæ compendium.	115
Cyclops, Euangeliophorus.	630
Deambulatio.	52
Diluculum.	673
Diverſoria.	260
Domeſtica confabulatio.	260
Echo.	585

Emen-

Ementita nobilitas. 640
Epicureus 798
Epithalamium Petri Ægidii. 355
Euangeliophorus, Cyclops. 630
Euntes in ludum litterarium. 67
Exſequiæ Seraphicæ. 744
Exorciſmus, ſive Spectrum. 363
Formulæ variæ. 69. ad 115
Franciſcani, πτωχοπλούσιοι. 331
Funus. 559
Γεροντολογία. 314
Gloriæ acquirendæ vera ratio. 591
Γυναικοσυνέδριον. 663
Herilia juſſa. 37
Hyppoplanus. 385
Impoſtura. 628
Inquiſitio de fide. 297
Ἱππεὺς ἄνιππος. 640
Ἰχθυοφαγία. 483
Ludus Glob. miſſ. 42
Sphæræ per annulum ferreum. 48
Luſus pueriles. 43
Militaria. 33
Militis & Carthuſiani. 235
Monitoria pædagogica. 41
Merdardus, ſive Concio. 691
Naufragium. 248
Νηφάλιον συμπόσιον. 681
Opulentia ſordida. 730
Ὄχημα, γεροντολογία. 314
Percontandi formulæ. 7 ad 21
Peregrinatio religionis ergo. 441
Philodoxus. 714
Pietas puerilis. 52
Πολυδαιτία. 588
Primi congreſſus variæ formulæ & colloquia, 1. &c. 24. &c.
Problema. 788
Proci & puellæ. 187
Pſeudochei & Philetymi 243

Πτω-

Πτωχολογία. 390
Πτωχοπλούσιοι, Franciſcani. 331
Puerpera. 416
de Rebus ac vocabulis. 595
de Sacerdotiis captandis. 29
Saltus. 50
Salutandi ratio & formulæ. 1. &c.
Senatulus. 663
Scorti & adoleſcentis. 233
Spectrum, ſeu Exorciſmus. 363
Synodus grammaticorum. 608
Talorum luſus. 650
Valetudinis formulæ. 10
Venatio. 65
Virgo μισόγαμος, id eſt, abhorrens à nuptiis. 203
Virgo pœnitens. 215
Votum temere ſuſceptum. 24. 25
Uxor μεμψίγαμος. 218

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

D. ERASMUS ROT.

OPTIMÆ SPEI PUERO JOHANNI ERASMIO FROBENIO S. D.

*VIcit libellus tibi dicatus expectationem noſtram, Eraſmi mellitiſſime: tuum erit videre, ne fallas expectationem noſtram. Ille ſic adamatur, ſic rapitur, ſic teritur manibus ſtudioſæ juventutis, ut & patri tuo fuerit ſubinde typis excudendus, & mihi novis acceſſionibus identidem locupletandus, dicas & illum ἐράσμιον * quempiam eſſe, deliciaſque Muſarum ſacra colentium. Quo magis adnitendum erit, ut tu quoque ſis, quod diceris, hoc eſt, ut literis & morum probitate ſis omnibus bonis chariſſimus. Vehementer autem pudendum fuerit, ſi (cum tam multos hic libellus, & Latiniores reddiderit, & meliores) tu commiſeris, ut ad teipſum non redierit eadem utilitas, quæ per te pervenerit ad omnes. Cumque tam multi ſint adoleſcentes, qui tibi nomine Colloquiorum gratias agunt; nonne merito cenſeatur abſurdum, ſi tua culpa factum videatur, quo minus mihi poſſis eodem nomine gratias agere? Accrevit libellus ad juſtam voluminis magnitudinem, tibi quoque conandum eſt, ut quantum accreſcit ætas, tantum accedat & honeſtæ eruditioni & morum integritati. Suſtines non vulgarem exſpectationem. cui reſpondere neceſſarium, vincere pulcherrimum fuerit: certè fallere ſine ſummo dedecore non potes. Nec hoc dico, quod hactenus pœniteat profectus tui, ſed ut currenti calcar addam, quo curras alacrius. præſertim cum eam ætatem ingreſſus ſis, quâ non alia continget felicior ad imbibenda literarum ac pietatis ſemina. Fac igitur, ut hæc Colloquia vere tua dici poſſint. Dominus Ieſus ſervet iſtam ætatem tuam puram ab omnibus inquinamentis, ſemperque ad meliora provehat. Vale. Baſileæ Kal. Auguſt. Anno* M D XXIV.

* id eſt, amabilem.

FAMI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

FAMILIARIA COLLOQUIA.

In Primo Congressu.

NON temere docet quidam, 1. ut ſalutemus libenter. Comis enim & blanda ſalutatio ſæpe conciliat amicitiam, inimicitiam diluit: certè mutuam benevolentiam alit augetque. Quidam uſque adeo Demeæ 2. ſunt, ingenioque agreſti, ut vix ſalutati reſalutent.

Nonnullis hoc vitii conciliavit educatio verius, quàm natura.

Urbanitatis eſt ſalutare obvios, aut eos qui nos adeunt, aut quos adimus ipſi colloquendi gratia. Item operis aliquid agentes, cœnantes, oſcitantes, 3. ſingultientes, ſternutantes, tuſſientes. In 4. ructu crepituve ventris ſalutare, hominis eſt plus ſatis urbani.

Sed incivilius etiam eum ſalutare, qui reddit urinam, aut alvum exonerat.

Salve pater, ſalve matercula, ſalve mi frater, ſalve præceptor obſervande, ſalve multum mi patrue, ſalve dulciſſime nepos.

Urbanum eſt addere cognationis aut affinitatis titulum, niſi cum habent aliquid odii: tum enim præſtat abuti minus quidem propriis, ſed plauſibilioribus: 5. Veluti cum novercam ſalutamus matrem: pri-

1. In Diſtichis, vulgo Catoni inſcriptis.

2. Proverbialiter Demeæ vocantur auſteri. Apud Terentium Demea ſenex difficilis. Proprium autem hic ſumitur pro appellativo.

3. Singultimus, quoties ſpiritus vacans ab humore, in loco ſpiritui deputato retinetur. Hinc dum emittitur, nec poteſt erumpere, diſtentionem inducit, quæ ſingultus dicitur.

4. Ructus eſt concocti cibi in ventum efflatio.

5. Idem Horatius notat: Frater, pater adde; ut cuique eſt ætas, ita quemque facetus adopta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

vignum, filium: vitricum, patrem: ſororis maritum, fratrem: fratris uxorem, ſororem. Idem in ætatis aut officiorum titulis faciendum. Gratius enim fuerit, ſi ſenem, patrem, aut virum eximium ſalutes, quàm ætatis cognomine: etiamſi olim honoris cauſa dicebatur 1. ὦ γέρον. Salve præfecte, ſalve tribune: Non autem, ſalve caligarie, aut calcearie. Salve adoleſcens, ſalve juvenis. Senes ignotos adoleſcentes filiorum cognomento ſalutant, adoleſcentes viciſſim illos patres aut dominos.

1. Senex: Homero id familiare. Hinc & Senatores Lacedæmonienſes γέροντες.

BLANDIOR SALUTATIO INTER AMANTES.

Salve {
mea Corneliola.
mea vita.
mea lux.
meum delicium.
meum ſuavium.
mel merum.
mea voluptas unica.
meum corculum.
mea ſpes.
meum ſolatium.
meum decus.

HONORIS GRATIA, AUT SECUS.

Salve here. Ohe, ſalve tu quoque bone vir. Salve vir ornatiſſime, clariſſime. Salve etiam atque etiam literarum decus. Salve plurimum amicorum optime. Salve mi 2. Mœcenas. Salve patrone ſingularis. Salve vir ſpectatiſſime. Salve unicum hujus ætatis ornamentum. Salve Germaniæ delicium. Salvete quotquot eſtis unâ ſalute omnes. Salvete pariter omnes. Salvete belli homunculi. Salve congerro lepidiſſime. Salve vini pernicies. RESP. Salve & tu gurges 3.

2. Mœcenas eques, regio Etruſcorum ſanguine ortus, Auguſto percharus, ſummuſque ingeniorum fautor.

3. Proverbiales ſunt hyperbolæ cùm hominem maximè edacem & plurima conſumentem, gurgitem & helluonem nominamus.

hel-

helluoque placentarum. Salve multum virtutis omnis antiſtes. Resp. Salve tantundem totius probitatis exemplar. Salve anicula annos nata quindecim. Resp. Salve puella annorum octoginta. Bene ſit tibi cum tuo calvitio. Resp. Bene tibi cum lacero naſo. Ut ſalutaris, ita reſalutaberis. Si male dixeris, pejus audies. Salve iterum atque iterum. Resp. Et tu ſalve perpetuum. Salve plus millies. Resp. Equidem malim ſalvere ſemel. Salve quantum vis. Resp. Et tu quantum mereris. Salvere te jubeo. Quid ſi nolim? Equidem ægrotare malim, quàm tua ſalute ſalvere.

Salva ſit tua	Sanctitas. Amplitudo. Celſitudo. Majeſtas. Beatitudo. Sublimitas.	magis vulgo recepta ſunt, quàm probata doctis.

IN TERTIA PERSONA.

Sapidus Eraſmo ſuo ſalutem dicit.
Sapidus Beatum ſuum plurima ſalute impartit.

ALIA FORMA.

Salvus ſis Crito. Bene tibi ſit vir optime. Resp. Et tibi melius. 1. Pax tibi frater Chriſtiana ſalutatio eſt, à Judæis profecta, neque tamen repudianda: Similis eſt, Bona vita. Ave præceptor. Resp. Equidem malim habere, quam avere 2. *Χαῖρε* 3. Resp. 4. Memento te Baſileæ eſſe, non Athenis. Resp. Cur tu igitur audes Romanè loqui, quum Romæ non ſis?

1. Hebræi aliique populi orientales hâc formulâ ſalutandi & bene precandi utebantur: quâ omne proſperitatis genus iis exoptabant, quos ſalutabant, Iud. 19. 20. 1. Sam. 25. 6. Etiam locutio eſt ad timentes, quibus animum addimus. Gen. 43. 23.

2. Iocus ex ambigua ſignificatione, nam & id ipſum cupere ſignificat.
3. Imperativus à χαίρω gaudeo, delector: aliquando eſt ſalutantis aliquando valedicentis. 4. Alluſum eſt ad id, quod refert Cicero ex Lucilio de Scævola ridente Albucium græciſſantem Romæ, lib. 1. de Finibus.

BENE PRECANDI FORMULÆ.

Et bene precari ſalutationis genus eſt.

GRAVIDÆ.

Faxit Deus ut feliciter parias: ut maritum pulchrâ prole facias parentem. Faxit illa virgo mater, ut feliciter fias mater. Precor ut hic tumor uteri feliciter ſubſidat. Velint ſuperi, ut non majore moleſtia elabatur, quam illapſum eſt, quicquid eſt hoc oneris quod geſtas. Donet tibi Deus felix puerperium.

CONVIVIS.

Sit felix convivium. Bene ſit univerſo cœtui.

Precor omnia læta vobis omnibus.

Deus bene fortunet veſtrum convivium.

STERNUTANTI.

Sit fauſtum ac felix. Servet te Deus. Sit ſalutiferum. Bene vertat Deus.

AUSPICANTI QUIPPIAM.

Sit felix & fauſtum reipub. Bono ſit omnibus quod inſtituis. Bene vertat quod agis. Bene fortunet Deus tuos labores. Faveant ſuperi tuis conatibus. Quæſo ut quod inſtituiſti, ſuperis bene fortunantibus feliciter abſolvas. Bene fortunet Chriſtus opt. max. quod in manibus eſt. Feliciter cedat quod inſtituiſti. Feliciter exeat quod aggreſſus es. Rem ſanctam aggreſſus es, precor ut felix ſit exitus, ac proſperum numen aſpiret pulcherrimis cœptis. Chriſtus bene cœpta ſecundet. Proſperè ſuccedat quod auſpicatus es. Deum opt. maximamq; precor, ut iſtud conſilium quàm eſt honeſtum, tam ſit & felix. 1. Bonis avibus cœpta res, melioribus exeat. Precor ut bonis avibus Italiam adeas, melioribus redeas. Opto tibi felicem curſum, & recurſum feliciorem.

1. Modus loquendi ab Auguribus: qui ex avium volatu, paſtu & cantu futura prædicebant: Hinc bonis vel malis avibus, cùm res feliciter aut ſecus cedere indicamus.

rem. Faxit Deus, ut itinere hoc feliciter peracto, brevi tibi proſperum reditum gratulemur. 1. Contingat tibi feliciter & navigare, & renavigare. Sit iter lætum, reditus lætior. Utinam iſta profectio tibi ſuccedat ex animi tui ſententia. Vtinam tibi tam jucunda ſit iſta profectio, quàm nobis erit interim moleſtum tui deſiderium. 2. Bonis auſpiciis ſolvas ancoram. Precor ut ex utriuſque votis ſuccedat hoc iter. Precor ut hic contractus commodo bonoq; ſit utriſque. Precor ut hoc matrimonium voluptati ſit omnibus nobis. Soſpitet te Jeſus opt. max. Superi propitii te nobis incolumem reſtituant. Servet te Deus animæ dimidium meæ. Opto tibi reditum incolumem. Precor ut hic annus tibi lætis auſpiciis ineat, lætioribus procedat, lætiſſimis exeat, ac ſæpius recurrat ſemper felicior. RESP. At ego viciſſim tibi multa ſecula feliciſſima precor, ne tu gratis ſis nobis bene precatus. Precor ut hic dies tibi 3. candidus illuxerit. Precor ut hic ſol tibi felix ſurrexerit. RESP. Tantundum tibi reprecor. Sit felix exortus hujus diei, & ſit utrique noſtrum proſperrimus. Opto tibi noctem proſperam pater. Precor tibi noctem placidam. Contingat tibi felix ſomnus. Det Deus placidam quietem. Det ſommum abſque ſomniis. Faxit Deus, ut aut placide dormias, aut feliciter ſomnies. Sit tibi fauſta nox. RESP. At ego tibi, quando gaudere ſoles lucro, pro una fauſta mille precor fauſtiſſimas.

1. Contingunt bona, vel mala, quæ ſumus veriti: obtingunt optata: accidunt inopinata, tam bona quàm mala.

2. Auſpicium quaſi aviſpicium. Inventor ejus Thireſias. Sumitur autem pro ductu, diſpoſitione, fortunâ & præſagio: auſpex enim de rebus gerendis cum authoritate conſilia dabat.

3. Candidus pro felici, à Thracibus tractum, qui diem proſperum albo, improſperum atrô lapillô notabant.

VALE, IN DIGRESSU.

Valete omnes. Bene vale. Cura ut quàm rectiſſimè valeas. Valetudinem tuam cura diligenter. Iubeo te bene valere. Iam me tempus aliò vocat, tu valebis. Valeto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quàm optimè. Vale 1. pancraticè, aut ſi mavis 2. athleticè. Vale ut dignus es. Vale ut meritus. In hoc biduum valebis. Si me demittis, valebis in craſtinum. Numquid vis? Eſt aliud quod me velis? Resp. Nihil, niſi ut proſperè valeas. Da operam ut ſis proſperâ valetudine. Age curam valetudinis tuæ. Habe curam ſalutis tuæ. Fac ut proximo congreſſu te lætum ac nitidum videamus. Jubeo te 3. curare cuticulam. Cura ut ſit mens ſana in corpore ſano. Da operam, ut totus valeas, tum corpore tum animo. Resp. Dabitur quidem opera. Valebis tu quoque. Tibi viciſſim precor proſperam valetudinem.

Salutare per alium.

Frobenium jubebis meo nomine ſalvere plurimum. Eraſmiolum item mea cauſa ſalutabis diligenter. Tum matri Gertrudi quàm poteſt officioſiſſimè ex me ſalutem dicito. Dic me omnibus omnia læta precari. Salutabis mihi ſodalitatem diligenter. Amicos omnes meis verbis ſalutato. Uxori ſalutem ex me annunciabis. Fratri tuo in literis tuis meo nomine ſalutem adſcribes. Mei vice ſalutabis affinem meum. Numquid tuis mandas per me? Resp. Ut rectè valeant. Eſtne quod velis ad tuos perferri me nuncio? Resp. Multam ſalutem omnibus, ſed præcipuè patri. Sunt quos per me tuo nomine velis ſalutatos? Resp. Omnes qui de me percontabuntur. Salutem quam mihi ab amicis attuliſti, illis multo cum fœnore referes. Quorum nomine mihi ſalutem attuliſti, hos omneis mea gratia viciſſim ſalutabis accuratè. In amicis ſalutandis ſis quæſo mihi vicarius. 4. Salutaſſem generum meum per litteras, ſed tu mihi apud illum epiſtolæ vice

1. Pro eô quod eſt firmâ valetudine: in Pancratiaſte enim (ita dictus erat ἀπὸ τοῦ πάντα κρατεῖν, utpote victor curſu, diſco, ſaltu, luctâ & pugilatu) corporis robur potiſſimum requirebatur.

2. Nam Athletarum ſive luctatorum habitus in ſummo ſanitatis gradu conſiſtebat.

3. De iis qui ſe totos voluptati dedunt: unum hoc curantes ut cutis niteat.

4. Qui vicem alicujus gerit.

vice fueris. Heus heus, quo properas? RESP. Rectà Lovanium. Reſiſte pauliſper, eſt quod tibi mandem. RESP. Atque pediti non convenit ſarcina. Quid rei eſt? RESP. Ut Goclenium, Rutgerum, Joannem Campenſem, totumque chorum trilinguem mihi ſalutes. RESP. Si nihil aliud imponis ſarcinæ præter ſalutes, facilè perferam. Atqui ne gratis iſthuc facias, precor ut tibi quoque eunti ac redeunti ſalus ſit comes.

REDUCEM QUOMODO SALUTARE OPORTEAT.

Salvum te advenire gaudemus. Soſpitem adeſſe volupe eſt. Te nobis redditum eſſe voluptati eſt. Gratulamur tibi felicem reditum. Gratia ſuperis, quod nobis incolumis redieris. Quo moleſtius fuit nobis tui deſiderium, hoc redditus conſpectus tui jucundior eſt. Gratulamur & tibi, & nobis, quod vivus ac valens nobis reſtitutus ſis. Hoc reditus tuus eſt nobis jucundior, quo minus expectatus. RESP. Ego viciſſim lætor, quod incolumis vos incolumes offenderim. Quod te ſalvum repererim, vehementer gaudeo. Non viderer mihi rediſſe ſalvus, niſi vos ſalvos reperiſſem. Nunc demum mihi videor ſoſpes, cum vos incolumes ac pulchre valentes conſpicio.

PERCONTANDI FORMA IN PRIMO CONGRESSU.

GEORGIUS, LIVINUS.

GE. Ex qua tandem 1. corte aut cavea nobis ades? LI. Quid ita? GE. Quia malè ſaginatus. Quia macie pelluces totus, ariditate crepitas. Unde prodis? LI. E collegio Montis acuti. GE. Ergo ades nobis onuſtus literis. LI. Imo pediculis.

1. Cors ſive cohors eſt locus cinctus parietibus ad cuſtodiam gallinarum, anſerum, ſimiliumque: ita dicta quia ibidem coërcentur.

GE. Pulchrè comitatus advenis, LI. Sanè, nec tutum eſt nunc viatorem ire incomitatum. GE. Agnoſco ſodalitium ſcolaſticum. Ecquid novarum rerum adfers è Lutetiâ? LI. Illud inprimis, quod ſcio tibi videbitur incredibile: Lutetiæ 1. Beta ſapit, & Quercus concionatur. GE. Quid tu narras? LI. Hoc quod audis. GE. Quid ego audio? LI. Hoc quod narro. GE. Monſtri ſimile. Oportet illic fungos & lapides eſſe auditores, ubi tales concionentur. LI. Atqui ſic res habet. Nec audita narro, ſed comperta. GE. Oportet igitur illic plurimum ſapere homines, ſi ſapit Beta & Quercus. LI. Rectè conjectas.

1. Herba inſipida, fatua, (hinc Betâ inſipidior) & quia figuram B. refert ita dicta: Belgis Beete/ Hoefſtruid. Notat autem duos ſententiarum magiſtros Pariſienſes Bedam & de Quercero.

Alia.

GE. Valeſne? LI. Contemplare vultum. GE. Quin potius lotium jubes? An me putas medicum? Non rogo, quid valeas, nam facies ipſa loquitur te belle valere: ſed quomodo tibi placeas. LI. Corpus quidem bellè habet, ſed animo malè eſt. GE. At non valet, qui iſthac parte laborat. LI. Sic res habent meæ: Corpus valet, ſed ægrotat crumena. GE. Facile iſti morbo medebitur mater. Ut valuiſti uſque? LI. Varie, ut ſunt res mortalium. GE Satin' rectè vales? Salvane res? Satin' ſalvæ res? Fuiſtine ſemper proſperâ valetudine? LI. Proſperrimâ, gratia ſuperis. Ego Dei beneficio perpetuò belliſſimè valui. Semper proſperâ valetudine ſum uſus. Hactenus bona valetudine fui, fauſtâ, incolumi, felici, proſperâ, ſecundâ, integrâ, baſilicâ, athleticâ, pancraticâ valetudine. GE. Faxint ſuperi ut iſthuc ſit perpetuum ac proprium. Lætus iſthuc audio. Voluptatem mihi nuncias. Eſt iſthuc mihi auditu perquam jucundum. Sermonem iſtum ex te audire ſupra modum

dum

dum gaudeo. Iſthuc haud invitus audio. 1. Oppido lætor iſthuc audire ex te. Ut idem ſemper facias, opto. Ut ad iſtum modum quam diutiſſimè valeas, opto. Tibi gratulor, mihi gaudeo. Gratia ſuperis. Gratiam habeo ſuperis. LI. Equidem pulchré valeo, ſi tu vales. GE. Nihil interim moleſtiæ fuit? LI. Nihil, niſi quod veſtrâ conſuetudine frui non licuit, GE. Quo pacto vales? LI. Rectè, pulchrè, bellè, perbellè, belliſſimè, perpulchrè, feliciter, commodè, minimè malè. Valeo ut volo potius, quàm ut mereor: baſilicè, pancraticè, athleticè. GE. Expectabam ut diceres etiam, tauricè.

1. Pro valdè ſanè, multum. Ortum eſt ex ſermone confabulantium, (teſte Feſto) quantum quiſque frugum faceret: utque multitudo innueretur, ſæpe reſpondebatur, quantum vel oppido ſatis.

MALE VALERE.

GE. Rectene vales? LI. Vellem quidem. Non admodum ex ſententiâ. Equidem ut cunque valeo. Sic ſatis. Valeo ut poſſum, quando ut volo 2. non licet. Ut ſoleo. Ita ut ſuperis viſum eſt. Non optimè ſanè. Sic ut antehac pejus nunquam. Valeo ut ſolitus ſum. Valeo ut ſolent, quibus cum medicis res eſt. GE. Ut vales? LI. Secus quam vellem. GE. Quâ valetudine es? LI. Haud ſanè commodâ, incommodâ, perquam incommodâ, infelici, parum proſperâ, parum ſecundâ, malâ, adverſâ, infauſtâ, imbecilli, dubiâ, mediocri, vix mediocri, longè aliâ quàm vellem, tolerabili, qualem optem hoſtibus meis. GE. Rem mihi ſanè quàm acerbam narras. Prohibeant ſuperi. Avertat Deus. Bona verba. Hîc cupiam te vanum eſſe. Bono ſis animo oportet. Forti infractoque ſis animo. Multum juvat animus in re mala bonus. Fulciendus eſt animus ſpe fortunæ ſecundioris. Quid morbi eſt? Quod mali genus eſt? Quis te morbus habet? Quo morbo

2. Commodius per adverſa ducentem Deum ſequimur patientiâ, quàm inviti trahimur. Se tempori accommodare non minima eſt prudentia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

teneris? Quid habes morbi? Quis te tenet morbus? L I. Neſcio, & hoc laboro periculoſius. G E. Verum. Nam ad ſanitatem gradus eſt, noviſſe morbum. Nulloſne conſuluiſti medicos? L I. Et quidem permultos. G E. Quid reſpondent? L I. 1. Id quod advocati Demiphoni apud Comicum; alius negat, alius ait, alius deliberandum cenſet. In hoc conſentiunt omnes, me miſerum eſſe. G E. Quàm pridem habet te hoc mali? Diu eſt quod teneris iſto morbo? Quantum temporis eſt quod te malum hoc corripuit? L I. Dies plus minus viginti. Ferme menſis eſt. Iam tertius eſt menſis. Mihi quidem 2. ſæculum videtur, quòd ægrotare cœpi. G E. Adnitendum cenſeo, ne morbus fiat familiaris. L I. Iam nimium aſſuevit. G E. Num eſt 3. hydrops? L I. Negant. G E. Num 4. dyſenteria? L I. Non arbitror. G E. Num febris? L I. Opinor febris eſſe ſpeciem, ſed novam, ut nunc novi ſubinde morbi exoriuntur, antehac incogniti. G E. At plus ſatis erat veterum. L I. Ita viſum eſt naturæ nimium novercæ. G E. Quoto die recurrit dolor? L I. Quoto die narras, imò quotidie: ſæpius, quam Euripus 5. G E. Papæ, malum abominandum. Unde contraxiſti morbum? Unde ſuſpicaris hoc eſſe collectum mali? L I. Ex inedia. G E. At non ſoles uſque adeò ſuperſtitioſus eſſe, ut te jejunio maceres. L I. Non erat religio, ſed inopia. G E. Quænam? L I. Quia non dabatur cibus. E frigore natum arbitror. E putribus ovis morbum ortum ſuſpicor. E vino plus ſatis diluto. E crudis malis contracta eſt ſtomachi cruditas.

1. De tribus advocatis unus ſuadebat Demiphoni, alter diſſuadebat, tertius, qui ſe alterutri addere debuiſſet, ejuſmodi dicebat ſententiam, ut rurſus deliberatione opus eſſet. Ita ſatagit hoc genus hominum conſilii nodum ſemper protelare.

2. Quibuſdam eſt mille, aliis triginta, propriè autem ſpatium centum annorum.

3. Latinis aquaintercus: quod ſub cute aqua naſcatur: quâ corpus diſtenditur. Serenus: corrupti jecoris vitio vel ſplenis, acerbus creſcit hydrops.

4 Cruenta alvi dejectio, cum inteſtinorum torminibus.

5. Fretum anguſtum inter Bæotiam & Eubœam ſepties recurrens eo impetu de die: ut naves repugnantibus velis ſecum rapiat. Hinc Euripus homo in inconſtantem.

G E.

G E. Vide ne ex immodico aut intempeſtivo ſtudio conciliaris hoc mali, aut ex potatione largiore, aut Venere parum moderatâ. Quin accerſis medicum? L I. Timeo ne citius morbum augeat, quam adimat. Metuo ne pro remedio det venenum. G E. Deligendus eſt igitur cui tutò fidas. L I. Si moriendum eſt, malo ſemel mori, quam tot pharmacis excarnificatus. G E. Fac igitur ut ipſe tibi ſis medicus. Si diffidis homini medico, precor ut ſit tibi medici vice Deus. 1. Sunt qui tecti cucullâ Dominicali aut Franciſcana revaluerunt. L I. Idem fortaſſis eveniſſet, ſi lenonis pallio tecti fuiſſent. Verum iſta diffidenti nihil conducunt. G E. Fide igitur, ut reviviſcas. Alii morbo levati ſunt 2. nuncupatis alicui divo votis. L I. At ego cum Divis non paciſcor. G E. Proinde tu vel à Chriſto, cui fidis, pete ſanitatis beneficium. L I. At ego an beneficium ſit, neſcio. G E. An non beneficium eſt liberali morbo? L I. Nonnunquam mori felicius eſt. Ab illo nihil peto, niſi ut, quod ſcit optimum eſſe, mihi largiatur. G E. Sume quod alvum dejiciat. L I. Iam ſua ſponte cita eſt. G E. Ciendus eſt alvus. Movendus eſt alvus. L I. Imo ſiſtendus eſt magis; nam plus ſatis profluit.

1. Taxat Pontificiorum ſuperſtitioſam inſaniam.

2. Singulis enim collegiis morbiſque ſinguli Divi in Papatu.

Alia.

G E. Fuitne tibi hoc iter fauſtum & commodum? L I. Sic ſatìs: niſi quod nihil uſquam tutum eſt à latronibus. G E. Hic eſt belli ludus. L I. Eſt, ſed ſceleratiſſimus. G E. Pedes advenis, an eques? L I. Partim pedeſtri itinere, partim vehiculo, partim equo, partim navigio. G E. Quo in ſtatu ſunt res Gallicæ? L I. Sanè turbulento. Magnæ bellorum minæ ſunt. Quid mali allaturi ſint hoſtibus, neſcio: certè Galli jam ipſi

non dicendis malis affliguntur. GE. Unde proficiſcuntur iſti bellorum tumultus? LI. Unde, niſi ex ambitione Monarcharum? GE. At horum prudentiâ conveniebat ſedari rerum humanarum tempeſtates. LI. Sedant illi quidem, ſed ut Auſter mare. Perſuadent ſibi ſe deos eſſe, ſuâque cauſâ mundum hunc eſſe conditum. GE. Imo princeps reipublicæ gratia conſtituitur, non reſpublica principis cauſa. LI. Imo non deſunt Theologi qui frigidam 1. ſuffundant, & ad hos tumultus 2. claſſicum canant. GE. Iſtos ego ſtatuerem in prima acie. LI. At illi ſibi cavent 3. poſt principia. GE. Iſta publica fatis curanda relinquamus. Tuæ res quo tandem in ſtatu ſunt? LI. Optimo, felici, mediocri, tolerabili. GE. Quo pacto ſe res habent tuæ? num ex voto? LI. Imo ſupra votum, ſupra meritum, ſupra ſpem. GE. Satin' ex ſententiâ? Satin' ſalva omnia? Satiſne proſpera omnia? LI. Res in pejore ſtatu eſſe non poteſt. Pejore in loco negocium non poteſt eſſe. GE. Non cepiſti igitur quod captabas? non contigit præda quam venabaris? LI. Venabar equidem, 4. ſed iratâ Deliâ. GE. Nihil reliquum eſt ſpei? LI. Spei permultum, ſed rei nihil. GE. Epiſcopus nihil oſtendit ſpei? LI. 5. Tota plauſtra 2. totas naves, ſed præterea nihil. GE. Nihil adhuc miſit? LI. Promiſit quidem largiter, at ne teruncium 6. quidem miſit. GE. Ergo ſpe alendus eſt animus. LI. Sed hâc non ſaginatur venter. Qui ſpe aluntur, pendent, non vivunt. GE. Attamen hoc eras ad iter expeditior, quòd nihil eſſet oneris in zona 7. LI. Fateor; atque etiam tutior. Nulla enim ſunt arma certiora adverſus latrones. Sed ego

1. Eſt clam incitare. Tractum proverbium à fabris ferrariis, igni frigidam aſpergentes, ut vehementius ardeat.
2. Litem fovere. Propriè ſignum pugnæ tubâ militibus dare.
3. Quaſi extra teli jactum & periculum: cui in primâ acie maximè obnoxii.
4. Diana venationis Dea ſic dicta à patriâ inſulâ Delo.
5. Ita Græci, ὅλας ἁμάξας. Vide Chiliad. 1. Cent. 8. Prov. 7.
6. Terun- cius vel ſum, Plinio Triuncis, à tribus unciis nummulus, eſt in vilitatis proverbium verſus, aſſis quarta pars: een anderhalf penning.
7. In eâ olim viatores & milites pecuniam geſtabant.

malim

malim & onus, & periculum. GE. Nihilne tibi ademptum eſt in via? LI. Mihi ne? quæſo quid eripias nudo? Aliis citius periculum erat à me. Licuit mihi vacuo viatori 1. per totum iter canere & eſurire. Num quid vis; GE. Quo nunc hinc abis? LI. Rectà domum, ſalutaturus 2. Penates jamdiu non viſos. GE. Precor ut illic offendas omnia læta. LI. Utinam ita velint ſuperi. Nihil interim extitit novi domi noſtræ? GE. Nihil, niſi quod reperies auctam familiam. Nam tua Catulla peperit tibi catulum abſenti. Tua gallina peperit tibi ovum. LI. Bene nuncias. Grata nuncias. At ego tibi pro iſthoc nuncio polliceor euangelium 3. GE. Quodnam? ſecundum Matthæum? LI. Non, ſed ſecundum Homerum. En, accipe. GE. Tibi ſerva tuum euangelium. Mihi ſaxorum ſatis eſt domi. LI. Ne ſperne munuſculum. Aëtites 4. eſt, qui gravidis admotus in nixu, maturat partum. GE. Quid ais? Eſt mihi ſane gratiſſimum. Diſpiciam unde poſſim hoc donum penſare. LI. Abundè penſatum puta, ſi boni conſulueris. GE. Imo nihil accidere potuit magis in tempore. Nam uxori meæ jampridem tumet uterus. LI. Illud igitur abs te ſtipulabor 5. ut ſi maſculum ediderit, me ſuſceptorem aſciſcas. GE. Polliceor, tuum indetur puero nomen. LI. Quod utriſque bene vertat. GE. Imo nobis omnibus.

1. Nam cantabit vacuus coram latrone viator.

2. Dii domeſtici, Ciceroni quod penes nos nati. Veteres diſcedentes ſalutabant loca, ut & revertentes: idque propter Genios ſive Lares, quos locis adeſſe credebant. Ter. Phor. Ego Deos Penateis hinc ſalutatum domum deportar.

3. Iocus eſt ex ambiguo. Nam Euangelium dicitur munus quod datur rem lætam nuntianti.

4. Lapidis genus ab Aquila nomen habens. Plinius lib. 37. cap. 11.

5. Stipulator qui promiſſum accipit, nam paciſcitur qui promittit, & cui promittitur.

PERSONÆ,

MAURITIUS, CYPRIANUS.

MA. Rediſti nobis obeſior ſolito. Rediſti procerior. CY. At equidem mallem prudentior, aut doctior. MA. Imberbis abieras, rediſti barbatulus. Contraxiſti tibi abſens non nihil ſenii. Quid ſibi vult hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

pallor? quid macies? quid frons 1. caperata? CY. Ut eſt fortuna, ſic eſt corporis habitus. MA. Num adverſa? CY. Nunquam mihi quidem aliàs ſecunda, ſed nunquam quàm nunc 2. reflavit odioſius. MA. Doleo vicem tuam. Dolet mihi tua calamitas. Sed quid iſthuc mali eſt? CY. Uniuerſæ pecuniæ naufragium feci. MA. In mari? CY. Non, ſed in littore nondum navem ingreſſus. MA. Ubinam? CY. In littore Britannico. MA. Benè habet quod ipſe nobis vivus enataſti. Præſtat pecuniæ jacturam facere, quàm vitæ. Levius eſt pecuniæ diſpendium, quàm famæ. CY. Vitâ famâque incolumi, periit pecunia. MA. Vita ſarciri nullo pacto poteſt; fama ægrè poteſt, pecunia facile alicunde ſarcietur. Quî malum hoc accidit? CY. Neſcio, niſi quod ſic erat in fatis meis. Sic viſum eſt ſuperis. Sic libuit genio 3. meo malo. MA Vides igitur doctrinam ac virtutem tutiſſimas eſſe divitias, quæ nec eripi poſſunt, nec gravant circumferentem? CY. Pulchrè tu quidem philoſopharis, ſed interim ego 4. ringor.

1. Id eſt, rugoſa. Caperare, aſperitatem vultus oſtendere: à criſpis caprorum frontibus vel cornuum caprinorum ſimilitudine deſumtus modus loquendi eſt.
2. Metapho: ab adverſis ventis.
3. Hunc Græci ἀλάστορας nuncupant. Priſci autem non tantum hominibus ſed & locis & ædibus duos genios attribuebant: quorum alter nocere, alter juvare ſtudet.
4. Diſcrucior animo.

Alia.

PERSONÆ,

CLAUDIUS, BALBUS.

CL. Gratulor tibi reduci, Balbe. BA. Et ego tibi ſuperſtiti, Claudi. CL. Gratulor tibi in patriam reverſo. BA. Imò gratulare magis è Gallia profugo. CL. Quid ita? BA. Quia illic bellis fervent omnia. CL. Quid Muſis cum Marte? BA. Atqui illic ne Muſis quidem parcitur. CL. Tu igitur feliciter elapſus es. BA. At non ſine periculo. CL. Totus alius nobis rediſti. BA. Quî ſic? CL. Ex Hollando verſus es in Gallum. BA. Quid? an captus 5. eram quum hinc

5. Iocus eſt ex ambigua voce, Gallus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

hinc abirem? CL. Veſtis indicat te mutatum ex Batavo in Gallum. BA. Hanc metamorphoſin 1. malim, quàm in gallinam. Sed ut cuculla non facit monachum, ita nec veſtis Gallum. CL. Iam ne calles Gallicè? BA. Sic ſatis. CL. Quo pacto didiciſti? BA. A magiſtris haudquaquam mutis. CL. Quibus? BA. A mulierculis 2. quovis turture loquacioribus. CL. In tali ludo facile diſcimus loqui. Sonaſne probè ſermonem Gallicum? BA Imò & Latinum ſono Gallice. CL. Numquam igitur ſcribes bona carmina. BA. Cur ita? CL. Quia periit tibi ſyllabarum quantitas 3. BA. Mihi ſatis eſt qualitas. CL. Quid? eſtne Lutetia immunis à peſtilentiâ? BA. Non eſt, ſed perpetua non eſt: aliquando remittit ſeſe, mox recrudeſcit: nonnumquam intermittitur, deinde recipit ſeſe. CL. Non ſat erat malorum ubi bellum eſt? BA. Erat, niſi ſecus eſſet viſum ſuperis. CL. Annonæ caritatem iſtic eſſe oportet. BA. Imò penuriam. Omnium rerum illic inopia eſt, præterquam ſceleratorum militum. Bonorum virorum illic eſt mira vilitas. CL. Quid accidit Gallis ut bellum ſuſcipiant cum Aquila 4. BA. Quia movet illos exemplum ſcarabæi 5. qui non ceſſit aquilæ. In bello nemo ſibi non videtur Hercules. CL. Non te remorabor diutius. Aliàs latius nugabimur, quum erit utrique commodum. Nunc aliò me vocant negotiola quædam.

1. Id eſt transformationem.

2. Adagium in nimium loquaces. Turtur enim non tantum ore, ſed etiam poſticâ corporis parte ſonum edere fertur.

3. Alludit ad hoc quod vulgus Gallorum perperàm pronunciat accentus.

4. Imperatorum inſignia: Indicat itaque Germanorum Cæſarem.

5. Proverbium eſt, ſcarabæus aquilam quærit, cùm imbecillior longè potentiori malum molitur.

DOMESTICA CONFABULATIO.

PERSONÆ,

PETRUS, MIDA puer, JODOCUS.

PE. Heus heus puer, nemone huc prodit? MI. Hic opinor effringet fores. Familiarem oportet eſſe, O lepidum

caput,

caput. Quid adfers, mi Petre? PE. Me ipſum. MI. Næ tu rem haud magni precii huc attuliſti. PE. Atqui magno conſtiti patri meo. MI. Credo, pluris quam revendi poſſis. PE. Cæterum Jodocus eſtne domi? MI. Incertus ſum; ſed viſam. PE. Quin tu potius abi, & roga ipſum an velit nunc eſſe domi. MI. Abi tu potius, ſiſque tibi ipſi 1. Mercurius. PE. Heus Jodoce, num es domi? IO. Non ſum. PE. Impudens, non ego audio te loquentem? IO. Imo tu impudentior. 2. Nuper ancillæ tuæ credidi te non eſſe domi, & tu non credis mihi ipſi? PE. Æquum dicis, par pari relatum. IO. 3. Equidem ut non omnibus dormio, ita non omnibus ſum domi. Tibi poſthac ſemper ero. PE. Sed tu mihi videre cochleæ 4. vitam agere. IO. Qui ſic? PE. Quia perpetuò domi latitas, nec uſquam prorepis. Non ſecus atque claudus ſutor jugiter domi deſides. Tu tibi domi ſitum contrahis. IO. Eſt quod agam domi; foris nihil eſt negocii. Et ſi quid eſſet, tamen hoc cœlum me dies aliquot à publico cohibuiſſet. PE. At nunc ſudum eſt, & invitat ad deambulandum. Vide ut blanditur. IO. Si prodeambulare lubet, non recuſo. PE. Plane videtur hôc utendum cœlô IO. Aſciſcendus eſt unus aut alter congerro. PE. Fiet; modo dicas quos velis. IO. Quid ſi Hugonem? PE. Haud multum intereſt inter Hugonem & nugonem. IO. Age, placet. PE. Quid ſi Alardum? IO. Homo minimè mutus eſt. Quod auribus diminutum eſt, linguâ penſat. PE. Si videtur, Nevium adjungemus. IO. Si quidem dabitur illius copia, nunquam erit fabularum inopia. Placent confabulones, ſupereſt ut locum diſpicias amœnum. PE. Ego vero tibi locum

1. Id eſt, nuncius & interpres.

2. Alluſum eſt ad id quod Cicero refert de Ennio & Naſica.

3. De iis, qui non omnibus per omnia morem gerunt. Adagium hinc natum. Galba Mœcenatem convivio excipiens, animadvertit amore illum uxoris captum. Dimittit ergo ſenſim caput, perinde ac dormiret. Famulo interim vinum clam ſurripienti continuò acclamat: neſciebasne me ſoli Mœcenati dormire.

4. De iis, qui parvo contenti, à publicis negotiis abſtinent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cum oſtendam, ubi nec nemoris umbram, nec pratorum 1. ſmaragdinum virorem, nec fontium vivas ſcatebras deſiderabis. Dices dignam Muſis ſedem. IO. Magnificè polliceris. PE. Nimium affixus es libris. Nimium aſſides libris. Immodico ſtudio te ipſum maceras. IO. Malim ſtudio macreſcere, quàm amore. PE. At non ideo vivimus, ut ſtudeamus: ſed ideo ſtudemus, ut ſuaviter vivamus. IO. Mihi verò vel 2. immori chartis dulce eſt. PE. Equidem immorari probo, immori non probo. Ecquid voluptati fuit hæc deambulatio? IO. Me quidem vehementer oblectavit.

1. Smaragdus enim gemma viridis eſt.

2. Per hyperbolem, pertinaciter & annixiſſimè rei alicui operam dare.

Alia.

PERSONÆ,

ÆGIDIUS, LEONARDUS.

Æ. Quò noſter Leonardus? LE. Ad te ibam. Æ. Iſtud quidem facis inſolens. LE. Quam ob rem? Æ. Quia jam annus eſt, quod nos non inviſeris. LE. Malo in hanc peccare partem ut deſiderer, quàm ut 3. obtundam. Æ. Imò boni amici nulla eſt apud me ſatietas. Imò quo crebrius venies, hoc mihi venies gratior. LE. Quid interim agitur domi tuæ? Æ. Multa ſanè quæ nolim. LE. Non miror. Sed jam ne peperit uxor? Æ. Iamdudum, & quidem gemellos. LE. Quid ego audio? Æ. Sic res habet: atque illi jam denuo tumet uterus. LE. Iſthoc pacto ſolet augeri familia. Æ. Sed utinam fortuna ſic augeret pecuniam, ut uxor familiam. LE. Iamne elocaſti filiam? Æ. Nondum. LE. Vide ne parum tutum ſit virginem tam grandem detinere domi. Quærendus eſt gener aliquis. Æ. Nihil opus. Iam proci complures illam ambiunt ſponſam. LE. Quid igitur ſupereſt, niſi ut è multis deligas, qui tibi maximè ſit ac-

3. Obtundere, eſt ſæpius eadem repetendo moleſtiam & faſtidium creare.

com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

commodus? Æ. Omnes ejuſmodi ſunt, ut neſciam quem cui præferam: ſed abhorret à nuptiis filia. L E. Quid ais? Atqui, ni fallor, jamdudum nubilis eſt. Iamdudum eſt apta viro, matura conjugio. Iampridem eſt tempeſtiva viro. Æ. Quidni; annum egreſſa jam decimumſeptimum? Annum jam agens undevigeſimum. Annos nata decem & octo. L E. Cur abhorret igitur à matrimonio? Æ. Ait ſe velle Chriſto nubere. L E. Sanè multas habet ille ſponſas. An malo genio nupſit, quæ caſtè vivit cum marito? Æ. Mihi quidem non videtur. L E. Quis Deus hunc affectum afflavit filiæ? Æ. Neſcio, ſed abduci ab hoc propoſito nullis rationibus poteſt. L E. Vide ne ſint incantatores 1. qui inſtigent & allectent. Æ. Novi ego iſtos 2. plagiarios. Sedulò arceo hoc hominum genus ab ædibus meis. L E. Quid igitur eſt in animo? Morem geres animo puellæ? Æ. Equidem obluctabor quoad licebit. Nihil non experiar quò mutem illius ſententiam. Quod ſi pertendet, ut cœpit, non pugnabo cum illius animo, ne forte videar 3. θεομαχεῖν, vel potius 4. μοναχομαχεῖν: L E. Religioſe tu quidem loqueris. Sed etiam atque etiam fac explores virginis conſtantiam, ne pòſt facti pœniteat. cùm mutare non erit integrum. Æ. Equidem adnitar pro mea virili. L E. Quid rerum gerunt filii? Æ. Natu maximus jamdudum maritus eſt, brevi pater futurus. Minimum 5. ablegavi Lutetiam. Nam hic nihil aliud quàm ludebat. L E. Quid eò? Æ. Ut Magiſter nobis redeat ſtultior, quàm exierat. L E. Bona verba. Æ. Medius jam cœpit 6. initiari ſacris. L E. Precor ut bene vertat omnibus.

1. Propriè, qui ſupra naturam quippiam moliuntur. Videtur author digitum intendere in monachos.
2: Plagium, furti genus, unde Plagiarii dicuntur qui abducunt aliena mancipia aut liberos etiam.
3. Id eſt, cum Deo pugnare.
4. Id eſt, cum Monachis pugnare. Alluſum eſt autem ad vocem μονομαχεῖν, quod eſt, ſingulari certamine congredi.
5. Removi ex oculis.
6. Initiari, ab initio ſacris imbui. Aliàs etiam auſpicari.

Alia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Alia.

PERSONÆ,

MOPSUS, DROMO.

MO. Quid fit? Quid agitur Dromo? DR. Sedetur. MO. Video. Sed quomodo ſe res habent tuæ? DR. Ut ſolent iis, quibus ſuperi ſunt parum propitii. MO. Iſthuc 1. ominis avertat Deus. Quid agis? DR. Equidem ocium ago. Id quod vides, nimirum nihil. MO. Præſtat orioſum eſſe 2. quàm nihil agere. Ego te fortaſſis occupatum ſeriis negociis interpello. DR. Imo maximè vacuum. Iam enim me ceperat ocii tædium, & congerronem deſiderabam. MO. Fortaſſis impedio, interrumpo, interturbo tua negocia. DR. Imo tædium ocii diſcutis. MO. Da veniam, ſi te parum in tempore intetpellavi. DR. Imo ipſo in tempore advenis. Opportunè te huc attuliſti. Optatus ades. Interventus tuus eſt mihi vehementer gratus. MO. Fortaſſis aliquid ſeriæ rei inter vos agitur, cui nolim eſſe impedimento. DR. Imo lupus 3. quod ajunt, ades in fabula. Nam de te ſermo erat. MO. Facile crediderim: nam mihi huc venienti mirè tinniebat 4. auris. DR. Utra? MO. Læva. Vnde conjicio nihil magnificè de me fuiſſe prædicatum. DR. Imo nihil non honorificum. MO. Vanum igitur fuerit oportet. Sed quid eſt bonæ rei? DR. Ajunt te venatorem eſſe factum. MO. Imo jam intra caſſes meos eſt præda 5. quam venabar. DR. Quænam? MO. Lepida puella, quam perendie ducturus ſum: voſque oro ut meas nuptias veſtrâ præſentiâ dignemini honeſtare. DR. Quænam eſt ſponſa? MO. Aloiſia Chremetis filia. DR. Egregium ſpectatorem formarum! Tuis oculis adlubuit illa, nigro capillitio, ſimis naribus, ore prælargo,

1. Omen, quaſi oremen, eſt futuræ rei pronuntiatio ori hominis incidens, divino tamen furore. Generaliter ſignum rei futuræ, bonæ vel malæ.

2. Atilii facete dictum. Plinius lib. 1. Epiſt. ult. Et certè ſatius eſt quieſcere, quàm inanibus rebus occupari.

3. Vide Ch. 3. Cent. 8. Prov. 56. Cum improviſo irrumpit, cujus mentio fit.

4. Non tantùm Plinii ævo, (ipſo teſte) ſed & jam vulgo creditur: ſiniſtram aurem tinnire, ubi abſens culpatur: dextram, ubi laudatur.

5. Alludit ad id Ovid. Incidit in caſſes præda petita meos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

largo, ventre prominulo? MO. Deſinite. Mihi eam duxi, non vobis. Non ſat eſt, quod ſuo regi 1. pulchra eſt regina? Ita demum mihi illa placebit, ſi vobis non admodum placeat.

1. Vide Proverb. Suum cuique pulcrum.

Alia.

SYRUS, GETA.

SY. Opto tibi multam felicitatem. GE. Et ego tibi conduplicatum opto, quicquid optas mihi. SY. Quid agis rei? GE. Confabulor. SY. Quid? confabulare ſolus? GE. Ut vides. SY. Fortaſſe tecum. Proinde tibi videndum, ut cum homine probo fabuleris. GE. Imo cum lepidiſſimo congerrone confabulor. SY. Quo? GE. Apuleio. SY. Iſtud quidem nunquam non facis. Sed 2. amant alterna Camœnæ. Tu perpetuo ſtudes. GE Non eſt ulla ſtudiorum ſatietas. SY. Verum, ſed eſt tamen modus quidam. Non omittenda quidem ſunt ſtudia, ſed tamen intermittenda nonnunquam. Non abjicienda ſunt, ſed relaxanda. Nihil ſuave quod perpetuum. Voluptates 3. commendat rarior uſus. Tu nihil aliud quàm ſtudes. Perpetuo ſtudes. Continenter incumbis literis. Indeſinenter inhæres chartis. Studes noctes ac dies. Nunquam non ſtudes. Aſſiduus es in ſtudio. Iugiter intentus es libris. Nullum facis ſtudendi finem, neque modum. Nullam ſtudiis tuis requiem interm iſces. Numquam ſtudendi laborem nec intermittis, nec remittis. GE. Agè, tuo more facis. Rides me, ut ſoles. Nunc ludis tu quidem me. Salsè me rides. Satyricum 4. agis. Naſo 5. me ſuſpendis adunco. Non me fallit tuum ſcomma. Nunc planè joco mecum agis. Sum tibi riſui. Rideor abs te. Pro delectamento me habes. Nunc me ludos deliciaſque facis. Eâdem operâ aſſue mihi auri-

2. Hemiſtichium Bucolicum.
3. Horatianum.
4. Satyra, vel à petulantibus Satyris, vel quaſi ſatura, ob verſuum varietatem aut rerum, quæ tractantur in eâdem, copiam, ſit nuncupata; carmen acerbum erat, ad carpenda vitia confectum.
5. Hor: 1. Ser. Sat. 6. Vt plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco ignotos. id eſt, ſubdolè irrides. Naſus enim ſagacem ſapientiam repræſentat: ſimilitudine ſumtâ à beſtiis, olfactu indagantibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

auriculas aſini. Ipſi codices pulvere ſituque obducti loquuntur, quàm ſim immodicus in ſtudio. SY. Emoriar, ni loquor ex animo. Diſperèam, ſi quid fingo. Ne vivam, ſi quid ſimulo. Loquor id quod ſentio. Quod res eſt dico. Serio loquor. Ex animo loquor. Non ſecus ſentio, quàm loquor.

CUR NON VISIS?

GE. Quid cauſæ eſt, quod tam diu nos non inviſeris? Quid rei eſt, quod nos tam raro viſis? Quid accidit quod tanto tempore nos non adieris? Quare tam rarus es ſalutator? Quid ſibi vult, quod nos tam diu non conveneris? Quid obſtitit, quò minus viſas nos frequentius? Quid impedimento fuit, quò minus jam diu feceris nobis tui videndi copiam?

NON LICUIT PER OCCUPATIONES.

SY. Non licuit per ocium. Volui quidem, at non licuit mihi per mea negocia. Hactenus non ſinebant negocia, ut te viſerem. Non patiebantur 1. undæ negociorum, quibus involvebar, ut te ſalutarem. Occupatior fui, quàm ut potuerim. Tam variis diſtringebar curis, ut mihi non fuerit liberum adire te: vix ipſi mihi fuit copia mei, ſic me totum moleſta quædam negocia poſſidebant. Negociis meis imputabis, non mihi. Non defuit voluntas, ſed vetuit neceſſitas. Hactenus non vacavit. Hactenus non contigit ocium. Hactenus non fuit vacuum. Non licuit per valetudinem. Non licuit per tempeſtatem. GE. Equidem accipio tuam excuſationem, ſed hâc lege, ne ſæpius utaris. Excuſatio tua juſtior eſt, quàm vellem, ſiquidem valetudo fuit in cauſa. Hâc lege mihi purgatus eris, ſi quod ceſſatum eſt, officio ſarcias: ſi ſuperio-

1. Sic Catullo undæ curarum, pro immenſis: & Cicero, undæ comitiorum, pro varia ſententiarum multitudine, quibus velut undis mare, ita etiam comitia fervent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

periorem ceſſationem crebrá viſitatione penſes. SY. Tu nihil moraris iſtiuſmodi officia nimium vulgaria. Amicitia noſtra firmior eſt, quàm ut ſit officiis iſtis vulgaribus alenda. Satis crebro viſit, qui conſtanter amat. GE. Male ſit iſtis curis quæ te nobis adimunt. Quin imprecer iſtis negociis, quæ talem amicum nobis invident? Peſſimè ſit iſti febri, quæ nos tam gravi deſiderio torſit tui. Malè pereat iſta febris, te quidem incolumi.

MANDANDI AC POLLICENDI.

JACOBUS, SAPIDUS.

IA. Quæſo ut hæc res tibi cordi ſit. Etjam atque etiam rogo ut hoc negotium tibi ſit curæ. Hâc in re velim ut totum Sapidum exeras. Si me amas, cauſam hanc tractabis diligenter. Hâc in re quæſo ut advigiles. Curabis hanc rem meâ cauſâ diligenter. Si verè is es, quem ſemper eſſe te mihi perſuaſi, fac ut ſentiam hâc in cauſâ, quanti me facias. SA. Deſine, ego tibi hoc effectum reddam, & quidem propediem. Eventum præſtare non poſſum: illud polliceor, mihi nec fidem, nec ſtudium defuturum. Curabo diligentius, quàm ſi mea res ageretur: quamquam meam eſſe duco, quæ ſit amici. Faciam ut in me quidvis deſideres citius, quàm fidem ac diligentiam, Tu fac in utramque 1. dormias aurem: ego tibi hoc confectum dabo. Tu quietus eſto, in me recipio 2. provinciam omnem. Gaudeo mihi datam occaſionem, quâ declarem animum in te meum. Equidem oratione nihil polliceor, ſed re præſtabo, quidquid eſt amici ſinceri & ex animo benè volentis. Nolim te lactare 3. vanâ ſpe. Illud efficiam, ut dicas hoc negotii mandatum amico.

1. Chil. 1. Cent. 8. Proverb. 19. Sis animô ocioſô, ſecurô & vacuô. Ter: Heau: Ademtum tibi jam faxo omnem metum, in aurem utramvis otioſè ut dormias.

2. Provincia onus dicitur cujuſque rei gerendæ: Nam regiones longè ab Italia bello acquiſitæ, Provinciæ nuncupatæ, à porro vel procul vincendo: ad quas Prætores quia cum officio mittebantur, officia quoque provinciæ nominantur.

3. Lactare frequentativum ab antiquo lacio, pro fallo, per blanditias in fraudem illicio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

S U C C E S S U S.

S A. Res ſucceſſit opinione melius. Fortuna votis utriuſque favit. Si fortuna tibi nupſiſſet, non potuiſſet eſſe obſequentior. Res tua & ventis, & amne ſequundo proceſſit. Vicit etiam vota noſtra fortunæ faventis afflatus. Opinor te litaſſe 1. Rhamnuſiæ. Cui ſic ex ſententiâ cadunt omnia. Plus impetravi quam fuiſſem auſus optare. Ventis per omnia ſequundis hic curſus nobis peractus eſt. Res omnis cecidit ex ſententiâ. Pulchrè nobis cecidit hæc alea. Opinor volaſſe 2. noctuam, adeo feliciter exiit nobis parum ſapienter inſtitutum.

G R A T I A R U M A C T I O.

I A. Equidem & gratiam habeo, & habiturus ſum, quoad vivam, maximam. Pro iſto tuo in me officio pares agere gratias vix poſſim, referre nequaquam. Video quantum debeam tuo in me ſtudio. Nihil miror, neque enim tu quicquam novi feciſti, & hoc magis debeo. De iſthoc tuo in me officio, amo te mi Sapide, ut par eſt, maximè. Quod hâc in cauſâ præſtiteris amicum minimè 3. aulicum, & habetur à me gratia, & ſemper habebitur. Quod meum negotium tibi cordi fuerit, amo te, & habeo gratiam. Iſthôc officiô gratiam iniſti apud me maximam. Pergratum eſt, quod cauſam meam egeris bonâ fide. Ex omnibus officiis, quæ tu plurima in me contuliſti, hoc eſt longè gratiſſimum. Referre gratiam parem nequaquam poſſum: agere accuratius inter nos ſupervacaneum ſit: quod unum poſſum. habebo dum vixero. Iſthoc beneficio fateor tibi me magnopere devinctum eſſe. Hoc nomine plus tibi debeo, quàm unquam ſolvendo eſſe queam. Hôc beneficiô arctius me tibi devin-

1. Rhamnuſia fortunæ cognomentum eſt, à Rhamnunte vico; quemadmodum dicimus Paphiam & Cypriden: Litat autem non quiſquis ſacrificat, ſed cujus ſacrum Deo placuit.

2. Dicitur, cùm res ex voto fluunt: Athenienſibus enim noctuæ volatus indicium victoriæ, quod avis hæc Minervæ ſacra habebatur: Male conſultis etiam felicem exitum credita illa largiri. Nec illepidus hujus adagii uſus, quando non viribus ſed pecuniâ, cui Athenienſes noctuam inſculpebant, negotium quoddam erat confectum.

3. Aulici fere verbotenus amant, re ipſâ nihil præſtant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

devinxiſti, quàm ut poſſim diſſolvere. Obligatiorem me tibi reddidiſti, quàm ut nomen meum è tuo 1. diario poſſim unquam expungere. Hôc officiô me ſic tuum reddidiſti, ut nullum 2. mancipium æquè ſit in rebus heri ſui. Hâc re me tibi devinctiorem reddidiſti, quàm ut unquam æs alienum poſſim reſolvere. Plurimis nominibus tibi debeo, ſed non aliô plus quàm hôc. Pro mediocribus beneficiis agendæ ſunt gratiæ: hoc majus eſt, quàm ut conveniat verbis gratias agere.

1. Diaria ſunt codicilli, ſive commentarioli rerum actarum in ſingulos dies. 2: Homo in bello captus, & ſervituti ſubjectus: Varroni, quod manu capiatur.

RESPONSIO.

SA. Aufer mihi iſta. Major eſt noſtra neceſſitudo, quàm ut vel tu mihi, vel ego tibi pro ullô officiô debeam gratias agere. Non contuli hoc in te beneficium, ſed retuli. Mihi quidem abundè relatam gratiam arbitror, ſi gratum eſt quod feci ſedulo. Non eſt cur mihi gratias agas, ſi pro tot tuis in me beneficiis non vulgaribus hoc officioli rependi. Equidem nihil laudis mereor: ingratiſſimus habendus, ſi defuiſſem amico. Quicquid eſt in rebus meis, quicquid meâ curâ præſtari poteſt. hoc tam tuum eſſe ducito, quàm id quod eſt maximè tuum. Videor mihi beneficium accepiſſe, quod noſtrum officium boni conſulis. Pro tantillo officio mihi tam accuratè gratias agis, quaſi non multo majora tibi debeam. Sibi bene facit, qui bene facit amico. Qui bene meretur de amico, non dat beneficium, ſed fœnerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac utare ſæpius. Ita credam tibi gratum eſſe quod feci, ſi quoties deſiderabis operam meam, non roges, ſed imperes quod voles.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ALIA IN CONGRESSU.

ARNOLDUS, CORNELIUS.

AR. Salve multum Corneli jam toto ſeculo deſiderate. CO. Salve & tu ſodalis exoptatiſſime. AR. Iam deſperabamus reditum tuum. Ubi tamdiu peregrinatus es? CO. Apud inferos. AR. Non admodum veri diſſimile dicis, adeo nobis rediſti ſqualidus, macilentus, ac pallidus. CO. Imo ab 1 Hieroſolymis adſum tibi, non à profundis 2 manibus. AR. Quis Deus, aut quis ventus te illuc adegit? CO. Quæ res adigit alios innumeros? AR. Stultitia, ni fallor. CO. Igitur hoc convicii nón in me ſolum competet. AR. Quid illic venabare? CO. Ut miſer eſſem. AR. Iſtuc licebat domi. Eſtne illic, quod tu putes ſpectatu dignum? CO. Ut ingenuè fatear tibi, propemodum nihil. Oſtenduntur quædam monumenta vetuſtatis, quorum mihi nihil non videbatur commentitium, & excogitatum ad alliciendos ſimplices & credulos. 3 Imo nec hoc arbitror illos certo ſcire, quo loco ſita fuerit olim Hieroſolyma. AR. Quid igitur vidiſti? CO. 4 Magnam ubique barbariem. AR. Nihilo ſanctior redis? CO. 5 Imo multis partibus deterior. AR. Nummatior ergo? CO. 6 Imo

1. Solebant quippe Pontificii, ſuſceptis votis, grandi pietatis opinione, præcipuè quidem ante aliquot ſæcula, ad illam urbem ultro citroque commeare: quaſi divinitùs damnato loco quicquam ſanctitatis inhæreret.

2. Alluſit ad Polydorum, quem ſic Euripid. in Hecuba inducit loquentem: Adſum profectus è profundis Manibus, id eſt, inferis.

3. Poſtquam enim Titus Veſpaſianus urbem funditus deleviſſet: Adrianus Iudæorum defectione, duce Bat Cochab, exacerbatus, ruinas Hieroſolymæ è fundamentis eruit & contudit in minutiſſima fruſta: ut cum disjectis reliquiis ipſa civitatis veſtigia aboleret, ſecundum Chriſti vaticinium Matth. 24. 2.

4. Nihil mirum: utpote cùm Ælia (hanc Adrianus prope montem Gihon ædificaverat: & jam Hieroſolymæ appellatione inſignitur) à Perſis mox Ægyptus vaſtatá, tertiò à Chriſtianis, ductu Buleonii, capta; tandem in barbarorum Turcarum manus devenit: nihil priſci ſplendoris retinens, quàm falſum Hieroſolymæ nomen. 5. Veriverbium eſt Belgarum: nullus revaleſcens aut à pontificiâ ſupplicatione redux melior evadit.

6. Γυμνότερος λεβηρίδος. De vehementer tenuibus. Leberis enim ſerpentis exuvium, quo nihil poteſt eſſe inanius. Serpenti autem primum ab oculis incipit decedere pellis, ita ut obcæcari videatur iis, qui rem non intelligunt: atque unâ nocte & die ſenectus tota exuitur, à capite uſque ad caudam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nudior leberide 2. AR. An non pœnitet igitur tam longinquæ peregrinationis fruſtra ſuſceptæ? CO. Nec pudet, quia tam multos habeo ſtultitiæ meæ ſodales: nec pœnitet, quia fruſtra jam ſit pœnitere. AR. Nihil ergo fructus refers è tam difficili peregrinatione? CO. Multum. AR. Quid tandem? CO. Quia poſthac vivam ſuavius. AR. An quia jucundum eſt 1. meminiſſe laborum actorum? CO. Eſt iſthuc quidem nonnihil, ſed non in hoc ſunt omnia. AR. Eſtne aliud præmium? CO. Eſt ſane. AR. Quod? effare. CO. Magna voluptate, quoties libebit, & ipſe me afficiam, & alios mentiendo, quoties itinerarium meum recitabo in conciliabulis aut in conviviis. AR. Profecto non tu procul aberras à ſcopo. CO. Deinde non minus capiam voluptatis, quum alios audiam mentientes de rebus, quas nec audierunt unquam, nec viderunt. Idque faciunt tantâ confidentiâ, ut quum narrent Siculis 2. gerris vaniora, tamen ſibi etiam perſuadeant ſe vera loqui. AR. Mira voluptas. Non omnino tibi periit 3. oleum & opera, quod ajunt. CO. Imo hoc arbitror aliquanto conſultius, quam quod faciunt iſti, qui paulo pecuniæ conducti proficiſcuntur in militiam, 4. omnium ſcelerum ſcholam. AR. Sed illiberalis eſt voluptas, ex mendaciis voluptatem capere. CO. Verum hoc aliquanto liberalius, quàm obtrectatione vel delectare, vel delectari, aut aleâ tempus & rem perdere. AR. Cogor equi-

1. Adagium ex ipſâ naturâ ſumptum: inſitum enim hoc eſt omnibus, ut jucunda cuique ſit anteactorum malorum ſecunda recordatio. Senecæ eſt: quod fuit durum pati meminiſſe dulce eſt.

2. Græci crates vimineas appellant gerras. Vox poſtea pro nugamentis & rebus leviculis uſurpata eſt: & hâc Athenienſes cùm Syracuſas obſiderent, & crebrò gerras poſcerent, irridentes Siculi gerras clamitabant.

3. Dicitur cùm ſine fructu laborem alicui rei impendimus: metaphorâ ductâ à gladiatorum ac palæſtritarum certaminibus: in quibus certaturi, unguentis quibuſdam oleaceis perungebantur. Cicero autem videtur, idem etiam retuliſſe ad lucubrantium lucernas.

4. Hinc forte bellum quaſi minimè bellum. Et Poëta: nulla fides pietaſque viris qui caſtra ſequuntur.

dem

dem pedibus 1. in tuam ire ſententiam. CO. Verum eſt & alius fructus. AR. Quis? CO. Si quis erit amicus egregiè charus, affinis huic inſaniæ, eum admonebo domi maneat: ut nautæ ſolent ejecti naufragio, monere navigaturos, quid periculi ſit vitandum. AR. Utinam mihi monitor adfuiſſes in tempore! CO. Quid? num ſimilis morbus te quoque corripuit? Num afflavit & te hujus mali contagium? AR. Viſi Romam 2. & Compoſtellam. CO. Deum immortalem, quanto mihi ſolatio eſt, te contigiſſe ſtultitiæ meæ ſocium! Quæ Pallas 3. iſthuc tibi miſit in mentem? AR. Non Pallas, ſed ipſa 4. Moria, præſertim cùm domi haberem uxorem integrâ adhuc ætate, liberos aliquot, & familiam, quæ pendebat ex me, & operâ meâ quotidianâ alitur. CO. Oportuit fuiſſe ſeriæ rei quippiam quod te à chariſſimis tuis diſtraxerit. Narra obſecro. AR. Pudet dicere. CO. Non apud me, qui, ut ſcis, eodem tenear malo. AR. Compotabamus aliquot vicini; ubi vino incaluerat animus, erat qui prædicabat, ſibi eſſe in animo ſalutare divum Iacobum; erat alter qui divum Petrum. Illico non defuit unus aut alter, qui ſponderent ſe comites fore. Tandem viſum eſt, ut omnes irent ſimul. Ego, ne viderer parum commodus compotor, pollicitus ſum & ipſe. Mox agitari cœptum, utro potius iremus, 5. Romam, an Compoſtellam. Factum

1. Id eſt, cogor approbare. Modus dicendi à ſenatoribus deſumtus eſt. Verba Agellii ſunt. videtur Varro per pedarios equites ſignificare, qui nondum à cenſoribus in ſenatum lecti erant: ſenatores quidem non erant: ſed quia honoribus populi uſi quidem erant, in ſenatum veniebant, & ſententiæ jus habebant. Nam & curulibus magiſtratibus functi, qui nondum à cenſoribus in ſenatum lecti erant, ſenatores non erant: & quia in poſtremis ſcripti erant, non rogabantur ſententias, ſed quas principes dixerant, in eas diſcedebant.

2. Compoſtellu urbs Galæciæ in Hiſpaniâ, olim etiam Flavionavia & Flavium Brigantum, nunc vulgo S. Iago. Ad corpus divi Iacobi hic, ut ferunt, ſepulti, Hiſpaniæ protectoris confluunt ex diverſis regionibus Pontificii. Peregrinatores conchâ inſigniuntur.

3. Alluſit ad Homerum, qui ſæpe Palladem facit huic aut illi ſuggerentem quid facto ſit opus.

4. Stultitia.

5. Romæ Petrus, Compoſtellæ Iacobus divus tutelaris eſt.

1. eſt ſenatuſconſultum, ut bonis auſpiciis utroque poſtridie proficiſceremur omnes. CO. O grave decretum; dignius quod vino inſcriberetur quàm æri. AR. Ac mox ingens obambulat patera, quam ubi ſuo quiſque ordine ebibiſſet, votum factum eſt inviolabile. CO. Nova religio; ſed num omnibus contigit reditus incolumis? AR. Omnibus præterquam tribus, quorum unus in profectione moriens, mandavit nobis ut ſuis verbis ſalutem diceremus Petro & Iacobo. Alter periit Romæ, juſſitque ut ſuo nomine ſalutaremus uxorem ac liberos. Tertium reliquimus 2. Florentiæ, valetudinis planè deploratæ. Opinor jam eſſe apud ſuperos. 3. CO. Adeo ne pius erat? AR. Imo nugatur maximus. CO. Unde igitur iſthuc ſuſpicare? AR. Quia peram habebat indulgentiis 4. largiſſimis diſtentam. CO. Audio: ſed iter eſt longum in cælum, nec ſatis, ut audio, tutum, ob latrunculos qui obſident regionem aëris mediam. AR. Verum: ſed ille ſat erat munitus 5. diplomatibus. CO. Quâ linguâ deſcriptis? AR. Romanâ. CO. In tuto eſt igitur? AR. eſt, niſi forte incidat in genium aliquem 6. qui latinè neſciat: tum eſſet illi redeundum Romam, & novum diploma impetrandum. CO. Bullæ venduntur illic & 7. mortuis? AR. Maximè. CO. Sed interim illud mihi monendus es, ne quid effutias

1. Alludit ad morem curiæ: ubi ſenatus ſententia ſenatuſconſultum vocatur. Fiebat autem id aut per rogationem, cùm unuſquiſque ſententiam verbis efferebat: aut per diſceſſionem, quando idem ſententiantes in unam partem pedibus irent.

2. Hetruriæ nobiliſſima metropolis Florentia. Ab Arni fluentis, quibus adſtructa, quondam etiam Fluentia.

3. Id eſt, cui nullis medicamentis ſuccurri poteſt: morbus inſanabilis, de quô conclamatum eſt.

4. Olim in veteri Eccleſia tenebatur grandis peccator ſatisfacere Eccleſiæ, antequam ad S. Cænam admitteretur. Poſtmodo falsâ opinione adducti homines, quaſi ſatisfactionibus illis intermiſſis non poſſent conſequi ſalutem, petebant eas ab Epiſcopis: atque inde ortæ indulgentiæ; quæ pecuniâ etiam reduci cæperunt. Litterę indulgentiarum Belgis Aflaatbrieven.

5. Ita bullas Pontificias vocant.

6. Latiſſimam ſignificationem habet vox genii. Nunc enim pro animâ rationali, nunc pro quatuor elementis, nunc pro laribus, naturâ aut voluptatis Deo ſumitur. Putarunt etiam genium uniuſcujuſque loci Deum aut angelum vel Deum obtinentem vim rerum omnium gerendarum.

7. Bulla pro obſignato diplomate ponitur: inprimis literis pontificum, plumbeo ſigillo notatis, eorum decreta continentibus.

incogi-

incogitantius: jam enim corycæis 1. plena ſunt omnia. AR. Ego vero nihil elevo 2. indulgentias, ſed combibonis mei ſtultitiam rideo, qui quum eſſet alioqui nugator nugaciſſimus, ſalutis ſuæ proram, ut ajunt, 3. ac puppim in 4. membrana collocavit potius, quàm in correctis affectibus. Sed quando fruemur illa voluptate quam modo prædicabas? CO. Quum erit commodum; adornabimus compotatiunculam aliquam, vocabimus noſtri ordinis homines, ibi certabimus mentiendo, noſque affatim mutuis mendaciis oblectabimus. AR. Age fiat.

Alia.

PERSONÆ.

PAMPHAGUS, COCLES.

PA. AUt parum proſpiciunt oculi, aut Coclitem veterem compotorem meum video. CO. Imo nihil te fallunt oculi tui: vides ſodalem ex animo tuum. Nulla cuiquam erat ſpes reditus tui, qui tot annos abfueris, ignaris omnibus quæ te terrarum haberet regio. Sed unde? dic, quæſo. PA. 5. Ab Antipodibus. CO. Imo ab inſulis, opinor, Fortunatis 6. PA. Gaudeo quod agnoveris ſodalem tuum: nam verebar ne ſic domum redirem, quemadmodum rediit Ulyſſes. CO. Quonam pacto rediit ille? PA. Nec ab uxore eſt agnitus. Solus canis jam vetulus; motâ caudâ dominum agnovit. CO. Quot annos ille domo abfuerat? PA. Viginti. CO. Tu plures

1. Id eſt, obſervatoribus: adagium enim eſt Κορυκαῖος ἠκροάζετο: inde natum, quod Corycæi per portus Coryci montis diſperſi, negotiatoribuſque immixti, ex iiſdem propoſiti itineris curſum aliaque inquirebant Corycæi autem hæc piratis, quibuſcum ſocietatem inierant, ſignificabant. Hinc Corycæus auſcultavit.

2. Utpote cujus tam impia conſuetudo: ut etiam à parricidio certo precio quis abſolvatur. Etiam circa hæc tempora primus turbo religionis ob indulgentiarum venditionem Germaniam commovit: Luthero ab hâc parte eccleſiaſticorum abuſuum reformationem auſpicante.

3. Quoties ſummam totius negotii & omne momentum præſidiumque indicamus, proram & puppim dicimus. Propterea quod à prorâ & puppi, tanquam à capite & calce, tota pendeat navis. 4. Membrana, pro bullâ membranaceâ 5. Antipodes, qui directè oppoſitum nobis orbem alio ſub cælo contrariis veſtigiis calcant. Sic dicti ab ἀντὶ contra & πȣ̀ς pes. 6. Fortunatæ à fructuum ubertate & mitiſſimo aëre, nunc vulgo Canariæ.

abſuiſti; nec tamen fefellit me tua facies. Sed quis iſthuc narrat de Ulyſſe? PA. Homerus. CO. Oh, ille, ut ajunt, pater eſt omnium fabularum, Fortaſſis uxor interim aſciverat taurum 1. alium, & idcirco non agnovit Vlyſſem ſuum. PA. Imo 2. nihil illa caſtiùs: ſed Pallas 3. addiderat Ulyſſi ſenium, ne poſſet agnoſci. CO. Qui tandem agnitus eſt. PA. E tuberculo, quod habebat in digito pedis: id animadvertit nutrix jam admodum anus, dum illi pedes lavat. CO. O curioſam lamiam 4.! Et tu miraris, ſi ego te agnovi ex iſto tam inſigni naſo? PA. Nihil me pœnitet hujus naſi. CO. Nec eſt cur pœniteat, cum organum tibi ſit ad res tam multas utile. PA. Ad quas? CO. Primum ad extinguendas lucernas erit cornu vice. PA. Perge. CO. Deinde ſi quid hauriendum erit è cavo profundiore, fuerit loco promuſcidis. PA. 5. Papæ! CO. Si manus erunt occupatæ, licebit uti vice paxilli. PA. Etiamne amplius? CO. Conducet excitando foculo, ſi defuerit follis. PA. Belle narras. Quid præterea? CO. Si lumen officiat ſcribenti, præbebit umbraculum. PA. Ha ha he: eſt præterea quod dicas? CO. In bello navali præbebit uſum harpagonis 6. PA. Quid in bello terreſtri? CO. Erit loco clypei. PA. Quid deinde? CO. Findendis lignis erit cuneus, PA. Probe. CO. Si præconem agas, 7. erit tuba: ſi claſſicum 8. canas, cornu: ſi fodias, ligo: ſi metas, falx: ſi naviges,

1. Taurum, id eſt adulterum. Horat: quærenti taurum monſtravit inertem.

2. Penelope enim, abſente viro, nec à parentibus nec procis adduci potuit, ut fidem marito datam ſecundis nuptiis violaret.

3. Dea ſapientiæ è cerebro Iovis nata. Et certè ſapientia annos prævertit: et quaſi ſenium contrahit cognitione diffuſâ etiam antiquarum rerum.

4. Lamiæ, veneficæ mulieres, quæ oculos habent quibus proſpiciunt omnia cum foris ſunt, domi cæcutiunt.

5. Παππαὶ, papæ vel pape interjectio, mira ſubito arripientis.

6. Harpagones inſtrumenta quibus injectis attrahunt navem bellum commiſſuri.

7. Eumenii Rhetoris verba ſunt, fortiſſimi viri in ſacris certaminibus, ſummo labore atque etiam vitæ periculo, ſolam vocem præconis petunt: nam antiqui tubas non habebant. Poſterioribus itaque ſæculis in denuntiandis victoribus tubæ adhibitæ à præcone.

8. Claſſicum canere, eſt ſignum dare militibus ad pugnam.

ancora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ancora : in popina fuerit fuſcina: in piſcando hamus. PA. O me felicem ! neſciebam me circumferre tam ad multa conducibilem ſupellectilem CO. Sed quis interim terrarum angulus te habuit ? PA. Roma. CO. At qui fieri potuit, ut in tanta luce nemo te ſciret vivum ? PA. Imo nuſquam magis larent boni viri; adeo ut ſæpe clariſſima luce neminem videas in frequenti foro. CO. Redis igitur nobis onuſtus ſacerdotiis PA. Venatus equidem ſum ſedulo: at parum favit Delia. 1. Nam complures illic piſcantur hamo, quod dici ſolet, aureo. CO. Stultum piſcandi genus. PA. Et tamen pulchrè ſuccedit nonnullis. Sed non omnibus feliciter cadit hæc alea. CO. An non inſigniter ſtulti ſunt, qui plumbum commutant auro ? 2. PA. Sed non intelligis, in plumbo ſacro venas auri ſubeſſe. CO. Quid igitur ? rediſti nobis nihil aliud quam 3. Pamphagus ? PA. Non. CO. Quid igitur ? PA. Lupus hians 4. CO. Felicius redeunt, qui aſini redeunt ſacerdotiorum ſarcina graves. Cur mavis ſacerdotium quam uxorem ? PA. Quia mihi placet ocium. Arridet Epicurea 5. vita. CO. At mea ſententia ſuavius vivunt, quibus eſt lepida puella domi, quam complectantur quoties libet. PA. Sed adde. nonnunquam quum non liber. Amo voluptatem perpetuam. Qui ducit uxorem, uno menſe felix eſt: cui contingit opimum ſacerdotium, in omnem uſque vitam fruitur gaudio. CO. Sed triſtis eſt ſolitudo ; adeo ut nec Adam ſuaviter victurus fuerit iu Paradiſo, niſi Deus illi adjunxiſſet Evam. PA.

1. Sic dicta venationis Dea, quia nata in inſulâ Delo.

2. Proverbium quoties inæqualem commutationem indicamus: deteriora nempe pro melioribus reddita. Græci, χρύσεα χαλκείων.

3. Alluſum eſt ad nomen Pamphagus, quod Græcis ſonat, omnia comedentem.

4. Lupus hiat: cùm quis re multum ſperatâ & petitâ fruſtratus diſcedit. Ajunt quippe lupum prædæ inhiantem rictu late diducto accurrere, quaſi fruſtretur obambulare hiantem.

5. Epicurus circa tempora Alexandri continentiſſimæ vitæ Philoſophus. Sed opinio ejus male vulgo intellecta (ſtatuebat quippe ſummum bonum in voluptate, non corporis ſed animi, id eſt, in abſentiâ dolorum) ipſum tanquam voluptuariæ vitæ magiſttum diffamavit, Hinc ab illo voluptuoſi Epicurei.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Non deerit Eva, cui ſit opulentum ſa-
dotium. CO. Sed voluptas non eſt v-
ptas, quæ cum mala fama, malaque
ſcientia conjuncta eſt. PA. Verum dici
idcirco mihi in animo eſt, confabulat
librorum ſolitudinis tædium fallere.
Iſtis quidem ſodalibus nihil jucundius.
redis ne ad tuam piſcationem? PA.
deo, ſi liceat parare novam eſcam.
Aureamne, an argenteam? PA. Vtra-
bet. CO. Bono animo es; pater ſuppe-
bit. PA. Nihil illo tenacius. Nec cre-
rus eſt denuo, quum intellexerit
ſortem 1. etiam periiſſe. CO. Verum
lex eſt aleæ. PA. Sed ille non delect
hac alea. CO. Si pernegabit ille, comm-
ſtrabo tibi unde poſſis quantum vole-
cuniæ ſumere. PA. Tu vero mihi volu-
tem narras: age monſtra; jam cor
ſalit. CO. In promptu eſt. PA. Nactus
theſaurum aliquem? CO. Si nactus eſ,
mihi nactus eſſem, non tibi. PA. Si qu
corradere centum ducatos; revixerit
CO. At ego tibi commonſtro, unde
ſis haurire centum millia. PA. Quin tu
tur me beas? Ne diutius eneca. Dic, u
CO. Ex Aſſe 2. Budæi. Illic reperia
numeras myriades, ſive auream malis
netam, ſive argenteam. PA. Abi qu
gnus es cum tuo joco. Illinc tibi reſolv
quod debuero pecuniæ. CO. Reſolves
quod illinc tibi numeraro. PA. Age,
3. naſum tuum. CO. At mihi præ
naſus eſt nullus. PA. Imo nihil te naſu
Nihil es niſi naſus. Ludis in re ſeria. H
re ringi 5. poſſim citius, quam ridere.
gravior eſt quam ut ridere libeat. Tu ſ

1, Id eſt, ſummam vel primam pecuniam.
2. Guilielmus Budæus Gallus Pariſienſis, Franciſci primi tempore, ſupplicum libellorum magiſter. Scripſit autem is doctiſſimum librum, cui titulus de aſſe: ubi pecuniarum veterum valor cum hodierno explicatur.
3. Ponitur hic pro venuſtâ & ſubdulâ irriſione. Mart: Non cuicunque datum eſt habere naſum. id eſt: acrimoniam ad deridendum & dicacitatem. Inde naſutus dicax, reprehenſor, deriſor, Marti: Naſutus ſis uſque licet, ſis denique naſus.
4. Cum modo vox naſi metaphoricè ſumta, hic propriè. Exprobat quippe denuo, quod de inſigni naſo jam ante.
5. Ringitur iratus, non ridet, Rictus ia[…] eſt diductio labiorum, ſed præ dolore, cum riſus ſit ex gaudio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

eſſes, non luderes. Sum tibi ludibrio. Illudis mihi, & illudis me. Ioco me tractas in re neutiquam jocoſa. CO. Minime rideo? id, quod res eſt, dico. Non rideo quidem; imo rem ipſam dico. Serio loquor. Ex animo loquor. Simpliciter loquor. Vera loquor. PA. Ita tibi ſemper ſtet 1. in capite pileum, ut iſta tu ſimpliciter loqueris: Sed ceſſo abire domum, cogniturus quo ſtatu ſint illic omnia? CO. Offendes nova permulta. PA. Credo; ſed utinam omnia ex animi ſententia. CO. Iſthuc optare licet omnibus; ſed hactenus obtigit nemini. PA. Hoc quoque commoditatis adferet utrique noſtrum ſua peregrinatio, quod dulcior erit poſthac domus. CO. Neſcio: nam video quoſdam ſepties illo recurrere. Adeo ſcabies illa ſine fine ſolet prurire, ſi quem ſemel invaſerit.

Alia.

MILITARIA.

HANNO. 2. THRASYMACHUS.

HA. Unde redis nobis Vulcanus 3. qui Mercurius hinc abieras? TH. Quos Vulcanos aut quos Mercurios mihi narras? HA. Quia alatus videbare quum abires, nunc claudicas. TH. Sic à bello rediri ſolet. HA. Quid tibi cum bello, homo quovis 4. dama fugacior? TH. Spes prædæ reddiderat fortem. HA. Multum igitur refers manubiarum 5. TH. Imo 6. zonam inanem. HA. Tanto minus gravare ſarcina. TH. Atqui ſceleribus onuſtus redeo. HA. Gravis profecto ſarcina, ſi verum dicit Propheta, qui peccatum appellat plumbum. 7. TH. Plus illic ſcelerum & vidi, & patravi, quam unquam antehac

1. Proverbium in eos, qui aliud animo, aliud lingua promptum habent. Belgis, ſoo moet u de muts ſtaan.
2. Thraſymachus, id eſt, audax in pugna: nomen aptum militi: à ϑερσοὺς audax & μάχη pugna.
3 Vulcanus fingitur claudus, Mercurius alatus.
4. Genus capræ ſilveſtris, animal timidum: quod licet verè fera non ſit, raro tamen, teſte Plinio, manſueſcit. Virg: Cum canibus timidi venient ad pocula damæ.
5. Manubiæ, pecuniæ e ſpoliis collectæ.
6. Milites enim quicquid habent in zona ſecum portabant. Gracchus apud Agellium. Cum Româ profectus ſum, zonas quas plenas argenti extuli, eas ex provinciâ inanes retuli.
7. Vide Ezech. 22. 18, 20. Zach. 5. 7. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

in omni vita. HA. Ecquid igitur arridet vita militaris? TH. Nihil neque ſceleſtius, neque calamitoſius. HA. Quid igitur in mentem venit iſtis, qui nummo conducti, nonnulli gratis, currunt ad bellum, non aliter quam ad convivium? TH. Ego nihil aliud conjectare poſſim, quam illos agi malis furiis, 1. ſeſeque totos malo 2. dæmoni, ac miſeriæ devoviſſe, nec aliud quam hic manes ſuos anticipare 3. HA. Ita quidem videtur. Nã ad res honeſtas vix ullo precio conduci queant. Sed expone nobis, quomodo geſtum ſit prælium, & utro ſeſe inclinarit victoria. TH. Tantus erat ſtrepitus, tumultus, tubarum bombi, cornuum tonitrua, hinnitus equorum, clamor virorum, ut neque videre potuerim quid gereretur, adeo ut vix ſcirem ubi eſſem ipſe. HA. Unde igitur cæteri, qui ex bello veniunt, ſic depingunt ſingula, quid quiſque dixerit aut geſſerit, quaſi nuſquam non adfuiſſent ocioſi ſpectatores? TH. Ego credo iſtos mentiri ſplendide. In tentorio meo quid geſtum ſit, ſcio: quid in prælio, prorſus ignoro. HA. An ne hoc quidem ſcis, unde tibi venerit claudicatio? TH Vix, ita me Mavors poſthac male amet ſuſpicor aut ſaxo, aut equi calce læſum ge nu. HA. At ego ſcio. TH. Scis? an tib narravit aliquis? HA. Non, ſed divino TH: Dic igitur. HA. Quum fugeres pavidus, collapſus humi offendiſti in ſilicem TH. Diſpeream, 4. niſi rem acu tetigiſti Adeo veriſimile eſt quod divinaſti. HA Abi domum, & uxori narra tuas victorias. TH. Illa mihi occinet haud ſuave encomium, 5. qui nudus redeam. HA. Se unde reſtitues, quod rapuiſti? TH: Ian pridem reſtitui. HA, Cui? TH, Scortis

cenc

1. à Poetis furiæ tres finguntur Alecto, Tyſiphone & Megæra, affligentes ſceleſtas mentes.

2. Demon, Latinè ſciens ἀπὸ τȣ̃ δαίω ſcio. Hoc nomine etiam notatur diabolus, qui & Cacodæmon ſeu malus dæmon.

3. Mortem prævenire. Manes autem vel Deos Inferos, vel animam à corpore, egreſſam, ut hoc loco, ſignificant.

4. Acu tangere, eſt nihil aberrare, quaſi ipſiſſimum punctum contingere.

5. Solent encomio laudari, qui fortiter ſe geſſerunt in bello.

œnopolis, 1. & iis qui me vicerunt alea. HA. Satis militariter. Par eſt, ut quod male partum eſt, pejus diſpereat. Verum à ſacrilegiis, opinor, temperatum eſt. TH. Imo illic erat ſacrum 2. nihil. Nec profanis parcitum eſt, nec fanis. HA. Quo pacto ſarcies? TH. Negant oportere ſarciri, quod in bello commiſſum ſit: jure fit, quod illic fit. HA. Jure belli fortaſſis. TH. Tenes. HA. At iſtud jus ſumma eſt injuria. Te non patriæ pietas, ſed prædæ ſpes pertraxit in bellum. TH. Fateor, & arbitror paucos illuc ire ſanctiore propoſito. HA. Eſt aliquid inſanire cum multis. TH. Concionator è ſuggeſto pronuntiavit, bellum eſſe juſtum. HA. Suggeſtum illud 3. non ſolet mentiri. Sed ut juſtum ſit Principi, non continuo juſtum eſt tibi. TH. Audivi ex 4. Rabbinis, quod licet ſua cuique arte vivere. HA. Præclara ars, incendere domos, diripere templa, violare ſacras virgines, ſpoliare miſeros, occidere innoxios. TH. Lanii conducuntur ad mactandum bovem; cur noſtra ars reprehenditur, quod conducimur ad mactandos homines? HA. Non eras ſolicitus, quonam eſſet migratura anima tua, ſi contigiſſet in bello cadere? TH. Non admodum. Bona ſpes habebat animum meum. Nam divæ 5. Barbaræ me ſemel commendaram. HA. Receperat illa tutelam tui? TH. Sic mihi viſa eſt annuere capite 6. aliquantulum. HA. Quando iſthuc tibi viſum eſt? mane? TH. Non, ſed à cœna. HA. Sed tum, ut arbitror, etiam arbores tibi viſæ ſunt ambulare. TH. Ut hic divinat omnia! ſed præcipua ſpes erat in divo

1. Oenopolæ, vini venditores, caupones.

2. Alluſum id eſt ad prov. οὐδὲν ἱερόν. tametſi deflexit in alium ſenſum.

3. Suggeſtus ille. Opinor utrumque dici, ſed ſuggeſtum repperi apud Cicer.

4. Vox Hebræa eſt. Rabbi enim cognomen eſt, quod doctoribus verbi divini tribuebant Hebræi. Propriè Rabbi magiſter meus cum adjectione pronominis.

5. Multa de hâc more ſolito nugantur Pontificii. Revera autem virgo Nicomedienſis erit, à patre ob Chriſtianam religionem in turrim conjecta: & poſt virgis cæſa & publicè jugulata.

6. Habebatur optimi indicii loco, cum Deus Deave annueret. Ita Iunonis ſimulachrum Romanis annuere viſum, quando Vejis Romam tranſportaretur.

1. Chriſtophoro cujus imaginem quotidie contemplabar. HA. In tentoriis? Vnde illic divi? TH Carbone pinxeramus illum in velo. HA. Nimirum haudquaquam ficulnum, ut ajunt, præſidium erat carbonarius ille Chriſtophorus. Sed extra jocum, non video qui poſſis expiari à tantis flagitiis, niſi te conferas Romam. TH. Imo novi viam breviorem. HA. Quam? TH. Ibo ad 2. Dominicales; illic paullo tranſigam cum commiſſariis. HA. Etiam de ſacrilegiis? TH. Etiamſi Chriſtum ipſum ſpoliaſſem, ac decollaſſem etiam; tam largas habent indulgentias, & autoritatem componendi. HA. Bene habet, ſi veſtram compoſitionem Deus ratam habuerit. TH. Imo magis metuo ne diabolus non habeat ratam. Nam Deus natura placabilis eſt. HA. Quem tibi ſacerdotem deliges? TH. Cui cognovero quam minimum eſſe frontis ac bonæ mentis. HA. Ne non habeant ſimiles. 3. labra lactucas. Ab illo purus abibis ad corpus dominicum? TH. Quid ni? Poſteaquam ſemel effudero ſentinam in illius 4. cucullam, ego me exoneravero ſarcinâ: ipſe viderit, qui abſolvit. HA. qui ſcis, an abſolvat? TH. Scio. HA. Quonam indicio? TH. 5. Quia manus imponit capiti, admurmurans neſcio quid. HA. Quid ſi reddat tibi omnia peccata tua, quum manum imponit, hæc admurmurans: Abſolvo te ab omni-

1. Fingitur Chriſtophorus humeris geſtaſſe Chriſtum (inde illi & nomen à Χριστὸς & φέρω) per aquas. Inde vulgi opinione, proprio nomine appellativè ſumpto, Chriſtophori vocantur magnates, qui promotioni tenuiorum ſtudent. Hic autem alluſum ad diſtichum vulgo imagini Chriſtophori ſubſcriptum: Chriſtophori ſancti faciem quicunque tuetur, illo nempe die non morte malâ morietur.

2. Dominicales Monachi ita dicti à Dominico Calaguritano. Ordo præcipuè inſtitutus ad convincendos errorum, ſic ferebatur, Valdenſes.

3. Cùm ſimilia ſimilibus, digna dignis eveniunt: Natum adagium ab aſino carduos paſcente, quæ lactuca aſininis labris digna fuit.

4. Cucullus veſtis genus eſt: Iuven: Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos: Eodem nomine tegmen capitis Monachi inſignitur: Putat autem male in fœminino genere uſurpari Calepinus: cui contradicitur ab Eraſmo.

5. Impoſitio manuum è veteri Teſtamento fluxit in Novum, quia Apoſtoli morem illum à priſcis Hebræis acceperant. Vſurpabatur vero ſub V. T. in inauguratione in munus tum Magiſtratuum Levitarum: ut & in benedictionibus privatis & publicis. Quemadmodum etiam in ordinandis eccleſiæ miniſtris ſub N. T. in conferendis viſibilibus Sp. S. donis; in ſanatione miraculoſa ægrorum.

bus

us benefactis, quæ nulla in te comperio: c reſtituo te tuis moribus, talemque dimitto, qualem accepi? TH. Viderit ille uid dicat: mihi ſatis eſt, quod me credo bſolutum. HA. Sed iſthuc tuo periculo redis. 1. Fortaſſe non fuerit ſatis Deo, ui debes. TH. Unde tu mihi obvius, qui nihi conſcientiam è ſerena 2. nubilam edderes? HA Felix occurſus: Bona auis ſt obvius amicus, qui bene moneat. TH. Neſcio quam bona, certè parum ſuavis.

HERILIA.

RABINUS, SYRUS. 3.

A. HEus heus 4. furcifer, jamdudum raucesco clamore, nec tu tamen xpergiſceris: videre mihi vel cum 5. gliribus certare poſſe. Aut ocyus ſurge, aut ego ibi fuſte ſomnum iſtum excutiam. Quando crapulam heſternam edormieris? Non te udet, ſomnium 6. hominis, in multam ucem ſtertere? Qui frugi ſunt famuli, ſoent exortum ſolis antevertere. curareque t herus ſurgens reperiat omnia parata. Vt egre divellitur à nido tepefacto 7. cuculus! Dum ſcalpit caput, dum diſtendit nervos, um oſcitat, tota abit hora. SY. Vix dum iluxit. RA. Credo tibi. Nam tuis oculis dhuc multa nox eſt. Tibi nox adhuc eſt . concubia. SY. Quid me jubes facere? A, Fac ut luceat foculus: verre pileum ac pallium: exterge calceos & crepidas. Inverſas caligas primum intus purga ſcopis, mox oris. Deinde 9. ſuffitum aliquem facito

1 Rectè: nullus enim remittit peccata niſi Deus. Paſtoribus eadem autoritas atribuitur: quatenus doctrinam Euangelicam de remiſſione annunciant.

2. Serenus metaphorcè pro quieto & læto, ita & nubilus pro turbato.

3. Servis aptatum id nomen apud Terentium invenies. Et certè Syrorum gens, Cicerone teſte, ſervituti nata.

4. Servorum olim erat pœna: ut, cùm deliquiſſent, furcam ex materiâ qualibet factam collo ſuſtinerent: Hinc convitium hoc in eos.

5. Alludit ad proverbium, glire ſomnolentior. Hinc Martia: Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo tempore ſum, quô me nil niſi ſomnus alit.

6. Proverbialis hyperbole, ſomnium hominis pro ſomniculoſo homine.

7. Diutiſſimè quippe cuculus nidum ſervat, & ſerius vere prodit.

8. Noctis primus ſomnus: quod omnes tum cubent.

9. Suffitus aut ſuffitio proprie expiationis genus erat: quô ſe expiari credebant veteres à funere domum reverſi.

purgando aëri. Accende lucernam. Muta mihi lineum induſium, ac ad ignem fumi expertem ſicca lotum. SY. Fiet. RA. Atqui move te ocyus, Iam hæc feciſſe oportuit. SY. Moneo. RA. Video; ſed nihil promoves. Ut 1. incedit teſtudo. SY. Non poſſum ſimul ſorbere, & flare 2. RA. Etiam ſententias loqueris, carnifex? Tolle matulam. Compone lecti ſtragulas, revolve cortinas. Verre pavimentum. Verre ſolum cubiculi. Adfer aquam lavandis manibus. Quid ceſſas, aſine? Annus eſt priuſquam accendas candelam. SY. Vix reperio ſcintillam ignis. RA. Sic heri condidiſti. SY. Nec follem habeo. RA. Ut reſponſat nebulo, quaſi qui te habeat, careat folle. SY. Quam imperioſum habeo dominum! vix hujus juſſis decem expediti famuli fecerint ſatis. RA. Quid ais, ceſſator? SY. Nihil; omnia recte. RA. Non ego te audio murmurantem? SY. Equidem precor. RA. Credo, Pater noſter inverſum. Precationem, opinor, Dominicam præpoſtere. Quid gannis de imperio? SY. Precor tibi ut fias Imperator. RA. Et ego tibi, ut fias homo ex caudice. Sequere me ad templum uſque. Mox domum recurrito, lectos concinnato. Hæc confuſa, ſuo quæque loco digerito. Fac ut niteat tota domus. Matulam defricato. Hæc ſordida ſubmoveto ab oculis, fortaſſis inviſent me quidam aulici. Si quid ſenſero prætermiſſum, vapulabis largiter. SY. Hic ſane novi benignitatem tuam. RA. Proinde cave, ſi ſapis. SY. At interim de prandio nulla mentio. RA. Vah. ut hic mentem habet furcifer! Non prandeo domi. Itaque ſub horam decimam ad me tranſcurrito, adducturus me eò, ubi ſum pranſurus. SY. Tibi quidem proſpectum,

1. Alludit ad proververbium, teſtudine tardior.

2. Apud Plautum in Moſtellaria idem ſervus hero reſpondet. Utimur autem hôc adagiô cum indicamus negotia id genus eſſe ut pariter ab iiſdem tractari nequeant.

[pu]tum, ſed hic interim nihil eſt quod edam. R A. Si non eſt quod edas, eſt quod eſurias. S Y. Nemo fit eſuriendo ſatur. R A. Eſt panis. S Y. Eſt, ſed ater 1. & furfuraceus. R A. Delicias hominis! Te quidem fœnum eſſe oportuit, ſi pabulum detur te dignum, An poſtulas ut te aſinum tantum placentis ſaginem? Si faſtidis panem citra obſonium, 2. adde 3. porrum, aut, ſi mavis, cepe.

1. Vilioris generis & ater ſive ſecaliceus & ex furfure, utpote purgamento farinæ confectus. Olim furfures ſuibus objiciebantur.

2. Obſonium, quicquid cibi ultra panem apponitur.

3. Porrum & cepe ſive cepa genera olerum ſunt. Ægyptii porrum & cepas, (procul dubio propter ſalubritatem) velut ſanctiſſima numina, venerati ſunt.

Alia.

R A. Eſt tibi abeundum in forum. S Y. Tam procul? RA. Non ſunt niſi ſex paſſus; tibi pigro ſunt bis mille. Conſulam autem tuæ pigritiæ. Eadem legatione multa conficies negocia: tu ſupputa in digitos, ut memineris. Primum deflectes ad veſtiarium, ac thoracem 4. undulatum, ſi jam perfectus eſt, ab eo recipies. Hic quæres Cornelium veredarium 5. Is plerumque eſt in Cervo; ibi 6. potitat. Rogabis, ſi quid habet literarum ad me, & ad quem diem ſit profecturus. Deinde convenies mercatorem pannarium: rogabis meis verbis, ne quid ſolicitus ſit quod pecuniam non miſerim ad diem præſcriptum; numerabitur propediem. S Y. Quando? ad 7. calendas Græcas? R A. Rides ganeo; 8. imo ante calendas Martias. In reditu deflectes ad lævam, & ex bibliopolis diſces, ſi quid advectum ſit novorum libellorum è Germania. Cognoſce qui ſint, & quanti venales. Poſt hæc rogabis Goclenium, ut mihi dignetur eſſe conviva, alioqui cœnaturo ſoli. S Y. Etiam convivas vocas? non habes do-

4. Fit iſtiuſmodi thorax ex hircorum & caprarum pilis, diciturque undulatus quod ad undarum ſimilitudinem ſit pictus: ut & cymatilis à fluctu.

5. Veredarius, quem vulgo curſorem & poſtam vocamus, ita dictus à veredo equo velociſſimo.

6. Solet quippe veredariorum & aurigarum genus bibax eſſe.

7. Licet calendæ quibuſdam vox græca eſt, Græci tamen calendas non habent. Hinc ad calendas Græcas, pro nunquam.

8. Qui Ganea ſeu lupanaria frequentat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mi unde vel murem paſcas. RA. Proinde tu, confectis cæteris, abi ad macellum, & eme nobis armum ovillum: eum curabis eleganter aſſum, Audin' hæc? SY. Plura quam vellem. RA. At vide, ut memineris. SY. Vix potero dimidium. RA. Etiam hic ſtas, ceſſator? Iam rediſſe oportuit. SY. Quis poſſit unus tot rebus obeundis ſufficere? Deduco ac reduco. Sum illi à ſcopis, à matula, à pedibus, à manibus, à poculis, à libellis, à rationibus, à jurgiis, à legationibus: poſtremo non videor illi ſat occupatus, niſi ſim & coquus.

Alia.

RA. Profer ocreas: nam equitandum eſt. SY. En adſunt. RA. Probe quidem abs te curatæ: totæ albent ſitu. Opinor nec extërſas, nec unctas hoc anno, adeo rigent præ ſiccitate. Exterge 1. ſubuvido panno: mox unge ad ignem diligenter, ac 2. macera, donec molleſcant. SY. Curabitur. RA. Ubi calcaria? SY. Adſunt. RA. Verum, ſed obducta rubigine. Ubi frænum & 3. ephippia? SY. ſunt in promptu. RA. Vide ne quid deſit, aut ne quid ruptum, aut mox rumpendum, ne quid nobis ſit in mora. cum erimus in curſu. Propera ad ſellarium, & hoc lorum cura ſarciendum. Reverſus inſpice ſoleas, ſive calceos equorum, num qui clavi deſint, aut vacillent. Quam macilenti ſunt equi, quamque 4. ſtrigoſi! Quoties abſterges, aut pectis illos in anno? SY. Imo quotidie. RA. Nimirum resipſa loquitur. Iejunant, opinor, nonnunquam totum triduum. SY. Minime. RA. Negas tu quidem, ſed aliud dicturi ſint equi, ſi loqui liceat: quamquam ſatis loquuntur ipſa macie. SY. Curo ſedulo. RA. Cur igitur tu habitior equis? SY. Quia

non

1. Sub in compoſitione diminuit ſignificationem primitivi. uvidum autem quod pingue, & humorem intrinſecum habet: unde & uva.

2. Macerare cùm ad corpus refertur ſumitur pro attenuare, & inde macer: cùm ad animum, affligere: cùm ad res inanimatas, mollificare aut etiam madefacere.

3. Tegmina equorum ab ἐπὶ ſuper & ἵππος equus.

4. Strigoſi quaſi ſtringoſi, fame & vitio quodam reſtricti.

5. Receptaculum rerum neceſſariarum iter facientibus. Mantica fortaſſe quod manu geratur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

on paſcor fœno. RA. hoc igitur reſtat.
.dorna manticam 5. celeriter. SY. Fiet.

IONITORIA PÆDAGOGICA.

I. PÆDAGOGUS. PUER.

Æ. TU mihi videre non in aula natus. ſed in caula, adeo moribus es greſtibns. Puerum ingenuum decent ingeui mores Quoties alloquitur te quiſpiam, ui debes honorem, compone te in retum corporis ſtatum, aperi caput. Vultus t nec triſtis, nec torvus, nec impudens, ec protervus, nec inſtabilis, ſed hilare nodeſtia temperatus: oculi verecundi, emper intenti in eum cui loqueris: juncti edes, quietæ manus. Nec vacilles alternis ibiis, nec ſint geſticuloſæ manus, nec nordeto labrum, nec ſcabito caput, nec odito aures. Veſtis item ad decorum comonatur, ut totus cultus, vultus, geſtus, c habitus corporis ingenuam modeſtiam c verecundam indolem præ ſe ferat. PU. Quid ſi mediter? PÆ. Fac. PU. Siccine atis? PÆ. Nondum. PU. Quid ſi ſic? PÆ. Propemodum. PU. Quid ſi ſic? PÆ. Hem atis eſt; iſthuc tene, ne ſis inepte loquax, ut præceps, Nec vagetur animus interim, ed ſis attentus quid ille dicat. Si quid erit eſpondendum, id facito paucis, ac prulenter, ſubinde præfatus honorem, nonnunquam & addito cognomento honoris ratia: atque identidem modice flectas alerum genu, præſertim ubi reſponſum abſolveris. Nec abeas, niſi præfatus veniam, ut ab ipſo dimiſſus. Nunc age, ſpecimen liquod hujus rei nobis præbe. Quantum emporis abfuiſti à maternis ædibus? PU. Iam ſex ferme menſes. PÆ. Addendum erat, domine. PU. Iam ſex ferme menſes,

1. à παῖς puer & ἀγωγὸς ductor. Eſt quippe talis, cui puerorum cuſtodia eſt commiſſa.

ſes, domine. PÆ. Non tangeris deſiderio matris? PU. Nonnunquam ſane. PÆ. Cupis eam reviſere? PU. Cupio, domine, ſi id pace 1. liceat tua. PÆ. Nunc flectendum erat genu. Bene habet. Sic pergito. Cum loqueris, cave ne præcipites ſermonem, aut palato immurmures, ſed diſtincte, clare, articulate conſueſcito proferre verba tua. Si quem præteribis natu grandem, magiſtratum, ſacerdotem, doctorem, aut alioqui 2. virum gravem, memento aperire caput, nec pigeat inflectere genu: Itidem facito cum præteribis ædem ſacram, aut 3. imaginem crucis. In convivio ſic te præbebis hilarem, ut ſemper memineris quid deceat ætatem tuam: poſtremus omnium admoveto manum patinæ. Si quid datur lautius, recuſato modeſte: ſi inſtabitur, accipe, & age gratias: mox decerpta portiuncula, quod reliquum eſt, illi reddito, aut alicui proxime accumbenti. Si quis præbibet, hilariter illi bene precator, ſed ipſe bibito modice. Si non ſitis, tamen admoveto cyathum labiis. Arride loquentibus: ipſe ne quid loquaris, niſi rogatus. Si quid obſcœni dicetur, ne arride, ſed compone vultum, quaſi non intelligas. Ne cui obtrectato, ne cui temet anteponito, ne tua jactato, ne aliena deſpicito. Eſto comis etiam erga tenuis fortunæ ſodales. Neminem deferto. Ne ſis lingua futili. Ita fiet, ut ſine invidia laudem invenias, & amicos pares. Si videris convivium eſſe prolixius, precatur 5. veniam, ac ſalutatis convivis, ſubducito te à menſa. Vide ut horum memineris. PU. Dabitur opera, mi præceptor. Nunquid aliud vis? PÆ. Adito nunc libros tuos. PU. Fiet.

1. Id eſt, veniâ tuâ, te non iraſcente.

2. Id eſt, venerabilem: unde & contemptibiles, leves dicimus.

3. Probant antiquitatem adorationis crucis ex Tertulliano Pontificii: quia, teſte illo patre, Chriſtianis pagani objicerent, eos crucis religioſos. Depellit autem hanc calumniam idem Tertullianus. Minutii Felicis verba etiam ſunt: nos crucem neque adoramus neque optamus.

DE

DE LUSU.

NICOLAUS, HIERONYMUS, COCLES, PÆDAGOGUS.

. I Amdudum & animus, & cœlum, & dies invitat ad ludendum. HI. vitant quidem hæc omnia, ſed ſolus præ- ptor non invitat. NI. Subornandus ora- r quiſpiam, qui veniam extorqueat HI. ote quidem dictum, extorqueat. Nam ius 1. clavam extorſeris è manu Hercu- , quam ab hoc ludendi veniam. At olim o nemo fuit ludendi avidior. NI. Verum; d jam olim ille oblitus eſt ſe fuiſſe pue- m. Ad verbera facillimus eſt & liberalis; c parciſſimus, idemque difficillimus. HI. ttamen protrudendus eſt aliquis legatus, on admodum verecundæ 2. frontis, quem on illico protelet 3. ſuis ſævis dictis. NI. at qui volet; ego carere malo, quam ro- are. HI. Nemo magis accommodus ad- nc legationem, quam Cocles. NI. Ne- o profecto. Nam perfrictæ 4. frontis eſt, bene 5. linguax. Deinde ſenſum hominis lchre callet. HI. I Cocles, ab omnibus obis magnam initurus gratiam. CO. Equi- em experiar ſedulo. Verum ſi non ſucceſ- rit, ne conferte culpam in oratorem ve- rum. HI. Bene ominare: ſi te ſatis novi- us, impetrabis. Abi orator, redibis exo- ator. CO. Eo. Bene fortunet legationem eam Mercurius. Salve præceptor. PÆ. uid ſibi vult nugamentum hominis? CO. alve præceptor obſervande. PÆ. Inſidio- civilitas. Satis jam ſalveo. Dic quid velis. O. Totus diſcipulorum tuorum grex orat dendi veniam. PÆ. Nihil aliud quam iditis, etiam abſque venia. CO. Scit tua rudentia, vigorem ingeniorum excitari mo-

1. Non infacetè in illum quadrat, qui ſibi vendicare conatur, quod alius potentior jam tenet.
2. Frons antiquitus pudori ſacra habita.
3. Verba è Terentii Phor: deſumpta. Sic ille habet: ne te iratus ſuis ſævidicis dictis protelet. Eſt vero protelare prævenire, exagitare, longè propellere. Quidam à telorum jactu derivant; alii à πρὸ & ἑλεῖν, quod eſt ante & trahere.
4. Id eſt, inſigniter impudens: hinc & inverecundi effrontes.
5. Idem quī locutuleius aut blatero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

moderato luſu, quemadmodum nos docu
ſti ex 1. Quintiliano. PÆ. Sane ut iſthu
tenes, quod pro te facit. Laxamento op
eſt iis, qui vehementer laborant: vobi
qui ſegniter ſtudetis, & acriter luditis
fræno magis opus eſt, quam laxatis habe
nis. CO. Adnitimur pro viribus. Et ſi qui
hactenus ceſſatum eſt, poſt diligentia ſar
cietur. PÆ. Oh ſartores! Quis erit 2
fide juſſor aut ſponſor iſthuc futurum
CO. Ego capitis mei periculo non dubitem
eſſe ſponſor. PÆ. Imo culi periculo po
tius. Scio quam non ſit tutum tibi credere,
tamen hic periculum faciam, quam ſis
bonæ fidei. Si dederis verba, poſthac nequicquam mecum egeris. Ludant, ſed gregatim in campis. Ne divertant ad compotationes, aut alia nequiora. Mature ſe recipiant domum ante ſolis occubitum. CO. Fiet. Exoravi, quamquam ægre. HI. O lepidum caput; omnes amamus te plurimum. CO. Sed interim cavendum ne quid peccemus, alioqui de meo tergo dependendum foret. Fide juſſi 3. veſtro omnium nomine. Quod ſi quid accidat, non eſt quod me poſthac utamini legato. HI. Cavebitur. Sed quod luſus genus potiſſimum placet? CO. De hoc in campo conſultabimus.

1. Verba ſunt M. Fabii Quintiliani Lib. VIII. Oratoriar: alenda ingenia atque indulgentiâ quâdam enutrienda.

2. Qui ſuâ fide & periculo promittit alium aliquid daturum aut facturum.

3. Dicitur etiam diviſis dictionibus fide jubeo.

P I L A.

NI. Nulla res melius exercet omnes corporis partes, quam pila palmaria, ſed aptior hyemi, quam æſtati. HI. Nullum anni tempus nobis parum accommodum eſt ad ludendum. NI. Minus ſudabitur, ſi ludamus reticulo. HI. Imo reticulum piſcatoribus relinquamus; elegantius eſt palma uti NI. Age, nihil moror: ſed quanti certabimus? HI. 1. Talitro; ſic parcetur pecuniæ. NI. At ego malo fronti parci,

4. Talitrum percuſſio inflicta ungue.

ci,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

, quam pecuniæ. H I. Et mihi frons cha-
or eſt pecunia. Aliquo periculo certandum
t, alioqui 1. friget ludus. N I. Sic res ha-
et, ut dicis. H I. Vtra pars prior evicerit
es luſus, ei victa pendet ſextam drachmæ
. partem: ſed hac lege, ut quicquid è vi-
oriis collectum fuerit, inſumatur in con-
ivium, ad quod pariter vocentur omnes.
I. Placet lex; & 3. rata eſto. Supereſt
gitur ut ſortiamur partes. Nam ſumus fer-
ne pares omnes, ut non admodum referat,
uis cui conjungatur. H I. tamen me longe
eritior es. N I. Ut ſim; ſed tu felicior. H I.
tiam hic valet fortuna? N I. Illa nuſquam
on regnat. H I. Age fiat ſortitio. 4. Euge,
ene cecidit: contigere quos volebam. N I.
t nos noſtræ ſodalitatis non pœnitet. H I.
gedum, ſimus viri. Amat victoria curam.
uum quiſque locum gnaviter tueatur. Tu
nihi conſiſte à tergo, excepturus pilam ſi
ne tranſvolet. Tu iſthic obſerva repulſu-
as huc ab adverſariis revolantem. N I. Ne
nuſca quidem hac prætervolarit impune.
I. Agite 5. bonis avibus; mittite pilam in
ectum. Qui miſerit nihil præfatus, fruſtra
niſerit. N I. 6 Hem, accipe igitur. H I. Mitti-
o. Si miſeris extra lineas, aut infra ſupra-
e tectum, veſtro damno fuerit, aut certe
obis fraudi eſſe nolim. Tu ſane parum
ommode mittis. N I. Tibi quidem, at no-
is commode. H I. Ut miſeris, ita remittam.
ar pari referam. Sed præſtat ingenue le-
itimeque ludere. N I. In ludo pulchrum
ſt arte vincere. H I. Fateor; atque etiam
n bello. Sed habet utraque pars ſuas le-
ges. Et ſunt artes illiberales. N I. Credo,
. plures ſeptem. Signa terminum teſtula,
ut rudere, aut, ſi mavis, pileo tuo. H I. Tuo
nalim. N I. Rurſus accipe pilam. H I. Mit-
te,

1. Id eſt, languet, remittitur: & ſic contra ludus fervere dicitur, quando cum diligentiâ procedit.
2. Græca drachma reſpondebat Romano denario. Denarius autem valebat tribus ſtuferis noſtratibus cum ſemiſſe.
3. Id eſt, firma, fixa. Opponitur hic ratum irrito.
4. Laudantis congratulantiſque interjectio.

5. Reſpice pag. 4.

6. Item corripientis, indignantis aut admirantis, ſed hic demonſtrantis interjectio.

7. Nam liberales artes ſeptem numero eſſe dicuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

te. Pone notam. N I. Habemus duos termi-nos ſatis longinquos. H I. Utcumque; ſed tamen vincibiles. N I. Plane vincibiles, ſ[i] nemo repugnet. H I. Euge priorem metam prætercurrimus. Vicimus quindecim. Heus præbete vos viros: viceramus & hic, ſi tu tuo conſtitiſſes loco. Sumus igitur pares. N I. Non diu futuri. Vicimus triginta, vicimus quadraginta quinque. H I. 1. Seſtertia? N I. Non. H I. Quid igitur? N I. Numeros. H I. Quo pertinent numeri, ſi nihil eſt quod numeres? N I. Noſter hic ludus eſt. H I. Præpropere tu quidem ante victoriam 2. canis triumphum. Vidi qui vincerent ab hoc numero qui nihil habebant. Varia eſt ut Martis, ita luſus alea. Habemus triginta. Iam rurſum pares ſumus. N I. Nunc ſerio res agitur. Euge, ſucceſſit; habemus potiores. H I. Non diu habituri. Dixin'? Rurſum æquali fortuna ſumus. N I. Diu nutat fortuna, velut anceps, utris velit addicere victoriam. O 3. fors fortuna, ſi nobis faveris, dabimus tibi maritum. Euge, audivit votum. Penes nos eſt hujus certaminis victoria. Pone notam cretaceam, ne excidat. H I. Iam appetit 4. veſpera, & ſudatum eſt ſatis: præſtat à ludendo deſiſtere, ne 5. quid nimis. Supputemus lucrum. N I. Nos evicimus tres drachmas, vos duas. Reſtat igitur una ad compotatiunculam. Sed interim quis ſolvet precium pilarum? H I. Omnes ex æquo, pro ſua quiſque portione. Nam lucrum exilius eſt, quam ut inde poſſit aliquid decidi.

1. Seſtertium aut ſeſtertius quaſi ſemis tertius. fuerunt autem eorum varia genera. Minor ſeſtertius conſtabat ex quaternis aſſibus: minimus ex duobus aſſibus & tertio ſemiſſe major ex centum drachmis achaicis ſeu denariis.

2. In eum qui præproperè, re nondum confectâ, gloriatur. Apud Romanos enim victoribus triumphus decernebatur: apud Græcos oratione aut carmine laudabantur. Hinc etiam ante victoriam encomium canis.

3. Fortuna Dea eſt incerti eventus, quæ culta prodeſt. Abſolutè etiam fors vocata, colebatur ab imfimæ fortis hominibus, omnibuſque ſine arte aliquâ viventibus. Varro de hujus Deæ feſto: Dies fortis fortunæ appellatus à Servio Tullio rege, quod in fanum Fortis Fortunæ ſecundum Tiberim extra urbem Romam dedicavit.

4. Appetit, pro inſtat, quoties eſt verbum neutrale.

5. Servandus eſt in rebus modus. Μηδὲν ἄγαν tanti veteribus fuit, ut ad autorem Apollinem referrent; alii verò ad Pythagoram, alii ad Biantem.

LUDUS GLOBORUM MISSILIUM.

ADOLPHUS, BERNARDUS, ARBITRI.

D. TU toties apud me gloriatus es, te mirum quendam eſſe artificem in rtamine mittendorum globorum. Age, bet experiri, qui vir ſies. BE. Nihil detreo, huc, ſi quid libet. Nunc tu plane, quod ci ſolet, in planiciem provocas 1. equum. D. Et tu ſenties me non eſſe aſinum. BE. acetne monomachia 2. ut unus cum uno ongrediatur, an mavis adjungi ſocios peculi? AD. Malo μονομαχεῖν, ne qua pars ctoriæ decidatur alteri. BE. Iſthuc & ipſe alo, ut laus in 3. ſolidum ſit mea. AD. Hi ectatores erunt & 4. arbitri. BE. Recipio. ed quod erit victori 5. bravium, aut quæ icto pœna? AD. Quid ſi victo 6. amputetur ricula? BE. Imo teſtium alter 7. execeur potius. Non eſt magnificum certare pro ecunia. Tu Gallus es, ego Germanus; ecertemus pro ſuæ uterque gentis gloria. D. Si vicero, tu ter exclamabis, Floreat allia: ſi victus, quod abſit, fuero, totiem verbis celebrabo tuam Germaniam. E. Age placet conditio. Adſit fortuna. Quando periclitantur hoc ludo duæ maxiæ nationes; ſint æquales ſphæræ. AD. Noſti ſaxum illud prominens haud procul porta? BE. Novi. AD. Ea erit meta, & æc linea. BE. Eſto: ſed ſint, inquam, pares lobi. AD. Minus 8. diſcernas ovum ab ovo, ut ficum à ficu. Sed mea non refert, utrum

1. Modus dicendi à militia tranſlatus. Nam quoties res eſt pediti cum equite, pedes fugit campeſtria, ſectaturque loca impeditiora. Dicitur autem cùm quis ad id provocatur, in quo plurimum valet.

2. Singulare certamen, à μόνη ſola & μάχη pugna.

3. Id eſt, tota, integra, & cui nihil detrahi poteſt.

4. Iudices non lege ſed à litigantibus aut certantibus electi: ita dicti ab arbitrando ſeu exiſtimando.

5. βραβεῖον certaminis præmium.

6. Hodie apud Belgas amputatione auricularum meretrices quandoque lectuntur. 7. Alachis Longobardus juravit ſe puteum unum Clericorum eſtibus oppleturum, ſi de Cuniberto victoriam reportaſſet. Exſectio autem eſticulorum in Eunuchis uſitata. 8. Similitudinis adagia ſunt, de rebus ndiſcretæ ſimilitudinis.

malis;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

malis; elige. BE. Mitti. AD. Heus, tu mihi non brachium, ſed 1. baliſtam habere videris ita torques globum. BE. Satis momordiſti labrum, ſatis rotaſti brachium; tandem mitte. O vires 2. Herculeas! ſed tamen vinco. AD. Niſi ſceleratus ille laterculus obſtitiſſet, præverteram te. BE. Conſiſte in ſphæræ tuæ veſtigio. AD. Non utar dolo malo. Cupio virtute, non fraude vîncere: quandoquidem de gloria certamen eſt. Bene vertat. BE. Ingens profecto jactus. AD. Ne ride prius quam viceris. Adhuc pene ſumus pares. BE. Nunc res agitur, Uter prior metam contigerit, is vicerit. Vici, canta. AD. Sed definiendum erat, quoto ludo conſtaret victoria. Nam primo nundum incaluerunt vires. BE. Definiant arbitri. AR. Tertio. AD. Placet. BE. Quid ais? Agnoſcis ne victorem? AD. Tibi fortuna magis aſpiravit: viribus & arte non tibi ceſſero. Sed quod arbitri pronunciaverint, id ſequar. AR. Germanus vicit; & hoc glorioſior eſt victoria, quod talem artificem vicerit. BE. Nunc canta, Galle. AD. Sum raucus. BE. Hoc Gallis novum non eſt: ſed tamen coccyſſa 3. AD Floreat Germania ter. BE. Imo ter hoc erat canendum. Contraximus ſiticulam; eamus ad compotatiunculam; ibi perficietur cantio. AD. Non recuſo, ſi ita videtur arbitris. BE. Ita commodius eſt. Melius canet Gallus colluto 4. gutture.

1. Machina militaris quâ lapides aut tela jaculantur: ἀπὸ τοῦ βάλλειν. Hinc melius balliſta.
2. Id eſt, validas. Nota quippe Herculis fortitudo eſt.
3. Alluſit ad gallos gallinaceos, quibus natura adeſt vox rauca; qui proprie dicuntur coccyſſare: unde & Galli vulgo vocant gallum Cocq.
4. Ita Perſ. guttur mobile colluerit. ſolet enim medicamentis fieri vox mollior, quod hic fit vino.

LUDUS SPHÆRÆ PER ANNULUM FERREUM.

GASPAR, ERASMIUS.

GA. Age, nos auſpicabimur. Victo ſuccedet Marcolphus. ER. Sed quod erit victori præmium? GA. Victus ex tempore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ore faciet & recitabit diſtichon in lau-
em victoris. E R. Accipio legem. G R. Vis-
e ſortiamur, uter prior incipiat? E R. Eſto
i Prior ſi libet; ego malim eſſe 1. Abbas.
A. Hoc tua conditio potior eſt, quod
bi nota eſt area. E R. Verſaris in tua ha-
ena. G A. In hæc exercitatior ſum, quam
 libris. Tamen iſtud perquam exigui mo-
nenti eſt. Æquum eſt, ut tantus artifex,
 hoc certamine mihi largiare nonnihil.
A. Imo iſthuc abs te peterem juſtius: ſed
arum eſt honeſta 2. precaria victoria. Is
emnm vincit, qui ſuo 3. Marte vincit. Ita
mus pares, ut non melius commiſſus fue-
it olim cum 4. Bitho Bacchius I. E R. Tua
phæra commodior eſt mea. G A. Et tua
ola vincit meam. E R. Ludito legitime,
bſque technis, ac dolo malo. G A. Dices
ibi rem eſſe cum homine probo. E R. Sed
rius audire cupio hujus 5. ſphæriſterii 6.
lebiſcita. G A. Quaternio ludum abſolvit.
Qui hanc lineam præterierit, in damno eſt.
Reliquos limites ſi tranſilias, ſine fraude
iet. Qui globum ſuo loco moverit, perdit
us feriendi. E R. Intelligo. G A. En occluſi
ibi portam. E R. Sed iſthinc te excutiam.
A. Id ſi feceris, cedam tibi hujus certa-
minis palmam. E R. Bona fide? G A. Opti-
na. Non enim potes alia via, niſi ſic mit-
as ſphæram tuam in parietem, ut reſiliat
n meam. E R. Id experiar. Quid ais, bone
vir? Nonne depulſus es? G A. Fateor: uti-
nam tam ſapiens eſſes, quam es felix. Sed

1. Superior enim Priore (Belgis een Prioor) abbas eſt, abbatias & monaſterii moderator. Nomen deductum videtur à Syriaco abba ſive pater.

2. Quæ precibus petenti conceditur.

3. Dicendi modus ab Imperatoribus tranſlatus, ſuis auſpiciis & copiis bella ſuſtinentibus. Quadrat in illos, qui propriis viribus ſuoque periculo rem peragunt.

4. Bithus & Bacchius nobile par gladiatorum, pares arte & audaciâ. Hinc adagium, quoties duo æquales inter ſe contendunt: ita ut alter alteri haud concedit.

5. Sphæriſterium locus erat rotundus, variis exercitationibus accommodatus. Plin: Apodyterio ſuppoſitum eſt ſphæriſterium, quod plura genera exercitationis, pluresque circulos capit. Dicitur à ſphærica & circulari figura. Lampridius capit pro loco, in quo ſpeciatim pilaris luſio exercetur. Vnde quibuſdam à luſu pilæ, quam Græci σφαῖραν vocant. Σφαιρίζω iſdem pilâ ludo. 6. Habent enim ſphæriſteria quæque ſuas leges: Plebiſcita vero leges ſunt, quas plebs, plebeio magiſtratu rogante, ſcivit ſeu ſtatuit.

iſthuc centies tentanti. vix ſemel ſucce
rit. ER. Imo ſi quid audes deponere pig
ris, niſi tertio quoque experimento ſuc
ſerit, vinces. Sed interim redde pact
præmium. GA. Quodnam? ER. Diſtich
GA. Reddam. ER. Et quidem ex tempo
Quid arrodis 1. unguem? GA. Habeo. 1
Recita clare. GA. Clariſſime.

Plaudite victori juvenes hic quotquot adeſ
Nam me qui vicit, doctior 2. eſt nebu

Nonne diſtichon habes? ER. Habeo:
quale abs te allatum eſt, tale tibi refere

SALTUS.

VINCENTIUS, LAURENTIU

VI. LIbetne decertare ſaltu? LA. L
dus iſte non convenit pranſis.
Quam ob rem? LA. Quia ventris ſabu
3. gravat corpus. VI. Non admodum ſa
qui pranſi ſint in 4. pædagogio. Nam
plerumque cœnaturiunt prius quàm ab
verint prandium. LA. Quod igitur ſalie
genus placet? VI. Auſpicemur ab eo qu
eſt ſimpliciſſimum, à ſaltu locuſtaru
5. ſive magis ranarum, utraque tibia,
junctis pedibus. Qui longiſſime promove
cingulum, 6. coronam feret. Hujus ubi
ſatietas, aliud 7. atque aliud genus ex
riemur. LA. Equidem nullum recuſa
genus, niſi quod geritur cum periculo
biarum: nolim mihi rem eſſe cum chir
gis. VI. Quid ſi certemus 8. unica tib
LA. Iſte ludus eſt Empuſæ 9. valeat.
Haſtæ innixum ſalire, cumprimis eſt e
gans. LA. Liberalius eſt certare cur
Siquidem hoc certaminis genus apud Vir

1. Arroſio unguium hominis eſt meditabundi.
2. Philoſophus quidam apud Laërtium videns quendam laſcivâ ſaltatione geſtientem; Quo melius, inquit, feceris, hoc deterius facies. In re mala quo melior es artifex hoc vir es pejor.
3. Saburra onus navis, quo libratur adverſus fluctus: & Plautus ſaburratas appellat ſaturas.
4. Locus in ædibus ubi pueri ſervique commorantur: à Græcis illi παιγές dicti.
5. Belgis iſtud ſaltus genus **hubbelen** vocatur.
6. Solebant veteres coronas diſtribuere victoribus ſive prælio ſive ſtadio.

7. Plurimæ ſaltus ſpecies: earum, teſte Antyllo, præcipuè duce, exſil
& ſaltus proprie dictus. 8. Belgis iſte ſaltus **hinkelen** dicitur
9. Empuſa ſpectrum eſt apud Ariſtophanem unica tibia; unde & G
nomen dedere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ium I. propoſuit & Æneas. VI. Verum; ſed idem propoſuit & 2. cæſtuum certamen; quo non delector. LA. Deſigna 3. ſtadium 4. Hoc loco ſit carcer, 4. quercus iſta ſit 5. meta. VI. Sed utinam adeſſet Æneas, qui proponat & prœmia 6. victori. LA. Victori abunde 7. magnum præmium eſt gloria VI. Victo potius damdum erat præmium. ſolatii gratia. LA. 8. Sit igitur victo præmium, ut lappa 5. coronatus redeat in urbem. VI. Equidem non recuſarim, ſi tu præcedas tibia canens. LA. Eſt ingens æſtus. VI. Nec mirum, quum ſit ſolſtitium 10. æſtivum. LA. Præſtiterat natare. VI. Mihi non placet ranarum vita. Animal ſum terreſtre, non amphibion 11. 6. LA. Sed tamen hoc exercitamenti genus olim cumprimis habebatur 12. liberale. VI. Imo etiam utile. LA. Ad quid? VI. Si fugiendum 13. ſit in bello, ibi potiſſimum valent qui ſeſe curſu pedum

1. Certamen curſus primi Elei ſine ullo veteris memoriæ exemplo inſtituerunt. Endymion etiam filiis de imperio tale certamen in Olympia propoſuit. Plato autem curſum ita commendavit: ut viros, juvenes, pueros, mulieres, puellas curſu exerceri voluerit. Salluſtius de Pompeio: eum cum agilibus ſaltu; cum velocibus curſu; cum validis vecte certaſſe.

2. Cæſtus erant laminæ æneæ manibus alligatæ loris quibuſdam. Hæc autem punctis aliquibus diſtinguebantur; manibus brachiiſque circumcirca implicita: ut non modo pondere aliquo & craſſitie, verùm etiam ſoliditate cæſtibus certantes ſe ipſos ferirent. Exercebautur Cæſtiphori in gymnaſiis; Spartanorum quoque puellæ in palæſtris. Propert: Nunc ligat ad cæſtum gaudentia brachia loris. Virg: Seu crudo fidit pugnam committere cæſtu. 3. Stadium à ſtando, quod Hercules eô ſpatiô ſpiritu unicô confectô conſtitiſſet; nunc certa loci diſtantia eſt, nunc locus in quo curritur. 4. Locus unde equi in circo emittebantur: ibi funibus coercebantur, ne ad metam properarent, ante datum ſignum. 5. Strues in altum tendens ad finem ſtadii exſtructa. 6. Hinc Virgil. 5. quique pedum curſu valet & qui viribus audax aut jaculo incedit melior &c. Cuncti adſunt, meritæque exſpectent præmia palmæ. 7. Cùm veteres otiarentur teſte Plutarcho, inertia corrumperentur, ſe exercitationibus iſtis detinebant: in quibus victoribus etiam præmia poſita: quo, voluprate & ſpe præmiorum allecti, ad prælia diſponerentur. 8. Lappa herba acuta & ſpinoſa. 9. Quod ſol quaſi ſiſtitur ad tropicum Cancri. Longiſſimus tum dies, qui incidit IX. Cal. Aug. 10. Amphibia dicuntur quæ ſimul & in aqua vivunt & in terra. ut crocodilus, anates, & ſimilia. 11. Græci & Romani inter rudimenta juventutis natationem habuere. Etſi quidem elegerunt olim Campum Martium Tiberi vicinum, ut poſt exercitium armorum juventus ſudorem pulveremque dilueret. 12. Ita quidem ut de iis, qui pueri nihil addidicerunt, in proverbium abierit; neque natare neque literas novit. 13. Addit Ariſtoteles alias etiam utilitates: ut in navalibus præliis, in tranſeundis vadis ac fluminibus homines nandi arti confiſi fortius hoſtem aggrederentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

& natatu exercuerunt. LA. Artem nat
haudquaquem aſpernandam. Neque en
minus laudis eſt aliquando bene fuge
quam fortiter pugnare. VI. Sum plane
dis & imperitus natandi, nec ſine peric
verſamur in alieno elemento. LA. Sed
ſueſcere oportet: nemo naſcitur artif
VI. At ego iſtius generis artifices per m
tos audio nataſſe, ſed non enataſſe. L
Experieris primum innixus ſuberi. VI. N
ſuberi 1. fido magis quam pedibus: ſi v
bis cordi eſt natatio, ſpectator eſſe ma
quam certator.

CONFABULATIO PIA.

ERASMUS, GASPAR.

ER. UNde nobis prodis? E 2. pop
quapiam? GA. Bona verba.
E ſphæriſterio? GA. Ne hoc quidem.
Ex 3. œnopolio? GA. Nequaquam.
Quando non aſſequor divinando, dic ip
GA. Ex æde Virgini matri ſacra. ER. Q
illic tibi negocii eſt? GA. Salutem
nonnullis, ER. Quibus? GA. Chriſto
divis aliquot. ER. Religioſior tu quid
es, quam pro ætate. GA. Imo nullam æ
tem non decet religio. ER. Si cupiam
religioſus, patiar mihi injici cuculla
GA. Atque ego idem facerem, ſi, qu
tum caloris adfert, tantundem pietatis
ferret cuculla. ER. Ajunt vulgo, pue
angelicos in ſatanam verti, ubi conſen
rint. GA. Sed ego proverbium iſtuc ab
tore ſatana 4. natum arbitror. Imo vix e
ſtimo, ſenem eſſe vere pium, niſi qui à
neris annis aſſueverit. Nihil felicius di
tur, quam quod ab ipſa ſtatim pueritia
ſcitur. ER. Quid igitur eſt 5. religio?

1. Suber Græce φέλλὸς corticis genus, ſemper fluitans: unde qui diſcunt natare, ſuber ſubjiciunt pectori. Horatius, Nabis ſine cortice.

2. Seu Ganea, ita dicta à popâ, locus ubi delicata obſonia ſublicè venduntur & comeduntur.

3. Ab οἶνος vinum & πωλέω vendo.

4. Satan ſeu Satanas adverſarius, ſic κατ' ἐξοχὴν Princeps malorum Angelorum vocatus.

5. Aliis à relegendo, quia amiſeramus religionem negligentes, etymon vocis derivatur. Satius à religando: nihil quippe magis homines religat aut devincit quàm religio.

Eſt purus cultus numinis, 1. & obſervatio præceptorum illius. ER. Quæ ſunt illa? GA. Longum eſt; ſed ut in ſumma dicam, in rebus quatuor eſt ſita. ER. In quibus? GA. Primum, ut recte pieque ſentiamus de Deo, de ſcripturis divinis: atque ut illum non vereamur modo, tanquam dominum, verum etiam amemus ex 2. intimis affectibus, ut patrem beneficentiſſimum. Secundum, ut ſumma cura tueamur innocentiam: ea eſt, ne quem lædamus. Tertium, ut teneamus charitatem, hoc eſt, ut de omnibus, quantum datur, bene 3. mereamur. Quartum, ut ſervemus patientiam, Ea præſtat, ut mala nobis illata, ſi mederi nequeamus, patienter toleremus, non ulciſcentes, nec malum malo referentes. ER. Næ tu probus es concionator. Sed præſtas iſta, quæ doces? GA. Equidem annitor pro mea virili. ER. Qui potes pro virili, cum ſis puer? GA. Meditor pro viribus, & quotidie mecum ineo rationem: ſi quid ceſſatum fuerit, corrige: illud præter decorum, hoc dictum petulantius, hoc factum incircumſpectius, hoc taceri præſtiterat, illud omiſſum. ER. Quando 4. ſubducitur iſta ratio? GA. Ferme ſub noctem, aut ſi quando magis vacat. ER. Sed age, dic mihi, quibus ſtudiis totum tranſigis diem? GA. Nihil celabo tam fidum ſodalem. Mane, ſimul atque ſum expergefactus, (id fere fit ad ſextam, aut quintam) pollice ſignum 5. crucis pingo in fronte & in pectore. ER. Quid deinde? GA. Auſpicor initium diei, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. ER. Pie ſane. GA. Mox paucis ſaluto Chriſtum. ER. Quid illi narras? GA. Ago gratias, quod eam noctem

1. Vera enim religio, à Deo inſtituta, eò ſpectat: ut Deum rectè agnoſcamus, agnitumque purè colamus, ſincerâ animi pietate; ad ipſius gloriam & noſtram æternam ſalutem.

2. Iuxta præceptum maximum & primum Matth. 22.

3. Huc ſpectat Apoſtoli dictum Iacob. 2. Cultus qui purus eſt & ſanctus coram Deo Patre hic eſt: viſitet pupillos & viduas in afflictionibus ſuis, & ut cuſtodiat quiſque animam ſuam à mundo immaculatam.

4. Metephora ducta à calculatoribus.

5. Vtebantur veteres Chriſtiani ſigno crucis, non ut adorando, ſed ut externâ quadam profeſſionis ſuæ teſſerâ & geſtu prædicandi. Mos autem iſte haud deſcendit ex Apoſtolicâ traditione.

mihi voluerit eſſe proſperam , precorque ſu
diem itidem illum totum mihi bene fort
net , ad ipſius gloriam , & animæ me
ſalutem : utque is , qui eſt vera lux occ
ſum neſciens , ſol æternus , omnia vivi
cans , alens , exhilarans , dignetur illuce
cere menti meæ , ne uſquam impingam
ullum peccatum , ſed ipſius ductu perv
niam ad vitam æternam. ER Haud ina
ſpicatum diei exordium. GA. Deinde ſal
tatis parentibus , quibus ſecundum Deu
primam debeo pietatem ; cum tempus eſt
confero me ad ludum literarium , ſed
per templum , ſi commodum eſt , ſit mi
tranſitus. ER Quid illic? GA. Rurſus tr
bus verbis ſaluto Ieſum , ac divos 1. d
vaſque omnes , ſed nominatim 2. Virg
nem matrem , tum eos quos habeo mi
peculiares. ER. Næ tu mihi probe legiſ
videris illud Catonis , Saluta libenter. No
ſat erat mane ſalutaſſe , niſi mox denu
ſalutares? An non vereris ne moleſtus ſi
immodico officio? GA. Amat Chriſtus ſ
binde appellari. ER. Sed ineptum videtu
alloqui , quem non vides. GA. Nec ea
mei partem video , qua illi loquor. E
Qua? GA Animo. ER Sed ocioſum e
ſalutare non reſalutantem. GA. Reſaluta
frequenter arcano afflatu. Denique abund
reſalutat , qui dat quod petitur. ER Qui
hic ab illo flagitas? Nam video tuas ſal
tationes eſſe peraces , cujuſmodi fere ſu
mendicorum. GA. Sane non procul aber
ras 3. à ſcopo. Precor enim ut , qui pue
duodecim annos natus , ſedens in templ
docuit ipſos doctores , cuique pater cœli

1. Scarent Pontificiorum templa imaginibus Divorum divarumque. Introductæ eæ ſunt ſeculo quarto in quædam Chriſtianorum auditoria : ſed admodum improbatæ ab Epiphanio , Hieronymo aliiſque ſanctoribus.

2. Ad Angeli imitationem Luc. 1. Mariam ſalutantis , Pontificii itidem quotidie Mariæ , demurmurantes ſuum ave maria, ſalutationem impertiuntur, ridiculè ſatis & ſuperſtitiosè. Gabriel enim ex Dei mandato vivæ præſentique virgini ſemel fruſta precatus eſt. Dein pietas à papicolis, in muſſitatione iſtius avæ maria linguâ ignotâ, collocatur. Quàm inſulſum itidem illi proſperitatem exoptare, (id enim oratiunculâ ſuâ agunt) quæ complementum demum æterni
beatudinis adepta eſt.

3. Hinc adagium , ſcopum attingere id eſt vot
compotem fieri , aut conjecturâ rem ipſam aſſequi.

tus

tus emiſſa voce dedit autoritatem docendi mortalium genus, quum diceret, Hic eſt filius meus 1. dilectus, in quo mihi complacitum eſt; ipſum audite: quique eſt æterna ſapientia ſummi patris, illuſtrare dignetur ingenium meum ad perdiſcendas honeſtas literas, quibus utar ad ipſius gloriam. ER. Quos autem habes divos tibi peculiares? GA. Ex apoſtolis Paulum, ex martyribus 2. Cyprianum, ex doctoribus 3. Hieronymum, è virginibus 4. Agnetem. ER. Quæ res iſtos tibi conciliavit? electio, an caſus? GA. Sortito obvenerunt. ER. Atque iſtos nihil aliud quam ſalutas? An ab his quoque mendicas aliquid? GA. Precor ut me ſuis ſuffragiis Chriſto commendent 5. efficiantque ut illius munere aliquando contingat in ipſorum venire contubernium. ER. Sane rem non vulgarem petis. Quid tum poſtea? GA. Ad ludum propero, & quod is locus poſtulat, toto ago pectore. Sic enim imploro Chriſti præſidium, quaſi citra illius opem nihil efficiat noſtrum ſtudium: ſic ſtudeo, quaſi ille nihil auxilii ſit laturus, niſi gnaviter laboranti. Ac modis omnibus do operam, ne merito vapulem, ne quid dicto factove vel præceptorem offendam, vel ſodales meos. ER. Probus es, quum iſta cogitas. GA. Quum dimiſſus à ludo domum propero, rurſus, ſi licet, per ædem ſacram iter facio, rurſuſque tribus verbis ſaluto Ieſum. Si quid eſt obſequii præſtandum parentibus, obeo. Quod ſi quid etiam ſupereſt temporis, mecum aut cum ſodali repeto quod prælectum eſt in ſchola. ER. Næ tu

1. Verba ſunt ex Matth. 3. v. 17. & Matth. 17: v. 5.

2. Carthaginenſis Epiſcopus martyrio affectus anno I. C. 250.

3. Sub Theodoſio magnus ille Pater nonagenario major anno 422 in Iudæa mortuus.

4. Multa de illâ Pontificii in ſuis, ut vocant, Legendis.

5. Egregiè errorem hunc refutat Leo I. Papa Rom: Acceperunt juſti, non dederunt coronas; & de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona juſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſolvit: cùm inter filios hominum unus ſolus Dominus noſter Ieſus Chriſtus, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes etiam ſuſcitati ſunt.

6. Proprie decem milites ſub uno tentorio degentes dicebantur contubernium.

perparcus es temporis. GA. Nec mirum, ſi parcus ſum rei, ut multo precioſiſſimæ, ita irrecuperabilis. ER. At Heſiodus docet in medio parcendum eſſe: in principio præproperam, in fine 1. ſeram eſſe parſimoniam. GA. Recte 2. Heſiodus de vino; ſed ætatis nulla eſt intempeſtiva parſimonia. Dolium ſi ſinas, non exhauritur. At ætas nunquam non defluit, ſive dormias, ſive vigiles. ER. Fateor: ſed quid deinde rei geritur? GA. Adornata parentibus menſa, recito conſecrationem; deinde prandentibus miniſtro, donec jubeor & ipſe prandium ſumere. Actis gratiis, ſi quid vacat, luſu quopiam honeſto laxo animum cum ſodalibus, donec hora revocat in 3. ludum à luſu. ER. Ac rurſum ſalutatur Ieſus? GA. Salutatur, ſi commodum eſt. Sin eſt cur aut non vacet, aut non ſit tempeſtivum, tamen præteriens templum, cogitatiuncula ſaluto. Rurſus in ludo totis viribus hoc agitur, quod locus poſtulat. Domum reverſus, idem ago quod ante prandium. A cœna ſuavibus fabulis memet oblecto: mox proſperam noctem precatus parentibus ac familiæ, mature me confero ad nidum: illic flexis ante lectum genibus, mecum, ut dixi, reputo, quibus ſtudiis is dies peractus ſit. Si quid eſt gravioris admiſſi, Chriſti clementiam imploro ut ignoſcat, polliceorq; meliora: ſi nihil eſt, ago gratias illius beneficentiæ, quod me ſervarit ab omni vitio: Deinde me totum illi toto pectore commendo, ut me protegat ab inſidiis mali genii, & ab obſcœnis ſomniis. His factis, lectum ingreſſus, frontem ac pectus ſigno crucis 4. imagine, ac me compono ad ſomnum. ER. Quo pacto te componis? GA. Nec pronus cubo, nec ſupinus, ſed primum

lateri

1. Etiam tera in fundo parſimonia eſt, adagium habet. Belgæ, Ɂt is verlooren geſpaart als de boter tot den boodem is. Admonemur in tempore parcendum rebus neceſſariis: nec imitandum profuſorum vulgus: tum demum parcens cùm minimum ſupereſt.

2. Heſiodus poëta in Aſcra Bæotiæ vico natus.

3. Omnem ſcholam, Aſconio teſte, ludum nominarunt Romani; additur quandoque literarius! Hinc & ludimagiſter.

4. Quoties ſuper res aliquas ſignum crucis exprimitur, nihil virtutis, ait Vaſquez, ipſis imprimitur, ſed ſolum ſigno illo ſuper illo expreſſo Chriſti crucifixi auxilium invocatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…ceri dextro innitens, brachiis ita tranſver-
…a ſeu 1. decuſſatim complicatis, ut pectus
…uniant figura crucis, dextra manu ſini-
…o admota humero, læva dextro. Ita dor-
…io ſuaviter, donec aut expergiſcar ipſe,
…t exciter. ER. Sanctulus 2. es, qui iſta poſ-
…. GA. Imo ſtultulus es, qui iſta dicas. ER.
…udo inſtitutum, ſi queam aſſequi. GA. Ve-
… tantummodo. Nam ubi aſſueveris paucu-
…s menſes, erunt hæc etiam ſuavia; adeo
…rtentur in naturam. ER. Sed nihil audio
… ſacris. GA. Nec hac parte mihi deſum,
…ebus præcipue feſtis. ER. In his quomo-
… te geris? GA. Primum omnium excutio
…eipſum, num qua labe peccati ſit animus
…ntaminatus. ER. Id ſi comperias, quid
…m? ſubducis te ab altari? GA. Nequaquam
…rpore, ſed animo me ſubmoveo, ac ve-
…ti procul ſtans, nec audens attollere ocu-
…s ad patrem Deum, quem offendi, tun-
… pectus meum, dicens illud ex 3. Euan-
…elio cum 4. publicano: Domine, propi-
…us eſto mihi peccatori. Deinde, ſi ſenſe-
… quempiam offenſum à me, eum curo
…acandum eveſtigio, ſi licet: ſin minus,
…atuo in animo, mihi, cumprimum lice-
…it, reconciliare proximum. Si quis offen-
…it me, remitto vindictam, doque ope-
…am, ut qui læſit, agnoſcat errorem ſuum,
… reſipiſcat. Sin ejus rei nulla ſpes eſt,
…indictam omnem Deo relinquo. ER. Iſt-
…uc durum eſt. GA. An hoc durum, con-
…onare levem noxam fratri tuo, cujus
…gnoſcentia tibi mutua ſit frequenter opus,
…um Chriſtus omnia commiſſa noſtra no-
…is ſemel condonarit, & quotidie condo-
…et? Imo mihi videtur hæc non eſſe libera-
…tas in proximum, ſed fœneratio apud De-
…m: perinde quaſi conſervus ex pacto re-

1. Id eſt ad figuram decuſſis inſtar literæ latinæ X.

2. Μειώσις duplex, quarum altera mordax, altera μεμπτική.

3. Ἐυαγγέλιον, fauſtus vel lætus nuntius ex ἐυ & ἀγγελία, ſic vocatur doctrina de Chriſto exhibito.

4. Luc. 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mittat conſervo tres drachmas, ut ipſi do
minus condonet talenta 1.decem. É R. Per
pulchre tu quidem philoſopharis, ſi modo
certum ſit quod ais. G A. An poſtulas ali
quid certius euangelica cautione? E R. Non
eſt æquum. Sed ſunt qui ſe credant eſſe
Chriſtianos, niſi quotidie 2. Miſſam, u
appellant, audierint. G A. Horum inſtitu
tum equidem non damno; præſertim in hi
qui abundant ocio, quive totos dies occu
pantur profanis negociis. Tantum illos non
approbo, qui ſuperſtitioſe ſibi perſuaſe
runt, diem fore parum fauſtum, niſi fue
rint eum auſpicati à Miſſa: & ſtatim à ſa
cro ſe conferunt vel ad negociationem, ve
ad prædam, vel ad aulam: ubi ſi, quod
per fas nefaſque gerunt, ſucceſſerit, Miſſa
3. imputant. E R. Suntne qui ſic deſipiant
G A. Magna pars hominum. Sed redi ad
ſacrum. G A. Si licet, adſto vicinus altar
4. ſacro, quo percipere queam ea quæ ſa
crificus recitat. præſertim Epiſtolam &
Euangelium. Ex his aliquid conor decer
pere, quod infigam animo meo: id me
cum aliquandiu rumino. E R. Nihil inte
rim oras? G A. Oro, ſed cogitatione ma
gis quam ſtrepitu labiorum. Ex his, qua
recitat ſacerdos, arripio precandi occaſio
nem. E R. Dic iſtud explanatius: nam non
ſatis aſſequor quid velis. G A. Dicam. Fing
recitari epiſtolam, Expurgate 5. vetus fer

1 De drachmis jam ante. Talentum autem continet 60 libras, libra valebat decem coronatos: ergo talentum ſexcenti coronati. Erat & aliud talentum quod magnum vocabant, id erat 80 librarum.

2. Miſſa, teſte Alcuino, nihil aliud eſt, quàm dimiſſio: eratque duplex Catechumenorum ante actionem ſacramentorum; & fidelium poſt confectionem & participationem eorundem ſacramentorum. Clamabat itaque diaconus, ite, miſſa eſt. Morem hunc mutuati ſunt Latini Chriſtiani ab Ethnicis: olim enim poſt celebrata myſteria Iſidis dicebat ſcriba λαοῖς ἄφεσις.

3. Solent Pontificii miſſæ adſcribere fauſtos profanorum negotiorum ſucceſſus. 4. Ad altaria peragunt ſacra ſua. Sed eorum uſus in N. T. abolitus: utpote quæ Chriſti ſacrificium ſub veteri fœdere adumbraban

5. Verba Pauli ſunt 1. Cor. 5. 7. monentis ut inceſtuoſum è cætu ſu ejicerent. Paſcha enim olim celebraturis non licebat fermentatis panib veſci: adeo ut impurus haberetur, qui fermentum deguſtaſſet. Sumitu verò fermentum pro falſâ doctrinâ vel vitioſis corruptæ naturæ affect bus, metaphoricâ loquutione: & azymus ſeu infermentatus panis pr ſinceritate.

men

mentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymi. Ad hæc verba ſic mecum loquor Chriſto: Utinam vere ſim azymus, purus ab omni fermento malitiæ. Sed tu, Domine Ieſu, qui ſolus es ab omni malitia purus ac ſyncerus, largire ut indies & ipſe magis ac magis expurgem vetus fermentum. Rurſum, ſi forte legatur Euangelium 1. de ſeminante ſemem ſuum, ſic oro mecum: Felix ille, qui meretur eſſe terra bona: precorque, ut me ex terra parum frugifera, ſua benignitate faciat terram bonam, ſine cujus beneficio nihil omnino bonum eſt. Sint hæc exempli cauſa dicta: nam ſingula perſequi prolixum ſit. Sed, ſi contingat ſacrificus 2. mutus, quales multos habet Germania, aut non detur adeſſe propius altari, fere libellum paro, in quo deſcriptum ſit ejus diei 3. Euangelium & Epiſtola; inde ipſe aut pronuncio, aut oculis lego. ER. Intelligo: ſed quibus cogitationibus potiſſimum tranſmittis hoc tempus? GA. Ago gratias Ieſu Criſto pro ineffabili charitate, quod genus humanum ſua morte redimere dignatus eſt; & oro, ne patiatur ſuum ſacroſanctum ſanguinem pro me fruſtra fuſum eſſe, ſed ſuo corpore ſemper paſcat animum meum, ſuo ſanguine vivificet ſpiritum meum, ut paulatim adoleſcens virtutum auctibus, efficiar idoneum membrum corporis illius myſtici, quod eſt 4. eccleſia: nec unquam deficiam ab illo ſanctiſſimo fœdere, quod in extrema cœna diſtributo pane, & porrecto poculo pepigit cum diſcipulis ſuis electis, & per hos cum omnibus qui per baptiſmum in ſocietatem illius inſiti ſunt. Quod ſi ſenſero

1. Luc. 8. 5.
2. Notat ſpiſſam inſcitiam eccleſiaſticorum iſto ævo.
3. Paulo Diacono, qui vixit anno 777, adſcribitur quorundam S. Scripturæ locorum applicatio ſtatis diebus: vulgo dominicæ & dominicales conciones appellantur. Ad eundem etiam refertur interpunctio verſuum Bibliorum.
4. Hinc Paulus 1. Cor. 12. 12. Sicut corpus unum eſt & membra habet multa, omnia verò illa membra corporis quod unicum eſt, multa ſunt, ſed unum eſt corpus; ita & Chriſtus. Etenim per unum Spiritum nos omnes in unum corpus baptizati ſumus.

1. à Ψάλλω fidibus cano. Sacram autem doctrinam numeris incluſit Spiritus ſanctus, ut facilius memoriæ inhæreret. Hinc procul dubio Diabolus olim, μιμητὴς Dei, per Pythones oracula verſibus dedit.

2. Varia ſunt jejuniorum genera aliud enim naturale ad tuendam valetudinem: aliud civile ad obeunda negotia: aliud religioſum. Eſt autem id abſtinentia non tantum à cibo, ſed & omnibus quæ corpus oblectant, ad ambiendam precibus Dei clementiam propter inſtantes aut prementes calamitates.

vagari cogitationem, lego 1. pſalmos aliquot, aut aliud quippiam pium, quod animum ab evagando cohibeat. E R. Habes in hoc pſalmos certos? G A. Habeo; ſed quos non ita mihi ipſi indixi quin omittam, ſi cogitatio quæpiam incidat, quæ magis reficiat animum meum, quam illa pſalmorum recitatio. E R. Quid de 2. jejunando? G A. Cum jejunio mihi nihil eſt negocii. Sic enim me docuit Hieronymus, non eſſe valetudinem atterendam jejuniis, donec corpus ætate robur juſtum collegerit. Nondum autem egreſſus ſum annum decimum ſeptimum. Sed tamen ſi ſenſero opus, prandeo, cœnoque parcius, quo me præbeam alacriorem ſtudiis pietatis per diem 3. feſtum. E R. Poſteaquam cœpi ſemel, expiſcabor omnia. Quomodo affectus es erga conciones? G A. Optime. Ad has non minus religioſe accedo, quam ad ſacram 4. ſynaxim. Et tamen deligo, quos audiam. Sunt enim quos præſtat non audiſſe. Quod ſi talis contingit, aut ſi nemo contingit, tempus hoc tranſigo ſacra lectione: lego Euangelium & Epiſtolam cum interpretatione 5. Chryſoſtomi aut Hieronymi, aut ſi quis alius occurrit pius ac doctus interpres. E R. Sed magis afficit viva vox. G A. Fateor; & audire malo, ſi detur concionator tolerabilis: ſed non videor omnino

3. Iudaicum eſt & admodum friget, quod in Papatu ſine ratione … perſonarum & occaſionum ſtatis diebus jejunia obſervantur. Alius ib… ſeptuageſimam, ſexageſimam, quinquageſimam, quadrageſimam, aliu… rogationes, augurias, vigilias Apoſtolorum, alius diem veneris aut Sabbat… aut Mercurii, jejunium invexit. 4. Σύναξις propriè collectio … conventus à συνάγω congrego. Specialiter quibuſdam Theologis ad … cænam Dominicam celebrandam inſtituta congregatio. 5. Exſtan… amborum Patrum luculenta commentaria in S. Scripturam. De Hiero… nymo ante. Chryſoſtomus autem, quaſi dicas χρυσοῦν στόμα aureum … os, ob eloquii venuſtatem appellatus, epiſcopus Conſtantinopolitanus fuit … Nomen illi Ioannes Antiochenus.

Caruiſſ…

ruiſſe concione, ſi Chryſoſtomum aut ieronymum ſcripto loquentem audiero. R. Non opinor. Sed quid te delectat con- ſſio? GA. Magnopere: nam confiteor otidie. ER. Quotidie? GA. Sic eſt. ER. lendus eſt igitur tibi proprie 1. ſacerdos. A. Sed illi confiteor, qui vere ſolus re- ittit peccata, cui eſt poteſtas univerſa. R. Cuinam? GA. Chriſto. ER. An iſtud t eſſe putas? GA. Mihi quidem ſat eſſet, ſat eſſet proceribus eccleſiæ & conſuetu- ini receptæ. ER. Sed quos tandem appel- s eccleſiæ proceres? GA. Pontifices, piſcopos, Apoſtolos. ER. Et inter hos nnumeras Chriſtum? GA. Is eſt omnium ne controverſia 2. Colophon. ER. Et hu- is receptæ confeſſionis autor? GA. Is qui- em autor eſt omnis boni: ſed an ipſe in- ituerit hanc confeſſionem, qualis nunc t in 3. uſu eccleſiæ, Theologis excutien- ûm relinquo: mihi puero & idiotæ ſuf- cit majorum autoritas. Hæc eſt certe præ- ipua confeſſio; nec eſt facile confiteri hriſto. Non confitetur illi, niſi qui ex ani- o iraſcitur ſuo peccato. Apud illum ex- ono, deploroque; ſi quid admiſi gravius, lamo, 4. lachrymor, ploro, me ipſum xecror, illius imploro miſericordiam:

1. Regibus enim & Magnatibus proprii ſacerdotes ſunt, quibus peccata confitentur.

2. Κολοφών faſtigium, apex, ſumma manus, finis. Quondam, teſte Strabone, terra marique uſque adeo valebant, ut ubicunque bellum aliquod ambiguum eſſet, Colophonio equitatu ſuperveniente id dirimeretur. Inde adagium Colophonem impoſuit.

3. Inſtituta eſt hæc confeſſio auricularis ad lapſos perſecutione Deciana fa- lius avertendos à ſchiſmate Novatianorum. Poſtmodo autem, eccle- æ neceſſitate illum morem non flagitante, abrogatus eſt in Oriente à ectario. Eôdem hodie omnes fructus pænitentiæ pereunt apud Roma- enſes: dum peccator unius hominis conſcientiam non uſque adeo rmidat, nec Dei tribunal: pollicens ſibi virtute ſacramenti, ut docent, ſacerdote veniam, ſuſceptis quibuſdam frivolis ſatisfactiunculis, quibus eum quodammodo emunt, ut crepundiis his delinitus ad ſcelera conni- eat. 4. Verba ſunt Chryſoſtomi: Erubeſcis dicere peccata tua? Num omini dicis ut tibi opprobret? Numquid enim conſervo confiteris, ut publicum proferat? Sed ei qui eſt Dominus. Num ignorat, etiamſi tu on dixeris qui ſciebat etiam antequam perpetrares? Num ex tuâ accu- tione fit gravius peccatum? Imo mitius ac levius fit. Et ob hoc Deus ult te dicere, non ut puniat, ſed ut condonet, non ut ipſe diſcat eccatum tuum, ſed ut tu diſcat quantum tibi debitum remittat. Ideo erò vult te ſcire beneficii magnitudinem, ut perpetuo gratias agas, ut eguior fias ad peccandum, ut ad virtutem promptior.

nec finem facio. donec ſenſero peccan
affectum penitus exputgatum è medull
animi, & ſuccedere tranquillitatem a
quam & alacritatem, condonati crimir
argumentum. Atque ubi tempus invitat,
adeam ſacroſanctam menſam corporis
ſanguinis dominici, confiteor & ſacerdo
ſed paucis, & non niſi ea quæ certo vide
tur crimina: aut ejuſmodi, ut veheme
ſuſpicio ſit crimen eſſe. Neque vero pro
nus arbitror eſſe piaculum, hoc eſt, eno
me crimen, quod admittitur adverſus qu
ſlibet conſtitutiones humanas, niſi conten
ptus acceſſerit malitioſus. Imo vix arbitr
crimen capitale, cui non ſit adjuncta m
litia, hoc eſt, perverſa voluntas. ER. La
do, quod ſic es religioſus, ut tamen ſ
perſtitioſus non ſis. Hic quoque puto locu
eſſe proverbio, Nec 1. omnia, nec paſſir
nec quibuſlibet. GA. Deligo mihi ſacerd
tem, cui credam arcana pectoris. ER. I
huc eſt ſapere. Sunt enim permulti, quo
compertum eſt, qui accipiunt in confeſſi
nibus, effutiunt. 2. Sunt imptobi quida
& impudentes, qui percontanrur à conf
tente, quæ præſtiterat tacuiſſe. Sunt ind
cti & ſtolidi, qui ob ſordidum quæſtu
præbent aurem verius quam animum, cu
nec dijudicent inter noxiam & recte f
ctum, nec docere poſſint, nec conſolar
nec conſulere. Hæc ſic habere, frequent
audivi ex multis, & ipſe partim expert
ſum. GA. Et ego nimium. Proinde delig
mihi virum non indoctum, gravem, ſp
ctatæ integritatis, linguæ continentis. E
Profecto felix es, qui iſta mature ſape
cœperis. GA. Denique illa prima mihi cu
ratum eſt, ne quid committam, quod cu
periculo credam ſacerdoti. EA. Nihil m
liu

1. Οὔτε πάντα, οὔτε πάντη, οὔτε παρὰ πάντων. Admonet adagium in muneribus accipiendis, non verecundiam modo, ſed & delectum adhibendum. Nam inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum, & omnia avariſſimum.

2. In veteri eccleſiâ, teſte Origine, permittebatur ſacerdotis judicio, an culpa quam ei ſeorſim quiſpiam eſſet confeſſus, publicaretur ad accipiendam publicam medelam ad cæterorum ædificationem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

lius, ſiquidem poſſis cavere. GA. Nobis quidem difficillimum eſt; ſed, auxiliante Chriſto, facile eſt. Primum eſt, ut adſit bona voluntas Eam mihi ſubinde renovo, præſertim diebus dominicis. Deinde ſubduco meipſum pro viribus ab improborum conſortio; & ſodalibùs integerrimis me adjungo, quorum convictu fiam melior. ER. Recte tibi conſulis. Corrumpunt 1. enim mores bonos colloquia prava. GA. Ocium ceu peſtem quandam fugio. ER. Nec mirum: nam nihil malorum non docet ocium. Sed ut nunc ſunt hominum mores, ſolus vivat oportet, qui velit abeſſe à malorum conſortio. GA. Non omnino vanum eſt quod dicis. Plures enim mali, ut Græcus ille ſapiens dixit. Sed ex paucis optimos deligo. Et probus ſodalis nonnunquam ſodalem reddit meliorem. Vito luſus, qui provocant ad nequitiam: utor innoxiis. Comem me præbeo omnibus: ſed familiarem non niſi bonis. Quod ſi quando incidero in malos, aut corrigo blande monendo, aut diſſimulo, toleroque: ſi videor non profecturus. certe cumprimum licet, memet ab illis 2. ſuffuror, ER. Nunquamne titillavit animum tuum libido capiundæ 3. cucullæ? GA. Nunquam; ſed crebro ſolicitatus ſum à quibuſdam, ab hoc ſeculo, velut à naufragio, ad portum monaſteriorum vocantibus. ER. Quid ego audio? Captabant prædam? GA. Miris 4. technis adorti ſunt & me, & parentes. Sed mihi ſtat ſententia, non addicere me vel matrimonio, vel ſacerdotio, vel inſtituto monachorum, aut ulli vitæ generi, unde poſt me non queam extricare, priuſquam mihi fuero pulchre 5. notus. ER. Quando iſt-

1. Eodem pertinet Menandri ſenarius, quem D. Paulus non gravatus eſt primâ ad Corinthios epiſtolâ citare. Et certè ſumuntur à converſantibus mores.

2. Id eſt, me ipſum clam ſurripio ab illorum conſortio.

3. Ad profeſſionem nempe vitæ monaſticæ. Cucullâ quippe monachi ab aliis diſtinguuntur.

4. Idem Eraſmo evenerat ab amicis & preſertim tutoribus pertinaciter ſollicitatus, ut monaſterio Sioni extra urbem Delphos, & poſtmodo monaſterio Stein prope Goudam ſe manciparet.

5. In eandem ſententiam ipſe author tutori vitam monaſticam importunius urgenti reſpondit: ſe nondum ſcire neque quid eſſet monaſterium aut mundus aut ipſe: proinde conſultius, ut adhuc annos aliquot in ſcholis ageret, donec ſibi notior eſſet.

huc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

huc erit? GA. Fortaſſe nunquam: ante annum vigeſimum octavum nihil innectar. ER. Cur ita? GA. Quia audio paſſim tam multos ſacerdotes, 1. monachos, & maritos deplorantes, quod ſeſe temere præcipitarint in ſervitutem. ER. Cautus es qui capi nolis. GA. Interim tria mihi curæ ſunt. ER. Quænam iſta? GA. Ut proficiam in probitate morum. Dein, ſi id nequeam, ut certe tuear illibatam innocentiam ac famam. Poſtremo, paro mihi bonas literas ac diſciplinas, in quovis vitæ genere futuras uſui. ER. Sed interim à poëtis abſtines? GA. Non in totum, ſed caſtiſſimos eoſque potiſſimum lego. Quod ſi quid inciderit parum verecundum prætercurro, quemadmodum Ulyſſes obturatis auribus Sirenas 2. præternavigavit. ER. Sed cui interim ſtudiorum generi te potiſſimum addicis? Medicinæ, Juri Cæſareo aut 3. Pontificio, an Theologiæ? Nam linguæ, bonæ literæ, philoſophia, pariter conducunt ad omnem profeſſionem. GA. Nondum ulli me plane addixi, ſed ex omnibus guſtum aliquem capio, ne cujuſquam plane ſim expers: utque, deguſtatis ſingulis, certius eligam, cui ſim accommodus. Medicina tuis terrarum certiſſimum viaticum eſt: Juris prudentia viam aperit ad dignitates: Theologia mihi cumprimis placeret, niſi mores quorundam & moroſæ inter ipſos contentiones offenderent. ER. Non facile labitur, qui ſic pedetentim incedit. Complures hiſce temporibus abſtinent à Theologia, quod vereantur, ne vacillent in fide catholica, cum videant 4. nihil non vocari in quæſtionem. GA. Ego, quod lego in ſacris literis & in ſymbolo, quod dicitur Apoſtolorum, ſumma fiducia credo, nec

ultra

1. Iſtius farinæ circumferuntur tragicæ aliquot hiſtoriæ.

2. Sirenes monſtra marina poëtarum fabulis celebrata, ſuperiore parte virgines, inferiore piſces referentia. In littore Siculo ſuavitate cantus prænavigantes ad naufragium pelliciebant.

3. Hinc utrumque jus civile nempe & canonicum.

4. Taxat ſæculum ſuum author: quô religionis reformatores papatus corruptelas in lucem protraxêre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ltra ſcrutor. Cætera permitto Theologis
iſputanda ac definienda, ſi velint. Si quid
men receptum eſt uſu populi Chriſtiani,
uod non plane pugnet cum ſacris literis,
actenus ſervo, ne 1. cuiquam ſim offen-
iculo. ER. Quis 2. Thales te docuit iſtam
hiloſophiam? GA. Fuit mihi admodum
uero conſuetudo domeſtica cum integer-
imo viro 3. Joanne Coleto. Noſtin'homi-
em? ER. Quid ni? tanquam te. GA. Is
am ætatem hujuſmodi præceptiunculis in-
uit. ER. Non invidebis, ſi me præbeam
mulum inſtituti tui? GA. Imo iſthoc no-
ine mihi futurus es multo charior. Scis
uim ſimilitudine morum conglutinari fa-
iliaritatem ac benevolentiam. ER. Ve-
um; ſed non inter competitores ejuſdem
agiſtratus, quum ſimili laborent morbo.
A. nec inter ejuſdem ſponſæ procos, quum
ariter laborent amore. ER. Sed extra
ocum, experiar imitari rationem iſtam.
A. Precor ut tibi vertat quamoptime. ER.
ortaſſis aſſequar te. GA. Utinam & præ-
urras. Sed interim non operiar te; quin
pſe quotidie meipſum ſuperare contendo:
ed tamen adnitere, ſi potes, ut antevertas.

VENATIO.

PAULUS, THOMAS, VINCENTIUS
LAURENTIUS, BARTHOLUS.

A. TRahit 4. ſua quemque voluptas:
mihi placet venatio. TH. Placet
 mihi: ſed ubi canes, ubi venabula, ubi
aſſes? PA. Valeant apri, urſi, cervi &
ulpes; nos inſidiabimur cuniculis. VI. At
go laqueos injiciam locuſtis. Inſidiabor 5.
ryllis. LA. Ego ranas captabo. BA. Ego
apiliones 6. venabor. LA. Difficile eſt ſe-
tari volantia. BA. Difficile; 7. ſed pul-
chrum:

1. Se ipſum depingit author procul dubio.
2. Inter ſeptem Græciæ ſapientes Thaleti primas tribuunt.
3. Plurimæ ad hunc Eraſmi epiſtolæ extant: ut & illius ad Eraſmum. Fuit autem natione Anglus & Sancti Pauli Decanus, obiitque alta ſenectute.
4. Hemiſtichium Virgilii ex Bucolicis.
5. Gryllus locuſtæ genus, ſimile cicadæ, noctu ſtridens: Nacht-kreekel Belgis.
6. Papilio vermiculus aut inſectum potius alatum eſt, prælargis alis varii coloris.
7. Χαλεπὰ τὰ καλά. Docet adagium in difficilibus potiſſimum cujuſque virtutem ſpectari.

chrum: niſi pulchrius eſſe ducis ſectari lum
bricos 1. aut cochleas , 2. quia carent ali
L A. Equidem malo inſidiari piſcibus ; e
mihi hamus elegans. B A. Sed unde parab
eſcam ? L A. Lumbricorum ubique magn
eſt copia. B A. Eſt , ſi tibi velint prorep
re è terra. L A. At ego mox efficiam ,
multæ myriades proſiliant. B A. Quo pacto
incantamentis ? L A. Videbis artem. Imp
hanc ſitulam aqua. Hos 3 juglandium ſum
mos cortices virentes confractos immitti
Hac aqua perfunde ſolum. Nunc obſerv
paulisper. Vides emergentes ? B A. Re
prodigioſam video. Sic olim , opinor , ex
liebant armati ex ſatis ſerpentis dentibu
Sed plerique piſces delicatioris & elega
tioris ſunt palati , quam ut eſca tam vulg
ri capiantur. L A. Novi quoddam inſec
genus , quo talibus inſidiari ſoleo. B
Tu vide an poſſis imponere piſcibus ? eg
ranis faceſſam negocium. L A. Quomodo
reti ? B A. Non ; ſed arcu. 4. L A. Novu
piſcandi genus. B A. At non injucundum
Videbis , & fateberis. V I. Quid ſi nos du
micemus 5. digitis ? P A. Ignavum eſt
ruſticum luſus genus. Ad focum deſiden
bus magis convenit , quam in campo ve
ſantibus. V I Quid ſi certemus nucibu
P A. 6. Nuces admodum pueris relinqu
mus ; nos grandiuſculi ſumus. V I. Et t
men nihil aliud adhuc . quam pueri ſumu
P A. Sed quibus decorum eſt ludere nuc
bus , iiſdem non indecorum eſt equita
in arundine longa. 7. V I. Tu igitur p
ſcribito luſus genus , ſequar quocunq

1. Lumbrici vermes terreni à lubricitate ; etiam in humano ventre aliorumque animalium naſcuntur.
2. Cochlea propriè teſta limacis, quandoque ipſa limax teſtam habens.
3. Iuglans ſeu nux baſilica : Ockernoote Belgicè.
4. Vide Cic. 2. de divinat.
5. Mico, à micâ deductum, quæ in arenâ fulget. Micatio enim digitorum eſt, cùm digitis obſtructus alter numerum eorum divinando aſſequi coronatur. Hodie apud pueros obtinet.
6. Nuces relinquere eſt omiſſis nugis ad graviora converti. à vetuſta nuptiarum ceremonia tranſlata eſt metaphora Nam ſponſus uxorem domum ducens nuces ſpargebat, utpote jam pueriti renuntians. 7. Verſus Horat. 2. Serm. Sat. 3. Ludere par impar, equit in arundine longa. More puerorum quadrimorum cannæ tanquam caba inequitare. Priſcus hic mos Romanorum puerorum hodieque apud B gas obtinet.

VOC

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ocaris. PA. Et ego futurus ſum 1. omnium horarum homo.

EUNTES IN LUDUM LITERARIUM.

SYLVIUS, IOHANNES.

Y. Cur adeo curris, Ioannes? JO. Cur lepus 2. ut ajunt, pro carnius? SY. Quid hoc proverbii eſt? JO. Quia niſi adfuero in tempore ante recitaum catalogum, actum eſt de pelle mea. Y. Hac quidem ex parte nihil eſt periculi. Iodo præterita eſt quinta. Inſpice 3. horoogium, manus nondum attigit punctum, quod horam ab hora æquis ſpaciis dirimit. O. At ego vix habeo fidem horologiis: nentiuntur nonnunquam. SY. At mihi de, qui campanæ vocem audivi. JO. Quid loquebatur? SY. Horam eſſe quintam. O. Sed eſt & aliud, unde magis etiam imeam. Reddenda eſt memoriter heſterna ectio ſatis prolixa, vereor ut poſſim. SY. Commune periculum narras. Nam & ipſe ix ſatis teneo. JO. Et noſti præceptoris ævitiam. Omnis illi noxia capitalis eſt. Nec magis parcit noſtris natibus, quam ſi orium eſſet bubulum. SY. Verum is non derit in 4. ludo. JO. Quem igitur vicarim conſtituit? SY. Cornelium. JO. 5. Straum illum? Væ noſtris natibus. Is vel Orilio 6. plagoſior eſt. SY. Verum dicis; & deo non raro ſum illius brachio precatus aralyſin. 7. JO Non eſt pium, imprecari

1. Qui ſeriis pariter & jocis accommodatus eſt, & qui cum aſſiduè libeat convivere. Sic contra perpaucorum hominum homo, qui ſuis moribus nec facile ad cujuſve convictum eſt.

2. Subaudi periclitatur. In eos qui ob aliquam ſui utilitatem in diſcrimen vocantur. Nam leporem non inſectamur quod noceat, ſed quod palpamentum habeat. Alii metaphoram deducunt à venatu: in quo lepus, videns ſe ad necem peti, adeo fugit veloci curſu, ut quandoque exanimetur.

3. Compoſitum ex ὥρα hora & λέγω dico: olim ſolarium dicebatur, quod in ſole tantum horarum ratio conſpiceretur.

4. De ludo paulo uperius.

5. Strabus & ſtrabo cui diſtorti oculi.

6. Fuit is Orbilius Pupillus Beneventanus, à milite Ludimagiſter, ſub conſulatu Ciceronis: homo acerbæ naturæ non modo in antiſophiſtas, ſed etiam diſcipulos. Hinc illum plagoſum nominat Horatius, & Domitius Marſus: ſi quos Orbilius ferulâ ſcuticaque cecidit.

7. Nervorum diſſolutio; à παραλύω reſolvo: oritur ex humore frigido & craſſo, nervos plus æquo humectante,

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

præceptori. Nobis potius cavendum, ne incidamus in illius tyranni manus. SY. Reddamus inter nos viciſſim, altero recitante, altero codicem inſpiciente. JO. Pulchre mones. SY. Fac præſenti ſis animo. Nam metus officit memoriæ. JO. Facile deponerem pavorem, ſi non adeſſet periculum. At in tanto diſcrimine quis poſſit eſſe ſecurus animo? SY. Fateor; attamen non agitur de capite, ſed de parte 1. diverſa.

1. Natibus nempe.

Alia.

CORNELIUS, ANDREAS.

CO. SCite tu quidem pingis, ſed charta tua perfluit. Charta ſubhumida eſt, ac tranſmittit atramentum. AN. Quæſo ut appares mihi pennam hanc. CO. Deeſt mihi gladiolus ſcriptorius. AN. En tibi. CO. Hui quam obtuſus? AN. Accipe coticulam. CO. Vtrum amas ſcribere cuſpide duriuſcula, an molliore? AN. Attempera ad manum tuam. CO. Ego molliore ſoleo. AN. Quæſo ut mihi deſcribas ordine figuras 2. elementorum. CO. Græcas an Latinas? AN. Latinas primum conabor imitari. CO. Suppedita chartam. AN. Accipe. CO. Sed meum atramentum dilutius eſt ſubinde infuſa aqua. AN. At meum linteolum prorſus exaruit. CO. Immunge; niſi mavis immeiere. AN. Imo potius rogabo alicunde. CO. Præſtat habere domi, quam rogare commodato. AN. Quid eſt ſcholaſticus abſque calamo & atramento? CO. Quod miles abſque clypeo & gladio. AN. Vtinam mihi eſſent articuli tam celeres. Equidem non poſſum dictantis vocem ſcribendo aſſequi. CO. Prima cura ſit, ut bene ſcribas: proxima, ut celeriter. Sat 3. cito,

2. Elementa propriè principia omnium rerum, à quibus ſumitur exordium & in quæ reſolvuntur. Hinc & literarum notæ iſto nomine inſigniuntur, quia principia ſunt orationis. Ex dictionibus enim ſyllabæ, ex ſyllabis literæ.

3. Ab Hieronymo Catoni ſententia hæc adſcribitur. Et certè feſtinationis comites error & pænitentia. Hinc Græcis in ore: Multis malorum eſt cauſa præcipitantia.

to, ſi ſat bene. AN. Belle: ſed iſtam can-
onem cane præceptori, quum dictat, Sat
to, ſi ſat bene.

Agendi Gratias,
Formula.

ETRUS. GRatum mihi feciſti, quod aliquoties ad me ſcripſeris. abeo gratiam, quod ad me crebrius ſcri-ſiſti. Amo te, quod interdum ad me lite-as dare non dedignatus es. Habeo gratiam, uod crebris literis me viſeris. Ago 1. tibi ratias, qui literarum faſciculis nos one-aris. Maxima tibi à me habetur gratia, qui os aliquando litteris laceſſiveris. Pergra-um mihi feciſti, quod nos dignatus ſis uis literis. Debeo tibi pro tuis humaniſſi-nis ad me literis. Magni beneficii loco du-o, quod non es gravatus ad me ſcribere.

1. Diſtinguunt Literatores inter gratias agere, habere et referre. Agimus enim verbis, habemus animo, referimus factis.

Reſponſio.

CHRISTIANUS. Imo meum eſt de-recari culpam impudentiæ, qui non veri-us ſim tibi homini tum occupatiſſimo. tum loctiſſimo, meis illiteratis literis obſtre-ere. Agnoſco ſolitam tuam humanitatem, qui meam audaciam boni conſulueris. Ve-ebar ne quid offendiſſent te meæ literæ, quod nihil omnino reſponderes. Non eſt quod agas gratias, mihi plus ſatis eſt, ſi edulitatem meam accepiſti in bonam partem.

Nova Rogandi,
Formula.

PE. Nihilne novarum rerum adfertur è patria? Num quid novi de noſtratibus ac-cepiſti! Quid novi? Ecquid novarum re-rum apportas? Num quid novi fertur? Num quæ res novæ è patria nunciantur?

Reſponſio.

CH. Novi quidem permultum, at nihil veri. Novarum quidem rerum ſatis. at nihil comperti. Nova permulta, at explorati nihil. Non parum novi, at veri non multum. Nihil adfertur novi. Novarum rerum nihil prorſus accepi. Certi nihil, novi nonnihil. Rumores adferuntur permulti, ſed dubii. Plurima eſt fama, at rerum nihil, firmi nihil. Si vana te capiunt, adfero tota plauſtra mendaciorum. Fabularum totos modios 1. apporto. Tantum mendaciorum adfero, quantum vix una navis vehat. PE. Fxonera te quamprimum, ne ſuccumbas tanto oneri. CH. Nihil habeo præter ea quæ jactantur in 2. tonſtrinis, in vehiculis, & 3. in navibus.

An Accepisti Literas?

Formula.

PE. Nihilne literarum accepiſti? Num aliquas è patria recepiſti literas? Nullæ tibi ſunt redditæ literæ? Num quid ſcriptorum accepiſti? Num quas accepiſti epiſtolas? Ecquas ab 4. amiculis accepiſti literas? Nihil epiſtolarum advolavit è Gallia?

Reſponſio.

CH. Literarum nihil accepi. Ne pilum quidem literarum accepi. Ne tantulum quidem adfertur literarum. Nemo literam ad me. Ne verbum quidem à quoquam redditur. Tantum literarum accepi jam diu, quantum vides in oculo meo. Equidem pecunias, quam literas malim. Argentum accipere malim, quam epiſtolas. Numos recipere malim, quam epiſtolia. Nihil moror literas, modo veniat argentum. Equidem numerari malo mihi, quam ſcribi.

1. Hyperbolica loquutio: quemadmodum etiam plauſtra mendaciorum. Sed modius ſexta pars medimni, continens ſedecim ſextarios.
2. Olim, ut & hodieque, tonſorum officinis omnes rumores narrari conſueverunt, Ipſi etiam ob loquacitatem ſemper male audierunt: Nota eſt apud Plutarchum garruli tonſoris Hiſtoria, à Dionyſio tyranno in crucem acti.
3. Belgis vulgo in ore, Reſpublicas regi in vehiculis et navibus. Otioſi enim una conſidentes garriunt quidlibet.
4. diminutivum blanditiis & amoribus accommodatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Credo.

Formula.

…E. Facile credo. Haud difficile creditu … Credi iſtud perfacile poteſt. Iſtud tibi …s non credat? Admodum incredulus …rit, qui hoc tibi non credat. Profectò …eo tibi fidem. Iſtius rei mihi facile fi… facis. Credo tibi vel injurato. Veriſi…e dicis. Adferunt tamen nonnihil ſola…iteræ. At ego alterutrum malim, quam …trum.

Vtilitatis

Formula.

…H. Quorſum ſpectant literæ ſine pe…ia? Ad quid tandem inanes conducunt …ræ? Quorſum valent, ad quid confe…t, faciunt, proſunt, proficiunt literæ …uæ? Cui gratæ, cui acceptæ literæ ſine …nis? Quid emolumenti adferunt literæ …nes? Cui bono ſunt ocioſæ literæ? Quid …ant? Cui ſunt uſui? Ad quid conducibi… ſunt? Quid ſecum adferunt momenti? …i rei ſunt utiles inanes epiſtolæ;

Reſponſio.

…E. Podici tergendo utiles, idoneæ, …ommodæ. Conducunt natibus tergen… Si uſum neſcis earum, ad anum expur…ndum valent. Ad nates tergendas. Ad …ticum purgandum. Conferunt ad eam …rporis partem mundandam, quæ ſemet …ntidem 1. inquinat. Valent conveſtien… ſcombris 2. Involvendo thuri ſunt ac…mmodæ. Quid? valentne amiculi? Quid …or agit tua? CH. Recte: eam apud ma…m reliqui, & quidem prægnantem.

1. Identidem, id eſt, ſubinde. Alluſit ad prov. Τοῦ περικτοῦ περιγινομένου.

2. Horatius: Nec ſcombros metuentia carmina, nec thus. ſcombrus piſcis marinus.

Bene Precandi.

…PE. Bene & tibi & illi vertat: tibi, quod …ter: illi, quod mater futura ſit. Adſit Deus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Deus. Ut utrique veſtrum fauſtum felix-que ſit, precor, optoque. Quæſo, oro ſuperos omneis, ut incolumis prolem vobis dignam pariat, & pulchra te faciat prole parentem. Laudo te, quod virum te præ-ſtiteris. Gaudeo te virum præſtitiſſe. Gal-lum te eſſe declaraſti, at 1. non Cybeles. Abi; virum te judico. CH. Ludis; idque facis tuo more. Age age. eſt tibi jus apud me loquendi quælibet. Audio te patriam nuper reviſiſſe. PE. Sic eſt factum. Nam diutiuſcule jam abfueram; non ferebam tám diuturnum patriæ deſiderium. Non poteram à parentum conſpectu abeſſe diu-tius. Torquebat me diutinum amicorum deſiderium. CH. Pie feciſti: humanus es qui iſta cogites. Ducimur enim omnes ad-mirabili quodam amore ejus regionis, quæ nos aluit atque edidit. Et,

> *Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos,*
> *Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.*

Dic, quæſo, quonam in loco illic offendi-ſti omnia?

1. Sacerdotes enim Cybeles Magnæ matris Deum, à Phrygiæ flumine Gallo, Galli dicti, & eorum præſes Archigallus. Hi vero è nominato amne bibentes uſque adeo furere incipiunt, ut ſe virilitatis parte privent. Origo caſtrationis hæc fuiſſe fertur. Cum Cybele Saturni uxor Atyn ſuis ſacris præfeciſſet, ut perpetuo caſtitatem ſervaret: ille haud longe poſt Sangritidem compreſſit. Itaque furorem actos manus ſibi inferre voluit, Commiſeratione verò Deæ liberatus, ab interficiendo quidem abſtinuit, ſed genitalia amputavit, Et ideo Galli Cybeles ſacerdotes caſtrari.

NOVA OMNIA,

Formula.

PE. Nihil non novum. Mutata omnia. Novata ſingula. Univerſa nova. Vide quam repente tempus res mutet humanas. Vide-bar mihi in alium venire mundum. Vix dum decennium abfueram, & non ſecus omnia admirabar, quam Epimenides ſom-niatorum princeps, vix tandem experge-factus. CH. Quænam iſta eſt fabula? Quid iſthuc eſt fabulæ? PE. Dicam equidem, ſi vacat. CH. Nihil fuerit jucundius. PE. Sellam igitur una cum pulvino mihi poni jube. CH. Recte admones: nam ſedens commodius mentieris. PE. Fabulantur hi-

ſtorici

[...]orici de Epimenide 1. quodam Cretenſi, [...]ui deambulandi gratia ſolus urbem egreſ[...]s, cum ſubita pluviæ vi compellente in [...]uandam ſpeluncam ingreſſus obdormiſſet, [...]uadraginta ſeptem perpetuos annos ſo[...]num continuarit.

Non Credo.

Formulæ.

[...]CH. Quid narras? incredibile dictu Non [...]eriſimile dicis. Somnium mihi narras. [...]on fit mihi ſimile veri. Monſtri 2. ſimile [...]arras. Non pudet tam improbæ vanitatis? [...]igna fabula quæ addatur veris narratio[...]ibus 3. Luciani. PE. Imo rem narro à [...]raviſſimis proditam autoribus: niſi forte [...]bi parum ſpectatæ fidei eſt 4. Aulus Gel[...]us. CH. Mihi vero quæ ſcribit ille, folia [...]. Sibylllæ ſunt omnia. PE. Quid tandem [...]heologum tot annos ſomniaſſe reris? Nam [...]heologum 6. fuiſſe proditum eſt. CH. Au[...]ire geſtio.

Reſponſio.

PE. Quid aliud, quam quæ poſtea pro[...]idit 7. Scotus, & hujus 8. farinæ ſodales? [...]ed bene cum Epimenide actum eſt, qui [...]el tandem ad ſe redierit: multi Theologi [...]unquam expergiſcuntur à ſuis ſomniis. [...]H Age, facis ut poëta dignum eſt; ſed

1. Hiſtoriam hanc Laertius & Agellius habent. Plinii itidem verba ſunt: magna quidem fabuloſitate, quam equidem & in Gnoſio Epimenide ſimili modo accipio: puerum æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptem & quinquaginta dormiſſe annis: rerum faciem mutationemque mirantem, velut poſtero experrectum die: hinc pari numero dierum, ſenio ingruente, ut tamen in ſeptimum & quinquageſimum ac centeſimum vitæ duraret annum. Adagium ab hâc fabulâ, ultra Epimenidem dormis.

2. Monſtrum à monſtrando. Donato omne quod contra naturam.

3. Lucianus Samoſatenſis dialogorum ſcriptor ſub Trajano, de Chriſtia[...]o apoſtata, tandem à canibus diſcerptus. Præter alia innumera etiam [...]iſtoricæ ſcriptionis ficta exempla duobus libris, quorum titulus [...]ληθῶς ἱϛορίας λόγοι ſive veræ narrationes, comprehendit.

4. Aliis idem rectius Agellius dicitur. 5. Adagium ductum, à Cuma[...]a Sibylla maximè celebri. Mos huic, teſte Varrone, palmarum foliis [...]racula inſcribere. Huc reſpicit Virgilius: vatem aſpicies, quæ rupe [...]ub ima fata canit, foliiſque notas & nomina mandat. Et Iuvenalis: [...]redite me vobis folium recitare Sibyllæ. Vtimur, cùm rem indubitatam [...]fferimus. 6. Theologus & Poëta Epicus Epimenides vulgo audit.

7. Ioannes Duns Scotus argutiſſimis Philoſophiæ ſpinis Theologiam [...]nvolvit: à diſcipulis ſtylis confoſſus. 8. De iis, inter quos indiſcreta [...]imilitudo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

perge mentiri. PE. Epimenides igitur ſomno ſolutus, è ſpelunca prodit, circumſpicit, mutata videt omnia, ſylvas, ripas, flumina, arbores, agros, breviter nihil non novum. Accedit ad urbem, percontatur, manet illic aliquandiu, neque novit quenquam, neque à quopiam agnitus eſt. Alius hominum cultus, nec idem vultus, mutatus ſermo, diverſi mores. Nec miror hoc Epimenidi poſt tantum annorum eveniſſe, cum mihi idem propemodum evenerit, qui pauculos annos abfuiſſem. CH. Quid uterque parens? vivuntne? PE. Vivunt ambo, & valent utcunque, ſenio, morbo, denique bellorum calamitate confecti. CH. Hæc eſt humanæ vitæ comœdia. Hæc eſt fatorum lex inevitabilis. PE. Cœnabis hodie domi? CH. Foris cœnaturus ſum. Foris cœnandum eſt mihi. PE. Apud quem? CH. Apud ſocerum meum, apud generum meum, apud nurum meam, apud affinem meum. Affines I. dicuntur qui non ſanguinis, ſed matrimonii conjunctione copulati ſunt. PE. Quæ ſunt igitur uſitata vocabula affinitatum? CH. Maritus & uxor, nota ſunt nomina.

I. Quod duæ diverſæ cognationes nuptiis inter ſe copulatæ, & altera ad alterius finem accedit.

Socer uxoris meæ pater eſt mihi.
Gener filiæ meæ maritus.
Socrus uxoris meæ mater.
Nurus filii mei uxor.
Levir mariti frater. Levir dicitur ab uxore, ut Helena Hectorem levirum vocat. quod eſſet nupta Paridi.
Fratria Fratris mei uxor.
Glos mariti ſoror.
Vitricus matris meæ maritus.
Noverca patris mei uxor.
Privignus uxoris aut mariti filius.
Privigna filia alterutrius.

Rivalis

Rivalis qui amat eandem.
Pellex quæ amat eundem : ut, 1. Thraſo rivalis eſt Phædriæ, & 2. Europe pellex eſt Iunoni.

CRAS MECUM PRANDEAS.

PE. Ago gratias. Laudo te. In craſtinum igitur te ad cœnam voco. Cras ergo ut mecum cœnes, oro. Cras igitur mecum prandeas, rogo. Cras igitur te mihi convivam volo.

TIMEO NE NON POSSIM.

CH. At vereor, ne non licuerit. Ut poſſim, metuo. Veniam, ſi quidem licebit. At metuo, ne non queam.

QUARE?

PE. Cur non licebit? Quî ſic? Quid ita? Quam ob rem? Quo pacto? Quid cauſæ? Quid obſtiterit, quo minus poſſis?

DOMI ME ESSE OPORTET.

CH. Tum quidem mihi domi manendum eſt. Ut domi nocte ſim, neceſſe eſt. Tum certe foris eſſe non licebit. Cras mihi quoquam ire foras, liberum non erit. A prandio abeſſe mihi integrum non erit. Aliquot ipſe convivas eo die operior. Aliquot amiculi conſtituere ea nocte domi noſtræ cœnare. Ipſi mihi convivæ ſunt ea nocte tractandi, alioqui lubens venirem. Ni id eſſet, haud gravatim facerem. Quod ni eſſet, haud me tibi difficilem præberem. Non excuſarem, ſi liceret. Non paterer bis rogari, ſi queam. Parce rogare? vel invocatus adeſſem, ſi quo pacto liceret. Haud gravate tibi obſequerer, ſi poſſim. Fruſtra rogas eum, cui non eſt liberum: fruſtra item rogaturus, ſi liberum eſſet. Nunc ut maxime cupiam, non poſſum: tunc ſupervacaneum eſſet rogare volentem. PE. Vel perendie apud me ſis, oportet. Saltem pe-

1. Perſonæ ſunt in Eunucho Terentii. Nam Thraſo, à θράσος audacia, & Phædria à φαιδρὸς hilaris, ambiebant ambo Thaidem.
2. Hanc Iupiter in bovem tranſformatus rapuit, inque Cretam per mare tranſvexit Eadem tertiæ parti orbis nomen indidiſſe fertur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rendino die ad cœnam venias, neceſſe eſt. Quarto ab hinc die non gravaberis mihi præbere convivam. Die Jovis proximo non potes effugere, quin venias.

NON POSSUM PROMITTERE.

CH. Non poſſum polliceri. Affirmare iſtud tibi non poſſum. Promittere certum nequeo. Veniam, ubi utrique noſtrum videbitur commodiſſimum.

DIEM DICERE DEBES.

PE. Diem igitur mihi conſtituas volo, ad quem mecum ſis cœnaturus. Diem igitur aſſignes, oportet. Diem igitur promittas, neceſſe eſt. Diem certum mihi præfiniri, præſcribi, præſtitui, conſtitui cupio. Ad certum diem condicito. Diem mihi dicas velim.

NOLO TE PRÆSCIRE.

CH. Equidem non ſoleo dicere diem 1. amicis. Cum quibus mihi parum convenit, iis ſoleo diem dicere. Præſcium te eſſe nolim. Præſcire te nolo. De improviſo te opprimam. Inopinato te opprimam. Te nec opinantem oppreſſero. Te nihil ſuſpicantem oppreſſurus ſum. Non expectatus adfuero. Adoriar te nec opinantem. Veniam ultroneus & inſperatus conviva.

PRÆSCIRE VOLO.

PE. Biduum præſcire volo. Biduum præſcius eſſe cupio. Præmoneto biduo prius, quam venias. Fac me biduo ante certiorem, CH. Si me urges, dico tibi diem Sybariticum 2. ne deſit apparandi ſpacium. PE. Quid hoc verbi eſt? CH. Sybaritæ convivas invitabant in annum proximum, ut utrinque eſſet juſtus apparatus. PE. Valeant Sybaritæ cum ſuis moleſtis conviviis: ego congerronem 3. voco, non 4. ſatrapam.

TUO

1. Iocus ex ambigua ſignificatione: nam illis diem dicimus, quos in jus vocamus.

2. Sybaritarum gens luxu deliciiſque effæminata adeo: ut ab illâ quicquid molle aut ambitioſâ luxuriâ paratum eſſet, Sybariticum diceretur. Sybaritæ autem, teſte Athenæo, nullam artem, quæ ſine ſtrepitu haud exercetur, in urbem recipiebant, imo nec gallum gallinaceum, ne dormientes excitarentur.

3. à cum & gerro, idem qui nugator, forte à gerendis nugis.

4. σατράπης vox Perſica, provinciæ præfectum ſignificans.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

TUO MALO OPTAS.

CH. Equidem tuo detrimento. Tuopte quidem malo. In damnum tuum iſtud optas. Incommodo iſtud precaris tuo. PE. Quid ita? Quam ob rem? CH. Ego inſtructus accedam. Ego munitus veniam Aggrediar te paratus. Inſtructus multa fame accedam; tu vide ut 1. vulturem expleveris. Parabo ventrem, ac dentes exſacuam; tu vide quibus modis lupum exſatures. PE. Age ad hoc certamen te provoco. Age fac pro viribus, pro virili, ſi quid potes. CH. Veniam, ſed non incomitatus: PE. Tanto venies gratior. Sed quo comite venies? CH. Umbra. PE. Nec ſecus poſſis, ſi modo tu e venias. CH. Sed umbram adducturus tam dentatam unam atque alteram, ne tu me vocaris impune. PE. Age ut libet, modo ne larvas 2. adducas. Sed explana, ſi libet, quid ſibi velit umbræ vocabulum. CH. Apud eruditos umbræ 3. vocantur, qui ipſi non vocati comitantur eum qui vocatus eſt ad convivium. PE. Talium umbrarum adduc quantum voles.

EA LEGE PROMITTO.

CH. Veniam quidem; at hac lege, ut tu poſtridie ejus diei viciſſim apud me cœnes. Faciam eo quidem pacto, ut deinde mihi quoque ſis conviva. Ea lege cœnam condico, ut tu rurſum mihi ſis conviva. Spondeo futurum, ſed hac exceptione, ſi tu poſtero die itidem apud me ſis. Recipio tibi facturum me. Do fidem futurum, his quidem legibus, ut tu mecum poſtridie prandeas. PE. Age fiat. Eſto. Sit ita ut vis. Si jubes, faciam. Novi Gallorum magnificentiam. Non vis gratis apud me cœnare, niſi vices retuleris. At iſto quidem pacto redire ſolent in orbem convivia. Sic naſci-

1. Admodum voraces vultures, ut & lupi.

2. Nam umbras τὰ εἴδωλα, hoc eſt, defunctorum animas quandoque apellamus.

3. Plutarchus unde mos adducendi haud invitatos comites ad convivium inoleverit, annotat Exiſtimant, ait, à Socrate natum, qui Ariſtodemo perſuaſerat, ut non vocatus, ſecum ad Agathonis convivium accederet. Acciderat enim Ariſtodemo ridiculum quiddam. Siquidem cum inter eundum non ſentiret Socratem à tergo relictum, prior ingreſſus eſt, plane velut umbra corpus præcedens, lumine à tergo ſequente.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tur conviviorum longa 1. periodus. Hac viciſſitudine fiunt ſine ſine reciproca convivia. CH. Nihil ſuavius, ſi minimum accedat apparatui quotidiano. Cæterum ego te detineo, alio fortaſſis iturum. PE. Imo ego te. opinor. Sed cras latius & familiarius confabulabimur. Verum craſtino die plura nugabimur. Interim fac valeas. Interim cura ut bene valeas. Interim valebis.

QUO IS?

Formulæ.

CH. Quo tu nunc abis? Quò tu nunc properas? Quo tu tam celeri gradu tendis? Quonam te confers? Quo nunc iter eſt?

EO DOMUM.

Formulæ.

PE. Domum me recipio. Domum revertor. Domum repeto. Domum me confero. Viſo quid domí agatur. Accerſo medicum. Rus hinc concedo. Conſtitui ad hanc horam cum viro quodam graviſſimo colloqui. Statui hac hora congredi cum viro graviſſimo. CH. Quonam? PE. Cum 2. Curione multiloquo CH. Precor igitur tibi præſentem 3. Mercurium. PE. Quid opus Mercurio favente? CH. Quia res erit cum linguaci. PE. Atqui hac gratia magis conveniebat, mihi 4 Memoriam precari propitiam. CH. Quid ita? PE Quia patientiſſimis auribus opus erit potius quam ſtrenua lingua. At auris Memoriæ dicata eſt. CH. Quanam iturus es? Qua ibis? PE. Hac ad ſiniſtram, hac, illac, per forum. CH. Comitabor igitur te. Affectabor, ac deducam te ad diverticulum uſque. PE. Non patiar te circumagi. Nolim te tantum laboris mea cauſa capere. Iſthuc officii ſerva cum erit uſus, nunc nihil opus eſt. Ne mea gratia facias viæ tuæ diſpendium. CH. Mihi

1. Circumductio vel ordinatus circuitus, cum aliquid in orbem redit: quaſi ὁδὸς περί τι, via circa quid.

2. Reſpicit ad Curionem tribunum plebis: quem ad dicendum paratiſſimum Cæſari in civile bellum Pompeianum non ſegnes ſtimulos addidiſſe Lucanus notat: ut & ejuſdem loquacitatem: Hos ſigna petentes audax venali comitatur Curio linguâ.

3. Nam Mercurius, ſic dictus à mercibus, non tantum mercatorum & furum, ſed & eloquentiæ Deus.

4. Memoriam heic pro Dea memoriæ poſuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Mihi quidem 1. compendium eſt, frui tantiſper amico. Nihil habeo quod agam, & non ſum piger, ni tibi ſum moleſtus comes. PE. Nemo jucundior aſſecla. At non ſinam, ut mihi claudas lævum latus: non admittam, ut mihi ſiniſter ambules. Hic te ſuperis commendo. Nolo te longius comitem. Ulterius nolo me comiteris.

1. Compendium & ad viam referri poteſt, & opponi generaliter diſpendio: ita ut utilitatem deſignet.

COMMENDANDI
Formulæ.

CH. Tu me Curioni magnopere commendato. Fac me Curioni multiloquo quam commendatiſſimum facias. Me Curioni commendatum quam diligentiſſime curato. Jube ut me ſibi commendatiſſimum habeat. Ego me illi per te commendatum facio. Me tibi etiam atque etiam commendo. Me tuæ humanitati quam poſſum diligentiſſime commendo. Recommendo pro commendo, barbaris relinquito. Vide ne pauca cum multiloquo loquaris Vide ne cum multiloquo ſis pauciloquus.

OBSEQUII.

PE. Vis me tibi morem gerere? Vis me tibi obſequi? Vis tibi obſecundem? Te igitur imitari me jubes? Quandoquidem ita vis, faciam libentiſſime. Ne ſis mihi diutius in mora, imo ne uterque alteri. CH. Sed priuſquam abeas, quæſo te, ne graveris me docere quo pacto his ſit utendum, in mora, in cauſa, in culpa, qui ſoles elegantiæ ſtudioſus eſſe. Quare age, doce obſecro, diſſere 2. amabo:

IN CULPA, IN CAUSA, IN MORA.

AE. Mos gerendus eſt tibi. Non eſt culpa in me, non eſt culpa in te. Mora 3. eſt in te. In te cauſa eſt, grammatice quidem dicitur; at multo elegantius:

2. Interjectio amantis Comicis familiaris.

3. Mora pro cunctatione, impedimento, tergiverſatione.

In Culpa

Non ſum in culpa. Culpa non eſt meà. Vaco culpa. Quod nihil proficis, tua deſidia in cauſa fuit, non præceptor, non pater tuus. In culpa omnes eſtis. Utrique in culpa eſtis. Utrique culpandi eſtis. Ambo accuſandi eſtis. Ambo in culpa eſtis. Incidiſti in morbum tuo ipſius vitio, tua ipſius culpa. Itidem dicuntur in vitio 1. eſſe, quibus culpa debet imputari: & in crimine eſſe, qui culpandi ſunt: & in damno eſſe, qui damno afficiuntur. Hoc genus ſermonis non temere licet invertere. Damnum in illo eſt, vitium in illo eſt.

1. In vitio, in crimine, in damno.

In Causa.

Quo minus ad te ſcripſerim, morbus in cauſa fuit. Quod rarius ad te ſcripſerim, mea negocia in cauſa fuerunt, non negligentia. Quid in cauſa fuit? Quid cauſæ fuit? Ego non ſum in cauſa. Quod nullas à me literas acceperis, tabellarius in cauſa fuit. Quod tam macilentus es, amor, non ſtudium in cauſa eſt. Hoc eſt cauſæ.

In Mora.

Non ero vobis in mora. Quidnam nobis in mora fuit? Tu nobis in mora fuiſti. Tu ſemper in mora es. Quid te remoratum eſt? Quis te remoratus eſt? Habes quod petebas; tuum eſt, memoriæ inſculpere. 2. Habes affectatiunculæ tuæ præmium. Vale mi Chriſtiane. CH. Vale in craſtinum & tu, mi Petre.

2. Id eſt, Comitatus me quidem es: ſed quandoquidem te docuerim, quid in mora, in cauſa, in culpa, recepiſti mercedem laboris ex viâ forte contracti.

In Occursu.

CH. Salve multum jucundiſſime Auguſtine. AU. Salve tantundem mi humaniſſime Chriſtiane. Felix ſit tibi hujus diei exortus. Proſper ſit tibi hic dies. Quid tandem agitur? CH. Suaviter, ut nunc res noſtræ ſunt. Et cupio omnia quæ vis AU.

Merito

Merito te amo. Amo te. Amandus es. Benigne dicis. Comis es. Habeo gratiam.

IRASCOR TIBI.

Formula.

CH. At ego nonnihil tibi ſuccenſeo. At ego tibi 1. ſubiraſcor. Verum ego tibi ſum ſubiratus. Atqui ego ſum in te 2. ſtomachoſior. Atqui nonnihil eſt, vel habeo, quod tibi ſuccenſeam.

QUA CAUSA,

Formula.

AU. Quidnam eſt iſtud, obſecro? Quid ita: Quam ob rem tandem; oro? Quid admiſi ſceleris? Quid commerui? Promereor bona, aut laudem: Commereor mala, aut pœnam, illud in bonam, hoc in malam partem ſumitur. Demeremur eum, quem nobis beneficio reddimus obnoxium.

QUIA NON CURAS ME.

CH. Quod nulla mei tibi cura ſit. Quod nihil nos reſpicis. Quod tam raro nos reviſas. Quod nihil nos cures. Quod me plane negligis. Quod noſtri curam videris abjeciſſe. AU. At nihil eſt cauſæ, cur ſuccenſeas. At præter meritum meum. At immerito ſuccenſes. Neque enim mea culpa accidit, quod te rarius viſam. Dabis veniam occupationibus meis. per quas mihi non licet toties, quoties cupio, te reviſere. CH. Ita demum tibi ignoſcam, ſi hodie apud me cœnes. Ea conditione purgatus mihi eris, ſi veſperi ad cœnam venias. AU. Haud iniquas pacis leges præſcribis Chriſtiane, quare haud invitus faciam. Equidem faciam volens. Iſtud quidem fecero perlubenter. Haud gravate faciam. Hic ſane non me præbebo difficilem. Nihil hac re fecero libentius, Animo faciam lubenti.

1. Sub in compoſitione quandoque diminutionem notat: ut hic, ſubiraſcor, id eſt leviter & paululum: quippe, dicente Donato, temperamentum plenæ pronuntiationis.

2. Aliquando comparativi terminatio ſignificationem minuit: veluti ſtomachoſior pro aliquantulum indignante. Stomachus autem faſtidium etiam & indignationem deſignat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

CH. Laudo tuam facilitatem, & hac in re. & in cæteris omnibus. AU. Sic ſoleo amicis obſequi, præſertim non iniqua petentibus, Ridiculum: an tu me recuſaturum putabas oblatum, quod ultro etiam erat rogandum?

NE FALLAS ME.

Formula.

CH. Age, at cave ne me deluſeris. Cave fallas. Cave ſpem fruſtra foveram. Cave luſeris expectantem. Cave mihi verba 1. dederis. Vide ne me fruſtra habeas. Vide ne me vana ſpe 2. lactes. AU. Nihil opus jurejurando. In cæteris, in aliis time perfidiam; hac in re non fallam. Sed heus tu, cave quicquam paraveris præter quotidiana: mea cauſa 3. diem feſtum nolo. Scis me convivam minime edacem, bibacem multo minus. Noſti enim me convivam non multi cibi, ſed joci plurimi. CH. Curabitur diligenter. Ego te Pythagorica 4. cœna excipiam, aut fortaſſe frugaliore. AU. Imo Diogenica 5. ſi me delectare voles. CH. Certe Platonica 6. cœna te excipiam in qua multum ſit literatarum fabularum, cibi minimum, cujus voluptas duret etiam in poſterum diem, alioqui qui prolixe fuerit acceptus, fortaſſis eo die ſuaviter afficitur, ſed poſtridie dolet caput, crudus eſt ſto-

1. Verba dare pro fallere, paſſim obvium apud autores, Ovid: verba dat omnis amans. Veneris quid accedit proverbio, ſi longius à ſimplici detorqueatur oratione, videlicet ad fraudem aut imposturam, quæ citra verborum fucos peragitur.

2. Lacto hic frequentativum ab antiquo lacio, pro decipio & per blanditias in fraudem illicio. Terent: niſi me lactaſſes amantem & falſa ſpe produceres.

3. Solebant quippe feſtis diebus lautiores epulas apponere. Romani peracto triumpho in Iovis Capitolini templo convivium ſumptuoſum adornabant: ut & Athenienſis in feſto Lenæo. Belgis in ore eſt: gy behoeft om my geen heilige dagh te maken.

4. Pro frugali & mutâ. Pythagoras oleribus veſcebatur, & omnem eſum carnium prohibebat: transfundebantur enim animæ in alia corpora. Idem vitæ ſeveritate ad tenuem victum & amictum revocabat ſuos. Longumque ſilentium diſcipulis inculcabat. 5. Diogenica, pro admodum tenui. Nam Diogenes ille Cynicus, voluptatum contemtor, in ſingulos dies cibum emendicabat, in dolio loco ædium vivens. Contorquebat id hyeme in meridiem, æſtate in ſeptentrionem. In cœna itidem & prandio nullus poculis vaſiſque utebatur: utpote qui ligneum cyathum, quod unum ad menſæ apparatum ſupererat, abjeciſſet: videns pueros aquam haurire manu ad os admotâ. 6. Timothei verba ſunt: τὸν πλάτωνα οὗ δειπνεῖν μᾶλλον εἰς ὑστεραίαν, ἢ τὴν παροῦσαν ἡμέραν.

machus

machus. Apud Platonem qui cœnabat, unam voluptatem capiebat ex apparatu facili, fabuliſque 1. philoſophicis: alteram poſtridie, quod nec capitis gravedinem, nec ſtomachi cruditatem ſentiret. Ita prandebat etiam ſuaviter ex condimento cœnæ ridianæ. AV. Placet, fiat ut mones. CH. Tu vide omnes curas tuas, ac rugas etiam ſtas domi relinquas. Huc præter nugas & iſum nihil adferas, & ut inquit Iuvenalis

Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.

V. Quid? literas mecum venire non vis? luſas meas mecum adducam, niſi puid liter cenſes. CH. Tetricas Muſas una cum egociis domi claudas. Blandas 2. Camœnas omnes, deinde ſales tuos, 3. dicteria, commata, facetias, lepores, ridicula. omnia tecum adducito. AV. Ita fiet. xporrigemus 5. frontem. Bellos homunulos agemus. Ridebimus affatim. Curabimus 6. cutem. Indulgebimus 7. genio. enialiter cœnabimus. Epicureos 8. agemus. Bonum vultum faciemus, & erimus oni ſocii; inelegantium elegantiæ ſunt, ui ſuam habent linguam ſibi peculiarem. H. Quo nunc properas? AV. Ad genem meum. CA. Quid illuc? qui eo? quid llo? AV. Audio neſcio quid turbæ inter os natum, ut redigam eos in gratiam, t reducam in concordiam, ut pacem nter eos componam. CH. Benigne facis, uanquam nihil te opus eſſe arbitror.

1. Plato, ut & Xenophon, Philoſophiam in convivium deduxerunt. Varro etiam in Satyris Menippæis ſermones literarios agitari jubet.

2. Eædem quæ Muſæ, quibuſdam à cantus amænitate ſic dictæ. Varro olim Carmænas & Caſmænas vocatas vult.

3. Dicteriæ, aculeatè dicta: ſcommata Latinis cavilla.

4. Inter leges enim conviviorum ridicula & jocos uſurpare. Sermones, inquit Varro, in conviviis ne ſint ſuper anxiis & tortuoſis rebus, ſed jucundi & invitabiles, & cum quâdam illecebrâ & voluptate uti es, ex quibus ingenium venuſtius fiat & amænius.

5. Id eſt, Exhilarabimus nos. Contrahitur enim frons in triſtitiâ aut irâ. . Cutem aut cuticulam curant, qui voluptati ſtudent, & ut cutis ſummè iteat: eâque gratiâ lautioribus epulis utuntur 7 Obſequemur animo: ip ſullen ons hert ophaalen. Hinc dies genialis pro voluptuario: & enialis pro voluptuario: & genialiter vivere pro lautè. 8 Epicurus ſumum bonum in voluptate conſtituit, non quidem corporis ſed animi. b eo homines voluptuarii dicti Epicurei: licet ipſe vitæ continentiſſimæ erit. Perſius: Epicuri de grege porcus, & aſſiduo curata cuticula ſole.

nam ipſi inter ſe melius hoc bellum compoſuerint. AU. Fortaſſis & induciæ jam indictæ ſunt; noctu de pacis legibus agetur. Sed nunquid me aliud vis? CH. Vocabo te per puerum meum. AU. Ubi voles, domi ero. Bene vale. CH. Bene ſit tibi. Fac hic ad quintam horam adſis. Heus Petre, accerſe ad cœnam Auguſtinum, qui mihi hodie, ut ſcis, cœnam 1. condixit. PE. Eo. Salve poeta. Cœna jamdudum parata eſt; te herus expectat domi; ubi voles, accedas. AV. Venio. Salve mi Chriſtiane. CH. Bene factum quod veniſti. Gaudeo te veniſſe. Gratulor mihi quod veniſti. Nondum quinta ſonuit, credo. PE. Imo jamdudum præterita eſt. Haud longe ſexta abeſt. Inſtat hora ſexta. Mox ſextam audies. AU. Parvi refert an poſt quintam venerim, nec ne, modo ne poſt cænam. Nam 2. feſtum venire, miſerum eſt. At quorſum tantus apparatus? Quorſum tot epulæ? Num me 3. lupum exiſtimas? Num tibi lupus videor? Num me vulturem putas? CH. Non vulturem, ſed tamen nec cicadam, ut rore 4. vivas. Nihil eſt luxus. Mundities mihi ſemper placuit, ſordes deteſtor. Nec 5. Apitius mihi placet, nec 6. Diogenes. Præſtat aliquid supereſſe, quam deeſſe. Si

1. Condicere vetere linguâ eſt denuntiare; & condictio denuntiatio, ut veteres Grammatici & Iuriſconſulti docent. Aliquando conſentire, συναινεῖν & συμφάσθαι. Sic & hoc loco. Vulgo addicere alicui cænam.

2 Dicitur in eos, qui negotio cuipiam egregio non interfuerunt, propterea quod ſerius jam re peractâ acceſſerunt.

3 Lupus & vultur voraciſſimi.

4. Dicitur in hominem prætenui corpore, & parciſſimè vivens. Cicadæ, ait plinius, ore carent, ſed habent in pectore fiſtuloſo quiddam aculeatum linguis ſimile. Eo rorem lambunt. Quum excitatæ ſubvolant reddunt humorem: quod ſolum argumentum eſt illas rore paſci. Neque enim ad excrementum corporis ullum foramen. Virgil: Dumque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

5. Senecæ verba ſunt: Apicius noſtra memoria ſub Tiberio vixit, qui ſcientiam popinæ profeſſus in eâ urbe, è quâ quondam Philoſophi pulſi fuerant, diſciplinâ ſuâ ſæculum infecit: cujus exitum noſſe operæ pretium eſt. Cum H. S. milleis in culinam congeſſiſſet, ære alieno oppreſſus, rationes ſuas tunc primum coactus inſpexit. Superfuturum ſibi H. S. centies (id eſt ducenta quinquaginta millia Philippæorum) computavit, & velut in ultimâ fame victurus veneno vitam finivit. Fuerunt autem Apicii divites & perditæ gulæ tres cognomine; quorum celeberrimus ſub Auguſto, ingenioſus auctor omnis generis luxus.

6. Quemadmodum autem per Apitium luxurioſum ita per Diogenem ſordidum & tenuiter nimis victitantem.

præter

ter cicer nihil apponeretur, & fuligo
te illapſa in ollam condiret legumen,
d tum ederetur! Nec omnia ſapiunt
nibus. Itaque mihi placet moderata va-
tas. AU. Non tu metuis leges ſumtuarias?
H. Imo peccavi frequenter in diverſum
hil nobis opus lege 2. Fannia. Satis nos
cet frugalitatem ipſa tenuitas. AU. Haud
convenerat. Longe aliter pollicitus es
. Age, inepte, nec ipſe conventa
vas. Convenerat enim, ne quid præter
gas inferes. Quin hæc miſſa faciamus.
vemus, ac diſcumbamus. Heus tu puer,
pe 3. gutum ac patinam, linteum ex hu-
ro ſuſpende. miniſtra aquam; quid
ſas? Lava. Auguſtine. AU. Lava tu
or. CH. Bona verba: hoc anno perpetuo
tus cænare mallem. AU. Ridiculum:
n honoratiori, ſed turpiori, ante alios
andum eſt. lava igitur ut immundior.
. Tu es urbanus plus ſatis. Es urba-
r quam ſat ſit, quam par eſt. Quor-
m attinet iſta urbanitas? Hujuſmodi
remonias ineptas mulierculis relinqua-
s quæ nunc & ab aulicis faſtidiuntur.
de tamen olim profectæ ſunt. Lavetis
ni aut quaterni ſimul. Ne teramus tem-
s hujuſmodi moris. Ego nulli deſignabo
um; ſumat ſibi quiſque quem volet. Qui
lectatur igni, hic commodius accumbet.
i offenditur luce, deligat hunc angulum.
em delectat proſpectus hic ſedeat. Agite,
is morarum. Accumbite. Ego domi ſum;
l ſtans cœnabo, ſi lubeat, vel obambu-

1. Macrobius ait: propter inſtrumenta gulæ tot numero leges de cænis & ſumptibus ad populum ferebantur: ut patentibus januis pranſitaretur & cænitaretur. Sic ut oculis civium teſtibus factis luxuriæ modus fieret. Prima autem omnium de cænis lex ad populum Orchia pervenit, quam tulit C. Orchius.

2. Fannia lex poſt annum XXII leges Orchiæ, poſt V. C. DLXXXVIII lata. De hac Sammonicus Serenus: Lex Fannia ſanctiſſimi Auguſti ingenti ordinum conſenſu pervenit ad populum Eam ex omnium bonorum con- ipſi conſules pertulere. Cum Reſpublica ex luxuria conviviorum ora, quàm credi poteſt, detrimenta pateretur. Siquidem eo res redie- ut gula illecti plerique ingenui pueri pudicitiam & libertatem vendi- nt: plerique ex Romana nobilitate vino madidi in comitium veni- . Author ejus Fannius conſul.

3. Guttus ſive gutturnium vas uſto collo, ex quo aqua guttatim in manus datur, quod propter uſtias guttatim inde fluat.

lans. Ceſſatis? At interim cœna corrumpitur. A U. Vivamus nunc, curemuſque cuticulam. Simus nunc Epicurei. Nihil nobis cum 1. fronte Stoica. Valeant curæ. Abſit omnis livor, exulet obtrectatio. Sit mens læta, frons hilaris, ſermo lepidus. C H. Quinam ſunt iſti Stoici 1. atque Epicurei, Auguſtine? A U. Stoici philoſophorum quoddam genus eſt triſte, ſeverum, jejunum, qui hominis ſummum bonum, honeſto neſcio quo, metiuntur 2. Epicurei his 3. longe diverſi, felicitatem hominis voluptate terminant. C H. Tu igitur cujas es tandem? Stoicus, an Epicureus? A U. 4. Zenonem 5. laudo, at Epicurum vivo. C H. Quod tu joco dicis, Auguſtine, id ſerio factitant hodie non pauci, pallio 6. tantum & barba philoſophi. A U. Imo iſti vel Aſotos 7. ſuperant luxu. C H. Heus, Dromo, ades huc. Tuo munere fungere; conſecra cœnam. D R. Quicquid appoſitum eſt, & quicquid apponetur, felix ac ſacrum eſſe jubeat, qui ſua benignitate paſcit uniuerſa. 8. Amen. C H. Appone epulas. Quid cunctamur capum hunc diſcerpere; quid trepidamus hunc gallum lacerare? A U. Ego Herculem præſtabo, ac belluam 9. hanc conficiam. Utrum mavis de ala,

1. Dicitur itidem Stoicum ſupercilium, Stoica gravitas. Zeno etiam, teſte Sidonio, per Gymnaſia, contractâ fronte, pingi ſolitus. Erat quippe ſeverus, ſubacerbus, ſuperciloſus, auctor ſectæ Stoicæ.

2. Seneca: putant Xenocrates & Speuſippus, beatum vel ſolâ virtute fieri poſſe; non tamen unum bonum eſſe quod honeſtum eſt. & alibi, nihil bonum nobis videtur, quo quis & male uti poſſet. Niſi cum honeſtè adminiſtrata ſunt, bona eſſe incipiunt.

3. Male intellectus Epicurus, non enim ſtatuit ſummum bonum in corporis voluptatibus, ſed animi, hoc eſt in carentia omnium dolorum. 4. Zeno hic Cittieus Phænicius, è mercatore Philoſophus: fere centenarius, ſine morbo mortem ſibi intulit. Maſculæ illius ſectæ Stoicæ inſtitutor. 5. Non mirum. Tradiderunt Stoici plurima cum Chriſtiana religione neutiquam pugnantia. Seneca ait: tantum intereſſe inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos, quantum inter viros & fæminas. Plutarchus licet Academicus: habet Stoica doctrina, ſi in magnam & acrem naturam incidit, aliquid lubricum & anceps: ſin autem cum gravi & miti ingenio temperetur, magnos impetus dat ad verum bonum & virtutem. 6. Id eſt, qui præter barbam & pallium nihil Philoſophi habent. Huc alluſit Horatius: juſſit ſapientem paſcere barbam. 7. Aſotus populus luxu perditus, ex re nomen habens; Græcis enim intemperans, parumque ſobrius ἄσωτος dicitur.

8. Vox Hebræa, idem verè, certè, fiat: nota eſt affirmandi, optandi, teſtificandi aſſenſum ſuum. 9. Hercules belluarum domitor. Vicit hydram colubris pullulantem in Lerna, cervam æripedem in Mænalo, leonem in Nemea ſylva aliaſque feras.

ele poplitibus? CH Utrum vis, nihil mea
rert. AU. In hoc genere alis primæ par-
tribuuntur, in cæteris poplites lautiores
iat vulgus. CH. Tu multum laboris mea
cauſa capis. Tu permultum laborem mea
cauſa ſumis. Tu omnibus miniſtras; ipſe
nil edis. Ego tibi hanc alam miniſtrabo:
ea lege, ut dimidium mihi reſtituas,
. Itane agitur! At iſtud eſt tibi mini-
ſtrare, non mihi. Tibi ſerva: ego enim
ſi impudentior, quam cui miniſtrari
ecquam debeat. CH Probe facis, AU. E-
n, tu lupo cibum miniſtras? Vulturem in-
vis? CH. At jejunas, non cœnas. AU. Imo
uno nihil edacius. CH. Imo mendacius
il. Proinde agito ac ſi domi ſis tuæ. AU.
ud jam plane mihi perſuaſi. Iſtud jam in
imum induxi. Sic ſtat ſententia. Conſili-
eſt iſtud facere. CH. Quid tibi hoc vini
cet? Quid hoc villi delectat? AU. Mihi qui-
n perplacet. Me certe vehementer juvat.
ſatis delectat. Me non mediocriter juvat.
Utrum magis? rubrum, an candidum?
N REFERT QUO SIT COLORE.
. U. Equidem utroque juxta 1. delector.
il refer quo ſit colore, modo ſapor
ceat. Non laboro quantum oculis pla-
t vinum, modo palatum juvet. Nihil
movet aſpectus ſi ſapor placeat. Parvi
ert quo ſit colore, quem habeat colo-
, ſi ſapiat bene. Non cupio oculos pa-
re, ſi palato ſatisfacere queat, modo pa-
um juvare poſſit. Nihil moror colorem,
do gratus ſit ſapor. CH. Credo. Atqui
t 2. cœnaticæ Philoſophiæ cum primis
iti, qui negant vinum eſſe probandum,
quod placeat quatuor 3. ſenſibus: ocu-
, colore: naribus, odore: palato, ſapo-
re, auribus, fama & nomine. AU. Ridi-
culum,

1. Iuxta, adverbium, ſonat, æque.

2. Catius inducitur apud Horatium cænaticæ Philoſophiæ ad unguem doctus.

3. Vulgaris eſt verſiculus: vina probantur odore, ſapore, calore, nitore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

culum, quid fama conducit ad potum? CH. Tantam, ut multo non ſtupidi palati vehementer probarint 1. villum Lovanio vernaculum quum crederent eſſe Belnenſe AU. Fortaſſe jam larga potatione palatum 2. obſurduerat. CH. Imo nondum attigerant poculum. Tamen judicium tuum audire cupio, hominis his in rebus peritiſſimi. AU. Album noſtrates rubro præferunt, quod rubrum paulo ſit acerbius & alterum exilius quidem, ſed illud mitius, &, ut arbitror, 3. ſalubrius CH Habemus & ſubrubrum, & flavum, & purpureum. Hoc muſtum eſt 4. hornum. Hoc bimum 5. eſt, ſi quem capit vetuſtas. Habemus & quadrimum: ſed jam vapeſcit ac deſipiſcit 6. ſenio. Ætate vigor evanuit. AU. Luculli 7. divitias audio. CH Heus puer, ubi ceſſas? Nos hic plane negligis: non vides quanta ſit hic ſiccitas? Quid ſi hoc rerum ſtatu incendium contingeret, quo reſtingueremus? Dato ſingulis plenos cyathos. Auguſtine, quid habes, quod parum es hilaris? Quid accidit tibi quod ſedes triſtior? Quid eſt tibi, quod minime gaudes? Aut doles, aut carmina condis Tu nunc Chriſippum agis 8.; Meliſſa tibi opus eſt. AU. Quam hic mihi fabulam narrat? CH. Chryſippus adeo fertur intentus fuiſſe ſuis argutiis 9. logicis, ut ad menſam etiam fame periturus fuerit, niſi ancilla 10. Meliſſa cibum in

1. Villum vinum exiguarum virium. Belnenſe autem vinum ſic dictum à Galliæ provinciâ amænâ & fertili Belſia, vulgo la Beauſſe; vinum ferens generoſum.

2. Et ſolet plerumque ebriis perire facultas diſtinguendi potum

3. Vino enim rubro, ſecundum medicorum filios, vis quædam conſtringendi ineſt: eoque inſalubrius candido.

4. Vnius anni, quod ætatem unius anni non exceſſit. Horat. Et horna dulci vina promens dolio.

5. Id eſt, duorum annorum.

6. Vina, quaſi ſenium contrahunt, diutius aſſervata, flacceſcuntque præcipuè in doliis non diligentiſſimè obturatis. 7. Lucullus hic vir clariſſimus, Romanus maximas opes collegit; quæſitas præcipuè bello contra Mithridatem & in Africa. Illuſtris egregiis victoriis tandem deſipere cœpit.

8 Oportet hominem apprimè laborioſum & intentum fuiſſe: utpote cujus ſeptingenta quinque volumina circumferuntur. Fuit autem Apolonii filius Tarſenſis, diſcipulus Cleanthis, philoſophus Stoicus. 9. Imo nimis anxiè & ſubtiliter in Logicis verſatus ſectam Stoicam ſpinoſe quæſtionum acumine enervavit & corrupit. 10. Narrat de Chryſippi ancillâ Laertius, illam dicere ſolitam: cum Chryſippus in potationibus quieſceret, crura nihilominus identidem movens; Chryſippi ſola crura ebria eſſe.

Ob

ingeſſiſſet. AU. Ille vero indignus erat, i ſervaretur. Sed ſi te offendit taciturni-, placetque convivium vocalius, eſt o id efficias. CH. Memini. Recte admo-s: liberalius bibendum: largius, copio-s, meracius oportet bibere.

REM ATTIGISTI.

AU. Rem acu tetigiſti. Recte judicas. Sco-m attigiſti. Nam; Fœcundi calices quem n fecere diſertum? CH. Perdocte tu idem, Auguſtine, ut omnia; ſed quo-um in ſermonem vinarium, quando in entionem incidimus vinorum, libet in-rogare. quonam conſilio veteres illi cchum, quem vini autorem 1. videri lebant. Poëtarum deum dixerint. Quid im illi temulento deo cum Poëtis, Muſa-m virginum 2. cultoribus; AU. Quæſtio, me Bacchus amet, poculis digna: ve-m quorſum tuæ quæſtiones ſpectent, is intelligo. CH. Quorſum, amabo? . Aſtute de vino diſputationem injicis llicâ technâ, quam didiciſſe Pariſiis te picior, nimirum quo minus interim ab-matur vini. Abi, virum te judico? non ſtra in tanta ſchola verſatus es. CH. Ac-io tua dicta; referam paria ſcommata, i erit commodum. Sed ad rem. AU. Diſ-vam ubi bibero: ſiquidem abſurdum rit ſicco palato de quæſtione vinoſa putare. Præbibo tibi, Chriſtiane. Pro-io tibi hunc ſchyphum dimidiatum. CH. cipio abs te libenter. Sit ſaluti Proſit. . Iam accingor, ut me miſſum facias. o meo more præpoſtere 3. faciam. Quod ccho pueritiæ effigiem tribuerint, id ha-t myſterii, quod vinum potum curas & icitudines animis noſtris eximit, hilari-emque quandam inducit. Quare ſenibus quo-

1. Imo quandoque Bacchus pro ipſo vino Procul dubio Bacchus Ethnicorum (illi enim ſuis fabulis veritatem miſerè obſcurarunt) ipſe Noachus vitis plantator vinique primus repertor.

2 Muſæ numero novem Iovis & Mnemoſynes filiæ, in Pieriâ natæ, quibuſdem ſic dictæ ἀπὸ τȣ̃ μυεῖν, quod eſt honeſtâ diſciplinâ inſtituere.

3. Perverſè, ordine conturbato.

1. Verſus ſunt Horatii Lib. I. Epiſt. xv. ad Valam Senſus eſt cum ad mare in Campaniam aut Lucaniam veni, vina illius regionis aquoſa & auſtera & meis in agro Sabino nihil meliora non deſidero. 2 Cupio, inquit, vinum nobile & generoſum, ex aliis locis advectum, & quidem tale, quod omnes curas abigat, quod morbi mei oblivionem inducat. 3. Vinum quod in corpus & venas copioſè diffundatur, & per corpus vini potu calefactum etiam ad animum cum divite ſpe aliiſque animi motibus, jucundiſſimâ lætitiâ dimanet, & mihi moroſior

quoque ipſis juventam quandam reddere videtur, dum & hilariores facit & formoſiores: id quod Horatius, cum multis in locis, tum præcipue his verſibus aperte teſtatur:

Ad 1. *mare cum veni, generoſum* 2. *& lene requiro,*
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas 3. *animumque meum, quod verba miniſtret,*
Quod me 4. *Lucanæ juvenem commendet amicæ.*

Nam quod huic Poëtas dicarunt deo, id ſignificatum voluiſſe ſuſpicor, quod vinum & ingenium excitat, & facundiam miniſtrat, quæ duo poëtæ ſunt aptiſſima. Unde frigent carmina quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Eſt quidem igneus ſuapte natura Bacchus, ſed adhibitis 5. Nymphis redditur temperantior. Habes quod quærebas? CH. Nihil unquam audivi veriſimilius dici ab homine poëta. Dignus es qui bibas gemma 6. Heus puer, tolle hanc patinam, atque oppone cætera. AU. Puerum habes admodum inurbanum. CH. Eſt 7. veterator nequiſſimus. AU. Cur non inſtituis alio pacto? CH. Difficile eſt canem 8. vetulum loris aſſueſcere. Difficillimum eſt vetera-

eloquentiam ſuppeditet. 4. Quod mihi vires præſtat ad venerem, & laſcivo coitu Lucanæ commendat. 5. Id eſt vinum aqua dilutum. Catullus juſſit Lymphas ſive Nymphas, abire ad ſeveros. Lymphatum lymphatam mentem efficit. 6. Ἐλλειψις eſt, id eſt, è gemma: συνεκδοχικῶς, ſumtâ parte præſtantiore pro toto poculo gemmis ornato.

7. Mancipiorum uſualium duplex genus, novitiorum ac veteranorum. Ac plerunque novitia intelliguntur mancipia, quæ annum nondum ſervierunt, & propterea rudia & ſimpliciora: veterana autem quæ anno continuo in urbe ſervierunt, & id propter aſtuta & callida. Hinc Veteratores veteres in aſtutia & in omni re callidi. 8 Belgis, 't Is quaat oude honden aan een band te leggen. Sic etiam ſenis mutare mores Nam cum ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus, tum potiſſimum ad docendam linguam, quæ facultas pueris maximè à natura data. Hinc proverbium hoc de fruſtra & intempeſtive laborantibus. Tunc itaque optimis aſſueſcendum, cum ad quidvis cereum eſt ingenium.

tori

ris mutare mores. Vetulus canis non facile aſſueſcit loro. Me quidem dignus eſt. ignum 1. patella operculum.

I COGNOSCEREM QUID TE OBLECTET, TIBI MINISTRAREM.

Formula.

AU. Decerperem tibi quidpiam, ſi palaum tuum tenerem. Miniſtrarem tibi, ſi ula tua mihi ſatis cognita eſſet. Apponeem tibi. ſi, quid potiſſimum juvaret, ſciem. Si noſſem ingenium palati tui, eſſem ibi 2. ſtructor. Equidem tantundem palato, uantum animo ſapio. CH. Palatum haes eruditiſſimum. Nihil tuo palato doctiis. Nec eo te puto inferiorem, de cujus ſingulari peritia teſtatur Satyricus;

> 3. *Oſtrea callebat primo deprendere morſu,*
> *Et ſemel aſpecti dicebat littus echini.*

AU. Et tu mihi, Chriſtiane, ut par pari referam, ipſum audiviſſe Epicurum, aut n ſcola Catiana 4. inſtitutus videris. Quid enim tua gula aut ſapientius, aut faſtidioſius? CH. Si oratoriam æque artem ut cuinariam callerem, nec Cicero ipſe me vinceret. AU. Equidem ſi alterutra carendum eſſet, culinariam, quam rhetoricam mallem. CH. Subſcribo tuo judicio: graviter, acute, vereque judicas. Quid enim oratorum confert loquacitas, niſi quod aures ocioſas inani voluptate demulcet? Culinaria tum palatum, tum ventrem, tum totum hominem, quantus eſt, paſcit, ac reficit. Concedat laurea linguæ, inquit Cicero: at utraque concedat culinæ. Nunquam mihi ſtoici illi magnopere placuerunt, qui omnia ad ſuum, neſcio quod, honeſtum referentes, cutis ac palati nullam rationem habendam putant. Dici non poteſt,

1. Adagium in eos, quoties ſimilia ſimilibus, mala malis, digna dignis eveniunt.

2. Structor, qui convivis cibos diſtribuit: ut & qui inſtruendæ menſæ ciborumque apponendorum curam habet.

3. Oſtrea Veneris deliciæ proveniebant olim in mari Circæo, ubi Circæum promontorium: juxta alterum, quod à Miſeno Æneæ nauclero ſubmerſó nomen habet, oriuntur Echini piſces hirſuti & aculeo armati, ſuo merito in deliciis habiti.

4. Catius Epicureus cænarum auctor, accuratiſſima præcepra, artem culinariam ſpectantia tradit apud Horat. 2. Satyr. IV.

teſt, quanto Diogene ſapientior 1. Ariſtippus mihi fuiſſe videtur. A U. Ego Stoicos cum ſuis jejuniis contemno. Epicurum magis laudo ac probo, quam Diogenem illum Cynicum, qui crudis oleribus, ac ſimplici aqua victitabat. Quare nihil miror, ſi Alexander Rex fortunatiſſimus ſe 2. Alexandrum, quam Diogenem eſſe maluit. C H. Nec ego ſane, quamlibet vilis homuncio, cum Diogene meam Philoſophiam commutarem: fortaſſis & Catius 3. tuus facere recuſaret. Melius noſtri temporis philoſophi ſentiunt, qui contenti Stoicorum more diſputare, vivendo ipſum etiam Epicurum vincunt. At ego quidem rem in primis præclaram Philoſophiam puto, ſi parce adhibeatur. Nimium philoſophari non laudo. Eſt enim res perquam jejuna, ſterilis atque triſtis. Ubi in calamitatem, aut ægritudinem incidi, tum demum ad Philoſophiam, tanquam ad medicam confugio. Ubi convalui, rurſum illi vale renuncio. A U. Tuam rationem probo. Belle Philoſopharis. Salve igitur Philoſophe non è Stoa 4. ſed è culina. C H. Quid tandem habes Eraſmi, quod parum ſis hilaris? Quid ſibi vult 5. corrugata frons? quid ſilentium? An mihi ſuccenſes, quod te frugaliore cœna acceperim? ERASMIUS. Imo tibi ſum iratus, quod tantum impendi mea cauſa ſit factum. Interminatus erat Auguſtinus, ne ſua cauſa diem feſtum faceres: vis nos poſthac redire nunquam

1. Nota eſt ex Horatii Lib. 1. Epiſt. 17. cavillatio Diogenis in Ariſtippum prætereuntem. Ille enim olus lavans, Ariſtippo ait: ſi talca in cibum adhiberes, vitâ tenui contentus, non tyrannorum aulas frequentares Sycophanta. At illi ingenioſè reponit Ariſtippus: Diogenes, qui me contumelioſè notat, quod ex inopiâ facit, laudi ſibi ducit. Si enim magnis viris familiariter uti poſſet, ob caninam mordacitatem omnibus juviſus, tenuem vitam & olus iſtud faſtidiret.
2. Alexander Diogeni offerens quæ vellet, (apricabatur is in Sole) reſponſum ab eodem retulit: nihil cupio, o Alexander, niſi ut pau[...] lum è ſole diſcedas. Tum Rex, miratus contemtorem humanarum rerum [...] ſubjecit: niſi Alexander eſſem, Diogenes eſſe vellem. 3. Iſte nemp[...] gulæ ingenioſus magiſter. 4. Stoa, porticus Athenis, unde dicti Stoic[...] in eâdem Zeno docuit: quam poſtmodo Chryſippus fulcitr, Polygnot[...] gratuito pinxit. 5. Frontem explicamus cum hilareſcimus; contrahi[...] mus & corrugamus, quando ringimur, ubi quid meleſtum eſt.

Nan

An talem cœnam dare ſolent ii, qui u-
m duntaxat dare conſtituiſſent. Quos
ndem convivas videris accepiſſe? Non
aiculis, ſed 1. ſatrapis cœnam paraſſe
veris. An nos 2. helluones eſſe credis?
c non eſt dare cœnam, ſed triduanam
ſbritatem. CH. Etiam tu pergis eſſe 3
Emea? Cras ut lubet diſputa; hodie Mitio-
m te præbeas, oro. De 4. impendio cras
ſrii diſputabimus; nunc nil niſi meras
gas audire libet. AU. Chriſtiane, utrum
e bubulis an de ovillis carnibus mavis?
. Bubulis quidem magis delector, at
llas magis ſalutares arbitror. Ita inge-
m eſt hominum, ut perniciosiſſima quæ-
e appetant vehementiſſime. AU. Galli
llas carnes mirum in modum amant.
t Galli amant quæ parvo conſtant. AU.
c una in re 5. Iudæus ſum: nam nihil
ue odi 6. atque carnes ſuillas. CH. Nec
uria. quid 7. enim inſalubrius? Ego in
c non cum Gallis, ſed cum Iudæis ſen-
. ER. At ego ovillas pariter amo. & ſuil-
; ſed diverſa ratione. Nam ovillis, quod
nem, libenter veſcor. Suillas præ amore

1. Vniverſum Perſarum imperium in præfecturas, & provincias, quas ille Satrapias, earumque rectores Satrapas, (hodie vero Chanen,) appellabant, diſtributum erat. Herodotus. Ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι Σατραπηΐην καλέουσι.

2. Proverbiales ſunt hyperbolæ, cùm hominem maximè edacem helluonem, Charybdim aut barathrũ vocamus.

Nomen proprium pro appellativo. Demea in Terentii Adelphis indu-
ur homo durus & agreſtis; & Micio contra mitis, quietis amans.
4. Impendium ſeu diſpendium, impenſa, ſumtus, ab impendendo ære.
5. Sanciverat quippe Deus legem Deut. 14 Sus, quia ungulam quidem
ſſam habet, ſed non revocat cibum ruminis, immunda eſto vobis: de
ne ne comeditote, & cadaver ne taugite. Ægyptiis itidem ſummè de-
tandum pecus. Si quis enim vel in tranſitu attigiſſet, abluebatur con-
uo cum omnibus indumentis in flumine. 6. Multa finxerunt Ethnici,
r Iudæi ſe abſtinuerunt ab eſu porcorum. Plato tradit, quia porcus ore
rram ſuffodiens primus monſtraſſet arandi uſum. Hinc Iuvenalis, Iu-
eus porcinum numen adoret. Lamprias autem & Tacitus, timore lepræ
i animal hóc ſummoperè obnoxium. Alii, propter fæditatem beſtiæ.
7. Galenus admodum extollit carnem ſuillam. Pleríque tamen medici
anè rejiciunt, ſtatuuntque cauſari obſtructionem hepatis, in renibus are-
las & ſtomachi debilitatem. Aliquo modo conducit durior hic cibus
, qui duro labore exercentur. Lactans autem ſus, in deliciis habebatur
Romanis. Martial:
Lacte mero paſtum pigræ mihi matris alumnum
Pauat, & ætolo de ſue dives edat.

non

non attingo, ne quid offendam. CH. Bello
homo es, Eraſmi, ac feſtivus. Equidem mi
rari mecum ſoleo, unde tanta in palatis hu
manis diverſitas. Nam, ut Horatiano car
mine utar:

Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.

ER. Quanquam, ut ait Comicus, Quot ho-
mines, tot ſententiæ, & ſuus cuique mos,
tamen nemo me adduxerit, ut credam plus
ingeniis ineſſe varietatis quam palatis. Ita
vix duos reperias, quos eadem juvent. Per-
multos vidi, qui butyri ac 1. caſei ne ol-
factum quidem ferrent. Sunt quibus car-
nes nauſeæ ſint: alius elixis, alius aſſis ab-
ſtinet. Multi aquam vino præferunt. Et
quod incredibile eſt, vidi hominem, qui
nec pane, nec vino uteretur. CH. Et qui-
bus tandem miſer ille victitabat? Quibus
veſcebatur? ER. Cæterorum nihil faſtidie-
bat, non carnes, non piſces, non olera,
non poma. CH. Vis ut iſtud tibi credam?
ER. Si lubet. CH. Credo, at ea lege, ut vi-
ciſſim mihi mentienti fidem ſis habiturus.
ER. Age faciam; modo verecunde mentia-
ris. CH. Quaſi vero ſit quicquam tuo com-
mento impudentius. ER. Quid dicet frons
tua, ſi hominem tibi commonſtrem; CH.
Maclentum quempiam ac monogrammum
2. eſſe oportet. ER. Imo diceres 3. athle-
tam. CH. 4. Polyphemum potius. ER. Hoc
tibi mirum videri demiror, cum multi ſint,
quibus piſces 5. vento durati ſint panis lo-
co: nonnullis hoc præſtent herbarum 6. ra-
dices, quod nobis panis. CH. Credo; ſed

1. Notum eſt dicterium Belgarum in eos, qui caſeo abſtinent: oportet delicatum eſſe caſeum faſtidientem.

2. Monogrammi dicuntur, homines prætenues ac puſilli, à picturis, in quibus unica linea notantur homunculi, velut procul apparentes.

3. Athletæ corporibus robuſtis & vegetis magnas vires oſtentabant.

4. Proprium pro appellativo. Polyphemus autem Cyclops, Neptuni filius, ingenti corpore unicoque oculo in fronte, dicitur ab Vlyſſe excæcatus: ut fabulantur Poetæ.

5. Hoc victus genere utuntur omnes populi in extremum boream rejecti.

6. Braſiliani inter alios radicem Aypi Maniot plantant: Hæc quatuor menſibus in craſſitiem virilis femoris excreſcit. Tum eradicata, & à fæminis ad ignem ſiccata acutiſque lapidibus contuſa vicem frumenti aut farris iis præſtat,

perge

ge mentiri. ER. Quendam in Italia, cum ic agerem, videre memini, qui nullo ne- e cibo, neque potu adjutus, ſomno ſagi- patur. CH Vt nihil pudet? Non poſſum d Satyricum non dicere:

1. *Tunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles.*

poëtaris. Tu nunc poëtam agis. Nam, ntiri, dicere, mihi 2. religio eſt. GR. ntiar, ſi non Plinius 3. autor certiſſimus ipſit, urſum quatuordecim dies ſolo nno mirum in modum ſaginari: quo men ita alte premitur, ut ne vulneribus idem queat excitari. Imo, quo magis reris, addam quod Theophraſtus 4. ſcri-, per id tempus urſorum carnes coctas oque, ſi aſſerventur, reviviſcere. CH. Ve- r ne Parmeno ille Terentianus iſta non ntineat: Mihi facile fidem facis. Miniſtra- n tibi de cervinis carnibus, ſi ſatis eſſem anus. ER. Vnde tibi nunc venatio? Vnde na? CH. Midas, homo hominum, qui unt, liberaliſſimus, noſtrique amantiſſi- s, mihi miſit dono: dono quidem, ſic ut ego minoris emam ſæpenu- ro. ER. Qui ſic? CH. Quia famulis s dandum quam daretur in macello identi. ER. Quæ res cogit hoc facere? H. Tyrannus omnium violentiſſimus. Quis iſte? CH. Mos. ER. Profecto ty- nnus iſte frequenter iniquiſſimas leges rudit mortalibus. Idem ſuo more nu- ſtertius hunc cervum venatus eſt. Quid , qui ſoleas iſtius ſtudii eſſe amantiſſi- s? AV. Equidem hoc ſtudio plane re- o, jam præter literas nihil venor. CH. mihi videntur literæ quovis cervo fuga-

1. Pulmones quibus ineſt ſpirandi vis, vel cavas buccas & fauces rabularum intellige, vento & mendaciis plenas, ut folles credas.

2. Non licet, fas non eſt, vel conſcientiâ prohibeor.

3. Verba Plinii ſunt lib. 8. cap. 36. Nec quicquam rarius quàm parientem videri urſam. Ideo mares quadragenis diebus latent, fæminæ quaternis menſibus. Primis diebus bis ſeptenis tam gravi ſomno premuntur, ut ne vulneribus quidem excitari queant. Tunc mirum in modum veterno pingueſcunt.

4. Fuit is Ariſtotelis diſcipulus, a Tyrtamus dictus. Conſcripſit inter alios epitomen in Ariſtotelem animalibus ſex libris. Hodie extat de plantis.

ciores,

ciores. AV. Duobus tamen potiſſimum canibus aſſequimur, admiratione ſcilicet, atque improbitate laboris. Nam & admirari plurimum diſcendi ardorem miniſtrat; &, ut facundiſſimus poëta ſcripſit,

Labor omnia vincit Improbus.

CH. Amanter admones, Auguſtine, ut ſoles: propterea non deſiſtam, non conquieſcam, non defatigabor, donec conſequar. AV. Carnes cervinæ ſunt nunc admodum tempeſtivæ. Meminit Plinius 1. de hoc animante quiddam admirabile. CH. Quidnam obſecro? AV. Quoties arrexere aures, acerrimi eſſe auditus: at contra cum remiſere, ſurdos. CH. Iſtud ipſum mihi ſæpenumero evenit. Nam ſi quando fiat ſermo de recipiendis aureis, nihil tam auritum. Hic enim cum Pamphilo illo Terentiano aures 2. arrigo. Ubi de numerando verba fiunt, illico demitto. AV. Laudo te, facis ut te decet. CH. Vis de his leporinis clunibus? AV. Tibi ſumito. CH. An de tergo mavis? AV. Hoc animal præter ilia & clunes nihil habet appetendum. CH. Vidiſtine unquam leporem candidum? AV. Sæpenumero. Plinius in Alpibus candidos reperiri ſcribit, quibus hybernis menſibus nivem pro cibatu eſſe ſit creditum. An verum ſit, Plinius 3. ipſe viderit. Quod ſi leporis cutem càndidam reddit nix, ſtomachum habeat candidum neceſſe eſt. CH. Mihi veriſimile non ſit. AV. Accipe magis admirandum, at fortaſſe tibi non inauditum. Idem utram que vim ſingulis ineſſe teſtatur, maris & fœminæ, ac fœmellas ſine mare 4. æque gignere. Iſtud ipſum multi aſſeverant, præſertim venandi ſtudioſi. CH. Eſt ita ut dicis. Sed hos cuniculos, ſi placet, tentemus, qui pinguiuſculi ſunt ac tenelli. Miniſtrarem ill

Nym

1 Hiſtor. nat. lib. 8. c. 36.

2. Quadrat in illos qui ſitienter atque avidè auſcultant, quæ dicuntur, aut exſpectant quid dicendum.

3. Addit autem Plinius Lib. 8. Hiſt. Nat. cap. 55. Liqueſcente nive rutileſcunt annis omnibus.

4. Narrat hæc Plinius citato ſtatim loco ex Archelao: & ſubjungit: benigna circa hoc natura, innocua & eſculenta animalia fæcunda generavit.

nphæ, ſi propius aſſiderem. Auguſtine, is tibi vicinæ curam age, ſi libet: calles quo geſtu ſit miniſtrandum iſtis Venibus. A U. Teneo quid dicas, 1. naſute. Quid te anſerinæ carnes delectant? Me quidem non mediocriter juvant, ſum minime faſtidioſus. At hic anſer, cio quo pacto, nihil me juvat: nihil e- in vita vidi ſiccius: ſiccior eſt 2. pumiaut etiam noverca Furii illius, in quem ullus 3. multum jocatur. Ligneus mihi tur. Et, me hercule 4. quantum ſuſpi-, veteranus miles immodicis excubiis maceravit. Ajunt enim anſerem inter nia animalia longe eſſe vigilantiſſim. Et profecto, niſi conjectura fallor, 5. anſer ex eorum numero eſt, qui, anibus una cum excubitoribus ſomno tis, Romanum olim Capitolium defenint. C H. Veriſimile (ita me Deus amet) s: nam ex eo ſeculo relictum arbitror. Hæc quoque gallina aut parcum 7. ſaitorem habuit, aut amavit, aut certe elotypa vixit, quo quidem morbo hoc nantis genus maxime laborat. Hic ca- 9. longe melius pinguit. Vide curæ

1. Quemadmodum naſus pro acrimonia ad deridendum, ita & naſutus pro reprehenſore & deriſore, qui tectè alios novit deridere.

2. Pumex enim lapis cavernoſus, ſpongioſus & aridus.

3. Catullus iratus Furio Piſaurenſi, quod is Iuventio puero, quem ipſe diligebat, ſtuprum obtuliſſet, paupertatem illius jucundiſſimo & ſalſiſſimo verſu inſectatur, Inter alia de Iurio & ejuſdem pa- & conjuge lignea, (ſic ſonant verba, parentis) ſubjungit. Atqui corſicciora cornu, aut ſi quid magis aridum eſt habetis, ſole & frigore & ione. 4. Cicero: libentius dixerim me hercule quam me hercules. Feſto ſubintelligitur juvet: ut ſit, ita me Hercules juvet. Eſto autem juadverbium. 5. Cum Galli Senones, accupatâ & incenſâ Româ, enſes circa montem Capitolinum heſiſſent, prementes obſidione tas Romanorum: tandem, canibus excubitoribuſque ſomno ſopinoctu rupem clam conſcendunt. Manlius autem anſeris clangore atus hoſtes de ſummâ rupe dejecit. 6. Ideo vegetius & Columella endos in turribus anſeres præcipiunt: Galli enim fefellerant canes. dem de cauſa, teſte Plinio, ſupplicia annua canes pendunt, inter Iuventutis & Summani, vivi in furca ſambucea arbore fixi. 7. Sae gallinas, ait Plinius, Deliaci cæpere: unde peſtis exorta, opimas & ſuopte corpore unctas devorandi. 8. Dictio origine Græca, ex ζῆλος æmulatio & τύπος forma. Eſt autem Zelotypus, qui ſollicie quis ſuo amore perfruatur. 9. Galli enim gallinacei, admodum ri dediti, minus pingueſcunt: ſed caſtratione capi facti, magis ag- unt.

quid faciant. Quod ſi ex Theodorico no
ſtro 1. Gallo faceremus capum, mul
citius pingueſceret. TH. Non ſum gall
AV. Fateor, non es gallus 2. Cybeles, n
que gallus gallinaceus, at forte Gallus ga
linaceus. CH. Quid hoc verbi eſt? AU. H
ænigma tibi conjectandum relinquo eg
3. Sphingem præſtiti, tu Oedipus eſt
CH. Dic mihi bona fide, Auguſtine; nul
tibi cum Gallis unquam fuit neceſſitud
Nihil ne affinitatis tibi cum Gallis co
traxiſti? Nullum fuit commercium? A
Nihil, nihil ſane. CH. Tanto es nequio
AU. Sed cum Gallabus nonnihil. CH. I
betne de jecore anſerino? 4. quod ap
veteres in deliciis cumprimis habebatu
AU. Non ſum rejecturus, quod à tua ma
venerit. CH. Non eſt quod expectes Rom
nas delicias. AU. Quas? CH. 5. Cardu
6. cochleas, 7. teſtudines, colubros, 8 fu
gos, boletos, 9. tubera. AU. Iſtis omnib
ego vel rapam 10. præferam. Liberalis
benignus es, Chriſtiane. CH. Has perdic

1 VoX Galli ambiguè ſumta eſt pro nomine gentili & ave.
2. De Gallis Cybeles ſacerdotibus paulo ante.
3. Sphinx monſtrum apud Thebas, cujus caput & manus puellæ, corpus canis, alæ avis; dicta ἀπὸ τȣ̃ σφίγγειν, hoc eſt à conſtringendo vinciendo, quod prætereuntes ſuis quæſtionibus ita ſtringeret, ut ſe expedire non poſſent.
Ænigma erat ejuſmodi; quodnam animal mane quadrupes, meridie bi[p]
veſpere tripes eſſet. Nodum hunc ſolvit Ædipus. 4. In ambiguo
Plinio teſte, utrum comeſtionem & præparationem anſerini jecoris
venerit Scipio Metellus vir Conſularis an M. Seſtius eâdem ætate eq
Solebant autem veteres ſæpe ſaginare anſeres ficubus, ut jecur in m
rem amplitudinem excreſſeret. Iuvenal: Anſeris ante ipſum magni j
anſeribus par. Mart. Aſpice quam tumeat magno jecur anſere ma

5. Carduos Plinius in pretio habitos & res maximi quæſtus dicit. A
Carthaginem magnam Cordubamque præcipue ſeſtertia ſena millia
debant. Author verò fortaſſe intelligit altiles illos carduos, Be
Artiſocken. 6. Cochleæ, Plinio teſte, vel aquatiles vel terreſt
exerentes ſe domicilio, binaque ceu cornua protendentes contrahen
que: oculis carent: Itaque corniculis prætentant iter. 7. Idem Pli
Geminus victus in aquis terraque & teſtudinum effectus quoque pari
nore habendi, vel propter excellens in uſu pretium, naturæque prop
tatem. Ex jure in cibo ſumtæ, ſtrumas diſcutiunt, ac lienes tollunt &
mitialem morbum. 8. Fungorum ſpecies eſt boletus ſolus innoc
Belgis Duyvels brood / padde-ſtoel. Iuvenal: Vilibus ancipites f
ponentur amicis, Boletus domino. Hodie etiam ab Italis cum oler
in fora venales exponuntur: & ab iiſdem, ut & Gallis, aceto & ma
conditi inter delicias numerantur. 9. Ruber vel rapum terræ, p
porcinus. Belgis Verckens brood aard-appel. 10. Rapa vel ra
inter viles cibos habitum.

nem

ꝛemo attingit, ne columbos quidem. Cras ſt dies jejunii ab Eccleſia indicti; adverſus ꝛanc eſuriem munite vos. Onerate ſabur-a navim adverſus imminentem tempeſta-ꝛm. Bellum inſtat; inſtruite ventrem com-ꝛeatu. A U. Vtinam iſthuc verbi tacuiſſes, ilariores ſurrexiſſemus à cœna. Miſeros os reddis ante tempus. C H. Quid ita? U. Quia minus anguem odi, quam piſces. H. At non tu ſolus. A U. Quis hoc tædii obis 1. invexit? C H. Quis commonſtravit loën 2. abſynthium,& ſcammonium dare remediis? A U. Sed iſta dantur ægrotis. H. Sic hæc dantur nimium recte valenti-as. Aliquando præſtat ægrotare, quam us ſatis valere. A U. At mihi videtur mi-as oneris olim 3. impoſitum Iudæis. E-aidem ab anguillis & porcis facile tem-ꝛrarim, modo liceat capis & perdicibus ꝛpleri. C H. In pleriſque non res, ſed ani-us nos diſcernit à Iudæis. Illi manum ꝛſtinebant à certis cibis, velut ab immun-s & animum inquinaturis. Nos cum in-lligamus omnia munda eſſe mundis, ta-en carni laſcivienti, velut equo ferocienti bulum ſubducimus, quo magis dicto ſit ꝛdiens ſpiritui. 4. Nonnunquam immo-ꝛratum ſuavium rerum uſum abſtinentiæ oleſtia caſtigamus. A U. Audio: ſed ea-ꝛm opera defendi poſſet circumciſio præ-ꝛtii. Moderatur & illa coitus pruritum, cruciatum adfert. Si omnes itidem ab-ꝛrrerent à piſcibus atque ego, vix à parri-da tam atrox ſupplicium exigerem. C H. ꝛorundam palato Ita eſt. Tanti enim o-n piſces apud Romanos habiti: ut qui-

1. Montano noto hæretico acceptæ referuntur leges de jejuniis latæ.

2. Herbæ & pharmaca amaritudinis notæ.

3. Rectè. Vix enim tot ceremoniis & oneribus olim preſſa eſt eccleſia. V. T. quàm hodie ſub papatu & libertate per Chriſtum partâ.

4. Imo haud aliter jejunant Pontificii quam olim Manichæi, teſte Auguſtino. Hi enim non edebant carnes, interim tamen delicatiſſimis epulis utebantur, & condimentis aromatum præcioſarum rerum. Vinum item non adhibebant, ſed potiones inſig-, expreſſas ex fructibus, quæ vinum optime imitarentur, ipſumque vitate ſaporis vincerent.

dam inde nomina familiarum derivarin
Alii incredibili ſumtu piſcinas conſtrux
rint. Exſtant etiamnum prope Neapoli
reliquiæ admirabilis piſcinæ Luculli. In
aliqui bove unum piſcem redemerunt. A
nius Celer ducentos Philippæos pro un
barbo expendit, gratior eſt piſcium, qua
carnium eſus. A U. Congruunt igitur hi
qui gulæ ſerviunt, non valetudini. CH. I
quidem audivi quondam apud Æſop
1. & Apitios præcipuum luxum in piſc
bus fuiſſe. A U. Qui conveniunt igitur de
ciæ cum ſupplicio? CH. Non omnibus ſu
murenæ 2. aut ſcari, aut accipenſeres. A
Ergo tenues ſoli diſcruciantur, quibus ſa
male eſt, etiam cum veſci licet carnibus. F
enim non raro, ut cum licet veſci per E
cleſiam, non liceat per crumenam CH. D
rum me hercle interdictum. A U. 3. Quo
ſi interdictus carnium eſus divitibus vert
tur in delicias; &, ſi pauperibus ſæpe no
licet veſci carnibus, etiam cum licet, ac n
piſcibus quidem, qui fere carius emuntu
cui igitur bono erit interdictum? CH. On
nibus: nam tenuibus cochleis aut ranis lic
bit veſci, aut cepe, porrumve arrodere. M
diocres detrahent nonnihil quotidianis ol
ſoniis. Quod ſi quid divites deliciabuntu
hac occaſione, ſuæ gulæ imputent, non in
cuſent Eccleſiæ conſtitutionem. A V. Pu
chre dixit: ſed interim à tenuibus, qui ſun
mis ſudoribus alunt familiam, & procul a

1. Æſopi & Apitii luxus multorum literis nobilitatus eſt. Feſtiviter autem mutato nomine luxurioſos vocat Æſopos & Apitios: quemadmodum effeminatos, dicimus Sardanapalos.

2. Muræna, ſcarus, acipenſer, piſces ſunt olim cariſſimi, & in deliciis divitum habiti.

3. Rectè Auguſtinus: legimus eſum carnium ſanctos viros non reddidiſſe Deo minus acceptos. Elias fatitaus per corvos carne à Deo fuit ſuſtentatus: & Ioannes Baptiſta in e
mo locuſtas comedit. At Eſau è diverſo, viliſſimo cibo lenticulæ c
tus vendidit primogeniti jura. Reſpexit etiam Paulus ſpiritu fatid
ad tempora Pontificiorum. 1. Tim. 4. In poſtremis temporibus, a
multi deficient à fide, attendentes ſpiritibus impoſtoribus ac doctri
dæmonum, per ſimulationem falſiloquorum, cauterio notatam habe
tium conſcientiam, prohibentium contrahere matrimonium, jubentiu
abſtinere à cibis, quos Deus creavit ad ſumendum cum gratiarum actio
fidelibus.

ſur

ſt ab amnibus ac lacubus, exigere carnium abſtinentiam, eſt indicere famem, aut *ίμιαν* magis. 1. Atqui ſi quid Homero dimus, longe miſerrimum mortis genus e, perire fame. CH. Sic viſum eſt Homero o: at apud Chriſtianos miſer non eſt, qui e moritur. AU. Eſto ſane; ſed tamen um eſt à quoquam exigere, ut moriatur. CH. Nec hoc animo 2. Pontifices indicunt eſum carnium, ut intereant homines, ſed ut vel affigantur moderate, ſi deherunt, vel ſubducto lætiore pabulo, corpora minus ferociant adverſus ſpiritum. Iſthuc ipſum efficiet moderatus carnium eſus. CH. Sed in tanta corporum rietate certus carnium modus præſcribi n poteſt, cibi genus poteſt. AU. Sunt & es, qui multum addant alimenti: ſunt nes, quæ minimum. CH. Sed in genere alunt carnes. AU. Age dic mihi, ſi quo foret iter, utrum malles equum alacriorem ac ſublaſcivum, an morbidum: qui ſubde collabens ſeſſorem dejiciat in terram? Quorſum iſtua? AU. Quia piſcium ſus corruptis humoribus corpora noſtra dit magnis morbis obnoxia, ut jam ſpii non poſſint ſubſervire. CH. Quibus bis? AU. 4. Podagræ, febri, lepræ, 5. bo regio. CH. Qui ſcis? AU. Credo licis: id malim, quam experiri. CH. Id caſſis in paucis accidit. AU. Equidem ror in pluribus, Porro, quoniam ani-

1. *βουλιμία* eſt ingens fames. *λίμος* enim fames, & *βου* ſyllaba auget: quaſi totos boves eſuriat aliquis. Hom. *ὀδυσ. μ.*

2. Pulchrè autem habet; quod Pontifices pecuniâ redimi ſinunt facultatem veſcendi ovis, butyro, lacte & carne jejuniorum tempore, ad grande ærarii emolumentum.

3. Piſces enim præbent frigidum & humidum alimentum: & nulli tam conveniunt cum naturâ humanâ quam carnes & frumenta: Facile itidem mpuntur & noxiam qualitatem induunt. 3. Podagra à *πȣ̃ς* *ἄγρα* dolor. Ovid. Solvere nodoſam neſcit medicina podagram. Spes ejus multiplices. 4. Morbus regius ita dictus, quod in aulis graſſetur. Idem & Icterus & Aurigo, ab auri colore, quem bilis totum corpus diffuſa repræſentat. Belgis Geel-zucht. 5. Sic Pha Chriſtum accuſabant, quod ſabbato ſanaret. Prohibita quidem empore omnia haud neceſſaria opera; verum non bona; illa enim maximè hôc die requiſita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mus agit per organa materialia corporis, quæ malis aut bonis humoribus afficiuntur, viriatis inſtrumentis non poteſt, ut vult, exerere vim ſuam. CH. Scio medicis magnopere damnatum eſſe piſcium eſum; ſed ſecus viſum eſt majoribus noſtris, quibus obtemperare religioſum erat & olim, non violare ſabbatum: ſed prius erat, ſervare 1. hominem ſabbato. CH. Suæ quiſque ſaluti conſulat. AU. Imo, ſi Paulo volumus auſcultare, nemo, quæ ſua ſunt, quærat, ſed quiſque quæ alterius. CH. Sed unde hic novus Theologus in convivio? Unde novus hic ac ſubitus 2. Magiſter noſter? AU. Quia mihi male convenit cum piſcibus. CH. Quid igitur? An non abſtines à carnibus? AU. Abſtineo, ſed obmurmurans, nec ſine meo magno malo. CH. Charitas 3. omnia ſuffert. AU. Verum; ſed eadem quam minimum exigit. Si ſuffert omnia, cur non ferunt nos his veſci cibis, quos 4. indulſit libertas Euangelica? Cur hi, à quibus Chriſtus toties amorem ſui ſtipulatus eſt, patiuntur tot hominum & corpora periclitari morbis capitalibus, & animas æternæ damnationis periculo, ob rem nec interdictam à Chriſto, nec per ſe neceſſariam? CH. Vbi aliud ſuadet neceſſitas, ceſſat humanæ conſtitutionis vigor, ceſſat & voluntas 5. nomothetæ. AU. At non ceſſat offendiculum infirmorum. Non ceſſat ſcrupulus meticuloſæ conſcientiæ. Poſtremo

1. Verba habentur. 1. Cor. 10. vers 24.

2. Taxat author tacitè barbariem ſui ſæculi. Tum enim in uſu vocabula illa promotiones: nempe Magiſter noſter & magiſter noſtrandus.

3. Verba habentur 1. Cor. 13. 7.

4. Certè omnes cibi naturâ ſuâ liberi ſunt omnibus Chriſtianis. Ideo Chriſtus Matt. 15. Omne quod intrat in os non coinquinat hominem. Quod ſi non contaminet edendo, non ſanctificat abſtinendo. Hinc & Paulus 1. Cor. 6. Eſca ventri & venter eſcis, hunc & has deſtruet Deus. Ideo cùm cibus res temporaria, quæque ad ventrem pertineat non ad animum, efficitur ad juſtitiam aut in juſtitiam nihil per ſe conducere. Et Paulo ante ſcribitur: eſca nos non commendat Deo: neque ſi ederimus, abundavimus: neque ſi non ederimus, minus habebimus. Et 1. Cor. 10. 25 Omne quod in macello venit, edite, nihil interrogantes propter conſcientiam. Et Coll. 2. 16. Nemo vos judicet, in cibo & potu.

5. Id eſt, legis-latoris. Græcis eſt νομοθέτης: à νόμος lex & τίθημι pono.

non

ſatis conſtat , quibus limitibus finiatur
iſt neceſſitas. An quum cœperit 1. ich-
phagus agere animam ? Sero morienti
iguntur carnes. An cum totum corpus
et epialus 2. Non tanti erat ciborum
dectus. CH. Quid igitur tu velles præſcribi?
Scio. ſi quis mihi credat Eccleſiaſticæ
elictaturam. CH. Quid iſthuc verbi eſt?
Si ſummus eſſem Pontifex, hortarer
neis ad perpetuam vitæ ſobrietatem, ſed
cipue ſub diem feſtum. Cæterum jus
rem cuique veſcendi quibus vellet pro
poris ſalubritate , dum moderate &
gratiarum actione : daremq; operam,
hoc, quod detraheretur obſervationibus
uſmodi carnalibus , accreſceret ad ſtu-
m veræ pietatis. CH. Nimirum iſtud
quidem ſententia tanti eſt, ut te facia-
s Pontificem. AU. Rides: ſed tamen cer-
hæc ſufficeret vel triplici 3 coronæ ſu-
riendæ. CH. At interim vide , ne iſta
ibantur inter articulos Pariſienſium. AU.
o quicquid dictum eſt, ſcribetur in vino,
nti par eſt , dicta inter pocula. Sed ſatis
n Theologiæ in convivio. In cœna ſu-
s, non in Sorbona. CH. Quid vetat dici
Sorbonam, ubi bene ſorbetur ? AU. Sor-
mus igitur , non diſputemus ; ne nobis
. ſorbis dicatur Sorbona , non à ſorben-
CH. Agite, hoſpites humaniſſimi, quæſo
cœnulam noſtram , licet tenuem , æqui
nique conſulatis. Præbete vos hilares,
lubentes,quamvis convivium tenue ſit &
gale : ego veſtra facilitate fretus , fami-
riter vos vocare ſum auſus. Et eſt ſane

1. Id eſt que veſcitur piſcibus : ab ἰχθυς piſcis & φάγω edo. Fuerunt itidem ichthyophagi populi in interiori Æthiopia ad ſinum occidentalis Oceani viventes piſcibus ſuper petras calore ſolis aſſatis, ſub domiciliis ex oſſibus cetorum & conchis oſtrearum. 2. Epialus febris genus vehemens, ominis cauſſa ſic dicta Epialus. quaſi placide aſſiliens : quemadmodum Furiæ dicuntur Eumenides, quum nullis bene velint. 3. Mirum cùm Pontifex ſe ſervum ſervorum & Petri ſucceſſorem vocet ; quod, non contentus unico diademate , triplex aſſumat. 2. Sorbona Gymnaſium , à Carolo Magno, inſtinctu conſilioque Alcuini præceptoris , Pariſiis inſtitutum anno c. 791. 3. Sorbum pomi genus , acerbitate conſtringens fauces, quædam occidant etiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

veſter mihi adventus; conſpectuſque non non modo gratiſſimus, verum etiam jucundiſſimus. CONVIVÆ. Cœna tua, Chriſtiane optime, multis modis elegans, lautaque nobis videtur. Quod excuſas, id unum habet accuſandum. Nam magnificentior fuit, quam ſat eſt. Siquidem hoc convivium opiparum in primis ac lautum judicarim, quod primum ſimplicibus epulis, deinde hilaritate, riſu, jocis, ſalibus ſit conditum: quæ omnia noſtro convivio non defuerunt. Verum de convivarum numero hic mihi quiddam in mentem venit, quos neque pauciores tribus, neque plures novem eſſe oportere ſcripſit 1. Varro. Tres enim ſunt Charites id eſt, 2. Gratiæ, humanitatis ac benevolentiæ præſides: & novem 3. ſunt Muſæ, honeſtiorum ſtudiorum duces. At hic decem convivas eſſe video, virginibus exceptis. AU. Nihil convenientius accidere potuit. Nos ſumus Varrone ipſo paulo ſapientiores. Nam tres puellas lepidiſſimas, tanquam tres Charites adhibuimus. Deinde quia à novem Muſarum choro Apollo abeſſe nunquam credendus eſt, jure decimum adjecimus convivam. CH. Poëtice dixiſti. Si mihi laurus adeſſet, laurea corona caput tuum cingerem, fieresque poëta 4. laureatus. AU. Si malva

1. Citat A. Gellius lib. 13. cap. 18. ex Satyris Menippæis M. Varronis, Convivarum numerum incipere oportere à Gratiarum numero, & progredi ad Muſarum, id eſt, proficiſci à tribus & conſiſtere in novem: ut cum pauciſſimi convivæ ſunt, non pauciores ſint, quam tres, cum plurimi, non plures quam novem. Nam multos, inquit, eſſe non convenit, quod turba plerunque eſt turbulenta. 2. Veneris eſt Iovis filiæ, numero tres, Aylaia, quæ & Paſithea, Thalia, Euphroſine. Tot autem ideo prodiderunt, quia benefici eſſe in alios debemus, & aliorum beneficia ſuſcipere, & iis retribuere, qui in nos liberales. 3. Nempe Calliope, Clio, Erato, Thalia, Melpomene, Terpſychone, Euterpe, Polyhmnia & Vrania. 4. Exemplo ludorum Olympicorum Domitianus inſtituit agenes Capitolinos: in quibus omne genus artifices certabant. Agon hic ſemper manſit Romæ: ut in eo Poetæ, Rhetores aliarumque profeſſionum homines coronarentur ab ipſo imperatore. Nec aliunde Poetarum Laureatorum mos manavit. Nam & ipſi antiquitus ab ipſis Cæſaribus Germanis coronabantur: magnoque in pretio habiti ſemper apud Italos & Germanos, qui id honoris virtute ingenii confecuti eſſent.

coronatus eſſem, malvatus. Tantem ho-
ris mihi non arrogo. Honor hic major
quam ut mihi conveniat. Haud equidem
me dignor honore. CH. Vultiſne ſin-
i tantundem mea cauſa facere, quan-
n veſtra ſum facturus? CO. Volumus,
lubentes quidem. CH. Ebibetis igitur or-
e ſuum quiſque calicem; à me exem-
m capietis. Tibi hoc primum propino,
la. MIDAS Accipio abs te libenter. Pro
o vulgus, præſtolor, dicit. Equidem non
uſo. Nihil tua cauſa recuſabo. CH. Tu
nde cæteris propina. MI. Eraſmi, præ-
o tibi dimidiatam pateram. ER. Precor
ſit tibi bono. Sit tibi bonum atque com-
dum. Proſit tibi. Proficiat, durius di-
ur. CH. Sed cur ceſſat patera? Cur non
ambulat? Defecit nos vinum? Ubi ſunt
li tui, 2. furcifer? Vola, adfer ejuſdem
eris 3. ſextarios duos. PUER. Eraſmi,
ve; quidam pro foribus te conventum
petit. ER. Quiſnam eſt? PU. Mori fa-
ulum ſe dicit? herum ejus ex Britannia
veniſſe; cupere ut ſe viſas, quandoqui-
m prima luce iter parat in Germaniam.
. Chriſtiane, ſubducatur ratio: nam mihi
idem abeundum. CH. Rationem, Eraſmi
ctiſſime, hujus cœnæ ego confecero. Non
quod calculum fruſtra teras: gratiam
beo, qui dignatus ſis noſtro adeſſe con-
vio. Sed avocari te moleſtum eſt, non-
m peracta fabula. ER. Quid ſupereſt, niſi
dicam, 4. Valete & plaudite? CH Age,
ni conſulemus, quando tu non ab equo

1. Malva herba notiſſima, oleribus accenſita, ventris laxationi conducens. Hinc Martial. Utere lactucis & mollibus utere malvis: nam faciem, durum, phæbe, cacantis habes

2. Inde proverbium: omnis herus ſervo monoſyllabus. Belg. **Des Heeren lied/ is een kort ghebied.** Heris enim vel potentioribus breviſſimo tantum verbo opus eſt, ut vel annuant vel renuant. Servis autem & impotentioribus, multis opus eſt verbis, ut exorent.

3. Sextarius ita dictus, quod ſit ſexta portio congii, capit libram cum dimidia, nempe octodecim uncias. Con-
s capit ſextarios ſexo. 4. Continuat formam dicendi. Alter enim
erat nondum peractâ fabulâ: qui modus lequutionis à comediis aut
gediis deſumtus: pro eo quod eſt extremum finem imponere. Idem
m, ſupremum fabulæ actum addere. Hinc & conſuetum illud valete
plaudite: quo tota Hiſtrionum caterva ſpectatoribus poſt abſolutam
ulam fauſta omnia apprecabatur.

1. ad aſinos, ſed ab amicis ad amiciſſimos properas. ER. Ego pariter tibi gratias ago, quod pro tua humanitate ad hoc convivium longe ſuaviſſimum me vocatis. Valete, ſodales optimi. Bibite non ſegniter, & vivite ſuaviter. CH. Heus Dromo. Sedetis jamdudum ocioſi omnes. Libetne cuiquam quicquam amplius? CO. Nihil omnino. Strenue munus noſtrum adminiſtravimus. CH. Tolle igitur hæc, ac bellaria appone. Muta quadrulas, atque orbes. Tolle cultrum meum, qui humi decidit. Pira vino perfunde. Adſunt mora 2. præcoqua, etiam domi noſtræ nata. CO. Tanto erunt ſuaviora, quod vernacula. CH. En pruna cerea, en Damaſcena 3. rarum apud nos ſpectaculum. En mitia mala. En mali novum genus, cujus matrem ego hiſce manibus conſevi. Nuces caſtaneæ, omne deliciarum, quas horti noſtri benigne effundunt, genus. AV. Sed floſculi deſunt. CH. Iſti Gallici ſunt apparatus, qui magnificentiam eam potiſſimum amant, quæ minimo conſtat. Nobis non eſt ea mens, aut ingenium. AU. Non apud Gallos tantum reperies, quibus ea placent quæ minimo conſtant. CH. Sed heus tu, Auguſtine, num tu credis te hic immunem bibiſſe? Egone te meis immunem dixero poculis? At interim propinatori tuo dimidium ſcyphi debes. AU. Is jamdudum me miſſum fecit. Is mihi 4. hujus debiti gratiam fecit. CH. Unde ille ſibi vendicat tantum autoritatis? Vix Romanus pontifex hoc vinculi relaxet. Noſti priſcam

1. Vbi quis à ſtudiis honeſtioribus ad parum honeſta deflectit: ut ſi quis ex Philoſopho cautor, è Theologo Grammaticus, è mercatore fieret caupo. Quadrabit item, ubi quis è conditione lautiore ad abjectiora devenerit. 2. Præcoqua eadem quæ præcocia: indicatque vel quæ ante cætera cocta vel, ut hoc loco, quæ præ cæteris ante ſolitum tempus maturuerunt. Indicant autem medici mora poſt prandium aut cœnam non admodum ſalubria; niſi cum haud plane matura ſunt. Hinc Horat: ille ſalubres æſtates peraget qui nigris prandia moris finiet, ante gravem qui legerit arbore ſolem. 3. A Damaſco monte, non ab oppido. Græcis βράβυλα etiam. 4. Iacere gratiam eſt ex jure ſtrictiori aliquid imminuere, vel remittere aliquid, quos ſibi debeatur.

Convi-

conviviorum legem ἢ πῖθι. 1. ἢ ἄπιθι. AU. Remittendi juris jurandi jus habet, cui factum eſt, & cujus intererat ſervari. CH. Sed omnium convivarum intereſt, ſervari leges inviolabiles. AU. Age, quando hæc eſt Germanorum religio 2. exorbebo quod reliquum eſt. Sed quid tibi rei mecum eſt? CH. 3. Impendium reddas oportet unus homine omnium. Quid expalluiſti? Ne vere, perfacile poteris. Fac quod ſæpe feciſti, ut aliqua elegantia doctiores a cœna ſurgamus neque enim clam te eſt, veteres illos in 4. ſecundis menſis hilariora 5. quædam diſputate ſolitos. Age igitur, quibus & quot modis hæc oratio poteſt enunciari, *Indignum auditu*?

1. Aut bibe aut abi. Natum eſt in priſcis Græcorum ſymposiis, ubi mos talis, ſortiri quempiam, qui convivio præſideret ac decreta convivalia ſive νόμους præſcriberet. Una ex legibus jocoſis fertur, aut bibat aut abeat: ut quis nempe pariter cum aliis voluptete potandi frueretur, ne ſobrius in violentiam violentorum incidat aut diſcedat. Sic injurias, ait Cicero, quas ferre nequeas, defugiendo relinques. 2. Id eſt, mos religioſe obſervatus.

INDIGNUM AUDITU,

Formula.

AU. Dixti pulchre per poſterius ſupinum. Audita minime eſt dignum. Indignum eſt audi. Haud dignum eſt quod audiatur. Et, ut audiatur, indignum. Levius eſt, quam quod audiri debeat. Vix operæprecium eſt referre. Non tanti eſt ut audiatur. Ineptius eſt, quam quod audiatur. Non eſt operæprecium narrare. CH. Quot modis hæc ſententia verti poteſt, *Magno mihi conſtat*?

3. Impendium ab impendendo ære. Etiam pecunia eſt, quæ in fœnore ſorti accedit, hoc eſt uſura ipſa, quod fænus cum ſorte conjonctum unum fiat quaſi compendium. 4. Cæna veterum tribos partibus ſive miſſibus conſtabat. Primus miſſus guſtatio, ſeu antecæna ſeu guſtus: ſecundus, propriè cæna, & hic præcipui cibi: tertius, menſæ ſecundæ (ubi poma & bellaria appoſita) dictæ. 5. Varro in convivio habendos cenſet ſermones, non ſuper rebus anxiis & tortuoſis, ſed jucundos & invitabiles & cum quâdam illecebrâ & voluptate utiles: ex quibus ingenium noſtrum venuſtius fiat: quod eveniet ſi de ingenuis rebus ad communem vitæ uſum pertinentibus confabolemur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

VARIANDI RATIO HANC ORATIONEM, MAGNO MIHI CONSTAT.

AU. His verbis, impendo, inſumo, impertio, conſtat. ut: Multum in te docendo inſumpſi laboris. Plurimum ea in re operæ inſumpſi. Non minus pecuniæ quam curæ iu eam rem impendi. Non parum inſumpſi pecuniæ, temporis permultum, laboris plurimum, ingenii nonnihil. Multum lucubrationis impendi. Multis vigiliis hæc res mihi conſtat, multo ſudore, multa opera, plurimo labore, ſumptu ingenti, pecunia magna. Pluris mihi conſtat quam credas. Minoris mihi conſtat uxor, quam equus meus. CH. At quid ſibi vult, Auguſtine, quod verbo iſti, *Conſtat*, modo ablativum, modo genitivum caſum apponis? AU. Quæſtionem perutilem ac late patentem moviſti. Verum ne convivas 1. loquacitate mea premam, pauciſſimis abſolvam. Sed cupio ſingulorum hac de re audire ſententiam, ne cuiquam, ut dixi, ſim moleſtus. CH. Quidni cupiant idem vel puellæ? AU. Illæ ſane nihil aliud quam audient. Accingar igitur, grammatica bene fortunante. Scis verba emendi, ac vendendi, aliaque eſſe conſimili ſignificatu, quibus apponantur hi genitivi, ſoli, tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quanticunque: at ita, ſi ſubſtantiva non apponantur: quæ ſi accedant, utraque in ablativum caſum vertuntur. Quod ſi pretium certum apponatur, pones in ablativo. Si per adjectivum ſubſtantive poſitum, in ablativo pones, niſi per adverbia loqui malis. CH. Quænam verba ſunt, de quibus præcipis? AV. Hæc fere ſunt, emo 2. mercor: redimo, id eſt, aut captum, aut per-

1. Recte deprecatur veniam: ſecundum Varronem enim, convivas nec loquaces legere oportet nec mutos: quia eloquentia in foro & apud ſubſellia; ſilentium verò non in convivio, ſed cubiculo eſſe debet.

2. Verba emendi ac vendendi.

rditum : vendo, venundo : revendo, id , rurſus vendo, quod mihi venditum at. Veneo, id eſt, vendor : cujus præteritm venivi vel venii : ſupinum, venum : oc venalis. Ab illo, id eſt, vendo, venbilis manat. Mereo, pro inſervio, & 1. pendium facio. Comparo, id eſt, emo l committo. Commuto, muto, permuto. mbire 2. penitus barbarum in hoc ſenſu. ſtimo, taxo, indico, pro æſtimo, cenſeo. ceor, liceris : licitor, licitaris : addico. ſtrahor, id eſt, circumferor ut veneam. tior pro æſtimo, aut taxo. Conſtat, pro nitur. Conducere, locare. Fœnero, ad nus do. Fœneror, ad fœnus accipio. ciſcor, pactus ſum. Pango, pepigi, id , pactum facio. CH. Da exemplum.

1. Compoſitum nomen ex ſtipe & pendo. Stips autem antiquis æs : quod antequam ſignatum eſſet appendebatur.

2. Chariſius verbum hoc inter ea enumerat, quæ mutant perfectum. Antiquus autem cambire idem quod pugnare, iter inchoare, à quo campſo iter flecto.

Vendendi Et Emendi *Formulæ.*

AV. Quanti iſtum agrum in ſingulos nos locas? Reſpondebimus : Vigenis libris Francicis. Hui, nimio locas. Imo locavi olim multo pluris. At ego tanti non nducam. Si conduxeris minoris, peream. ho jam vicinus tuus Chremes agrum obit, ac rogat. Quanti? Tantidem quanm tu petis. At multo meliorem. Menti. Facio, ut ſolent qui 3. licentur. Tu e tanti poſſide. Quid liceris, vel licitaris, um nihil ſis empturus? Quanticunque dixeris, ſolvam optima fide.

3. Licentur, qui pretium offerunt in actione alicujus rei.

Alterum Exemplum.

Congrum 4. iſtum Syra quanti vendis? cem obolis 5. Nimio, turpiſſima. Imo nimo : nulla tibi vendet minoris. Emo-

4. Genus piſcis.

. Quidam exiſtimant obolum continere denarios Mediolanenſes XVII terùncios V & denariolos fere duos : tantumdemque efficere quod Gernis cruciatus. Aliis minutus eſt nummus ex ære : ita dictus, quia obei imaginem præferret; unde & in vilitatis proverbium abiet.

riar,

riat, ſi non tanti mihi conſtat, aut certe non multo minoris. Mentiris venefica, quoniam duplo vis vendere, aut triplo. Et centuplo, ſi queam: ſed fatuos non invenio. Quid ſi licitet reipſam? Quanti æſtimas te? Ut lubet. Quanti me liceris? Quanti indicas te? Dic, quanti te taxas? Quanti reipſam inſcribis? Decem 1. ſcutatis. Hui, tanti? Eho, an tu minoris me æſtimas? Ego olim non ſemel pluris in unam noctem ſum conducta. Credo; ac nunc non paulo minoris æſtimo quam piſcem. Abi in malam rem ganeo; tantidem te æſtimo, quanti tu me. Qui te teruncio 2. emerit, nimio emerit. Aut pluris emar, aut non vendar. Si magno venire cupis, larva tibi opus eſt: nam rugæ iſtæ non ſinunt, ut carius vendaris. Ei qui tanti me nolit, non ſum venalis. Ego ne 3. culmo quidem te emero. Conſtito pluris.

TERTIUM EXEMPLUM.

4. Auctioni hodiernæ interfui. Ain' tu? Licitatus ſum vectigalia. Quanti tandem? Decem 5. millibus, Hui, tanti? Ne mireris, erant qui multo pluris licitarentur, pauci qui minoris. Cui tandem addicta ſunt vectigalia? Chremeti uxoris tuæ ſummo & maximo amico. Sed divina, quanti ſunt addicta. Decem. Imo quindecim. Deus bone, ego mihi hominem ipſum cum tota familia dimidio addictum nolim. At ille uxorem tuam duplo emptam cupit. Animadvertiſtine in his orationibus, ubicunque adſit ſubſtantivum pretii, id in ablativo poni, cæteris aut in genitivo poſitis, aut in adverbium mutatis? Comparativum nunquam audiſti ſine ſubſtantivis, exceptis illis duobus, pluris & minoris. Sunt & alia verba, de quibus ſumus loquuti, non admo-

1. Erant Romanis olim Bigati Quadrigati à bigis & quadrigis, quibus nummi erant ſignati. Unde nos quoque eleganter ſcutatos & coronatos à ſcuto & ſole appellamus.

2. Teruncius vel teruncium exiguus nummus à tribus unciis,

3. Culmus ſive frumenti calamus res leviſſima nulliuſque pretii.

4. Auctio hic venditio, quæ fit per augmentum pretii,

5. Frequens apud Latinos in numerariis ſummis defectus. Decem millibus, ſubaudi nummis aut denariis, aut ſimile.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mum diſſimilia, ſum, facio, habeo, du-
dæſtimo, pendo, quæ idem fere ſignifi-
: fio itidem. Junguntur autem his fere
etivis, multi, parvi, magni, pluris, plu-
, minoris, minimi, maximi, tanti,
qnti, 1. flocci, 2. pili, nihili, 3. nauci,
s, 4. & ſi qua ſunt his ſimilia. CH. Da
mpla.

ÆSTIMANDI *Formula.*

v. Scis quanti te ſemper fecerim. Tanti
apud homines, quanti virtutem facies.
ceptores meos ſemper feci plurimi. Au-
hæc tempeſtate magni venditur, li-
nihili, ſive pro nihilo ducuntur. Au-
minoris habeo, quam credas. Tuas
as flocci facio. Promiſſa tua duco mi-
i. Non pili te facio. Si tanti ſapientia
leretur, quanti pecunia, nemo auro
et. Pluris apud nos ſit aurum ſine ſa-
tia, quam ſapientia ſine auro. Hoc
is te habeo, quod doctus ſis. Minoris
fias, quod mentiri minime calleas. Hic
ti fiunt, qui 5. nigrum in candida ver-
. Hoc mihi pluris es, quod literas
s. Tanti apud omnes eris, quantum
idebis. Tanti ubique habeberis, quan-
habebis. Non quanti habearis, ſed
nti ſis, intereſt. Tanti Chriſtianum
m facio, quanti alium neminem. In-
untur & alia verba cum his genitivis
ablativis, quæ natura ſua non ſignifi-
: emtionem, aut aliud ſimile. Petrus
lum puellæ 6. ſcutato emit. Sit illi ſan-

1. Flocci facere & ne flocci quidem facere, pro eo quod eſt ne tantuli quidem facere. Eſt autem floccus particula lanæ, quæ inutilis à vellere divellitur.
2. Eſt Latinis hæc familiaris hyperbole; non facio pili: cùm rem minimi momenti ſignificant.
3. Nauci eſſe & nauci facere, idem quod nihili. Feſtus nauci ſignificare vult nucis putamen, aut eam membranulam, quæ viſitur in medio nucis juglandis interſita. Alii à Græca voce γάκη derivant, quæ pellis caprina.

Donato δειλτικὸν eſt, hujus non facio, demonſtrans aut floccum, m aut ſimile quid. Belgis: ick vraag daer dat niet na.
Qui virtutem in vitium & vitium in virtutem vertunt. Terent: His m nunc eſt, qui recta prava faciunt. 6. Scutatus een ſchild/ ma Belgica.

ſtum;

ſtum; nolim ego baſiare tanti. Quanti ludi tis? Quanti cœnaſtis? Quoſdam 1. ſexcentis ſeſtertiis cœnaſſe legimus: at Galli ſæpenumero li. 2. ardo cœnitant. Fauſtus quanti docet? Parvo: at pluris, quam Delius. Quanti igitur? Undeviginti aureis. Non diſcam mentiri tanti. Phædria apud Terentium & rem, & ſeipſum perdidit. At nolim ego 3. amare tanti. Quidam magno dormiunt. Demoſthenes pluris ſiluit, quam alii loquebantur. Æqui bonique conſulas oro. Eſt & aliud verborum genus, quæ accuſativum una cum genitivo aut ablativo caſum exigunt: quæ ſunt, Accuſo, id eſt, objicio crimen, aut culpo, etiam abſentem. Incuſo, culpo extra judicium. Arguo, reprehendo. Inſimulo, impingo ſuſpicionem culpæ. Poſtulo, in jus voco. Accerſo, defero, damno, condemno, pronuncio illum eſſe in culpa. Admoneo, commonefacio. CH. Exempli cauſa.

ACCUSANDI *Formulæ.*

AU. Scipio accuſatus eſt 4. ambitus, au[t] de ambitu. Arguis me inpudentiæ, ipſe impudentiſſimus. Lepidus poſtulatus eſt 5. repetundarum. Accerſitus eſt capitis. S

1. Antonius in una cæna mille apros propoſuit: Heliogabalus 600 ſtrutionum capita: Vitellius in uno convivio 2000 piſces & 7000 aves. Cleopatra unionem ingentis precii aceto maceratum deglutivit. Seſtertia autem genere neutro, in plurali numero, mille ſeſtertios ſignificant. Sed cum adverbium numeri his adjungitur, centena ſunt intelligenda. Decem igitur ſeſtertia ſunt decem millia ſeſtertium: & decies ſeſtertium, idem quod decies centena millia ſeſtertium vel mille ſeſtertia (vulgo nunc milionem vocant) quæ ſumma continet aureorum ſive coronatorum nummorum XXV; Roma[-] ni enim mille ſeſtertia, & ab eo reliquos fere per adverbia eloquebantu[r] infra mille nunquam. 2. Omne editiones quas ego habeo, etiam ip[ſa] Frobeniana, habent liardo pro larido: & procul dubio vitium typog[ra-] phicum ab hac in omnes derivatum. Reſpicit autem anthor ad id, quod [...] ante annotaverat: Gallos ſuillas carnes mirum in modum amare. 3. Am[are] abſolute ſumitur pro amore ceptum eſſe & plerunque in malam partem [...]

4. Ambitus crimen affectati honoris: nam qui verâ virtutis viâ ad hono[-] rem aſpirare non poteſt, is ambitione contendit, quæ multos falſos fie[ri] coëgit. Lex Calphurnia inter alias lata ad coërcendum. 5. Is repetun[-] darum accuſari dicitur, qui alienas pecunias, aut vi aut dolo expilavi[t]. Repetundæ ergo dicuntur, quicquid à ſociis & provincialibus per mag[i-] ſtratus contra leges epactum acceptumque eſt, à repetendo ita dictæ, quo[d] judicio Romæ repeterent, & domum ſuam reportarent.

hom

hminem inſimulabis avaritiæ, male au-
di. Admoneto eum priſtinæ fortunæ.
rtales ipſo vocabulo ſuæ conditionis ad-
mentur. Commonefacito Lepidum pro-
ſi. Sunt pleraque quæ accuſativum ge-
num admittant. Doceo te literas. Exo-
te veniam. Dedocebo te iſtos mores.
oſcit me mutuum. Hic ejus rei mihi ad-
nendus es, quod in his ſecundum accu-
vum etiam paſſiva obtinent, in aliis ge-
vus manet. A me doctus eſt literas.
tulant me furti. Poſtulor furti. Accuſas
ſacrilegii. Accuſor ſacrilegii. Scio te
dum expletum. Scio animo tuo non-
o eſſe ſatisfactum. Quando enim tan-
elegantiarum 1. heluo ſatietur? Sed
vivis parcendum eſt, quos hæc non om-
perinde delectant. A cœna inter deam-
ndum, id quod rationi deerit, perſol-
ius, niſi quid aliud cenſes. CH. Fiat ex
ſententia. Agamus gratias benignitati
næ, deinde pauliſper deambulaturi.
Pulchre dicis. Nihil enim hoc veſper-
cœlo amœnius, nihil ſalubrius. C. Pe-
adeſdum. Tolle ſuo quæque ordine,
vinum 2. cyathis infunde. PE. Iubeſne
gratias? CH. Age. P. Græce mavis, an
ine? CH. Vtroque modo. PE. Gratias
mus tibi pater cœleſtis, qui tua ineffabili
entia condidiſti omnia, tua inſcrutabili
entia gubernas univerſa, tua inexhau-
bonitate cuncta paſcis ac vegetas: lar-
filiis tuis ut aliquando tecum bibant in
no tuo nectar illud immortalitatis, quod
miſiſti ac præparaſti vere diligentibus
per Ieſum Chriſtum: Amen. CH. Dic
em Græce, ne cæteri, quod dicas, in-
igant. PE. εὐχαριστοῦμέν σοι, πάτερ
οὐράνιε

1. Proverbialis eſt hyperbole. Ita & Cato, ab inexhauſtâ legendi aviditate, librorum heluo vel helluo, utrumque enim ſcribitur.

2. Cyathus calicis genus à χύειν fundere, mutatâ aſpiratâ in literam tenuem. Teſte Varrone in ſimpuli locum ſucceſſit in conviviis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

οὐράνιε, ὁ τῇ ἀῤῥήτῳ σου δυνάμει κτίσας τὰ
πάντα, ὁ τῇ ἀνεξερευνήτῳ σου σοφίᾳ κυβερνῶν
ἁπαξάπαντα, ὁ τῇ ἀνεξαντλήτῳ σου χρη-
στότητι ἕκαστα τρεφόμενός τε καὶ αὐξάνων· χα-
ρίζου τοῖς υἱοῖς σου τὸ μετά σου ποτὲ πιεῖν τὸ
τῆς ἀθανασίας νέκταρ, ὃ ὑπέσχου καὶ ἡτοίμασας
τοῖς ἀληθῶς ἀγαπῶσί σε, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
τοῦ υἱοῦ σου, τοῦ κυρίου ἡμῶν, τοῦ μετὰ
σοῦ ζῶντος, καὶ βασιλεύοντος ἐν ἑνότητι τοῦ
πνεύματος ἁγίου, εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.
CH. Habeo vobis, hoſpites candidiſſimi, gratiam, qui ad hoc conviviolum venire dignati ſitis; oro æqui bonique conſulatis. CO. Nos viciſſim gratiam referre volumus, non tantum habere. Proinde ne multis agantur gratiæ. Quin potius ſurgamus, & expatiemur. AU. Ducamus nobiſcum virgines; nam eo minus moleſta erit deambulatio. CH. Recte ſentis. Ne deſint nobis 1. floſculi, ſi forte locus flores non habebit. Utrum mavis noſtris in hortis more poëtico reptare 2. an foris ad amnem expatiari? AU. Habent quidem horti tui amœnitatis permultum, verum eam voluptatem matutinis deambulationibus ſerva. At ſole inclinato amnium aſpectus oculos mirum in modum juvat. CH. Antecede igitur. Auguſtine, ut poëta dignum eſt: latus tuum claudam. AU. Bone Deus, quantum comitum, quantam pompam nobiſcum ducimus! Dici non poteſt, Chriſtiane, quantum mihi placeam. 3. Satrapes mihi videor. CH. Age, nunc promiſſum præſta. Solve quod recepiſti. AU. Quid me potiſſimum vis dicere? CH. Ego quondam in Pollioni oratione cum multa, tum illud in primi ſolebam admirari, quod tam facile, tam crebro, tam venuſte orationem verteret

qua

1. Floſculi pro elegantiis.

2. Alludit ad illud Horat. Epiſtol. ad Tib. An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres.

3. Vox Perſica, præfectum deſignans. De eâ jam ante.

qu res non modo ſingularis ingenii, ve-
ra etiam multi uſus mihi videtur. AU.
Nd injuria iſtud in Pollione admiratus
es Chriſtiane. Ille enim tum hac in re di-
vinam quandam vim obtinet, quam quidem
illi cum ingenii dexteritate quadam, tum
primo & dicendi, & legendi & ſcribendi
uſu contigiſſe opinor, potius quam ratione
alia, aut præceptione. CH. At ego ratio-
nem aliquam iſtius rei, ſi fieri poteſt, ex-
pecto. AU. Ita ut dixi, res habet. Verum
qu te tantopere video velle, quanquam
vero morem geram, eaſque ratiunculas,
quas in Pollionis orationibus mihi viſus
ſum animadvertere, ut potero, reddam.
CH. Age percupio.

BREVIS DE COPIA PRÆCEPTIO.

AU. Accingor. Principio res ipſa puris,
&c ſtis ac Latinis verbis efferenda eſt: quod
ipſum poſſe, non mediocris artificis eſt.
Sunt enim permulti, qui neſcio quo modo
copiam & varietatem orationis affectant,
cum ne ſemel quidem rem poſſint apte ex-
plicare. Iſti, tanquam ſemel balbutiſſe ſit
parum, balbutiem ſuam aliis atque aliis
modis reddunt balbiorem, tanquam ipſi
ſecum certamen ſuſceperint, ut, quam
barbariſſime dici poſſit, dicant. Itaque
inepti ſynonyma 1. quædam congerunt,
eo interdum inter ſe diſſidentia, ut ipſa
mirentur, quo pacto convenerint. Quid
enim abſurdius, quam hominem 2. panno-
ſum, cui ne una quidem, quam ſine pudore
poſſit induere, ſit veſtis, eum tamen ſubinde
ſuos pannos mutare, ac mendicitatem ſuam
pro opibus oſtentare? At nihilo minus ri-
diculi

1. συνώνυμα dicuntur, quæ ſub diverſis vocibus idem ſignificant.
2. Pannoſus, qui pannis obſitus, ſordidâ vilique veſte opertus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

diculi videntur iſti varietatis affectatores, qui cum barbare ſemel dixerint, repetunt idem multo barbarius, demum iterum atque iterum indoctius. Hoc eſt non oratione, ſed 1. ſolœciſmis abundare. Inprimis igitur, ut dixi, res ipſa aptis atque electis verbis eſt explicanda. Deinde mutatoriis verbis utendum, ſi qua, quæ idem efficiant, reperiantur: reperiuntur enim permulta. Demum ubi propria deficient, tranſlatitiis erit utendum, ſi modo verecunda ſit tranſlatio. Ea quoque ubi deerunt, ſi per activa dixiſti, ad paſſiva revertendum erit, quæ nobis totidem orationes reddunt, quot ex activis conſtabant. Poſtea verba, ſi licebit, aut in nomina verbalia: aut in participia commutabimus. Poſtremo, ubi modo adverbia in nomina, modo nomina in alias atque alias partes commutaverimus, per contrarium dicemus: aut affirmativam orationem in negativam commutabimus, aut retrorſum: aut certe quod pronunciative dictum, per interrogationem efferemus. Nunc exempli cauſa hanc ſententiam ſumamus.

1. Solœciſmus actio τοῦ σολοικίζοντος, cum oratio ordinatione eſt incongrua. Suidas: σολοικισμὸς λόγος ἀκατάλληλος, id eſt, oratio male compoſita, non cohærens congrue. Ergo vox ea comprehendit vitia contra Etymologiam, orthographiam & ſyntaxin.

LITERÆ TUÆ MAGNOPERE ME DELECTARUNT.

LITERÆ.

Epiſtola, epiſtolium, ſcripta, ſchedæ, literæ.

MAGNOPERE.

Mirum in modum, miris modis, majorem in modum, mirandum in modum, ſupra modum, plurimum, non mediocriter, ſummopere, maximopere.

ME.

Animum meum, pectus meum, oculos meos, cor meum, Chriſtianum.

DE-

DELECTARUNT.

Voluptate affecerunt, recreaverunt, exhilararunt, voluptati fuerunt, oblectarunt, voluptate perfuderunt, mellitiſſimæ fuerunt, jucundiſſimæ &c. Habes materiam; tuum erit componere. Experiamur igitur. Faciamus periculum. CH. Tuæ literæ magnopere me delectarunt. Tua epiſtola mirifice nos exhilaravit. AU. Verte activum in paſſivum, alia erit facies, ut, Dici non poſſit, quam tuis ſim ſcriptis exhilaratus.

Item per alia verba idem efficientia.

Tuis ex literis incredibilem cepi voluptatem. Ex epiſtola celſitudinis tuæ plurimum voluptatis accepi. Non mediocrem lætitiam tua mihi ſcripta attulerunt. Gaudio tua me ſcripta, quantus eram, perfuderunt. Hic non ita liceret mutare in paſſiva, niſi in illo poſtremo, perfuſus gaudio, quod uſitate dicitur; Capiebatur à me voluptas. allatum eſt gaudium, non perinde uſitate dixeris.

Per AFFICIO.

Singulari voluptate literæ tuæ me affecerunt.

Muta in Paſſivum.

Tuis ſcriptis incredibili ſum affectus voluptate. Non parum gaudiorum tuum nobis epiſtolium peperit.

Per SUM, *& nomina Adjectiva.*

Tuæ mihi literæ multis modis jucundiſſimæ fuerunt. Fuit tua illa epiſtola ſane quam gratiſſima.

Per nomina Subſtantiva.

Ineffabili voluptati tua nobis epiſtola fuit. Incredibili jucunditati fuerunt tuæ literæ.

Commuta in Negationem.

Tua ſcripta non mediocri lætitiæ fuere.

Nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Nihil in vita tuis literis accidit jucundius.

Quanquam hac ratione aliquoties jam uſi ſumus, quæ non eſt negligenter prætereunda. Nam quoties multum, plurimum, ſingulariter, ſignificare volumus, per contrarium verbum idem efficiemus: ut, vehementer te amat Henricus. Haud vulgariter te amat. Multum me juvat vinum: haud parum juvat. Eſt vir ſingulari ingenio. Eſt vir ingenio non vulgari Eſt homo doctrina admiranda. Eſt homo non contemnenda doctrina. Thomas eſt ſummo apud ſuos loco natus: Non infimo loco natus. Auguſtinus eloquentiſſimus fuit: Non ineloquens fuit. Carneades 1. orator fuit nobilis, non ignobilis, non obſcurus. Et id genus ſimilia, quæ nunquam non uſu veniunt: ſed admonuiſſe rem clariſſimam ſatis eſt. Nec te lateat, bifariam nos hujuſmodi orationum genere uti, modeſtiæ cauſa, præſertim ſi de nobis ipſis loquamur. Tum etiam amplificandi gratia. Nam non ingratum, pro valde grato: non vulgariter, pro ſingulariter, recte & venuſte dicimus.

1. Tantâ pollebat Carneades dicendi, facultate: ut cum ab Athenienſibus Romam miſſus eſſet, Cato in Senatu dixerit, cavendum ab hoc viro eſſe, qui eloquentiâ facile quod vellet impetraret.

MODESTIÆ CAUSA.

Ego literis meis nonnullam doctrinæ ſum opinionem conſecutus. Semper curavi, ut in literaria gloria non poſtremas parteis tenerem.

De amplificatione ſuperiora ſunt exempla; nunc ad noſtra revertamur. Nihil tua epiſtola unquam evenit gratius. Nulla res majori unquam voluptati fuit, quam tua ſcripta. Nulla unquam ex re tantundem cepi voluptatis, quantum ex tuis literis amantiſſimis.

Hoc modo ſingulæ orationes ſuperiores poterunt variari per interrogationem.

uid tuis literis in vita jucundius eſſe po-
it? Quid Epiſtola illa tua nobis evenit
ulcius? Quid ita oblectavit unquam, ut
roximæ tuæ literæ.

Hoc modo rurſum ſingulas fere oratio-
es variare licebit. CH. Quid deinde fiet?
V. Iam paulo liberius totam orationem
ettemus, ut unam dictionem pluribus
erbis circumloquamur. CH. Dic exempli
auſa. AV. Quod modo per nomen incre-
ibile, modo per adverbium incredibiliter,
ictum erat, unam dictionem aliquot ver-
is commutabimus. Literis conſequi ne-
ueam, quantum tuis literis ſim delecta-
us. Et mihi ſcriptu, & tibi creditu per-
ifficile fuerit, quantæ jucunditati tua mi-
i ſcripta fuerint. Explicare prorſum ne-
ueo, quam ſim tuis literis gaviſus. Et
em in infinitum. Rurſum alio pacto. Nam
actenus & per negationem, & per inter-
ogationem, poſtremo per infinitas oratio-
es variavimus. Nunc per ſubjunctivas ſi-
e conditionales variabimus, hoc modo:
Ioriar, ſi unquam quicquam fuit tuis li-
eris aut optatius, aut dulcius. Peream, ſi
lla res majori voluptati fuit, quam tuæ li-
eræ. Ita me deus amet, ut nihil in vita tuis
teris accidit jucundius. Et item alia mul-
a in hunc mobum excogitare licebit. CH.
Quid deinde? AU. Nunc ad tranſlationes,
militudines, & exempla fugiendum eſt,

Tranſlatio eſt in his.

Accepi literas tuas, quæ mellitæ fuerunt.
Nihil niſi meræ deliciæ tua mihi ſcripta
identur. Mera voluptas ſunt tuæ literæ.
Et hujuſmodi plurima. Sed cavendum ne
obſoletis, aut durioribus tranſlationibus
tamur. quale eſt illud:

Iuppiter hybernas cana nive conſpuit Alpes:

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Et quale eſt illud 1. Cœna tuorum ſcripte
rum me ſuaviſſimis epulis refecit.

COMPARATIO *à ſimili.*

Tua ſcripta omni vel 2. ambroſia, vel ne
ctare ſuaviora fuere. Literæ tuæ quov
melle mihi fuere dulciores. Epiſtola hu
manitatis tuæ, & ſiliquam 3. omnem, &
mel Atticum, & ſaccharum omne, necta
ambroſiamque deorum longe ſuperavi
Hic quidquid dulcedine nobilitatum eſt
in medium adduci poteſt.

Ab Exemplo.

Nunquam adducar, ut credam 4. Her
Leandri ſui literas aut majore voluptate
aut pluribus oſculis accepiſſe, quam tu
accepi. Vix crediderim, aut 5. Scipionem
everſa Carthagine, aut 6 Paulum Æmilium
capto Perſeo, magnificentiorem egiſſ
triumphum, quam ego, ſimulac ſuaviſſim
tua ſcripta tuus mihi tabellarius reddidi
Hujuſmodi tum ex fabulis, tum ex hiſtori
infinita poſſunt inveniri. E Phyſica ver
ſumuntur rerum ſimilitudines, quarum
quamplurimarum naturas memoriter te
nere neceſſe eſt. Nunc ſi libet, in alia ſen
tentia tentemus.

NUNQUAM DUM VIVAM TUI
ERO IMMEMOR.

Semper dum vivam, tui meminero
Quoad vivam, nunquam me tui capie

1. Apud Agellium lib. 18. cap. 11. Cæſallius Vindex Grammaticus petulanter & inſcite ſcribit, Furium veterem poëtam dedecoraſſe linguam Latinam vocum fictionibus, dictu profatuque inſuavibus. 2. Ambroſia cibus Deorum, ut & nectar potus. Hinc Ambroſiâ alendus, proverbiali figurâ dicitur, qui egregius & velut Diis æquandus: quum ambroſiâ mereatur ali. 3. Siliqua fructus prædulcis, ſed malus ſtomacho. Arbor Græcis κόμαρος, Latinis arbutus, fructus non abſimilis quantitate meſpil
ſed rubicundus. 4 Hero puella formoſiſſima, ex Seſto Thraciæ u
veneris ſacerdos; cujus mutuo Amore correptus Leander Abydenus, noc
Helleſpactum tranat. Verum aliquando mari tempeſtate impetuoſo fu
mergitur. Hero cadaver amatoris conſpiciens ſe præcipitem à ſpecula
undas dat. Exſtant apud Ovidium utriuſque epiſtolæ, à Muſæo mu
ſumtæ quoad argumentum. 5. Hic ille Scipio Æmilianus, L. Æmi
Pauli filius, qui amiciſſimas Romanis urbes Carthaginem & Numantia
evertit. Tandem domi ſuæ dormiens interfectus. 6. Æmilius Perſ
regem Macedonum in acie captum Romam in triumphum duxit. Hic a
tem in carcere animi mærore confectus eſt.

obl

civio. Prius vivere deſinam, quam tui
miniſſe.

Per comparationem.

i umbram corpus poterit effugere,& hic
mus tui quibit oblíviſci. Tui memori-
ne Lethæus 1. quidem amnis poterit a-
iere.

Præterea per ἀδύνατον 2. aut more poetico, per contraria.

Dum juga montis aper, fluvios dum piſcis
abit. Ante leves ergo &c. quæ non eſt
lti negocii excogitare. Verum ne im-
odici videamur, his in præſentia conten-
imus. Alias, ſi voles, copioſius hac de re
lloquemur. CH. Ego te, Auguſtine, jam
ne exhauſtum putabam: ſed tu præter
pectationem novum theſaurum indica-
, quem ſi pergas explicare, nox ante oc-
paverit, quam tibi eadem de re deſint
rba AV. Si ego hoc mediocri & doctri-
& ingenio præſto, quantum Ciceronem
ſum valuiſſe credis, qui cum Roſcio hi-
rione 3. certaſſe legitur? Sed ſol nos re-
nquit. Humeſcit cœlum, præſtat imitari
iculas, tectoque ac lecto nos condere.
oinde vale, mi Chriſtiane ſuaviſſime, in
aſtinum. CH. Tu itidem bene valeas, Au-
ſtine omnium doctiſſime.

1. Quem poetæ interpretantur omnium oblivionum fontem.

2. ἀδύνατον impoſſibile, quod fieri nequit.

3. Lib. 3. Satur: Cap. 14. Hiſtriones, ait Macrobius, non inter turpes habitos, Cicero teſtimonio eſt quem nullus
orat Roſcio & Æſopo hiſtrionibus tam familiariter uſum, ut res rati-
eſque eorum ſuâ ſolertiâ tueretur. Quod cum aliis multis tum ex e-
ſtolis quoque ejus declaratur. Nam illam orationem quis eſt qui non
gerit, in qua populum Romanum objurgavit, quod Roſcio geſtum agente,
multuaverit. Et certe conſtat contendere eum cum ipſo hiſtrione ſoli-
m utrum ipſe ſæpius eandem ſententiam variis geſtibus efficeret, an ipſe
r eloquentiæ copiam ſermone diverſo, pronunciaret. Quæ res ad hanc
tis ſuæ fiduciam Roſcium abſtraxit, ut librum conſcriberet, quo elo-
entiam cum hiſtrioniâ compararet Is eſt Roſcius qui etiam L. Syllæ
ariſſimus fuit, & annulo aureo ab eodem dictatore eſt donatus Tan-
autem fuit gratia & gloria, ut mercedem diurnam de publico mille de-
rios, ſine gregalibus, ſolus acceperit.

CONVIVIUM RELIGIOSUM.

EUSEBIUS 1, TIMOTHEUS 2, THEOPHILUS 3, CHRYSOGLOTTUS 4, URANIUS 5.

EU. Cum omnia nunc 6. vernent & rideant in agris, demiror eſſe, qui fumoſis urbibus delectentur. TI. Non omnes capiuntur aſpectu florum, aut pratorum vernantium, aut fontium amniumve: aut, ſi capiuntur, eſt aliud quod magis juvet. Ita voluptas voluptate, veluti clavus 7. clavo, pellitur. EU. Tu mihi fortaſſe fœneratores narras, aut his ſimillimos negociatores avaros. TI. Iſtos quidem, ſed non ſolos, ô bone, imo cum his innumeros alios, uſque ad ipſos ſacerdotes ac monachos, qui fere quæſtus gratia malunt in urbibus, iiſque frequentiſſimis, verſari, dogma ſecuti non Pythagoricum aut Platonicum, ſed cæci cujuſdam mendici, cui dulce erat premi turbis hominum, quod diceret, illic eſſe 8. quæſtum, ubi eſſet populus. EU. Valeant cæci cum ſuo quæſtu: nos philoſophi ſumus. TI. Et Socrates philoſophus urbes præferebat agris, quod eſſet diſcendi cupidus, & urbes haberent unde diſceret. In agris eſſe quidem arbores & hortos, fontes & amnes, qui paſcerent oculos, cæterum nihil loquerentur, ac proinde nihil docerent. EU. Eſt nonnihil quod dixit Socrates, ſi ſolus obambules in agris. Quanquam mea ſententia non eſt muta rerum natura, ſed undiquaque loquax eſt, multaque docet contemplantem, ſi nacta fuerit hominem at-

1. Euſebius pius,
2. Timotheus carus Deo vel carum habens Deum.
3. Theophilus amans Dei.
4. Chryſoglottus auream habens linguam.
5. Vranius cœleſtis.
6. Verno, pullulo, à vere deductum verbum, quo tempore omnia renaſci conſpiciuntur.
7. Clavum clavo pellere eſt, malum alio malo depellere Nec tantum cùm vitium vitio aut malum malo diſcutitur, hujus uſus erit: verum eriam ſi quis artem arte, dolum dolo, maledicentiam retundit maledictiâ, aut rem utcunque moleſtam diverſâ moleſtiâ profliger, cùm libidinum incitamenta laboribus obruimus, curam aliis curis majoribus domamus.
8. Belgis in ore eſt. By 't volk is de neering.

…am ac docilem. Quid aliud clamitat illa … amœna naturæ vernantis facies, quam …icis Dei ſapientiam bonitati parem? Sed …ates in eo ſeceſſu, quam multa docet …edrum 1. ſuum, ac viciſſim ab eo diſcit? … Si tales adeſſent aliquot, nihil eſſe poſ- …mœnius ruſticatione. E U. Libet igitur …s rei periculum facere? Eſt mihi præ- …um ſuburbanum, non amplum, ſed ni- … cultum; eo vos in craſtinum diem ad …ndium voco. T I. Plures ſumus; exedere- … totum prædium tuum. E U. Imo totum …vivium apponetur herbaceum, ex da- …s, ut inquit Flaccus, 2. inemptis appa- …um. Vinum ipſe locus ſuppeditat; pepo- …, melones, ficos, pira, mala, nuces ipſæ pe- …rbores porrigunt, quemadmodum fit in …lis 3. Fortunatis, ſi Luciano 4. credimus. …cedet fortaſſis è corte 5. gallina. T I. …e, non recuſamus. E U. At ſuam quiſque …mbram ſecum adducat, quam volet. Ita … ſitis quatuor, æquabimus numerum …ſarum. T I. Fiet. E. Unum illud vos pre- …nitos volo, ſibi quiſque condimentum …m adferet. Ego cibos duntaxat appo- …n. T I. Quod condimentum narras? piper … ſaccharum? E U. Imo aliud vilius, ſed …vius. T I. Quodnam? E U. Famem. Eam …it hodie cœna tenuis; cras acuet ſto- …chum ambulatiuncula. Et hoc quoque …nmodi ruſculo meo debebitur. Verum …quam horam libet prandere? T I. Ad …cimam, priuſquam invaleſcat œſtus ſolis. … Curabitur. *Puer.* Here, adſunt convi- … pro foribus. E U. Bonæ fidei eſt, quod

1. Phædrus is unus ex Platonis diſcipulis, cujus nomine nobilem librum edidit, qui inſcribitur Phædrus.

2. Horatius Epod. 11. in commendatione vitæ ruſticæ: & horna dulci vina promens dolio dapes inemptas apparet. Virgil. dapibus menſas onerabat inemptis Sunt autem inemptæ dapes, proprio labore partæ & domi natæ

3. De Fortunatarum inſularum ubertate multa apud veteres leguntur Objectæ Mauritaniæ ſex numero ſunt

4. Narrat hæc Lucianus Samoſatenſis in vera ſua hiſtoria Fuit autem ſcriptor nobiliſſimus ſub Trajano Primo Chri…nus, ſed poſtmodo fidei deſertor: à canibus tandem devoratus.

5. Co…is, ſpatium circum villam ſeptum unde cortis aves; & inde militum …ors, quod ex agris legi ſoleant.

6. Vmbra, non ipſe vocatus, ſed …m vocatus adducit comitem: ſic enim vocatum ſequimur velut umbra …pus.

veniſtis; ſed bis gratum eſt quod veniſtis mature una cum umbris veſtris longe gratiſſimis. Sunt enim quidam inciviliter civiles, qui 1. convivatorem mora ſua torquent. TI. Eo maturius venimus, ut eſſet ocium luſtrandi, viſendique regiam iſtam tuam, quam audimus undique miris deliciis variam, nuſquam non teſtari domini ſui ingenium. EU. Regiam ſpectabitis tali dignam rege. Mihi certe nidulus eſt, quavis regia gratior. Et ſi regnat, qui libere vivit ex animi ſui ſententia, hic plane regno. Sed præſtat, opinor, interim, dum culinæ præfecta parat holuſculum, & adhuc moderatus eſt ſolis calor, viſere hortos noſtros. TI. Eſt alius præter hunc? Nam hic ſane mire cultus blandiſſimo aſpectu ſtatim ingredientes ſalutat, & comiter excipit. EU. Hinc igitur decerpat ſibi quiſque floſculos ac frondes aliquot, ne quid offendat domus pædor. Non idem odor æque gratus omnibus. Quare ſibi quiſque deligat. Ne parcite. Nam quicquid hic naſcitur, pene publicum eſſe patior. Neque enim unquam clauditur oſtium hujus veſtibuli, niſi noctu. TI. En tibi in oſtio 2. Petrus. EU. Hunc ego malo janitorem, quam Mercurios, 3. Centauros, aliaque portenta, quæ quidam pingunt in foribus ſuis. TI. Iſthuc homine Chriſtiano dignius eſt. EU. Nec mutum habeo janitorem; tribus linguis alloquitur ingredientem. TI. Quid loquitur? EU. Quin ipſe legis? TI. Inter vallū aliquanto longius eſt, quam ut proſpectus oculorū aſſequatur. EU. En tibi perſpicillum, quod te vel 4. lyn-

1. Convivator qui excipit, conviva qui convivio excipitur. Belgis autem mos eſt, ut invitati fere ultra præſtitutam horam prandii aut cænæ tardiuſculè advolent. Hinc vulgo, quem non exſpectat convivator nihili æſtimatur: die men niet wacht/ die men niet acht.

2. Divus Petrus Pontificiis cœli janitor, commodè ergo in foribus depictus.

3. Centauri Theſſaliæ populi ſecus Pelion. Primi equos domare & ex iiſdem pugnare cæperunt: hinc à viciniis conſpecti, membra humana & equina habuiſſe creduntur.

4. Lyncis perſpicacitas in proverbium abiit, quæ, teſte Plinio, tanta fuiſſe creditur: ut noviſſimam lunam primamque eodem die vel nocte conſpicere potuerit. Peregrinæ, ait, ſunt lynces, quæ clariſſimè omnium quadrupedum cernunt. Eſt ex luporum genere, vario colore & maculoſo tergore. Sunt qui tradunt Lynceum primum reperiſſe metallorum fodinas: & hinc vulgo nata fabula, quod ea quoque videret quæ ſub terra forent.

ceum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

..m reddet. TI. Latina video. Si vis ad
..m ingredi ſerva mandata. Matthæi cap.
..E U. Nunc lege Græca. TI. Græca vi-
d.. quidem, at illa non 1. vident me:
..re lampadem 2. hanc trado Theophi-
.. qui nunquam non cantillat Græca.
.. Μετανοήσατε 3. καὶ ἐπιστρέψατε. πρὸς τῷ τείτῳ. CH Hebræa mihi ſumam;
.. בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה וְצַדִּיק EU. An vobis vi-
..ur incomis janitor, qui ſtatim monet ut
..rtamur à vitiis, & Convertamus nos
..ſtudium pietatis? Deinde vitam non
..tingere ex operibus 5. Moiſaicis, ſed
.. fidem Euangelicam? Poſtremo, ſer-
..dis euangelicis præceptis iter eſſe ad im-
..rtalem vitam? TI. Et ecce mox ad de-
..um ingreſſus oſtendit ſacellum perquam
..ans. In 6. altari Ieſus Chriſtus, ſuſpi-
..s in cœlum 7 ad Patrem & Spiritum
..ctum illinc proſpicientes, atque eodem
..tram porrigens. Læva velut invitat & al-

1 Non vident me, id eſt non intelligo: nolunt enim videre quem non dignoſcunt. 2 Lampadem tradere eſt alteri negotium exſequendum dare: vel partes ſuas quaſi ſucceſſione in alium atque alium transferre. Adagium deductum à Iudorum genere, quod Prometheus primus inveniſſe creditur, hunc quidem ad modum: ut ..ntes facem ardentem geſtarent: eam defatigatus proximo in manum ..: is item defeſſus alii & alii ſucceſſione 3. Verba Petri ſunt Act. 3. 19. ad populum Iudaicum, ob ſanationem claudi miraculoſam ..urrentem: Reſipiſcite & convertite vos. 4 Exſtat locus apud Pro..am Habacuc Cap. 2. V. 4. Iuſtus fide ſua vivet: nempe per fidem ſibi ..ſaus gratioſa Dei promiſſa. Idem à Paulo repetitur Gal. 3. V. 11 .. Rectè. Hinc Paulus Rom. 3. 19. 20 21. Scimus autem quæcunque ..icit, iis qui in lege ſunt dicere, ut omne os obſtruatur & obnoxius ..otus mundus condemnationi Dei. Propterea ex operibus legis nulla ..i juſtificabitur in conſpectu ejus: per legem enim eſt cognitio peccati. .. Error pontificiorum circa uſum altarium à patribus deductus videtur; ..nim poſtquam appellationes ſacrificii & oblationis adinveniſſent: ..n menſam domini altare dixerunt, ſenſu nempe metaphorico, prop.. quod ſymbola ſacramentalia collocarentur & conſecarentur ſuper ..ſam, Altarium uſus cum ceremonis V. T. abolitus. Noſtrum verò ..e Chriſtus eſt, ſanctificans noſtras oblationes. 7 Sub initium quinti ..li Paulinus & Severus Hiſtoricas picturas in Baſilicis faciendas curave.., ad baſilicarum ornamenta & monitoria Symbola. Iſto exemplo Pon..ii poſtmodo blaſphemè S. S. Trinitatem expreſſerunt. Egregiè Au..nus: Prohibetur coli aliqua in figmentis hominum ſimilitudo. non .. non habet imaginem Deus, ſed quia nulla ejus imago coli debet, niſi .. quæ hoc eſt quod ipſe: ne in illud incidamus ſacrilegium, quo Apoſto.. execratur eos, qui commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in ſi..tudinem corruptibilis hominis.

lectat prætereuntem. EV. Nec is elinguis nos excipit: vides Latina? Ego ſum via, veritas, & vita. Græca: ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα, καὶ τὸ ω. Hebr. 1 לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם TI. Læto nimirum omine nos ſalutavit dominus Jeſus. EV. Sed ne videamur inciviles, fortaſſis par eſt ut illum reſalutemus, precemurque, ut, quando ex nobis ipſi nihil poſſumus, ille ſua inæſtimabili bonitate non ſinat nos unquam aberrare à via ſalutis, ſed, abjectis umbris Judaicis, & hujus mundi præſtigiis, per veritatem Euangelicam perducat nos ad vitam æternam: hoc eſt, ipſe per ſe trahat 2 nos ad ſe. TI. Æquiſſimum eſt, & ipſa loci ſpecies invitat ad precandum. EV. Multos hoſpites allicit hujus horti amœnitas: ſed ita fere apud omnes invaluit conſuetudo, ut nemo prætereat 3 Jeſum inſalutatum. Hunc ego, vice fœdiſſimi 4 Priapi, cuſtodem poſui, non ſolum horti mei, ſed omnium quæ poſſideo, denique corporis pariter atque animi. Adeſt, ut videris, fonticulis ſaluberrimis aquis non inamœne ſcatens, utcunque repræſentans unicum 5 illum fontem, qui cœleſti latice refocillat omnes laborantes & oneratos, & ad quem anhelat anima delaſſata malis hujus mundi, non aliter quam juxta 6 Pſalmiſtam, cervus æſtuans ſiti, guſtatis ſerpentium carnibus, Hunc gratis haurire licet, quiſquis ſitit. Nonnulli & religionis gratia ſeſe aſpergunt. Quidam etiam bibunt, non ſitis, ſed religionis cauſa. Video

1 Id eſt, venite filii, obedite mihi; timorem Domini docebo vos.

2 Hinc precatur ſponſa Myſtica Cant. 1. Trahe me poſt te curremus.

3 Notum eſt, quod Pontificii depictis ſuis imaginibus aut ſculptilibus caput aperiant, honoremque, quem vocant δουλείαν, deferant.

4 Priapus Liberi & veneris filius, hortorum præſes ab antiquis creditus. Recte fœdiſſimus: ponebatur enim nudus grandi pene dehoneſtatus: hinc Tibullus de eodem: quæ tua formoſos cœpit ſollertia, certe Non tibi barba nitet, non tibi culta coma eſt.

Nudus & hibernæ producis frigora brumæ:
Nudus & æſtivi tempora ſicca canis.

5 Reſpicit ad id quod Chriſtus mulieri Samaritanæ ſuggeſſit Ioa. IV, v. 14. Quiſquis biberit ex aquâ, quam ego ei dabo, non ſitiet in æternum; ſed aqua illa quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. 6. Pſ. 24. V. 2,

vos

invitos avelli ab hoc loco. Sed interim
a monet, ut viſamus hunc cultiorem
tum, quem in quadrum cingunt muri
æ meæ. Si quid erit viſendum intus,
randio ſpectabitis, quum ſolis æſtus nos,
ti cochleas, domi cohibebit horis ali-
t. TI Papæ, Epicureos 1 hortos mihi vide-
ideor. EV. Totus hic locus voluptati di-
us eſt, ſed honeſtæ, paſcendis oculis, re-
andis naribus, reficiendis animis. Nihil
naſcitur præter odoratas herbas, nec eas
libet, ſed eximias duntaxat. Unum-
dque genus ſuas habet areas. TI. Nec
bæ mutæ ſunt apud te, quantum video.
Probe dicis: alii domus habent opu-
tas, ego loquaciſſimam habeo, ne quan-
ſolus videri poſſim; id magis etiam di-
, ubi totam videris. Ut herbæ ſunt ve-
in turmas digeſtæ, ita ſingulæ 2 turmæ
gula habent vexilla cum inſcriptione.
ut 3 Amaracus hic, Abſtine, inquit,
; non tibi ſpiro. Cum enim ſit ſuaviſſi-
fragrantiæ, ſues tamen hoc odore ve-
menter offenduntur. Itidem ſingula ge-
a habent ſuos titulos, aliquid indicantes,
od ad peculiarem ejus herbæ vim perti-
. TI. Nihil adhuc vidi hoc fonticulo fe-
ius, quid medius velut arridet herbis o-
ibus, ac refrigerium illis pollicetur ad-
ſus æſtum. Sed 4 alveolus hic, qui tanta
tia totam aquam oſtendit oculis homi-
m, hinc atque hinc æquis ſpatiis hortum
imens, in quo ſeſe utrinque herbæ velut
ſpeculo contemplari geſtiunt, num mar-
reus eſt? EV. Bona verba; unde huc mar-
r? E contuſis cæmentis factitium mar-
r eſt: coloris candor additus eſt incru-
mento 6. TI. Quo tandem ſeſe condit

1 Quicquid voluptuoſum eſt, id Epicureúm vocant.

2 Quemadmodum pedeſtres copiæ in cohortes & manipulos, ita equeſtres in turmas & decurias diſtinguebantur. Turma verò continebat ter denos equites. Unicuique turmæ ſuum vexillum, cui literis inſcriptum quæ & quota turma, ne milites à contubernalibus aberrarent. Reſpicit huc author deſcribens ordinem digeſtarum herbarum.

3 Maygeleyn.

4 Suibus amaracium unguentum, ex amaraco factum, venenum eſt.

5 Alveolus diminutivum ab alveo: qui eſt foſſa per quam fluvius defluit

6 Incruſtamentum eſt ſupertegumentum quod pari-

us aut calce aut gypſo ſuperinducitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tam amabilis rivus? EV. Vide incivilitatem humanam. Poſteaquam hic ſatis exhilaravit oculos noſtros, proluit culinam, ejusque ſordes ſecum defert in 1 cloacam. TI. Crudele, ita me Deus bene amet. EV. Crudele, ni & in hunc uſum paraſſet æterni numinis benignitas. Tum crudeles ſumus, cum fontem divinæ ſcripturæ longe hoc amœniorem, recreandis ſimul ac purgandis animis noſtris datum, conſpurcamus vitiis noſtris, praviſque cupiditatibus, abutentes tam ineffabili dono Dei. Nam hac aqua non abutimur, ſi partimur in varios uſus, in quos illam dedit is, qui nihil non affatim ſuppeditat uſibus humanis. TI. Veriſſima ſunt quæ narras: ſed cur tibi virent etiam horti ſepta manu facta? EV. Ne quid hic non vireat. Quidam rubra malunt, quod is color additus virentibus gratiam adjungat. Hic mihi magis arridet, ut eſt ſua cuiq; 2 ſententia, etiam in hortis. TI. Sed horti per ſe amœniſſimi jucunditatem propemodum obſcurant ambulacra tria. EV. In his vel ſtudeo, vel obambulo ſolus, aut cum amiculo confabulans: vel cibum capio, ſi videtur. TI. Columnæ paribus intervallis ſuſtinentes ædificium innitens, miraque colorum varietate blandientes, ſuntne marmoreæ? EV. Ex eodem marmore, quo factus eſt hic alveus. TI. Lepida profecto impoſtura. Vel dejeraſſem eſſe marmor. EV. Quare cave, ne vel credas, vel dejeres quicquam temere. Non raro fallit ſpecies. Quod opibus deeſt, arte ſarcimus. TI. Non tibi ſat erat hortus tam nitidus, tam excultus, niſi pingeres inſuper alios hortos? EV. Non capiebat omnes herbarum ſpecies unus hortus. Præterea bis delectamur, cum pictum florem cum vivo decertantem vi-

de-

1 Cloaca eſt receptaculum omnium purgamentorum: vel ſpiraculum illud, quo omnis ſordium colluvies immiſſo flumine expurgatur. Belgis Ryoel, een goot onder d' aarde.

2 Quot enim capita tot ſenſus: quot homines tot ſententiæ.

nus,& in altero miramur artificium na-
æ, in altero pictoris ingenium, in utro-
benignitatem Dei, qui in uſum no-
um largitur hæc omnia, nulla in re non
rabilis pariter & amabilis. Poſtremo
n ſemper viret hortus, non ſemper vi-
nt floſculi. Hic hortus etiam media bru-
viret,& adblanditur. TI. At non ſpirat,
. Sed rurſum non eget cultura. TI. Tan-
n 1 paſcit oculos. EV. Verum; ſed hoc per-
uo facit. TI. Habet ſuum & pictura ſe-
um. EV. Habet; nobis tamen eſt viva-
r, & illi fere gratiam addit ætas, quam
bis detrahit. TI. Utinam hic vanus eſſes.
. In hoc ambulacro, quod ſpectat oc-
dentem, ſole fruor oriente: in hoc,
od ſpectat orientem, 2 apricor interdum:
hoc quod ſpectat auſtrum, ſed patet ad
ptentrionem, recreor ab æſtu ſolis. Ob-
bulabimus, ſi videtur, quo ſpectetis pro-
us. En vernat ipſum etiam ſolum: ha-
nt enim & 3 teſſellæ colorum gratiam,&
ſculis pictis adblandiuntur. Hoc nemus
od videtis hoc toto pariete depictum,
hibet mihi varium ſpectaculum. Pri-
um quod videtis arbores, tot videtis ar-
orum genera, ſingulis ad nativam imagi-
em non peſſime expreſſis. Quot cernitis
ves, tot videtis avium ſpecies, præcipue ſi
uæ ſint rariores, & inſigni re quapiam
obiles. Nam anſeres, gallinas, & anates
uid attinet pingere? Inferne ſunt qua-
rupedum ſpecies, aut earum avium quæ
ivunt humi, more quadrupedum. TI. Mira
arietas, nec quicquam eſt otioſum. Nihil
ſt quod non aut agat, aut loquatur ali-
quid. Quid nobis narrat noctua, pene lati-
ans ſub frondibus? EV. Attice loquitur 4 At-

1 Paſcere oculos per tranſlationem pro delectare, viſu alicujus rei gratæ eos oblectare.

2 Apricari eſt in aprico loco eſſe, vel aeris amænitate uti, vel caleſcere.

3 Teſſellæ laterculi ſunt ſeu lapides quadrati quibus pavimenta ſternuntur.

4 Noctua Athenienſium populo quondam gratiſſima ac Minervæ ſacra, propter oculos cæſios, quibus etiam in tenebris perſpicit, quæ vulgus avium non videt. Unde & auſpicata conſiliis credebatur: quod indicat proverbium γλαὺξ ἵπταται, id eſt, noctua volat. Dictum eſt & illud de Minerva, quod Athenienſium mala con-

ulta in bonum exitum verteret.

tica: σωφρόνει 1. inquit; ἐ πᾶσιν ἵππημι, jubet nos conſulto agere, quod non omnibus feliciter cedat inconſulta temeritas. Hic Aquila diſcerpit leporem fruſtra obteſtante 2. ſcarabeo. Adſtat ſcarabeo trochilus 3. & ipſe capitalis inimicus aquilæ. TI. Hæc hirundo quid gerit ore? EV. Herbam 4. chelidoniam. Nam hac reſtituit 5. pullis exoculatis viſum. Agnoſcitis herbæ figuram? TI. Quodnam hoc novum lacertæ genus? EV. Non eſt lacerta, ſed chamæleon. TI. Eſt hic ille longo nomine celebratus chamæleon? Belluam eſſe credidi leone 6. majorem, quem vincit etiam vocabulo. EV. Hic ille eſt ſemper hians, & ſemper 7. jejunus chamæleon. Hæc arbor eſt 8. caprificus, apud quam ſolam ſævit, alias innoxius. Nam venenum habet, ne contemnas hiantem beſtiolam. TI. At non mutat colorem. EV. Verum; quia non mutat locum: ubi 9. mutarit locum, videbis & colorem alium. TI. Quid hic ſibi vult tibicen? EV. Nonne vides in proximo camelum 10. ſaltantem? TI. Video novum ſpectaculum, camelus 11. cinædus eſt, & ſimius 12. choraules. EV. Sed his ſingulatim ac per ocium contemplandis alias dabitur vel totum triduum;

1. Id eſt: Prudens eſto; non omnibus volo. Priſcis Athenienſibus noctuæ volatus victoriæ ſymbolum exiſtimabatur. Noctua autem volat, dici conſuevit de rebus ex animi ſententiâ ſuccedentibus.

2. Scarabeus aquilam, dicitur cum imbecillior malum ſtruet longè potentiori.

3. Plinio teſte lib. 10 Cap. 74. vocatur trochilus etiam regulus & regaliolus idque propter diſſidia & bella, quæ inter hanc avem & aquilam.

4. Belgis Schel-kruit/ groote Gouwe.

5. Alii teſtantur itidem chelidoniam naſci hirundinibus advenientibus, exſtingui diſcedentibus. 6 Eſt enim Chamæleon quaſi parvus leo, diverſâ varietate, facillime convertitur ad viſos colores. Figura lacertæ eſt, niſi quod crura recta habet & excelſiora. Eminet roſtrum ſimile ſuillo, caudâ prælongâ, Latera ventri junguntur. Oculos corpori concolores nunquam operit. 7 Ytpote qui nec poto & cibo, ut omnia alia animalia, ſed ſolo alitur aere. 8. Eſt è ſilveſtris ficus genere: nullo unquam tempore matureſcens, è ruptis ſaxis fere erumpere ſolita. 9. Hinc Chamæleonte mutabilior, in verſipellem & inconſtantem. 10. Camelus ſaltat: ubi quis indecorè quippiam facere conatur & inviâ, ut aiunt, Minervâ. Velut ſi quis natura ſeverus affectet elegans ac feſtivus videri naturæ genioque faciens vim. 11. à κενὸς αἰδοῦς vacans pudoris: nam cinædi molles ſunt & voluptuoſi. Verum veteribus Cinædi ſaltatores vel pantomimi. 12. Choraules, qui choreas ducentibus canunt, vel qui modulantur ad choros: ab αὐλέω tibiâ cano & χορὸς chorus.

nunc

uc ſatis erit veluti per 1. tranſennam vi-
ſe. In hac regione depictum eſt ad nati-
m effigiem, quicquid eſt inſignium her-
rum: quodque jure miremini, hic vene-
r quantumvis 2. præſentanea, tuto non
um ſpectantur, verumetiam contrectan-
r. TI. En 3. ſcorpius, rarum in hiſce re-
nibus malum, ſed frequens Italiæ. Quan-
am color mihi parum reſpondere vide-
r in pictura. EV. Qui ſic? TI. Quia ma-
nigrent apud Italos. Iſte pallidior eſt.
. An non agnoſcis herbã in cujus folium
idit? TI. Non ſatis. EV. Nec mirum. Nec
m naſcitur in hortis noſtratibus. 4. A-
nitum eſt. Ei veneno tanta vis eſt, ut
rpius ad hujus contractum ſtupeſcat,
leſcatque, ſeſeque 5. vinci patiatur. Sed
enſus veneno, à veneno petet remedium.
letis in propinquo utrunque genus 6. hel-
ori. Si ſcorpius ſeſe potuerit explicare à
io aconiti, & album helleborum con-
gere, recipiet priſtinum vigorem, di-
rſi 7. veneni contactu ſolvente 8. tor-
rem. TI. Actum eſt igitur de iſto ſcorpio;
m is ſe nunquam explicabit ab aconiti
lio. Etiam loquuntur hic ſcorpii? EV. Et
idem Græce. TI. Quid ait? EV. Εὗρε 9. Θεὸς
ν ἀλιτεόν. Hic præter herbas videtis

1. Proverbialis loquendi modus: pro eo quod non eſt propius nec ſingillatim, ſed procul & ſummatim inſpexiſſe. Tranſlatum adagium à negotiatoribus, qui mercibus quas contrectavi nolant cancello objiceunt, nec explicant eas, niſi licitatori idoneo.

2. Quæ præſentem habent efficaciam

3. Plinii verba ſunt de ſcorpionibus: peſtis inportuna veneni, niſi quod graviore ſupplicio lentâ per triduum morte confis ciunt, virginibus letali fere ictu, & fœminis verò into-
n: viris autem matutino exeuntes cavernis, prius quam aliquo fortuito
n jejunium egerant venenum. Semper cauda in ictu eſt: nulloque
mento meditari ceſſat, ne quando deſit occaſioni. 4 Aconitum her-
venenata eſt, quod in cautibus (quos Græci ἀκόνας vocant) Proveni-
Belgis Monniks kapkens. 5 Narrat Plinius omnium veneno-
n ocyſſimum eſſe aconitum. Fabulæ, ait narravere, à ſpumis Cerberi
nis extrahente ab inferis Hercule, ideoque apud Heracleam Ponticam,
i monſtratur is ad inferos âditus, gigni. Et addit: torpeſcunt ſcorpio-
s aconiti tactu, ſtupentque pallentes & vinci ſe confiteutur. 6. Hel-
borus eſt vel albus vel niger, Latinis veratrum, Belgis Nies-kruit.
erba inſignem purgandi vim habet: unde melancholicis & furioſis dari
et. Hinc cerebro minus ſano homines, helleboro egere dicimus. 7. Plinius
rpeſcunt ſcorpiones aconiti tactu. Auxiliaturiis helleborum album, ta-
u reſolvente: ceditque aconitum duobus malis, ſuo & omnium 8. Tor-
or, corporis ſtupor. 9. Id eſt reperit Deus nocentem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

omne ſerpentium genus. En vobis 1. baſiliſcus, oculis 2. igneis, ipſis etiam 3. nocentiſſimis venenis formidabilis. TI. Et is loquitur aliquid. EV. Oderint, inquit, dum metuant. TI. Plane regia vox. EV. Imo nihil minus regium, ſed tyrannica vox eſt. Hic pugnat lacerta cum vipera. Hic 4. dipſas inſidiatur, tecta putamine ovi 5. ſtruthiochameli. Hic videtis politiam totam formicarum, ad quarum imitationem nos vocat 6. Hebræus ille ſapiens, atque etiam Flaccus noſter. Hic videtis formicas Indicas, quæ aurum egerunt, ac ſervant. TI. Deum immortalem, cui poſſit obrepere tædium in hoc theatro verſanti? EV. Alias inquam, licebit vel ad ſatietatem uſq; ſpectare. Nunc procul tantum ſpectate tertium parietem. Is habet lacus, amnes & maria, & in his quicquid eſt inſignium piſcium. Hic eſt Nilus, in quo delphinum 7. illum videtis, hominum amatorem, cum crocodilo depugnantem, quo non alius hoſtis homini capitalior. In ripis ac littoribus videtis ea quæ ſunt 8. ἀμφίβια, ut cancri, phocæ, fiber. Hic eſt 9 polybus captator, captus à concha. TI. Quid loquitur? αἱρῶν αἱροῦμαι. Mire pictor fecit aquam pellucidam. EV. Aut hoc erat illi faciendum, aut nobis opus erat aliis oculis. In proximo eſt alter polypus, ſumma æquoris aqua velificans.

1. Genus ſerpentis, quod in eapite habeat album quiddam inſtar diadematis: vel quod reliqua ſerpentium genera ejus fugiant.
2. Plinius utitur epitheto rubeorum oculorum.
3. Ælianus tanta acnitate veneni baſiliſcum eſſe teſtatur: ut: quamvis palmum non excedat, ſerpentem tamen quantumlibez magnum halitu ſuo exſtinguat.
4. Dipſas vipere genus à δίψα ſitis: quod morſu ſuo magnam ſitim inferat. 5. Struthiocamelus omnium avium maxima, ſi tamen avis ſit, cum ſe humo nunquam attollat, pennis modo inſtructus ad velociorem curſum. Vngolæ cervinis ſimiles, comprehendendis lapidibus utiles, quos in fuga inſequentibus objicit 5. Ait nempe Salomo Prov. 6. V. 6. Vbi ad formicam, o piger, aſpcie vias. ejus & ſape. Cum non ſit illi ductor, moderator aut dominator; comparat æſtate cibum ſuum, comportat Permeſſem eſcam ſuam 6. Sic Arion Delphino ſublatus & ex alto in vadum expoſitus, 7. Ea ſunt animalia tam in terris quam aquis viventia. 8. Aſcribitur polypo Piſci rapacitas tenacitaſque: quod quicquid brachiorum flagellis nactus fuerit, ſuctu attrahat & detineat. Hinc Plautus; novi ego iſtos polypos, qui, ubi quicquid tetigerint tenent.
9. Id eſt, captaus capuor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

burnicarum 1 gaudens imagine. Vide-
2. torpedinem proſtratam in arena con-
tori, quam hic tuto vel manu contigeris.
l alio properandum eſt. Hæc paſcunt
ulos, at ventrem non explent : propere-
s ad reliqua. TI. Etiamme amplius? EV.
x videbitis quid nobis præbeat 3. po-
cum. Hic videtis hortum ſatis ſpacioſum,
duas diviſum partes : in altera eſt quic-
id eſt herbarum eſculentarum, in qua re-
ant uxor & famula mea : in altera quic-
id eſt medicarum, præſertim inſignium.
l levam eſt pratum liberum , præter vi-
rem graminum nihil habens : ſeptum eſt
e perpetua, è ſpinis implexis , ſed vivis ,
ntexta : illic nonnunquam vel ambulo ,
luſito cum ſodalibus. Ad dexteram eſt
marium, in quo cum erit ocium, videbi-
plurimas arbores peregrinas , quas pau-
im doceo noſtro cœlo aſſueſcere. TI. Pa-
4. næ tu vincis vel ipſum 5. Alcinoum
EV. Hic aviarum eſt in confinio adhærens
bulacro ſuperiori, quod videbitis à pran-
o : videbitis formas varias, variaſque lin-
as audietis. Nec minus varia ſunt inge-
a. Inter quaſdam cognatio eſt & mutuus
or , inter nonnullas ſimultas irreconci-
bilis. Sunt autem omnes adeo cicures &
anſuetæ , ut ſi quando cœno illic aperta
eſtra, devolent in menſam, cibumq; vel
manibus capiant. Si quando ingredior, in
nticulo penſili , quem videtis , fabulans
m amico , aſſident, auſcultant , inſident
meris aut brachiis , adeo dedidicerunt
nere , quia ſentiunt neminem lædere. In

1. Liburnicæ naviculæ intextæ viminibus, triremis formam præferentes, ſed prædatoriæ magis incredibiliſque celeritatis.

2. Torpedo piſcis ita dictus quod torporem manibus inducat, id quod ex eo eſt, quod admodum frigeat.

3. Poſticum. ædes, quibus adjunctu hortus, duas habens januas, anticam & poſticam. Antica ſpectat ad publicam viam: poſtica ducit ad hortum. Poſticum quoque locus proximus poſticæ.

4. Papæ ſeu pape interjectio eſt admirantis aut mira ſubito accipientis.

5. Alcionus ſive Alcinus Rex Phæacum dibigens cultor hortorum de eo homerus , quod haberet καὶ ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γήρασκει, μῆλον δὲ ἐπὶ μήλῳ, αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ: teſte tvio.

extremo pomario apum 1.. regnum eſt. Nec illud ſane ſpectaculum inamœnum. In præſentia non ſinam vos amplius contemplari, quo ſit quod vos poſthac revocet tanquam ad novum ſpectaculum. A prandio cætera vobis oſtendam. *Puer.* Uxor & famula clamitant corrumpi prandium, Ev. Jubeto illas eſſe æquanimes; nos jam accurremus. Lavemus, amici, ut puris manibus & animis ad menſam accedamus. Etenim ſi ethnicis quoque religioſa erat menſa, quanto magis oportet eſſe ſacram Chriſtianis, quibus habet imaginem quandam illius ſacroſancti convivii. quod dominus Jeſus poſtremum egit cum ſuis diſcipulis. Et ob id receptum eſt, abluere 2. manus, ut ſi quid odii, livoris, aut turpitudinis alicui forſitan reſideat in animo, id ejiciat ante, quam accedat ad cibum capiendum. Sic enim opinor & corpori ſalubriores eſſe cibos, ſi ſumantur animo 3. defæcato. TI. Iſtud veriſſimum eſſe credimus. Ev. Quoniam hoc exemplum nobis ab ipſo Chriſto traditum eſt. ut ab hymno 4. cibum auſpicaremur (nam id arbitror, quod frequenter in euangelio legimus. illum 5. benedixiſſe, aut gratias egiſſe patri prius, quam cibum frangeret) & rurſum 6. hymno finiremus: ſi videtur, recitabo vobis hymnum quem divus Chryſoſtomus miris laudibus prædicat in 7. Homilia quadam, dignatus etiam inter-

1. Aluſit ad id, quod apes Regem habent.

2. Mos lavandi manus ante prandium & cænam vetuſtiſſimus ſuperſtitioſè jam admodum à Phariſæis tempore Chriſti obſervatus: credebant enim hominem pollui ſi illotis manibus ederet, ut videre eſt Matt. 15. 2. Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum? Non enim lavant manus ſuas, quum edunt panem. Itidem qui ſe innocentes proteſtabantur lavabant manus quẽadmodum & templum ingreſſuri, ut hâc ceremoniâ indicarent ſe inquinatos, ideoque purificatione indigere.

3. A fœce malitiæ purgato. 4. Hymnus ὕμνος carmen. Interdum peculiariter dicitur carmen Deo ſacrum derivatur ab ὕδω celebro, cano.

5. Ita inter alia de Chriſto legitur. Matt. 15. 36. Accepit ſeptem panes & piſces & gratias egit: & dedit diſcipulis. Hinc Paulus Rom. 14. Qui edit, domino edit: gratias enim agit Deo. Idem de Samuele narratur, quod cibo benedicebat, priuſquam populus comederet. 6. Sic Chriſtus, ubi cum Apoſtolis paſcha celebraſſet, hymnum cecinit. 7. Patres ſuas conciones homilias vocant: ab ὁμιλέω ſermocinor. Homilia quippe ſermo ſeu colloquium ad populum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſtati. TI. Imo ut velis, rogamus. EV. Benedictus Deus qui me paſcis à juventute ea, qui cibum præbes omni carni; reple litia & gaudio corda noſtra, ut affatim od ſatis eſt habentes, abundemus in oe opus bonum. in Chriſto Jeſu domino ſtro; cum quo tibi gloria, honor & imium, cum ſancto Spiritu in omne ævum. Amen. EV. Nunc accumbite, ac ſua quiſque umbram ſibi adjungat. Canii tuæ debetur primus locus Timothee. Verbo dignitatem univerſam meam mplexus es. Hoc ſolo nomine ſum cæis anteponendus. EV. Cæterarum doti æſtimator eſt Deus; nos ea ſequimur æ videmus. Sophroni 1. adhære corpouo. Tu Theophile & Eulali 2. dextrum nſæ latus occupate. Chryſoglottus & eodidactus 3. occupabunt lævum. Uras & Nephalius 4. quod ſupereſt. Ego nc angulum tuebor. TI. Non patiemur: ſpiti debetur primus locus. EV. Tota dous hæc mea eſt, ſimulque veſtra: quod mihi permittitur jus in regno meo, is lo debetur hoſpiti, quemcunque ſibi deleit. Nunc utinam Chriſtus ille exhilara omnium, & ſine quo nihil vere ſuave , dignetur huic noſtro intereſſe convivio, que præſentia exhilarare animos noos. TI. Spero dignabitur. Sed ubi ſede jam omnibus locis occupatis? EV. Urin ille ſe miſceat omnibus & patinis, & ulis, ut nihil illum non ſapiat, ſed poimum illabatur animis noſtris. Id quo gis dignetur, & nos tanti hoſpitis rednur capaciores, ſi moleſtum non eſt, aultabitis paululum è ſacra lectione, ſed ut interim nihilo ſecius admoveatis ma ovis & lactucis, ſi libet. TI. Id faciemus

1. Sophronius, temperans. 2 Eulalius, bene loquens. 3. Theodidactus, divinitus doctus. 4. Nephalius, ſobrius.

mus libenter, ſed auſcultabimus libentius. EV. Is mos mihi multis nominibus videtur amplectendus, quod hac ratione vitentur inanes fabulæ, præbeaturque materia confabulationis frugiferæ. Multum enim ab illis diſſentio qui putant non eſſe lætum convivium, niſi quod ſcateat ineptis ac laſcivis fabulis. quod perſtrepat obſcœnis cantiunculis. Vera hilaritas naſcitur è pura ſynceraque conſcientia: atque hi ſermones vere læti ſunt, quos ſemper & dixiſſe juvet, aut audiſſe, & ſemper delectet meminiſſe: non quorum mox pudeat, quique conſcientiam pœnitudine diſcrutient. TI. Utinam iſta tam perpenderemus omnes quam ſunt vera. EV. Hæc præterquam quod certam & inſignem habent utilitatem, etiam jucunda fiunt, ubi vel menſem unum aſſueveris. TI. Nihil igitur conſultius, quam optimis aſſueſcere. EV. Recita, puer, diſtincte & clare. *Puer.* Sicut 1.diviſiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit, inclinabit illud. Omnis via viri recta ſibi videtur, appendit autem corda Dominus. Facere miſericordiam & judicium, magis placet Domino, quam victimæ. EV. Sit hoc ſatis. Præſtat enim pauca avide diſcere, quam multa cum tædio devorare, TI. Præſtat ſane, ſed non hic tantum. Plinius ſcripſit, Officia Ciceronis 2. nunquam de manibus deponenda: & ſunt ſane digna quæ cum ab omnibus, tum præcipue ab his qui deſtinati ſunt adminiſtrandæ

1 Locus deſumptus ex Salomonis Proverbiis Cap.21.V.1, 2. 3. Agitur ibi primò de divinâ providentiâ circa ea, quæ à voluntare humanâ dependent. Etſi enim homo liberè velit, quæcunque vult: libertas iſta nihilominus ſubeſt imperio Altiſſimi, ducentis eandem pro lubitu & omnimodâ ſapientia.

Ita nempe afficit voluntatem: ut agricolæ in cujus manu aqua vel retinetur vel effunditur ad irrigandum agrum. Secundo, quamquam quis ſuis actionibus ſibi placeat: Deus illas ſtrictè ponderat: magiſque reſpicit ſinceram pietatem quam externam religionis ſpeciem. Sed prolixius paulo poſt ab autore explicatur. 2. Vide Plinium In Præfatione ad Veſpaſianum Cæſarem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Reipublicæ, ad verbum ediſcantur, mea dem ſententia : ſed hunc Proverbiorum illum ſemper dignum arbitratus ſum , ſemper nobis circumferatur. EV. Quo- m ſciebam prandium fore dilutum & pidum , idcirco hanc procuravi nobis dituram. TI. Nihil hic eſt non lautiſſi- m ; & tamen ſi nihil eſſet præter betas bſq; pipere, vino & aceto , talis lectio diret omnia. EV. Mihi tamen plus ad- et gratiæ, ſi, quod audio, penitus intel- am. Atque utinam adeſſet aliquis vere eologus. qui iſta non intelligeret ſolum. umetiam ſaperet. Nobis idiotis neſcio n fas ſit hiſce de rebus confabulari. TI. o vero puto vel nautis eſſe ſas, modo ab- definiendi temeritas. Fortaſſe & Chri- s, qui pollicitus eſt ſeſe adfuturum, ubi- que duo convenirent de ipſo tractan- , aſpirabit nobis tam multis. EV. Quid gitur partiamur inter nos novem tres ſen- tias? *Convivæ.* Non diſplicet, modo à nvivatore incipiat ordo. EV. Non detre- rem 3. provinciam ; ſed vereor ne hic s pejus accipiam, quam cibis accipio. A- necubi videar difficilis convivator, omiſ- variis conjecturis , quæ in hunc locum gerunt interpretes, mihi videtur hic eſſe ſus moralis: alios mortales poſſe flecti nitis, increpationibus, legibus ac minis ; is animum, quoniam neminem metuit, epugnes, magis irritari. Et idcirco quo-

1. Alluſit ad illud Martialis Vt ſapiant fatuis fabrorum prandia betæ, O quam ſæpe petet vina piperque coquus!
2. Quaſi vero S. literæ doctis modo ſcriptæ ſint Quis neſcit Prophetas & Apoſtolos doctis indoctiſque ſimul ſua tradidiſſe? Quapropter oportuit ita ſcripſiſſe ut ab utriſque intelligerentur, ſcitu neceſſaria ad ſalutem. Imo ipſe Deus Deut. 30. Præceptum hoc , d ego præcipio tibi hodie , non eſt occultum à te, neque longinquum. : ut Paulus 2. Cor. 4. Euangelium eſt tectum , niſi iis, quorum men- excæcavit Deus hujus ſæculi. Et certe quam ſæpe cæcutiunt ad hoc pturæ lumen acutiſſimi , quod illuminatione S. Spiritus illiterati ent. 3. Sic tradere provinciam Proverbiali figura dicuntur , qui ne- ium aliquod aliis curandum committunt. Capiunt ſuſcipiuntve pro- ciam , qui rei curandæ onus in ſe recipiunt. Metaphora ſumta eſt à ſuetudine Romanorum, apud quos qui magiſtratum gerebant, Provincias s alii ſortiebantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ties principes vehementer contendunt aliquid, ſuo animo relinquendos, non quod ſemper velint optima, ſed quod illorum ſtultitia malitiave Deus nonnunquam abutatur ad emendandos eos qui deliquerunt. Quemadmodum vetuit reſiſti Nabuchodonoſor 1. quod illius miniſterio decreviſſet caſtigare populum ſuum. Fortaſſis illud eſt quod ait Job : Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Atque huc fortaſſe pertinet quod ait David, deplorans peccatum ſuum : Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci. Non quod reges non peccent ingenti populi malo, ſed quod non habeant hominem, cujus autoritate condemnentur, quum Dei judicium nemo, quamlibet potens, poſſit effugere. TI. Non diſplicet interpretatio. Sed quid ſibi volunt diviſiones, aquarum? EV. Adhibita eſt ſimilitudo quæ rem explanet. Violenta 2. res & impotens eſt regis animus concitatus, nec huc aut illuc duci poteſt, ſed impetu ſuo fertur, velut 3. œſtro divino percitus quemadmodum mare ſeſe ſpargit in terras, ac ſubinde curſum mutat, contemptis agris, ædificiis, & quicquid obſtat, alicubi 4. ſe condit ſub terras: cujus impetum ſi coneris inhibere, aut alio deflectere, nihil agas. Idem accidit in magnis fluminibus,

1. Inter alia Ieremias ait de Nabuchodonoſoro: Etiam Thidryam regem Iehudæ alloquutus ſum ſecundum omnia verba iſta: dicendo, inducite colla veſtra in jugum Regis Babyloniæ & ſervite ei, populoque ejus ita vivite. Cap. 27. 12. Idem & Nebucadnetzar, id eſt, prophetans ejuſmodi anguſtiam. Fuit autem potentiſſimus Rex Babylonis, pluribus populis imperitans : vaſtator Ægypti & Iudeæ. Ab imperio tandem dejectus, beſtiarum ritu vivit. 2. Hinc idem : Pro. 19. 12. Vt rugitus Leonis juvenis, eſt indignatio Regis ut ros autem ſuper herbam benevolentia ejus. 3. Id eſt, furoris ſtimulis. οἶστρος autem, Latinis æſtrum proprie parvum volatile eſt, ex ſoni ſimilitudine ſic dictum. De eo Virgilius: eſt lucos hilari circa, ilicibuſque virentem Plurimus Alburnum volitans, cui nomen Aſilo Romanum eſt, æſtrum Graji dixere vocantes : aſper acerba ſonans, quo tota, exterrita ſylvis diffugiunt armenta Inde proculdubio ab hoc animalculo æſtrum ſive furor. 4. Ita Hiſpaniæ fluvius Anas, modo ſe in ſtagna fundit modo in anguſtias ſe reſorbet, & in totum ſe condit, ſæpiuſque naſci gaudet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

uti fabulæ quoque narrant de 1. Ache-
lo. Minus autem mali capitur, ſi commo-
do obſecundes, quam ſi violenter repugnes.
TI. Nihil igitur remedii adverſus malorum
rum impotentiam? EV. Fortaſſe primum
erit, leonem in civitatem non recipere:
proximum ſic autoritate ſenatus, magiſtra-
tuum ac civium, moderari potentia millius
non facile erumpat in tyrannidem. Sed
omnium potiſſimum, dum adhuc puer eſt,
dē principem eſſe neſcit, ſanctis præce-
ptis formare pectus illius. Proſunt & preces
admonita, ſed blanda ac tempeſtiva.
Extrema ancora 2. eſt, votis fatigare De-
um, ut regis animum inclinet ad ea, quæ
Chriſtiano rege digna ſunt. TI. Quid ais,
tota? Si baccalaureus eſſem Theologiæ,
minime puderet iſtius interpretationis. EV.
An vera ſit, neſcio; mihi ſatis eſt, quod ſen-
tentia non ſit impius, aut hæreticus. Morem
geſſi voluntati veſtræ. Nunc, ut decet in
conviviis, viciſſim audire cupio. TI. Si quod
ſentis his quoque canis, mihi videtur hoc
dictum & ad abſtruſiorem ſententiam ac-
commodari poſſe. EV. Credo; & audire cu-
pio. TI. Rex intelligi poteſt vir perfectus,
qui domitis carnis affectibus, ſolo divini
ſpiritus impetu ducitur. Porro qui ſit hu-
juſmodi, hunc non convenit fortaſſis hu-
manis legibus in ordinem cogere, ſed ſuo
domino, cujus ſpiritu agitur, relinquendus
eſt: nec judicandus eſt ex hiſce rebus, qui-
bus inbecillitas imperfectorum utcunque
provehitur ad veram pietatem: ſed ſi quid
ejus facit, dicendum eſt cum Paulo 4. Do-

1. Verba Strabonis ſunt libro decimo: Latus auſtrinum tum Ætoliæ tum Acarnaniæ alluitu reo mari quod ſinumǂ conficit Corinthiacum, in quod etiam effluit Achelous oram maritimam Ætolieam ab Acarnanica diſtinguens. Achelous quondam Thoas fuit appellatus.

2. Id eſt, poſtremum refugium. Hinc vicinum ſacram ſolvere anchoram, quoties ad extrema præſidia confugitur. Tranſlatum à nautis quibus maxima & validiſſima auchora ſacra eſt: nec abſque ratione: quandoquidem omnis ſalutis ſpes, ſæviente tempeſtate, illi innititur. Belgis vocatur, Plecht-ancker. Latini autem auchoram nuncapant omne id in quod ſpem fiduciam, reponere ſoliti ſunt.

3. Baccalaurei nomine inſignitur, qui in academicis ſtudiis primum gradum & publicæ doctrinæ teſtimonium conſequutus. Ita ut baccalaureus ſit tauquam bimus & hornotinus literariæ militiæ tyro.

4. Rom. 14.

minus

minus aſſumpſit illud: domino ſuo ſtat, aut cadit. Item illud 1. Spiritualis homo omnia dijudicat, ipſe verò à nemine judicatur. Talibus igitur nemo præſcribat. ſed Dominus, qui præſcripſit terminos mari & amnibus. habet cor ſui regis in manu ſua. & quocunque voluerit, inflectit illud. Quid enim opus eſt præſcribere illi, qui ſuapte ſponte præſtat meliora, quam exigunt humanæ leges? aut quæ temeritas ſit, illum hominem conſtitutionibus aſtringere, quem certis argumentis conſtat divini ſpiritus afflatu gubernari? Ev. Tu vero, Timothee, non ſolum canos habes capillos, ſed pectus etiam habes eruditionis canitie venerabile. Atque utinam inter Chriſtianos, quos omneis oportebat eſſe reges hujuſmodi, plures reperirentur hoc digni cognomine. Sed jam ſatis eſt ovatum, & holeribus præluſum: jubete hæc tolli, & apponi quod ſupereſt. Ti. Nobis affatim ſatisfactum eſt hac ovatione 2. etiamſi nihil præterea ſucceſſerit vel 3. ſupplicationis, vel 4. triumphi. Ev. Verum, quoniam, aſpirante Chriſto, ſicut opinor, ſucceſſit res in prima ſententia, velim ut umbra tua nobis enar-

4. Docet hoc loco Apoſtolus, quomodo agendum eſſet cum infirmis: quibus nondum perfectè cognita differentia ciborum & dierum. Nempe haud temere de iis judicandum: quandoquidem ſervi erant Dei & judicium in aliorum ſervos: nulli competit. Loquitur Apoſtolus de myſterio Euangelii, quod oculis hominis naturalis abſconditum, ſpirituali revelatur. Qui enim Spiritu divino illuſtratur, diſcriminat potiſſimum ad ſalutem neceſſaria, licet minoribus erroribus quandoque hallucinetur 2. Oratio Romanis ducibus concedebatur ſi minus triumpho digna geſſerant: ubi nempe hoſtes non debellati, ſed fuſi modo & perculſi: ubi non in ſuâ ſed alienâ provinciâ rem geſſiſſent. Pompa ovantis & triumphantis fere idem ſed tamen minor. Dux cui ovandi honor datus non triumphali pictâ vel auratâ veſte, nec curru quadrijugo, ſed purpura decorus & myrteâ coronâ, ſubſequentè Senatu, ſolâ plebe & equeſtri ordine præeunte incedebat. Dicta autem ovatio, quia ovantes coronatas oves ante ſe agebant, illaſque exactâ pompâ immolabant. Hic verò alluſum etiam ad ova appoſita. 3 Supplicatio, quum re feliciter geſta, ex Senatus conſulto, templa aperiebantur, Divorumque ſimulachra in lectulis collocabantur, populo certatim ad pulvinaria confluente. Diiſque ſuis pro eorum in Rempub. meritis ſupplicante & gratias agente. 3. Differebat ab ovatione triumphali quod majori pompa perageretur. Hic enim magiſtratus flamines, ſenatus in prætexta, omnis ſexus & ætas triumphanti obviam ibat. & bello captæ urbes & flumina prælara, Victor exercitus quadrijugo inſidenti Duci fauſtum eo acclamabat.

alteram , quæ mihi videtur aliquanto
curior. *Sophronius.* Si boni voletis con-
ſere quicquid dixero, ſedulo dicam quod
i videtur. Alioqui qui fieri poteſt, ut
us obſcuris lucem adferat 1. umbra? EV.
idem recipio futurum omnium nomi-
& tales umbræ lucem ſuam habent a-
rem oculis noſtris. *Soph.* Idem docere
etur quod Paulus. Diverſis vitæ rationi-
contenditur ad pietatem. Alii placet
rdotium, alii cælibatus, alii conjugium,
2. ſeceſſus, alii reſpublica, pro varieta-
orporum & ingeniorum. Rurſus alius
citur quibuſlibet , alius diſtinguit inter
um & cibum , alius judicat inter diem
liem, alius judicat omnem diem. In his
lus vult unumquemque ſuo frui affectu
a contumeliam alterius. Nec oportet
mquam ex hujuſmodi judicare, ſed ju-
um deferre Deo, qui expendit corda. Fit
m ſæpenumero , ut veſcens gratior ſit
o , quam non veſcens , & diem feſtum
lans acceptior ſit Deo, quam is qui vide-
obſervare: & matrimonium hujus gra-
ſit oculis Dei, quam multorum cœliba-
. Dixi umbra. EV. Utinam mihi ſæpe con-
gat cum talibus umbris colloqui. Rem,
fallor, non 3. acu, quod ajunt, ſed lingua
gisti. Sed adeſt 4. qui cœlebs vixit, non
numero 5. beatorum, qui ſe caſtraverunt
pter regnum Dei : ſed hic caſtratus eſt
, quo magis placeret ventri , donec &
hc & eſcas deſtruxerit Deus. Capus eſt

1 Vmbra dupliciter hic ſumta : & pro eo qui ad convivium non vocatus ſed vocati comes eſt, & propriè pro aere carente luce. 2. Seceſſus vita privata aut monachiſmus. 3. Rem acu tangere, eſt ipſam divinare, nihil aberrando. Metaphora ſumta à luſu quopiam, in quo divinator id quod alius notaſſet, ſummâ acu tangebat : aut lineam aut calculum, aut aliud quiddam ſimile. Igitur perinde eſt quaſi dicas ipſiſſimum punctum attingere. Nam miuntiſſima puncta denotantur acu.

. Loquitur de capo. Reſpicit autem ad verba Chriſti Matt. 19, 12
t Eunuchi qui ex matris utero nati ſunt ita : & ſunt eunuchi qui caſtrati
ab hominibus, & ſunt eunuchi, qui ſe ipſis caſtrarunt propter regnum
orum. 5. Licet plurimi per caſtratos hos intelligant eos, qui dono
inentiæ præditi cælibatum amant, ut deo intentius ſerviant : alii ta-
putant hic texarri Eſſenes & Phariſæos : quorum illi à conjugio plane
inebant , hi in octennium aut quadriennium virginitatem ſpondebant;
ecundum pravam opinionem, vitam æternam mererentur.

nus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ex corte noſtra. Elixis magis delector. Jus eſt non inelegans: quod in eo natat, lactucæ ſunt ſelectiſſimæ. Sumat ſibi quiſque, quod gratum eſt animo. Sed ne quid vos fallam, ſuccedit huic aſſi nonnihil, mox 1. bellaria deinde, fabulæ cataſtrophe 2. TI. Sed interim excludimus uxorem è convivio. EV. Ubi vos venietis comitati veſtris accumbet & mea. Nunc quid aliud eſſet, quam muta perſona? 3 & illa ſuavius garrit mulier inter mulieres, & nos liberius philoſophamur. Alioqui periculum ſin, ne nobis accidat, quod accidit Socrati, cui quum eſſent convivæ Philoſophi, quibus magis placent hujuſmodi fabulæ, quam cibus, & in longum proferretur diſputatio, 4. Xanthippe commota menſam ſubvertit. TI. Nihil minus à tua metuendum arbitror. Eſt enim mulier moribus placidiſſimis. EV. Mihi certe talis, ut commutare non cupiam, etiamſi liceat: atque hoc nomine mihi vel præcipue videor fortunatus. Nec enim mihi placet eorum ſententia, qui fortunatum 5. putant, uxorem habuiſſe nunquam: magis arridet quod ait ſapiens Hæbræus, ei bonam ſortem obtigiſſe, cui obtigit uxor bona. TI. Sæpe noſtro vitio malæ ſunt uxores, vel quia tales deligimus, vel quia tales reddimus, vel quia non, ut oportet, formamus & inſtituimus, EV. Vera prædicas: ſed interim expecto tertiæ ſententiæ enarrationem, & jam mihi dicturire videtur θεόπνευστος 6. Theophilus. TH. Imo mihi animus erat in patinis: dicam tamen, quando licet impune. EV. Etiam cum gratia licebit errare: vel ſic præbebis occaſionem inveniendi. TH. Mihi videtur eadem ſententia quam pro-

1. Bellaria, tragemata, ſecundæ menſæ.

2. Prima pars Comœdiæ dicitur Protaſis: ſecunda, Epitaſis, in qua tumultus eſt vehementiſſimus: tertia, Cataſtrophe, quæ componit tumultum.

3. Muta perſona in fabulis, quæ oſtenditur quidem, ſed non loquitur. Horat. Nec muta loqui perſona labores. Vide Proverb. κωφὸν πρόσωπον.

4. De ea teſtatur Agellius, quod moroſa admodum & jurgioſa eſſet: irarumque & moleſtiarum muliebrium, per diem perque noctem ſcatens

5. Hinc. Comici illud: & quod illi feliciſſimum ducunt uxorem nunquam habui. 6. Id eſt divinitus afflatus.

…it Dominus apud Oſee Prophetam cap.
…Miſericordiam volui, & non ſacrificium,
…ſcientiam Dei plus quam 1. holocauſta.
…us vivus & efficax interpres eſt domi-
…Ieſus in Euangelio Matthæi cap 9. Quum
…m convivium agitaret in domo Levi,
…erat publicanus, iſque multos ſui ordi-
…, ſuique quæſtus homines invitaſſet ad
…vivium, Phariſæi qui tumebant religio-
…Legis, cum ea præcepta negligerent un-
…ota Lex pendebat & prophetæ, quo di-
…ulorum animos alienarent à Ieſu, roga-
…t illos, cur dominus admiſceret ſe con-
…o peccatorum, à quorum 2. conſortio
…inebant Iudæi, qui volebant haberi
…ctiores, & ſi quando contigiſſet cum e-
…modi congredi, reverſi domum 3. ablue-
…t corpus. Quumque diſcipuli rudes ad-
… non haberent quod reſponderent, Do-
…nus & pro ſe & pro diſcipulis reſpondit:
…n eſt opus, inquit, medico valentibus,
…male habentibus. Euntes autem diſci-
…quid eſt, Miſericordiam volo, & non ſa-
…ficium. Non enim veni vocare juſtos,
…peccatores. EV. Pulchre tu quidem col-
…one 4. locorum rem explicas, id quod
…ivinis literis præcipuum eſt: ſed diſcere
…m, quid appellet ſacrificium, quid mi-
…cordiam. Nam qui conſiſtit, ut averſe-
…ſacrificia Deus, quæ ſibi tot præceptis

ὁλόκαυστον ſeu ὁλοκαύτωμα proprie id ſacrificii genus, quo tota victima Deo ſacrificabatur. Origo vocabuli hebraici idem innuit: deductum enim à verbo aſcendere: quia victima igne conſumta ſurſum attollebatur & evaneſcebat. Metonymicè autem ſumitur pro eo quod offertur in holocauſtum.

2. Publicani enim ſummopere inviſi Iudæis, quia operam ſuam Romanis, quorum jugum indignanter ferebant, …ant, ad tributorum exactionem. Et cum ipſi Iudæi eſſent provin… rapinis & turpi quæſtu expilabant. 3. Erant in lege plurimæ loti… injunctæ, præter quas tamen alias aſſumſerant Phariſæi. Hinc … 7. Phariſæi & omnes Iudæi, niſi diligenter laverint manus, non … t, tenentes traditionem ſeniorum. Et à foro venientes, niſi loti … nt, non edunt. Et alia multa ſunt quæ acceperunt tenenda, nem… tiones poculorum, & ſextariorum, & æramentorum & lectorum. … abunt autem hac lotione purgationem ab inquinatione, quâ inficii … antur ob congreſſum cum publicano. 4. Adgenuinum enim ſa… … m literarum ſenſum percipiendum apprime utilis linguarum cogni… … ſcopi textus perſpectio divini nominis invocatio; ut & locorum ob… … orum cum clarioribus collatio.

juſſerat exhiberi? TH. Quomodo Deus averſetur ſacrificia, docet ipſe nos apud Eſaiam cap. 1. Sunt enim quædam præſcripta Judæis in lege, quæ ſignificant magis ſanctimoniam, quam præſtant: quod genus ſunt, dies feſti, ſabbatiſmi, jejunia, ſacrificia. Et ſunt quæ ſemper præſtanda ſint, quæ ſuapte natura bona ſunt, non quia juſſa. Judæos autem averſatur Deus, non quod obſervarent legis ritus, ſed quod his ſtulte tumidi, negligerent ea quæ Deus maxime vult præſtari à nobis: ac madentes avaritia, ſuperbia, rapinis, odio, livore, cæteriſque vitiis, exiſtimabant Deum ipſis multum debere, quod diebus feſtis verſarentur in templo, quod immolarent victimas, quod abſtinerent à cibis vetitis, quod illi nonnunquam jejunarent: umbras amplectebantur, rem negligebant. Quod autem ait, Miſericordiam volo, & non ſacrificium: opinor ex idiomate ſermonis Hebræi dictum, pro eo quod erat, miſericordiam volo potius quam ſacrificium: quemadmodum illud interpretatur Salomon 1, quum ait: Facere miſericordiam & judicium, magis placet Domino quam victimæ. Porro, omne officium, quod impenditur ſublevando proximo, ſcriptura miſericordiam vocat, & eleemoſynam 2. quæ & ipſa nomen duxit à miſerendo. Victimas appellari puto, quicquid pertinet ad ceremonias corporales, & aliquid habet affine cum 3. Judaiſmo, quod genus ſunt delectus ciborum, veſtitus præſcriptus, jejunium, ſacrificium, preces veluti penſum abſolutæ,

1. Prov. 21. Idem loquendi modus 1. Sam. 15. 22. dixit Samuel, an delectatur Iehova holocauſtis & ſacrificiis, ut quum auſcultatur voci Iehovæ? Ecce auſcultare eſt melius ſacrificio, attendere adipe arietum. Sic & Ierem. 7 22. Non præcepi majoribus quo die eduxi eos è terra Ægypti, de rebus holocauſti & ſacrificii: ſed auſcultate voci meæ. Non prohibet Deus ſibi offerri victimas; eas enim præceperat, ſed non vult ſolas: verum ſimul & præcipuè miſericordiam aliaque ex fide provenientia opera

2. Ἐλεημοσύνη ab ἐλεῖν misereri, proprie eſt id quod ad ſublevandum inopiam in egenos erogatur.

3. Iudaiſmus Iudaicæ religionis Profeſſio.

quies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

(q)ues 1. diei feſti. Hæc enim ut pro tem-
(po)re non ſunt omnino negligenda, ita Deo
(ſu)nt ingrata, ſi quis obſervationibus hujuſ-
(mo)di confiſus, negligat miſericordiam,
(qu)oties fratris neceſſitas exigit officium
(cha)ritatis. Habet ſpeciem ſanctimoniæ et-
(ia)m, colloquia vitare malorum. Sed hoc
(ceſſa)re debet, quoties aliud ſuadet chari-
(tas p)roximi. Obedientia eſt quieſcere die-
(b)ſeſtis, ſed impium ſit, ob religionem
(2.) diei ſinere fratrem perire. Itaque ſerva-
(re d)iem dominicum victima eſt, ut ita lo-
(qua)r: reconciliari fratri, miſericordia eſt.
(E)go judicium, quanquam poteſt ad po-
(ten)tes referri, qui frequenter vi oppri-
(mu)nt imbecilles, tamen mihi videtur non
(ab)ſurdum, ſi reſpondeat illi quod eſt apud
(Ho)ſee: Et ſcientiam Dei plus quam holocau-
(ſt)a. Non ſervat legem, qui non ſervat juxta
(volun)tatem Dei. Judæi ſublevabant aſinum in
(cl)auſam collapſum ſabbatis: & Chriſtum ca-
(lu)mniabantur, qui ſervaret totum hominem
(ſa)bbato. Hic erat præpoſterum judicium,
(de)erat ſcientia Dei: neſciebant enim,
(qu)od iſta propter hominem eſſent inſtituta,
(n)on homo 3. propter illa. Sed hæc impu-
(den)ter dicere viderer, niſi veſtro juſſu di-
(ce)rem. Malim ex aliis rectiora diſcere. EV.
(Ta)m mihi videntur adeo dicta impudenter,
(ut e)xiſtimem dominum Jeſum loqui per
(org)anum oris tui. Sed interim dum largi-
(ter) paſcimus animos noſtros, ne negligan-
(tur) collegæ 4. TH. Quinam? EV. Corpora
(noſ)tra, nonne collegæ ſunt animorum? Hoc
(eni)m malim, quam inſtrumenta, vel domi-
(cili)a, vel ſepulchra. TI. Hoc nimirum eſt

1. Nihil in obſervatione diei ſeptimi ceremoniale aut Judaiſmum redolens, niſi ſtrictior ille cultus: qui typus quieturi Meſſiæ in ſepulchro: alioquin quartum præceptum hodieque Chriſtianos revincit.

2. Religio proprie eſt eorum quæ reveremur, veluti ſepulchrorum: cui proxima ſuperſtitio. Religio enim immodica ſuperſtitio eſt. Alludit ad Pauli locum Coll. 2.

3. Reſpondit Phariſæis Chriſtus (cum diſcipuli iter facientes per ſata ſabbato, ſpicas vellerent, & à Phariſæis reprehenderentur) ſabbatum propter hominem fa-
(ct)um eſt, non homo propter ſabbatum. Mar. 2. 4. Corpora, colle-
(gæ) animorum.

affatim refici, ubi totus homo reficitur. EV. Video vos ſegniter attingere: quare, ſi videtur, jubebo proferri aſſa, ne pro lauto convivio longum præbeam. Videtis hujus prandioli ſummam. Armus eſt ovillus, ſed exquiſitus, capus, & perdices quatuor. Has ſolas à mercatu ſumpſi, reliqua ſuppeditat hoc prædiolum. TI. Epicureum 1. prandium video, ne dicam Sybariticum 2. EV. Imo vix 3. Carmeliticum. Sed quale quale eſt, boni conſuletis. Animus certe purus eſt; ſi parum lautum eſt convivium. TI. Adeo non eſt muta tua domus, ut non ſolum parietes, ſed & cyathus loquatur aliquid. EV. Quid tibi loquitur? TI. Nemo, niſi à ſeipſo, læditur. EV. Cyathus patrocinatur vino. Nam vulgus febrim, aut capitis gravedinem è potu contractam, imputare ſolet vino, quum ipſi ſibi malum accerſierint immodice bibendo. *Soph.* Meus Græce loquitur: ἐν 4. οἴνῳ ἀλήθεια. EV. Admonet non eſſe tutum 5. ſacerdotibus aut regum famulis indulgere vino, quod vinum fere transferat in linguam, quicquid latebat in corde. *Soph.* Apud Ægyptios olim nefas erat ſacerdotibus bibere vinum, cum nondum illis mortales ſua committerent arcana. EV. Nunc licet quidem omnibus bibere vinum; an expediat, neſcio. Eulali, quid libelli profers è crumena? perquam elegans videtur; nam foris etiam totus aureus eſt. *Eulalius.* Sed idem intus plus quam gemmeus eſt. Sunt epiſtolæ Paulinæ, quas ut

1. De Epicuræo prandio ſuperius.
2. Id eſt nimis ſumptuoſum, voluptuoſum, luxuriâ paratum. Sybaris Crotoni vicinum oppidum mollitie & luxu infame. A Gentis ergo moribus adagium natum.
3. Circa fontem Eliæ in Carmelo Phœniciæ monte monachi aliquot, ab Almerico collecti, anno 1121. monaſterium erexerunt. A loco Carmelitæ dicti; ex ordine mendicantium, deſerta relinquentes in Europam urbeſque migrarunt: orbique obtrudere conati ſunt novam revelationem cujuſdam Cyrilli, abolitâ Apocalypſi. 4. Adagium indicat, ebrietatem pectore condita in apertum proferre. 5. Utpote quibus, auriculari confeſſioni deſtinatis, merâ conſcientiæ tyrannide, abditiſſima quæque concreduntur: ne poculis madefacti illa effutiant.

UBI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Has delicias meas ſemper mecum cir-cumfero : quas ideo profero , quod ex oc-caſione ſermonis tui venit in mentem lo-cus quidam , qui me nuper diu torſit , nec adhuc ſatis ſibi facit animus. Is eſt in epi-ſtolæ prioris ad Corinthios cap. 6. Omnia mihi 1. licent , ſed non omnia expediunt. Omnia mihi licent , ſed ego ſub nullius re-digar poteſtatem. Primum , ſi Stoicis cre-dimus , nihil eſt utile , quod non idem ho-neſtum. Quomodo igitur Paulus diſtinguit id quod licet , ab eo quod expedit ? Certe ſcortari aut inebriari non licet , quomodo igitur licent omnia ? Quod ſi Paulus de cer-to genere rerum loquitur , quarum om-nium vult eſſe licentiam , non poſſum ſatis ex ipſo loci tenore divinare , quodnam ſit illud genus. Ex iis quæ mox huic loco ſub-jiciuntur, conjicere licet, eum loqui de ci-borum delectu. Quidam enim abſtinebant ab idolothytis , quidam à cibis per Moſen interdictis. Et de 2. idolothytis agit cap. 8. Et Paulus capite 10. velut explicans hujus lo-ci ſententiam, ait : Omnia mihi licent , ſed non omnia expediunt, omnia mihi licent , ſed non omnia ædificant. Nemo quod ſuum eſt quærat , ſed quod alterius ; Omne quod in macello venit , manducate. Hoc quod his ſubjicit Paulus , congruere videtur cum eo quod ſupra dixerat , Eſca ventri , & ven-ter eſcis , & hunc & has deſtruet Deus. Quod autem reſpexit hic etiam ad Judai-cum ciborum delectum , indicat clauſula ejuſdem cap. Sine offenſione eſtote Judæis & gentibus & eccleſiæ Dei , ſicut & ego per omnia omnibus placeo , non quærens quod mihi utile eſt , ſed quod multis , ut ſalvi fiant. Nam quod ait , gentibus, perti-

1. Hæc intelligenda de uſu & remiſſione Chriſtianæ libertatis. Sed nequaquam de rebus à Deo mandatis vetitiſve.

2. Εἰδωλόθυτα immolata idolis.

nere videtur ad idolothytum. quod ait, Judæis, referre videtur ad delectum ciborum. quod ait, eccleſiæ Dei, pertinet ad infirmos ex utraque gente collectos. Licebat igitur veſci 1. quibuslibet cibis, & omnia munda mundis. Verum incidit caſus; ut non expediat. Quod omnia licebant, libertatis erat Euangelicæ: ſed charitas ubique ſpectat quid conducat ad ſalutem proximi, eoque frequenter abſtinet & à licitis, malens obſecundare commodo proximi, quam ſua uti libertate. Sed hic mihi geminus obſtrepit ſcrupulus: primum, quod in ſermonis contextu nihil præcedat aut ſequatur, quot cum hoc ſenſu cohæreat. Nam objurgarat Corinthios, quod eſſent ſeditioſi, quod ſcortationibus, adulteriis, atque etiam inceſtis impuri, quod litigarent apud judices impios. Cum his qui cohæret, Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt? Et in his quæ ſequuntur, redit ad cauſam impudicitiæ, quam repetierat & ante, intermiſſo negocio litium. Corpus autem, inquit, non fornicationi, ſed Domino, & Dominus corpori. Verum hunc quoque ſcrupulum poſſum utcunque diſcutere, quod paulo ſuperius in catalogo vitiorum meminiſſet & idololatriæ: Nolite errare, neque 2. fornicarii, neque idolis ſervientes, neque adulteri. Porro eſus idolothytorum vergebat 3. ad ſpeciem idololatriæ. Et ideo mox ſubdit, Eſca ventri, & venter eſcis: ſignificans pro neceſſitate corporis, pro

1. Eſus idolothytorum ἀδιάφορος, modo extra idolorum templa & ſacrificia abſque ſcandalo infirmi fratris, ubi empta eſſent ad privatum uſum. Illicita autem, cum quid ſanctitatis continere putantur & in ipſo idoleio aut publicis conviviis honori idolorum paratis eduntur, cum offenſione debilium Chriſtianorum.

2. Fornicarii propriè inſtitores, qui tabernas ſub fornicibus à fiſco conducunt: ut merces ibi habeant venales. Etiam hoc nomine ſcortatores deſignantur: quod in fornicibus meretrices eſſe conſueverunt. 3. Hinc Jacobus in Concilio Apoſtolorum ſtatuit Actor. 15. 20. Scribendum Chriſtianis ex gentibus, ut abſtineant à pollutis per ſimulachra & ſcortatione & ſuffocatis rebus & ſanguine.

tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tempore licere veſci quibuſlibet, niſi aliud ſuaſerit charitas proximi : ſed impudicitiam ſemper & ubique deteſtandam eſſe. Quod veſcimur, neceſſitatis eſt, quæ tollitur in reſurrectione mortuorum. Quod libidinamur, malitiæ eſt. Sed alterum ſcrupulum non queo diſſolvere, quomodo ad hæc quadret illud : Sed ego ſub nullius redigar poteſtatem. Ait enim ſibi poteſtatem eſſe omnium, ſe tamen in nullius poteſtate fore. Sic is dicitur eſſe in poteſtate aliena, qui ne offendat, abſtinet, idem capite nono de ſe prædicat : Quum liber eſſem ab omnibus, omnium me ſervum feci ut omnes lucrifacerem. Hoc, opinor, offenſus ſcrupulo ſanctus Ambroſius, putat hunc eſſe germanum Apoſtoli ſenſum, ut viam præſtruat illi, quod ait cap. 9. ſibi quoque poteſtatem eſſe faciendi, quod cæteri faciebant vel Apoſtoli, vel pſeudapoſtoli, ſumendi victum ab his, quibus prædicabat Euangelium. Sed ab hoc, tametſi licebat, temperabat, quod ſic expediret Corinthiis, quos de tam multis & immanibus vitiis objurgabat. Porro quiſquis 1. acccipit, fit quodammodo obnoxius ei à quo accipit, & aliquid decedit de vigore authoritatis. Siquidem qui accipit, minus libere objurgat : & qui dedit, non

1. Multis probat hoc capite nono 1. ad Corinth. Paulus licere ſibi victum ſumere ab his qui Euangelium annuntiabar. Quis enim, ait, militat propriis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam & de fructu ejus non edit? Nec obligabis os bovi trituranti. An neſcitis eos qui ſacris operantur, ea quæ ex ſacrario ſunt edere? Ita etiam dominus conſtituit iis qui Euangelium annunciant, ut ex Euangelio vivant. Nihil tamen Paulus recepit à Corinthiorum Eccleſia, non quod jure haud deberetur, ſed præcipuè propter infideles, qui ob erogandos ſumptus facile pedem retraherent à limine Euangelii. Tum etiam recriminaretur Apoſtolus à Pſeudapoſtolis, quaſi lucri cauſa verbum prædicaret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

perinde fert objurgari ab eo, cui benefecit. In hoc igitur Paulus abſtinuit ab iis quæ licebant, ut conſuleret Apoſtolicæ libertati, quam in hoc volebat nulli eſſe obnoxiam, ut liberius, ac majore cum authoritate reprehenderet illorum vitia. Mihi ſane non diſplicet Ambroſiana ſententia. Attamen ſi quis mallet hunc locum ad cibos accommodare, mea ſententia, quod ait Paulus: Sed ego ſub nullius adigar poteſtatem, ſic accipi poſſet: Tametſi nonnunquam abſtineam à cibis immolatitiis, aut lege Moſaica vetitis, ut conſulam ſaluti proximi ac profectui Euangelico, tamen animus meus liber eſt, qui ſcit ſibi licere veſci cibis quibuſlibet pro neceſſitate corpuſculi. At pſeudapoſtoli conabantur hoc perſuadere, quoſdam cibos per ſe impuros eſſe, nec abſtinendum per occaſionem, ſed ſemper ab his temperandum, tanquam natura malis, nec aliter quam abſtinemus ab homicidio, & adulterio. Hoc quibus erat perſuaſum, redacti erant ſub alienam poteſtatem, & exciderant ab Euangelica libertate. Solus, quod quidem meminerim, 1. Theophylactus ſententiam inducit ab his omnibus diverſam. Licet veſci quibuſlibet cibis, ſed non expedit immodice. Nam ex luxu naſcitur impudicitia. Hic ſenſus quanquam impius non eſt, tamen mihi non videtur hujus loci Germanus eſſe. Oſtendi quæ me torqueant: veſtræ charitatis erit, me ex his ſcrupulis eximere. EV. Næ tu probe tuo reſpondes nomini. Qui ſic novit proponere quæſtiones, non opus habet alio qui diſſolvat. Sic enim propoſuiſti dubitationem tuam, ut ego dubitare deſierim. Tametſi Paulus in

1. Theophylactus hic Bulgariæ Archiepiſcopus, recentior inter Græcos Theologos, in Euangelia & Paulinas Epiſtolas commentaria edidit, ut plurimum ex Chryſoſtomo contracta.

ce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

epiſtola, quoniam multa ſimul decre-… gere, ſæpe ab uno argumento in aliud devolvitur, & rurſum quod intermiſerat …tit. CH. Niſi vererer, ne vos mea loquacitate avocem à capiendo cibo, & …ederem fas eſſe tam ſacris colloquiis admiſcere quicquam ex profanis autori-bus, proponerem & ipſe quiddam, quod … ie legentem me non torſit, ſed unice delectavit. EV. Imo profanum dici non debet, quicquid pium eſt, & ad bonos mores conducens. Sacris quidem literis … que prima debetur authoritas, ſed ta-men ego nonnunquam offendo quædam … dicta à veteribus, vel ſcripta ab ethni-cis, etiam poëtis, tam caſte, tam ſan-cte, tam divinitus, ut mihi non poſſim perſuadere, quin pectus illorum, cum … ſcriberent, numen aliquod bonum … averit. Et fortaſſe latius ſe fundit ſpi-ritus Chriſti, quam nos interpretamur. Et … ti ſunt in conſortio ſanctorum, qui non … apud nos in catalogo. Fateor affectum … um apud amicos: non poſſum legere … um Ciceronis de Senectute, de Ami-citia, de Officiis, de Tuſculanis quæſtio-nibus, quin aliquoties exoſculer codicem, … venerer ſanctum illud pectus, afflatum cœleſti numine. Contra, cum hos quoſ-dam recentiores lego de republica 1. œco-nomica, aut 2. ethica præcipientes, Deum immortalem quam 3. frigent præ illis, imo … m non videntur ſentire quod ſcribunt, … ego citius patiar perire totum 4. Scotum

1. Oeconomica ſunt, quæ ad rem familiarem pertinent. Componitur ex οἶκος domus & νόμος lex: docet enim œconomia diſpenſationem adminiſtrandæ domus.

2. Ethica Latinis illa Philoſophiæ pars, quæ mores … ſtat. 3. Plauſtra hodie Ethicarum & œconomicarum exſtant: qua-… pleraque ævum haud videbunt. 4. Eſt iſte Joannes Duns Sco-tus, qui primus tot tricas & ſpinas Philoſophicas ſevit. Periit tan-… , diſcipulorum ſtylis confoſſus. Illius ſectæ oppoſita eſt Tho-miſtarum ſecta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cum aliquot ſui ſimilibus, quam libros unius Ciceronis, aut Plutarchi: non quod illos in totum damnem, ſed quod ex his ſentiam me reddi meliorem, cum ex illorum lectione ſurgam, neſcio quomodo, frigidius affectus erga veram virtutem, ſed irritatior ad contentionem. Quare ne vetere, quicquid iſtuc eſt, proponere. CH. Cum plerique libri M. Tullii, quos ſcripſit de Philoſophia, divinitatis quiddam ſpirare videntur, tum ille quem ſenex ſcripſit de Senectute, plane mihi videtur *κύκνειον ἄσμα* 1. quemadmodum Græcis eſt in proverbio. Eum hodie relegi, atque hæc verba, quoniam præ cæteris arridebant, edidici: Quod ſi quis Deus mihi largiatur, ut ex hac ætate repueraſcam, & in cunis vagiam, valde recuſem: nec vero velim quaſi decurſo ſpacio, à calce 2. ad carceres revocari. Quid enim habet hæc vita commodi, quid non potius laboris? Sed non habeat ſane: habet certe tamen aut ſatietatem, aut moleſtiam. Non libet enim mihi deplorare vitam, quod multi, & hi docti, ſæpe fecerunt. Nec me vixiſſe pœnitet, quoniam ita vixi, ut fruſtra me natum non exiſtimem. Et ex vita iſta diſcedo, tanquam ex hoſpitio, non tanquam è domo. Commorandi enim natura diverſorium nobis, non habitandi dedit. O præclarum illum diem, quum ad illud animorum con-

1. Cygnea cantio, refertur inter proverbia Græcanica: convenitque in eos, qui extremâ ſenectute facundiùs ſcribunt. Deductum à cygnis, quos inſtante morte mirandos quoſdam cantus edere tam omnium literis eſt celebratum, quàm nulli vel compertum vel creditum. Martiali:

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ,
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Nec deſunt Philoſophi, qui hujus rei cauſam etiam reddere conantur. affirmantque id accidere, propter Spiritus per collum procerum & anguſtum erumpere laborantes. 2. Proverbialis eſt figura à calce ad carceres: quoties quid à fine ad principium reductum innuimus. Calx enim pro meta & fine. Carceres autem erant repagula quædam unde curſus initium, quæ Græci *βαλβῖδας* appellant: Juxta has linea tendebatur, cui inſiſtebant curſuri. Unde frequentes loquendi formulæ à carceribus ad metam, à metâ ad carceres.

cilium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…ium 1. cœtumque proficiſcar, & cum …hac turba & colluvione diſcedam. Ha…enus Cato. Quid ab homine Chriſtiano …i potuit ſanctius? Utinam talia eſſent …lloquia monachorum omnia, vel cum …cris virginibus, quale fuit illud ethnici …nis colloquium cum ethnicis adoleſcenti…s. EV. Jam aliquis cauſabitur colloquium …ſe confictum à Cicerone. CH. Iſthuc mea …on magni refert, ſive hoc laudis tribuatur …atoni, qui talia ſenſerit, dixeritque: ſi… Ciceroni, cujus animus ſententias tam …vinas cogitatione complexus ſit, cujus …alamus res egregias pari facundia depin…erit. Quanquam equidem arbitror, & …atonem, etiamſi non dixit eadem, ta…nen ſimilia dicere ſolitum in colloquiis. …ec enim tam impudens erat M. Tullius, …t alium 2. Catonem finxerit, quam fue…it: & in dialogo parum meminerit deco…i, quod in primis ſpectandum eſt in hoc …cripti genere, præſertim quum ejus viri memoria 3. recens adhuc hæreret animis …jus ætatis hominum. TH. Vehementer probabile eſt quod narras: ſed dicam quid mihi venerit in mentem, te recitante. Sæpenumero mecum admiratus ſum, quum omnes optent longævitatem, & mortem exhorreant: tamen vix quenquam comperiri tam felicem, non dico ſenem, ſed provectioris ætatis hominem, qui rogatus, an

1. Macrobii verba huc ſpectant. Animarum originem manare de cœlo, inter recte Philoſophantes indubitatæ conſtat eſſe ſententiæ. Et paulo poſt infert: Sic anima virtutes ipſas, conſcientia nobilitatis induitur: quibus poſt corpus evecta, eo unde deſcenderat reportatur: quia nec corporea ſordeſcit, nec oneratur eluvie, quæ pura & levi fonte virtutum rigatur: nec deſeruiſſe unquam cœlum videtur.

2. Eſt hic ille Cato quem cum Scipione & Lælio Cicero colloquentem inducit in dialogo de Senectute. Fuit autem Ciceroni coætaneus: utpote cujus Catilinarias actiones confirmaverit, Mores ejus deſcribit Plutarchus: à puero voce, vultu, adeoque inter ludendum etiam ingenium rigidum & immobile in omni re prætulit. Riſus ei difficulter movebatur. Haud facile ad iram prolabebatur, iratus placari ægrè poterat. 3. Nam bello Cæſariano Uticæ obſeſſus, ipſe ſibi manus intulit: unde & Uticenſis cognominatus. Acta ſunt hæc ævo Ciceronis: qui itidem cum Catone à partibus Pompeii ſtabat.

ſi detur, velit repueraſcere, uſurus per omnia iiſdem bonis ac malis, quæ illi jam contigiſſent in vita, reſponderit idem quod Cato dicit; præſertim ſi recolat animo, quicquid annis retroactis ſeu triſte, ſeu lætum obtigiſſet. Nam frequenter & ſuavium rerum recordatio, vel cum pudore vel cum conſcientiæ moleſtia conjuncta eſt, ut animus ab his etiam recolendis non minus abhorreat, quam à triſtibus. Id opinor nobis indicarunt ſapientiſſimi poëtæ, qui ſcribunt, tum demum animas capi deſiderio corporum relictorum, poſteaquã ex amne 1. Lethæo longa biberint oblivia. VR. Eſt iſthuc profecto dignum admiratione, & mihi quoque compertum in nonnullis. Verum illud quam mihi blandiebatur, Nec me vixiſſe pœnitet! At quotuſquiſque Chriſtianorum ſic moderatur vitam ſuam, ut hujus ſenis vocem ſibi poſſit uſurpare? Vulgus hominum exiſtimat ſe non fruſtra vixiſſe, ſi per fas nefaſque congeſtas divitias relinquant morientes. At Cato ideo non putat ſe fruſtra natum, quod integrum & ſanctum civem præſtiterit reipublicæ, quod incorruptum magiſtratum, quod poſteritati quoque virtutis & induſtriæ ſuæ monumenta reliquerit. Jam illo quid dici potuit divinius? Diſcedo tanquam ex 2. hoſpitio, non tanquam è domo. Hoſpitio tantiſper uti licet, donec hoſpes jubeat exire. E domo ſua nullus facile pellitur. Et tamen hinc quoque ſæpenumero propellit vel ruina, vel incendium, vel alius caſus quiſpiam. Ut horum nihil acci-

1. Nomen fluvii Lethe, quem apud Inferos eſſe Poëtæ tradiderunt: cujus latices, ſi quis guſtaſſet, omnium præteritarum rerum obliviſci voluerunt. Nam ἀπὸ τῆς λήθης, id eſt, oblivione nomen habet.

2. Hoſpites etiam ſumus & peregrini, rectè vita hoſpitio comparata, in quod ad breve tempus divertimus. Naſcimur enim & morimur: & quantillum inter initium & vitæ finem intereſt! divertimus autem uſque dum largitor vitæ inclamet; revertimini filii hominum ad pulverem ex quo creati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dat, tamen ſenio collabens ædificium ad-
nonet eſſe demigrandum. *Nephalius.* Non
ninus elegans eſt quod apud Platonem lo-
quitur Socrates, animam humanam in hoc
orpore velut in præſidio poſitam eſſe, un-
le fas non ſit diſcedere 1. injuſſu impera-
oris, nec diutius in eo immorari, quam
iſum ſit ei qui 2. collocavit. Illud ſigni-
icantius eſt in Platone, quod pro domo
lixerit præſidium: ſiquidem in domo tan-
um commoramur, in præſidio deſtinati
umus functioni, quam nobis delegavit
mperator noſter: abludens à noſtris lite-
is, quæ vitam hominis nunc militiam,
nunc certamen eſſe dicunt. VR. At mihi
quidem oratio Catonis pulchre congruere
idetur cum oratione Pauli, qui ſcribens
. Corinthiis, cœleſtem manſionem, quam
xpectamus poſt hanc vitam *οἰκίαν* vocat, &
οἰκητήριον, hoc eſt domum, ſive domi-
ilium. Cæterum hoc corpuſculum appel-
at tabernaculum, Græce *σκῆνος*. Nam
& qui ſumus, inquit, in hoc tabernaculo,
ngemiſcimus gravati. *Neph.* Nec abludit
ſermone Petri: Juſtum autem, inquit,
rbitror, quamdiu ſum in hoc 4. taber-
aculo, ſuſcitare vos in commonitione;
ertus quod velox eſt depoſitio tabernacu-
i mei. Quid autem aliud clamat nobis Chri-
ſtus 5. quam ut ſic vivamus ac vigilemus,
anquam illico morituri? ſic incumbamus

1. Chriſtianè: *αὐτόχειρ* enim graviter offendit authoritatem Dei, qui ſolus vitæ dominus: ut & ejuſdem bonitatem, cujus tantum beneficium contemnit: & Providentiam, cujus ordinem turbare conatur.

2. Rectè: libenter quippe moriendum eſt: ubi è vita evocat nos Deus.

3. Opponit Paulus 2 Cor. 5. vitam cœleſtem cum terrenâ: & iſtam domui, hanc tabernaculo comparat: alteri æternam manſionem, alteri brevem aſſignans. Tabernacula enim non erant firma ædificia, cum conſtent ex fragili materia & ſolido careant fundamento: ita ut poſt aliquantulum temporis diruantur aut alio transferantur, vel ſponte ruant, non habitationi, ſed brevi commorationi deſtinata.

4. Metaphoricè tabernaculum Petrus 2 Epiſt. 1. pro humano corpore ſumit, quod imbecille & mortale, non tam ad habitandum quàm commorandum, & quidem ad exiguum tempus animæ datum: & quod morte deſtructum per reſurrectionem denuo inſtaurabitur.

5. Matth. 24. Marc. 13. & Lucæ 21.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

honeſtis rebus, tanquam ſemper victuri? Jam illud quum audimus, O præclarum diem! nonne videmur audire Paulum ipſum loquentem, Cupio 1. diſſolvi, & eſſe cum Chriſto? CH. Quam felices ſunt, qui tali animo mortem expectant! Sed in oratione Catonis, quamquam præclara eſt, tamen fiduciam aliquis taxare poſſet, ut ab arrogantia profectam, quam multum oportet abeſſe ab homine Chriſtiano. Proinde mihi nihil unquam legiſſe videor apud Ethnicos, quod aptius quadret in hominem vere Chriſtianum, quam quod Socrates paullo poſt bibiturus 2. cicutam, dixit 3. Critoni: An opera, inquit, noſtra ſit probaturus Deus, neſcio: certe ſedulo conati ſumus, ut illi placeremus. Eſt mihi tamen bona ſpes, quod ille conatus noſtros ſit boni conſulturus. Vir ille ſic diffidit factis ſuis, ut tamen ob animi propenſam voluntatem obtemperandi voluntati divinæ, bonam ſpem conceperit, fore ut Deus pro ſua bonitate boni conſulturus eſſet, quod ſtuduiſſet bene vivere. *Neph.* Profecto mirandus animus in eo qui Chriſtum ac ſacras literas non noverat. Proinde quum hujuſmodi quædam lego de talibus viris, vix mihi tempero, quin dicam: Sancte 4. Socrates, ora pro nobis. CH. At ipſe mihi ſæpenumero non tempero, quin bene ominer ſanctæ animæ Maronis & Flacci. *Neph.* At ego quot vidi Chriſtianos, quam frigide morientes! Quidam fidunt in his rebus, quibus 5 non eſt fidendum:

1. Philipp. 2.

2. Cicuta, herba venenoſa: quâ Athenienſes reos perimebant. Refert verò Ariſtoteles apud Laertium; Magum quendam ex Syria profectum Athenas Socratem multis in rebus reprehendiſſe, violentamque illi mortem futuram prædixiſſe.

3. Crito hic Athenienſis, unus omnium maximè eximio quodam amore Socratis affectus eſt: atque ejus ita curam egit: ut nunquam aliquid ex his, quæ ad ſalutem neceſſaria illi deeſſe pateretur. 4. Certè, ſi ſalus extra Chriſtum, liceret de quibuſdam Ethnicis bene ominari: qui vitæ integritate & honeſtorum morum exemplo multos Chriſtianos poſt ſe reliquerunt. 5. Sanctis nempe, indulgentiis, abſolutionibus; chriſmatibus aliiſque ſuperſtitioſis Pontificiorum dogmatibus: de quibus paulò poſt author.

qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

[..]dam ob conſcientiam 1. ſcelerum & [..]upulos, quibus indocti quidam obſtre[..]nt morituro, pene deſperantes exhalant [..]mam. CH. Nec mirum, eos ſic mori, [..]i per omnem vitam tantum philoſophati [..]t in ceremoniis. *Neph.* Quid iſthuc ver[..]eſt? CH. Dicam, ſed illud etiam atque [..]am præfatus, me non damnare, imo [..]ehementer probare ſacramenta & ritus [..]cleſiæ; ſed quoſdam vel improbos vel [..] ſuperſtitioſos, vel, ut molliſſime di[..]m, ſimplices & indoctos, qui docent [..]pulum hiſce rebus fidere, prætermiſſis [..] quæ nos vere reddunt Chriſtianos. [..]*ph.* Nondum ſatis intelligo quorſum eas. [..]. Faxo ut intelligas. Si vulgus Chriſtia[..]rum ſpectes, nonne 3. prora & puppis [..]æ illis in ceremoniis eſt? in baptiſmo [..]anta religione repreſentantur priſci ri[..] Eccleſiæ? Commoratur infans extra [..]res templi, peragitur 4. exorciſmus, [..]ragitur 5. catechiſmus, ſuſcipiuntur vo[..], abjuratur ſatanas cum pompis & volu[..]atibus ſuis; tandem 6. ungitur, conſi[..]atur, ſalitur, tingitur: datur negocium [..]ceptoribus, ut puerum curent inſtituen[..]m. Illi dato nummo redimunt liberta[..]m. Et jam puer Chriſtianus dicitur, & [..] aliquo modo. Mox rurſus 7. ungitur, [..]ndem diſcit confiteri, ſumit 8. Eucha-

1. Dejiciendus tamen moriturus, ut dolore peccatorum correptus, ſuppliciter Dei miſericordiam exambiat.

2. Superſtitioſæ ceremoniæ in Papatum, lapſu temporis, introductæ, numerum Judaicarum excedunt.

3. Prora & puppis alicui eſt, extra quem quis nihil agit aut omittit. Natum adagium, quod ex utrâque tota navis pendet.

4. Ἐξορκισμοῦ ſive adjurationis formula hæc: Exorcizo te immunde Spiritus in nomine Patris, Filii & Sp. S. [..]exeas & recedas ab hoc famulo Dei: ipſe enim tibi imperat, ma[..]ićte, damnate, qui pedibus ſuper mare ambulavit. Mos hic longe [..]ſt Apoſtolos introductus. 5. Catechiſmus propriè vocis reſonan[..]. Impropriè rerum ſacrarum inſtitutio, vivâ voce tradita. 6. Vi[..]ntur Pontificii pleroſque Baptiſmi ritus à Chriſti ceremoniis mu[..]o ſumſiſſe, quas is uſurpavit in ſanatione muti & cæci. Marc. 7. [..]7. Baptizatorum unctio, olim in Eccleſiis recepta, non pro pecu[..]ri habita eſt ſacramento, ut hodie à Pontificiis, Eccleſiaſticæ au[..]oritati ſolummodo innixa. 8. Admodum imprudenter tempore [..]ypriani infantes accepto Baptiſmo ad Euchariſtiam admittebantur,

riſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

riſtiam, conſueſcit quieſcere diebus feſtis, audire ſacrum, jejunare nonnunquam, abſtinere à carnibus. Et hæc ſi ſervat, habetur abſolute Chriſtianus. Ducit uxorem, accedit aliud ſacramentum: initiatur ſacris, rurſus ungitur & conſecratur, mutatur veſtis, dicuntur preces. Atque hæc quidem omnia, quod fiunt, 1. probo: ſed quod hæc fiunt magis ex conſuetudine, quam ex animo, non probo: quod nihil aliud adhibetur ad Chriſtianiſmum, vehementer improbo. Siquidem magna pars hominum dum his fidit, nihilo ſecius interim per fas nefaſque congerit opes, ſervit iræ, ſervit libidini, ſervit livori, ſervit ambitioni: ſic tandem venitur ad mortem. Hic rurſus ceremoniæ paratæ. Adhibetur 2. confeſſio ſemel atque iterum, additur unctio, datur Euchariſtia, adſunt cerei ſacri, adeſt crux, adeſt aqua ſacra, adhibentur indulgentiæ; expromitur, aut illic etiam emitur morienti diploma 3. Pontificis; ordinantur 4. parentalia magnifice celebranda, fit rurſus 5. ſtipulatio ſolennis, adeſt qui clamet ad aurem morientis, imo nonnunquam occidit ante tempus, ſi contingat, ut ſæpe fit, vocalior, aut bene potus. Hæc ut recte adhibentur, præſertim quæ nobis tradidit Eccleſiaſtica conſuetudo, ita ſunt alia quædam reconditiora, quæ nobis hoc præſtant, ut cum alacritate ſpiritus, ut cum Chriſtiana fiducia migremus hinc.
EV. Pie tu quidem iſta vereque concionaris, ſed interim nullus admovet manum

1. Itane? hæc probantur.

2. Origo auricularis confeſſionis ad Epiſcopos poſt Decianam perſequutionem anno 253. refertur: ut lapſos hâc perſequutione ab hæreſi Novatianorum averterent: utque minora patrarentur delicta: cum ob eorum verecundiam, qui hæc enunciabant, tum ob curam ſeveritatemque judicum ſuper hâc re conſtitutorum. Non perpetuæ tamen id neceſſitatis cum Nectario Orientis Epiſcopi judicarunt. Hodierna Pontificiorum confeſſio conſcientiæ tyrannis. 3. à διπλόω duplico: quod diploma in duas plicas contracta geſtaretur: ne ſigillum corrumperetur. 4. Sacrificia pro mortuis. 5. Verborum conceptio, quibus interrogatus, facturum ſe quod interrogatus eſt, reſpondet.

cibis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

is. Caveat quiſque ne ſe fallat. Ego præ-
ſi, nihil expectandum præter ſecundas
enſas, eaſque ruſticanas, ne quis ſibi
omittat Phaſides aves, aut attagenas,
t Attica 1. bellaria. Hæc amoveto, puer;
quod reſtat, apponito. Videtis non
copiæ, ſed inopiæ noſtræ cornu. Hic
proventus hortulorum quos vidiſtis. Ne
rcite, ſi quid arridet. TI. Tanta varie-
s eſt, ut vel ipſo recreemur aſpectu.
v. Atqui ne plane contemnatis frugalita-
m meam, hæc patina exhilaraſſet Hila-
onem 3. monachum Euangelicum, co-
itatum vel centum monachis illius ſeculi.
ulo 4. vero atque 5. Antonio, vel
enſtruus commeatus eſſe potuiſſet. TI. I-
o nec Petrus ille princeps 6. Apoſtolo-
m faſtidiſſet, opinor, cum apud Simo-
m 7. coriarium diverſaretur. EV. Imo
c Paulus, opinor, cum coactus egeſtate
ſutoriam nocturnis 9. horis exerceret.
1. Debemus benignitati divinæ. Sed ego
alim eſurire cum Petro ac Paulo, modo
uod deeſſet corporis alimoniæ, abunda-
t in delicias animi. EV. Imo diſcamus à
aulo, & abundare, & penuriam pati.
um deerit, gratias agamus Jeſu Chriſto,
ui nobis ſuppeditet & frugalitatis & pa-
entiæ materiam. Quum ſupererit, gra-
as agamus illius munificentiæ, qui nos

1. Ita magnæ lautitiæ dictæ: ut & res majorem in modum ſuavis.

2. Ἀμαλθείας κέρας rerum omnium abundantia. Jupiter adultus Nymphis Cretenſibus cornu alterum Amaltheæ capræ, cujus lacte erat educatus, in officii præmium dedit: adjiciens hanc facultatem; ut, quicquid optaſſent, ex eo largiter pullularet.

3. Clarus eremita in Syriâ.

4. Primus hic anachoeta in latebris ſolitariam vitam egit. 5. Antonius itidem eremita auli coætaneus. 6. Rectè ſi princeps pro primo: ut etiam Patribus umta hæc vox. Non enim ſupra coapoſtolos aut Eccleſiam prinpatum monarchicum habuit: ſed inter primos Apoſtolos etrus fuit. 7. Simon deſignat dicto audientem. Hic habiabat Joppe in domo proximâ mari, in cujus ſolario Petrus pertum cœlum & deſcendens illud vas vidit. Actor. 10. 8. Non uod Paulus ſutor fuit: erat enim tabernaculorum confector. Act. 8. Sutoriam tamen exercuit, quia tabernacula iſtius temporis ut lurimum ex pellibus ſuebantur. 9. Teſtatur id de ſe Paulus. 1 Theſ. . 9. & 2 Theſſ. 3. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſua liberalitate invitet ac provocet ad amorem ſui: ac modice parceque fruentes iis, quæ largiter præbuit divina benignitas, pauperum memores ſimus, quibus Deus deeſſe voluit quod nobis ſupereſt, ut utriſque per alteros ſit occaſio virtutis. Siquidem nobis largitur, unde ſubvenientes egeſtati fraternæ, miſericordiam 1. ipſius promereamur: & illi noſtra liberalitate recreati, gratias agunt Deo pro bona mente noſtra, noſque 2. precibus ſuis illi commendant. Et recte venit in mentem. Heus, puer; dic uxori, ut ex aſſis, quæ ſuperant, mittat Gudulæ noſtræ. Eſt vicina quædam gravida, tenui fortuna, ſed animo beatiſſima. Maritus nuper deceſſit, homo profuſus & ignavus, qui nihil uxori reliquit præter liberorum gregem. TI. Chriſtus juſſit dare 3. omni petenti: id ſi facerem, intra menſem ipſi mihi mendicandum eſſet. EV. Opinor Chriſtum ſentire de his qui petant neceſſaria. Nam qui petunt, imo qui flagitant, vel extorquent potius magnas ſummas, quibus extruant cœnationes 4. Lucullianas, 5. aut, quod pejus eſt, quibus alant luxum ac libidinem ſuam, iis negare, quod petunt, eleemoſyna eſt: imo rapina eſt largiri male uſuris. quod debebatur præſenti neceſſitati proximorum. Vnde mihi videntur vix excuſari poſſe à peccato capitali, qui ſumptibus immodicis aut exſtruunt, aut ornant monaſteria ſeu templa, quum interim tot viva Chriſti templa fame periclitentur, nuditate horreant, rerumque neceſſariarum

1. Redolet id Pontificium dogma: non enim eleemoſynis miſericordiam divinam promeremur. Quamquam Deus cumulatiſſimè reddit, quæ ipſius nomine in pauperes elargimur.

2. Exemplum in flentibus viduis. Act. 9. v. 39.

3. Non ſtatim tenemur noſtra indigentibus dare. Ex ordine enim ſuccurrere aliis debemus, iis quæ ſuperfluunt. 1 Cor. 8. 13. Secundum autem diverſos caſus diverſimodè proximo ſuccurrendum: nempe extremè indigenti ex neceſſariis ad ſtatum: graviter ex neceſſariis ad decentiam ſtatus: communi modo laboranti ex ſuperfluis ad illam decentiam. 4. Cenatio, locus eſt ubi cenatur. 5. Lucullus, immenſis opibus bello quæſitis ſumtuoſiſſimas cœnationes & domos exſtruxit. Mente tandem captus eſt.

inopia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nia diſcrucientur. Quum eſſem apud Bannos, vidi tumbam 1. divi Thomæ gemis innumeris ſummique precii onuſta, præter alia miracula divitiarum. Ego nim iſta quæ ſuperflua ſunt, elargiri in uſ pauperum, quam ſervare ſatrapis aliquando ſemel omnia direpturis; ac tumbam ornare frondibus ac floſculis: id opinor gratius eſſet illi ſanctiſſimo viro. Cum eſſem apud 2. Inſubres, vidi monaſterium quoddam ordinis Carthuſiani non ita procul 3. à Papia: in eo templum eſt, intus ac foris, ab imo uſque ad ſummum, candido marmore conſtructum, & fere quicquid rerum, marmoreum eſt, velut altaria, columnæ, tumbæ. Quorſum autem attinebat tantum pecuniarum effundere, ut pauci monachi ſolitarii canerent in templo marmoreo? quibus ipſis templum hoc oneri eſt non uſui, quod frequenter infeſtentur hoſpitibus, qui non ob aliud eo ſe conferunt, niſi ut ſpectent templum illud marmoreum. Atque illic cognovi, quod ſtultum eſt, illis legata in ſingulos annos tria millia ducatorum in ſtructuram monaſterii. Sunt, qui putent eſſe nefas, eam pecuniam in pios uſus avertere, præter mentem teſtatoris: maluntque demoliri, quod ſtruxerint, quam non ædificare. Hæc quo-

1\. Tumba locus ſub terra concavus: unde & pro ſepulchro concavo.

2\. Ciſalpinæ Galliæ populi.

2\. Conſtruxit id Joannes Galeacius Vicecomes in formam crucis. Habet autem teſtudinem intrinſecus & forinſecus columnatam; tectum plumbeum, cum gemino etjam columnarum ambulacro, quod circum ædem extrinſecus ducitur. Frons præſertim niveo marmore tota obtecta, ſtatuis ita ſolidè ornata, ut nihil ad majeſtatem addi poſſit. Sacella in templo plurima ac nitidiſſima: arcus, quos vaſtiſſimæ è lapide columnæ fulciunt, picturis illuſtrati. Chorus ad ſtuporem magnificus. Humus varia marmore loricata. Subſellia affabre ſegmentata. Parietes marmorum cruſtis operti, verſicoloribus columnis interpoſitis variantur. 3. Quinque nempe milliaria. Papia autem, Italis Pavia, à nomine cognomine veteribus Ticinum urbs magnifica, amœniſſima. In illius campis famoſo prælio victus Franciſcus primus Rex Galliæ. 4. Teſtator, teſtamenti conditor. Legavit autem ſummam hanc monaſterio huic Cartuſianorum dictus Galeatius primus Inſubrum dux.

niam

niam inſignia ſunt, viſum eſt commemo-
rare: quanquam ſunt paſſim in templis no-
ſtris exempla permulta ſimilia. Hæc mihi
videtur ambitio, non eleemoſyna. Divites
ambiunt ſibi monumentum in templis, i
quibus olim nec 1. divis locus erat: Cu-
rant ſe ſculpendos ac pingendos, additis e
jam nominibus ac beneficii titulo: atqu
hiſce rebus bonam templi partem occu-
pant, olim opinor poſtulaturi, ut ipſoru
cadavera in ipſis reponantur altaribus. Di-
cet aliquis; An horum munificentiam ex-
ſtimas rejiciendam? Nequaquam, ſi tem-
plo Dei dignum ſit, quod offerunt. Sed eg
ſi ſacerdos aut epiſcopus eſſem, hortare
craſſos illos aulicos, aut negociatores, u
ſi vellent ſua peccata redimere apud Deum
iſta clanculum effunderent in ſubſidium eo-
rum, qui vere pauperes ſunt. Iſti putan
perire pecuniam, quæ ſic fruſtulatim, &
clanculum in præſentem egeſtatem te-
nuium ſublevandam diſſipatur, cujus nul-
lum extet apud poſteros monumentum
Ego puto nullam melius collocari ea, quan
ipſe Chriſtus ſibi vult imputari 2. certiſſi-
mus debitor. TI. An non putas recte col-
locari, quod datur monaſteriis? EV. E
his darem nonnihil, ſi dives eſſem, ſed da
rem ad neceſſitatem, non ad luxum: tum
his, inter quos ſentirem vigere ſtudium
veræ religionis. TI. Multi judicant non
admodum belle collocari, quod datur iſti
mendicis publicis. EV. Et iſtis nonnihi
dandum eſt aliquando, ſed cum delectu.
At mihi conſultum videatur, ſi ſingulæ ci-
vitates ſuos alerent, nec ferrentur errones
huc & illuc circumcurſitantes, præſertim
validi,

1. Sæculo enim quarto demum Divi in templa introducti & imagines hic & alibi in oratoria Chriſtianorum. Sed id à ſanioribus tum temporis maximoperè improbatum.

2. Reſpicit ad verba Chriſti author Matth. 25.

validi, quibus opus 1. ſuppeditandum ſentio potius, quam pecuniam. TI. 2. Quibus igitur potiſſimum dandum cenſes, 3. quantum, & quatenus? EV. Hoc mihi ad unguem deſcribere difficillimum ſit. Primum animum 4. adeſſe oportet, qui cupiat omnibus ſubvenire. Deinde pro mea tenuitate, quod poſſum, impertio, quoties ſeſe offert occaſio: præſertim 5. his, quorum & paupertas & integritas mihi nota eſt: hortor & alios ad beneficentiam, ſi me defecerint facultates. TI. Sed permittiſne nobis hic in tuo regno libere loqui? EV. Imo liberius quam ſi domi veſtræ ſitis. TI. Non probas in templis ſumptus immodicos; & has ædes multo minoris ædificare poteras. EV. Equidem arbitror, has intra mundiciem conſiſtere, aut, ſi mavis, elegantiam: certe abſunt à luxu, ni fallor. Ædificant magnificentius, qui 6. mendicato vivunt. Et tamen hi ipſi horti mei qualesquales

1. Laudandus ſane mos eſt, qui in aliquibus Hollandiæ locis obtinet: ubi errones iſti per publicos lictores è compitis apprehenduntur: & alicubi etjam in ergaſtula ſeclusi artem manuariam quampiam edocentur. 2. Dandum indigentibus, qui ſe ipſos non ſuſtentant. 3. Pro generali regula debet haberi, ne parcè eleemoſynas erogemus, ſed potius copiosè. Menſura itidem largitionis noſtræ in communi pendet ex menſura benedictionis Dei erga nos in rebus externis. Hic & diligenter ſpectandum, quid pietas & charitas dictare ſolet optimis Chriſtianis, ut vel paria faciamus, ſi pares habeamus facultates, vel ſecundum proportionem æquam. Id quoque certum eſt omnibus & ſingulis multo plus in iſtiuſmodi pios uſus eſſe exponendum, quàm in voluptates inſumant. Quantum autem hic & nunc ſit largiendum, id non niſi ex prudenti circumſtantiarum omnium conſideratione poteſt definiri. 4. Dandum quippe eſt, ex affectu charitatis & miſericordiæ fraternæ. Ex officii conſcientiâ humili coram Deo, non ex ambitione inanis gloriæ coram hominibus. 5. Recte Ameſius, ex quo etiam alia hæc deprompta: Cæteris paribus, ſuccurrendum majori & graviori neceſſitati potius, quam minus gravi. Et in ſimili neceſſitate, præferendi ſunt illi, in quibus plures dilectionis rationes dignoſcuntur: ut conjunctiores minus conjunctis, domeſtici fidei infidelibus, meliores minus bonis, utiliores eccleſiæ vel reipublicæ minus utilibus. Quamvis verò diligentia adhibenda, ut potius bonis quam malis ſuccurramus: præſertim ſi veriſimile ſit eleemoſynam noſtram futuram illis materiam vel inſtrumentum Deum glorificandi, iſtis autem occaſionem peccandi; non tamen idcirco curioſe inquirenda ſunt pauperum peccata: quia charitas non facile cogitat malum. 6. Proculdubio deſignat Monachos ordinis mendicantium: quorum ſuperba monaſteria & ſumptuoſiſſima ædificia ubique videre eſt.

ſunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſunt, vectigal pendunt egenis: & quotidie ſumptibus aliquid detraho, in me meoſque frugalior, quo poſſim eſſe in pauperes munificentior. TI. Si iſtum animum obtinerent omnes, permulti melius haberent, quos nunc egeſtas gravat indignos: & ex adverſo multi minus eſſent obeſi, digni quos egeſtas doceat ſobrietatem ac modeſtiam. EV. Fortaſſe ſic res habet. Sed vultiſne ut hæc inſipida bellaria re quapiam ſuavi condiamus? TI. Plus ſatis eſt deliciarum. EV. At ego hinc depromam, quod ne ſaturi quidem faſtidiatis. TI. Quid eſt? EV. Codex eſt Euangeliorum, ut, quod lautiſſimum habeo, vobis depromam in fine convivii. Recita, puer, ab eo loco, ubi proxime deſtitiſti. *Puer.* Nemo 1. poteſt duobus dominis ſervire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Non poteſtis Deo ſervire, & 2. mammonæ. Ideo dico vobis, ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori quid induamini. Nonne anima plus eſt quam eſca, & corpus plus quam veſtimentum? EV. Redde codicem. In hoc loco mihi Jeſus Chriſtus videtur bis idem dixiſſe. Etenim pro eo quod prius dixit, odio habebit, mox ponit, contemnet: & pro eo quod prius poſuerat, diliget, mox vertit, ſuſtinebit: commutatis perſonis exiſtit eadem ſententia. TI. Non ſatis aſſequor quid velis. EV. Demonſtremus igitur ratione mathematica, ſi videtur. In priore parte pro uno pone *A*, pro altero *B*: rurſus in poſteriore pro uno pone *B*, pro altero *A*,

1. Locus Matth. 6. v. 24, 25.

2. Mammona ſive Mamona, vox Hebræa, vel potius, ut vult Hieronymus, Syriaca, deſcendens ex Hebræa, idem quod Græcis πλοῦτος, divitiæ vel lucrum omniaque ad rem nummariam pertinentia. Mammona, ait Auguſtinus, apud Hebræos divitiæ appellari dicuntur: congruit & Punicum nomen, nam lucrum Punicè Mamon dicitur. Vide paulo poſt.

verſo

rſo ordine. Aut enim *A* odio habebit,
B diliget: aut *B* ſuſtinebit, & *A* con-
mnet. Nonne hic palam eſt, *A* bis odio
beri, & *B* bis diligi? TI. Perſpicuum
. EV. Atqui hæc conjunctio, *aut*, præ-
rtim repetita, habet 1. emphaſim ſen-
ntiæ contrariæ, aut certe diverſæ. Alio-
i nonne abſurde diceretur, Aut Petrus
e vincet, & ego cedam, aut ego cedam,
Petrus me vincet? TI. Lepidum, ita
e Deus amet, 2 ſophiſma. EV. At tum
mum mihi videbitur lepidum, ſi hoc
: vobis didicero. TH. Animus ſomniat
parturit mihi neſcio quid: ſi jubetis,
iicquid eſt, proferam in medium, vos
itis vel oniropoli 3. vel 4. obſtetrices.
v. Quanquam vulgo mali ominis habetur
mniorum meminiſſe in convivio, & pa-
m ſit verecundum coram tot viris fœtum
iti, tamen nos iſtud ſomnium, ſive mavis
rtum animi tui, libenter excipiemus.
H. Mihi videtur in hoc ſermone res com-
utari potius, quam perſona. Et hanc vo-
m, unum & unum, non referri ad *A* &
, ſed utraque pars refertur ad utrumli-
t, ut utrumcunque delegeris, ei jam op-
onatur, quod ſignificatur per alterum.
uaſi dicas: aut excludes *A*, & admit-
s *B*: aut *A* admittes, & excludes
. Hic videtis manente perſona, rem eſſe
anſlatam. Atque hoc ita dictum eſt de
A, ut nihil referat, ſi idem enuncies de
, hoc pacto: aut *B* excludes, & admittes
A; aut admittes *B*, & excludes *A*. EV. Sa-
e argute tu quidem 5. problema no-
is explicuiſti, neque quiſquam mathema-

1. Ἔμφασις figura, quâ latens aliquid ex aliquo dicto eruitur. Duo ejus genera; alterum quod plus ſignificat quam dicit: alterum, quod etiam id, quod non dicit.

2. Σόφισμα oratio ita compoſita ut vera eſſe videatur.

3. Oniropoli, dicuntur conjectores ſeu ſomniorum interpretes, Græcis ὀνειροπόλος ab ὄνειρος ſomnium & πολέω verſo.

4. Obſtetrix ita dicta, quod obſiſtat dolori vel certè pignori, ne, laxatis uteri genitalibus clauſtris, in terram defluat.

5. πρόβλημα propoſitio interrogationem habens.

ticus

ticus melius depinxiſſet 1. in pulvere. *Soph.* Illud me magis movet, quod prohibet eſſe ſolicitos de craſtino, quum Paulus ipſe 2. laborarit manibus, victus parandi cauſa, atque idem acriter increpet ocioſos, & ex alieno vivere gaudentes, admonens ut laborent, ac manibus operentur quod bonum eſt, ut ſit unde tribuant aliquid neceſſitatem patienti. An non pii ſanctique labores ſunt, quibus maritus tenuis alit uxorem ſibi chariſſimam, dulceſque liberos? TI. Iſta quæſtio, mea ſententia, variis modis diſſolvi poteſt. Primum, ut ad illa tempora potiſſimum pertineat. Apoſtolis ob Euangelii prædicationem late vagantibus eximenda erat ſolicitudo victus undecunque ſuppeditandi, quibus non vacabat opera manuaria cibum quærere, præſertim cum nullam artem ſcirent, præter piſcationem. Nunc alia ratio temporum eſt, & ocium amplectimur omnes, laborem fugimus. Altera diſſolvendi ratio eſt: Chriſtus 3. non interdixit induſtriam, ſed ſolicitudinem. Et ſolicitudinem intelligit juxta vulgarem hominum affectum, qui nulla de re magis anxii ſunt, quam de parando victu, ut omnibus rebus omiſſis, hoc ſolum agant, huic uni curæ ſint addicti. Id propemodum indicat ipſe dominus, cum negat eundem duobus dominis ſervi-

1. Ita ſummus Mathematicus Archimedes in pulvere deſcribens formas Geometricas, ab ignaro milite captis Syracuſis, eſt interfectus.

2. Verba Pauli extant 2 Theſſ. 3. 8. 11. 12. Neque gratis panem edimus acceptum à quoquam ſed cum labore & ærumna nocte dieque operantes, ne cui veſtrum oneri eſſemus. Et paulo poſt. Audivimus quoſdam ambulare inter vos inordinatè, nihil agentes; ſed inaniter satagentes. Iis autem qui ſunt iſtiuſmodi mandamus & precamur per dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ut cum quiete operantes, ſuo pane veſcantur.

3. Chriſtus citato loco taxat eos, 1. qui ſicut gentes divitiis per fas & nefas inhiant, in iiſdem ſummum bonum conſtituentes, quaſi ad hanc vitam ſolum creati. 2. Qui ſolicitudinibus ſe & alios turbant. 3. qui non primum regnum Dei quærunt, ſed propter opes negligunt vel abjiciunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

poſſe. Servit 1. enim qui toto pectore
addictus eſt. Præcipuam igitur curam vult
eſſe Euangelii propagandi, non ſolam. Ait
enim: Primum quærite regnum Dei, &
hæc adjicientur vobis. Non dicit ſolum,
quærite, ſed, primum quærite. Cæterum
in voce *Craſtini*, puto hyperbolen 2. eſſe,
quum ſignificet, in longinquum; qui mos
eſt avaris hujus mundi, ut poſteris etiam
quæ parent & quærant. EV. Accipimus
tuam interpretationem: ſed quid ſibi vult,
quod ait, Ne ſoliciti 3. ſitis animæ veſtræ,
quid edatis. Corpus veſte tegitur, at non
cibo anima. TI. Animam 4. ut opinor,
hic vitam appellat. Ea periclitatur, ſi cibum
ſubduxeris: non item, ſi veſtem detraxe-
ris quæ magis datur pudori, quam neceſ-
ſitati. Et ſi quem affligit nuditas, non ſta-
tim occidit: at inedia certiſſima mors eſt.
EV. Non ſatis video, quo modo cohæreat
cum hac ſententia, quod adjecit: Nonne
anima plus eſt quam eſca? & corpus plus
quam veſtimentum? Nam ſi vita magni
pretii eſt, tanto magis advigilandum ne
pereat. TI. Hoc argumentum non adimit
nobis ſolicitudinem, ſed auget. EV. At non

1. Hinc Paulus avaritiam vocat ſervitutem ſeu cultum Idolorum. Et certè ſervus eſt divitiarum 1. Qui haud contentus partis, ſic eadem accumulare nititur: ut eo nomine flocci pẽdat divina. 2. Qui opes amplectitur, ut malit Euangelii quam opum detrimentum pati. 3. Qui iiſdem inſtar Sardanapali aut Luculli abutitur. Servus ergo quis eſſe poteſt divitiarum, in acquirendo, [...]tio, diſpenſando. 2. Hyperbole Latinis Superjectio eſt, ſecundum Rhetoricam oratio augendo vel minuendo ſuperans fidem. 3. Hunc locum tam Auguſtini tempore, ut & hodie Monachi explicabant, quaſi omnis labor eſſet prohibitus. De [...]etis idem Pater ſcribit, quod contenderint ſic precibus in[...]um, ut Monacho non liceat ſuſtentandæ vitæ cauſa laborare. [...] ubi injuncta ſecura pigritia aut ſupina negligentia? Manda[...] cura laboris & prudentiæ, ne Deus tentetur, ſollicitudo au[...] de eventu vetita. Notandum ergo quod non dicat, nolite la[...]e, ſtudium & diligentiam adhibere, ſed eſſe ſolliciti. 4. Ver[...] Chryſoſtomi ſunt: Quia homo conſtat animâ & corpore, ideo [...]ſque in hâc ſententiâ fit mentio. Et licet anima in ſe alimentis non indigeat: tamen, ut in corpore maneat, opus ipſi eſt alimentis [...]pore ſumtis. Auguſtini verò & hoc loco Eraſmi explicatio ſim[...]r eſt, vocabulo animæ, juxta Scripturæ phraſin, vitam intel[...]s. Matth. 10. 39. Qui amat animam ſuam, perdet eam.

hoc

hoc ſentit Chriſtus, quod interpretaris, ſed hoc argumento nobis addit fiduciam de patre. Si pater benignus gratis, & de ſuo dedit id quod carius eſt; etiam adjiciet id quod vilius eſt. Qui dedit 1. animam, non negabit alimoniam: qui dedit corpus, adjiciet alicunde veſtem. Illius igitur benignitate freti, non eſt quod diſcruciemur ſolicitudine curaque rerum infimarum. Quid igitur ſupereſt, niſi ut utentes hoc mundo, tanquam non utamur, totam curam ac ſtudium noſtrum transferamus in amorem rerum cœleſtium, atque rejecto 2. mammona, imo toto 3. Satana cum omnibus ſuis 4. præſtigiis, uni Domino toto & alacri pectore ſerviamus, qui non deſtituet filios ſuos. Sed interim nullus attingit bellaria. His certe cum gaudio veſci licet, quæ non magna cura nobis domi proveniunt. TI. Abunde ſatisfactum eſt corpuſculo. EV. Vellem equidem & animo. TI. Atque uberius etiam animo. EV. Hæc igitur tolle, puerr; ac 5. labrum appone. Lavemus, amici; ut ſi quid forte commiſſum eſt in hoc convivio, purgati canamus 6. hymnum Deo. Perficiam, ſi videtur, quod cœperam ex 7. Chryſoſtomo. TI. Rogamus. EV. Gloria tibi, do-

1. Poteſt vocabulo ψυχῆς hæc etiam commonefactio, ſecundum Chemnitium, intelligi: Homines quando de animâ ſoliciti ſunt, tantum curare plerunque quid edent & bibent, quæ belluina eſt ſolicitudo: cum longè alia cura eſſe debeat, ſi de anima ſoliciti ſumus ut recte ei proſpiciatur.

2. Hamon Hebræis cujuſlibet rei multitudo: uſurpatur etiam pro divitiis. Mammon vero per *mem* in Scriptura non legitur: ſed Syriaca lingua, ut theſauros peculiari dictione deſignaret, ex Hamon fecit Mamon, addito in fine aleph, inde apud Euangeliſtas Mamona. Vide Paulo ſuperius. 3. Satan ſeu Satanas, id eſt adverſarios, ſic κατ᾽ ἐξοχὴν diabolus ſeu Princeps malorum Angelorum dictus. 4. Præſtigiæ, vanæ & fallaces rerum ſpecies. 5. Labrum vas patens, accommodum ad lavandum. 6. Hymnus ſacra cantio in laudem Dei. Moris erat poſt eſum agni Paſchalis canere hymnum: dicebaturque is Euchariſticus. Jubentur etiam fideles Epheſ. 5. 19. Coll. 3. 16. hymnos, pſalmos & cantiones ſpirituales Deo occinere. 7. Chryſoſtomus ſive Aureum Os, dictus Joannes Antiochenus, Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ob eloquentiæ admirandam venuſtatem.

mine;

me; gloria tibi, ſancte; gloria tibi, rex; quoniam dediſti nobis eſcas: imple nos gaudio & lætitia in Spiritu ſancto, ut inveniamur in conſpectu tuo acceptabiles; nec confundamur, quando reddes unicuique ſecundum opera ſua. *Puer.* Amen. TI. Profecto pius & elegans eſt hymnus. EV. Hunc divus Chryſoſtomus non dedignatur etiam interpretari. TI. Quonam loco? EV. In Matthæum, homilia (1) LVI. TI. Non committam quin hodie legam. Sed illud unum interim ex te cupio diſcere, cur ter optatur Chriſto gloriam, idque triplici cognomine, domini, ſancti, & regis? EV. Quoniam illi debetur omnis gloria. Sed his triplici nomine potiſſimum eſt glorificandus. Quod ſuo ſacro ſancto ſanguine redemerit nos à tyrannide diaboli, ſibique aſſeruerit, unde & dominum illum vocamus. Deinde, quod non contentus gratis condonaſſe nobis omnia peccata, per Spiritum ſuum contulit nobis & juſtitiam ſuam, ut ſectemur ea quæ ſunt ſanctimoniæ. Atque ob id ſanctum eum vocamus, quod ſit ſanctificator omnium. Postremo, quod ab eodem ſperamus præmium regni cœleſtis, ubi ille jam ſedet ad dexteram Dei patris; & hinc nobis rex dicitur. Atque hanc totam felicitatem illius in nos gratuitæ bonitati debemus, quod pro domino, vel tyranno potius, 2. diabolo, dominum habemus Jeſum Chriſtum: pro immunditia & ſordibus peccatorum, innocentiam ac ſanctimoniam: pro 3. gehenna, gaudia vitæ cœleſtis. TI. Pia

1. ὁμιλία ſermo ad populum, ab ὁμιλέω colloquor. Homiliarum nomine conciones Patrum fere inſigniuntur.

2. Diabolus vox origine Græca generaliter pro calumniatore; ſpecialiter pro Spiritu Malo, quod electos apud Deum calumnietur; ſpecialius pro Principe malorum Angelorum uſurpatur.

3. Gehennæ vocabulum Hebraicum, compoſitum ex Ge & Hinnom, id eſt vallis Hinnom locus Hieroſolymæ vicinus, ubi olim Judæi Molecho filios ...ebant, horrendâ immanitate. Accipitur autem hoc loco, ut & ...ſime à Chriſto, pro reproborum ſupplicio & cruciatus æterni ... Hæc ſignificatio communis & vulgo nota fuit tempore Chriſti, ...que in antiquiſſimis Judæorum libris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

profectò ſententia. EV. Quoniam nunc primum vos hic accepi convivio, non dimittam vos abſque xeniis 1. ſed talibus, qualis fuit apparatus. Heus, puer; profer apophoreta 2. noſtra. Sive ſortiri placet, ſive ſibi quiſque malit deligere, minimum refert; ejuſdem fere precii ſunt omnia, hoc eſt, nullius. Non enim ſunt ſortes 3. Heliogabali, ut huic obveniant equi centum, 4. illi totidem muſcæ. Sunt libelli quatuor, horologia duo, lucernula, & theca cum calamis 5. Memphiticis. Hæc arbitror magis convenire vobis, quam 6. opobalſamum, aut 7. dentifricium, aut ſpeculum, ſi vos novi ſatis. TI. Adeo bella ſunt omnia, ut nobis difficilis ſit electio: ipſe magis pro tuo arbitratu diſtribuito; ſic gratius etiam erit quicquid obtigerit. EV. Hic libellus in 8. membranis habet proverbia Salomonis: ſapientiam docet, & auro pictus eſt, quod aurum habeat ſapientiæ ſymbolum. Hoc dabitur cano noſtro, ut juxta doctrinam euangelicam, habenti ſapientiam detur ſapientia, & exuberet. TI. Certe curabitur ut minus egeam. EV. Sophronio congruet 9. horologium, huc ex extrema 10. Dalmatia profectum, ut vel ſic 11. commendem munuſcu-

1. Xenia, munuſcula quæ dantur hoſpitibus aut amicis.

2. Apophoreta quæ dantur in fine conviviorum auferenda, ſi cui videatur.

3. Notum eſt portentoſum id monſtrum Antoninus Varius, poſt Heliogabalus dictus, à ſacerdotio Dei Heliogabali, cui Romæ, teſte Lampridio, templum in eo loco conſtituit, in quo prius ædes Orci fuit, quem è Syria ſecum advexit.

4. Verba Ælii Lampridii ſunt: Sortes convivales ſcriptas in cochlearibus habuit tales, ut alius exhiberet decem camelos; alius decem muſcas; alius decem libras auri; alius decem plumbi; alius decem ſtruthiones; alius decem ova pullina. 5. Calami Memphitici probatiſſimi ad ſcribendum. Memphis autem nobiliſſima Ægypti urbs, ubi & olim pretioſiſſima papyrus confecta. 6. Succus Balſami. Arbor ipſa balſamum, quæ inciſa oſſeis cultellis, ſuccum deſtillat eximiæ ſuavitatis, quem opobalſamum (ὀπὸς ſuccus) dicunt. 7. Dentifricium medicamentum poliendis extergendiſque dentibus comparatum, & in pulviſculum ſolutum. 8. Membrana pro quavis tenuiori pellicula accipitur. Membranæ etiam dicuntur chartæ pergamenæ, ex pellibus animalium factæ. 9. ὡρολόγιον inſtrumentum, quo horæ deſignantur, ab ὥρα tempus, hora, & λέγω dico. 10. Dalmatia Illyrici pars. 11. Sic eſt: magis illa juvant non tantum quæ pluris emuntur, ſed longè petuntur. Nam quod rarum carum eſt.

lum

in meum. Novi enim, quam ille ſit parcus
mporis, quam nullam omnino portio-
m rei precioſiſſimæ ſinat abire ſine fru-
ctu. *Soph.* Imo pigrum admones diligen-
tiæ. EV. Hic libellus habet in membranis
Evangelium ſecundum Matthæum: gemma
i merebatur, niſi nullum eſſet illi ſcri-
m aut theca charior, quam pectus ho-
nis. Illic igitur recondito, Theophile,
o magis hoc ſis, quod diceris. TH. Effi-
m, ne prorſus male collocaſſe videaris
m munus. EV. Hic ſunt epiſtolæ Pauli,
s tu libenter tecum circunfers, Eulali;
Paulum ſemper habere ſoleas in ore:
haberes in ore, niſi eſſet in pectore:
thac commodius erit etiam in manibus
liſque. *Eul.* Iſthuc non eſt dare munus,
dare conſilium. Porro bono conſilio
lum eſt munus precioſius. EV. Lucernu-
convenit Chryſoglotto, 1. anagnoſtæ
tiabili, &, ut M. Tullius inquit, librorum
eluoni maximo. CH. Bis habeo gratiam:
mum pro munere non vulgariter ele-
nti: deinde, quod ſomniculoſum admo-
s vigilantiæ. EV. Theca calamaria debe-
r Theodidacto, feliciſſime πολυγράφῳ
tque hos ego calamos feliciſſimos eſſe
ico, quibus celebrabitur gloria domini
ſtri Jeſu Chriſti, tali præſertim artifice.
Theodidact. Vtinã & pectus ſuppeditare poſſis
emadmodum ſuppeditas inſtrumenta. EV.
: codex habet aliquot Plutarchi libellos de
oribus, ſed ſelectos, & à quodam Græcæ li
aturæ peritiſſimo non inſcite deſcriptos;
quibus tantũ reperio ſanctimoniæ, ut mihi
odigio ſimile videatur, in pectus hominis
nici tam euangelicas potuiſſe venire co-
ationes. Hic dabitur Vranio juveni, &

1. ἀναγνώστης Latinis Lector: ab ἀναγινώσκω lego.

2. Proverbialis hyperbole heluo librorum, pro nimis avido lectore & qui legendo ſatiari nequit.

3. Id eſt, qui multa ſcribit, qualis fuit Chryſippus ac Didymus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

φιλέλλω 1. Supereſt horologium; id cedat noſtro Nephalio, parciſſimo temporis diſpenſatori. *Neph.* Habemus gratiam, non ſolum pro munuſculis, verumetiam pro teſtimoniis. Nam iſthuc non tam eſt deſtribuere xenia, quam 2. elogia. EV. Imo ego vobis habeo gratiam duplici nomine. Primum, quod noſtram exilitatem boni conſulitis. Deinde, quod eruditis juxta ac piis ſermonibus refeciſtis animum meum. Ego vos, quomodo acceptos dimittam, neſcio; certe vos relinquam melior ac doctior. Scio vobis non eſſe cordi 3. fiſtulas, aut 4. moriones, ac multo minus aleam. Quare, ſi videtur, fallemus horulam ſpectandis reliquis regiæ meæ miraculis. TI. Iſthuc eramus abs te flagitaturi. EV. Apud bonæ fidei promiſſorem non eſt opus flagitatore. Hanc aulam æſtivam opinor vos jam ſatis contemplatos. Habet triplicem proſpectum, &, quoquoverſum deflectas oculos, occurrit viror hortorum gratiſſimus. Vitreis feneſtris volubilibus, ſi videatur, licet excludere cœlum, ſi nebulis aut ventis ſit incommodius: licet & denſis valvis, foris admotis, ac tenuibus intus, excludere ſolem, ſi quid offendat æſtus. Hic quum prandeo, videor in horto prandere, non in domo. Nam & parietes virentes ſuos habent inſperſos floſculos: ſunt & picturæ non invenuſtæ. Hic Chriſtus ſupremam compotationem agitat cum electis diſcipulis. Hic natalitia celebrat 5. Herodes funeſto convivio. Hic Euangelicus ille

1. Id eſt, amatori Græcitatis: à φίλος amicus & Ἕλλην Græcus.

2. Ἐλογεῖον teſtificatio de aliquo honoris vel vituperationis cauſa. Plerumque in bonam partem ſumitur.

3. Reſpicit ad veterem Romanorum morem: ubi fiſtulatores, fidicines, tibicines & Symphoniaci pueri in convivia, circa finem introducebantur. Imo à quibuſdam etiam aliti, aut à mangonibus in privatas civium aulas publicaque principum palatia, mercede conducti, dimittebantur. Hieronymus ad Furiam: fidicinas, & pſaltrias & hujuſmodi chorum diaboli, quaſi mortifera Sirenarum carmina, pro turba ex ædibus tuis. 4. ſtulti, hodiernorum principum deliciæ, riſus cauſa in pretio habiti. 5. Eſt hic Herodes Antipas, Tetrarcha Galilææ, vulpes à Chriſto dictus. Funeſti autem convivii mentionem facit Matthæus cap. 14.

dives

dives epulatur ſplendide, mox deſcenſurus ad inferos. Lazarus 1. repellitur à foribus, mox excipiendus 2. ſinu Abrahæ. TI. Hoc argumentum non ſatis agnoſcimus. EV. Cleopatra 3. eſt cum Antonio luxu decertans: jam unionem ebibit, alteri manum admovit detractura. Hic pugnant 4. Lapithæ. Hic Alexander Magnus haſta transverberat 5. Clitum. Hæc exempla nos admonent ſobrietatis in convivio, & à crapula luxuque deterrent. Nunc adeamus bibliothecam, non illam quidem multis inſtructam libris, ſed exquiſitis. TI. Locus hic plane divinitatem quandam præ ſe fert, adeo nitent omnia. EV. Hic videtis præcipuam partem opum mearum. Nam in menſa nihil vidiſtis niſi vitreum ac ſtanneum; nec eſt in tota domo vas ullum argenteum, præter unum poculum inauratum, quod ob amorem ejus, qui dono dedit, religioſe ſervo. Hæc ſphæra penſilis totum orbem ponit ob oculos. Hic in parietibus ſingulæ regiones fuſiore ſpacio depictæ ſunt. In reliquis parietibus videtis inſignium autorum imagines. Nam omneis depingere fuerat infinitum. Chriſtus primum habet locum, porrecta manu ſedens in monte. Capiti imminet 6. pater,

1. Lazarus Syris tantundem eſt ac is, cui opem ferre decet. Appellativè pro mendico ſumiturà Chriſto in parabolâ: quæ exſtat Luc. 16.

2. Abrahæ ſinus locutione metaphoricâ deſignat æternæ quietis locum in cœlo: ubi animæ piorum, poſt exantlatos hujus vitæ labores, quemadmodum parvuli in ſinu parentum, refocillantur.

3. Hiſtoriam hanc habet Plinius lib. 9. cap. 35.

4 Theſſaliæ populi Pindum & Othryn inhabitantes. Nota eorundem certamina cum Centauris.

8. Alexander contumeliæ impatiens, quâ à Clito affectus, ereptâ ſtipatorum cuidam lanceâ, adducentem oſtii velum in convivio trajicit.

5. Reſpicit ad locum Matth. 3. ubi Chriſto in Jordane à Joanne baptiſato apparuit Sp. Sanctus tanquam columba, & Deus Pater acclamavit eidem: Hic eſt filius ille meus dilectus ille, in quo acquieſco. Idem repetitur Matth. 17. in Chriſti transformatione. Additur autem: Ipſum audite. Videntur ex priori loco idololatricam expreſſionem inexpreſſibilis Trinitatis detorſiſſe Pontificii.

dicens: Ipſum audite. Spiritus 1. ſanctus expanſis alis multa luce complectitur illum. TI. Opus, ita me Deus bene amet, Apelle 2. dignum. EV. Adjunctum eſt bibliothecæ 3. muſeion quoddam anguſtum, ſed elegans, quod ſubmota tabula oſtendit foculum, ſi quid offenderit frigus. In æſtate videtur ſolidus paries. TI. Hic mihi gemmea videntur omnia. Eſt & mira odoris gratia. EV. Hoc mihi præcipue ſtudio eſt, ut niteat domus, & bene oleat. Vtraque res minimo conſtat. Habet bibliotheca ſuum ambulacrum penſile, ſpectans in hortum; & huic adhæret ſacellum. TI. Locus numine dignus. EV. Nunc adeamus illa tria ambulacra, quæ imminent iis quæ vidiſtis ad hortum domeſticum ſpectantia. In his ſuperioribus utroque proſpectus eſt, ſed per feneſtras, quæ poſſunt occludi, præſertim in his parietibus qui non ſpectant hortum interiorem, quo domus ſit tutior. Hic ad lævam, quia plus eſt lucis, & paries raris feneſtris interruptus, ordine depicta eſt tota vita Jeſu ex narratione quatuor Euangeliſtarum, uſque ad miſſum Spiritum ſanctum, & primam prædicationem Apoſtolorum ex Actis. Additæ ſunt & locis notæ, ut agnoſcat ſpectator, juxta quod ſtagnum, aut in quo monte res geſta ſit. Additi ſunt tituli, paucis verbis ſubnotantes totum argumentum: velut illud quod dicitur à Jeſu, Volo, mundare. Ex adverſo reſpondent figuræ, 4. & vaticinia veteris teſtamenti, præ-

1. Quidam, quemadmodum vera vox fuit, quâ ſe Pater in baptiſmo Chriſti patefecit, ita & hanc veram columbam fuiſſe volunt, creatam ad id; ut eſſet verum Sp. Sancti in Chriſti carnem pleniſſimè effuſi viſibile teſtimonium. Alii ſimulachrum ſeu apparentiam columbæ fuiſſe exiſtimant, ad denotandam Sp. Sancti præſentiam: quod & particula ὡσεὶ quaſi & vox εἶδος ſpecies, quæ apud Lucam eſt, innuere videtur.

2. Apelles pictor nobiliſſimus, Cous patria, Alexandri Magni coætaneus. 3. Μουσεῖον, Muſæum Muſarum ſacrarium locus ſecretior, ubi ſtudia tractantur. 4. Hujuſmodi Pontifex Maximus, Iſaacus, Moſes, Joſephus, Simſon, Jonas aliique: ut & agnus Paſchalis & ſacrificia, venturum in carne Chriſtum & ejuſdem mortem exhibentia.

ſer-

ſertim, è Prophetis & Pſalmis, qui nihil aliud habent, quam Chriſti vitam, & Apoſtolorum, aliter narratam. Hic nonnunquam obambulo mecum fabulans, & animo contemplans illud ineffabile conſilium Dei, quo per filium ſuum reſtituere voluit genus humanum. Nonnunquam adeſt uxor comes, aut amicus quiſpiam, qui rebus piis delectetur. T I. In hac domo cui poſſet obrepere tædium? E V. Nulli qui didicerit ſecum vivere. In ſumma ora picturæ, velut extra ordinem, addita ſunt capita Pontificum Romanorum cum ſuis titulis. Ex adverſo capita Cæſarum, ob memoriam hiſtoriæ. In utroque cornu prominet penſile cubiculum, ubi liceat interquieſcere, & unde ſpectare licet pomarium, & aviculas noſtras. Hic in extremo angulo prati videtis aliud ædificiolum, ubi cœnamus nonnunquam æſtivis menſibus, & ubi curatur, ſi quem forte è familiaribus corripuerit morbus ob contagium formidabilis. T I. Quidam negant hujuſmodi morbos eſſe vitandos 1. E V. Cur ergo vitant 2. foveam aut venenum? An hoc minus timent, quia non 3. vident?

1. Illud πρῶτον ψεῦδος mordicus à vulgo noſtro defenditur. Mortem metuere (ſic pro opinione hâc decertatur) hominis meticuloſi & male ſibi conſcii eſt, vel nimium vitam expetentis: quâ libenter Chriſtianus exuitur, ubi Deo ita viſum. Etiam in juſtitiam impingitur: ubi ſe ſubducens peſti, ſimul laboranti proximo ſe ſubducit, cui opem ferre ex conſcientia tenetur. An vita humana, cancellis divinæ providentiæ circumſepta, noſtro nutu aut curâ vel momentum prorogatur? Si unicuique præfixus dierum terminus immobilis, quorſum contagiones fugiuntur, quibus & ubique infici, & ſine quibus adamantina fatorum lex nihilominus haud abolетur? Numquid divina voluntas ſemper æqua & juſta manet? Cur eidem reſiſtitur? 2. Ita eſt. Quamvis enim ex immutabili Dei decreto unicuique vitæ meta immobilis ſit præſcripta, ideo tamen ordo mediorum adhibendorum haud evertitur. Præcipuè cùm nobis occultum æterni conſilii arcanum: & legitimus prolongandæ vitæ modus, non conceſſus modo, ſed & injunctus ſit. Neceſſitas enim divini decreti non tollit mediorum uſum. 3. Hinc procul dubio. Pſal. 91. Peſtis in caligine pervadens.

Nec baſiliſci venenum videtur, quod afflat oculis. Ubi res poſcat, non dubitem pro 1. neceſſariis venire in vitæ diſcrimen. Sine cauſa ſubire vitæ periculum, temeritas eſt: alios in vitæ periculum adducere, crudelitas. Sunt & alia quædam non injucunda ſpectatu: ea mandabo uxori, ut oſtendat. Manete hic vel totum triduum, & hanc domum putate eſſe veſtram. Paſcite oculos, paſcite animos. Nam me negocia quædam alio vocant. Eſt equitandum in pagos aliquot vicinos. TI. Ob rem pecuniariam? EV. Ego tales amicos non relinquerem pecuniæ gratia. TI. Fortaſſis venatio parata eſt alicubi. EV. Plane venatio eſt: ſed aliud venor quam apros aut cervos. TI. Quid igitur? EV. Dicam. In uno pago decumbit amicus quidam non ſine periculo vitæ. Nam corpori metuit medicus, ego magis metuo animæ illius. Siquidem mihi videtur parum recte compoſitus ad emigrandum, ſicut dignum eſt Chriſtiano: huic adero meis hortatibus, ut ſive moriatur, ſive revaleſcat, bono ipſius fiat. In altero diſſidium acre natum eſt inter duos, non malos quidem illos, ſed tamen pervicacis ingenii viros. Quod ſi exaſperetur, vereor ne plures ſecum trahat in conſortium ſimultatis. Adnitar totis viribus, ut hos redigam in gratiam. Nam utrique ſum veteri neceſſitudine junctus. Hæc ſunt quæ venor. Quod ſi venatio ſucceſſerit ex animi ſententia, ſimul hic celebrabimus ἐπινίκια 2. TI. Pia venatio. Precamur, ut tibi pro 3. Delia Chriſtus

1. Bene addit neceſſariis. Arctiori enim vinculo iis obſtricti, quam in commune hominibus. Si quis ergo abſque ſcandalo nec desertâ vocatione è contagioſis locis diſcedat, non ut Deum ſed loca plagis divinis infecta fugiat, ne in culpam temeritatis incurrat: is à culpâ abſolvendus hâc in parte.

2. Ἐπινίκιον derivatur à νίκη victoria.

3. Reſpicit ad adagium Deliâ annuente vel iratâ venari. Diana vero cognominata Delia à patria Delo, ubi Latona mater eam pepererat. Habita eſt venationis Dea.

aſpi-

iſpiret. EV. Hanc prædam ego malim, quam obvenire mihi hæreditate bis mille ducatos. TI. Mox rediturus? E. Non niſi tentatis omnibus: quare certum tempus non poſſum præſcribere. Vos interim meis perinde ac veſtris fruamini, & valete. TI. Dominus Jeſus te feliciter deducat, ac reducat.

DE INCOMPARABILI HEROE JOHANNE REUCHLINO * in divorum numerum relato.

* Ἀποθέωσις inter Deos relatio, divinorum honorum attributio: ab ἀποθεόω, ex homine Deum facio, in Divos refero: compoſitum à præpoſitione ἀπὸ & θεόω, & hoc à θεὸς Deus. Pontificiorum mos de referendo quempiam in ſanctorum ſive Divorum catalogum

POMPILIUS BRASSICANUS.

PO. Unde nobis 1. petaſatus? BR. E 2. Tubinga. PO. Nihilne iſtic rei novæ? BR. Equidem demiror uſque adeo mortales omnes teneri ſiti quadam rerum novarum. At ego 3. Lovanii 4. Camelum quendam audivi concionantem, fugiendum quidquid eſſet novum. PO. Vocem Camelo dignam. Dignus erat homo, ſi tamen homo fuit, qui nunquam mutet veteres calceos, aut putre 5. ſubligar, ſemper veſcatur putribus ovis, nec aliud bibat quam 6. vappam.

ab Ethnicis defluxit: ii enim benè meritos de Republica poſt mortem numinibus æquabant. Romanis ejuſmodi Divi Indigetes Dii dicti. A Romulo hæc conſuetudo ad Cæſares devoluta eſt. Conſecrationem hanc Apotheoſin Græci nuncupant. 1. Petaſus pileus latior atque amplior; à πιτάζω extendo. Eſt ergo viatorius Pileus & ſolem defendens. Sunt qui credant calceamenti grandioris genus eſſe. Hinc petaſati, qui galero pro capitis ornamento utuntur. 2. Civitas Ducatus Wirtenbergenſis in Suevia ad Neccarum, admodum elegans & rerum neceſſariarum proventu abundans. 3. Lovanium Brabantiæ urbs primaria, uberi ſolo, Academia celebri ſic dicta à proximo colle & ſilva *Lo* & ſubjecta planicie, veteri lingua *Veen* nuncupata. 4. Camelus ejecta litera pro Carmelo ſeu Carmelita. 5. Idem quod ſubligaculum femorale. 6. Vappa genus vini, quod ſponte deferbuit & odorem ſaporemque amiſit. Hujuſmodi vina, quæ exhauſto vaſe reliqua, evaporarunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

pam. BR. At idem, ne ſis inſcius, non uſque adeo delectatur rebus veteribus, ut malit jus pridianum quam recens. PO. Sed omiſſo Camelo, dic ſi quid adfers novi. BR. Adfero quidem, ſed, ut ille ajebat, malum. PO. Atqui iſtuc ipſum olim erit vetus. Ita fieri neceſſe eſt, ut ſi omnia vetera ſint bona, omnia nova mala; quæcunque nunc bona ſunt, fuerint olim mala; & quæ nunc ſunt mala, ſint olim futura bona. BR. Ita videtur juxta decretum Cameli. Immo conſequitur, ut qui olim adoleſcens fuit malus fatuus, quia recens; idem nunc ſit bonus fatuus, quia ſenuit. PO. Sed age prome quidquid eſt. BR. Egregius ille trilinguis eruditionis 1. phœnix 2. Joannes Reuchlinus vita defunctus eſt. PO. Rem certam narras? BR. Certiorem quam vellem. PO. Sed quid iſtuc mali, relicta poſteris honeſtiſſimi nominis immortali memoria, ab hujus vitæ malis demigrare in conſortium beatorum? BR. Quis iſtuc tibi indicavit? PO. Res ipſa. Nec enim poteſt aliter mori, qui ſic vixit. BR. At magis etiam iſtuc diceres, ſi ſcias, quod ego. PO. Quidnam, obſecro? BR. Non eſt fas referre. PO. Quam ob rem? BR. Quia qui credidit, ſtipulatus eſt arcani ſilentium. PO. Eadem lege committe & mihi: recipio tibi ſilentium optima fide. BR. Quanquam iſta fides me jam ſæpenumero fefellit; tamen age, committam: præſertim cum res ſit ejus generis, ut expediat etiam eſſe notam bonis omnibus. Eſt Tubingæ quidam inſtituti Franciſcani, vir omnibus habitus eximiæ ſanctimoniæ, præterquam ipſi. PO. Magnum dicis argumentum 3. ve-

1. Proprie unica illa avis, ex cinere renaſcens, ut fabulæ referunt. Per ἀντονομασίαν autem, quâ proprium ſumitur pro communi, excellentiſſimum quemque deſignat.

2. Eſt hic Joannes Reuchlinus, teſte Gualterio, diſcipulus Joannis à Lapide, Profeſſor Tubingenſis, Domo Phorcenſis, vixit circa annum 1500

3. Sic ſe habet: veræ ſanctimoniæ humilitas individua ſocia adhæret. Et certe cum maximè piis plurima deſint, cur altos ſpiritus gerent?

æ ſanctimoniæ. BR. Agnoſceres homi-
em, & fateris verum, ſi nomen ederem.
o. Quid ſi divinem? BR. Licet. PO. Ad-
iove aurem. BR. Quid opus, cum ſimus
li? PO. Ita mos eſt. BR. Is ipſe eſt. PO.
ſt homo certiſſimæ fidei. Mihi Sibyllæ
. folium erit quidquid ille dixerit. BR. Au-
i igitur totum dialogum bona fide. Ægro-
bat noſter Reuchlinus, ſatis quidem pe-
culoſe, ſed ita ut bona ſpes eſſet fore ut
valeſceret; vir dignus qui nunquam ſe-
eſceret, ægrotaret, aut moreretur. Ma-
: viſebam meum 2. Franciſcanum, ut
imi mei moleſtiam oratione ſua leniret.
am ægrotabam una cum ægrotante ami-
o, quem amabam ut patrem. PO. 3. Phy;
uis illum uſquam non amavit, niſi vir
ſſimus? BR. Hic Franciſcanus meus,
aſſicane, inquit, emove penitus ex ani-
o mœrorem omnem: Reuchlinus no-
r deſiit ægrotare. Quid? inquam, an
bito revaluit? nam ante biduum non
modum læta promittebant medici. Tum
e, Revaluit, inquit, ſed ita, ut poſthac
on ſit illi formidanda valetudo adverſa.
oli flere, (nam videbat erumpentes la-
ymas,) prius quam audias rem omnem.
x dies ſunt, quod hominem non invi-
ram, ſed tamen quotidianis precibus il-
is ſalutem Domino commendabam. Ho-

1. Idem cum adagio è tripode profectum. Deſignat autem utrumque rem certam & indubitatè veram. Modus loquendi à Cumanâ Sibyllâ deductus, cujus oracula cum primis celebrata. Huic vero mos erat, palmarum foliis oracula inſcribere. De eâ Virgilius: Inſanam vatem aſpicies, quæ rupe ſub ima fata canit, foliiſque notas & nomina mandat: quæcunque foliis deſcripſit carmina Virgo Digerit in numerum. 2. Diſſi-
ulat Eraſmus nomen hujus Franciſcani Tubingenſis, cui ſomnium
e portentoſum obrepſit: ſenſerat quippe jam ante Cleri Romani
ium Vatinianum. Imo hæc eadem Colloquia non tantum à Lo-
nienſi Theologo ſed & quamplurimis Monachis miſere exagita-
: ut author in coronide apologetica fuſe teſtatur. Sed Franciſca-
ſic dicti à Franciſco Aſſiſienſi, cui à Chriſto quinque vulnera
preſſa. Blaſphema de eodem tradunt in Legendis ſuis, ut
cant, Pontificii. 4. Phy interjectio faſtidientis: quemadmo-
m & admirantis, teſte Donato, ut hic.

dierna nocte cum me à matutinis 1. hymnis in ſtrato compoſuiſſem, blandus quidam minimeque gravis ſomnus obrepſit. PO. Neſcio quid læti mihi præſagit animus. BR. Non eſt tibi 2. læva mens. 3. Viſus ſum mihi, inquit, conſiſtere ad ponticulum quendam, per quem tranſitus erat in pratum quoddam longe amœniſſimum. Adeo blandiebatur oculis graminum & frondium plus quam ſmaragdinus viror, ſic arridebant incredibili colorum varietate floſculorum ſtellulæ; ſic ſpirabant omnia, ut quod erat pratorum citra rivum, quo dirimebatur feliciſſimus ille campus, nec vivere, nec virere videretur, ſed mortua, inamœna, putidaque omnia. Atque interim dum totus ſum in eo ſpectaculo, commodum prætererat Reuchlinus; prætereiens Hebraice precatus eſt pacem. Jam medium pontis tranſierat prius, quam ſentirem: parantem accurrere, reſpiciens vetuit. Nondum fas, inquit. Quinto ab hinc anno nos ſequeris. Interim eorum quæ aguntur, teſtis ac ſpectator aſſiſtito. Heic ego: Nudus erat, inquam, Reuchlinus, an veſtitus? ſolus, an comitatus? Veſtium, inquit, nihil habebat, præter unam candidiſſimam: Damaſcenam eſſe dixiſſes, candore mire lucido. Pone ſe-

1. Nempe horâ nocturnâ duodecimâ: eam enim Franciſcani & Capucini obſervant ad hymnos matutinos decantandos, quos Belgicè de Mettenvocant. Sed, ſecundum Hambachium, Auguſtiniani, Carmelitæ, Canonici, Parochiani & Capellani, ad motam campanam, eoſdem hymnos quartâ matutinâ canunt. Hi autem in honorem Sancti Sanræve, quorum feſta in Calendario annotata recurrunt, indies peraguntur. Cum verò dies quiſpiam nulli ſancto dicatus eſt, excogitantur nomina Galgali, Quodvultdei ſimiliumque quibus non abſque ludibrio occinant. 2. Frequenter enim hominum mens læva eſt, peſſima pro optimis, optima pro peſſinis repudians. Donato teſte, lævum cum de humanis dicitur ſignificat contrarium, infauſtum, cum de cæleſtibus proſperum; ut intonuit lævum: quia ſiniſtra Numina dextera ſunt intuentibus. 3. Præter donationes innumeras, quibus Monachi ad ſtuporem uſque locupletati, etiam eorundem inſomnia, viſiones, ſigna & conficta miracula inter cauſas Hoſpinianus ſupputat, cur hodie in tantum numerum excreverint monaſteria. Ejus farinæ ſomnium hujus Franciſcani Tubingenſis.

quæ-

ebatur puer incredibili ſpecie, alatus: ſpicabar illius eſſe genium bonum. . Sed nullus ne comitabatur genius ma- s? BR. Imo aliquot, ut Franciſcanus ille bitrabatur. Procul, inquit, à tergo ſeque- ntur aves aliquot pennis cætera nigris, ſi quod explicatu alarum gilvas ve- us, quam candidas plumas oſtenderent. cæ, inquit, videri poterant colore & vo- , niſi quod ſingulæ ſedecim picas æqua- nt magnitudine corporis, nihilo mino- s vulturibus, criſtam geſtantes vertice, ſtris & unguibus aduncis, ventre pro- inente. 1. Harpyiæ videri poterant, ſi es 2. modo fuiſſent. PO. Quid molieban- r iſtæ furiæ? BR. Procul, inquit, obſtre- ebant 3. heroï Reuchlino, & impetituræ debantur, ſi licuiſſet. PO. Qui minus li- it? BR. Quia verſus Reuchlinus, obje- a manu 4. crucis imaginem exprimens, bite, inquit, quo dignum eſt, malæ pe- es. Satis ſit vobis negotium faceſſere ortalibus: in me jam immortalibus ad- riptum, nihil habet juris veſtra demen- a. Vix ea dixerat, inquit Franciſcanus, ox abierant fœdiſſimæ volucres, ſed re- cto fœtore, ad quem collatum oletum . videri poſſet ſamſucinum 6. aut folia-

1. Dictæ ſic ab ἁρπάζειν rapiendo, finguntur volatiles, vultu virgineo, manibus uncis: ſunt & Stymphalides appellatæ.

2. Virgilio Aëllo, Ocypete, Celæno. Homerus poſteriorem etiam Podargen vocat. Heſiodus tantum uas enumerat, Aëllo videlicet & Ocypeten.

3. Heros, qui cum mortas eſſet, rerum magnitudine immortalitatem adeptus, & in Deorum umerum eſt relatus.

4. Signatio hæc crucis jam vetus eſt, licet oſtmodo ſuperſtitioſe magis quam prioribus ſæculis à Pontificiis bſervata. Tertullianus iis accenſet obſervationibus, quas Chriiani ſine ullius Scripturæ inſtrumento, ſolius traditionis titulo, exnde conſuetudinis titulo vindicabant, ad externam quandam proeſſionis ſuæ teſſeram. Vaſques ait quoties ſuper res aliquas ſignum rucis exprimitur, nihil quidem virtutis ipſis imprimi, ſed ſigno illo hriſti auxilium invocari.

5. Oletum ſtercus humanum, ab oleo, id ſt fætorem emitto: propriè autem pro loco in quo mejimus.

6. Oeum ſamſucinum fit ex ſamſuco ſeu amaraco herba, quæ & majoana, Belgis Margelein,

tum.

tum. Dejerabat ſe citius vel ad inferos deſcenſurum, quam ſuſtineret iterum afflari tali thymiamate. PO. Male ſit illis peſtibus. BR. Sed audi cætera quæ narravit mihi Franciſcanus. Dum hæc intentus contemplor, inquit, jam ponti vicinus erat divus Hieronymus, qui Reuchlinum hiſce verbis compellabat: Salve, collega ſanctiſſime. Datum eſt hoc mihi negotium, ut te exceptum deducam in conſortium cœlitum, quod tuis ſanctiſſimis laboribus deſtinavit divina benignitas. Simulque veſtem protulit, qua Reuchlinum induit. Tum ego, Dic, inquam, mihi, quo cultu, quave ſpecie videbatur Hieronymus? Eratne tam ſenilis, quam illum pingunt: aut cucullam habebat, aut galerum, ac pallium cardinalitium, aut leonem comitem? Ad hæc ille: Nihil, inquit, iſtiuſmodi. Species erat amœna, quæ ſic ætatem teſtabatur ut nihil haberet ſqualloris, dignitatis plurimum. Quorſum autem illic opus erat comite leone, quem illi pictores adjunxerunt? Veſtem gerebat ad talos uſque demiſſam; cryſtallum diceres pellucidum. Ejuſdem erat formæ, quam Reuchlino tradidit. Tota undique picta erat linguis triplici colorum varietate. Quædam pyropon 1. præ ſe ferebant, nonnullæ 2. ſmaragdum, tertiæ 3. ſapphirum. Pellucebant omnia, nec mediocrem gratiam addebat ordo. PO. Conjicio id fuiſſe inſigne trium linguarum, quas calluerunt. BR. Non eſt dubium. Nam & ſim-

1. Pyropus, quaſi habens πυρὸς ὦπα ignis faciem.

2. Smaragdus viridium gemminarum jucundiſſima. Præſtantiſſimum genus naſcitur apud Scythas in altiſſimis montibus. Gallis cum Belgis *Eſmeraude*.

3. Saphirus Jovi Phœboque antiquitus ſacra. Orientalis & Podia eſt.

briæ

iæ, ut ajebat, trium 1. linguarum litte-
triplici colore diſtinctis viſebantur in-
ſcriptæ. PO. Num incomitatus aderat Hie-
nymus? BR. Incomitatus, inquis? To-
s ille campus obſidebatur 2. myriadi-
s 3. Geniorum; nec aliter oppleverant
rem totum, quam videmus in ſolis ra-
s volitare minuta corpuſcula, quæ vo-
nt ἄτομα 4. ſi tamen à re tam humili
c ducenda eſt comparatio. Neque cœ-
n videre licuiſſet, neque campum, niſi
llucerent omnia. PO. Euge, Reuchlino
atulor. Quid deinde factum eſt? BR. 5.
eronymus, inquit, honoris gratia com-
xus dextrum Reuchlinum, deduxit in
edium pratum. Ibi collis erat in medio
ominens. In hujus vertice uterque alte-
m blando oſculo complexus eſt. Atque
erea vaſto hiatu cœlum ſuperne diduxit
e, majeſtatem quandam inenarrabilem
ibens, ſic ut ad eam ſpeciem cætera
ne ſorderent, quæ tamen antea vide-
ntur eſſe mirifica. PO. Non poſſis ali
am imaginem nobis depingere? BR. Qui
ſim ego, qui non vidi? Is qui vidit, ne-
it ſe ullis vocibus vel ſomnium rei poſ-
depingere: tantum hoc ajebat, ſe vel
llies mori paratum, ſi liceat iterum eo
ctaculo quamlibet exiguo momento
i. PO. Quid tandem? BR. Ex hiatu cœli de-
iſſa eſt ingens columna igne pellucido,
amœno: per eam in complexu duæ
ctiſſimæ animæ ſubvectæ ſunt in cœlum,
oris angelicis tanta melodia delinientibus
nnia, ut Franciſcanus neget, ſe unquam

1. Deſignat autor Hebraicam, Græcam, Latinam. Reuchlinus enim diſcipulus Joannis à Lapide, Tubingæ Profeſſorem egit Hebraicæ & Græcæ linguæ.

2. Myrias numerum continens decem millia.

3. Genii ſic dicti, quia nos genitos ſuſcipiunt. Hoc loco boni intelliguntur: alioquin & mali ſunt.

4. Ἄτομα inſeparabilia, à τέμνω ſeco. Ex his Democritus mundum conditum docuit.

5. Bellè Reuchlino linguarum perito adjungitur Hieronymus: hic enim ſupra reliquos Patres in linguis exercitatiſſi-
s. Imo tanto ſtudio Hebraicum idioma addidicit: ut magnâ
rcede conducto Hebræorum doctiſſimos habuerit: qui nocte
m inſtituerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ejus voluptatis meminiſſe poſſe, quin erumpant lacrymæ. Secuta eſt mira fragrantia. Ubi ſomnus reliquit hominem, ſi tamen ille ſomnus dicendus eſt, erat dementi ſimilis; non credebat, ſeſe eſſe in 1. cellula ſua; requirebat pontem ac pratum ſuum; nec aliud loqui, nec aliud cogitare poterat. Seniores ejus collegii, ubi ſenſerunt rem non eſſe fabuloſam, (nam compertum eſt eadem 2. hora terris exceſſiſſe Reuchlinum, qua viſio viro illi ſanctiſſimo apparuit; concordibus animis egerunt gratias Deo, qui benefacta piorum præmiis ampliſſimis remuneratur. PO. Quid igitur ſupereſt, niſi ut ſanctiſſimi viri nomen adſcribamus 3. calendario Sanctorum? BR. Id ego facturus eram, etiam ſi nihil tale vidiſſet Franciſcanus; & quidem aureis litteris, proxime divum Hieronymum. PO. Emoriar, niſi idem facturus ſum in codice meo. BR. Quin & in meo larario 4. ſtabit aureus inter 5. Divos ſelectos. PO. Stabit & in meo vel 6. gemmeus, ſi ſuppetat animo facultas. BR. Ponetur & in bibliotheca Hieronymo proximus. PO. Addetur & meæ. BR. Imo ſi grati volent eſſe, idem facient omnes, qui colunt & amant linguas ac bonas literas, præſertim ſacras. PO. Dignus eſt videlicet. Sed nihil te movet ille ſcrupulus, quod nondum relatus eſt in numerum Divorum auctoritate Romani Pontificis?

1. Monaſteriorum habitacula in domunculas ſeu cellulas diſtributa. Ab iiſdem ordo Fratricellorum ſeu Cellariorum fratrum nomen adeptus eſt.

2. Simillimum mendacium de Ignatio narratur: cui Codurii abſentis mors revelata.

3. In more id Papicolis nomina ſanctorum aliorumque Pontificiâ autoritate Calendario inſcribere: quorum feſti dies ſtato tempore quotannis colendi.

4 Lararium locus, ubi Dii penates ſive Lares à veteribus reponebantur. Erat autem propè focum. 5. Dii Conſentes ſive præcipui erant duodecim, ſex mares totidemque fœminæ, quorum ope in graviſſimis negotiis Jupiter utebatur. Hic alii octo additi, qui cum Conſentibus Selecti dicti, propter majores in mundo adminiſtrationes. 6. Ille veterum mos, ut ſive ad oſtendendum erga Deos affectum, ſive ob rem quampiam, cujus deſiderio tenebantur; obſtringerent ſe ſimulachra exornaturos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Quis 1. canonizavit (ſic enim vocant) rm Hieronymum? quis Paulum? quis inem matrem? Vtrorum memoria ſan- t apud pios omnes? horum quos inſignis as, quos ingenii, vitæque monumenta mendant affectibus omnium; an 2. Ca- inæ Senenſis, quam in Divarum nume- retuliſſe fertur 3. Pius ejus nominis ſe- dus, in gratiam 4. ordinis & urbis? PO. a prædicas. Ille demum verus cultus eſt, ſponte cœlo dignis meritis defuncto- exhibetur, quorum beneficia perpetuo iuntur. BR. Quid igitur? Putas tu hujus mortem deplorandam? Diu vixit, ſi l ea res facit ad felicitatem hominis. quit nunquam intermoritura 5. virtutis monumenta. Benefactis conſecravit nen ſuum immortalitati. Nunc exem- ; malis cœlo fuitur, & cum Hierony- confabulatur. PO. At multa paſſus eſt ita. BR. Sed plura paſſus eſt divus Hie- ymus. Felicitas eſt, ob bona pati à ma- PO. Fateor certe; ob optima à peſſimis ta perpeſſus eſt 6. Hieronymus. BR. d olim fecit Satanas per 7. Scribas & riſæos 8. in Dominum Jeſum, hoc & c facit per Phariſaicos quoſdam in opti- s quoſque viros, ac de genere morta- n ſuis vigiliis bene merentes. Nunc ille

1. Canoniſzare, barbaricè pro eo quod eſt in numerum Deorum referre: quod in canone aliquot Divorum Divarumque nomina recenſeantur.

2. De hâc, Senis patre tinctore natâ, blaſphemæ fabulæ circumferuntur. Inter alia, quod Chriſto præſentibus Mariâ, Joanne Euangeliſtâ & Dauide nupſerit.

3. Prius Æneas Sylvius dictus. Pontificatum adeptus anno 1458. Ex paupere adoleſcente doctiſſimus Papa.

4 Ordo hic tertius Dominicanum: cui dicta Catharina initiata anno 1372. 5. Exſtat certè chlini Lexicon Hebraicum, à multis ſummoperè commendatum. oſt multas enim peregrinationes & vitæ incommoda in deſerta ſſit. E Syria autem Romam evocatus, grande periculum incurrit, gante Clero Romano. Nec minora paſſus eſt ab Arrianis. cribarum tria genera: Unum, regibus inſerviens, alterum, atorum contractus exarans: tertium, juris divini peritorum. Ex numero ſelecti nonnulli & primariis ſacerdotibus adjuncti ſena- eccleſiaſticum conſtituebant. Ab his tam infanda paſſus Chri- . 4. Phariſæi ſic dicti à ſeparando vel exponendo: propter ſa- cum literarum peritiam, ab Alexandrâ Hircani Ariſtobulique re ſummopere evecti.

metit

metit optimam meſſem pro ſemente, quam fecit. Interim noſtræ partes erunt, illius memoriam habere ſacroſanctam; illius nomen ferre laudibus; ac ſubinde illum ſalutare verbis hujuſmodi: O ſancta anima, ſis felix linguis, ſis felix linguarum cultoribus, faveto linguis ſanctis, perdito malas linguas, infectas veneno 1. gehennæ. PO. Ita faciam; ac ſedulo prædicabo cæteris, ut idem faciant. At non dubito, multos futuros, qui precatiunculam aliquam deſiderent, quandoquidem hoc receptum, qua ſanctiſſimi heroïs memoriam celebrent. BR. Hoc dicis quod iſti Collectam appellant? PO. Scilicet. BR. Hanc paraveram & ante mortem. PO. Recita, quæſo. BR. Amator humani generis Deus, qui donum linguarum, quo quondam Apoſtolos tuos ad Euangelii prædicationem per Spiritum tuum ſanctum cœlitus inſtruxeras, per electum famulum tuum Joannem Reuchlinum mundo renovaſti: da, ut omnibus linguis omnes ubique prædicent gloriam filii tui Jeſu, ut confundas linguas Pſeudoapoſtolorum, qui conjurati ſubſtruunt impiam turrim 2. Babel, tuam gloriam obſcurare conantes, dum ſuam ſtudent attollere: cum uni tibi debeatur omnis gloria; cum Jeſu Filio tuo, Domino noſtro, & Spiritu ſancto, in æterna ſæcula, Amen. PO. Elegans profecto & pia precatio: diſpeream niſi mihi quotidie dicetur. Et hunc occurſum mihi felicem duco, qui rem tam lætam ex te didicerim. PR. I-

1. Gehenna vox Hebræa, à Ge & Hinnon, ſignificans vallem Hinnon: locus Jeroſolymæ vicinus: ubi olim Judæi filios horrendâ immanitate Molocho immolabant.

2. Babel ſignificat confuſio venit ſive confuſio in ea. Cùm turrim enim molirentur homines, cujus apex cœlum attingeret, confudit Deus omnium linguas: ita ut opus perfici non potuerit. Si fides Itinerariis Perſicis, etiamnum reliquiæ portentoſæ turris extarent.

ſto gau-

ſtgaudio diu fuere, ac vale. PO. Vale oquoque. BR. Valebo, ſed non 1. coqus.

ROCI ET PUELLÆ.

PAMPHILUS, MARIA.

PA. SAlve crudelis, ſalve ferrea, ſalve adamantina. MA. Salve tandem & tu Pamphile, quoties & quantum voles, & oc unque libet nomine. Sed interim mihi eris oblitus nominis mei; Maria vocor. At Martiam dici oportuit. MA. Quid quaſo? Quid mihi cum Marte? PA. Quia madmodum illi deo pro ludo eſt, homi interficere; ita & tibi: niſi quod tu Marte delior occidis etiam amantem. MA. Bona a. Ubinam ſtrages iſtas mortalium, os ego occidi? Ubi ſanguis interfecto; PA. Unum cadaver vides exanime, ſi do me vides. MA. Quid ego audio? rtuus loqueris, & obambulas? utinam i nunquam occurrant umbræ formida- ores! PA. Ludis tu quidem; tamen in- m miſerum 2. exanimas, & crudelius idis, quam ſi confoderes telo. Nunc go cruciatu 3. excarnificor miſer.

1. Cum candidatus quidam, qui coci filius habebatur, coram Cicerone ab alio quopiam ſuffragium peteret; Cicero cavillans: Ego quoq; inquit, tibi favebo. Jocus autem eſt in dictione ambigua, quoque & coce, quod ad pronuntiationem attinet. Unde liquet alium olim fuiſſe ſonum harum literarum q & c, quam nunc eſt. Quod ſi fuiſſet diverſus, non erat jocus ex voce plura ſignificante. c litera c, aliud ſonat præcedens a, o, u, quam e, i, y. Quod n fit in Græcis, cum ejus varietatis nulli vetuſti Grammatici minerint, quod equidem ſciam; & Fabius in primo libro diſputat c k, redundare: non redundarent autem, ſi quid aliud ſonarent m c, niſi quod c apponitur reſpiratio, quam rejiciunt q & k: Cæm u adjunctum q, evaneſcit; alioqui, cotidie & quotidie, non m differrent ſcriptura, verum etiam ſono, quod ſecus eſſe licet ex ii verbis colligere, cap. de Orthographia. Porro jocus Ciceronis quem heic alluditur, refertur apud Quinctilianum libro ſexto, te de riſu. 2. Anima privas, occidis. 3. Excarnificare eſt carnem ecare quod carnificum & lanionum. Metaphoricè pro excruciare, o dolore afficere, ponitur.

MA. 4. Eho,

MA. 1. Eho, dic, quot gravidæ ad tuum occurſum 2. abortierunt? PA. Atque pallor arguit exſanguem magis, quam ulla ſit umbra. MA. Atqui iſte pallor tinctus eſt 3. viola. Sic palles ut ceraſum matureſcens, aut uva purpuraſcens. PA. Satis procaciter rides miſerum. MA. Atqui ſi mihi non credis, admove ſpeculum. PA. Non optarim aliud ſpeculum; nec arbitror eſſe clarius ullum, quam in quo me nunc contemplor. MA. Quod ſpeculum mihi narras? PA. Oculos tuos. MA. Argutator 4. ut ſemper tui ſimilis es! Sed unde doces eſſe exanimem te? An cibum capiunt umbræ? PA. Capiunt, ſed inſipidum, qualem ego. MA. Quibus igitur veſcuntur? PA. 5. Malvis, 6. porris, & 7. lupinis. MA. Atqui tu non abſtines à capis & perdicibus. PA. Verum; ſed interim nihilo plus ſapiunt palato meo, quam ſi malvis veſcerer, aut 8. betis abſque pipere, vino & aceto. MA. O te miſerum! & tamen interim obeſulus es. An & loquuntur exanimes? PA. Sic ut ego, voce perquam exili. MA. Atqui nuper cum audirem te conviciantem rivali tuo, vox non erat admodum exilis. Sed obſecro te, num etiam ambulant umbræ? num veſtiuntur? num dormiunt? PA. Etiam coëunt, ſed ſuo more. MA. Næ tu ſuavis nugator es.

1. Eho ſæpenumero vim habet interjectionis ad ſe vocantis: Hic vero excitativa particula, qua attentionem ejus, quicũ loquimur, paramus.

2. Abortire eſt immaturum fœtũ edere.

3. Intelligit nempe author violam purpuream, quæ Græcis ἴον ἄνθος: eſt enim & viola lactea & tertia coloris palliduli. Per antiphraſin nominata, quaſi minime violanda.

4. Hic pro Sophiſta argutulo vel argumentatore accipitur.

5. Malvæ herbæ notiſſimæ Plinius duo genera ponit; foliorum varietate inter ſe diſcreta. Belgis Keeſkens-kruid. 6. Porrum vel porrus genus oleris Mart. Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros: in medio viridi ſtipite cerne comas. Belgis Wieſ-loock. 7. Lupinus leguminis genus omnium viliſſimum, quod ſui circumactu agricolis horas etiam nubilo cœlo monſtrare fertur. Nomen id à lupi natura ſumere mutuo videtur; quia nempe non minus terram appetat, voraxque illius ſit, quàm lupus: inter folia enim & vepres ſatus, in terram nihilominus radices agit. 8. Beta Belgis Beet/Hof-kruid. Alludit verò Eraſmus ad verſum Martialis: Ut ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ: quàm ſæpe petet vina piperque coquus. Dicta videtur quia depreſſa figuram B referat.

PA. Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

PA. Sed quid dices, ſi argumentis 1. Achilleis vincam, me eſſe mortuum, & te eſſe homicidam? MA. Abſit omen, Pamphile: ſed aggredere 2. ſophiſma. PA. Primum illud mihi donabis, opinor, mortem nihil aliud eſſe, quam abductionem animæ à corpore. MA. Largior. PA. Sed ita, ut ne revoces, quod dederis. MA. Non fiet. PA. Deinde illud haud inficiaberis, eum qui alteri ademerit animam, homicidam eſſe. MA. Accedo. PA. Concedes & illud, quod à graviſſimis auctoribus dictum, tot ſeculorum ſuffragiis comprobatum eſt, animam hominis non illic eſſe ubi animat, ſed ubi amat. MA. Iſtuc explana craſſius; non enim ſatis aſſequor quid velis. PA. Et hoc ſum infelicior, quod iſtuc non æque ſentis atque ego. MA. Fac ut ſentiam. PA. Eadem opera fac ut ſentiat adamas. MA. Equidem puella ſum, non lapis. PA. Verum; 3. ſed adamante durior. MA. Sed perge colligere. PA. Qui corripiuntur afflatu divino, nec audiunt, nec vident, nec olfaciunt, nec ſentiunt, etiamſi occidas. MA. Audivi ſane. PA. Quid conjectas eſſe in cauſſa? MA. Dic tu, philoſophe. PA. Nimirum quoniam animus eſt in cœlis, ubi habet quod vehementer amat, & abeſt à corpore. MA. Quid tum poſtea? PA. Quid tum, inhumana? Illud conſequitur, & me eſſe mortuum, & te eſſe homicidam. MA. Ubi eſt igitur anima tua? PA. Illic ubi amat. MA. Quis autem ademit tibi animam? Quid ſuſpiras? Dic libere: dices impune. PA. Crudeliſſima quædam puella, quam ego tamen ne mortuus quidem odiſſe poſſum. MA. Humanum ingenium. Sed cur illi viciſſim non adimis ſuam animam, par pari, quod ajunt,

1. Achilleum argumentum fortiſſimum & irrefragabile: Ariſtoteli ita denominatum à notiſſimo heroë Achille.

2. Sophiſma Græcis pro fallacis argumenti genere accipitur, ita ingeniosè excogitato, ut cum mendoſiſſimum ſit, incauto tamen rectè concluſum videatur.

3. Proverbio huic locum fecit incredibilis hujus lapidis durities: adeo ut quicquid invictum aut inexpugnabile, adamantinū vocetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ajunt, 1. referens? PA. Nihil me felicius, ſiquidem liceat facere permutationem, ſic ut illius animus viciſſim demigret in pectus meum, quemadmodum meus animus totus demigravit in corpus illius. MA. At licetne mihi tecum viciſſim 2. ſophiſtam agere? PA. Sophiſtriam. MA. Num fieri poteſt, ut idem corpus ſit animatum, & exanime? PA. Non eodem quidem tempore. MA. Cum abeſt anima, tum mortuum eſt corpus? PA. Eſt. MA. Nec animat niſi cum adeſt? PA. Eſto ſane. MA. Qui fit igitur, ut cum ibi ſit ubi 3. amat, animat tamen corpus unde demigravit? Quod ſi animat, etiam cum amat alibi, quomodo vocatur exanime corpus, quod animatum eſt? PA. Argutare tu quidem ſatis ſophiſtice; ſed me talibus pedicis non capies. Anima quæ moderatur utcumque corpus animantis, improprie dicitur anima, cum revera ſint tenues quædam animæ reliquiæ, non aliter quam odor roſarum manet in manu, etiam roſa ſubmota. MA. Difficile eſt, ut video, 4. vulpem capere laqueo. Sed illud reſponde; Nonne agit, qui occidit? PA. Maxime. MA. Et patitur qui occiditur? PA. Scilicet. MA. Qui fit igitur, ut cum qui amat, agat quæ amatur,

1. Proverbiuum monet, ut tales ſimus in alios, quales in nos illos experimur. Huc pertinet quod Ariſtoteles narrat de Dionyſio, qui Citharædum accerſiverat ut ſibi caneret in nuptiis: atque cum eo his pactus eſt conditionibus, ut quo doctius meliuſque caneret, hoc copioſiorem referret mercedem. Annixus eſt omni artificio Citharædus uti quam ſcitiſſimè caneret, ſperans ampliſſimū præmium. At poſtridie pactam mercedem repoſcenti Muſico, qui condixerat, ait jam perſolviſſe, quod pollicitus eſſet: nempe par pari retuliſſe proque voluptate repoſuiſſe voluptatem; ſignificans ſpem lucri. 3. Σοφιστὴς dicitur quaſi ſophiæ cavillator. Teſte Suida eſt omnis artifex, & qui eloquentiam exercet, & qui in verbis calumniatur & fallaciis. Hinc & Sophiſtria quæ ſophiſmatibus utitur & loquendo decipere ſtudet. 3. Reſpicit toto hoc loco author ad notiſſimum dictum: anima eſt ubi amat, non ubi animat. 4 Quemadmodum leonibus ineſt audacia, ita huic animanti aſtutia: unde & proverbium apud Belgas: 't Is quaad oude Voſſen met ſtricken te vangen. Eſt vero apud Plutarchum aliud de vulpe adagium: vulpes, nempe, quæ ſemel effugerit laqueos non capitur iterum.

patur; occidere dicatur, quæ amatur, cum amans potius occidat ſeipſum? PA. Imo contra; qui amat, patitur: quæ ama- agit. MA. Iſtuc nunquam evinces apud Areopagitas 1. Grammaticos. PA. At cam apud Amphyctiones 2. Dialecti- MA. Verum ne graveris & illud re- dere. Volens amas, an nolens? PA. Vens. MA. Cum igitur liberum ſit non re, videtur homicida ſui quiſquis amat; erque jus accuſat puellam. PA. Atqui la non ideo occidit, quod amatur, quod non amat mutuum. Occidit au- quiſquis ſervare poteſt, nec ſervat. Quid ſi juvenis amet inconceſſa, hoc uxorem alienam, aut 3. virginem alem? num illa amabit mutuum, ut t amantem? PA. Sed hic juvenis amat, d amare fas piumque eſt, atque etiam um & bonum, & tamen occiditur. d ſi leve eſt homicidii crimen, & ve- cii ream peragam. MA. Iſtuc prohibe- uperi. An 4. Circen quampiam ex me s? PA. Aliquid & iſta crudelius. Nam orcus aut urſus eſſe malim, quam id d nunc ſum, exanimis. MA. Quo tan- i veneficii genere perdo homines?

1. Athenis Areopagitæ judicabant de capitalibus: unde ridicule deflectit vocem ad Grammaticos: derivatur autem ab Ἄρειος πάγος, Martius collis ſeu clivus, qui Athenis locus judicii erat in arce.

2. Amphyction, concilium erat quod apud Thermopylas cogi ſolebat, ad quod duodecim populi conveniebant ſub Amphyctione Deucalionis nt. Iones Dores, Percebi, Bœotii, Magnetes, Achæi, Phthii, enſes, Dolopes, Ænianes, Delphi, Phocenſes. Sic & Dialecti- n variæ ſunt ſectæ. 3. Veſtales miniſtræ Veſtæ apud Roma- eæque Virgines. Cauſa duplex refertur. Prior quod Juno & s, veſtæ ſorores, ambæ pepererunt. Reſtitit ſola Veſta, viri tiens. Altera cauſa, quod Veſta ignis, qui nihil gignit. Pollu- n panæ; primo quidem virgis cæſæ ad mortem: poſterioribus oribus vivæ ſepultæ. Juxta hoc exemplum Ethnicorum in ificatu myriades Beginarum, Nonnarum, Clopparum, ut nt, ſimiliumque inveniuntur. 4. Circe Colchorum Regis , veneficiorum peritiſſima, filia Solis & Nymphæ Perſes. Digitum intendit in hiſtoriam Circes & Ulyſſis: quæ, hunc tio excipiens, ſocios ejus in porcos convertit. Virg. Circe s mutavit Ulyſſis.

PA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

PA. 1. Faſcino. MA. An igitur vis, ut poſthac abs te deflectam noxios oculos? PA. 2. Bona verba. Imo magis affle&te. MA. Si mihi ſunt oculi faſcinatores, qui fit, ut non 3. contabeſcant & cæteri, quos obtueor? Itaque ſuſpicor, faſcinum iſtud eſſe in tuis oculis, non in meis. PA. Non ſat tibi erat jugulare Pamphilum, ni inſultes inſuper? MA. O lepidum mortuum! Sed quando parabuntur exſequiæ? PA. Opinione tua celerius, ni tu ſuccurras. MA. Egon'rem tantam poſſum? PA. Potes vel mortuum ad vitam revocare, idque minimo negotio. MA. Si quis mihi porrigat panacen 4. PA. Nihil opus herbis; tantum redama. Quid autem facilius, imo quid æquius? Non aliter abſolveris ab homicidii crimine. MA. Apud quod tribunal peragar rea? 5. Areopagitarum? PA. Non; ſed apud tribunal Veneris. MA. Ajunt Deam eſſe placabilem. PA. Imo nullius ira perinde formidabilis. MA. Habet fulmen? 6. PA. Non. MA. Habet tridentem? PA. Nequaquam. MA. Habet haſtam? PA. Minime; ſed 7. eſt Dea maris. MA. Non navigo. PA. Sed habet 8. puerum. MA. Non eſt formidabilis ætas. PA. Vindicem ac pervicacem. MA. Quid is mihi faciet? PA. Quid faciet? Prohibeant omnes ſuperi. Nolim enim illi

1. Faſcinum quoddam incantationis & veneficii genus, quo homines oculorum maleficio, ad extremam maciem & miſeriam dejiciuntur. Derivatur autem à græco βασκαίνω faſcino, invideo.

2. Charientiſmus eſt, jocus cum amœnitate mordax.

3. Plinius teſtatur in Triballis & Illyriis homines eſſe qui viſu effaſcinent: & Solinus in Africa familias, quæ ſi impenſius laudaverint ſegetes, arbores, infantes, equos, repente emoriuntur.

4. Panaces herba quæ medetur omnibus morbis: unde & nomen habet.

5. Judicabant ſumma integritate Areopagitæ, noctu, non interdiu, in templo Martis: quod Mars, Græcis Ἄρης, cum homicidii crimine reus fieret, judicantibus duodecim Diis ſex ſententiis fuit abſolutus in vico Athenienſi Areopago.

6. Fulmen, eſt telum Iovis: Tridens, Neptuni: Haſta Palladis.

7. Poëtarum fabulæ habent Venerem natam ex ſpumâ maris & Cæli teſticulis à Saturno exciſis & in mare projectis. Hinc & à ſpuma Aphrodites. Auſonius: Orta ſalo, ſuſcepta ſolo, patre edita cælo, Æneadum genitrix hic habito alma Venus.

8. Puer iſte Cupido, juxta Ciceronem ex Marte & Venere, juxta Senecam ex Vulcano & Venere natus.

malum

…ulum ominari, cui bene volo. MA. Ta… …n effare; nulla mihi ſuperſtitio eſt. PA. …am ergo. Si hunc ſpreveris amantem, …n omnino mutuo indignum amore, niſi …or, ille fortaſſe juſſu matris immittet …i peſſimo veneno tinctum 1. jaculum, …n ſordidum aliquem 2. depereas, qui …tamen non redamet. MA. Supplicium …ras abominandum. Ego ſane vel mori …optarim, quam perdite amare defor…m, nec amore mutuo reſpondentem. … Atqui nuper hujus mali fuit exem…um inſigniter editum in puellam quan…n. MA. Ubi locorum? PA. 3. Aureliæ. … Quot anni ſunt? PA. Quot anni? Vix …t menſes decem. MA. Puellæ quod …t nomen? Quid hæres? PA. Nihil; novi …quam te. MA. Quin igitur edis nomen? … Quia non placet omen. Utinam alio …ovis nomine dicta fuiſſet! Idem habe…t nomen, quod tu. MA. Pater quis erat? … Vivit adhuc inter jureconſultos præ…ui nominis, reſplendida. MA. Adde …men. PA. Mauritius. MA. Cognomen. … Aglaius. MA. Vivitne mater? PA. Nu…r 4. reliquit ſuperos. MA. Quo morbo …gas? mœrore. Et pater, tametſi vir …m primis fortis, periclitabatur. MA. Li…tne ſcire matris quoque nomen? PA. …axime. Sophronam nemo non novit. Sed …id ſibi vult iſta percunctatio? An me pu… apologum 5. comminiſci? MA. Egon' … te ſuſpicarer hoc? Hæc ſuſpicio pronior …t in ſexum noſtrum. Sed narra, quid ac-

1. Fingitur enim Cupido armatus duobus plane diverſæ naturæ telis, aureo nimirum & plumbeo: hoc amorem pellit, illud conciliat.

2. Deperire in aliquem eſt impatienter quempiam amare.

3. Urbs nobiliſſima ad Ligerim, Academiâ inſignis. Obſeſſa graviter ab Anglis manu Virginis Joannæ Dauciæ non abſque miraculo liberata eſt. Hodie cum toto Ducatu ſecundo Regis Galliarum filio, quemadmodum Delphinatus …imo, cedit. Olim, teſte Merula, Genabum, nunc vulgo Orle…s. 4. Id eſt, deceſſit è vivis & reliquit terram, quæ ſupera …ſpectu inferorum. 5. Ἀπόλογος proprie fabula in qua bruta lo…i introducuntur. In genere, ut hic, pro quavis narratione …na.

ciderit puellæ. PA. Puella erat honeſto loco nata, ut dixi, re lauta, forma perquam eleganti: quid multis? digna principe marito. Hujus nuptias ambiebat procus quidam illi non diſſimilis. MA. Quo nomine? PA. Hei mihi; offendor omine; Pamphilus & ille dictus eſt. Illa nihil non tentantem pertinaciſſime ſprevit. Juvenis dolore contabuit. Nec ita multo poſt, illa deperire cœpit in quendam, ſimium verius quam hominem. MA. Quid ais? PA. Adeo perdite, ut ſatis dici non queat. MA. Tam elegans puella tam deformem? PA. Vertice acuminato, raro capillitio, eoque lacero & impexo, 1. furfure ac lendibus 2. oppleto: pleramque cranii cutem nudaverat alopecia 3. oculis refugis, 4. naribus 5. ſimis ac ſurſum hiantibus, ore ſparſo, dentibus putridis, balbutiente lingua, mento ſcabioſo; ſcapulas deformabat gibbus; venter prominulus, 6. crura vara. MA. 7. Therſiten quempiam mihi depingis. PA. Imo ajunt illi non fuiſſe niſi unam auriculam. MA. Altera perierat illi fortaſſe in bello. PA. Imo in pace. MA. Quis hoc auſus eſt? PA. Dionyſius carnifex. MA. Fortaſſe formæ infelicitatem penſabat res ampla domi. PA. Imo 8. deco-

1. Furfures Latinis vitium capitis & faciei, Græcis πιτυρίασις. Eſt autem cum quædam furfuraceæ ſquammulæ, ſeu fuliginoſa excrementa, ſicca, alba & tenuia ſuper poris colliguntur abſque ulceratione, præſertim in crinibus. 2. Lens pediculi fætus tanquam ovum ejus pilis adhærens. 3. Alopecia morbus fœdus, defluvium nempe capillorum, ex vitio humorum. Dicta ita eſt à vulpe, Græcis ἀλώπηξ, quod ea iſto mali genere creberrimè laborat. 4 Seu introrſum latentibus. Belgis ingevallen Oogen. 5. Simus naſus eſt idem qui preſſus; nempe inſtar naſi ſimiæ. Gallicifmo (Gallis enim *camus*) Belgæ hunc een camuyſde Neus nuncupant. 6. Varus qui introrſum crura obtorta gerit: ei contrarium valgus, qui extrorſum. 7. Inde vulgato proverbio Therſitæ vel Therſitica facies de prodigioſe deformi: Therſites enim, teſte Homero, omnium Græcorum qui ad Trojam venerant deformiſſimus. 8. Decoquere bona metaphorice pro conſumere, ſimilitudine tranſlatâ à rebus quæ igne diutius coctæ in nihilum rediguntur.

xerat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

...nt, ac plus quam 1. animam debebat. ...n hoc marito tam inſignis puella nunc ...it ætatem, ac ſubinde vapulat. MA. Rem ...eram narras. PA. Sed veram. Sic vi... eſt Nemeſi 2. juvenis ſpreti contume... ulciſci. MA. Ego citius optarem ex... ...ui fulmine, quam talem ferre mari... PA. Ergo ne provoca Nemeſim, & ...ntem redama, MA. Si quidem iſtuc fa... ...eſt, redamo. PA. Sed optarim iſtum ...rem eſſe perpetuum ac proprium: ...jugem ambio, non amicam. MA. Ne... me id fugit; ſed diu deliberandum eſt ...o, quod ſemel cœptum 3. reſcindi ... poteſt. PA. Apud me quidem nimium ...deliberatum eſt. MA. Vide autem, ne ...imponat amor, non optimus conſul... Nam cæcum eſſe ferunt. PA. Sed ...atus eſt, qui ex judicio naſcitur. Non ... mihi talis videris, quod amem te, ...deo te amo, quod talem te conſpexe... MA. At vide ne non ſatis me perſpe... ...n habeas. Si calceum 4. induiſſes, tum ...um ſentires, qua parte te urgeret. ... Jacienda eſt alea 5. quanquam ego ...tis auguriis colligo rem melius ceſſu... MA. Etiam augur es? PA. Sum. MA. ...bus igitur 6. auguriis colligis? An ...olavit noctua? PA. Illa volat ſtultis. ... An à dextris advolavit jugum 8. co-

1. Adagium quadrat in illum, qui immodico ære alieno tenetur, ut plus quam omnes facultates debeat ac denique ſe ipſum. Erat enim antiquitus lex, ut qui ſolvendo non eſſet, is nexus addiceretur creditori, luiturus corpore, id eſt operâ, quod ære non poſſet.

2. Nemeſis eadem & Rhamnuſia & Adraſtea, ſcelerum ultrix bonorumque remuneratrix.

3. Metaphorice pro irritum facere, abolere.

4. Alluditur ad dictum Pauli Æmi...ri celeberrimi, repudiantis uxorem. 5. Cum alea proprie ...: ludus genus, quod in ſortis varietate conſiſtit; hinc & pro ...na periculique dubitatione: & aleam jacere, id eſt facere peri...un, committere ſe fortunæ. 6. Augurium quaſi dicas avige...i vel avigarium, divinatio propriè ex avium volatu, cantu aut ...tu. 7. Priſcis Athenienſibus noctuæ volatus victoriæ ſignum ...imabatur: quod avis hæc Minervæ ſacra crederetur. 8. Rectè: ... proſperas aves, ex quibus felicia auguria captabant Ethnici, ...a eſt columba. Ea etiam Veneri ſacra. Non mirum ergo ſi amaſia ...ori columbæ meminerit. Addit autem à dextris, id enim felix, ...madmodum à ſiniſtris inauſpicatum habebatur.

lumbarum? PA. Nihil iſtiuſmodi. Sed mihi jam annis aliquot perſpecta eſt probitas tuorum parentum: ea primum avis eſt non peſſima, è 1. bonis prognatam eſſe. Neque me 2. clam eſt, quam ſalubribus monitis, quam ſanctis exemplis apud hos ſis inſtituta. Et plus eſt bene inſtitui, quam bene naſci. Habes alterum augurium. Ad hæc meis majoribus non omnino malis, ni fallor, jam olim cum tuis amicitia non vulgaris intercedit: quin & nos inter nos à 3. teneris, quod ajunt, unguiculis noti ſumus; nec male convenit 4. geniis noſtris. Jam ætas inter nos, res, dignitas, nobilitas, inter utriuſque parentes pæne paria ſunt. Demum, quod eſt in amicitia præcipuum, tui mores mihi videntur non peſſime quadrare ad meum ingenium. Poteſt enim per ſe præclarum eſſe, quod tamen non ſit aptum. Quam mei viciſſim tuo congruant, neſcio. Hæ videlicet aves, mea lux, mihi promittunt fore inter nos felix, perpetuum, ac lætum jucundumque connubium, modo ne tuus animus mali ominis 5. cantionem nobis occinat. MA. Quam cantilenam optas? PA Ego præcinam; Sum tuus: tu ſuccine; Sum tua. MA. Brevis quidem cantiuncula; ſed longum habet epiphonema 6. PA. Quid refert, quam longum, modo lætum? MA. Adeo mihi es inviſus, ut nolim te committere, cujus in poſterum pœniteat. PA. Deſine male ominari. MA. Fortaſſis alia tibi videbor ubi morbus aut ætas hanc for-

1. Secundum illud: Fortes creantur fortibus & bonis: nec imbellem progenerant aquilæ columbam.

2. Id eſt, non latet me, probe ſcio.

3. Pro eo quod eſt à primâ pueritiâ. Tranſlatum à catulis, quorum unguiculi nondum duruerunt.

4. Id eſt, convenientia eſt inter utriuſque naturam. Bene conveniunt ingenia noſtra. Non ſumus uſque adeo diſpari naturæ inclinatione & conditione. Modus loquendi à veterum ſuperſtitione, qui unicuique homini ſuum genium attribuebant, per quos geniti quaſi gerebantur, ſuſcipiebantur & tuebantur.

5. Nempe ſi recuſet ſuccinere, ſum tua.

6. Epiphonema eſt rei narratæ aut probatæ ſumma acclamatio. Eſt & clauſula arguta, in fine poſita, aurem feriens. Hujuſmodi fere epigrammata finiuntur.

mam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

m immutarit. PA. Nec hoc corpus, ô
na, ſemper erit æque ſucculentum. Sed
non contemplor tantum iſtud undique
rens & elegans domicilium: hoſpitem
gis adamo. MA. Quem hoſpitem? PA.
nimum iſtum tuum, cujus decor ſemper
n ætate creſcet. MA. Næ tu plus quam
ceus 1. es, ſi iſtum perſpicis per tot
toria. PA. Animum animo perſpicio.
hæc: in communibus liberis ſubinde
ubeſcemus. MA. Sed interim perit vir-
itas. PA. Verum. Sed 2. eho, dic mihi,
bi eſſet elegans pomarium, optares il-
nihil unquam gigni præter flores: an
lles, delapſis floribus, videre arbores
turis pomis gravidas? MA. Ut 3. arguta-
! PA. Saltem illud reſponde, utrum eſt
gantius ſpectaculum; vitis humi jacens,
computreſcens; an amplexa palum aut
lmum, eamque purpureis uvis degra-
s? MA. Reſponde tu mihi viciſſim,
um ſpectaculum amœnius; roſa nitens
actea in ſuo frutice; an decerpta digitis,
paullatim marceſcens? PA. Ego roſam
ſtimo feliciorem, quæ marceſcit in ho-
nis manu, delectans interim & oculos
nares, quam quæ ſeneſcit in frutice: nam
llic futurum erat, ut marceſceret: quem-
nodum felicius eſt vinum, quod bibitur
e, quam aceſcat. Quamquam non ſta-
n marceſcit flos puellæ, ſi nupſerit: imo
eo multas, quæ ante nuptias pallebant,
guebant, ac velut extabeſcebant, ex
ngreſſu viri ſic enituiſſe, ut tum demum
rere cœperint. MA. Attamen favorabi-
ac plauſibilis apud omneis eſt virginitas.
. Elegans quidem res puella virgo; ſed

1. Lyncei perſpicacitas in proverbium abiit. Tantâ autem fuiſſe creditur, ut noviſſimam lunam primamque eodem die vel nocte conſpicere potuerit.

2. Eho ſeu ehodum interjectio vocantis &c, quemadmodum hoc loco, particula quâ attentio paratur.

3. Quam argute & procaciter loquitur.

4. Arbor propter raritatem foliorum maritandis vitibus maximè idonea. Hinc Servius: ulmus lignum eſt ſub quo vinea fit. Virg ulmiſque adjungere vites conveniat. Et, vicinâ quantum vitis laſcivit in ulmo.

quid juxta naturam prodigioſius anu virgine? Niſi matri tuæ defluxiſſet flos ille, nos iſtum floſculum non haberemus. Quod ſi, ut ſpero, non ſterile fuerit noſtrum conjugium pro una virgine multas dabimus. MA. Attamen ajunt, rem Deo gratiſſimam eſſe caſtitatem. PA. Et ideo caſtam puellam mihi cupio nubere, ut cum illa caſte vivam. Magis erit animorum quam corporum conjugium. Gignemus Reipublicæ, gignemus Chriſto. Quantulum aberit hoc matrimonium à virginitate? Et fortaſſe olim ſic convivemus, quemadmodum vixit cum Maria Joſeph. Sed interim diſcemus virginitatem. Non enim ſtatim pervenitur ad ſummum. MA. Quid ego audio? Violanda virginitas, ut diſcatur? PA. Quid ni? Quemadmodum paulatim bibendo vinum parcius, diſcimus eſſe abſtemii 1. Uter tibi videtur temperantior, qui in mediis deliciis accumbens abſtinet, an qui ſemotus ab his, quæ provocant intemperantiam? MA. Arbitror eum fortius temperantem, quem parata copia non poteſt corrumpere. PA. Utri verius debetur laus caſtitatis, eine qui ſemet 2. exſecat, an qui membris integris, tamen abſtinet à Venere? MA Equidem poſteriori, meo calculo tribuerim laudem caſtitatis, priori 3. dementiam. PA. An qui voto

1. Abſtemii, qui non bibunt vinum: quaſi dicat, abſque vino. Compoſita vox ex abſtineo & temeto.

2. Vocatur is caſtratus ſeu Eunuchus. Tales hodie in aulis principum orientalium, ut & olim, plurimos videas. Cura mulierum iis commiſſa. Sunt vero & Eunuchi nati ex matris utero. Chriſtus etiam, Matth. 19. Eunuchorum meminit, metaphorica loquutione, qui ſeipſos caſtrarunt propter regnum cælorum. Alii autem verba non hyperbolice aut metaphorice accipiunt, ſed propriè, quaſi Chriſtus digitum intendiſſet in Phariſæos, ſibi tempus quoddam virginitatis præſcribentes, & Eſſenos in totum à conjugio abſtinentes.

3. Eo nomine Origenes apud Patres male audiit, qui Chriſti verba Matth. 19. ſecundum literam interpretatus; ſibi teſtes exſecuit: ne à libidine tentaretur & abſque ſuſpicione cum mulieribus verſaretur.

adſtricti abjurant matrimonium, nonne odam modo exſecant ſeſe? MA. Videtur. . Jam non eſt virtus non coire. MA. At n eſt? PA. Sic accipe. Si per ſe virtus eſſet, n coire, vitium eſſet coire. Nunc incidit, vitium ſit non coire, coire virtus. MA. uando hoc incidit? PA. Quoties ab uxore ſuum petit maritus, præſertim ſi prolis nore quærit complexum. MA. Quid ſi laviat? non eſt fas negari? PA. Fas eſt onere, vel rogare potius blandius, ut mperet: pernegare inſtanti, fas non eſt. uanquam hac quidem in parte raras au o querelas maritorum de ſuis uxoribus. . At dulcis eſt libertas. PA. Imo gravis ſarcina virginitas. Ego tibi rex ero, tu hi regina: imperabimus familiæ noſtro oitratu: an tibi videtur iſta eſſe ſervitus? A. Vulgus conjugium capiſtrum vo-. PA. Sed ipſi vero capiſtro digni ſunt, i ſic vocant. Dic mihi, quæſo, an non mus tuus eſt alligatus corpori? MA. Vitur. PA. Non aliter quam avicula caveæ. tamen conſule illum, an cupiat eſſe lir. Negabit, opinor. Quam ob rem? ia libenter eſt alligatus. MA. Res eſt utrinque modica. PA. Tanto tutior. Eam domi augebis parſimonia, quæ non ſine ſſa dicta eſt magnum vectigal; ego foris duſtria. MA. Innumeras curas ſecum adrunt liberi. PA. Sed iidem innumeras luptates, ac ſæpenumero multo cum nore reponunt parentibus officium. MA. iſera quædam res eſt 3. orbitas. PA. An nc orba non es? Quid autem opus in re bia male ominari? Dic mihi, utrum

1. Iſta obſtrictio, quâ hodie monachi Pontificii perpetuam virginitatem vovent: præcipue ad Euſtathium Sebaſtiæ epiſcopum hæreticum referenda circa annum J. C. 325. Impia autem vota hæc monaſtica, in quibus ſumma Chriſtianæ pietatis perfectio reponitur. Non nituntur verbo Dei, repugnantque præceptis de matrimonio, iis contrahendo, qui ſe non continent.

2. Id eſt, nec mihi nec tibi ampla domi res eſt: luculentæ ſuppetunt opes.

3. Orbitas generaliter privatio alicujus rei charæ: ſpecialiter ἀτεκνία, & hinc parentes poſt amiſſos liberos orbi: vel viitas.

malles nunquam naſci, an naſci moritura? MA. Equidem malim naſci moritura. PA. Sic miſerior eſt orbitas, quæ prolem nec habuit, nec habitura eſt: quemadmodum feliciores ſunt, qui vixerunt, quam qui nec nati 1. ſunt, nec naſcentur unquam. MA. Qui ſunt iſti, qui non ſunt, nec erunt? PA. Quanquam qui recuſat ferre caſus humanos, quibus omnes ex æquo ſumus obnoxii, ſive plebeji ſumus, ſive reges, is è vita migret oportet; & tamen quidquid acciderit, tu non feres niſi dimidium, ego majorem portionem in me transferam. Ita ſi quid acciderit læti, gemina fiet voluptas: ſi quid mali, ſocietas adimet dimidium ægritudinis. Mihi vero, ſi 2. fata vocent, dulce fuerit vel immori tuis complexibus. MA. Facilius ferunt homines, quod juxta communes naturæ leges accidit: ſed video, quanto plus moleſtiarum adferunt nonnullis Parentibus liberorum mores, quam mortes. PA. Iſtius rei ne quid accidat, maxima ex parte in nobis ſitum eſt. MA. Qui ſic? PA. Quoniam fere boni naſcuntur ex bonis, quòd ad indolem attinet. Neque enim è 3. columbis naſcuntur milvii. Dabimus igitur operam, ut ipſi boni ſimus. Deinde curabimus liberos noſtros ab ipſo ſtatim 4. lacte ſanctis præceptis & opinionibus imbuendos. Plurimum refert, quid infundas 5. rudi teſtulæ. Ad hæc cu-

1. Jocatur in hoc quod ridicule dixerat juvenis; cum qui non ſunt nec futuri ſunt, plus aut minus felices dici non poſſint.

2. Fata dicuntur vocare, cum ſecundum æternum & inevitabile Dei decretum homini fatalis hora venit. Quia autem nihil certius impendet quam mors, hinc & pro morte ipſa. Ita ut fata vocant, idem ſit quod mors vocat, nempe è terrâ viventium ad manes. De olore Ovidius: Sic ubi fata vocant udis abjectus in herbis. Ab eâdem origine eſt, fato fungi, fato concedere. 3. In eundem ſenſum Horatius lib. IV. Carm. Od. IV. Fortes creantur fortibus & bonis: Eſt in juvencis, eſt & in equis Patrum virtus: nec imbellem progenerant aquilæ columbam. 4. Ejuſdem notæ ſunt adagia, à teneris unguiculis, ab incunabulis. Belgis, In de Pap te eeten geven. Cicero: Pene cum lacte nutricis errorem ſuxiſſe videamur. 5. Nam: Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu.

rabi-

…bimus, nt domi habeant exemplum vitæ …uod imitentur. MA. Difficile eſt quod …arras. PA. Nec mirum; quia 1. pulcrum …ſt: atque ob hoc ipſum tu quoque diffici…s es. At tanto ſtudiis acrioribus huc eni…emur. MA. Habebis ſequacem materiam …a vide, ut me formes, fingaſque. PA. Sed …nterim pronuntia tria verba. MA. Nihil …acilius; ſed verba ſimul atque ſemel evo…arint, 2. non revolant. Dabo conſilium …trique commodius. Ages cum tuis ac …neis parentibus, ut utrorumque voluntate …es tranſigatur. PA. Ambire me jubes; tu …potes tribus verbis rem certam reddere. …MA. An poſſim, neſcio: mei juris non …um. Nec ſine majorum auctoritate olim …coïbant conjugia. Verum, utcunque eſt, …rbitror auſpicatius fore noſtrum conju…gium, ſi parentum auctoritate coëat. Et …veſtrum eſt ambire; nobis decorum non …eſt. Gaudet enim 3. rapi virginitas, etiamſi nonnunquam vehementius amemus. PA. Non pigebit ambire, modo ne me fruſtretur tuum unius ſuffragium. MA. Non fruſtrabitur; bono animo eſto, mi Pamphile. PA. Tu mihi heic religioſior es, quam vellem. MA. Imo tu tuum ipſius ſuffragium apud te prius expende. Nec affectum iſtum tuum adhibe in conſilium, ſed rationem. Quod affectus decernit, temporarium eſt: quod autem dictat ratio, perpetuo ſolet placere. PA. Næ tu pulcre philoſopharis; itaque parere certum eſt tuis conſiliis. MA. Non pœnituerit obſequii. Sed heus tu, incidit interim ſcrupulus, qui meum animum male habet. PA. Valeant ſcrupuli. MA. Vin' me nubere 4. mortuo? PA. Nequaquam; ſed revixero. MA. Amoviſti

 1. ſcru-

1. Secundum Græcos δύσκολα τὰ καλά, difficilia quæ pulchra. prodiderunt Pittacum ubi ſemet abdicaſſet imperio, dixiſſe; difficile bonum eſſe. Solonem autem Pittaci ignaviã taxantem, χαλεπὰ τὰ καλά.

2. Tritum eſt: volat irrevocabile verbum.

3. Hinc quod olim apud Romanos virgo ſponſa è ſinu matris per vim quaſi à ſponſo raperetur nocturno tempore. Ad ædes autem ejus flammeo velata, comitantibus duobus conſanguineis, deducebatur.

4. Dixerat enim Pamphilus ſe longo cruciatu amoris ita excarnificatum, ut jam cadaver exanime eſſet.

1. ſcrupum. Bene vale mi Pamphile. PA. Iſtuc tu cura. MA. Precor tibi lætam noctem. Quid ſuſpiras? PA. Lætam noctem ais? Vtinam largiare quod precaris. MA. Ne quid præpropere; adhuc tua 2. meſſis in herba eſt. PA. Nihilne 3. tui mecum auferam? MA. Hunc 4. paſtillum, qui tibi cor exhilaret. PA. Adde ſaltem oſculum. MA. Cupio tibi virginitatem integram & illibatam tradere. PA. An oſculum aliquid decerpit virginitati? MA. Vis igitur ut aliis quoque largiar oſcula? PA. Nequaquam: mihi ſervari volo mea oſcula. MA. Tibi ſervo. Quanquam eſt aliud, cur in præſentia nec auſim dare oſculum. PA. Quid iſtuc? MA. Ais tuum animum pœne totum demigraſſe in corpus meum; in tuo quam minimum ſupereſſe: vereor itaque ne in oſculo hoc ipſum, quod in te ſupereſt, tranſiliat in me, tuque jam totus fias exanimis. Accipe igitur dextram, mutui amoris ſymbolum, ac bene vale. Tu gnaviter rem gere. Ego interim Chriſtum comprecabor, ut, quod agitur, utrique noſtrum velit eſſe felix ac fauſtum.

1. Amovere ſcrupum ſeu ſcrupulum eſt ſollicitudinem tollere. Ejus contrarium injicere alicui ſcrupulum.

2. Dicitur, ubi ſpem immaturam indicamus, ac longius adhuc abeſſe quam ut conſequi poſſis. Sumta metaphora à ſegetibus teneris & herbeſcentibus, de quibus agricola nihil etiamnum certi ſibi pollicetur: propterea quod multi caſus ſolent intervenire, quo minus quandoque optato frui liceat. Ovid. Sed nimium properas & adhuc tua meſſis in herba eſt. 3. Ambiguè dictum. Nam ſi ſit genitivus à tu petit oſculum, ſi à tuum petit aliud. At illa ſecus interpretatur quam ille ſenſerat. 4. Paſtillus, eſt ſphærula ex odoribus confecta, quam manibus circumferunt. Horat. Paſtillos Ruffillus olet, Gorgonius hircum.

VIRGO

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

VIRGO 1. ΜΙΣΟΓΑΜΟΣ, 2. EUBULUS, 3. CATHARINA.

1. Id eſt abhorrens à nuptiis. Compoſitum à μισέω odi & γάμη nuptiæ. 2. Bonus Conſultor ab εὖ bene & βουλὴ conſilium. 3. Affingit author accommodata rebus nomina. Cum enim puellæ obſtinate monaſticam amplecti vitam propoſitum eſſet, recte impuritatis illa clauſtra diſſuadet procus: & hinc Eubulus. Virgo verò quoniam pietatis zelo virginitatem perpetuam ſpondere in animo habebat; bene Catharina nuncupatur, id eſt pura à καθαρὸς purus

... GAudeo tandem finitam eſſe cœnam, ut liceat hac frui deambulatione, qua nihil amœnius. CA. Et me jam tædebat ...ſſionis. EV. Quam vernat, quam arridet ...ndique mundus! Hæc nimirum eſt illius ... adoleſcentia. CA. Sic eſt. EV. At cur ...um ver non æque arridet? CA. Quam ob ...m? EV. Quia ſubtriſtis es. CA. An videor ...o vultu quam ſoleo? EV. Vis oſtendam ... tibi? CA. Maxime. EV. Vides hanc ro...m ſub 5. imminentem noctem foliis ...ntractioribus? CA. Video. Quid tum ...ſtea? EV. Talis eſt vultus tuus. CA. Bella ...llatio. EV. Si mihi parum credis, in hoc ...nticulo contemplare teipſam. Quid ſibi ...ndem volebant & inter cœnandum tam ...ebra ſuſpiria? CA. Deſine percunctari, ...uod tua non refert ſcire. EV. Imo mea ...fert maxime, qui non poſſum eſſe hila... , niſi te quoque videam hilarem. Ecce ...tem iterum ſuſpirium, hui quam ex imo ...ectore ductum! CA. Eſt quod angat ani...um, ſed effari non eſt tutum. EV. Mihi ...on dices, qui te cariorem habeo ſorore ...opria? Mea Catharina, ne verere quid...uid eſt rei; tuto depones 6. his auribus.

... Rectè ver, mundi adoleſcentia: utpote quo creatus mundus incepit ...aſi adoleſcere. Hinc primo & aureo ſæculo perpetuũ ver fuiſſe canit ...vid. *Ver erat æternum, placidique tep:ntibus auris*
Mulcebant zephyr: natos ſine ſemine flores.

... Quemadmodum præpoſitio *ſub* ſeparata aliquando tempus denotat, ...emque quod circa, ut hoc loco: nam ſub noctem eſt nocte in...uente, adventante: ita præter diverſas alias ſignificationes in com...ſitione vim ſignificationis diminuit. Sic ſubtriſtis eſt paulum tri...s. 6. Deponit magiſtratum, qui ſe abdicat magiſtratu; & de...nit pignus, qui rem ſuam ſervandam tradit alienæ fidei. ſic Hora...us; Quidquid habes, age, depone tutis auribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

CA. Vt tuto dicam, vereor ne fruſta dicam non auxiliaturo. EV. Qui ſcis? Si non re ipſa, fortaſſis conſilio conſolandoque juvero. CA. Non poſſum eloqui. EV. Quid iſtuc eſt rei? odiſti me? CA. Sic odi, ut mihi minus carus ſit meus germanus: & tamen animus non fert ut eloquar. EV. Fateberis igitur, ſi divinaro? Quid tergiverſaris? Promitte, alioqui non omittam urgere. CA. Age promitto. EV. Prorſus ego non video quid tibi deſit ad ſummam felicitatem. CA. Vtinam vera prædicares! EV. Primum adeſt ipſe flos ætatis. Nam, niſi fallor, agis annum jam decimum ſeptimum. CA. Sic eſt. EV. Nondum igitur, ut opinor, diſcruciat te metus ſenectæ. CA. Nihil minus. EV. Adeſt forma nulla parte non felix; eſt & iſtud præcipuum Dei donum. CA. De forma 1. qualisqualis eſt, nec glorior, nec queror. EV. Tum color & habitudo corporis indicat te eſſe proſpera valetudine, niſi quid eſt morbi occultioris. CA. Nihil iſtiuſmodi, gratia Deo. EV. Fama 2. eſt integra. CA. Ita confido. EV. Adeſt ingenium iſto dignum corpore, feliciſſimum, & quale mihi optem ad liberales diſciplinas. CA. Si quod eſt, Dei munus eſt. EV. Nec deeſt morum amabilis gratia, quam 3. in feliciſſimis etiam formis non raro deſideramus. CA. Optarim equidem mores me dignos. EV. Multorum animos dejicit generis 4. infelicitas: tibi parentes ſunt & 5. bene nati, & probi, & 6. re lauta, & tui amantiſſimi. CA. Hinc nihil queror. EV. Quid multis? Ego mihi

1. Qualisqualis vim eandem obtinet cum qualicunq;.

2. Fama ejus integra eſt, ſub cujus nomine nulla fabula, qui apud nullos male audit.

3. Imo nitor morum plus commendat quam formæ: & hujus decor ruſticitate plane obſcuratur & deformatur.

4. Multi certè altius provecti eſſent: niſi, cum dejecti generis ſordibus colluctati, quaſi fracto ſpiritu hæſiſſent. 5. Non leve eſt bene naſci.

6. Lauta ejus res, cui ad bene vivendum opes ſufficientes ſuppetunt. Terent, Omnes te in lauta & bene aucta parte putant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

[e]x omnibus puellis, quas habet hæc regio, [n]on delegerim aliam ſponſam, quam te, [n]i quod ſidus mihi 1. proſperum affulgeret. [C]A. Nec ego deligerem alium ſponſum, ſi [p]laceret ullum conjugium. EV. Et tamen [m]agnum quiddam eſſe debet, quod ſic [di]ſcruciat animum tuum. CA. Eſt omnino [n]on leve. EV. Non ægre feres, ſi 2. divi[n]em? CA. Jam pollicita ſum. EV. Expertus [n]ovi, quanta crux ſit amor. Age fatere; [n]unc promiſiſti. CA. Amor eſt in cauſſa, [ſe]d non ejus generis, cujus tu ſuſpicare, [E]V. Quod genus tu mihi narras? CA. Di[v]ina. EV. Equidem conſumſi omnem divi[n]ationem meam. Et tamen non omittam [h]anc manum, donec extorſero quid ſit. [C]A. Vt violentus es! EV. Depone 3. in ſi[n]um meum, quidquid iſthuc eſt curæ. [C]A. Quando ſic urges, dicam. Jam inde à [t]eneris annis me mirus quidam affectus [4]. habebat. EV. Quis, obſecro? CA. Vt [a]djungerer collegio ſacrarum virginum. [E]V. Vt fieres 5. monacha? CA. Sic habet. [E]V. Hem, pro theſauro carbones. 6. CA. Quid ais Eubule? EV. Nihil, mea lux; [t]uſſiebam: ſed perge dicere. CA. Huic animo meo ſemper pertinaciſſime reſtitére [p]arentes. EV. Audio. CA. Ego contra pre[c]ibus, blanditiis, lacrymis oppugnabam [p]arentum pietatem. EV. Res mira. CA. Tandem cum ego nullam facerem finem oran[d]i, obſecrandi, obteſtandi, lacrymandi, polliciti ſunt, ubi perveniſſem ad annum decimum ſeptimum, ſeſe obtemperatu-

1. Affulgere dicuntur proſpera ſidera, cum Deus res & vota ſecundat. Olim autem, præcipue Chaldæi, credentes hominum fata ex aſtris dependere (intererat enim plurimum ſub quo ſidere quis natus eſſet) futura ex iiſdem prædicebant.

2. Divinare hic idem quod conjicere: alias etiam futura ſignificare à divino originem ſumere videtur: eſt enim divinum quid futura prædicere.

3. Id eſt, ſecreta hæc committe taciturо.

4. Id eſt, miro deſiderio tenebar, mirifice afficiebar.

5. Μοναχὰ unica vel ſolitaria: à μόνος ſolus. 6. Proverbium, quum aliud invenitur, quàm exſpectabatur. Etiam in eos competit, qui ſpe ſuâ fruſtrantur, quique magnifice rebus exſpectatis, meras nugas reperiunt. Ex eventu quopiam natum, quo quis theſauri ſpe fodiens, carbones defoſſos invenit. Quæ res in riſum & vulgi proverbium abiit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ros voluntati meæ, ſi modo tum idem perſtaret animus. Venit is annus, manet idem animus, parentes tamen contra promiſſum pernegant: hoc eſt quod diſcruciat animum meum. Aperui morbum meum: tu nunc medicum age, ſi quid potes. EV. Primum illud dabo conſilium, ſuaviſſima virgo, ut modereris affectibus tuis, & ſi id non continget 1. quod vis, id velis quod poſſis. CA. Emoriar, niſi quod volo, aſſequar. EV. Et unde cepiſti iſtum fatalem affectum? CA. Olim admodum puella ducta ſum in quoddam virginum collegium. circumducebamur, oſtendebantur omnia: placebant virgines vultibus nitentibus, videbantur angelæ: 2. in templo nitebant omnia, atque etiam fragrabant, nitebant horti cultiſſimi. Quid multis? nihil non arridebat, quocunque vertebam oculos. Accedebant ad hæc blandiſſima virginum colloquia. Unam atque alteram illic reperi, quicum olim infantula luſitare conſuevi. Ex eo tempore cœpit animus ardere ejus vitæ deſiderio. EV. Non ſum 3. improbaturus ſacrarum virginum inſtitutum: quanquam non omnia conducunt omnibus: ſed habita tui genii ratione, quem mihi videor ex vultu, moribuſque tuis colligiſſe, ſuaſerim, ut nubas marito tui ſimili, tuæque domi novum inſtituas collegium, cujus maritus agat patrem, tu matrem. CA. Emoriar citius, quam virginita-

1. Ex Terentio, quem Eraſmus ubique exprimens in ſuccum & ſanguinem vertit, ſententia hæc deſumta. Convenit cum eâdem Græcum hoc: Οὐ δυνάμενος ὃ θέλεις, θέλης ὃ δύναται.

2. Eleganter & ad vivum depingit author clauſtrorum Monialium fucum externa facie mirè ſuperſtitioſis mentibus adblandientem.

3. Imo quid ni improbaturus illarum inſtitutum: quod è monachorum male feriatis ingeniis proeuſum, non tantum non fundamento Sacrarum Literarum innititur, ſed & repugnat. Sed fuſius de eâ re jam ante actum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

r. propoſitum deſeram. EV. Res eſt
regia virginitas, ſi pura ſit: ſed nihil
ceſſe eſt, ut hac gratia dedas te in 2. col-
ium, unde non poſſis poſtea eximi. Li-
t apud parentes virginitatem tueri tuam.
. Licet, at non perinde tuto. EV. Imo,
ego arbitror, aliquanto tutius quam apud
is craſſos, ſemper cibo diſtentos mona-
os. Nec enim caſtrati ſunt, ne tu ſis in-
ens. Patres vocantur, ac frequenter ef-
unt, ut hoc nomen vere 3. competat
pſos. Olim nuſquam virgines honeſtius
ebant, quam apud parentes; nec alium
bebant patrem, quam Epiſcopum. Sed
ſecro, dic mihi, quod tibi collegium
omnibus delegiſti, cui te addicas in
vitutem? CA. Chryſercium 4. EV. A-
oſco, ædibus paternis vicinum. CA. Re-
. EV. Atque pulcre novi totum hoc ſo-
itium, dignum vero ob quod patrem,
matrem, & cognatam tibi honeſtam-
e familiam repudies! Nam ille patriar-
a jam pridem & ætate, & vino, & na-
a delirus eſt, nec illi quidquam jam ſa-
præter vinum. Habet duos ſodales ſe
nos, Joannem & Jodocum. Quo-

1. Videtur virus Eſſenorum, ob virginitatis obſervantiam in pretio habitorum, etiam Chriſtianam eccleſiam ſtatim poſt Chriſti aſſenſionem afflaviſſe. Putabant enim multi virginitatem longè à Deo præferri matrimonio, ex male intellectis Pauli verbis, & abſque reſtrictionibus, quas ille identidem ſubjungit. 1 Cor. 7. Verum quis neſcit quàm infanda diluculo illo Chriſtianiſmi piis fe-
da eſſent? Idcirco tutius in cœlibatu vivere: ut expeditiores ad
ienda aut toleranda præſentia diſcrimina. Huc accedit, quod Ju-
o Martyre teſte, eccleſiæ peſſimè audierint: quaſi ſcortationibus
luerentur, quia nocturnos cætus haberent. Quandoquidem verò
lti ex ethniciſmo ad Chriſtianiſmum convertebantur, apud quos
ginitas (hinc cælibes & caſtrati Cybeles ſacerdotes & Veſtales
gines) magni æſtimabatur: viſa eſt hæc opinio tam altas radices
ſſe: ut jam Chriſtiani errores hos retinuerint. Imo inter Patres
igenes, Cyprianus, Auguſtinus, Athanaſius & præcipue Tertul-
ius, ad Montani hæreſin prolapſus, nimium virginitati tribuerunt.
. Primus Euſtathius Sebaſtiæ Epiſcopus Arianus circa annum
. cælibes monaſteriis incluſit, & virginitatis regulas præſcripſit.
. Pannonii celebres verſus ſunt:

n poterat quiſquam reſerantes æthera claves
Non exploratis ſumere teſticulis.
r igitur noſtro mos hic jam tempore ceſſat?
Ante probat ſeſe quilibet eſſe marem.

Chryſercium, ficticium nomen eſt: videtur innuere collegium quod
Gaudæ, juxta clauſtrum, quo naves excluduntur, aut admittuntur.

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rum Joannes, ut fortaſſe vir malus non eſt, ita nihil habet viri, præter barbam; eruditionis ne pilum quidem, prudentiæ non multo plus, Jodocus adeo ſtupidus eſt, ut niſi veſte ſacra commendaretur, obambularet publicitus in cuculla fatui cum auriculis ac tintinnabulis. CA. Mihi videntur viri boni. EV. Melius iſtos novi, quam tu, mea Catharina. Iſti fortaſſe ſunt tibi patroni apud parentes, ut efficiant te proſelytam. 1. ſuam. CA. Jodocus maxime favet. EV. O fautorem! ſed fac iſtic nunc eſſe viros doctos ac bonos, cras erunt indocti ac mali; & quicunque obtigerint, tibi erunt ferendi. CA. Offendunt me in ædibus paternis crebra convivia; nec ſemper virginea ſunt quæ illic dicuntur inter conjugatos. Et aliquoties fit, ut oſculum negare non poſſim. EV. Qui vitare ſtudet quidquid offendit, is è vita migret oportet. Ita ſunt aures aſſuefaciendæ, ut audiant omnia, nec tamen niſi bona tranſmittant in animum. Parentes, opinor, permittunt tibi cubiculum peculiare. CA. Maxime. EV. Eo te ſubducas licebit, ſi quod convivium acciderit turbulentius: & dum illi potant ac nugantur, tu confabulare cum ſponſo tuo Chriſto; ora, pſalle, gratias age. Non te inquinabit domus paterna, ſed tu reddes eam puriorem. CA. Attamen tutius eſt eſſe in ſodalitio virginum. EV. Non improbo caſtum ſodalitium, nolim tamen te falli falſa imaginatione. Ubi illic verſata fueris aliquandiu, ubi propius inſpexeris, fortaſſis non perinde nitebunt omnia, ut tibi quondam nitere videbantur. Nec omnes virgines ſunt, mihi crede, quæ 2. velum habent.

CA. Bo-

1. προσήλυτοι, quaſi dicas adventitii, erant qui genere profani, religione Judæi facti. Habitabant autem vel inter Iſraëlitas, patriâ relicta. Rhut. 2. 11. 12. Talis Rahab. Joſ. 6. 25. vel in patriâ ſuâ. Talis Nahamam 2. Reg. 5. 15. Eunuchus Reginæ Æthiopum. Actor. 8. 27.

2. Velum in genere omne tegmen. Hic in ſpecie pro flammeâ, qua virgines pudicitiæ teſtandæ ergo conteguntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

.. Bona verba. EV. Imo bona verba ſunt, .. vera ſunt: niſi fortaſſe elogium, quod .. hactenus judicavimus eſſe Virgini ma- ..proprium, ad plures tranſiit, ut dican- .. & à partu virgines. CA. Abominor. EV. ..in inſuper, nec alioqui inter illas virgi- .. ſunt omnia virginea. CA. Non? Quam ..rem, obſecro? EV. Quia plures inve- ..ntur, quæ mores æmulentur Sapphus ..quam quæ referant ingenium. CA. Iſtuc ..d fit, non ſatis intelligo. EV. Atque ..o hæc verba facio, ne quando intelli- .., mea Catharina. CA. Attamen animus ..fertur: atque hinc colligo hunc ſpiritum ..Deo proficiſci, quod tot jam annis perſe- ..rat, & indies fit acrior. EV. Imo mihi ..c nomine ſuſpectus eſt iſte tuus ſpiritus, ..od ſic repugnant optimi parentes. Afflaſ- .. & illorum animos Deus, ſi pium eſſet, ..od moliris. Sed iſtum ſpiritum hauſiſti .. illis nitoribus, quos admodum puella ..liſti, ex blandis virginum alloquiis, ex ..ectu erga veteres ſodales; ex cultu ſa- .., ex cæremoniis ſane quam ſpecioſis, .. improbis hortatibus ſtultorum mona- ..orum, & qui in hoc te venantur, ut ..gius 2. potent. Sciunt patrem eſſe libe ..em, ac benignum: aut illum habebunt ..nvivam, ſed hac lege, ut ſecum adferat ..num, quod decem ſtrenuis 3. potori- ..s ſat ſit: aut ipſi potabunt apud illum.

1. Sapphus, genitivus eſt Græcus, ſicut Didus: hujus ingenium mire prædicatur, ſed mores infamantur, quod fuerit τριβὰς: id enim recte ſignificatum eſt. Inventio Sapphici carminis ei aſſcribitur. Eadem cum à Phaone contemneretur, quem perditè deperibat, ex Leucade ſe in undas præcipitem dedit.

2. Graphicè autor depingit vitam ..onaſticam. Eædem leges in Belgico libello Melchioris ab ..ambach de diſſoluta vita Monachorum: quibus ipſe diu ..habitaverat. 3. Spectant huc Laurentii Agricolæ verſus:

Qui velit immundum in mundo cognoſcere mundum,
Exploret Raſos, veſtales atque Cuculos.
Bis tres immenſis abigunt clamoribus horas:
Quod ſupereſt ventri temporis omne datur.
Si quæris quid agant? ſtertunt potantque cacantque.
Ventris in his munus vertitur omne tribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Quare tibi fuerim auctor, ne quid novi tentes invitis parentibus, in quorum poteſtate nos Deus eſſe voluit. CA. In hoc negotio pium eſt contemnere patrem, & matrem. EV. Chriſti cauſſa pium eſt alicubi negligere patrem, & matrem: neque enim pie faciat, qui Chriſtianus patrem ethnicum, cujus omne vitæ præſidium pendeat à filio, deſerat, ſinatque perire fame. Si nondum eſſes profeſſa Chriſtum in Baptiſmo, & parentes vetarent te baptiſari, pie faceres, ſi Chriſtum præferres impiis parentibus. Aut ſi nunc parentes adigerent ad impietatem aut turpitudinem, contemnenda eſſet illorum auctoritas. Sed quid hoc ad collegium? Et domi Chriſtum habes. Natura dictat, Deus approbat, Paulus hortatur, leges humanæ ſanciunt, ut filii obediant parentibus & tu te ſubduces ab auctoritate parentum optimorum, ut pro vero patre, te dedas facticio, & pro vera matre, tibi adſciſcas alienam: aut potius, ut pro parentibus tibi dominos & dominas adſciſcas? Nam parentibus ita es obnoxia, ut tamen te liberam eſſe velint. Unde & 1. liberi vocantur filii familias, quod abſint à conditione 2. ſervorum. Nunc te pro libera tendis ultro ſervam reddere. Chriſtiana clementia maxima ex parte ſubmovit omnem illam veterum ſervitutem 3. niſi quod in paucis regionibus adhuc reſident veſti-

1. Verba Juſtiniani ſunt: Libertas (ex qua etiam liberi vocantur, eſt naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet, niſi ſi quid vi aut jure prohibetur. 2. Ait idem Imperator: Servi ex eo appellati, quod Imperatores captivos vendere ac per hoc ſervare nec occidere ſolent. Naſcuntur autem ex ancillis: fiunt aut jure gentium id eſt ex captivitate aut jure civili, cum liber homo major viginti annis ad pretium participandum ſeſe venundari paſſus eſt. 3. Præcipuè in hoc noſtro orbe. Hinc Lucanus libertatem vocat, Germanum Scythicumque bonum. Eodem ſpectant Civilis verba apud Tacitum: Servirent Syria Aſiaque & ſuetus Regibus oriens. Nuper pulſam è Germania ſervitutem.

gia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

...n. At inventum eſt ſub prætextu religio-
...novum ſervitutis genus , ut nunc ſane
...pleriſque monaſteriis vivitur. Nihil ibi
...ebit , niſi ex præſcripto : quidquid obve-
...rit tibi , illis 1. accreſcet : ſi quo pedem
...veris, retraheris 2. è fuga, perinde quaſi
...rentem veneno necaveris. Quoque ſit
...dentior ſervitus, commutant 3. veſtem,
...am dedere parentes , & ad exemplum
...iſcum eorum , qui olim ſervos eſſent
...rcati, commutant 4. nomen in bapti-
...o inditum,ac pro Petro ſive Joanne,vo-
...nt Franciſcum aut Dominicum , aut Tho-
...am. Petrus dedit nomen Chriſto , &
...ominico initiandus vocatur Thomas. Si
...ilitaris ſervus abjiciat veſtem à domino
...tam , videtur abdicaſſe dominum ; &
...s applaudimus illi , qui veſtem accipit ,
...am Chriſtus omnium dominus non de-
...: & ob hanc mutatam gravius punitur ,
...am ſi centies abjiciat veſtem imperato-
... ac domini ſui , quæ eſt mentis innocen
... CA. Atqui hoc ipſum ajunt eximii me-
...i, ſi quis ſe ſponte dedit in hanc ſervitu-
...m. EV. Iſta vero doctrina Phariſaica eſt.
...ulus contra docet , ut qui liber vocatus
..., ne velit fieri ſervus, ſed potius operam
...t, ut fiat liber. Atque hoc infelicior
... ſervitus , quod pluribus dominis tibi
...rviendum ſit , quod plerumque ſtultis
... improbis , quod incertis , ac ſubinde
...vis. Illud mihi reſponde. Emancipant 5. te

1. Poſt annum enim exploratorium, cum initiatur virgo ſacro ordini aureis argenteiſque vaſis & magna pecuniæ ſumma donatur : quæ cuncta in monaſterii uſum aſſervantur.

2. Poſtquam enim, duobus digitis libro ſtatutorum Conventus impoſitis, Deo ſanctiſque fidem juramento aſtrinxit puella : ſe liberam paupertatem , æternam caſtitatem & cæcam obedientiam obſervaturam, ...naſterii poteſtati duriſſima ſervitute ſubjecta manet. 3. Vide ...lchiorem ab Hambach & Rodolphum Hoſpinianum. 4. Ori... nomina mutandi in inauguratione in ordinem eccleſiaſticum ...ontifice orta videtur : cui cùm *os Porci* nomen eſſet , Sergii ...umſit. 5. Emancipant , id eſt, manumittunt , libere vivere ...unt.

leges à jure parentum? CA. Nequaquam: EV. Licetne igitur tibi emere aut vendere fundum, invitis parentibus? CA. Minime. EV. Vnde igitur tibi jus, ut te ipſam dedas neſcio quibus, invitis parentibus? An non tu illis cariſſima, maximeque propria es poſſeſſio? CA. In negotio pietatis ceſſant naturæ leges. EV. Negotium pietatis potiſſimum agitur in baptiſmo: heic tantum agitur de veſte mutanda, deque genere vitæ, quod per ſe neque bonum eſt, neque malum. Jam illud mihi conſidera, quantum commoditatum ſimul amittas cum libertate. Nunc tibi liberum eſt in tuo cubiculo legere, orare, pſallere, 1. quantum & quando gratum eſt animo tuo. Quod ſi tædet cubiculi, licet audire cantiones eccleſiaſticas, adeſſe ſacris, audire ſacras conciones: & ſi quam videris matronam, aut virginem egregie probam, ex ejus colloquio fieri meliorem: ſi quem virum inſigni probitate præditum, ex eo diſcere, quod te reddat meliorem: licebit & concionatorem deligere, qui puriſſime Chriſtum doceat. Has res omneis ex quibus præcipuus eſt profectus ad veram pietatem, amittis ſemel addicta collegio. CA. Sed interim non ero 2. monacha. EV. Adhuc te movent nomina? Rem ipſam perpendito. Illi jactant 3. obedientiam. Num ea laus tibi deerit, ſi obedias parentibus tuis, quibus Deus jubet obediri? ſi 4. Epiſcopo tuo, & paſtori tuo? Num paupertatis, cum in parentum manibus ſint omnia? Quanquam olim in ſacris virginibus præcipue laudabatur à ſanctis viris liberalitas in pau-

1. Ψάλλω cano ſive ore ſive Muſico inſtrumento. Theologis ſacros hymnos in honorem Dei cano, vel Deum lætè laudo.

2. Μοναχὴ Latinis ſolitaria.

3. Tribus votis obſtringuntur monachi & monachæ, nempe cæcæ obedientiæ perpetuæ pudicitiæ & liberæ paupertatis.

4. Epiſcopus & Presbyter jure divino pares ſunt autoritate & dignitate, teſte Hieronymo. Dictus autem ab ἐπισκοπεῖν, diligenter rem aut perſonam aliquam inſpicere.

peres:

…es: eam præſtare non poterant, ſi ni-
…poſſidebant. Porro caſtitati tuæ nihil
…dedet, etiam ſi vivas apud parentes.
Q…l igitur ſupereſt? Velum, linea veſtis
…ntima verſa in extimam, cæremoniæ
q…dam quæ per ſe nihil faciunt ad pieta-
te…, neque quenquam commendant ocu-
li… Chriſti, qui ſpectat animi puritatem.
…Nova prædicas. EV. Sed veriſſima. Cum
… ſis emancipata à jure parentum, cum
t…us non ſit vendendi veſtem aut agrum,
… modo tibi jus facis dedendi te in ſer-
vi…em alienam? CA. Jus parentum, ut
a…t, non impedit ingreſſum religionis.
…In baptiſmo nonne profeſſa es religio-
n…? CA. Sum. EV. Nonne religioſi ſunt
…unque ſequuntur præcepta Chriſti?
…Maxime. EV. Quæ eſt igitur iſta nova
…gio, quæ facit irritum, quod & natu-
r… lex ſanxit, & vetus lex docuit, & Eu-
a…lica lex comprobavit, & Apoſtolica
d…rina confirmavit? Iſtuc decretum non
e… Deo proditum, ſed in monachorum
…tu repertum. Sic definiunt quidam &
…trimonium eſſe 1. ratum, quod inſciis,
a… etiam invitis parentibus inter puerum
&… puellam per verba de præſenti (ſic enim
i…loquuntur) contractum eſt. Atqui iſtud
…ma nec naturæ ſenſus approbat, nec ve-
…em leges, nec Moyſes ipſe, nec Euange-
…, aut 2. Apoſtolica doctrina. CA. An
i…ur putas mihi non eſſe fas nubere Chri-
…, niſi comprobantibus parentibus?
… Jam, inquam, nupſiſti Chriſto, & illi
…ſimus omnes. Quæ bis nubit eidem vi-

1. Ad parentes eoſque in quorum poteſtate liberi ſunt, pertinet jus collocandi liberos in matrimonium: nec licet ſine illorum conſenſu liberis contrahere. Vide in eum finem …es divinas: Exod. 22. 17. Deut. 7. 3. & 22. 16. Jud. 1. 12, 13. …e etiam exempla quæ exſtant in Agar Gen. 16. In Abrahamo. …. 24. In Iſaaco & Rebecca Gen. 28. & 29. In parentibus Sam-… Jud. 19. In Saule 1 Sam. 18.

… Vide, præter Moſem jam jam citatum 1 Cor. 7. 36, 37, 38.

ro?

ro? Tantum agitur de loco, de veſte, de cæremoniis. Ob has res non arbitror eſſe contemnendum jus parentum. Et videndum eſt, ne, dum paras nubere Chriſto, nubas aliis 1. CA. At iſti prædicant nihil eſſe ſanctius, quam heic contemnere parentes. EV. Ab iſtis igitur doctoribus exige, ut proferant aliquem è ſacris libris locum, qui hoc doceat: quod ſi non poterunt, jubeto eos ebibere calicem 2. vini Belnenſis 3. hoc poterunt. Ab impiis parentibus ad Chriſtum confugere pietatis eſt. Sed à piis ad monachiſmum, hoc eſt, (quod non raro uſu venit) à probis ad improbos, quæ, rogo, pietas eſt: Quamquam & olim ad Chriſtum à paganiſmo 4. converſus, idololatris parentibus debebat obſequium, quatenus citra pietatis jacturam fieri poterat. CA. Damnas igitur hoc totum vitæ inſtitutum? EV. Nequaquam. Verum quemadmodum nemini ſuadere velim, ut quæ ſe in hoc vitæ genus conjecit, luctetur emergere: ita non dubitem hortari puellas omneis, præſertim indolis generoſæ, ne ſe temere eo præcipitent, unde poſt ſe non poſſint explicare, præſertim cum ipſis collegiis ſæpe gravius periclitetur virginitas, ac domi præſtare valeas, quidquid ibi præſtatur. CA. Urges tu quidem multis ac magnis argumentis, tamen hic affectus meus eximi non poteſt. EV. Si non perſuadeo, quod tamen optarim, ſaltem illud fac memineris, Eubu-

1. Hoc dicit propter collegia virginum, quæ non vivunt juxta regulam; in quibus nonnunquam, pro dolor, una nubit multis. Puri hujus cœlibatus fructus videre eſt in piſcinâ notiſſimâ, ex quâ ſubmerſorum infantium oſſa (pro matribus hi pudicas moniales, pro patribus monachos, verè patres, agnoſcebant) maximo numero extracta.

2. Belna Burgundiæ urbs munitiſſima, vulgo Beaulne, amni accolis Bourſoize adjacet. Quibuſdam Cæſaris Bibracte. Ager ejus pinguis & optimæ notæ; vites habet toto orbe nominatiſſimas & vino haud vulgari nobiliſſimas. 2. De ſtrenuâ potatione monachorum modoque ſibi vina comparandi, vide dictum Hambach.

4. Pagani in pago habitantes. Quales agriculturæ & rei pecuariæ dediti non ſolent militare. Et hinc metaphoricè ethnici & infideles pagani dicti, quia ſub Chriſti vexillo non militant.

lum 1. monuiſſe. Interim pro meo in te
ame precor, ut tuus iſte affectus felicior
ſit eo conſilio.

VIRGO POENITENS.

EUBULUS, CATHARINA.

EV. TAles janitrices mihi ſemper optarim. CA. Et ego ſemper tales pulſatores. EV. Sed vale, Catharina. CA. Quid ego au-
dis Valebo prius quam ſalveam? EV. Non
veni, ut te viderem lacrimantem. Quid
ſibi vult, quod protinus me conſpecto lacry-
mis ſuffuſi ſunt oculi? CA. Quo fugis: mane,
mane inquam; ſumam alium vultum, &
ridebimus 2. affatim. EV. Quas aves heic
video? CA. Eſt illius collegii 3. patriarcha.
Ne ſubducito te; jam perpotarunt; ac-
cumbe paulisper; illo digreſſo confabula-
bimur noſtro more. EV. Age obtemperabo
tibi quæ mihi noluiſti. Nunc ſoli ſumus,
narra totam fabulam; malim enim ex te
cognoſcere. CA. Ex tot amicis, quos puta-
bam ſapere plurimum, nunc ſentio nullum
fuiſſe, qui mihi prudentius ac ſenilius con-
ſilium dederit, quam tu omnium natu mi-
nimus. EV. Dic, quo modo expugnaſti pa-
rentum affectum? CA. Primum improbis
ambitibus monachorum, ac monacharum:
deinde etiam meis precibus ac blandimen-
tis labefactus eſt matris animus: pater nullo
pacto 4. quibat perpelli. Tandem omnibus
admotis machinis & hic victus & oppreſſus
eſt potius, quam aſſenſit. Id factum eſt in-

1. Eubulus, qui bene conſulit: εὖ bene, βουλὴ, conſilium.

2. Affatim copioſe, abunde.

3. Πατριάρχης propriè familiæ aut tribus princeps, à quo originem illæ ducunt. Eſt ergo nomen dignitatis autoritatiſque Olim etiam in eccleſia Chriſtiana ſic dicti epiſcopi, qui inter collegas primum obtinerent, locum, quod in primariis civitatibus
epiſcopatu fungerentur. Hoc loco deſignatur ſynechdochicè Collegii præfectus vulgo Prior vel Provincialis. 4. Legatur dictus
Hanch cap. 3. de diſſolutâ vita Monachatus.

ter pocula: minitabantur homini malum exitium, ſi Chriſto ſuam ſponſam pernegaret. EV. O improbitatem ſtolidorum! Quid fit deinde? CA. Servor triduo domi clam: interim ſemper aderant mulieres aliquot ejus collegii, quas illi Converſas vocant, hortatibus ſuis addentes animum, ut perſiſterem in ſancto propoſito, ac ſolicite caventes, ne qua cognatarum, aut ſodalium adiret me, quæ mentem videretur mutatura. Interim adornabantur veſtes, aliaque 1. quæ ad convivium attinebant. EV. Tibi quid interim erat animi? Num vacillabas? CA. Non, ſed paſſa ſum quiddam tam horrendum, ut malim emori decies, quam iterum perpeti. EV. Quæſo, quid iſtuc erat? CA. Non poſſum effari. EV. Quod mihi dixeris, amico tuo dixeris. CA. Promittis ſilentium? EV. Id præſtaturus eram, etiam ſi nulla fuiſſes ſtipulata. Quaſi vero me nondum noris? CA. Apparuit mihi ſpectrum horribili ſpecie. EV. Is nimirum erat genius tuus malus, qui te eo inſtigabat. CA. Prorſus opinor fuiſſe 2. cacodæmonem. EV. Dic mihi, quæ ſpecies erat! Eſtne talis, qualis pingitur: roſtro adunco, longis cornibus, 3. harpyiarum unguibus, prælonga cauda? CA. Tu ludis. At ego malim mihi terram dehiſcere, quam denuo tale videre ſpectrum. EV. Interim aderant illæ mulieres hortatrices? CA. Non; nec unquam illis indicavi, tametſi valde ſciſcitantibus quid eſſet mali, cum me totam exanimatam offenderent. EV. Vis tibi dicam quid fuerit?

1. Cum enim divulſa à parentibus puella monaſterio includitur, primum lautiſſimo & plusquam nuptiali epulo Monachi excipiuntur: ut magnificentius Chriſto ſponſa hæc ſi Deo placet, nubat. Hoc convivium non minori luxu & ſumptuoſitate poſt explorationis annum denuo celebratur.

2. Κακοδαίμων infælix, miſer: ut & malus genius ſive diabolus: compoſitum à κακὸς malus & δαίμων Deus vel genius. Ita dictus eſt ἀπὸ τοῦ δαίω ſcio. 3. Rectè harpyiæ manibus uncis ſeu unguibus armantur: nominantur enim ſic ab ἁρπάζειν rapere. Virgilius tres eſſe numero dicit, Aëlo, Ocypete & Celæno. Prolixè ab eodem deſcribuntur Ænæi, 3.

CA. Si

ciSi quidem potes. EV. Illæ mulieres in-
caverant te, vel potius excantaverant
ticerebrum. Sed interim tu perſiſtebas
iſententia? CA. Maxime: nam ajebant
idmultis accidere; qui ſe conſecrant Chri-
ſt: verum ſi primo illo congreſſu ſupere-
tutentator, poſt tranquilla fore omnia.
E Qua pompa producta es? CA. Adornant
metoto 1. mundo meo: demittunt capil-
lc itaque non aliter quam nuptura ſponſo.
A Craſſo monacho: hem 2. male ſit huic
ni. CA. Ex ædibus paternis clara luce de-
dor ad collegium, multis ad ſpectaculum
cucurrentibus. EV. O ſcitos hiſtriones, ut
nunt agere ſuas fabulas ſimplici popello!
Qt dies egiſti in illo ſancto virginum col-
lego? CA. Ferme duodecim. EV. Sed quæ
ai verterat animum tuum tam pertina-
ci? CA. Non dicam quid ſit, ſed aliquid
magni fuit. Poſt ſex ab ingreſſu dies accerſo
matrem, obteſtans, obſecrans, ſi me vi-
va vellet, ut me eximeret ab eo collegio.
Ilreluctatur animo meo, & hortatur ad
conſtantiam. Poſt accerſo patrem. Ille et-
ia objurgat, addens ſe ægre viciſſe ſuos
affectus; ut viciſſim nunc vincerem animum
mum, nec hoc dedecus conciliarem ſibi,
qd reſiliiſſem ab inſtituto. Tandem ubi
vico me nihil proficere, reſpondeo paren-
tis, me, ſi ita jubeant, in gratiam illorum
mituram. Nam hoc mihi certum eſſe,
nimature eximeret. Hoc audito, reduxe-
rit domum. EV. Bene habet, quod matu-
reſilieris, prius quam ſervitutem æter-
nam eſſes profeſſa. Sed nondum audio,
q: res mutarit animum tuum tam ſubito.
C. Hoc nemo mortalium ex me ſcit hacte-
n, nec tu ſcies. EV. Quid ſi divinem?

1. Mundus hic muliebris ornatus, quo ſcilicet mulier mundior fit.

2. Hoc dicit averſus, & fingit tuſſim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

CA. Nec divinabis, ſat ſcio: & ſi divines; non dicam. EV. Tametſi conjecto. Verum interim periit ſumtus. CA. Plus quam quadraginta coronati. EV. O comeſſatores 1. nuptiales! Gaudeo tamen periiſſe pecuniam te nobis incolumi: poſthac auſculta melioribus conſiliis. CA. Ita faciam, &, cum piſcatore, icta 2. ſapiam.

1. Comos Deus eſt luxus: inde κωμάζειν & Latine comeſſari, quod eſt genialiter & cum luxu vivere: non enim dicitur à comedendo 2. Adagium in illum quadrat, qui ſuo malo edoctus ſapit. Ab hujuſmodi quodam eventu natum ferunt: Cum piſcator piſcibus quos intra rete tenebat, manum admoviſſet, atque à ſcorpio piſce feriretur, ictus, inquit, ſapiam.

VXOR 3. ΜΕΜΨΙΓΑΜΟΣ, SIVE CONIUGIUM.

EULALIA 4. XANTIPPE. 5.

EV. SAlve multum, exoptatiſſima mihi Xantippe. XA. Salve tantundem, mihi cariſſima Eulalia. Videre mihi ſolito formoſior. EV. Itane ſtatim me 6. ſcommate excipis? XA. Non profecto; ſed ita mihi videris. EV. Fortaſſe nova veſtis commendat formam. XA. Recte conjectas. Nihil jam diu vidi elegantius. Suſpicor pannum eſſe Britannicum. EV. Lana Britannica eſt, tinctura Veneta. XA. Mollities byſſum ſuperat. Quam vero blandus purpuræ color! Vnde tibi tam egregium munus? EV. Vnde decet honeſtas matronas accipere, niſi à maritis ſuis? XA. O te felicem, cui talis contigit ſponſus! At ego vellem me nupſiſſe fungo

3. Conquerens de conjugio. Μέμψις queſtus vel ipſa querendi actio; μέμφομαι queror, γάμος vel γάμοι nuptiæ, γαμέω uxorem duco.

4. Probe & ſuaviter loquens: ab εὖ bene & λαλέω loquor.

5. Xantippe uxor Philoſophi Socratis, irarum & moleſtiarum muliebrium per diem perque noctem ſcatens. Recte ergo author nomina duabus his perſonis accommodat, ſecundum fabulam quam ſuſtinent.

6. Σκῶμμα Macrobio morſus figuratus, qui ſæpe fraude vel urbanitate tegitur. ut aliud ſonet, aliud intelligat, nec tamen ſemper ad amaritudinem pergit.

1. cum

…rum meo nuberem 2. Nicolao. EV. Quid …quæſo te? tam cito male convenit inter …s? XA. Nec unquam conveniet cum tali. …des quam ſim 3. pannoſa; ſic patitur uxo…m ſuam incedere: diſpeream, niſi ſæpe …det me prodire in publicum, cum video …am cultæ ſint aliæ, quæ multo paupe…ribus nupſere maritis. EV. Matronarum …natus non eſt in veſtibus, aut reliquo …rporis cultu, quemadmodum docet di…s Petrus 4. Apoſtolus, (nam id audivi …per in concione,) ſed in caſtis ac pudicis …oribus, & in ornamentis animi. Mere…ces coluntur oculis multorum. Nos ſa… cultæ ſumus, ſi placeamus uni marito. …A. Sed interim ille bonus vir, tam in …orem parcus, ſtrenue prodigit dotem, …am ex me non mediocrem accepit. EV. …uibus rebus? XA. Quibus ipſi viſum fue…; vino, ſcortis, alea. EV. Bona verba. …A. Atqui ſic res habet. Deinde cum mihi …mulentus ad multam noctem redit do…um diu exſpectatus, deſtertit noctem …tam, nonnunquam & lectum convo…ens, ut ne quid addam. EV. St. 5: tei…ſam dehoneſtas, cum dehoneſtas mari…m. XA. Emoriar, niſi mallem dormire …m 6. ſcropha, quam cum tali marito. …v. Non tu tum illum excipis jurgio? XA. …a ut dignus eſt: ſentit me non eſſe mu…m. EV. Quid ille contra? XA. Initio re…amabat ſæviſſime, credens fore ut me …vis verbis 7. protelaret. EV. Nunquamne …xa incruduit uſque ad verbera? XA. Se…el dumtaxat eo incaluerat utrinque con…ntio, ut minimum res abfuerit à pugna.

1. Fungos, appellamus homines ſtultos ac nihili.
2. q. d. Victor populi: à νικάω vinco & λαὸς populus.
3. Male veſtita, ſordido, craſſoque panno tecta.
4. 1 Pet. 3. 3.
5. St. interjectio eſt innuens ſilentium: ſic enim docti legendum; cenſent illud ex Phormione Terentii, Non es obſecro, quem ſemper te eſſe dictaſti. Chr. St. Sophro. Quid has metuis fores? Quo loco pro St. depravatè legitur eſt.
6. Scropha, porca quæ multos porc… perſ…
7. Perturbaret, exagitaret & longè propelleret: ex Græco τῆλε longe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

EV. Quid ego audio? XA. Librabat fuſtem, ſævis interim clamoribus intonans, ac dira minitans. EV. Non ibi metuebas tu? XA. Imo viciſſim ego corripiebam tripodem: ſi contigiſſet me digito, ſenſiſſet mihi non deeſſe manus. EV. Novum clypei genus. Deerat colus lanceæ vice. XA. Senſiſſet ſibi cum 1. viragine rem eſſe. EV. Ah mea Xanthippe, non ita decet. XA. Quid decet? Si ille me non habet pro uxore, nec illum habitura ſum pro marito. EV. At Paulus 2. docet, uxores oportere ſubditas eſſe viris cum omni reverentia. Et Petrus 3. nobis exemplum proponit Saræ, quæ maritum ſuum Abraham dominum appellabat. XA. Audivi iſta. Sed idem Paulus docet, ut viri diligant uxores ſuas, ſicut 4. Chriſtus dilexit ſponſam ſuam Eccleſiam. Meminerit ille officii ſui, ego meminero mei. EV. Sed tamen ubi res in eum ſtatum devenit, ut alteri cedendum ſit, æquum eſt uxorem marito cedere. XA. Si modo ille maritus eſt appellandus, qui me habet pro ancilla. EV. Sed dic, mea Xanthippe; poſt deſiit minitari verbera? XA. Deſiit, & ſapuit; alioqui vapulaſſet. EV. Sed tu non deſiiſti rixari cum illo? XA. Nec deſinam. EV. Quid ille interea? XA. Quid? nonnunquam dormit, 5. ſomnium hominis; interdum nihil aliud quam ridet; aliquoties arripit 6. teſtudinem, in qua vix tres habet fides: eam quantum poteſt pulſans, mihi vociferanti obſtrepit. EV. Ea res male 7. urit te? XA. Sic ut dici vix poſſit. Aliquando vix tempero à manibus. EV. Mea Xanthippe, permittis mihi ut liberius loquar apud te? XA. Permitto. EV. Idem jus erit tibi apud me. Hoc certe poſtulat noſtra neceſſitudo, ab

1. Fortis fæmina, virilia opera faciens.

2. Eph. 5. Coloſſ. 3.

3. 1 Pet. 2.

4 Eph. 5. 25.

5. Synechdochice, formâ nempe ſumtâ pro formato: ſomnium ergo hominis pro homine ſomniculoſo.

6. Cithara teſtudo dicta, quia Mercurius citharam de ſiccâ teſtudine confecit.

7. Metaphoricè[?] locutione diſcruciat, dolore afficit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ipſis pæne 1. incunabulis inter nos ini-
XA. Vera narras, nec ulla ſodalium un-
am carior fuit animo meo. EV. Qualis
alis eſt tuus maritus, illud cogita, non
e jus permutandi. Olim immedicabili-
s diſſidiis remedium extremum erat
divortium: nunc hoc in totum adem-
um eſt, uſque ad extremum vitæ diem ille
us ſit maritus oportet, & tu illius uxor.
. Superi male faxint, qui jus hoc nobis
emerunt. EV. Bona verba: ſic viſum
eſt Chriſto. XA. Vix credo. EV. Sic ha-
t. Nunc nihil ſupereſt, niſi ut uterque
alterius mores, & ingenium accommo-
ndo ſeſe, concordiæ ſtudeatis. XA. An
o poſſum illum refingere? EV. Non mi-
num momenti eſt in uxoribus, quales
t mariti. XA. Pulcre convenit tibi cum
? EV. Nunc tranquilla omnia. XA. Er-
turbarum nonnihil erat initio. EV. Ni-
unquam tempeſtatis; ſed tamen, ut fit
ter homines, nonnunquam nubeculæ
ædam oboriebantur, quæ poterant gi-
ere tempeſtatem, niſi commoditate mo-
m fuiſſet occurſum. Habet ſuos quiſque
ores, & eſt ſua cuique ſententia: &, ſi
rum fateri volumus, ſunt ſua cuique vi-
: quæ ſi uſquam, certe in matrimonio
viſſe 4. oportet, non odiſſe. XA. Recte
nes. EV. Fit autem frequenter, ut diſſi-
t benevolentia mutua inter maritum &
orem, antequam 5. alter alteri ſatis no-

1. Eundem ſenſum habet à teneris unguiculis, à primis vitæ rudimentis, à prima pueritia.

2. Iſidoro divortium eſt, quoties diſſoluto matrimonio alter eorum alteras nuptias ſequitur. Dictum à fluxu viarum, hoc eſt via in diverſa tendens. Crebrum id apud Romanos & Iſraëlitas. Eſt autem vel activum, cum propter adulterii crimen, capitaliter non punitum, cognitione magiſtratus interveniente, pars innocens à ſe repellit nocentem, & alterius
trimonii contrahendi poteſtatem nanciſcitur. Vel eſt paſſivum,
ndo pars innocens malitioſè à conjuge deſeritur. 3. Chriſtus
tth. 19. 8. Divortia Iſraëlitarum quæ levibus & variis de cauſis
ant, Deo non quidem præcipiente ſed tolerante, plane abro-
it. 4. Alluſit ad verſiculum proverbialem, Mores amici no-
is, non oderis. 5. Antequam alter alteri: Hoc Plutarchus in
ceptis connubialibus.

tus ſit. Id eſt in primis cavendum. Semel enim orta ſimultate, ægre ſarcitur gratia, præſertim ſi res ad atrocia convicia proceſſerit. Quæ glutino committuntur, ſi ſtatim concutias, facile diſtrahuntur: cæterum ubi ſiccato glutino ſemel cohæſerint, nihil firmius. Proinde in initio nihil non faciendum, ut inter uxorem & maritum coaleſcat confirmeturque benevolentia. Id maxime fit obſequio, morumque commoditate. Nam benevolentia quæ ſola formæ gratia conciliatur, ferme temporaria eſt. XA. Sed narra nobis, obſecro, quibus artibus pertraxeris maritum ad tuos mores. EV Dicam in hoc, ut imiteris. XA. Si queam. EV. Facillimum erit, ſi velis; nec adhuc ſerum eſt. Nam & ille juvenis eſt, & tu puella; ac nondum annus, opinor, expletus eſt à nuptiis. XA. Vera prædicas. EV. Dicam igitur, ſed tacituræ. XA. Maxime. EV. Illa prima mihi cura fuit, ut in omnibus eſſem jucunda marito, ne quid eſſet quod illius animum offenderet: obſervabam affectum ac ſenſum illius; obſervabam & tempora, & quibus rebus deliniretur, quibus irritaretur, quemadmodum facere ſolent iis qui elephantos ac leones cicurant, aut ſimilia animantia, quæ vi cogi non poſſunt. XA. Tale animal mihi domi eſt. EV. Qui adeunt elephantos, non geſtant veſtem candidam; nec puniceam, qui tauros: quod his coloribus compertum ſit ea animantia efferari. Quemadmodum & tigres tympanorum ſonitu ſic aguntur in rabiem, ut ſeipſas dilanient. Et qui tractant equos, habent voces, 1. habent poppyſmata 2. & palpum 3. aliaque quibus fe-

1. Ad vocem hominis equi redduntur mitiores.

2. Poppyſma, ſonitus eſt propemodum imitans ventris crepitum: qui fit ore aut manibus apte comploſis, non ſine humore. Auctore Plinio fulgetras adorare poppyſmate, gentium olim conſenſus erat: unde eſt illud Ariſtoph. πρὸς τὰς βροντὰς ἀποπέρδειν.

3. De palpo Horatius: Cui male ſi palpere, recalcitrat. Palpari autem eſt vola leniter percutere tergum equi ferocientis.

ſocientes mitigent. Quanto magis decet
n his artibus uti erga maritos , quibuſ-
cu nobis , velimus nolimus , per omnem
vitam eſt tectum ac lectus communis?
. Perge quod cœpiſti. EV. His animad-
vſis , attemperabam me illi , cavens ne
d offenſæ naſceretur. XA. Quinam id po-
tas? EV. Primum in cura rerum dome-
ſtarum , quæ peculiaris eſt provincia ma-
narum , advigilabam , non ſolum ca-
as , ne quid eſſet prætermiſſum , verum
am ut omnia congruerent ad illius ſen-
ſu, in rebus etiam minutiſſimis. XA. Qui-
? EV. Puta , ſi maritus hoc aut illo cibo
uliariter delectetur , ſi cibus placeat
c aut illo modo coctus , ſi lectus hoc aut
modo ſtratus. XA. At quo pacto attem-
pares te ei qui domi non eſſet , aut eſſet
ius? EV. Mane , iſtuc ibam. Si quando
ritus videbatur admodum triſtis , nec
et appellandi tempus , nequaquam ride-
m ac nugabar , quemadmodum nonnul-
mulieres ſolent ; ſed ſumebam & ipſa
tum ſubmœſtum 2. ac ſolicitum. Quem-
modum enim ſpeculum , ſi probum eſt,
nper reddit imaginem intuentis : ita de-
matremfamilias ad affectum mariti con-
ere , ne ſit alacris illo mœrente , aut
aris illo commoto. Quod ſi quando com-
otior erat , aut blando ſermone lenie-
m , aut ſilentio concedebam iracundiæ ,
nec ea refrigerata 3. tempus daret vel
rgandi , vel admonendi. Idem faciebam,
quando plus æquo potus redibat do-
um ; nec id temporis niſi jucunda loque-
r illi : tantum blanditiis pertrahebam ad
ctum. XA. Infelix vero uxorum conditio,
ratis , ebriis , & quidquid libet patran-

1. Rom. 7. 3. & 1 Cor. 7. 39. Paulus expreſsè ait, non ſolvi conjugium niſi morte alterius conjugis. Loquitur verò de de conjugio per adulterium non violato. Alioquin alia ratio eſt in adulterio. Matt. 5. 32.

2. Sub in compoſitis interdum diminutionem primitivi, ut hoc loco, indicat: inde ſubmœſtus, id eſt aliquo modo mœſtus; alioquin mœſtus eſt valde triſtis.

3. Refrigerata, id eſt, ubi refrixit ſeu deferbuit. Ita Fabius: Refrigerato inventionis amore. Sic & recanduiſſe dicitur ira.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tibus maritis tantum obſequentur. EV. Quaſi vero hoc non ſit mutuum obſequium. Coguntur & illi multa ferre in moribus noſtris. Eſt tamen tempus, cum in re ſeria fas eſt uxori monere virum, ſi quid eſt alicujus momenti: nam ad levia præſtat connivere 1. XA. Quod tandem? EV. Cum erit 2. animo vacuo, nec commotus, nec ſolicitus, nec potus, tum abſque teſtibus blande monendus vel rogandus potius, ut in hoc aut illo melius conſulat 3. rei, aut famæ, aut valetudini ſuæ. Atque hæc ipſa admonitio 4. leporibus ac facetiis erit condienda. Nonnunquam præfatione ab illo 5. ſtipulari ſoleo, ne mihi ſuccenſeret, ſi quid ſtulta mulier admonerem, quod ad illius honorem, aut valetudinem, aut ſalutem facere videretur. Ubi monuiſſem quæ volebam, amputavi ſermonem illum, & ad alia jucundiora deflectebam. Eſt enim fere hoc noſtrum vitium, mea Xanthippe, ut ſemel 6. exorſæ loqui, finem facere nequeamus. XA. Ajunt. EV. Illud in primis cavebam, ne præſentibus aliis maritum objurgarem, aut ne quid querelarum domo efferrem. Facilius ſarcitur, ſi quid inter duos commiſſum eſt. Quod ſi quid extiterit ejus generis, ut nec ferri poſſit, nec uxoris admonitione ſanari, civilius eſt, ut uxor querelam deferat ad parentes & cognatos mariti, quam ad ſuos, & ita querelam temperet, ne videatur odiſſe maritum, ſed vitium potius mariti. Nec tamen

1. Connivere, id eſt, quaſi clauſis oculis diſſimulare te videre quod vides.

2. Dicitur animus vacuus, cum nullis curis & occupationibus diſtrahitur.

3. Quemadmodum conſulere cum accuſativo deſignat conſilium petere: ita cum dativo conſilium dare. In rebus autem inanimatis, ut hic, idem quod proſpicere, providere.

4. Tritus eſt verſiculus: In ſylvis lepores, in verbis quære lepores.

5. Stipulor propriè pecuniam ſpondeo. Unde ſtipulatio verborum conceptio, quibus is qui interrogatur, daturum facturumve ſe id quod interrogatus eſt, reſpondet. Ablativo junctum cum præpoſitione activæ & paſſivæ eſt ſignificationis: Stipulor enim à te, vel idem eſt quod rogo te, ut hic, vel rogor à te. 6. Id garrulitatis vitium haud immerito in mulieribus taxat autor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſtutiat omnia ; ut hic quoque tacitus agno-
ſcat, & amet uxoris civilitatem. XA. Phi-
loſopham eſſe oportet, quæ iſta præſtet.
EV. Imo talibus factis maritos ad ſimilem
civilitatem invitabimus. XA. Sunt quos
nulla civilitate corrigas. EV. Equidem
non arbitror. ſed fac eſſe. Primum illud
cogita ; maritus ferendus eſt, qualis-
qualis eſt. Præſtabilius igitur eſt ferre vel
tui ſimilem, vel paullo commodiorem fa-
ctum noſtra civilitate, quam noſtra ſævitia
pejorem in dies. Quid ſi proferam mari-
tos, qui ſimili civilitate correxerunt ſpon-
ſas ſuas? Quanto magis decet nos idem
præſtare adverſus maritos? XA. Narrabis
igitur exemplum meo marito diſſimili-
mum. EV. Eſt mihi familiaritas cum ho-
mine quodam nobili, docto, ſingularique
morum dexteritate. Is duxerat puellam
virginem, annos natam decem & ſeptem,
ruri in parentum ædibus perpetuo educa-
tam, ut nobiles fere gaudent habitare ruri,
ob venatum & aucupium. Rudem volebat
ille, quo facilius illam ad ſuos mores fin-
geret: cœpit eam inſtituere literis ac mu-
ſica, paullatimque aſſuefacere, ut redde-
ret 1. ea, quæ audiſſet in concione, cæte-
riſque rebus formare quæ poſt eſſent uſui
futuræ. Hæc quoniam erant nova puellæ,
quæ domi ſuæ fuerat in ſummo otio, &
inter famulorum colloquia luſuſque edu-
cata, cœperunt eſſe tædio. Detrectabat
obſequium, & cum maritus urgeret, illa
ſine fine flebat, nonnunquam & in terram
abjiciebat ſeſe, occipitium illidens ſolo,
quaſi mortem optans. Earum rerum cum
nullus eſſet finis, maritus diſſimulato
2. ſtomacho, invitabat uxorem, ut animi

1. Reddit qui ſolvit; reddit & diſcipulus, cum recitat audita: nam qui docet aut dictat, quaſi credit mutuum.

2. Id eſt, in iram, quam pectore coquebat, non aperte prorumpens: ſæpe enim ſtomachus Latinis pro indignatione, faſtidio, irâ ſumitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

relaxandi gratia una proficiſcerentur rus ad ædes ſoceri. Ibi lubens obtemperabat uxor. Eo cum ventum eſſet, maritus reliquit uxorem apud matrem & ſorores; ipſe cum ſocero prodibat venatum. Ibi ſubmotis teſtibus denarrat ſocero, ſe ſperaſſe jucundam vitæ ſociam; nunc habere perpetuo lacrymantem, ac ſeſe diſcruciantem, necullis monitis ſanabilem: orat, ut ſibi adſit in medendo filiæ morbo. Socer reſpondet; Se ſemel 1. illi tradidiſſe filiam; quod ſi illa non obtemperaret verbis, uteretur ſuo jure, & verberibus 2. eam emendaret. tum gener, Novi, inquit, jus meum; ſed malim eam tua vel arte, vel auctoritate ſanari, quam ad hoc extremum remedium venire. Socer pollicitus eſt ſe curaturum. Poſt unum atque alterum diem captat tempus ac locum ut ſolus eſſet cum filia: ibi vultu ad ſeveritatem compoſito, incipit commemorare, quam illa eſſet infelici 3. forma, quam non amabilibus moribus, quam ſæpe metuiſſet, ne nullum illi poſſet invenire maritum. At ego meo maximo labore, inquit, talem inveni tibi, qualem nulla non optaret ſibi, quantumvis felix. Et tamen tu, non agnoſcens quid pro te fecerim, nec intelligens, te talem habere maritum, qui, niſi eſſet humaniſſimus, vix te dignaretur habere in ancillarum numero, rebellas illi. Ne longum faciam, ſic incanduit patris oratio, ut vix videretur manibus temperare. Eſt enim vir ingenio mire vafro, qui citra perſonam 4. omnem poſſet quamvis agere comœdiam. Ibi puella partim metu, partim

1. Semel, non refertur ad bis, ſed declarat totum filiæ jus traditum ſponſo.

2. Apud Germanos præcipue cædendi uxores mos obtinet: Apud Belgas non immerito ducitur probro. Recte Varro in Saty. Menip. Vitium uxoris aut tollendum aut ferendum eſt. Qui tollit vitium; uxorem commodiorem præſtat: qui fert, ſeſe meliorem facit. Subjungit autẽ Agellius: Hæc verba Varronis, tollere & ferre lepide quidem compoſita ſunt: ſed tollere apparet dictum pro corrigere. 3. Id eſt neutiquam formoſa. 4. Nam perſonati hiſtriones agebant fabulas. Perſona autem eſt facies appoſititia.

veritate

ritate commota, accidit ad patris genua, gans ut præteritorum vellet obliviſci, ſe poſterum memorem fore officii ſui. I- povit pater, pollicitus ſe quoque fore pa- m amantiſſimum, ſi, quod polliceretur, eſtaret. XA. Quid deinde? EV. Puella di- ſſa à colloquio parentis, rediit in cubi- um, offendit maritum ſolum; accidit illi genua, & ait: Marite, hactenus non no- neque te, neque meipſam; poſthac vide- me aliam factam; tantum obliviſcere eriorum. Hanc vocem maritus excepit ulo, & omnia pollicitus eſt, ſi illa perſi- ret eo animo. XA. Quid? perſtitit? EV. Vſ- e ad mortem: neque quidquam erat tam mile, quod illa non alacris ac volens o- et volente marito. Tantus amor inter s natus eſt & confirmatus. Poſt annos quot puella crebro ſibi gratulata eſt, quod tigiſſet tali marito nubere; qui niſi tigiſſet, eram, inquit, omnium mulie- m perditiſſima. XA. Talium maritorum n minus rara eſt copia, quam alborum corvorum. EV. Jam ſi moleſtum non eſt, rram tibi quiddam de marito commo- ate uxoris correcto, quod nuper accidit hac ipſa civitate. XA. Nihil eſt quod a- n, & perquam grata mihi eſt tua con- ulatio. EV. Eſt vir quidam non poſtre- e nobilitatis: is, ut ſolet hoc hominum nus, plerunque venabatur. Ruri incidit puellam quandam pauperrimæ mulier- æ filiam: in eam cœpit deperire 2. ho-

1. De raris inventu dixit Juvenalis, corvo quoque rarior albo. Galeni verba ſunt: Lycus dum palam eſt eum neque vera loqui, neque eadem cum Eraſiſtrato, ilis videtur albo corvo, qui nec ipſis corvis admiſceri poſſit: colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conveniet autem ominem ſui ingenii & alienum à ſenſu communi. Sunt enim s pudet uſque cum quoque conſentire, quaſi nihil verum ſit, niſi erſum ſit. 2. Deperit aliquam, qui ardenter amat: deperit in quam, qui ardentiſſime: ita ut quaſi præ amore pereat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mo jam provectioris ætatis. Atque hujus gratia frequenter pernoctabat foris. Prætextus erat venatio. Vxor hujus, mulier inſigni probitate, neſcio quid ſuſpicans, perveſtigavit furta mariti ſui: & eo profecta, neſcio quo, adiit caſam illam ruſticanam; expiſcata eſt de toto negotio, ubi dormiret, unde biberet, quis eſſet apparatus convivii. Nihil erat ibi ſupellectilis, ſed mera paupertas. Abiit matrona domum, ac mox rediit, ſecum adducens lectum commodum & apparatum, vaſa aliquot argentea; addidit pecuniam, admonens, ut ſi quando rediret ille, tractarent eum civilius; diſſimulans 1. interim ſeſe uxorem eſſe, ac ſororem eſſe ſimulans. Poſt dies aliquot redit eo furtim maritus; videt auctam ſuppellectilem, & apparatum lautiorem. Rogat unde is nitor inſolitus: ajunt, matronam quandam honeſtam illi cognatam hæc advexiſſe, ac mandaſſe ut honeſtius poſthac acciperetur. 2. Ilico tetigit animum 3. illius ſuſpicio, uxoris hoc eſſe factum. Reverſus domum, rogat num illic fuiſſet. illa non negat, Rogavit, & quo tandem conſilio miſiſſet eo ſupellectilem. Mi vir, inquit, aſſuetus es vitæ commodiori. Videbam illic te durius accipi; putabam eſſe officii mei, ut quando ita tibi cordi eſt, lautius illic habereris. XA. O matronam nimium bonam! Ego citius pro lecto ſubſtraviſſem illi faſciculum urticarum, 4. ac 5. tribulorum. EV. Sed audi finem. Vir, perſpecta tanta probitate, tantaque manſuetudine conjugis ſuæ, nunquam deinde uſus eſt furtivo concubitu; ſed domi ſemet oblectavit cum ſua. Scio tibi no-

1. Diſſimulamus vera, ſimulamus falſa.

2. Acciperetur pro tractaretur: quemadmodum bene habiti dicuntur. Ita Terentius: Accipit hominem nemo melius.

3. Id eſt, cœpit ſtatim ſuſpicari.

4. Genus herbæ ab urendo ita dictæ: folia etiam attacta acerrimè urunt. Belgis een barnende Netel. 5. Tribulus itidem herbæ ſpecies: à ſemine triangulari ſic nuncupatus, vel quod cuſpidatus trifariam feriat.

tuna

m eſſe Gilbertum Batavum. XA. Novi.
. Is, ut ſcis, florenti ætate duxit uxorem
n provectiorem ac vergenti 1. ætate.
. Dotem fortaſſe duxit, non uxorem.
. Sic eſt. Is faſtidiens uxoris, adamabat
ulierculam, cum qua ſe ſubinde oblecta-
t foris. Raro domi prandebat, aut cenabat.
uid tu heic eras factura? XA. Quid ego illi
iamatæ involaſſem 2. in capillos, & ma-
um exeuntem ad illam perfudiſſem 3. lo-
o, ut ſic unctus 4. iret ad convivium. EV. At
ianto hæc prudentius? Invitabat mulier cu-
m domum ſuam, comiter accipiebat. Ita
aritum quoque ſine veneficiis domum
rtraxit. Et ſi quando foris cœnabat cum
a, miſit eo miſſum 5. aliquem elegantio-
m, jubens ut ſuaviter viverent. XA. Ego
alim mori, quam eſſe 6. lena mei mariti.
. Verum interim rem ipſam expende.
onne hoc multo ſatius erat, quam ſi ſævi-
a ſua prorſus alienaſſet maritum, ac totam
tatem in jurgiis exegiſſet? XA. Fateor minus
ſe mali; ſed ego non poſſem. EV. Vnum ad-
ciam, atque ita diſcedam ab exemplis. Hic
cinus noſter, vir probus & integer, ſed
aulo iracundior, quodam die pulſaverat
xorem ſuam, fœminam laudatiſſimam. Ea
: recepit in intimum conclave, atque illic
crymans, atque ſingultiens 7. decoquebat
nimi ægritudinem. Aliquanto poſt per
ccaſionem eodem ingreſſus eſt maritus;
perit uxorem flentem. Quid, inquit, heic

1. Vergenti ætate, id eſt, inclinata ad ſenium. Sic ea voce abſolute uſus eſt Suetonius.

2. Sic pugnant mulieres. Sic Terentius. Alioqui involare nonnunquam ſonat furari. Catul. Huc redde pallium mihi meũ, quod involaſti.

3. Accidit id Socrati à Xantippe uxore moroſiſſimâ, ſub cujus perſona hæc narrantur. In illum enim domum reverſum cum conjux aliquamdiu conviciorũ plauſtra conjeciſſet, tandem etiam lotio
ſperſit: Socrate ſumma cum patientia facetum id reponente,
iebam poſt tantum tonitru nimbum exorturum. 4. Reſpicit
l morem veterum Romanorum, qui uncti lotique ad convivia
ocedebant. 5. Miſſus ferculum, à mittendo in menſam.
6. Lena ſtupri conciliatrix, eo quod amatores ſeducat deliniendo.
7. Paulatim diminuebat. Metaphorica loquutio à rebus deſumta,
uæ coquendo evaporant & abſumuntur.

lacry-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

lacrymas, ac ſingultis, puerorum more: Tum illa prudenter; Quid, inquit, an non hoc ſatius, ut heic deplorem malum meum, quam ſi in via vociferer, quemadmodum ſolent aliæ mulieres? Hoc dicto tam uxorio fractus ac victus hominis animus: data dextra pollicitus eſt uxori ſe poſthac nunquam in illam conjecturum manus: nec fecit. XA. Ego idem impetravi à meo diverſa ratione. EV. Sed interim eſt inter vos bellum perpetuum. XA. Quid igitur velles me facere? Primum muſſanda 1. eſt tibi omnis injuria mariti, & animum illius officiis, comitate, manſuetudine paullatim eſt conciliandus: aut vinces tandem, aut certe multo commodiore uteris quam nunc uteris. XA. Ille ferocior eſt, quam ut ullis officiis manſueſcat. EV. 2. Eja, ne dixeris. Nulla eſt fera 3. tam immanis, quin officiis 4. cicuretur; ne deſperes in homine. Fac periculum menſes aliquot; me accuſa, niſi ſenſeris conſilium hoc tibi fuiſſe bono. Sunt etiam quædam vitia, ad quæ tibi connivendum eſt. Illud ante omnia tibi cavendum cenſeo, ne quid rixæ moveas in cubiculo, aut in lecto: ſed curandum eſt, ut illic omnia ſint feſtiva ac jucunda. Etenim ſi is locus, qui diluendis offenſis, ſarciendæque gratiæ conſecratus eſt, lite aut ægritudine quapiam profanetur 5. jam ſublatum eſt omne remedium benevolentiæ reconciliandæ. Sunt enim fœminæ quædam tam moroſæ, ut in ipſo etiam coitu querantur ac rixentur, eamque voluptatem, quæ diluere ſolet ex animis virorum ſi quid

1. Muſſanda, id eſt, diſſimulanda, vel tacite ferenda.

2. Corripientis eſt, alioqui ſæpius adhortantis.

3. Huc ſpectant illa Ovidii: Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum: Nec feritas, animo quæ fuit ante, manet. Quæque ſui juſſis obtemperat Inda magiſtri Bellua, ſervitium tempore victa ſubit.

4. Cicurare manſuefacere, ſpecialiter autem animal ex fera manſuetum ſeu cicurum efficere. 5. Sacra profanari dicuntur; lectulus autem locus eſt dicatus reconciliandæ benevolentiæ. Hæc eſt ſententia Plutarchi in præceptis conjugialibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rat moleſtiæ, morum faſtidio reddant
avem; pharmacum ipſum vitiantes,
a licuiſſet mederi offenſis. XA. Iſtud mi-
nfrequenter accidit. EV. Atqui tametſi
per eſt cavendum uxori, ne qua re
leſta ſit viro, tamen id maxime ſtudere
et, ut in eo congreſſu ſe viro præbeat
dis omnibus commodam & jucundam.
Viro: mihi cum bellua res eſt. EV. Mitte
le loqui: fere noſtra culpa viri mali ſunt.
l ut ad rem redeam: qui verſantur in
cis fabulis poëtarum, narrant Vene-
n (eam faciunt Deam connubii præſi-
n) habere 1. ceſtum arte Vulcani con-
tum: in eo intextum eſſe quidquid eſt
atorii medicamenti: eo ſe cingit, quo-
congreſſura eſt cum marito. XA. Fabu-
audio. EV. Verum: ſed audi, quid
velit facula. XA. Dic. EV. Illud docet,
orem omnem curam adhibere oportere,
in congreſſu connubiali jucunda ſit ma-
, quo recaleſcat ac redintegretur amor
maritalis; & diſcutiatur ex animo, ſi
id erat offenſionis aut tædii. XA. Sed
de nobis ceſtus ille? EV. Nihil opus ve-
ficiis aut incantamentis. Nullum incan-
mentum efficacius, quam morum pro-
as cum ſuavitate conjuncta. XA. Ego tali
rito blandiri non poſſum. EV. At hoc
refert, ut deſinat eſſe talis. Si Circes
artibus poſſes maritum vertere in ſuem
t urſum, faceres? XA. Neſcio. EV. Neſcis?
malles habere ſuem maritum, quem ho-
nem? XA. Equidem malim hominem.

1. Ceſtus zona virginea, quam maritus prima nocte diſſolvebat. Specialiter autem cingulum, quo Venus Martem, Juno Jovem conciliabant: efficax enim ad illectamenta gratiæ & amorum erat. Hinc Mart. Ut Martis revocetur amor ſummique Tonantis à te Juno petit Ceſton & ipſa Venus.

2. Circe nobilis venefica, is & Perſes filia, Ulyſſem tempeſtate eo delatum hoſpitio exci-
ns transformavit ſocios ejus in porcos. Hinc Virg. Carminibus
ce ſocios mutavit Ulyſſis. Per Circem voluptatem diſignant
ëtæ, qua facile homines belluis ſimiles redduntur.

EV. Age,

EV. Age, quid ſi Circes artibus poſſes ex temulento reddere ſobrium, ex prodigo frugalem, ex ceſſatore diligentem; nonne faceres? XA. Plane facerem: ſed unde mihi iſtæ artes? EV. Atqui iſtas artes habes in te, ſi modo velis adhibere. Tuus, velis nolis, ſit oportet. Quo meliorem eum reddideris, hoc magis conſulueris tibi. Tu tantum oculos habes defixos in illius vitia; eaque tibi exaggerant odium; & hac anſa 1. tantum arripis illum, qua teneri non poteſt. Illa potius contemplare, quæ bona ſunt in illo; & hac anſa prehende illum, qua teneri poteſt. Antequam illi nuberes, tempus erat expendendi, quid haberet malorum. Oportebat enim non oculis ſolum, verum etjam auribus maritum deligere: nunc medendi tempus eſt, non accuſandi. XA. Quæ mulier unquam auribus cepit maritum? EV. Oculis capit, quæ nihil aliud ſpectat, quam corporis formam: auribus, quæ diligenter obſervat quid fama de illo prædicet. XA. Pulcre mones, ſed ſero. EV. At non ſerum eſt ſtudere corrigendo marito. Ad eam rem conducet, ſi quid pignoris ex te natum fuerit viro. XA. Jam natum eſt. EV. Quando? XA. Jam pridem. EV. Quot menſes ſunt? XA. Ferme ſeptem. EV. Quid ego audio? Tu nobis trimeſtris 2. fetus jocum renovas? XA. Nequaquam. EV. Ita neceſſe eſt, ſi tempus à nuptiarum die ſupputas. XA. Imo ante nuptiaa fuerat mihi cum eo colloquium. EV. An ex collo-

1. Epictetus ſcripſit, unicuique rei duas eſſe anſas: alteram qua teneri poſſit; alteram, qua non poſſit: ſignificans in unaquaque re aliquid commodi, rurſum aliquid incommodi. Stultus arripit anſam malam, ſapiens alteram. Huic itaque nihil non tolerabile.

2. Trimeſtris fetus. Alluſit ad proverbialem verſum, qui eſt apud Suetonium: τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. Felicibus etiam trimeſtres filii. Verba Suetonii ſunt: Patrem Claudii Cæſaris Druſum, olim decimum, mox Neronem prænomine, Livia, cum Auguſto gravida nupſiſſet, intra menſem tertium peperit: fuitque ſuſpicio ex vitrico per adulterii conſuetudinem procreatum. Statim certe vulgatus eſt verſus: τοῖς εὐτυχοῦσι &c. Urſinus autem legit τοῖς κοινολεχέσιν: quod & commodum ſenſum admittit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…o naſcuntur pueri? XA. Forte ſolam na-
…s, cœpit alludere, titillans axillas, ac
…era, quo me provocaret ad riſum. Ego
…n ferens titillationem, me reſupinabam
…ectum; ille incumbens figebat oſcula,
… ſatis ſcio quid egerit præterea: certe
…ucis poſt diebus uterus cœpit intumeſce-
… EV. I nunc, & maritum contemne; qui
…uſitans gignit liberos, quid faciet cum
…io rem aget? XA. Suſpicor & nunc me
…vidam eſſe. EV. Euge contigit felici fun-
… 1. bonus cultor. XA. Hac in parte plus
…æſtat, quam vellem. EV. Iſta querela ti-
…cum 2. paucis uxoribus eſt communis.
…d inter vos interceſſerat pactum connu-
…ale? XA. Interceſſerat. EV. Levius igitur
…ccatum eſt. Eſtne proles maſcula? XA. Eſt.
… Illa vos rediget in gratiam, ſi tu vel
…llulum temet accommodes. Quid alii
…ædicant de tuo marito ſodales, & qui-
…ſcum habet commercium foris? XA.
…ædicant eum eſſe moribus commodiſſi-
…is, comem, liberalem, amicum amico.
…. Et iſta mihi bonam ſpem faciunt, illum
…re qualem volumus. XA. At mihi uni ta-
… non eſt. EV. Sed tu te illi præbeto, qua-
…m dixi; meque pro Eulalia 3. voca Pſeu-
…laliam 4. niſi tibi quoque talis eſſe cœ-
…rit. Quin & illud cogita, illum adhuc
…venem eſſe, nondum opinor egreſſum
…nos viginti quatuor: nondum novit, quid
… eſſe patrem familias. Jam non eſt tibi
…gitandum de divortio. XA. At frequen-
…r cogitavi. EV. Verum ea cogitatio, ſi
…ando tibi inciderit in mentem, primum
…puta tecum quam nihili res ſit fœmina
…vulſa à viro. Summum decus matronæ
…t, morigeram eſſe ſuo conjugi. Ita na-
tura

1. Sic & Plautus: fundum arat alienum, de adultero.

2. In pluribus proculdubio locum habet quam in Meſſalina: Et laſſata viris ſed non ſatiata receſſit.

3. Eulalia à bene loquendo nomen habet.

4. Pſeudolalia à mendaci loquacitate.

tura comparatum eſt : ita voluit Deus ut mulier 1. tota pendeat à viro. Tantum cogita id quod res eſt : maritus eſt, alius non poteſt obtingere : deinde veniat in mentem puellus ille duobus communis. Quid de illo ſtatues? Auferes tecum? fraudabis maritum ſua poſſeſſione. Relinques apud illum? ſpoliabis teipſam eo, quo nihil habes carius. Poſtremo dic mihi, habesne quæ tibi male velint? XA. Habeo novercam germanam 2. præterea ſocrum huic ſimillimam. EV. Adeo tibi male volunt? XA. Cuperent extinctam. EV. Et iſtæ tibi fac ut in mentem veniant. Quid enim illis poſſis facere gratius, quam ſi viduam te divulſam, imo plus quam viduam vivere? Nam viduis licet alteri nubere. XA. Equidem probo tuum conſilium, ſed tædet diutini laboris. EV. At reputa quantum laborum ſumſeris prius, quam hunc pſittacum docueris quædam humana verba ſonare. XA. Plurimum profecto. EV. Et piget operam ſumere in fingendo marito, qui cum perpetuo ſuaviter degas ætatem? Quantum laboris ſumunt homines, ut equum ſibi commodum reddant? & nos pigebit adlaborare, ut maritis utamur commodioribus? XA. Quid faciam? EV. Jam dixi. Cura ut domi niteant omnia, ne quid ſit moleſtiæ, quod illum exigat ex ædibus. Tu te illi comem præbe, ſemper interim memor reverentiæ cujuſdam, quam uxor debet marito. Abſit triſtitia; ſed abſit & petulantia: nec putida ſis, nec laſciva. Sit apparatus domi lautus. Noſti palatum mariti: quod illi ſuaviſſimum eſt, id coquito. Quin etiam iis, quos ille amat, comem & affabilem te præbeto. Hos frequenter ad convivium voca. In convivio faci-

1. Eph. 5. 22. 23. 24. Uxores propriis viris ſubjicite vos ut Domino: quoniam vir eſt caput uxoris, ut & Chriſtus eſt caput eccleſiæ. Itaque ſicut eccleſia ſe ſubjicit Chriſto, ita & uxores ſe ſuis viris ſubjiciunto in omnibus.

2. Novercam Germanam, non de gente aut ſorore ſentit: ſed Germanam dixit veram. Novercarum eſt autem, odiſſe privignos. Hinc Ovid. Lurida terribiles miſcent aconita novercæ.

ſito , ut læta plenaque hilaritatis ſint omnia. Denique ſi quando ille vino lætior pulſabit ſuam teſtudinem , tu voce accinito. Sic aſſuefacies maritum manere domi , minues impenſas. Sic enim ille cogitabit tandem ; Næ ego inſigniter inſanio , qui tantis magna rei famæque jactura victitem cum ſcorto , cum domi habeam uxorem multo lepidiorem , meique amantiorem , ad quam nitidius ac lautius accipi liceat. XA. An credis ſucceſſurum , ſi tentem? EV. Me vide. Ad me recipio. Interim & maritum tuum aggrediar ; admonebo & illum ſui officii. XA. Laudo conſilium : at vide ne quid hujus rei ſuboleat ipſi ; miſceret[1] cœlum terræ. EV. Ne metue. Ita per ambages temperabo ſermonem , ut ipſe mihi narret , quid inter vos ſit turbarum. Hoc facto , meo more tractabo illum blandiſſime, & ut ſpero, tradam eum tibi commodiorem. De te per occaſionem mentiar, quam amanter de illo ſis locuta. XA. Christus bene fortunet quod agimus. EV. Aderit , modo ne deſis tibi.

1. Miſcere cœlum terræ, de vehementi perturbatione dictum eſt proverbium. Iuvenalis: Licet & mare cœlo Confundas, homo ſum.

MILITIS ET
1. CARTHUSIANI.

1\. MI. SAlve, mi frater. CA. Salve & tu , germane cariſſime. MI. Vix te agnoſco. CA. Adeóne conſenui intra biennium? MI. Non: ſed caput raſum, nova veſtis, faciunt,

1\. Carthuſianorum ordo à Brunone Colonienſi circa annum 1080. erectus. Addunt Pontificii occaſionem : quod nempe Pariſienſis profeſſoris cadaver tumulo inferendum, ter ſe in feretro erexerit , prædicans flebili voce ſuam condemnationem. Dictus Bruno , rei novitate exterritus, præcipue cum profeſſor hic piè & inculpate vixiſſet, de emendandâ ſerio vitâ continuo cogitavit: utque Deo ardentius inſerviret in deſertum locum Carthuſiam in Gallia Celtica ſeceſſit: ubi comitibus aliquot ſtipatus monaſterium erexit, duroque vitæ generi ſe aſtrinxit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ut mihi videaris aliud quoddam animal. CA. Itane non agnoſceres uxorem tuam, ſi tibi occurreret induta nova veſte? MI. Non, ſi tali. CA. At ego te probe agnoſco, cui non ſolum veſtis mutata eſt, verum etiam facies, totuſque corporis habitus. Quot coloribus pictus es? Nulla avis æque variat plumas ſuas. Tum quam omnia ſecta, quam nihil juxta naturam aut morem communem! Adde tonſum verticem, barbam ſemiraſam, ſilvam, quæ ſupra labrum ſuperius eſt, perplexam, nec aliter hinc & hinc prominentem, quam ſolent in felibus pili longiores. Nec una cicatrix fœdavit vultum; ut Samius 1. quiſpiam litteratus videri poſſis, de quo jocus eſt proverbii. MI. Sic decet redire è bello. Sed dic mihi, erat heic tanta bonorum medicorum inopia? CA. Quam ob rem! MI. Quia nulli commiſeris ſanandum cerebrum tuum prius, quam in hanc ſervitutem te præcipitem dares. CA. Itane videor inſaniſſe? MI. Maxime. Quid erat neceſſe heic te ſepeliri ante tempus, cum eſſet unde commode viveres in mundo? CA. At nunc non videor tibi 2. in mundo vivere? MI. Non per Jovem. CA. Dic quam ob rem? MI. Quia non licet ambulare quo velis. Huic loco velut caveæ includeris: adde raſuram, veſtem 3. prodigioſam, ſolitudinem 4. pi-

1. Proverbium in cicatricoſos & ſtigmatum plenos convenit. Inde autem dictum, quod quum Samii captivis Athenienſium inuſſiſſent noctuam, Athenienſes viciſſim Samiis inurebant Samænam, genus navis lato ventre, à prora veluti ſuillum roſtrum præferentem. Alii tamen aliam originem oſtendunt. 2. Alludit, quod dicuntur mundo mortui. 3. Utuntur enim interiori hirſuta toga abſque induſio, cum exteriori atro pallio ſuper albam tunicam. 4. Bruno ordinis inſtitutor ſelegerat locum in Gallia Celtica aridis petris horrendum, & plane ab hominum conſortio periculoſo acceſſu ſemotum. Etjam hodieque ſoli prandent & in cellulis deliteſcunt Carthuſiani: rigidum vitæ genus plus quam alii Monachi amplexi.

ſcium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſem perpetuum 1. eſum, ut mirer tei-
pſum non verti in piſcem. CA. Si verteren-
tur homines in omnia quibus veſcuntur, tu
jampridem porcus eſſes. Nam ſuilla ſoles
delectari. MI. Non dubito quin jam dudum
pœniteat te inſtituti: paucos enim compe-
ri, quos non capiat pœnitudo. CA. Hoc
illis uſu venit, qui ſe in hoc vitæ genus vel-
ut in puteum præcipitant: ego deſcendi
ſenſim & conſulto, prius explorato me
ipſo, perſpectaque tota hujus vitæ ratione,
jam annos natus viginti octo, qua ætate ſi-
bi quiſque notus eſſe poteſt. Quod ad lo-
cum attinet, tu quoque loco anguſto con-
cluderis, ſi totius mundi conſideres am-
plitudinem. Nec refert quam ſpatioſus ſit
locus, modo nihil deſit ad vitæ commodi-
tatem. Multi raro aut nunquam exeunt
civitatem, in qua nati ſunt: qui ſi vetaren-
tur 2. exire, magnopere ſibi diſplicerent,
ſuccesſſeret illis mira libido relinquendæ
civitatis: hic affectus vulgaris eſt; quo ego
careo. Imaginor, heic totum eſſe mun-
dum, & hæc tabula mihi totum terrarum
orbem repræſentat, quem ego cogitatione
jucundius ſimul & tutius perambulo, quam
qui navigavit ad novas inſulas. MI. Heic
propemodum dicis verum. CA. Raſu-
ram damnare non potes, qui volens ton-
deris, utique commoditatis gratia. Mihi
raſura, ſi nihil aliud, certe reddit caput
purius, ac fortaſſe ſalubrius. Venetiæ quam
multi patricii totum etiam caput radunt?
Quid autem habet prodigioſum veſtis?
annne tegit corpus? Ad duplicem uſum
adhibetur veſtis, ut depellatur injuria cœ-
li, eaque velet quæ pudor jubet tegi. An
non hos uſus præbet hæc veſtis? Sed offen-
dit

1. Nunquam carne veſcuntur, imo nec neceſſitate poſtulante: ita quidem ut continuo monaſterio ejiciendus ſit, qui vel fruſtillum comedit. Piſces autem nullos ipſi emunt: à donatis tamen (Pontificiorum hac in parte veſana liberalitas, ad pigros ventres ſuſtinendos, eſt nota) haud abhorrent.

2. Exſtat iſtius farinæ nota Hiſtoria. Non enim veritati repugnat tritum illud: Nitimur, in vetitum ſemper cupimuſque negata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dit color : quis color magis decet omnes Chriſtianos, quam is qui datus eſt omnibus in baptiſmo ? Dictum eſt tibi quoque ; Accipe veſtem candidam. Hæc itaque veſtis admonet me, quid promiſerim in baptiſmo ; nimirum 1. innocentiæ perpetuum ſtudium. Porro ſolitudinem ſi vocas turbæ fugam ; hoc exemplum eſt non noſtrum, ſed veterum 2. Prophetarum, atque etiam Philoſophorum 3. Ethnicorum, & quibuſcunque bonæ mentis cura fuit. imo Poëtæ, Aſtrologi, ac ſimilibus artibus dediti, quoties aliquid magni ac ſupra vulgus hominum moliuntur, ſeceſſum quærere ſolent. Cur autem voces hanc ſolitudinem ? Unius amiculi confabulatio pellit ſolitudinis tædium. Heic habeo ſodales omnium rerum plus quam ſedecim. Ad hæc interviſunt amici crebrius quam vellem, aut expedit ; & tibi videor in ſolitudine vivere ? MI. At non ſemper licet cum his confabulari. CA. Nec ſemper expedit. Atque hoc jucundior eſt confabulatio, quod voluptatis gratiam, augeat interrupta 4. copia. MI. Non peſſime conjectas. Nam mihi quoque ſuaviores ſunt carnes revoluto Paſcha poſt quadrageſimam. CA. Nec interim tamen, cum maxime videor ſolus, deſunt mihi confabulones, longe feſtiviores ac ſuaviores iſtis vulgaribus congerronibus. MI. Ubi ſunt ? CA. Vides heic codicem Euangelicum ? in hoc mecum fabulatur ille, qui olim additus facundus comes in via duobus diſcipulis proficiſcentibus in Emauntem,

1. Alba veſtis Symbolum non tantum gloriæ dignitatis & lætitiæ: ſed & puritatis, ut hoc loco. Hinc de Martyribus ſub Antichriſto: Apoc. 7. 14. Hi ſunt qui venerunt ex afflictione magna: & lavarunt ſtolas ſuas & dealbarunt in ſanguine Agni.

2. Ita Helias in Carmelum montem, Joannes Baptiſta & Jeſus Chriſtus in deſertum ſecedebant.

3. Hinc Seneca de ſe ipſo: In hoc me recondidi & fores clauſi, ut prodeſſe pluribus poſſim. Et Cicero: ſolitudine nihil poteſt eſſe jucundius, non modo miſeris his temporibus & luctuoſis, ſed etiam tranquillis & optatis.

4. Juvenalis: Voluptates commendat rarior uſus.

eſſe-

cit, ut non ſentirent itineris labo-
, ſed ſentirent dulciſſimum cordis
orem, inhiantes mellitis illius ſer-
nibus. In hoc mihi loquitur Paulus,
hoc Eſaias, cæterique prophetæ.
c mecum confabulatur dulciſſimus ille
yſoſtomus, heic Baſilius, heic Augu-
us, heic Hieronymus, heic Cyprianus,
erique non minus eruditi quam facundi
tores. An noſti ullos tam amœnos con-
lones, quos cum his conferas? An in
ſodalitio, quod mihi nunquam non ad-
reputas obrepere poſſe ſolitudinis tæ-
m? MI. Mihi fruſtra loquerentur non
llecturo. CA. Jam quid refert quibus
us hoc corpuſculum alatur? cui minimo
fit, ſi juxta naturam vivamus. Uter no-
m habitior? tu, qui veſceris 1. perdici-
, phaſianis, & capis; an ego, qui vivo
ibus? MI. Si tibi eſſet uxor, ut mihi eſt,
us haberes ſucci. CA. Et ideo ſufficit
ibet cibus, & quantumvis exiguus.
Sed interim agitas vitam 2. Judaicam.
Bona verba: Chriſtianam, ſi non aſſe-
mur, certe ſequimur. MI. In veſte,
, preculis, cæteriſque cæremoniis po-
s fiduciam, neglecto ſtudio pietatis Eu-
elicæ. CA. Quid alii faciant, non eſt
m judicare: ego his rebus nequaquam
fido, minimumque tribuo; ſed in ani-
puritate & in Chriſto colloco fiduciam.
. Cur igitur obſervas? CA. Ut mihi pax
um fratribus meis; & ne cui quoque
do ſim offendiculo. Nolim autem of-
dere quenquam ob hujuſmodi res levi-
s, quas nihil eſt negotii ſervare. Ut

1. Perdices, Phaſiani & Capi olim, ut & nunc, in deliciis ſummis habiti. De Phaſianis ita *Martial.* Argivâ primum ſum deportata carinâ: ante mihi notum nil niſi phaſis erat. Creduntur enim Phaſiani è Phaſi fluvio ab Argonautis in Græciam delati.

2 Imo ſi Pontificiorum religionem infinitâ pene copiâ rſtitioſarum cæremoniarum vitia tam conſideres, non immerito Judaiſmo de multitudine cæremoniarum certare judicantur.

ſumus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſumus homines quacunque veſte tecti, minutiſſimarum etiam rerum ſimilitudo aut diſſimilitudo conciliat aut dirimit concordiam. Raſum 1. caput, aut veſtis color, per ſe quidem non commendat me Deo. Sed quid diceret populus, ſi comam alerem, aut tuam iſtam veſtem ſumerem? Reddidi tibi rationem mei conſilii: nunc quæſo ut mihi viciſſim tui conſilii rationem reddas, dicaſque, ubi ceſſarint omnes boni medici, cum relicta domi uxore juvencula & liberis, proficiſcereris in militiam, vili ſalario conductus ad jugulandos homines, idque tui quoque capitis periculo. Neque enim tibi res erat cum fungis 2. aut papaveribus, ſed cum armatis viris. Utrum vero putas infelicius, jugulare Chriſtianum hominem ob mercedulam, à quo nunquam ſis læſus; an te ipſum ſimul, & corpus, & animam, in æternum exitium mittere? MI. Fas eſt occidere hoſtem. CA. Fortaſſis eſt, ſi impetat patriam tuam. Tum pium videri poteſt, pugnare pro liberis & uxore, pro parentibus & amicis, pro aris 3. & focis, pro tranquillitate publica. Quid iſtuc ad tuam militiam mercenariam? Ego, ſi periſſes in hoc bello, non redemiſſem animam 4. tuam vitioſa nuce. MI. Non? CA. Non, ita me Chriſtus bene amet. Jam utrum exiſtimas durius, obe-

1. Originem raſuræ capitis in clero Pontificio Jacobus de Voragine non ſine ſplendide mendaci fabulâ ad Petrum defert: alii ad Anicetum. Revera autem anno trigeſimo primo ſæculi ſexti in Concilio Toletano quarto primitus inſtituta eſt, directe contra morem Sacerdotum V.T. Deus enim ſtricte iiſdem prohibuerat, ne comam in orbem tonderent, Levit. 19.

2. Fungi fragiles ſunt, & papavera ſolent decollari baculo. Verba Flori ſunt: Filio Tarquinii Superbi Gabiis, ut voluerat recepto, atque per nuncios conſulenti quid fieri vellet; eminentia forte papaverum capita virgula excutiens, quum per hoc interficiendos eſſe principes intelligi vellet, ſic reſpondit. 3. Verba ſunt Hiſtoricis peculiaria. Per aram ſignificat religionem deorum; per focum, rem domeſticam: nam & focus ſacer erat Laribus. 3. Id eſt, periiſſes in æternum; nullis ſacrificiis ex inferno liberandus. Reſpicit author ad locum Plauti in Milite: Vitam tuam vitioſâ nuce non emam, pro eo, quod eſt, ne minimo quidem. Vulgo autem dicimus caſsâ nuce non emerim, putamine nucis non emerim.

dire

dere bono viro, quem nos Priorem voca-
mus, qui vocet ad preces, ad ſacram le-
ctionem, ad doctrinam ſalutarem, ad
pſallendum Deo; an obedire barbaro cui-
piam Centurioni, qui ſæpe magnis ac no-
cturnis itineribus vocet quo lubet, ac re-
vocet; qui bombardarum 1. ictibus obji-
ciat, qui jubeat te ſtare loco aut occiſu-
rum, aut occidendum? MI. Minus narras,
quam res habeat, malorum. CA. Si quid
ego deflexero à diſciplina hujus inſtituti,
pœna eſt admonitio, aut aliud leve quid-
dam: tibi, ſi quid committas adverſus le-
ges imperatorias, aut pendendum eſt, aut
nudo inter intentatas in te lancearum cu-
ſpides eundum. Nam plecti capite, bene-
ficium eſt. MI. Non poſſum refragari veris.
CA. Jam cultus iſte ſatis indicat te non mul-
tum nummorum referre domum. MI.
Nummorum mihi jam pridem ne pilus
quidem fuit, imo multum æris alieni con-
flavi. Proinde huc deflexi, ut me inſtruas
viatico. CA. Utinam huc deflexiſſes,
cum properares in ſceleratam iſtam mili-
tiam! Sed unde tanta nuditas? MI. Ro-
gas unde? Quidquid ex 3. ſalario, quid-
quid ex prædationibus, ſacrilegiis, rapinis
furtis parare licuit, id totum abſumebatur
in vina, ſcorta, & aleam. CA. O te miſe-
rum! Et interim uxorcula, cujus gratia
Deus juſſit relinqui patrem & matrem,
domi mœrebat deſerta cum parvis. Et in-
terea tibi videbaris vivere in tantis miſe-
riis, in tantis ſceleribus? MI. Hoc fallebat
ſenſum malorum, quod innumeros habe-
rem malorum ſocios. CA. Quin illud ve-
reor, ne uxor te non agnoſcat. MI. Qui
ſic? CA. Quia ſic cicatrices pinxerunt tibi

1. Bombarda inſtrumentum bellicum poſterioribus his ſæculis inventum. Vox origine latina haud eſt, ſed per ὀνοματοποιΐαν excogitata.

2. Viaticum cibus aut pecunia, quam ad iter abſolvendum in viâ circumferimus.

3. Salarium ſtipendium quod pro operâ cuipiam perſolvitur: ita dictum forte quod homini tam neceſſarium quam ſal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

novam faciem. In fronte quam foſſam habes? Videtur tibi exſectum fuiſſe cornu. MI. Imo ſi rem noſſes, gratulareris mihi hanc cicatricem. CA. Quam ob rem? MI. Minimo minus aberat, quin perierim. CA. Quid erat mali? MI. Cuidam tendenti rupta eſt 1. baliſta chalybea; ejus fragmentum inſiliit in frontem. CA. Et in bucca cicatricem habes palmo longiorem. MI. Hoc vulnus accepi in pugna. CA. Bellica? MI. Non: inter aleam ortum eſt diſſidium. CA. Jam & in mento video neſcio quid gemmarum. MI. Nihil eſt. CA. Suſpicor tibi contractam ſcabiem, quam vocant Hiſpanicam. MI. Recte divinas, mi frater. Tertium ea laboravi uſque ad vitæ periculum. CA. Unde hoc mali accidit tibi, ut ſic incurvus incedas, quaſi eſſes nonagenarius, aut quaſi 2. meſſor quiſpiam, aut quaſi 3. delumbatus eſſes fuſte? MI. Morbus ita contraxit nervos. CA. Næ heic magnificam paſſus es 4. metamorphoſin. Antehac eras eques, nunc ex 5. centauro factus es animal ſemireptile. MI. Hæc nimirum eſt alea Martis. CA. Imo hæc eſt inſania tuæ mentis. Quas vero manubias 6. uxori tuæ, liberiſque tuis referes domum? lepram? Nam iſta ſcabies nihil aliud eſt, quam lepræ ſpecies; niſi quod ideo non vitatur, quia multorum eſt communis, præcipue nobilium: at ob hoc ipſum magis debebat vitari. Nunc iſtud malum adfricabis iis, qui tibi debuerant eſſe cariſſimi? & ipſe per omnem vitam putre cadaver circumferes. MI. Quæſo te, frater, ut

1. Baliſta vel potius balliſta, à βάλλω mitto. Inſtrumentum bellicum, quo lapides aut tela ejaculamur.

2. Meſſores enim ut gramina falce reſecent, neceſſario ſe incurvare debent.

3. Delumbatus, cui lumbi fracti aut caſu aut alio quovis infortunio: à delumbare, idem quod debilitare aut ſpecialiter lumbos frangere.

4. Μεταμόρφωσις transformatio, à μεταμορφόω transformo, μορφόω formo, μορφὴ figura. 5. Per ἀντονομασίαν proprium ſic ſumitur pro communi. Centauri enim propriè populi Theſſaliæ, qui primi equos domuerunt & ex iis pugnarunt. 6. Manubiæ, pecuniæ ex ſpoliis redactæ.

deſinas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

..inas ; ſatis malorum eſt, etiamſi non ac-
..dat objurgationis moleſtia. CA. Quotam
..tem malorum partem commemoravi ?
..a corporis dumtaxat ſunt. Jam animam
..ro qualem reportas, quanta ſcabie pu-
..tam, quot vulneribus ſauciam ? MI. Tam
..ram refero, quam eſt cloaca Pariſiis, in
.., quæ dicitur vulgo Maberti, aut latrina
..blica. CA. Vereör ne multo pejus oleat
..ud Deum & angelos ejus. MI. Sed jam
..æ ſatis eſt ; dic aliquid de ſarciendo via-
..o. CA. Mihi nihil eſt quod dem, experiar
..id velit Prior. MI. Atqui ſi quid daretur,
..ent tibi paratæ manus : nunc multæ ob-
..nt difficultates, quando numerandum eſt
..quid. CA. Quid alii faciant, ipſi viderint:
..hi nec ad accipiendum, nec ad dandum
..nt 1. manus. Verum de his à prandio; nunc
..mpus monet, ut accumbamus.

1. Non enim monachis Carthuſianis ut & multis aliis tractare pecuniam licet.

PSEUDOCHEI 2. ET PHILETYMI 3.

2. Pſeudocheus, fuſor mendaciorum.

3. Philetymus, amans veritatis.

..1. VNde tibi ſcatet tanta mendaciorum vis ? PS. Vnde ſuppetunt araneæ fila ? PH. Non eſt igitur artis, ſed naturæ. PS. A ..tura profecta ſunt ſemina; ars & uſus au..re facultatem. PH. Non te pudet? PS. Non ..agis quam 4. coccycem ſuæ cantionis. ..H. At tibi in manu eſt mutare cantionem ..am ; & in hoc eſt homini data lingua, ut ..ra prædicet. PS. Imo ut conducibilia. At ..on ſemper expedit vera dicere. PH. Ita ..onnunquam conducit habere manus fura..s. Et hoc vitium eſſe tuo cognatum, te-

4. Coccyx Latinis Cuculus, eundem ſonum identidem repetens,

ſtatur etiam 1. populare 2. proverbium. PS. Vtrumque vitium honeſtis nititur auctoribus: illud habet 3. Vlyſſem tantopere laudatum ab Homero; hoc 4. Mercurium etiam Deum, ſi poëtis credimus. PH. Cur igitur vulgus execreatur mendaces; fures etiam ſubiguntur in crucem? PS. Non ideo quod mentiantur, aut furentur, ſed quod inſcite mentiantur aut furentur; vel quia præter naturam, vel quia non ſatis callentes artem. PH. Eſtne ſcriptor quiſpiam, qui tradit artem mentiendi? PS. Bonam artis partem monſtravere tui rhetores. PH. Hi quidem tradunt artem bene dicendi. PS. Verum; ſed bona pars bene dicendi eſt, ſcite mentiri. PH. Quid eſt ſcite mentiri? PS. Vis definiam? PH. Volo. PS. Eſt ita mentiri, ut lucro ſit, nec deprehendi poſſis. PH. At quotidie deprehenduntur multi. PS. Iſti non ſunt artifices abſoluti. PH. Es igitur tu abſolutus artifex? PS. Propemodum. PH. Experire an me poſſis mentiendo fallere. PS. Et te quoque poſſim, vir optime, ſi libeat. PH. Dic igitur aliquod mendacium. PS. At jam dixi. Non deprehendiſti? PH. Non. PS. Age, fac ſis attentus. Nunc incipiam mentiri. PH. Sum attentus: dic aliquid. PS. At jam iterum mentitus ſum, te non deprehendente. PH. Equidem nihil adhuc audio mendacii. PH. Audiſſes, ſi calleres artem. PH. Proinde commonſtra tu. PS. Primum appellavi te virum optimum. An non iſtuc eſt inſigne mendacium, cum ne bonus quidem ſis. &, ſi bonus eſſes, optimus dici non poſſis, cum ſint innumeri te meliores. PH. Heic plane fefelleras. PS. Jam fac periculum, an poſſis alterum mendacium ex te deprehendere. PH. non poſſum.

PS. Heic

1. Popularis is dicitur, qui eſt ejuſdem conditionis, generis & ſortis. Populari nomine vocare eſt vocare nomine vulgo à populo uſurpato.

2. Prov. Qui mendax idem & furax. Belgis, Wijſt my een Logenaer/ ick wijs u een Dief.

3. De facundis Ulyſſis mendaciis conſulantur Poëtæ.

4. Mercurius Deus Mercatorum & furum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

s. Heic deſidero ingenium, quod alibi
ræſtas. PH. Fateor; oſtende tu. PS. Cum
icerem, nunc incipiam mentiri, nonne ma-
nifice mentiebar, cum tot annos aſſueve-
m mentiri, & paullo ante quam hoc dice-
em, eſſem mentitus? PH. Mirum præſti-
ium. PS. Sed nunc ſaltem monitus arrige
ureis, ut deprehendas mentientem. PH. Ar-
exi; dic. PS. Imo jam dictum eſt, & tu
eum mendacium es imitatus. PH. Tu mi-
i perſuadebis, quod nec aures habeam,
ec oculos. PH. Cum homini ſint aures im-
obiles, ut nec arrigi poſſint, nec demitti,
entiebar te arrecturum aures. PH. Talibus
endaciis plena eſt omnis hominum vita.
s. Non talibus tantum, ô bone. Nam hæc
dicra ſunt. ſunt quæ rem adferant. PH.
urpius eſt lucrum ex mendacio, quam ex
tio 1. PS. Verum eſt, inquam; ſed iis qui
entiendi neſciunt artem. PH. Quam igitur
calles artem? PS. Non æquum eſt, ut te
atis doceam: numera; & audies. PH. Non
mo malas artes. PS. Donas igitur gratis
ndum tuum? PH. Non ſic inſanio. PS. At
go ex hac arte mea certiores capio fructus,
am tu ex tuo fundo. PH. Manebit tibi
s tua; tantum profer ſpecimen 2. ut in-
lligam non omnino vanum eſſe quod di
s. PS. Accipe igitur ſpecimen. Multis
ultorum negotiis memet admiſceo: emo,
ndo, recipio, ſumo mutuo, accipio depo-
tum. PH. Quid tum poſtea? PS. Atque heic
tiſſimum capto eos, à quibus non facile
eprehendar. PH. Quos? PS. Stupidos, obli-
oſos, incogitantes, longe ſemotos, &
ortuos: PH. Certum eſt mortuos nemi-
em redarguere. PS. Si quid cui vendo in
iem, diligenter annoto in libellis ratio-

1. Alludit ad Veſpaſiani dictum, Lucri bonus odor ex re qualibet: nam is vectigal collegit ex lotio, re male olente, at non male olebat pecunia.

2. Specimen, id eſt, guſtum vel exemplum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

num. PH. Quid deinde? PS. Ubi reddenda eſt pecunia, plus imputo mercium emptori, quam acceperit. Is ſi incogitans eſt, aut obliviofus, mihi certum eſt lucrum. PH. Quid ſi deprehendat? PS. Profero librum rationalem. PH. Quid ſi is doceat & evincat, ſe non accepiſſe quod imputas? PS. Reclamo quantum poſſum. Nam in hac arte prorſus inutilis eſt pudor. Denique extrema ancora 1. eſt, ut aliquid comminiſcar. PH. Quid palam deprehenſus? PS. Nihil eſt facilius. erravit famulus; aut, ipſe lapſus ſum memoria. Scitum eſt multas ſimul miſcere rationes: heic facilius eſt imponere. Exempli cauſſa: ſunt quædam diſpuncta, quod ſoluta ſit pecunia: ſunt alia pro quibus nihil numeratum eſt. Hæc in poſterioribus codicillis miſceo, ſic ut nihil diſpungam. Ubi ſupputatur, contendimus, & vinco plerumque, vel perjurio. Eſt & hoc artis: fere rationem ineo cum accincto ad iter, & imparato. Nam mea mihi ſemper parata ſunt. Deponitur aliquid apud me, ſervo clam apud me, nec reddo. Longum eſt prius quam reſciſcat ille, ad quem res miſſa eſt. Tandem ſi non licebit inficiari, dico mihi periſſe: aut contendo me miſiſſe, quod non miſi: incuſo aurigas. Poſtremo, ſi vitare non poſſum, quin reddam, reddo acciſum. PH. Bella vero ars! PS. Nonnunquam eodem nomine 2. bis accipio pecuniam, ſi liceat: primum domi, deinde illic quo proficiſcor: & nuſquam non ſum. Interim tempus inducit oblivionem, confunduntur rationes, aliquis moritur, aut ſuſcipit longinquam peregrinationem: ut omnia peſſime cadant, ſaltem interim uſus ſum aliena pe-

1. Extrema ancora, id eſt, extremum refugium. Luciani verba ſunt: viſum eſt igitur re perpensâ, extremam anchoram, quam nautæ ſacram vocant, demittere. Tranſlata loquutio à nautis, qui extremam anchoram demum mittunt, ubi extremo periculo laborant. Belgis het plecht Ancker.

2. Nomen hic titulus eſt debiti. Unde & pro debitoribus accipiuntur nomina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cunia. Nonnullos etiam capto ſpecie be-
gnitatis, ut faveant mentienti, ſed ſem-
r de alieno : de meo nec matri darem
teruncium. Quanquam autem in ſingu-
videatur lucrum exiguum, ex multis
men (multis enim memet, ut dixi, mi-
co) naſcitur acervus haudquaquam pœ-
tendus. Porro ne deprehendar, cum
ultæ ſint technæ, tum illa præcipua :
nneis omnium epiſtolas, quas poſſum,
tercipio, reſigno ac lego. Si quid obfutu-
m ſuſpicor, premo : aut ſi reddo, reddo
eo tempore. Ad hæc inter longo ſemo-
s intervallo mendaciis meis ſero ſimul-
em. PH. Quis iſtinc uſus? PS. Geminus.
mum, ſi non præſtatur quod alterius
mine promiſi, & quo nomine munus
am accepi; nam fumos 2. hujuſmodi
gno vendo : fingo, per illum ſtetiſſe,
o minus perfectum ſit. PH. Quid ſi ne-
t ille? PS. Is procul abeſt, puta Baſileæ;
o polliceor in Anglia : deinde fit, ut orta
ultate neuter alteri credat, ſi quid in-
er. Habes ſpecimen artis. PH. At iſtam
em nos craſſiores ſolemus vocare fur-
, qui ficum vocamus ficum, & ſca-
am ſcapham 3. PS. O hominem juris
eſarei rudem! An 4. licet intendere actio-
m furti ei qui ſuppreſſit depoſitum, aut
i abjurat mutuum, aut ſimili techna im-

1. Teruncius, nummulus perexiguus, Belgis, anderhalf Penning.

2. Martialis verſus eſt; Vendere nec vanos circum palatia fumos. Præſtigioſam rerum magnarum ſpem fumum ac nebulas vocamus. Qui ergo magnam homini de re aliqua ſpem facit, quæ mox evaneſcit, fumos vendere dicitur.

3. Proverbium quadrat in eos, qui ſimplici & ruſticana utentes
tate, rem ut eſt narrant, nullis verborum ambagibus aut
leris obvolventes. Sunt enim apud Rhetores figuræ quædam,
bus fit ut turpia honeſte, aſpera molliter, mordacia blande
ntur. Idem adagium etiam his verbis effertur: Caniſtrum
iſtrum, ficus ficum, ligonem ligonem vocat. 4 Phraſes Iuri-
s propriæ : ſenſus eſt an liceat coram judicio furti inſimulari,
rem apud ſe depoſitam non reddit ſed retinet & ſupprimit. Actio
em Iuriſconſultus jus perſequendi in judicio quod nobis debetur,
accuſatio ipſa. Hinc actionem intendere, inferre, movere, in-
uere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

poſuit? PH. Oportuit. PS. Proinde vide prudentiam artificum. Ex his plus eſt lucri, aut certe tantundem; & minus eſt periculi. PH. Male ſit tibi cum tuis technis ac mendaciis. Non enim libet dicere, Vale. PS. Tu ringere cum tua pannoſa veritate; ego interim ſuaviter agam cum meis furtis ac mendaciis, dextro Ulyſſe 1. ac Mercurio. 2.

1. Ulyſſes ab Homero fingitur vafer ac mendax.

2. Mercurius adfert lucrum, faver & ipſe, ac furax, imo Deus furum & mercatorum.

NAUFRAGIUM.

ANTONIUS, ADOLPHUS.

AN. HOrrenda narras 3. Eſt iſtuc navigare? Prohibeat Deus, ne mihi quidquam unquam tale veniat in mentem. AD. Imo quod hactenus memoravi, luſus merus eſt præ his quæ nunc audies. AN. Plus ſatis malorum audivi: inhorreſco te memorante, quaſi ipſe periculo interſim. AD. Imo mihi 4. jucundi ſunt acti labores. Ea nocte quiddam accidit, quod magna ex parte ſpem ſalutis ademit nauclero. AN. Quid obſecro? AD. Nox erat ſubluſtris 5. & in ſummo malo ſtabat quidam è nautis in 6. galea; ſic enim vocant, opinor; circumſpectans, ſi quam terram videret: huic cœpit adſiſtere ſphæra quædam ignea: id nautis triſtiſſimum oſten-

3. Ex abrupto incipit colloquium more comœdiarum.

4. Ex ipſa hominum natura adagium ſumtum eſt. Hoc enim omnibus inſitum, ut jucunda cuique ſit anteactorum malorum ſecura recordatio. Senecæ eſt: Quod fuit durum pati, meminiſſe dulce eſt.

5. Subluſtris, quæ nonnihil habebat lucis. 6. Galea ſeu corbis navis, orbiculus quem in medio & ſummo malo naves præſidiariæ omneſque majores, ad vela explicanda aut tollenda & ad ſpeculandum habent. Belgis de Mars.

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

m 1. eſt, ſi quando ſolitarius ignis eſt;
lix, cum gemini. Hos vetuſtas credidit
Caſtorem & Pollucem. AN. Quid illis
m nautis, quorum alter fuit eques, al-
r pugil. AD. Sic viſum eſt poëtis Nau-
erus qui clavo aſſidebat, Socie, inquit,
nam eo nomine ſe mutuo compellant
utæ;) videſne, quod ſodalitium tibi
udat latus 3. Video, reſpondit ille: &
ecor ut ſit felix. Mox globus igneus de-
pſus per funes devolvit ſeſe uſque ad nau-
erum. AN. Num ille exanimatus eſt me-
? AD. Nautæ aſſuevere monſtris. Ibi
ulliſper commoratus, volvit ſe per mar-
nes totius navis: inde per medios fo-
s 4. dilapſus evanuit. Sub meridiem
œpit magis ac magis incrudeſcere tem-
eſtas. Vidiſtine unquam 5. Alpes? AN.
idi. AD. Illi montes verrucæ 6. ſunt, ſi
nferantur ad undas maris. Quoties tol-
bamur in altum, licuiſſet lunam digito
ntingere: quoties demittebamur, vi-
ebamur dehiſcente terra recta ire in

1. Magiri in Phyſiologiâ ſuâ verba ſunt: Ignis erraticus ſeu fatuus (deſignat hunc autor) eſt fumus craſſior & tenacior, in imo aëre per antiperiſtaſin nocturni frigoris accenſus, qui vento agitatus decliviora loca petit, & viatores in præcipitia vel aquas plerunque ducere ſolet. Hoc meteorum crebrius apparet circa cœ-
iteria & patibula & in locis quibus magna ſtrages eſt edita: quod
cadaveribus viſcoſæ exhalationes prodeant. In magnis tempeſta-
bus malo aut antennis navium, propter materiæ unctuoſitatem,
ſidens conſpicitur, tantiſper dum materia abſumta fuerit. Eſt-
e unus vel ſimplex & vocatur Helena, & infelix nautis puta-
r, vel duplex, ut Caſtor & Pollux, & proſperum tranquil-
amque aërem præſagire creditur. 2. Plinius lib. 2. cap. 37.
idi, ait, nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo ful-
orem effigie ea: & antenuis navigantium aliiſque navium par-
bus ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, ut volucres ſedem ex
de mutantes: graves cùm ſolitariæ venerunt, mergenteſ-
ue navigia: &, ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: gemi-
e autem ſalutares & proſperi curſus prænunciæ: quarum ad-
entu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam,
runt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eoſque
mari Deos invocant. 3. Id eſt, adſtet lateri. 4. Fori tabu-
ta navium per quæ nautæ feruntur. Belgis d'Overloop. 5. No-
ſſimi & altiſſimi montes Galliam Cis-alpinam à Trans-alpinâ di-
identes. 6. Verrucæ, id eſt, tubercula. Sic Cato, ni fallor,
ollem verrucam appellavit.

1. Tartara. AN. O inſanos qui ſe 2. credunt mari! AD. Nautis fruſtra luctantibus cum tempeſtate, tandem nauclerus totus pallens nos adiit. AN. Is pallor præſagit aliquod magnum malum. AD. Amici, inquit, deſii eſſe dominus navis meæ; vicere venti; reliquum eſt ut ſpem noſtram collocemus in Deo, & quiſque ſe paret ad extrema. AN. O vere Scythicam 3. concionem! AD. In primis autem, inquit, exoneranda eſt navis; ſic jubet neceſſitas, durum telum 4. præſtat conſulere vitæ, diſpendio rerum, quam ſimul cum rebus interire. Perſuaſit veritas: projecta ſunt in mare plurima vaſa plena precioſis mercibus. AN. Hoc erat vere jacturam 5. facere. AD. Aderat Italus quidam, qui legatum egerat apud regem Scotiæ: huic erat ſcrinium plenum vaſis argenteis, annulis, panno, ac veſtimentis ſericis. AN. Is nolebat decidere 6. cum mari? AD. Non; ſed cupiebat aut perire cum amicis 7. opibus ſuis, aut ſimul cum illis ſervari. Itaque refragabatur. AN. Quid nauclerus? AD. Per nos, inquit, liceret tibi cum tuis perire ſolum: ſed æquum non eſt, ut nos omnes tui ſcrinii cauſſa periclitemur; alioqui te una cum ſcrinio dabimus in mare præcipitem. AN. Orationem vere nauti-

1. Alludit ad verſus Ovidii Me miſerum quanti montes volvuntur aquarum? Iam jam tacturos ſidera ſumma putes. Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles? Jam jam tacturas Tartara nigra putes.

2. Hinc Horatius: Illi robur & æs triplex circa pectus erat, qui fragilem truci commiſit pelago ratem. Primus nec timuit præcipitem africum decertantem aquilonibus.

3. Græci quicquid ſævum & barbarum intelligi vellent, id Scythicum appellabant. Hinc & Scytharum oratio pro aſpera & dura. Quidam modum dicendi inde natum exiſtimant, quod Dario regi nihil aliud reſponderint Scythæ, quam ut ploraret. Laertius ad Anacharſidis Scythici Philoſophi aſperitatem refert. 4. Alludit ad illud Plin. Maximum telum, neceſſitas: rurſum ad illud, τῇ ἀνάγκῃ οὐδ' οἱ θεοὶ μάχονται. 5. Jactura damnum eſt, & jacturam facere dicitur quiſquis damno afficitur. Hic erit vera jactura à jaciendo dicta. 6. decidere eſt paciſci portione rerum, ut reliqua maneant ſalva, 7. Amicis opibus, pro adamatis,

cam.

m. 1. AD. Sic Italus quoque jacturam cit, multa mala precans & ſuperis & feris, quod ſuam vitam elemento tam rbaro credidiſſet. AN. Agnoſco vocem alicam 2. AD. Paullo poſt venti nihilo itiores facti noſtris muneribus, rupere nes, disjecere vela. AN. O calamitatem! AD. Ibi rurſus nos addit nauta. AN. Cononaturus? AD. Salutat: Amici, inquit, mpus hortatur ut unuſquiſque Deo ſe mmendet, ac morti ſe præparet. Rontus à quibuſdam nauticæ rei non impetis, ad quot horas ſe crederet poſſe tuenavem, negavit ſe poſſe polliceri quiduam, ſed ultra tres horas non poſſe. N. Hæc concio durior etiam erat priore. D. Hæc ubi locutus eſt, jubet incidi fues omnes, ac malum uſque ad 4. theam, cui inſeritur, incidi ſerra, ac ſimul um antennis devolvi in mare. AN. Cur oc? AD. Quoniam ſublato aut lacero ve erat oneri, non uſui: tota ſpes erat in lavo. AN. Quid interea vectores? AD. I i vidiſſes miſeram rerum faciem: nautæ anentes, Salve Regina, implorabant marem Virginem appellantes eam ſtellam . maris, reginam cœli, dominam muni, portum ſalutis, aliiſque multis titulis lli 6. blandientes, quos nuſquam illi tribuunt ſacræ litteræ. AN. Quid illi cum mai, quæ nunquam, opinor, navigavit?

1. Semper nautæ finguntur immanes: quale eſt elementum, tales ſunt & illi.

2. Vocem Italicam, nam Itali magno ſtomacho barbarum vocant quidquid eſt peregrinum.

3. Calamitatem, quod eſt culmorum, traxit ad inſtrumenta navis.

4. Theca medius dictus Iſidoro, locus cui malus imponitur. Incidunt autem gravi tempeſtate malum ſocii navales, ut quietius minorique motu fluctuet navis.

5. Legatur blaſphemus Pontiiciorum hymnus in Virginem Mariam, cujus initium: Ave Maris ſtella, Dei mater alma.

6. Conſule ad majorem Antichriſtianiſmi detectionem horrendum pſalterium Bonaventuræ, ubi expuncto Dei nomine ſubſtituitur Mariæ, non ſine horribili profanatione divini nominis. Prodiit id denuo ante aliquot annos ab Ægidio Baudeloenſi Preſbytero verſum è Latino in Belgicum approbatione Antonii Smetſii Gaudenſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

AD. Olim Venus agebat 1. curam nautarum, quia nata credebatur ex mari: ea quoniam deſiit curare, ſuffecta eſt huic matri non virgini Virgo 2. mater. AN. Ludis. AD. Nonnulli procumbentes in tabulas adorabant mare, quidquid erat olei 3. effundentes in undas, non aliter illi blandientes, quam ſolemus irato principi. AN. Quid ajebant? AD. O clementiſſimum mare, ô generoſiſſimum mare, ô ditiſſimum mare, ô formoſiſſimum mare; miteſce, ſerva. Hujuſmodi multa occinebant 4. ſurdo mari. AN. Ridicula ſuperſtitio. Quid alii? AD. Quidam nihil aliud 5. quam vomebant, plerique vota nuncupabant. Aderat Anglus quidam, qui promittebat 6. montes aureos Virgini 7. Walſamgamicæ, ſi vivus attigiſſet terram. Alii multa promittebant ligno crucis, quod eſſet in tali loco; alii rurſum quod eſſet in tali loco. Idem factum eſt 8. de Maria virgine, quæ regnat in multis locis, & putant votum irritum, niſi locum exprimas. AN. Ridiculum: quaſi divi non habitent in cœlis. AD. Erant qui ſe promitterent fore 9. Carthuſianos. Erat unus qui polliceretur ſe aditurum divum Jacobum, qui habi-

1. Huc ſpectat Auſonii carmen: Orta ſalo, ſuſcepta ſolo, patre edita cœlo, Æneadum genitrix hic habito alma Venus. Poëtæ illam è maris ſpuma & cœli teſticulis natum fingunt, à Saturno exciſis inque mare abjectis.

2. Imo quemadmodum Ethnici ſingulis rebus ſuos aſſignatos Divos habebant; ita & Pontificii permutatis modo nominibus. Beſtiis, morbis, artificiis ſimilibuſque peculiares Sancti aſſcripti. 3. Plinius omnia, imo & indomitum elementum mare oleo tranquillari aſſerit. Et ob id urinantes ore ſpargere, quoniam mitiget naturam aſperam lucemque deportet. 4. Reſpicit ad proverbium, ſurdo narrare fabulam. 5. Navigationis enim inſuetis facile nauſea movetur, præcipue irato mari. 6. Aureos montes pollicentur, proverbiali hyperbole, qui immenſa promittunt ſpeſque ampliſſimas oſtentant. A Perſarum arrogantia ductum adagium, qui propter venas auri montes aureos jactabant. 7. Virgo Walſamgamica Anglis, commentitis miraculis, nota. 8. Graphicè depingit autor cæcam Pontificiorum ſuperſtitionem.
9. Et id ſingulare præ cæteris votum: quandoquidem Carthuſiani ſtrictiſſimam vitæ regulam, magis quam alii Monachi, obſervant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Compoſtellæ , nudis pedibus & ca-
e , corpore tantum lorica ferrea tecto ,
hæc cibo emendicato. AN. Nemo me-
nit Chriſtophori ? AD. Unum audivi non
e riſu , qui clara voce , ne non exaudi-
ur , polliceretur 2. Chriſtophoro , qui
Lutetiæ in ſummo templo , mons ve-
s quam ſtatua , cereum tantum quantus
et ipſe. Hæc cum vociferans quantum
terat identidem inculcaret , qui forte
oximus aſſiſtebat illi notus , cubito te-
git eum , ac ſubmonuit : Vide quid pol-
earis : etiamſi rerum omnium tuarum
ctionem 3. facias , non fueris ſolven-
. Tum ille voce jam preſſiore , ne vide-
et exaudiret Chriſtophorus : Tace , in-
it , fatue ; an credis me ex animi ſen-
ntia loqui ? Si ſemel contigero terram ,
on daturus ſum illi candelam ſebaceam.
N. O craſſum ingenium ! ſuſpicor fuiſſe
atavum 4. AD. Non ; ſed erat Zelandus.
N. Miror nulli in mentem veniſſe Pau-
m apoſtolum , qui ipſe olim navigarit ,
fracta navi 5. deſilierit in terram. Is
nim 6. haud ignarus mali didicit miſeris
ccurrere. AD. Pauli nulla erat mentio.
N. Precabantur interim ? AD. Certatim.
lius canebat , Salve Regina ; alius , Cre-
o in Deum. Erant qui peculiares quaſ-
am preculas habebant , non diſſimiles
agicis , adverſus pericula. AN. Ut affli-
tio 7. facit religioſos ! rebus ſecundis nec

1. Compoſtellæ (Galeciæ hæc metropolis eſt) divi Jacobi corpus ſi non ſervatur aut reconditum ſit, ſaltem ſuperſtitioſè colitur. Urbs ipſa à Jacobo Sant Iago dicta Hiſpanis: qui & apoſtolum hunc pro Divo ſuo tutelari venerantur.

2. Chriſtophorum hunc, unde & illi nomen, Chriſtum per aquas portaſſe habent fabulæ Papales, quas vulgo Legendas vocant. Non mirum quod ſæviente tempeſtate invocatus: utpote qui ad tutelam maris à Pontificiis in locum
aſtoris & Pollucis eſt aſſcitus 3. Auctio venditionis genus , in
uo à licitantibus intenditur pretium. 4. Reſpicit procul dubio
d verſum Martialis : *Cujus nequitias jocoſque novit , aurem qui mo-
o non habet Batavam.* Ubi auris Batava pro agreſti , tetrica, inele-
anti. Quales autem olim Batavi fuerint & de eorundem encomiis
onſulatur Tacitus. 5. De Pauli è mari ejectione in inſulam Me-
itam legatur cap. 27. Act. Apoſt. 6. Reſpicit autor ad Virgilianum
llud : *Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco* 7. Hinc eleganter
agnus Pater: Qui neſcit orare, diſcat navigare.

Deus,

Deus, nec divus quiſquam nobis venit in mentem. Quid tu interea? Nulli divorum nuncupabas vota? AD Nequaquam. AN. Cur ita? AD. Quia non paciſcor cum divis. Quid eſt enim aliud quam contractus juxta formulã, Do, ſi 1. facias: aut, Faciam, ſi facias: Dabo cereum, ſi enatem: Ibo Romam, ſi ſerves. AN. At implorabas alicujus divi præſidium. AD. Ne id quidem. AN. Quam ob rem autem? AD. Quia ſpacioſum eſt cœlum. Si cui Divo commendaro meam ſalutem, puta ſancto Petro, qui fortaſſe primus audiet, quod adſtet 2. oſtio; prius quam ille conveniat Deum, prius quam exponat 3. cauſſam, ego jam periero. AN. Quid igitur faciebas? AD. Recta adibam ipſum patrem, dicens, Pater noſter, qui es in cœlis. Nemo divorum illo citius audit, aut libentius donat quod petitur. AN. Sed interea non reclamabat tibi conſcientia? Non verebaris appellare patrem, quem tot ſceleribus offenderas? AD. Ut ingenue dicam, deterrebat nonnihil conſcientia; ſed mox recipiebam animum, ita mecum cogitans: Nullus eſt pater tam iratus filio, quin ſi videat eum periclitantem in torrente aut lacu, capillis arreptum ejiciat in ripam. Inter omneis nullus ſe tranquillius agebat, quam mulier quædam, cui erat infantulus in ſinu, quem lactabat. AN. Quid illa? AD. Sola nec vociferabatur, nec flebat, nec pollicitabatur: tantum complexa puellum precabatur tacite. Interea dum navis ſubinde illideretur vado,

1. Formulæ ſunt contractum quos Juris-conſulti innominatos appellant. Pertinent eidem ad contractus ſtricti juris, utpote in quibus tantum præſtantur illa quorum mentio facta eſt. Alioqui in bonæ fidei contractibus etiam exhibentur inter contrahentes non dicta.

2. Petro enim à Pontificiis munus oſtiarii defertur, fingiturque clavibus cæli inſtructus: ad dignum quemque intromittendum. Imo & in terris ejus ſucceſſores Pontifices Maximi eodem officio funguntur. Hinc Sannazarius:

Magne parens, cuſtoſque hominum, cui jus datur uni
Claudere cæleſtes & reſerare fores.

3. Lepidè & falsè ridet autor Sanctorum damnandam invocationem.

auclerus metuens ne tota ſolveretur, ru-
ntibus eam cinxit à prora & à puppi.
. O miſera præſidia! AD. Interim ex-
itur quidam ſacrificus ſenex, annos na-
s ſexaginta; nomen erat Adamus: is
jectis veſtibus uſque ad induſium, ab-
ctis etiam ocreis, & calceis, juſſit ut
nnes itidem pararemus nos ad natan-
m. Atque ita ſtans in medio navis, con-
onatus eſt nobis ex 1. Gerſone quinque
ritates de utilitate 2. confitendi; horta-
s omneis ut ſe quiſque præpararet & vitæ
morti. Aderat & 3. Dominicanus qui
m. His confeſſi ſunt qui volebant. AN.
uid tu? AD. Ego videns omnia plena tu-
ultus, tacitè confeſſus ſum Deo, da-
nans apud illum meam injuſtitiam, &
plorans illius miſericordiam. AN. Quo
igraturus, ſi ſic periſſes? AD. Hoc com-
ittebam judici Deo. Neque enim vole-
am eſſe mei ipſius judex: tamen bona
uædam ſpes interim habebat animum
eum. Dum hæc aguntur, redit ad nos
auta lacrymabundus. Paret, inquit, ſe
uiſque; nam navis non erit nobis uſui ad
uartam horæ partem. Jam enim locis
liquot convulſa hauriebat mare. Paullo
oſt nauta renuntiat nobis ſe videre procul
urrim ſacram, adhortans, ut divi, quiſ-
uis eſſet ejus templi præſes, auxilium im-
loraremus. Procumbunt omnes, &
rant ignotum divum. AN. Si nomine
ompellaſſetis eum, fortaſſis audiſſet. AD.
rat ignotum. Interim nauclerus quantum

1. Eſt hic ille Joannes Gerſo, Univerſitatis Parienſis Cancellarius, Petri Alliacenſis diſcipulus, qui Concilio Conſtantienſi interfuit, & inter alia librum de utilitate confitendi compoſuit. Lugduni in Galliis obiit anno 1429.

2. Digitum intendit autor in ſuperſtitioſam confeſſionem auricularem: quam primus in orbem Chriſtianum invexit Papa
nnocentius III. circa annum 1200. 3. Dominicani Monachi ita
icti à Dominico Calaguritano: qui ad convertendos, vel potius de
ero avertendos Albigenſes, dimiſſus ab Innocentio III. tantum
anguinariis ſuis concionibus effecit, ut plus quam centum millia
Albigenſium trucidata ſint.

poteſt,

poteſt, eo navim dirigit jam laceram, jam undique combibentem undas; ac plane dilapſuram, ni rudentibus fuiſſet ſuccincta. AN. Dura rerum conditio. AD. Eo provecti ſumus, ut ejus loci incolæ proſpicerent nos periclitantes; ac procurrentes catervatim in extremum litus, ſublatis togis, & galeris in lanceas impoſitis, invitabant ad ſeſe; ac jactatis in cœlum brachiis ſignificabant ſe deplorare noſtram fortunam. AN. Exſpecto quid evenerit. AD. Jam mare totam navim occuparat, ut nihilo tutiores eſſemus futuri in navi, quam in mari. AN. Heic ad ſacram 1. ancoram confugiendum erat. AD. Imo ad miſeram. Nautæ ſcapham exonerant aqua, ac demittunt in mare. In hanc omnes ſeſe conantur conjicere, nautis magno tumultu reclamantibus, ſcapham non eſſe capacem tantæ multitudinis, arriperet ſibi quiſque quod poſſet, ac nataret. Res non patiebantur lenta conſilia: alius arripit remum, alius contum, alius alveum, alius 2. ſitulam, alius tabulam; ac ſuo quiſque præſidio nitentes, committunt ſe fluctibus. AN. Quid interim accidit illi mulierculæ quæ ſola non ejulabat? AD. Illa omnium prima pervenit ad litus. AN. Qui potuit? AD. Impoſueramus eam repandæ tabulæ, & ſic alligaveramus, ut non facile poſſet decidere: dedimus illi tabellam in manum, qua vice remi uteretur: ac bene precantes expoſuimus in fluctus, conto protrudentes, ut abeſſet 3. à navi, unde erat periculum: illa læva tenens infantulum, dextra remigabat. AN. O viraginem! AD. Cum jam nihil ſupereſſet, quidam avulſit ligneam ſtatuam virginis ma-

tris,

1. Sacra vel extrema anchora pro extremo præſidio. Vide paulo ſuperius.

2. Aquarium vas, quo hauritur aqua, Belgis de Puyſe.

3. Vel ne allideretur tabula ad navem, vel ne ſubſidente navi ſimul ad fundum traheretur.

ris, jam putrem atque excavatam à ſoricibus 1. eamque complexus 2. cœpit natare. AN. Scapha pervenit incolumis? AD. Nulli prius periere. Porro triginta ſeſe in eam conjecerant. AN. Quo malo fato id factum eſt? AD. Prius quam poſſet ſe liberare à magna navi, illius vacillatione ſubverſa eſt. AN. O factum male? Quid tum? AD. Ego, dum aliis conſulo, pene perieram. AN. Quo pacto? AD. Quia nihil ſupererat aptum natationi. AN. Illic ſubera fuiſſent uſui. AD. In eo rerum 3. articulo maluiſſem vile 4. ſuber, quam candelabrum aureum. Circumſpicienti tandem venit in mentem de ima mali parte: eam quoniam ſolus eximere non poteram, adſciſco ſocium: huic ambo innixi, committimus nos mari, ſic ut ego dextrum cornu tenerem, ille lævum. Dum ſic jactamur, ſacrificus ille concionator nauticus, medium injecit ſe in humeros noſtros. Erat autem ingenti corpore. Exclamamus, Quis ille tertius? Is perdet nos omneis. Ille contra placide, Sitis, inquit, bono animo; ſat ſpacii eſt. Deus aderit nobis. AN. Cur ille tam ſero cœpit eſſe natator? AD. Imo futurus erat in ſcapha, una cum Dominicano: nam omnes hoc honoris illi deferebant, ſed quanquam erant invicem 5. confeſſi in navi, tamen obliti neſcio quid circumſtantiarum, rurſus ibi in ora navis

1. Sorex, animal, quod vulgo *glirem* vocant. Columella; Vites quæ ſecundum ædificia ſunt, à ſoricibus & muribus infeſtantur. Theodoretus in hiſt. eccleſiaſt. refert, cum Chriſtiani Serapidis idolum, quod grande habebatur, Alexandriæ ſecuribus frangerent, & caput ejus abſtuliſſent, greges ſoricum inde procurriſſe.

2. Deſignat τὸ παράσημον, ſignum navis ad puppim, à quo navis nomen adipiſcitur.

3. Articulus hic pro momento ſeu puncto, καιρὸς & tempeſtiva rerum faciendarum hora ἀκμὴ ſive alicujus rei aut temporis particula.

4. Suber vile lignum, quod non ſolum ipſum non mergitur, verum & alligatum aliis ne ſidant, ſuſtinet. Unde retibus aſſuitur & natantibus ſubditur.

5. Duplex eſt monachorum & ſacrificulorum Pontificiorum auricularis confeſſio: Prima eſt privata, quâ unus alteri confitens ab altero veniam peccatorum nanciſcitur. Secunda publica, cum Miſſam celebrans ſacrificulus, publicè crimina confitetur, ſecundum ethnicam Numæ inſtitutionem, & à ſervo ſeu clerico, ut vocant, abſolvitur.

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

confitentur, & alter alteri manum imponit; interim ſcapha perit: nam hæc mihi narravit Adamus. AN. Quid actum eſt de Dominicano? AD. Is, ut idem narrabat, implorata Divorum ope, abjectis veſtibus, nudum ſe commiſit natationi. AN. Quos divos invocabat? AD. Dominicum, Thomam, 1. Vincentium, & neſcio quem Petrum, ſed in primis fidebat Catharinæ 2. Senenſi. AN. Chriſtus illi non veniebat in mentem? AD. Ita narrabat ſacrificus. AN. Melius enataſſet, ſi non abjeciſſet ſacram cucullam: ea depoſita, quî potuit illum agnoſcere Catharina Senenſis? Sed perge narrare de te. AD. Dum adhuc volveremur juxta navim, arbitrio fluctuum huc & 3. illuc ſe volventem, clavus illiſus fregit femur ejus qui tenebat lævum cornu. Sic ille revulſus eſt; ſacrificus precatus illi requiem æternam, ſucceſſit in locum illius, adhortans me, ut magno animo tuerer cornu meum, ac ſtrenue moverem pedes. Interim potabamus multum aquæ ſalſæ. Adeo Neptunus nobis non balneum tantum ſalſum, ſed potionem etiam ſalſam temperarat, quanquam ſacrificus ei rei monſtraret remedium. AN. Quod, obſecro? AD. Quoties unda nobis occurreret, ille oppoſuit occipitium, ore clauſo. AN. Strenuum ſenem mihi narras. AD. Ubi jam aliquandiu ſic natantes nonnihil promoviſſemus, ſacrificus, quoniam erat miræ proceritatis, Bono, inquit, es animo; ſentio vadum. Ego non auſus tantum ſperare felicitatis, Longius, inquam, abſumus à litore, quam ut vadum ſperandum ſit. Imo, inquit, ſentio pedibus terram. Eſt, inquam fortaſſis è ſcriniis aliquod, quod

1. Vincentius hic Rhemenſis Epiſcopus anno 863. Conſule de eodem ut & Dominico & Thoma Pontificiorum aureas vel potius commentitias Legendas.

2. Reſpice paulo ſuperius.

3. Non diſſimile verum illud Pauli naufragium. Acto. 27. deſcriptum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quod huc devolvit mare. Imo, inquit, ſcalptu digitorum plane ſentio terram. Cum adhuc aliquandiu nataſſemus, ac rurſus ſentiret vadum, Tu fac, inquit, quod tibi videtur factu optimum, ego tibi cedo malum totum, & vado me credo; ſimulque exſpectato fluctuum deceſſu, pedibus ſequutus eſt quanto potuit curſu. Rurſus accedentibus undis, utraque manu complexus utrumque genu, obnitebatur fluctui, occultans ſeſe ſub undis, quemadmodum ſolent mergi & anates: rurſus abeunte fluctu 1. promicabat & currebat. Ego videns hoc illi ſuccedere, ſum imitatus. Stabant in arena, qui porrectis inter ſe prælongis haſtilibus fulciebant ſeſe adverſus impetum undarum, viri robuſti, & fluctibus aſſueti, ſic ut ultimus 2. haſtam porrigeret adnatanti. Ea contacta, omnibus in litus ſe recipientibus, tuto pertrahebatur in ſiccum. Hac ope ſervati ſunt aliquot. AN. Quot? AD. Septem: verum ex his duo ſoluti ſunt tepore, admoti igni. AN. Quot eratis in navi? AD. Quinquaginta octo. AN. O ſævum mare! ſaltem decimis fuiſſet contentum, quæ ſufficiunt 3. ſacerdotibus. Ex tanto numero tam paucos reddidit? AD. Ibi experti ſumus incredibilem gentis humanitatem, omnia nobis mira alacritate ſuppeditantis, hoſpitium, ignem, cibum, veſtes, viaticum. AN. Quæ gens erat? AD. Hollandica. AN. Iſta nihil humanius, cum tamen feris nationibus cincta ſit. Non repetes, opinor, poſthac Neptunum. AD. Non, niſi mihi Deus ademerit ſanam mentem. AN. Et

1. Promicabat id eſt ſuper aquas eminebat. Proprie promicare eſt extendere vel longè jacere.

2. Ad vivum deſcribit autor piſcatorum Batavorum mores naufragis ſuccurrentium.

3. Decimæ olim ad Monachos devolutæ ſunt: cum, obductâ veritati caligine, merita operum ſunt ſtabilita: donationi enim earundem liberationem animarum ex purgatorio & vitam æternam perverſo zelo alligarunt male liberales.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ego malim audire tales fabulas, quam experiri.

DIVERSORIA.

BERTULPHUS, GULIELMUS.

BE. Cur ita viſum eſt pleriſque biduum aut triduum commorari Lugduni? Ego ſemel iter ingreſſus non conquieſco, donec pervenero, quo conſtitui. GV. Imo ego admiror quenquam illinc avelli poſſe. BE. Quam ob rem tandem? Quia illic locus eſt, unde non poterant avelli ſocii Ulyſſis, illic 1. Sirenes. Nemo domi ſuæ tractatur melius, quam illic in pandocheo 2. BE. Quid fit? GV. Ad menſam ſemper adſtabat aliqua mulier, quæ convivium exhilararet facetiis, ac leporibus. Et eſt illic mira formarum felicitas. Primum adibat materfamilias, quæ ſalutabat, jubens nos hilares eſſe, & quod apponeretur, boni conſulere. Huic ſuccedebat filia, mulier elegans, moribus ac lingua adeo feſtivis, ut poſſit vel ipſum Catonem 3. exhilarare. Nec confabulantur ut cum hoſpitibus ignotis, ſed veluti cum olim notis ac familiaribus. BE. Agnoſco Gallicæ gentis humanitatem. GV. Quoniam autem illæ non poterant adeſſe perpetuo, quod eſſent obeunda munia domeſtica, reliquique

1. Alludit ad fabulam, quæ apud Homerum: ubi Ulyſſes præternavigans Siculum littus, (ubi Sirenes, numero tres, cantu nautas alliciebant & devorabant) cerâ ſociorum navalium aures obturavit, ſeque ipſum malo alligari juſſit: ne ſuavitate cantus delinitus & ipſe ad eaſdem cum omnium pernicie proram verteret. 2. Pandocheum hoſpitium publicum, ita dictum, quod in eo omnes promiſcue accipiantur. 3. Fuerunt apud Romanos duo magni nominis Catones: primus Porcius, cui & poſtea Cenſorii cognomen; alter Uticenſis pronepos Porcii. Uterque tetricis aſperiſque moribus: adeo quidem, ut per antonomaſian, Cato non tantum pro ſapiente, ſed & homine ſevero ſumi cœptus ſit.

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nvivæ conſalutandi, continenter adſtabat ellula quædam ad omneis jocos inſtru- ı : una ſatis erat omnium jaculis ex- piendis : hæc ſuſtinebat fabulam , do- c rediret filia. Nam mater erat natu andior. BE. Sed qualis erat tandem ap- ratus ? Nam fabulis non expletur ven- :. GV. Profecto lautus ; ut ego mirer , os tam vili poſſe accipere hoſpites. Rur- s peracto convivio , lepidis fabulis alunt minem , ne quid obrepat tædii. Mihi lebar domi eſſe , non peregre. BE. id in cubiculis ? GV. Illic nuſquam non erant aliquot puellæ , ridentes , laſci- entes , luſitantes : ultro rogabant , ſi id haberemus veſtium ſordidarum : s lavabant, ac lotas reddebant. Quid ultis ? Nihil illic vidimus præter puel- ac mulieres , niſi in ſtabulo : quan- am & huc frequenter irrumpebant puel- . Abeuntes complectuntur , tantoque ectu dimittunt , ac ſi fratres eſſent o- nes , aut propinquæ cognationis. BE. rtaſſis iſti mores decent Gallos ; mihi gis arrident Germaniæ mores , utpo- maſculi. GV. Mihi nunquam contingit dere Germaniam : quare te quæſo , ne avere commemorare , quibus modis cipiant hoſpitem. BE. An ubique ſit dem tractandi ratio : neſcio : quod ego li , narrabo. Advenientem nemo ſa- at , ne videantur ambire hoſpitem. enim ſordidum & abjectum exiſti- ant , & indignum Germanica ſeverita- . Ubi diu inclamaveris , tandem ali- is per feneſtellam 1. æſtuarii (nam in

1. Æſtuarium idem hic quod pocauſtum. Alioqui etiam loca deſignat , quæ mare alternis ibus integit detegitque.

his

1. Solſtitium, quaſi ſolis ſtatio, quia ſol ubi octavo Cal. Jul. (ſic olim numerabant) ad Tropicum Cancri pervenerit, non ultra progreditur: quemadmodum & ſolſtitio hyemali in Capricorno non longius à nobis decedit.

his degunt fere uſque ad 1. ſolſtitium æſtivum) profert caput, non aliter quam è teſta proſpicit teſtudo. Is rogandus eſt, an liceat illic diverſari. Si non renuit, intelligis dari locum. Rogantibus ubi ſit ſtabulum, mota manu commonſtrat. Illic licet tibi tuum equum tractare tuo more. Nullus enim famulus manum admovet. Si celebrius eſt diverſorium, ibi famulus commonſtrat ſtabulum, atque etiam locum equo minime commodum. Nam commodiora ſervant venturis, præſertim nobilibus. Si quid cauſſeris, ſtatim audis; Si non placet, quære aliud diverſorium. Fœnum in urbibus ægre ac perparce præbent, nec multo minoris vendunt, quam ipſam avenam. Ubi conſultum eſt equo, totus commigras in hypocauſtum, cum ocreis, ſarcinis, luto, id eſt unum omnibus commune. GV. Apud Gallos deſignant cubicula, ubi ſeſe exuant, extergant, calfaciant, aut quieſcant etiam, ſi libeat. BE. Heic nihil tale. In hypocauſto exuis ocreas; induis calceos; mutas, ſi voles, induſium; veſtes pluvia madidas ſuſpendis juxta hypocauſtum; ipſe te admoves, ut ſicceris. Eſt & aqua parata, ſi libeat lavare manus, ſed ita munda plerunque, ut tibi poſt alia quærenda ſit aqua, quâ lotionem eam abluas. GV. Laudo viros nullis deliciis effœminatos. BE. Quod ſi tu appuleris ad horam à meridie quartam, non cœnabis tamen ante nonam, nonnunquam & decimam. GV. Quam ob rem? BE. Nihil apparant niſi videant omnes, ut eadem opera miniſtretur omnibus. GV. Quærunt 2. compendium. BE. Tenes. Itaque frequenter in

2. Compendium hic pro brevitate, in qua lucrum & utilitas comprehenſa.

...em 1. hypocauſtum conveniunt octo-...a aut nonaginta, pedites, equites, nego-...ores, nautæ, aurigæ, agricolæ, pueri, ...minæ, ſani, ægroti. GV. Iſtuc vere cœno-...n 2. eſt. BE. Alius ibi pectit caput, alius ...ergit ſudorem, alius repurgat perones ...creas, alius eructat allium. Quid mul-... Ibi linguarum ac perſonarum non mi...eſt confuſio, quam olim in turri 3 Ba... Quod ſi quem conſpexerint peregrinæ ...is, qui cultu dignitatis nonnihil præ ſe ..., in hunc intenti ſunt omnes defixis o-..., contemplantes, quaſi novum aliquod ...antis genus adductum ſit ex Africa 4. ... ut poſtea quam accubuerint, reflexo ...ergum vultu, continenter adſpiciant, ... dimoveant oculos, cibi immemores. ... Romæ, Lutetiæ ac Venetiæ nemo quid-...n miratur. BE. Nefas eſt interim tibi ...quam petere. Ubi jam multa eſt veſpe-... nec ſperantur plures adventuri, pro-...mulus ſenex, barba cana, tonſo capi-...ultu torvo, ſordido veſtitu. GV. Tales ...tebat Cardinalibus Romanis eſſe à po-... BE. Is circumactis oculis tacitus dinu-...at, quot ſint in hypocauſto. quo plu-...adeſſe videt, hoc vehementius accen-...ir hypocauſtum, etiamſi alioqui ſol æſtu ...oleſtus. Hæc apud illos præcipua pars

1. Ὑπόκαυστον, proprie locus ad ſudandum, παρὰ τὸ ὑποκαίειν, à ſuccendendo. Solent quippe hypocauſta ſub pavimento habere fornaces, quibus accenſis ipſa calefiant. Germanorum mos eſt fornaces ex ferro in angulo vel medio conclavis reponere: quibus, præſertim frigente cœlo cubicula ſua calefaciant. 2. Cœnobium propriè vitæ communio, à κοινὸς communis & βίος, vita. Hinc & Iſidorus inter monaſterium & cœno-...i diſtinguit: hoc multorum monachorum habitacula indigetan-...llo etiam unius. Germanus Abbas Monaſterium hoſpitium u-...ue monachi domum deſignare innuit: cœnobium verò regulam ...ciplinam, juxta quam omnes monachi vivere tenentur. 3. Ba-... idem quaſi dicas confuſio venit vel confuſio in ea: quia Deus ...nam impiæ ædificationis omnium linguas confudit. 4. In pro-...um abiit, ſemper Africa novi aliquid apportat. Quod quidem ...dicebatur, quod in ſiticuloſa regione ad unum aliquem rivum ...næ ferarum ſpecies bibendi gratia convenire cogantur: inibi-...aria mixtura violentæ Veneris, varias monſtrorum formas, ...deque novas naſci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

eſt bonæ tractationis, ſi ſudore diffluant omnes. Si quis non aſſuetus vapori, aperiat rimam feneſtræ, ne præfocetur, protinus audit, Claude. Si reſpondeas, Non fero: audis, Quære igitur aliud diverſorium. GV. Atqui mihi nihil videtur eſſe periculoſius, quam tam multos haurire eundem vaporem, maxime reſoluto corpore, atque heic capere cibum, & horas complures commorari. Jam enim omitto ructus alliatos, & ventris flatum, halitus putres: multi ſunt qui morbis occultis laborant, nec ullus morbus non habet ſuum contagium. Certe plerique ſcabiem habent Hiſpanicam, ſive, ut quidam vocant, Gallicam, 1. cum ſit omnium nationum communis. Ab his, opinor, non multo minus eſſe periculi, quam à 2. leproſis. Jam tu divina, quantum diſcriminis ſit in peſtilentia. BE. Sunt viri fortes, iſta rident ac negligunt. GA. Sed interim multorum periculo fortes ſunt. BE. Quid facias? Sic aſſueverunt: & conſtantis eſt animi non diſcedere ab inſtituto. GA. Atqui ante annos viginti quinque nihil receptius erat apud Brabantos, quam 3. thermæ publicæ: eæ nunc frigent ubique. Scabies enim nova docuit nos abſtinere. BE. Sed audi cætera. Poſt redit ille barbatus Ganymedes 4. ac linteis inſternit menſas, quot putat eſſe ſatis illi numero. Sed

1. Præcipuè ſcabie laborant Galli, quam procul dubio multi ſibi contrahunt uſu potu expreſſi ex pomis. Eadem autem maximè contagioſa eſt.

2. Hinc & olim in V.T. leproſus, à ſacerdote immundus declaratus, ex conſortio hominum ejiciebatur. Ipſe autem, diſſectis veſtimentis, nudato capite, operto ore, clamabat, vel etiam publicâ voce promulgabatur, *Immundus, immundus*. 3. Thermæ ita dictæ ἀπὸ τῆς θέρμης, id eſt à calore, ſunt loca aquis plena vel natura vel artificialiter caleſcentia; quæ ſudandi gratia ingredimur. Seneca, ſudatoria vocat. Famoſiſſimarum Thermarum ingentia rudera à Diocletiano exſtructarum etiamnum Romæ videre ſunt. 4. Ironice dixit Ganymedem, quod hic puer formoſiſſimus, ab aliquila in Ida monte raptus, Jovi à poculis eſt.

ô Deum

ðeum immortalem,quam non Mileſiis 1! cæabea diceres ex antennis detracta. Deſtivit enim unicuique menſæ convivas, uninimum octo. Jam quibus eſt notus rq patrius, accumbunt, ubi cuique libitu fuerit. Nullum enim diſcrimen inter pperem & divitem, inter herum ac famum. GV. Hæc eſt illa vetus æqualitas, qm nunc è vita ſubmovit tyrannis. Sic opor vixiſſe Chriſtum cum ſuis diſcipulis. BE. Poſtquam accubuerunt omnes, rurſum pdit torvus ille Ganymedes ac denuo dinerat ſua ſodalitia: mox reverſus appon ſingulis pinacium 2. ligneum, & coeare ex eodem argento factum, deinde chum vitreum; aliquanto poſt, panem: ðn ſibi quiſque per otium repurgat, dum cuuntur pultes. Ita nonnunquam ſedei ferme horæ ſpatio. GV. Nullus hoſpim interim efflagitat cibum? BE. Nullus cinotum ſit regionis ingenium. Tandem aonitur vinum, Deus bone, quam non fnoſum! Non aliud oportebat bibere ophiſtas; tanta eſt ſubtilitas & acrimo. ' Quod ſi quis hoſpes, etiam oblata pri-im pecunia, roget ut aliunde paretur aiil vini genus, primum diſſimulant, ſed cvultu, quaſi interfecturi: ſi urgeas, roondent; Heic diverſati ſunt tot Comi-e 2. & Marchiones 3. neque quiſquam qſtus eſt de vino meo: ſi non placet, qere tibi aliud diverſorium. Solos enim bbiles ſuæ gentis habent pro hominibus,

1. Mileſia texta mollia. Ut Lacedemoniorum ſeveritas celebratur; ita Mileſiorum lupus apud ſcriptores traducitur: & inde Mileſium, quicquid molle & delicatum. Lana Mileſia præcipue laudata.

2. Πίναξ tabulam ſignificat propriè, latam & tenuem: unde diminutivum pinacium, quod nunc pro ſcutella ponitur.

3. Olim Sophiſtæ dicti Philoſophi & ſapientiæ profeſſores. Poſtremo nomen id iis adaptatum, qui fallacibus concluſionibus inanem ſapientiæ ſpeciem oſtentarent.

Comes dignitatis nomen, Belgis een Graaf. Dicti ita, qui ſares comitabantur. Plures præ aliis nationibus Germania nuat. 5. Marchio vox origine Celticâ, idem qui & Germanis gisque Marck-Graaf. Quidam nomen derivant à limitibus Celtis arken & Graaf præpoſitum deſignans. Alii à Marka, quod n equum ſignificaſſe augurantur. Satius autem à Markt deduer, Belgis idem quod forum.

& horum inſignia nuſquam non oſtentant. Jam igitur habent offam, quam objiciant latranti ſtomacho: mox magna pompa veniunt diſci. Primus ferme habet offas panis madefactas jure carnium, aut, ſi dies eſt piſculentus, jure leguminum. Deinde aliud jus, poſt aliquid carnium recoctarum, aut ſalſamentorum recalfactorum. Rurſus pultis aliquid, mox aliquid ſolidioris cibi, donec probe domito ſtomacho apponant carnes aſſas aut piſces elixos, quos non poſſis omnino contemnere: ſed heic parci ſunt, & ſubito tollunt. Hoc pacto totum convivium temperant, quemadmodum ſolent actores 1. fabularum, qui ſcenis admiſcent choros; ita iſti alternis miſcent offas ac pultes. Curant autem, ut extremus actus ſit optimus 2. GV. Et hoc eſt boni poëtæ. BE. Porro piaculum ſit, ſi quis interim dicat, Tolle hunc diſcum, nemo veſcitur. Deſidendum eſt uſque ad præſcriptum ſpacium, quod illi 3. clepſydris, ut opinor, metiuntur. Tandem prodit ille barbatus, aut 4. pandocheus ipſe, veſtitu minimum à famulis differens; rogat, ecquid animi nobis ſit. Mox adfertur vinum aliquod generoſius. Amant autem eos qui 5. bibunt largius, cum nihilo plus ſolvat ille, qui plu-

1. Chororum inventrix fingitur Euterpe. Primo quidem tota comœdia conſtitit choro: poſtea interdum aberat à comœdia veteri; denique planè illo caruit nova Græcorum comœdia: quod exemplum Latini fuere ſequuti. Tragici autem actibus choros inſerunt.

2. Verba Ciceronis ſunt ad quintum fratrem: Illud te ad extremum oro & hortor, ut tanquam poëtæ boni & induſtrii ſolent actores, ſic tu in extremâ parte & concluſione muneris ac negotii tui diligentiſſimus ſis; ut hic tertius annus imperii, tanquam tertius actus perfectiſſimus atque ornatiſſimus eſſe videatur. 3. Clepſydra, horologium in quo aqua per exile foramen, quod in fundo erat, ſenſim ac quaſi furtim diſtillabat; à κλέπτειν ὕδωρ, furari aquam. 4. Pandocheus, ipſe hoſpes, qui accipit omnes. 5. Jam olim Tacitus in libello de mor. Germ. Germanos Ebrietatis incuſavit; additque eoſdem parcos cibi eſſe, ob frigus & regionis ſterilitatem: à Beverovicio autem non abſque ratione contradicitur: quia nempe ſitis nihil aliud eſt, quam deſiderium frigoris humoriſque & fames caloris ſiccique & quoniam verſus boream homines magis interne calent quàm verſus meridiem, haud mirum ſi largius potent.

rimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

..um hauſerit vini, quam qui minimum. ..Mirum gentis ingenium. BE. Cum non- ..quam ſint qui duplo plus abſumant in ..o quam ſolvant pro convivio. Sed ante- ..m finiam hoc convivium, dictu mi- ..a quis ſit ibi ſtrepitus ac vocum tumul- .., poſtquam omnes cœperunt incaleſce- ..otu. Quid multis? ſurda omnia. Admi- ..nt ſe frequenter ficti moriones; quo ge- ..e hominum cum nullum ſit magis de- ..andum, tamen vix credas, quantopere ..ectentur Germani: illi cantu, garritu, ..more, ſaltatione, pulſu faciunt, ut hypo- ..ſtum videatur corruiturum, neque quiſ- ..m alterum audiat loquentem. At inte- .. videntur ſibi ſuaviter vivere: atque il- ..deſidendum eſt volenti nolenti uſque ad ..ltam noctem. GV. Nunc tandem abſolve ..nvivium. Nam me quoque tædet tam ..lixi. BE. Faciam. Tandem ſublato ca- .., qui vix illis placet, niſi putris 1. ac ver- ..ous ſcatens, prodit ille barbatus, adferens ..um pinacium eſcarium, in quo creta ..xit aliquot circulos ac ſemicirculos: id ..onit in menſa, tacitus interim ac triſtis; ..arontem 2. quempiam diceres. Qui a- ..oſcunt picturam, deponunt pecuniam, ..nde alius, atque alius, donec expleatur ..acium. Deinde notatis qui depoſuerunt, ..putat tacitus: ſi nihil deſit, annuit capi- .. GV. Quid ſi quid ſuperſit? BE. Fortaſſe ..deret, & faciunt hoc nonnunquam. GV. ..mo reclamat iniquæ rationi? BE. Nemo .. ſapit. Nam protinus audiret, Quid tu es ..minis? Nihilo plus ſolves quam alii. GV. ..berum hominum genus narras. BE. Quod

1. In genere, ſecundum, Medicorum filios, omnis caſeus ſanitati obeſt, utpote duriſſimæ concoctionis: præcipuè tamen vetus & putris: quo præ cæteris nationibus Walones delectantur: unde & vulgari ſcommate Rot. ſacken, quaſi putres ſacci appellati.

.. Charon notus ille poëtis nauta tranſvehens animas per Styga & ..herontem.

ſi quis ex itinere laſſus, cupiat mox à cœna petere lectum, jubetur exſpectare, donec cæteri quoque eant cubitum. GV. Videor mihi videre civitatem Platonicam 1. BE. Tum ſuus cuique nidus oſtenditur, & vere nihil aliud quam cubiculum: tantum enim ibi lecti ſunt. & præterea nihil quo utaris, aut quod fureris. GV. Illic mundities eſt. BE. Eadem quæ in convivio; lintea forte lota ante menſes ſex. GV. Quid interim fit de equis? BE. Ad eandem diſciplinam tractantur, ad quam homines. GV, Sed eſt eadem ubique tractatio? BE. Alicubi civilior eſt, alicubi durior quam narravi: verum in genere talis eſt. GV. Quid ſi ego tibi nunc narram, quibus modis hoſpites tractentur in ea parte Italiæ quam 2. Longobardiam vocant; rurſus in Hiſpania; deinde in Anglia, & in Walia? Nam Angli partim 3. Gallicos, partim Germanicos mores obtinent, ut ex his duabus gentibus mixti. Wali ſe prædicant *αὐτόχθονας* 4. Anglos. BE. Quæſo te, ut narras. Nam mihi nunquam contigit eas adire. GV. In præſentia non eſt otium. Nam nauta juſſit, adeſſem ad horam tertiam, niſi vellem relinqui, & habet ſarcinulam: alias dabitur oportunitas ad ſatietatem uſque garriendi.

1. Ubi æqualia ſunt omnium omnia.

2. Longobardia, à Longobardis ex ultimâ Germaniâ in Pannoniam, & inde contra Gothos, alliciente Narſete, in Italiam irrumpentibus, nomen adepta eſt. Antea Gallia Cis-Alpina dicta.

3. Conſtat ex Cæſare Britannos ex continente Galliæ in adverſam inſulam tranſvectos. Quod autem ad Anglos, illi ſimul cum Jutis & Saxonibus, Engiſto & Horſa Ducibus, Britanniam poſt varios caſus occuparunt: ita ut magis Britannis, veteribus inſulæ incolis, conveniat, quod Gallicos mores obtineant, utpote ex Galliâ oriundis, quam Anglis Germanicâ origine. 4. Αὐτόχθονας, id eſt indigenas. Wali enim, Walli ſeu Cambri, impares Saxonum viribus, veteres quidem incolæ in occidentalem Britannicæ inſulæ partem montibus inacceſſam ſeceſſerunt. Poſtmodo autem coarctatis nimium limitibus, pars eorundem Galliam Aremoricam invaſit, & de ſuo nomine Britanniam nuncupavit: quæ hodie in inferiorem & ſuperiorem dividitur.

ADO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

DOLESCENTIS, ET SCORTI.

LUCRETIA, SOPHRONIUS.

. EUge mi lepidiſſime 1. Sophroni, tandem nobis redditus es? Nam mihi videris abfuiſſe ſeculum. Prima fronte vix te agnoſcebam.
. Quam ob rem, mea Lucretia? LV. Quia
imberbi nobis rediſti barbatulus. Quid
eſt, meum corculum. Nam videre ſoli-
torvior. SO. Cupio tecum ſeorſim col-
qui familiarius. LV. Au, au, non ſolæ ſu-
us mea mentula? SO. Secedamus in lo-
m ſecretiorem. LV. Age concedamus in
biculum interius, ſi quid libet. SO. Non-
m hic locus mihi videtur ſatis ſecretus.
. Vnde iſte novus pudor? Eſt mihi 2. mu-
on, ubi repono 3. mundum meum, lo-
s adeo obſcurus, ut vix ego te viſura ſim,
t tu me. SO. Circumſpice rimas omnes.
. Rima nulla eſt. SO. Nullus eſt in propin-
o, qui nos exaudiat? LV. Ne muſca qui-
m, mea lux. Quid cunctaris? SO. Falle-
us 4. heic oculos Dei? LV. Nequaquam:
e perſpicit 5. omnia. SO. Et angelorum?
. Illorum oculus non licet effugere.
. Qui fit igitur ut non pudeat homines id
cere coram oculis Dei ac teſtibus ſanctis
gelis, quod puderet facere in conſpectu
minum? LV. Quid hoc novæ rei eſt? ve-
ſti huc concionaturus? Indue cucullam 6.
anciſcanam, conſcende ſuggeſtum, &
diamus te, barbatule. SO. Nec iſtud gra-
rer facere, ſi te queam ab iſto vitæ gene

1 Sophronius, continens, temperans.

2. Pro ſecretiore cubiculo.

3. Mundus hic, muliebris ornatus.

4. In hiſtoriâ Eccleſiaſticâ narrantur eadem de epiſcopo quodam.

5. Id Chriſtianis adeo notum, ut ne ethnicos effugerit. Inde Homerus, Θεοὶ δέ τε πάντα ἴσασιν Ovidius, Deus omnia no-
t. Cicero, obſcurum Deo nihil poteſt eſſe. Seneca, Deus in-
reſt animis noſtris & cogitationibus mediis intervenit. 6. Cuculla
anciſcanorum monachorum adeo ſancta habetur, ut admodum
am ad cælum maturet illi, qui in eadem ſepultus eſt.

re revocare, non ſolum turpiſſimo, verum etiam miſerrimo. LV. Quam ob rem, ô bone? victus alicunde parandus eſt. ſua quenque alit ars. hoc eſt noſtrum opificium, hic fundus 1. noſter. SO. Optarim, mea Lucretia, ut excuſſa paulliſper iſta animi temulentia, rem ipſam mecum conſideres. LV. Serva concionem tuam in aliud tempus: nunc vivamus 2. mi Sophroni. SO. Tu quæſtus gratia facis quidquid facis. LV. Non multum aberraſti à ſcopo. SO. Nihil decedet tuo lucro; dabo quadruplum, ut auſcultes tantum. LV. Dic quæ voles. SO. Primum illud mihi reſponde: Habeſne quæ tibi male volunt? LV. Non unam. SO. Et quas tu viciſſim odiſti? LV. Ut merentur. SO. Proinde ſi poſſis illis facere rem gratam, facereſne? LV. Citius miſcerem illis 3. toxicum. SO. Atqui cogita nunc, an illis quidquam potueris facere gratius, quam quod vident te vivere hanc vitam dedecoroſam ac miſerrimam. Quid autem poteras facere moleſtius iis, qui tibi bene volunt? LV. Sic erat fatum meum. SO. Jam quod eſſe ſolet omnium difficillimum iis, qui deportantur in inſulas, aut relegantur ad extremos orbis barbaros, hoc tu tibi tuapte ſponte ſumſiſti. LV. Quidnam eſt iſtud? SO. An non ſponte renuntiaſti omnibus affectibus, patri, matri, fratribus, ſororibus, amitæ, materteræ, cæteriſque quoſcunque tibi natura conjunxit? Nam & illos tui pudet, nec tu ſuſtines in illorum venire conſpectum. LV. Imo feliciter commutavi affectus meos: pro paucis enim nunc habeo plurimos, quorum tu es unus, mihi fratris loco ſemper habitus. SO. Mitte jocos, ac rem ipſam, ut habet, expende ſerio.

1. Id eſt, reditus: nam fructus annuos reddit fundus.

2. Vivamus, pro gaudeamus, ſive læte agamus.

3. Toxicum venenum eſt, ita dictum ἀπὸ τῶν τόξων: ejus quippe ſucco tela barbari intingebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rio. Quæ tam multos habet amicos, ea
llum habet amicum, mihi crede, Lu-
tia. Nam qui ad te commeant, non ha-
nt te pro amica, ſed pro matula potius.
de quo te ipſam dejeceris, miſera. Chri-
s te tam caram habuit, ut te ſuo ſangui-
redemerit, ut te cœleſtis hæreditatis
nſortem eſſe voluerit; & tu te facis
acam publicam, ad quam commeant
ilibet ſordidi, impuri, ſcabioſi; ſuam-
e ſpurcitiam in te repurgant. Quod ſi
ndum ejus lepræ contagium, quam vo-
nt ſcabiem Hiſpanicam, attigit te, non
u poteris effugere. Quod ſi fiat, quid te
felicius, etiamſi cætera eſſent ſecunda,
ta res & fama? quid aliud eris, quam vi-
m cadaver? Matri gravabaris eſſe mori-
ra; nunc ſervis lenæ turpiſſimæ. Parentis
dire monita tædebat; heic ſæpe tibi va-
landum eſt ab ebriis & inſanis ſcortato-
bus. Pigebat aliquid operis facere do-
i, quo victum quæreres; heic quos tu-
ultus, quæ pervigilia ſuſtines! LV. Un-
e nobis hic concionator novus? SO. Jam
ihi & illud fac cogites. Iſte formæ flos,
ui tibi conciliat amatores, brevi defluxe-
t. Quid tum facies, miſera? Quod ſter-
uilinium te fuerit abjectius? Fies ex me-
etrice lena. Non omnibus contingit iſta
ignitas: & ſi contingat, quid ſceleratius,
ut quid diabolicæ malitiæ vicinius? LV.
era ſunt, mi Sophroni, propemodum,
uæ dicis, omnia. Sed unde tibi iſta nova
nctimonia, qui ſoleas eſſe nugator o-
nnium nugaciſſimus? Nemo te uno fre-
quentius aut intempeſtivius huc commea-
bat. Audio te fuiſſe Romæ. SO. Fui. LV.
Atqui inde 1. ſolent redire deteriores. Quo

1. Hinc Baptiſta Mantuanus: Roma vale, vidi: ſatis eſt vidiſſe: revertar, cum leno aut meretrix, ſcurra, cinædus ero. Etiam apud Belgas in proverbium abiit: Quo quis propior Romæ, eo pejor Chriſtianus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

pacto tibi diverſum accidit ? Dicam : quia non eodem animo , modoque Romam adii. Cæteri fere ideo eunt Romam , ut redeant deteriores : & ad eam rem ibi ſuppetunt affatim occaſiones. Ego cum probo viro profectus ſum , cujus hortatu pro 1. lagena libellum mecum attuli, Novum teſtamentum 2. ab Eraſmo verſum. LV. Ab Eraſmo ? Ajunt illum eſſe ſeſquihæreticum. SO. Num & huc pervenit illius viri nomen ? LV. Nullum celebrius apud nos. SO. Vidiſtin' hominem ? LV. Nunquam ; ſed optarim vidiſſe , de quo tam multa audivi mala. SO. Fortaſſis à malis. LV Imo à viris reverendis. SO. A quibus ? LV. Non expedit dicere. SO. Quam ob rem ? LV. Quia ſi tu effutires , & res permanaret ad illos , meo quæſtui non minima portio decederet. SO. Ne metue ; lapidi dixeris. LV. Admove 3. aurem. SO. Inepta , quid opus eſt admota aure , cum ſimus ſoli ? an , ne Deus exaudiat ? Pro Deum immortalem , video te piam meretricem , quæ mendicos 4. ſubleves eleemoſyna. LV. At ego ex iſtis mendicis plus capio lucri , quam ex vobis divitibus. SO. Spoliant matronas bonas , ut effundant in meretrices malas. LV. Sed perge de libro. SO. Faciam , & præſtat. Ibi me docuit Paulus , qui neſcit mentiri , quod nec ſcorta , nec 5. ſcortatores regni cœleſtis hæreditatem conſequentur. Hoc ubi legiſſem , ſic cœpi cogitare apud me : modica res eſt, quam exſpecto ex hæreditate paterna , & tamen malim renuntiare ſcortis omnibus , quam à patre exhæredari :

1. Lagena vas figulini operis, condendis vinis accommodum.
2. Exſtat Latina verſio N. Teſtamenti per Eraſmum, ut & ejuſdem in idem paraphraſis , de qua variè ſentiunt docti.
3. Eſt hoc uſu receptum, ut res ſilendas , etiam ſi duo ſoli ſint in agro, tamen qui loquitur, dicat voce ſubmiſſiore, cum nihil ſit opus.
3. Videtur ſignificaſſe neſcio quid de monachis mendicitatem profeſſis.
4. Verba Pauli ſunt Eph. 5. v. 5. Nam hoc noſtis nullum ſcortatorem aut impurum habere hæreditatem in regno Chriſti & Dei.

quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

anto magis cavendum eſt , ne me
hæredet pater cœleſtis ? Et adver-
exhæredantem aut abdicantem pa-
m , aliquod præſidium porrigunt hu-
næ leges : adverſus exhæredantem
ium , nihil eſt ſuffragii. Itaque mihi
tinus interdixi omnem ſcortorum
um. L V. Si quidem poſſis continere.
. Bona continentiæ pars eſt , ex ani-
continentem eſſe velle. Poſtremo
ereſt extremum mali remedium ,
or. Romæ in pœnitentiarii ſinum
um Augiæ 1. ſtabulum effuditis mul-
prudenter hortatus ad puritatem
mi & corporis , ad ſacram lectio-
m , ad crebras preces , ad vitæ ſo-
etatem , pro pœna nihil aliud indi-
, quam ut flexis genibus 2. ad ſum-
m altare dicerem pſalmum , Miſere-
mei Deus : & , ſi mihi ſuppeteret
cunia , darem egenti cuipiam Caroli-
m unum. Admiranti mihi quod pro
ſcortationibus tantillum pœnæ infli-
et , ſatis facete reſpondit ; Fili , in-
it , ſi vere pœnitet , ſi vitam com-
tas , nihil moror pœnam : ſin per-
s , ipſa libido tandem abs te plus
is pœnarum exiget , etiamſi ſacerdos
n indicat. Me vide lippum , tremu-
n , incurvum : at olim talis eram ,
alem te hactenus fuiſſe prædicas. Sic
o reſipui. L V. Ergo , ut video , per-
di meum Sophronium. S O. Imo lucri-

1. Augiæ ſtabulum, allegoria proverbialis in hominem aut rem majorem in modum inquinatam, Lucianus oſtendit bubile hujus Augiæ, tantum habuiſſe congeſti fimi, quantum ter mille boves pluribus annis reddere potuerint. Herculem id purgaſſe fabulantur Poëtæ.

2. Altaria Pontificiorum in templis ethniciſ-
m & judaiſmum redolent. Error proculdubio à quibuſdam
Patribus derivatus , qui menſam in qua cœna Dominica per-
tur , altare καταχρηστικῶς vocarunt. Alioquin , teſte Cle-
nte Alexandrino , non habemus aliud altare , quam ſanctam
imam. Hinc & Auguſtinus : Altare fidelium proprium ipſorum
r eſt.

feciſti. Nam ante perierat, nec ſibi amicus, nec tibi. Is nunc te vere amat, ac tuam ſitit ſalutem. LV. Quid igitur ſuades, mi Sophroni? SO. Ut quam primum te ſubducas ab iſta vita. Adhuc puella es; quod contractum eſt labis, poteſt elui. Aut nube marito; nos aliquid ad dotem conferemus; aut confer te in collegium aliquod ſacrum, quod lapſas recipit: aut commutato loco dedas te in familiam alicujus honeſtæ matronæ. Ad horum quodlibet offero tibi operam meam. LV. Amabo te, mi Sophroni, circumſpicito; ſequar tuum conſilium. SO. Sed interim hinc te ſubmoveto. LV. Hui tam cito? SO. Cur non potius hodie quam cras, ſi dilatio damnum habet, mora periculum? LV. Quo me vertam? SO. Colliges omnem mundum tuum; eum trades mihi veſperi: famulus clam deferet ad fidelem matronam: aliquanto poſt ego te producam, veluti deambulandi gratia: apud eam matronam latitabis meo ſumtu, donec tibi proſpexero. id fiet brevi. LV. Age mi Sophroni, trado me totam in tuam fidem. SO. Gaudebis olim facto.

CON-

ONVIVIUM POETICUM.

ILARIUS, LEONARDUS, RATO, CONVIVÆ, MARGARETA, CARINUS, EUBULUS, SBRULIUS, PARTHENIUS, Mus ſervus Hilarii.

LEvis 1. apparatus, animus eſt lautiſſimus. LE. *Cœnam ſiniſtro es auſpicatus omine.* HI. *Imo abſit omen triſte. Sed cur hoc ..as?* LE. *Cruenti 2. jambi haud congruunt ..vivio.* CR. Euge, certum eſt adeſſe Mu.., effluunt carmina imprudentibus.

HI. *Si rotatiles trochaos 3. mavelis, en accipe:*

..ilis apparatus heic eſt, animus eſt lautiſſimus.

..anquam & 4. jambi olim ad rixas ac pu..s nati, poſt didicerunt omni ſervire ..teriæ. O pepones! habetis pepones in ..rto noſtro natos. En lactucas 5. ſeſſiles, ..co tenerrimo, ſuo nomini reſponden... Has delicias quis ſanus non præferat

1. Jambi ſunt trimetri, quatuor hi verſus.

2. Hinc Ovidius: *Liber in adverſos hoſtes ſtringatur jambus; Seu celer extremum Seu trahat ille pedem.* Imo Ἴαμβος ſic appellatur ἀπὸ τοῦ ἰάπτειν, conviciari, maledicere. Nicandri Scholiaſtes cenſet jambum ſic vocari à ..be ſervâ, genere Threſſâ, Echûs & Panos filia: quæ Ce..m, cum ea Proſerpinam quæreret, ac circa Eleuſinem ſaxo ..lam, quod ἀγέλαστον dicitur, mœſta inſideret, hujuſmodi ..mine, ridicula quædam dicens, oblectârit. Id habent fabulæ, ..rium autem conſenſu Archilochus jambici inventor habetur. ... Si jambico trimetro præponatur creticus erit trochaicus: & ..tra ſi de trochaico auferas primum ſeſquipedem habebis jambi..m trimetrum: tolle enim ab his verſibus *Si rota-* & *Vilis app-* effi.., jambicum trimetrum. 4. Antiquiſſimus jambici uſus in con..ando fuit: interim verò ad alios quoque uſus adhibetur: etiam ..rebus lætis ac jocoſis. Procli verba ſunt: Videtur jambus olim ..ituperatione ac in laudatione æque ſolitus adhiberi. 5. Lactu.. ſeſſiles, quod non erigant ſeſe; ſed late per terram diffundan...

apris, 1. murænis, & 2. attagenis? CR. Si licet in convivio Poëtico vera loqui, quas tu lactucas vocas, betæ ſunt. HI. Hoc omen avertant ſuperi. CR. Sic res habet: vide figuram. Tum ubi ſuccus lacteus? ubi molles aculei? HI. Facis ut addubitem. Heus accerſe huc famulam. Margareta, Tiſiphone, quid tibi venit in mentem, ut pro lactucis nobis apponeres betas? MA. Data opera feci. HI. Quid ais, venefica? MA. Volebam experiri, an inter tot Poëtas eſſet, qui lactucam dignoſceret à beta: nam ſcio te non poſſe dignoſcere. Dicite mihi bona fide, quis animadvertit eſſe betas? CO. Crato. MA. Facile divinabam non fuiſſe Poëtam. HI. Si quid tale poſthac deſignatis, ego te pro Margareta vocabo Bliteam. 3. CO. Ha ha hæ. MA. Iſtæ nomenclaturæ nec obeſiorem me reddunt, nec macilentiorem. ſæpe vicies in die mihi commutat nomen: ubi quid cupit eblandiri, vocat me Galateam 4. Euterpen 5. Calliopen 6. Callirrhoën 7. Meliſſam 8. Venerem, Minervam. Quid non? Vbi quid ſtomachatur, repente fio 9. Tiſiphone, 10. Megæra, 11. Alecto, Meduſa, 12. Baucis 13. aut aliud, quidquid illi ſuggeſſerit ſplendida 14. bilis. HI. Abi hinc cum tuis betis Blitea. MA. Quorſum atti-

1. Muræna fluviatilis ſeu lampetra à lambendis petris, Belgis een Prikke.

2. Attagen ſeu attagena avis Aſiatica, inter nobiliſſimas habita, maximè verò quæ in Ioniâ naſcitur. Hinc Horatius: non attagen Ionicus deſcendat in ventrem meum.

3. Alludit ad gemmam laudatiſſimam: & Græce betam appellant βλίτον· unde bliteos appellamus ſtultos ac nihili eo quod beta vilis ac inſipida herba eſt.

4. Galateam vocat à colore lacteo. 5. Euterpen, à delectando; Muſæ nomen eſt. 6. Calliopen, à pulcritudine vocis. 7. Callirrhoë, nympha; quod pulcre fluat. 8. Meliſſa, apis: opinor fuiſſe ancillam Chryſippi.

9. Una ex tribus furiis, à cædibus, plectendis ita dicta.

10. Sic appellata ἀπὸ τοῦ μεγαίρειν, odiſſe, invidere. 11. Alecto quaſi inceſſans. Tres autem hæ furiæ Acherontis & noctis filiæ à Poëtis habentur. 12. Monſtrum, cujus crines Minerva in angues vertit, quod cum Neptuno in æde Minervæ rem habuiſſet, omnes id aſpicientes in lapides convertens. A Perſeo tandem interfectum eſt. 13. Baucis, anus, & paupercula apud Ovid.

14. Alluſit ad illud Horatii: Sive aliud nomen, juſſit quod ſplendida bilis: id eſt inſania.

nebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ebat huc evocare? HI. Vt redires unde
eneras. MA. Vetus dictum eſt, Procli-
us eſt evocare 1. cacodæmonem, quam
bigere CO. Ha ha hæ, appoſite. Vt tibi
es habet, Hilari, opus eſt aliquo carmi-
e magico, quo illam hinc abigas. HI. Ha-
eo in promtu;

Φεύγετε 2. κανθαρίδες. λύκος ἄγριος
ὔμμε διώκει.

A. Quid ais, Æſope? CR. Cave tibi,
ilari: impinget colaphum; ſic abegiſti
io Græco carmine. O magum egregium!
II. Quid tu credis Crato eſſe hanc? Ego
li carmine abegiſſem decem magnos ca-
odæmones. MA. Pili non facio tuos ver
us Græcanicos. HI. Adhibendus eſt igi
ur, ut video, bombus magicus, aut, ſi
ec hic ſufficiet, Mercurii caduceum 3.
R Mea Margareta, ſcis Poëtarum genus
ſſe afflatum, non auſim dicere furioſum:
ogo te, ut iſtam rixam in aliud tempus
roroges: noſque hac cœna, vel mea
auſſa ſuaviter tractes. MA. Quid mihi cum
ſtius verſiculis? Sæpenumero cum eſt
undum ad macellum, non habet quod
umeret, & interim cantillant verſiculos.
CR. Sic ſunt Poëtæ. Sed age fac ſodes,
quod dico. MA. Equidem faciam in tuam
gratiam, quoniam novi te probum, qui
nunquam contriveris cerebrum tuum in
ejuſmodi deliramentis: ac demiror, quo
fato in hunc incideris chorum. CR. Vn-
de id conjectas? MA. Quia naſus obe-
ſior, & oculi nitentes, & corpus ſuc-
culentum. Nunc mihi hujus naſum con-
templare, & riſum Sandonium. CR.
Sed obſecro, meum ſuavium, ut iſtam
iram mihi condones. MA. Abeo: nec
po-

1. Κακοδαίμων, malus genius.

2. Hoc carmen Plin. indicat uſurpari ſolere in magicis remediis: id eſt, Fugite Cantharides: lupus crudelis vos perſequitur. Cantharis inſecti genus, venenum habens lethale.

3. Hoc virga dat & adimit ſomnos; hac animas evocat orco, & rurſum, quas velit, in tartara mittit: Lege *Virgil.* in 4: Æneidos.

poſtulo, 1. ut quiſquam cæterorum hoc nomine mihi gratias agat. HI. Abiitne jam? MA. Non tam procul, quin audiat te. MV. Jam eſt in culina, ſecum neſcio quid murmurans. CR. Famulam habes minime mutam. HI. Ajunt bonam famulam oportere tribus dotibus eſſe præditam, ut ſit fidelis, ut ſit deformis, ut ſit ferox, quam vulgo malam vocant. Fidelis non diminuit rem, deformem non ambiunt proci, ferox facile tuetur jus heri ſui. Nam aliquoties opus eſt non ſolum lingua, verum etiam manibus. Hæc mea è tribus duas habet virtutes, deformis juxta ac mala, de fide dubito. CR. Linguam audivimus, ſed ego metuebam tibi à manibus. HI. Admovete manus peponibus: de lactucis actum eſt. Etenim ſi nunc juberem apponi lactucas, ſat ſcio carduos apponeret. Sunt & melones, ſi quis hoc genere magis capitur. En fici recentes: modo decerptos à matre, teſtatur lac in 2. pedunculo. A ficis ſolet aqua ſumi, ne quid obliment 3. ſtomachum: en habetis è limpidiſſimo fonticulo vivam ac frigidiſſimam, utilem & vino diluendo. CR. At ego neſcio, utrum utro diluam, vinum aqua, an aquam vino, adeo mihi hoc vinum videtur hauſtum ex eodem fonticulo Muſarum. HI. Tale vinum conducit acuendis ingeniis 4. Poëtarum. Vos craſſi craſſis delectamini. CR. Vtinam 5.

1. Dicitur de riſu ficto & amarulento aut etiam inſano. Origo proverbii variè traditur. Timæus apud Zenodotum Sardoniis conſuetudinem fuiſſe, ut filii, parentes jam grandævos, juxta foſſam aut præcipitium, in quo ſepeliendi forent, collocarent, atque inde fuſtibus cædentes, in eam darent præcipites. At illi interim ridentes peribant, exiſtimantes mortem felicem quod liberorum impietate trucidarentur. Alii in Sardorum inſula herbam ſapore dulci naſci dicunt; quæ guſtata, dolore hominum ora in rictus contrahit, ut velut ridentes moriantur. 2. Pedunculus ſeu pediculus, parvus pes; velut id unde fructus dependet, quod ſuſtinet fructum ad ramum. 3. Alioquin enim creduntur tormina ventris excitare. Platoni tantum in deliciis, ut inde cognomen φιλοσύκȣ receperit. 3. Obliment, id eſt, limo ſeu fæce repleant. 4. Secundum illud: Vina parant animos faciuntque caloribus aptos. 5. Eſt hic M. Craſſus, Romanorum ditiſſimus: poſtremo à Surina in Parthico bello interfectus.

Craſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

raſſus eſſem ille beatus! HI. Ego malim
ſe 1. Codrus, aut Ennius 2. Quandoqui-
em mihi contigit habere convivas tam
ultos, tamque inſigniter eruditos, non
ommittam, ut nihilo doctior eos dimit-
m. Eſt locus in prologo Eunuchi, qui
ultos torquet. Nam plerique codices ſic
abent:

3. *Sic exiſtimet, ſciat,*
Reſponſum, non dictum eſſe, quia læſit prior,
Qui bene vertendo, & eas deſcribendo ma-
le, &c.

n his verbis deſidero ſenſum argutum,
Terentio dignum. Nec enim ideo læſit
rior, quia male vertit Græcas fabulas:
d quia Terentianas carpſerat. EV. Juxta
ulgo jactatum proverbium, Qui peſſime
anit, primus incipiet. Cum eſſem Lon-
ini apud 4. Thomam Linacrum, virum
c in omni genere philoſophiæ doctiſſi-
um, ut nihilo ſecius has grammaticorum
inutias ad unguem calleat, oſtendit mi-
i codicem mira vetuſtate, in quo ſic habe-
atur ſcriptum:

Sic exiſtimet, ſciat,
Reſponſum, non dictum eſſe, quale ſit, prius
Qui bene vertendo, & eas deſcribendo male,
Ex Græcis bonis, Latinas fecit non bonas.
Idem Menandri phaſma nunc nuper dedit.

1. Codrus pauperrimus poëta: cujus egeſtas in proverbium abiit, ut dicatur Codro pauperior. Hinc Juvenalis: Tota domus Codri rhedâ componitur unâ.

2. Eſt is poëta antiquiſſimus, ingenio acri & eruditione multiplici, tenui victu parciſque ſumtibus victitans. Scipioni Africano ita familiaris, ut mortuus in ejuſdem ſepulchro, viâ Appiâ, contumulatus ſit.

3. Donatus in locum hunc ſic commentatur.

eſponſum, non dictum: Figura πλοκὴ. Nam dictum modo bis nu-
ero poſitum, ſupra nomen ſignificat infra participium. *Qui bene*
ertendo: Bene pro valde. Et vertendo, in linguam Latinam tranſ-
rendo. *Idem Menandri Phaſma nunc nuper dedit.* Tὸ ἀυτὸ apparet
ronunciatum, quaſi hoc ipſo admonuerit ſpectatorem, quam tur-
iter & imperitè hæc fabula ſcripta ſit: & bene *nunc nuper*: ut ex
icinitate facti oſtendat, nihil eſſe dicendum, quàm diſplicuerit
æc comœdia L. Lavinii, propterea quod res recens ſit, & omnes
eminerint. Paſma autem, nomen eſt fabulæ Menandri. 2. Lina-
er hic ſub Henrico VIII. Angliæ Rege fæliciſſimè medicinam pro-
eſſus, etiam in grammaticalibus admodum deſudavit. Exſtat ipſius
puſculum de Emendatione ſtructuræ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Sic autem ordinandus eſt ſermo, ut quale ſit, indicet ſubjiciendum exemplum prioris dicti. Minitabatur ſe viciſſim reprehenſurum aliquid in fabulis ejus, à quo fuerat reprehenſus. Atque hic negat videri debere convicium, ſed reſponſum. Qui laceſſit, jacit dictum: qui regerit laceſſitus, reſpondet. Hujus rei promittit exemplum, quale ſit, quod Græcis dicitur οἷον, Latinis, quod genus, aut veluti, ſive videlicet, aut puta. Deinde ſubjicit reprehenſionem, in qua, prius, adverbium reſpondet ad alterum adverbium veluti diverſum, quod ſequitur, nuper: quemadmodum pronomen, qui, reſpondet ad dictionem, idem. Veteres enim Lavinii fabulas in totum damnat, quoniam jam exciderant ex hominum memoria. In his quas nuper dediſſet, certa notat loca. Mihi videtur hæc germana lectio, veruſque Comici ſenſus, niſi quid diſſentit ſenatus populuſque poëticus. CO. Imo 1. pedibus omnes in tuam diſcedimus ſententiam. EV. At ego viciſſim à vobis quiddam leve ac facillimum diſcere cupiam; quo pacto metiendus ſit hic verſiculus:

Ex Græcis bonis, Latinas fecit non bonas.

Micate digitis. HI. Opinor more 2. veterum elidi, s, ut ſecundo loco ſit anapæſtus. EV. Accederem, niſi caſus auferendi deſineret in, is, natura 3. longam. Itaque ſubmota conſonante, nihilo minus manet longa vocalis. GI. Vera prædicas. CR. Si quis illiteratus & ignotus ingrederetur, plane

1. Diſcedere pedibus in alicujus ſententiam idem quod aſſentiri, conſentire. Tranſlatus dicendi modus à veteri conſuetudine, ſervari conſuetâ, quoties ingens erat turba ferentium ſuffragia. Hæc ratio ferendorum ſuffragiorum diſceſſio dicta. 2. Imo adhuc ætate Lucretii & Catulli eliſio illa literæ, S, finalis per ecthlipſin in uſu erat. 3. Dativi enim & ablativi plurales in *is*, producuntur, ſecundum Proſodiam.

crede-

ceret nos inter nos micatione digito-
ru ruſticorum ludum renovare. LE. Nos,
tum video, fruſtra micamus digitis:
i potes, expedi. EV. Videte quantula
nonnunquam torquet homines etiam
itos 1. præpoſitio, Ex, pertinet ad finem
inis præcedentis:

i bene vertendo, & eas 1. deſcribendo
male, ex
ræcis bonis, Latinas fecit non bonas.

ihil eſt ſcrupuli. LE. Sic eſt, per Mu-
CA. Quandoquidem cœpimus micare
is, velim ut aliquis mihi verſum hunc
ndria, digerat in ſuos pedes:

ne invidia laudem invenias, & amicos
pares.

mihi ſæpe tentanti non ſucceſſit. LE.
in, jambus eſt: vidia, anapæſtus: lau-
in, ſpondeus: venias, anapæſtus: & a-
urſus anapæſtus. CA. Habes jam pedes
que, & ſuperſunt tres ſyllabæ, qua-
prima eſt longa: ut nec jambum fa-
poſſis, aut tribrachyn. LE. Profecto
prædicas. Hæremus 2. in vado: quis
expediet? EV. Nemo melius, quam
nduxit in hoc vadum. Age Carine, ne
. ſi quid habes inter candidos amicu-
CA. Niſi me fallit memoria, videor mi-
iddam tale legiſſe apud Priſcianum,
docet apud Latinos Comicos. V. con-
ntem perinde elidi ut vocalem, quem-
odum frequenter in hac dictione, e-
vero, ſic ut pars enie, faciat anapæ-

1. Senſum autem Fr. Fabricius ita elicit. Mihi, ait, ſemper placuit legi, eas deſcribendo. Nam Terentius adverſarii diſpoſitionem reprehendit. Deſcribere autem Latini vocant interdum, quod Græcis eſt διατάττεσθαι, ordinare. Phaſma verò imitatione Menandri ſcripſit Plautus; ſcripſit item Lavinius, malus imitator & poëta ineptus. Fuerunt autem multæ unius argumenti fabulæ à diverſis ibus Latinis pertractatæ. Inter alios Andriam ſcripſit Te-us, quam & Cæcilius: idem Adelphos; quam Pompo-idem Phormionem, quam Valerius. 2. Adagium ductum gio, quod vado illiſum, fruſtra circumagitur, neque curſum utum tenere poteſt, id quod evenit his, qui in ſyrtes aut ſa-s incidunt.

ſtum.

ſtum. LE. Itaque metire nobis. CA. Faciam. Sine invidi, proceleuſmaticus eſt: niſi mavis. elidi, i, per ſynæreſin: ut cum Virgilius aureo, ponit in fine carminis heroïci, pro, auro. quod ſi placet, erit primo loco tribrachys. a lau, ſpondeus eſt; d, inveni, dactylus: as & a, dactylus: micos, ſpondeus: pares, jambus. SB. Carinus nos explicuit ex hoc ſane vado. Sed eſt in eadem ſcena locus, quem haud ſcio an quiſquam anim. adverterit. HI. Obſecro profer. SB. Illic hunc in modum loquitur 1. Simo:

Sine ut eveniat, quod volo,
In Pamphilo ut nihil ſit moræ, reſtat Chremes.

HI. Quid heic te offendit? SB. Cum, Sine, ſit minitantis, nihil heic ſequitur, quod faciat ad minas: Proinde ſuſpicor à poëta ſcriptum fuiſſe,

Sin eveniat quod volo;

ut *Sin*, reſpondeat ad *Si*, quod præceſſit,

Si propter amorem uxorem nolit ducere.

Proponit enim ſenex duas partes inter ſe diverſas. Si Pamphilus ob amorem Glycerii recuſat nuptias, erit quod cum illo expoſtulem: ſin ille non recuſarit, tum mihi reſtat exorandus Chremes. Porro hyperbaton 2. longius fecit interpellatio Soſiæ, & ſtomachus 3. Simonis in Davum. HI. Mus, porrige mihi codicem. CR. Committis tu muri codicem? HI. Tutius, quam vinum. Diſpeream niſi verum dixit Sbrulius. PA. Trade mihi codicem, ut oſtendam alium ſcrupulum. In prologo Eunuchi verſus hic non conſtat.

1. Locus eſt apud Terentium in actus primi ſcenâ prima. *Sin eveniat*, non *ſine ut eveniat*, legunt editiones Plantiniana, Hachiana, Waaſbergiana aliæque, quas nobis videre contigit.

2. Ὑπερβατὸν digreſſio, tranſcurſus, ab ὑπερβαίνω tranſgredior, tranſcendo.

3. Stomachus hic ſumitur pro indignatione. Eodem ſenſu Cicero: In quo tamen ille mihi riſum magis quam ſtomachum movere ſolet. Inde & ſtomachari, indignari.

1. *Ha-*

Habeo alia multa, quæ nunc condonabuntur. Quanquam enim Comici Latini præcipue sumant sibi multam libertatem in hoc genere carminis, tamen nuſquam memini illos ſenarium claudere ſpondeo: niſi forte legendum eſt, Condonabitur, 2. ἀπροσώπως, aut Condonabimus, mutato numero perſonæ. MA. O mores verè poëticos. In ipſo limine convivii micant 3. digitis, & librum adhibent. Luſus & litteras præſtat ſervare in menſas ſecundas. GE. Non omnino peſſimum conſilium dixit Margareta; obtemperabitur: placato ſtomacho revocabimus luſum, interim digitis micabimus in diſco. HI. Videte luxum poëticum. Habetis triplex ovorum genus, elixa, aſſa, frixa: omnia recentiſſima ſunt, intra biduum nata. PA. Ego butyri odorem non fero: ſi frixa ſunt oleo, per[per]placebunt. HI. Abi, puer, diſce ex Margareta, in utro frixa ſint. MV. In neutro, ait. HI. Nec in butyro, nec in oleo? Quo igitur? MV. In lixivio, 4. ut ait. CR. Qualis percunctatio, talis reſponſio. Quid negotii eſt dignoſcere butyrum ab oleo? Præſertim his, qui tam facile diſcernunt lactucam à beta. HI. Habetis 5. ovationem, ſequetur aliquando triumphus. [...]s, puer, circumfer oculos. Nihilne vides heic deeſſe. MV. Permulta. HI. Hæc ova deſiderant condimentum, quo temperetur ſapor. MV. Quod vis? HI. Dic ut ex contuſis vitis claviculis 6. mittat nobis ſuccum. MV.

1. Pleræque editiones habent condonabitur. Donati verba ſunt in hunc locum: Sic & in Phormione, argentum quod habes, condonamus te. Num & dono, ablativo caſui jungebant veteres, condono vero accuſativo? Fabricius ait: Genus hoc loquendi eſt antiquum. Plautus in Rudente: Mihi tribolum ob eam rem ne duis, condono te.
2. Id eſt, ſine perſonâ.
3. Ruſticorum luſus eſt vulgaris etiamnum Italiæ. Vide proverb. Dignus quicum in tenebris mices. Metiebantur verſus ſublatis ac repreſſis digitis: quid mulier putat eſſe micare digitis.
4. Lixivium vel lixivia, aqua in qua lavandi gratia decoctus eſt cinis. Belgis Loog.
7. Jocus eſt in ambiguo: nam & de ovis poteſt intelligi: & ovatio eſt minor triumphus. Vide pag. 156. Ubi lapſum typographicum corrigi, legendo ovationem pro oratione.
6. Natura addidit vitium palmitibus laqueos quoſdam, quibus repit & alligat ſeſe: has Plinius vocat claviculas lib. 23. in prologo.

Dicam.

Dicam. HI. Quid huc redis inanis? MV. Negat è clavis 1. ſuccum exprimi ſolere. LE. O famulam! SB. Certe fabulis condiemus ova noſtra. In Epodis Horatianis offendi locum quendam, non depravatum, quod ad ſcripturam attinet, ſed depravate interpretatum, nec à 2. Mancinello ſolum, cæteriſque recentioribus, verum etiam ab ipſo 3. Porphyrione. Locus eſt in carmine, quo canit 4. Palinodiam Canidiæ veneficæ:

Tuuſque venter 5. Pactumeius, & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Vtcunque fortis exilis puerpera.

Exiſtimant enim omnes heic, Exilis, nomen eſſe, cum ſit verbum. Adſcribam verba Porphyrionis, ſi tamen illius eſſe credendum eſt: Exilem autem inquit ſub illa ſpecie, quaſi puerperio facta ſit deformis: per exilitatem corporis maciem naturalem dicit. Pudendus lapſus, ſi vir tantus non ſenſit metri legem reclamare huic ſenſui. Neque enim quartus 6. locus admittit ſpondeum. Verum Poëta jocatur illam vere peperiſſe, quanquam non diu languiſſet, ac decubuiſſet à partu, ſed ſtatim exiliiſſet è lecto, quemadmodum ſo-

1. Perverſe reſpondet, quaſi parvos clavos juſſerit contundi. Eſt hic Antonius Mancinellus Veliternus, cujus lucubrationes & commentaria in plures Hiſtoricos & Poëtas adhuc exſtant: in quibus licet quandoque errores committat, in eo nihilominus laude ſua non eſt fraudandus, quod aliis glaciem fregerit, induſtriâ non pænitendâ.

2. Porphyrion vetus commentator in Horatium. 3. Palinodiam canere, eſt diverſum ab his, quæ prius dixeris dicere, & in contrarium vertere ſententiam. Tranſlatum à Steſichori Lyrici Poëtæ facto. Is enim, cùm Helenam carmine vituperaſſet, oculis orbatus eſt, Intelligens autem ex Achille, Helenæ juſſu nunciante, cæcitatis cauſam, protinus Palinodiam cecinit, Helenamque prius vituperatam laudavit: itaque viſum recepit. Sonat Græce παλινῳδία, quaſi dicas recantationem. 4. Lubinus in hos verſus Paraphraſin hanc inſtituit: *Pactumejus*, quem alii dicunt filium tuum, eſſe ſuppoſititium, verſus *tuus venter*, tuus partus, tuuſque filius eſt & quandocunque tu tanquam *fortis* & valida *puerpera*, partu edito è lecto *exſilis*; ibi, non ut alii mentiuntur, tu partum mentita es; ſed *obſtetrix*, *pannos*, tuo *cruore rubros*, tuo tabo, in tuo puerperio maculatos *lavit*, & à ſordibus purgavit. Bontius verò ultimum verſum ſic explicat. Quotieſcunque tu exſilis, & è lecto ſurgis fortis puerpera, id eſt, nunquam. 5. Paribus enim locis in jambico ſemper eſt jambus.

lent

æ quædam fortes puerperæ. HI. Haberis tibi gratiam Sbruli, qui tam laute coxeris ova noſtra. LE. Iſti non diſſimilet, quod legitur in primo Odarum libro. Odæ initium eſt: *Tu ne quæſieris.* Sic enim habet conſtans lectio: *Neu Babylonios Tentaris numeros, ut melius quidquid erit pati.* Hunc locum ita tranſiliunt veteres interpretes, quaſi nihil habeat ſcrupuli: ſes Mancinellus ſentiens orationem imperfectam, jubet addi, poſſis. SB. Habes aliquid de hac re compertius? LE. Neſcio: e mihi videtur 1. Horatius Græci ſermonis idioma reddidiſſe, quod nullus Poëtarum facit libentius aut frequentius: nam Græcis eſt familiare, aparemphaton 2. adjungere huic dictioni ὡς & ὥστε. Sic Horatius, ut pati, pro, ut patiaris. Quantum quod divinat Mancinellus, non eſt prorſus abſurdum. HI. Mihi vehementer placet quod dicis. Curre, Mus, & adfer ſi quid eſt reliquum. CR. Quid iſtuc eſt novum deliciarum? HI. Hic eſt cucumis ſectus in laminulas: hoc eſt jus ex coctis inteſtinis cucurbitæ; conducit lubricandis inteſtinis. SB. O cœnam vere medicam! HI. Boni conſulite. Mox aderit gallina 3. e corte noſtra. SB. Commutabimus tibi nomen, & pro Hilario vocabimus 4. Apicium. HI. Age nunc, ridete quantum voletis; cras fortaſſe ſerio laudabitis hanc cœnam. SB. Qui ſic? HI. Cum ſenſeris tibi probe conditum eſſe prandium. SB. Fa-

1. Lubinus Horatianos verſus ita interpretatur: Nec *Babyloniorum* & Chaldæorum *numeros* & calculationes, quibus ad horoſcopi dimenſionem & planetarum ac ſiderum aſpectus determinandos utuntur, ſollicite *tentaris; ut longe melius*, tanquam longè ſatius & rectius, *quicquid erit pati*, quicquid futurum & mutari non poteſt, æquo potius animo ſubire & forti pectore ferre, quam talia ingrata & odioſa inquirere & ſe macerare iis, quæ mutare & evitare non poſſis. 2. Ἀπαρέμφατον, id eſt, infinitivum, ut, pati. 3. Cors ſive cohors locus cinctus parietibus ad cuſtodiam gallinarum aut anſerum. 4. De Apicio vide p. 84.

me

me 1. HI. Scilicet. CR. Scis, Hilari, quid provinciæ te vellem ſuſcipere? HI. Sciam, ſi dixeris. CR. Chorus canit hymnos quoſdam non indoctos, ſed per indoctos multis locis depravatos: eos cuperem tua opera nobis reſtitui: ut autem exemplum proferam, ita canimus:

Hoſtis Herodes impie,
Chriſtum venire quid times?

Ordo dictionis unius inverſus, geminum vitium invexit carmini. Nam hoſtis, cum trochæum efficiat, nullum habet locum in carmine jambico: & Hero, ſpondeus, non recipitur in ſede ſecunda. Nec dubium eſt quin verſus ita primum ſcriptus ſit. Herodes hoſtis impie. Jam epithetum, impie, mollius cohæret cum hoſtis, quam cum Herodes. Porro quoniam Herodes dictio Græca eſt, *η* vertitur in *ε*, in caſu vocandi. ut Σωκράτης, ὦ Σώκρατες. quemadmodum & in Ἀγάμεμνον ω mega recti caſus vertitur in *ο* micron. Rurſum ita canimus hymnum:

Ieſu corona virginum,
Quem mater illa concepit.
Quæ ſola virgo parturit.

Dubium non eſt, quin, concipit, ſit pronuntiandum. Nam temporis 2. hypallage gratiam etiam addit ſermoni. Ridiculum autem eſt nos offendi in, concipit, cum ſequatur, parturit. HI. Iſtius generis & ipſe permulta offendi, nec pigebit olim huic rei aliquot dierum opellam dare. Nam mihi videtur Ambroſius in hoc carmine non parum habere gratiæ: adeo fere finit dimetrum dictione triſyllaba, & cæſuram fere collocat in fine dictionis. Id crebrius apud eum fit, quam ut caſus videri poſſit.

Si

1. Alluſit ad dictum Socratis, qui dixit famem eſſe condimentum omnium & jucundiſſimum, & minimo parabile.

2. Voſſius Hypallagen definit mutuam caſuum permutationem. Enallagen autem ſtatuit vel generis vel temporis: tempus cum unum ponitur pro altero tempore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Sic erit is exemplum ; *Deus creator*, heic eſt penthemimeris , accinitur , *omnium : Polique rector* , accinitur , *veſtiens : Diem decoro* , accinitur , *lumine : Noctem ſoporis* , accinitur , *gratia.* Sed adeſt gallina ſatis obeſa , quæ mihi totis decem annis peperit ova , & excluſit pullos. CR. Indigna erat quæ necaretur. CA. Si licet aliquid admiſcere de ſtudiis ſeverioribus , habeo, quod proponam. HI. Modo ne nimium ſit tetricum. CA. Non eſt. Cœpi nuper legere Senecæ epiſtolas , & in ipſo ſtatim portu , quod ajunt , impegi. Locus eſt in prima epiſtola : Et ſi volueris , inquit , attendere , magna vitæ pars elabitur male agentibus , maxima nihil agentibus , tota aliud agentibus. In hac ſententia affectat neſcio quid argutiæ , quod ego non ſatis aſſequor. LE. Divinabo , ſi voles. C. Maxime. LE. Nemo perpetuo peccat. Et tamen luxu, libidine , ambitione , cæteriſque vitiis , magna vitæ pars perit , ſed multo major vitæ portio perit nihil agentibus. Porro nihil agere dicuntur 1. non qui vivunt in otio , ſed qui rebus frivolis & nihil ad felicitatem conducentibus occupantur. Inde proverbium , Satius 2. eſt ceſſare quam nihil agere. Sed tota vita perit aliud agentibus. Aliud agere dicitur , qui non eſt attentus ad id , quod agit. Perit igitur tota vita , quoniam cum vacamus vitiis , aliud agimus : dum vacamus frivolis aliud agimus : dum ſtudemus philoſophiæ , quoniam id facimus ſupine & oſcitanter , aliud agimus , parum attenti , vel ad rem minime ſeriam. Hæc interpoſitio ſi parum arridet , numeretur hæc ſententia Senecæ inter eas quas in hoc ſcri-

1. Nihil agunt, qui ſumunt inanem operam.

2. Ceſſare dicuntur non tantum ii, qui deſiſtunt à negotio, ſed & qui ſunt in otio. Et quadrat in eos qui fruſtra laborant.

ſcriptore damnat A. Gellius, ut frivole 1. argutas. HI. Mihi ſane ſatis arridet. (Sed interim ſtrenue ad gallinam. Nolim vos falli, nihil præterea parari eſt.) quadrat enim ad id quod præceſſit: Turpiſſima eſt jactura, quæ per negligentiam fit. Id autem declarat hac trimembri ſententia. At paullo poſt videor mihi videre mendum: Mortem non proſpicimus. Magna pars ejus jam præteriit. Nam legendum arbitror, Mortem proſpicimus. Proſpicimus enim quæ procul abſunt, cum mors magna ex parte præterierit nobis. LE. Si ſibi permittunt philoſophi, ut aliquando divertant in prata Muſarum, fortaſſe non videbitur abſurdum, ſi nos aliquando vel animi gratia divertamus in illorum regionem. HI. Quid ni? LE. Cum nuper relegerem librum Ariſtotelis, quem inſcripſit περὶ τῶν ἐλέγχων, quorum argumentum eſt rhetoribus cum Philoſophis magna ex parte commune, comperi inſignes errores interpretum. Neque dubitandum eſt, quin heic qui Græce neſciunt, in multis locis egregie delirarint. Ariſtoteles enim proponit hujuſmodi genus ambigui, quod naſcitur ex voce, quæ eadem declaret diverſa: ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἐπιστάμενοι. τὰ γὰρ ἀποστοματιζόμενα μανθάνουσιν οἱ γραμματικοί. τὸ γὰρ μανθάνειν ὁμώνυμον, τό, τε ξυνιέναι χρώμενον τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ τὸ λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην Id verterunt in hunc modum: Quoniam diſcunt ſcientes: Nam ſecundum os grammatici diſcunt. Diſcere enim æquivocum, ad intelligere eum, qui utitur diſciplina, & accipere diſcipli-

1. Verba A. Gelli (vel ut doctioribus Agellii) ſic ſonant: de Annæo Seneca partim exiſtimant, ut de ſcriptore minimè utili, cujus libros attingere nullum operæ pretium ſit: quod oratio ejus vulgaris videatur & protrita; res atque ſententiæ aut inepto inanique impetu ſint, aut ut levi & quaſi dicaci argutia; eruditio autem vernacula & plebeja, nihilque ex veterum ſcriptis habens neque gratiæ neque dignitatis. Alii verò elegantiæ in verbis parum eſſe non inficias eunt; ſed & rerum, quas dicat, ſcientiam doctrinamque ei non deeſſe dicunt, & in vitiis morum objurgandis ſeveritatem gravitatemque non invenuſtam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

na. HI. Viſus es mihi nunc Hebraicè
loqui, non Latine. LE. Eſtne quiſquam
verum qui audivit heic ullam vocem
æquivocam? HI. Nullam. LE. Quid igi-
tur ultius, quam, id velle vertere, quod
verti non poterat? Neque enim quemad-
modum Græcis *μανθάνειν*, ſonat, *μαθεῖν*,
μαθεῖν: ita Latinis diſcere, doctri-
na accipere, aut tradere. quanquam an
hoc ſit verum, neſcio: magis arbitror ſic,
μανθάνειν eſſe anceps apud Græcos, quem-
admodum cognoſcere apud Latinos. Co-
gnoſcit enim qui novit, & cognoſcit 1.
judex qui diſcit cauſſam. Sic opinor, Græ-
cis *μανθάνειν* dicitur præceptor, qui exi-
git prælecta pueris, & pueri quibus præ-
leguntur. Quam vero venuſte reddidit, *τὰ
ἀποςοματιζόμενα μανθάνουσιν οἱ
γραμματικοί*? Nam ſecundum os, gram-
matici diſcunt. cum vertere debuerit,
Quæ grammatici quæ dictant, docent.
Id interpretis erat aliud exemplum ſup-
ponere, quod non eadem verba, ſed
eandem rei ſpeciem exhiberet. Quanquam
eo loco ſuſpicor etiam in Græca ſcriptu-
ra nonnihil eſſe mendæ; ſcribendum au-
tem, *ὁμώνυμον τοῦτο ξυνιέναι καὶ τῷ
μανθάνειν*. Paulo poſt ſubjicit aliud ex-
emplum ambigui, quod naſcitur non ex
uno vocis ejuſdem ſignificatu, ſed ex
diverſa connexione: *τὸ βούλεσθαί λαβεῖν
με τοὺς πολεμίους*, Velle me accipere pu-
gnantes. Sic enim vertit, pro eo quod
erat, Velle me capere hoſtes. Et, ſi le-
gas *βούλεσθε*, ſermo fit dilucidior: Vul-
tis me capere hoſtes? Nam pronomen
poteſt præcedere verbum, capere, &
poteſt ſequi. Si præcedat, hic erit ſen-

1. Cognoſcere enim quandoque verbum forenſe eſt, ſignificatque ſimpliciter de causâ aliquâ quærere. Suetonius in Claudio: cognoſcens quondam in auguſti foro victuſque nidore prandii, quod in maximâ æde Martis Saliis apparabatur, deſerto tribunali aſcendit ad ſacerdotes. Sic judex cognoſcere dicitur ex actione: cognoſcere tutelæ, pro ex actione tutelæ. Inde Cognitione

ſus :Vultis ut ego capiam hoſtes ? Si ſequatur ,erit hic : Vultis ut hoſtes me capiant ? Subjicit ejuſdem generis aliud exemplum, *ἆρα ὅ τις γινώσκει τοῦτο γινώσκει* : id eſt, An quod quis novit, hoc novit? Ambiguitas eſt in *τοῦτο*. Id ſi ſumatur accuſandi caſu, ſenſus erit: Quidquid alicui cognitum eſt, id illi cognitũ eſſe. Sin nominandi caſu, ſenſus hic erit; Quam rem quis intelligit, ea intelligit? quaſi cognoſci non poſſit, niſi quod viciſſim cognoſcat. Rurſus aliud ſubjicit, *ἆρα ὅ τις ὁρᾷ, τοῦτο ὁρᾷ, ὁρᾷ δὲ τὸν κίονα· ὥστε ὁρᾷ ὁ κίων.* an quod quis videt, id videt? ſed videt columnam ; columna igitur videt. Rurſus in *τοῦτο* eſt ambiguitas, quam prius indicavimus. Verum hæc utcunque reddi poterant Latinis auribus: quod ſequitur, nullo modo reddi poterat: *ἆρα ὃ σὺ φὴς εἶναι, τοῦτο σὺ φὴς εἶναι. φὴς δὲ λίθον εἶναι· σύ ἆρα φὴς λίθος εἶναι.* Quod illi ſic reddiderunt : Putas quod tu dicis eſſe, hoc tu dicis eſſe : dicis autem lapidem eſſe, tu ergo lapis dicis eſſe. Obſecro, quis omnino ſenſus humanus ex his verbis percipi poſſit? Ambiguitas enim partim pendet ex idiomate Græci ſermonis, quæ eſt in majore ac minore: quanquam in majore eſt & alia ambiguitas, in duabus dictionibus *ὅ* & *τοῦτο*, quæ ſi capiantur nominandi caſu, ſenſus erit : Quidquid te dicis eſſe, hoc tu es. Sin accuſandi, ſenſus erit : Quamcunque rem tu dicis eſſe, eam dicis eſſe. & ad hunc ſenſum ſubſumit, *λίθον φὴς εἶναι.* Sed ad priorem colligit, *σὺ ἆρα φὴς λίθος εἶναι.* Græci ſermonis proprietatem ſemel auſus eſt imitari Catullus. 1.

1. Eſt hic ille notiſſimus epigrammatum ſcriptor, Veronæ natus tempore Marianarum & Syllanarum factionum ; tantus puræ latinitatis cuſtos, ut docti cognomen promeruerit.

II. Phaſelus iſte, quem videtis, hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus.

Sienim ferebatur hic verſus in antiquio-
ri[bu]s editionibus. Hoc ignorato, neceſſe
eſt multis modis delirare eos, qui in hæc
lo[c]a ſcribunt commentarios. Ne id qui-
dem quod inibi continenter ſequitur, La-
tis poteſt eſſe perſpicuum. καὶ ἄρα ἐστι σι-
γῶντα λέγειν διπλὸν γάρ ἐστι, τὸ σιγῶντα λέ-
γειν, τόν τε τὸν λέγοντα σιγᾶν καὶ τὸ τὰ λε-
γόμενα. Id reddiderunt hunc in modum:
Et mutas, eſt tacentem dicere. Duplex
enim eſt, tacentem dicere, & hunc di-
cere tacentem, & quæ dicuntur. An non
ha[ec] 2. Sibyllæ foliis obſcuriora? HI. Mi-
hi hæc Græca ſatis liquent. LE. Exponam
pro mea divinatione. An poſſibile eſt tacen-
tem dicere? Hæc interrogatio duplicem ha-
bet ſenſum, quorum alter eſt falſus & ab-
ſurdus, alter eſſe poteſt verus. Nam fieri non
poteſt, ut qui loquitur, non dicat ea quæ lo-
quitur, hoc eſt, ut loquendo taceat: ſed fieri
poteſt, ut is qui loquitur, taceat eum qui lo-
quitur. Quanquam hoc exemplum recidit
in alteram formam, quam paullo poſt ſubji-
cit. Rurſum illud admiror, quod mox in

1. Ant. Mureti commentatio eſt in hos verſus: Commendat Catullus faſelum, quo diu uſus fuerat, eumque Caſtoris ac Pollucis numini conſecrat. Eſt autem carmen è meris jambis, ut admirari liceat tantum leporem in tantâ numerorum neceſſitate. Talia nonnulla ſunt & in Priapeiis, quorum, vereor, ne magna pars ex hoc ipſo fonte fluxerit. Habet enim Catullus γνήσιον quid-
[d]am quo ſe etiam ſine titulo, prodit. Detorſit hoc totum Epigramma
in [Sa]binum quondam incertus autor, non ſane invenuſte:
[Sa]binus ille, quem videtis hoſpites,
[A]it fuiſſe mulio celerrimus. Nec minus lepidè ille noſtri temporis
[...]n Coryphæus: aſellus ille quem videtis hoſpites, ait fuiſſe
[a]ſelum pigerrimus. Addit verò Muretus: *Faſelus*, Campanum
na[v]igium eſt, ait Nonius. Dicitur & fœmineo genere: ventis diſ-
[cor]dibus acta faſelus. *Celerrimus*, Græca conſtructio, qualis in illo
Virgilii, ſenſit medios delapſus in hoſtes: & in illo Horatii, patiens
vo[car]i Cæſaris ultor. Notavit hoc & Thomas Linacer. 2. Inter
Sibyllas primaria Cumana, quæ oracula, teſte Varrone, palmarum
fo[liis] inſcribere ſolita erat. Hinc Sibyllæ folium pro re indubitatâ:
& obſcurius Sibyllinis foliis, pro re abſtruſâ, abſconditâ & minimè
[...]: quia libri harum vaticinatricum puellarum obſcuriſſimo ſty-
lo, unde difficulter admodum verus ſenſus elici poſſet, erant con-
ſcripti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

genere ambiguitatis, quæ naſcitur ex pluribus dictionibus conjunctis, mutarint Græci vocem ſæculi in litteras, ἐπίστασθαι τὰ γράμματα. cum Latini codices habeant, ſcire ſæculum. Heic enim duplex ſenſus naſcitur, vel ut ipſum ſæculum ſciat aliquid, vel ut aliquis ſciat ſæculum. Verum hoc mollius eſt in αἰῶνα ſive in κόσμον, quam in γράμματα. Nam litteræ dicuntur abſurde ſcire quippiam. Verum nihil abſurdi ſit, ſi quis dicat, aliquid noſtro ſæculo notum eſſe, aut aliquem noſſe ſuum ſæculum. Jam aliquanto poſt, ubi proponit exemplum ambigui ex accentu, non veritus eſt interpres pro verbis Homeri ſupponere Virgiliana, cum eadem fuerit neceſſitas in illo exemplo, Quidquid dicis eſſe, hoc eſt. Ex Homero refert Ariſtoteles, οὗ καταπύθεται ὄμβρῳ. Si οὗ adſpiretur ac circumflectatur, ſonat, Cujus computreſcit pluvia: ſin οὐ ſit exile & acutum, ſonat, Non computreſcit pluvia. Atque hoc quidem ſumtum eſt ex Iliad. Ψ. Alterum eſt, Διδόμεν δέ οἱ εὖχος ἀρέσθαι: accentu collocato ſuper penultimam ſonat, concede illi: ſin ſuper primam, δίδομεν, ſonat, damus. At Poëta non ſentit Jovem dicere, concedimus illi: ſed Jupiter mandat ipſi ſomnio, ut illi, ad quem mittitur, concedat potiri voto. Dictum eſt enim διδόμεν pro διδόναι. Pro his duobus Homericis ſubjecerunt hæc ex noſtris Poëtis, velut illud ex Odis Horatii,

Me 1. *tuo longas pereunte noctes*
Lydia dormis.

Etenim ſi accentus ſit in, Me, correpto: &

1. Lubinus ita verſus interpretatur: O *Lydia* amica chariſſima, tu jam totas *longas noctes* ſecurè *dormis, ne* interim amatore *tuo* ante fores tuas frigore & amoris tui impatientia plane *pereunte*, moriente. Bondius eodem modo fere explicat: O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego, qui tuus ſum pereo. Exſtant verſus lib. 1. Carm. Od. 25.

Tu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…ſit grave, unica dictio eſt, Metuo, id eſt timeo. Quanquam hæc ambiguitas …det non ſolum ex accentu, verum et… ex compoſitione. Alterum ſuppoſue… ex Virgilio:

…u quianam tanti cinxerunt æthera nymbi!

…nquam hæc quoque ex compoſitione …tur ambiguitas. HI. Sunt iſta quidem …ta, dignaque cognitu, Leonarde: …nterim vereor, ne cui convivium hoc …iſticum videatur magis, quam Poëti…: aliàs, ſi videbitur, vel totum diem …bimur Elenchos 1. in elenchis. LE. …eſt, in luco ligna, in mari 2. quære… aquam. HI. Ubi eſt meus Mus? MV. …t. HI. Mone Margaretam, ut tradat …ria. MV. Adeo. HI. Rurſum ades va…? MV. Negat ſe de bellariis cogitaſſe, …t ſatis diu ſeſſum eſſe. HI. Vereor ne …tius heic philoſophemur, illa nobis …ſam ſubvertat, quemadmodum 3. …hippe Socrati: conſultius eſt igitur ut …ria ſumamus in horto: ibi ſimul & …ulabimus, & libere nugabimur. In… …a ſibi quiſque decerpat ex arbore quod …t. CO. Placet conſilium. HI. Eſt illic …iculus quovis vino ſuavior. CA. Qui …ut hortus tuus magis niteat, quam au… …HI. Quia heic verſor frequentius. Si …i arridet hic, ne parcite noſtris opibus …enſibus. Jam ſi ſatis videtur deambu…m, quid ſi conſidamus huc ſub tilia, & …as cieamus? PA. Age fiat. HI. Thema …editet hortus ipſe. PA. Si præceſſeris,

1. Id eſt, redargutiones: ἐλέγχειν enim redarguere eſt.

2. In luco ligna, in mari aquam quæris: id eſt, ibi quæris, perinde quaſi difficile inventu, ubi nihil aliud occurrat: veluti ſi quis in moribus ſceleſtiſſimi hominis, unum aut alterum admiſſum veſtiget, cum tota vita ſit contaminata: aut ſi quis in ſcriptoribus …ſtis pauca captet, quæ reprehendat, cum nihil occurrat non …hendendum. Propertius: Nunc tu inſanus medio flumine quæ…quam. 3. Moroſiſſima illa Socratis uxor. Vide Laërtium in vi… …cratis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſequemur. HI. Age faciam. Præpoſtere facit, cui variis deliciis niteat hortus, cum animum habeat nullis diſciplinis, nullis virtutibus excultum. LE. Credemus adeſſe Muſas, ſi reddideris eandem ſententiam carmine. HI. Hoc mihi longe proclivius, proſam 1. orationem vertere carmine, quam argentum commutare auro. LE. Dic igitur.

HI. *Cui renidet hortus undiquaque floſculis,*
Animumque nullis expolitum dotibus
Squalere patitur, is facit præpoſtere.

Habetis carmen Muſis 2. & Apolline nullo. Sed elegans fuerit, ſi ſinguli hanc ſententiam diverſo genere carminis reddatis. LE. Qui vicerit, quid præmii feret? HI. Hunc 1, calathum onuſtum malis, aut prunis, aut cerafis, aut meſpilis, aut piris, aut ſi quid aliud magis adblanditur 2. LE. Quis erit arbiter certaminis? HI. Quis niſi Crato? Et idcirco ſolus non certabit, quo magis auſcultet. CR. Vereor ne talem ſitis habituri judicem, qualem olim habebant coccyx 3. & luſcinia, inter ſeſe canendi gloria decertantes. HI. Sat eſt, ſi places omnibus. CO. Placet arbiter. incipe Leonarde.

LE. *Cui tot deliciis renidet hortus,*
Herbis, floribus, arborumque fetu,
Et multo & vario, nec excolendum
Curat pectus & artibus probatis,
Et virtutibus, is mihi videtur
Lævo judicio, parumque recto. DIXI.

1. Proſa oratio, eſt oratio ſoluta, quaſi profuſa. Cicero vocat liberam, nulliſque numeris adſtrictam.

2. Alluſit ad illud Martialis, Muſis & Apolline nullo. Quod ſcribis verſus, hoc Ciceronis habes.

3. Vas vimineum, supernè latius & paulatim in anguſtum deſinens: in quo mulieres penſa vel tramam revolvunt: aut in quo flores vel fructus vel aliquid id
genus ferunt. Ovid. hæc implet calathos lento de vimine
nexos. 4. Id eſt, placet. ſic, ut arridere dicitur quod placet. 5. Coccyx, qui latine dicitur cuculus, penultima producta. notus eſt apologus de certamine canendi inter luſciniam & cuculum, aſino judice.

HI. Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…arinus arrodit 1. unguem, exſpecta-
…aliquid elaboratum. CA. Nulla adeſt
M….

…ura cui eſt, ut niteat hortus floſculis ac fœtibus,
…egligenti excolere pectus diſciplinis optimis:
…lic labore, mihi ut videtur, ringitur præpoſtero.

…on fruſtra arroſus eſt unguis. EV. Quo-
…ordo me vocat, ne nihil adferam:

Qui ſtudet, ut variis niteat cultiſſimus hortus
Deliciis, patiens animum ſqualere: nec ullis
Artibus expoliens, huic eſt præpoſtera cura.

…Non eſt, cur exſtimulemus Sbrulium.
…ille ſic ſcatet verſibus, ut plerumque
…emprudens effundat carmina.

SB. *Cui vernat hortus cultus & elegans,*
Nec pectus ullis artibus excolit,
Præpoſtera in cura laborat.
Sin ratio tibi prima mentis.

PA. *Quiſquis accurat variis ut hortus*
Floribus vernet, neque pectus idem
Artibus ſanctis colit, hunc habet præpoſtera cura.

…Nunc experiamur, cui hortus ſuppe-
…t plures ſententias. LE. Quid ni faciat,
…dives? Vel hoc roſetum mihi ſugge-
… quod dicam. Vt brevis eſt roſæ nitor,
…fugax eſt juventus: properas carpere
…am prius, quam marceſcat; magis ad-
…endum eſt, ne ſine fructu tibi effluat
…entus. HI. Thema ſatis aptum carmini.
…. Vt inter arbores ſuus cuique fœtus eſt,
… inter homines ſuæ cuique dotes ſunt.
…. Vt terra ſi excolatur, varias opes gi-
…it in uſus humanos, neglecta ſpinis ac

1. Geſtus eſt cogitantis. Perſius: Nec pluteũ cædit, nec demorſos ſapit ungues. Idem, Chæreſtratus unguem Arrodens hoc ait.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

vepribus obducitur: ita hominis ingenium ſi excolatur optimis ſtudiis, plurimas edit virtutes; ſin negligas, variis occupatur vitiis. SB. Hortus quotannis colendus eſt, ut niteat: animus ſemel excultus honeſtis ſtudiis, perpetuo floret ac vernat. PA. Vt amœnitas hortorum non avocat animum ab honeſtis ſtudiis, ſed ad hæc invitat potius; ita quærendi ſunt luſus ac joci, qui non abſunt à litteris. HI. Euge, video examen ſententiarum. Nunc ad verſus: ſed antequam id aggrediamur, mea ſententia, fuerit exercitatio nec inelegans, nec infrugifera, ſi primam ſententiam toties reddamus Græcis verſiculis, quoties reddidimus Latinis. Heic auſpicabitur Leonardus, jam olim familiaris Muſis Græcanicis. LE. Ineptiam, ſi jubes. HI. Jubeo atque impero,

Ὡ κῆπός ἐστιν ἄνθεσιν γελῶν καλοῖς,
Ὁ δὲ νοῦς μάλ' αὐχμῶν τοῖς καλοῖς μαθήμασιν
Οὐκ ἔστιν κόμψος οὗτος οὐκ ὀρθῶς φρονεῖ,
Περὶ πλείονος ποιῶν τὰ φαῦλ' ἢ κρείττονα.

Ego præſulem 1. egi; ſuccedet qui volet. HI. Carinus. CA. Imo Hilarius. LE. Sed video Margaretam intervenire. adfert neſcio quid deliciarum. HI. Si id fecerit, me fefellerit mea furia. Quid adfers? MA. Sinapi, quo condiatis veſtra bellaria. An non pudet heic garrire in multam noctem, & poſtea vos poëtæ multa blateratis in loquacitatem fœminarum? CR. Haud male monet Margareta: jam tempus eſt, ut ſuum quiſque nidum adeat, aliàs in hoc pulcerrimo

1. Alluſit ad Salios ſacerdotes Martis, ni fallor; qui ſaltabant in pompa. Præſul autem, qui ſaltat primus. Eſt in quibuſdam choreis mos, ut unus ſolus auſpicetur ſaltationem; unde quiſquis aliis cunctantibus rem cœpit, dicitur incepiſſe choream.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mo certaminis genere vel ſolidum diem
nſumemus. HI. Sed cui addicis præ-
ium? CR. In præſentia quidem mihi ipſi
dico. Nullus enim vicit præter unum
e. HI. Quî viciſti, qui non certaveris? CR.
os certaſtis, at non decertaſtis. Ego, quod
mo veſtrum potuit, vici Margaretam.
.. Hilari, æquum poſtulat; auferat cala-
um.

INQUISITIO DE FIDE.

AULUS, BARBATIUS.

. PUerorum eſt cantilena 1. Saluta libenter: Verum haud ſcio, an mihi fas ſit tibi dicere ſalutem. AA. Equidem malim qui det ſalutem, quam qui di-
t. Sed quam ob rem iſtuc ais, Aule? AV.
uam ob rem? Quia, ſi ſcire vis, oles aut
phur, aut fulmen Jovis. BA. Sunt & Ve-
ves 2. ſunt bruta 3. fulmina, multum et-
m origine deſſidentia à fatidicis. Nam,
ſuſpicor, tu de 4. anathemate ſentis. AV.
em conjectas. BA. Audivi quidem hor-
nda tonitrua, fulminis ictum non ſenſi.
. Qui ſic? BA. Quia nihilo pejus conco-
uo, neque irrequietius dormio. AV. Sed
c periculoſius ſolet eſſe malum, quia non
ntitur. Verum hæc bruta 5. fulmina, quæ

1. In libello cui titulus Cato. nam is pueris prælegitur.

2. Vejoves ſunt Joves ſiniſtri & noxii. Sic vocant poëtæ numen lævum, Vejovem. In genere autem Vejovis veteribus dicebatur Deus, cui
mta atque detracta eſſet juvandi facultas. 3. Inſignis ille liber quo
ſpondetur excommunicationi Papæ Sixti Quinti pro Henrico ſe-
niſſimo Navarræ Rege & Henrico Borbonio Principe Condæo id
men habet, Bruti nempe fulminis. 4. Ἀνάθημα ſeu ἀνάθεμα nunc
o ſacris oblationibus, Lev. 27. 28. Nunc pro perditione Zach. 14.
11. In S. Scripturâ ſumitur: hic pro papali excommunicatione,
a Pontifex omnes à Romana eccleſia alienos Diabolo tradit.
5. Bruta fulmina. Vide Plin. l. 2. c. 43. Bruta, quia ſine ratione
niunt, nec quidquam portendunt: Fatidica prædicunt aliquid.
efert Plinii verba ex eo loco quem modo citavi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tu, vocas feriunt montes & maria. BA. Feriunt, ſed 1. irritis ictibus. Eſt & fulgur 2. è vitro, ſeu vaſe æreo. AV. Certe territat & hoc. BA. Verum, ſed pueros. Solus Deus habet fulmen, quo feriat animam. AV. Quid ſi Deus eſt in 3. ſuo vicario? BA. Utinam ſit! AV. Imo multi demirantur te jam dudum non eſſe quovis carbone 4. atriorem. BA. Finge me talem. Atqui tanto magis erat optanda ſalus perdito, ſi placet Euangelica doctrina. AV. Optanda quidem, at non dicenda. BA. Cur ita? AV. Quo pudeſcat ictus fulmine, ac reſipiſcat. BA. Si ſic nobiſcum egiſſet Deus, perieramus omnes. AV. Quam ob rem? BA. Quia cum eſſemus inimici Dei, cultores idolorum, militantes in caſtris Satanæ, hoc eſt, modis omnibus excommunicatiſſimi, tum ille maxime nobiſcum confabulatus eſt per filium ſuum, ſuoque colloquio nos reſtituit in vitam, cum eſſemus mortui. AV. Iſta quidem vere narras. BA. Imo male ageretur cum omnibus ægrotis, ſi medicus fugeret alloquium, quoties ingens morbus gravat miſerum: imo cum maxime conveniebat adeſſe medicum. AV. At ego metuo, ne tu mihi citius adfles aliquid tui mali, quam fiat ut tuo morbo medear. nonnunquam uſu

1. Imo quam non irritis ictibus quondam hæc excommunicationis fulmina ab Antichriſto ſparſa ſint: cum iiſdem Cæſares, Reges, Principes ſoliis dejecti. Legantur inter alia vitæ Cæſarum Henrici IV. apud Schafnaburgenſem & Frederici Barbaroſſæ apud Urſpergenſem: & crimine abuno diſce omnes.

2. Ἀστραπὴ ἐκ πυέλου fulgur ex pelvi. De minis inanibus eorum, qui lædere non queant. Fulgur enim, qui fulguris imitatione quadam è vaſculorum nitentium vibratione, aut ex aquis redditur, nocendi vim nullam habet. Pueros modo territat. Habentur & hodie ſpecula quædam, quæ vibrata ad ſolem fulgur imitantur. Verum id fulmen non eſt quod montes ac maria percutiat, ut inquit Plinius. 4. Romanus Pontifex, ſacrilegè ſibi arrogans titulum vicarii Dei, eo ipſo ſe Antichriſtum oſtendit, juxta Pauli vaticinium. 2 Theſſ. 2. v. 3, 4. Et reveletur homo ille peccati, filius, inquam, ille perditionis, ſeſe opponens ille & efferens ſupra quicquid dicitur Deus aut numen; adeo ut in templo Dei tanquam Deus ſedeat, præ ſe ferens ſe eſſe Deum.

5. Videtur innuere quempiam excommunicatum. Vide proverbium; Carbone atrior.

venit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

enit, ut pro medico fiat palæſtrites 1. qui ſit ægrotum. BA. Ita quidem uſu venit in rporum morbis; verum in animi malis t tibi parata antidotus adverſum omne ntagium. AV. Quænam? BA. Adamannum propoſitum, non divelli à ſententia mel infixa. Deinde cur palæſtram metuis, i res verbis agitur? AV. Eſt aliquid quod cis, ſi modo ſpes ſit profectus. BA. Prorbio dicitur; Donec ſpirat homo, ſperanndum eſſe: Et juxta Paulum, Caritas net deſperare, quia ſperat omnia. AV. Non ſſime mones, atque hac ſpe puto mihi ; eſſe tecum miſcere ſermonem aliquanper: ac, ſi pateris, medicum agam. A. Licet. AV. Vulgo ſunt inviſi percunctares. Et tamen in medicis probantur, qui rcunctantur de ſingulis. BA. Percuncta- 2. à cœlo uſque ad terram, ſi libet. . Experiar, modo fidem des te reſponſum ex animo. BA. Do, modo ſciam qua de velis percunctari. AV. De ſymbolo Apolorum. BA. Audio militare 3. verbum, c recuſo haberi pro hoſte Chriſti, ſi quid ic fefellero. AV. Credis in Deum 4. pa-

1. Palæſtrites, qui in palæſtrâ decertat, luctatur: nempe cum Medicus aut quiſpiam ægrotum phreneſi laborantem inviſens ab eodem arripitur: ut dum potionem miſcet aut remedium præſcribit, ad invadente phrenetico defendere ſe cogatur.

2. Plautinum proverbium: à capite uſque ad pedes.

3. Qui baptizantur dant nomen Imperatori Chriſto, cujus ſacramentis ctorantur: & ſymbolum apud milites ſignum eſt, quod inter ipſos nvenit, ſive id vocale eſt, ſive mutum. Symbolum autem vocar duabus de cauſis. Primo quia inſtar ſigni eſt militaris. Hinc yprianus: Milites ſymbolo ſuo teſtantur cui militent & cujus ſint ſtes: ad eundem modum militantes ſub vexillo, hac fidei confeſne teſtantur ſe ſervire Deo Patri, filio & Sp. Sancto: hoſtes verò eſſe Satanæ & Mundi. Secundo quod inſtar ſymbolæ eſt, quæ nfertur ad convivium. Ut enim compotatores ſubducta ratione, nnes conferunt ad convivium: ſic (Cypriani & Auguſtini ſententia t) Apoſtoli in diverſas terras profecturi, hanc fidei formam in mmune contulerunt & compoſuerunt: ut nemo ἀσύμβολος eſſet. inc Irenæus Symbolum vocat traditionem Apoſtolorum. 4. Credo Deum, poſt Deum neceſſaria eſt interpunctio. Eſt enim communis articulus, quo reliqui comprehenduntur, continuo latius & eciatim explicati, ſecundum Trinitatem perſonarum & primaum uniuſcujuſque perſonæ opus, creationis nempe, redemtionis ſanctificationis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

trem omnipotentem, qui condiderit cœlum & terram? BA. Et quidquid cœlo terraque continetur, atque etiam mentes angelicas. AV. Cum Deum dicis, quid ſentis? BA. Sentio mentem eſſe quandam æternam, quæ nec initium habuerit, nec finem ſit habitura, qua nihil eſſe poteſt nec majus, nec ſapientius, nec melius. AV. Iſta quidem ſatis pie. BA. Quæ nutu ſuo omnipotenti condidit quidquid eſt rerum viſibilium aut inviſibilium: quæ ſapientia mirabili moderatur ac gubernat univerſa, ſua bonitate paſcit ac ſervat omnia, atque hominum genus collapſum gratuito reſtituit. AV. Sunt quidem iſta tria præcipua in Deo: ſed quid fructus capis ex iſtorum cognitione? BA. Cum omnipotentem cogito, me totum illi ſubmitto, ad cujus majeſtatem nihil eſt hominum aut angelorum ſublimitas. Deinde plena fiducia credo, quod ab illo factum tradunt ſacræ litteræ, ſimulque futurum, quidquid ille promiſit, quando nutu, quidquid vult, poteſt, quantumvis homini videatur impoſſibile. Ita fit, ut meis viribus diffiſus, totus ab illo pendeam, qui poteſt omnia. Vbi ſapientiam illius intueor, nihil tribuo meæ ſapientiæ, verum credo omnia rectiſſime juſtiſſimeque ab eo fieri, etiamſi juxta ſenſum humanum videantur abſurda aut iniqua. Cum bonitatem conſidero, video nihil eſſe in me, quod illius gratuitæ beneficentiæ non debeam: & nullum arbitror eſſe tantum crimen, quod ille nolit ignoſcere reſipiſcenti: neque quidquam eſſe, quod ille non ſit largiturus cum fiducia petenti. AV. Num ſatis eſſe putas, quod credis illum eſſe talem? BA. Nequaquam, ſed ſincero affectu totam fiduciam ac ſpem

...lum unum transfero, deteſtans Sata-
...n omnemque idololatriam, & quidquid
...artium magicarum. Illum ſolum adoro;
...il illi nec præferens, nec æquans; non
...elum, non parentes, non liberos, non
...rem, non principem, non opes, non
...ores, non voluptates; paratus & vitam
...us cauſſa perdere, ſi juſſerit; certus eum
... poſſe perire, qui ſe totum illi tradi-
...it. AV. Nihil igitur colis, nihil times,
...il amas, niſi unum Deum? BA. Si quid
...eror, ſi quid metuo, ſi quid amo præ-
... eum, ejus cauſſa amo, metuo, colo,
...nia ad illius gloriam referens, ſemper
... gratias agans, ſive læta contingunt, ſi-
...triſtia: ſive mori datur, ſive vivere. AV.
...a quidem eſt hactenus tua oratio. De
...unda perſona quid ſentis. BA. Sciſcita-
... AV. Credis Jeſum 1. fuiſſe Deum & ho-
...nem? BA. Maxime. AV. Quî fieri potuit,
... idem ſit Deus immortalis, & homo
...ortalis? BA. Iſtud illi facile fuit efficere,
...i quidquid vult, poteſt. Et ob 2. divi-
...m naturam, quam eandem habet cum
...tre, quidquid magnitudinis, ſapientiæ,
... bonitatis attribuo Patri, idem tribuo &
...io: quidquid debeo Patri, debeo & Filio:
...ſi quod ita viſum eſt Patri ut per Filium
...nderet 3. ac donaret nobis omnia. AV.
...ur igitur ſacræ litteræ filium frequentius
...pellant Dominum quam Deum? BA.
...ia, Deus, auctoritatis, hoc eſt, princi-
...tus eſt nomen, quæ patri præcipue con-

1. Jeſus idem quod Salvator, originem habet ab Hebraicâ radice Iaſchah, ſalus, liberatio, & inde Iehoſchuah, Ioſchuah vel Ieſchuah: quod nomen Græci interpretes verterunt per Ἰησοῦν.

2. Eleganter hæc Nonnus: Ἄχρονος ἦν, ἀκίχητος, ἐν ἀῤῥήτῳ λόγος ...χῇ, Ἰσοφυὴς γενετῆρος ὁμήλικος, υἱὸς ἀμήτωρ: Καὶ λόγος αὐτοφύτοιο ...ι, φῶς ἐκ φάεος φῶς Πατρὸς ἐὼν ἀμέριδος. 2. Hinc Joannes cap. 1. ...2. Hic Sermo erat in principio apud Deum. Omnia per hunc Ser-...onem facta ſunt, & abſque eo factum eſt nihil, quod factum

venit:

venit: qui ſimpliciter principium eſt omnium, atque ipſius etiam deitatis fons. Dominus 1. redemtoris & aſſertoris vocabulum eſt. Quanquam & pater redemit per filium, & filius Deus eſt, ſed ex Deo patre. Solus autem pater à nullo eſt, & in perſonis divinis principem locum obtinet. AV. Ergo & in Jeſu collocas tuam fiduciam? BA. Quid ni? AV. Sed Propheta maledictum dicit, qui fidit in homine. BA. Sed huic uni homini data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terra: ut in nomine ejus 3. flectatur omne genu, cœleſtium, terreſtrium, & inferorum. Quanquam nec in hoc fiduciæ ſpeique meæ ſacram, ut ajunt, ancoram figerem, ni 4. Deus eſſet. AV. Cur eum Filium 5. appellat? BA. Ne quis 6. ſomniet eſſet creaturam. AV. Cur unicum? BA. Ut diſcernat naturæ filium à filiis adoptivis, cujus cognominis honorem nobis etiam impartit, ut neminem præter hunc alium exſpectemus. AV. Cur eum qui Deus erat, hominem fieri voluit? BA. Ut homines homo reconciliaret Deo. AV. Credis conceptum citra virilem operam, opificio ſpiritus ſancti, ac natum ex incorrupta virgine Maria, de illius ſubſtantia ſumto mortali corpore? BA. Maxime. AV. Cur ſic naſci voluit? BA. Quia ſic decebat naſci

4. Tribus præcipuè de cauſis Chriſtus Dominus dicitur: 1. Quia corpus & animam à poteſtate Diaboli liberans nos ſibi proprios vindicavit. 2. Quia ex nihilo nos condidit. 3. Quia à Patre conſtitutus Princeps Rex & caput noſtrū, per quem omnia in cœlo & terra perficit: nos defendens & regens verbo & Spiritu.

2. Locus exſtat Matt. 28. v. 18.

3. Vide Phil. 2. v. 10, 11.

4. Ni enim Deus eſſet, non Servator eſſet. Nulla quippe creatura aut iram Dei ſuſtinere, aut nos ab inferno liberare, aut ſe ipſam ex ſummis malis liberare, aut nobis vitam æternam promereri poterat. 5. Imo Filius eſt per naturam & ineffabilem communionem eſſentiæ Deitatis Patris ab æterno. Quandoquidem enim Pater ab æterno, neceſſe & Filius: nam non poterat Pater eſſe abſque Filio. 6. Arrius docuit, Filium Dei etiam juxta perfectiſſimam naturam fuiſſe creaturam. At qui natura filius eſt, gignitur ex ſubſtantia patris. Dei ſubſtantia indiviſibilis eſt. eandem igitur oportet eſſe, patris & filii. de divinis perſonis loquor.

Deum;

eum; ſic 1. decebat naſci, qui noſtræ
onceptionis ac nativitatis ſordes purifica-
t. Hominis filius naſci voluit Deus, ut
os in illum renaſcentes efficeremur Filii
ei. AV. Credis illum verſatum in terris, ea
eſſiſſe miracula, ea docuiſſe quæ prodita
nt literis Euangelicis? BA. Certius quam
credo eſſe hominem. AV. Non ſum in-
erſus Apuleius 2. ut ſuſpiceris aſinum la-
re ſub hominis ſpecie. Sed credis hunc
ndem eſſe Meſſiam illum, quem delinea-
nt figuræ legis, quem promiſerant ora-
la Prophetarum, quem tot ſæculis ex-
ectarant Judæi? BA. Nihil habeo perſua-
us. AV. Credis hujus doctrinam ac vitam
fficere ad perfectam pietatem? BA. Ad-
odum. AV. Credis eundem vere compre-
enſum à Judæis, vinctum, colaphis & ala-
is cæſum, conſputum, irriſum, flagellatum
b Pontio Pilato, ac denique ſuffixum in
rucem, atque inibi mortuum? BA. Maxi-
ne. AV. Credis illum ab omni lege peccati
ujuſcunque 3. fuiſſe immunem? BA. Quid
i? Agnum abſque macula. AV. Credis il-
um ſua ſponte hæc omnia perpeſſum? BA.
mo libenter, atque etiam ſitienter, ſed ex
oluntate patris. AV. Cur pater filium ſuum
nicum innocentem, ſibique cariſſimum,

1. Naſci ſic debuit. 1. Propter Dei veritatem. Prophetiæ enim erant implendæ. Jeſ. 7. v. 14. Dan. 2. v. 34, 44. 2. Propter purificationem, Chriſti & noſtri reſpectu: *Chriſti*; corruptum enim eſt ſemen humanum utriuſque ſexus. ideoque intercedere oportuit Sp. Sancti opus: ne contagione hac attingeretur. *Noſtri*: ut ſignum eſſet noſtræ regenerationis, quæ non ex voluntate carnis aut viri, ſed ex Deo eſt.

oan. 1. v. 13. Oportuit enim caput noſtrum inſigni miraculo ſe-
undum corpus ex virgine concipi: ut ſignificaret ſua membra de
irgine eccleſia, ſecundum ſpiritum naſcitura. Rectè hic Baſilius:
Conceptus fuit Chriſtus, non de ſubſtantia, ſed ex virtute: non
eneratione, ſed gubernatione, & conſecratione Sp. Sancti. Et
Auguſtinus: Myſterium fidei credi ſalubriter poteſt, inveſtigari
alubriter non poteſt. Loquitur autem de inuſitata virtute Sp. San-
cti in formandâ Chriſti natura & inumbratione virtutis Altiſſimi.
. Nam is mentem hominis tegebat aſinina ſpecie. quam multi
unt, qui ſub humana ſpecie tegant aſinum. 3. Hinc Paulus:
Heb. 7. Talis Pontifex conveniebat nobis, purus & abſque malitiâ,
& abſque labe, qui ſegregatus eſſet à peccatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

hæc tam atrocia pati voluit? BA. Ut hac victima nos nocentes ſibi reconciliaret, in illius nomen collocantes fiduciam ac ſpem noſtram. AV. Cur Deus paſſus 1. eſt ſic collabi totum humanum genus? Et, ſi paſſus eſt, non patuit alia via ſarciendi ruinam noſtram? BA. Hoc mihi perſuaſit, non humana ratio, ſed fides, nulla ratione potuiſſe fieri melius, neque ad ſalutem noſtram utilius. AV. Cur hoc mortis genus illi potiſſimum placuit? BA. Quia juxta mundum erat probroſiſſimum: quia diri lentique cruciatus: quia conveniebat illi, qui porrectis in omnem mundi plagam membris, omneis orbis nationes invitaret ad ſalutem, & homines terrenis curis affixos evocaret ad cœleſtia. Denique 2. ut referret nobis ſerpentem æneum, quem Moſes ſuſpenderat in ſtipite, ut quicunque defigerent in illum oculos, ſanarentur à vulnere ſerpentum: fidemque prophetæ liberaret, qui prædixerat; *Dicite in nationibus; regnavit à ligno Deus.* AV. Cur & ſepeliri voluit, idque tam accurate, oblitus myrrha & unguentis, incluſus novo monu-

1. Huic quæſtioni non reſpondet autor; ſed pro illo Auguſtinus: quia magis ad ſuam omnipotentiſſimam bonitatem judicavit pertinere, etiam de malis benefacere, quàm mala eſſe non ſinere. Idem alibi: quærenti, cur Deus voluerit & decreverit permittere hominem à Satana tentari, in tentatione ſuo libero arbitrio relinquere, ſibi relictum tentationi ſuccumbere? Reſpondet, ad eum probandum, convincendum, puniendum. Probare voluit & manifeſtum facere per tentationem, utrum in obedientiâ erga Deum eſſet perſeveraturus: convincit, dum creaturæ ſibi relictæ ſuam patefecit infirmitatem. Puniit confidentiam, quod in tentatione proprii arbitrii viribus confiſus ſe ſuſtentari à Deo non petierit. Interim tutiſſime in Dei permittentis voluntate acquieſcimus. Permittit Deus, quia vult: cur velit, niſi ipſe dicat, curioſè non eſt quærendum. Hinc Auguſtinus: Cur ergo non facit? Quia noluit. Cur noluerit, penes ipſum eſt. 2. Multæ ergo cauſæ cur Chriſto non niſi crucifixione moriendum 1. Ut implerentur vaticinia. Pſal. 22. v. 17. Zach. 12. v. 10. ut & typi V. Teſtamenti: qualis Iſaacus ligno injectus. Geneſ. 22. v. 6. Sacrificia, ligno impoſita, antequam comburebantur. Levit. 3. v. 5. & 4 v. 12. Serpens æneus. Num. 21. v. 8. 9. Joan. 3. v. 14. 2. Ut ſe nobis humiliaret ad extremas calamitates. Eſai. 53. v. 14. Phil. 2. v. 8. 3. Ut nos certos faceret ſe maledictionem pro nobis factum. Gal. 2. v. 13.

men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mto è ſolido vivoque 1. ſaxo exciſo, ignato oſtio, adhibitis etiam cuſtodi- publicis? BA. Quo magis conſtaret, vere mortuum. AV. Cur non ſtatim ixit? BA. Hac ipſa de cauſſa. Etenim ſi rs fuiſſet ambigua, fuiſſet & ambigua urrectio: ſed hanc voluit eſſe certiſſi- m. AV. Credis hujus animam deſcen- ſe ad inferos? BA. Hanc particulam non iſſe quondam additam nec in 2. ſymbo- Romano, nec in ſymbolo Orientalium clefiarum, teſtis eſt Cyprianus, nec re- nſetur apud Tertullianum vetuſtiſſimum iptorem. Ego tamen & hoc firmiter edo: Vel quia congruit cum Prophetia lmi; Non derelinques animam 3. meam inferno: & rurſus; Domine eduxiſti ab ferno animam meam: Vel quia Petrus oſtolus in epiſtolæ prioris (de cujus au- ore nunquam fuit dubitatum) capite ter- ſcripſit hunc in modum; Mortificatus idem carne, vivificatus autem ſpiritu: quo & his, qui in carcere erant, ſpiri- veniens prædicavit. Verum, ut credo

1. An ſaxa naſcantur, & augeſcant, incertum. Viva tamen ſaxa dicuntur, quæ nondum ſuo loco ſunt amota.

2. Verum eſt: Clemens, Irenæus, Tertullianus, Juſtinus Martyr, Origines, Auguſtinus, Cyrillus, Leo V. Gregorius Magnus, Damaſus Papa nullam hujus articuli mentionem faciunt: imo plures quam ſexaginta vetuſtiſſimorum Patrum & nſiliorum Confeſſiones. Nec in celeberrimo Concilio Nicæno gitur. Addam verba Ruffini: ait is, deſcendit ad inferos non periri in ſummâ fidei Eccleſiæ Romanæ, nec uſurpata fuiſſe in cleſiis orientalibus: & ſi uſurpata fuerint, deſignare ſepultu- m Chriſti. At verò quoniam in Symbolo Apoſtolorum, utpote tuſtiſſimo, ut & Athanaſii articulus hic invenitur, non eſt nittendus.

3. Non revera congruit cum Prophetia Pſalmi de- mi ſexti: in citato enim loco agitur de ſepulchro Chriſti, in o haud remaneret; ſed tertio die ante corporis putrefactio- m ex eodem reſurgeret. Hôc autem articulô per deſcenſum hriſti ad inferos ſignificatur dolor ipſius infernalis, quem in imâ ſenſit, ob incumbentem iram Dei. Verum eſt, quidam ex atribus per deſcenſum ad inferos ipſam ſepelitionem intelligunt: ia nomine inferni S. Literæ ſæpe ſepulchrum denotant. Hinc oties unum horum articulorum ponunt, omittunt alterum. Ita thanaſius meminit deſcenſus ad inferos, ſed non ſepulturæ: ut & hryſoſtomus aliique. Verum pertinere ad Apoſtolorum Symbo- m nullum dubium; nec credibile in tam brevi confeſſionis ſum- a ταυτολογίαν inanem eſſe commiſſam.

deſcendiſſe ad inferos, ita non credo illic aliquid eſſe paſſum: deſcendit enim, non ut illic cruciaretur, ſed ut nobis 1. frangeret regnum ſatanæ. AV. Nihil adhuc impium audio: ſed mortuus eſt, ut nos peccato mortuos revocaret ad vitam. Cæterum cur revixit? BA. Tribus potiſſimum de cauſſis. AV. Quibus? BA. Primum, ut nobis certam ſpem faceret reſurrectionis. Deinde, ut ſciremus, eum 2. immortalem eſſe, nec unquam moriturum, in quo præſidia ſalutis noſtræ collocavimus. Poſtremo, ut nos quoque per pœnitentiam mortui peccatis, per baptiſmum una cum illo ſepulti, per gratiam ejus revocemur ad vitæ novitatem. 3. AV. Credisne, quod idem corpus, quod mortuum fuit in cruce, quod revixit in ſepulcro, quod viſum & contrectatum eſt diſcipulis, ſubvexerit in cœlum? BA. Maxime. AV. Cur voluit relinquere terras? BA. Ut illum omnes ſpiritualiter amaremus, neque quiſquam in terris ſibi Chriſtum proprie vindicaret, ſed omnes ex æquo tolleremus animos in cœlum, ſcientes illic eſſe caput noſtrum. Etenim, ſi nunc homines tantopere ſibi placent ob veſtis colorem ac figuram, cum-

1. Suffragantur huic ſententiæ omnes Pontificii. Locus autem Petri 1 Epiſt. 3. v. 19. male intelligitur & explicatur. Nam per Spiritum, quo vivificatus dicitur Chriſtus, non intelligit Apoſtolus animam, ſed divinitatem Chriſti ſeu divinam ἐνέργειαν: quæ ſpiritibus, hoc eſt animabus infidelium, quæ jam ſunt in loco ſupplicii, olim, nempe inſtantis diluvii tempore, pœnitentiam prædicavit per Noachum. Quod verò Chriſtus non deſcenderit localiter ad loca inferorum ex Hiſtoriâ Euangelicâ abunde patet. Non enim animâ in Inferno fuit, utpote quæ in cœlo, nec corpore, id quippe manſit in ſepulchro. Huc accedit, quod per infernum S. Scriptura ſæpe infernales dolores denotat: ut videre eſt. 1 Sam. 2. v. 6. Pſal. 18. v. 6. Pſa. 116. v. 3. 2 Sam. 22. v. 6 Etiam recte ſubjicitur hic articulus præcedentibus, ubi actum de paſſione externâ: hic vero, ut pateat Chriſtum plura quam crucifixionem & mortem paſſum, additur interna & graviſſima, quâ iram Dei adverſus peccata generis humani ſuſtinuit. 2. Imo ut demonſtraret ſe Dei filium. Rom. 1. v. 4. Unde propter perſonæ dignitatem impoſſibile erat illum à morte retineri. Actor. 2. v. 24. 3. Quarto etiam ut juſtitiam morte acquiſitam nobis applicaret. Unde excitatus dicitur propter juſtificationem noſtri. Rom. 4. v. ult.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

...e ſic quidam oſtentent ſanguinem, aut
...eputium Chriſti, & lac 1. matris Vir-
...nis, quid credis futurum, ſi manſiſſet in
...rris veſtitus, comedens, loquens? Quæ
...ſidia paraſſent iſta corporis peculiaria?
...v. Credis illic, immortalitate donatum,
...idere dextrum patri? BA. Quid ni? ut
...rum omnium dominum, & totius regni
...terni conſortem. Hoc ipſe diſcipulis
...omiſerat futurum, atque hoc ſpectacu-
...m exhibuit Stephano martyri ſuo? AV. Cur
...c exhibuit? BA. Ne nos ulla in re tre-
...daremus, gnari quam potentem patro-
...um ac dominum habeamus in cœlis. AV.
...redis illum eodem corpore rediturum,
... judicet vivos & mortuos? BA. Quam
...beo certum, eſſe hactenus peracta, quæ
...ophetæ de Chriſto prædixerant; tam
...beo certum, fore quidquid in poſterum
...luit nos exſpectare. Prior adventus ex-
...bitus eſt juxta vaticinia Prophetarum,
...uo venit humilis, ut nos inſtitueret ac
...rvaret. Exhibebitur & ſecundus, quo
...eniet ſublimis in gloria patris: ante cu-
...s tribunal ſiſti cogentur omnes homines
...juſcunque nationis, cujuſcunque ſtatus,
...ve reges, ſive plebei, ſive Græci, ſive
...cythæ: nec ſolum hi, quos adventus ille
... deprehendet vivos, verum etiam
...mnes, qui ab initio mundi uſque ad illud
...empus mortui fuerint, ſubito revivi-
...cent, & ſuo quiſque corpore conſpiciet

1. Inſigniter hic cum ſuis reliquiis crucis Chriſti, lactis Mariæ ſimiliumque quiſquiliarum Pontificii ſe ipſos orbi deridendos propinant: dum ſæpe pluribus locis unius Sancti plura capita aliaque iſtius generis populo adoranda oſtentant.

2. Chriſtus enim ad judicium veniens multos deprehendet vivos, qui non reſurgent, quia mortui non erant. 1 Theſſ. 4. v. 15. Nos vivi, qui reliqui erimus in adventu Domini, non prævenie-
...mus eos, qui obdormiverunt. Et v. 17. Qui mortui fuerint in Chri-
...o reſurgent primùm, deinde nos vivi, qui reliqui erimus, rapie-
...mur ſimul cum iis in nubes, in occurſum Domini. Et 1 Cor. 15. v. 51.
...lon omnes quidem obdormiemus, ſed omnes mutabimur momento
...c jactu oculi, ad ultimam tubam & mortui ſuſcitabuntur incorru-
...ti & nos mutabimur. Hanc mutationem nonnulli mortis ſpeciem
...ore putant. Falſo ergo Auguſtinus & alii nonnulli, quibus Pon-
...ificii aſſentiuntur, omnes ante mundi finem morituros opinantur.

judi-

judicem. Aderunt & Angeli beati, tanquam famuli fideles: aderunt & dæmones judicandi. Tum è ſublimi pronuntiabit illam inevitabilem ſententiam, quæ diabolum, cum his qui illi adhæſerunt, tradet æternis ſuppliciis, ut poſtea nulli poſſint nocere: pios transferet in conſortium regni cœleſtis, tutos ab omni moleſtia: quanquam hujus adventus diem ^1^ nobis ignotum eſſe voluit. AV. Nihil adhuc audio morbi. Veniamus igitur ad tertiam perſonam. BA. Ut videtur. AV. Credis in Spiritum ſanctum? BA. Credo hunc eſſe verum Deum, una cum Patre & Filio. Credo hoc Spiritu afflatos fuiſſe, qui nobis veteris ac novi Teſtamenti libros tradiderunt, ſine cujus ope nemo pervenit ad ſalutem. AV. Cur appellatur Spiritus? BA. Quia quemadmodum corpora noſtra vivunt halitu, ita tacito Sancti Spiritus afflatu vivificantur animi noſtri. AV. An non licet Patrem vocare Spiritum? BA. Quid ni? AV. An non igitur confunduntur perſonæ? BA. Non. Nam Pater Spiritus dicitur, quod ſit incorporeus; id quod omnibus perſonis eſt commune juxta naturam divinam. Sed tertia perſona 2. dicitur Spiritus, quod alicunde ſpiret, & per animos ſeſe transfundat inſenſibiliter, velut à terra ſeu fluviis ſpirant auræ. AV. Cur perſonæ ſecundæ tribuitur nomen Filii? BA. Ob perfectam naturæ & voluntatis ſimilitudinem. AV. Eſt Filius ſimilior patri, quam Spiritus ſanctus? BA. Non, juxta naturam divinam; niſi quod hoc magis refert propietatem patris, quod ab

1. Tempus id Deo quidem definitum, nobis ignotum. Mar. 13 v. 32. & ideo ut in ſingula momenta ſimus parati.

2. Quod tertia Divinitatis Perſona in ſpecie Spiritus, vocetur, cum & prima & ſecunda non minus ſit Spiritus, hæc eſt ratio: quia eſſentialis & ἐνεργητικὴ eſt virtus Patri & Filio ἐνυπόστατος, ab utroque pariter tanquam Spiritus emanans. Vel appellatur ſic ratione effectus, quia ſpirat ubi vult, Joan. 3. v. 8. & ſpirituales in cordibus fidelium excitat motus.

ipſo

o quoque procedat Spiritus ſanctus. AV. id igitur prohibet Spiritum ſanctum ap- llari Filium? BA. Quia cum divo Hilario ſquam hunc lego genitum, nec hujus lo Patrem; Spiritum & procedentem lo. AV. Cur in Symbolo ſolus Pater 1. citur Deus? BA. Quod hic, ut dixi, ſim- citer ſit auctor omnium quæ ſunt, ac ius deitatis fons. AV. Dic clarius. BA. oniam nihil nominari poteſt, cujus go non manat à Patre. Siquidem hoc am quod Filius ac Spiritus ſanctus Deus , Patri acceptum referunt. Præcipua ur auctoritas, hoc eſt, originis ratio, in patre ſolo, quod unus 2. ille à nul- leſt. In Symbolo tamen ſic accipi poteſt, Dei nomen non ſit perſonæ proprium, in genere poſitum, quod mox per Pa- s, Filii, & Spiritus ſancti vocabulum di- ſtguatur in unum Deum: quæ naturæ c comprehendit Patrem, Filium, & ritum ſanctum, hoc eſt, tres perſonas. . Credis in ſanctam Eccleſiam? BA. Non. v. Quid ais? non credis? BA. Credo ctam Eccleſiam, quæ eſt corpus Chri- hoc eſt, congregatio quædam omnium universum orbem, qui conſentiunt in Euangelica, qui colunt unum Deum trem, qui totam ſuam fiduciam collo- nt in ejus Filio, qui eodem hujus Spiri- aguntur; à cujus conſortio reſecatur

1. Falſum eſt: non enim in Symbolo legitur ſolum Patrem eſſe Deum. Quod autem Joa. 17. v. 3. habeatur: Hæc eſt vita æternæ, ut cognoſcant te (nempe Patrem) ſolum verum Deum: non militat pro hæreticis. Particula quippe excluſiva (ſolus) non pertinet ad rem, ſed ad Deum. Ita ut ſenſus ſit, Pater eſt ille ſolus & verus s: nec enim gentilium Dii ſunt veri Dii. Sic & filius eſt il- olus verus Deus. 2. Eſt enim Pater à ſe & non ab alio: quæ prietas ejus perſonalis. Vocaturque prima Deitatis perſona temporis aut dignitatis reſpectu, ſed ordinis: ita ut prærogiva Patris haud ſit ratione eſſentiæ; hanc enim cum filio communem habet: ſed ratione ſubſiſtentiæ; quia Pater à ſe ipſo ſub- t: ratione ordinis, quia Pater ordine prior eſt filio: ratione rationis; quia Pater à ſe operatur.

quiſ-

quiſquis admittit crimen 1. lethale. AV. Cur horres dicere; Credo 2. in ſanctam Eccleſiam? BA. Quia ſic me docuit divus Cyprianus, in ſolum Deum eſſe credendum, in quo ſimpliciter omnem fiduciam reponimus. Eccleſia vero proprie dicta, quanquam non conſtat niſi ex bonis, tamen ex hominibus conſtat, qui ex bonis poſſunt fieri mali, qui falli poſſunt 3. & fallere. AV. Quid ſentis de communione ſanctorum? BA. Hic articulus omnino non attingitur apud Cyprianum; cum ille nominatim indicet, quid in quibus Eccleſiis plus habeatur aut minus. Sic enim ille connectit: Sequitur namque poſt hunc ſermonem, Sanctam Eccleſiam, remiſſionem peccatorum, hujus carnis reſurrectionem. Ac nonnullis videtur hæc pars non eſſe diverſa à ſuperiore, ſed explicare & infigere quod modo dictum erat, Sanctam Eccleſiam: ut nihil aliud ſit Eccleſia, quam unius Dei, unius Euangelii, unius fidei, unius ſpei profeſſio, ejuſdem ſpiritus, eorundem ſacramentorum participatio: breviter, talis quædam communio bonorum omnium inter omnes pios, qui fuerunt ab initio mundi uſque ad finem, qualis eſt membrorum corporis inter ipſa ſocietas, ſicut aliorum benefacta ſubveniant aliis, donec viva ſunt membra corporis. Cæterum extra ſocietatem hanc ne propria quidem benefacta conducunt cui-

1. Pontificiorum diſtinctio eſt peccati in lethale & veniale. Lethale quo quis tam graviter peccat, ut mortem æternam mereatur. veniali non item. Agnoſcimus & nos venialia peccata ex eventu, non quod æternis ſuppliciis digna haud ſint; (in ſe enim conſideratum omne crimen hominem infernalium pænarum reum facit, ſecundum illud Deut. 27. v. 26.) ſed quod ex gratia Dei propter Chriſtum veniam conſequantur. Si ergo autor per lethale crimen id, quod Pontificiorum veniali opponitur intelligat, hallucinatur.

2. Credere in Eccleſiam eſt fiduciam in eandem reponere; credere Eccleſiæ, fidem illi habere; credere Eccleſiam, id eſt non dubitare eſſe Eccleſiam.

3. In viſibili Eccleſia boni malis commixti, in inviſibili autem tantum verè fideles ſunt: qui licet quandoque graves lapſus committant, nihilominus Dei benevolâ manu ſemper denuo eriguntur: nam virtutis Dei præſidio cuſtodiuntur per fidem, ad ſalutem paratam revelari præſtituto tempore ultimo. 1 Pet. 1. v. 5.

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

iam ad ſalutem niſi recônciliet*ur* ſanctæ
ngregationi : & ideo ſequitur ; Remiſ-
nem peccatorum : quia extra Eccleſiam
n eſt ulla peccatorum remiſſio , quan-
mvis homo macerat ſe pœnitentia , aut
erceat opera miſericordiæ. In Eccleſia,
quam , non hæreticorum , ſed ſancta ,
c eſt , Spiritu Chriſti congregata , eſt
miſſio peccatorum 1. per baptiſmum ,
poſt 2. baptiſmum , per pœnitentiam
claves Eccleſiæ datas. AV. Iſta ſunt ad-
c ſani hominis Credisne futuram carnis
urrectionem ? BA. Fruſtra crederem
tera , ſi hoc , quod eſt omnium caput ,
n 3. crederem. AV. Quid ſentis , cum
is carnem ? BA. Corpus humanum ,
mana anima animatum. AV. Num una-
eque anima recipiet ſuum corpus, quod
nime reliquerat ? BA. Idem hoc , unde
migrarat. Et ideo in ſymbolo Cypriani
ditum eſt , Hujus carnis. AV. Quî fieri
teſt , ut corpus jam toties ex aliis in
a verſum , poſſit idem reviviſcere ? BA.
ui potuit quidquid vult ex nihilo creare ,
huic difficile ſit , quod ex ſua forma
tatum eſt , in priſtinam naturam reſti-
ere ? Non anxie diſputo , quibus modis
iat : mihi ſatis eſt , quod qui promiſit

1. Hæc aliaque inſigniter Papiſmum redolent : non enim per baptiſmum eſt remiſſio : quandoquidem & nunc & olim ab Apoſtolis adulti baptizabantur in peccatorum remiſſionem, quam per fidem , ante baptiſmum, acceperant. Sic & Joannes prædicabat baptiſmum reſipiſcentiæ, ad remiſſionem
ccatorum Mar. 1. v. 4. Qui tamen non baptizabat niſi illos , qui
piſcentiam prius eſſent profeſſi. Baptiſmus ſignum & ſigillum eſt
eris gratioſi , obſignans & ſacramentaliter præbens , peccato-
n remiſſionem : ergo non eſt cauſa inſtrumentalis & organon ſuâ
urâ & externo actu efficax ad conferendam remiſſionem. 2. Be-
Pontificii quippe docent conducere nobis tantum baptiſmum
ntra præterita & præſentia, non autem ſequentia peccata. Quod
baptiſmus etiam remiſſionem ſequentium obſignet , ex eo
ſtat : quia nuſpiam baptiſmi effectus ad certam peccati ſpeciem
ringitur : ut & ſanguis Chriſti fide applicatus. Jam verò quod
guis Chriſti confert , baptiſmus obſignat, 3. Si enim Saddu-
orum, denegantium corporum reſurrectionem , delirla vera : non
ſtaret Juſtitia & veritas Dei ; Fideleſque omnium eſſent miſer-
i.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

hoc futurum; ſic verax eſt, ut mentiri non poſſit; ſic potens eſt, ut, quidquid velit, nutu valeat efficere. AV. Quid opus erit tum corpore? BA. Ut totus homo glorificetur cum Chriſto, qui heic totus afflictus erat pro Chriſto. AV. Quid ſibi vult, quod addit; Et vitam æternam? BA. Ne quis ſuſpicetur nos ſic revicturos, quemadmodum ſub vernum tempus reviviſcunt ranæ, rurſus morituræ. Nam heic duplex mors eſt: corporis, bonis ac malis omnibus communis; & animi. Mors autem animi, peccatum eſt. At poſt reſurrectionem piis erit æterna vita, tum corporis, tum animi. Nec enim corpus erit amplius obnoxium morbis, ſenio, fami, ſiti, dolori, laſſitudini, morti, aut ulli incommodo; ſed ſpirituale factum, ſpiritus arbitrio 1. movebitur: nec animus deinceps ullis vitiis aut doloribus ſolicitabitur, ſed ſine fine fruetur ſummo bono, qui eſt Deus. Contra, impios mors æterna poſſidebit, tum corporis, tum animi. Nam & corpus habebunt ad æternos 2. cruciatus immortale, & animum peccatorum ſtimulis ſemper afflictum abſque ſpe veniæ. AV. Credis hæc ex animo, ac ſerio? BA. Sic, inquam, ut mihi minus certum ſit, te mecum colloqui. AV. Ego cum eſſem Romæ, non omneis reperi æque ſincere credentes. BA. Imo ſi excutias, reperies & alibi multos, quibus hæc non æque perſua-

1. Reſpicit autor ad locum Pauli 1 Cor. 15. v. 44. Seritur corpus animale, ſuſcitatur corpus ſpirituale. Eſt corpus animale & eſt corpus ſpirituale. Beza ita in locum hunc commendatur: Animale corpus dicitur, quod ſolâ animâ vegetatur, cujuſmodi fuit Adam, ex quo & nos orimur animales: ſpirituale verò vocatur, quod unà cum animà longè excellentiore virtute vivificandum eſt, Dei ſcilicet Spiritu, quæ ex altero Adamo nempe Chriſto in nos derivatur, Spirituale ergo corpus non reſpectu eſſentiæ, ſed ſpiritualium qualitatum, quibus ornatum erit: & quoniam Spiritu Dei movetur, animâ irradiatâ luce Spiritus. 2. Vivent quippe impii æternum, ut moriantur: & morientur, ut vivant.

ſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

..unt. AV. Cum in tam multis & arduis ..ſentias nobiſcum, quid obſtat quo mi.. ..totus ſis noſter? BA. Iſtud ex te audi.. ..cupio. Nam ipſe mihi videor orthodo.. .. 1. etiamſi vitam meam nolim præſta.. ..2. tametſi ſedulo conor, ut profeſſioni ..ondeat. AV. Unde igitur tantum bel.. .. inter vos & orthodoxos? BA. Exqui.. .. Sed heus medice, ſi non pœnitet hu.. ..proœmii, ſumes nobiſcum prandio.. .., & à prandio per otium percunctabe.. ..de ſingulis; præbebo brachium utrum.. ..: inſpicies excrementa, tum craſſio.. .. tum liquidiora. Denique facies, ſi ..bitur, totius hujus pectoris anato.. ..m: quo certius de me judices. AV. ..religio eſt tecum menſam habere com.. ..nem. BA. Atqui id ſolent medici, quo ..ius obſervent, quid affectent aut pec.. ..t ægroti. AV. Sed vereor ne videar fa.. ..e hæreticis. BA. Imo nihil eſt ſanctius, ..m favere hæreticis. AV. Quî ſic? BA. ..nne Paulus optavit 3. anathema fieri .. Judæis pluſquam hæreticis? An non ..et ille, qui ſtudet ut quis ex malo fiat ..nus, ex mortuo vivus? AV. Maxime. .. Sic igitur fave, nec erit quod metuas. 4. ... Nunquam audivi ægrotum commo.. ..s reſpondentem. Age, duc me ad pran.. ..m. BA. Medice accipieris, & ut decet ..d ægrotum; & ſic curabimus corpu.. ..la cibo, ut nihilo ſecius animus ido.. ..s ſit ad diſputandum. AU. Fiat bonis 5 ..bus. BA. Imo malis piſcibus fiet: niſi ..te nunc oblitus es eſſe diem Veneris. ..Id quidem eſt præter ſymbolum no.. ..um.

1. Id eſt rectæ opinionis, cui contrarium eſt hæretici vocabulum.

2. Præſtare dicitur, qui ſuo periculo vitium aut corripit, aut defendit.

3. Locus exſtat ad Rom. 9. v. 3. Non quod Apoſtolus optaverit cum Judæis hoſtem Chriſti eſſe: (id à pio optari haud poteſt) ſed ex affectûs abundantiâ, ſemper nihilominus divinæ voluntati ſubjectâ, ipſorum loco pœnam duritiei debitam perpeti: ut ab eâdem duritie & anathemate liberarentur.

4. Id eſt, feliciter: alter arripit jocum ex ambiguo.

5. Rurſum jocus eſt ex ambiguo. nam in Symbolo Apoſtolorum ..la mentio eſt de piſcibus: & dicuntur Symbola conviviorum.

1. ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΑ, ſive ΟΧΗΜΑ.

EUSEBIUS 2. PAMPIRUS 3. POLYGAMUS 4. GLYCION. 5.

EV. Quas novas aves 6. heic ego video? Niſi me fallit animus, aut parum proſpiciunt oculi, video tres veteres congerrones meos conſidentes, Pampirum, Polygamum, & Glycionem. Certe ipſi ſunt. PA. Quid tibi vis cum tuis vitreis 7. oculis, faſcinator? Congredere propius, Euſebi. PO. Salve multum, exoptate Euſebi. GL. Bene ſit tibi, vir optime. EV. Salvete vos omnes una ſalute, pariter mihi cariſſima capita. Quis Deus, aut caſus Deo felicior, nos conjunxit? Nam nemo noſtrûm vidit alium annis, opinor, jam quadraginta. Mercurius caduceo ſuo non potuiſſet melius nos in unum contrahere. Quid heic agitis? PA. Sedemus. EV. Video; ſed qua de cauſſa? PO. Operimur currum, qui nos devehat Antverpiam. EV. Ad mercatum? PO. Scilicet; ſed ſpectatores magis, quam negotiatores: quanquam aliis aliud eſt negotii. EV. Et nobis eodem eſt iter. Verum quid obſtat, quo minus eatis? PO. Nondum convenit cum aurigis. EV. Difficile genus 8. hominum. Sed viſne, ut illis imponamus? PO. Liberet, ſi liceret. EV. Simulemus nos velle ſimul abire pedites. PO. Citius credant cancros 9. volaturos, quam nos tam 10. grandes pedibus hoc iter confecturos. GL. Vultis rectum verumque conſilium? PO. Maxime. GL. Illi potant: id quo faciunt diutius, hoc plus erit periculi, necubi nos de-

1. Id eſt ſenile colloquium: ὄχημα vehiculum.
2. Euſebius, pius.
3. Pampirus, omnia expertus.
4. Polygamus, qui ſæpe duxit uxorem.
5. Glycion, dulcis, ſive dulcior.
6. Alludit ad peregrinas aves. Rara avis.
7. Significat vitrea perſpicilla: & faſcinatio eſt in oculis.
8. Si Eraſmi ævo male aurigæ audierunt: hodie non mutarunt in melius mores.
9. Cancer enim animal ingrediens obliquo corpore & in omnem partem movens greſſum, tardiore motu.
10. Subintelige per ellipſin, ætate.

deiant in lutum. PO. Admodum dilucu-
l…nias oportet, 1. ſi ſobrium aurigam
…e. GL. Quo maturius perveniamus
Antverpiam, nobis quatuor ſolis currum
…lemur. Contemnendum cenſeo tan-
…m pecuniæ. Hoc damni multis com-
…litatibus penſabitur, ſedebimus com-
…ius, ac mutuis fabulis ſuaviſſime tran-
…mus hoc iter. PO. Recte ſuadet Gly-
ci…; ut in vehiculo quoque jucundus co-
…m pro vehiculo ſit. Quin & juxta Græ-
…cum proverbium, liberius loquemur,
… de plauſtro, ſed in plauſtro 2. G.
…nſegi, conſcendamus. Vah, nunc mihi
…t vivere, poſteaquam ex tanto inter-
…o videre contigit mihi cariſſimos olim
…les. EV. Ac mihi videor repubeſcere.
… Quot annos ſupputatis, ex quo Lute-
…convíximus? EV. Arbitror haud pau-
…es quadraginta duobus. PA. Tum vi-
…damur omnes æquales. EV. Ita ferme
…mus, aut ſi quid erat diſcriminis, per-
…ullum erat. PA. At nunc quanta inæqua-
…! Nam Glycion nihil habet ſenii, &
…s avus videri queat Polygamus. EV.
…fecto ſic res habet. Quid rei in cauſſa?
… Quid? aut hic ceſſavit ac reſtitit in cur-
…aut ille antevertit. EV. Ohe, non ceſ-
… 3. anni, quantumvis ceſſent homines.
… Dic bona fide, Glycion, quot annos
…neras? GL. Plures quam ducatos. PO.
…ot tandem? GL. Sexaginta ſex. EV. O
…ωνε̃ 4. γη̃ρας, quod ajunt. PO. Sed qui-

1. Imo Ovidianum id de lenâ in illos quadrat: Nigri non illa parentem Memnonis in roſeis ſobria vidit equis

2. De plauſtro loqui dicitur, qui quælibet in quemvis opprobria jacit, palam ac liberè conviciando: nam libertas veteris comœdiæ, non ſolùm civium primates, verùm etiam Deos nominatim taxabat. Quoniam autem huiuſmodi fabulæ in plauſtris agebantur, inde natum adagium. Belgis, Deur noch Venſter aenſien.

… Secundum illud Poëtæ: Tempora labuntur, tacitiſque ſene-
…us annis: & fugiunt fræno non remorantis equi. 4. Tithoni
…ecta. Fabulæ tradunt Tithonum adamatum ab Aurorâ in cœ-
… ſublatum fuiſſe, atque illius ſucco perfuſum, ad tantam per-
…iſſe ſenectutem, ut tandem optaverit, ut in cicadam verteretur.
…n adagium etiam effertur per Neſtoris annos Neſtoream Senectã,

bus tandem artibus remoratus es ſenectutem? Nam neque canities adeſt, neque rugoſa cutis: vigent oculi, nitet utrinque 1. dentium ſeries; color vividus eſt, corpus ſucculentum. GL. Dicam artes meas; modo tu viciſſim narres nobis artes tuas, quibus ſenectutem acceleraſti. PO. Recipio, me facturum. Dic igitur, quo te contuliſti relicta Lutetia: GL. Rectà in patriam. Illic commoratus fere annum, diſpicere cœpi de deligendo vitæ genere; quam ego rem non leve momentum habere credo ad felicitatem: circumſpiciebam, quid cuique ſuccederet, quid ſecus. PO. Miror, tibi tantum fuiſſe mentis, cum Lutetiæ nihil fuerit te nugacius. GL. Tum ferebat 2. ætas. Et tamen, ô bone, non heic meo Marte rem omnem geſſi, PO. Mirabar GL. Prius quam quidquam aggrederer, adii quendam è civibus natu grandem, longo rerum uſu prudentiſſimum, totiuſque civitatis teſtimonio probatiſſimum, ac meo quidem judicio etiam feliciſſimum. EV. Sapiebas. GL. Hujus uſus conſilio, duxi uxorem. PO. Pulcre dotatam? GL. Dote mediocri, ac plane, juxta proverbium, τὴν 3. κατ᾽ ἑαυτόν. Nam & mihi res erat mediocris. Ea res mihi plane ceſſit ex animi ſententia. PO. Quot annos tum eras natus? GL. Viginti ferme duos. PO. O te felicem! GL. Non totum hoc fortunæ debeo, ne quid erres. PO. Qui ſic? GL. Dicam. Alii prius diligunt quam deligant; ego judicio delegi quam diligerem: & tamen hanc magis duxi ad poſteritatem, quam ad voluptatem. Cum ea vixi ſua-

1. Id eſt, ſuperne & inferne, eſt enim gemina ſeries.

2. Id eſt, poſtulabat.

3. Id eſt, pro meâ ſorte. Vide proverbium Pittaci: æqualem tibi ducito. Adagium monet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, ſe potentiorem ducat uxorem: nam ejuſmodi ferme connubia inauſpicato cedere. Belgis, Soecht een Schoen na u Voet.

aviſſime annos non plures octo. PO. Re-
quit orbum? GL. Imo ſupereſt quadri-
ı liberorum; filii duo, filiæ totidem. PO.
ivatus ne vivis, an magiſtratu fungeris?
L. Eſt mihi munus publicum. Poterant
ontingere majora: verum hoc mihi dele-
. quod tantum haberet dignitatis, ut me
ndicaret à contemtu; cæterum minime
ıoleſtis negotiis obnoxium. Ita nec eſt,
uod quiſquam objiciat, me mihi vivere;
t eſt unde nonnunquam & amicis dem o-
eram. Hoc contentus, nihil unquam ma-
is ambii. Verum ſic geſſi magiſtratum, ut
li ex me dignitas accreverit. Hoc ego pul-
rius duco, quam ex muneris ſplendore
ignitatem mutuo ſumere. EV. Nihil ve-
ius. GL. Sic inter cives meos conſenui, ca-
us omnibus. EV. Iſtuc vero difficillimum
ſt, cum non abs re dictum ſit; Qui nemi-
em habet inimicum, eum nec amicum
abere quenquam: & felicitatis ſemper
nvidiam eſſe comitem. GL. Inſignem feli-
itatem comitari ſolet invidia: mediocritas
. tuta eſt. Et hoc mihi perpetuum ſtu-
lium fuit, ne quid mei commodi ex alio-
um incommodis compararem. Illam quam
Græci vocant ἀπραξίαν 2. quantum licuit,
mplexus ſum. Nullis negotiis ingreſſi me-
net; ſed præcipue continui me ab his, quæ
ine offenſa multorum ſuſcipi non pote-
rant. Itaque ſi juvandus erit amicus, ſic illi
benefacio, ut hac de cauſſa nullum mihi
parem inimicum. Et ſi quid ortum fuerit
ſimultatis alicunde, aut purgatione lenio,
aut officiis extinguo, aut diſſimulatione
patior intermori: à contentione ſemper

1. Egregiè Horatius. Lib. II. Od. x. Auream quiſquis mediocritatem diligit, tutus caret obſoleti Sordibus tecti, caret invidenda Sobrius aulâ.

2. ἀπραξία, id eſt, otium, ſive abſtinentia à negotiis. Hinc proverbialis verſus, ἀνάπαυσίς ἐςι τῶν κακῶν ἀπραξία.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

abſtineo: quæ ſi inciderit, malo rei, quam amicitiæ facere jacturam. In cæteris Mitionem 1. quendam ago: nulli lædo os, arrideo omnibus, ſaluto ac reſaluto benigniter: nullius animo repugno, nullius inſtitutum aut factum damno, nemini me præfero; patior ſuum 2. cuique pulcrum eſſe. Quod taceri velim, nemini credo. Aliorum arcana non ſcrutor, & ſi quid forte novi, nunquam effutio. De his qui præſentes non ſunt, aut taceo, aut amice loquor, ac civiliter. Magna pars ſimultatum inter homines naſcitur ex linguæ intemperantia. Alienas ſimultates nec excito, nec alo; ſed ubicunque datur opportunitas, aut extinguo, aut mitigo. His rationibus hactenus vitavi invidiam, ac benevolentiam civium meorum alui. PO. Non ſenſiſti gravem cælibatum? GL. Mihi quidem nihil accidit acerbius in vita unquam uxoris morte; ac vehementer optaſſem illam una mecum conſeneſcere, liberiſque communibus frui: ſed quando aliter viſum eſt ſuperis, judicavi ſic magis expedire utrique: neque cauſſam putavi, cur me inani luctu diſcruciarem, præſertim cum is nihil prodeſſet defunctæ. PO. Nunquamne inceſſit libido repetendi matrimonii, præſertim cum iſtud tibi feliciter ceſſiſſet? GL. Inceſſit: ſed liberorum cauſſa duxeram uxorem, liberorum cauſſa rurſus non duxi. PO. At miſerum eſt cubare ſolum totas noctes. GL. Nihil eſt difficile volenti. Tum cogita, quantas etiam habeat commoditates cælibatus. Quidam omni ex re decerpunt ſi quid eſt incommodi, qualis fuiſſe videtur Crates ille, cujus titulo fertur epigramma vitæ mala colligens. Nimirum his placet illud, Optimum

1. Ex Adelphis Terentii. Per Antonomaſiam autem Mitio pro manſueto & miti homine, proprio ſumto pro communi.

2. Suum cuique pulchrum, proverbialis ſententia in eos, quibus ſua, qualiacunque ſunt, tamen ſtudio quodam magis quàm judicio placent. Eſt autem à communi mortalium ingenio ſumta, quibus uſque inſita eſt illa φιλαυτία, ut neminem tam modeſtum & oculatum invenias, quin in propriis æſtimandis, quadam animi propenſione corruptus cæcutiat atque hallucinetur.

1. non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

non naſci. Mihi magis arridet Metrodorus, adequaque decerpens ſi quid ineſt boni. : enim fit vita dulcior. Et ego ſic induxi imum, ut nihil vehementer vel oderim, l expetam. Ita fit, ut ſi quid obtingat ni, non efferar, aut inſoleſcam: ſiquid cedat, non admodum crucier. PA. Næ tu ilosophus es, vel ipſo Thalete 2. ſapienor, ſi quidem iſtud potes. GL. Si quid ægridinis obortum eſt animo, ut multa fert ujuſmodi vita mortalium, protinus ejicio : animo, ſive ſit ira ex offenſa, ſive quid iud indigne factum. PO. At ſunt quæm injuriæ, quæ vel placidiſſimo moveant omachum: tales ſunt frequenter & faulorum offenſæ. GL. Nihil ego patior ſidere in animo meo Si mederi queam, edeor? ſin minus, ſic cogito: Quid prodet me ringi re nihilo melius habitura? uid multis? Patior, ut hoc mox impetret à e ratio, quod paullo poſt tempus eſſet npetraturum. Certe nullus eſt tantus anii dolor, quem patiar mecum ire cubitum. v. Nihil mirum, ſi tu non ſeneſcis, qui li ſis animo. GL. Atque adeo ne quid receam apud amicos; cumprimis cavi, ne uid flagitii committerem, quod vel mihi el liberis meis probro eſſe poſſet. Nihil nim irrequietius animo ſibi male conſcio. Quod ſi quid culpæ admiſſum eſt, non eo ubitum prius, quam me Deo reconciliato. 'eræ tranquillitatis ſeu, ut Græce dicam, ὐθυμίας 3. fons eſt, bene conveniat cum Deo. Nam qui ſic vivunt, his nec homines magnopere nocere poſſunt. EV. Num quan-

1. Reſpicit autor ad celebria duo epigrammata Græca; unum Poſidippi, vel ut aliis placet Cratetis Cynici, quo vitæ humanæ innumerabilia incommoda recenſet: alterum Metrodori, quo è diverſo ejuſdem commoditates proponit. Auſonii autem verſus huc ſpectant. Optima Grajorum ſententia, quippe homini ajunt, Non naſci eſſe bonum, aut natum cito morte perire Eodem ſenſu apud Athenæum Alexis Comicus: ꝙ Græco verſi ſenarii ſic ſonant: haud unquã in auras prodiiſſe potiſſimum eſt, aboleri ibi ſis natus ilico, proximum eſt. 2. Thales unus ex ſeptem Græciæ ſapientibus, mercator & inſignis aſtronomus. Spectator certaminis ſiti æſtuque periit. 3. Ἐυθυμία, id eſt, animi ranquillitas.

do te cruciat metus mortis? GL. Nihilo magis quam macerat dies nativitatis. Scio moriendum: iſta ſolicitudo fortaſſis adimat mihi aliquot vitæ dies, certe nihil 1. poſſit adjicere. Itaque totam hanc curam ſuperis committo: ipſe nihil aliud curo, quam ut bene ſuaviterque vivam. Non poteſt autem ſuaviter, niſi qui bene. PA. At ego ſeneſcerem tædio, ſi tot annos degerem in eadem urbe, etiamſi Romæ 2. contingat vivere. GL. Habet quidem loci 3. mutatio voluptatis nonnihil: longinquæ vero peregrinationes ut prudentiam addunt fortaſſis, ita plurimum habent periculorum. Mihi videor tutius totum 4. orbem obire in tabula geographica, neque paulo plus videre in hiſtoriis, quam ſi viginti totos annos, ad Vlyſſis 5. exemplum, per omneis terras mariaque volitarem. Habeo prædiolum, quod abeſt ab urbe non pluſquam duobus millibus paſſuum: ibi nonnunquam ex urbano fio ruſticus: atque ibi recreatus, redeo novus hoſpes in urbem: nec aliter ſaluto ac ſalutor, quam ſi renavigaſſem ex inſulis nuper inventis. EV. Non adjuvas valetudinem pharmacis? GL. Nihil mihi rei cum medicis. Nec incidi venam unquam nec devoravi catapotia 6. nec hauſi potiones. Si quid oboritur laſſitudinis 7. moderatione victus, aut ruſticatione propello malum. EV. Nihilne tibi cum ſtudiis? GL. Eſt. Nam in his eſt præcipua vitæ oblectatio: verum his ob-

1. Matt 6. v. 27. quis ex vobis ſolicitè cogitando poteſt apponere ad ſtaturam ſuam cubitum unum.

2. Magnum quippe hoc in orbis capite. Hinc Horatius: Romæ nutriri mihi contigit atque doceri.

3. Egregiè Lipſius, ut ubique; at de voluptate aliquid dicere vacuum ſit: cum ea ſponte obvia: nec quiſquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque ſpectio gentium, urbium, locorum. Natura ſcilicet illic aurigatnr, nec duce opus ullâ ratione. 4. Juxta illud Propertii: Cogor & è tabula pictas ediſcere mundos, qualis & hæc docti ſit poſitura Dei. Quæ tellus ſit lenta gelu, quæ putris ab æſtu, ventus in Italiam qui bene vela regat. 5. De Ulyſſis erroribus conſulatur alterum Homeri volumen, cui titulus Odyſſea. 6. Catapotia Græce, trochiſci, ſive pilulæ, quas deglutimus. 7. Laſſitudo nulla de cauſſa oborta ſignificat morbum inſtare, juxta medicos.

lecto

ſto me, non macero. Siquidem vel ad luptatem ſtudeo, vel ad utilitatem vitæ, on autem ad oſtentationem. A cibo ſum- aut paſcor litteratis fabulis, aut lecto- m adhibeo: nec unquam incumbo libris ra horam: tum ſurgo,&,arrepta teſtudi- , paulisper obambulans in cubiculo, vel ntillo; vel repeto mecum quid legerim: , ſi in promtu eſt congerro, refero: mox librum redeo. EV. Dic mihi bona fide, llane ſentis incommoda ſenectutis, quæ untur eſſe plurima; GL. Somnus aliquan- deterior eſt, nec perinde tenax memo- , niſi quid infixero. Liberavi 1. fidem am. Expoſui vobis magicas artes meas, ibus alo juventutem meam: nunc refe- nobis pari fide Polygamus, unde tantum llegeris ſenii. PO. Equidem nihil celabo m fidos ſodales. EV. Narrabis etiam taci- is. PO. Cum agerem Lutetiæ, quam non orruerim ab 2. Epicuro, noſtris ipſi. . Sane meminimus; ſed arbitrabamur te ores eos una cum adoleſcentia Lutetiæ uctūrum. PO. Ex multis quas illic adama- m, unam mecum abduxi domum, eam- e gravidam. EV. In ædes paternas? PO. cta; ſed mentitus eam eſſe conjugem uſdam amici mei, qui mox eſſet ventu- . GL. Id credidit pater? PO. Imo rem ol- it intra quatriduum. Mox ſæva jurgia. c tamen interim temperabam à convi- s, ab alea, cæteriſque malis artibus. Quid ltis? Cum pater non faceret objurgandi em, negans ſe tales gallinas alere velle mi; ac ſubinde minitans abdicationem; rti 3. ſolum, & cum gallina mea gallus a-

1. Id eſt, perſolvi quod debui: etenim qui promittit, obſtringit fidem ſuam.

2. Epicurus quod ſummum bonum in voluptate conſiſtere, aſſereret, licet non tam de corporis quam de animi gaudio intellexerit, vulgo peſſimè apud omnes audiit: ita ut Epicurea vita, pro libidinoſa, Epicuri de grege porcus, pro ui dedito, habitus ſit.

3. De exſulibus proprie dicitur, qui de- grant in aliam regionem.

lio demigravi: ea mihi genuit aliquot pullos. PA. Unde res ſuppetebat? PO. Nonnihil furtim dabat mater, ac præterea conflatum eſt æris alieni plus ſatis. EV. Reperiebantur tam fatui, ut tibi crederent? PO. Sunt qui nullis credant libentius. PA. Quid tandem? PO. Tandem ubi pater ſerio pararet abdicationem, intercesserunt amici, ac bellum hoc his legibus compoſuerunt, ut noſtratem uxorem ducerem, cum Galla divortium facerem. EV. Erat uxor? PO. Intercesserant verba 1. futuri temporis, ſed acceſſerat congreſſus præſentis temporis. EV. Quî licuit igitur ab illa divertere? PO. Poſt reſcitum eſt, meæ Gallæ Gallum eſſe maritum, unde pridem ſe ſubduxerat. EV. Ergo nunc habes uxorem? PO. Non, niſi præter hanc octavam. EV. Octavam? Non ſine augurio dictus es Polygamus. Fortaſſis ſteriles omnes deceſſere. PO. Imo nulla non reliquit aliquot catulos domi meæ. EV. Ego malim totidem gallinas, quæ mihi ponerent 2. ova domi. Non tædet polygamiæ? PO. Adeo tædet, ut ſi hæc octava moreretur hodie, perendie ducerem nonam. Imo hoc me male habet, quod non liceat habere binas, aut ternas, cum unus gallus 3. gallinaceus tot gallinas poſſideat. EV. Equidem haud miror, gallinaceæ, ſi parum pinguiſti, quodque tantum ſenii tibi collegeris. Nihil enim æque accelerat 4. ſenectutem, quam immodicæ atque intempeſtivæ compotationes, impotentes amores mulierum, & ſalacitas immoderata. Sed quis alit familiam? PO. Ex obitu parentum acceſſit res mediocris, & gnaviter laboratur manibus. EV.

1. Alludit ad ſententiam juriſconſultorũ, quam ſequuntur & Theologi: Si quis dicat puellæ. Ducam te, & mox habeat rem cum illa, ratum eſt matrimonium, perinde ac ſi dixiſſet, Duco te. Hoc reti multi adoleſcentes capiuntur, malo ſuo magno diſcentes hoc ſophiſma.

2. Nam ponunt ova, & obſtrepunt fœminæ.

2. Imo juxta verſiculum; Gallus gallinis ter quinis ſufficit unus.

3. Balnea, Vina, Venus corrumpunt corpora noſtra.

Deſci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſcivisti igitur à litteris? PO. Plane ab equis quod ajunt, ad aſinos; ex heptatechno 2. ſus monotechnus faber. EV. Miſer, toties ferendus erat luctus, toties cœlibatus? Nunquam vixi cœlebs ultra dies de-cem, ſemperque nova nupta veterem lu-ctum expulit. Habetis bona fide vitæ meæ ſummam. Atque utinam Pampirus narret nobis ſuæ quoque vitæ fabulam, qui ſatis ſe portat ætatem. Nam, ni fallor, me duobus aut tribus annis eſt grandior. PA. Faciam equidem, ſi vobis audire vacat tale ſomnium. EV. Imo volupe fuerit audire. P. Ubi domum rediſſem, ſtatim pater ſenex urgere cœpit, ut aliquod vitæ genus am-plecterer, unde nonnihil quæſtus accede-ret rei familiari: ac poſt longam conſulta-tionem placuit negotiatio. PO. Miror hoc tibi genus arriſiſſe potiſſimum. PA. Eram natura ſitiens cognoſcendi res novas, va-rias regiones, urbes, linguas, ac mores ho-minum. Ad id maxime videbatur appoſita negotiatio. Quibus ex rebus naſcitur & prudentia. PO. Sed miſera, videlicet quæ plerunque magnis malis ſit illis emenda. PA. Sic eſt. Itaque pater numeravit ſortem ſatis amplam, ut dextro Hercule 3. ac bene fortunante 4. Mercurio, negotiationem au-ſpicarer. Simulque ambiebatur uxor cum ampliſſima dote, ſed ea forma, quæ vel in-dotatam commendare poterat. EV. Succeſ-ſit? PA. Imo priusquam redirem domum, periit & 5. ſors & uſura. EV. Naufragio for-taſſis. PA. Plane naufragio. Nam impegimus

1. Ἀφ᾽ ἵππων ἐπ᾽ ὄνους: ubi quis à ſtudiis honeſtioribus ad parum honeſta deflectit: velut ſi quis è philoſopho cantor aut è mercatore caupo fieret. Quadrabit item ubi quis è conditione lautiore ad abjectiora devenerit.

2. Id eſt, ſeptem artium perito. tot enim numerantur artes liberales.

3. Retulit verba Perſii. Herculi vovebatur decima bonorum pars. ita illo favente putabatur res domeſtica proſperari.

4. Rectè addit Mercurium: mercatorum enim is Deus.

5. Sors eſt ſumma ſive caput & prima pecunia quæ confertur in ſocietatem, ut inde lucrum fiat. Uſura, eſt pecunia quæ à debitore datur creditori pro uſu pecuniæ ſibi creditæ.

in ſcopulum quavis Malea 1. periculoſiorem. EV. In quo mari occurrit iſte ſcopulus, aut quod habet nomen? PA. Mare non poſſum dicere, ſed ſcopulus plurimorum infamis exitiis, Latine dicitur alea; quo modo vos Græci nominetis, neſcio. EV. O te ſtultum! PA. Imo ſtultior pater, qui tantam ſummam crederet adoleſcenti. GL. Quid deinde factum eſt? PA. Nihil actum: ſed cœpi cogitare de ſuſpendio. GL. Adeon' erat pater implacabilis? Nam res ſarciri poteſt, & venia datur ubique protopiro 2. multo magis 3. Pampiro debebatur. PA. Verum fortaſſe narras. ſed interim miſer excidi ab uxore. Nam parentes puellæ, ſimul atque cognoverunt hæc auſpicia, renunciarunt affinitatem. Et amabam, ut qui perditiſſime. GL. Miſerer me tui. Sed quid interim conſilii tentatum eſt? PA. Id quod ſolet in rebus deſperatis. Pater abdicabat, perierat res, perierat uxor, undique audiebam, gurges, nepos, helluo. Quid plura? Serio mecum deliberabam, an ſuſpenderem me, an aliquo conjicerem memet in 4. monaſterium. EV. Crudele conſilium. Scio utrum elegeris mitius mortis genus. PA. Imo quod mihi tunc viſum eſt crudelius; adeo mihi diſplicebam totus. GL. Atqui complures eo ſe dejiciunt, ut ſuavius vivant. PA. Corraſo viaticulo, furtim me ſubduxi procul à patria. GL. Quo tandem? PA. In Hiberniam. illic factus ſum 5. Canonicus ex horum genere,

1. De Malea promontorio naufragiis infami vide proverbiũ, Maleam legens. Videbimur non intempeſtive uti hac parœmia, ſi quando diſcrimen negotii ſuſcipiendi volemus oſtendere, aut non eſſe ſuſcipiendã aut negligendam vitam. Eſt autem Malea promontorium Laconiæ, ubi propter reflantes inde ventos periculoſiſſima navigatio eſt.

2. Συγγνώμη πρωτοπείρῳ, primum experienti ignoſcendũ: vel venia primum experienti, hoc eſt, ignoſcendũ iis, qui rudes novo negotio implicantur, ſi quid per imperitiam peccarint.

3. Alludit ad nomen, Græcis idem quod omnia expertus. 4. Deſperatio enim, juxta proverbium, facit aut monachum aut militem.

5 Falſo Aquinas originem Canonicorum ad Apoſtolos defert: alii ad Urbanum 1. alii ad Auguſtinum: verius autem Panuinius ad Gelaſium 1. Pontificem circa annum 495. 2. Veſtimentum Canonici alba tunica cum linea veſte ſub nigro pallio. Integumentum quod humeris incumbit velat cervicem & totum corpus, excepta fronte.

i extime linei ſunt, intime lanei. GL. A-
d Hibernos igitur hibernaſti? PA. Non,
duos menſes apud hos verſatus naviga-
in Scotiam. GL. Quid te offendit apud
os? PA. Nihil, niſi quod inſtitutum illud
hi videbatur mitius quam pro meritis
s, qui non uno ſuſpendio dignus erat.
Quid in Scotia deſignatum eſt? PA. Illic
lineo factus ſum 1. pelliceus apud Car-
ſios. EV. Homines plane 2. mundo mor-
os. PA. Ita mihi viſum eſt, cum audirem
os canentes. GL. Quid? canunt etiam mor-
? Quot menſes apud illos egiſti Scotus?
. Propemodum ſex. GL. O conſtantiam:
. Quid illic offendit? PA. Quia mihi viſa
vita ſegnis ac delicata. Deinde multos
c reperi non admodum ſani cerebri, ob
itudinem, ut arbitror. Mihi parum erat
rebri; verebar ne totum periret. PO. Quo
inde devolaſti? PA. In Galliam. Illic re-
ri quoſdam totos pullatos, ex inſtituto
vi 3. Benedicti, qui colore veſtis teſtantur
lugere in hoc mundo; & inter hos, qui
o ſumma veſte 4. cilicium ferrent reti ſi-
ile. GL. O gravem corporis maceratio-
m! PA. Heic egi menſes undecim. EV.
uid obſtitit, quo minus illic maneres
rpetuo? PA. Quia plus illic reperi cære-
oniarum, quam veræ pietatis. Præterea
dieram eſſe quoſdam his multo ſan-
ores, quos 5. Bernardus ad ſeveriorem
ſciplinam revocaſſet, pulla veſte muta-

1. Interior enim toga Carthuſiis eſt pellicea: exterius pallium nigrum, inductum tunicæ albæ; caput tegitur cucullo.

2. Salsè Buchananus: Pene, manu, linguâ, fratres munda omnia fœdant, In mundo merito ſeſe habitare negant.

2. Benedictinorum ordo, poſt Benedicti mortem, ut quidam volunt, inſtitutus à Gregorio Magno, & ab Eugenio circa annum 825. confirmatus eſt; In Galliam vero monachi hi
Mauro Equitii Senatoris Romani filio deducti ſunt, anno 540.
ſe ordo pluribus ordinibus diſſectus eſt, 4. Veſtimentum ex
is hirſutis hircorum vel caprarum, quæ magnis villis ſunt in
licia. 5. Conſulatur Gaufridus monachus Clarævallenſis,
rnardi notarius de vita ejuſdem, in procemio operum Ber-
rdi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ta in candidam. apud hos vixi menſes decem. EV. Heic quid offendebat? PA. Nihil admodum. Nam hos reperi ſat commodos ſodales. Sed movebat me Græcorum proverbium; δεῖ 1 τὰς χελώνας ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. Itaque decretum erat aut non eſſe monachum; aut inſigniter eſſe monachum. Acceperam eſſe quoſdam 2. Brigidenſes, homines plane cœleſtes; ad hos me contuli. EV. Quot menſes illic egiſti? PA. Biduum, nec id ſane totum. GL. Uſque adeo placuit hoc vitæ genus? PA. Non recipiunt, niſi qui mox obſtringat ſe profeſſioni. At ego nondum adeo inſaniebam, ut facile me præberem capiſtro, quod nunquam liceret excutere. Et quoties audiebam canentes virgines, cruciabat animum uxor erepta. GL. Quid deinde? PA. Ardebat 3. animus amore ſanctimoniæ, nec uſquam ſatis fiebat animo meo. Tandem obambulans incidi in quoſdam præferentes crucem. Hoc ſignum mihi protinus arriſit; ſed remorabatur electionem varietas: alii geſtabant albam, alii rubram, alii viridem, alii verſicolorem, alii ſimplicem, alii duplicem, nonnulli quadruplicem, alii alia atque alia figura variatam. Ego ne quid intentatum relinquerem, omnes ferme formas geſſi. Verum ipſa re comperi, longe aliud eſſe circumferre crucem in pallio ſeu tunica, quam in corde. Tandem feſſus inquirendo, ſic mecum cogitabam: ut ſemel omnem ſanctimoniam aſſequar, petam terram ſanctam, ac redibo domum ſanctimonia onuſtus. PO. Num eo profectus es? PA. Maxime.

1. Adagium in eos, qui negotium ſuſceptum frigide ducunt, neque explicantes neque relinquentes. Ajunt enim teſtudinis carnem ſi modicè edatur, ventris tormina facere, rurſus ſi copioſe lenire. Perinde eſt quaſi dicas: aut ſtudendum aut non ſtudendum: nam pleræque res ſunt, quas ſi facias acriter, plurimum conducunt; ſin ignaviter officiunt.

2. Ordo Brigidenſiũ virorum & fæminarum eſt à Brigida inſtitutus. Illa eum autem (vah mendacium) ex ore J. Chriſti hauſerat in honorem virginis matris. Pauca Brigidenſium monaſteria ſunt, multa autem in Suecia; quia Brigida inde oriunda. 3. Id eſt cupidus erat.

PO. Un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Unde ſuppetebat viaticum? PA. Demi-
iſtud nunc denique tibi venire in
tem ut rogares, ac non multo ante per-
tatum fuiſſe. Sed noſti proverbium,
τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει. GL. Quam ar-
circumferebas? PA. 2. Chiromanticam.
Ubi eam didiceras? PA. Quid refert?
Quo præceptore? PA. Eo, qui nihil non
t, ventre. Prædicebam præterita, futura,
entia. GL. Et ſciebas? PA. Nihil minus:
divinabam audacter, idque tuto, vide-
prius accepto pretio. PO. An ars tam
cula poterat alere te? PA. Poterat, &
em cum duobus famulis. Tantum eſt
ue fatuorum & fatuarum. Attamen
Hieroſolymam adirem; addideram me
omitatum cujuſdam magnatis prædi-
, qui natus annos ſeptuaginta, negabat
quo animo moriturum, niſi prius adiſ-
Hieroſolymam. EV. Ac domi reliquerat
rem? PA. Atque etiam liberos ſex. EV. O
m impie pium! Atque illinc rediſti ſan-
? PA. Vis verum fatear? Aliquanto dete-
quam iveram. EV. Sic, ut audio, excuſ-
ſt religionis amor. PA. Imo magis in-
uit. Itaque reverſus in Italiam, addixi
militiæ. EV. Itane religionem venaba-
n bello? quo quid eſſe poteſt ſcelera-
PA. Erat ſancta militia. EV. Fortaſſis in
cas. PA. Imo 3. ſanctius quiddam, ut

1. Artem quævis alit terra: Proverbialis ſententia, quâ ſignificatum eſt certiſſimum viaticum eſſe eruditionem aut artificium aliquod. Nam hæc nec eripi poſſunt à latronibus, nec gravant circumferentem, quocunque terrarum abeas, te comitantur.

2. Χειρομαντεία, divinatio ex inſpectione manus.

3. Hoc tum jactabant, qui Julio aderant. Fuit hic Julius patria Genuenſis, Sixti quarti Pontificis nepos, ſi

lius Melanchthon de bello ejus adverſus Gallos. Cum contra
s bellum Papa Julius eſſet geſturus, ſicut fama vetuſta docet:
tes Martis turmas contraxit & urbem Egreſſus, ſævas edidit
inas: Iratuſque ſacras claves in flumina jecit Tibridis, hic
ons ubi jungit aquas. Inde manu ſtrictum vaginâ deripit en-
Exclamanſque truci talia voce refert: Hic gladius Pauli nos
defendet ab hoſte, quandoquidem clavis nil juvat iſta Petri.
odem Buchananus: Stare diu haud poterant munduſque &
s una, omnia perdendi tam ferus ardor erat. Ergo ne ante diem
i ſtructura periret, Ad Styga diſceſſit Julius ante diem.

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tum quidem prædicabant. EV. Quidnam? PA. Julius ſecundus belligerabatur adverſus Gallos. Porro militiam mihi commendabat etiam multarum rerum experientia. EV. Multarum, ſed malarum. PA. Ita poſt comperi. Et tamen heic durius vixi, quam in monaſteriis. EV. Quid tum poſtea? PA. Jam mihi vacillare cœpit animus, utrum ad negotiationem intermiſſam redirem, an religionem fugientem perſequerer. Interim venit in mentem, utrumque alteri poſſe conjungi. EV. Quid? ut ſimul eſſes & negotiator & monachus? PA. Quidni? Nihil religioſius ordinibus mendicantium: & tamen nihil ſimilius negotiationi. Volitant per omnes terras ac maria, multa vident, multa audiunt: penetrant omneis domos plebeiorum, nobilium, atque regum. EV. At non cauponantur. PA. Sæpe nobis felicius. EV. Quod genus ex his delegiſti? PA. Omnes formas expertus ſum. EV. Nulla placuit? PA. Imo perplacuerant omnes, ſi licuiſſet ſtatim negotiari. Verum perpendebam mihi diu ſudandum in choro, priuſquam crederetur mihi negotiatio. Jamque cogitare cœpi de venanda Abbatia: ſed primum, non omnibus heic 1. favet Delia, & ſæpe longa eſt venatio. Itaque conſumtis 2. hunc in modum annis octo, cum eſſet nuntiata mors patris, domum reverſus, ex conſilio

1. Alludit autor ad adagium, iratâ Deliâ venari. Allegoria ſumta à venatoribus, quibus, ſecundum Ethnicorum opinionem, pulchrè ſuccedebat venatio, ſi faveret illis Delia, ſive Diana: (Delia nomen gentile, à patria Delo) minus autem, ſi iiſdem iraſceretur.

2. Proculdubio non ſine expenſis in eam rem nummis. Nullus quippe horribilem Pontificiorum Simoniam haud agnoſcit. Jam olim à Baptiſta Mantuano dictum; *Venalia Romæ Templa, ſacerdotes, altaria, ſacra, coronæ.* Et ſubjungit, *cœlum eſt venale Deuſque.* Idem innuit autor in Colloquio de captandis Sacerdotiis. Ev. Redis igitur nobis onuſtus ſacerdotiis? PA. Venatus quidem ſum ſedulo; at parum favit Delia. Nam complures illic piſcantur hamo, quod dici ſolet, aureo.

matris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tis duxi uxorem, & ad veterem nego-
ionem redii. GL. Dic mihi, cum tam ſub-
in novam veſtem ſumeres, ac velut in
ali animal transformareris, quî potuiſti
ſeare decorum? PA. Quî minus quam hi
qui in eadem fab ula nonnunquam aliam
at aliam ſumunt perſonam? EV. Dic nobis
a fide, qui nullum vitæ genus non ex-
us es, quod omnium maxime probas?
Non omnibus omnia congruunt: mihi
ullum magis arridet, quam hoc quod ſe-
us ſum. EV. Multa tamen incommoda
et negotiatio. PA. Sic eſt. Sed quando
um vitæ genus omnibus caret incom-
dis, hanc 1. Spartam, quæ contigit, orno.
um nunc ſupereſt Euſebius, qui non
vabitur apud amicos vitæ ſuæ ſcenam
liquam explicare. EV. Imo totam fabu-
, ſi videtur: nam habet 3. actus non
ltos. GL. Erit magnopere gratum. EV. U-
rediſſem in patriam, annum apud me de-
ravi quodnam vitæ genus amplecti vel-
n; ſimulque me ipſum exploravi, ad
od genus eſſem propenſus aut idoneus.
erim oblata eſt 4. præbenda, quam vo-
nt, ſatis opimi proventus: accepi. GL.
lgo male audit hoc vitæ genus. EV. Mi-
, ut ſunt res humanæ, ſatis exoptandum
letur. An mediocrem felicitatem eſſe
tatis, ſubito velut è cœlo dari tot com-
oda, dignitatem, ædes honeſtas, beneque
tructas, annuos reditus ſatis amplos, ſo-

1. Spartam, quæ contigit. Admonet adagium, ut quamcunq; provinciam erimus forte nacti, ei nos accommodemus, proq; hujus dignitate nos geramus. Principatus tibi contingit, principis officio fungere: privatus es, privatum te gere. Apud Euripidem verba Agamemnonis

it ad Menelaum: *Spartam nactus es, hancce guberna, ſors eſt prie noſtra Mycenæ.* 4. Fabula dividitur in ſcenas, & ad id hic picitur. Et ſcenam aperire dicitur, qui operta patefacit. 5. Imo nis fabula habet quinque actus, ſecundum illud: Neve Minor into neu ſit productior actu. 3. Præbenda in plur. num. dicuntur na & ſal, quæ Parochi legatis publicè miſſis exhibebant. Hinc in gulari num. pro reditibus eccleſiaſticis ſumitur. Belgis barbaricè iamnum Een prebende of een prove.

dali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dalitium honorificum, deinde templum, ubi, ſi libeat, vaces religioni? PA. Illic me luxus offendebat, & concubinarum infamia; tum quod plerique iſtius generis odere litteras. EV. Ego non ſpecto quid agant alii, ſed quid mihi ſit agendum: & melioribus me adjungo, ſi non poſſum alios meliores reddere. PO. In iſto genere vixiſti perpetuo? EV. perpetuo, niſi quod interim quatuor annos primum egi 1. Patavii. PO. Quam ob rem? EV. Hos annos ita partitus ſum, ut ſeſquiannum darem ſtudio Medicinæ, reliquum tempus Theologiæ. PO. Cur id? EV. Quo melius & animum & corpus meum moderarer, nonnunquam & amicis conſulerem. Nam & concionor nonnunquam pro mea ſapientia. Sic hactenus ſatis tranquille vixi, contentus unico ſacerdotio, nec præterea quidquam ambiens, recuſaturus etiam ſi offeratur. PA. Vtinam liceret diſcere, quid agant cæteri noſtri ſodales, quibuſcum tum familiariter viximus! EV. De nonnullis poſſum commemorare quædam; ſed video nos non procul abeſſe à civitate: quare, ſi videtur, conveniemus in idem diverſorium: ibi per otium de cæteris conferemus affatim. *Huguitio auriga*. Vnde tam miſeram ſarcinam nactus es, luſce? *Henricus auriga*. Imo quo tu defers iſtud lupanar, ganeo? *Hug*. Debueras iſtos frigidos ſenes alicubi effundere 2. in urticetum, ut 3. caleſcerent. *Hen*. Imo tu iſtum gregem cura ut præcipites alicubi in profundam 4. lamam,

1. Patavium, quæ vulgo Padua à Padi vicinitate, civitas ditionis Venetæ, Livii patria, ab Antenore, ut feruat, conditr, academiâ celebri nobilitatæ.

2. Faciunt hoc non raro aurigæ Brabanti vel gratis, nonnunquam conducti. Urticetum autem locus urticis plenus.
3. Urtica enim genus zizanii ab urendo dicta, quod ejus folia tacta acerrimè urant. 3. Lama, quæ & lacuna. Feſto aquarum collectio profunda.

ut

refrigerentur; nam calent plus ſatis. *Hu.* In ſoleo præcipitare ſarcinam meam. *n.* Non? Atqui nuper vidi te ſex Carthuſinſes dejeciſſe in cœnum ſic, ut pro canis emergerent nigri: tu interim, quaſi bene geſta, ridebas. *Hu.* Nec injuria; rmiebant omnes, ac multum ponderis debant currui meo. *Hen.* At mei ſenes tegie ſublevarunt currum meum, per rum iter perpetuo garrientes. Nunquam di meliores. *Heg.* Non ſoles tamen talis delectari. *Hen.* Sed hi ſeniculi boni nt. *Hug.* Quî ſcis? *Hen.* Quia per eos ter bi per viam cerviſiam inſigniter bonam. *g.* Ha ha hæ. Sic tibi boni ſunt.

1. ΠΤΩΧΟΠΛΟΥΣΙΟΙ.

ONRADUS, BERNARDINUS, PASTOR, PANDOCHEUS, UXOR.

O. ATqui Paſtorem 2. decet hoſpitalitas. PAS. Paſtor ſum ovium; non amo lupos. CO. t non perinde fortaſſis odiſti lupas Sed quo tandem merito ſic abhorſ à nobis, ut ne tecto quidem digneſ? Neque enim te gravabimus cœna. AS. Dicam, quia ſi conſpiceretis in ædius meis gallinam 4. aliquam, aut pullos allinaceos, cras in concione traducerer pud populum. Hanc ſoletis referre gratiam communicati hoſpitii. CO. Non omnes ſumus iſtiuſmodi. PAS. Sitis cujuſmoi voletis; ego vix ſancto Petro fiderem, i tali cultu veniret ad me. CO. Si ita ſtat ententia, ſaltem indica diverſorium aliud. A S. Eſt in hoc vico diverſorium publicum

1. Quaſi dicas divites mendicos; à πτωχὸς mendicus & πλούσιος dives.

2. Nam à paſcendo dicitur paſtor, à præbendo Græcis parochus.

3. Locus eſt ex ambiguo: lupa, uxor, lupi, & lupa ſcortum.

4. Gallinam appellat concubinam; pullos, liberos,

cum. CO. Quod habet ſignum? PAS. In tabula penſili videbitis canem os inſerentem in ollam: hoc agitur in culina. Ad abacum rationalem ſedet lupus. CO. Signum inauſpicatum. PAS. Fruamini. BE. Quod genus paſtoris hoc eſt? per illum liceret perire fame. CO. Si non melius paſcit oves, quam nos, oportet eſſe parum obeſas. BE. In malis rebus opus eſt bono conſilio. Quid fiet? CO. Perfricanda 1. frons eſt. BE. Nimirum inutilis eſt pudor, cum urget neceſſitas. CO. Admodum: ſanctus Franciſcus aderit nobis. BE. Pro fortuna. CO. Non exſpectabimus 2. Pandochei reſponſum pro foribus, ſed recta irrumpemus in ipſum 3. vaporarium, nec facile patiemur nos ejici. BE. O facinus impudens! CO. Hoc ſatius, quam noctem agere ſub dio, ac perire frigore. Interim depone pudorem in ſacculo, cras reſumturus, ubi videbitur. BE. Scilicet, ſic res ipſa ſuadet. PAN. Quod animantium genus hic video? CO. Servos Dei, filios ſancti Franciſci, vir optime. PAN. An Deus talibus ſervis delectetur, neſcio: ego mihi nolim multos eſſe domi. CO. Quam ob rem? PAN. Quia ad edendum & bibendum pluſquam viri eſtis, ad laborandum nec manus habetis, nec pedes. Ohe vos eſtis filii ſancti Franciſci? Soletis prædicare eum eſſe 4. virginem, & ille habet tot filios? CO. Spiritus filii ſumus, non car-

1. Frons habita eſt antiquitus pudori ſacra: itidem frontem perfricuiſſe dicuntur, qui pudorem omnem dedidicerunt, velut manu abſterſo pudore à vultu.

2. Pandocheus idem qui caupo. Inde Pandochium diverſorium ſeu taberna quæ quoſvis recipit hoſpites: à πᾶς omnis & δέχομαι recipio.

3. Vaporarium ſeu hypocauſtum, locus ad ſudandum.

4. De Franciſci virginitate aliiſque blaſphemis ejus miraculis videatur horrendus liber Belgico idiomate, cui titulus de Wijngaerd van Sinte Franciſcus, ut & Bartholomæus de Piſis. Ni forte virginitatem amiſerit in nive: de qua inter alia Buchananus ſic canit: *Nudus & in gelida ſtratus nive membra volutat, & fingit globulos perterebratque nivem Imponitque ſuo velut colliaria peni, & jubet optata conditione frui.*

nis.

n. PAN. Infelix genitor ille. Nam quod
ſobis peſſimum eſt, animus eſt: corpo-
nimium valetis, planeque melius habe-
iſta parte, quam expediat nobis, qui
mus uxorem, & filias. CO. Tu forte ſu-
ſaris nos eſſe ex eorum genere, qui de-
generant à progenitoris inſtituto: nos ſu-
mus obſervantes. PAN. Ego igitur obſer-
vo, ne quid adferatis detrimenti. Nam
id genus ego odi peſſime. CO. Quam ob
m, te quæſo? PAN. Quia circumfertis
dentes, nec circumfertis pecuniam. Hoc
genus hoſpitum mihi eſt ingratiſſimum.
. At laboramus vobis. PAN. Vultus
endam vobis quo modo laboretis? CO.
ende. PAN. Inſpicite picturam vobis
proximam ad lævam: illic videtis vulpem
concionantem, ſed à tergo anſer collum
profert è cuculla. Rurſum videtis lupum
abſolventem confeſſum, ſed prominet
ns ovis occultatæ ſub veſte. Videtis ſi-
mm aſſidentem ægroto in veſte Franciſca-
r; altera manu præfert crucem, alteram
bet in crumena ægrotantis. CO. Non in-
ſiamur hac veſte nonnunquam tegi lupos,
vulpes, ac ſimias; ſed fatemur etiam ſæ-
pe tegi porcos, canes, equos, leones, ac
rulos: quin eadem veſtis tegit multos
a bonos viros. Veſtis ut neminem reddit
meliorem, ita nullum reddit deteriorem. 1. Imo, ſæpe ſub attritâ latitat ſapientia pallâ.
Proinde iniquum eſt, quenquam ex veſte
æſtimare: alioqui tua veſtis, qua nonnun-
quam uteris, eſſet execranda, quæ mul-
r tegit fures, homicidas, veneficos &
adulteros. PAN. De veſte cedam, ſi nume-
ris. CO. Rogabimus Deum pro te. PAN.
o viciſſim pro vobis, operam opera pen-
. CO. Atqui non ab omnibus accipien-
dum.

dum. PAN. Cur vobis religio eſt contingere pecuniam? CO. Quia 1. pugnat cum profeſſione noſtra. PAN. Itidem cum mea profeſſione pugnat admittere gratuitum hoſpitem. CO. At nos cogit regula, non contingere pecuniam. PAN. At mea regula diverſum præcipit. CO. Ubi eſt tua regula? PAN. Lege verſus iſtos:

Hoſpes in hac menſa, fuerint cum viſcera tenſa,
Surgere ne properes, ni prius annumeres.

CO. Nos non erimus tibi ſumtui. PAN. At qui non ſunt ſumtui, ne quæſtui quidem ſunt. CO. Deus abunde penſabit, ſi quid officii nobis præſtiteris. PAN. Iſtis verbis non alo familiam. CO. Abdemus nos in angulum vaporarii, neque cuiquam erimus moleſti. PAN. Non fert tales homines hoc vaporarium. CO. Itane nos ejicis, fortaſſis hac nocte devorandos à lupis? PAN. Lupus 2. lupinam non eſt, ut nec canis caninam. CO. Crudelis eſſes, ſi hoc faceres Turcis: quales quales ſumus, homines ſumus. PAN. Surdo 3. canitis. CO. Tu molliter foves corpus tuum nudus recubans poſt vaporarium; & nos extrudis frigore nocturno perituros, etiam ſi parcant lupi. PAN. Sic vixit Adam in paradiſo. CO. Vixit, ſed innocens. PAN. Et ego innocens. CO. Fortaſſis detracta ſyllaba prima. At vide, ſi tu nos nunc extrudis è

1. Ex regulâ Franciſci non licet ipſius Monachis attingere pecuniam. Cum tamen Apoſtoli & ipſe Chriſtus erogatos à piis nummos receperint. Nulli legi divinæ nititur iſtud præceptum: quod & ipſi Franciſcani revera haud obſervant: utpote qui propter pecuniam ſæpe graves lites moverunt, & miſſis ſuis ingentem contraxêre ſummam. Cùm pagatim circumeunt habent pro pediſſequis Iſcariothas ſuos, quorum marſupiis inditur, quicquid aſperſione ſepulchrorum aquâ luſtrali aliiſque impoſturis corradunt ab imperita & credula plebe. 2. Æqualitas enim non parit bellum. 3. Id eſt, fruſtra loquimini. Ter. Næ ille haud ſcit, quam mihi nunc ſurdo narret fabulam. Ortum videtur adagium à ridiculo caſu: quô ſæpe fit, ut hoſpes incidat in ſurdum, quem percontetur multa, ridentibus iis qui ſurdum noverunt. Idem aliis verbis effertur, littori loqueris, vento loqueris, mortuo verba facis, ſurdo fabulam narras.

pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

paradiſo 1. tuo, ne Deus te non recipiat iſtum. PAN. Bona verba. VX. Mi vir, pro tua malefacta ſaltem hoc beneficio penſa: patere hos hac nocte tecto noſtro uti: ſunt viri boni, ſenties quæſtum hinc fieri uberiorem poſthac. PAN. Ecce deprecatricem; ſuſpicor convenire inter vos: nec admodum lubens audio hoc elogium à muliere, viri 2. boni. VX. Hau: non ita eſt ſed cogita quoties peccaris alea, temulentia, rixis, pugnis; ſaltem hac eleemoſyna redime tua peccata, ne ejicias hos, quos optaris tibi adeſſe morienti. Scurras & 3. ſanniones recipis ſæpenumero & hos extrudis? PAN. Unde iſta concionatrix nobis? Abi tu, & cura rem culinariam. VX. Id quidem fiet. BE. Miteſcit & ſumit induſium lineum. ſpero fore recte. CO. Et menſam inſtruunt pueri. Bene habet, quod nulli veniunt hoſpites; aliqui nobis erat exulandum. BE. Feliciter accidit, quod è proximo oppidulo retulimus nobiſcum lagunculam vini, & agni armum aſſam: alioqui hic, ut video, ne fumum quidem impertiſſet nobis. CO. Jam accubuêre pueri: adjungamus nos in menſæ partem, ſic tamen, ne cui incommodemus. PAN. Vobis imputandum arbitror, quod hodie nullum habeo convivam, præter domeſticos & vos inutiles. CO. Niſi frequenter hoc accidit, imputa nobis. PAN. Frequentius quam vellem. CO. Noli 4. laborare; vivit adhuc Chriſtus, qui non deſeret ſuos. PAN. Audivi vos dici Euangelicos: & Euangelium prohibet per viam circumferri peram aut panem: vos manicas habetis pro pera, ut vi-

1. παράδεισος, vel ut quibuſdam placet παράδεισος, Græca quidem vox, origine verò Perſicâ, Chaldaicâ vel etiam Hebraicâ, in genere locum amœniſſimum deſignat, κατ' ἐξοχὴν hortum Edenis, per translationem cœlum ipſum: ſed ad differentiam terreni ſæpe additur epitethon cæleſtis.

2. Sannio, qui ſannam facit, irriſor. Sanna enim eſt, narium, oris & vultus diſtorſio, irridendi cauſa.

3. Virum bonum vulgus Gallorum appellat, cujus uxor parum eſt pudica.

4. Animum deſpondere, cruciari, angi: Chriſtus promiſit ſe ſuis de neceſſariis proſpecturum.

deo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

deo: nec panes modo circumfertis, verum etiam vinum, & delicias carnium. CO. Fruere nobiſcum, ſi libet. PAN. Meum vinum ad iſtud collatum, vappa 1. eſt. CO. Guſta & de carnibus; nobis enim ſupereſt. PAN. O felices 2. mendicos! uxor mea nihil hodie coxit, præter caules & laridum rancidum. CO. Communicemus, ſi videtur, noſtros apparatus. Nam noſtra nihil refert, quibus veſcamur. PAN. Cur igitur non circumfertis caules & vappam? CO. Quoniam hæc nobis obtrudere maluerunt, apud quos hodie pranſi ſumus. PAN. Gratis pranſi? CO. Maxime. Imo gratias etiam egerunt, & abeuntes his apophoretis 3. onerarunt. PAN. Unde venitis? CO. E 4. Baſilea. PAN. Hui, è tam longinquo? CO. Sic eſt. PAN. Quod tandem genus hominum eſtis vos, qui ſic oberratis ſine jumento, ſine crumena, ſine famulitio, ſine armis, ſine commeatu? CO. Vides qualecunque veſtigium Euangelicæ vitæ. PAN. Mihi videtur erronum vita, qui vagantur cum 5. reticulo. CO. Tales errones erant Apoſtoli: talis erat & dominus Jeſus. PAN. Noſtis artem chiromanticam? CO. Nihil minus. PAN. Unde igitur ſuppetit victus? CO. Ab eo, qui promiſit. PAN. Quis ille? CO. Qui dixit, Nolite eſſe 6. ſoliciti; hæc omnia

1. A Chriſto interdicitur Apoſtolis peram ad iter comparare, cum eos primum miſit: Matt. 10. v. 10. Marc. 6. v. 8. Luc. 9. v. 3. & 22. v. 35. Nempe ut ſe commeatu non onerantes, expeditiores eſſent ad iter, & experirentur Chriſtum providentia ſua ipſis proſpecturum.

2. Vappa vinum inſipidum; cujus vis evaporavit.

3. Conſule de delicioſa vita Monachorum, eorundemque variis miſſibus & delicatis ferculis Melchiorem ab Hambach de inordinata vita monaſtica cap. 7. Apophoreta, quæ dantur in fine convivii, ſic ut liceat cuique, ſi velit, domum anferre.

4. Nobiliſſima Helvetiæ civitas; olim, quibuſdam Auguſta Rauracorum. Verius autem proximus Baſileæ pagus *Augſt* vetus Auguſta.

5. Reticulum, eo quod ad modum retis intexeretur. Funda Macrobio, ſacculus loculuſve pecuniæ reponendæ idoneus.

6. Verba Chriſti ſunt Matth. 6. v. 25. Propterea dico vobis; ne eſtote ſolliciti de anima veſtra, quid eſuri ſitis, aut quid bibituri; neque de corpore veſtro, qua re ſitis induendi: Nonne anima plus eſt quam alimentum, & corpus plus quam veſtitus?

ad-

adentur vobis. PAN. Promiſit, ſed quentibus regnum Dei. CO. Id facimus pirili. PAN. Apoſtoli clarebant mira-cul, ſanabant ægrotos : proinde non mi-rillis ubique ſuppetiſſe victum : vos nitale poteſtis. CO. Poſſemus, ſi ſimi-leſſemus Apoſtolis, & ſi res poſceret miculum. At miracula 1. data ſunt ad pus incredulis ; nunc nihil opus, niſi rita. Et ſæpe felicius eſt ægrotare, qui valere ; ſæpe felicius mori, quam vire. PAN. Quid igitur vos facitis ? CO. Qd poſſumus, pro ſua quiſque dote di-vius donata conſolamur exhortamur, monemus, corripimus, ubi ſe dederit ccſio : nonnunquam & concionamur, bi comperimus paſtores mutos : ſi non dar prodeſſe, damus operam ne quem mus moribus & lingua. PAN. Vti-m cras velis nobis concionari ! Nam di eſt apud nos feſtus. CO. Cui divo ? PA. Antonio. CO. Fuit is quidem vir bo-nu ſed unde dies feſtus ? PAN. Dicam : Andat hic vicus ſubulcis propter vici-nu nemus glandiferum. Et perſuaſum eſt Antonio delegatum 2. curam ejus ris : & ideo colunt illum, ne ſæviat ectus. CO. Vtinam vere colerent il-

1. Non videtur hic Conradus obſervare τὸ πρέπον, utpote qui perſonam ſuſtinens Franciſcani monachi, miracula ad tempus data aſſerit: ad confirmandam doctrinam veritatis; ſequebantur enim olim doctrinam perinde ac ſigilla tabulas. Hoc autem repugnat dogmati Pontificio, quò inter notas veræ Eccleſiæ gloria miraculorum ſta-biliri: quaſi nota eadem eſſet inſeparabilis, & Eccleſiæ ſemper com-peret : imo quaſi & Anti-Chriſti Eccleſiæ miracula non attribue-r. 2 Theſſ. 2. v. 9. Nihilominus tamen quis ignorat, quan-e Papicolæ ſua ementita & portentoſa miracula jactitent. A-s eorundem præcipuè in Legenda ſua, ut vocant, congeſſe-

2. Eſt enim hic divus tutelaris porcorum. Salsè Buchananus: *s Antoni porcos paviſſe ſubulcus Vivus, adhuc monachos lumi-ſus alis. Par ſtupor ingenii eſt, ventriſque abdomen utriſque, pari gaudent, ingluvieque pari. Nec minus hoc mutum pecus utumque ſuillo, Nec minus inſipidum nec minus illepidum. a conveniunt, ſed non levis error in uno eſt, Debuit & monachis eibus eſſe tuis.* De tentationibus ejus aliiſque viri rebus geſtis lantur vitæ ejus Scriptores tutiles,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

lum! PA. Quo pacto? CO. Sanctiſſime coluit divos, quiſquis imitatus eſt. PAN. Totus hic vicus cras perſtrepet compotationibus, ſaltationibus, luſibus, rixis & pugnis. CO. Sic Ethnici quondam colebant Bacchum ſuum. Miror autem, ſi ſic cultus Antonius, non ſævit in homines ipſo pecore ſtultiores. Qualem habetis paſtorem? mutum, ac malum? PAN. Qualis ſit aliis, neſcio; mihi optimus eſt: nam hic potat totos dies: neque quiſquam plures adducit, aut meliores combibones, magno meo bono. Atque adeo demiror illum nunc abeſſe. CO. Nos experti ſumus parum commodum. PA. Quid audio? ſalutaſtis hominem? CO. Ambivimus apud illum hoſpitium; ille non aliter quam lupos abegit à limine, & huc juſſit abire. PAN. Ha, ha, nunc intelligo. Hinc eſt, quod noluit adeſſe, quod ſciret vos heic futuros. CO. Eſtne mutus? PAN. Mutus? Nemo illo vocalior in vaporario; ac ſtrenue boat in templo: concionantem nunquam audivi. Sed quid pluribus opus? vos ipſi ſenſiſtis, ut intelligo, non eſſe mutum. CO. Eſtne peritus ſacrarum litterarum? PAN. Ait ſe peritiſſimum: ſed quidquid talium rerum didicit, didicit in ſecreta 1. confeſſione, ſicut fas non ſit proferre apud alios. Quid multa? Dicam in ſumma, qualis eſt 2. populus, talis eſt ſacerdos, & plane nacta eſt ſuum patella 3. operculum. CO. Fortaſſe non dabit locum concionaturo. PA. Dabit, ad me recipio; ſed hac lege, ne quid in illum ja-

1. Vulgaris jocus eſt in ignarum.

2. Idem & his verbis effertur: qualis Rex, talis grex,

3. Locum habet hoc adagium, quoties mala malis, digna dignis eveniunt. Veluti cum ſimilia ſimilibus, præceptori parum docto diſcipulus indocilis, improbo populo Magiſtratus improbus contingit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

c[illegible]le, quemadmodum plerique ſoletis.
c[illegible]ei malæ aſſueverunt, qui hoc ſolent:
eg[illegible]lam admoneo paſtorem, ſi quid of-
fe[illegible]t: quod ſupereſt, epiſcoporum eſt
m[illegible]s. PA. At tales aves huc raro devo-
la[illegible] Equidem video vos eſſe viros bonos.
S[illegible]quid ſibi vult iſta veſtium varietas?
[illegible]plerique hoc ipſe judicant vos eſſe
m[illegible]s, quod ſic veſtiamini. CO. Vnde id?
P[illegible]. Neſcio, niſi quod tales mihi com-
p[illegible]ntur. CO. multi hoc ipſo judicant nos
e[illegible]nctos, quod ſic veſtiamur: peccant
[illegible]que; ſed tamen humanius peccant, qui
e[illegible] iſte bene de nobis ſuſpicantur, quam
q[illegible]male. PAN Eſto ſane Sed quæ tandem
[illegible]ás tot diſcriminum? CO. Quid tu cen-
ſe[illegible] PAN. Mihi quidem nulla videtur, niſi
i[illegible]mpis, aut in bellis: in pompis 1.
e[illegible] circumferuntur variæ perſonæ, ſan-
c[illegible]m, Judæorum, Ethnicorum: has ex
[illegible]ſo cultu dignoſcimus. In bellis au-
t[illegible] hoc præſtaret cultuum varietas, ut
ſu[illegible] quæque vexillum copiæ ſequerentur,
n[illegible]e fieret ordinum confuſio. CO. Pul-
c[illegible]icis. & hæc veſtis eſt militaris: alius
[illegible] ducem ſequimur; ſed omnes mili-
t[illegible]s ſub uno Cæſare Chriſto. Verum in
v[illegible] tria ſpectanda ſunt. PAN. Quæ. CO.
N[illegible]ſſitas, uſus & decorum. Cur ſumi-
m[illegible] cibum? PAN. Ne pereamus fame.
[illegible]ſic aliquando ſumenda veſtis, ne pe-
r[illegible]us frigore. PAN. Fateor. CO. Hoc
m[illegible]us præſtat hæc veſtis, quam tua: te-
g[illegible]nim & caput, & collum, & ſcapulas,
u[illegible] plurimum eſt periculi. Vſus poſtulat
va[illegible] veſtium genera. Equitaturo conve-
n[illegible]revis, quieſcenti longa; in eſtate te-
n[illegible], in hieme denſa. Sunt Romæ, qui

1. Pompæ ſunt ſpectacula, quæ populo exhibentur: vulgo nunc vocantur proceſſiones; à verbo πέμπω.

 ſin-

ſingulis diebus ter commutant veſtem: mane ſumunt duplicatam pellibus, ſub meridiem accipiunt ſimplicem, rurſus ſub noctem aliquanto craſſiorem. Verum non omnibus ſuppetunt mutatoria: proinde hæc veſtis reperta eſt, una ad plurimos uſus accommoda. PA. Quî ſic? CO. Si flat Boreas, aut ſi fervet Sol, adducimus cucullam: ſi calor offendit, demittimus in tergum: ſi quieſcendum eſt, demittimus veſtem: ſi ambulandum, ſubducimus, aut ſuccingimus etiam. PAN. Non peſſime ſapuit, quiſquis hoc invenit. CO. Eſt autem hoc ad bene vivendum præcipuum, ut homo conſueſcat eſſe paucis contentus: alioqui ſi deliciis aut affectibus indulgere cœperimus, nullus erit finis. At nulla veſtis inveniri potuit, quæ una tot commoditatibus ſubſerviret. PAN. Aſſentior. CO. Nunc decorum inſpiciamus. Dic mihi bona fide, ſi tu ſumeres uxoris tuæ veſtem, nonne dicerent omnes te facere præter decorum? PAN. Dicerent me inſanire. CO. Quid tu diceres, ſi illa ſumeret veſtem tuam? PAN. Fortaſſe nihil mali dicerem, ſed contunderem eam bonis 1. fuſtibus. CO. Atque nihil refert, qua veſte utaris. PA. Heic plurimum refert. CO. Nec mirum. Nam & Ethnicorum leges puniunt virum ac fœminam, ſi diverſi ſexus cultum 2. ſumſerint. PA. Nec injuria. CO. Age, quid ſi ſenex octogenarius ſumeret ſibi veſtitum adoleſcentis quindecim annos nati, aut contra, ſi juvenis ſumeret veſtem ſenis,

1. Jocus eſt in contrariis, malis, & bonis.

2. Ita & Tiberius apud Tacitum Ann. lib. III. Damnabat veſtes viris & mulieribus promiſcuas. Imo Deus ipſe Deut. 22. verſ. 5. Ne eſto inſtrumentum virile ſuper fœminam, nec induito vir veſtem fœminæ: nam abominationi eſt Jehovæ Deo tuo quiſquis facit iſta.

nonne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ne dicant omnes, rem eſſe fuſtuario 1.
dnam? Aut ſi anus coleretur ad modum
leſcentulæ, & contra? PAN. Admo-
do. CO. Itidem, ſi laïcus 2. ſumat cultum
rdotis, contra ſacerdos laïci. PAN. U-
que faceret indecore. CO. Quid ſi priva-
ſumeret ornamentum principis, aut ſa-
dos privatus Epiſcopi, num faceret in-
ore? PAN. Scilicet. CA. Quid ſi civis
eret cultum militis, plumas, ceteraque
titiæ 3. Thraſonicæ inſignia? PAN. Ri-
etur. CO. Quid ſi inter milites Anglus
aret crucem albam, Helvetius rubram,
lus nigram? PAN. Faceret impudenter.
Quid itaque miraris noſtrum hunc cul-
? PA. Quid interſit inter privatum &
cipem, inter virum ac fœminam, ſcio:
d interſit inter monachum ac non mo-
hum, neſcio. CO. Quid intereſt inter
perem & divitem? PAN. Fortuna. CO.
amen indecorum eſſet, ſi pauper imita-
r cultum divitis. PAN. Verum, ut nunc
ne coluntur divites. CO. Quid inter fa-
m & ſapientem? PAN. Aliquanto plus
m inter divitem & tenuem. CO. Nonne
riones aliter veſtiuntur, quam qui ſa-
nt? PA. Neſcio quid vos deceat, atta-
n veſter cultus non multum abeſt ab il-
um cultu, ſi quis addat auriculas & tin-
nabula. CO. Hoc plane deeſt: & ſumus
us mundi moriones, ſi modo vere ſu-
s quod profitemur. PAN. Quid vos ſi-
t, neſcio: illud ſcio, multos eſſe morio-
s, geſtantes auriculas & tintinnabula,
i plus ſapiant iis, qui geſtant pilea ſuf-

1. Fuſtuarium, pœna quæ fuſte infligitur.

2. Quemadmodum laicus à λαὸς popularem ſignificat ita Clericus illum qui ſorte ex popularibus ſelectus eſſet, ad obeundam ſacri miniſterii functionem. Olim Chriſtiani in Clericos & Laicos diſtincti. Satius autem ſi Patres à diſcrimine hoc abſtinuiſſent, cujus Scriptura non meminit, ex quo poſterioribus ſæculis damnandus eccleſiaſticæ tyrannidis abuſus eſt natus.

3. Thraſo nomen proprium e glorioſi militis in Eun. Ter. ἀπὸ τȣ̃ θράσȣς, hoc eſt à ferociâ & olentia impoſitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Hoc apud Germanos aliquot Doctores juris: in Hiſpania Theologi inſigniuntur flocco albo in ſummo pileo violaceo & epomide, quæ imponitur humeris, nulli uſui futura, niſi ut ſignificet Magiſtrum noſtrum.

2. Epomis cucullæ genus, quæ ſuffulta ſimiliter pellibus aut ſerico, Magiſtris noſtris ab humeris dependet. Ein cap-pruin.

fulta 1. pellibus, epomides, reliquaque ſapientum inſignia. Itaque mihi ſtultiſſimum videtur, ſapientiam profiteri veſte potius quam ipſa re. Vidi quendam pluſquam morionem, qui geſtabat veſtem uſque ad talos demiſſam. 2. epomidem Magiſtri noſtris aderat & vultus, qui videri poſſet gravis Theologi: diſputabat apud omneis non ſine ſpecie gravitatis: magnatibus autem non minus erat jucundus, quam quivis alius morio, cum ſtultitiæ genere ſuperaret omneis. CO. Quid igitur tu poſtulas? ut princeps, qui ridet morionem, commutet cum illo veſtem? PAN. Fortaſſis hoc poſtularet aliquando decorum, quod tu proponis, ſi libeat repreſentare veſte quidquid eſt in animo. CO. Vrges tu quidem, ſed tamen arbitror non ſine cauſſa veſtem ſuam additam morionibus. PAN. Ob quam? CO. Ne lædantur à quoquam, ſi quid imprudenter dixerint, aut fecerint. PAN. Non dicam interim, quod iſta res quoſvis irritat potius ad lædendum, adeo ut frequenter è ſtultis fiant inſani. Nec video cur, cum bos cornupeta, qui occiderit hominem, aut canis, aut ſus, qui occiderit infantem, afficiantur ſupplicio; morio qui ſceleratiora commiſerit, præſidio ſtultitiæ ſinatur vivere: illud expeto, cur vos diſtinguamini cultu à cæteris? Nam ſi quævis cauſſa ſufficit ad diverſum cultum, oporteret piſtorem aliter veſtiri quam piſcatorem, calcearium aliter quam veſtiarium; aliter pharmacopolam quam œnopolam 3. aliter aurigam quam nautam. Vos, ſi ſacerdotes eſtis, cur

3. Pharmacopola, qui vendit Pharmaca Oenopola, qui vendit vinum. à πωλέω vendo & φάρμακα & οἶνοι.

ſecus

es veſtimini quam reliqui ſacerdotes?
aïci, cur à nobis differtis? co. Olim mo-
hi nihil aliud eramus, quam purior pars
aorum: & hoc intererat inter monachum
alium laïcum, quod nunc intereſt inter
igalem & probum virum, ſuis manibus
tem familiam, & inter Snaphanum 1.
prædationum reditu jactantem ſeſe:
Romanus Pontifex addidit nobis ſuos
ores: veſtis ex nobis nacta eſt digni-
m, quæ nunc nec laïcorum eſt, nec ſa-
dotum; ſed tamen hujus, qualisqualis
, non puduit aliquando Cardinales &
mos 2. Pontifices. PAN. At tandem de-
cum illud unde ſumitur? co. Nonnun-
m ex ipſa rerum natura, nonnunquam
conſuetudine mortalium & opinione.
ne judicarent omnes abſurdum, ſi quis
ore bubulo ſic veſtiretur, ut cornua
minerent in capite, & cauda trahere-
humi? PAN. Ridiculum ſane. co. Rurſum
uis veſtem haberet, quæ faciem ac ma-
tegeret, pudenda oſtenderet? PAN.
lto abſurdius. co. Ob id notati ſunt ab
nicis quoque ſcriptoribus, qui multitia
umerent fœminis etiam indecora. Ve-
undius enim eſt nudum eſſe, qualem te
ndimus in vaporario, quam uti veſte
ucente. PAN. Ego puto totum hoc de
u pendere à conſuetudine ac perſua-
ne mortalium. CO. Quî ſic? PA. Non
lti ſunt dies, quod heic diverſati ſunt,
ſe prædicarent peragraſſe varias regio-
nuper inventas, & quas in priſcorum

1. Sic Germani vocant prædonum genus ſubito ex arcibus adorientium viatorem, mitigato vocabulo. Dicti autem à ſcloporum genere, quod facile nitrato pulvere oneratur & exploditur, ideoque ad ſubitas excurſiones aptiſſimum; Belgis, een Snaphaan.

2. Imo multi ex monachatu Franciſcanorum ad Pontificatum Maximum promoti variis ordinem privilegiis & honoribus auxerunt.

Multicia, indumenta ex minutiſſimis filis & propterea ſub-
us, tenuiſſima ac pellucida. Senecæ eſt: Veſtes ſi modo
es vocandæ, in quibus nihil eſt, quo defendi corpus, aut de-
que pudor poſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Si Coſmographos veteres videas, pervenerunt ad exiguam orbis cognitionem. Novarum regionum detectio noſtris ſæculis eſt reſervata, ſecundum illud vaticinium, liceat ſic loqui, Senecæ: *Venient annis Sæcula ſeris, quibus Oceanus Vincula rerum laxat & ingens Pateat tellus, Tiphyſque novos Detegat orbes; nec ſit terris ultima Thule.*

2. Conſulantur Itineraria, quibus Hollandorum expeditiones in utramque Indiam prolixè deſcribuntur.

1. Coſmographorum picturis deſideramus. Hi ſe narrabant perveniſſe ad inſulam quandam cœli temperatiſſimi, ubi ſummi dedecoris loco habebatur tegere corpus. CO. Iſti fortaſſis bellurarum ritu vivebant. PAN. Imo, ut ajebant, humaniſſimam agebant vitam. Degebant 2. ſub rege; eum comitabantur ad opus mane, non amplius quam horam, etjam ſingulis diebus. CO. Quid operis faciebant? PA. Evellebant radicum genus, quod illis tritici loco eſt, & tritico tum gratius tum ſalubrius: quo peracto redeunt ad ſuum quiſque negotium, & quod cujuſque libitum eſt animo, faciunt. Sancte educant liberos, vitant & puniunt flagitia, ſed nullum acerbius quam adulterium. CO. Quo ſupplicio? PAN. Fœminis ignoſcitur; datur hoc ſexui: cæterum viris adulterii convictis hæc pœna eſt, ut per omnem vitam in publicum prodeant membro pudendo velo obtecto. CO. O grave ſupplicium! PAN. Atqui conſuetudo perſuaſit illis, hoc eſſe quovis ſupplicio gravius. CO. Vbi contemplor quid poſſit perſuaſio, propemodum aſſentior tibi. Etenim ſi quis vellet furem, aut homicidam afficere extrema ignominia, nonne ſatis eſſet ſi præcideret illi interulam ſupra nates, ſi partes pudendas turpiter prominentes lupinis pellibus conveſtiret, caligas diverſis coloribus variegaret, veſtem, quæ thoracem tegit ac brachia, totam conſcinderet, veluti rete faciens è veſte, ſcapulas & pectus nudaret; barbam partim demeteret novacula, partim demitteret, partim intorqueret; capillos tonderet, adderet pileum undiq; ſectum, cum ingenti faſciculo plumarum, ac ſic juberet prodire in publicum? Nonne magis traduceret hominem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mem, quam ſi morionis cucullam adderet
en auriculis prælongis ac tintinnabulis?
tamen ſic ultro ſeſe ornant milites, ac
ſi placent: & reperiunt quibus hoc pul-
um videatur, cum nihil poſſit eſſe inſa-
ns. PAN. Imo non deſunt honeſti cives,
hoc pro viribus æmulentur. CO. Atqui ſi
s nunc conetur Indorum æmulari cul-
m, qui plumis avium 1. veſtiuntur, nonne
eris omnibus videretur inſanire? PAN.
orſus. CO. Atqui quod nos miramur, et-
m longe inſanius eſt illo. Proinde ut ve-
n eſt, nihil eſſe tam abſurdum quod non
ommendet aſſuetudo: ita negari non po-
t, in veſtibus eſſe quoddam decorum,
od apud ſanos & cordatos ſemper de-
cum eſt: ac rurſus indecorum, quod apud
eneis qui ſapiunt, indecorum videri de-
t. Quis enim non ridet, quoties videt fœ-
nas onuſtas longa veſtis coronide, quæ
bilitatem 3. generis caudæ longitudine
etiuntur? Quanquam hoc non pudet imi-
i quoſdam Cardinales dumtaxat in pal-
. Et tamen res eſt adeo violenta, con-
tudo, ut non ſit huic aut illi liberum mu-
re 4. quod receptum eſt. PAN. Satis de con-
tudine. Sed dic tu mihi quid ſentias, u-
m exiſtimes ſatius, monachas non dif-
re à cæteris cultu, an differre? CO. Equi-
m arbitror ſimplicius & Chriſtianius,
n æſtimari quenquam ex cultu, modo ſit

1. Linſchotius in itinerario ſuo recenſet, Braſilianos plumis diverſicoloribus affabrè connexis, in coronæ formam, frontem ornare. Diadema illud ipſis *Gempenambi*, vocatur: Etiam cutem cum plumis flavis rubriſq; collo avium *Toucan*, non diſſimilium noſtris cornicibus, detractam & ad ſolem ſiccatam, cerâ utriſque genis agglutina-
cum ad bellum proficiſcuntur & cum ad convivia ſua properant.
dit idem, eoſdem & armillas ex omnis generis plumis, ut &
eros ex eadem materia artificioſiſſimè colligatos & pallia ex
thiocamelorum pennis contexta, humeriſque injecta geſtare.
. Significat coronis extremitatem aliquantulum incurvatam:
nde quod ornatus cauſa rei adjicitur, à κορώνη. 3. Hodieque in
is obtinet, ut longioribus ſyrmatibus humum verrant, quo no-
iores. 4. Secundum illud mos tyrannus.

honeſtus ac decorus. PAN. Cur igitur vos non abjicitis cucullas? CA. Cur Apoſtoli non ſtatim veſcebantur 1. cibis quibuſlibet? PAN. Neſcio: dic tu. CO Quoniam obſtabat invicta conſuetudo. Quod enim penitus infixum eſt animis hominum, multoque uſu confirmatum inveteravit, ac velut in naturam abiit, ſubito tolli ſine magna pernicie tranquillitatis humanæ non poteſt: ſed ita paullatim ſubmovendum eſt, quemadmodum ille revulſit pilos caudæ 2. equinæ. PAN. Tolerarem, ſi monachorum omnium eſſet unus cultus: tot diſcrimina 3. quis ferat? CO. Hoc malum uſu invexit, qui nihil non invehit. Benedictus 4. non commentus eſt novum cultum, ſed is quo tum utebatur cum ſuis, erat cultus laïci ſimplicis ac probi. Nec Franciſcus invenit novam formam, ſed hæc erat veſtis pauperum ac ruſticorum. Poſteriores additis quibuſdam verterunt rem in ſuperſtitionem. Nonne videmus & hodie quaſdam anus tenentes ſui ſeculi cultum, qui magis eſt diverſus à cultu horum temporum, quam meus cultus abeſt à tuo? PAN. Videmus. CO. Itaque cum hunc cultum vides, vides reliquias

1. Propter infirmitatem Judæorum; ne illi ſcandalizarentur.

2. Ille, nempe Sertorius: qui, teſte Plutarcho, cum ſuis copiis ex barbarâ turbâ conflatis, perſuadere non poſſet rationibus, in re militari plus habere momenti conſilium, quàm vires temerarias. duos proponit equos, alterum macilentum atque invalidum alterum vegetum, caudâ piloſa. Atque invalido illi juvenem adhibet prægrandi corpore & admirandis viribus. Contra vegeto puſillum & imbecillum homuncionem. Hic ſingulos pilos paulatim vellens, totam caudam brevi ſpatio depilavit. Juvenis è diverſo caudam omnem ſimul manibus utriſque comprehenſam, vi ac impetu conatur evellere. Qui cum fruſtra ſudaret, riſui fuit circumſtantibus. Sub hæc aſſurgens Serterius, videtis, inquit, commilitones, quanto plus poſſit ingenium quam vires. Indicat autem proverbium, quod viribus ac impetu fieri nequit, id tempore & aſſiduitate confici. 3. Imo quot monachorum ordines tot veſtituum diverſa genera. 4. Secundum Sebaſtianum Francum Benedictus hic anno 480. natus majorque ſexagenario denatus eſt. Poſtquam diu in deſerto delituerat tandem in Italiam, rediit, & Caſſinenſe monaſterium ordinemque monachorum, (ab ipſo Benedictinorum nomen ad illos defluxit) ſecundum regulam Baſilii erexit.

priſci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

iſci ſeculi. PAN. Ergo nihil habet aliud
nctimoniæ cultus veſter? CO. Nihil prorſ.
s. PAN. Quidam jactant iſtos cultus præ-
monſtratos divinitus 1. à diva Virgine
atre. CO. Iſta ſunt hominum ſomnia.
AN. Sunt qui deſperent ſe poſſe à morbo
valeſcere, ni veſtiantur cultu 2. Dominica-
: imo, qui ne ſepeliri 3. quidem velint,
i in veſte Franciſcana. CO. Iſta qui ſua-
nt aut captatores ſunt, aut fatui: qui cre-
nt, ſuperſtitioſi. Deus non minus digno-
t nebulonem in veſte Franciſcana, quam
militari. PAN. At minor eſt plumarum va-
tas in avibus, quam in vobis cultus. CO.
 non itaque pulcrum eſt imitari natu-
n? ſed pulcrius vincere. PAN. Vtinam vin-
etis & roſtrorum varietate! CO. Sed age,
rietati quoque patrocinabor, ſi pateris.
onne aliter veſtitur Hiſpanus, aliter Ita-
, aliter Gallus, aliter Germanus, aliter
æcus, aliter Turca, aliter Saracenus? PAN.
licet. CO. Et in eadem regione quanta va-
tas veſtium, etiam in ejuſdem ſexus, æta-
, & ordinis hominibus? Quanto alius cul-
 Veneto, alius Florentino, alius Romano?
que hæc intra unam Italiam. PAN. Credo.
. Hinc nata eſt & noſtra varietas. Do-

1. Iſtiuſmodi mendaciorum plauſtra in Pontificiorum libris invenies. Inter alia Reginaldo ægroto Maria oſtendit Dominicanorum veſtium formam & colorem, teſte Appolniâ.

2. Tradit enim blaſpheme de Dominico Antoninus, illum plures ægros ſanaſſe mortuoſque ſuſcitaſſe, quam 1. Chriſtum. Imo Vincentius ...ilatur, eundem mortuum jam, invocatum, ſex defunctos ...e reſtituiſſe. Non mirum ergo, ſi veſtimentis Dominica... ſanandi vim aſſcribant. 6. Ita habet: temporum lapſu ho...nes ſuperſtitioſi veſtibus divinam vim ad æternam ſalutem ...iſſe putarunt. Ideoque non tantum plebeji, ſed & optimates ...itu Franciſcani ſepeliri voluerunt; opinantes hâc ratione ſe ...iabolo tutos fore. Falsâ illa imaginatione inductus Marchio ...ntuæ Franciſcus II. teſtamento caverat, ut Franciſcani in...mento mandaretur terræ. Nec aliter voluerunt ſepeliri Alber... Pius Dux Carpenſis Pariſiis, Chriſtophorus Longolius Pa...e, & Robertus Rex Siciliæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Dominicus monachis ſuis veſtimenti genus nullū præſcripſit, ipſe vili & plebejo habitu contentus. Poſt mortem autem ejus fratres habitu Regularium Canonicorum uti decreverunt: uſque dum Reginaldo à Mariâ (ſic nugantur) veſtis forma colorque monſtratus ſit: nempe alba tunica, cui nigrum pallium injectum, & ab humeris uſque ad caput integumentum humerale. 2. Non ſequutus eſt Benedictus habitum quo ruſtici Caſſinenſes utebantur. Præſcripſit enim monachis peculiare veſtis genus, utpore cucullam ex duplici hirſuto panno tempore hiberno, ex ſimplici æſtivis diebus, togam in ambitu rotundam, nec fluxam nimis, nec nimis curtam cum manicis latis & ſcapulare, ut illi vocant. Idem Benedictus tamen conceſſit etiam uſum illarum veſtium, quæ in illis regionibus minimo venibant. 3. Franciſcus abjectis veſtibus ſæcularibus, primum aſſumſit paſtorale veſtimentum: poſtea, & hoc abjecto, tunicam breviorem, quam vice cinguli reſte conſtringebat: incedens diſcalceatus. Verum iſtiuſmodi habitum nullibi monachis ſuis injunxit; ſed tantum ut viliſſima veſte tegerentur. Salsè Buchananus:

Et tunicam fluxam nodoſa cannabe cingis,
Cum melius fauces ſtringeret illa tuas.

Et alius: *Cordula nodoſa, pes nudus lingua doloſa;*
Hæc tria nudipedes ducunt ad Tartara fratres.

Quandoquidem autem Franciſcus non definiverat veſtimenti genus, poſtmodo Franciſcani acerrimè inter ſe digladiati ſunt, de colore, menſura & forma. Contentio ferme ſæculum duravit: & de eadem coram Nicolao III. & poſt Clemente V. & tandem etiam Joanne XXII. diſceptatum vehementiſſimè. Hodie cinereâ laxaque cuculla, togaque uſque ad talos pendula quam fune per medium conſtringunt, tecti, ſine calceis incedunt. Nullum inter omnes veſtium diſcrimen, niſi quod alii ſtrictioribus, alii laxioribus manicis utantur.

minicus ſumſit 1. cultum à probis agricolis ejus Hiſpaniæ partis, in qua vixit: Benedictus à ruſticis 2. ejus Italiæ partis, in qua vixit: Franciſcus 3. ab agricolis diverſæ partis: atque item de cæteris. PAN. Proinde quantum video, vos nihilo eſtis ſanctiores nobis, niſi ſanctius vixeritis. CO. Imo pejores vobis, qui parum pie viventes, gravius offendamus animos ſimplicium. PAN. Eſt igitur aliqua ſpes de nobis, qui nec patronum habemus, nec cultum, nec regulam, nec profeſſionem? CO. Habes, ô bone. vide ut ſerves: quære à ſuſceptoribus 4. tuis, quid profeſſus ſis in baptiſmo, quam veſtem illic acceperis. Et humanam regulam deſideras, qui regulam Euangelicam profeſſus ſis? Deſideras hominem patronum, qui patronum habeas Jeſum Chriſtum? Cum duceres uxorem, nihil profeſſus es; Cogita quid debeas conjugi, quid liberis, quid fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

niæ; & ſenties te plus habere ſarcinæ, qm ſi Franciſci regulam profeſſus eſſes. PAN. Credisne ullum Pandocheum ingredi ulum? CO. Quid ni? PAN. Multa fiunt, ac dintur in hac domo, quæ parum reſponnt Euangelio. CO. Quæ? PAN. Alius bibit is ſatis, alius obſcœne loquitur, quidam antur, quidam obtrectant: denique an tera ſint caſta, neſcio. CO. His occurrenum eſt, quantum potes: ſi non potes, certne alas quæſtus cauſſa hæc mala, neve acſas. PAN. Nonnunquam parum bonæ fii ſum in vino. CO. Quî ſic? PAN. Ubi ſenſero os plus ſatis incaleſcere, largiter aquam miſceo. CO. Iſtud quidem levius eſt, am ſi quibuslibet vendas vinum periculſis medicamentis infectum. PAN. Dic ihi ſerio, quot dies fuiſti in hoc itinere? o. Menſem ferme. PAN. Quis interim vos rat? CO. Nonne bene curantur, qui hant uxorem, liberos, parentes, & cognas? PAN. Sæpenumero. CO. Tu non habes ſi unam uxorem, nos centum: tu non niſi nicum patrem, nos centum: tu non niſi nicam domum, nos centum: tu non niſi aucos liberos, nos innumeros: tu non niſi aucos cognatos, nos infinitos. PAN. Quî c? CO. Qui latius ſe porrigit cognatio piritus, quam carnis. Et ita nobis pollicius eſt Chriſtus, & experimur verum quod ollicitus eſt. PAN. Næ tu mihi præbuiſti at lepidum convivam: emoriar, niſi malim anc confabulationem, quam paſtoris mei ompotationem. Cras dignaberis aliquid icere populo. Et ſi poſthac continget te hac facere iter, ſcito tibi heic paratum locum. CO. Quid ſi alii veniant? PAN. Non erunt ingrati, modo tui ſimiles. CO. Meliores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

liores, uti ſpero. PAN. Verum inter tam multos malos quomodo dignoſcam bonos? CO. Dicam 1. paucis, ſed in aurem. PAN. Dic. CO. Meminero: & faciam.

1. Simili joco Reuchlinus claudit opus de verbo mirifico.

ABBATIS ET ERUDITÆ.

ANTRONIUS 2. MAGDALIA.

AN. QUam heic ergo ſupellectilem video? MA. An non elegantem? AN. Neſcio quam elegantem, certe parum decoram & puellæ, & matronæ. MA. Quam ob rem? AN. Quia librorum plena ſunt omnia. MA. Tu tantus natu, tum abbas, & aulicus, nunquam vidiſti libros in ædibus heroïnarum 3. AN. Vidi, ſed Gallice ſcriptos: heic video Græcos, & Latinos. MA. An ſoli Gallice ſcripti libri docent ſapientiam? AN. Sed decet hoc heroïnas, ut habeant quo delectent otium. MA. An ſolis heroïnis licet ſapere, & ſuaviter vivere? AN. Male connectis, ſapere, & ſuaviter vivere: non eſt muliebre ſapere: heroïnarum eſt ſuaviter vivere. MA. Nonne omnium eſt bene vivere? AN. Opinor. MA. Quî poteſt autem ſuaviter vivere, qui non vivat bene? AN. Imo quí poteſt ſuaviter vivere, qui vivat bene? MA. Ergo tu probas eos, qui vivunt male, modo ſuaviter? AN. Arbitror illos bene vivere qui vivunt ſuaviter. MA. Sed iſta ſuavitas unde proficiſcitur; è 4. rebus extrariis, an ex animo? AN. E rebus extrariis. MA. O ſubtilem abbatem, ſed craſſum philoſophum! Dic mihi quibus rebus tu metiris ſuavitatem? AN. Somno, conviviis, libertate faciendi quæ ve-

2. Antronius. Alludit ad proverbium, ἀντρώνιος ὄνος. Olim dicebatur, qui deformi prægrandique mole corporis eſſet, cæterum ingenio ſtupido bardoque. Antron autem civitas erat Theſſaliæ, nomen inde ſortita, quod cavernis & ſpecubus abundaret. Illic ajunt aſinos inſigni magnitudine quondam fuiſſe, unde proverbium increbuit.

3. Heroinas appellat potentes aulicas quaſi ſemideas.

4. Extraria dicuntur, quæ extra rem ſunt de qua agitur: etiam pro externis, ut hoc loco, ſumuntur.

lis,

pecunia, honoribus. MA. Verum, ſi rebus Deus addiderit ſapientiam, num ris ſuaviter? AN. Quid appellas ſapientiam? MA. Hoc eſt, ſi intelligeres hominem ne eſſe felicem, niſi bonis animi; opes, hores, genus, neque feliciorem reddere neque meliorem. AN. Valeat iſta quida ſapientia. MA. Quid ſi mihi ſuavius legere bonum auctorem, quam tibi venari, potare, aut ludere aleam; non videri tibi ſuaviter vivere? AN. Ego non viverem. MA. Non quæro, quid tibi ſit ſuaviſſimum, ſed quid deberet eſſe ſuave. AN. nolim meos monachos frequentes eſſe in libris. MA. At meus maritus hoc maxime probat. Sed quam ob rem tandem non probas hoc in monachis tuis? AN. Quoniam experior illos minus morigeros: reſponſant ex 1. Decretis, ex Decretalibus, ex Petro, ex Paulo. MA. Imperas igitur quæ pugnant cum Petro & Paulo? AN. Quid illi doceant, neſcio: ſed tamen non amo monachum reſponſatorem: neque velim quenquam meorum plus ſapere, quam ego ſapiam. MA. Iſtud ita vitari poſſit, ſi tu des operam, ut quam plurimum ſapias. AN. Non eſt otium. MA. Qui ſic? AN. Quia non vacat. MA. Non vacat ſapere? AN. Non. MA. Quid obſtat: AN. Prolixæ preces, cura rei domeſticæ, venatus, equi, cultus 2. aulæ. MA. Itane tibi ſunt potiora ſapientia? AN. Nobis ſic uſu venit. MA. Jam illud mihi dicito, ſi quis Jupiter hanc poteſtatem tibi daret, ut poſſis & monachos tuos, & te ipſum vertere in quodcunque animal velles, an illos in porcos 3. verteres, te ipſum in equũ? AN. Nequaquam. MA. Atqui ſic vitares, ne quis

1. Intelligit decretæ & decretalia quæ Corpore Canonico comprehenduntur.

2. Digitum intendit autor in magnificentiam & aulicam abbatum vitam.

3. More Circes, quæ Ulyſſis ſocios carminibus in porcos convertit.

quis plus te uno ſaperet. AN. Mea non magni referret, quod genus animantis eſſent monachi, modo ipſe eſſem homo. MA. An hominem eſſe cenſes, qui nec ſapiat, nec velit ſapere? AN. Mihi ſapio. MA. Et ſibi ſapiunt ſues. AN. Videre mihi 1. ſophiſtria quæpiam, ita argutaris. MA. Non dicam quid tu mihi videaris. Sed cur hæc diſplicet ſupellex? AN. Quia fuſus & colus ſunt arma muliebria. MA. Nonne matronæ eſt, adminiſtrare rem domeſticam, erudire liberos? AN. Eſt. MA. An rem tantam exiſtimas adminiſtrari poſſe ſine ſapientia? AN. Non arbitror. MA. At hanc ſapientiam docent me libri. AN. Ego domi habeo ſexaginta duos monachos, tantum nullum librum reperies in meo cubiculo. MA. Bene itaque proſpectum eſt monachis illis. AN. Feram libros, non fero Latinos. MA. Quapropter? AN. Quia non convenit ea lingua fœminis. MA. Exſpecto cauſſam. AN. Quia parum facit ad tuendam illarum pudicitiam. MA. Ergo nugaciſſimis fabulis pleni libri 2. Gallice ſcripti faciunt ad pudicitiam? AN. Aliud eſt. MA. Dic iſtud, quidquid eſt, aperte. AN. Tutiores ſunt à ſacerdotibus, ſi neſciant Latine. MA. Imo iſtinc minimum eſt periculi veſtra opera. Quandoquidem hoc agitis ſedulo, ne ſciatis Latine. AN. Vulgus ita ſentit, quia rarum & inſolitum eſt, fœminam ſcire Latinè. MA. Quid mihi citas vulgum, peſſimum bene gerendæ rei auctorem? Quid mihi conſuetudinem, omnium malarum rerum magiſtram? Optimis aſſueſcendum: ita fiet ſolitum, quod erat inſolitum: & ſuave fiet, quod erat inſuave? fiet decorum quod videbatur inde-

1. Primitus Sophiſta & in fœminino Sophiſtria, commune nomen erat omnibus, qui in arte aliqua excellerent: Poſtmodo in malam partem deſumtum, deſignat illum, qui fallacibus concluſiunculis inanem ſapientiæ ſpeciem oſtentat.

2. Sic eſt, plurimos Galli libros obtruſerunt orbi, fabulis amatoriis refertos, laſcivoque ſtylo conſcriptos. Illi ſua lingua *Romam* indigetant. Utinam eidem non invenirent male feriata ingenia; quæ ad irritandam puellarum libidinem, in linguam Belgicam iſtiuſmodi converterent.

corum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cum. AN. Audio. MA. Nonne decorum
ei fœminam in Germania natam diſcere
Gallice? AN. Maxime. MA. Quam ob rem?
A Vt loquatur cum his, qui ſciunt Gallice.
M. Et mihi putas indecorum, ſi diſcam
tine, ut quotidie confabuler cum tot
auctoribus, tam facundis, tam eruditis,
tam ſapientibus, tam fidis conſultoribus?
A. Libri adimunt multum cerebri fœmi-
nis, cum alioqui parum illis ſuperſit. MA.
Quantum vobis ſuperſit, neſcio; certe mi-
hi quantulumcunque eſt, malim in bonis
ſtudiis conſumere, quam in precibus ſine
mente dictis, in pernoctibus conviviis, in
hauriendis 1. capacibus pateris. AN. Li-
brorum familiaritas parit inſaniam. MA. An
colloquia combibonum, ſcurrarum &
nionum tibi non pariunt inſaniam? AN.
Imo depellunt tædium. MA. Qui fiat igi-
tur, ut tam amœni confabulones mihi pa-
riant inſaniam? AN. Sic ajunt. MA. At aliud
ipſa loquitur res. Quanto plures videmus,
quibus immodica potatio, & intempeſtiva
convivia, quibus temulenta pervigilia,
quibus impotentes affectus 2. pepererunt
inſaniam? AN. Ego ſane nollem uxorem do-
ctam. MA. At ego mihi gratulor, cui con-
tigerit maritus tui diſſimilis. Nam & illum
mihi, & me illi cariorem reddit eruditio.

1. Convenit id cum vulgatis Agricolæ verſibus de Monachis: *Bis tres immenſis abſigunt clamoribus horas: Quod ſupereſt ventri temporis omne datur. Si quæris quid agant? ſtertunt potantque cacantque, Ventris in his munus vertitur omne tribus.*

2. Egregiè Philo; Qui temulenti ſunt, ne deguſtant quidem
dentiam. Et Xenophon: Ebrietas, oblivionem omnium, quæ
oportet, inducit. Lubet & ſubjungere Clementis Alexandrini
ba: Cor quidem multo potu obruitur: vini autem temulentia
lta, maris minis comparatur, in qua corpus tanquam navis de-
rſum, turpitudinis profundun ſubiit atque dedecoris, decuma-
vini fluctibus obrutum. Gubernator autem mens ſcilicet huma-
ſupereminentis ebrietatis fluctu circumagitur, & in mari verſans
igat, & propter procellæ tenebras, à portu veritatis aberrat,
nec in ſaxa ſub mari latentia irruens, ſe ipſum in voluptates im-
tum perdiderit.

AN. Im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

MA. Immenſis laboribus comparatur eruditio, ac poſt moriendum eſt. MA. Dic mihi vir egregie, ſi cras tibi moriendum eſſet, utrum malles mori ſtultior an ſapientior? AN. Si citra laborem contingeret ſapientia. MA. Sed nihil homini citra 1. laborem contingit in hac vita: & tamen quidquid paratum eſt, quantisvis laboribus comparatum eſt, heic reliquendum eſt. cur pigeat nos in re omnium pretioſiſſima ſumere laboris aliquid, cujus fructus non in alteram quoque vitam comitatur? AN. Frequenter audivi vulgo dici, fœminam ſapientem, bis ſtultam eſſe. MA. Iſtuc quidem dici ſolet, ſed à ſtultis. Fœmina quæ vere ſapit, non videtur ſibi ſapere; contra, quæ cum nihil ſapiat, ſibi videtur ſapere, ea demum bis ſtulta eſt. AN. Neſcio quomodo fit, ut quemadmodum clitellæ 2. non conveniunt bovi, ita nec litteræ mulieri. MA. Atqui negare non potes, quin magis quadrent clitellæ bovi, quam mitra aſino, aut ſui. Quid ſentis de Virgine matre? AN. Optime. MA. Nonne verſabatur in libris? AN. Verſabatur; at non in iſtis. MA. Quid igitur legebat? AN. Horas 3. canonicas. MA. Ad quem uſum? AN. Ordinis Benedictini 4. MA. Sit ita ſane. Quid Paula 6. & Euſtochium? nonne ver-

1. Laboribus enim omnia vendunt Dii.

2. Bovi clitellæ dicuntur imponi: vel ubi negotium mandatum eſt parum apto: ut hoc loco: vel ubi quis deprecatur provinciam, cui parum ſit idoneus, antequam ſibi ducat indecoram. Clitellæ verò ſunt ἐπισάγματα quibus ſarcinæ colligatæ mulis imponuntur. 4. Statas præciunculas intelligit, quas certo numero Deo admetiuntur Pontificii 4. Ridicule, cum Benedictus nondum eſſet natus. 5. Paula hæc matrona Romana, quæ mortuo marito in Pauperes omnes ſuas facultates erogans, totam ſe literis dicavit. Ejus filia Euſtochium, Latinæ, Græcæ Hebraicæque linguæ peritiſſima: ſui temporis miraculum dictum. In ſacrâ Scriptura admodum verſata, pſalmos Hebraicos abſque interprete intelligebat & ſine inveſtigatione legebat. Hieronymo admodum chara. Patrum memoriâ inter fœminas magnam eruditionis laudem eſt conſequuta Olympia Fulvia Morata, Heidelbergæ ſepulta: hodieque non minori gloriâ, orbi innotuit Anna Maria Schurmans, ad grandem Ultrajectinæ Academiæ ſplendorem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

antur in ſacris libris? AN. Verum i-
nunc rarum eſt. MA. Sic olim 1. rara
s erat Abbas indoctus, nunc nihil vul-
us: olim principes & Cæſares erudi-
e non minus quam imperio præmine-
. Neque tamen uſque adeo rarum eſt,
m tu putas: ſunt in Hiſpania, ſunt in
a non paucæ mulieres adprime nobi-
quæ cum quovis viro queant conten-
: ſunt in Anglia Moricæ, ſunt in Ger-
ia Bilibaldicæ & Blaurericæ. Quod
caveritis vos, res eo tandem evadet, ut
præſideamus in ſcholis Theologicis,
oncionemur in templis; occupabimus
ras veſtras. AN. Iſta Deus avertat. MA.
veſtrum erit hoc avertere. Quod ſi
getis ut cœpiſtis, citius anſeres concio-
ri ſint, quam vos mutos paſtores fe-
. Videtis jam inverti mundi ſcenam:
deponenda eſt 2. perſona, aut agendæ
ſuæ cuique partes. AN. Unde incidi in
fœminam? Si quando viſes nos, ego
uavius accipiam. MA. Quibus modis?
Saltabimus, bibemus affatim, venabi-
, ludemus, ridebimus MA. Mihi quidem
nunc ridere libet.

1. Rara avis, pro re quavis novâ. Juven. *Rara avis in terris, nigroque ſimilima corvo.*

2. Modus loquendi à Comicis deſumptus. Taxatur autem hic horrenda inſcitia eccleſiaſticorum ævo Eraſmi. Tum enim veritas & doctrina, è cimmeriâ nocte erumpentes, tenebriones iſtos monachos detexerunt.

PITHALAMIUM PETRI ÆGIDII.

YPIUS, BALBINUS, MUSÆ.

A. DEum immortalem! quod ego novum ſpectaculum heic video? BA. Aut tu vides quod nuſquam aut mei parum proſpiciunt oculi. AL. ui mirum ſpectaculum eſt & amabile. Enecas: dic, ubi vides? AL. Ad lævam oc colle nemoroſo. BA. Collem vi-. AL. Non vides puellarum chorum?

BA. Quid

BA. Quid tibi venit in mentem, ut nos ad iſtum modum ludos facias? Ego ne muſcam quidem puellam uſquam conſpicor. AL. Tace: prodeunt è nemore. Papæ 1, qui nitor, quæ gratia! non humanum eſt hoc ſpectaculum. BA. Quæ hunc agitant intemperiæ 2. AL. Agnoſco; novem ſunt Muſæ, cum tribus 3. Gratiis: demiror quid agant; nunquam vidi cultiores aut magis alacres: omnes ſunt redimitæ lauro; & ſuum quæque gerit organum. Porro Gratiæ quam amabiliter ſibi hærent! quam decet nullo adſtricta cingulo veſtis, ac liberis diffluens laciniis! BA. At ego nunquam audivi quenquam magis delirantem, quam te. AL. Imo neminem vidiſti me feliciorem. BA. Cur heic ſolus habes oculos? AL. Quia non bibiſti ex fonte 4. Muſarum: nam his ſolis conſpicuæ ſunt Muſæ. BA. Ego affatim hauſi è fonte 5. Scoti. AL. Non ille fons eſt Muſarum, ſed lacus ranarum. BA. Non potes efficere, ut & ipſe videam hoc ſpectaculi? AL. Poſſem, ſiquidem adeſſet laurus: nam liquor è fonte limpido, ramo lauri adſperſus, oculos reddit hujuſmodi ſpectaculorum perſpicaces. BA. Ecce laurus: ecce fonticulus. AL. Commodum profecto. EV. Aſperge. AL. Intende: videſne? BA. Quantum antea. Aſperge rurſus. AL. Jamne vides? BA. Tantundem. Aſperge copioſius. AL. Jam vides, opinor. BA. Imo vix te video. AL. Miſer, quam penitus oculos tuos obſedit τὸ σκότος! Hæc ars vel aurigæ da-

1. Donato, mira ſubito accipientis interjectio eſt, habet quippe in ſe affectum verbi miror.

2. Id eſt, furiæ: erant enim Deæ habentes vim nocendi & per intemperantiam ſæviendi.

3. Nempe Aglaia, Thalia, Euphroſyne, Jovis & Eurynomes filiæ. Tres finguntur, quod una beneficium det altera accipiat, tertia reddat.

4. Fons hic Hippocrene, in Bœotiâ non procul ab Helicone monte, quem Poëtæ ungulâ Pegaſi equi alati factum fuiſſe fabulantur.

5. Duplex ſenſus eſt in voce Scoti vel enim ut hoc loco, proprium eſt, deſignans Joannem Duns Scotum: cujus Philoſophia ſpinis triciſque ſubtilitatum referta, multis tenebris orbem involvit: vel appellativum, ut paulo poſt, & ſignificat tenebras: Σκότος enim Græcis caligo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

reticulos. Verum non eſt quod crucieris: præterit fortaſſe non videre, ne tali præmihi videas Muſas, quali Actæon 1. vidit Dianam. Periculum enim eſſet, ne te vertam in hiſtricem 2. aut aprum ſilveſtrem, aut porcum, aut camelum, aut ranam, aut graculum Efficiem tamen ut audias, modo obſtrepas. Jam huc deflectunt viam: occramus. Χαίρετε 3. πελαπόθητοι θεαί. MU. Καὶ 4. σὺ μάλα χαῖρε φιλόμȣσε. AL. Quid vellicas? BA. Non præſtas quod promittas. AL. An non audis? BA. Audio, velut 5. aſinus lyram. AL. Loquar igitur Latine. Quonam eſt iter tam cultis, tamque comibus? Num inviſitis Lovanienſim 6. Academiam? MV. Bona verba. AL. Quam ob rem? MV. Quis nunc illic nobis locus, ubi porci obgrunniunt, obrudunt aſini, oblatiunt 7. cameli, obſtrepunt 8. graculi, obgarriunt 9. picæ? AL. Atqui ſunt 10. & illic quibus veſtrum numen eſt venerandum. MV. Scimus; eoque poſt annos aliquot illic commigrabimus. Nondum revoluta fatorum periodus 11. diem illum fatalem advexit. Erit enim qui illic nobis amœ-

1. Actæon Ariſtæi & Autonoës filius, qui cum in valle Garganoë caſu Dianam nudam conſpexiſſet, in cervum verſus à canibus dilaniatus eſt. Ovidius: *Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam: Præda ſuis canibus non minus ille fuit.*

2. Hiſtrix, ſpinoſum animal, quod ſpinas ejaculatur.

3. Id eſt, Avete optatiſſimæ deæ.

4. Id eſt, & tu ſalve multum. Muſarum amator.

5. Ὄνος λύρας dicitur in eos, qui propter imperitiam nullo ſunt judicio: ut & qui indecore tentant artificium, à quo natura abhorret. 6. Guicciardino teſte, conditum hoc Gymnaſium anno vigeſimo ſexto ſæculi decimi quarti, precibus Belgicæ nobilitatis à Joanne Quarto Brabantiæ Duce: qui doctiſſimis viris undecunque magno ſumptu convocatis id inſtruxit, & perpetuo cenſu, multiſque privilegiis, à Martino quinto Pontifice approbatis, donavit. 7. Blaterare proprie eſt camelorum. 8. Graculus avis eſt ineptæ moleſtæque garrulitatis. 9. Quemadmodum rudere aſinorum, grunnire porcorum, blactire camelorum, ſtrepere graculorum & anſerum, garrire picarum eſt. 10. Vixerunt enim circa id tempus in Lovanienſi Academia illuſtres eruditione viri Elbertus Leoninus, Joannes Wameſius, Gemma Friſius & Cornelius Valerius. Exceptis verò adhuc paucis longa barbaries Athenæum hoc cum ſuis Magiſtris Noſtris & Magiſtris noſtrandis obſederat. 11. Περίοδος circuitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

num exſtruet domicilium, vel templum potius, quo vix alibi magnificentius ac ſanctius. AL. Non eſt fas ſcire quisnam tantum decus invecturus ſit noſtræ ditioni? MV Tibi fas eſt, noſtrorum ſacrorum myſtæ 1. Non dubium eſt, quin tibi totum ſit toto orbe celebre Buſlidanorum nomen. FL. Heroicum genus nominaſti, & ornandis ſummorum principum aulis natum. Quis enim non veneratur magnum illum Franciſcum Buſlidium Beſontinæ eccleſiæ præſulem, qui unus non unum 2. Neſtorem præſtitit Philippo 3. maximi Maximiliani filio, Caroli, qui major 4. futurus eſt, patri? MV. O felices nos, niſi fata virum illum terris invidiſſent! Quantus erat ille 5. Mœcenas honeſtorum ſtudiorum, quam candidus fautor ingeniorum! Sed reliquit fratres duos, Ægidium, admirabili judicio prudentiaque virum, & Hieronymum. AL. Hieronymum novimus, omni litterarum genere perpolitum, omni virtutum genere decoratum. MV. Nec eum fata longævum eſſe patientur, tametſi nemo dignior eſt immortalitate. AL. Vnde iſta noſtis? MV. Apollo nobis denatravit. AL. Quænam eſt iſta fatorum

1. Myſtæ, qui ſacris initiati ſunt: à verbo quod ipſum à ſilentio dictum eſt.

2. Proprium hic per antonomaſiam pro appellativo: Neſtor pro prudenti, fido & facundo: talis quippe fuit Nelei & Chloridis filius, qui ad tertiam hominis ætatem perveniens tantâ dexteritate ingenii & eloquio valebat ut Agamemnon profiteretur ſe brevi capturum Trojam ſi decem Neſtores contigiſſent. 3. Eſt hic Philippus vigeſimus nonus Hollandiæ Comes, filius Maximiliani Cæſaris & Mariæ, Caroli Bellicoſi filiæ. In Hiſpania Joannam Ferdinandi Regis filiam uxorem duxit: & ita jure Matrimonii regni Hiſpanici adminiſtrationem adeptus, anno ſexto decimi quinti ſæculi in Civitate Burgenſi obiit: relictis duobus filiis Carolo & Ferdinando & quatuor filiabus. 4. Recte major: utpote qui hæres paternarum ditionum, tot regnorum, ducatuum comitatuum & dominiorum, inſuper in Cæſarem Romanum eſt electus. Maximis victoriis clarus deceſſit, abdicato ante imperio, in Hieronymiani ordinis Monaſterio, ſæculi decimi quinti anno quinquageſimo octavo. 5. Mecænas per antonomaſian pro ſtudiorum fautore, doctorumque patrono.

invi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…a , ut optima quæque 1. protinus ſub-…unt ? MV. Id quidem non eſt hujus tem-…philoſophari : ſed Hieronymus 2. heic …ma cum laude moriens, univerſas opes …deſtinabit inſtituendo 3. Lovanii colle-…in quo gratis & publicitus tres lin-…eruditiſſimi viri profitebuntur. Ea res …mum ornamentum adjunget & ſtu-…& Caroli gloriæ. Tum non illibenter …bimur Lovanii. AL. Quo nunc igitur …ter? MV. Antverpiam. AL. Muſæ & Gra-…d mercatum ? MV. Nequaquam; imo ad …as. AL. Quid virginibus cum nuptiis ? …Ad tales nuptias non eſt indecorum …irgines. AL. Quas igitur nuptias nar-… MV. Sanctas, puras, caſtas, ad quas non …ret ipſam adire Palladem ; & arbi-…dfuturam. AL. Non eſt fas ſcire ſpon-…men & ſponſæ? MV. Arbitror tibi non …num eſſe candidiſſimum illum juve-… & omnibus politioris litteraturæ de-… expolitiſſimum , Petrum Ægidium. … Gemmam nominaſti , non hominem. … Ei nubet Cornelia , virguncula vel … digna Apolline. AL. Ille quidem ve-…ultor eximius à teneris annis fuit. … Huic igitur canemus epithalamium. … Et ſaltabunt 4. Gratiæ ? MV. Non modo …unt , verum etiam duo candidiſſima …ra indiſſolubilibus 5. mutuæ benevo-

1. Ethnicismum redolent Ovidii verſus, huc quoquo modo ſpectantes.
Cum rapiant mala fata bonos: (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſè putare Deos.
Vive pius, moriere tamen; cole ſacra, colentem
Mors tamen à templis ad cava buſta trahet.

2. Hieronymus hic Buſlidius in oppido Arlunenſi, vulgo Arlon, ducatus Lucemburgici natus eſt.

3. Præter celeberrimum omnium artium & facultatum Lovanii …upra viginti præclara collegia à diverſis illuſtri famâ viris, …s legibus inſtituta. Excellunt autem inter hæc Pædagogia … Caſtri, Porci, Falconis, ubi philoſophiam ſtudioſi docen-…. Nec cedit his Collegium Trilingue, ita dictum quod pecu-… in tribus primariis linguis Latina, Græca & Hebraica inſti-…r, ab Hieronymo Buſlidio inſtitutum. 4. Finguntur Gratiæ …s ſaltationis peritæ. Hinc Horatius: *Gratia cum Nymphis ge…que Sororibus audet Ducere nuda choros.* 5. Rectè: hinc & ip…onnexæ & inſolubiles inter ſe dicuntur: perpetuaque amici-…dera pangere.

lentiæ

lentiæ nodis copulabunt, ut nihil unquam inter illos poſſit incidere vel iræ, vel tædii. Illa perpetuum nihil audiet, niſi, Mea lux: ille viciſſim nihil, niſi, Anime mi. Atque huic jucunditati ne ſenectus quidem quidquam detrahet, imo potius adjunget aliquid. AL. Demirarer, ſi, qui ſic vivunt, poſſint ſeneſcere. MV. Recte mones: nam maturitas erit potius, quam ſenectus. AL. Atqui novi permultos, quibus intra menſes treis, iſtæ verborum blanditiæ longe in diverſum verſæ ſunt, & in convivio pro lepidis jocis volitabant 1. diſci & 2. quadrulæ: Maritus pro, Anime mi, audiebat, Fungus, lagena, ſpongia: uxor, 3. Scropha, Acco 4. vomica 5. MV. Vera prædicas: ſed iſtiuſmodi nuptiæ Gratiis iratis coierant; heic perpetuo morum jucunditas alet mutuam benevolentiam. AL. Narras tu quidem raram matrimonii felicitatem. MV. Tam raras virtutes rara decet felicitas. AL. Quid? coibunt nuptiæ abſque 6. Junone & 7. Venere? MV. Juno quidem non aderit, rixoſa Dea, & cui raro bene convenit 8. cum ſuo Jove. Ne Venus quidem illa 9. terreſtris & ebrioſa, verum altera illa cœleſtis, quæ conciliat formas animorum. AL. Proinde ſterile matrimonium mihi narras. MV. Nequaquam; imo feliciſſime fœcundum. AL. Quid illa cœleſtis gignit, niſi animos? MV. Imo addit & corpora, ſed ipſis animis morigera, perinde quaſi gemmeo myrothecio 10. indas

1. Vaſa in quibus cibaria apponuntur. 2. Parvæ quadrulæ. Sunt autem vaſcula quatuor angulorum, ubi inciſa reponuntur opſonia. 3. Scropha vel ſcrofa γρωνὰς Græcis, γρομφὰς Suidæ, ſus fœmina, quæ fætus cauſa alitur: Columella ait: Scrofæ probantur longiſſimi ſtatus, ut ſint reliquis membris ſimiles verribus. 4. Acco, mulier ob ſtultitiam nobilis. 5. Vomica, ulcus: ſic appellamus nobis moleſtos. 6. Juno enim nubentibus præeſſe credita, unde & pronuba dicta. 7. Venus quippe amorum, pulchritudinum & deliciarum Dea: ita nominata, teſte Cicerone, quod ad omnia veniat. 8. Conſulantur poëtarum fabulæ: ubi Juno Zelotypa magnos identidem Jovi tumultus excitat. 9. Alluſit ad hoc quod Socrates apud Platonem facit duas Veneres, & duos Cupidines. 10. Myrothecion, vaſculum unguentarium.

opobal-

balſamum 1. AL. Vbinam eſt ea?
En tibi procul adventat. AL. Video :
m immortalem, qui fulgor, quæ for-
majeſtas! ad hanc quidem altera Ve-
invenuſta eſt. MV. Vides quam mode-
Cupidines, nequaquam cæci, quem-
modum illi, quibus altera dementat ani-
s mortalium, ſed oculatiſſimi : nec ha-
t inſanas faces, ſed ignes placidiſſimos;
habent plumbeas cuſpides, quibus im-
tunt odium amantis, ac miſeros ani-
s amore non mutuo diſcruciant. AL.
e matrem referunt. O felicem illam
num, & ſuperis egregie caram! Cæte-
licetne audire epithalamium carmen,
d illi deſtinaſtis? MV. Imo rogamus, ut
at audire.

1. Opobalſamum ſuccus balſami, qui ſcilicet ex balſamo manat.

CLIO.

dida laurigero nubit Cornelia Petro,
uſpiciis adſint numina dextra bonis.

MELPOMENE.

tingat illis turturum 2. concordia,
icula 3. vivacitas.

THALIA.

caritate 4. Gracchum Tiberium præceſſerit,
ſua vitam antepoſuit conjugis Cornelia.

2. Eſt in hac ave ſingulare ſtudium mutui amoris & caſtitatis : unde & offerebatur ſacrificium

erpera. Vni nubit turtur, & cum ſuo compare ſine intermiſ-
: ſobolem gignit. Amiſsâ conjuge non ducit aliam, ſed ſolita-
miſere gemit, & bibiturus aquam prius turbat. Hinc factum
l olim in nuptiis turturum concordiam precabantur. 3. Non
um quod maſculus & fœmina ex cornicibus ſummam alerent
ordiam, cornicum quondam in nuptiis meminerunt : ſed etiam
ter vivacitatem. Plutarcho quippe & Heſiodo teſtibus (quam-
n id vix credibile ad nongentos pervenirent annos. 4. Verba
rii Maximi ſunt : Tiberius Gracchus anguibus domi ſuæ mare
emina apprehenſis, certior factus ab aruſpice, mare dimiſſo
i ejus; fœminâ ipſi celerem obitum inſtare : ſalutarem conjugi
us, quam ſibi partem augurii ſecutus, marem necari, fæminam
itti juſſit: ſuſtinuitque in conſpectu ſuo ſe ipſum interitu ſer-
tis occidi.

EUTERPE.

Illa caritate ſuperet 1. conjugem Admeti ducis,
Quæ volens mortem mariti morte mutavit ſua.

1. Alceſte uxor Regis Admeti Theſſalorum: quæ promtiſſimè ſe morti obtulit: cum ægrotante marito ab oraculo reſponſum eſſet relatum, brevi illum moriturum, niſi quis amicorum pro eo moreretur. Exſtat de hac Alceſte Euripidis tragœdia.

TERPSICHORE.

Ille non flagret leviore flamma,
Attamen fato meliore, quam olim
Plancius 2, rapta ſocia gravatus
Eſſe ſuperſtes.

ERATO.

Illa non flagret leviore flamma,
Attamen longe meliore fato.
Caſta quam ſanctum deamavit olim
3. Porcia Brutum.

CALLIOPE.

Sponſum moribus undiquaque ſanctis
Nec Naſica 4. probatus antecellat.

URANIA.

Uxor moribus undiquaque caſtis
Vincat 5. Sulpitiam Paterculanam.

POLYHYMNIA.

Laudetur ſimili prole puerpera,
Accreſcat domui res ſimul & decus,
Sed livore vacet, ſi fieri poteſt,
Factis egregiis debita gloria.

2. M. Plautius (ita enim nomen colligit Valerius, non Plantius) cum ſenatus imperio claſſem ſociorum, ſexaginta navium in Aſiam reduceret, Tarentumque appuliſſet, atque ibi uxor ejus Oreſtilla, quæ illic eum proſecuta fuerat, morbo preſſa deceſſiſſet, funerata ea atque in rogum impoſita, inter officium ungendi & oſculandi ſtricto ferro incubuit. Quem amici, ſicut erat, togatum & calceatum corpori conjugis junxerunt: ac deinde ſubjectis facibus utrumque una cremarunt. 3. Porcia hæc Catonis filia, cum apud Philippos victum & interemptum virum Brutum cognoſceret, quia ferrum non dabatur, ardentes ore carbones hauſit & ſe ſuffocavit. 4. Hic eſt ille Scipio Naſica, qui à Senatu vir optimus judicatus: matrem Deum primitus advectam hoſpitio excepit. Quanquam autem præcipuas dignitates & munia obiiſſet, nihil tamen ſupererat, unde mortuus tumulo mandaretur. 5. Sulpitia Paterculi filia, uxor Fulvii Flacci, quæ ob pudicitiam è centum matronis lecta fuit ad dedicandum Romæ Veneris ſimulacrum. Meminit T. Livius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

L. Prorſus inviderem illi Petro Ægidio, iſi tantus eſſet hominis candor, ut ipſe emini poſſit invidere. MV. Sed jam temus eſt, ut cœptum carpamus iter. AL. Nunuid eſt quod interim velitis renuntiari ovanium? MV. Ut noſtro nomine ſalutes micos omnes candidos, ac noſtri ſtudioos, ſed præ cæteris vetuſtiſſimum noſtri hori cultorem Joannem Paludanum, Joocum Gaverium, Martinum Dorpium, & oannem Borſalum. AL. Id quidem fiet digenter: Quid cæteris? MV. Dicam in auem. AL. Res 1. non eſt magni ſumtus: itaue fiet quam primum.

1. Videtur hoc dictum in aurem, ut ſuſpendant ſeſe.

2. EXORCISMUS, ſive SPECTRUM.

THOMAS, ANSELMUS.

TH. Quid eſt bonæ rei, quod tecum rides tam ſuaviter, quaſi theſaurum nactus ſis? AN. Non procul aberrat à ſcopo tua divinatio. TH. At non imparties ſodali quidquid iſtuc eſt boni? AN. Imo jam dudum optabam mihi dari quempiam, in cujus ſinum effunderem hoc meum gaudium TH. Age igitur, imparti. AN. Audivi modo fabulam lepidiſſimam, quam jures eſſe comicum figmentum, niſi mihi locus, perſonæ, totaque res eſſet tam nota, quam tu notus es mihi. TH. Audire geſtio. AN. Noſtine Polum

2. Ἐξορκισμὸς vulgo conjuratio, quâ obteſtatione nominis divini dæmonia ejiciuntur. Inde & exorciſtæ: quales fuerunt cum impoſtores illi Judæi, de quibus Act. 19. 13. Tum qui in primâ Chriſtianorum eccleſiâ dono miraculorum pollentes, ad Chriſtianiſmi confirmationem, manus impoſitione energumenos à diabolis liberabant. Hodie apud Pontificios exorciſtæ peculiarem eccleſiaſticum ordinem conſtituunt: Quamvis certum ſit falſo illos hoc exorcizandi dono, quod cum extraordinariis miraculorum donis in primitiva eccleſia dudum deſiit, tantopere gloriari. Præterea ſi detur illos verè dæmones ejicere: ubi virtus & autoritas à Deo collata. Eo etiam magis fucus hic detegitur; quod, ut ipſi confitentur, nihil præſtant, orthodoxæ religionis quopiam præſente: cum olim in præſentia paganorum, teſte Arnobio, veteres expellerent Diabolos.

Fauni generum? TH. Maxime. AN. Is eſt & auctor, & actor hujus fabulæ. TH. Facile crediderim. Nam ille vel abſque 1. perſona poſſit quamvis agere fabulam. AN. Sic eſt. Noſti, opinor, & prædium quod habet non ita procul à Londino? TH. Phy: non ſemel illic compotavimus. AN. Agnoſcis igitur viam utrinque arboribus pari digeſtis intervallo ſeptam. TH. Ad lævam ædium partem, altero fere baliſtæ 2. jactu. AN. Tenes. Alterum viæ latus habet alveum ſiccum, dumis ac vepribus obſitum: è ponticulo iter eſt in apertam planiciem. TH. Memini. AN. Jampridem vagabatur rumor, ac fabula per ejus loci ruſticos, juxta ponticulum hunc obverſari ſpectrum 3. quoddam, cujus ſubinde exaudirentur miſerandi ejulatus: ſuſpicabantur animam eſſe cujuſpiam, quæ diris cruciatibus torqueretur. TH. Quis auctor erat iſtius rumoris? AN. Quis, niſi Polus? Hoc prooemium 4. præſtruxerat ſuæ fabulæ. TH. Quid iſti venit in mentem, ut iſta confingeret? AN. Neſcio; niſi quia ſic eſt hominis ingenium; gaudet hujuſmodi commentis ludere ſtultitiam populi. Dicam quid nuper deſignarit hujus generis. Simul equitabamus aliquam multi 5. Richemondam, inter quos erant quos

1. In ſcenâ perſonas nuncupamus: qui modo Regio, ſubditi, liberi aut ſervi veſtibus ornati, eorundem mores & geſtus exprimunt.

2. Baliſta vel potius balliſta, à βάλλω jacio, inſtrumentum bellicum, quo ſaxa vel tela mittuntur.

3. Bellarminus, inter rationes quibus confictum ſuum purgatorium aſtruat, quarto loco conſtituit apparitiones animorum, quæ ſe in purgatorio eſſe renunciaverunt, & opem à vivis implorarunt. Egregie illi reſpondet Gregorius Nyſſemus: Non ea inquit mortuorum natura eſt, ut oculis conſpici & per ſe monere mortales queant. 3. Latinis exordium ſeu præfatio, ex πρὸ & οἴμη. Proprie autem quod præcinebatur à citharædis certamen inituris. 4. Deſignat autor primariam urbem comitatus Richmond-ſchire, qui pars Eboracenſis agri, ſolſtitialem occaſum ſpectantis. Oppidum autem ipſum exiguo mœnium circuitu incluſum, ſed productis ad tres portas ſuburbiis ſatis frequens, ab Uro flumine perfunditur. Nomen factum à Caſtro, quod Alanus Britanniæ Armoricæ Comes exſtruxerat. Alioquin & Richemond regia eſt, quæ prius *Shene* dicta, poſtea ab Henrico VII. novam cognominationem adepta eſt: utpote qui privatus Richmondiæ Comitatus titulum geſſerat, eandem ex cineribus auguſtiori formâ reædificavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

diceres cordatos homines. Cœlum erat ire ſerenum, nec ulla uſquam nubecula ffuſcatum. Ibi Polus intentis in cœlum olis, ſignavit totam faciem ac ſcapulas imane crucis; & vultu ad ſtuporem compoto, ita ſecum: Deum immortalem, quid go video? Rogantibus qui proxime equibant, quid videret, rurſus obſignans ſe najore cruce: Avertat, inquit, clemenſſimus Deus hoc oſtentum. Cum inſtaent aviditate cognoſcendi, ille defixis in œlum oculis, ac digito commonſtrans œli locum, Nonne, inquit, videtis illic nmanem draconem, igneis armatum corribus, cauda in circulum retorta? Cum egarent ſe videre, atque ille juſſiſſet, oculos intenderent, ac locum ſubinde commonſtraret, tandem unus quiſpiam, ne ideretur parum oculatus, affirmavit ſe uoque videre. Hunc imitatus eſt unus em atque alter: pudebat enim non videe quod tam eſſet perſpicuum. Quid mulis? Intra triduum rumor hic totam Anliam pervaſerat, tale portentum appauiſſe. Mirum autem, quantum 1. fama populari addidit fabulæ. Nec deerant qui, quid ſibi vellet oſtentum, interpretarentur . ſerio. Horum ſtultitia ille qui commenus fuerat argumentum, magna cum voluptate fruebatur. TH. Agnoſco hominis ingenium. Sed redi ad ſpectrum. AN. Interea commodum divertit ad Polum Faunus qui-

1. *Fama malum, quo non aliud velocius ullum: Mobilitate viget vireſque acquirit eundo.* Et poſt egregiam ejuſdem deſcriptionem ſubjungit tandem Virgilius: *Tam ficti pravique tenax quam nuncia veri.* 2. Narrat Varrerius ſimile figmentum Hermici Cajadi, qui Latinis carminibus commentus Sibyllinam vaticinationem, in columnis marmoreis inciſam, quas data opera detruncatas defodit. Poſtmodo autem inventæ totum orbem in admirationem traxerunt, & doctorum etiam ingenia commentationibus aſſarunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dam ſacerdos, ex eorum genere quibus non ſatis eſt appellari Latine regulares, niſi 1. Græce cognomen idem accinatur, parochus vici illic alicunde vicini. Is ſibi non vulgariter videbatur ſapere, præſertim in rebus ſacris. TH. Intelligo; repertus eſt actor fabulæ. AN. Super cœnam ortus eſt ſermo de rumore ſpectri. Cum Polus ſentiret Fauno rumorem hunc non ſolum auditum eſſe, verum etiam creditum, cœpit hominem obteſtari, vir doctus ac pius ſuccurreret animulæ tam dira patienti: & ſi quid dubitas, inquit, explora rem, obambula ad decimam juxta ponticulum illum, & audies miſerum ejulatum: adjunge tibi quem voles comitem; ita & tutior audies, & certius. TH. Quid deinde? AN. Cœna peracta Polus ex more abit venatum, aut aucupatum. Faunus obambulans cum jam tenebræ ſuſtuliſſent certum de rebus judicium, tandem audit miſerandos gemitus: hos Polus artifex mire effingebat, abditus illic in vepreto, adhibita ad id olla fictili: quo vox è cavo reddita lugubrius quiddam ſonaret. TH. Hæc fabula, ut video, vincit phaſma 2. Menandri 3. AN. Magis iſtuc dices, ſi totam audieris. Faunus domum ſe

1. Ludit: alioqui canonici non dicuntur à regula, ſed à præbenda quam nunc vocant: nam canon aliquando eſt certus cibi potuſve modus, qui dabatur militibus.

2. Donati verba ſunt: Phaſma eſt nomen fabulæ Menandri in qua noverca ſuperducta adoleſcenti, virginem quam ex vicino quodam conceperat, furtim eductam, cum haberet in latebris apud vicinum proximum, hoc modo ſecum habebat aſſidue nullo conſcio. Parietem qui medius inter domum mariti & vicini fuerat, ita perfodit, ut in ipſo tranſitu ſacrum locum eſſe ſimularet. Cumque tranſitum intenderet ſertis & fronde fœlici, rem divinam ſæpe faciens, evocabat ad ſe virginem. Quod cum animadvertiſſet adoleſcens, primum aſpectu pulchræ virginis, velut numinis viſu perculſus, exhorruit: unde Phaſma eſt nomen fabulæ. Deinde paulatim re cognita exarſit in amorem puellæ: ita ut remedium tantæ cupiditatis, niſi ex nuptiis non reperiretur. Ita ex commodo matris ac virginis & ex voto amatoris conſenſuque patris, nuptiarum celebratione finem accipit fabula. 3. Menander hic Athenienſis, divino ingenio, octuaginta comœdiarum ſcriptor, teſte Suida.

rece-

cepit, narrare cupiens quid audiſſet. Po-
s alia via compendiaria jam anteverterat.
i Faunus narrat Polo, quod erat actum,
aliquid etiam affingit, quo res eſſet ad-
irabilior. TH. Poterat interim Polus te-
re riſum? AN, Illene? Vultum habet in
anu. Dixiſſes rem ſerio agi. Tandem Fau-
s, vehementer obteſtante Polo, ſuſce-
t negotium 1. exorciſmi, ac totam eam
ctem agit inſomnem, dum diſpicit qui-
s modis rem aggrederetur tuto: nam
i quoque miſere metuebat. Primum ita-
e congeſti ſunt exorciſmi efficaciſſimi, &
diti novi nonnulli per viſcera beatæ Ma-
e, per oſſa beatæ Werenfridæ. Deinde
lectus eſt locus in planitie vicina vepreto,
de vox exaudiebatur: circumductus eſt
culus 2. ſatis amplus, qui crebras habe-
t cruces, variaſque notulas. Hæc omnia
ragebantur verbis conceptis. Adhibitum
vas ingens plenum aquæ conſecratæ.
dita eſt in collum ſacra ſtola, quam vo-
nt, unde pendebat initium Euangelii ſe-
ndum 3. Joannem. In loculis habebat ce-
lam, à Romano pontifice quotannis con-
rari ſolitam, quæ vulgo dicitur Agnus
i. His armis olim ſe muniebant adver-
noxios dæmones, prius quam illis Fran-
ci 4. cuculla cœpit eſſe formidabilis. Hæc
nnia procurata ſunt, ne, ſi ſpiritus malus

1. Faunus hic ſub perſona exorciſtæ introducitur: officium illius juxta Pontificios, exorciſmos eccleſiæ legere ſuper energumenos, & eo modo præparare illos, ut ſacrificii divini participes fiant. Hic & in alium finem exorcizat.

2. Eodem modo hodieque & olim magi & ſagæ Diabolum adjurant: utpote circum ſe circulum in ambitu variorum monſtrorum oſſibus & niis obſeptum, deſcribunt, & conceptis verbis Dæmonum auium implorant. 3. Et hic exorciſtæ Romanenſes magorum pias ceremonias imitantur: illi enim in multis ſuis impoſturis ncipium Euangelii Joannis adhibent. 4. Salsè ridet autor ſuſtitioſam Papicolarum veſaniam, cum aquis ſuis luſtralibus, nis Dei, circulo crucibus circumſepto ſimilibuſque manifeſte piis quiſquiliis. Quantum autem ſanctitatis, quantum virium verſus Diabolorum inſultus cucullæ Franciſcani inhæreat, jam e demonſtratum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

eſſet, impetum faceret in exorciſtam. Nec tamen auſus eſt ſe ſolum huic circulo committere: ſed decretum eſt, adhibendum eſſe ſacerdotem alterum. Ibi Polus metuens, ne, ſi naſutior adjunctus fuiſſet, proderetur fabulæ myſterium, adjungit parochum quendam ex vicinia, cui rem totam aperit: ſic enim poſtulabat actio fabulæ; & erat is qui à tali ludo non adhorreret. Poſtridie rebus omnibus rite præparatis, ſub horam decimam Faunus cum parocho circulum ingreditur. Polus, qui præceſſerat, è vepreto gemit miſerabiliter. Faunus auſpicatur 1. exorciſmum. Interim Polus clam per tenebras ſubducit ſe in villam proximam. Illinc adducit aliam perſonam fabulæ: nec enim poterat niſi per multos agi. TH. Quid faciunt? AN. Conſcendunt equos nigros, ignem occultum ſecum ferunt. Ubi non procul abeſſent à circulo, ignem oſtentant, quo metu Faunum abigerent è circulo. TH. Quantum operæ ſumſit Polus ille, ut falleret! AN. Sic eſt homo. Verum ea res propemodum peſſime ceſſerat illis. TH. Quî ſic? AN. Nam equi ſubito prolato igne conſternati parum abfuit quin & ſe præcipitarent, & ſeſſores. Habes primum actum 2. fabulæ. Ubi reditum eſt in colloquium, Polus velut ignarus omnium, rogat quid eſſet actum. Ibi Faunus narrat ſibi conſpectos duos teterrimos 3 cacodæmones, in nigris equis, oculis igneis, ac naribus ſpirantes ignem; qui tentaſſent ingredi circulum, verum efficacibus verbis abactos in

1. Alfonſo de Caſtro Exorciſmus Pontificius eſt invocatio divini nominis, quæ fit ſuper energumenos, adjurando ſpiritum immundum per virtutem divinam, ut egrediatur ab iis.

2. Habet autem actus quinque, ſecundum illud: *Neve minor quinto neu ſit productior actu Fabula.*

3. Quandoquidem Δαίμων Deus vel Dea, ut & genius vel angelus, hinc differentiæ cauſa additur epitethon ἀγαθȣ̃ vel κακȣ̃. Imo &, ut hoc loco, unicâ voce effertur, κακοδαίμων, diabolus, malus genius.

ma-

alam rem. His rebus cum accreviſſet
nimus Fauno, poſtero die ſummo cum
paratu rediit in circulum: cumque diu
ultis obteſtationibus provocaſſet ſpe-
rum, Polus rurſum cum collega ſuo pro-
l oſtendit ſeſe ex equis atris horrendo
emitu, quaſi cuperent irrumpere in cir-
lum. TH. Nihil habebant ignis? AN.
hil; nam id male ceſſerat. Sed audi aliud
mmentum. Ducebant longum funem:
leviter per humum tracto dum hinc at-
e hinc uterque ſe proripit, velut abacti
orciſmis Fauni, ſacerdotem utrumque
a cum vaſe quod habebant aquæ ſacræ
enum, provolvunt in terram. TH. Hoc
æmii tulit pro ſua actione parochus? AN.
lit: & tamen maluit hoc perpeti, quam
ſerere cœptam fabulam. His ita geſtis,
i reditum eſt ad colloquium, deprædi-
: apud Polum Faunus, quanto fuiſſet in
riculo, & quam fortiter utrumque ca-
dæmonem ſuis verbis profligaſſet: jam-
e certam conceperat fiduciam, nullum
e tam noxium aut impudentem dæmo-
m, qui poſſet in circulum irrumpere.
. Faunus ille non multum abeſt à fatuo.
. Nihil adhuc audiſti. Hucuſque progreſ-
fabula, commodum ſupervenit Poli ge-
r: nam ejus filiam duxerat natu maxi-
m, juvenis, ut ſcis, ingenio mire feſti-
. TH. Scio: nec abhorrens ab hujuſmo-
jocis. AN. Abhorrens? Nullum ille va-
monium 1. non deſereret, ſi talis vel
ectanda, vel agenda eſſet fabula. Huic
er rem omnem denarrat; atque illi de-
gat partes, ut animam agat. Sumit orna-

1. Olim turpe & damnoſum vadimonium deſerere, nec excuſabatur vadimonii promiſſor niſi ob cauſas egregiè graves. Etiam de re maximi momenti dicebatur dignum ob quod vadimonium deſeratur.

tum, ac lubens; convolvit ſe linteo, quemadmodum apud nos ſolent funera: habet prunam vivam in teſta; quæ per linteum reddebat ſpeciem incendii. Sub noctem itum eſt ad locum, ubi hæc agebatur fabula. Audiuntur miri gemitus. Faunus expedit exorciſmos omnes. Tandem procul inter vepretum oſtendit 1. ſeſe anima, ſubinde oſtentans ignem, ac miſere ſuſpirans. Hanc cum Faunus obteſtaretur, ut eloqueretur quiſnam eſſet, ſubito proſiliit è vepreto Polus ornatu cacodæmonis, fictoque fremitu: Nihil, inquit, tibi juris eſt in hanc animam; mea eſt: ac ſubinde procurrit uſque ad oram circuli, velut impetum facturus in exorciſtam; moxque velut ſubmotus verbis exorciſmi, & vi aquæ ſacræ, quam illi multam aſperſit, retroceſſit. Tandem abacto pædagogo 2. dæmone, naſcitur dialogiſmus 3. Fauni cum anima. Percunctanti, & obteſtanti, reſpondit ſe eſſe animam hominis Chriſtiani. Rogata, quo nomine vocaretur, reſpondit; Faunus, inquit, idem mihi nomen eſt. Jamque ex communi nomine res cœpit illi magis eſſe cordi, ut Faunus Faunum liberaret. Cum Faunus, multa percunctaretur, ne diutina confabulatio proderet fucum, ſubducebat ſeſe anima, negans ſibi fas eſſe diutius colloqui, quod tempus urgeret, quo cogeretur

1. De apparitionibus & regreſſu animarum mira nugantur Papicolæ, nec inter ſe conveniunt ipſi. Bellarminus ſuper hac re tres quæſtiones movet, quas ſuo more ſolvit. Subjungit autem ex inferno limboque puerorum non dari regreſſum, ſed ex purgatorio quidem limboque patrum. Habemus enim hic teſtimonia graviſſimorum autorum: ita ut impudentiſſimum ſit dicere apparitiones animarum eſſe Dæmonum fingentium ſe eſſe animas de purgatorio exeuntes & ſuffragia poſtulantes. Ita ſonent ejus verba. 2. Qui ſervabat animam, nec ab ea diſcedebat. Sic Terentius vocat Phædriam puellæ pædagogum. 3. Διαλογισμὸς Rufiniano ſchema διανοίας, quum quis ſecum rem quampiam volutans, tanquam cum altero colloquens, interrogat & reſpondet. Hic & pro dialogo ſeu ſermocinatione, interrogationem reſponſionemque continente.

abire,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

re, quo liberet dæmoni: pollicita tamen ſeſe poſtridie rediturum hora qua fas et. Rurſus convenitur in ædibus Poli, choragus 1. erat fabulæ. Ibi denarrat orciſta quid eſſet geſtum, nonnulla etiam mentiens, quæ ſibi tamen perſuadebat vera. Adeo favebat negotio quod agetur. Jam hoc compertum erat, ſcilicet, nimam eſſe Chriſtianam, quæ ſub inclementiſſimo dæmone diris cruciatibus vexetur. Huc omnis conatus intenditur. rum in exorciſmo proximo ridiculum ddam accidit. TH. Obſecro, quidnam? Cum Faunus evocaſſet 2. animam, Poqui dæmonem agebat, prorſus ſic aſſi, quaſi intra circulum irrupturus: cum contra Faunus pugnaret exorciſmis, ltamque vim aquæ aſpergeret, tandem lamat dæmon, ſe ne pili quidem facere omnia: Rem, inquit, habuiſti cum lla; mei juris es. Id cum Polus joco eret, tamen forte fortuna verum dixiſiſus eſt: nam exorciſta hoc dicto tactus, o recepit ſe in centrum circuli, & ne quid 3. immuſſavit in aurem parocho. Polus ſentiens, recepit ſeſe, ne quid liret, quod 4. audire fas non eſſet. TH.

1. Choragus, qui producit ac reducit perſonas in fabulis, quaſi præfectus fabulæ.

2. Autor quæſtionum ad Antiochum, quæ Athanaſio tribuuntur, non tantum abſolute negat animarum apparitiones, ſed & rationes exhibet cur non appareant. Opponantur ipſiſſima verba Bellarmino jam jam allegato: Numquid ergo ſcire poſſumus, quare non permiſerit s, animam alicujus eorum qui è vivis deceſſerunt, ad nos redi- enarrare, qualisne rerum apud inferos ſtatus & qualis ibi ſit ſſitas? Reſpondet autem. Multa inde deceptio in hac vita etur: multi enim ex Dæmonibus transformari poſſent in for- hominum defunctorum & dicerent ſe à mortuis reſurrexiſſe, multas ementitas res ac dogmata, de eis quæ ibi fiunt, poſſent r nos ſpargere ad noſtri ſeductionem & perditionem. Et ſenus: Non ea eſt animarum jam natura, ut oculis conſpici int.

3. Nempe confeſſionem auricularem, ut abſolveretur à cri- e cujus ex propriæ conſcientiæ dictamine ſe reum agnoſcebat, ocho dixit.

4. Id myſterium tanto ſilentio colendum, ut à nul- abſque capitis periculo effutiatur: & idcirco etiam uni ſacrifi- o, ſemotis omnibus arbitris, confeſſio auricularis fit.

Sane Polus religioſum ac verecundum agebat dæmonem. AN. Sic eſt reprehendi poterat actio, quod parum meminiſſet decori. Exaudivit tamen parochi vocem, indicentis 1. ſatisfactionem. TH. Quam? AN. Vt ter diceret precationem dominicam. ex hoc conjiciebat, illum ter habuiſſe rem eadem nocte. TH. Hoc ſane regularis ille præter regulam. AN. Homines ſunt, & lapſus erat humanus. TH. Perge. quid deinde factum? AN. Jam Faunus ferocior redit ad oram circuli, & ultro provocat dæmonem. At ille jam timidior refugiebat, Fefelliſti me, inquiens: ſi ſapuiſſem, non monuiſſem te. Perſuaſum eſt hoc multis, quæ ſemel 2. ſacerdoti confeſſus ſis, prorſus abolita eſſe è memoria dæmonis, ne poſſit opprobrare. TH. Jocum plane ridiculum narras. AN. Sed, ut aliquando finiam fabulam, diebus aliquot hunc in modum colloquium habitum eſt cum anima. Summa huc evaſit. Roganti exorciſtæ, num qua via poſſet à cruciatu liberari; reſpondit illa, poſſe, ſi pecunia, quam reliquiſſet fraude partam, reſtitueretur. Ibi Faunus, Quid, inquit, ſi per bonos viros diſpenſaretur in pios uſus? Reſpondit, & hoc profuturum. Heic exhilaratus exorciſta; ſumma diligentia percunctatus eſt, quanta eſſet ſumma. illa dixit ingentem; quod illi erat bonum atque commodum. Indicavit & locum, ſed procul diſſitum, ubi theſaurus heic defoſſus eſſet. Præſcripſit in quos uſus vellet impendi. TH. In quos? AN. Vt tres ſuſciperent peregrinationem, quorum unus adiret limina 3. Petri,

1. Pro delictorum gravitate imponitur confitentibus, pœna, quâ pro delictis ſatisfaciant.

2. Imo, quidni? Quandoquidem in poteſtate Sacerdotis eſt, cui confeſſio fit, peccata in totum remittere; ut Pontificii docent. Conſule illorum libros, in quibus confeſſionis hujus auricularis inuſitatas vires deſcriptas invenies.

3. Intelligit Baſilicam D. Petri in Vaticano Romæ, à Clero extructam à Conſtantino Magno amplificatam, à Julio II. novo augmento renovatam, à Paulo V. formâ & magnificentiâ quâ hodie conſpicitur ædificatam. Aſſervantur hic (ſic credunt) medietates corporum Petri & Pauli pluriumque Sanctorum.

…, alter iret ſalutatum 1. Jacobum …mpoſtellanum, tertius oſcularetur pe…ctem Jeſu, qui eſt 2. Treveris. Deinde … aliquot monaſteria magna vis pſalte…rum, ac miſſarum peragerețur. Quod …ereſſet, ipſe pro ſuo arbitratu diſpen…t. Jam totus erat in theſauro Fauni …mus; illum toto pectore devorarat. TH. …garis morbus eſt, quanquam hoc no…ne peculiariter male audiunt 3. ſacer…tes. AN. Vbi nihil eſſet omiſſum quod …pecuniæ negotium pertineret, exorci…ſubmonitus à Polo cœpit animam de …oſis artibus percunctari, de 4. alcumi…a, deque 5. magia. Et ad hæc anima …dam reſpondit pro tempore, cæterum …licita ſe plura indicaturam, ſimul atque …s opera liberata fuiſſet à pædagogo dæ…ne. Sit hic, ſi videtur, tertius fabulæ …s. In quarto Faunus cœpit ubique ſe… prædicare rem prodigioſam, nihil aliud …pare in colloquiis, in conviviis; polli… …i monaſteriis magnifica quædam: & …nino nihil jam humile loquebatur. Ad… …locum, reperit ſigna, non auſus tamen …ffodere theſaurum, quod anima inje-

1. Jacobus Apoſtolus Hiſpanorum divus tutelaris magna ſuperſtitione Compoſtellæ colitur. Creditur illi templum conſtruxiſſe Alfonſus tertius Caſtiliæ Rex paulo ante ſæculum nonum. De Jacobo Compoſtellano vide ſuperius.

2. Treviris ſua antiquitate omnes reliquas Galliæ civitates ſuperat. Hinc vulgatus verſiculus: Ante Romam Treviris centum fuit octo viginti. Æneas …ius Romam antiquiorem eſſe ſcribit annis mille & trecentis. Ad …t Moſellæ. Pecten autem Chriſti ibidem reſervatus reponendus …nter alias reliquias, quibus credulæ plebi Papicolæ miſere illu…t.

3. Quantopere auro inhient etiam illi quibus nefas aurum …are, dudum orbi innotuit. Hinc recte Scaliger de iiſdem:

…bus fuere dura ſaxa cervical:
…avata rupes dormientibus cella:
…c inter aulæ viperas catervatim
…nes cruore pauperum ſaginantur.

Alcumiſtica ars ſeu alchimia ſcientia docens facere aurum vel …ntum ex pulveribus metalli, vel aurum à cupro ſeparare.

Μαγεία vox origine Perſica, pro rerum abditarum ſcientia. …lex autem traditur Magiæ ſpecies: altera complectitur rerum …ralium conſummatam cognitionem: altera dæmonum invoca…em abominandaſque incantationes. Goëtia & Thurgia dicitur: …oc loco indicatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ciſſet ſcrupulum, ingenti periculo facturum, ſi prius, quam eſſent peractæ miſſæ, theſaurus attingeretur. Jam multis naſutioribus ſubolebat fucus. Cum tamen ille nuſquam non deprædicaret ſuam ſtultitiam, clam admonitus eſt ab amicis, præſertim ab Abbate ſuo, ne qui hactenus habitus eſſet vir prudens, nunc diverſum de ſe ſpecimen daret omnibus. Ille tamen nullius oratione potuit commoveri, quo minus crederet rem eſſe ſeriam: adeoque penitus hæc imaginatio occupavit animum hominis, ut præter ſpectra & malos genios nihil ſomniaret, nihil loqueretur. Abierat mentis habitus in ipſam faciem; quæ ſic pallebat, ſic erat extenuata, ſic dejecta, ut larvam eſſe diceres, non hominem. Quid multis? minimum aberat à vera dementia, ni celeri remedio ſuccurſum fuiſſet. TH. Nimirum hic erit extremus actus fabulæ. AN. Eum tibi reddam. Polus & hujus gener hujuſmodi technam commenti ſunt. Effinxerunt epiſtolam raris litteris deſcriptam; idque non in chartis vulgaribus, ſed in his, in quibus aurifices reponunt bracteas auri, ſubrubentibus, ut ſcis, 1. luto. Epiſtolæ ſententia hæc erat: *Faunus dudum captivus nunc liber, Fauno liberatori ſuo optimo ſalutem æternam. Non eſt, mi Faune, cur diutius in hoc negotio maceres; reſpexit Deus animi tui piam voluntatem; & illius merito me liberavit à ſuppliciis: ego nunc feliciter ago inter angelos. Te manet locus apud divum Auguſtinum, qui proximus eſt Apoſtolorum choro. Ubi veneris ad nos, agam tibi gratias coram. Interim cura ut vivas ſuaviter. Datum è cœlo* 2. *empy-*

1. Luto pro luteo. Sic Virg. *Et croceo mutabit vellera luto*, pro luteo croco.

2. Ἐμπύριος οὐρανὸς appellatur à Theologis undecimum cælum primum mobile ambitu ſuo complectens, Dei & beatorum ſedes. Nomen adeptum ab igne, non quod revera ignitum ſit, ſed quod puritate reliquos cælos longè poſt ſe relinquit.

reo,

, *Idibus Septembribus, anno milleſimo qua-
ngenteſimo nonageſimo octavo, ſub ſigillo an-
li mei.* Hæc epiſtola clam poſita eſt in al-
ri, ubi facturus erat rem divinam Faunus.
peracta ſubornatus eſt, qui eum ſubmo-
ret de re, quaſi caſu deprehenſa. Nunc
m circumfert epiſt olam, & oſtentat ceu
m ſacram: nihilque credit certius, quam
m è cœlo perlatam ab angelo. TH. Iſtud
n eſt liberaſſe hominem inſania, ſed mu-
ſſe inſaniæ genus. AN. Sic eſt profecto,
ſi quod nunc inſanit ſuavius. TH. Ante-
c non ſoleo multum tribuere, fabulis,
æ vulgo feruntur 1. de ſpectris, ſed poſt-
c multo minus tribuam: ſuſpicor enim
hominibus credulis, & Fauni ſimilibus,
ulta pro veris prodita litteris, quæ ſimili
tificio ſunt adſimulata. AN. Ego plera-
ue hujus generis eſſe credo.

1. Nihil verius hac ſententia. Quis neſcit patriam noſtram Batavorum inſulam olim mirifice à ſpe-
is infeſtatam? Cum nempe ſub pontificiæ ignorantiæ tenebris, nimiam credulitatem & ſtultam ſimplicitatem, à bardis mona-
is, vel deceptis vel decipientibus, bruto hoc ſpectrorum fulmine
rreretur.

ALCUMISTICA.

HILECOUS 1. LALUS 2.

H. Quid eſt novæ rei, quod ſic
Lalus apud ſeſe ridet, ac
pene in cachinnos ſolvitur,
ſubinde ſignans ſe cruce?
terpellabo felicitatem hominis. Salve
ultum, amiciſſime Lale. Videre mihi
dmodum felix. LA. Atqui felicior ero, ſi
impartiam hoc gaudio. PH Fac igitur
uam primum me bees. LA. Noſti Balbi-

1. Philecous, avidus audiendi.

2. Lalus, loquax.

3. Signatio crucis jam ante Conſtantinum in uſu: ſed Tertulliano teſte, abſque ullâ Scriptura-
m lege. Pontificii, ſi Vaſquezio fides, ceremoniâ illâ Chriſti
rucifixi auxilium invocant.

num?

num? PH. Senem illum eruditum, ac vitæ etiam laudatæ? LA. Sic eſt ut dicis; ſed nullus eſt mortalium, qui ſapit 1. omnibus horis, aut qui ſit undiquaque perfectus. Habet hoc vir ille inter multas egregias dotes nævi; jam olim inſanit in artem, quam vocant alcumiſticam. PH. Haud tu quidem nævum narras, ſed inſignem morbum. LA. Utcunque eſt, ille toties deluſus ab hoc hominum genere, tamen dudum mirifice paſſus eſt ſibi dari verba. PH. Quo pacto? LA. Adiit illum ſacerdos quidam: ſalutavit honorifice: mox ſic exorſus eſt: Doctiſſime Balbine, mirabere fortaſſis, quod ignotus ſic interpellem te, quem ſcio nunquam non ſanctiſſimis ſtudiis occupatiſſimum. Annuit Balbinus; qui mos eſt illi; nam verborum eſt mire parcus. PH. Prudentiæ narras argumentum. LA. Verum alter prudentior ſic pergit. Ignoſces tamen huic meæ importunitati, ſi cognoris cauſſam, cur te adierim. Dic, inquit Balbinus; ſed paucis, ſi potes. Dicam, inquit ille, quanto potero compendio. Scis, vir omnium doctiſſime, eſſe varia mortalium fata: ego neſcio, utro in numero me ponam, felicium an infelicium. Etenim ſi meum fatum altera ex parte contemplor, videor mihi pulcre felix: ſi ex altera, nihil me infelicius. Urgente Balbino ut rem conferret in compendium; Finiam, inquit, doctiſſime Balbine. Id erit mihi facilius apud virum, cui totum hoc negotium ſic notum eſt, ut nulli notius. PH. Rhetorem mihi depingis, non alcumiſtam. LA Mox audies alcumiſtam. A puero mihi, inquit, contigit hæc felicitas, ut artem omnium maxime expeten-

dam

1. Senſus vel citra interpretem liquet: nempe neminem eſſe, qui non aliquâ parte vitæ deſipiat ac peccet. Exſtat apud Ariſtophanem in Ranis & hic ſenarius. Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ: haud vivit ullus omnibus felix modis.

diſcerem: illam, inquam, totius phi-
ſophiæ medullam 1. alcumiſticam. Ad
en alcumiſtices nonnihil experrectus
albinus, geſtu dumtaxat: cæterum
itu juſſit ut pergeret. Tum ille: Sed ô
miſerum, inquit, qui non inciderim
m viam, quam oportuit. Cum Balbi-
rogaſſet, quasnam vias diceret: Scis,
it, optime, (quid enim te fugit, Bal-
, virum undiquaque doctiſſimum;)
icem eſſe hujus artis viam: alteram,
dicitur 2. longatio: alteram, quæ
ur curtatio. At mihi malo quodam fa-
ontigit in longationem incidere. Bal-
ſciſcitante, quod eſſet diſcrimen via-
: Impudentem me, inquit, qui hæc
d te loquar, cui ſciam hæc omnia ſic
nota, ut nulli notiora. Itaque ſupplex
ad te accurri, ut miſertus noſtri, digne-
mpartire nobis viam illam feliciſſimam
ationis. Quo peritior es hujus artis,
potes minore negotio communicare
is. Noli tantum Dei donum celare fra-
n dolore periturum. Ita te Jeſus Chri-
ſemper majoribus locupletet dotibus.
n hic non faceret obteſtandi finem,
inus fateri coactus eſt, ſe prorſus igno-
, quid eſſet longatio aut curtatio; ju-
exponat ipſe vim harum vocum. Tum
; Quanquam, inquit, ſcio me loqui pe-
ori; tamen, quando ita jubes, faciam.
i totam ætatem in hac arte divina con-
erunt, duabus rationibus vertunt 3. re-

1. Alcumiſticæ, (ut ut vana & forte impia ars, præcipue ubi circa lapidem ſuum Philoſophicum occupatur) nihilominus debetur mixtio cinabrii, purpuræ, minii, examen & ſequeſtratio metallorum, pulveris pyrii inventum.

2. Non tantum Alcumiſtæ perversâ Philoſophandi ratione utuntur, ſed & abſonis verbis & ineptis terminis ut artis futilitatem haud intellectis vocabulis abſcondant.

3. Egregiè Agrippa: Alcumiſtica ſive ars ſive fucus, ſive naturæ perſe-
o dici debeat, profecto inſignis eſt eademque impunis
oſtura: cujus vanitas eo ipſo ſe facile producit, cum
iceatur, quæ natura nullo modo pati poteſt nec attingere:
n tamen ars omnis non poſſit naturam ſeparare, ſed illam imi-
r, & longis paſſibus ſequitur, & multo fortior ſit vis naturæ
m artis.

rum

rum ſpecies; altera, quæ brevior eſt, ſed pluſculum habet periculi: altera quæ longior eſt, ſed eadem tutior. Ego mihi videor infelix, qui hactenus ſudarim in ea via, quæ meo animo non arridet; neque quenquam nanciſci potui, qui alteram, cujus amore depereo, vellet indicare. Tandem Deus immiſit in mentem, ut te adirem, virum non minus pium quam doctum. Doctrina tibi præſtat, ut facile poſſis dare quod peto: pietas commovebit, ut velis opitulari fratri, cujus ſalus tibi in manu eſt. Ne longum faciam, cum hujuſmodi ſermonibus veterator ille amoviſſet à ſe ſuſpicionem fuci; fidemque feciſſet, ſibi viam alteram eſſe perſpectiſſimam; jam pridem pruriebat Balbino animus. Tandem non temperans ſibi, Valeat, inquit, illa curtatio, cujus ego ne nomen quidem unquam audivi, tantum abeſt ut teneam: dic mihi bona fide longationem tenes exacte? Phy, inquit ille, ad unguem; ſed diſplicet longitudo. Cum Balbinus rogaſſet, quantum temporis requireretur: Nimium, inquit; totus pene annus; ſed interim tutiſſima eſt. Ne labora, inquit, Balbinus, etiamſi toto biennio ſit opus, modo fidas arti tuæ. Ut rem in pauca conferam, convenit inter eos, ut negotium aggrederentur clam in ædibus Balbini: hac lege, ut ille ſuppeditaret operam, Balbinus ſumtum; lucrum 1. ex æquo ac bono divideretur: quanquam impoſtor modeſtus ultro totum lucrum, quod proveniſſet, Balbino deferebat. utrinque juratum eſt de ſilentio, quod

1. Idem Agrippa: Omnes Alcumiſtæ credulorum hominum aures verbis ditant, pecuniâ inanes ut reddant loculos. Hinc ſe palam prodit hanc artem eſſe nullam, ſed ingentes nugas & inſanæ mentis inania commenta.

fa-

ſunt qui myſteriis initiantur. Jam illico
numeratur pecunia, unde artifex mercare-
tur ollas, vitra, carbones, reliquaque quæ
ad conſtruendam officinam pertinent. Ibi
iter alcumiſta ſuaviter in ſcorta, aleam
& compotationes 1. decoquit eam pecu-
niam. PH. Hoc nimirum eſt vertere 2.
rerum ſpecies. LA. Urgente Balbino, ut
m aggrederetur: An non tenes, inquit,
illud, Dimidium facti, qui cœpit, habet?
agnum eſt bene præparare materiam.
Ibidem cœpit adornari fornax. Heic rur-
ſus erat opus novo auro, velut illecebra
futuri auri. Siquidem ut piſcis non capi-
tur abſque eſca, ita aurum alcumiſtis non
provenit, niſi pars auri admiſceatur. In-
terea Balbinus totus erat in ſupputationi-
bus: ſubducebat enim, ſi 3. uncia pareret
undecim, quantum eſſet lucri rediturum
e unciis bis mille: tantum enim decreve-
rat inſumere. Cum hanc quoque pecu-
niam decoxiſſet alcumiſta, jamque men-
ſem unum atque alterum multum operæ
ſimulaſſet circa folles & carbones, rogan-
te Balbino, ecquid procederet negotium;
primum obmutuit: urgenti tandem reſpon-
dit, Sicut ſolent res præclaræ, quæ ſem-
per 4. difficiles habent aditus. Cauſſaba-
tur erratum in emendis carbonibus: quer-
nos enim emerat, cum 5. abiegnis eſſet
opus, aut colurnis. Ibi perierant aurei cen-
tum: nec eo ſegnius reditum eſt 6. ad
aleam. Data nova pecunia, mutati carbo-
nes. Jamque majore ſtudio res cœpta eſt;
quam antea; quemadmodum in bello mi-
lites,

1. Decoquere eſt nequiter profundere. Inde decoctores.

2. Non id profitentur Alcumiſtæ. Qui profundit, in id vertit quo fruitur.

3. Uncia pars aſſis duodecima.

4. Reſpicit ad proverbium, Δύσκολα τὰ καλά, difficilia quæ pulchra. A Solone originem habere creditur, Pittaci ſe abdicantis imperio mollitiem & ignaviam taxante.

5. Abiegnum quod ex abiete conſtat: colurnum quod ex corylo, teſte Servio. Feſtus autem à cor[ylo] arbore deduci ait.

6. Alea proprie teſſera vel ipſe ludus teſſerarum: per metaphoram quævis fortuna & periculum. Inde modi loquendi, jacta eſt alea, jacienda eſt alea.

lites, ſi quid ſecus accidit, quam vellent, virtute ſarciunt. Cum menſes jam aliquot ferbuiſſet officina, exſpectaretur fœtus aureus, ac ne mica quidem auri eſſet in vaſis, (jam enim & illud omne decoxerat Alcumiſta) inventa eſt alia cauſſatio, nimirum vitra, quibus uſus fuerat, non fuiſſe temperata ſicut oportuit. Etenim ut non ex quovis 1. ligno Mercurius fingitur, ita non quibuslibet vitreis conficitur aurum. Quo plus erat impenſum, hoc minus libebat deſiſtere. PH. Sic ſolent 2. aleatores; quaſi non multo ſatius ſit hoc perdere, quam totum. LA. Sic eſt. Dejerabat alcumiſta, nunquam ſibi ſic impoſitum fuiſſe: nunc errore deprehenſo cætera fore tutiſſima, & hoc diſpendii magno cum fœnore ſarturum ſeſe. Mutatis vitreis tertia inſtaurata eſt officina. Admonebat alcumiſta, rem felicius ſucceſſuram, ſi Virgini matri, quæ, ut ſcis, Paraliis colitur, mitteret aliquot aureos dono: artem enim eſſe ſacram, nec abſque favore numinum rem proſpere geri. Id conſilium vehementer placuit Balbino homini pio, ut qui nullum prætermitteret diem, quin perageret rem divinam. Suſcepit religioſam profectionem alcumiſta, nimirum in proximum oppidulum, atque illic votivam pecuniam decoxit in ganeis. Reverſus domum, nunciat ſibi ſummam eſſe ſpem, negotium ex animi ſententia ſucceſſurum, adeo divam virginem votis ſuis viſam annuere. Ubi multo jam tempore ſudatum eſſet, ac ne mica quidem auri naſceretur uſquam, expoſtulanti Balbino reſpondit, ſibi nihil unquam tale accidiſſe in vita, toties artem experto, nec ſatis poſ-
ſe

1. Adagium indicat quaſvis res haud eſſe cuivis rei utiles. Allegoria ſumta à fabris, ſeligentibus ligna ex quibus quippiam conficiant. Eraſmo in adagiis placet proverbium oportere referri ad magicum Mercurii ſimulachrum, quod non ex quavis materia, ſed certo ligno ſcalpebant, alioquin non futurum idoneum ad artis magicæ uſum.

2. Juxta illud Poëtæ:
Sic ne perdideris, non ceſſat perdere luſor,
Et revocat cupidas alea ſæpe manus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

conjectare, quid eſſet in cauſa. Quum
divinatum eſſet, tandem illud venit in
ntem Balbino, num quo die præter-
ſiſſet audire ſacrum, aut dicere preces
rarias, quas vocant: nam nihil ſucce-
re his omiſſis. Ibi impoſtor, rem, in-
it, acu tetigiſti. Me miſerum, ſemel
que iterum id admiſſum eſt per oblivio-
m, & nuper à prolixo convivio ſur-
ns, oblitus ſum dicere ſalutationem vir-
nis. Tum Balbinus, Non mirum, in-
it, ſi res tanta non ſuccedit. Recipit ar-
ex ſe pro prætermiſſis ſacris duobus duo-
cim auditurum, & pro unica ſalutatio-
decem repoſiturum. Cum alcumiſtam
odigum ſubinde defeciſſet pecunia, nec
ppeterent petendi cauſſæ, tandem hanc
chnam commentus eſt: rediit domum
modum exanimatus: ac voce lamenta-
i, Perii, inquit, funditus, Balbine, perii;
tum eſt de capite meo. Obſtupuit Bal-
nus, & tanti mali cauſſam avebat co-
oſcere. Subodorati ſunt, inquit, aulici
od egimus; nec aliud exſpecto, quam
mox deducar in carcerem. Ad hanc vo-
m expalluit etiam ſerio Balbinus. Nam
s 1. apud nos capitale eſſe, ſi quis alcu-
iſticam exerceat abſque principis permiſ-
. pergit ille: Non, inquit, metuo mor-
m; utinam illa contingat! metuo quid-
m crudelius. Roganti quid hoc eſſet? Ra-
ar, inquit, aliquo in turrim: illic per
mnem vitam cogar his laborare, quibus
on libet. An ulla mors eſt quæ non po-
or eſſe debeat, quam talis vita! Ibi res
ntilata eſt conſultatione. Balbinus, quo-

1. Non tantum ars hæc à Repub. Romanis legibus pulſa, ſed in corpore Canonico prohibita. Diocletianus etiam Cæſar. intelligens apud Ægyptios latere
ros, quibus ars alcumiſtica perfecte traderetur, (erant enim Ægy-
ii illius peritiſſimi) ubi omnes conquiſiviſſet, juſſit exuri.

niam

niam callebat artem Rhetoricam, pulſavit omnes 1. ſtatus, ſi qua periculum vitari poſſet. Non potes, inquit, inficiari crimen? Nequaquam, ait ille. Inter regios ſatellites res ſparſa eſt: & habent argumenta, quæ dilui non poſſint. Ne defendi quidem factum poterat ob legem manifeſtam. Cum multis in medium adductis, nihil videretur firmi præſidii, tandem alcumiſta, cui jam opus erat præſenti pecunia: Nos, inquit, Balbine, lentis conſiliis agimus; atqui res poſcit præſens remedium. Jam arbitror adfuturos, qui me abripiant in malam rem. Denique cum nihil occurreret Balbino, tandem alcumiſta. Nec mihi quidquam occurrit, inquit, nec quidquam ſupereſſe video, niſi ut fortiter peream, niſi forte hoc placet, quod unum ſupereſt, utile magis quam honeſtum, niſi quod durum eſt telum 2. neceſſitas. Scis, inquit, hoc hominum genus avidum eſſe pecuniæ, eoq; facilius corrumpi poſſe, ut ſileant. Quamvis durum ſit illis 3. furciferis dare quod profundant, tamen, ut nunc res ſunt, nihil video melius. Idem viſum eſt Balbino; ac numeravit aureos triginta, quibus redimeret ſilentium. PH. Miram Balbini liberalitatem mihi prædicas. LA. Imo in te honeſta citius dentem extudiſſes ab eo, quam nummum. Sic proſpectum eſt alcumiſtæ, cui nihil erat periculi, niſi quod non haberet quod daret amicæ. PH. Demiror Balbino in tantum nihil eſſe 4. naſi. LA. Heic dumtaxat naſo caret, in cæteris naſutiſſimus. Rurſum nova pecunia inſtruitur fornax, ſed præ-

1. Nempe in genere Juridiciali, ſtatum conjecturalem, an poſſet inficias ire; finitivum, an de nomine rei movere quæſtionem & intricare judicem; qualitatis, an legibus & jure ſe excuſare; quantitatis, an facti crimen imminuere.

2. Neceſſitas durum ſeu ingens telum, de re inevitabili dicitur. Apud Livium invenies, Huic rei aliud invenietur telum. Fortaſſe ſumta metaphora à venantibus, qui telo appetunt, quod capere volunt. Unde & certa dicentur tela, conſilia quæ nunquam fallunt.

3. Furcifer ſervus, qui coactus furcam colligatis ad eam manibus collo circumferre. 4. Naſus pro judicio vel aſtutia. Horat.
Non quia naſus illis nullus erat.

miſſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nihil ad Virginem matrem precatiuncula, ut cœptis faveret. Jam totus exierat annus dum, illo nunc hoc, nunc illud cauſſanti, luditur 1. opera, & perit impenſa. Interim exſtitit caſus quidam ridiculus. PH. Quinam: LA. Alcumiſta furtivam conſuetudinem habebat cum uxore cujuſdam aulici. Maritus concepta ſuſpicione cœpit hominem obſervare. Tandem cum illi nunciatum eſſet, ſacrificum eſſe in cubiculo, præter exſpectationem rediit domum, pulſat oſtium. PH. Quid facturus homini? LA. Quid? nihil ſuave: aut occiſurus erat, aut exiturus. Vbi maritus inſtans minitaretur ſe vi effracturum oſtium, ni aperiret uxor, magnopere trepidatum eſt, & circumſpicitur præſentaneum aliquod conſilium. Nec erat aliud, quam quod ipſa dabat res. Abjecit tunicam, ac per feneſtram anguſtam dejecit ſeſe, non abſque periculo, nec ſine vulnere, ac fugit. Scis tales fabulas illico ſpargi. Itaque permanavit & ad Balbinum. Neque id fore non divinarat artifex. PH. Heic itaque medius 2. tenetur. LA. Immo felicius elapſus eſt hinc, quam è cubiculo. Audi technam hominis. Nihil expoſtulabat Balbinus, ſed nubilo vultu ſatis indicabat ſe non ignorare quod vulgo ferebatur. Noverat ille Balbinum eſſe virum pium, in nonnullis pene dixerim ſuperſtitioſum. Et qui tales ſunt, in quamvis magno peccato facile condonant ſupplici. Itaque data opera injicit mentionem de ſucceſſu negotii, queritans non perinde ſuccedere, ut ſolet, aut vellet: addebat ſe vehementer mirari, quid eſſet in cauſſa. Ibi per occaſionem commotus Balbinus, qui alioqui videbatur deſtinaſſe ſilentium,

1. Simili fere modo dicimus, oleum & operam perdere, hoc eſt, quicquid inſumitur aut rei aut laboris, id omne deperdere.

2. De eo qui ſic tenetur, ut extricare ſe nulla ratione poſſit. Tranſlatus dicendi modus à palæſtritis ac athletis, qui ſi quem medium corripuerint, facile vincunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

& erat qui facile commoveretur: Non eſt, inquit, obſcurum quid obſtet; peccata obſtant, quo minus ſuccedat quod à puris pure tractari convenit. Ad hanc vocem artifex procubuit in genua, ſubinde tundens pectus, & vultu voceque lacrymabili: Veriſſimum, inquit, dixiſti Balbine: Peccata, inquam, obſtant ſed mea peccata, non tua: non enim pudebit me turpitudinem meam apud te, velut apud ſacerdotem ſanctiſſimum, confiteri. Vicerat me carnis infirmitas, pertraxerat me Satanas in laqueos ſuos. Et ô me miſerum! è ſacrifico factus ſum adulter. Non tamen omnino periit hoc munus, quod miſimus Virgini matri. Perieram certo exitio, ni illa ſuccurriſſet. Jam maritus effringebat fores, feneſtra erat arctior quam ut poſſem elabi: in tam præſentaneo periculo venit in mentem ſanctiſſimæ Virginis; procidi in genua, obteſtatus ſum, ſi gratum fuiſſet munus, ut opitularetur. Nec mora, repeto feneſtram (ſic enim urgebat neceſſitas) & ſatis amplam reperi ad effugium. PH. Credidit iſta Balbinus? LA. Credidit? Imo etiam ignovit, & admonuit religioſe, ne ſe præberet ingratum beatiſſimæ Virgini. Numerata eſt rurſus pecunia danti fidem, ſe poſthac rem ſacram pure tractaturum. PH. Quis tandem finis? LA. Perlonga eſt fabula: ſed ego paucis abſolvam. Cum ejuſmodi commentis diu luſiſſet hominem, neque mediocrem pecuniarum vim ab eo extorſiſſet, tandem venit illò qui nebulonem à puero noverat. Is facile divinans illum idem agere apud Balbinum, quod nuſquam non egerat, clam aggreditur illum: exponit qualem artificem domi ſuæ foveret; monet ut quam pri-

[illegible]um ableget hominem, ni mallet ipſum [illegible]ando compilatis 1. ſcriniis fugere. PH. Qui heic Balbinus? videlicet curavit hominem conjiciendum in carcerem? LA. In carcerem? Imo numeravit viaticum, obte[illegible] per omnia ſacra, ne, quod accidiſſet, [illegible]iret. Et ſapuit, mea quidem ſententia, [illegible]hoc maluerit, quam eſſe fabula 2. con[illegible]rum, & fori; deinde venire in pericu[illegible] 3. confiſcationis. Nam impoſtori nihil [illegible]periculi: artis tantum tenebat, quan[illegible] aſinus quivis; & in hoc genere, favo[illegible]is eſt impoſtura. Quod ſi furti crimen [illegible]ntaſſet, à ſuſpendio tutum reddebat [illegible]ctio; neque quiſquam lubens gratis [illegible]talem in carcere. PH. Miſereſceret me [illegible]ini, niſi ipſe gauderet deludi. LA. Nunc [illegible] properandum eſt in aulam: alias re[illegible]m his etiam multo ſtultiora. PH. Cum [illegible]bit, & audiam lubens, & fabulam fa[illegible] penſabo.

1. Undiq; ſurreptis, in unum congeſtis & clam abductis ſcriniis. Horat. *Ne me compilaſſe putes Criſpini ſcrinia lippi.*

2. Salſe & vere Agrippa: Adeo, ait, miſeri alcumiſtæ, ut quam metallis,[1] inferre conabantur metamorphoſim in ſe ipſis experiantur, effecti jam ex alcumiſtis cacochymici, ex [illegible]cis mendici, ex ſaponiſtis cauponiſtæ, ludibriumque populi, [illegible]tiaque patens, & fabula vulgi, & qui juniores in mediocritate [illegible] contempſerunt, per omnem vitam alcumiſtarum fraudibus [illegible]iti jam ſenes facti, in ſumma paupertate mendicare compel[illegible]r, ac tanta calamitate conſtituti, pro favore & miſericordia, [illegible]er contemptum riſumque reportant. 3. Non tantum Romanis [illegible]us & in jure Canonico alcumiſtica prohibita; ſed & hodieque [illegible]s diverſorum principum conſtitutionibus ſub pœna confiſca[illegible]; & alibi etiam corporalis ſupplicii damnata. 4. Unctione [illegible] ſua ſacrificuli tuti redduntur à ſuppliciis, quæ magiſtratus ſon[illegible] irrogant.

HIPPOPLANUS 1.

AULUS, PHÆDRUS.

DEum immortalem, ὡς σεμνοπροσωπεῖ 2. noſter Phædrus, & ſubinde in cœlum ſuſpicit! Adoriar. [illegible]d accidit novæ rei, Phædre? PH. Quam

1. Hippoplanus, qui imponit in vendendis equis.

2. Σεμνοπροσωπεῖν, eſt ſeveritatem vultu præferre,

ob rem iſtud interrogas, Aule? EV. Quoniam è Phædro mihi videris factus 1. Cato; tanta eſt in vultu ſeveritas. PH. Non mirum, amice; modo confeſſus ſum peccata mea. EV. Phy, jam deſino mirari: ſed dic age, bona fide confeſſus es omnia? PH. Omnia quæ quidem in mentem veniebant, unico dumtaxat excepto. EV. Cur unum hoc reticuiſti? PH. Quia nondum potuit mihi diſplicere. EV. Oportet eſſe peccatum ſuave. PH. An peccatum ſit, neſcio: ſed tamen, ſi vacat, audies. EV. Audiam equidem lubens. PH. Scis quanta ſit impoſtura apud noſtros in his qui vendunt, aut locant equos? EV. Plus ſcio quam vellem, non ſemel ab illis deluſus. PH. Nuper incidit mihi iter, cum ſatis prolixum, tum etiam accelerandum. Adeo quendam 2. ex illis, quem dixiſſes ejus generis minime malum; & intercedebat mihi cum homine nonnihil etiam amicitiæ. Narro mihi rem eſſe ſeriam; opus eſſe præſtrenuo equo: ſi unquam præbuiſſet ſe mihi bonum virum, nunc præſtaret. Ille pollicetur ſeſe ſic mecum acturum, ut ageret cum fratre ſuo cariſſimo. EV. Fortaſſis & fratri impoſiturus. PH. Inducit in ſtabulum, jubet ut eligam ex omnibus equis quemcunque vellem. Tandem unus plus cæteris arridebat. Ille probat judicium meum, dejerans eum equum frequenter è multis expetitum eſſe; ſe eum maluiſſe ſervare amico ſingulari, quam ignotis addicere. Conventum eſt de pretio: numeratur pecunia præſens: conſcendo. Mira alacritate geſtiebat equus in egreſſu; dixiſſes feroculum eſſe: nam erat obeſulus & pulchellus. Vbi jam equitaſſem ſeſquihoram, ſenſi, plane laſſum, ne calcaribus

1. Nota Catonis gravitas.

2. Supple, equiſonibus, equorum venditoribus aut locatoribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

is quidem impelli poſſe. Audieram tales llis ad impoſturam ali, quos è ſpecie cares inſignes, cæterum laboris impatiſſimos. Ego continuo mecum, Captus . Age, par 1. pari referam, ubi rediero uum. EV. Quid heic conſilii capiebas es abſque equo? PH. Id quod res dabat. exi in proximum vicum. illic clam apud ndam mihi notum depoſui equum, & duxi alterum: profectus ſum quo deſtim; reverſus ſum, reddo conductitium m, reperio meum ſophiſtam 2. ut e- beſum & pulcre requietum: eo vectus o ad impoſtorem: rogo ut in ſtabulo lat dies aliquot, donec repetiero. Perſtatur quam commode me geſſerit: Ego dejero per omnia ſacra, me nunquam ita concendiſſe tergum equi feliciovolaſſe potius quam ambulaſſe, nec tam o itinere unquam ſenſiſſe laſſitudi-, nec pilo factum ob laborem macrio-. Hæc cum illi perſuaſiſſem eſſe vera, us ſecum cogitabat, equum illum alium, quam hactenus ſuſpicatus eſſet. Itapriuſquam abirem, rogabat nūm mihi lis eſſet equus: primo negabam; quod ciderer iter denuo, non facile fore ciſci ſimilem: attamen nihil eſſe mihi carum, quod non eſſet venale pretio o, etiamſi quis me ipſum, inquam, cuet emtum. EV. Næ tu pulcre 3. Creten- agebas cum Cretenſi. PH. Quid multis? dimittit me, niſi pronunciata equi in-

1. Monemur adagio, meritum merito ſimili retaliare: & tales eſſe in alios, quales illos in nos experimur. Videtur natum proverbium à compotationibus veterum Græcorum, apud quos æqualibus cyathis bibere mos erat, Erat enim hæc vox ἴσον ἴσῳ ſolennis inter propinandum. Eâ ſignificabant aut pares eſſe cyathos aut tantundem additum aquæ, quantum ineſſet vini.

2. Id eſt, fucatum equum.

3. Reſpicit ad proverbium Cretenſis Cretenſem, di, provocat, conatur circumvenire aut tale quidpiam. Dicituoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Cres enim ſemper antiquis peſſime audierunt: inde & ille poëtæ enidis verſiculus à Paulo citatus: Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί: Id eſt, Cretenſes ſemper mendaces, malæ be- ventres pigri,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dicatura. Indicavi non paullo pluris quam emeram. Digreſſus ab homine, mox ſuborno, qui mihi partem agat hujus fabulæ, pulcre inſtructum atque edoctum: is ingreſſus domum inclamat locatorem: ait ſibi opus eſſe inſigni equo, & laboris egregie patienti. Alter oſtendit multos, & peſſimum quemque maxime prædicat; ſolum illum quem mihi vendiderat, quoniam exiſtimabat vere talem qualem prædicaveram, non laudat. At alter ilico rogat, num & ille venalis eſſet: nam deſcripſeram illi formam equi, & locum indicaram. Locator primum obticeſcere, atque alios ambitioſe prædicare. Cum iſte cæteris utcunque probatis ſemper ageret de uno illo, tandem locator apud ſe; Plane fefellit me judicium de illo equo: ſiquidem hic peregrinus ſtatim agnovit hunc inter omnes. Cum inſtaret ille, tandem hic, Venalis eſt, inquit: ſed pretio fortaſſe deterreberis. Non eſt, inquit ille, magnum pretium, ſi rei dignitas reſpondeat: indica. Indicavit aliquanto pluris, quam indicaram ipſi, captans & hoc lucri. Tandem convenit de pretio, datur arrha 1. ſatis magna, nempe regalis aureus, ne qua ſuſpicio incideret ſimulatæ emtionis. Emtor jubet equo dari pabulum; ſe mox ait rediturum, & abducturum: dat etiam ſtabulario 2. drachmam. Ego ſimul atque cognovi pactionem eſſe firmam, ſic ut reſcindi non poſſet, rurſus ocreis & calcaribus armatus redeo ad locatorem, anhelus clamo. Adeſt ille; rogat quid velim. Ilico, inquam, adornetur equus meus: Nam è veſtigio proficiſcendum eſt ob rem maximè ſeriam. Atqui modo, inquit, mandabas ut aliquot dies alerem equum tuum. Verum,

1. Arrha vel arra vel arrhabo, ſumitur pro omni eo quod datur ad contractus confirmationem.

2. Δραχμὴ non tantum ponderis genus; ſed &, ut hoc loco, nummus ejuſdem valoris cum denario Romano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ni, inquam ; ſed præter exſpectationem
objectum eſt negotium,idque regium,quod
non patitur dilationem. Heic ille : eli-
ge ex omnibus quem voles ; tuum habere
non potes. Rogo quam ob rem? Quoniam
venditus eſt, inquit. Ibi ego ſimulata ma-
gna perturbatione : Prohibeant, inquam,
ſuperi quod dicis. Hoc objecto itinere non
venderem eum equum, etiam ſi quis nu-
meret quadruplum. Incipio rixam, clamo
me perditum. Tandem incaluit & ille ;
Quid opus, inquit, his jurgiis? Indicaſti e-
quum, ego vendidi: ſi numero pretium, ni-
hil habes quod mecum agas : ſunt in hac
urbe leges: ad exhibendum equum me non
potes compellere. Cum diu clamaſſem, aut
equum exhiberet, aut emtorem, tandem
iratus numerat pretium. Emeram quinde-
cim aureis, æſtimaram viginti ſex. Ille æ-
ſtimarat triginta duobus. Cogitabat apud
ſe præſtat hoc lucrifacere, quam equum
reddere. Abeo dolenti ſimilis, ac vix pla-
catus etiam data pecunia. Ille rogat ut
boni conſulam ; ſe aliis in rebus penſatu-
rum hoc incommodi. Sic impoſitum eſt im-
poſtori. Habet equum nullius pretii. Ex-
ſpectat ut, qui arrham dedit, veniat nu-
meratum pecuniam. At nemo venit, nec
unquam venturus eſt. EV. Interim nun-
quam tecum expoſtulavit? PH. Qua fron-
te aut quo jure id faceret? Convenit qui-
dem ſemel atque iterum, conqueſtus eſt
de fide emtoris. Verum ego ultro expoſtu-
lavi cum homine, dicens illum eo malo
dignum, qui præpropera venditione tali
equo me ſpoliarit. Hoc eſt crimen tam be-
ne collocatum, mea ſententia, ut non
poſſim inducere animum confiteri. EV. Ego

mihi 1. ſtatuam poſcerem, ſi quid tale deſignaſſem; tantum abeſt, ut confeſſurus ſim. PH. An ex animo loquaris, neſcio; mihi tamen addis animum, quo magis lubeat talibus facere 2, fucum.

1. Honoris gratia ſtatuæ ponebantur bene meritis de republica. Hinc Caſſiodorus: Amore Principum conſtat inventum, ut ſimulachris æneis fides ſervaretur imaginis, quatenus ventura progenies authorem videret, qui ſibi rempublicam multis beneficiis obligaſſet. Eodem Caſſiodoro & Symmacho teſtibus, bellica virtus prima & præcipua cauſa fuit dedicandarum ſtatuarum: ſequentibus verò ſæculis idem honor eruditis exhibitus. 2. Imponere, artificioſe deludere. Fucus autem color fictitius propriè verò & nativo colori ſuperinductus.

3. ΠΤΩΧΟΛΟΓΙΑ.

3. Sermo de mendicis: à πτωχὸς mendicus & λογίζω ſermocinatio.

IRIDES 4. MISOPONUS 5.

IR. QVam ego huc novam avem video advolare? Agnoſco faciem, ſed veſtis non convenit. Aut ego prorſus hallucinor, aut hic eſt Miſoponus. Audendum eſt: compellabo hominem, quamlibet pannoſus. Salve, Miſopone. MI. Iridem video. IR. Salve, Miſopone. MI. Tace, inquam. IR. Quid? an ſalvere non vis? MI. Non iſto quidem nomine. IR. Quid accidit? an non es idem qui fueras? An cum veſte mutatur & nomen? MI. Non; ſed vetus receptum eſt. IR. Quis tum eras? MI. 6. Apitius. IR. Ne te pudeat veteris ſodalis, ſi quid melioris obtigit fortunæ: non diu eſt quod eras ordinis noſtri. MI. Concedere huc ſodes, & audies rem omnem. Non pudet ordinis veſtri, ſed pudet primi ordinis. IR. Quem ordinem narras? Fran-

4. Irides vox patronymica, quaſi dicas Iri filium. Nota autem eſt Iri Ithacenſis mendici, aſſeclæ procorum Penelopes paupertas: ita ut in proverbium abierit, Iro pauperior. Ab Ulyſſe domum reverſo interfectus eſt pugno.

5. Id eſt, oſor laboris: à μισῶ, odi & πόνος labor. 6. Apitius helluo maximus, qui non tantum Capitolii vectigal & Principum congiaria decoxit, ſed & librum de gulæ irritamentis reliquit: Se ipſum laqueo ſuſpendit, cum ſubductis rationibus ex ſeſtertio millies, quod in culinam congeſſerat, centies tantum ſupereſſe ſibi cognoviſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

norum? MI. Nequaquam, ô bone, .decoctorum. IR. Næ tu iſtius ordinis des habes quam plurimos. MI. Eram uta; prodegi ſtrenue, ubi res defecit, ms agnoſcebat Apitium. Profugi pu, verti me ad veſtrum collegium: hoc i quam fodere. IR. Sapuiſti. Sed unbito novus nitor corporis? Nam de : mutata non perinde miror. MI. m ob rem? IR. Quia Dea Laverna 2. os ſubito ditat. MI. An ſuſpicaris me paraſſe rem? IR. Hoc fortaſſis igna- Rapina igitur. MI. Non per veſtram am 3. neque furto, neque rapina, Sed itore corporis prius expediam, quod videtur mirabilius. IR. Nam apud eras totus ulceroſus. MI. Nimirum uſus amiciſſimo medico. IR Quonam? Non alio quam me ipſo, niſi ſi quem raris mihi me ipſo amiciorem. IR. Atcſciebam te callere rem medicam an. c. MI. Totum illum ornatum 4. ipſe entis affixeram, thure, ſulphure, re. viſco, linteis, cruore. Ubi viſum eſt, affixeram, detraxi. IR. O impoſto- nihil te videbatur miſerabilius. Potetragœdia ſuſtinere perſonam 5. Job. ic tum ferebat egeſtas; quanquam fornonnunquam & cutem mutare ſolet. Dic igitur de fortuna. Repertus eſt thes aliquis? MI. Non; ſed repertus eſt tus veſtro paulo commodior. IR. Quî iſti facere quæſtum, cum non ſuppe-

1. Decoctor, qui bona ſua abligurit, & dilapidando in fumum & nihilum vertit.

2. Laverna Dea ſub cujus tutela fures, in cujus obſcuro loco furta diſtribuebant. Hinc & Romæ Porta Lavernalis à templo proximo Lavernæ. Ab eadem fures etiam Lavernio-nes.

3. πενία paupertas, Ariſtophani Dea.

4. Pigmentum proprie fucus, quo mulieres candorem & ruborem cuti inducunt. Solent etiamnum aſtutiores mendici iſtiuſmodi centonibus, inolentis linteolis, viſco & reſina illitis faſcibus multiſemplaſtris corpus circumligare, aliquando etiam mutila ra mentiri; ut obvios ad miſericordiam & largiores oſynas commoverent.

5. Ex ſacris literis Jobi miſeria rpus ulceribus miſere obſitum ſatis nota ſunt cuivis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

teret ſors? MI. Artem 1. quævis terra alit. IR. Intelligo. Dicis artem incidendi 2. loculos. MI. Bona verba. Dico artem alcumiſticam. IR. Vix quindecim dies ſunt, quod nos reliquiſti, & artem aſſequutus es, quam alii vix multis annis perdiſcunt? MI. Nactus ſum viam compendiariam. IR. Quam, obſecro? MI. Ars veſtra conflaverat mihi quatuor ferme aureos. bona quadam fortuna incidi in veterem congerronem, qui nihilo felicius rem adminiſtrarat quam ego. Compotabamus: cœpit, ut fit, narrare ſuas fortunas: paciſcor hac lege, ut ille biberet immunis, mihi communicaret artem. Communicavit bona fide: ea nunc vectigal eſt mihi. IR. Non licet diſcere? MI. Tibi vel gratis impartiam, ob priſtinum ſodalitium. Scis nuſquam non inveniri plurimos hujus artis avidiſſimos. IR. Audivi, & credo. MI. In horum familiaritatem quacunque occaſione memet inſinuo; jacto artem. Ubi ſenſero 3. larum hiantem, eſcam 4. paro. IR. Quo pacto? MI. Ultro eos moneo, ne temere credant ejus artis profeſſoribus. Nam pleroſque eſſe impoſtores, id agentes præſtigiis ſuis, ut exhauriant 5. loculos incautorum. IR. Iſtuc procœmii parum accommodum tuo negotio. MI. Imo illud etiam addo, ne quid mihi ipſi credant, ni rem certam oculis ac manibus deprehenderint. IR. Miram artis fiduciam mihi narras. MI. Jubeo illos adeſſe, dum peragitur 6. metamorphoſis: jubeo attentos eſſe: quoque mi-

1. Proverbialis ſententia eſt, quâ ſignificatur certiſſimum viaticum eſſe eruditionem aut artificium aliquod: nam hæc nec à latronibus eripiuntur nec gravant circumferentem: quocunque terrarum abeas, te comitantur.

2. Diverſas vox hæc ſignificationes obtinet. Hic autem pro ſacculo in quo pecunia aſſervatur, ſumitur: ut ex ſequenti voce *incidere* liquet.

3. λάρος κεχηνώς: dicebatur ubi quis avidius inhiaret prædæ. Eſt enim larus avis avida voraxque. Plutarchus apud Athenæum: Cherephoon paraſitus, avi non diſſimilis, vulgo dicta eſt larus, eſurienti.

4. Eſca, δέλεαρ, quâ piſces & aves capiuntur.

5. De impoſtura Alcumiſtarum conſule antecedens colloquium.

6. Μεταμόρφωσις transfiguratio à μεταμορφόω transformo.

nus

…s dubitent, jubeo ut ipſi manibus rem
…nem peragant, me procul ſpectante,
…: digitum admovente: liquefactam ma-
…iam jubeo ut purgent ipſi, aut aurifici
…rgandam deferant: prædico quantum
…enti aurive ſit eliquandum: denique
…od eliquatum eſt, jubeo ut pluribus au-
…cibus deferant ad Lydium 1. lapidem
…lorandum. Reperiunt pondus prædi-
…m, reperiunt purgatiſſimum aurum aut
…entum: nihil enim refert, niſi quod
…ore periculo mihi quidem res tentatur
…rgento. IR. Proinde nihil habet ars tua
…? MI. Imo merus fucus eſt. IR. Non-
…n video præſtigium. MI. Faxo ut vi-
…s. Primum paciſcor de mercede. eam
…o mihi numerari, niſi prius edito artis
…erimento. Trado illis pulviſculum,
…ſi hujus vi conficiatur totum nego-
…n. Rationem conficiendi pulveris non
…mmunico, niſi magna mercede rede-
…rint. Exigo jusjurandum, ne proferant
…num artis intra ſex menſes cuiquam
…rtalium aut immortalium. IR. Non-
…n audio fucum. MI. Fucus omnis eſt in
… carbone in hoc parato. Excavo carbo-
…; in eum inſero liquefactum argen-
…, quantum prædico reddendum: poſt
…ſum pulverem, ſic inſtruo vas, ut non
…m inferne & à lateribus cingatur pru-
…, verum etiam ſuperne: perſuadeo hoc
… artis. Inter carbones, qui ſuperne
…onuntur, unum admiſceo, qui tegit
…entum, aut aurum. Id vi caloris lique-
…um defluit in reliquam materiam, quæ
…eſcit, puta ſtannum, aut æs: repurga-

1. Lydius lapis, coticula qua explorant aurum. Plinii verba ſunt: Auri argentique mentionem comitatur lapis, quem coticulam appellant, quondam non ſolitus inveniri, niſi in flumine Tmolo, ut author eſt Theophraſtus: nunc verò paſſim quem alii Heraclium, alii Lydium vocant. Iis coticulis periti, cùm è venâ ut lima rapuerint experimentum, protinus dicunt quantum auri ſit in ea, quan… argenti vel æris, ſcrupulari differentia, mirabili ratione, … fallente.

tione facta invenitur quod admixtum eſt. IR. Ars expedita: ſed quomodo fallis, ſi alter rem agat ſuis manibus? MI. Cum is me præſcribente perfecit omnia, priuſquam moveatur vas alcumiſticum, accedo tandem, & circumſpicio, ne quid forte ſit omiſſum. Ajo mihi videri ſuperne deeſſe unum atque alterum carbonem, clam appono meum; fingo me eum tollere ex acervo reliquorum, at illic ante ſic poſitum, ut nulli poſſit agnoſci, & illum fallere. Tollo. IR. Cæterum cum illis abſque te periculum facientibus non ſuccedit, quid adfers? MI. Mihi nihil eſt periculi, jam numerata pecunia. Aliquid comminiſcor, aut ollam fuiſſe inſinceram, aut carbones vitioſos, aut ignem parum ſcite temperatum. Denique pars eſt artis, quam profiteor, non diu hærere in eodem loco. IR. An tantus eſt proventus iſtius artis, ut te poſſit alere? MI. Et quidem ſplendide: poſthac tu quoque, ſi ſapis, relinques iſtam miſeriam, & noſtro accedes ordini. IR. Imo citius illud agam, ut te revocem in noſtrum ordinem. MI. Ut volens repetam quod ſemel effugi, ac deſeram bonum quod inveni? IR. Habet hoc noſtra profeſſio, dulceſcit 1. aſſuetudine. Proinde cum multi ſint, qui deficiant ab inſtituto divi 2. Franciſci, aut Benedicti; quem unquam vidiſti, qui diutius verſatus in ordine noſtro defecerit? Nam tam paucis menſibus vix guſtare potueras, quid eſſet mendicitas. MI. Is guſtus me docuit, eſſe rem omnium miſerrimam. IR. Cur igitur

1. Ita revera habet, Reſpiciebat huc Lacon ille, mendico ſtipem petenti reſpondens: ſi darem tibi & magis mendicares: nam huic tuæ deformitati cauſam præbuit is, qui primus tibi dedit, eoque te ignavum reddidit. 2. Franciſcani enim & Benedictini Monachi ex ordine ſunt mendicantium.

nemo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mo deficit ? MI. Fortaſſe quia natura
ſeri ſunt. IR. Ego hanc miſeriam ne
m Regum quidem fortuna commuta-
m. Nihil enim regno ſimilius , quam
endicitas. MI. Quid ego audio ? nihil ni-
ſimilius , quam carbo. IR. Dic mihi ,
a re potiſſimum beati ſunt reges ? MI.
ia faciunt quod animo collubitum eſt.
. Iſta libertas , qua nihil ſuavius , nemi-
regum magis adeſt , quam nobis. Nec
bito , quin multi reges ſint , qui nobis
ideant. Sive bellum eſt , ſive pax , nos
o vivimus: non deſcribimur ad militiam,
n vocamur ad munia publica , non cenſe-
ur 1. cum populus expilatur exactioni-
s , nullus inquirit in vitam noſtram : ſi
d admiſſum eſt etiam atrocius , quis di-
etur in jus vocare mendicum ? Etiam ſi
ſamus hominem , pudet pugnare cum
ndico. Regibus nec in pace , nec in
lo licet ſuaviter agere ; & quo majores
t , hoc plures metuunt. Nos , veluti
o ſacros , etiam religione quadam me-
r vulgus offendere. MI. Sed interim ſor-
citis in pannis , & caſulis. IR. Quid iſta
iunt ad veram felicitatem ? Extra ho-
nem ſunt , quæ narras. His pannis de-
nus noſtram felicitatem. MI. At vereor
vobis brevi peritura ſit felicitatis iſtius
a pars. IR. Quî ſic ? MI. Quia jam hoc
ſſant civitates , ne mendicis liberum ſit
o libet evagari , ſed unaquæque civitas
s alat mendicos , & in his qui valent ,
gantur ad laborem. IR. Cur hoc mo-
ntur ? MI. Quia comperiunt ingentia fa-
ora ſub mendicitatis prætextu perpe-
ri. Deinde non minimam perniciem ex
tro ordine naſci. IR. Iſtiuſmodi fabulas

1. Unde & cenſus dicitur, cum numeratis ſingulis, de facultatibus æſtimatis, indicitur exactio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

frequenter audivi. Id fiet ad Calendas 1. Græcas. MI. Fortaſſe citius, quam velles.

1. Pro nunquam: propterea quod Græci non habent calendas more Latinorum, ſed νουμηνίας, id eſt novilunia. Atque ad lunæ recurſus Græci ſolvebant uſuras Auguſtus, Suetonio teſte, in quibuſdam literis identidem ſcripſit; cum aliquos nunquam ſoluturos vellet ſignificare, ad calendas Græcas ſoluturos ajebat.

CONVIVIUM FABULOSUM.

POLYMYTHUS 2. GELASINUS 3. EUTRAPELUS 4. ASTAEUS 5. PHILYTHLUS 6. PHILOGELOS 7. EUGLOTTUS 8. LEROCHARES 9. ADOLESCHES 10.

PO. VT non decet civitatem bene inſtitutam eſſe ſine legibus ac principe, ita nec convivium oportet ἄναρχον eſſe καὶ ἄνομον. GE. Iſtuc vero perplacet, ut unus totius populi nomine reſpondeam. PO. Heus puer, adfer huc talos; horum ſuffragiis decernetur regnum, cuicunque faverit Jupiter. Euge, Eutrapelo favit Jupiter. Non fuere ſortes cæcæ, non poterat magis idoneus eligi, etiamſi per ſingulas tribus viritim collecta fuiſſent puncta. Vulgo jactatur proverbium non tam vanum, quam parum Latinum, Novus rex, novus lex. Νομοθέτει 12. γ᾽οὖν, ὦ βασιλεῦ. EVT. Quod 13. felix fauſtumque ſit huic convivio: Primum edico, ne quis heic proferto præter ridiculas fabulas. Cui deerit fabula, drachma multator; ea pecunia in vinum inſumitor. Atque in legitimis fabulis etiam ex tempore confictа habentor, modo ſervetur τὸ 14. πιθανὸν, καὶ πρέπον. Si nulli de-

2. Polymythus, fabuloſus.
3. Gelaſinus, ridiculus.
4. Eutrapelus, facetus.
5. Aſtæus urbanus.
6. Philythlus, amans nugarum.
7. Philogelos, amans riſum.
8. Euglottus, bene linguax.
9. Lerochares, qui gaudet nugis.
10. Adoleſches, nugator.
11. Ἄναρχος, ſine principe, ſine ſuperiore. ἄνομος, ſine lege, exlex.
12. Id eſt, ſtatue leges, ô Rex.

13. Ab hac ſolenni precatione ſolebant olim auſpicari, qui rem feriam agebant apud populum. 14. Id eſt, veriſimile & decorum.

fuerit

erit fabula, duo, quorum alter lepidiſ-
ſimam, alter frigidiſſimam fabulam dixe-
rit vini pretium pendunto. Convivator à
ſui ſumtu immunis eſto; ciborum ſum-
tum unus ſuppeditato: hujus rei ſi quid in-
terit controverſiæ, Gelaſinus arbiter ac
vindex eſto. Hæc ſi vos ſciveritis, rata ſun-
to. Qui legi parere noluerit, abito: ſic ta-
men ut poſtridie ad compotationem redire
fas ſque ſit. GE. Legem à rege latam no-
ſtris ſuffragiis ratam eſſe volumus. Sed un-
de proficiſcetur fabularum circulus? EVT.
Unde, niſi à convivatore? AS. Licetne,
rex, dicere tria 1. verba? EVT. An tu cre-
dis nefaſtum 2. eſſe convivium? AS. Ju-
riſconſulti negant legem eſſe, quæ non ſit
æqua. EVT. Aſſentior. AS. At tua lex æquat
optimam fabulam peſſimæ. EVT. Vbi vo-
luptas quæritur, ibi non minus laudis pro-
meretur qui peſſime dixit, quam qui opti-
me, eo quod non minus delectet. Velut
inter cantores nemo voluptati eſt, niſi qui
aut inſigniter bene cecinerit, aut egregie
male. Nonne plures rident audito coccyce,
quam audita luſcinia? Heic mediocritas
laudem non habet. AS. At, cur plectuntur
qui laudem auferunt? EVT. Ne nimia fe-
licitas provocet illis 3. Nemeſim aliquam,
ſimul & laudem auferrent & immunita-
tem. AS. Per Bromium 4. Minos 5. ipſe
nunquam tulit legem æquiorem. PHILY.
Nullam feres legem de modo bibendi?

1. Tria verba dixit, pro paucis.

2. Quod alter ludens torquet ad dies nefaſtos, in quibus juſtitium erat, nec licebat prætori dicere tria verba, Do, dico, addico. Sic Ovidius: *Ille nefaſtus erit per quem tria verba ſilentur.*

3. Nemeſis eadem quæ & Rhamnuſia & Adraſtea, Noctis & Neceſſitatis filia, non tantum bonorum remuneratrix ſed & ultrix ſcelerum, præcipue inſolentiæ & arrogantiæ, ſpes immoderatas vetans & puniens. 4. Inter plurima cognomina illud Bromii Baccho affinxerunt Poëtæ. Dictus enim ſic ἀπὸ τοῦ βρέμειν hoc eſt fremere. 5. Hic ille Minos Cretenſium Rex, qui ob decantatam juſtitiæ executionem cum Æaco & Rhadamantho judex inferorum eſt conſtitutus, ſi vatum fabulis fides.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

EVT. Diſpecta re, ſequar exemplum 1. Ageſilai Lacedæmoniorum regis. PHILY. Quid is fecit? EVT. Is cum tempore quodam ſympoſiarchus 2. talorum arbitrio delectus eſſet, rogante architriclino 3. quantum cuique vini juberet apponi: Si largior, inquit, vini copia parata eſt, dato cuique quantum popoſcerit: ſi malignior, omnibus ex æquo diſtribuito. PHILY. Quid ſibi voluit Lacon ille cum hæc diceret? EVT. Hoc agebat, ut neque temulentum, neque rurſum querulum eſſet convivium. PHILY. Quî ſic? EVT. Quia ſunt qui gaudent largius bibere, ſunt qui gaudent parcius: reperiuntur & 4. abſtemii, qualis dicitur fuiſſe 5. Romulus. Itaque ſi nulli datur vinum niſi poſcenti, primum nemo compellitur ad bibendum; & tamen nihil deſiderant, quibus grata eſt largior potatio. Ita fit ut nemo triſtis ſit in convivio. Rurſus, ſi parcior copia vini diſtribuitur æquis portionibus in ſingulos, ſatis habent qui bibunt moderatius: neque quiſquam in æqualitate poteſt obmurmurare, quando qui largius erat hauſturus, æquo animo componit ſeſe ad temperantiam. Hoc exemplum ſi placet, utar. Volumus enim hoc convivium fabuloſum eſſe, non vinoſum. PHILY. Quid igitur bibebat Romulus? EVT. Idem quod bibunt 6. canes. PHILY. An non iſtud indignum rege? EVT. Nihilo magis quam quod reges ſpirant aëre cum canibus communi: niſi quod illud intereſt; Rex non bibit eandem aquam, quam biberet canis: ſed aërem quem efflavit Rex, haurit canis; & viciſſim quem efflavit canis, haurit Rex. Plus gloriæ tuliſſet Alexan-

1. Vitam & glorioſa Ageſilai hujus acta apud Plutarchum, Juſtinum & Cornelium Nepotem fuſe invenies.

2. Princeps convivii.

3. Architriclinus, qui curat cibos apponendos, ac potum. Olim convivium tres ſpondas habebat.

4. Abſtemii vinum non bibentes, ἄοινοι, ex abs & temetum id eſt vinum.

5. Idem teſtatur Agellius aliique.

6. Canis natura abhorret à vino: conſule Ulyſſem Aldrouandum, Geſnerum alioſque.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…der 1. ille magnus, ſi cum canibus bi…bet. Nihil enim pejus regi, qui tot ho…num millibus vigilat, quam vinolentia. …terum Romulum abſtemium fuiſſe, de…trat apophthegma non infeſtiviter ab il…dictum. Etenim cum quidam videns il…n abſtinere 2. à vino, dixiſſet. Vinum … futurum, ſi omnes biberent quemad…dum ille; Imo, inquit, tum arbitror fo…cariſſimum, ſi biberent omnes vinum …emadmodum ego. Bibo enim quantum …let. GE. Vtinam heic adeſſet noſter Jo…nes Botzemus canonicus Conſtantienſis, … nobis Romulum quendam referret! …n & is abſtemius non minus eſt, quam …citur, alioqui comis ac feſtivus conviva. …Age, ſi ſimul poteſtis, non dicam 3. …bere & flare, quod Plautus ait eſſe diffi…, ſed edere & audire, quod eſt perfaci… bonis 4. avibus auſpicabor fabulandi …nus. Si parum erit lepida fabula, ſcito …Batavam eſſe. Opinor aliquot veſtrûm …litum Macci nomen. GE. Non ita diu …quod periit. PO. Is cum veniſſet in ci…tatem quæ dicitur Leydis, ac vellet no…; hoſpes innoteſcere joco quopiam,

1. Imo Alexander Caſſandri fraude & ingenito vitio periit, veneno ſcilicet & crapula. Nam Dæſii quinto, apud Emæum ſeptimo & xv. apud Perdiccam epulatus, ſequentes dies ſomno dedit. Voſſius ait; Non abſurde ſtatuas in viſione Danielis cap. VII. imperium Græcorum comparari pardo, quia Alexander Magnus fuerit vinoſus, uſque adeo ut ſi eos minus ſe-

…viſum fuerit, qui veneno interiiſſe arbitrantur, ſatis tamen …æ ſola in vinolentia fuerit, cur periret Babylone. De Alexan… vinoſitate videantur Arrianus, Plutarchus, Curtius, Juſti… aliique. 2. Exſtat hiſtoria apud Agellium. Verba ejus ſunt: …pliciſſima ſuavitate & rei & orationis L. Piſo Frugi uſus eſt in …no annali, quum de Romuli regis vita atque victu ſcriberet. …verba, quæ ſcripſit, hæc ſunt: Eundem Romulum dicunt ad …am vocatum, ibi non multum bibiſſe, quia poſtridie negotium …eret: ei dicunt, Romule, ſi iſtuc omnes homines faciant, vi…n vilius ſit. Is reſpondit; imo verò carum, ſi quantum quiſque …et, bibat: nam ego bibi quantum volui. 3. Simul ſorbere & … commode dicimus, cum ſignificamus negotia quæpiam id ge… eſſe, ut pariter ab iiſdem tractari non queant. Velut ſi quis ſi… literis & voluptatibus vacare vellet. 4. Bonis avibus, cum … fæliciter ſucceſſuram ſperamus. Ab augurum obſervatione ſum… adagium.

(nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

(nam is erat homini mos ;) ingreſſus eſt officinam calcearii : ſalutat. Ille cupiens extrudere merces ſuas , rogat nunquid vellet. Macco conjiciente oculos in ocreas ibi penſiles , rogat ſutor num vellet ocreas. Annuente Macco, quærit aptas tibiis illius; inventas alacriter protulit , & , ut ſolent, inducit illi. Vbi jam Maccus eſſet eleganter ocreatus; Quam belle, inquit, congrueret his ocreis par calceorum duplicatis soleis. Rogatus an & calceos vellet , annuit. Reperti ſunt , & additi pedibus. Maccus laudabat ocreas, laudabat calceos. Calcearius tacite gaudens , ſuccinebat illi laudanti , ſperans pretium æquius , poſteaquam emtori tantopere placeret merx. Et jam erat nonnulla contracta familiaritas. Heic Maccus : Dic mihi , inquit , bona fide , nunquamne uſu venit tibi , ut , quem ſic ocreis & calceis ad curſum armaſſes, quemadmodum nunc armaſti me, abierit non numerato pretio? Nunquam, ait ille. Atqui ſi forte, inquit, veniat uſu , quid tu tum faceres? Conſequerer , inquit calcearius , fugientem. Tum Maccus, Serione iſta dicis , an joco? Plane ſerio , inquit alter , loquor; & ſerio facerem. Experiar , ait Maccus. En pro calceis præcurro , tu curſu ſequere. Simulque cum dicto conjecit ſe in pedes. Calcearius è veſtigio conſecutus eſt quantum poterat; clamitans, Tenete furem, tenete furem. Ad hanc vocem cum cives undique proſiliſſent ex ædibus , hoc commento cohibuit illos Maccus , ne quis manum injiceret; ridens ac vultu placido, Ne quis , inquit , remoretur curſum noſtrum; certamen eſt de 1. cupa cereviſiæ. Itaque

1. Cupa amplum vas vinarium: forte à multa capiendo. Utebantur & cupis ad ſuſtinendas naves , ut reficerentur. Lucan. *Namque ratem vacuæ ſuſtentant undique cupæ.*

jam

..a omnes præbere ſeſe certaminis ſpecta-
..ros. Suſpicabantur autem calcearium do-
..amorem eum fingere, ut hac occaſione
..verteret. Tandem calcearius curſu vi-
..ct , ſudans & anhelus domum rediit.
Mcus tulit 1. brabeum. GE. Maccus iſte
..fgit quidem calcearium , at non effugit
..m. PO. Quam ob rem ? GE. Quia furem
..bat ſecum. PO. Forte tum non erat ad
..um pecunia, quam poſtea reſolvit. GE.
..um erat actio furti. PO. Ea quidem poſt
..ntata 2. eſt ; ſed jam magiſtratibus ali-
..t innotuerat Maccus. GE. Quid attulit
..ccus ? PO. Quid attulit? rogas? in cauſſa
..vincibili ? Magis periclitatus eſt actor
..m reus. GE. Quî ſic ? PO. Quia gravabat
..m actione calumniæ , & intendebat le-
.. Rhemiam 3. quæ dictat, ut, qui crimen
..nderit , quod probare non poſſit, pœ-
.. ferat quam laturus erat reus , ſi con-
..us fuiſſet. Negabat ſe contrectaſſe rem
..nam invito domino , ſed ultro deferen-
.. nec ullam pretii mentionem interceſ-
... Se provocaſſe calcearium ad certa-
..n curſus ; illum accepiſſe conditionem;
.. habere quod queratur , cum eſſet cur-
..uperatus. GE. Hæc actio non multum
..ſt ab 4. umbra aſini. Quid tandem? PO.
.. ſatis riſum eſt , quidam è judicibus vo-

1. Βραβεῖον certaminis præmium, legitime certanti diſtributum.

2. Intentare hic pro comminari.

3. Verrutio teſte , dicitur Remmia, aliis item Memmia : Manutius diſtinguit inter Remiam & Memmiam. Non tantum eâ latum fuit, ne eorum , qui reipublicæ cauſa abeſſent , ..mina inter reos reciperentur: ſed & ut calumniatoribus pœna con..to judicio imponeretur. Hac autem lege calumniatori in fronte ..rimebatur litera , quâ calumniatum eſſe interpretabatur. 5. Ori..adagii ad Demoſthenem refertur : qui defendens quendam in ..ſa capitali coram judicibus parum attentis , hujuſmodi fabulam ..rtexuit. Juvenis iter faciens , cum nullibi æſtum meridianum ..geret , ſub aſino reſedit. Cæterum id agaſo non ſinebat , cla..s aſinum locatum non aſini umbram. Alter aſſeverabat eſſe ..ductam. Poſt acerrimam rixam in jus ambulant. Demoſthenes .. proloquutus repente è tribunalibus deſcendit. Rogatus à judi..s ut reliquum fabulæ enarraret , reſpondit ; De umbra aſini li.. audire , viri cauſam de vitæ periclitantis audire gravamini.

cavit Maccum ad cœnam, & numeravit calceario pretium. Simile quiddam accidit 1. Daventriæ me puero. Erat tempus illud, quo regnant piſcatores, frigent 2. lanii. Quidam adſtabat ad feneſtram fructuariæ 3, ſive Græce mavultis, 4. oporapolidis, fœminæ vehementer obeſæ, oculis intentis in ea quæ propoſita venum erant. illa ex more invitavit, ſi quid vellet: & cum videret hominem intentum ficis: Vis, ait, ficos? ſunt perquam elegantes. Cum ille annuiſſet, rogat quot libras vellet: Vis, inquit, quinque libras? Annuenti, tantum ficorum effudit in gremium. Dum illa reponit 5. lances, ille ſe ſubducit, non curſu, ſed placide. Vbi prodiſſet acceptura pecuniam, vidit emtorem abire, inſequitur majore voce quam curſu. Ille diſſimulans pergit quo cœpit ire: tandem multis ad fœminæ vocem concurrentibus, reſtitit. Ibi in populi corona agitur cauſſa: riſus oboritur; emtor negabat ſe emiſſe, ſed quod ultro delatum fuiſſet accepiſſe: ſi vellet experiri apud judices, ſe compariturum. GE. Age, narrabo fabulam tuæ non admodum diſſimilem, fortaſſe nec inferiorem, niſi quod hæc non habet auctorem perinde celebrem atque eſt Maccus, Pythagoras totum mercatum dividebat in tria hominum genera: quorum alii prodiiſſent ut venderent, alii ut emerent: hoc utrumque genus ajebat ſolicitum eſſe, proinde nec felix: alios non ob aliud venire in forum, quam ut ſpectent quid illic proferatur, aut quid agatur: hos ſolos eſſe

1. Urbs primaria Tranſiſulaniæ: in qua Eraſmus novennis ſub Hegio & Zinthio literis cœpit operam dare.

2. Deſignat periphraſi Pontificiorum quadrageſimam, quam abſtinendo à carnibus obſervant: ut Chriſti in deſerto jejunium per quadraginta dies (at vah quam ridicule) imitentur.

3. Fructuaria, quæ vendit fructus arborum.

4. Οπωράπολις vox compoſita ab ὀπώρα, proprie quidem autumnus, ſed & fructus autumnales. Theophil. ἐν τῇ τῆς ὀπώρας πιπάιτης: & πωλέω vendo.

5. Lances hic duo illa vaſcula lancium eſcariarum ſimilitudine, quibus olim caro menſis inferebatur, in quorum altero pondus, in altero res ponderanda ponitur: unde & libræ bilances, à duabus lancibus. Perſius: *Scis etenim juſtum gemina ſuſpendere lance Ancipitis libræ.*

felices,

lices, quod vacui curis, gratuita volupta- fruerentur. Atque ad hunc modum di- ebat philoſophum verſari in hoc mundo, uemadmodum illi verſarentur in merca- u. Verum in noſtris emporiis quartum ominum genus obambulare ſolet, qui ec emunt, nec vendunt, nec otioſi con- emplantur, ſed obſervant ſolicite ſi quid oſſint 1. involare. Atque in hoc genere eperiuntur quidam mire dextri, dicas eſſe Mercurio 2. favente natos. Convivator 3. edit fabulam cum 4. coronide; ego dabo um 5. procemio. Nunc accipite quod nu- er accidit 6. Antverpiæ. Sacrificus quidam eceperat illic mediocrem ſummam pecu- niæ, ſed argenteæ. Id impoſtor quidam a- nimadverterat. Adiit ſacrificum, qui geſta- bat in 7. zona crumenam nummis turgi- dam: ſalutat civiliter; narrat ſibi datum negotium à ſuis, ut vici ſui 8. parocho mer- aretur novum pallium ſacrum, quæ ſum- ma veſtis eſt ſacerdoti rem divinam per- gentì. Rogat, hac in re commodaret ſibi antillum operæ, ut ſecum iret ad eos, qui vendunt hujuſmodi pallia, quo videlicet ex modo corporis ipſius ſumeret majus aut minus; nam ſibi videri ſtaturam ipſius cum parochi magnitudine vehementer congrue-

1. Eſt rapaciter ſubtrahere & quaſi cavam manum injicere. à vola quæ eſt cavitas manus.
2. Mercurius quippe furtorum autor & repertor.
3. Convivator qui convivium parat: conviva, qui ab eodem excipitur.
4. Coronis per translationem pro quocunque fine & ultimâ manu rei alicui impoſita: vel quod rei abſolutæ, ornatus gratia additur.
5. Προοίμιον à πρὸ & οἴμη cantus ᾠδή; nam exordium legitimum carmen antecedit. Reſtringitur autem ſpecialiter ad exordium quo præcinebant citharœdi certamen inituri. Metaphorice pro quovis initio, ut & hic, ſumtum.
6. Nobiliſſimum Brabantiæ emporium ad Scaldim.
7. Et olim milites Romani in zonis pecuniam circumferebant. Gracchus apud Agellium: zonas quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli. Hinc & proverbium zonam perdere, pro pecuniâ privari.
8. Πάροχοι ἀπὸ τοῦ παρέχειν à præbendo. utpote legatis Romam miſſis ſalem & ligna præbentes. Eccleſiaſticis autem ſcriptoribus ſacrificulus vel ſacerdos regimini eccleſiaſtico alicujus pagi deſtinatus, dictus ita à præbendo panem miſſaticum, ſi Budæo fides.

re. Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

re. Hoc officium, cum leve videretur; facile pollicitus eſt ſacrificus. Adeunt ædes cujuſdam. Prolatum eſt pallium, ſacrificus induit, venditor affirmat mire congruere. Impoſtor cum nunc à fronte, nunc à tergo contemplatus eſſet ſacrificum, ſatis probavit pallium; ſed cauſſatus eſt à fronte brevius quam par eſſet. Ibi venditor, ne non procederet contractus, negat id eſſe pallii vitium, ſed crumenam turgidam efficere, ut ea parte offenderet brevitas. Quid multa? Sacrificus deponit crumenam: denuo contemplantur. Ibi impoſtor averſo ſacrifico crumenam arripit, ac ſemet in pedes conjicit. Sacerdos curſu inſequitur ut erat palliatus, & ſacrificum venditor. Sacrificus clamat, Tenete furem: venditor clamat, Tenete ſacrificum: impoſtor clamat, Cohibete ſacrificum furentem. & creditum eſt, cum viderent illum ſic ornatum in publico currere. Itaque dum alter alteri in mora eſt, impoſtor effugit. EV. Dignus qui non ſimplici ſuſpendio pereat, tantus artifex. GE. Niſi jam pendet. EVT. Vtinam non ſolus, ſed una cum illo qui talibus portentis favent in perniciem Reipub. GE. Non favent gratis. Catena 1. eſt, quæ demiſſa in terras pertingit ad Jovem. EVT. Ad fabulas redeundum. AS. Ad te redit ordo 2. ſi fas eſt regem in ordinem cogere. EVT. Non cogar; imo volens veniam in ordinem; alioqui tyrannus eſſem, non rex, ſi leges quas aliis 3. præſcribo, recuſem. AS. Veruntamen ajunt principem 4. eſſe ſu-

1. Alludit ad catenam argenteam Homeri. Videtur ſubindicare quod ex talibus impoſtoribus aliquid lucri redeat ad præfectos, & hinc ad principes.

2. Ordo, id eſt, vices. Cogere in ordinem, eſt facere cæteris æqualem. 3. Hinc Pittacus apud Auſonium: *Pareto legi quiſquis legem ſanxeris.* 4. Quod principi placuit, per principis genium, ad principis ſtatuam. hæc de Cæſare intelligebantur. Imperatoris nomen militare. Regis nomen Romanis inviſum erat; Principis nomen erat amabilius.

n leges. EVT. Iſtuc non omnino falſo di-
am eſt, ſi principem accipias ſummum
um principem, quem tum vocabant Cæ-
tem. Deinde ſi ſic accipias ſuperiorem
;ibus, quod alii coacti utcunque ſervant,
um ſuapte ſponte multo cumulatius præ-
re. Quod enim animus eſt corpori, hoc
t bonus princeps Reipublicæ. Quid opus
at addere, bonus, quando malus prin-
ps non eſt princeps: quemadmodum
ritus impurus, qui invaſit corpus homi-
s, non eſt animus. Sed ad fabulam; &
bitror convenire, ut rex regiam fabulam
feram. Ludovicus Galliarum 1. rex, ejus
ominis undecimus, cum rebus domi tur-
tis peregrinaretur 2. apud Burgundiones,
caſione 3. venationis nactus eſt familia-
tatem cum Conone quodam homine ru-
ico, ſed animi ſimplicis ac ſinceri. Nam
oc genus hominibus delectantur mo-
archæ. Ad hujus ædes frequenter di-
erterat rex ex venatu, &, ut plebeiis re-
us nonnunquam delectantur magni prin-
pes, apud eum magna cum volupta-
: veſcebatur 4. rapis. Mox ubi Ludovi-

1. Eſt hic Ludovicus, qui patri Carolo in imperium ſucceſſit, homo callidus & inſidioſus. Obiit apud Turonas Pleſſiaci anno 1483.

2. Imo puer undecennis patri Carolo ſeptimo bellum intulit. Poſtmodo in gratiam receptus, denuo factionibus nobilium adductus in Delphinatū ſeceſſit, ſequentibus multis ex optimatibus. Pater continuo in Delphinatū profectus
agno exercitu, adeo factioſos terruit: ut paucis exceptis ad debi-
m obedientiam redierint. Ipſe vero Ludovicus patris iram veritus
Burgundiam ſeceſſit. Conſule Æmilium, Gaguinum, Berthault
: Cominæum. 3. De eodem teſtatur Cominæus: In venationibus
on minus moleſtiæ quam voluptatis percipiebat, ex ingenti labore,
um incitatis equis conſectabatur cervos. Expergefactus enim prima
ıce prodibat in campum, & longius aliquando, quovis etiam cœ-
: & nonnunquam domum redibat multum defatigatus, & maxi-
am partem iratus alicui ſuorum comitum, ut in eo genere exer-
itationis fieri conſuevit. 4. Forte iſtiuſmodi ſeceſſus quæſivit, ut
ninori ſumtu victitaret: conflictabatur enim in Burgundia cum
nagna penuria. Verba Cominæi ſunt: Relicta provincia & per
urgundiam facto itinere, parvo comitatu contulit ſe ad Philip-
um Caroli patrem, à quo liberaliter & amanter fuit exceptus. Et
uamquam hâc ratione ſublevabatur aliquantulum: tamen quoti-
ianis impenſis diminuta pecunia, cogebatur ſæpe ab aliis mutuari,
on abſque magna ſollicitudine, ne deſereretur à ſuis.

cus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cus 1. reſtitutus, jam rerum potiretur 2. apud Gallos, ſubmonuit Cononem uxor, ut regem veteris hoſpitii commonefaceret; adiret illum, & rapas aliquot inſignes illi dono adferret. Tergiverſatus eſt Conon, ſe luſurum operam: principes enim non meminiſſe talium officiorum. Sed vicit uxor. Deligit Conon rapas aliquot inſignes; accingitur itineri. Verum ipſe per viam captus illecebra cibi, paullatim devoravit omnes, una dumtaxat excepta inſignitur magna. Vbi Conon prorepſiſſet in aulam, qua rex erat iturus, ſtatim agnitus eſt à rege, & accerſitus. Ille magna cum alacritate detulit munus; rex majore cum alacritate accepit; mandans cuidam è proximis, ut diligenter reponeretur inter ea, quæ haberet cariſſima. Cononem jubet ſecum prandere: à prandio egit Cononi gratias; & cupienti repetere rus ſuum, juſſit pro rapa numerari mille coronatos aureos. Hujus rei fama cum, ut fit, per omne regis famulitium eſſet pervagata, quidam ex aulicis dono dedit regi equum non inelegantem. Rex intelligens illum, provocatum benignitate quam præſtiterat Cononi, captare prædam; vultu majorem in modum alacri accepit munus; & convocatis primoribus conſultare cœpit, quo munere penſaret equum tam bellum, tamque pretioſum. Interim, qui donarat equum, ſpes opimas animo concipiebat, ſic cogitans: Si ſic penſavit rapam donatam à ruſtico; quanto munificentius penſaturus eſt equum talem oblatum ab aulico? Cum regi veluti de re magna conſultanti alius aliud reſponderet, diuque vana ſpe lactatus eſſet captator; tandem rex: Venit, inquit, in

1. Nempe reſtitutus poſt ſextum ſeceſſus ſui annum, ſi Berthaultio credendum, Gaguino autem poſt decimum: ſed hujus fides in multis vacillat.

2. Initium regni Ludovici hujus incidit in annum 1462.

mentem, quod illi donem: & accer-
ſit ex proceribus quopiam, dixit in aurem,
adferat id quod reperiret in cubiculo
(ſimulque locum deſignat) ſerico diligen-
ter obvolutum. Adfertur rapa: eam, ut erat
involuta, rex ſua manu donat aulico; ad-
dens, ſibi videri bene penſatum equum ci-
melio 1. quod ſibi conſtitiſſet mille coro-
natis. Digreſſus aulicus dum tollit linteum,
pro theſauro reperit, non 2. carbones,
quod ajunt, ſed rapam jam ſubaridam. Ita
captator 3. ille captus, riſui fuit omnibus.

Jam ſi permittis, rex, ut plebeius
attingar regalia, referam quod ex tua fabu-
la venit in mentem de eodem Ludovico.
Nam ut anſa anſam, ita fabula trahit fabu-
lam. Quidam famulus, cum vidiſſet pe-
diculum repentem in veſte regia, flexis
genibus, ac ſublata manu ſignificat, ſe
nescio quid officii præſtare velle. Ludovi-
co præbente ſe, ſuſtulit pediculum, &
clam abjecit. Rogante rege quid eſſet, pu-
duit fateri. Cum inſtaret rex, faſſus eſt
eſſe pediculum. Lætum, inquit, omen
eſt, declarat enim me eſſe hominem, quod
id genus vermiculorum peculiariter infe-
ſtat hominem, præſertim in adoleſcentia.
Juſſitque pro officio numerari coronatos
quadraginta. Poſt dies aliquammultos al-
ter quidam, qui viderat illi feliciter ceſ-
ſiſſe tam humile officium; nec animadver-
tens, plurimum intereſſe, ex animo fa-
cias quid, an arte; ſimili geſtu aggreſſus
regem, ac rurſus illo ſe præbente, ſi-
mulabat ſe tollere quiddam è veſte regia,

1. Κειμήλιον Græcis eſt pretioſum aliquid, quod ſervandi cauſa ſeponitur; apud Homerum, vulgo dicimus Clenodia.

2. Pro theſauro carbones, iis adagium competit, qui ſpe ſua fruſtrantur, quique magnificis rebus exſpectatis, meras nugas reperiunt. Ex eventu quopiam natum, quo quis theſauri ſpe fodiens, carbones defoſſos invenit. Quæ res in riſum & proverbium abiit.

3. Captatores capti, vel captantes capti, [illegible] dicitur; cum res præpoſtere evenit, ut ipſi circumvenimur ab iis, quibus conabamur imponere. Id quod non raro ſolet evenire, ut in eas incidamus pedicas, quas aliis ſtruxeramus.

quod

quod mox abjiceret. Cum urgeret rex tergiverſantem, ut diceret quid eſſet, mire ſimulato pudore, tandem reſpondit eſſe pulicem. Rex intellecto fuco, Quid inquit, an tu me facies canem ? 1. Juſſit tolli 2. hominem, ac pro captatis quadraginta coronatis infligi quadraginta plagas. PHI. Non tutum eſt, ut audio, cum regibus facetiis ludere. Quemadmodum enim leones ſe nonnunquam placide præbent fricanti, iidem, ubi lubitum eſt, leones ſunt, & jacet colluſor; itidem favent principes. Sed adferam tuæ fabulæ fabulam non diſſimilem, ne recedamus interim à Ludovico, cui pro 3. delectamento erat, 4. corvos hiantes fallere. Dono acceperat alicunde decem millia coronatorum (quoties autem principibus obtigit nova pecunia, venantur omnes officiarii, & captant aliquam prædæ partem. id non fugiebat Ludovicum.) Cum igitur ea pecunia expromta eſſet in menſa, quo magis irritaret ſpem omnium, ſic loquutus eſt circumſtantibus: Quid ? an non videor vobis rex opulentus ? Vbi collocabimus tantam pecuniæ vim ? Donaticia eſt, donari viciſſim convenit. Vbi nunc ſunt amici, quibus pro ſuis in me officiis debeo ? Adſint nunc, priuſquam effluat hic theſaurus. Ad hanc vocem accurrêre permulti: nemo non ſibi ſperabat aliquid. Rex cum vidiſſet aliquem maxime inhiantem, & jam oculis devorantem pecuniam ; ad eum converſus, Amice, inquit, quid tu narras? Ille commemorabat ſe diu aluiſſe falcones

1. Nam hoc animal maxime infeſtatur à pulicibus.

2. Tolli ſublimen in humeros, ut vapularet.

3. Teſtatur Cominæus Ludovicum hunc facetum fuiſſe & urbanum in dicendo. Offendes autem hiſtoriolas has apud varios rerum Gallicarum ſcriptores.

4. Horatius de Corano Naſicæ ſocero, qui, ſpe teſtamenti oſtentata, moriens nihil niſi plorare reliquit, hunc verſum habet :
Plerumque recoctus Scriba ex quinqueviro corvum deluſit hiantem. Corvum autem deludit hiantem, qui captatorem ſuum arte fruſtratur. Eandem vim habet cum adagio lupum hiantem deludere: corvus enim & vorax & famelicus cadaveribus ſummopere inhiat,

re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rios, ſumma fide, nec ſine gravibus im-
diis: alius aliud adferebat; ſuum quiſ-
officium verbis quantum poterat ex-
erabat, idque non ſine mendaciis.
t omnes benigne audiebat, & ſin-
orum orationem comprobabat. Hæc
ſultatio dilata eſt in longum tem-
, quo diutius ſpe metuque torque-
omnes. Adſtabat inter hos pri-
s Cancellarius; nam & hunc juſſe-
acciri. Is cæteris prudentior, non
dicabat officia ſua, ſed agebat adſpecta-
em fabulæ. Ad hunc tandem converſus
: Quid, inquit, narret meus Cancella-
? Solus ille nihil petit; nec prædicat of-
ſua. Ego, inquit Cancellarius, plus ac-
à benignitate regia, quam promerue-
: nec ulla de re magis ſolicitus ſum,
m ut regiæ in me munificentiæ reſpon-
m; tantum abeſt ut velim flagitare plu-
Tum rex: Vnus igitur, inquit, omnium
eges pecunia? Ne egerem, inquit al-
jam tua præſtitit benignitas. Ibi rex
ſus ad alios: Næ ego ſum, inquit, re-
omnium magnificentiſſimus, qui tam
lentum habeam Cancellarium. Heic
gis accenſa ſpes eſt omnibus, futurum
ecunia cæteris diſtribueretur, quando-
dem ille nihil ambiebat. Ad hunc mo-
ubi ſatis diu luſiſſet rex, coëgit Can-
arium, ut totam eam ſummam domum
erret. Moxque verſus ad cæteros jam
ſtos, Vobis, inquit, erit alia expectan-
occaſio. PHILO. Fortaſſe frigidius 1.
ebitur quod narraturus ſum; proinde
recor doli mali ſuſpicionem, furtive; ne

1. Frigidius de hoc vocabulo videndus Budæus in encomio
linguæ Græcæ, interpretaturque abſurdum nec plauſu excipiendum:
facetum & plauſibile opponitur.

videat de induſtria ambiiſſe immunitatem. Adiit eundem Ludovicum quidam, petens ut munus, quod forte vacabat in eo pago in quo habitabat, juberet in ipſum transferri. Rex audita petitione, expedite reſpondit: *Nihil efficies*: videlicet amputans omnem ſpem impetrandi quod petebatur. Petitor item, mox actis regi gratiis, diſceſſit. Rex in ipſa fronte colligens hominem eſſe non omnino ſiniſtri ingenii, ſuſpicanſque illum non intellexiſſe, quid reſpondiſſet, jubet eum revocari. Redit. Tum rex, Intellixeras, inquit, quid tibi reſponderim? Intellexi. Quid igitur dixi? *Me nihil effecturum.* Cur igitur agebas gratias? Quoniam, inquit, eſt domi quod agam: proinde magno meo incommodo perſequuturus eram heic ſpem ancipitem: nunc beneficium interpretor, cito negaſſe beneficium; meque lucratum quidquid eram perditurus, ſi vana ſpe lactatus 1. fuiſſem. Ex eo reſponſo rex conjectans hominem minimè ſegnem, ubi pauca percunctatus eſſet, Habebis, inquit, quod petis, quo mihi bis gratias agas; ſimulque verſus ad officiarios, Expediantur, inquit, huic ſine mora 2. diplomata, ne heic diu ſuo damno hæreat. EVG. Non deeſt quod referam de 3. Ludovico, ſed malo de noſtro Maximiliano. Qui ut nequaquam ſolitus eſt defodere pecuniam, ita clementiſſimus erat in eos, qui 4. decoxerant, modo nobilitatis titulo commendarentur. Ex hoc hominum genere cum cuidam juveni vellet opi-

1. Terentius etiam dicit producere aliquem vanâ ſpe. Lacto autem verbum frequentativum ab inuſitato lacio, per blandicias in fraudes & pedicas illicio.

2. Διπλώματα literæ Principum ſigillis confirmatæ: forte à διπλοῦν, quod complicatæ erant.

3. Plurima iſtius farinæ apud rerum Gallicarum ſcriptores de Ludovico hoc offendes, utpote callido, acuto & ſatyrico ingenio.

4. Decoquere bona pro conſumere, metaphora ſumta à rebus quæ coquendo paulatim evaporant & abſumuntur.

tula-

ttri, mandavit illi legationem, ut à civite quadam, titulo neſcio quo, peteret centum millia florenorum. Talis autem erat titulus, ut ſi quid impetratum eſſet dexteritate legati, pro lucro duci poſſet. Legatus extorſit millia quinquaginta; Cæſari reddidit triginta. 1. Cæſar lætus inſperata præda, dimiſit hominem, præterea nihil inquirens. Interea quæſtores & rationales olfecerant plus acceptum fuiſſe quam exhibitum. Interpellant Cæſarem, ut acciperet hominem. Accitus eſt: venit ilico. Tum Maximilianus: Audio, inquit, te accepiſſe millia quinquaginta. Faſſus eſt. Non exhibuiſti niſi triginta millia. Faſſus eſt & hoc. Reddenda eſt, inquit, ratio. Promiſit ſe facturum; ac diſceſſit. Rurſum cum nihil eſſet actum, interpellantibus officiariis revocatus eſt. Tum Cæſar, Nuper, inquit, juſſus es reddere rationem. Memini, inquit ille; & in hoc ſum. Cæſar judicans, illi rationem nondum ſatis eſſe deductam, paſſus eſt illum ſic abire. Cum eluderet, officiarii vehementer inſtabant; clamitantes, non eſſe ferendum, ut is tam palam illuderet Cæſari. Perſuaſerunt, ut accerſitus juberetur inibi præſentibus ipſis exhibere rationem. Annuit Cæſar. Accitus venit ilico, nihil tergiverſatus. Tum Cæſar, Nonne, inquit, pollicitus es rationem? Pollicitus, reſpondit ille. Jam, inquit, opus eſt: en adſunt qui exigent; nec eſt diutius tergiverſandi locus. Aſſidebant officiarii, paratis ad id codicillis. Ibi juvenis ſat dextre; Non detracto, inquit, rationem, inviciſſime Cæſar: verum hujuſmodi rationum non ſum admodum peritus, ut qui nunquam reddi-

1. Eſt hic ille Maximilianus, qui vivente Patre Frederico III. Romanorum Rex factus eidem ſucceſſit. Ex Maria Burgunda Philippum patrem Caroli V. ſuſcepit. Anno uno ſexagenario minor Neoſtadii obiit anno 1519.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

derim : iſti qui aſſident, talium rationum ſunt peritiſſimi ; ſi vel ſemel videro quemadmodum illi tractent hujuſmodi rationes, ego facile imitabor. Rogo jubeas illos vel exemplum edere ; videbunt me docilem. Cæſar ſenſit dictum hominis, quod non intelligebant hi, in quos dicebatur; ac ſubridens, Verum, inquit, narras; & æquum poſtulas. Ita juvenem dimiſit. Subindicabat enim, ſic illos Cæſari ſolere reddere rationem, quemadmodum ipſe reddiderat ; nimirum, ut bona pecuniæ portio penes ipſos remaneret. LE. Nunc tempus eſt, ut ab 1. equis, quod ajunt, ad aſinos deſcendat fabula ; à regibus ad Antonium ſacrificum Lovanienſem ; qui Philippo cognomento Bono fuit in deliciis. Hujus viri feruntur multa vel jucunde dicta, vel jocoſe facta, ſed pleraque ſordidiora. Nam pleroſque luſus ſuos condire ſolitus eſt unguento quodam, quod non admodum eleganter ſonat, ſed pejus olet. Deligam unum ex mundioribus. Invitarat unum atque alterum bellum homunculum forte obvios in via. Cum rediſſet domum, reperit culinam frigidam, nec erat nummus in loculis : quod illi nequaquam erat inſolens. Heic opus erat celeri conſilio. Subduxit ſe tacitus : & ingreſſus culinam 3. fœneratoris, qui cum illi erat familiaritas, quod frequenter ageret cum illo ; digreſſa famula, ſubduxit unam ex ollis æneis una cum carnibus jam coctis, ac veſte tectam deferebat domum : dat coquæ :

1. Ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους: ubi quis à ſtudiis honeſtioribus ad parum honeſta deflectit : veluti ſi è Theologo Grammaticus, è Philoſopho cantor fieret. quadrabit item, cum quis è conditione lautiore ad abjectiora delabitur.

2. Philippus hic Burgundiæ Dux Brugis ætatis anno ſeptuageſimo tertio, ſæculi decimi quarti ſexageſimo ſeptimo, poſtquam totam Belgicam exceptis paucis Provinciis & Burgundiam magno ſapientiæ & bonitatis nomine rexerat triginta annos & unum, non ſine gravi luctu bonorum obiit. 3. Fœnerator qui dat ad fœnus.

ju-

...t protinus effundi carnes & jus in aliam ...n fictilem, ſimulque fœneratoris ol- la defricari donec niteret. Eo facto mit- ... puerum ad fœneratorem, qui depoſito p...ore drachmas duas à fœneratore ſu- m... mutuo, ſed accipiat 1. chirogra- ...m, quod teſtaretur talem ollam miſ- ... ad ipſum. Fœnerator non agnoſcens o...m, utpote defrictam ac nitentem, ...epit pignus, dat chirographum, & nu- ...at pecuniam; ea pecunia puer emit ...m. Ita proſpectum eſt convivio. Tan- d... cum appararetur prandium fœnerato- ... deſiderata eſt olla. Heic jurgium ad- ...us coquam. Ea cum gravaretur, con- ...ter affirmavit, neminem eo die fuiſ- ſe ... culina præter Antonium. Improbum ...batur hoc ſuſpicari de ſacrifico. Tan- d... itum eſt ad illum: exploratum an ... illum eſſet olla: ne muſca 2. qui- de... olla reperta. Quid multis? Serio fla- ...a eſt ab illo olla, quod ſolus ingreſ- ...ſſet culinam, quo tempore deſiderata ... Ille faſſus eſt ſumſiſſe commodato ol- ... quandam, ſed quam remiſiſſet illi, un- ...umſerat. Id cum illi pernegarent, & ...luiſſet contentio, Antonius adhibitis ...uot teſtibus, Videte, inquit, quam ...culoſum eſt cum horum temporum ...inibus agere ſine chirographo: inten- ...etur mihi propemodum 3. actio furti, ...anum haberem fœneratoris. Et pro- ... 4. ſyngrapham. Intellectus eſt dolus: ...la magno cum riſu per totam regio-

1. Χειρόγραφον literæ propria manu ad confirmandam fidem ſubſcriptæ: à χεὶρ manus & γράφω ſcribo.

2. Sic dicimus, ne muſcam quidem liberorum habet, cum plenam veréque viduatam orbitatem ſignificamus. Sic Plautus, maximam hominum ſolitudinem indicans: quas tu mulieres mihi narras, inquit, ubi muſca nulla fœmina eſt in ædibus. Proverbiali hac hyperbole etjam uſus Vibius Criſpus, qui roga- ...quis eſſet cum Cæſare in conclavi, reſpondit; ne muſca qui- de... Ancipiti joco Domitianum notans, cui mos erat muſcas ...s ſtylo configere. 3. Accuſarer furti coram judice. ... Συγγραφὴ contrahentium manu notata ſcedula ad pacto- ... fidem.

nem diſſipata eſt , ollam oppignoratam ipſi cujus erat. Hujuſmodi dolis libentius favent homines , ſi commiſſi ſunt in perſonas odioſas , præſertim eos qui ſolent aliis imponere. AD. Næ tu nobis mare 1. fabularum aperuiſti , nominato Antonio: ſed unam dumtaxat , eamque brevem referam , quam audivi nuperrime. Agitabant ſimul convivium aliquot belli , ut dicunt , homunculi , quibus nihil prius in vita , quam ridere. Inter hos erat Antonius, atque alter item , & ipſe celebris hoc genere laudis, ac velut æmulus Antonii. Porro quemadmodum inter philoſophos , ſi quando conveniunt , proponi ſolent quæſtiunculæ de rebus naturæ ; ita heic ſtatim nata eſt quæſtio , quænam eſſet hominis pars honeſtiſſima. Alius divinabat oculos , alius cor, alius cerebrum, alius item aliud : & ſuæ quiſque divinationis rationem adferebat. Antonius juſſus dicere ſententiam, dixit os ſibi videri partem omnium honeſtiſſimam; & addidit cauſſam neſcio quam. Tum alter ille, ne quid ipſi conveniret cum Antonio , reſpondit , eam partem qua ſedemus, ſibi videri honeſtiſſimam. Cum id videretur omnibus abſurdum , attulit hanc cauſſam , quod is diceretur vulgo honoratiſſimus , qui primus conſideret : hoc honoris competere parti quam dixiſſet. Applauſum eſt huic ſententiæ , & riſum eſt affatim. Placuit homo ſibi de hoc dicto; viſuſque eſt in eo certamine victus Antonius. Diſſimulavit Antonius , qui non ob aliud detúlerat ori primam honeſtatis laudem , niſi quod ſciret illum velut æmulum ſuæ gloriæ diverſam partem nominaturum. Poſt dies aliquot cum rurſus uterque vocatus

1. Mare fabularum pro innumeris fabulis : ita & bonorum mare, de magnis & vehementer cumulatis commoditatibus. Vel quod ipſum mare miniſtret innumerabiles rerum opes : vel quod ampliſſimum profundiſſimumque ſit.

…eſſet ad idem convivium, ingreſſus An-
…nius offendit æmulum cum aliis aliquot
…fabulantem, dum adornatur cœna: &
…rſus emiſit clarum ventris crepitum an-
…aciem alterius. Ille indignatus, Abi,
…uit, ſcurra, ubinam didiciſti mores iſtos?
…n Antonius, Etiam indignaris? inquit.
…e ſalutaſſem ore, reſalutaſſes: nunc te
…to parte corporis, vel te judice, om-
…m honeſtiſſima, & ſcurra vocor. Sic re-
…eravit prius amiſſam gloriam Antonius.
…imus omnes, nunc ſupereſt ut pronun-
… judex GE. Id faciam, ſed non prius,
…m ſuum quisque cyathum ebiberit. En
…picor: ſed 1. lupus in fabula. PO. Haud
…um omen adfert Levinus 2. Panaga-
…s. *Levinus.* Quid actum eſt inter tam
…dos congerrones? PO. Quid aliud?
…tatum eſt fabulis, donec lupus interve-
…s. *Lev.* Huc igitur adſum, ut perficiam
…lam: volo vos omnes cras apud
… prandere prandium Theologicum.
…E. Scythicum 3. promittis convi-
…m. *Lev.* Αὐτὸ 4. δείξει. Niſi fatebimi-
…hoc fuiſſe vobis fabuloſo convivio ju-
…dius, non recuſo dare pœnas in cœ-
… Nihil jucundius, quam cum ſerio tra-
…ntur nugæ.

1. Sollitum dici hoc proverbium, quoties is de quo confabulatio eſt ex improviſo intervenerit. Donatus ex eo ſumtum putat, quod lupus ei, quem primum viderit, vocem adimere dicitur. Alii origi-
…m referunt ad Nævianam fabulam ubi cum Romulus & Re-
… aliti à lupa repræſentabantur repente lupus fabulæ inter-
…it: quo factum ut ſubitum eſſet totius fabulæ ſilentium,
…d talis ſpectator inexſpectatus acceſſiſſet. 2. Levinus ſeu
…inus Belgis Lieven quaſi dicas, dilectus, adamatus. Flan-
…s præcipue & Zelandis familiare nomen. πανάγαθος autem
…ecis omnino bonus, optimus: à πᾶς omnis & ἀγαθὸς bo-
…. 3. Scythicum id eſt triſte. 4. Id eſt res ipſa indicabit.
…m ſignificamus experimento exituque perſpici ſermonis ve-
…tem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

PUERPERA.

EUTRAPELUS 1. FABULLA.

EV. SAlva ſit optima Fabulla. FA. Salve multum, Eutrapele. Sed quid tandem novæ rei accidit, quod nunc ſalutator inſolens adveneris, quem hoc triennio toto nemo noſtrûm vidit? EV. Dicam: forte prætere-riens has ædes, vidi cornicem 2. obvinctam candido linteo: demirabar quid eſſet cauſſæ. FA. Adeone hoſpes es in hac regione, ut ignores hoc 3. eſſe ſymbolum puerperii in ædibus? EV. Eho, an non prodigium eſt videre cornicem 4. albam? Sed extra jocum; ſciebam maxime: verum ſuſpicari non potui, te puellam vixdum ingreſſam decimum ſextum annum, tam mature didiciſſe difficillimam artem gignendi liberos, quam ægre diſcunt quædam ante annos triginta. FA. Vt tu ſemper es quod diceris, Eutrapele? EV. Vt nunquam deeſt Fabullæ fabula! Demiranti igitur commodum occurrit Polygamus. FA. Is qui nuper extulit uxorem decimam? EV. Is ipſe. ſed quod te fugit, opinor, rurſum tam ambitioſe procum agit, quaſi hactenus vixerit cælebs. Hic percunctanti quid accidiſſet novæ rei, Muliebre corpus, inquit, in his ædibus per medium ſectum eſt in duo. Ob quod, inquam, facinus? Si verum eſt, inquit, quod rumore populari jactatur, heic materfamilias ſuſtinuit deglubere maritum ſuum: ſimulque cum riſu ſubduxit ſeſe. FA. Homo craſſe facetus. EV. Ego me protinus intro conjicio, tibi felicem partum gratulaturus. FA. Salutem mihi gratulare,

1. Ἐυτράπελος lepidus, ſcitus, elegans, ab ἐῦ & τρέπω, verto.

2. Circulum ferreum, aut aliquid ejus loco additum oſtio, quo pulſatur. Græci κορώνην vocant vel ob figuram, vel ob garrulitatem.

3. In pleriſque Belgicæ urbibus mos ille obtinet, ut cornicem linteolo revinciant: ne graviori ejus impulſu puerpera forte dormitans excitetur.

4. Ludit in voce cornicis, quæ & avem & circulum illum ferreum deſignat. Alioquin & de raris inventu dici poſſet cornix vel corvus albus: utraque enim avis nigerrima eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſoles, Eutrapele; felicem partum tum gratularis, cum quod enixa ſum videris de præbere ſpecimen boni viri. EV. Pie quidem & vere, mea Fabulla. FA. Nulli Fabulla ſum, niſi Petronii. EV. Uni quidem Petronio paris; at non uni vivis, amor. Cæterum hoc quoque gratulor, quod puerum enixa es. FA. Sed quas ob causas felicius judicas peperiſſe maſculum quam fœminam? EV. Quin tu potius, Fabulla Petronii, (jam enim vereor, mea, dicere) illud mihi expedis, quas ob cauſas vos magis gaudetis peperiſſe maſculos quam fœminas? FA. Quid aliæ ſentiant, neſcio. ego nunc me gaudeo peperiſſe maſculum, quia ſic viſum eſt Deo: ſi maluiſſet ille puellam, maluiſſem & ipſa. EV. An putas Deo tantum eſſe otii, ut etiam parturientibus obſtetricetur? FA. Quid agat ei potius, Eutrapele, quam ut propagatione ſervet quod condidit? EV. Quid agat, ô bona? Imo, ni Deus eſſet, non miror ſuffecturum tot negotiis. Exſulat [1] Chriſtiernus Danorum rex, pius Euangelii fautor: Franciſcus 2. Galliarum rex captivus eſt Hiſpaniarum, neſcio quam ex

1. Eſt hic Chriſtiernus ſeu Chriſtianus ſecundus, qui anno 1523. cum uxore Iſabella Caroli V. ſorore & quinque ... is liberis theſauro regio ſecum ablato Hafniæ navem conſcendit & viginti navibus ſe in Hollandiam contulit, cum tamen regnum facile tueri poſſit: plebs enim illi addictiſſima. Reverſus in ...iam à Frederico primo quatuordecim annos captivus detentus in inſula Alſena: poſtmodo jure ſuo cedens privatus obiit anno ...9. 2. Franciſcus hic primus per Alpes in Italiam irrumpens ...inum infeliciter oppugnat: hinc enim facta ex urbe eruptione, ... Barbonio cum recentibus è Germania copiis urgente preſſus, ...dem in fugam conjecto exercitu poſt varia egregii ducis & mi... facinora Lanoio Neapolitano Proregi ſe dedidit. Ubi autem ... inter proceres Hiſpanos agitatum eſſet, quo primum du...etur Franciſcus tuto cuſtodiendus, tandem in Hiſpaniam ...nſvectus, ubi ex animi ægritudine contracto morbo de vita ...iclitatus eſt. Mox tamen duris conditionibus in Galliam liber ...iſſus, datis obſidibus liberis.

ipſius animi ſententia, vir certe dignus meliore fortuna: Carolus molitur monarchiæ 1. proferre pomœria: Ferdinandus 2. rerum ſuarum ſatagit in Germania: Bulimia 3. pecuniarum urget aulas omnes: periculoſos motus 4. concitant agricolæ, nec tot ſtragibus ab inſtituto deterrentur: populus meditatur anarchiam 5. periculoſis factionibus collabitur Eccleſiæ domus: hinc atque hinc diſtrahitur illa Jeſu tunica inconſutilis. Vinea Domini non ab uno jam apro vaſtatur; ſimulque periclitatur ſacerdotum 6. cum decimis auctoritas, Theologorum dignitas, monachorum majeſtas: nutat confeſſio; vacillant vota, labaſcunt leges Pontificiæ, vocatur in diſcrimen euchariſtia, exſpectatur Antichriſtus; totus orbis parturit neſcio quid magni mali. Interim ſuperant & imminent Turcæ, nihil non populaturi, ſi ſucceſſerit quod agunt: & tu rogas quid agat potius? Imo tempus arbitror, ut ſuo quoque regno proſpiciat in tempore. FA. Quod hominibus videtur maximum, id fortaſſe videtur Deo nullius momenti. Sed ab hac fabula Dei perſonam, ſi vis, ſecludamus. Dic quæ te cauſſæ moveant, ut felicius exiſtimes peperiſſe catulum, quam catellam. EV. Piæ mentis eſt, hoc judicare optimum, quod dedit Deus citra controverſiam optimus. Verum ſi Deus tibi daret poculum cryſtallinum, nonne maximas ageres gratias? FA. Agerem. EV. Quid ſi idem daret vitreum; num pares

1. Certe à longo tempore non major Carolo V. princeps: utpote qui maximorum regnorum & nobiliſſimarum provinciarum poſſeſſor per Europam, Africam & Aſiam victricia arma circumtulit.

2. Eſt hic Ferdinandus Caroli V. frater primum annitente fratre in Regem Romanorum electus, poſtmodo & hoc mortuo Cæſar.

3. Βουλιμία ſumma fames.

4. Ruſticorum ille tumultus, præcipuo inſtigatore Thoma Munzero Hæretico, in Franconia, Suevia viciniſque regionibus, quo omne & infandum nefas perpetratum, refertur ad annum 1525.

5. Anarchia, quum nullo principe tumultuatur populus.

6. Erat enim id tempus, quo hæc Eraſmus conſcripſit, revera diluculum veritatis Euangelicæ, è Cimmeriis tenebris Papatus emergentis, & Antichriſtianiſmi accreſcens indies detectio.

ageres?

ages? Sed vereor ne tibi moleſtiam adfe-
ram pro ſolatio, hæc apud te philoſophans.
FA. Imo Fabullæ nihil eſt jam à fabulis pe-
ricli. Jam quartam hebdomadam decum-
bo, ſatiſque valeo vel ad luctam. EV. Quin
igitur è nido provolas? FA. Vetuit rex.
EV. Qui rex? FA. Imo tyrannus. EV. Qui
quæſo? FA. Syllaba dicam, mos. EV. Heu
quam iſte rex multa præter æquum exigit!
Pergamus igitur philoſophari de cryſtal-
lino vitro. FA. Marem, uti conjicio, natura
præſtantiorem ac firmiorem judicas, quam
fœminam. EV. Sic arbitror. FA. Nimirum
viris auctoribus. Num igitur viri vivacio-
res ſunt, quam fœminæ? Num à morbis
immunes? EV. Nequaquam, ſed in genere
viribus antecellunt. FA. Sed ipſi rurſus ſu-
perantur à camelis. EV. Imo prior creatus
eſt maſculus. FA. Prior conditus eſt Adam,
quam Chriſtus. Et ſolent artifices 1. in po-
ſterioribus ſe ipſos vincere. EV. At Deus
mulierem viro ſubjecit. FA. Non ſtatim
major eſt qui imperat: & nuptam ſubji-
cit, non fœminam: ac rurſus nuptam ita
ſubjicit, ut cum utrique ſit poteſtas alte-
rius, mulierem tamen velit viro morem
gerere, non ut præſtantiori, ſed ut fero-
ciori. Dic, Eutrapele, uter infirmior, qui ce-
dit alteri, an cui ceditur? EV. Tibi quidem
concedam, ſi mihi declararis, quid ſenſe-
rit Paulus, ſcribens Corinthiis, cum viri
caput dicit eſſe Chriſtum 2. mulieris caput
virum. rurſus, cum virum dicit imaginem
& gloriam Dei; mulierem gloriam viri.

1. Diſcipulus enim prioris eſt poſterior dies.

2. Exſtat locus Pauli 1 Cor. 11. verſ. 3. 7. Verba ſic habent: Volo autem vos noſſe Chriſtum eſſe omnis viri caput: caput autem mulieris virum: caput vero Chriſti Deum. Et verſu ſeptimo: Vir non debet operire caput, quum imago ſit & gloria Dei: at mulier gloria viri eſt.

FA. Iſtud expediam, ſi mihi declararis, an ſolis viris datum ſit eſſe membra Chriſti. EV. Abſit: id quidem datum eſt omnibus hominibus per fidem. FA. Quî fit igitur, ut caput unum cum ſit, non habeatur omnibus membris commune? Deinde, cum Deus hominem fingeret ad imaginem ſui, utrum hanc imaginem expreſſerit in corporis figura, an in animi dotibus? EV. In 1. animi dotibus. FA. At in his quid tandem habent viri nobis præcellentius? In utro ſexu plures ſunt temulentiæ, rixæ, pugnæ, cædes, bella, rapinæ & adulteria? EV. At ſoli viri bellum gerimus pro patria. FA. Sed iidem ſæpius deſerto loco turpiter fugitis: nec ſemper pro patria, ſed frequentius pro ſordido ſalariolo deſeritis uxorem, & liberos, & pejores gladiatoribus ultro corpora veſtra traditis in ſervilem neceſſitatem vel moriendi, vel occidendi. Jam ut maxime jactes mihi virtutem bellicam, nemo veſtrum, ſi ſemel eſſet expertus quid ſit parere, non mallet decies in acie ſtare, quam ſubire ſemel, quod nobis toties eſt experiendum. In bello non ſemper venitur ad manus: & ſi venitur, non in quavis exercitus parte diſcrimen eſt. Tui 2. ſimiles diſponuntur in acie media, alius eſt in ſubſidiis, alius tuto ſedet poſt 3. principia, denique plurimos ſerva deditio & fuga: nobis cominus cum morte confligandum eſt. EV. Iſta non nunc primum audio. verum ſuntne hæc vera quæ dicuntur? FA. Nimium vera. EV. Viſne igitur, Fabulla, ut marito tuo

1. Imago Dei ad hominem reſtricta, alioquin & Angeli ad eandem creati, præcipue quidem conſiſtit in anima quoad conformitatem ejus cum Deo ſecundum naturam, facultates & habitus: ſed & in corpore, & anima ſimul.

2. Tui ſimiles, id eſt, ignaviores, ut numerum augeant. nam alæ & cornua ſuſtinent belli molem. Imo & in triariis exercitus robur: nam imbecilliores in medio collocantur.

3. Alludit ad Thraſonis dictum in Terentii Eunucho: *Tu hoſce inſtrue, hic ego ero poſt principia.* Sumtum adagium à bellis, in quibus tutiſſimus locus poſt principia. Si quidem in prima acie ſtabant haſtati, in ſecunda principes. Teſtatur Vegetius principales in acie milites, proprie principia vocari.

perſua-

perſuadeam, ne poſthac te contingat? Nam quo pacto tuta fueris ab iſto diſcrimine. FA. Equidem nihil malim, ſi poſſis. EV. Quid præmii feret orator hic, ſi perſuaſerit? FA. Dabo decem linguas bubulas fumo duratas. EV. Iſtas malim, quam decem linguas luſciniarum. Non rejicio conditionem: verum contractum hunc ratum eſſe nolim, priuſquam interceſſerit 1. ſtipulatio. FA. Addatur ſi libet, & ſi qua alia 2. cautio. EV. Id fiet ex animi tui ſententia poſt menſem exactum. FA. Quin potius nunc fit ex animi mei ſententia? EV. Dicam: quia vereor ne poſt menſem non ſit eadem animi tui ſententia. Itaque & tibi ſolvendum eſſet duplex præmium, & mihi duplex eſſet ſumenda opera, perſuadendi ac diſſuadendi. FA. Age, fiat ut voles. Sed interim perge demonſtrare, quare viri ſexus ſit præſtantior fœmineo. EV. Video te meditatam 3. monomachiam: quamobrem in præſentia quiddam conſultius arbitror tibi concedere. Ingrediar alias, ſed armatus, nec abſque 4. ſubſidiario milite. Nam ubi lingua res geritur, ne ſeptem quidem viri pares ſunt uni fœminæ. FA. Nimirum hoc telo armavit nos natura: quanquam ne vos quidem elingues eſtis. EV. Fortaſſis: ſed ubi puellus? FA. In conclavi proximo. EV. Quid illic? coquit olus? FA. Nugator; apud nutricem eſt. EV. Quam mihi nutricem narras? an eſt alia nutrix, quam ea, quæ 5. mater eſt? FA. Quid ni? vulgo fit. EV. Peſſimum

2. Stipulatio ſecundum Pomponium, eſt verborum conceptio, quibus is qui interrogatur, daturum facturumve ſe id quod interrogatus eſt, reſpondet.

2. Cicero ait: quoniam ut bona naturâ appetimus, ſic à malis natura declinamus: quæ declinatio quum ratione fiet, cautio appellatur. Juriſconſultis, ut & hoc loco, cautio eadem quæ fidejuſſio aut alia ſtipulatio, qua nobis cavemus & nos ſecuros reddimus. 3. Μονομαχία Latinè ſingulare certamen. 4. Subſidiarius miles, qui ad longioris pugnæ caſus reſervatus, defeſſis in ſubſidium venit. 5. Tacitus de Germanorum uxoribus: Sua quemque mater uberibus alit, nec ancillis ac nutricibus delegantur. Dominum ac ſervum nullis educationis deliciis dignoſcas.

mihi nominas auctorem rei bene gerendæ vulgum, Fabulla. Vulgo peccant, vulgo luditur alea, vulgo commeatur ad fornices, vulgo fraudatur, potatur, inſanitur. FA. Sic amicis viſum eſt: cenſuerunt enim, parcendum huic ætati tam teneræ. EV. Atqui ſi natura dedit vires ad concipiendum, haud dubie dedit & ad lactandum. FA. Probabile quidem eſt. EV. Dic mihi, nonne ſentis, eſſe dulciſſimum matris vocabulum? FA. Sentio. EV. Itaque ſi fieri poſſet, patereris aliam mulierem eſſe matrem tui partus? FA. Minime gentium. EV. Cur igitur volens pluſquam dimidiatum matris nomen transfers in fœminam alienam? FA. Bona verba, Eutrapele; non divido filium; ſola, totaque ſum mater. EV. Imo heic tibi, Fabulla, reclamat in os ipſa natura. Cur terra dicitur omnium parens? an quod gignat tantum? imo multo magis quod nutriat ea quæ genuit. Quod aqua gignit, in aquis educatur. In terra nullum animantis aut plantæ genus naſcitur, quod eadem terra ſucco ſuo non alat: Nec eſt ullum animantis genus, quod non alat ſuos fœtus. Vlulæ, leones, & viperæ educant partus ſuos; & homines ſuos fœtus abjiciunt? Obſecro te, quid crudelius iis qui prolem educationis tædio dicuntur exponere? FA. Abominanda dicis. EV. Atqui non perinde factum abominantur homines. An non expoſitionis genus eſt, infantulum tenerum, adhuc à matre rubentem, matrem ſpirantem, matris opem ea voce implorantem, quæ movere dicitur & feras, tradere 1. mulieri, fortaſſis nec cor-

1. Apud Agellium lib. 12. c. 1. Favorinus philoſophus ita differit de hac materia matri puerperæ inter alia: Oro te, inquit, mulier ſine eam totam integram eſſe matrem filii ſui: quod eſt enim hoc contra naturam imperfectum atque dimidiatum matris genus, peperiſſe, ac ſtatim ab ſeſe abjeciſſe? aluit in utero ſanguine ſuo neſcioquid, quod non videret; non alere nunc ſuo lacte quod videat, jam viventem, jam hominem, jam matris officia implorantem? An tu quoque, inquit, putas naturam fœminis mammarum ubera quaſi quoſdam nævulos venuſtiores, non liberorum alendorum, ſed ornandi pectoris cauſa dediſſe?

pore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

parum ſalubri, nec moribus integris, denique cui cæteris ſit pecuniæ pauxillum, quam totus infans tuus? FA. Delecta eſt 1. mulier ſalubri corporis temperatura. EV. Hoc medici rectius judicent, quam tu. Sed finge eam tibi vel parem, vel aliquanto, ſi vis, ſuperiorem: an nihil intereſſe cenſes utrum infans tenellus cognatum illum ac familiarem hauriat ſuccum, & calore jam aſſueto foveatur, an alienis cogatur aſſueſcere? Triticum in aliud ſolum jactum, degenerat in avenam, aut ſiliginem: vitis in alium collem tranſlata, mutat ingenium: plantula revulſa à parente terra, flacceſcit, ac velut emoritur; eoque quantum fieri poteſt, cum terra nativa transfertur. FA. Imo narrant plantas tranſlatas & inſitas exuere ſilveſtre ingenium, & fructus edere generoſiores. EV. At non protinus ut natæ ſunt, ô bona. Veniet & olim hoc tempus, ſi Deus voluerit, ut adoleſcentulum ableges ab ædibus, litteris jam ac ſeverioribus diſciplinis imbuendum, quæ ſuo patris eſt potius, quam matris. Nunc ætas tenera fovenda eſt. Porro cum ad ſalubritatem firmitatemque corporis plurimum refert qualis ſit alimonia, tum vero præcipue, quo ſucco tenerum illud ac molle corpuſculum imbuatur. Nam heic quoque locum habet illud Flacci dictum:

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu.

FA. De corpore non ita multum laboro, modo ſit animus qualem optamus. EV. Pie tu quidem, ſed parum philoſophice. FA. Quam ob rem? EV. Cur tu igitur quoties concidis holus, quereris aciem cultri retuſam eſſe, & jubes exacui? Cur acum rejicis obtuſa cuſpide, cum ea res non adimat artem?

1. Theani monitum eſt: Cum mater liberorum facta ſis, hæc te moneo, ut nutricem deligas aptiſſimam atque mundam, præterea verecundam & ſomno non deditam neque temulentiæ. Longe autem præſtat Favorini conſilium, ut nempe mater ipſa alat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tem? FA. Non deeſt ars, ſed obſtat inſtrumentum parum idoneum. EV. Cur quibus eſt opus oculorum acie, vitant lolium & 1. cæpas? FA. Quia vitiant oculos. EV. Nonne animus eſt qui cernit? FA. Eſt; nam nihil vident exanimes. Sed quid agat faber vitiata ſecuri? EV. Agnoſcis igitur corpus eſſe mentis organum? FA. Apparet. EV. Et fateris, vitiato corpore non agere animum, aut incommodius agere? FA. Non diſſimile veri dicis. EV. Age, videor mihi nactus ingenium philoſophicum. Finge igitur animum hominis demigrare 2. in corpus galli gallinacei; num ederet vocem quam nunc edimus? FA. Nequaquam. EV. Quid obſtaret? FA. Quia deſunt labra, dentes, & lingua ſimilis: nec epiglottis 3. nec tres adſunt cartilagines 4. à tribus motæ muſculis, ad quos pertinent nervi à cerebro demiſſi, nec fauces, nec os ſimile. EV. Quid ſi in corpus ſuis? FA. Grunniret ſuillo more. EV. Quid ſi in corpus cameli? FA. Caneret ut canit camelus. EV. Quid ſi in corpus aſini, quod evenit 5. Apulejo? FA. Ruderet, opinor, ut aſinus. EV. Nimirum fatetur hoc ille, cum cuperet inclamare Cæſarem, contractis quantum potuit labris, vix *o* ſonuit; Cæſarem nullo pacto potuit exprimere. Idem cum fabulam auditam, ne excideret, deſcribere cuperet, damnavit cogitationem tam aſininam, cum ungulas intuere-

1. Cæpas Ægyptii pro Diis colebant. Huc reſpicit Juvenalis: *Porrum & cæpe nefas violare & frangere morſu, O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis Numina!*

2. Pythagoras primus docuit hanc tranſmigrationem animarum in alia & itidem alia corpora. Eadem autem μετεμψύχωσις ab aliis philoſophis merito exploſa.

3. Epiglottis eſt caruncula volubilis, nunc gulam claudens, nunc arteriam aſperam.

4. Vide Galenum, De locis affectis. Cartilagines autem partes corporis ex ſpermate genitæ, quæ tamen nec os nec caro ſed quædam intermedia ſunt. 5. Eſt hic L. Apulejus Afer Madauræ natus, philoſophus Platonicus, vir omnigenæ eloquentiæ. Lucianum imitatus libros XI. Metamorphoſeos de Aſino aureo ſcripſit. In iis fingit ſe à ſaga Theſſalica, dum in avem cuperet, in aſinum mutatum, priſtinum tamen ſenſum retinentem. Poſt varia diſcrimina & labores, Lunæ auxiliatricis ope, roſis de manu Ægyptii ſacerdotis devoratis priori homini reſtitutum.

tur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

turbidas. FA. Et merito. EV. Ergo lippientibus oculis, minus videt animus: oppletis ſordibus auribus, minus audit: ubi cerebrum occupat pituita, minus olfacit: ubi ſtupet membrum, minus ſentit: ubi malis humoribus vitiata eſt lingua, minus guſtat. FA. Negari non poteſt. EV. Non ob aliud, niſi quia vitiatum eſt organum. FA. Arbitror. EV. Nec inficiaris, plerumque vitiari cibo potuque. FA. Fateor; ſed quid iſtuc ad bonam mentem? EV. Proinde quid lolium ad perſpicaces oculos? FA. Quia vitiat organum animi. EV. Probe reſpondes. Verum illud expedi: unde fit quod alius alio celerius intelligit, ac tenacius meminit? alius alio citius iraſcitur, aut moderatius odit? FA. Sic conditus eſt animus. EV. Non ſic effugeris. Unde fit, ut qui prius fuit ingenio celeri, felici memoria poſtea fiat obliviosus ac tardus, ſive plaga, ſive caſu, ſive morbo, ſive ſenio? FA. Tu nunc mihi videris ſophiſtam agere. EV. Proinde tu contra fingas ſophiſtriam. FA. Opinor hoc te velle evincere, quod animus quemadmodum videt & audit per oculos & aures, ita per organa quædam intelligit, meminit, amat, odit, iraſcitur & placatur. EV. Recte conjectas. FA. Quæ tandem ſunt iſta organa? & ubi ſunt? EV. Oculos ubi ſunt vides. FA. Et aures, & nares, & palatum ubi ſit, ſcio. Et toto corpore contactum eſſe video, niſi cum ſtupor occupat membrum. EV. Amputato pede, tamen intelligit animus. FA. Intelligit; itidem & manu. EV. At qui vehementem plagam accipit in tempus capitis, aut in occipitium, concidit mortuo ſimilis, omnique ſenſu ſuo vacat. FA. Iſtuc aliquoties vidi. EV. Ex hoc colligis intra

cra-

cranium eſſe intellectus, voluntatis ac memoriæ organa, minus quidem craſſa, quam ſunt aures & oculi, ſed tamen materialia. Quandoquidem & ſpiritus, quos habemus in corpore ſubtiliſſimos, corporales ſunt. FA. An iſta quoque vitiantur cibo potuque? EV. Maxime. FA. Cerebrum procul abeſt à ſtomacho. EV. Ita ſumma fumarii pars abeſt à foco; tamen illi ſi inſideas, ſenties vaporem. FA. Non experiar. EV. At ſi mihi non credas, ſciſcitare è ciconiis. Itaque refert qui ſpiritus, qui vapores à ſtomacho ſubvolent in cerebrum & in organa mentis. Nam hi ſi crudi ſint ac frigidi, recidunt in ſtomachum. FA. Ne tu mihi metam 1. diſtillatoriam deſcribis, qua ex floribus herbiſque ſuccum exhalantem excipimus. EV. Haud ita male conjectas. Nam hepar, cui fel adhæret, ignis loco eſt, ſtomachus patella; cranium ſummæ metæ 2. colophon; atque adeo, ſi vis, naſus fiſtulæ plumbeæ vice fungatur. Itaque ex hoc mutuo fluxu ac refluxu homorum naſcitur fere quidquid eſt morborum, ut varie delabitur varius humor nunc in oculos, nunc in ſtomachum, aliâs in ſcapulas, interim in cervicem, aliove. Quoque magis intelligas; Cur qui vino immodico ſeſe ingurgitant, ſunt male memores? Qui cibis aluntur ſubtiliorum ſpirituum, minus torpent ingenio? Cur coriandrum 3. memoriam emendat: Elleborus 4. mentem purgat?

1. Meta diſtillatoria ita dicta, quia facta ad formam metæ, inferiori nempe parte lata, ſuperne in anguſtum deſinat.

2. Κολοφὼν faſtigium, apex, finis. Hinc colophonem addere, id eſt, ſummam manum rei cuipiam imponere. Origo adagii ad Colophonios refertur, qui tantis pollebant viribus, ut ubicunque bellum confici non poſſet Colophoniis equitibus conficeretur.

3. Coriandri plurimas & inuſitatas vires lege apud Plinium lib. 20. cap. 20.

4. Ἐλλέβορος nigrum vel album, naſcitur optimi generis in Anticyris. Unde jubemus illos navigare Anticyras, & elleborum ſumere, quibus minus ſana mens, ut purgetur. Uſus herba hac Chryſippus diſputaturus.

Cur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

expletio vehemens epilepſim 1. ad-
t, quæ ſtuporem adfert ſimul omni-
ſenſibus, quemadmodum & ſomnus
ofundus? Denique ut immodica ſitis aut
lia, ingenii memoriæque vim elidit pue-
ita cibus immodicus in pueris gignit
nii ſtuporem, ſi credimus Ariſtoteli,
irum igniculo mentis velut obruto in-
a materia. FA. Eſtne igitur corporeus
mus, ut à rebus corporalibus afficiatur?
Animi rationalis natura non corrum-
r quidem ipſa, ſed organis vitiatis im-
itur illius vis & actio: velut artifex fru-
valet arte, ſi deſtituatur idoneis inſtru-
ntis. FA. Quanta, quave ſpecie eſt ani-
s? EV. Ridicule percunctaris de magni-
ine, aut figura, cum fatearis incorpo-
m. FA. Ego corpus intelligo, quod
itur. EV. Imo quæ non ſentiuntur, per-
tiſſima ſunt, veluti Deus & angeli. FA.
dio Deum & angelos ſpiritus appellari;
piritum ſentimus. EV. Hac voce litteræ
ræ ob rudes homines balbutiunt, men-
m ſignificantes puram ab omni commer-
rerum ſenſibilium. FA. Quid igitur in-
eſt inter angelum & animum? EV. Hoc
um quod inter limacem & cochleam,
, ſi mavis, teſtudinem. FA. Corpus igi-
domicilium eſt animi magis, quam in-
umentum. EV. Nihil vetat inſtrumentum
unctum dici domicilium. Atque hac
idem de re variant Philoſophorum ſen-
tiæ. Sunt qui dicant corpus 2. eſſe ve-

1. Ἐπιληψία, Latinis Comitialis morbus, quod correptus illo comitia dirimeret. Dictus Græcis ab ἐπιλαμβάνεσθαι, quia omnes ſenſus eo capiantur: ita ut epileptici paulum à mortuis abſint.

2. Senecæ verba ſunt: quod veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. Nam hoc quo- natura, ut quandam veſtem, animo circumdedit: velamen- ejus eſt. Et alibi: Detrahetur tibi hæc circumjecta, noviſſi- m velamentum tui, cutis. Macarius ait: Anima veſtem corporis tat, veluti præclaram veſtem. Et Ambroſius: Caro amictus eſt ani- , quæ ſe induit quodam corporis veſtimento. Non igitur tu veſti- ntum es, ſed qui veſtimento uteris.

ſtem

ſtem animæ, ſunt qui domicilium, 1. ſunt qui inſtrumentum, ſunt qui harmoniam. Horum quodcunque dixeris, conſequitur actiones animi, corporis affectionibus impediri. Primum, ſi quod veſtis eſt corpori, idem corpus eſt animo; quantum ad corporis valetudinem faciat 2. veſtis, declaravit Hercules: ne quid de coloribus, aut pilorum pelliumque generibus referam. Cæterum an eadem anima ſufficiat pluribus corporibus deterendis, quemadmodum corpus multas deterit veſtes, viderit 3. Pythagoras. FA. Non incommodum foret, ſi juxta Pythagoram liceret, ut veſtibus, ita corporibus mutatoriis uti: ſic ut menſibus hibernis ſumeretur corpus obeſum, craſſæque texturæ, æſtivis rarius & gracilius. EV. Atqui parum, opinor, eſſet commodum, ſi quemadmodum multis veſtibus detritis, tandem & corpus deterimus, ita multis corporibus detritis, tandem & anima ſeneſceret, deficeretque. FA. Non ſane. EV. Jam quemadmodum ad corporis ſalubritatem, agilitatemque refert, qua veſte ſit amictum, ita refert quod corpus circumferat anima. FA. Profecto ſi corpus veſtis eſt animæ, video multos homines admodum varie cultos. EV. Sic eſt. Et tamen nonnulla pars hujus rei ſita eſt in nobis, quam commode veſtiatur anima. FA. Valeat igitur veſtis: dic aliquid de domicilio. EV. Atqui ne, quod dico, tibi videatur commentum, Fabulla, ipſe dominus Je-

1. Hinc idem Ambroſius: Unaquæque anima videns ſe corporeo iſto clauſam gurguſtio, quæ tamen terrenæ hujus habitationis conſortio non degeneravit, ingemiſcit gravata corporis hujus conjunctione.

2. Apud Poëtas leges, Deianiram marito ſuo Herculi veſtem infectam ſanguine Centauri Neſſi dono miſiſſe, ut iſthoc dono ab amore Ioles illum avocaret. Hercules verò cum veſtem ſacrificaturus induiſſet, in tantam eſt verſus rabiem, ut ſe in conſtructum rogum præcipitem dederit.

3. Pythagoras primum fuerat, ut refert Æthalides, filius Mercurii, à quo ſeu vivens ſeu vita functus donum omnia retinendi accepit. Poſt Æthalidem factus eſt Euphorbus, dein Hermotimus, tum Pyrrhus Delius piſcator, tandem Pythagoras.

ſuis. ſuum corpus templum appellat : Et Petrus Apoſtolus ſuum corpus 2. tabernaculum appellat. Nec defuerunt, qui corpus dixerunt animæ ſepulcrum, σῶμα dictum arbitrantes quaſi 3. σῆμα, alii 4. carcerem mentis appellarunt, nonnulli præſidium, velut arcem munitam. Quorum animus eſt undiquaque purus, in templo habitat. Qui non tenentur amore rerum corporalium, horum animus agit in tabernaculo, libenter exſiliturus, ſi vocet imperator. Qui prorſus excæcati ſunt vitiis turpiſſimis, ut nunquam adſpirent ad auram libertatis Euangelicæ, horum animus jacet in ſepulcro. Cæterum, qui moleſte feruntur cum vitiis, nec adhuc poſſunt quod volunt, horum animus habitat in carcere, ſubinde clamans ad liberatorem omnium; Educ 5. de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo, domine. Qui graviter pugnant cum Satana, vigilantes & excubantes adverſus inſidias illius, qui circumit, ut leo quærens quem devoret, horum animus verſatur in præſidio, unde injuſſu imperatoris non licet diſcedere. FA. Sic corpus eſt animi domicilium, plurimos video, quorum animus male habitet. EV. Sic eſt, videlicet in ædi-

1. Verba Chriſti inter alia ubi corpus vocat templum allegorica hac reſponſione exſtant Joan. 2. v. 19. Deſtruite templum hoc & intra triduum excitabo illud.

2. Quum ſciam cito futurum, ut deponam tabernaculum meum. Verba Petri 2 Epiſt. 1. v. 13. 14.

3. Huc ſpectat Clemens Alexandrinus ex Platone: Corpus σῶμα hoc animæ σῆμα ſepulchrum quidam eſſe tradunt: quaſi ipſa præſenti in corpore ſit ſepulta, atque etiam quia anima corpus σημαίνει, ſignificat, quæcunque ſignificare poteſt, idcirco σῆμα jure vocari. Videntur mihi præterea Orphei ſectatores nomen hoc ob id potiſſimum poſuiſſe, quod anima in corpore hoc delictorum det pænas, & hoc circumſepto valloque claudatur, velut in carcere quodam σῴζηται ſervetur. Ciceronis interpres Macrobius corpus δέμας vinculum & σῶμα quaſi σῆμα id eſt ſepulchrum dici ait Somnium Scipionis. 4. Plato corpus nominat τῆς ψυχῆς φρουρὰν, animæ cuſtodiam. Seneca: Corpuſculum hoc cuſtodia & vinculum animi huc atque illuc jactatur. Idem alibi: Major ſum & ad majora genitus, quam ut mancipium ſim mei corporis: quod equidem non aliter aſpicio, quam vinculum aliquod libertati meæ circumdatum. 5. Verba ſunt Davidis Saulum fugientis & ſpecus ſe abdentis Pſalmo 142. v. 8.

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

bus perſtillantibus, opacis, ventis omnibus obnoxiis, fumoſis, pituitoſis, laceris, ac ruinoſis, denique putribus & infectis. Et tamen Cato primam felicitatis partem judicat, bene habitare. FA. Tolerabilis res, ſi liceret in aliud immigrare domicilium. EV. Emigrare non licet, niſi cum evocat locator 1. Verumtamen ſi non licet emigrare, licet arte curaque noſtra domicilium animi commodius reddere, quemadmodum in ædibus mutantur feneſtræ, attollitur ſolum, incruſtantur aut conveſtiuntur tabulatu parietes, ſitus igni ſuffituque purgatur. Id in ſenili corpore jamque ruinam minitante difficillimum eſt. Plurimum autem conducit, ſi puerile corpus ab ipſo protinus ortu, ſicut oportet, curetur. FA. Tu quidem matrem ac nutricem medicam eſſe jubes. EV. Plane jubeo, quod attinet ad delectum ac moderationem cibi, potuſque, motus, ſomni, balneorum, unctionum, frictionum, veſtitus. Quam multos eſſe cenſes, qui graviſſimis morbis ac vitiis obnoxii ſunt, epilepſiæ, gracilitati, imbecillitati, ſurditati, fractis lumbis, diſtortis membris, infirmo cerebro, ſtupori mentis, non ob aliud, niſi quod à nutricibus indiligenter curati ſunt? FA. Demiror te non pro pictore factum fuiſſe Franciſcanum, qui tam belle concioneris. EV. Ubi te 2. Claranam videro, tum ego tibi Franciſcanus concionabor. FA. Ego ſane libens ſcire cupiam, quid ſit anima, de qua tam multa audimus dicimuſque, cum nemo viderit. EV. Imo

1. Perſoluto pretio, quo inter conductorem & locatorem convenit, conductori diſcedere liberum eſt ubi libet, inconſulto locatore. Nobis autem conductitiæ hæ corporis ædes inhabitandæ: uſque dum Optimus Maximus ille locator Deus evocat & edicit, Revertere fili hominis. Omnis enim autocheiria prohibita.

2. Id eſt, ubi te videro aſcriptam ordini monialium, quæ à Clara Aſſiſienſi Franciſci coætanea inſtitutæ ſunt, non ſine duriſſimâ paupertatis regulâ. De ea circumferuntur hi verſus:

Clauſa manens Clara toto clareſcere mundo
Incipit, & laudum titulis præclara refulget.

nemo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nemo non videt, cui ſunt oculi. FA. Vidi depictas animas infantuli ſpecie. Verum cur non adduntur alæ, quemadmodum angelis? EV. Quoniam delabentibus è cœlo fractæ ſunt alæ, ſi qua Socraticis fabulis habenda fides. FA. Quo modo igitur ſubvolare dicuntur in cœlum? EV. Quoniam fides & caritas faciunt, ut illis renaſcantur alæ. Has alas petebat ille pertæſus domicilium ſui corporis, dum clamat, Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Nec enim alias alas habet anima, cum ſit incorporea; nec ullam habet ſpeciem, quæ corporis oculis ſit conſpicua; ſed certius cernuntur ea quæ cernimus animo. Credisne Deum eſſe? FA. Maxime. EV. At nihil minus videri poteſt, quam Deus. FA. Videtur in rebus conditis. EV. Itidem videtur animus ex actione. Si quæris quid agat in corpore vivo, contemplare corpus exanime. Cum vides hominem ſentire, cernere, audire, moveri, intelligere, meminiſſe, ratiocinari; certo vides animam adeſſe, quam nunc videas hunc cantharum: poteſt enim falli ſenſus unus; tot argumenta ſenſuum non fallunt. FA. Proinde, ſi non potes oſtendere mihi animam, ſic illam notis quibuſdam depinge, quaſi mihi velis deſcribere Cæſarem, quem nondum vidi. EV. Ariſtotelis definitio in promtu eſt. FA. Quæ? Nam aiunt iſtum eſſe probum rerum omnium doctorem. EV. Anima eſt actus corporis organici, phyſici, vitam habentis in po-

1. Preces Davidis ſunt ab inimicis circumſeſſi Pſal. 55. v. 7.

2. Eleganter in hunc ſenſum Apulejus: anima in homine non videtur & tamen fateantur omnes neceſſe eſt, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclara fiunt, provenire: neque animæ ipſius qualitatem ac figuram oculis occurrere, ſed momentis rerum ab ea geſtarum intelligi qualis & quanta ſit

ten-

tentia. FA. Cur actum 1. vocat potius quam iter aut viam? EV. Non heic cavetur 2. aurigis aut equitibus, ſed animæ ratio definitur. Et actum vocat formam, cujus naturæ eſt agere, cum materiæ ratio ſit pati. Omnis autem corporis motus naturalis ab animo proficiſcitur. Eſt autem varius corporis motus. FA. Intelligo. Sed cur addit organici? EV. Quoniam anima nihil agit, niſi per organa, hoc eſt, inſtrumenta corporis. FA. Cur addit 3. phyſici? FU. Quia Dædalus 4. fruſtra fingeret tale corpus. Ideoque addit, vitam habentis in potentia. Forma non agit in quidvis, ſed in materiam capacem. FA. Quid ſi angelus immigraret in corpus hominis? EV. Ageret quidem, ſed non per organa naturalia, nec vitam daret corpori, ſi abeſſet anima. FA. Habeone jam totam animæ rationem? EV. Habes Ariſtotelicam. FA. Equidem accepi celebrem eſſe Philoſophum; & vereor ne ſapientum centuriæ mihi ſcribant hæreſeos dicam, ſi quid refrager. Alioqui quidquid adhuc dixit de anima hominis, competit in aſinum & bovem. EV. Imo in ſcarabeum quoque & limacem. FA. Quid igitur intereſt inter animam bovis & hominis? EV. Qui dicunt animam nihil aliud eſſe, quam 5. harmoniam qualitatum corporis, faterentur non ita multum intereſſe, videlicet harmonia ſoluta perire animas

1. Actus Græcis eſt ἐντελέχεια, vocabulum Philoſophis peculiare: ſed Fabulla detorquet ad jureconſultos, qui diſtinguunt inter iter, actum & viam. Actus enim illis ſpatium in agris. Minimus actus, teſte Boethio, quatuor pedibus in latitudinem, centum & viginti in longitudinem protenditur. Quadratus ex omni latere centum viginti pedibus concluditur: duplicatus ducentos quadraginta pedes explicat.

2. Recte mentionem facit aurigarum & equitum, utpote ad quorum commodum leges latæ erant de itinerum & viarum latitudinibus. Ita lege 12. Tabularum latitudo viæ definita eſt in porrectum pedes octo, In anfractum ſedecim.

3. Id eſt, naturalis, à φύσις natura. 4. Faber Athenienſes ingenioſiſſimus, qui ſtatuas mobilibus oculis confecit, ut vivere crederentur. De volatu ejus conſule Ovidium. 5. Ἁρμονία Latinis compoſitio, concentus, convenientia, ἀπὸ τοῦ ἁρμόζειν, quod eſt congruere.

utri-

neque. Ne ratione quidem diſtinguitur bovis ab hominis anima, ſed quod boum minus ſapit, quam hominum; quemadmodum videre eſt & homines, qui minus ſapiunt quam bos. FA. Næ iſti bubulam habent mentem. EV. Attamen illud ad te pertinet, quod pro 1. teſtudinis qualitate modulatior eſt harmonia. FA. Fateor. EV. Nec parvi refert ex quo ligno quave figura ſit facta teſtudo. FA. Veriſimile dicis. EV. Nec ex quorumlibet animantium inteſtinis fiunt canoræ fides. FA. Audivi. EV. Atque hæ quidem ex aëris circumfuſi madore aut ſiccitate laxantur, contrahuntur, nonnunquam & rumpuntur. FA. Iſtuc vidi non ſemel. EV. Heic igitur potes opem præſtare non vulgarem infantulo tuo, ut animus illius teſtudinem habeat bene temperatam, minimeque vitiatam, ne laxa ſit ſegnitie, ne ſtridula ſit iracundia, ne rauca ſit temulentia. Nam hos affectus inſerit nobis nonnunquam educatio, victuſque ratio. FA. Admonitionem accipio; ſed exſpecto quo pacto tuearis Ariſtotelem. EV. Ille quidem deſcripſit in genere animam animantem, vegetantem ac ſentientem. Anima dat vitam, ſed non protinus animal eſt, quod vivit. Vivunt enim & ſeneſcunt, & emoriuntur arbores, at non ſentiunt: quanquam his quoque nonnulli ſenſum tribuunt ſtupidum 2. In adhæſis non deprehenditur ſenſus, in ſpongia deprehenditur ab avulſoribus, in arboribus materiarum cæſores ſenſum comperiunt, ſi quid illis credimus. Ajunt enim ſi palma ferias truncum arboris, quam velis cædere, quemadmodum fere ſolent materiarii, difficilius arbor inciditur, ut ſemet con-

1. Teſtudo, præter notum illud tardigradum animal etiam inſtrumentum muſicum deſignat, ut hoc loco, quod haud diſſimile eſt vivæ teſtudinis figuræ. Hujuſcemodi lyræ inventum Mercurio aſſignatur.

2. Hoc ſenſit Pythagoras; nec omnino diſſimile veri eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

contraxit metu. Quod autem vivit, ac ſentit, animal eſt. Nihil autem prohibet eſſe 1. vegetabile, quod non ſentit, veluti fungi, betæ, caules. FA. Iſta ſi vivunt utcunque, ſi ſentiunt utcunque, ſi moventur cum adoleſcunt, quid prohibet eadem dignari animalis cognomine? EV. Non ita 2. viſum eſt majoribus, neque nobis fas eſt ab illorum placitis diſcedere, ac ne refert quidem ad hoc, quod nunc agimus. FA. Atqui non feram, eandem eſſe animam 3. ſcarabei & hominis. EV. Non eſt eadem, ô bona, ſed ratio quadantenus communis eſt. Animat, vegetat, ſenſibile reddit corpus tuum anima tua. Idem agit ſcarabei anima in ſuo corpore. Nam quod quædam aliter, aut aliud agit anima hominis, quam ſcarabei, partim in cauſſa eſt materia. Non canit, non loquitur ſcarabeus, quia caret organis ad hæc idoneis. FA. Illud igitur dicis, ſi anima ſcarabei demigraret in corpus hominis, idem ageret quod agit anima humana. EV. Imo ne ſi mens quidem angelica, quemadmodum dixi. Nihil autem intereſt inter angelum & animam humanam, niſi quod hominis anima in hoc condita eſt, ut agat corpus humanum naturalibus organis inſtructum, quemadmodum anima ſcarabei non movet niſi corpus ſcarabei: Angelus non in hoc conditus eſt, ut animet corpus, ſed ut abſque corporalibus organis intelligat. FA. Num idem poteſt anima? EV. Poteſt quidem à corpore ſemota. FA. Non eſt igitur ſui juris, dum eſt in corpore. EV. Non

1. Quod vegetari poteſt. Hinc vegetativam animam Philoſophi recentiores, ſeminalem animam appellant, quæ à Plinio dicitur alens: cujus motu interiore plantæ vigeſcunt, creſcunt, germinant.

2. Differentiam animæ vegetantis & ſentientis ex Ariſtotele has ſtatuit Magirus: 1. Vegetans ad actionem ſuam perficiendam calore tantum utitur naturali & inſtrumentis coctioni deſtinatis. Sentiens autem calore animali & miniſterio partium ad actiones animales deputatarum. 2. Vegetans extra ſe nihil percipit & cognoſcit; ſentiens percipit varia objecta. 3. Nutriens in ſuum objectum, alimentum nimirum agit, nihilque ab eo repatitur: ſentiens ab objectis ſuis patitur. 3. Scarabæus vel Cantharus animalculum notiſſimum. Variæ eorum ſpecies recenſentur.

pro-

profecto : niſi ſi quid accidat præter communem naturæ curſum. FA. Verum tu mihi pro una anima plures animas effudiſti, animantem, vegetantem, ſenſibilem, intelligentem, memorem, volentem, iraſcentem, concupiſcentem. Mihi ſatis erat una. EV. Ejuſdem animæ 1. diverſæ ſunt actiones: ex quibus varia ſortitur cognomina. FA. Non ſatis aſſequor quod dicis. EV. At faciam ut aſſequaris. Tu in cubiculo es uxor, in officina es textrix aulæorum, in taberna es aulæorum venditrix, in culina es coqua, inter famulos & famulas es domina, inter liberos es mater: & tamen hæc omnia es eadem in domo. FA. Satis tu quidem pingui 2. Minerva philoſopharis. Sic igitur eſt animus in corpore, quemadmodum ego in domo? EV. Sic. FA. Atqui dum ego texo in officina, non coquo in culina. EV. Neque enim tu es anima tantum, ſed anima corpus circumferens: corpus autem non poteſt ſimul pluribus ineſſe locis: anima quoniam eſt forma ſimplex, ſic eſt in toto corpore, ut ſingulis corporis 3. partibus ſit tota, quamvis non idem agat per omnes partes, nec eodem modo per quomodolibet affectus. Nam ſapit ac meminit in cerebro, iraſcitur in corde, concupiſcit in hepate, audit in auribus, cernit in oculis, olfacit in naribus, guſtat in palato & lingua, ſentit in

1. In homine ſtatuitur anima vegetativa, ſenſitiva & rationalis, non tamen plures & eodem animæ: nam una in altera continetur, ſicut trigonus in tetragono. Ita in ſenſitiva continetur vegetativa, & in intellectiva vegetativa & ſentiens: ideoque illæ potentiæ non ſunt diſtincta genera & ſubſtantiæ animarum in uno ſubjecto, ſed ſola differunt ratione. Quippe ſi in homine anima vegetans eſſet diſtincta à ſentiente & hæc à rationali: homo eſſet planta & animal brutum: quoniam illa plantam, hæc animal conſtituit. 2. Id eſt, ſimpliciter, indocte, incondite philoſopharis, abſque ingenio, ſubtilitate & exacta cura. Idem adagio etiam craſſa Minerva, craſſiori Muſa effertur. 3. De ſede animæ digladiati olim accerrime veteres Philoſophi. Pythagoras & Plato conſtituerunt juxta cerebrum aut cerebri inferiorem partem aut meningem: Straton juxta ſuperciliorum medium: Empedocles & Ariſtoteles circa ſanguinem: Stoici circa cor. Veriſſimum autem eſt receptum Philoſophorum axioma: Anima eſt tota in toto, & tota in qualibet parte.

omnibus partibus corporis, quæ nervaceum aliquid habent adjunctum. Neque enim ſentit in pilis, nec ſummis unguibus: ac ne pulmo quidem per ſe ſentit, nec hepar, fortaſſe nec lien. FA. Proinde in quibuſdam partibus animat tantum ac vegetat. EV. Ita videtur. FA. Si in uno homine facit hæc omnia eadem anima, conſequitur, ut fœtus in utero materno ſtatim ut augeſcit, quod eſt vitæ ſignum, ſimul & ſentiat, & intelligat; niſi forte unius hominis initio plures ſunt animæ, deinde cæteris cedentibus, una peragit omnia. Ita ut primum homo fuerit planta, mox animal, poſtremo homo. EV. Quod dicis, fortaſſe non abſurdum videatur 1. Ariſtoteli. Nobis probabilius eſt, ſimul cum vita 2. infundi rationalem animam, ſed quæ, velut igniculus, immerſa materiæ ſupra modum humidæ nondum queat exſerere vires ſuas. FA. Animus igitur illigatus eſt corpori, quod agit movetque? EV. Non aliter quam teſtudo domui, quam circumfert. FA. Eam movet quidem, ſed ſic ut ſimul moveatur, quemadmodum gubernator flectit navem quo vult, ſed ipſe interim cum navi movetur. EV. Imo quemadmodum 3. ſciurus volvit caveam rotatilem, mobilis interim & ipſe. FA. Sic & afficit anima corpus, ac viciſſim afficitur? EV. Sane quod ad operationes attinet. FA. Ergo quod ad naturam pertinet, par eſt anima morionis, animæ Solomonis. EV. Nihil abſurdum. FA. Itaque pares ſunt & angeli, quandoquidem carent materia, quæ parit, ut ais, inæqualitatem. EV. Jam ſatis philoſophiæ. Quin potius hæc Theologos

1. Sic eſt: ſtatuit Ariſtoteles infantem ſemper abſolvi poſt 45 dies, & primum plantæ vitam vivere imperfectiſſime poſtmodo animalem & poſtremo hominis.

2. Diſcrepat hic Autor à communi ſententia: nam convenit inter omnes Philoſophos, ſemen animatum eſſe & tamen poſt conceptionem infundi animam rationalem. In tempore hujus infuſionis inter ſe diſcrepant. Vide Ruvium.

3. Σκίουρος animal quod caudam ſub dio pro umbra habet. Belgis een Eekhoorenken.

tor-

torqueant; nos hoc agamus, quod cœpimus. Si tota mater eſſe vis, cura corpuſculum infantuli tui, quo poſteaquam ſeſe expedierit ex vaporibus mentis igniculus, bonis & commodis organis utatur. Quoties audis puerum tuum vagientem, crede illum hoc abs te flagitare. Cum vides in pectore duos iſtos veluti 1. fonticulos turgidos lacteo liquore vel ſuapte ſponte manantes, crede naturam admonere te tui officii. Alioqui cum infans jam fari meditabitur, ac blanda balbutie te 2. mammam vocabit, qua fronte hoc audies ab eo, cui mammam 3. negaris, & ad conducticiam mammam relegaris, perinde quaſi capræ aut ovi ſubjeciſſes? Vbi jam erit fandi potens, quid ſi te pro matre vocet 4. ſemimatrem? Virgam expedies, opinor. Atqui vix ſemimater eſt, quæ recuſat alere, quod peperit. Potior genituræ pars eſt nutricatio teneri puelli. Alitur enim non ſolum lacte, ſed & fragrantia materni corporis; requirit eundem liquorem jam notum & familiarem, quem 5. hauſit in corpore, & unde coaluit. Atque ego quidem ſum in hac ſententia, ut exiſtimem in pueris ex

1. Huc ſpectant illa Favorini: Putas naturam feminis mammarũ ubera, quaſi quoſdam nævulos venuſtiores non liberũ alendorum, ſed ornandi pectoris cauſa dediſſe?

2. Apud Belgas nomen matris, quod vulgo Moeder/ infantes balbutientes efferunt per Memme; proculdubio corrupta eſt vox à mamma, Belgis een Mamme: nec mirum fr[...]dimum fari diſcant, cujus beneficio aluntur. In Friſia autem [...]eo vox hæc inolevit: ut & adulti matrem Memme vel per [...]en Mem nuncupent. 3 Æquiparat Favorinus id crimen in[...] expoſitioni & in utero ſuffocationi. 4. Narratur de Cornelio Scipione quod cum decem inſignes Centuriones vinculis tradidiſſet, nec precibus fratris Scipionis Africani dimitteret, id tamen ad preces collactanei feciſſe. Fratri autem hoc exprobranti reſpondit, plus ſe nutrici quam matri debere: utpote quæ cum pepererat illum reliquiſſet & alteri tradidiſſet. 5. Hinc & idem Favorinus: Non id quoque nihil intereſſe putat cujus in corpore cujuſque ex ſanguine conceptus homo & coalitus ſit? An quia ſpiritu multo & calore exalbuit non idem ſanguis eſt nunc in uberibus, qui in utero fuit? Nonne hac quoque in re ſollertia naturæ evidens eſt, quod poſtquam ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit, adventante jam partus tempore, in ſupernas ſe partes profert, ad fovenda vitæ atque lucis rudimenta præſto eſt, & recens natis notum & familiarem victum offert?

1. lactis natura & indolem vitiari, non aliter quam in frugibus, & plantis terræ ſuccus mutat ingenium ejus quod alit. An putas temere vulgo dici, Iſte malitiam cum lacte nutricis imbibit? Ne illud quidem opinor, quod à Græcis dici ſolet, Ut nutrices: cum ſignificant aliquem male paſci: paullulum enim præmanſi in os inſerunt infantis, maximam partem deglutiunt ipſæ. Proinde ne peperit quidem, quæ quod nixa eſt, mox abjicit. Iſtuc enim abortire eſt, non parere. Et in tales fœminas mihi competere Græcorum videtur etymologia, qui *μήτηρ* dici putant à *μὴ τηρεῖν* hoc eſt, à non ſervando. Nam prorſus conductitiam nutricem infantulo adhuc à matre tepenti adſciſcere, genus eſt expoſitionis. FA. Accederem, ni delecta eſſet mulier, in qua nihil deſideres. EV. Ut nihil referat, quod lac bibat mollis infantia, quam ſalivam cum præmanſo cibo deglutiat; ut talis contigerit nutrix, qualem haud ſcio an ulla reperiatur; an putas ullam eſſe, quæ nutricationis omne tædium devorare poſſit, quemadmodum mater? ſordes, aſſeſſiones, vagitus, morbos, ſervandi nunquam ſatis diligentem curam? Si eſt quæ pariter amet ut mater, erit quæ pariter curet. Quin & illud fiet ut ſegnius amet te filius, nativa illa caritate velut in duas matres 2. diſtracta: nec tu ſimili pie-

1. Imo eo uſque; ut, teſte Beverovicio, infans qui canis ubera ſuxerat noctu ſurrexerit cumque aliis canibus latraverit. Notatu dignum eſt & illud Favorini: In moribus inoleſcendis magnam fere partem ingenium altricis & natura lactis tenet.

2. Quæ partus ſuos aliis nutriendos dedunt, ait idem Favorinus, vinculum illud coagulumque animi atq; amoris, quo parentes cũ filiis natura conſociat, interſcindunt, aut certe quidem diluunt deteruntq;: nam ubi infantis aliorſum dati facta ex oculis amolitio eſt, vigor ille maternæ flagrantiæ ſenſim atq; paulatim reſtinguitur, omniſque impatientiſſimæ ſollicitudinis ſtrepitus conſileſcit. Neque multo minor amandati ad nutricem aliam filii, quam morte amiſſi oblivio eſt. Ipſius quoque infantis affectio animi, amoris conſuetudinis, in ea ſola, unde alitur, occupatur; & proinde ut in expoſitis uſu venit, matris quæ genuit neque ſenſum ullum neq; deſiderium capit. Ac propterea obliteratis & abolitis nativæ pietatis elementis, quicquid ita educati liberi amare patrem ac matrem videntur, magnam fere partem non naturalis ille amor eſt, ſed civilis & opinabilis.

tate

duceris erga filium, ut jam grandior
us libenter ſit obtemperaturus juſſis
; & tu frigidius illius curam habitura,
ujus moribus fortaſſe videbis nutri-
. Præcipuus autem diſcendi gradus eſt,
uus inter docentem ac diſcentem a-
. Ergo ſi nihil deceſſerit illi nativæ pie-
fragrantiæ, facilius illi inſtillabis præ-
a recte vivendi. Neque enim heic pa-
valet mater, vel ob hoc, quod mate-
n tractet molliſſimam, & in omnia ſe-
rem. FA. Vt video, non tam facilis eſt
erperiſſe, quam vulgus exiſtimat. EV.
ihi parum habes fidei, en tibi Paulus
te de muliere loquens: Salva, inquit, fiet
1. liberorum generationem. FA. Salva
gitur quæ peperit? EV. Nequaquam; ſed
t, ſi liberi 2. permanſerint in fide. Non-
n abſolviſti genitricis munus, niſi pri-
m tenerum corpuſculum filii, mox ani-
m atque mollem recta educatione fin-
s. FA. Atqui iſtuc matribus in manu non
ut filii perſeverent in pietate. EV. For-
s; ſed tantum habet momenti vigilans
onitio, ut Paulus exiſtimet matribus
utandum, ſi liberi degenerent à piis
ibus. Denique, ſi præſtiteris quod in te
m eſt, Deus opem ſuam conjunget cum
diligentia. FA. Mihi quidem, Eutrapele,

1. Locus exſtat 1 Tim. 2 15. Senſus eſt: ſi priores verſus cum hoc conferas: Mulierem viro ſubjectam; Deus enim illam poſteriorem creavit viri cauſa. Eadem etiam virum decepit: Adam quippe non erravit!

er autem erravit. Ideoque non tantum viro ſubdita, ſed & in
am partus acerrima difficultas impoſita eſt. Nihilominus tamen
alutem ipſius haud impeditura ſunt! ſalva enim per liberos fit,
manſerint in fide & in charitate & in ſanctificatione & in caſti-

2. Eraſmus ut & alii vocem *permanſerint* in allegato verſu
eros reſtringunt; quod inveniatur in plurali, cum vox mulier
ngulari numero. Apoſtolus autem numerum invertit: ut indicet
es fœminas hujus ſolatii participes eſſe ſi in conjugalibus oneri-
um fide & charitate ſanctas ſe præbuerint. Nam liberis appli-
ſententia hæc non poteſt, quandoquidem liberorum delicta
ntibus non imputantur, cum propria culpa pereunt: ſecundum
limum locum, Ezech. 18. v. 3, 4. 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tua perſuaſit oratio, ſi queas idem perſuadere parentibus & marito. EV. Iſtuc ad me recipio, modo tu me tuo juves ſuffragio. FA. Polliceor. EV. Sed licetne videre puellum? FA. Licet maxime. Heus Syriſca, voca nutricem una cum infante. EV. Scitus admodum puer. Vulgo dicitur veniam deberi primum experienti. At tu prima ſtatim experientia ſummam artis expreſſiſti. FA. Non eſt ſculptilis imago, ut arte ſit opus. EV. Verum; ſed fuſile ſigillum eſt. Utcunque res habet, feliciſſime cecidit: utinam pari felicitate cadant imagines, quas intexis 1. aulæis! FA. At tu contra felicius pingis, quam gignis. EV. Sic viſum eſt naturæ cum omnibus paria facere. Quam ſolicita eſt natura, ne quid pereat! Duos homines in uno repræſentavit: naſus & oculi patrem referunt, frons ac mentum matrem exprimunt. An tu poſſes hoc tam carum pignus alienæ fidei concredere? Mihi bis crudeles videntur eſſe, quæ id facere ſuſtinent. Quandoquidem non ſolum faciunt id 2. infantis, quem ablegant, periculo, verum etiam ſuo, propterea quod in his lac averſione 3. corruptum ſæpenumero periculoſos morbos pariat. Itaque fit, ut, dum unius formæ corporis conſulunt, parum conſulant duorum corporum vitæ: dumque cavent, ne contingat præproperum ſenium, conjiciunt ſeſe in

1. Αὐλαῖαι, περιπετάσματα, περιστρώματα, aulæa, Latinis ſunt vela pictuurata & verſicolori textura ſpectabilia, quibus ad pompam & magnificũ apparatum parietes principum & magnatũ obteguntur.

2. Inter alia jam enumerata diſcrimina etiam præcipuum quod mores nutricum infantes aſſumant. Ita Tiberius ebrietati addictus, Quia contigerat illi nutrix temulenta. Dion etiam Caligulæ ſævitiam nutrici aſſcribit. Petrus Matthæus itidem teſtatur, magnum Galliarum Regem lue venerea à nutrice infectum.

3. Idem Favorinus urget apud Agellium: Pleræque iſtæ, ait, prodigioſæ mulieres fontem illum ſanctiſſimum corporis, generis humani educatorem, arefacere & exſtinguere cum periculo quoque averſi corruptique lactis laborant; tanquam pulchritudinis ſibi inſignia devenuſtet. Quod quidem faciunt eadem vecordia, quæ quibuſdam commentitiis fraudibus nituntur, ut fœtus quoque ipſi in corpore ſuo concepti abortiantur.

mor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rtem præproperam. Quod eſt inditum pro nomen? FA. Cornelius. EV. Hoc erat nen avi paterni. Vtinam virum integerium & moribus nobis referat! FA. Dabiopera, quod quidem in nobis erit. Sed s Eutrapele, unum quiddam obnixe te arim. EV. Imo puta me tuum eſſe mancium; imperabis & impetrabis quæ vole. FA. Proinde non prius te manumittam uam hoc mihi beneficium cœptum abas. EV. Quodnam? FA. Vt præſcribas i primum, quibus rationibus queam ntis valetudini conſulere: deinde cum firmior, quibus rudimentis ad pietapræparandus ſit rudis animus. EV. Id m lubens; pro mea quidem ſapientia; proximo colloquio: nunc orator adeo itum ac parentes. FA. Precor exorator es.

1. Alludit quia dixerat mancipium; quod ut à manu capiendo; ita & manumittebatur, cum à Domino in libertatem dimitteretur.

EREGRINATIO

RELIGIONIS ERGO.

MENEDEMUS, OGYGIUS.

Uid hoc novæ rei? Nonne Ogygium vicinum meum video, jam totos ſex menſes non viſum cuiquam? Interrumor erat. Ipſus eſt, niſi prorſus ucinor. Adibo ac ſalvere jubebo. us ſis Ogygi. OG. Salve & tu Meeme. ME. Quæ regio te nobis reddi incolumem? Nam triſtis rumor heic ſerat, te navigaſſe Stygiam paludem. Imo, gratia ſuperis, ſic interim valui, ix unquam antehac melius. ME. Ita per vanitatis coarguas ejuſmodi ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mores. Sed quid iſtuc ornatus eſt? obſitus es conchis imbricatis, 1. ſtanneis ac plumbeis imaginibus oppletus undique, culmeis 2. ornatus torquibus; brachium habet ova ſerpentum 3. OG. Viſi divum Jacobum Compoſtellanum, & hinc reverſus, Virginem Parathalaſſiam apud Anglos percelebrem. quin potius hanc reviſi: nam ante annos tres inviſeram. ME. Animi gratia, ut arbitror. OG. Imo 4. religionis cauſſa. ME. Iſtam, opinor, religionem docuerunt te Græcæ litteræ. OG. Mater uxoris voto ſeſe 5. obſtrinxerat, ut ſi filia peperiſſet maſculum vitalem, ego divo Jacobo præſens præſenti ſalutem dicerem, & gratias agerem. ME. Salutaſti divum tuo dumtaxat, & ſocrus nomine? OG. Imo totius familiæ verbis. ME. Equidem arbitror nihilo minus ſalutis futurum fuiſſe familiæ, etiamſi Jacobum inſalutatum reliquiſſes. Sed obſecro, quid reſpondit agenti gratias? OG. Nihil, ſed offerenti munus viſus eſt arridere, & capite leviter annuere; ſimulque porrexit hoc imbricatum putamen. ME. Cur iſta potius donat, quam alia? OG. Quoniam his abundat ſuggerente vicino mari. ME. O benignum divum, qui & obſtetricatur parturientibus, & operam dat hoſpitibus! Verum quodnam iſtuc novum vovendi genus, ut otioſus aliis laborem imponat aliquis? Si tu te voto adſtringeres, ut ſi quod ageres, feliciter cede-

1. Id eſt, imbricum ſpecie variegatis. Vide Plin. lib. 9. cap. 33. de mira varietate concharum.

2. E ſtramine factis.

3. Significat globulos, quibus utuntur ad numerandas preces: ſic enim ova ſerpentum, cum prodeunt, cohærent, à precatione Dominica, quam Deo ſecundum numerum horum globulorum admetiuntur, vocantur vulgo Belgis Paternoſters.

4. Religionis, addatur autem ſuperſtitioſæ. Veritas enim orthodoxa peregrinationes illas damnat.

5. Pontificiorum vota vel aurea, argentea, ærea, ferrea, cærea vel etiam viva ſunt: pleraque verò contractus eſſe videntur, ut & hoc loco votum ſocrus hujus Ogygii, ſecundum formulam, Do ſi facias, ſi dederis faciam. Adibo Petri & Pauli limina, nudis cruribus & capite, corpore ferrea lorica tecto, calceis arena oppletis, cibo oſtiatim emendicato & lingua muta: quod ſi verbum dixero oleum & operam luſero: ſed iſtud fecero, ſi uxorem opulentam, magnas opes aut alia commoda nactus ero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

re ego jejunarem bis in hebdomade, an cenſeris me facturum quod voviſſes? OG. Non credo, etiam ſi tu ipſe tuo nomine voviſſes. Nam tibi divis os 1. oblinere ludicrum eſt. At ſocrus eſt; mos gerendus erat. Noſti mulierum affectus, & mea quoque referebat. ME. Si non præſtitiſſes votum, quid erat periculi? OG. Non poterat me divus vocare in jus, fateor: ſed poterat in poſterum eſſe ſurdus ad vota mea, aut tacitè aliquid calamitatis immittere in meam familiam. Noſti principum mores. ME. Dic mihi, quid valet agitque vir optimus Jacobus? OG. Multo frigidius ſolito. ME. Quæ eſt in cauſſa? ſenium? OG. Nugator, ſcis divos non ſeneſcere. Verum 2. hæc nova perſuaſio, quæ late per orbem divagatur, facit ut infrequentius ſalutetur ſolito: & ſi qui veniunt, ſalutant tantum; nihil, aut quam minimum donant, dictitantes eam pecuniam rectius collocari in egenos. ME. Impia 3. perſuaſio! OG. Itaque tantus Apoſtolus, qui ſolet totus gemmis & auro fulgere, nunc ſtat ligneus, vix ſebaceam habens candelam. ME. Si verum eſt quod audio, periculum eſt, ne reliquis divis idem veniat uſu. OG. Imo circumfertur epiſtola, quam hac de re ſcripſit ipſa Virgo Maria. ME. Quæ Maria? OG. Quæ cognomen habet à lapide. ME. Apud 4. Rauracos, ni fallor. OG. Ea eſt. ME. Lapideam igitur divam mihi narras. Sed

1. Os oblinere ſeu ſublinere, pro eo quod eſt dare verba, arte quadam illudere. Nonius Marcellus tractum putat à ridiculo luſus genere, quo dormientibus ora pinguntur. Plautus: Ea ſublevit os mihi peſſime.

2. Perſuaſio nempe, quæ ethniciſmum in Papiſmo detexit. Nam ſive reſpicias cultum ſuperſtitionemque idolorum, apud Gentes eadem eſt, quæ hodie apud Pontificios [illegible]i: ſi eorundem Deos videas, mutata tantum nómina à Pontificiis venias. Et conferantur amborum ſimulachra, templa, ſacrificia, feſta, vota & anathemata quam belle omnia conveniunt.

3. Ironica loquutio: admodum enim pia eſt. An Jacobus enim ipſe ſuum fabricavit ſimulachrum? an pauperes denudavit, ut lignum & ædes veſtiret? an non eleemoſynas in egenos injunxit & probavit?

4. Rauraci, Raurici & Rauriaci, in medio Helvetiorum Sequanorumque habitantes, recte appellantur Baſilienſes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cui ſcripſit? OG. Nomen ipſa indicat epiſtola. ME. Per quem miſſa eſt? OG. Haud dubie quin per angelum, qui poſuerat ſcriptam in ſuggeſto, unde concionatur is ad quem ſcripta eſt. Et ne quid fraudis ſuſpiceris, videbis epiſtolam αὐτόφον 1. ME. Itane agnoſcis manum angeli, qui eſt virgini ab epiſtolis? OG. Quid ni? ME. Quo tandem argumento? OG. Legi Epitaphium 2. Bedæ, quod ab angelo inſculptum eſt: Elementorum figuræ per omnia congruunt. Legi & ſyngrapham divo Ægidio 3. miſſam: congruunt. An non hæc ſatis arguunt rem? ME. Faſne eſt inſpicere? OG. Fas, ſi dejeres te taciturum. ME. Oh lapidi dixeris. OG. Jam ſunt & lapides 4. hoc nomine infames, quod nihil celent. ME. Muto igitur dicito, ſi lapidi parum fidis. OG. Hac lege recitabo: tu fac utramque arrigas aurem. ME. Arrexi. OG. Maria mater Jeſu Glaucopluto S. D. Quod Lutherum ſequutus ſtrenue ſuades, 5. ſuperva-

1. Id eſt, ab ipſo ſcriptam, quemadmodum oracula dicuntur αὐτόφωνα, ab ipſo Deo reddita voce. Virg. Ipſa canas oro.

2. Beda hic natione Britannus, ob eruditam modeſtiam Venerabilis cognominatus. Exſtant
ejus plurima ingenii monumenta inſignia. Sub Joanne ſexto Pon-
tifice claruit. Corpus, Volaterrano teſte, Genuæ conditum: Ibidem-
que Epitaphium, ſecundum quoſdam, ab angelo inſculptum, ſi Deo
placet. 3. Nota eſt fabula de Carolo Magno, qui cum deſperaret
veniam admiſſorum, S. Ægidius impetravit ſyngrapham ab ange-
lo, continentem hunc verſiculum; *Ægidii merito Caroli peccata*
remitto. 4. Sentit de Lydio lapide, qui dicitur Index: is pro-
dit aurum ſubæratum aut imitaticium. Lege apud Ovid. fabulam
de Batto in lapidem verſo. Metamor. 2.

Senſerat hoc furtum nemo niſi natus in illo
Rure ſenex Battum vicinia tota vocabat.
Et tandem concludit:
Riſit Atlantiades: & me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis, ait? perjuraque pectora vertit
In durum ſilicem: qui nunc quoque dicitur index:
Inque nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.

5. In antecedentibus erronea ſententia de invocatione Sancto-
rum refutata. Inter alia autem religionis reformatio ab invocatione
Sanctorum exordium ſumſit: illo enim Euangelicæ veritatis dilucu-
lo invocatio hæc idololatrica rejecta, ut & Miſſa, operum merita,
quinque ſacramenta, cultus imaginum, juſtificatio ex operibus, pur-
gatorium, humanæ traditiones aliaque.

caneum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ineptum eſſe invocare divos, à me quidem iſto nomine bonam magnamque iniſti gratiam, ſcito. Nam antehac tantum non enecabar improbis mortalium opplorationibus. Ab una poſtulabantur omnia, quaſi filius meus ſemper infans eſſet, quia talis fingitur, pingiturque in ſinu meo, ut etiamnum nutu matris adhuc pendeat, neque quicquam auſit negare petenti, videlicet metuens, ne ſi quid neget roganti, ego viciſſim ipſi negem mammam ſitienti. Et interdum ea petunt à virgine, quæ verecundus juvenis vix auderet petere à lena, quæque me pudet litteris committere. Interdum negotiator lucri cauſſa navigaturus in Hiſpaniam, committit mihi pudicitiam ſuæ concubinæ. Et virgo deo ſacra, abjecto velo fugam adornans, deponit apud me famam integritatis ſuæ, quam ipſa tendit proſtituere. Occlamat mihi miles impius, ad lanienam conductus, Beata virgo da prædam opimam. Occlamat aleator, Fave diva; pars lucri tibi decidetur. Et ſi parum favet alea, me conviciis 2. lacerant, maleque precantur, quæ non adfuerim ſceleri. Occlamat quæ quæſtui turpi ſemet expoſuit, Da proventum uberem. Si quid nego, ilico reclamant, Ergo ne ſis mater miſericordiæ. Aliorum vota non tam impia ſunt, quam inepta. Clamat innupta: Maria, da mihi formoſum ac divitem ſponſum. Clamat nupta: Da mihi bellos catulos. Clamat gravida: Da mihi facilem partum. Clamat anus: Da diu vivere ſine tuſſi ſitique. Clamat ſenex delirus: Da repueraſcere. Clamat Philoſophus: Da nodos inſolubiles nectere. Clamat ſacerdos: Da ſacerdotium opimum. Clamat epiſcopus:

1. Ita plerumque Chriſtus ficulneus, æreus & argenteus, infantis nempe ſpecie, ulnis matris Mariæ ſublevatus, in templis Pontificiorum, non ſine ſummo Chriſti dedecore, adſtat.

2. Non diſſimili modo hodie quidam Ethnici in India Idola ſua virgis cædunt: ubi parum reſponderint ipſorum votis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

pus: Serva meam Eccleſiam. Clamat nauta: Da proſperos curſus. Clamat præfectus: Oſtende mihi filium tuum, antequam moriar. Clamat aulicus: Da vere confiteri in mortis articulo. Clamat ruſticus: Da tempeſtivam pluviam. Clamat ruſtica: Serva gregem & armentum incolume. Si quid renuo, ilico ſum crudelis. Si relego ad filium, audio: Vult ille quidquid tu vis. Itane ego 1. ſola & mulier, & virgo, dabo operam navigantibus, belligerantibus, negotiantibus, ludentibus aleam, nubentibus, parturientibus, ſatrapis, regibus & agricolis? Atqui quod dixi, minimum eſt præ his quæ patior. Sed his negotiis nunc multo minus gravor: quo quidem nomine tibi gratias agerem maximas, niſi commodum hoc incommodum majus ſecum traheret: plus eſt otii, ſed minus eſt honorum, minus eſt opum. Ante ſalutabar Re-

1. Fruſtra & abſque ratione queritur hæc Maria apud Rauracos, Helvetiorum Diva tutelaris; ſatis huic negotio proſpectum eſt: non enim tot munia unius cervicibus incumbunt. Pro Æolo ventos regunt Valeſianus Theodulus, Joannes & Paulus: pro Veſta ignem ſervat Agatha, cui ob ſexus imbecillitatem additus Florianus, qui urna ceu Inachus quidam aquam incendiis infundit. Caſtoris & Pollucis locum obtinet marinus Deus Nicolaus, cum collega Chriſtophoro, altero Polyphemo, & virgine matre: cui in tempeſtatibus occinitur: *Ave Maris ſtella, Dei mater alma.* Vino præeſt Urbanus vice Bacchi. Judocus è frumento rubiginem purgat. Anſerum cura Gallo, ovium Wendelino, equorum Eulogio, boum Pelagio, porcorum Antonio, murium Gertrudi, glirium Hyldricho commendata eſt. Pro Minerva literatis Catharina Alexandrina ceu Athenienſis; Lucas, licet medicus fuerit & non pictor, pictoribus; Medicis autem Coſma & Damianus; Fabris Eulogius; Calceariis Criſpinus & Criſpinianus; Sartoribus Gutmannus; Figulis horribili non minus figura quam nomine Goar atrum Dæmonem micantibus oculis & olla tumultuantem humeris gerens; Venatoribus Euſtachius Romanus; pro Venere & Flora meretricibus & ſcortatoribus Aphra & Magdalena præſident. Peſti medetur Sebaſtianus; ſcabiei Neopolitanæ Rochus; febricitantibus Petronella Apoſtoli Petri filia; epoto veneno Joannes Euangeliſta & Abbas Benedictus, contractis Wolphgangus; Dæmoniacis & lunaticis Romanus; morti improviſæ Marcus fato fortior; Herculeo morbo Valentinus medentur. Suſanna ignominiam tollit. Margarita virguncula & Notpurgis partu laborantes, & Leonhartus captivos juvat. Abſque cauſa ergo Maria hæc Rauracorum de ſuis gravibus negotiis conqueritur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ricœlorum , Domina mundi : nunc vix à ucis audio , Ave Maria. Ante veſtiebar gemmis & auro , abundabam mutatoriis , de ebantur aurea gemmeaque donaria : nu vix tegor dimidiato palliolo , eoque cobſo à muribus. Proventus autem annrix tantum eſt , ut alam miſerum æditui 1. qui accendat lucernulam aut candem ſebaceam. Atque hæc tamen poteraſferre , ni majora etiam moliri dicereris Huc tendis , ut ajunt , ut quidquid uſquan eſt divorum , exigas ex ædibus ſacris. Em atque etiam vide quid agas. Non de aliis divis quo ſuam ulciſcantur injuri. Ejectus è templo Petrus , poteſt tibi vi im occludere regni cœleſtis oſtium. ulus habet gladium, Bartholomæus culro armatus eſt ; Gulielmus ſub pallio mori totus armatus eſt, non ſine gravi lance Quid autem agas cum Georgio & eqte & cataphracto 2. haſta ſimul & gladi formidabili? Nec inermis eſt Antonius; het ſacrum 3. ignem. Sunt item & cæe ſua vel arma , vel mala , quæ , quibus vent, immittunt. Me vero quantumvis omem , non tamen ejicies , niſi ſimul cito filio, quem ulnis teneo. Ab hoc non matiar divelli : aut hunc una mecum cludes, aut utrunque relinques, niſi mavis habere templum ſine Chriſto. Hæc te ti volui : tu cogita , quid mihi reſpondelum cenſeas. Nam mihi plane res cordi eſt Ex æde noſtra lapidea, Calendis Auguſti anno filii mei paſſi 1524. Virgo lapidea

1. Miſera conditio : debet enim non ab ædituo ſolo, ſed & ab Canonicis, Sacerdotibus, Sacellanis, Monachis, Lolhartis, Clericis aliiſque obſervari, qui laute omnes ex ipſius proventibus alendi ſunt : dum alii ſimulachrum purgant & ornant, alii feſta indicunt & feſtis ſolennibus ſacra perficiunt. Ædituus autem, quem veteres, ut indicat Varro, æditimum vocabant, cuſtos erat ulæ ſacræ ædis. 2. Id eſt, gravi armatura munito. 3. Hoc e nomine ſanctum ſuum reddidere formidabilem : quemadmodu Joannem Baptiſtam, præter alios , morbo comitialis : Hubertu hydrophobo, item alios aliis malis. Vide ſtatim allegata.

mea manu ſubſcripſi. ME. Minax profecto ac formidabilis epiſtola. Cavebit, opinor, Glaucoplutus. OG. Si ſapit. ME. Quam ob rem non eadem de re ſcripſit huic optimus ille Jacobus? OG. Neſcio, niſi quod longius abeſt, & his temporibus intercipiuntur omnes epiſtolæ. ME. Sed quis Deus te redegit in Angliam? OG. Ventus illuc invitabat mire ſecundus, atque id propemodum eram pollicitus 1. divæ Parathalaſſiæ, me poſt biennium ipſam reviſurum. ME. Quid petiturus ab illa? OG. Nihil novi, niſi illa vulgaria, familiam incolumem, rem uberiorem, longævam lætamque vitam in hoc ſeculo, & perennem felicitatem in futuro. M. Non poterat eadem præſtare Virgo mater apud nos? Habet Antverpiæ 2. templum longe auguſtius, quam in Parathalaſſo. OG. Haud nego poſſe, verum aliis in locis alia largitur, ſive ſic viſum eſt animo illius, ſive, ut eſt benigna, ſemet in hoc noſtris affectibus accommodat. ME. De Jacobo frequenter audivi: ſed obſecro te, deſcribe mihi regnum iſtius Parathalaſſiæ. OG. Equidem expediam quam potero pauciſſimis. Celeberrimum nomen eſt per univerſam Angliam, nec temere reperias in ea inſula qui ſperet res ſuas fore ſalvas, quin illam quotannis aliquo munuſculo pro facultatum modulo ſalutarit. ME. Ubi habet? OG. Ad extremum Angliæ finem, inter Occidentem & Septemtrionem, haud procul à mari, paſſuum fere tribus millibus. Vicus eſt vix alia re victitans, quam commeantium frequentia. Collegium eſt Canonicorum, ſed quibus à Latinis regulæ cognomen additur; medium genus inter monachos, & cano-

1. Id eſt, ad mare habitans; à παρὰ ad & θάλασσα mare.

2. Cathedrale templum Antverpiæ Deiparæ ſacra, opus ſumtuoſiſſimum, & maxime ſpectabili turre. Fundamenta ejus prima, teſte Petro Ægidio, anno 1142, jacta; ædes autem à Burchardo Epiſcopo Cameracenſi dedicata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nonis, quos 1. ſeculares appellant. ME. Amphibios 2. mihi narras; quod genus eſt 3. fibr. OG. Imo 4. & crocodilus. Sed omnis cavillis, tribus verbis expediam quovis. In odioſis canonici ſunt, in favoralibus monachi. ME. Adhuc mihi quidem ænigma refers. OG. Quin addam Apodexim 5. mathematicam. Si Romanus pontifex fulmine feriat omnes monachos, tum 6. canonici fuerint, non 7. monachi: Sin idem permittat omnibus monachis uxorem ducere, tum fuerint monachi. ME. O novos favores; utinam ab[illegible]ant & meam! OG. Sed ut ad rem: 8. Collegium hoc vix alios habet proventus, quam ex liberalitate Virginis. Nam majora quidem donaria ſervantur. Cæterum ſi quid eſt nummorum, aut levioris pretii, cedit in alimoniam gregis & præfecti, quem illi Priorem vocant. ME. Probæ vitæ? OG. Non illaudatæ; pietate ditiores, quam annuo cenſu. Templum eſt nitidum & elegans; verum in eo non habitat Virgo: ſed illud honoris gratia ceſſit filio. Illa ſuum habet templum, ut dextra ſit filio. ME. Dextra? Quo igitur ſpectat filius? OG. Bene mones. Cum occidentem ſpectat, dextram habet matrem? ubi ſe vertit ad

1. Secundum Balæum Canonici hi primum in Angliam irrepſerunt circa annum 636.

2. Ex ἀμφὶ utrimque & βίος vita. Sic ἀμφίβιον ζῶον, animal ancipitem vitam agens, nempe in aqua & terra.

3 Fiber qui & caſtor habet duos pedes caninos & duos anſerinos, quibus remigat; magnitudine felis eſt.

4. Crocodilus itidem amphibium animæ eſt, timidus admodum & truculentus.

5. ἀπόδειξις, demonſtratio, quæ proprie fit mathematicis per literas depictas. 6. Mentionem ſtatim fecit author Canonicorum ſecularium: diſtinguuntur enim in regulares & ſeculares. Hi qui rejicientes ſtrictam vivendi regulam diſſolutius juxta ſeculi morem vitam tranſigunt: illi, qui regulam & præſcriptum eorundem ſequuti, inde Canonici Regulares dicti ſunt. 7. In Concilio autem Educenſi circa annum 1083. habito cautum eſt ne quis Abbas aut Monachus Canonicos ad Monachatum aut Monachales vi aut fraude adducat, uſque dum ſui ordinis templum inveniant. 8. Procul dubio Collegium deſignat, quod in vico cui à Sancta Maria nomen, Anglis Saut Maries, in Cornubia proxime Falemouth & Oceanum qui Britanniam Galliamque interluit.

Solis

Solis exortum, ſiniſtra eſt. Nec heic tamen habitat; nondum enim ædificium eſt abſolutum, & locus eſt undique perflabilis, patentibus oſtiis, patentibus feneſtris; & in propinquo eſt Oceanus ventorum pater. ME. Durum. ubi igitur habet illa? OG. In eo templo, quod inabſolutum dixi, eſt ſacellum anguſtum, ligneo tabulatu conſtructum, ad utrumque latus per anguſtum oſtiolum admittens ſalutatores. Lumen eſt exiguum, nec fere niſi ex cereis; fragrat odor naribus gratiſſimus. ME. Hæc omnia congruunt religioni. OG. Imo ſi introſpicias, Menedeme, dicas divorum eſſe ſedem, adeo gemmis, auro, argentoque nitent omnia. ME. Accendis animum, ut eo me conferam. OG. Haud pœnituerit itineris. ME. Nihil eſt illic olei ſacri? OG. Inepte. Oleum 1. iſtud non reſudat niſi è ſepulcris divorum, velut Andreæ & Catharinæ. Maria ſepulta 2. non eſt. ME. Erravi, fateor. Sed abſolve fabulam. OG. Quo latius ſe ſpargat religio, alia aliis locis oſtenduntur. ME. Et fortaſſis ut uberior ſit largitio, juxta illud, *Fit cito per multas prædapetita manus*. OG. Et nuſquam non præſto ſunt 3. myſtagogi. ME. Ex canonicis? ME. Nequaquam: illi non adhibentur, ne per occaſionem religionis alienentur à religione, ac dum obſervant virginem, parum ipſi conſulant ſuæ virginitati. Tantum in intimo ſacello, quod dixi conclave divæ Virginis, adſtat altari canonicus quidam. ME. In quem uſum? OG. Ut recipiat ſervetque quod datur. ME An dant qui nolint? OG. Minime; ſed nonnullos pius

1. Imo habent & oleum Pontificii, quod è cœlo elapſum. De ſepulchris Divorum oleum fragrantiſſimum ſudantibus videantur eorundem anilibus fabulis referta Legenda:

2. Nugantur enim illam in cœlum ſublatam.

3. Myſtagogi, qui myſtas dicunt, myſteria docent, μυσταγωγοὶ ἱερεῖς, μυστηρίων διδάσκαλοι.

qui-

am pudor huc adigit, ut dent adſtan-
te quopiam, non daturi ſi teſtis abeſſet:
largius dant aliquanto, quam erant
dari. ME. Affectum humanum dicis, &
i non inexpertum. OG. Imo vero ſunt
dam adeo dediti ſanctiſſimæ Virgini, ut
dn ſimulant ſeſe munus imponere altari,
ra dexteritate ſuffurentur, quod alius
uerat. ME. Fac nullum adſtare; an non
ales ilico fulminaret Virgo? OG. Quî
gis id faceret Virgo, quam ipſe pater
ereus, quem non verentur nudare ſuis
amentis, vel perfoſſo templi pariete?
. Non ſatis mihi conſtat, utrum magis
eam admirari, illorumne impiam con-
entiam, an Dei lenitatem. OG. Ad latus
que Septentrionale porta quædam eſt,
n templi, ne quid erres, ſed ſepti, quo
a clauditur area templo adjacens. Ea
iolum habet perpuſillum, quale vide-
us in valvis nobilium, ut qui velit in-
edi, primum tibiam periculo expone-
cogatur, deinde caput etiam ſubmittat.
E. Profecto tutum non fuerit ad hoſtem
gredi per tale oſtiolum. OG. Recte con-
ſtas. Narrabat myſtagogus olim virum
ueſtris ordinis, equo inſidentem, per
c oſtium elapſum è manibus inimici, qui
m fugienti imminebat. Ibi miſer deſpe-
ns ſui, ſubita cogitatione ſalutem ſuam
mmendavit divæ Virgini, quæ erat in
oximo. Nam ad hujus aram fugere de-
everat, ſi valva patuiſſet. Et ecce rem
auditam. Subito totus eques erat intra
pta templi, altero fruſtra foris inſanien-
. ME. Et faciebat tam admirandæ narra-
onis fidem? OG. Maxime. ME. Id quidem
on admodum facile apud te hominem

Phi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Philoſophum. OG. Oſtendebat in oſtio laminam cupream clavis affixam, quæ habebat imaginem equitis ſervati, eoque cultu quo tum Anglica gens utebatur, quem & in vetuſtioribus picturis videmus: quæ ſi non mentiuntur, frigebant id ætatis tonſores, & qui pannos tingunt ac texunt. ME. Quî ſic? OG. Quia barbatus erat non aliter 1. quam capræ; & univerſa veſtis nullam habebat rugam, adeoque non erat major corpore, ut ſtrictu 2. corpus ipſum redderet anguſtius. Erat & altera lamina, cellæ figuram ac magnitudinem referens. ME. Jam dubitare fas non erat. OG. Subter oſtiolum erat cratis ferrea, quæ peditem tantum tranſmitteret. Non conveniebat ut equus poſt eum calcaret locum, quem prior eques virgini conſecraſſet. ME. Et merito. OG. Hinc ad Orientem eſt ſacellum 3. prodigiis plenum: eo me confero. Excipit alius myſtagogus. Illic oravimus paulliſper. Mox exhibetur nobis articulus humani digiti, è tribus maximi: exoſculor: deinde rogo cujus ſint reliquiæ. Ait, Sancti Petri. Num Apoſtoli, inquam? Ajebat. Deinde contemplans magnitudinem articuli, qui gigantis videri potuerit:

1. De Britannis ſuâ ætate teſtatur Cæſar: quod capillo promiſſo eſſent, atque omni parte corporis raſa præter caput & labrum ſuperius.

2. Oportet Anglos diu morem priſcum veſtiendi tenuiſſe: de Germanis enim refert Tacitus; (Anglos autem & Anglo-Saxones Germanica origine ex Germania in Britanniam delatos ſatis ſuperque conſtat) locupletiſſimos Germanorum veſte diſtingui, non fluitante, ſicut Sarmathæ ac Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente.

3. Eodem modo, teſte Lactantio, Gentiles pro aſſertione idololatriæ ſuæ miracula proferebant. Et ſi prodigia apud idola fierent, quid ni Deus, qui eadem in ultionem incredulitatis ethnicis forte permiſit, etiam Pontificiis oſtendit; ut mendaciis Antichriſti credant, qui Euangelicis miraculis credere noluerunt. Mirum autem Papicolas ita cæcutire, dum pro veræ Eccleſiæ nota exponunt, nempe donum miraculorum, quo Antichriſtus, ut ex prædictionibus S. Scripturæ liquit, dignoſcetur. Eleganter Auguſtinus: Audiant quæ narrant pagani de templis & Diis ſuis mirabiliter vel facta vel viſa, & tamen Dii Gentium dæmonia, Dominus autem cælos fecit.

Oportuit, inquam, Petrum fuiſſe virum prægrandi corpore. Ad hanc vocem è comitibus quidam in cachinnum ſolutus eſt: id ægre moleſte tuli. Nam ſi is ſiluiſſet, æditus nos nihil celaſſet reliquorum. Eum tamen utcunque placavimus, datis aliquot drachmis. Ante ædiculam erat tectum, quod ajebat hiberno tempore, cum nix obtexiſſet omnia, eo ſubito fuiſſe delatum è longinquo. Sub eo tecto putei duo ad ſummum pleni: fontis venam ajunt eſſe ſacram divæ Virgini; liquor eſt mire frigidus efficax medicando capitis ſtomachique doloribus. ME. Si frigida medetur doloribus capitis & ſtomachi, poſthac & oleum exſtinguet incendium. OG. Miraculum audis, ô bone: alioqui quid eſſet miraculi, ſi frigida ſedaret ſitim? ME. Et iſta ſane eſt una pars fabulæ. OG. Affirmabant eum fontem derepente proſiliſſe è terra juſſu ſanctiſſimæ Virginis. Ego cuncta diligenter circumſpiciens, rogabam quot eſſent anni, quod ea domuncula fuiſſet eò deportata; dixit: aliquot ſecula. Alioqui parietes, inquam, non præ ſe ferunt aliquid vetuſtatis. Non repugnabat. Ne columnæ quidem hæ ligneæ: Non negabat eſſe nuper poſitas, & res ipſa loquebatur. Deinde hæc, inquam, tecti culmea arundineaque materia videtur eſſe recentior. Aſſentiebatur. Ac ne trabes quidem hæ, inquam, tranſverſæ, nec ipſa tigna quæ culmos ſuſtinent, videntur ante multos annos poſitæ. Annuebat. Atqui cum jam nulla caſæ pars ſupereſſet; unde igitur conſtat, inquam, hanc eſſe caſulam illam è longinquo delatam? ME. Obſecro quomodo ſeſe ab hoc nodo expediebat ædituus? OG. Scilicet

cet incunctanter ille oſtendit nobis pervetuſtam urſi pellem tignis affixam; ac propemodum irriſit noſtram tarditatem, qui ad tam manifeſtum argumentum non haberemus oculos. Itaque perſuaſi, & tarditatis culpam deprecati, vertimus nos ad cœleſte lac beatæ Virginis. ME. O matrem filii ſimillimam! ille nobis tantum ſanguinis ſui reliquit in terris; hæc tantum 1 lactis, quantum vix credibile eſt eſſe poſſe uni mulieri uniparæ, etiamſi nihil bibiſſet infans. OG. Idem cauſſantur de cruce Domini, quæ privatim ac publice tot locis oſtenditur, ut ſi fragmenta conferantur in unum, navis onerariæ juſtum onus videri poſſint; & tamen totam crucem ſuam bajulavit Dominus. ME. An non tibi quoque mirum videtur? OG. Novum fortaſſe dici poſſit, mirum nequaquam, cum Dominus, qui hæc auget pro ſuo arbitrio, ſit omnipotens. ME. Pie tu quidem interpretaris: at ego vereor ne multa talia fingantur ad quæſtum. OG. Non arbitror Deum paſſurum, ſi quis ipſum ad iſtum irrideat modum. ME. Imo cum à ſacrilegis ſpoliatur & mater & filius & pater & ſpiritus, ne tantulum quidem ſeſe commovent interdum, ut vel nutu, vel crepitu deterreant ſceleſtos. Tanta eſt numinis lenitas. OG. Sic eſt: ſed audi reliqua. Id lac ſervatur in altari ſummo; in cujus medio Chriſtus, ad dextram mater, honoris gratia. Lac enim matrem repræſentat. ME. Conſpicuum eſt igitur. OG. Videlicet incluſum

1. Pluribus in locis lac virginis & fragmenta crucis Chriſti à deceptoribus iſtis monachis & canonicis oſtenduntur. Imo alibi adorant caligas Joſephi nutritii Domini, alibi calceos Thomæ, ocreas Martini, enſem Georgii, alii vaginam, mulierum cincinnos, veſtes, cingulos, obſoleta ſtrophiola, & ſudariola quædam muccoſa, imo incognita quædam mortuorum oſſa. Addit Bullingerus, ex quo hæc deſumta, ajunt in urbe quadam Liguriæ ſervari inter reliquias caudam aſini ejus, cujus meminerunt Euangeliſtæ.

cryſtallo. ME. Liquidum igitur. OG. Quid liquidum mihi narras, cum fuſum ſit ante annos mille quingentos? Concretum eſt; dicas cretam tritam, alboque ovi temperatam. ME. Quin igitur nudum oſtendunt? OG. Ne contaminetur virorum oſculis lac virgineum. ME. Probe dicis. Nam ſunt, opinor, qui os admoveant nec purum nec virgineum. OG. Ubi nos videt myſtagogus, accurrit, lineam veſtem induit, ſacram ſtolam 2. addidit cervici, procumbit religioſe, & adoravit: mox nobis lac ſacroſanctum oſculandum porrexit. Hic in extremo altaris gradu religioſe procubuimus & ipſi; Chriſtoque primum ſalutato, Virginem oratiuncula tali, quam in hunc uſum pararam, appellavimus: *Virgo mater, quæ tuis virgineis uberibus lactare meruiſti cœli terræque dominum filium tuum Ieſum, optamus, ut illius ſanguine purificati, provehamur & nos ad felicem illam infantiam columbinæ ſimplicitatis, quæ neſcia malitiæ, fraudis ac doli, lac* 3. *Euangelicæ doctrinæ* 4. *concupiſcit aſſidue, donec proficiat in virum perfectum, in menſuram plenitudinis Chriſti, cujus felici conſortio frueris in æternum, cum Patre & Spiritu Sancto.* Amen. ME. Pia ſane precatio. Quid illa? OG. Viſus eſt utrique annuere, niſi me fallebant oculi. Nam ſubſilire videbatur ſacrum lac, & candidior aliquanto affulgebat euchariſtia. Interim myſtagogus ad nos acceſſit, tacitus quidem, ſed tabellam porrigens, qualem apud Germanos offerunt qui in pontibus teloneum 5. exigunt. M. Equidem ſæpenume-

1. Ut ſuperſtitioſis ſuis figmentis reverentiam concilient, externè pretium ab auro, argento & gemmis aſſumunt.

2. Stola ἀπὸ τοῦ ςέλλεσθαι ab induendo Græcis quodlibet veſtis genus tam virilis quam muliebris. Apuleius etiam ſpeciatim pro ſacerdotis veſtimento uſurpat. Autor verò ad diſtinctionem addit vocem ſacræ.

3. Lac Euangelicæ doctrinæ pro primis fidei ſeu religionis Chriſtianæ rudimentis. Hebr. 5. v. 13. Cui cum lacte res eſt, is rudis eſt ſermonis juſtitiæ: infans enim eſt. 4. Ut modo geniti infantes lac illud ſermonis ſincerum expetite, ut per illud augeſcatis: ait Petrus. 1. Epiſt. 2. v. 2. ad quem locum autor reſpicit. 5. Τέλος, id eſt, tributum, ſive vectigal.

ro male precatus ſum illis petacibus tabellis, cum per Germaniam iter facerem. OG. Dedimus drachmas aliquot, quas ille obtulit Virgini. Mox per interpretem ejus linguæ pulcre peritum, & juvenem blandæ cujuſdam eloquentiæ (nomen erat, ni fallor, Robertus Aldriſius) percunctatus ſum, quam potui civiliſſime, quibus argumentis cognitum haberet, hoc eſſe lac Virginis. Id ego ſane pio ſtudio ſcire cupiebam, quo poſſem impiis quibuſdam hæc omnia ridere ſolitis os obturare. Primum myſtagogus 1. obducta fronte obticuit: juſſi ut interpres inſtaret; ſed blandius etiam. Ille vero blandiſſime, adeo ut ſi matrem ipſam nuper puerperam talibus verbis appellaſſet, non fuerit ægre latura. At myſtagogus tanquam afflatus numine quopiam, nos intuens oculis ſtupentibus, ac velut horrore vocem blaſphemam execrantibus, Quid opus, inquit, iſta percunctari, cum habeatis tabulam 2. authenticam? Et omnino videbatur nos ut hæreticos ejecturus, niſi drachmæ deliniſſent hominis ferociam. ME. Quid vos interim? OG. Nos? quid cenſes? Non aliter quam fuſte icti, aut fulmine tacti, noſmet illinc ſubduximus, ſuppliciter audaciæ veniam comprecati: ſic enim convenit in rebus ſacris. Inde proficiſcimur ad ædiculam, hoſpitium divæ Virginis. Huc euntibus aperit ſeſe quidam 3. hierophanta ex illis 4. Minoribus; noſque

1. Myſtagogus, qui oſtendit arcana, qui & hierophanta dicitur.

2. Bullingeri verba ſunt: Omnes templorum Divis conſecratorum parietes, teſtudo denique ipſa, referta eſt anathematis, ſignis, prodigiis ac inanibus & ementitis picturis. Et hac quidem parte dependent confractæ naves, larvæ ex cera formatæ, lignei pedes, pedes, induſia, calcei, caligæ, & ocreæ oppletæ paleis, denique compedum & catenarum magna pondera. At parte ex alia tabulæ apparent pictæ miraculorum præcones ac teſtes. Authentica autem tabula, quæ multorum authoritate comprobata vel authorata. 3. Hierophanta ſacrorum antiſtes, ab ἱερὸν ſacrum & φαίνω oſtendo. 4. Fratres Minores iidem qui Franciſcani: Franciſcus enim ſuperſtitionum Magiſter ſuos ſectatores in tres diviſit ordines, nempe in fratres Minores, quibus ſe ipſum aſſociavit, Clariſſas & Pœnitentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quem uti noſcitans intuetur: aliquantulum progreſſis occurrit alius, itidem contemplans nos: poſt etiam tertius. ME. Fortaſſe cupiebant te pingere. OG. At ego longe diverſum ſuſpicabar. ME. Quid iſtuc? OG. Sacrilegum quempiam ſuppilaſſe nonnihil de 1. mundo ſacræ Virginis, & in me ſuſpicionem intentam eſſe. Itaque ſacellum ingreſſus, tali precatiuncula ſaluto matrem Virginem: *O ſola fœminarum omnium mater & virgo, mater feliciſſima, virgo puriſſima; nunc puram impuri viſimus, ſalutamus, donariis noſtris utcunque colimus: utinam donet nobis filius tuus, ut ſanctiſſimos tuos mores imitantes, mereamur & nos per Spiritus Sancti gratiam ſpiritualiter dominum Ieſum intimis animi viſceribus concipere, ſemelque conceptum nunquam amittere. Amen.* Simulque exoſculatus aram, depoſui 2. drachmas aliquot, & abii. ME. Quid heic Virgo? Nullone nutu dedit ſignum auditæ precatiunculæ? OG. Lumen, ut dixi, erat ambiguum, & illa ſtabat in tenebris ad dextrum latus altaris. Poſtremo me ſic dejecerat oratio prioris myſtagogi, ut non auderem oculos attollere. ME. Iſtius igitur profectionis non erat admodum lætus exitus. OG. Imo multo lætiſſimus. ME. Reddidiſti animum: nam mihi quoque cor in genua deciderat, ut tuus loquitur Homerus. 3. OG. A prandio repetimus templum. ME. Audebas, ſuſpectus ſacrilegii? OG. Fortaſſis, at ipſe mihi ſuſpectus non eram. Neſcit pavorem mens ſibi bene conſcia. Trahebat me tabulæ viſendæ cupiditas, ad quam myſtagogus nos relegarat. Eam diu quæſitam tandem invenimus: verum in altum defixam, ut non quibuſlibet oculis

1. Id eſt, ex ornamentis. Dicitur autem mundus muliebris.

2. Δραχμὴν pondo trium ſcrupulorum, ut & genus numiſmatis, quemadmodum hoc loco, valens Romanum denarium.

3. Eſt Iliad. ο. Τάρβησαν, πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός. id eſt, Expaverunt: omnibus autem in pedes cecidit animus.

legi poſſet. Mihi tales ſunt oculi, ut nec 1. lynceus dici poſſim, nec omnino 2. luſcioſus. Itaque legentem Aldriſium oculis obiter affectatus ſum, nec illi ſatis fidens in re tanta. ME. Excuſſa eſt omnis dubitatio? OG. Puduit me mei, qui ſubdubitaſſem; adeo res tota illi ponebatur ob oculos; nomen, locus, rès ut erat ordine geſta: breviter, nihil omiſſum. Dictus eſt Gulielmus Lutetiæ natus, vir pius cum aliâs, tum præcipue religioſus in conquirendis toto orbe divorum reliquiis. Is peragratis regionibus plurimis, monaſteriis ac templis undique luſtratis, tandem pervenit 3. Conſtantinopolim. Nam hujus Gulielmi frater illic agebat 4. Epiſcopum. Is jam adornantem reditum, admonuit eſſe virginem quandam Deo dicatam, quæ lac haberet Virginis matris: abunde felicem futurum ſi vel precario, vel pretio, vel arte portionem aliquam poſſet nanciſci. Nam cæteras reliquias omnes, quas hactenus collegerat, nihil eſſe ad tam ſacrum lac. Ibi Gulielmus non conquievit, donec exorat dimidium ejus lactis. Eo theſauro plus quam 5. Crœſus ſibi videbatur. ME. Quid ni? & quidem præter ſpem. OG. Recta domum properat: in itinere morbus occupat. ME. Ut nihil eſt in rebus humanis nec diu, nec undiquaque felix! OG. Ubi videt periculum, accerſit clam Gallum, fidiſſimum ejus peregrinationis comitem. Et religioſe ſtipulatur ſilentium: committit illi lac, ea lege, ut ſi incolumis domum redeat, deponat eum theſaurum in ara di-

1. Lynceus, qui acutiſſimo viſu pollet: Lynx enim ex luporum genere, maculoſo tergore quadrupes, intenſiſſime tuetur. Huc ſpectat inter alia vulgatus verſiculus: *Nos aper auditu, nos vincit aranea tactu, Vultur odoratu, lynx viſu, ſimia guſtu.*

2. Budæus luſcioſos dici exiſtimat, ſive etiam luſcitioſos, qui propius admota oculis vident, remota verò non: quod genus homines res intuendas oculis fere contingere ſolent, & limis fere clauſiſque oculis aſpicere, eoſdem à Græcis μύωπας vocari ait.

3. Urbs Thraciæ à Conſtantino Magno aucta, prius Byſantium dicta. 4. Epiſcopos Conſtantinopolitanos patriarchas vocant. 5. Apud Græcos Crœſi Lydorum Regis opulentia in proverbium abiit.

virginis, quæ colitur Lutetiæ in 1. angusto templo, utrinque Sequanam 2. prælabentem intuens: & amnis ipſe videtur honoris gratia decedere numini Virgini. Ut rem in pauca conferam, ſepultus eſt Gulielmus, alter properat, & hunc morbus corripit. Is deſperans ſui, tradit Amico comiti lac, ſed multis obteſtationibus ſtricto, ut faceret quod fuerat ipſe facturus. Moritur hic; recipit ille, & in aram deponit lac canonicis ejus loci præſentibus, qui tum temporis adhuc dicebantur regulares quales adhuc ſunt apud 3. Divam Genovefam. Ab his impetravit lactis dimidium. Id delatum in Angliam, tamen in Parathalaſſum detulit, huc vocante mentem illius afflatu ſpiritus. ME. Pulcre certe ſibi conſtat hæc narratio. OG. Imo ne qua reſidere poſſet dubitatio, adſcripta erant nomina epiſcoporum à ſuffragiis, qui lac illud inviſentibus non abſque munuſculo, tantum impartierunt relaxationis, quantum ex 4. ſuo dimenſo largiri poſſunt. ME. Quantum id eſt? OG. Dierum quadraginta. ME. Etiam apud inferos 5. dies eſt? OG. Certe tem-

1. Deſignat author templum cathedrale Lutetiæ, Mariæ ſacrum, cujus deſcriptionem Merula exhibet: Cathedrale D. Virginis, jactis à Philippo Auguſto fundamentis anno 1191. ſerio ædificari cœptum eſt anno 1257. Joanne Kalenſi Latomo, regnante Ludovico, ex Galliæ miraculis præcipuum. Columni 130. ſuſtinetur. Longitudo paſſuum 174. Latitudo 60. altitudo 100. Chorus ... diſtinctus; hiſtoriis ex V. & N. T. inſculptis, quas anno 1351. abſolutas inſcriptio loquitur. In ambitu habet ſacella 45. ferreis clathris munita. Univerſim portæ 11. In fronte tres biforæ ſtatuis 28. regum ... Ad latera turres videntur ſeu moles verius campanariæ, ... e 35. cubitorum. Campana maxima, cui à Maria Virgine cognomen, viginti viros flagitat pulſanda: ſonitus ſereno cælo per ... leucas auditur. 2. Intelligit autor inſulam, quam Sequana ... urbe Pariſiorum efficit, Gallis *la Cité*, quaſi dicas civitatem nominata: ad dextram reſpiciens majorem urbis partem loco humiliore, ad ſiniſtram minorem colliculis ſurgentem. 3. Digitum intendit Eraſmus in templum Petri & Pauli, quod Lutetiæ videre eſt anno 499. à Hlodoveo ædificatum, hortatu Genovefæ, quæ ibi ſepulta anno 521. prius Canonicorum ſecularium, poſt à Ludovico ... ſſo Regularium factum. Turris anno 1483. fulmine conflagravit. 4. Id eſt, ex modo præſcripto. Romanus enim pontifex è dolio promit: epiſcopis certus modus præſcriptus eſt. 5. Nam ad purgatorium ... rogant relaxationes, ubi nullus eſt dies, & tamē dies vocant.

pus eſt. ME. Ubi totum hoc dimenſum ſemel fuerint elargiti, non ſupereſt quod largiantur? OG. Minime. Subſcatet enim ſubinde quod dent, ac plane diverſum quiddam accidit heic atque in dolio 1. Danaïdum. Illud enim cum continenter impleatur, ſemper tamen inane eſt: hinc ſi ſemper haurias, nihilo tamen minus eſt in dolio. ME. Si centum hominum millibus largiantur quadraginta, ſinguli tandundem habent? OG. Tantundem. ME. Et ſi qui ante prandium acceperunt quadraginta, rurſus ſub cœnam poſcerent quadraginta, præſtóne eſſet quod daretur? OG. Imo ſi hora eadem decies. ME. Utinam mihi tale ſcriniolum eſſet domi; non optarim niſi tres drachmas, modo ſic ſcateant. OG. Quin optas ut totus fias aureus, tantundem accepturus ex voto. Verum ad fabulam redeo. Addebatur & illud pii cujuſdam candoris argumentum: lac Virginis, quod aliis compluribus in locis oſtendebatur, ſatis quidem eſſe venerandum; hoc tamen cæteris eſſe venerabilius, quod illa abraderentur à ſaxis, hoc ex ipſis Virginis uberibus effluxiſſet. ME. Unde id conſtabat? OG. Oh! narrarat hoc Virgo Conſtantinopolitana, quæ lac dederat. ME. Et illi fortaſſe communicarat divus Bernardus. OG. Sic arbitror. ME. Cui natu grandi contigit guſtare lac ex eadem mamma, quam ſuxit puer Jeſus. Unde miror, illum mellifluum dici potius quam lactifluum. Sed quomodo lac Virginis dicitur, quod non fluxit ex uberibus? OG. Fluxit & illud, ſed ſaxo, cui forte lactans inſidebat, exceptum concrevit; deinde volente Deo ſic multiplicatum eſt. ME. Recte. Perge.

1. Proverbium ſumtum à fabula Danaidum puellarum: quas Plato ſcripſit apud inferos hoc pœnæ genus pendere, ut aſſidue aquam in dolium pertuſum, vaſis itidem pertuſis inferant. Hinc in dolium pertuſum aquam hauris, id eſt, operam perdis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Sacris itaque peractis, dum paramus abitum obambulantes interim, & ſi quid offerretur ſpectatu dignum circumſpectantes, rurſum adſunt myſtagogi, limis 1. intuentur, digito ſubnotant, accurrunt, abeunt, recurrunt, nutant, videbantur compellaturi ſi fuiſſet audaciæ ſatis. ME. Nihil ibi metuebas? OG. Imo faciem illis obverti, ſic arridens & intuens, quaſi ad compellandum invitarem. Tandem unus aggreſſus, rogat quod mihi nomen eſſet: edo. Num is eſſem qui ante biennium affixiſſet votivam tabellam litteris Hebraicis? Fateor eſſe me. ME. Scribis Hebraice? OG. Minime; ſed iſti quidquid non intelligunt, Hebraicum vocant. Mox accerſitus, ut opinor, venit illius collegii πρῶτος 2. ὕστερος. ME. Quod iſtuc dignitatis nomen? Non habent abbatem? OG. Non. ME. Quur? OG. Quia neſciunt Hebraice. ME. Non epiſcopum? OG. Nequaquam. ME. Quam ob rem? OG. Quia Virgo pauperior etiamnum eſt, quam ut emat 3. pedum ac mitram nimio venalem. ME. Non ſaltem Præpoſitum? OG. Ne id quidem. ME. Quid obſtat? OG. Quia Præpoſitus dignitatis eſt nomen, non ſanctimoniæ. Et ideo canonicorum collegia nomen abbatis rejiciunt, Præpoſiti libenter amplectuntur. ME. Atqui πρῶτον ὕστερον antehac audivi nunquam. OG. Næ tu magnopere rudis es grammatices. ME. ὑστερόπρωτον novi in tropis. OG. Tenes. Hic qui Priori proximus eſt, Prior eſt poſterior. ME. Suppriorem dicis. OG. Is me ſalutavit ſatis humaniter. Narrat quantopere ſudatum ſit à multis, ut verſus eos legerent: quot fruſtra terſa perſpicilla. Quoties adveniſſet ali-

1. Id eſt, oculis obliquis, ac ſemiclauſis, quomodo ſe adſpici leones indignantur.

2. Id eſt, primus & poſterus.

3. Ita vocat baculum Epiſcopalē cujus extremitas inſtar pedi ſeu virgæ paſtoralis in curvaturam deſinit. Mitra autem dictio barbara plleum incurvum deſignat, quo Mæonii, Ægytii, Syri, Phryges & Lydi uſi: Sumitur etiam pro capitis ornamento, quem hodie inter Chriſtianos Epiſcopi aſſumunt, ut hoc loco.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

aliquis vetuſtus Theologiæ aut Juris doctor, adductus eſt ad tabellam: alius dicebat eſſe litteras Arabicas, alius fictitias: tandem repertus eſt qui legeret titulum. Is deſcriptus erat verbis ac litteris Romanis, ſed majuſculis: Græci verſus erant deſcripti Græcis majuſculis, quæ prima ſpecie videntur referre majuſculas Latinas. Rogatus deſcripſi ſententiam carminum Latine, verbum verbo reddens. Hujus opellæ cum præmiolum oblatum conſtanter recuſarem, affirmans nihil eſſe tam arduum, quod in Virginis ſanctiſſimæ gratiam non eſſem cupidiſſime facturus, etiamſi litteras juberet illinc perferre 1. Hieroſolymam. ME. Quid opus te grammatophoro, cum illi tot angeli adſint à manibus atque à pedibus? OG. Ille protulit è crumena ligni fragmentum deſectum è trabe, in qua virgo mater viſa eſt conſiſtere. Odor mirus protinus arguebat eſſe rem 2. oppido ſacram. Ego vero tam inſigne munus pronus & nudato capite, ſumma cum veneratione terque quaterque exoſculatus, repoſui in crumenam. ME. Licetne videre? OG. Per me quidem licebit. Cæterum ſi jejunus non es, aut ſi nocte proxima fuit tibi res cum uxore, non ſuaſerim ut videas. ME. Oſtende: nihil periculi. OG. En tibi. ME. O te beatum iſto munere! OG. Ego, ne ſis inſciens, non permutarim hoc tantillum fragmentulum cum univerſo auro Tagi

1. Hieruſalem Hieroſolyma, Jeruſalem, vox Hebræa idem deſignans quaſi viſionem pacis ſeu videbunt pacem: quod Dei populus ibi pacem eſſet habiturus, typum æternæ quietis. Notum autem eſt quanto ſanctitatis loco peregrinatio Hieroſolymam à Pontificiis reponatur. 2. Oppido adverbium, idem quod valde, multum. Si Feſto fides, ex ſermone confabulantium eſſet ortum, quantum nempe quiſque frugum feciſſet. Ut verò multitudo ſignificaretur, ſæpe reſpondebatur, quantum vel oppido ſatis eſſet. Hinc in conſuetudinem veniſſe, idem ait; ut pro valde diceretur oppido.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. [illegible]udam auro, ſed ſic ut per cryſtallum pellu[c]eat. Tum Hyſteroprotus ubi me videt tam religioſe geſtientem eo munuſculo, judicans non indignum, cui majora quoque committerentur, rogat, num quando vidiſſem ſecreta Virginis. Ea vox me nonnihil commovit; non tamen auſus ſum percontari, quæ diceret ſecreta Virginis. Siquidem in rebus tam ſacris etiam linguæ lapſus non vacat periculo. Nego me vidiſſe, ſed videndi cupidiſſimum eſſe dico. Inducor jam velut afflatus numine. Accenditur una atque altera tæda cerata: oſtenditur imaguncula nec magnitudine, nec materia, nec opere præcellens, ſed virtute potens. ME. Moles non multum habet momenti ad edenda miracula. Vidi 2. Chriſtophorum Lutetiæ, non hamaxiæum 3. aut coloſſæum 4. ſed monti juſto parem nullis tamen illic miraculis nobilem, quod quidem audierim. OG. Ad pedes Virginis eſt gemma, cui nondum apud Latinos aut Græcos nomen inditum: Galli à buffone dederunt nomen, eo quod buffonis effigiem ſic exprimat, ut nulla ars idem poſſit efficere. Quoque majus eſt miraculum, puſillus eſt lapillus; non prominet buffonis imago, ſed in ipſa gemma velut incluſa pellucet. ME. Fortaſſis imaginantur buffo-

1. Tagus ex Oroſpedæ jugis ortus infra Oliſſipo. nam in occiduum ſe exonerat Oceanum. Auriferas arenas volvere teſtantur plurimi ex veteribus. Ovidius: *Quodque ſuo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.* *Claudianus: Non Tarteſſiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas pretioſa Tagi.*

2. Chriſtophorus, ita dictus quod Chriſtum humeris tulit, una cum Nicolao curam rerum marinarum gerit loco Caſtoris & Pollucis. Eſt autem proceræ ſtaturæ gygas & [illegible] poëticus Polyphemus, ideoque per maria & flumina navigantibus accommodus: poteſt enim tam vaſtæ molis Deus facile in [illegible]nis vorticibus periclitantibus ſuccurrere. Si autem ille ſe ſegni moverit, mox virgini Matri occinitur à Pontificiis carmen: *Ave maris ſtella, Dei mater alma.* 3. Hamaxiæa Græcis dicuntur prægrandia, quaſi quæ plauſtri juſtum onus ſint. 4. Coloſſi dicuntur imagines, ad miraculum uſque grandes: proprio ſumpto pro communi per antonomaſian: proprie enim imago illa ſeptuaginta cubitorum à Charete Leuſippi diſcipulo in portu Rhodienſi ex ære fuſa & inter ſeptem orbis miracula numerata.

nis ſimilitudinem, quemadmodum in ſecta ſilicis 1. ſtirpe imaginamur aquilam. Et quemadmodum pueri, quid non vident in nubibus? dracones ignem ſpirantes, montes igni candentes, armatos concurrentes. OG. Immo ne ſis neſciens, nullus buffo vivus evidentius exprimit ſeipſum, quam illic erat expreſſus. ME. Hactenus pertuli fabulas tuas; poſthac alium quære, cui perſuadeas de buffone. OG. Nihil mirum eſt, Menedeme, te ſic affectum eſſe. Nec mihi quiſquam perſuaſurus erat, etiamſi totus ordo Theologorum aſſeveraſſet, niſi his oculis, hiſce, inquam, oculis vidiſſem, intuitus eſſem, comperiſſem. Sed interim mihi videris ſatis incurius rerum naturalium. ME. Quam ob rem? Quia non credo volare aſinos? OG. An non vides, quam ludat artifex natura in omnium rerum coloribus ac formis exprimendis, cum aliis quidem in rebus, ſed præcipue in gemmis? deinde quam admirandas vires gemmis illis indiderit, prorſus incredibiles, ni cominus experientia faceret nobis fidem? Dic mihi, crediturus eras chalybem intactum à magnete attrahi, & rurſus ab eodem depelli ſine contactu, niſi vidiſſes oculis; ME. Profecto nunquam, etiam ſi decem Ariſtoteles mihi dejeraſſent. OG. Ne protinus igitur fabuloſum clames, ſi quid audis nondum experimento compertum. In ceraunia 2. fulminis videmus imaginem, in 3. pyropo vivum ignem; in 4. chalazia grandis & ſpeciem & rigorem, etiamſi conji-

1. Filix quaſi minime felix arvis, ejus radix tranſverſim ſecta, aquilam paſſis alis volantem exprimit. Belgis Vare.

2. Ceraunia ſeu Ceraunius lapis, λίθος κεραύνιος, quia à fulmine diſtringitur. Belgis een Blixem of Donderſteen.

3. Pyropus ſic dictus ab igneo flammeove rubore. Græcis πυρωπός. Bel Robijn.

4. Chalazias gemma, quæ grandinum colorem & figuram habet, adamantinæ duritiæ: à χάλαζα grando.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cii in medium ignem : in 1. Smaragdo pandas ac pellucidas maris undas : carcias 2. cancri marini ſpeciem imitatur, 3 echites viperæ , ſcarites 4. ſcari piſcis , hieracites 5. accipitris , geranites 6. gruis collum effictum exhibet ; ægophthalmus 7. caprinum oculum oſtendit : eſt qui ſuum , eſt qui tres ſimul hominis oculos : lycophthalmus 8. lupi pingit oculum quatuor coloribus, rutilo & ſanguineo , in medio nigrum candido cingitur : cyameam 9. nigram ſi aperias , fabam in medio reperis : dryïtes 10. truncum arboris effingit & ligni in modum ardet quoque: 11. ciſſites & narciſſites 12. hederam pingit , 13. aſtrapias fulminis radios è medio candidi ſeu 14. cyaneo jaculatur; phlegontites 15. incendium intus oſtendit , quod non exeat : in 16. anthracitide videas ſcintillas quaſdam diſcurrere : crocias 17. croci colorem reddit? rhodites 18. roſæ; chalcitis 19. æris: aëtites 20. aquilam exprimit cauda candicante : taos 21. pavonis picturam habet ; chelidonia 22. aſpidis : myrmecites 23. innatam habet formicæ repentis imaginem : cantharias 24. ſcarabæum totum exprimit: ſcorpites 25. ſcor-

1. Smaragdus, gemma eſt virore oculos ſatians. Bel. Eſmaraude.

2. Carcinias, gemma ſic dicta à καρκίνος cancer.

3. Echites, gemma colore viridi ſubobſcuro, quandam viperæ ſimilitudinem referens: ab ἔχις vipera.

4. Scarites gemma, ſcari piſcis colorem exprimit. Plinius lib. 37. c. 10. 11.

5. Hieracites, gemma à colore accipitris ſic dicta, ab ἱέραξ accipiter.

6. Geranites lapis à gruis collo denominatus, à γέρανος grus. 7. Ægophthalmus, gemma ſic vocata ab αἴξ capra & ὀφθαλμὸς oculus. 8. Lycophthalmus, ex λύκος lupus & ὀφθαλμὸς. 9. Cyamea ſic dicta à κύαμος faba. 01. Dryites dicta à δρῦς quercus. 11. Ciſſites gemma ita vocata à κισσὸς hedera. 12. Narciſſites gemma quæ narciſſi colorem habet, venis hederæ diſtincta. 13. Aſtrapias dicta ab ἀστράπτω fulguro. 14. Cyaneus idem quod cæruleus, quod nempe Cyani gemmæ colorem habet. 15. Phlegontites ſeu Phlegontis, gemmæ ſpecies à φλέγω uro. 16. Anthracitis gemma dicta ab ἄνθραξ carbo. 17. Crocias à croco. 18. Rhodites à ῥόδον roſa. 19. Chalcitis à χαλκὸς æs. 20. Ætites ab ἀετὸς aquila. 21. Taos à Græco Ταὼς pavo. 22. Chelidonia gemmæ nomen à χελιδὼν hirundo. 23. Myrmecites à μύρμηξ hirundo. 24. Cantharias à κάνθαρος carabæus, natus & vivens in ſtercoribus, ex genere inſectorum. 25. Scorpites à σκόρπιος ſcorpius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

pium mire depingit. Sed quid ego hæc perſequor, quæ ſunt innumera, cum nulla ſit naturæ pars vel in elementis, vel in animantibus, vel in plantis, quam illa veluti laſciviens non expreſſerit in gemmis? Miraris in hac gemma buffonem expreſſum? ME. Miror naturæ tantum eſſe otii, ut ſic ludat omnium rerum imitatione. OG. Voluit exercere curioſitatem humani ingenii, noſque vel ſic ab otio propellere. Et tamen quaſi nihil ſit, quo fallamus tædium temporis, inſanimus in moriones, in aleas, in præſtigiarum ludibria. ME. Veriſſima prædicas. OG. Addunt quidam non leves, hoc gemmarum genus ſi admoveas aceto, innatare motis etiam membris. ME. Cur buffonem addunt Virgini? OG. Quia hæc ſpurcitiem omnem, virulentiam, faſtum, avaritiam, & quidquid eſt terrenarum cupiditatum, vicit, calcavit, exſtinxit. ME. Væ nobis qui tantum buffonum geramus in pectore! OG. Puri erimus, ſi ſedulo colamus virginem. ME. Quomodo gaudet coli? OG. Gratiſſimum illi cultum præſtiteris, ſi fueris imitatus. ME. Numero 1. dixiſti; ſed iſtuc perdifficile eſt. OG. Eſt ſane, ſed idem pulcherrimum. ME. Age, perge, quod cœperas. OG. Deinde commonſtrat aureas argenteaſque ſtatuas. Hæc, inquit, mere aurea eſt, hæc argentea inaurata: addit ſingulis pondus, pretium ac doni auctorem. Cum ad ſingula mirabundus gratularer Virgini tam beatam opulentiam; myſtagogus, Quoniam, inquit, video te pium ſpectatorem, non arbitror æquum, ut te quidquam celem; videbis quæ Virginis ſunt ſecretiſſima; ſimulque depromit ex

1. Id eſt, expedito & compendio.

exipſo altari mundum rerum admirabilium; cujus ſingulas partes ſi pergam recenſere, dies hic hic non ſuffecerit narrationi. Sic illa ſane peregrinatio mihi feliciſſime ceſſit. Expletus ſum affatim ſpectaculis, & hoc inæſtimabile donum mecum aufero, pignus ab ipſa Virgine datum. ME. Nullumne feciſti periculum quid valeat lignum tuum? OG. Feci: in diverſorio quodam ante triduum reperi quendam mente captum, cui jam parabantur vincula; lignum hoc ſuppoſitum eſt illius cervicali; clam ipſo, obdormiit ſomno pariter ac prolixo: mane ſurrexit integræ mentis. ME. Non fuerat 1. phreneſis, ſed parœnia 2. fortaſſis. Huic malo ſolet mederi ſomnus. OG. Cum libet jocari, Menedeme, fac aliam tibi quæras materiam; in divos jocis ludere, nec pium eſt, nec tutum. Imo vir ipſe narrabat ſibi in ſomnis apparuiſſe mulierem admiranda ſpecie, quæ poculum ipſi porrexit. ME. 3. Elleborum opinor. OG. Id incertum eſt; illud certiſſimum, hominem mentis eſſe compotem. ME. Præteriſti Thomam Cantuarienſem 4. archiepiſcopum? OG. Minime gentium. Nulla peregrinatio religioſior. ME. Audire geſtio, niſi moleſtum eſt. OG. Imo te quæſo, ut audias, Cantium 5. dicitur ea pars Angliæ, quæ Galliam & Flandriam ſpectat. Hujus metropolis eſt

1. Phreneſis ſeu phrenitis morbus lædens mentem & ad furorem adducens, inflammatione meningarum pallida bile. Mentem Græci φρένας appellant.

2. Id eſt, deliratio ex vino.

3. Elleborum herba inſignem purgandi cerebrum vim habens. Eſt vero vel album vel nigrum.

4. Deſignat Thomam, ab Angliæ Rege exilio mulctatum & poſtmodo circa annum 1164. capitali ſupplicio affectum: à Pontificiis inter Divos relatum. Ejus feſtum ſemper recurrit 4. Cal. Januar.

5. Cantium vulgo Kent, regio inæqualis, ad occaſum planior & ſylvis umbroſa, ad ortum collibus molliter ſurgentibus excelſior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Cantuaria. In ea ſunt duo monaſteria pene contigua; utrumque Benedictinos 2. habet. Id quod habet divi Auguſtini titulum, videtur antiquius: hoc quod nunc appellatur divi Thomæ, ſedes archiepiſcopi fuiſſe videtur, ubi cum paucis electis monachis vitam ageret; quemadmodum & hodie præſules habent ædes Eccleſiæ contiguas, ſed ab ædibus reliquorum canonicorum ſemotas. Olim enim fere tum epiſcopi, tum canonici monachi erant. Id arguunt manifeſta rerum veſtigia. Templum autem divo 3. Thomæ ſacrum tanta majeſtate ſeſe erigit in cœlum, ut procul etiam intuentibus religionem incutiat. Itaque nunc ſuo ſplendore vicini luminibus officit, & locum antiquitus religioſiſſimum velut obſcurat. Turres ſunt ingentes duæ, procul veluti ſalutantes advenas, miroque nolarum ænearum boatu longe lateque regionem vicinam perſonantes. In veſtibulo templi, quod eſt Auſtrum, ſtant ſaxo ſculpti tres armati, qui manibus impiis vi-

1. Cantuaria olim Durovernum, Anglis Canterbury, Cantii metropolis, urbs perveтuſta: Malmesburienſi teſte, nec adeo magna nec exiliter parva, quæ & terræ poſitione, ſoli affinis maxima ubertate & integro murorum ambitu, fluviis irrigua, nemorum opportunitate inclyta, præterea maris vicinitate piſcium fæcunda: 2. Idem teſtatur Camdenus. 3. Libet Camdeni verba ut ut prolixa huc ſpectantia apponere: Normannorum ingreſſu, cum Guilielmus Rufus civitatem Cantuariæ epiſcopis ex ſolido dediſſet, quam tenuiſſent antea ex beneficio, religionis nomine & præſulum benignitate non modo reſpiravit, ſed eo ſplendoris quaſi ſubito accrevit, ut privatorum ædificiorum pulchritudine omnes Britanniæ civitates adæquarit; ſacrarum vero ædium magnifica ſtructura & frequentia celeberrimas quaſque ſuperavit. Inter has duæ maxime enituerunt, Chriſti ſcilicet & S. Auguſtini, utrumque Benedictinis monachis oppletum. Chriſti templum in medio quaſi urbis ſinu, tanta majeſtate ſe in cælum erigit, ut procul etiam intuentibus religionem incutiat. Auguſtinus hoc Romanorum fidelium opere, teſte Beda, antiquitus factum recuperavit, Chriſto ſacravit, ſedeſque ſucceſſoribus fuit, in qua ſeptuaginta tres jam perpetua ſerie ſederunt Archiepiſcopi: qui ad eam, quæ nunc cernitur, amplitudinem maximis impenſis, quas ſuperioribus ſæculis pia ſuperſtitio ſuggeſſit, perduxerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

n ſanctiſſimum 1. trucidarunt: addita
ſit gentis cognomina, 2. Tuſci, Fuſci,
ri. ME. Cur tantum honoris habetur
piis? OG. Videlicet idem honoris habe-
iis, quod habetur Judæ, Pilato, Cai-
: ,cohorti militum ſceleratorum, quos
roſe ſculptos vides in auratis altaribus.
duntur cognomina, ne quis poſthac
rpet gloriæ cauſſa. Ingeruntur oculis,
quis aulicus poſthac injiciat manus vel in
ſcopos, vel in poſſeſſiones Eccleſiæ.
m tres illi 3. ſatellites à peracto facino-
verſi ſunt in rabiem, nec reddita mens
, niſi implorato Thomæ ſanctiſſimi fa
re. ME. O perpetuam martyrum cle-
ntiam! OG. Ingreſſis aperit ſeſe ſpatio-
quædam ædificii majeſtas. Ea pars quoſ-
et recipit. ME. Nihilne illic viſendum?
. Nihil præter ſtructuræ molem, & li-
os aliquot columnis affixos, in quibus

1. Intelligit Thomam Beckettum Cantuarienſem Archiepiſcopum, qui ab aulicis hoc in templo, quod ſe Regi pervicaci animo pro libertate Eccleſiaſtica oppoſuiſſet, trucidatus eſt: à Pontifice Romano in Martyrum album relatus, divino honore colitur.

2. Res
habet: Henricus Secundus Angliæ Rex poſt varias contentio-
cum Becketto hoc, præcipue de Eccleſiaſticis perſonis, quas
um transgreſſores ſecundum leges à politico judice Henricus
: poſtulabat judicari: tandem metu Pontificis Romani Ana-
matis fulmen minitantis & interceſſione Galliarum Regis,
kettum (abierat enim ad Gallos) in Archiepiſcopatum reſti-
. Hic autem Cantuariæ ab Epiſcopis, quos ſuſpenderat à
niorum ſuorum functione, quod Henricum Juniorem corona-
ant (illa quippe dignitas ipſi competere aſſeverabat) rogatus
admitteret eoſdem denuo: petitionem abnuit. Epiſcopi de
ketto ad Regem conqueſti abeunt. Is iratus in verba hæc
mpit: Itane per totam vitam à Papa hoc tam miſere exagita-
? Quis me à tanto malo tandem liberaturus eſt? Exceperant
rimoniam hanc quatuor equites, (eorum nomina exprimit in
ronico Angliæ Baker, nempe *Reynold Fitſunſe* ſeu *Beirenſoon*,
h Morvil, *Willem Tracy* & *Richard Britton*) qui Bechet-
 in templo cathedrali gladiis trucidant ſecundo Cal. Jan.
o 1172. teſtibus Jovio & Bahero. 3. Quidam Angliæ ſcri-
res tradunt ſicarios hos interceſſione Henrici à Pontifice
mano veniam conſequutos, ſub conditione ut Jeroſolymam
egrinationem inſtituerent. Alii veriſimilius ſcribunt Henri-
n poſt patratum facinus ab illis abhorruiſſe, omneſque in-
triennium miſere periiſſe.

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

eſt Euangelium Nicodemi, 1. & ſepulcrum neſcio cujus. ME. Quid deinde? OG. Cancelli ferrei ſic arcent ingreſſum, ut conſpectum admittant ejus ſpatii quod eſt inter extremam ædem & chori, quem vocant, locum. Ad hunc conſcenditur multis gradibus, ſub quibus teſtudo quædam aperit ingreſſum ad latus Septemtrionale. Illic oſtenditur altare ligneum divæ Virgini ſacrum, puſillum, nec ulla re viſendum, niſi monumento vetuſtatis, luxum hiſce temporibus exprobrante. Illic vir pius dicitur extremum Vale dixiſſe Virgini, cum mors immineret. In ara eſt cuſpis gladii, quo præfectus eſt vertex 2. optimi præſulis, ac cerebrum confuſum, videlicet quo mors eſſet præſentior. Hujus ferri ſacram rubiginem amore martyris religioſe ſumus exoſculati. Hinc digreſſi ſubimus cryptoporticum 3. ea habet ſuos myſtagogos: illic primum exhibetur calvaria martyris perforata; reliqua tecta ſunt argento, ſumma cranii pars nuda patet oſculo. Simul oſtenditur plumbea lamina, Thomæ Acrenſis titulum habens inſculptum. Pendent ibidem in tenebris induſia cilicina, cingula, ſubligariaque, quibus antiſtes ille ſubigebat carnem ſuam, ipſo adſpectu horrorem incutientia, nobiſque mollitiem ac delicias noſtras exprobrantia. ME. Fortaſſis & monachis ipſis. OG. Iſtac de re nec affirmare poſſum, nec negare; ne refert quidem mea. ME. Vera narras. OG. Hinc redimus in chori locum.

1. Circumfertur Euangelium à Pontificiis nomine Nicodemi, Pharisæi illius ex primoribus Judæorum, à Chriſto inſtituti. Vide Joan. 3. v. 2. 3. & 7. 50. 51. 52. Joan. 19. 39. Euangelium autem id revera in male feriatorum ingeniis procuſum.

2. Bechettus hic nihil minus quam optimus præſul; utpote qui Angliam iniquiſſima factione turbaverit: tentans Regi illud jus eripere, quod omnibus magiſtratibus, nempe vindictam juſtam de quibuſcunque ſontibus, Deus
ipſe conceſſit: illudens identidem eidem, à quo ad ſummam di-
gnitatem evectus erat. Alia etiam facinora & præcipuè im-
piam pervicaciam invenies apud Baterum aliosque rerum An-
glicarum ſcriptores in vita Henrici Secundi, demortui anno
1189. 3. Cryptoporticus, eſt ſubterranea porticus, quæ paratur
adverſus æſtum Solis.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Ad latus Septemtrionale reſerantur arcana. Dictu mirum, quantum oſſium illinc prolatum ſit, calvaria, menta, dentes, manus, digiti, integra brachia: quibus omnibus adoratis fiximus oſcula; nec erat futurum finis, niſi qui mihi tum comes erat ejus peregrinationis parum commodus, intercellaſſet oſtentandi ſtudium. ME. Quis iste? OG. Anglus erat nomine Gratianus Pullus, vir eruditus ac pius, ſed minus affectus erga partem 1. hanc religionis, quam ego volebam. ME. Viclevita aliquiſpiam, opinor. OG. Non arbitror; etiamſi libros illius legerat, incertum unde nactus. ME. Is offendit myſtagogum? OG. Prolatum eſt brachium adhuc carnem habens ſanguinolentam; hujus oſculum exhorruit, ac vultu quoque tædium quoddam præ ſe ferebat. Mox ſua recondidit myſtagogus. Hinc ſpectavimus altaris tabulam & ornamenta, mox quæ ſub altari fuerant recondita, opulenta omnia: diceres Midam & Crœſum fuiſſe mendicos, ſi ſpectares vim auri atque argenti. ME. Hic nihil oſculorum? OG. Non, ſed aliud votorum genus tetigit animum meum. ME. Quodnam? OG. Suſpirabam domi meæ nihil eſſe talium reliquiarum. ME. Sacrilegum votum. OG. Fateor; &

1. Non mirum ſi Viclevita parum æſtimaverit, imo deſpexerit quiſquilias has reliquiarum, quibus Pontificii idololatrice abutuntur.

2. Viclevitæ dicti, qui ſincera & repurgata à Pontificiorum fece religionis dogmata, pio Joannis Viclefi Angli zelo, ſequebantur. Viclefus autem poſt longum exilium, carceres & perſequutiones in Anglia pie obiit anno 1387. Pontificis verò Romani juſſu oſſa ejus, poſtquam jam quadraginta annos & unum defunctus eſſet, ſepulchro eruta, concremata & in ventos diſperſa ſunt.

3. De Mida narrant Mythologi: quod cum in regno ſuo Phrygiæ Bacchum excepiſſet convivio, ab eo votum obtinuit, quo quicquid attigiſſet protinus in aurum verteret. Ubi autem ipſe cibus in hoc metallum mutaretur, & ipſe jam fame laboraret: petit munus quantumvis ſpecioſum à ſe tolli. Miſertus ergo ejus Liber remedium oſtendit: ut amne in Pactolo ſe ablueret: qui fluvius ab illo tempore aureas arenas volvit. Nec minus notæ immenſæ opes Cræſi Lydorum Regis, Alyattæ filii.

ſupplex veniam precatus ſum à divo priuſquam pedem efferrem templo. Poſt hæc ducimur in ſacrarium. Deus bone, quæ illic pompa veſtium holoſericarum, quæ vis candelabrorum aureorum? Ibidem vidimus pedum divi Thomæ. Videbatur arundo lamina argentea obveſtita, minimum erat ponderis, nihil operis, nec altius quam uſque ad cingulum. ME. Nulla crux? OG. Nullam vidi. Oſtenſum eſt pallium, holoſericum quidem, ſed craſſo filo, nullo auro gemmiſve inſigne. Aderat & ſudarium, ſudoris ex collo contracti, manifeſtaſque ſanguinis notas retinens. Hæc vetuſtæ frugalitatis monumenta libenter ſumus exoſculati. ME. Iſta non oſtenduntur quibuſlibet? OG. Nequaquam, ô bone. ME. Unde tibi tantum eſt habitum fidei, ut nihil arcani celaretur? OG. Erat mihi nonnihil notitiæ cum R. P. Gulielmo Waramo 1. Archiepiſcopo; is me tribus verbis commendavit. ME. Ex multis audio virum ſingulari præditum humanitate. OG. Quin potius dicas ipſam eſſe humanitatem, ſi noris. Jam ea doctrina, ea morum ſinceritas, ea vitæ pietas, ut nullam abſoluti præſulis dotem in eo deſideres. Ab his igitur deducimur ad ſuperiora. Nam poſt altare ſummum rurſus velut in novum templum aſcenditur. Illic in ſacello quodam oſtenditur tota facies optimi viri inaurata, multiſque gemmis inſignita. Heic caſus quidam inopinatus pene totam illam felicitatem interturbavit. ME. Exſpecto quid mali dicas. OG. Heic minimum iniit gratiæ comes meus

1. Vixit hic Gulielmus Warham tempore Henrici octavi Angliæ Regis, cui cum aliquot aliis à ſecretis fuit, Angliæ cancellarius & Cantuarienſis Archiepiſcopus, ſummo in honore defunctus eſt anno 1532. XI. Cal. Sept. paulo antequam Henricus clandeſtinas nuptias cum Anna Bullenia celebravit.

Gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Gratianus. Is à precatiuncula rogavit myſtagogum aſſeſſorem : Heus, inquit, bone pater, verumne eſt quod audio, Thomam, dum viveret, fuiſſe benigniſſimum erga pauperes ? Veriſſimum, inquit ille. Cœpitque multa de illius erga tenues beneficentia commemorare. Tum Gratianus: Non arbitror eum affectum in illo mutatum eſſe, niſi forte in melius. Aſſenſus eſt myſtagogus. Rurſum ille : Cum igitur vir ſanctiſſimus tam liberalis fuerit in egenos, cum adhuc 1. pauper eſſet, & ipſe præſidio pecuniarum 2. egeret ob corpuſculi neceſſitatem; an non putas æquo animo laturum nunc, cum tam opulentus ſit, nec ullis egeat, ſi qua mulier paupercula, domi habens liberos famelicos, aut filias ob dotis inopiam de pudicitia periclitantes, aut maritum morbo decumbentem, omnibuſque præſidiis deſtitutum, precata veniam, detrahat ex his tantis opibus aliquam particulam ſublevandæ familiæ, vel-ut volente ſumens vel dono, vel mutuo? Hæc cum nihil reſponderet aſſeſſor capitis aurei; Gratianus, ut eſt vehemens, Ego inquit, plane confido ſanctiſſimum virum etiam gaviſurum, quod mortuus quoque ſuis opibus ſublevaret inopiam pauperum. Ibi myſtagogus corrugare frontem, porrigere labra, Gorgoneis

1. Erat enim hic Thomas Bechettus patre Gilberto Bechetto matre peregrina è Syria oriunda Londini natus, parentibus admodum tenui re conſtitutis. Irrepſerat verò in familiam Theobaldi Cantuarienſis Archiepiſcopi: ab hoc (neſcitur ob quas cauſas) ad Archidiaconatum Cantuarienſem promotus, & tandem etiam liberorum Regiorum, ejuſdem operâ, inſtitutor factus & inde Cancellarius, poſtremo Archiepiſcopatum Cantuarienſem poſt obitum Theobaldi eſt adeptus. In hac dignitate conſtitutus maximas Regi moleſtias creavit, Angliam factionibus ſcindendo, Pontificem in eundem inſtigando. 2. Quippe apud Pontificem Romanum biennium, apud Regem Galliarum quinquennium, cum ex Anglia diſceſſiſſet, quaſi ex eleemoſynis ſuſtentatus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. oculis nos obtueri: nec dubito, quin ſputo conviciiſque nos ejecturus fuerit è templo, niſi cognoviſſet nos ab archiepiſcopo commendatos. Equidem utcunque placavi blandis verbis iram hominis, negans Gratianum quidquam horum ex animo loqui, ſed ſuo more ludere; ſimulque drachmas aliquot depoſui. ME. Ego ſane tuam pietatem vehementer approbo. Verum mihi nonnunquam ſerio venit in mentem, quo colore poſſint excuſari à crimine, qui tantum opum inſumunt templis exſtruendis, ornandis, locupletandis, ut nullus omnino ſit modus. Fateor in ſacris veſtibus, in vaſis templi, deberi cultui ſollemni ſuam dignitatem: volo & ſtructuram habere majeſtatem ſuam. Sed quorſum attinent tot baptiſteria, tot candelabra, tot ſtatuæ aureæ? quorſum organorum, quæ vocant, immenſi ſumtus? nec unicis interim contenti ſumus: quorſum ille muſicus hinnitus, magno cenſu conducendus, cum interim fratres & ſorores noſtræ, vivaque Chriſti templa ſitu fameque contabeſcant? OG. In his quidem nemo vir pius ac prudens modum non deſiderat: verum quoniam hoc vitium ex immodica quadam pietate naſcitur, favorem promeretur, preſertim quoties in mentem venit diverſus morbus iſtorum, qui templa ſuis opibus ſpoliant. Iſta fere donantur à potentibus ac monarchis, deterius peritura in aleam ac bellum. Et ſi quid hinc alienes, primum habetur pro ſacrilegio: deinde contrahunt manus ſuas qui dare ſolent, inſuper & invitantur ad rapinam. Igitur harum rerum magis illi cuſtodes ſunt, quam domini. Denique malim

1. Gorgoneis oculis id eſt acribus. Apud Lucianum aliquoties offendes γοργὸν βλέπειν. Sumptum à fabula Perſei & Gorgus, γοργὸν dictum putant παρὰ τῆς ὀργῆς, quod irati acribus oculis obtueantur. At Gorgones Phorei filiæ, Meduſa, Sthenio & Euryale, in Æthiopico mari Dorcadas inſulas habitant.

m videre templum ſacra ſupellectile
rians, quam, ut ſunt quædam, nuda,
da, ſtabulis equorum ſimiliora quam
lis. ME. At legimus olim laudatos
opos, qui vaſa ſacra vendiderunt, ea-
pecunia ſubvenerunt egenis. OG. Lau-
ur & hodie, ſed laudantur tantum;
ari nec licet, nec libet, opinor. ME.
oror tuam narrationem. Nunc exſpe-
fabulæ 1. cataſtrophen. OG. Accipe;
is expediam. Inter hæc prodiit ſum-
ille myſtagogus. ME. Quiſnam? abbas
? OG. Mitram 2. habet, cenſus habet
ticos; ſolo nomine caret, & Prior di-
, ob id, quod Archiepiſcopus abbatis
eſt. Nam antiquitus quiſquis erat ejus
nis Archiepiſcopus, idem erat & mo-
us. ME. Equidem vel camelus appella-
ſtineam, ſi cenſus eſſet abbate dignus.
Mihi quidem viſus eſt vir pius juxta &
lens, neque Scoticæ Theologiæ rudis.
bis aperuit thecam, in qua reliquum
ti viri corpus quieſcere dicitur. ME. Vi-
oſſa? OG. Id quidem fas non eſt; nec
et, niſi admotis ſcalis: ſed auream
am theca contegit lignea: ea funibus
ata opes nudat inæſtimabiles. ME. Quid
o? OG. Viliſſima pars erat aurum: gem-
3. raris ac prægandibus collucebant,
ibant ac fulgurabant omnia. quædam
rabant ovi anſerini magnitudinem. Ibi

1. Cujuſlibet rei exitum proverbiali figura cataſtrophen vocamus. Fabula enim omnis, teſte Donato, in tres partes diſtribuitur, in πρότασιν nempe, ἐπίτασιν & καταστροφήν.

2. Mitra capitis ornamenti genus, hoc eſt pileus incurvus.

3. Verba ſunt Anonymi cujuſdam qui rerum Anglicarum annales conſcripſit: ab ultimis
i finibus & exteris nonnunquam nationibus mortales pluri-
uc commeabant: donaria afferentes, unde non ſolum mona-
& ſacerdotibus ibidem miſſificantibus de victu abunde provi-
eſt, ſed opum etiam & rerum pretioſarum copia incredibilis
eſta. Thomæ Cantuarienſi ibidem, in Metropolitana mau-
m extructum erat, aura ſolido coopertum & donariis immen-
etii onuſtum. Cernebantur ibi uniones, gemmæ, monilia &
ni ponderis torques aurei à peregrinantibus appenſi, ad ſancti
ulum exornandum.

multa

multa cum veneratione circumſtabant aliquot monachi : ſublato tegumento adoravimus omnes. Prior candida virga demonſtrabat contractu ſingulas gemmas, addens nomen Gallicum pretium & auctorem doni. Nam præcipuas monarchæ dono 1. miſerant. ME. Oportuit illum eſſe prædictum inſigni memoria. OG. Recte conjectas, quanquam juvat & exercitatio; frequenter enim hoc agit. Hinc reducit in cryptoporticum. Illic domicilium habet Virgo mater, ſed ſubobſcurum, ſemel atque iterum ferreis cancellis circumſepta. ME. Quid metuit? OG. Nihil, opinor, niſi fures. Nec enim unquam vidi quidquam 2. divitiis onuſtius. ME. Cæcas mihi divitias narras. OG. Admotis lucernis vidimus pluſquam regale ſpectaculum. ME. Vincit opibus Parathalaſſiam? OG. Specie longe ſuperat, abſtruſa novit ipſa. Hæc non oſtenditur niſi magnatibus aut præcipuis amicis. Poſtremo reducimur in ſacrarium: illic detractum eſt ſcrinium nigro contectum corio, depoſitum eſt in menſam; apertum eſt; mox 3. omnes flexis genibus adorarunt. ME. Quid inerat? OG. Fragmenta quædam linteorum lacera, plera-

1. Inter alios Ludovicus VII. Galliarum Rex eo peregrinatum veniens anno 1179. ſeptennium poſt Thomæ trucidationem, gemmam ingentis pretii, quam Regalem Franciæ appellabant, (author ad id reſpicit cum dicit, *addens nomen Gallicum, pretium & auctorem doni*) obtulit cum ſcypho aureo magni ponderis; Eodem tempore idem centum vini dolia monachis annuatim conceſſit. Poſtea Henricus Octavus, cum Pontificiam religionem aboleret, prædictam gemmam annulo inſertam pollice geſtavit. 2. Cum Henricus Octavus Angliæ Rex anno 1538. res Eccleſiaſticas invaderet ex ſpoliis ſolius monumenti Thomæ Cantuarienſis arcæ duæ repletæ ſunt, tam capaces, ut ſingulis efferendis vix octo robuſti homines ſufficerent, cum nihil auro vilius inde exportaretur.

2. Quid mirum, ſi tanto in honore habeant ſudariola muccoſa Thomæ? Ipſe Rex Henricus Secundus, licet miſere à divo hoc Thoma exagitatus, ubi Cantuariam acceſſit, paulo poſt hujus cædem, ex equo ante templum deſcendit, calceos caligaſque exuit & nudis pedibus ad ſepulchrum Thomæ arrepſit: &, ut magis mireris inſanam in rege ſuperſtitionem, ibidem ſe virgis cædi à monachis juſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

...mucci veſtigium ſervantia. His, ut ...nt, vir pius extergebat ſudorem à fa-...eve collo, pituitam à naribus, aut ſi ...eſſet ſimilium ſordium, quibus non ...nt humana corpuſcula. Ibi meus Gra-...s rurſum non optimam iniit gratiam. ...& Anglo, & noto, nec mediocris ...ritatis viro Prior benignus unum è ...olis obtulit dono, credens ſeſe munus ... gratiſſimum offerre. Sed Gratianus ...parum gratus, non ſine faſtidii ſigni-...one digitis contrectavit unum, & con-...im repoſuit, porrectis labiis, veluti ...ppyſmum imitans. Nam hic illi mos ..., ſi quid offenderet, quod tamen con-...endum eſſe judicaret. Meum animum ...l & pudor, & timor diſcruciabant. ...r tamen, ut eſt homo 2. ſtupidus, diſ-...labat hoc factum; noſque poſt obla-...vini poculum humaniter dimiſit. Cum ...emus Londinum. ME. Quid oportuit, ...m non procul abeſſes à litore tuo? OG. ...ſt: ſed ego litus illud perquam lubens ... magis in fame fraudibus ac 3. rapinis, ...n ullæ ſunt Maleæ 4. naufragiis. Di-... quod proxima vidi trajectione. Com-...s à litore 5. Caletienſi ſcalmo 6. de-

1. Poppyſmus à poppyzo, ſibilo, labris compreſſis acutiorem quendam ſonum edo. Etiam poppyſmus & poppyſma vocis blandimentum, quod adhibetur equis indomitis cum tractatione manuum.

2. Jam ante etiam ...m dixerat haud rudem Scoticæ Theologiæ, quod vel intelli-...eſt de intricata Theologiæ tractandæ ratione Joannis Scoti, ...ad Græca reſpicit, ut jam ante in vocabulo σκο'τος luſit de fu-... 3. Haud mirum: nam Eraſmus cum in gratiam Montigii An-... inviſiſſet, jamque in Galliam eſſet transfretaturus, ſpoliatus ...littore Dovarienſi. 4. Malea promontorium Laconiæ quod ...uinquaginta millia paſſuum in mare protenditur, ubi periculoſa ...avigatio propter adverſos ventorum flatus. Hinc adagium: ... *ad Maleam deflexeris, domeſticos obliviſcere.* Dicta à Maleo ...rorum Rege, qui ibidem pulcherrimum templum Maleoticum ...ruxit. 5. Littus Caletienſe directe oppoſitum Rhutupino, ubi ...nus in anguſtiſſimas fauces contractus tutiſſimum & celerri-... trajectum ex Gallia in Angliam admittit. Caletum autem in-...is Normanniæ urbs, Anglis à Gallis erepta anno 1558. 6. Scal-...eſt lignum in latere navis, quo remus alligatur. Sed &, ut hoc ... minores cymbæ ſynecdochice ſcalmi dicuntur.

vehe-

vehebamur ad navem majorem. In his erat Gallus quidam juvenis, pauper ac pannoſus. Ab hoc exigunt dimidium drachmæ. Tantum enim extorquent à ſingulis ob breviſſimam 1. vectationem. Ille excuſabat paupertatem: iſti per jocum explorant ſcilicet, ac detractis calceis inter ſuppactas ſoleas reperiunt decem aut duodecim drachmas: eas eripiunt palam, ridentes & conviciis ludentes in ſceleratum Gallum. ME. Quid juvenis? OG. Quid aliud? Flebat. ME. Num ex auctoritate faciebant iſta? OG. Prorſus eadem, qua furantur ſarcinas hoſpitum, qua tollunt crumenas, ſi quando datur oportunitas. ME. Mirum eſt iſtos tantum audere facinus, tot teſtibus conſciis. OG. Sic aſſueverunt ut recte fieri putent. Spectabant è majore navi complures, in cymba aderant aliquot Angli negotiatores, qui fruſtra obmurmurabant. Illi velut in re faceta gloriabantur, deprehenſum ſceleratum Gallum. ME. Ego iſtos maritimos fures ludens ac jocans ſubigerem in crucem. OG. Atqui talibus ſcatet utrumque litus. Heic mihi conjecta, *Quid domini faciant, auſint cum talia fures?* Proinde poſthac quaſlibet ambages malim, quam illud compendium. Ad hæc quemadmodum ad inferos facilis deſcenſus, ſed reditus difficillimus; ita per hoc litus ingreſſus non admodum facilis, exitus difficillimus eſt. Hærebant Loudini nautæ aliquot Antverpienſes: cum illis decreveram me mari committere. ME. Habet ea regio nautas adeo ſanctos? OG. Ut ſimia

1. Deſignat interſtitium maris aut fretum quod Doveram à Caleto ſeparat, Belgis de Hoofden: Anglis *The Strait of Calleis*, Gallis *Pais de Calais*.

1. ſem-

1. ſuper eſt ſimia, fateor, ita nauta ſem-
per nauta : verum ſi ad hos conferas
qui pto vivere didicerunt, angeli ſunt.
ME. Meminero, ſi quando me quoque li-
bido ceperit eam inſulam inviſendi. Sed
in viam redi, unde te deduxi, OG. Ergo
2. Londinum petentibus haud procul à
Cantuaria, occurrit via vehementer
cava ſimul & anguſta, præterea declivis ſic
ut ... ue abrupto aggere, ut non poſſis
effugere : nec vitari poteſt, quin hac fa-
ciat iter. Ad ejus viæ levum latus eſt men-
dicabulum aliquot ſeniculorum: ab iis pro-
currit aliquis, ſimulatque ſentiunt adve-
nientem equitem : conſpergit aqua ſacra,
mox offert calcei ſummam partem obvin-
ctam æreo circulo, in quo vitrum eſt gem-
mæ ſpecie. Exoſculati dant nummulum.
ME. In ejuſmodi via malim mendicabulum
ſeniculorum, quam gregem valentium
latronum. OG. Gratianus equitabat mihi
ſiniſter, propior mendicabulo: conſper-
ſus aqua, tulit utcunque. Ubi porrige-
retur calceus, rogabat quid ſibi vellet. Ait
calceum eſſe S. Thomæ. Incanduit homo ;
& ad me verſus, Quid, inquit, ſibi volunt
hæ pecudes, ut oſculemur calceos omnium
bonorum virorum ? Quin eadem opera
porrigunt oſculandum ſputum, aliaque
corporis excrementa ? Miſerebat me ſeni-
culi datoque nummulo conſolatus ſum
... ſum. ME. Mea ſententia, non omnino
præter cauſſam incanduit Gratianus. Si
calcei ſoleæque ſervarentur, ut argumen-

1. Additur plerumque, etiamſi aurea geſtet inſignia. Adagio indicatur fortunæ ornamenta non mutare hominis ingenium. Lucianus natum aſſerit, à ſimiis, quæ in Ægypto artem ſaltandi à Rege quopiam edoctæ, ubi inſignibus purpureis indutæ &, perſonatæ ſaltare cœpiſſent : quiſpiam è ſpectatoribus nuces in medium abjecit, cum jam multo tempore ſaltationis exhibuiſſent gratum ſpecimen. Illæ autem continuo oblitæ chorearum, repente è ſaltatricibus in ſimias redierunt, contritis per- ſonis laceratis veſtibus, de nucibus inter ſe depugnantes. 2. Londinum nobiliſſima totius Britanniæ metropolis : Camdenus dictam auguratur à *Lhong* Britannis ſua lingua navem & *dinas* unde Latini *dinum* formarunt, urbem deſignans : quaſi ergo dicas urbem navium.

tum

tum frugalis vitæ, non improbarem: cæterum impudens mihi videtur, ſoleas, calceos, & ſubligaria cuiquam oſculanda obtrudere. Nam ſi quis id ſua ſponte faciat ex ingenti quodam pietatis affectu, 1. venia dignum arbitror. OG. Præſtabat iſta non fieri, ne quid diſſimulem: verum ex his rebus quæ ſubito corrigi non poſſunt, ſoleo ſi quid ineſt boni decerpere. Delectabat interim animum meum illa contemplatio, virum bonum eſſe ſimilem ovi; malum, noxiæ beſtiæ. Vipera poſteaquam periit, mordere quidem non poteſt, odore tamen ſanieque inficit: ovis cum vivit, lacte nutrit, lana veſtit, fœtura ditat: mortua porrigit utile corium; totaque eſculenta eſt. Itidem viri feroces, & huic mundo dediti, dum vivunt, omnibus incommodi ſunt, mortui ſtrepitu nolarum, ambitioſa ſepultura moleſti ſunt vivis, nonnunquam & ſucceſſorum inaugurationibus, hoc eſt, novis exactionibus: probi vero nulla non ex parte magnam omnibus de ſe præbent utilitatem. Velut hic divus, dum in vivis eſſet, exemplo, doctrina, monitis ad pietatem invitabat, conſolabatur deſtitutos, ſublevabat egenos: ac mortui pene major utilitas. Exſtruxit hoc locupletiſſimum templum, ſacerdotum ordini per univerſam Angliam plurimum auctoritatis conciliavit. Hoc denique calcei fragmentum alit egenorum conventiculum. ME. Eſt quidem iſta pia contemplatio: ſed demiror te, cum iſto ſis animo, nunquam inviſiſſe antrum 2. ſancti Patricii, de quo pro-

1. Ita omnis ſuperſtitioſa actio & idololatrica rerum abuſio veniâ digna. Laxa ſatis hæc indulgentia, quam nullibi Sacræ Literæ concedunt.

2. Hic ille Patricius Hibernorum Apoſtolus, qui anno 430. circa Honorii Auguſti tempora in Hiberniam venit, regnante apud Hibernos Lagerio Nelli filio. Erat autem natione Britannus in Cluydſalia natus, Martino Turonenſi affinitate conjunctus, & Germani diſcipulus, à Cæleſtino ſurrogatus defuncto Palladio. Tanto ſucceſſu Euangelium prædicavit, ut longe maximam partem ad Chriſtianiſmum converterit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

prodigioſa 1. quædam vulgo jactant, nec mi[illegible]tis veriſimilia. OG. Imo nulla heic tam prodigioſa poteſt eſſe narratio, quin res ipſa ſuperet. ME. Ergo illuc quoque penetraſti? OG. Enavigavi paludem vere 2. Stygiam, deſcendi in 3. fauces Averni, vidi quidquid apud inferos geritur. ME. Beaveris me ſi non gravaberis referre. OG. Sit hoc colloquii noſtri prooemium, ſatis, ut arbitror, prolixum. Eo domum, ut jubeam adornari cœnam: nam adhuc impranſus ſum. ME. Cur impranſus? num religionis gratia? OG. Minime: ſed invidiæ juſſa. ME. Num invides ventri tuo? OG. Immo rapacibus cauponibus: qui cum nolint quod æquum eſt apponere; tamen non verentur ab hoſpitibus quod iniquum eſt exigere, eos ſic ulciſci ſoleo. Si ſpes datur cœnæ lautioris vel apud notum, vel apud pandocheum paullo minus ſordidum, in prandio laborat mihi ſtomachus. Sin prandium obtulit fortuna quale volo, ſub cœnam incipit dolere ſtomachus. ME. Nonne pudet videri parcum ac ſordidum? OG. Menedeme, qui talibus in rebus pudoris impendium faciunt, crede mihi, male collocant ſumtum. Ego meum pudorem aliis uſibus ſervare didici. ME. Jam

1. Longum eſſet recenſere fabulas, quas de hoc antro Patricii adornarunt Papicolæ. Videre autem eſt in inſula Hiberniæ, quam fluvius Liffer, dilatatis prope fontes aquis in lacum, efficit. Ibi ad monaſteriolum crypta anguſtior, obverſantium neſcio quorum ſpectrorum terrore & horrendis viſis, aut potius religioſo horrore decantata, quam aliqui Ulyſſem effodiſſe ridicule ſomniant, cum inferos alloquutur. Incolis hodie *Ellan u frugadorii*, id eſt inſula Purgatorii: Patricii purgatorium nominatur. Patricium enim Hibernorum Apoſtolum vel alium ejuſdem nominis Abbatem à Deo ardentinis precibus impetraſſe, ſi credere fas eſt, affirmant; ut pœnæ & cruciatus qui impios poſt hanc vitam manent, ob oculos hic proponerentur, ut inſita ſuis Hibernis peccata & Gentilium errores facilius extirparet. 2. Styx Græcis mæſtitiam ſonat, ἀπὸ τοῦ στυγεῖν quod querulum, triſtem vel odioſum notat. Hinc Poëtæ occaſionem arripuerunt, dicentes Stygiam paludem apud Inferos eſſe. 3. Avernus in plur. num. Averna, lacus Campaniæ apud Bajas: Iſtem locum Plutoni dicatum & inferorum limen eſſe rudis vetuſtas credidit. Dictus Avernus, quaſi ἄορνος, avibus carens, ſeu quod aves ſupervolantes gravi ejus odore enecentur.

X ſitio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſitio reliquum fabulæ: quare me in cœna exſpecta convivam; ibi narrabis commodius. OG. Equidem habeo gratiam, quod ultro temet offers convivam, cum multi vehementer rogati pernegent: ſed hæc tibi conduplicabitur gratia, ſi hodie domi cœnes. Nam mihi tempus hoc ſumetur ſalutandæ familiæ. Cæterum habeo conſilium utrique noſtrûm commodius. Cras mihi uxorique meæ domi tuæ adornato prandium, tum vel uſque ad cœnam proferentur fabulæ, donec te fatearis jam eſſe ſaturum: & ſi voles, ne in cœna quidem te deſtituemus. Quid ſcabis caput? Tu para; nos bona fide veniemus. ME. Malim inemtas fabulas. Verum age prandiolum dabitur, ſed inſipidum, niſi tu bonis fabulis condias. OG. Sed heus tu, nonne titillat te animus, ut has peregrinationes obeas? ME. Fortaſſe titillabit, ubi tu 1. peroraveris: nunc ut affectus ſum, ſat habeo ſtationes 2. obire Romanas. OG. Romanas, qui Romam nunquam videris? ME. Dicam. Sic domi obambulo, ingredior conclave, curoque ut ſalva ſit filiarum pudicitia. Rurſus hinc in officinam; contemplor quid agant famuli famulæque: inde in culinam, circumſpiciens ſi quid opus ſit admonitu: hinc alio atque alio, obſervans quid agant liberi, quid uxor, ſolicitus ut omnia ſint in officio. Hæ mihi ſunt ſtationes Romanæ, OG. At iſta pro te curaret divus Jacobus. ME. Ut

1. Duplicem ſenſum admittit orario: peroro enim non tantum idem quod epilogum impono, finio, ſed & commoveo. Senſus ergo ubi tu abſolveris narrationis filum de peregrinationibus, & me eo adduxeris, ut iter itidem ingrediar. 2. Statio de quovis loco dicitur ubi ſtatur. Locum item vigilibus ad excubias agendas aſſignatum, ſtationem vocamus; quod in eo ſubſiſtere cogantur neque eum ſine gravi noxa poſſint relinquere. Per Metaphoram pro temporaria habitatione ſumitur.

ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſcurem iſta, præcipiunt ſacræ litteræ;
vis committam, nuſquam legi præ-
pum.

I. ΙΧΘΥΟΦΑΓΙΑ.

NIO, SALSAMENTARIUS.

Ic mihi, inſulſiſſime Salſamentarie; nondum emiſti reſtim? SA. Reſtim, Lanio? LA. Ita, reſtim. SA. Cui tandem rei? Cui, niſi ſuſpendio? SA. Emant alii; ondum uſque adeo tædet hujus vitæ. At brevi tædebit. SA. In vatem ipſum ertat Deus aliquis potius. Sed quid eſt ? LA. Si neſcis, dicam. Inſtat tibi tuiſque e 2. Saguntina, quod ajunt, fames, ut prorſus ſit vobis ad laqueum reditura na verba, Lanio. Iſta ſint hoſtibus no. Unde nobis ex Lanio repente prodi. Pythius quiſpiam, ut divines tantam mitatem? LA. Non eſt divinatio; ne blandiaris; res ipſa adeſt 5. in foribus. Enecas: ede rem, ſi quid habes. LA. m tuo magno malo. A Romano ſenaenit edictum, ut poſthac liberum ſit que veſci quibus velit. Quid igitur tibi que ordini reſtat, niſi 6. bulimia cum ibus ſalſamentis? SA. Per me quidem limacibus, vel urticis veſcatur, qui t. At num interdictum eſt cuiquam ne

1. Id eſt, piſcium eſus: ab ἰχθὺς piſcis & φάγω vel φήγω comedo.

2. Id eſt extrema. Saguntus enim vel Saguntum, Hiſpaniarum oppidum, populo Romano fideliſſimum. Ab Hannibale duriſſima obſidione cinctum, tandem eo redactum fame eſt: ut cives ſe ſuaque omnia maluerint igni abſumere, quam in manus Pœnorum dare.

3. Ad laqueum ſive ad reſtim res rediit: adagio ſumma rerum diſperatio indicatur. Juvenalis.

Ferre potes Dominam, ſalvis tot reſtibus, ullam.

n innuitur proverbio hoc: *Suſpendio deligenda arbor.* 4. Pys ſeu vates, Apollinis cognomen à Pythone ſerpente inditum, n jaculis ſuis interemit. 5. Adeſſe in foribus allegoria proverpro eo quod inſtat, jamque in proximo eſt. Sic Deus Caino icidæ: *Sin male egeris ſtatim in foribus peccatum tuum aderit.* βουλιμία inſatiabilis edendi aviditas. Compoſita vox ex βου icula magnum quid deſignans in compoſitione & λιμὸς fa-.

veſcatur piſcibus? LA. Non, ſed data poteſtas veſcendi carnibus, quibus fuerit collibitum. SA. Sive vana prædicas, tu potius dignus es ſuſpendio: ſive vera, tibi potius parandus funis. Nam mihi poſthac ſpero quæſtum uberiorem. LA. Imo proventum uberrimum, ſed eſuritionis uſque ad ſaturitatem: ſi mavis audire lætiora, poſthac longe mundius vives, neque, quod ſoles, cubito 1. naſum emunges pituitoſum, & ſcabie 2. fruticantem. SA. Ohe, venimus ad 3. ſummum; cæcus convicia jacit in luſcum: quaſi vero quidquam apud laniones purius ſit ea parte corporis quæ dicitur ſemper lotione 4. ſuperior. Utinam verum eſſet quod annuncias; at vereor, ne me conjicias in falſum gaudium. LA. Tibi quidem nimium vera nuncio. Sed unde tibi quæſtum promittis uberiorem? SA. Quoniam eò video recidiſſe mores hominum, ut quod 5. vetitum ſit, impotentius appetant. LA. Quid tum poſtea? SA. Quia plures abſtinebunt ab eſu carnium, ubi permiſſa eſt veſcendi poteſtas, nec ullum erit lautum convivium abſque piſcibus, quemadmodum 6. apud priſcos fieri conſuevit. Itaque carnium eſum permiſſum gaudeo. utinam & piſcium eſus eſſet interdictus! avidius his veſcerentur homines. LA. Pium mehercule votum. SA. Hoc optarem, ſi, quod tu facies, nihil aliud ſpectarem quam pecuniæ lucrum, cujus amore tu craſſam iſtam & carnivoram

1. Exſtat jocus Ciceronis in ſalſamentarii filium.

2. Id eſt, pullulantem & quaſi frutices emittentem aſperitate cutis & puſtulis prurientibus.

3. Venimus ad ſummum, de re extremæ impudentiæ. Belgis: 't Is nu verre genoeg gekomen: 't Is nu op zyn hoogſt. Sic & Juvenalis: *Omne in præcipiti vitium ſtetit.*

4. Lotione ſuperior, quia ſubinde inquinatur: de quo alias.

5. Secundum illud: *Nitimur in vetitum, ſemper cupimuſque negata.*

6. Imo, ut Jovius ait, nullo anni tempore, nulliſqne in locis, etiam à mari remotis, egregii Romanis menſis piſces defuerunt. Siquidem ſtudium ejus rei curamque illam inveterati gentis mores excoluerant: quando nulla vel tenui digna equite cæna cenſeretur, quæ marinis dapibus caruiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

animam diis 1. manibus devoviſti. LA. Salſus es totus, cum inſulſa ſit oratio. SA. Oratio commovit Romanos, ut tot ſæculo obſervatam legem carnariam relaxarint. LA. Nimirum hoc ipſa res jam dudum illis perſuaſit. Reputant id quod eſt, per ſalſamentarios inquinari civitatem, in terram, flumina, aërem, & ignem, & quod aliud eſt elementum: corrumpi corpora mortalium: ex piſcium 2. enim et corpus impleri putribus humoribus: hinc febres, tabes 3. podagræ 4. epilepſiæ 5. lepræ 6. & quid non malorum? SA. Dic igitur mihi, Hippocrates, 7. cur in civitatibus bene inſtitutis vitium eſt intra mœnia mactare tauros ac ſues? Rectius enim conſuleretur ſaluti civium, ſi nec pecus jugularentur. Cur laniis deſcribitur [illegible]s locus; ne ſi paſſim vivant, totam urbem reddant peſtilentem? An eſt ullum fœtoris genus corrupto animantium cruore ſanguine peſtilentius? LA. Aromata mera ſunt, ſi ad piſcium putorem conferas. SA. Tibi quidem, opinor, aromata mera ſunt: ſed non idem viſum magiſtratibus, qui vos ab urbe ſubmovent. Porro quam ſuaviter olent veſtræ iſtæ lanienæ, declarant ii qui naribus obturatis prætereunt: declarant vulgo, qui malunt habere vicinos decem lenones, quam unum lanionem. LA. At vos ad abluenda putria ſalſamenta nec

1. Id eſt, inferis. Sic Decius & Q. Curtius ſediis manibus devoverunt.

2. Quamvis piſces minus morbis obnoxii ſint, quam animalia terreſtria imo, teſte Ariſtotele, nunquam peſte correpti: alimentum tamen quod præbent frigidius & humidius eſt, quam quod ex carne quadrupedum, avium aut frumenti provenit.

3. Tabes Græcis φθίσις, morbus originem trahens ex pituita à capite in pulmonem deſcendens, unde tuſſis cum ex[illegible]ratione. 4. ποδάγρα morbus articularis intenſiſſimo dolore pedes infeſtans: à πὲς pes & ἄγρα captura: quod hominem uſu pedum privet. ποδάγρα idem pediculam vel tendiculam deſignat. 5. ἐπιληψία morbus comitialis vel Herculeus Latinis, quo una cum convulſione totius corporis principes cerebri operationes auferunt. 6. Lepra ſcabiei genus cutem obducens deformi cruſta, vehementi pruritu, ab atra bile nata. 7. Notiſsimus ille Medicorum Coryphæus, patria Cous. Hic autem Ironice proprium pro communi ſumtum,

lacus nec amnes toti ſufficiunt : vereque quod dici ſolet , inaniter aquam 1. conſumitis. Semper enim piſcis piſcem olet , etiamſi unguentis oblinas. Quid autem mirum , mortuos ſic olere , cum plerique vivi mox , ut capti ſunt , oleant? Carnes muria 2. conditæ ſervantur multos in annos , adeo non putentes ut aromaticum quiddam redoleant. Rurſus vulgari ſale conditæ , durant abſque fœtore. Duratæ fumo ventove nihil moleſti odoris contrahunt. Hæc omnia ſi pariter adhibeas piſci, nihil aliud quam piſcem olebit. Vel hinc conjice, nullum eſſe putorem cum piſcium fœtore conferendum , quod ab his putreſit etiam ipſe ſal, in hoc à natura datus , ut à rebus arceat putrefactionem , dum genuina vi claudit conſtringitque , ſimul & excludens quod extrinſecus noxam afferre poſſit , & humores intus . unde putrefactio poterat oriri , deſiccans : in ſolis piſcibus ſal non eſt ſal. Noſtras ædes fortaſſis aliquis delicatior præteriens obturat nares; at nemo ſuſtinet in cymba ſedere in qua veſtra ſunt ſalſamenta. Viatori ſi quando occurrunt plauſtra onuſta ſalſamentis , quæ ibi fuga ? quæ narium obturatio ? quæ ſputa ? quæ 3. excreatio ? Ei ſi qua fieri poſſit , ut ſalſamenta pura in urbem advehérentur , quemadmodum nos mactatorum boum carnes apportamus , lex non dormiret : nunc quid facias iis, quæ putria ſunt etiam cum comeduntur ? Et tamen quoties videmus ab Agoranomis 4. damnatas merces veſtras conjici in flumen, vobis indicta multa ? Id vero ſæpius etiam fieret , niſi illic corrupti per vos magis ſpectarent privatum commodum , quam publi-

1. Oleum & operam perditis , inaniter agitis. Adagium ſumtum à priſco judiciorum more , in quibus ad clepſydræ modum dicebatur.

2. Muria ſive muries, eſt æqua ſalſamentorum.

3. Sunt editiones quæ habent execratio, ſed Frobeniana excuſa anno 1529. legit etiam excreatio.

4. Agoranomi, præfecti foris, in quibus venduntur eſculenta: vox compoſita ex ἀγορὰ forum & νόμος lex.

…cam ſalutem. Nec hac tantum parte
…rtis reipublicæ; ſed impia conſpiratio-
…tatis, ne aliunde piſces recentiores
…hantur in civitatem. SA. Quaſi vero
…s unquam viderit mulcta percuſſum
…nem, quod porcum inſincerum, &
…æ maculis lepræ vitium profitentem
…iderit, aut quod ovem aquis cœnove
…catam, aut alioqui verminantes ar-
…, lotione & circumlito recenti cruore
…m diſſimularit. LA. Atqui nullum ex
…s tale exſtat exemplum, quale nuper
…bis: ex unica anguilla cruſto panis in-
…a, periere novem convivæ. Talibus
…bniis vos inſtruitis menſas civium SA.
…m narras, qui nemini vitari poſſit,
…rtuna velit. At vobis pene quotidia-
… eſt, pro cuniculis 1. altiles feles ven-
…, pro leporibus canes, ſi per auriculas
…edes hirſutos liceret. Quid autem
…memorem artocrea 2. ex humanis
…ibus confecta? LA. Tu quod in me
…nabas, caſus & hominum vitia mihi
…robras, tueantur iſta qui committunt:
…quæſtum cum quæſtu confero. Alio-
…damnentur & olitores, quod interdum
…rudentes pro caule vendant 3. cicu-
…, aut aconitum: 4. damnentur & phar-
…opolæ, quod interdum pro remediis
…igunt venena. Nulla eſt ars tam incul-
…, quin iſtæc incidant mala. Vos cum
…es officii numeros impleveritis, vene-
… eſt quod venditis. Si torpedinem

1. Altilis felis quæ domi ſaginata eſt.

2. Artocreas cibus pane & carne conſtans. Ex ἄρτος panis & κρέας caro. Belgis Een Vleeſch-Paſtey. Abhinc ſeculum vero Cupedinarius quidam iſtiuſmodi exemplum artocrea nempe …ciendi ex humanis carnibus Lugduni Batavorum dedit. Si… etiam ſcelus olim Bruxella vidit. 3. Cicuta herba venena… qua Athenienſes fontes interimebant. 4. Ἀκόνιτον herba præ…ſſimi veneni. Ovidius:

…æ quia naſcuntur dura vivacia caute Mortales aconita vocant.
…um enim putant ἀπὸ τῆς ἀκόνης à caute, quod ibidem nulla … interveniente naſcitur.

1. ſi hydrum 2. ſi leporem 3. marinum retibus admixtum cum cæteris venderetis, caſus eſſet, non crimen nec magis imputari poterat vobis quam medico, qui nonnunquam occidit ægrum quem curat. Ferri poterat hoc malum, ſi menſibus duntaxat hibernis extruderetis veſtra purulenta; rigor temporis mitigarat peſtilentiam. Nunc æſtatis incendio putrem additis materiam; autumnum, per ſe nocentem, redditis nocentiorem. Cumque jam ſe renovat annus, & humores conditi ſeſe rurſus proferunt, non abſque corporum periculo, ibi vos totos menſes duos tyrannidem occupatis, & anni renaſcentis infantiam accerſito ſenio vitiatis. Cumque hoc meditetur natura, ut corpora ſuccis inſalubribus repurgata, novis ſuccis repubeſcant, vos ingeritis meros putores meraſque ſanies; &, ſi quid eſt in corporibus vitii, augetis, malum malo adjicientes, & bonos inſuper corporis ſuccos corrumpentes. Tolerari poterat hoc quoque, ſi tantum corpora vitiaretis: nunc quoniam ex ciborum differentiis vitiantur animorum organa, fit, ut ipſi vitientur animi. Tales fere videas homines iſtos piſculentos, quales ſunt ipſi piſces; pallent, olent, ſtupent, muti ſunt. SA. O novum 4. Thaletem! Quid igitur ſapiunt qui betis victitant? nimirum quantum 5. ipſæ betæ? Quid ſapiunt qui boves, & oves capras devorant? nimirum quod boves, oves, & capræ? Vos hædos pro deliciis venditis, & tamen hoc animal ut eſt morbo comitiali obnoxium, ita gignit eundem morbum in his qui gaudent eſu carnium. An non præſtabat ſalſamentis placare latrantem ſtomachum?

1. Torpedo, piſcis lethalis contactu.
2. Hydrus, ſerpens aquatilis.
3. Lepus, piſcis, homini præſentiſſimum & immedicabile venenum; & homo piſci; adeo, ut hominis contactu ſolo moriatur. Non autem oculos, pinnas aut alia membra habet.
4. Erat Thales Mileſius unus ex ſeptem Græciæ ſapientibus, periit æſtu ac ſiti cum certamen ſpectaret.
5. Reſpicit ad Proverbium beta inſipidior. Belgis Boeſſrupt/ Beete. Martialis: *Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ.*

Quaſi ſolum hoc mentiti ſint rerum
ralium ſcriptores. Et ſi maxime ve-
ſit, quod narrant; corporibus mor-
obnoxiis ſæpe quæ per ſe optima ſunt,
ma ſunt: Hecticis 1. ac phthiſicis 2.
limus hœdos, non vertiginoſis 3. SA.
Si ſcium eſus tantam perniciem adfert
s mortalium, cur nobis præſulum ac
cipum ſententia licet toto anno no-
merces divendere, vobis bonam an-
artem indictæ ſunt feriæ? LA. Iſtuc
mea refert? Fortaſſis hoc procuratum
malis medicis, quo quæſtus ipſis eſſet
tior. SA. Quos malos medicos mihi
memoras, cum nulli ſint piſcibus ho-
æque capitales? LA. Ne quid erres, ô
e, non faciunt hoc ſtudio veſtri, nec
re piſcium, cum ab his nulli religio-
abſtineant; ſuum agunt negotium.
plures tuſſiunt, languent, ægrotant,
illis annona benignior eſt. SA. Medi-
heic non patrocinabor; ipſi ſuam vicem
ſcentur, ſi quando in caſſes illorum
deris. Mihi pro mea cauſſa ſufficit ve-
m ſanctimonia vitæ, probatiſſimo-
auctoritas, epiſcoporum majeſtas,
lica Chriſtianarum gentium conſuetu-
; quos omnes ſi damnabis inſaniæ,
o cum illis inſanire, quam cum laniis
ſobrius. LA. Tu recuſas patronus eſſe
licis; ego nolim eſſe criminator aut
ſor veterum, publicæve conſuetudinis.
venerari ſoleo, non inceſſere. SA. Iſto
dem nomine cautus es verius, quam
s lanio; niſi te prorſus non novi. LA.
o judicio ſapiunt, qui cavent, ne quid
eant rei cum his qui fulmen habent in
nibus. Attamen quid ex meis Bibliis,

1. Hectici, qui perpetua laborant febri, jam in habitum acta.

2. Phthiſici, qui contabeſcunt & exareſcunt.

3. Vertigo capitis, eſt præludium ad morbum comitialem; Hœdus autem dicitur eſſe obnoxius ei morbo, & ejus carnes inimicæ propenſis ad id mali.

quæ populari lingua verſa nonnunquam lego, ſentiam, non tacebo. SA. Ut nunc fies ex laniorie Theologus! LA. Arbitror primos illos homines ſimul atque ex uda argilla prodierunt, fuiſſe corpore ſalubri ac ſucculento. Id declarat illorum vivacitas. Deinde 1. Paradiſum fuiſſe locum multo commodiſſimum 2. ſitu, cœloque ſaluberrimo. Tali loco talia corpora, vel aëris hauſtu, herbarum, arborum ac florum undique aſpirantium fragrantia, citra 3. cibum ullum potuiſſe vivere, præſertim cum ultro citrà ſudorem hominis affatim tellus effunderet omnia, nec morbus eſſet ullus, nec ſenium. Cultus enim talis horti voluptas erat verius, quam labor. SA. Adhuc veriſimilia prædicas. LA. Ex tam vario horti feraciſſimi proventu, nihil interdictum eſt præter unicam arborem. SA. Veriſſimum eſt. LA. Idque non ob aliud, niſi ut per obedientiam agnoſcerent dominum & conditorem ſuum. SA. Recte. LA. Quin & illud arbitror, recentem terram omnia progenuiſſe feliciora meliorisque ſucci, quam nunc gignit ſeneſcens ac propemodum effœta. SA. Eſt. LA. Idque præcipue in Paradiſo. SA. Haud diſſimile veri. LA. Illic igitur veſci, volu-

1: παράδεισος ſeu ut aliis magis placet παράδησος vox Græca quidem at Perſica origine, locum deſignat amœniſſimum. Hic ſpecialiter ſumitur pro horto Hedenis, cujus poſſeſſionem Deus primis noſtris parentibus dedit.

2. Situs Paradiſi fuit in ea Babyloniæ parte, quæ vicina Meſopotamiæ. Deſcriptionem vide apud Moſen.

3. Si abſque cibo in paradiſo homo vivere potuiſſet, quorſum tot herbæ & ciborum deliciæ, & ipſum Dei præceptum homini datum, ex omni arbore horti libere comedetis Non tamen inficias imus, ut ex recentioribus hiſtoriis teſte Rhodigino obſervatum, homines quoſdam diu abſque cibo vixiſſe. Narrat dictus autor de viro qui toto biennio nec ederat nec biberat: de alio item melancholico ſeptem hebdomades perſeverante ſine cibo, alternis tantum diebus aquam exſorbente. In Hiſpania puella viginti duorum annorum nihil unquam ederat, ſed hauſtu aquæ vitam ſuſtentarat. Rationem ejus rei Avicenna in phlegmatibus copioſioribus latere putat, utpote quæ alimenti vicem ſubeunt. Nempe arborem ſcientiæ boni & mali, qua ſciret homo ſi transgrederetur præceptum divinum quantum bonum amiſiſſet, quantum malum ſibi accerſiviſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

pis erat, 1. non neceſſitatis. SA. Audi. VALA. Et abſtinere à laniandis animantibus, humanitas erat, non ſanctitas. SA. Neſcio. Animantium 2. eſum à diluvio permiſſum lego, prius interdictum non lego. Quorſum autem attinebat permittere, ſi jam permiſſus erat? LA. Quare non veſcimur ranis? Non quia vetitæ, ſed quoniam abhorremus. Quî ſcis, an Deus illic admonuerit, quem cibum requireret humana fragilitas, non quem permitteret? SA. Non ſum ariolus. LA. Atqui in ipſo ſtatim conditi hominis initio legimus; 3. Dominamini piſcibus maris, & volatilibus cœli, & univerſis animalibus quæ moventur per terram. Quis uſus dominii, ſi veſci non licet? SA. O crudelem herum! Ita devoras ſervos & ancillas, tuos liberos & uxorem? Quin eadem opera veſceris catula tua, cujus dominus es? LA. Sed audi viciſſim, inſulſe ſalſamentarie: Et ceteris uſus eſt, nec eſt inane dominii nomen. Equus vehit me tergo, camelus geſtat ſarcinas: è piſcibus vero quis uſus, niſi eſcaris? SA. Quaſi vero non ſint innumera ex piſcibus remedia. Deinde multa ſunt in hoc tantum condita, ut delectent hominem contemplantem, & in conditoris admirationem rapiant. Forte

1. Et quid ni voluptatis ſimul cum conjuncta neceſſitate?

2. Duplicem quæſtionem movent hic Theologi, an in ſtatu innocentiæ eſus carnis fuerit in uſu: & an ante diluvium licitus. In prima quæſtione enodanda inter ſe diſſentiunt. Lyranus enim, Carthuſianus, Toſtatus aliique, quibuſcum conſentit Tertullianus, ante cataclyſmum nec uſitatam nec licitam fuiſſe carnis comeſtionem aſſerunt. Cajetanus, Vatablus, Dominicus Soto, Franciſcus de Victoria, alii licitam uſitatamque ſtatuunt. Inveniuntur qui mediam viam inſiſtunt, non vetitam dicunt carnem, ſed devotos Deo homines ab eſu tamen abſtinuiſſe, quia Deus cum homini cibum præberet, ſolummodo mentionem fecit ejus cibi, quem terra profert. Ita ut ſecundum plurimorum opinionem libertas carnes edendi primum inceperit ab illo tempore quo Deus Noacho dixit: *quicquid ſe movet & vivit, ſit tibi in cibum.* Hanc ſententiam Manaſſeh-Ben-Iſraël ex Rabbinis aſtruit pluribus rationibus ſane non contemnendis. 3. Locus extat Geneſ. 1, verſ. 28.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

non credes 1. delphinos hominem tergo vehere. Denique ſunt piſces, qui nobis prædicant imminere tempeſtatem, velut echinus 2. An non talem ſervum optares domi tuæ? LA. Verum ut hoc largiamur, ante diluvium non fuiſſe fas veſci cibis, præterquam terræ frugibus; nihil magni erat abſtinere ab iis quæ non requirebat corporis neceſſitas, & habebant laniandi crudelitatem: illud fateris, animantium eſum initio permiſſum ob humanorum corporum imbecillitatem. Frigus induxerat diluvium: & hodie videmus in regionibus frigidis naſci homines cæteris edaciores: ac terræ proventum vel extinxerat, vel corruperat 3. inundatio. SA. Eſto. LA. Et tamen à diluvio præteribant annum ducenteſimum. SA. Credo. LA. Cur igitur Deus, quod illis robuſtis citra exceptionem permiſit, poſt imbecillioribus ævique contractioris adſtrinxit ad certa 4. animantium genera, quemadmodum præcipit Moſes? SA. Quaſi meum ſit eorum quæ Deus gerit, rationem reddere! Arbitror tamen hoc tum feciſſe Deum, quod ſolent heri, qui contrahunt indulgentiam in ſervos, ubi vident illos abuti lenitate dominorum. Sic equo plus ſatis ferocienti ſubducimus fabas & avenam, parcoque fœno paſcimus, frenoque & calcaribus aſperioribus ſubigimus. Excuſſerat hominum genus omnem reverentiam, in tantamque licentiam ſeſe effuderat, quaſi nullus omnino Deus eſſet. Hic inventi ſunt legis cancelli, cæremoniarum repagula, minarum ac

1. Fabulantur de Arione Poëtæ ipſum in mare præcipitem datum Delphini dorſo ſubvectum & in ſiccum expoſitum.

2. Echinus, piſcis eſt ſpinas habens pro pedibus hic imminenti tempeſtate affigit ſeſe, aut ſaburrat arena:

3. Deus, ait Martyr, dedit poſt diluvium hominibus vinum & carnes, partim ut iram erga humanum genus compenſaret, partim quod terra aqua corrupta, non ut ante ſalutares fructus producebat.

4. Diſtinxerat enim Deus cibos Iſraëlitarum in mundos & licitos, in immundos & illicitos. Inter hos adeps in ſacrificium offerri ſolita, caro in agris diſcerpta, beſtia ſponte mortua, caro ſuffocata, mus, porcus, bos lapidatus, quod hominem interfeciſſet.

præ-

ææceptorum frena, quo vel ſic reſipiſce-
nt. LA. Quin igitur manent hodie legis
ius repagula? SA. Quia ſublata eſt carna-
ſervitutis aſperitas, poſteaquam per
uangelium adoptati ſumus in filios Dei.
etractum eſt præceptis, ubi contigit ube-
or gratia. LA. Cum Deus appellet ſuum
ſtamentum ſempiternum, cumque Chri-
us negarit ſe 1. ſolvere legem, ſed con-
ummare; qua fiducia poſteriores auſi
unt bonam legis partem abrogare? SA.
entibus ea lex data non erat; & ideo vi-
um eſt Apoſtolis, eas nec onerare circum-
iſionis moleſtia, ne, quod Judæi faciunt
c hodie, in corporalibus obſervationibus
onſtituerent ſalutis ſpem potius quam in
ducia & caritate erga Deum. LA. Omit-
o gentes. Quæ ſcriptura manifeſte docet,
udæos ſi profeſſionem Euangelicam fue-
int amplexi, manumiſſos eſſe à Moſaïcæ
egis ſervitute? SA. Quoniam id fore præ-
lictum erat à prophetis, qui promittunt
eſtamentum novum, & cor novum, in-
lucuntque Deum abominantem feſtos 2.
Judæorum dies, averſantem illorum vi-
ctimas, deteſtantem jejunia, rejicientem
lonaria, deſiderantem populum circum-
iſo corde. Confirmavit illorum promiſſa
Dominus ipſe, qui porrigens diſcipulis
corpus & ſanguinem ſuum, appellat te-
ſtamentum novum. Si nihil aboletur de
veteri, cur hoc dicitur novum? Ciborum

1. Verba Chriſti extant Matth. 5. v. 17. Nec exiſtimare me veniſſe, ut diſſolvam legem aut prophetas: non veni ut eam diſſolvam ſed ut eam impleam. Chriſtus quippe non venerat ut novam ſalutis rationem in mundum inveheret, ſed partim ut quod ceremoniis erat adumbratum, reipſa impleret, liberatis per gratiam hominibus à legali maledictione: deinde ut verum obedientiæ à lege præſcriptæ uſum doceret, atque adeo vim obediendi mentibus inſculperet. 2. In multis apud Prophetas locis Deus averſatur Judæorum feſta, victimas, jejunia, non in totum: ipſe enim eadem præſcripſerat: ſed quod externum cultum abſque interno, quem præcipue Deus reſpicit, Judæi obſervarent.

Judaï-

Judaïcum 1. delectum non exemplo quidem, ſed ſententia ſua abrogavit Dominus, cum negat hominem inquinari cibis qui mittuntur in ſtomachum, & 2. per ſeceſſum repurgantur. Docet idem 3. Petrum conſpecta viſione; imo Petrus ipſe cum Paulo cæteriſque veſcens cibis communibus, à quibus lex præceperat temperari, Agit hoc ubique Paulus in 4. ſuis epiſtolis; nec dubitatur, quin quod hodie ſequitur populus Chriſtianus, ab apoſtolis veluti per manus traditum ad nos denique pervenerit. Itaque non tam manumiſſi ſunt Judæi, quam à legis ſuperſtitione velut à lacte conſueto quidem & familiari, ſed jam intempeſtivo depulſi. Neque lex abrogata eſt, ſed ea pars juſſa eſt cedere, quæ jam erat otioſa. Frondes & flores pollicentur fructum exoriturum; is ubi gravat arborem, nemo flores deſiderat. Neque quiſquam deplorat periſſe filii ſui pueritiam, ubi jam ad ætatem maturam pervenit. Neque quiſquam requirit lucernas & funalia, ubi ſe terris deprompſit ſol. Nec habet quod queratur pædagogus, ſi filius jam puber ſuam libertatem ſibi vendicat, ac pædagogum in ſua viciſſim habet poteſtate. Pignus deſinit eſſe pignus, ubi promiſſa ſunt exhibita. Sponſa priuſquam deducatur ad ſponſum, epiſtoliis ab illo miſſis ſeſe conſolatur, exoſculatur munuſcula ab illo venientia, picturas illum referentes amplectitur: cæterum ubi jam ipſius

1. Verba Ravanelli ſunt in ſua Bibliotheca: Ciborum delectus ſeu cultus ille Dei Leviticus in cibis & potionibus adventu Chriſti ſublatus eſt, una cum reliquis legis ceremoniis, quibus Iſraëlitæ à Gentibus ſeperabantur.

2. Verba Chriſti leguntur Matth. 15. v. 11. 16. 17. Non quod ingreditur in os polluit hominem, ſed quod egreditur ex ore polluit hominem. Jeſus autem dixit, adhuc & vos intelligentia caretis? Nondum intelligitis, quicquid ingreditur in os in ventrem cedere & in latrinam ejici? 3. De hac viſione, in qua Petrus conſpexit cœlum apertum & vas deſcendens ad ſe continens quævis quadrupedia terræ, feras, reptilia & volucres cæli, mentionem facit Lucas Actor. 10. v. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 4. Vide Rom. 14. v. 14. 20. 1 Corinth. 10. v. 25. Coll. 2. v. 16. 17. 20. 21. 22. 1 Tim. 4. v. 3. & ſequent. Tit. 1. v. 15. 1 Cor. 8. v. 8.

ſpon-

ſpei data eſt copia, præ hujus amore negit illa prius adamata. At Judæi imum ægre divellebantur à conſuetis, vel ſi puer aſſuetus lacti jam grandis mammam inclamet, cibum ſolidum faſtidis. Itaque propemodum vi 2. depulſi ſuab illis vel figuris, vel umbris, vel temporariis ſolatiis, quo ſe jam totos converunt in eum, quem lex illa promiſerat adumbrarat. LA. Quis exſpectarat tantiTheologiæ à ſalſamentario? SA. Soliſculentum commeatum ſuppeditare
præ civitatis Dominicano collegio: itaſit, ut illi frequenter prandeant apud ego nonnunquam apud illos. Ex eo confliƈtationibus hæc decerpſi. LA. u dignus es, qui ex ſalſamentario fias um recentium venditor. Verum illud di: Si Judæus eſſes, (neque mihi ſatis t an ſis) & immineret ex fame certu vitæ periculum, veſcereris carne ſuillan mortem præoptares? SA. Quid faus eſſem, ſcio: quid mihi faciendum, nondum intelligo. LA. Deus utrunvetuit, non occides, & non 3. veſ carne ſuilla. In tali caſu utrum præum utri par eſt cedere? SA. Primum conſtat, an hoc animo Deus vetuerit

1. Judæi enim tempore Apoſtolorum, qui ad Chriſtianiſmum converſi erant, & adhuc in fide infirmi, cenſebant à cibis in lege interdictis abſtinendum. De his Paulus Rom. 14. v. 2. 3. Alius quidem credit edi licere quidvis: alius autem fide infirmus edit olera. Qui edit non edentem ne pro nihilo habeto: & qui non edit, edentem non condemnato. itur Apoſtolus de rebus mediis & quomodo nos in iis gerere . Et pro exemplo adducit diſcrimen ciborum, quod nonnulli lege præſcriptum (quam abrogatam eſſe neſciebant) penibſervandam putabant. 2. Hinc & in gratiam Judæorum, undam ciborum ſub lege vetitorum abſtinentia injuncta fuit npus in Synodo Jeroſolymitana. Actor. 15. v. 27. 28. 29. Hoc n præceptum ideo datum, quia Judæi à figuris & umbris cenialis legis divelli haud poterant: non tamen in perpetuum vandum: ut liquet 1 Corinth. 10. v. 25. 3. Extat interm. Levit. 11. v. 7. Et ſuem ne comeditote, quia habet quiciſſam ungulam, & bifidata eſt fiſſura ungulæ, ſed ruminis n non ruminat. Immunda eſt vobis. Idem repetitur Deut. 14. 7.

veſci

veſci ſuilla, ut mortem vellet oppeti potius quam eſu vitæ conſuli. Nam ipſe Dominus excuſat David, qui contra 1. Legis præceptum comederit ſacros panes. Et in exilio Babylonico multa non obſervata ſunt à Judæis, quæ Lex præſcripſerat. Proinde cenſerem eam legem, quam ipſa quoque natura tulit, eoque perpetua eſt & inviolabilis, debere potiorem haberi ea, quæ neque ſemper fuit, & poſt erat abroganda. LA. Cur igitur laudati ſunt fratres 2. Macchabæi, qui maluerunt duris cruciatibus exanimari, quam carnem guſtare ſuis? SA. Opinor, quoniam hic eſus à rege præſcriptus complectebatur totius patriæ 3. legis abnegationem, quemadmodum circumciſio quam Judæi gentibus obtrudere conabantur, continebat totius legis profeſſionem, non aliter quam arrha data ad univerſum contractum præſtandum obligat. LA. Itaque ſi craſſior illa Legis pars poſt exortam Euangelii lucem recte ſublata eſt, quo conſilio nunc videmus vel eadem, vel his graviora revocari, præſertim cum Dominus jugum ſuum appellet ſuave, & Petrus, in Actis Apoſtolorum, Judæorum Legem appellet duram, quam nec ipſi

1. Licebat enim illis ſacris ſeu faciei, facierum & propoſitionis & propoſititiis panibus veſci ſolis ſacerdotibus. Exod. 29. v. 33. Lev. 8. v. 31. Num. 28. v. 9. Matth. 12. v. 4. nempe ad innuendum ſolos credentes vivo illo pane Chriſto ad vitam æternam paſci. David tamen quique cum illo erant, quando fame laboraret, & alii panes deſiderarentur, porrigente Achimelecho ſacerdote, comederunt. Urgens neceſſitas factum excuſavit. 1 Sam. 21. v. 3. 4. 5. 6. Matth. 12. v. 4.

2. Hiſtoria legere eſt 1 Macchab. 7. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Cum Antiochus occupata Jeroſolyma in Judæos omne ſævitiæ genus exerceret: inter alios apprehendit ſeptem fratres cum matre, quos quando flagellis & taureis non cogeret ad comedendam carnem ſuillam: uni inſpectantibus cæteris præcidit linguam & cute circum detracta extremos artus reſecat. Deinde ad pyram & fervefactas ſartagines adducit. Quum autem vapor è ſartagine admodum ſe diffunderet, hortabantur alii alios, fratres cum matre ad mortem glorioſe obeundam. Ita diro hoc ſpectaculo reliqui minime territi, diriſſimis tormentis excruciati, animam exhalarunt.

3. Ita eſt: Antiochus enim ad abjurationem Judaiſmi exquiſito tormentorum genere cogebat.

ferre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ferre potuerint, nec patres ipſorum? Sublata eſt circumciſio, ſed ſucceſſit baptiſmus, duriore prope dixerim conditione. Illa differebatur in octavum diem; & ſi quis interim caſus intercepiſſet puerum, votum circumciſionis pro circumciſione imputabatur: nos pueros vixdum à latebris uteri materni egreſſos, in 1. frigidam aquam, quæque diu in alveo ſaxeo conſtituta, non enim dicam, computruit, totos immergimus; & ſi vel primo die, atque adeo in ipſo partus oſtio perierit, nulla parentum aut amicorum culpa, deditur 2. mittitur æternæ damnationi. SA. Sic ajunt. LA. Sublatum eſt ſabbatum; imo non 3. ſublatum eſt, ſed tranſlatum in diem dominicum. Quid refert? Paucorum dierum jejunia indixit. Lex Moſaïca; nos illius 4. quorum addidimus numerum? In delectu ciborum quanto liberiores Judæi nobis; quibus licebat vel totum annum ve-

1. Pontificii in adminiſtratione baptiſmi nova elementa, ut ſal, oleum, ſputum, & abſurdas ceremonias, ut exorciſmum & exſufflationem, non tantum abſque S. Scripturæ, & contra adhibent. In immerſione infantium mire ſibi placent quod primæ inſtitutioni fixè adhæreant: dum in reliquis tam longe abeunt. Verum quidem immerſionem in calidioribus illis locis præcipue cum baptizarentur adulti eſſe primævæ inſtitutionis quemadmodum conſtat. Matth. 3. v. 16. Actor. 8. v. 36. 38. 39. Rom. 6. v. 4. 5. Nec tamen aſperſio infantium, qua ex lege charitatis Reformati utuntur, naturæ ſacramenti repugnat: vox enim baptiſmi tam aſperſionem quam immerſionem denotat, & res ſignificata tam illâ quam hâc adumbratur. 2. Crudelis hæc Pontificiorum ſententia jam ab Auguſtino defluxit: utpote qui parvulos ante baptiſmum morientes damnationi addixit. Quaſi baptiſmus abſolute neceſſarius cum tantum ex hypotheſi ordinationis Dei: qui gratiam ſuam ſacramentis non ita alligavit, ut ſine iis nec vellet poſſet ſervare. 3. Imo ſtrictæ obſervantiæ rigor, qui ceremonialis erat, ſublatus eſt. 4. Recte: novus Judaiſmus inter Pontificios introductus tot feſtis & jejuniis. 5. Pontificiorum jejunia eadem ſunt cum Montaniſtarum, Eucratitarum & Manichæorum jejuniis tam nervoſe à Patribus refutatis & unanimiter damnatis. Hinc Spiridion ſanctiſſimus epiſcopus cum tempore jejunii peregrino ſuillas carnes appoſuiſſet, à quibus ille cum ex aliqua conſuetudine abhorreret dicens ſe Chriſtianum: ſubjecit Spiridion: Ideo quod Chriſtianus es comedere debes, & ſcire te oportuit, omnia munda mundis.

ſci

ſci ovibus, capis, perdicibus & 1. hœdis? Illis nullum veſtis genus erat interdictum, preter eam quæ eſſet lana linoque contexta. Nunc præter tot veſtium 2. præſcriptas & interdictas formas & colores, acceſſit capitis 3. raſura, eaque 4. varia: ne commemorem interim confeſſionis 5. onus, & conſtitutionum humanarum ſarcinas, decimationes non ſimplices, adſtrictum arctioribus vinculis matrimonium, novas affinitatis 6. leges, aliaque permulta, quæ faciunt, ut hac parte non paullo commodior videatur fuiſſe Judæorum, quam noſtra conditio. SA. Erras tota via, Lanio: Chriſti jugum non æſtimatur ad iſtam regulam, quam imaginaris. Pluribus adſtringitur Chriſtianus, adſtringitur ad difficiliora, denique ad pœnam graviorem: ſed his adjuncta copioſior vis fidei & caritatis, facit ea ſuavia, quæ natura ſunt graviſſima. LA. Atqui cum olim Spiritus ſpecie linguarum ignearum è cœlo delapſus, copioſiſſimo dono fidei & caritatis locupletarit credentium pectora, cur

1. Digitum intendit autor in dies Veneris & Saturni & quadrageſimam: quibus Pontificiis niſi ſpeciali venia carnibus veſci nefas.
2. Extat lex. Deut. 22. v. 11. Ne induito veſtimentum varie commixtum lana & lino pariter. Vide & Levit. 19. v. 19. Commendabat illo Deus Iſraëlitis ſimplicitatem.

2. Vide de variis formis & coloribus veſtium monachalium Rudolphum Hoſpinianum. 3. Hæc capitis raſura, quam alii ad alios & rurſus alios autores referunt, revera primum inſtituta eſt in Concilio Toletano habito anno 631. Mirum autem, dum Pontificii novum Judaiſmum introducunt, non animadvertere, quod Deus ſacerdotibus raſuram capitis ſtricte vetuit Ezech. 44. v. 20. Caput quoque ſuum ne radunto. 4. Imo in principio inſtitutionis hujus raſuræ forma longe diverſa fuit. Quidam enim, ut Geolfridus Bernicius ait, ad modum raſuræ Petri, alii ad Simonis Magi oſtentantis quidem in ſincipite coronam ſed verſus occiput in curvum angulum deſinentis, radebantur. Teſtatur etiam Beda monachos Huæ rejicientes ſuum morem radendi recepiſſe morem Romanorum anno 766. 5. Onus ait autor, imo conſcientiæ tyrannis, animarum carnificina, in Dei verbo non præcepta, ſuperſtitioſis retibus plena & abuſibus pernicioſiſſimis, requirens exactam omnium & ſingularum circumſtantiarum admiſſorum criminum enumerationem, quam præſtare impoſſibile eſt. 6. Illas enim quas Deus tulit de affinitate leges, abrogavit Romanus Pontifex, ſubſtituens alias, etiam inceſtus concedentes.

de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

...ctum eſt legis onus, velut imbecilli-
...c ſub iniqua ſarcina periclitantibus?
...Petrus jam afflatus Spiritu vocat onus
...terabile? SA. Detractum eſt ex parte,
...daïſmus, ut cœperat, obrueret Eu-
...lii gloriam, & ne Legis odio, gentes
...arentur à Chriſto: inter quas erant
...mi plurimi, quibus inſtabat duplex
...ulum: alterum, ne crederent, ſine
... obſervatione neminem poſſe ſalutem
...equi: alterum, ne potius haberent in
...niſmo manere, quam Moſaïcæ legis
...m accipere. Horum imbecilles ani-
... oportebat velut eſca quadam liberta-
...licere. Rurſus quo mederentur illis,
...negabant ex Euangelii profeſſione ſa-
... eſſe ſpem citra legis obſervationem; 1. Ita
...ircumciſionem, ſabbatiſmos, dele- habet, multi
...ciborum, aliaque id genus aut pror- ex Judæis
...ſtulerunt, aut in aliud verterunt. Por- ad Chriſtia-
...quod Petrus negat ſe Legis onus porta- niſmum
...otuiſſe, non eſt referendum ad eam converſi
...onam, quam tum gerebat, cum illi uſum cir-
... nihil eſſet intolerabile, ſed ad craſſos cumciſio-
...x infirmos Judæos, qui non ſine tæ- nis alia-
...arrodebant hordei 3. tunicam, non- rumque le-
... guſtata ſpiritus medulla. LA. Satis tu galium
...lem craſſe diſſeris. Atqui mihi videtur ceremonia-
rum urge-
bant, tan-
quam ad
ſalutem
neceſſa-
rium,
...antes libertatem Chriſtianam. Eorum infirmitati ſeſe accom-
...runt Apoſtoli, habita temporis ratione, quo ceremoniæ le-
... honorifice ſepeliendæ erant. Ita Timotheum circumcidit
...us ad lucrifaciendum infirmos. 2. Imo non tantum ad craſſos
...os, ſed & eam perſonam quam Petrus tum gerebat, & omnes
...tolos, Prophetas ac Patriarchas referendum. Verba in textu
...ſum diſerte innuunt. Actor. 15. v. 10. Nunc ergo quid tenta-
... eum, ad imponendum jugum cervici diſcipulorum, quod ne-
...Patres noſtri neque nos portare valuimus? Petrus hoc loco à
...noniis ad legem ipſam tranſiens, docet, ſi petenda eſſet à lege
..., non autem à ſola gratia in Jeſu Chriſto, nullum fore ſervan-
...: quoniam legem ſervare nullus unquam potuit, nec patriar-
... Prophetæ aut Apoſtoli. 3. Alludit ad allegoriam parabolæ
...uinque panibus hordeaceis.

& ho-

& hodie non minus eſſe cauſſarum, cur obſervationes iſtæ carnales hactenus tolli debeant, ut arbitrariæ ſint, non obligatoriæ. SA. Quî ſic? LA. Nuper in linteo quodam ampliſſimo vidi totum orbem depictum. Illic didici quantula eſſet mundi portio, Chriſti religionem 1. pure ſincereque profitens: nimirum Europæ particula vergens ad Occidentem: rurſus altera vergens ad Septemtrionem, tertia tendens, ſed procul, ad Meridiem: ad Orientem vergentis quartæ poſtrema videbatur Polonia. Reliquus orbis aut Barbaros habet, non ita multum à brutis animantibus differentes, aut 2. ſchiſmaticos, aut hæreticos, aut utrumque. SA. At non vidiſti totum illud litus Auſtrinum, & ſparſas inſulas Chriſtianis inſignibus notatas? LA. Vidi, didicique illinc avectas prædas; Chriſtianiſmum inductum non audivi. Cum igitur tam ampla ſit meſſis, videtur hoc eſſe conſultiſſimum ad religionem Chriſtianam propagandam; quemadmodum apoſtoli ſuſtulerunt onus legis Moſaicæ, ne gentes reſilirent, ita nunc ad illiciendos etiam imbecilles, tolli quarundam rerum obligationes, ſine quibus initio ſervatus eſt orbis, & nunc ſervari poſſet, modo adſit fides & caritas Euangelica. Rurſus audio videoque plurimos eſſe, qui in locis, veſtibus, cibis, jejuniis, geſticulationibus, cantibus, ſummam pietatis conſtituunt; & ex his proximum judicant, contra præceptum Euangelicum. Unde fit, ut cum omnia referantur ad fidem & caritatem, harum rerum ſuperſtitione extinguatur utrunque. Procul enim abeſt à fide Euangelica, qui fidit hujuſmodi factis: & pro-

1. Ita & in V. Teſtamento minimus numerus veritatem profitebatur cum præter Iſraëlitas nulli cultores veri Dei invenirentur. Hodie Chriſtianiſmus, major licet, exiguis nihilominus limitibus includitur.

2. Qui in cauſis fidei recta ſentiunt, ſed ex tota mente, cujuſlibet contentionibus, pacis communione dirupta, à fraterno conſortio ſeparantur; à σχίζω ſindo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

procul abeſt à caritate Chriſtiana, qui ob potum aut cibum, quo recte quis uti poteſt, exaſperat fratrem, pro cujus libertate mortuus eſt Chriſtus. Quam amarulentas contentiones videmus inter Chriſtianos? quam inimicas calumnias ex veſte aliter cincta, cinctave, ex cibo quem porrigunt aquæ & quem porrigunt paſcua? Hoc malum ſi ad paucos ſerpſiſſet, contemni poterat. Nunc videmus univerſum orbem ob hæc diſſidiis civilibus concuti. Hæc & hujuſmodi ſi tollerentur, & nos majori concordia viveremus neglectis cæremoniis, ad ea tantum attendentes quæ docuit 1. Chriſtus, & reliquæ nationes citius amplecterentur religionem cum libertate conjunctam. SA. Extra Eccleſiæ domum non eſt ſalus. LA. Fateor. SA. Extra Eccleſiam eſt, quiſquis 2. non agnoſcit pontificem Romanum. LA. Non reclamo. SA. Sed hunc non agnoſcit, qui illius præſcripta negligit. LA. Atque adeo ſpero futurum, ut hic pontifex nomine 3. Clemens, animo pietateque clementiſſimus, quo magis omnes nationes ad Eccleſiæ ſodalitatem alliciat, omnia mitiget, quæ hactenus viſa ſunt aliquot populos à Romanæ ſedis fœdere alienare; quiſque habeat Evangelii lucrum, quam ſuum in omnibus jus perſequi. Audio quotidie veteres querimonias de

1. Bene: res hæc ſummopere optanda: ut nempe rejectis innumeris & ſuperſtitioſis imo & impiis aliquando ceremoniis, quibus Chriſtiana religio, à Chriſtiana ſimplicitate & puritate in pontificatu abalienata, miſere obruta, ad infallibilem veritatis normam per Chriſtum præſcriptam reformaretur. 2. Imo in Eccleſia eſt, ſed Antichriſtiana, quiſquis præceptis Pontificis Romani veri Antichriſti obtemperat. 3. Eſt hic Clemens Septimus Florentinus Leonis decimi nothus, à Cæſarianis poſt occupatam & direptam Romam captus. Teſtantur de eodem Magiſtri Pariſienſes, quod fuerit nothus, veneficus, homicida, leno, ſimoniacus, Sodomita, perjurus, ſtuprator, raptor, geomanticus, ſacrilegus & omnium ſcelerum artifex,

1. an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. annatis; de 2. condonationibus, de diſpenſationibus 3. deque reliquis exactionibus, de gravatis Eccleſiis: ſed arbitror hunc ita moderaturum omnia, ut poſthac impudens ſit, qui pergat queri. SA. Utinam idem facerent omnes monarchæ! Nihil addubito quin res Chriſtiana nunc in arctum coacta feliciſſime ſit proferenda, ſi gentes barbaræ ſenſerint ſe vocari non ad ſervitutem humanam, ſed ad libertatem Euangelicam; nec ad rapinam expeti, ſed ad felicitatis & ſanctimoniæ conſortium. Ubi coaluerint, & in nobis mores vere Chriſtianos competerint, ultro plus offerent, quam ab eis ulla vis queat extorquere. LA. Id brevi futurum auguror, ſi peſtilens Ate 4. quæ duos potentiſſimos orbis monarchas funeſto bello commiſit, abierit ἐς 5. κόρακας. SA. Atque demiror jam dudum non eſſe factum, cum Franciſco 6. nihil fingi poſſit 7. hu-

1. Annatæ ſunt primi fructus unius anni ſacerdotii vacantis aut ſaltem dimidia eorum pars. Dicit autem veteres querimonias de annatis motas fuiſſe Eraſmus. Sic eſt: jam enim tempore Clementis V. qui Pontifex factus anno 1305. conciliumque poſtmodo Viennenſe indixit, huic tyrannicæ exactioni vehementer reclamatum: ut nempe depoſito onere annatarum vigeſima pars vectigalium ſacerdotalium penderetur quotannis Pontifici, ſed fruſtra: is quippe, teſte Polydoro Virgilio, annatas in ſua naſſa retinuit. Addit autem idem: Grave illud onus annatarum iis quibus ſacerdotia deferuntur, prius annatas & in numerato ſolvere, quam vectigalium quicquam ex ipſis capiant ſacerdotiis, unde grande faciant æs alienum neceſſe eſt, damno etiam futurum amicis, à quibus mutuam accipiunt pecuniam. Hæc ille. 2. Pontificiis indulgentiæ vocantur hæ condonationes. Quantum autem ſibi malum cacaverat impudentiſſima indulgentiarum venditione pater Clementis hujus Leo X. ſenſit: cum antagoniſtam invenit Lutherum, qui illa occaſione Reformationis negotium orſus eſt. 3. Diſpenſationes intelligit, quibus Pontifex de rebus omnibus liberrime diſpenſat, etiam contra leges divinas & de iiſdem. 4. Ate, dea Homerica, quæ diſſidia ſeric inter deos & homines. Litæ tardæ, Ate velox.

5. Id eſt, in malam rem. 6. De diutino bello inter Carolum V. Cæſarem & Hiſpaniarum Regem ac Franciſcum Valeſium ejus nominis primum Galliarum Regem conſulantur Thuanus, Berthault, Paulus Jovius, Mariana, Paradinus, Alonſo de Ulloa aliique neoterici. 7. Teſtatur de Franciſco hoc Petrus Berthault illum virtute eximium, bello acerrimum, aliquando fortuna, ſemper animo maximum fuiſſe conſiliis ducem, militem manu, imperio ſingularem literarum amantiſſimum, Obiit anno 1547.

ma-

mani, & Carolo Cæſari arbitror à præceptoribus 1. inſtillatum, ut quo per fortunam plus acceſſerit imperii finibus, hoc ipſe eius addat clementiæ benignitatique. Ad hæc, habere ſolet & ætas ea peculiarem facilitatis ac manſuetudinis dotem. LA. Nihil eſt quod in utroque deſideres. SA. Quid igitur remoratur publicum orbis votum? LA. Adhuc jureconſulti de finibus ambigunt: & ſcis, comœdiarum tumultus ſemper deſinere in nuptias: itidem principes iis finiunt tragœdias, ſed in comœdiis ſubito coëunt nuptiæ; hic inter magnos magnis moliminibus res agitur. Et præſtat aliquanto ſerius obduci cicatricem quam nec interim hulcus erumpere. SA. An credis iſtas nuptias eſſe firma concordiæ vincla? LA. Vellem quidem; ſed ex his videmus fere naſci maximam bellorum partem. & ſi quod bellum ortum fuerit, dum aſſinis adeſt affini, latius ſe ſpargit incendium, & difficilius componitur. SA. Fateor & agnoſco veriſſimum eſſe quod dicis. LA. Sed æquumne tibi videtur, ut ob jureconſultorum rixas & contractuum moras totus orbis tantum perpetiatur mali? Nunc enim nihil uſquam tutum eſt, & peſſimis licet plurimum, dum neque bellum eſt, neque pax. SA. De principum conſiliis non eſt meum dicere. Verum ſi quis me faciat Cæſarem, ſcio quid ſim facturus. LA. Eja, facimus te Cæſarem, ſimulque Romanum pontificem, ſi libet. Quid facis? SA. Fac me potius Cæſarem & regem Galliæ. LA. Age, eſto utrumque. SA. Protinus concepto pacis voto edicerem per univerſam ditionem meam inducias dimiſſis copiis, denuntians pœnam capi-

1. Inter alios præceptorem habuit Adrianum Florentii Ultrajectinum, regendæ juventæ Caroli à Maximiliano avo impoſitum, poſtea pontificem maximum. Hunc autem Carolus reliquit anno ætatis decimo ſeptimo, bellicis præludiis magis quam literis addictus.

capitis, ſi quis vel Gallinam alterius attigerit. Ita pacatis rebus meo commodo. vel, ut melius dicam, publico, tranſigerem de ditionis finibus, aut de conjugii conditionibus. LA. Habeſne firmiora fœderis vincula, quam matrimonium? SA. Arbitror. LA. Imparti. SA. Si Cæſar eſſem, ſic abſque mora tranſegiſſem cum Rege Gallorum: Frater, malus quiſpiam genius bellum hoc inter nos excitavit; neque tamen inter nos certamen fuit 1. de capitè, ſed de ditione. Tu quod in te fuit, fortem ac ſtrenuum bellatorem præſtitiſti. Fortuna mihi favit, teque ex rege 2. fecit captivum. Quod accidit tibi, mihi potuit accidere; & tua calamitas omnes nos admonet humanæ conditionis. Experti ſumus quam hoc certaminis genus utrique ſit incommodum. Age, diverſo genere inter nos confli&emur. Dono tibi vitam, dono libertatem; pro hoſte recipio te in amicum. Sit omnium præteritorum malorum oblivio; redi ad tuos gratis ac liber; habe tibi tua; eſto bonus vicinus; & poſthac geratur unum hoc certamen inter nos, uter alterum fide, officiis ac benevolentia vincat; neque certemus uter altero latius regnet, ſed uter ſanctius adminiſtret ſuam ditionem. In priori conflictu fortunati laudem tuli: heic qui vicerit, longe ſplendidius auferet decus. Mihi quidem hæc clementiæ fama plus adferet veræ lau-

1. Fuiſſet certe, ſi Carolus conſenſiſſet: Franciſcus enim Cæſarem, cum ſanguinis impendio bellum vellet dirimere, ad ſingulare certamen provocavit.

2. Res ita habet. Franciſcus poſt occupatum Mediolanum, Cæſarianos Ticini obſidens, à Borbonio recentibus ex Germania copiis aucto invaditur. Ille autem, toto exercitu trepidante, ſemel atque iterum ſuffoſſo equo, intrepide pedeſtre certamen init, nullum fortiſſimi militis officium omittens. Irruente demum turma, Lanoio, diffiſus Borbonio, ſui deditionem facit. Captus in Hiſpaniam ducitur, tuto cuſtodiendus. Ibi ex animi ægritudine morbo contracto vitæ periculum adit. Recreatus mox recepit conditiones, quas fortuna ſuadebat, iiſdemque aliquanto poſt in Galliam liber dimiſſus, datis antea liberis obſidibus.

dis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dis quam ſi univerſam Galliam meæ ditioni adjunxiſſem. Et tibi gratitudinis opinio plus decoris conciliabit, quam ſi me tota Italia depuliſſes. Noli invidere mihi laudem quam affecto; ego viciſſim tuæ ſic faveo, ut huic amico libenter ſis debiturus. LA. Profecto ſic poſſit adſtringi Galli animo totus orbis. Etenim ſi conditionibus iniquis hulcus hoc obducatur verius, quam ſanetur, vereor ne mox per occaſionem rupta cicatrice pus vetus erumpat majore cum malo. SA. Quam magnificam, quamque plauſibilem gloriam hæc humanitas per univerſum orbem pararet Carolo! Quæ natio ſe non lubens tam humano, tamque clementi principi ſubmitteret? LA. Egiſti Cæſarem ſat feliciter; nunc age Pontificem. SA. Perlongum ſit ſingula perſequi: dicam compendio. Sic agerem, ut univerſus orbis intelligeret eſſe principem Eccleſiæ, qui nihil aliud ſitiret quam Chriſti gloriam, & ſalutem omnium mortalium. Ea res vere mederetur invidiæ pontificii nominis, & ſolidam ac perennem pareret gloriam. Sed interim ab 1. aſino, quod ajunt, delapſi, multum aberravimus ab inſtituto. LA. Ego te mox reducam in viam. Ais igitur obligare Pontificū leges 2. omnes

1. Ab aſino delapſus, in eos dicitur, qui inconſulte quippiam agunt & imperite: aut in eos qui à præſentibus commodis, quibus ob inſcitiam uti neſciunt, excidunt. Quidam huic proverbio hujuſmodi affingunt fabulam. Duo quidam, cum in deſertis locis aſinum quempiam forte nactiſſent, contendere inter ſe cœperunt, uter eum velut ſuum domum abduceret: nam utrique pariter à fortuna videbatur objectus. Hac interim de re illis invicem altercantibus, aſinus ſe ſubduxit, ac neuter eo potitus eſt. Id vero in adagiis Eraſmus rejicit, aliamque originem probat. 2. Et inde efficaciſſimè probatur Romanum Pontificem vere Antichriſtum: utpote qui in templo Dei ſeu Eccleſia ſedens, abſolutum ſibi in Eccleſiam jus vindicat, & ipſe exlex nec divinæ legi obnoxius, ſuis legibus omnes aſtringit, pro imperio omittens quod Deus præcipit, & præcipiens quod prohibet.

qui ſunt in Eccleſia? SA. Ajo. LA. Ad pœnam 1. gehennæ? SA. Ajunt. LA. Etiam epiſcoporum? SA. Sic arbitror; in ſua cujuſque ditione. LA. 2. Etiam Abbatum? SA. Hæreo: nam hi certis conditionibus accipiunt adminiſtrationem; nec poſſunt ſuos gravare conſtitutionibus, niſi ex auctoritate totius ordinis. LA. Quid ſi epiſcopus iiſdem conditionibus accipiat ſuam functionem? SA. Addubito. LA. Quod epiſcopus conſtituit, pontifex poteſt reſcindere? SA. Opinor. LA. Quod pontifex decrevit, nemo poteſt abrogare? SA. Nemo. LA. Unde igitur audimus 3. reſciſſas pontificum ſententias, hoc titulo, quod parum recte fuerint edocti; & priorum conſtitutiones à poſterioribus antiquatas 4. quod à pietate delirarent? SA. Iſta ſubreptitia ſunt ac temporaria. Nam & in pontificem, ut hominem, cadit ignorantia 5. perſonæ factive. Cæterum quod ex auctoritate concilii univerſalis proficiſcitur, cœleſte oraculum eſt, & pondus habet par Euangeliis, aut certe proximum. LA. Licetne de 6. Euangeliis dubitare? SA. Bona veiba; ne de conciliis quidem 7. rite

1. Gehenna vox compoſita ex *Ge* & *Hinnom*, quaſi dicas vallem Hinnom. Locus Jeroſolymæ vicinus, ubi Judæi juxta Ethnicorum idololatriam liberos Molocho comburebant.

2. Videantur Pontificiorum deliria de Abbatum priviiegiis; ut & Rodolphus Hoſpinianus.

3. Ita inter alios Hormiſda Pontifex ex cathedra Pontificali pronunciavit non convenire fidei catholicæ. imo eſſe nefandum ſemen diabolicæ zizaniæ, ſi quis dicat unum ex Trinitate carne paſſum; & loquutionis hujus defenſores expulit & damnavit anno 520. Joannes vero Pontifex anno 534. contrarium è cathedra Pontificali aſſeruit & contradicentes ab Eccleſiæ communione ejecit. 4. Id eſt abrogatas. 5. Impudentiſſime pro ſuo Antichriſto pugnant Papicolæ ſtatuentes illum ſummum judicem in controverſiis fidei & morum, infallibilem in præceptis morum toti Eccleſiæ præſcriptis, nullo caſu errantem in illis quæ fidem ſpectant. 6. Dubitavit tamen Leo X. Pontifex: imo doctrinam Chriſti pro fabula habuit. 7. Verum: concilia univerſalia legitima ita nunquam errant ut fundamenta religionis evertant, etſi hallucinari quandoque poſſint in levioribus. Repræſentant quippe hujuſmodi concilia Eccleſiam Univerſalem, quæ nunquam à Chriſto deficit aut ſalutis fundamentum convellit. Quod verò leviora attinet: Auguſtinus ait, priora concilia à poſterioribus emendari opus habuiſſe.

in

in ſpiritu ſancto congregatis, peractis, editis, receptis. LA. Quid ſi quis dubitet, an hæc competant in concilium, quod objicit, quemadmodum audio 1. Baſilienſe conſilium à nonnullis rejici, nec omnibus probari 2. Conſtantienſe? loquor de his, qui nunc habentur orthodoxi; quid dicam de proximo concilio 3. Lateranenſi. SA. Dubitent qui velint, ſuo periculo; ego nolo dubitare. LA. Petrus igitur habuit auctoritatem condendi novas leges? SA. Habuit. LA. Habuit & Paulus cum cæteris Apoſtolis? SA. Habuerunt in ſuis quiſque Eccleſiis, à Petro, ſeu Chriſto commiſſis. LA. Et 4. Petri ſucceſſoribus par eſt poteſtas cum ipſo Petro? SA. Quidni? LA. Tantundem igitur honoris debetur reſcripto Romani Pontificis, quantum epiſtolis Petri; & tantundem conſtitutionibus epiſcoporum, quantum epiſtolis Pauli? SA. Equidem 5. arbitror etiam

1. Eſt hoc Concilium à Martino Papa indictum, in quo ſucceſſor ejus Eugenius IV. anno 1431. repugnans articulo Pontificem Synodo inferiorem ſtatuenti, depoſitus eſt.

2. Quam legitimum hoc Conſilium inter alia ex eo liquet, quod cœnam Domini mutilaverit & alterum ejus Symbolum, contra Chriſti inſtitutionem, laicis ſacrilege eripuerit. 3. Fuerunt diverſa concilia Lateranenſia, contra Monothelitas ſub Martino; alterum ſub Innocentio II. tertium ſub Alexandro III. quartum ſub Innocentio III. Hoc loco autor deſignat illud ſub Julio II. habitum. Hic enim cum diu ſpoſpondiſſet Concilium nec indiceret, Cardinales quidam in urbem Piſanam ſeceſſione facta indicunt. Julius ergo graviſſima denunciata pœna, mandat nequis omnium illis pareat: & Concilium aliud indicit in proximum annum, inchoandum Romæ in æde Lateranenſi, cui ſubſcripſerunt [illegible] Cardinales. 4. Primo Pontifex Romanus non eſt Petri ſucceſſor: hic enim in apoſtolatu non habuit ſucceſſorem, utpote qui apoſtolatus extraordinarium officium erat in Eccleſia, ſucceſſione [illegible] continuatum. Quin etiam Petrus non Epiſcopus Romanus, nulli loco affixus; ſed Apoſtolus, ad varias Eccleſias dimiſſus fuit. Idem; ex pacto, quod iniit cum Paulo non gentilibus adeoque nec Romanis, ſed Judæis debuit euangelizare. Gal.2. v.7.8. Paulus itidem qui Romanis ſcripſit, multos ſanctos ſalutavit, & Romæ cum eſſet multorum coadjutorum ſalutem exteris adſcripſit, nec unquam Petri meminit; & hic etiam nullibi Romæ. Secundo ſi concederetur Pontificem Petri ſucceſſorem, ille tamen idem jus ſibi vendicare non poſſet: quia non quivis qui in locum ſuccedit, etiam in jus ſuccedit, quandoquidem à loco dignitas poſſit ſeparari. 5. Equidem horrenda blaſphemia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

amplius deberi, ſi præcipiant, & legem ferant cum auctoritate. LA. Sed fasne 1. eſt dubitare, an Petrus & Paulus ſcripſerint afflatu divini ſpiritus? SA. Imo hæreticus ſit qui dubitet. LA. Idem cenſes de reſcriptis & conſtitutionibus pontificum & epiſcoporum? SA. De pontifice 2. cenſeo; de epiſcopis ambigo, niſi quod pium eſt, de nullo perperam ſuſpicari, ni res ipſa palam clamitet. LA. Cur ſpiritus citius patitur errare epiſcopum, quam pontificem? SA. Quia gravius 3. eſt à capite periculum. LA. Si tantum valent præſulum conſtitutiones, quid ſibi vult quod Dominus in Deuteronomio 4. tam rigide comminatur, ne quis 5. quid addat aut adimat legi? SA. Non addit 6. legi, qui latius explicat quod latebat, qui ea ſuggerit quæ ſpectant ad legis obſervationem: neque detrahit qui pro viribus audientium legem diſpenſat, alia promens, alia celans pro ratione temporis. LA. Num obligabant Phariſæorum ac Scribarum conſtitutiones? SA. Non arbitror. LA. Cur ita? SA. Quia docendi ha-

1. Illud dubitare eſt principia Chriſtianiſmi negare.
2. Itane? Homini perditionis, mendacii & falſitatis innititur, ſi credere fas, infallibilis veritas, nec errat ille inducens tot in errores? Imo jam dudum ab ipſis Pontificibus anteceſſores Pontifices pro hæreticis habiti. Ita Honorium, teſte Adriano Secundo Pontifice, propter hæreſin à multis Synodis anathematizatum teſtatur.
3. Sed quam graviſſime capita errarunt, quam fœde in doctrina & moribus à veritate & pietate multi declinarunt Pontifices, videantur ipſi Pontificii Scriptores: præcipue qui ex profeſſo Pontificum vitam exararunt. Ipſi quippe in catalogo eorundem Simoniacos, Magos, blaſphemos, Sodomitas, hæreticos alioſque iſtius farinæ reponunt.
4. Deuteronomium, à δεύτερος ſecundus & νόμος lex ita dictus quintus liber Moſis, quia Deus, poſt contractas legis tabulas à Moſe, iterato eaſdem dedit.
5. Verba exſtant Deut. 4. v. 2. Ne addito ad verbum illud quod ego præcipio vobis, neque detrahite de eo: ut ſervetis præcepta Jehovæ Dei veſtri; quæ ego præcipio vobis.
6. Aliud eſt explicare legem ad majorem elucidationem, nec extra ſcopum ejuſdem evagari: aliud eſt addere legi in explicando, quæ nec directè nec indirecte aut per conſequentiam, explicite aut implicitè in eadem latent, imo contraria legi inculcare. Ita Pontificii traditiones ſuas humanas obtrudunt, quarum quædam nullibi Scriptura tradit, quædam plane verbo Dei repugnant.

be-

be[illegible]t auctoritatem,non condendi leges. [illegible]tra poteſtas videtur amplior, con-de[illegible] leges humanas, an interpretandi di-vin[illegible]? SA. Condendi humanas. LA. Mihi [illegible]idetur. Etenim cui jus eſt interpre-ta[illegible], hujus ſententia pondus habet legis div[illegible]. SA. Non ſatis aſſequor quod dicis. [illegible]icam explanatius. Lex divina jubet ſu[illegible]nire parenti; Phariſæus interpreta-tur [illegible]c eſſe datum patri, quod miſſum eſt in [illegible]corbonam, eo quod Deus ſit pater o[illegible]um. Nonne huic interpretationi ce-di[illegible] divina? SA. Iſta quidem falſa inter-pr[illegible]io eſt. LA. Sed poſteaquam illis ſe-m[illegible]radita eſt interpretandi 2. auctoritas, un[illegible] 3. mihi conſtabit, cujus ſit vera in-

1. Corban vox Hebræa, tantundem quod oblatio, donum Deo oblatum. Invenitur apud M[illegible] 7. v.5. Vos autem (nempe Scribæ & Phariſæi) dicitis, qui-[illegible] dixerit patri aut matri, donum eſt quocunque à me juvari po[illegible]nſons erit: & nequaquam honoraverit patrem ſuum aut ma-[illegible]am. Verba Tremellii ſunt in hunc textum: Duæ ſunt hujus loc[illegible]erpretationes: una ſine ellipſi, altera elliptica. Sine ellipſi ho[illegible]do; Qui dixerit patri ac matri ſuæ quodcunque donum ex me [illegible]blatum Domino, eo juvaberis vel percipies utilitatem ejus, [illegible]uam etiam tenebitur amplius honoris exhibere patri ac ma-[illegible]i dicat, is legi Dei fecerit ſatis. Altera elliptica eſt, ut Græci vo[illegible] ἀνανταπόδοτος, eaque ſimiliter duobus modis: nam aut uni-[illegible]tuitur aut duplex anantapodoton. Sed quia anantapodota ſta-[illegible] placet, nec probari poteſt, inprimis autem quia hanc propo-[illegible]m propriis verbis & ἀσχηματίςοις Sp. Sanctus enunciat M[illegible]. v.11. ſimpliciter hoc modo verba explicanda puto: Quicun-q[illegible]erit Patri aut matri, oblatio mea eſt id unde utilitatem capias [illegible]is non tenetur alio modo honorare parentes ſuos. Matthæus po[illegible]uplicem negationem, ut impudentem & ſacrilegam Judæo-ru[illegible]daciam licentiamque vehementius exprimeret. Locus autem [illegible]ationes hæ reponebantur, metonymice etiam Corban dictus. [illegible] verba ſunt: Apud Judæos ſacer theſaurus, quem Corban d[illegible] hunc ad inductionem aquarum cum juſſiſſet Pilatus expen-de[illegible]graviter commoti ſunt Judæi. 2. Officium Eccleſiæ & pa-ſtor[illegible] in interpretanda Scriptura non eſt magiſterialis ſed miniſte-ri[illegible] Nuſlibi enim doctoribus aut præſulibus data auctoritas [illegible] ſua auctoritate fidei dogmata, ſed tantum ſancita à Sp S[illegible] fideliter promulgare, & per ipſam Scripturam à corrupte-li[illegible]licare. 3. Conſtabit ex ſedula divini auxilii & luminis im-pl[illegible]one, verborum propriorum ab impropriis diſtinctione, ſcopi, ci[illegible]ſtantiarum, antecedentium & conſequentium diligenti con-ſid[illegible]ione, locorum ſimilium & diſſimilium, obſcuriorum & clariorū [illegible]one, fidei analogia, interpretum piorum & doctorum auxilio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

terpretatio, maxime ſi ipſi inter ſe diſſentiant? SA. Si minus ſatisfecit tibi ſenſus communis, ſequere præſulum auctoritatem; id tutiſſimum eſt. LA. Ergo Phariſæorum & Scribarum auctoritas devoluta eſt ad Theologos & concionatores? SA. Eſt. LA. Sed nullos audio frequentius inculcantes, Audite, ego dico vobis, quam eos qui nunquam verſati ſunt in palæſtris Theologicis. SA. Audies omnes candide, ſed cum judicio, modo ne ſimpliciter inſaniant. Tum enim oportet populum cum ſibilo ſurgere, quo ſuam agnoſcant dementiam. Cæterum quibus contigit titulus doctoris, his oportet fidere. LA. Verum in his quoque comperio nonnullos multo rudiores ac ſtultiores illis, qui prorſus ſunt illiterati: & inter doctiſſimos miram video controverſiam. SA. Elige quæ ſunt optima; inexplicata 1. aliis relinquito, ea ſemper amplectens, quæ procerum & multitudinis conſenſus approbavit. LA. Scio iſtuc eſſe tutius. Sunt igitur & conſtitutiones iniquæ, quemadmodum ſunt interpretationes falſæ? SA. An ſint, alii viderint; arbitror eſſe poſſe. LA. 2. Annas & Caïphas habebant poteſtatem condendi leges? SA. Habebant. LA. Num horum quavis de re conſtitutiones obligabant ad pœnam gehennæ? SA. Neſcio. LA. Puta Annam conſtituiſſe, ne quis reverſus à foro ſumeret cibum, niſi loto corpore: qui illotus caperet cibum, num crimen gehenna dignum admitteret? SA. Non arbitror, niſi contemtus publicæ poteſtatis crimen exacerbaret. LA. An omnia præcepta Dei obligant ad pœnam gehennæ? SA. Non opinor. Nam Deus prohibuit omne pec-

1. Eleganter Auguſtinus: In iis, quæ ad fidem & ſalutem neceſſaria ſunt, non tanta pervenitur difficultate, cum nihil fere de obſcurioribus eruatur, quod non planiſſime dictum alibi reperiatur.

2. Ex Euangelica hiſtoria noti Pontifices Annas & Caiphas: quorum ille ſocer hujus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

peccatum, quamlibet 1. veniale, ſi Theo-
lo[g] habenda fides. LA. Fortaſſis & ve-
niale pertraheret in gehennam, niſi Deus
ſua miſericordia ſublevaret imbecillitatem
noſtram. SA. Non eſt abſurdum dictu; af-
firmare non auſim. LA. Cum Iſraëlitæ
eſſent in Babylone, præter alia pluri-
ma quæ Lex 2. præſcripſit, in multis fuit
omiſſa circumciſio. An omnes 3. hi perie-
runt? SA. Deus novit. LA. Si Judæus clam
fame periclitans veſceretur carne ſuilla,
committeretne crimen? SA. Mea quidem
ſententia, neceſſitas excuſaret factum:
quandoquidem ore Domini defenſus eſt
David, quod contra legis præceptum co-
mederit panes ſacros, quos appellant pro-
poſitionis: nec ſolum comedit ipſe, ſed &
fugæ comites profanos iiſdem pavit. LA.
Si quem ea neceſſitas conſtringeret, ut aut
pereundum ſit fame, aut furtum commit-
tendum, utrum eligeret, mortem an furtũ?
SA. Forſitan in eo caſu 4. furtum, furtum

1. De diſtinctione & ſententia peccati lethalis & venialis, prout à Pontificiis admittitur, vide annotata in paginam 310. Remiſſibile ſeu veniale peccatum Orthodoxis, cui per reſipiſcentiam & fidem in Chriſtum venia conceditur. Alioqui vel minimum peccatum æternam meretur damnationem. Jac. 2. v. 10. Qui is totam legem ſervaverit, offenderit autem in uno, omnibus reus etur. At Pontificii falſo ſtatuunt, quædam leviora peccata mortem æternam haud mereri, ideoque venialia nuncupant. Venialia autem hæc aut non pugnant cum lege Dei, & peccata non ſunt: at ſi cum eadem pugnant, mortem gignunt, legiſque totius violationem ſecum trahunt: ut liquet ex allegato loco Jac. 2. v. 10. 2. Nempe quæ non poterant obſervare in locis ſuæ captivitatis, præcipue eorum ſacrorum quæ Jeroſolymæ ſolum erant celebranda. Quod vero ad circumciſionem attinet, neglexerat eandem Moſes [Ex]od. 4. v. 24. 25. 26. ſed ſine gravi indignatione Dei: ut & populus Iſraëliticus in deſerto propter pervicaciam. Cum tamen Deus contemtum circumciſionis capitali pœna puniendum ſancive[…] ri[…] n. 17. v. 14. 3. Imo, ut contemtores fœderis Dei; niſi ſeri[o] egerint pœnitentiam. 4. Succinctè quæſtionem hanc decidi[…]t ſolet, Ameſius, in explicatione caſus, quo res aliena auferri poteſt ſine crimine furti: Si irrationabiliter cenſeatur dominus, ai[…] itus: ut in iis, quæ accipit aliquis ex alieno, ad extremam & pr[…]tem ſuam neceſſitatem ſublevandam, cui alia ratione ſuccurre[…]n poteſt. Hoc enim videtur eſſe ex jure naturali, diviſione rerum antiquiore & ſuperiore, quod jure humano, quo facta eſt diviſio rerum, non potuit abrogari: quo ſenſu non male dicitur, omnia fieri communia in extrema neceſſitate. In ſcortatione vero, adulterio, falſo teſtimonio, perjurio, mendacio, exemplis ab auctore prolatis, longe alia ratio,

non eſſet. LA. Hem quid audio? ovum non eſt ovum? SA. Præſertim ſi caperet animo reddendi, placandique dominum, cum primum liceret. LA. Quid ſi pereundum eſſet homini, niſi falſum teſtimonium ferat adverſus proximum? utrum eligendum? SA. Mors. LA. Quid ſi commiſſo adulterio poſſit ſervare vitam? SA. Potior erit mors. LA. Quid ſi ſimplici ſtupro poſſis effugere mortem? SA. Moriendum potius, ut ajunt. LA. Cur heic ovum non definit eſſe ovum; præſertim ſi nulla fiat vis aut injuria? SA. Fit injuria corpori puellæ. LA. Quid ſi perjurio? SA. Moriendum. LA. Quid ſi ſimplici nullique noxio mendacio? SA. Docent 1. præoptandam mortem. At ego crediderim gravi neceſſitate, aut ingenti propoſita utilitate mendacium hujuſmodi aut nullum eſſe crimen, aut leviſſimum, niſi quod aperta feneſtra periculum eſt ne diſcamus & pernicioſis mendaciis aſſueſcere. Finge incidiſſe caſum, ut innoxio 2. mendacio poſſit ſervare & 3. corpora & animas totius patriæ ſuæ; utrum eliget vir pius? fugiet 4. mendacium? LA. Quid alii ſint facturi, neſcio: ego vel quindecim Homerica mendacia non verear dicere, moxque

1 Eſt enim mendacium peccatum Deo abominabile, proveniens Diaboli inſtinctu, qui mendacii pater, lædens Dei majeſtatem, utpote qui, ipſa veritas ejuſdem imaginem homini impreſſit conſervandam. 2. Contradictio eſt in adjecto, mendacium eſſe & ſimul innoxium. 3. Verum quidem eſt mendacium in alicujus perniciem dictum gravius eſſe quam jocoſum, & hôc levius officioſum; interim nec officioſum culpa caret: nullum enim mendacium ex veritate: in omnibus autem veritatem dicere jubemur. Præterea nonum præceptum omnis generis mendacia vetat. Huc accedit, quod nec in Dei gloriam, quæ tamen ſummus ſcopus, mentiendum. Job. 13. v. 7. An pro Deo forti loqui debetis iniquitatem? aut pro eo loqui debetis fraudem? 4. Imo fugiet: nam non eſt faciendum malum, ut eveniat bonum. Nec etiam corpora, multo minus animæ, mendacio ſervantur, imo magis perduntur, quia ita Dei mendacio provocatur. Et ſi quandoque fraus hæc in utilitatem cedat, fit hoc Dei miſericordiâ, malum factum hominis in bonum convertentis.

labellam illam abſtergerem 1. aqua ſacra. SA. Idem ego facerem. LA. Igitur nonne quidquid Deus præcipit aut interdicit, obligat ad pœnam gehennæ. SA. Non video. LA. Modus igitur obligationis non eſt ex auctore legis tantum, ſed ex materia. Quædam enim cedunt neceſſitati, quædam non cedunt. SA. Sic videtur. LA. Quid ſi ſacerdos periclitetur de vita, ſervaturus, ſi ducat uxorem? utrum eliget? SA. Mortem. 2. LA. Cum divina lex cedat neceſſitati, cur hæc lex humana Terminum 3. agit, nulli dignans concedere? SA. Non lex obſtat, ſed 4. votum. LA. Quid ſi quis voviſſet viſere Hieroſolymam, nec poſſet, niſi certo vitæ diſpendio? [illegible]it? an morietur? SA. Morietur, ni voti relaxationem 5. impetrarit à pontifice Romano. LA. Cur alterum votum relaxatur, alterum minime? SA. Quia alterum eſt ſolemne, alterum privatum. LA. Quid eſt ſolemne? SA. Quod ſolet fieri. LA. An non igitur ſolemne & alterum quod quotidie fit? SA. Fit, ſed privatim. LA. Proinde monachus ſi privatim apud abbatem profiteretur, non eſſet votum ſolemne? SA. Nugaris. Ideo facilius relaxatur votum privatum, quia minore offendiculo ſolvitur; & is qui facit, hoc animo facit, ut ſi commodum ſit, mutet ſententiam. LA. Hoc igitur animo vovent qui privatim profitentur perpetuam caſtitatem? SA. Deberent. LA. Perpetuum igitur, & non perpetuum? Quid ſi Carthuſianum monachum hic conſtringat caſus,

1. Intelligit luſtralem illam, cujus externæ aſperſioni ſtulti Papicolæ vim purgatricem aſcribunt.

2. Cur mortem? Cum conjugium, teſte Paulo ad Hebræ. 13. v. 4. honorabile inter quosvis & cubile impollutum ſit: & ipſi Pontificii matrimonium pro ſancto ſacramento habeant.

3. Ex Ovidii lib. 2. Faſtorum aliiſque nota eſt fabula, quomodo nempe Terminus, Dei loco habitus, quia poſt exactum Saturnum litigia ruſticorum diremiſſet, ſolus, cæterum Deorum ne Jovi quidem cedere voluerit.

4. At non licet illa vovere, quæ in noſtra poteſtate haud ſunt, ut impleamus. [illegible] eſt iſtiuſmodi votum ſuperſtitioſum, ſe nempe obligare ad viſitandam à Deo abominationi ſubjectam terram.

1. Carthuſiani monachi præ omnibus ſtrictiſſimam vivendi regulam profitentur. Inter alia per totam vitam à carne abſtinent, etiam in graviſſimis morbis: ita quidem ut ſi quis eadem veſci velit, continuo è monaſterio ejiciatur.

2. Imo ſubſtantialia ſunt, ut vocant, eſum carnis vetare: Paulus

ſus, ut aut veſcendum 1. ſit carnibus, aut moriendum? utrum eliget? SA. Docent medici, nullas eſſe carnes tam efficaces, quin idem efficiat aurum potabile & gemmæ. LA. Utrum igitur conducibilius, gemmis & auro ſuccurrere periclitanti, an earum rerum pretio multos de vita periclitantes ſervare, & ægroto dare pullum gallinaceum? SA. Hæreo. LA. Atqui piſcium aut carnium eſus noneſt ex eorum numero quæ 2. vocant ſubſtantialia. SA. Carthuſianos ſuo judici relinquamus. LA. Dicamus in genere. Diligenter, frequenter, multiſque verbis inculcatur in lege Moſis ſabbatiſmus. SA. Verum. LA. Utrum igitur ſuccurram urbi periclitanti violato 3. ſabbato, an non? SA. At interim me vis eſſe Judæum? LA. Volo, & quidem 4. recutitum. SA. Iſtum nodum ſecuit ipſe Dominus. Sabbatum enim hominis cauſſa eſt inſtitutum, non contra. LA.

enim 1 Tim. 4. iſtiuſmodi doctrinam diabolicam vocat, nempe prohibentium contrahere matrimonium, jubentium abſtinere à cibis, quos Deus condidit ad participandum cum gratiarum actione, fidelibus & iis, qui norunt veritatem. Nam quicquid condidit Deus, bonum eſt: nec quicquam rejiciendum, ſi cum gratiarum actione ſumatur. Sanctificatur enim per verbum & preces. In locum hunc ita commentatur Beza: doctrinam de cælibatu & ciborum delectu probat Paulus ſe merito vocaſſe dæmoniacas: primum quod earum doctores de rebus alienis decernant. An enim ipſi cibos crearint? Secundo quod finem, cujus cauſa creati ſunt à Deo omnes cibi, nempe ut iis frueremur, ſuis placitis evertant. Tertio, quod Deum hoc modo ſuo honore ſpolient, qui in illorum uſu velit celebrari.
3. Non violatur in tali caſu ſabbatum. Licet enim in morali præcepto ſabbati quippiam ceremoniale lateret, quo ad illius obſervantiam rigidiori cultu aſtringerentur Iſraëlitæ: nihilominus tamen
neceſſitate vel præſente vel imminente, quæ nec ficta nec data ope-
ra accerſita, ſed per divinam providentiam erat impoſita, à ſtricta
obligatione hujus præcepti abſolvebantur. Neceſſitas autem hæc,
teſte Ameſio, eſt medii ad finem, non reſpiciens lucrum aut volu-
ptatem, ut finem, ſed maxime proprie incommodi alicujus extra or-
dinem incidentis evitationem. Hac neceſſitate excuſatur defenſio
contra invadentem hoſtem. 4. Recutitus, id eſt cute nudatus, λι-
πόδερμος. Per Synechdochen ſpeciei, is cui glans à cute reſecta.

Iſta

Iſta lex igitur valebit in omnibus humanis
conſtitutionibus? SA. Valebit, niſi quid
obſtet. LA. Quid ſi conditor legis non hoc
animo ferat legem, ut quenquam obliget
ad pœnam 1. gehennæ, imo ne ad reatum
quidem ullum, ſed conſtitutionem nihilo
plus velit habere ponderis quam exhorta-
tionem? SA. O bone, non eſt in manu
conditoris, quantum obliget lex. Uſus eſt
ſua poteſtate ferendo legem; cæterum ad
quid obliget, aut non obliget, id Deo in
manu eſt. LA. Cur igitur audimus quoti-
die Parochos noſtros è ſuggeſto clamantes,
Cras jejunandum ſub pœna damnationis
æternæ; ſi nobis non conſtat, quomodo
lex obliget humana? SA. Id faciunt, quo
magis terreant contumaces: nam ad hos
arbitror ea verba pertinere. LA. Sed inte-
rim contumaces talibus dictis territent,
neſcio: certe infirmos vel in ſcrupum vel
in periculum conjiciunt. SA. Difficile eſt
utrique conſulere. LA. Eadem autem eſt
vis conſuetudinis & legis? SA. Aliquando
2. major eſt conſuetudinis. LA. Proinde
etiamſi non adeſt animus conſuetudinem
inducentibus injiciendi laqueum cuiquam,
tamen obligat volentes nolentes? SA. Ar-
bitror. LA. Onus imponere poteſt, tolle-
re non poteſt? SA. Admodum. LA. Jam
igitur vides, opinor, quantum ſit peri-
culi novas leges ab hominibus ferri, ſi
non neceſſitas urgeat, aut nulla magna in-
vitat utilitas. SA. Fateor. LA. Dominus
cum ait, Nolite omnino jurare; num
quemvis jurantem obnoxium facit ge-
hennæ? SA. Non arbitror. Conſilium eſt

1. Gehennam Scriptura uſurpat aut pro loco in tribu Benjamin, ubi impii filios igni peruſtos dæmoni Molocho immolarent: aut pro inferno, ubi damnati in æternum excarnificantur. Illo ſenſu hic ſumitur.

2. Verum eſt quidem, conſuetudinem inveteratam propemodum legis vim obtinere, non tamen majorem eſſe lege. Ni velis conſuetudinem longo temporum tractu tales in hominum nimis radices agere, ut ſe magis illi obſtrictos rentur quam leg[i]

1. Imo & præceptum: Chriſtus enim intendit loco hoc Mat. 5. v. 34. non legem Patris, ubi juramentum non licitum modo ſed & injunctum, infringere aut mutare. Verum à Pharizæorum corruptelis tantum repurgare. Prohibet ergo juramenta per creaturas, ut per cœlum, terram, Hierosolymam

enim, non 1. præceptum. LA. At iſtud unde mihi liquet, cum vix aliud accuratius aut ſeverius interdixerit, quam ne juremus? SA. Diſces à doctoribus. LA. Et Paulus cum dat 2. conſilium, non obligat ad gehennam? SA. Nequaquam. LA. Cur ita? SA. Quia non vult injicere laqueum infirmis. LA. Eſt igitur in manu condentis legem obſtringere ad gehennam, aut non obſtringere. Et ſanctum eſt cavere, ne quibuſlibet conſtitutionibus illaqueemus imbecilles. SA. Eſt. LA. Et, ſi Paulus heic cautionem adhibuit, multo magis ſacerdotibus adhibenda; de quibus incertum, quo ſpiritu agantur. SA. Fateor. LA. Atqui paulo ante negabas eſſe in manu conditoris, quatenus obſtringeret lex. SA. Jam conſilium 3. eſt, non lex. LA. Nihil eſt facilius, quam commutare vocabulum. Noli furari præceptum eſt? SA. Eſt. LA. Noli 4. omnino reſiſtere malo? SA. Conſilium eſt. LA. At hoc poſterius magis habet ſpeciem præcepti, quam illud

aut per caput: quæ Matth. 5. v. 34. 35. 36. recenſentur. Taxat
etiam abuſum Judæorum credentium ſe non obligari, ſi per cœ-
lum, terram aut templum juraſſent. Matth. 23. v. 16. Ut & non
neceſſaria juramenta in familiaribus colloquiis. 2. Reſpicit procul
dubio autor ad locum 1 Cor. 7. v. 25. De virginibus autem imperium
Domini non habeo: ſed ſententiam hac in re meam dico. Et v. 40.
Beatior eſt, ſi maneat ſecundum meam ſententiam. 3. In explica-
tione variarum ſignificationum vocis conſilii in Bibliotheca ſua ſub-
jungit Ravanellus: Sumitur etiam Conſilium pro ſententia ſeu opi-
nione Job. 29. v. 21. Actor. 15. v. 27. Item 1 Cor. 7. v. 25. 40. ubi ta-
men habetur γνώμη, quæ vox ſignificat proprie non conſilium, ſed
animi ſententiam. Vulgata vero vertit conſilium, confundens
γνώμη cum βουλὴ, quas voces diſtinctas eſſe docet Ariſtoteles lib. 6.
Ethic. cap. 10. 11. Unde patet Sophiſtas ineptiſſime ſtabilire ſuper
hunc locum Apoſtoli conſilia illa perfectionis, quæ Euangelica vo-
cant, præſertim cum ſententia iſta, ſive ut volunt Pontificii, conſi-
lium illud, quod Apoſtolus dicit ſe dare ex inſpiratione Sp. Sancti,
pro præcepto haberi debeat, cui nefas ſit non obtemperare. 4. Ita-
ne? Conſilium eſt? Quid in præceptum? Chriſtus enim loco hoc
Matth. 5. v. 39. *Ego vero dico vobis, ne obſiſtite improbo*; expreſſiſſi-
me vetat, ne nos ipſos vindicemus aut vim vi repellamus.

prius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

prim saltem hoc eſt 1. epiſcopis in manu, utrum velint eſſe præceptum, quod inſti-tuunt an conſilium? SA. Eſt. LA. At iſtud paulo ante fortiter negabas. Etenim qui non vult, ſuam conſtitutionem quen-quam ad ullum crimen adſtringere, nimi-rum vult eam eſſe conſilium, non præce-ptum. SA. Verum; ſed non expedit hoc ſcire vulgus, ne protinus clamitent eſſe conſilium, quod ſervare non libet. LA. At quid interim facies tot infirmis con-ſcientiis, tam miſere confuſis tuo ſilen-tio? Verum age, dic mihi, nullisne no-tis laici deprehendere poſſunt, utrum conſilii vim habeat conſtitutio, an præ-cepti. SA. Poſſunt, ſicut audivi. LA. Non licet ſcire myſterium? SA. Licet, niſi ve-lis eſſutire. LA. Ah. piſci 2. dixeris. SA. Cum nihil audis, niſi hortamur, ordina-mus mandamus, conſilium eſt: cum audis, jubemus, diſtricte præcipimus, præſertim ſi accedant minæ excommunica-tionis, præceptum eſt. LA Quid ſi de-beam piſtori meo, cumque ſolvendo non ſim fugere malim quam conjici in carce-rem num pecco criminaliter? SA. Non arbitror: niſi deſit ſolvendi voluntas. LA. Cur igitur excommunicor? SA. Iſtud ful-men terrritat improbos, non adurit inno-centes. Scis enim & apud priſcos Roma-nos fuiſſe leges diras ac minaces, ſed in hoc ipſum tantummodo latas; qualis il-la fuit è duodecim tabulis, de diſſe-cando corpore debitoris: cujus ideo

1. Epi-ſcopis in manu mu-tare qua-drata rotundis, ex non peccato peccatum, ex pecca-to non peccatum facere pro ſumma autoritate & libitu? Ubi autem tam imma-nibus privilegiis ornati & à quibus? Niſi ſacri-lege inva-ſerint & blaſphe-mantium eadem exerceant.

2. Piſces mutos eſſe decla-rat proverbium. Unde Plutarchus in Sympoſiacis exiſtimat, Pythagoricos à piſcibus abſtinuiſſe, quod hos quaſi ſuæ diſciplinæ domeſticos, agnoſcerent propter ſilentium: quod inter animantium genera piſcibus eſt proprium.

1. nul-

1. nullum exſtat exemplum, quod non in uſum, ſed ad terrorem eſſet prodita. Jam ut fulmen 2. non agit in ceram aut linum, ſed in æs: ita tales excommunicationes non agunt in miſeros, ſed in contumaces. Et tamen, ut ingenue dicam, in hujuſmodi frivolis adhibere fulmen à Chriſto traditum, propemodum eſſe videtur, quod veteres dicebant, in lente 3. unguentum. LA. Num idem jus patrifamilias in ſua domo, quod epiſcopo in ſua 4. diœceſi? SA. Arbitror, pro portione. LA. Et hujus præſcripta ſimiliter obligant? SA. Quid ni? LA. Edico, ne quis veſcatur cæpis; quomodo periclitatur apud Deum qui non paruerit? SA. Ipſe viderit. LA. Poſthac non dicam meis, præcipio, ſed admoneo. SA. Sapies. LA. Verum perſpicio vicinum meum proximum eſſe periculo, & arreptum clam admoneo, ut ſeſe ſubducat ab ebrioſorum & aleatorum commercio: ille mo-

1. Verba Agellii ſunt lib. 20. cap. 1. Tertiis nundinis capite pœnas dabant debitores, aut trans Tiberim peregre venum ibant. Sed eam capitis pœnam ſanciendæ, fidei gratia, horrificam atrocitatis oſtentu noviſque terroribus metuendam reddiderunt. Nam ſi plures forent, quibus reus eſſet judicatus, ſecare ſi vellent atque partiri corpus addicti ſibi hominis permiſerunt. Et quidem verba ipſa legis dicam, ne exiſtimes invidiam me iſtam forte formidare. TERTIIS, inquit, NUNDINIS. PARTIS. SECANTO. SI. PLUS. MINUS. VE. SECUERUNT. SE. FRAUDE. ESTO. Nihil profecto immitius, nihil immanius; niſi, ut reipſa apparet, eo conſilio tanta immanitas pœnæ denunciata eſt, ne ad eam unquam perveniretur. Addici namque nunc & vinciri multos videmus; quia vinculorum pœnam deterrimi homines contemnunt. Diſſectum eſſe antiquitus neminem equidem neque legi neque audivi. Quoniam ſævitia iſta pœnæ contemni non quita eſt. 2. Fulmen à Phyſicis triplex ſtatuitur vel disjiciens, vel urens, vel perforans. Hoc autem parcens mollibus, duriora corpora comminuit. Ita vaginâ illæsâ, gladius eodem confringitur. 3. Dicitur ubi plura inter ſe diſſimilia miſcentur: aut in hominem aut in rem quampiam, quæ neutiquam in tempore adhibeatur iis, quibus minime congruit. Velut ſi inter pocula de rebus gravibus ac theologicis diſputare incipias. Lenticulæ enim vili legumini non convenit admiſcere oleum aut unguentum odoratum. 4. Διοίκησις, adminiſtratio. Latinis provincia minor, quam quis ei præfectus adminiſtrat, & cui jus dicit: tum & ille tractus, cui epiſcopus præeſt, ut hoc loco. Belgis een Stift.

nito-

nitem aſpernatus , perditius incipit vi-
vere , quam antea : num heic illum ob-
ſtringit admonitio ? SA. Videtur. LA. Igi-
tur neque conſulendo , neque exhortan-
do ingimus laqueum. SA. Imo non adfert
laqueum admonitio , ſed admonitionis ar-
gumentum. Etenim ſi frater admonitus ,
intrepidis uteretur , negligeret , nullo
crimine teneretur. LA. Non heic percun-
ctor, quantum obligent præſcripta me-
dicorum. Votum obſtringit ad pœnam
gehennæ? SA. Maxime. LA. Omne ? SA.
Omniſſimum ; modo ſit licitum , legiti-
mum ac liberum. LA. Quid appellas libe-
rum ? SA. Quod nulla extorſit neceſſitas.
LA. Quid eſt neceſſitas ? SA. Eſt metus
cadens in conſtantem virum. LA. Etiam
in Stoïcum ? quem ſi 1. fractus illabatur
orbis , impavidum ferient ruinæ. SA.
Illum Stoïcum mihi 2. oſtende , & re-
ſpondebo. LA. Sed extra jocum ; num fa-
mæ aut infamiæ metus cadit in conſtan-
tem 3. virum ? SA. Quid ni ? LA. Si filia
nondum emancipata 4. clam nubat in-
ſciis parentibus , nec paſſuris ſi ſciant ; le-
gitimum erit votum ? SA. Erit. LA. An
... neſcio : certe ſi qua ſunt , hoc eſt
unum ex illorum numero , quæ licet vera
ſint , tamen ob ſcandalum imbecillium
fugienda ſunt. Quid ſi virgo quæ ex aucto-
ritate parentum contraxit matrimonium

1. Verba Horatiana ſunt ex odis.

2. Stoïci ita dicti à στοὰ ſive porticu Athenis, in qua Zeno ſectæ Stoïcæ in- inſtitutor diſcipulos ſuos docebat. Inter alia maſcula & ſevera dogmata hi propugnabant , omnes affectus timoris , lætitiæ oportere tolli ex homine. Nullus autem id ipſum conſecutus eſt : eſt enim id hominem ex homine tollere. 3. Multis argumentis conatur adſtruere Seneca , utpote Stoïcus , in ſapientem non cadere injuriam aut metum , in tractatu cui titulus de Conſtantia Sapientis : quem vide. 4. Emancipare , eſt quempiam in tua poteſtate ſui juris facere.

1. cum

1. cum ſponſo, clam & invitis 2. parentibus, voto ſemet addicat collegio ſanctæ 3. Claræ; eritne licitum & legitimum? SA. Si fuerit ſolemne. LA. Num ſolemne eſt, quod in agro fit in obſcuro monaſteriolo? SA. Sic habetur. LA. Si eadem domi paucis teſtibus 4. voto profiteatur perpetuam corporis integritatem, non erit legitimum? SA. Non. LA. Quam ob rem? Quia ſanctius votum obſtat. LA. Eadem puella ſi vendat agellum, valebit contractus? SA. Non opinor. LA. Et valebit ſi ſeipſam dederit in poteſtatem alienam? SA. Si ſe Deo 5. dicaverit. LA. An non & votum privatum dicat hominem Deo? Et qui ſuſcipit ſanctum conjugii 6. ſacramentum, nonne ſe dicat Deo? Et quos Deus jungit, dicant ſe diabolo? De ſolis conjugibus dixit Dominus, Quos Deus junxit, homo ne ſeparet. Ad hæc, cum adoleſcens vix dum pubeſcens, aut puella

1. Audiant contraria præcipientem votis illis diabolicis, (quibus à marito uxor & ab uxore maritus diſcedens impiis monaſterii clauſtris ſe addicunt) Apoſtolum Pontificii. 1 Cor. 7. v. 39. Uxor alligata eſt lege quamdiu vivit vir ipſius.

2. Recte addit autor ad Collegium Claræ: Clara enim ipſa,
inſtinctu Franciſci, parentes abſque cauſa deſerens, noctu ad Mariam de Portiuncula confugit. Ibi à monachis recepta & tonſa à Franciſco ad Pauli templum deducitur. Parentes iſtius negotii certiores facti cum abducere conarentur, arripit illa altare & pertinaciſſime vitæ monaſticæ adhæreret. 3. Clara hæc Aſſiſienſis, Franciſci coætanea, patre milite matre Ortulana ſuperſtitioſiſſima muliere nata. Ad templum Damiani quadraginta duos annos duriſſimam vitam egit. Ab Honorio III. privilegium recepit paupertatis. Circa annum, teſte Nauclero, 1225. novum ordinem pauperum virginum erexit. Ordo hic, cui Innocentius IV. regulam præſcripſit, dividitur in Obſervantinas, Reformatas & Urbaniſſas. 4. Iſtud votum perpetuæ caſtitatis temerarium: nemo quippe certus eſt, an continentiæ donum ſemper retenturus ſit. 5. Videantur annotationes noſtræ in colloquia quibus titulus Virgo μισόγαμος & Virgo Pœnitens. 6. Inter ſacramenta N. T. quæ à Pontificiis perperam ſeptem recenſentur, etiam reponitur Matrimonium. Verum quidem eſt, ſi vox Sacramenti late ſumatur pro omni eo quod aliquam rem ſacram ſignificat, conjugium eſſe Sacramentum: refert quippe vinculum Chriſti cum Eccleſia. Sed hac ratione non ſeptem tantum, verum etiam infinita erunt Sacramenta. Si vero Sacramentum accipiatur pro externa & viſibili ceremonia divinitus inſtituta, qua Deus inviſibilem gratiam ſignificat, exhibet & obſignat, conjugium in hoc ſenſu non eſt collocandum: definitio enim Sacramenti non illi competit.

ſim-

ſimplex, minis parentum, ſævitia tutorum, improbis inſtinctibus monachorum, blanditiis & odiis protruditur in monaſterium; num liberum eſt votum? SA. ſint doli 1. capaces. LA. Ea ætas maxime capax eſt doli, ut cui facillime poſſis imponere. Quid ſi proponam in animo diebus Veneris abſtinere à vino; num me obſtringit propoſitum ut votum? SA. Non arbitror. LA. Quid igitur intereſt inter certum propoſitum, & votum, tacita cogitatione conceptum? SA. Animus obligandi. LA. Negabas ante, heic valere votum. Propono ſi queam, & voveo ſi queam, ſive non queam? SA. Habes. LA. Habeo nebulas in pariete depictas, hoc eſt nihil. Eſt igitur & in propoſito deſpicienda materiæ ratio? SA. Opinor. LA. Et illic à legis, ita heic à voti nomine gaudendum? SA. Recte. LA. Si Romanus pontifex ſtatueret, ne quis jungat matrimonium intra ſeptimum propinquitatis gradum; admitteret crimen, qui duceret cognatam gradu ſexto? SA. 2. Opinor; certe periclitaretur. LA. Quid ſi epiſcopus ſuis ediceret, ne quis haberet rem cum uxore, niſi die Lunæ, Jovis & Sabbati; committeret crimen, qui clam aliis diebus uteretur uxore? SA. Arbitror. LA. Quid ſi ediceret, ne quis bulbis 3. veſceretur? SA. Quid iſtuc ad pietatem? LA. Quia bulbi provocant libidinem. Quod de bulbis dico, idem dictum puta de erucis. SA. Hæreo. LA. Quid hæres? Unde eſt humanis legibus obligandi vis? SA. Ex dicto Pauli, Obedite 4. præpoſitis ve-

1. Ita loquuntur Juris conſulti: Alter ex ambiguo jocatur, quaſi doli capax qui dolo eſt idoneus.

2. Quid ni? Si enim contra expreſſam Dei legem inceſtum ſua pontificali indulgentiâ admittat; cur non majore jure gradus liciti matrimonii à Deo idem Antichriſtus evertere poteſt?

3. Bulbus genus eſt cæpis: Et bulbus, & eruca provocant venerem. Unde Ovidius ſalaces vocat erucas. Notus itidem vulgatus verſiculus:

Excitat ad Venerem tardos eruca maritos.

Bel. *Raekette*. 3. Verba Pauli ad Rom. 13. v. 1. ita ſonant: Omnis anima poteſtatibus ſupereminentibus ſubjecta eſto. Non enim eſt poteſtas niſi à Deo.

ſtris.

ſtris. LA. Hinc igitur obligat omneis epiſcoporum ac magiſtratuum conſtitutio? SA. Modo ſit æqua, juſta, & legitime lata. LA. Sed iſtius rei quis erit judex? SA. Ipſe qui condidit. Nam ejus eſt interpretari, cujus eſt condere legem. LA. Ergo citra delectum eſt obediendum quibuſlibet conſtitutionibus? SA. Opinor. LA. Quid ſi præpoſitus ſtultus & impius ferat legem impiam & iniquam? Ipſius judicio ſtandum erit; & populus, cui nullum eſt judicandi jus, obtemperabit? SA. Quorſum attinet ea ſomniare quæ non fiunt? LA. Qui ſubvenit parenti, non ſubventurus niſi lex cogeret, num implevit legem? SA. Non arbitror. LA. Quî ſic? SA. Primum non ſatisfacit animo ejus qui condidit legem: deinde 1. voluntati impiæ addit hypocriſin. LA. Qui jejunat, non jejunaturus niſi præciperet 2. eccleſia, num ſatisfacit legi? LA. Mutas & auctorem legis, & materiam. LA. Confer igitur Judæum ſic jejunantem diebus præſcriptis, ut, ni lex huc adigat, non ſit jejunaturus, cum Chriſtiano ſervante jejunium ab hominibus indictum, haud quaquam ſervaturo ſi legem tollas: aut ſi mavis, Judæum abſtinentem à carne ſuilla, & Chriſtianum abſtinentem à carnibus & lactariis die Veneris. SA. Infirmitati nonnihil reluctanti legi, puto paratam eſſe veniam; certo propoſito legem averſanti & abmurmuranti non item. LA. Atqui fateris leges divinas non ſemper 3. obligare ad pœnam ge-

1. ἐκ ψυχῆς quippe Deus obedientiam ſibi ſecundum legem præſtari exigit.

2. Jejunia Pontificiorum à Romanâ eccleſiâ indicta plane ſuperſtitioſa ſunt: utpote quæ pro opere meritorio, placatorio & ſatisfactorio habentur, ſpecie divini cultus: & dierum obſervationibus & ſuperſtitioſo quorundam ciborum diſcrimine celebrantur.

3. Siccine? Non obligant omnes leges divinæ ad pœnam infernalem? Cum interim maledictio promulgata ſit omnibus qui non manſerint in omnibus quæ ſcripta ſunt in libro legis ut ea faciant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

gehennæ. SA. Quid ni fatear? LA. Nec audi fateri eſſe legem humanam, quæ non obligat ad eandem pœnam, ſed hominum relinquis in ancipiti? Videris igitur quanto plus tribuere legibus 1. hominum, quam Dei. Mendacium & obtrectatio ſuapte natura ſunt mala, & à Deo prohibita; & tamen fateris eſſe aliquod 2. mendacii & obtrectationis genus, quod non obliget ad pœnam gehennæ; nec vides eum qui quomodocunque veſcitur carnibus in die Veneris, liberare à pœna gehennæ. SA. Non eſt meum quenquam abſolvere aut damnare. LA. Si divinæ leges & humanæ pariter obſtringunt, quid igitur intereſt inter has & illas? SA. Nimirum quod qui violat legem humanam immediate peccat adverſus hominem (ſi mihi concedis ſcholaſticorum floſculis uti) mediate adverſus Deum; qui violat legem divinam, contra. LA. Quid refert, utrum prius miſcueris acetum, an abſinthium, cum mihi utrumque ſit ebibendum? Aut quid refert, utrum lapis à me vulnerato repercuſſus feriat amicum, an ordine verſo? SA. Hoc didici. LA. Et ſi ex materia circumſtantiiſque ſumitur obligandi modus in utriſque legibus; quid 3. intereſt inter auctoritatem Dei, & hominum? SA. Impia percunctatio. LA. Attamen multi credunt plurimum intereſſe. Deus tulit legem per Moſen, nec licet violare. idem 4. fert leges per Pontifices, aut certe Concilium. quid intereſt inter

1. Id ſumma ope, at non ſine ſumma blaſphemia, urgent Papicolæ: ut poſthabitis legibus divinis, humanas & impias ſuas conſtitutiones ſupra divinas obtrudant.

2. Laxant in hoc negotio habenas Pontificii, quas tamen Deus lege ſua arctiſſime conſtringit: mendacium officioſum, quo quis juvatur, ex peccatorum ordine proturbantes. Eadem impia libertate utuntur in reſervationibus mentalibus aliæ iſtius farinæ. 3. Egregie & præſenti quæſtioni congruenter dicebat filiis ſuis ſacerdos Heli. 1 Sam. 2. v. 25. Si peccaverit ullus in alterum, judicabit eum magiſtratus: ſed ſi in Jovam ullus peccat, quis oret illum? 4. Nihil minus: Deus non fert leges per Antichriſtum.

has

has & illas? Lex Moſis per hominem, leges noſtræ per homines. Et videntur minus ponderis habere quæ Deus tulit per unum Moſen, quam quæ Spiritus Sanctus edit per frequens 1. epiſcoporum & eruditorum concilium. SA. De Spiritu Moſis dubitare non licet. LA. Paulus in epiſcoporum vicem venit. Quid igitur intereſt inter Pauli præcepta, & cujuſlibet epiſcopi? SA. Quia ſine controverſia Paulus ſcripſit afflatus Spiritu. LA. Hæc ſcriptorum auctoritas quouſque ſe porrigit? SA. Arbitror non ultra Apoſtolos, niſi quod conciliorum eſt inviolata auctoritas. SA. Quare de Pauli Spiritu dubitare non licet? SA. Quia obſtat Eccleſiæ 2. conſenſus. LA. De epiſcopis dubitare licet? SA. De his nihil temere ſuſpicandum, niſi res ipſa palam clamitet quæſtum, aut impietatem. LA. Quid de conciliis? SA. Non licet, ſi fuerint rite & per Spiritum Sanctum congregata, peractaque. LA. Eſt igitur aliquod concilium, in quod iſta non competunt? SA. Eſſe poteſt. Quod ni eſſet, Theologi nequaquam adderent hanc exceptionem. LA. Videtur igitur & de conciliis dubitari poſſe. SA. Non arbitror, poſteaquam fuerint Chriſtianarum gentium judicio 3. conſenſuque recepta comprobataque. LA. Poſteaquam exceſſimus po-

1. Blaſphemum eſt conciliis aſcribere tantum, quantum Moſi. Nota ſunt, quod unius concilii dogmata ab altero everſa ſunt. Et nihilominus omnia Dei Spiritu acta? Belle quidem. Ergo ſimul Spiritu contradictionis & Dei concilia habita. Relegantur eâdem operâ Conſtantienſis, Lateranenſis, Baſileenſis aliorumque conciliorum acta, ad amuſſim verbo Dei repugnantia. 2. Imo & Sp. Sanctus in Pauli epiſtolis loquens. 3. Concilia aut ſunt particularia aut Univerſalia. Illa ita errare poſſunt, ut fidei fundamentum evertant. Eccleſiæ quippe particulares, quas repræſentant, quandoque penitus deficiunt. Conſtat id exemplo Judaicarum & ab hæreticis ſeductarum Eccleſiarum. Univerſalia vero, ſi legitima, nunquam ipſam arcem ſalutis oppugnant, licet in levioribus ſæpe hallucinentur. Hinc Auguſtinus ait, priora concilia à poſterioribus emendari opus habuiſſe.

mœria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mœnia 1. quibus Deus voluit circumſcri-
bi ſacroſanctam illam & inviolabilem
ſcripturæ auctoritatem, videtur mihi & aliud eſſe diſcrimen legum divinarum & humanarum. SA. Quod? LA. Leges divinæ ſunt 2. immutabiles, niſi ſi quæ ſunt ejus generis, ut ſignificandi coërcendive gratia videantur ad tempus datæ, quas & prophetæ deſituras juxta carnalem ſenſum prædixerunt, & apoſtoli jam omittendas docuerunt. Deinde, inter leges humanas exiſtunt nonnunquam iniquæ ſtultæque & p[illegible]entes; unde & abrogantur vel auctoritate ſuperiorum, vel conſentiente [illegible]ctu populi. Tale nihil eſt in legibus divinis. Rurſus humana lex ſuapte ſponte ceſſat, ubi ceſſarit cauſſa propter quam lata eſt: veluti ſi conſtitutio juberet ſingulos quotannis aliquid conferre in ſtructuram templi, templo abſoluto ceſſat rigor legis. Ad hæc, lex ab hominibus lata, non eſt lex, niſi fuerit utentium conſenſu comprobata. Lex divina nec expendi debet nec poteſt abrogari. Quanquam & M[illegible]s legem laturus, ſuffragia populi colligit, non quod hoc eſſet neceſſe, ſed ut illos magis haberet obnoxios. Impudens enim eſt, legem contemnere, quam tuo ſuffragio comprobaris. Poſtremo cum leges hominum, quæ fere corporalia præſcribunt, pædagogi ſint ad pietatem, ceſ-

1. Pomœria id eſt terminos præſcriptos. At proprie locatam intra quam extra murum, quæ antiqui in condendis urbibus inaugurato conſecrabant, neque patiebantur iis inædificari. Varroni ita dicta quaſi poſtmœria: nam veteres, quem nos murum, illi mœrum appellabant.

2. Nota diſtinctio legum divinarum in moralem, ceremonialem & forenſem. Ceremonialis ſub Euangelio honorifice ſepulta ob reverentiam Dei, à quo quondam inſtituta, & per Chriſtum abrogata. Gal. 4. v. 5. Eph. 2. v. 15. Coloſſ. 2. v. 14. Forenſis ſeu judicialis itidem duravit ad adventum Meſſiæ: nam ad hoc tempus conſiſtere debuit Politia Judæorum, ſecundum Jacobi vaticinium. Gen. 49. v. 10. Ita ut Chriſtiani non teneantur ſuas reſpublicas juxta hujus normam adminiſtrare: quamquam immutabile manſit quod ex illa lege juri naturæ nititur. De morali autem lege ait Chriſtus Matth. 5. v. 18: Amen dico vobis, uſque dum præterierit cœlum & terra jota unum aut unus apex nequaquam præterierit ex lege.

ſare

ſare videntur, ubi quis profecit ad ſpiritus robur, ut jam talibus cancellis non egeat, modo pro virili vitetur ſcandalum infirmorum, non malitioſe ſuperſtitioſorum. Velut ſi pater præſcribat filiæ impuberi, ne bibat vinum, quo tutior ſit illius virginitas uſque ad nuptias; cum adoleverit, jamque viro tradita fuerit, non tenetur præcepto patris. Multæ leges habent inſtar 1. pharmacorum; ea vero mutantur & cedunt pro re nata, ipſis etiam medicis approbantibus; qui ſi ſemper iiſdem uterentur remediis à veteribus proditis, plures occiderent, quam ſanarent. SA. Multa tu quidem congeris, quorum nonnulla placent, aliqua diſplicent, quædam non intelligo. LA. Si lex epiſcopi quæſtum evidenter oleat, hoc eſt, ſtatuat ut ſinguli parochi bis in anno emant aureo ducato jus abſolvendi à caſibus, quos vocant Epiſcopales, quo plus extorqueat à ſuis; obtemperandum cenſes? SA. Cenſeo; ſed interim clamandum adverſus legem iniquam, excluſa ſemper ſeditione. Sed unde hic mihi percunctator lanio? Tractent 2. fabrilia fabri. LA. Hujuſmodi quæſtionibus ſæpe torquemur in conviviis; interdum 3. diatriba ferveſcit ad pugnam & ſanguinem. SA. Pugnent qui volent: ego cenſeo leges majorum eſſe reverenter ſuſcipiendas, & obſervandas religioſe, velut à Deo profectas; nec eſſe tutum, nec eſſe pium, de poteſtate publica ſiniſtram concipere aut ſerere ſuſpicionem. Et ſi quid eſt tyrannidis, quod tamen non cogat ad impietatem, ſatius eſt ferre, quam ſeditioſe reluctari. LA. Iſta quidem ratione fateor bene conſultum rebus

1. φάρμακον tam pro veneno quam ſalutifero medicamento ſumi ſolitum.

2. Admonet adagium unumquemque artificem in ſuis negotiis exerceri oportere. Et ne ſutor ultra crepidam, quia nemo de iis judicare tenetur, quæ ſunt ab ipſius arte ac profeſſione aliena: nam quam quiſque novit artem, in hac ſe exerceat.

3. Διατριβὴ diſputatio. Alias etiam locus, in quo ſe Philoſophi exercent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…eia eorum, qui dignitate pollent; & tecum ſentio, nec illis invideo. Cæterum lubens audiam rationem, qua conſulatur & populi vel libertati, vel commodis. SA. Deus non deſtituet populum ſuum. LA. Verum ubi interim illa libertas ſpiritus, quam Apoſtoli promittunt ex Euangelio, quam Paulus toties inculcat clamans, *Regnum Dei non eſt eſca & potus*; & 1. *quod filii non ſimus ſub pædagogo nec amplius ſervientes elementis hujus mundi*; aliaque innumera: ſi tanto pluribus conſtitutionibus gravantur Chriſtiani quam Judæi, & ſi arctius obligant hominum leges quam plenaria à Deo tradita præcepta? SA. Dicam, … Non in hoc eſt 3. Chriſtianorum libertas, ut liceat illis facere quæ velint, liberi à conſtitutionibus humanis: ſed qui ex fervore ſpiritus ad omnia promptiores lubentes & alacres ea faciunt quæ præſcribuntur, nimirum filii potius quam ſervi. LA. Expedite: ſed erant & ſub lege Moſaica filii, & ſunt ſub Euangelio ſervi; atque adeo vereor ne maxima pars hominum; ſiquidem ſervi ſunt, qui lege coacti ſuum officium faciunt. Quid igitur diſcrimen inter novam & veterem? SA. Meo judicio multum intereſt. Quod vetus ſub involucris docuit, nova ſub oculos poſuit: quod illa ſub ænigmatibus prædixit, hæc dilucidius oſtendit: quod illa ſubobſcure

1. Vide Paulum ad Gal. 2. v. 4. 5. & Gal. 3. v. 23. 24. 25.

2. Pluribus certe & gravioribus conſtitutionibus, directe cum libertate Chriſtiana pugnantibus, Pontificia religio premitur, quam olim ſub Veteri fœdere Judaiſmus, cujus jugum nec Apoſtoli nec Patres ferre poterant, teſte Petro.

3. Chriſtianorum libertas conſiſtit; primo in liberatione à peccato & morte; ſecundo à lege morali, non quoad obedientiam, ſed neceſſitatem perfecte præſtandi ad juſtitiam conſequendam & quoad rigorem & obligationem ad pœnam: tertio in donatione Spiritus Sancti, eximentis noſtram cæcitatem, illuminantis prædicatione Euangelii & vivificantis: quarto in liberatione à lege ceremoniali & multo magis traditionibus humanis, cultus gratia inſtitutis, ut & neceſſitate legali obſervandi de rebus mediis; qualia ſunt, delectus ciborum, obſervationes dierum & ſimilia.

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

promiſit, hæc exhibuit maxima quidem ex parte. Illa tradita erat uni genti, hæc ex æquo docet omnes ſalutem: illa paucis prophetis & eximiis viris impartiit inſignem illam & ſpiritualem gratiam; hæc omne donorum genus largiter effudit in omnium ætatum, ſexuum & nationum homines, linguas, ſanationes, prophetias, miracula. LA. Ubi nunc igitur iſta? SA. Ceſſarunt, non interierunt: vel quia non eſt opus, jam evulgata Chriſti doctrina; vel quia plerique titulo tantum Chriſtiani, fide, quæ eſt miraculorum architectrix, caremus. LA. Si propter incredulos ad diffidentes opus eſt miraculis, talium nunc plena ſunt omnia. SA. Eſt incredulitas ſimpliciter errans, qualis erat Judæorum obmurmurantium. 1. Petro, quod Cornelii familiam recepiſſet ad Euangelii gratiam: qualis erat gentium, quæ religionem, quam à majoribus acceperant, putabant eſſe ſalutiferam, & Apoſtolorum doctrinam eſſe ſuperſtitionem peregrinam: hi conſpectis miraculis converſi ſunt. Nunc qui diffidunt 2. Euangelio, tanta luce per univerſum orbem coruſcante, non ſimpliciter errant, ſed excæcati malis affectibus nolunt intel-

1. Hiſtoria exſtat Actor. 11. v. 1. 2. 3. Audierunt autem Apoſtoli & fratres qui erant in Judæa, Gentes etiam recepiſſe ſermonem Dei. Quum igitur aſcendiſſet Petrus Hieroſolymam, diſceptarunt adverſus eum qui erant ex circumciſione: dicentes ad viros præputium habentes introiſti & una ediſti cum illis. 2. Deſierunt miracula cum Apoſtolis & primis illis doctoribus: nam confirmatâ Euangelii doctrinâ non erant amplius neceſſaria. Hinc eleganter Auguſtinus: Portentum eſt, qui adhuc portenta & miracula ad Euangelii doctrinam confirmandam flagitat. Definitur autem miraculum opus arduum & inuſitatum vi divina, quæ omnem facultatem naturæ creatæ ſuperat: ad id editum, ut admiratione ſentientes afficiat & fidem erga ſermones Dei confirmet. Non debuit diu uſus miraculorum in eccleſiis eſſe, ne eorundem dignitas exoleſceret. Id indicat Auguſtinus, ubi ait, miracula non moverent, niſi mira eſſent: & mira non eſſent, ſi ſolita eſſent.

lige-

dlige, ut bene agant: hos nulla miracula reducerent ad mentem meliorem. Et sanandi tempus nunc eſt, puniendi poſt futurum eſt. LA. Quamquam multa dixiſti ſatis probabiliter; tamen mihi propoſitum eſt non fidere ſalſamentario; ſed adibo Theologum quendam eximie doctum: quicquid is de ſingulis pronuntiaverit, mihi is oraculi vice fuerit. SA. Quis iſte? Pharrius? LA. Ille ſimpliciter delirat & ante annos, dignus qui concionetur deliris aniculis. SA. Bliteus? LA. An ego tam ſtupido ſophiſtæ credam? SA. Amphichollus? LA. Nunquam ei credam in ſolvendis quæſtionibus, cui meo malo credidi carnes eas. An ille bona fide ſolvat 1. problemata, qui peſſima fide nondum ſolvit pecuniam? SA. Lemantius? LA. Non utor cæco ad indicandam viam. SA. Quis igitur? LA. Si ſcire vis, Cephalus eſt, vir trium linguarum, & omnis politioris litteraturæ perpulchre gnarus, tum in ſacris voluminibus & vetuſtis Theologis diu ſtudioſeque verſatus. SA. Dabo rectius conſilium. Eas ad inferos; illic invenies Rabinum 2. Druidum, qui 3. Tenedia bipenni diſſecabit omnes tuas quæſtiunculas. LA. Tu præi, quo mihi viam appares. SA. Sed extra jocum: Eſtne verum, quod narras, datam poteſtatem veſcendi carnibus? LA Ludebam, te ut 4. urerem. Et, ſi Romanus Pontifex id vellet maxime, ordo ſal-

1. προβλήματα propoſitio continens interrogationem. Philoſophis abſconditorum perquiſitio, qua magis animus quodam acumine quam certa indagatione verum rimatur.

2. Rabbinus magiſter & doctor Eccleſiæ Judaicæ, à Rabbi, magiſter. Mat. 8. v. 19.

3. Tenedia bipenni diſſecant, qui nimium ſevere judicant aut puniunt: aut qui celeriter expediunt controverſias & litium ambiguitates. Inde tranſlatum eſt, quod olim Rex Tenedi ſecurim geſtans causas audire conſuevit: cauſaque judicata, protinus eum, qui feceret injuriam, ſecuri percuteret. 4. Urerem id eſt cruciarem vexarem: iſta enim ſignificatione per tranſlationem ſæpius invenitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſalſamentariorum moveret ſeditionem. Deinde mundus eſt plenus 1. Phariſaïcis hominibus, qui non alia re ſibi poſſunt vindicare ſanctimoniam, niſi talibus obſervatiunculis: hi nec paterentur ſibi detrahi jam partam gloriam, nec ſinerent minoribus plus eſſe libertatis quam ipſis fuit. Ne in lanionum quidem rem eſſet, permitti liberum quarumlibet rerũ eſum. Tum enim varius eſſet eventus noſtræ negotiationis; nunc certius eſt lucrum, & minus 2. aleæ, minuſque laborum. SA. Veriſſima prædicas; ſed eadem incommoditas ad nos rediret. LA. Gaudeo tandem inventum aliquid, in quo ſalſamentario cum lanione conveniat. Jam ut incipiam & ipſe ſerio loqui, quemadmodum fortaſſis expediret populum Chriſtianum paucioribus conſtitutiunculis obſtringi, præſertim ſi quæ non multum, aut nihil conducunt ad pietatem, ne dicam officiunt: ita non libet ab iſtis ſtare, qui omnes omnium hominum conſtitutiones rejiciunt, neque flocci faciunt. Imo ob hoc ipſum multa faciunt, quia præceptum eſt ne faciant. Attamen demirari non poſſum in pleriſque rebus præpoſtera mortalium judicia. SA. Idem nec ego ſatis admirari poſſum. LA. Cœlum 3. terræ miſcemus, ſi quid periculi ſuſpicamur, ne quid decedat ponderis ſacerdotum conſtitutionibus auctoritatique: & dormitamus, cum imminet evidens periculum, ne tantum tribuamus hominum auctoritati, ut auctoritati divinæ minus tribuatur quam oportet. Sic à Scylla 4. declinamus,

1. Phariſaicus per antonomaſian pro ſubdolo, fucato, hypocrita: tales Phariſæi, quos vivis coloribus deſcriptos invenies à Chriſto Matth. 23.

2. Alea proprie teſſera vel ipſe ludus teſſerarum: Metaphoricè pro quavis fortuna & periculo, ut hoc loco.

3. Proverbialis eſt hyperbole, pro eo, quod eſt omnia perturbare, nihilque non facere. Sic Juvenalis: *Clames licet & mare cælo Confundas.*

4. Evitata Scylla in Charybdim incidi: hoc eſt dum vito unum periculum, in alterum diverſum incidi. Notus eſt vulgatus verſiculus: *Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim.* De utraque ſic Intonat Poëta:

Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis
Obſidet, atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus, rurſuſque ſub auras
Erigit alternos, & ſidera verberat unda.

ut

..on metuamus Charybdim , malum ..abilius. Debetur epiſcopis ſuus ho-no quis negat? præſertim ſi agunt quod ..ntur. Sed impium eſt, honores ſoli ..debitos transferre in homines , & ..u impenſe reveremur hominem, parum ..eri Deum. Honorandus Deus in pro-..ı, venerandus in proximo ; ſed inte-..adhibenda cautio , ne Deus per hanc ..ſionem ſuo fraudetur honore. SA. ..m videmus multos in tantum fidere ..oralibus 1. cæremoniis , ut his freti ..gant ea quæ ſunt veræ pietatis , ſuis ..tis arrogantes quod eſt divinæ largi-..ı, & ibi conſiſtentes unde gradus erat ..rfectiora , & ex his rebus proximum ..nniantes , quæ per 2. ſe nec bonæ ..ı, nec malæ. LA. Quin in eadem re ..duo ſint , quorum alterum altero ..antius , ſemper deterioris eſt nobis ..r ratio. Corpus , & quæ corporis .. , ubique pluris fiunt quam ea quæ ..animi. Et hominem occidiſſe , pro ..i crimine ducitur , ut eſt : at peſtifera ..rina , vipereis 3. inſtinctibus corru-..ı mentem hominis , ludus eſt. Si ſa-..os alat capillitium , aut veſtem ſumat ..inis profani , rapitur in carcerem , ..er punitur : ſi bibat in lupanari , ſi ..etur , ſi ludat aleam , ſi vitiet alienas ..es , ſi nihil attingat ſacræ lectionis ,

1. Graphice depingit Pontificiorum ſuperſtitiones. Quantum, bone Deus, tribuunt externo cultui ab hominibus invento! Quam fidunt ſuis operibus, quæ Deo non ſine ſpirituali ſuperbia admetiuntur! Videantur ipſorum ſuperſtitioſæ & blaſphemæ

..læ, ſanctis dictæ, ad numerum nodorum , peregrinationes ..ionis ergo , confeſſiones auriculares , communicationes ..um , eleemoſynæ, ſpontanea paupertas , cæca obedientia, ..iones corporum , jejunationes aliaque alia innumera : quibus ..is in tantum innituntur , ut ipſum corpus elabi ſibi ſinant. ..nico verbo adiaphora nuncupantur res nec bonæ nec malæ .. . 3. Certe ſicut anima præſtantior corpore, ita majus ani-..falſis doctrinis & hæreſibus infeciſſe & interfeciſſe , quam co..s.

tamen columna eſt Eccleſiæ. Non excuſo mutatam veſtem, ſed accuſo præpoſterum judicium. SA. Imo ſi non perſolvat penſum precum horariarum, paratum eſt 1. anathema: ſi fœneretur, ſi ſimoniam 2. admittat, impune eſt. LA. Si quis videat Carthuſianum aliter veſtitum, aut veſcentem carnibus, quam execratur, quam horret, quam timet, ne terra dehiſcens & ſpectatorem & ſpectatum abſorbeat! idem ſi videat eum temulentum, mendacibus verbis in famam aliorum debacchantem, manifeſtis dolis imponentem tenui vicino, nemo perinde abominatur. SA. Veluti ſi quis 3. videat Franciſcanum enodi cingulo cinctum, aut 4. Auguſtinenſem non corio, ſed lana cinctum, aut diſcinctum Carmelitam, aut cinctum 5. Rhodienſem: rurſus ſi percalceatum Fran-

1. Ἀνάθεμα ſeu Ἀνάθημα excommunicatio, execratio. Inde & anathematizare, diris devovere. Alioquin & anathema in ſacris literis pro ſacris oblationibus, re perditioni devota & ipſa perditione ſumitur.

2. Simonia nundinatio, qua quis pretio Eccleſiaſticas functiones & dignitates, quæ
mera ſunt Spiritus Sancti dona ambit & conſequitur. Nomen in-
venit à Simone illo Mago, qui pecunia ſibi comparare volebat Sp.
Sancti dona. Actor. 8. v. 18. 19. Quum conſpexiſſet Simon per
impoſitionem manuum Apoſtolorum dari Spiritum Sanctum, obtu-
lit iis pecunias, dicens: Date etiam mihi poteſtatem, ut cuicun-
que impoſuero manus, recipiat Spiritum Sanctum. Quantopere
vero ſimonia in Papatu exerceatur jam olim Baptiſta Mantuanus
indicavit, ubi canit: Romæ venale eſſe cœlum & Deum ipſum,
non tantum aurum, thus & honores. 3. De cultu & vario veſtium
genere videatur doctiſſimus liber Rodolphi Hoſpiniani de origine
& proceſſu Monachatus. 4. Quemadmodum Franciſcanorum to-
gæ cingulo nodis implicito conſtringuntur, ita Auguſtinenſium
coriacio. Ordinem hi falſo ad autorem Auguſtinum deferunt. Quod
& vulgatus verſiculus innuit:

Mendici fratris induti veſtibus atris.
Auguſtinus ego nomen habere nego.

Primus Auguſtinianorum inſtitutor Guilielmus quidam Dux Va-
ſconienſis Comes Pictavienſis, Bernardi diſcipulus, ut Volaterra-
nus teſtatur. Poſt illius obitum admodum diſperſi & in Guilielmi-
tas, fratres Joannis Boni, Fabalos, Brittinos, fratres pœnitentiæ
Chriſti diſtincti ſunt. Alexander IV. demum omnes in unum col-
legit, & regulam Auguſtini præſcripſit. 5. De Carmelitis alias
actum. Rhodienſes ab inſula Rhodo in mari Carpathio Cariæ ad-
jacente. Hanc à Chriſtianis receptam anno 1311. tandem Solyma-
nus Turcarum imperio ſubjecit, deditionem faciente Liladamo
militiæ Rhodienſis præfecto.

ciſca-

num, aut ſemicalceatum 1. Cruciferum onne concitaret Tyria 2. (quod dicet) maria? LA. Imo nuper apud nos duabus fœminis, quarum utramque ſes prudentem, altera abortiit, altera idit 3. ſyncope, quod conſpicerent onicum quendam ſacris virginibus ectum in propinqua vicinia, ſed tain publico, obambulare, qui veſtem m non haberet tectam nigro pallio. edem crebro viderant aves ejuſmodi eſſantes, cantillantes, ſaltitantes, addam cætera, nec ullam ſentiebant eam. SA. Sexui fortaſſe debetur venia. ior tibi notum Polythreſcum. Is ægro periculoſe: phthiſis 4. erat. Medici uaſerant, ut veſceretur ovis & lacta; ſed fruſtra: eodem cohortabatur opus. Ille cum eſſet vir non indoctus, heologiæ 5. baccalaureus, videbatur emoriturus, quam utriuſque medici lio morem geſturus. Ita viſum eſt icis & amicis ut falleretur; parata eſt tio ex ovis & lacte caprino. dictum c amygdalinum. Ille lubens comedit, em aliquot diebus faciens, cœpit ha meliuſcule, donec puella quædam m prodidit. Ibi cœpit quod comedeevomere. Ad idem ſuperſtitioſus in , nulla religione commotus eſt quo

1. De Cruciferorum origine admodum inter ſe digladiantur Scriptores; Illud maxime veriſimile cum expeditionibus in Syriam emerſiſſe. Cumque ordo labaſceret Innocentius III. denuo erexit: quia Albigenſes, quorum cauſa Romæ magnus tumultus eſſet exortus, opera horum cruce notatorum, crudeliter deleviſſet.

2. Tyria maria, id eſt, ſummos tumultus. Dicitur proverbio, de re magnopere tumultuoſa & periculi ple Feſtus Pompejus inde natum adagium indicat, quod Pæno ro oriundi, adeo potentes maris fuerunt, ut per hos omnibus mortalibus navigatio eſſet periculoſa. 3. Συγκοπὴ figura grammatica cum litera aut ſyllaba è medio vocis exſcinditur: à συγκόπτω concido, conſcindo. Hic autē ſyncope ſeu ſyncopa eſt morbi ies; nempe definiente Ægineta, præceps lapſus omnium facultatum ſeu virium in corpore humano. 4. Phtiſis pulmonum exulcer, corpus univerſum ſenſim colliquans, Græcis φθόη, φθίσις Belgis de Teering. 5. Baccalaureatus promotionis primus gra in Academiis, præcipue Pontificiorum.

minus abjuraret pecuniam mihi debitam. Nam 1. Chirographum ſimpliciter exhibitum clam ungui ſciderat. Delatum eſt jusjurandum; ego illi ceſſi. Is vero tam non gravatim recepit, ut optare videretur quotidianas ejuſmodi delationes. Quid hoc judicio perverſius? Peccabat adverſus mentem Eccleſiæ, qui heic non obtemperarit ſacerdoti & medicis: & in perjurio manifeſto firmam habebat conſcientiam, tam infirmus in lacte. LA. Heic mihi ſuccurrit fabula, quam nuper Dominicanus quidam narravit in concione frequentiſſima, quo ſermonis amaritudinem (nam in die 2. paraſceves exponebat mortem Domini) jucundiore narratione dilueret. Virginem ſacram oppreſſerat adoleſcens: uteri tumor arguit factum, convocatus eſt virginum chorus, præſedit abbatiſſa. Accuſata eſt. Inficiali 3. ſtatui non erat locus. Argumentum erat neceſſarium. Confugit ad ſtatum qualitatis, niſi mavis tranſlationis. Oppreſſa ſum à valentiore. At ſaltem exclamaſſes. Feciſſem, inquit, ſed in dormitorio nefas eſt ſolvere ſilentium. Sit hæc fabula; modo fateamur hoc ſtultiora geri permulta. Nunc dicam quod his oculis vidi. Nomen hominis locique ſilebitur. Habebam affinem Priorem Abbati proximum, ordinis 4. Benedictini, ſed ex eorum numero qui non veſcuntur carnibus, niſi extra locum, quem appellant *magnum refectorium*. Habebatur doctus, & ipſe volebat haberi, annos natus fere quinquaginta. Certare poculis,

1. Chirographum quo debitor creditori debitum profitetur, Belgis, een Obligatie. Vox compoſita à χεὶρ manus & γράφω ſcribo.

2. Paraſceve Græcis παρασκευὴ, præparatio. Eo die Judæi ſe parabant ad Sabbatum. Vox ſumta videtur ex Exod. 16. v. 5. Proprie paraſceve ſabbati, eſt ea pars diei Veneris, quæ à nona hora incipiebat, & circiter duodecimam deſinebat, ubi ſolennia inibant. Etiam totus ille dies Veneris παρασκευὴ dicebatur.

3. Inficialis ſtatus, cum factum negatur: Qualitatis, cum defenditur ut jure factum: Tranſlationis, cum culpa facti transfertur in alium. 4. Ordo hic autorem agnoſcit Benedictum quendam Nurſienſem: qui, teſte Trithemio, obiit anno 542.

& hi-

& hilareſcere vino, erat illi quotidianum. Duodecimo quoque die adibat thermas publicas: illic dabatur opera purgandis renibus. SA. Erat unde id fieret. LA. Poſſidebat annue ſexcentos florenos. SA. O paupertatem optabilem! LA. Ex vino & Venere incidit in phthiſin. Deſperantibus medicis abbas imperabat eſum carnium, addens illud terribile verbum, *ſub pœna inobedientiæ.* Ille vix adduci potuit, ut moriens guſtaret carnes, a quibus tot annis non abhorruerat. SA. Prior tali abbate dignus. Divino tamen, quod dicas: nam eandem fabulam & ab aliis audire memini. LA. Divina. SA. Nonne abbas eſt prægrandi obeſoque corpore, lingua ſubblæſa? Prior humiliore ſtatura, ſed erecta, gracili vultu? LA. Divini. SA. Accipe par pari relatum. Audi quod nuper ipſe vidi, cuique non interfui ſolum, verum etiam propemodum perii. Erant duæ monachæ, quæ viſebant cognatos ſuos. Ubi veniſſent quo volebant, famulus per oblivionem reliquerat codicem precum juxta conſuetudinem ordinis & loci in quo vivebant. Deum immortalem, quanta illic perturbatio! Non audebant cœnare, niſi dictis precibus veſpertinis, nec ſuſtinebant ex alio codice dicere quam ex ſuo. Interim tota domus cœnaturiebat. Quid multis? Cantherio 2. recurrit famulus: ſub multam noctem adfert relictum codicem. Dicuntur preces, vixque ad decimam cœnavimus. LA. Hactenus nihil audio quod ſit ſummopere reprehendendum. SA. Nimirum dimidium duntaxat audiſti fabulæ. Inter cœnandum cœperunt illæ virgines hilare-

1. Θερμαὶ loca aquas habentia naturaliter calidas & è viſceribus terræ manantes, aut etiam artificialiter calefactas, ad lavandum & ſudandum. Dictæ Thermæ ἀπὸ τῆς θέρμης à calore. Notæ ſunt ſtupendæ illæ Diocletiani, quarum rudera adhuc cum ſtupore Romæ videntur.

2. Cantherius eſt equus, cui teſticuli amputantur. Caſtrantur autem, ut ad onera portanda fiant aptiores, edomita ferocitate.

 lare-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

lareſcere vino: tandem riſu ſoluto, jocis parum pudicis perſtrepuit convivium: ſed nemo licentius egit, quam illæ, quæ niſi dictis ex ordinis forma precibus cœnare noluerunt. A convivio luſus, choreæ, cantilenæ; reliqua non audeo commemorare. Sed plane vereor, ne quid ea nocte patratum ſit parum virgineum, niſi me fallebant procemia, laſcivi luſus, nutus & ſuavia. LA. Iſtam perverſitatem non tam imputo virginibus, quam ſacerdotibus, earum curam gerentibus. Sed age, fabulam fabula penſabo, quin potius audies oculatam hiſtoriam. Hiſce diebus aliquot conjecti ſunt in carcerem, quod auſi ſint die Dominico panem coquere, cum forte deeſſet. Equidem non damno factum, ſed excutio judicium. Aliquanto poſt die Dominico, qui vulgo Palmarum 1. dicitur, forte erat cur vicus propinquus mihi eſſet adeundus. Ibi tum ad horam diei ferme quartam à prandio, obvium habeo ridiculumne dicam, an miſerandum ſpectaculum; arbitror nulla Bacchanalia plus habuiſſe turpitudinis. Alii vacillabant huc illuc vino, non aliter quam navis deſtituta rectore jactatur ventis & fluctibus. Erant qui complexi brachium alterius ſuſtinebant lapſantem, ſed ipſi parum firmi: alii ſubinde cadebant, ægreque ſurgebant: nonnulli quernis frondibus erant coronati. SA. Magis conveniebat pampineis 2. tum addendi thyrſi 3. LA. Senior quidam Silenum

1. Eſt ille dies Dominicus, qui proxime antecedit ipſum paſcha. Vocant autem Palmarum diem, ad memoriam Chriſti ingredientis Jeroſolymam, & ab obvia turba ramis palmarum & fauſtis acclamationibus excepti. 2. Pampineis, quia Baccho operabantur. 3. Thyrſi, haſtæ viteæ, quas geſtabant agentes Bacchanalia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

gens, ſarcinæ in morem ſublimis ge-
atur humeris, eo geſtu quo ſolent
n efferri cadavera, pedibus eo porre-
quo ibant, niſi quod pronus bajula-
ur, ne vomitu præfocaretur ſupinus.
niſere convomebat ſuras & calcaneos
emorum bajulorum. Nec inter baju-
quiſquam erat ſobrius; plerique ride-
, ſed ſic ut facile diceres mentem
ſe. Bacchi furor habebat omnes. At-
hac pompa civitatem ingreſſi ſunt,
ie clara luce. SA. Unde collegerant
inſaniam? LA. In vico propinquo vi-
paulo vilius venditur, quam in ur-
eo ſe contulerant aliquot combibo-
, quo vilius inſanirent, ſed largius.
enim minus impenſum eſt pecuniæ,
plus contractum eſt dementiæ. Hi ſi
ſſent ovum, velut admiſſo parricidio
peracti fuiſſent in carcerem: cum præ-
omiſſam ſacram concionem, præter
ectas preces veſpertinas, in die tam
to tantum intemperantiæ publicitus
admiſſum, nemo puniit, nemo de-
tus eſt. SA. Atqui ne iſtuc tantopere
ris, in mediis urbibus, in popinis
plo proximis, diebus quamlibet feſtis
tur, cantatur, ſaltatur, pugnatur tan-
trepitu, tantoque tumultu, ut nec
um peragi, nec ſacra concio poſſit ex-
uri. Iidem ſi eodem tempore conſuiſ-
ſe calceum, aut ſi in die Veneris gu-
ent ſuillam, capitis accerſerentur.
amen dies Dominicus ob hoc po-
mum eſt inſtitutus, quo vacaret au-
i doctrinam Euangelicam: & ideo ve-
m conſuere calceos, ut ſit otium con-
andis animis. An non hæc mira judicio-

1. Silenus apud Virg. inducitur ſenex Epicureus. Et ita de eodem canit: *Silenum pueri ſomno videre jacentem, Inflatum heſterno venas, ut ſemper, Iaccho. Serta procul tantum capiti delapſa jacebant: Et gravis attrita pendebat cantharus anſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rum perverſitas ? LA. Prodigioſa. Jam in ipſo jejunii 1. præſcripto cum duo ſint, alterum abſtinentia 2. cibi, alterum delectus cibi; nemo neſcit prius illud præcepti divini, aut certe juxta præceptum divinum eſſe; alterum verò non ſolum humanum, verum etiam 3. propemodum pugnans cum apoſtolica doctrina, utcunque hoc excuſamus: tamen heic quoque præpoſtero judicio, cœnare vulgo impune eſt, guſtaſſe cibum ab homine vetitum, à Deo permiſſum, & item ab Apoſtolis, capitale eſt. Jejunium tametſi non conſtat eſſe 4. certo præceptum ab Apoſtolis, tamen illorum exemplis ac litteris commendatum eſt: at interdictum ciborum eſum, quos Deus creavit 5. ad veſcendum cum gratiarum actione, ut tueamur apud judicem Paulum, quot lemmatis 6. eſt opus? Et tamen toto paſſim or-

1. Sex ſolidas rationes adfert Ameſius, quibus Pontificiorum jejunia nervoſe oppugnat. 1. Quod ſtata quædam tempora, ex ordine recurrentia jejuniis dicantur. quod naturæ extraordinarii ex occaſione ſpeciali pendentis, plane repugnat. 2. Quod illa tempora nonnun-
quam producant ultra ſpatium, vel exercitio extraordinario, vel
abſtinentiæ jejunii congruens: ut in quadrageſima. 3. Quod dele-
ctum quendam habent ciborum & ridiculum, dum carne abſtinent
vino & cupediis utuntur: & impium, quia carne abſtinent, tanquam
pro illo tempore, immunda, quæ eſt doctrina dæmoniorum. 4. Quod
hæc tempora & hunc ciborum delectum, legibus humanis & con-
ſcientiam obligantibus, toti Eccleſiæ obtrudunt: eaque magis rigi-
dis & ſeveris pœnis ſanciunt, quam legem ipſam Dei. 5. Quod cul-
tum collocent, in ipſa abſtinentia, quam præſcribunt. 6. Quod ſa-
tisfactionem & meritum ſuis jejuniis aſcribunt. 2. Hæc abſtinentia
non tantum circa cibum & potum, ſed etiam alia omnia verſatur,
quibus voluptati corporeæ indulgetur. Dan 10. v. 3. Et talis ac tanta
eſſe debet, ut ex illa aptiores reddamur ad extraordinariam humilia-
tionem. Eze. 8. v. 21. 3. Mitigatio per vocem propemodum omitten-
da: imo delectus ille ciborum ex diametro pugnat cum Euangelica
doctrina. 4. Eleganter, ut ſolet, Ameſius: In Novo Teſtamento je-
junium, non eſt proprie medium cultus, vel qua efficit aliquid vel ex
inſtitutione ſignificat, vel coram Deo, vel coram hominibus, ſed qua-
tenus diſponit ad extraordinarium exercitium cultus. 5. Locus ex-
ſtat apud Paulum 1 Tim. 4. v 3. 4. Ubi hanc ciborum prohibitionem
doctrinam Dæmoniorum nuncupat. Solidiſſimas ejus rei rationes
paulo ante ex Beza dedimus, in hunc locum Paulinum commentan-
te. 6. Argumentis. Lemma autem proprie argumentum futile Phi-
loſophis quod in ratiocinationibus aſſumitur, ſive per ſe, ſive in ſub-
ectis pronunciationibus.

bœnatur affatim, nullus offenditur: ſi valetudinarius guſtet pullum gallinaceum, periclitatur Chriſtiana religio. In Anglia vulgus Quadrageſimæ tempore 1. juſtam cœnam apparat alternis diebus, nemo miratur: ſi febri periclitans tentet attingere juſculi, plus quam ſacrilegium admiſſum videtur. Apud eoſdem in Quadrageſima, quo jejunio ut nihil 2. antiquius, ita nihil 3. ſanctius habitum eſt apud Chriſtianos, impune cœnatur, ut dixi: ſi tentes idem extra quadrageſimam die Veneris, nemo feret. Si quæras, quam ob rem? allegant patriæ conſuetudinem. Execrantur eum qui regionis negligit conſuetudinem & ipſi ſibi ignoſcunt qui negligant vetuſtiſſimam totius Eccleſiæ conſuetudinem. SA. Nec probandus eſt, qui ſine cauſa negligit conſuetudinem patriæ, in qua vivit. LA. Nec ego criminor eos, qui Quadrageſimam cum Deo ventreque partiuntur, ſed indico præpoſterum de rebus judicium. SA. Cum dies Dominicus præcipue legatur inſtitutus, quo populus ſimul conveniret ad audiendum ſermonem Evangelicum, qui non audit 4. Miſſam,

1. Id eſt ſatis magnam.

2. Nam inſtitutionem Quadrageſimæ, alii ad Teleſphorum Papam referunt, alii antiquiorem ſtatuunt.

3. Sanctitaſne eſt? Quæ non niſi mera κακοζηλία & perverſa Chriſti imitatio, quadraginta dies jejunantis. Quantum verò diſcrimen inter jejunium Chriſti & ſuperſtitioſorum quorundam Chriſtiano-

...e ſemel tantum jejunavit, nec id à quoquam unquam exegit. Hi ſingulis annis jejunant. Ille toto illo tempore nihil comedit: quod quiſpiam mandant S. literæ ut imitemur. Hi piſcibus aliiſque deliciantur, non minus ſapidis quam carnes ſunt. Eleganter Chryſoſtomus: Non mandavit, inquit, tibi Dominus, ut jejunares quadrageſima, quamvis id mandare potuiſſet. Quid ergo mandavit? Diſce, inquit, à me, quia mitis ſum & humilis corde. Nihil ſanctius ergo quadrageſima? Imo nihil ſuperſtitioſius: utpote qua populo obtruditur delectus ciborum, preculæ aniles, cantica impia & peregrinationes prophanæ & idololatricæ. Dum interim de peccatis corrigendis nulla fit mentio. 4. Miſſæ vocabulum Pontificii quidam ad Hebræum Maſath vel Miſſach deducere ſtudent: at fruſtra. Origo notum eſt. Nempe ex veteri Eccleſia orta, ubi diaconus non communicaturos dimittens, clara voce clamabat: *Ite, miſſa eſt.* Quod autem Eraſmus hic narrat, revera etiamnum in Papatu obtinet

abominabilis eſt: qui negligit concionem, malens pila ludere, purus eſt. LA. Quantum flagitium admiſſum exiſtiment, ſi quis ſumat Euchariſtiam 1. illotis 2. faucibus? quam nihil trepidant, cum idem faciunt illoto animo, perverſiſque cupiditatibus ſordidato? SA. Quam multi ſunt ſacerdotes, qui citius mortem oppetant, quam ſacrificent calice & patina nondum ab epiſcopo conſecrata, aut quam ſacrificent veſte quotidiana? At inter hos qui ſic affecti ſunt, quam multos videmus qui non verentur ad ſacram menſam accedere noctis proximæ crapula adhuc temulenti? Quanta trepidatio, ſi forte contigerint corpus Domini ea manus parte quæ ſacro oleo contacta non fuit? Quin eadem religione diſpicimus, ne profanus animus offendat Dominum? LA. Vaſa ſacra non attingimus, & piaculum admiſſum arbitramur, ſi id forte acciderit; & interim viva templa ſancti ſpiritus quam ſecuri violamus? SA. Humana conſtitutio vetat, ne nothus, claudus, aut luſcus recipiatur ad ſacra miniſteria. Hic quam ſumus difficiles? & tamen interim paſſim recipimus indoctos, aleatores, temulentos, milites & homicidas. Dicunt, Latent nos animorum morbi. De 3. occultis non loquor, de his loquor quæ magis in propatulo ſunt, quam vitia corporis. LA. Sunt & epiſcopi, qui ex functionibus nihil ſibi vindicant, præter rationes, aliaque ſordida; concionandi munus, quæ prima dignitas eſt epiſcopi, cedunt quamlibet

1. Varia nomina invenit in S. Scriptura & apud Patres cœna Domini, nempe menſæ Domini, communicationis corporis Chriſti, communionis, Novi Teſtamenti, corporis & ſanguinis Domini, fractionis panis, & Græcis ἀγάπης, συνάξιας, ut & à gratiarum actionis εὐχαριστίας. Quæ omnes impropriæ loquutiones.

2. Dicit faucibus: quandoquidem ſacrificulus communicanti hoſtiam orbicularem in os ingerit, contra Chriſti inſtitutionem & veteris Eccleſiæ morem. Præcipue cum verbum λαμβάνειν, à Chriſto uſurpatum, proprie accipitur de *accipere manu*. 3. Recte: nam de occultis non judicat Eccleſia.

ſor-

ſidis ; haud quaquam facturi , niſi præ-
ero judicio tenerentur. SA. Qui 1. fe-
n diem violat ab epiſcopo quopiam in-
tutum , rapitur ad pœnam ; & ſatrapæ
dam , qui tot conſtitutionibus pontifi-
m & conciliorum , tot fulminibus for-
r contemtis , impediunt canonicas 2.
ctiones , opprimunt immunitates ec-
ſiaſticorum , ne his quidem parcentes
mnibus , quæ fovendis ſenibus , ægrotis
egenis ex piorum hominum eleemoſy-
inſtitutæ ſunt , abunde Chriſtiani ſibi
entur ſi ſæviant in leviſſimarum rerum
ævaricatores. LA. Præſtat ſatrapas 3.
iſſos facere , loquique de ſalſamentis &
ſcibus. SA. Aſſentior ; redeamus igitur
jejunium & piſces. Audivi Pontificum
es nominatim excipere pueros , ſenes ,
rotos , invalidos , gravem laborem ſu-
nentes , gravidas , lactantes , ac vehe-
nter tenues. LA. Idem & ipſe frequen-
r audivi. SA. Rurſus audivi præcellen-
m quendam Theologum , opinor 4.
rſoni nomen eſſe , hoc addere , ſi quid
titerit cauſſæ paris momenti , cum his
æ pontificum leges nominatim exci-
unt , ſimiliter ceſſare vigorem præcepti.
nt enim corporum peculiares habitus ,
i reddunt capitaliorem inediam quam
orbus evidens ; & ſunt vitia morbive ,
i non apparent , cum re vera plus ha-
ant diſcriminis. Proinde qui ſibi notus
, nihil opus habet conſulere ſacerdo-
m ; quemadmodum infantes non con-
unt ſacerdotem , quia cauſa eximit illos
lege. Et qui pueros , aut vehementer
nes , aut alioquin invalidos adigunt ad
unium , aut eſum piſcium , bis pec-

cant ;

1. Sed qui à Deo inſtitutum ſabbathum violat, impune id illi.

2. Ut nempe Canonicorum reditus in proprium commodum convertant.

3. Satrapa, ut ante dictum, vox Perſica, Provinciæ præfectum deſignans.

4. De Gerſonis eruditione, vita & morte conſule; quæ ſuperius annotata.

cant; primum adverſus fraternam caritatem; deinde adverſus mentem Pontificum, qui nolunt eos involvi lege, quibus obſervata perniciem adferret. Chriſtus quidquid inſtituit, ad ſanitatem animi & corporis inſtituit. Nec ullus Pontifex ſibi vindicat tantam poteſtatem, ut ſua conſtitutione quenquam adigat ad vitæ diſcrimen. Veluti, ſi quis ex inedia veſpertina contrahat 1. inſomniam, & ob inſomniam periclitetur paraphreneſi 2. ſimul & adverſus Eccleſiæ mentem, & adverſus Dei voluntatem homicida eſt ſui. Principes quoties commodum eſt, edita lege minantur ſupplicium capitale. Quid illis liceat, non definio: illud dicam, tutius facerent, ſi non infligerent mortem corporis, niſi ob cauſſas in divinis litteris expreſſas. In odioſis Dominus longius avocat ab extrema linea, velut à perjurio, vetans omnino jurare, in homicidio prohibens iraſci: nos ob humanam conſtitutionem ad extremam homicidii lineam impellimus, quam vocamus neceſſitatem. Imo quoties apparet cauſa probabilis, caritatis eſt, ultro hortari proximum ad ea quæ poſtulat corpuſculi imbecillitas. Et, ſi nulla apparet cauſa, tamen Chriſtianæ charitatis eſt benigne interpretari quod recto animo fieri poteſt, niſi qui comedit, præ ſe ferat manifeſtum Eccleſiæ contemtum. Contumaciter ac ſeditioſe veſcentes recte punit magiſtratus profanus: at quid quiſque domi ſuæ pro corpuſculi ſanitate comedat, medicorum eſt curare, non magiſtratuum. Quod ſi quorum improbitas hinc quoque concitet tumultum, ipſi ſeditionis accerſantur,

1. Inſomnia Græcis ἀϋπνία, qua quis ſe ſomno non poteſt dare. Alioqui inſomnia in plurali, neut. gen. Græcis ἐνύπνια, quæ in ſomnis videmus, præcipue triſtiora.

2. Paraphreneſis, deliratio, id eſt, levior inſania.

non is qui ſervivit valetudini , nec
vina nec humana lege violata. Heic
non in loco præteximus auctorita-
te Pontificum , quorum tanta eſt huma-
s , ut ubi cognorint cauſam haud ab-
ſam , ultro invitent ad ea quæ poſtu-
la valetudo , diplomatis arment adverſus
orum obtrectationes. Denique per
erſam Italiam patiuntur in certis ma-
s vendi carnes , nimirum illorum ſa-
conſulentes , quos illa lex non adſtrin-
Quin & in concionibus ſacris audivi
ologos paulo minus Phariſaïcos dice-
Nihil eſt quod vereamini cœnæ tem-
ſumere panem unum , & heminam
ini cereviſiæve propter imbecillitatem
nani corporis. Si tantum ſibi ſumunt
oritatis , ut pro cœna cœnulam indul-
nt validis , idque contra præceptum
eſiæ, quæ jejunium indixit , non cœ-
m ; cur non audent juſtam cœnam
mittere iis quorum imbecillitas hoc
uirit , & pontifices expreſſis cauſſis de-
arunt ſibi placere ? Dicatur zelus , ſi
s durius tractet corpus ſuum : nam ſibi
que notus eſt : at ubi pietas , ubi cha-
s iſtorum , qui contra legem naturæ ,
tra legem Dei , contra ſenſum legis
tificiæ , fratrem imbecillem , ſpiri-
promtum , corpuſculo infirmum , ad
rtem adigunt , aut morbum morte
iorem ? LA. Suggerit mihi tua com-
moratio quiddam , quod ante bien-
m vidi. Erotem noſti , virum jam
grandem , videlicet ſexagenarium :
etudine plus quam vitrea , tum quoti-
nis morbis , iiſque atrociſſimis , gra-
imiſque ſtudiorum laboribus ſic affli-
cta ,

1. Certe qui cibos aut carnes, vetitas humanis conſtitutionibus Pontificum, comedit, nullo modo legem Dei violat. Chriſti verba ſunt Matth. 15. v. 11. quod ingreditur os, non coinquinat hominem. Et Pauli: Quicquid vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes: ut & ejuſdem alibi: omnia munda mundis: coinquinatis autem nihil eſt mundum. Et ad Colloſ. Nemo vos judicet in cibo & potu.

2. Hemina, menſuræ genus, ſextarii dimidium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ɛ̃ta, ut vel 1. Milonem poſſint dejicere: ad hæc occulta quadam naturæ proprietate, vel à puero ſic & abhorrens à piſcium eſu, & impatiens inediæ, ut nunquam id tentarit abſque capitis diſcrimine: poſtremo diplomatis pontificum abunde communitus adverſus Phariſaïcas linguas. Is nuper eo vocantibus amicis, inviſerat civitatem Eleutheropolim 2. non omnino ſuo nomini reſpondentem. Erat autem Quadrageſimæ tempus: datus eſt unus atque alter dies amicorum affectibus. Interim veſcebatur piſcibus, ne quem offenderet, cum haberet præter neceſſitatem à Pontifice diploma, per quod licebat veſci quibuſlibet. Jam præſentiebat morbum imminentem, quem habebat familiarem, ſed morte crudeliorem: parat abitum, & res urgebat, niſi maluiſſet ibi decumbere. Ibi quidam ſuſpicantes illum hoc maturius abire, quod non ferret eſum piſcium, effecerunt, ut Glaucoplutus vir apprime doctus, & primæ in ea Republica auctoritatis, Erotem invitaret ſuum ad jentaculum. Eros jam turbæ ſatur, quam in publico diverſorio vitare non poterat, aſſenſus eſt; ſed hac lege, ne quid eſſet apparatus præter ova duo; quæ ſtans ubi comediſſet, equum conſcenderet. Promiſſum eſt ita fore. Ubi eò venit, paratus erat pullus gallinaceus. Eros indigne ferens, præter ova nihil attigit; & abrumpens convivium, conſcendit equos, deducentibus eruditis aliquot. Ejus pulli nidor neſcio quo modo pervenerit ad 3. ſy-

1. Milo Crotoniates athleta, qui taurum in Olympico certamine ictu nudæ dextræ occidiſſe dicitur, & ſine fatigatione per ſtadii ſpatium ſupra humeros portaſſe, totumque eo die comediſſe.

2. Eleutheropolis, id eſt, libera civitas: ab ἐλεύθερος liber & πόλις urbs.

3. Συκοφάντης, ſugillator calumniator, delator. Origo vocis ab aliis aliter traditur.
Plutarchus hanc exhibet: Sycophantæ ex cupiditate aliis negotiũ faceſſendi nomen factum ajunt. Nam cum Athenis vetitum eſſet efferre ficus, qui eos deferebant accuſabantque, ſycophantæ dicti ſunt.

cophan-

comantas. Ab his rumor ſparſus eſt tam atrox, ac ſi decem homines fuiſſent veneno necati. Nec ea civitas modo perſtrepebat hac fabula; ſed eodem ferme die rumor ad alias civitates transvolarat, quæ abſunt itinere tridui. Atque, ut fit, rumor aliquid 1. veris addiderat, Erotem, niſi opere fugiſſet, accerſendum fuiſſe ad magiſtratum. Hoc ut erat falſiſſimum, ita verum erat, Glaucoplutum magiſtratui expoſtulanti ſatisfeciſſe. Jam Eros ſic affectus, ut dixi, ſi vel in publico carnibus veſceretur, quis deberet offendi? Et tamen in eadem civitate totam Quadrageſimam, ſed præcipue diebus feſtis, bibitur uſque ad inſaniam, clamatur, ſaltatur, pugnatur; luditur alea proxime templum, ut ſacra concio non poſſit audiri; & nullum eſt offendiculum. SA. Mira judiciorum perverſitas. LA. Accipe fabulam huic non diſſimilem. Jam ferme biennium eſt, quum idem Eros valetudinis ergo viſeret Lucentiam; ego officii gratia comitatus fui. Divertit in ædes veteris amici; cujus crebris litteris fuerat evocatus. Is eſt vir præpotens, & illius Eccleſiæ procerum unus. Ventum eſt ad piſces; rurſus Eros cœpit periclitari: agmen morborum erat, febris 2. cephalalgia, vomitus, calculus. Hoſpes tametſi videret graviter periclitantem amicum, non auſus eſt tamen carnium micam dare amico. Quam ob rem? videbat tot cauſſas cur liceret, viderat diploma, ſed metuebat linguas hominum. Enim eo profecerat morbus, ut fruſtra daturus fuerit. SA. Quid Eros? Novi hominis ingenium; emoriatur citius, quam amicum ulla gravet invidia. LA. Incluſit ſe

1. Idem innuit Ovidius de fama loquens: *Quæ veris addere falſa Gaudet & è minimo ſua per mendacia creſcit.* Livius: Incerta in majus vero ferri ſolent famâ. Tacitus: Cuncta (ut mos famæ) in majus credita. Symmachus: Video famam rerum nequaquam poſſe cohiberi, quæ ut fieri amat, ita majus præſentia nunciabit.

2. Κεφαλαλγία capitis dolor, à κεφαλὴ caput. & ἄλγος dolor.

ſe cubiculo, triduum victitavit ſuo more. Prandium erat ovum unum, potus aqua ſaccharo decocta. Simul atque ſe remiſerat febris, conſcendit equum, ſecum deferens commeatum. SA. Quem? LA. Lac amygdalinum in laguncula, & uvas paſſas in crumena. Ubi domum rediit, tum aperuit ſeſe 1. calculus, totumque menſem decubuit. Et tamen hunc quoque abitum ſævus, ſed vanus carnium rumor ſequutus eſt, & Lutetiam uſque perlatus, non ſine frequenti ſplendidorum mendaciorum comitatu. Quod tu remedium arbitraris idoneum talibus offendiculis? SA. Ut in illorum capita cuncti ſuas matulas effundant, & ſi forte occurrant, obturatis naribus prætereantur, quo vel ſic agnoſcant ſuam veſaniam. LA. Certe hanc Phariſaïcam impietatem oportebat acrius Theologorum conviciis flagellari. De hoſpite verò illo quid cenſes? SA. Mihi vir prudens videtur, qui norit quam frivolis de cauſſis quantas tragœdias interdum excitet populus. LA. Sit hoc ſane prudenter factum, & boni viri metum civiliter interpretemur: at quam multi ſunt, qui cum in ſimili caſu fratrem mori patiantur, Eccleſiæ conſuetudinem & populi 2. ſcandalum prætexunt: cæterum in vita palam dedecoroſa quam agunt in comeſſationibus, in amoribus, in luxu, in otio, in ſummo contemtu ſacrorum ſtudiorum, in rapinis, ſimoniis & fraudibus, nihil formidant populi ſcandalum? SA. Omnino tales ſunt quidam. Quod iſti pietatem appellant, immanis & impia crudelitas eſt. Sed illi mihi videntur crudeliores, qui non ex occaſione relinquunt hominem in peri-

1. Hic Eros ipſe Eraſmus: & procul dubio, ut & ex vita ipſius liquet, vera ſunt: quæ hic ſub ficto nomine narrantur. Quod ad piſces attinet, ſolebat ſolo illorum odore offendi. Porro tenerrimæ valetudinis, ſæpius cephalalgia, febri & calculo laborabat.

2. Illud ſcandalum non eſt datum, ſed acceptum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…ulo, ſed inventis periculis veluti la-…ſ, impellunt multos in corporis ani-…æ manifeſtum diſcrimen, præſertim …publica auctoritate pollentes. LA. …ecto quid dicas. SA. Ante annos tri-…n vixi Lutetiæ 1. in collegio, cui co-…men 2. ab aceto. 3. LA. Sapientiæ vo-…lum audio. Quid vero narras? Vixit …nentarius in eo collegio tam acido? …mirum igitur, ſi tantum tenet quæ-…um Theologicarum. Nam illic, ut …o, parietes ipſi mentem habent theo-…cam. SA. Sic eſt, ut dicis; ego tamen …er corpus peſſimis infectum 4. humo-…s, & pediculorum largiſſimam co-…n, nihil illinc extuli. Verum ut per-…, quod cœpi; In eo collegio tum re-…bat Joannes Standoneus, vir in quo … damnaſſes affectum, ſed judicium …nino deſideraſſes. Etenim quod ipſe …nor adoleſcentiæ, quam cum extrema …pertate tranſegerat, rationem habe-…pauperum, vehementer probari de-… Et ſi juvenum inopiam hactenus ſub-…eſſet, ut honeſtis ſtudiis ſuppeteret re-… uſus, non ad laſciviam exuberaret …ia, laudem merebatur. Cæterum quod …aggreſſus eſt cubitu tam duro, victu …aſpero parcoque, vigiliis ac labori-…s tam gravibus, ut intra annum prima

1. Eâdem narratiuncula ſub ſalſamentarii nomine ſe ipſum deſignat Eraſmus: utpote qui, ut in vita ejus offendes, ab Epiſcopo Cameracenſi Henrico à Bergis Lutetiam ſtudiorum gratia, promiſſo annuo ſtipendio, eſt amandatus, ante annos triginta circumcirca quam hæc ſcriberet. Colloquia enim hæc exaravit jam ſenex.

…lludit ad locum Plautinum: Habetne acetum in pectore? De … ingenio, dicimus. 3. Deſignat proculdubio Collegium …tis-acuti Lutetiæ, ubi diu vixit. Sed quandoquidem pro-…um ſtipendium ab Epiſcopo Cameracenſi non tranſmitteretur, …as ad Epiſcopum reverſus eſt. Poſtmodo denuo reverſus Lu-…m, ob ſævientem per aliquot annos continuam peſtem, iden-…m in Belgicam reverti coactus eſt. Laborabat enim Lutetia … Eraſmus ibi ſtudiis operam daret, peſte, ut dictum. Præ-…a ex putridis ovis & infecto cubiculo in dicto Montis …i Collegio gravem morbum conceperat: à quo tandem …revaluit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

experientia multos juvenes, felici indole præditos, ac ſpem ampliſſimam præ ſe ferentes, alios neci dederit, alios cæcitati, alios dementiæ, nonnullos & lepræ, quorum aliquot ipſe novi, certe nullus omnium non periclitatus eſt, quis non intelligat eſſe crudelitatem in proximum? Nec his contentus, addidit pallium & cucullam, ademit in totum eſum carnium. Et hujusgeneris plantaria tranſtulit in longinquas regiones. Quod ſi quiſque tantum permittat ſuis affectibus, quantum ille permiſit, futurum eſt ut iſtorum ſimiles totum occupent mundum. Siquidem à talibus initiis primum orta ſunt monaſteria, quæ nunc minitantur pontificibus & monarchis. In proximi ad pietatem reſipiſcentis lucro gloriari pium eſt; in veſte aut cibo gloriam quærere, Phariſaïcum eſt: proximorum inopiam ſublevare, pietas eſt; proſpicere ne liberalitate bonorum abutantur ad luxum diſciplina eſt. Cæterum in morbos, in delirationem, in mortem his rebus impellere fratrem, crudelitas eſt, parricidium eſt. Abeſt fortaſſe voluntas occidendi, at non abeſt homicidium. Quæ igitur iſtis debetur venia? Nimirum quæ medico, qui per inſignem imperitiam occidit ægrotum. Dicet aliquis; Nullus illos cogit ad hoc vitæ genus: ſponte veniunt, rogant admitti, & liberum eſt abire pertæſis. O Scythicam reſponſionem! Itane poſtulant, ut adoleſcentes rectius perſpiciant quid ipſis conveniat, quam vir doctus, rerum uſu tritus, & ætate provectus? Sic ſeſe excuſet lupo, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. infelicum oſtenſa eſca pellexit in retia. An qui vehementer eſurienti apponat cibum inſalubrem aut lethiferum etiam, ita ferme excuſabit pereunti? Nemo te coëgit edere, volens ac lubens devoraſti quod erat appoſitum. Nonne is jure reſpondeat? Tu non cibum dediſti, ſed venenum. Telum ingens neceſſitas, grave tormentum fames. Auferant igitur illa magnifica verba, Libera erat electio. Imo magnam vim admovet, quiſquis talibus utitur tormentis. Nec ea ſævitia tantum perdidit tenues; ſuſtulit non paucos divitum filios, & generoſam indolem depravavit. Ætatem laſcivientem moderatis rationibus cohibere, paternum eſt. Cæterum in medio hiemis rigore datur poſtulantibus paululum panis, potus jubetur puteo peti, qui aquam habet peſtilentem, peſtiferam alioqui, etiamſi nihil aberet præter rigorem matutinum. Novi multos, qui valetudinem ibi contractam nec hodie poſſunt excutere. Erant aliquot cubicula humili ſolo, putri gypſo, vicina latrinarum peſtifera. In his nullus unquam habitavit, niſi aut mors, aut morbus capitalis fuerit conſequutus. Omitto nunc miram flagrorum carnificinam, etiam innoxios. Sic ajunt dediſci ferociam; ferociam appellant indolem generoſiorem quam ſtudio franguntut, eos reddant habiles monaſteriis. Quantum ibi devorabatur 2. ovorum putrium! quantum vini putris hauriebatur! Sunt fortaſſis hæc jam correcta, ſed ſero, videlicet iis qui perierunt, aut corpus circumfe-

1. Scytharum feritas apud Græcos in proverbium ceſſit: ut quicquid agreſte, quicquid barbarum aut ſævum intelligi vellent, id Scythicum appellarent. Quidam inde natum autumant adagium, quod Scythæ Dario Regi nihil aliud reſponderint, quam ut ploraret. Sed vero proximum eſt, quod refert Athenæus: Scythas olim opibus ac deliciis florentes in tantam veniſſe ferociam, ut quoſcunque populos adiiſſent, ſummas nares viris amputarent, & cunctis ſub illorum dominatu lacrymoſa eſſet ſervitus.

2. Deſcribit Eraſmus Collegium illud Pariſienſe Montis-acuti, ubi ex putribus ovis & infectis cubiculis in gravem morbum incidit.

runt

runt infectum. Neque vero hæc commemoro, quod male velim illi collegio, ſed operæ pretium eſſe judicavi monere, ne ſub umbra religionis humana ſævitia corrumpat ætatem imperitam ac teneram. Jam quantum ibi diſcatur civilitatis aut veræ pietatis, in præſentia non excutio. Quod ſi viderem malitiam exuere, quicunque cucullam induunt, hortarer omnes ad cucullam. Nunc alia res eſt; proinde non ſunt ad hoc vitæ genus frangendi 1. ſpiritus ſuppullulantis ætatis, ſed animus magis ad pietatem educandus. Mihi vix contigit ullum ingredi monaſterium Carthuſianorum, quin illic offenderim unum atque alterum aut ſimpliciter mente captum, aut delirantem. Verum jam dudum tempus eſt, ut à tam longa digreſſione redeamus ad inſtitutum. LA. Imo nullum eſt digreſſionis diſpendium; rem ipſam egimus: niſi ſi quid tibi forte ſuccurrit, quod adjiciendum putes iis, quæ diſſerta ſunt de conſtitutionibus humanis. SA. Mihi quidem nec humanum præceptum implere videtur, qui negligit hoc præſtare quod ſpectavit is qui præcepit. Etenim qui feſtis diebus tantum abſtinet ab operibus 2. manuariis, nec interim vacat ſacris, aut audiendis concionibus,

1. Digitum videtur autor intendere in tutorem Petrum Winkelium ejuſque fratrem, qui re non admodum bene geſta adoleſcentem Eraſmum, abhorrentem à monachatu, in monaſterium Canonicorum Regularium juxta Delfos vulgo dictum *Syon* detrudere ſtuduerant. Quod cum nec minis nec precibus poſſent perficere, tandem per Cornelium quendam, quicum Daventriæ commune habuerat cubiculum Eraſmus, eo adductus eſt, ut Monaſterium in *Emaus* ſive *Steyn* prope Goudam intraverit.

2. Non certe in eo ſabbathi ſanctificatio conſiſtit: ut quis nihil agat: is enim ſatis male agit, qui nihil agit. Requiritur vero exercitium publici cultus, præparatio antecedens & recordatio conſequens ad juſtos fructus ex exercitio hoc conſequendos, ſingularis meditatio operum Dei, in ordine ad religionem, & refectio ſpiritualis, cujus virtute aptiores reddimur ad reliquam ſeptimanam ſancte tranſigendam.

vio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

violat feſtum diem, negligens id cujus gratia feſtus dies inſtitutus eſt. Ideo enim interdictum eſt opus bonum, ut fieret melius. Itaque vero qui pro ſolitis operis vacant popinis, ſcortis, temulentiæ, pugnis & aleæ, bis violant diem feſtum. LA. Operum & precum ſacrarum penſum in horas præſcriptum ſacerdotibus & monachis, ut in exercitatione conſueſcerent ſuſtollere mentem in Deum; & tamen qui penſum hoc non abſolvit, periclitatur. Qui tantum ore 1. demurmurat voces, nec curat animum ad ea quæ ſonat colligere, imo litteras quidem ſtudet diſcere, ſine quibus quæ ſonat, intelligi non poſſunt, vix unus habetur, ac ſibi quoque videtur. SA. Ego multos novi ſacerdotes, qui piaculum inexpiabile putant, aliquam partem precum omiſiſſe, aut per errorem dixiſſe de diva Virgine, cum dicendum eſſet de ſancto Paulo. At iidem pro nihilo ducunt aleam, ſcortum ac 2. temulentiam quæ divinis pariter & humanis legibus vetita ſunt. LA. Nec paucos ego cognovi, qui citius mortem oppetiſſent, quam vel caſu guſtato cibo, aut dum os proluunt delapſis in ſtomachum aliquot aquæ guttis ſacrificaſſent: at iidem fatebantur eſſe ſibi cum quibuſdam ſimultatem quos, ſi daretur opportunitas, occiderent; nec verebantur cum hoc animo ad ſacram Chriſti menſam accedere. SA.

1. Admetiuntur Papicolæ ad numerum globulorum, quos hac de cauſa manu ſuſtinent, preces ſuas Deo: non aliter ac magicam quandam conjurationem muſſitarent. In illos quadrat: *Dant ſemper inania verba; Dant ſine mente ſonos.*

2. Competit ex diametro his, quæ Chriſtus Phariſæis & Scribis aſſignat. Matth. 23. v. 23. 24. 25. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui decimatis mentham & anethum & cuminum & omittitis quæ graviora ſunt legis, judicium & miſericordiam & fidem: hæc oportuit facere & illa non omittere. Duces cæci, qui percolatis culicem: camelum autem deglutitis. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui purgatis exteriorem poculi patinæque partem, intus autem plena ſunt rapina & intemperantia.

Atqui

Atqui ut jejuni ſacrificent, hominis præceptum eſt: ut deponant iras prius quam accedant 1. ad ſacram menſam, Dei præceptum. LA. Jam vero de perjurio quam præpoſtere judicamus! Infamis habetur, qui jurejurando confirmavit ſe diſſolviſſe æs alienum, ſi convincatur non diſſolviſſe: nec perjurium objicitur ſacerdoti, qui palam impudice vivit, cum jurejurando publice profeſſus ſit caſtitatem. SA. Quin iſtam cantionem canis Epiſcoporum vicariis, qui coram altari dejerant, ſe comperiſſe omnes, quos offerant initiandos, idoneos ætate, ſcientia & moribus, cum aliquoties inter hos vix duo treſve ſint tolerabiles, plurimi vix ad 2. ſtivam idonei? LA. Vocatur ad pœnam, qui commotus aliqua cauſſa pejerat; & non puniuntur, qui tertio cuique verbo admiſcent perjurium. SA. Iſti non jurant ex animo. LA. Eodem colore 3. patrocineris licebit ei, qui hominem occidit non ex animo, Pejerare nec joco nec ſerio fas eſt. Et atrocius crimen foret, ſi quis joco necaret hominem, quam ſi commotus ira. SA. Quid ſi quis ad eandem trutinam expendat jusjurandum principum, quo inaugurantur? LA. Et iſta cum ſint maxime ſeria, tamen quoniam velut ex more fiunt, non habentur pro perjuriis. Eadem eſt querimonia de votis. Matrimonii votum eſt juris 4. ſine controverſia divini;

1. Hinc Chriſtus Matth. 5. v. 23. 24. Si munus tuum attuleris ad altare, & illic memineris fratrem tuum habere aliquid contra te: Omitte illic munus tuum coram altari & abi: primum reconciliator fratri tuo & tunc ubi veneris offer munus tuum.

2. Id eſt, ad aratrum; nam ſtiva pars aratri eſt.

3. Color in rhetoricis eſt ratio defenſionis. Juvenalis: Dic Quinctiliane colorem, & Seneca in controverſiis ſæpe meminit Coloris.

4. Sic eſt: non tantum civilis ſed & divini juris eſt. Huc digitum intendit Chriſtus Matth. 19. v. 6. Itaque non amplius ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo ne ſejungat.

& ta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tamen dirimitur 1. per monaſticæ vitæ
oifeſſionem ab hominibus repertam.
3. Cum nullum votum religioſius ſit,
am baptiſmi; tamen qui veſtem mutat
alocum, perinde quaſi patrem veneno
narit, perquiritur, rapitur, ſtringitur,
mnunquam & occiditur propter hono-
m ordinis. At quorum tota vita pugnat
e 2. diametro cum profeſſione baptiſmi,
ppe qui toti ſerviunt 3. mammonæ,
ntri, & hujus mundi pompis, haben-
t in pretio, nec his objicitur voti vio-
i crimen, nec exprobratur, nec vo-
ntur apoſtatæ, ſed habentur pro Chri-
nis. LA. Simile vulgi judicium eſt de
nefactis ac malefactis, deque præſidiis
titudinis. Quanta infamia ſequitur
ellam lapſam? at longe gravius crimen
lingua mendax & obtrectatrix, & ani-
nsodio livoreque corruptus. Ubi non
vius punitur quamvis leve furtum,
am 4. adulterium? Nemo lubens cum

1. Quam explodenda ſint vota monaſtica in genere ex illo liquet, quandoquidem vovent, quæ Deo minus probantur; & traditionibus humanis ſe obſtringunt; & ſuperſtitioſo cultui ſe addicunt; & ſe ſervos faciunt hominum, nulla impellente neceſſitate; & ſe abbatibus & prioribus inconſultiſſime ſubdunt. Quod vero
matrimonii diſſolutionem: Scriptura nullas cauſas admittit
m adulterium: vinculum enim id conjugale iſtius eſt naturæ,
ſine gravi utriuſque damno non rumpatur. 2. Diameter eſt
ta linea, figuram qua latiſſime patet ex æquo ſecans. Unde
verbialiter dicebantur ex diametro oppoſita, de vehementer in-
ſe pugnantibus. 3. Mammona ſeu Mamona vox, Hebræa vel
ius, teſte Hieronymo, Syriaca, deſignans idem quod Græcis
τος, divitias aut lucrum, & quæcunque ad rem pecuniariam
tinent. Auguſtinus ait, Mammona apud Hebræos divitiæ ap-
lari dicuntur. Congruit & Punicum nomen, nam lucrum Pu-
e Mamon dicitur. 4. Etiam Ethnicæ leges non impunitum
ebant adulterium. Arabes plectebant morte; Ægyptii truncabant
res adulteræ, & adulterum mille plagis ad necem verberabant.
rmani adulteram cognatis omnibus nudam exponebant, quam
ecisis prius crinibus maritus per pagum fuſtibus agebat. Saletus
otoniota lege cavit, ut adulteri vivi cremarentur. Muhammed
ulteros multis plagis quodammodo confici voluit. Legibus duode-
n tabularum adulterium capitale, poſtmodo tamen ſub principi-
s pœna mitigata. Deus autem adulteris pœnam capitis ſancivit.
v.20.v.10. Deut.22.v.22. Graviſſimi Theologi, male pœnam hanc
ermitti, ſtatuunt, quoniam conſentit cum verbo Dei & ejus le-
ous.

eo conſuetudinem habet, qui ſemel furti aſperſus eſt infamia: cum eo, qui coopertus eſt adulteriis, pulchrum eſt habere familiaritatem. Spiculatori 1. publico qui ſtipendio conductus ſervit legibus, quemadmodum & judex ipſe, nemo dignetur locare filiam: & non deteſtamur affinitatem militis, qui toties invitis parentibus, & vetante nonnunquam magiſtratu, ſubduxit ſeſe ad bellum mercenarium, tot ſtupris, tot raptibus, tot ſacrilegiis, tot homicidiis, aliiſque facinoribus impurati, quæ vel in ipſa militia, vel in profectione ad bellum, & reditu à bello committi ſolent: hunc generum adſciſcimus, hunc quovis carnifice pejorem adamat virgo, & interpretamur etiam nobilitatem quæſitam ſcelere. Qui nummum tollit, pendet; qui fraudata moneta publica, qui 2. monopoliis, qui uſuris, qui mille technis ac fraudibus tam multos ſpoliant, inter præcipuos habentur. SA. Qui uni cuipiam venenum porrigunt, ut venefici dant pœnas legibus; qui vinis infectis, aut oleo vitiato, populum inficiunt, impune faciunt. LA. Novi quoſdam monachos adeo ſuperſtitioſos, ut exiſtiment ſeſe eſſe in manu diaboli, ſi vel caſu ſacra veſtis abſit, nec metuunt ab unguibus diaboli, ſi mentiantur, ſi calumnientur, ſi inebrientur, ſi invideant. SA. Iſtiuſmodi licet inter nos idiotas complures videre: non credunt domum tutam à violentia cacodæmonis, niſi paratam habeant

1. Spiculator, qui ſpiculo inſtructus, ſatelles item carnifex.

2. Monopolium, ſecundum Perotti deſcriptionem, dicitur, cum unus ſolus, aliquod genus mercaturæ univerſum emit, ut ſolus vendat; pretiumque ſuo modo ſtatuit: vel cum plures idem fecere, quo carius vendant; ἀπὸ τοῦ μόνος & πωλοῦμαι ſolus vendo.

aquam conſecratam , frondes ſacras
cereum ; & non metuunt ſuis ædibus ,
quibus quotidie tot modis provocatur
us , & colitur diabolus. LA. Quam mul-
unt qui magis fidunt præſidio Virginis
tris , aut Chriſtophori , quam ipſius
riſti ! Matrem colunt imaginibus , can-
is , & cantiunculis ; Chriſtum impia
vâ fortiter offendunt. Nauta cum peri-
catur , Chriſti 2. matrem , aut Chriſto-
rum , aut quemvis divorum citius in
cat , quam ipſum Chriſtum. Et virgi-
n ſe credunt habere propitiam , quod
ſub noctem cantiunculam non intelle-
m canunt , *Salve regina* ; ac non potius
tuunt , ne illa ſe putet irrideri talibus
tiunculis ; cum totus dies , magnaque
ctis pars illis tranſigatur obſcœnis ſer-
nibus , temulentiis , & factis non re-
endis. SA. Ita militi periclitanti citius
mentem venit 3. Georgius aut Barbara,

1. Ante Gregorium Romanum nuſpiam hujus aquæ luſtralis mentio fit apud Scriptores Eccleſiaſticos. Commendant autem hanc Pontificii à facto Eliſæi, ſterilitatem ab aqua removentis injecto ſale. Aſſeribunt & vim conferendi omnia bona utentibus ; amolitur enim diaboli machinationes, removet à mentibus phantaſma-
noxia & pravas cogitationes : imo majorem fidelibus animi &
oris ſanitatem adfert , quam fimbria veſtis Chriſti ab ægrota at-
a. At quid id aliud eſt quam ſanginis Chriſti dignitatem & opus
mentis hujus mundi, præcipue cum verbo Dei carent, attribuere?
aquam hanc piacularem eidem præferre , quaſi peccata noſtra
levia ſint , ut aſpergine aquæ luſtralis deleantur ? 2. Maria
n cum Chriſtophoro & Nicolao res maritimas , vice Caſtoris &
ucis gubernat. Hinc ſi periclitantibus in mari ſegnius adſit ad
ndum Chriſtophorus præ vaſto corporis mole : continuo occini-
Virgini matri : *Ave Maris ſtella , Dei mater alma* Vide Collo-
m Naufragium. Chriſtophorus vero revera Virgilianus Poly-
mus, de quo Maro: *Monſtrum, horrendum, informe, ingens, cui lu-
ademtum.* Et paulo poſt, *Dentibus infrendens gemitu graditurque
æquor jam medium , necdum fluctus latera ardua tinxit.* 3. Si
is contracta forma fuſiorem non reſpueret commentationem, ap-
erem ex manuſcripto , penes me aſſervato , quæ de hoc Georgio
tum patrono , tam inſulſe quam ridicule male feriati Monachi
unt: ita quidem ut ſtulta impudentia cum nequitia in nebulo-
s illis, mendacia ſuo pro vero obtrudentibus ſimplici popello ,
endere videatur. Inter alia hiſtoriam habent quam de Perſeo
ndromada belluæ objecta apud mythologos & poëtas offendes,
c Georgio huic natione Cappadoci, tribuno militum ſub Dio-
ciano affingunt.

1. quam Chriſtus. Porro cum nullus ſit cultus divis gratior, quam imitatio factorum, quibus ipſi Chriſto placuerunt, hanc partem fortiter contemnimus. Et Antonium nobis egregie faventem fore credimus, ſi illi porcos aliquot ſacro 2. alamus, ſique ipſum cum 3. ſuo porco, igni & tintinnabulo pictum habeamus in foribus ac lateribus ædium: nec metuimus, quod magis erat metuendum, ne ille male velit ædibus, in quibus regnant ea vitia, quæ vir ſanctus ſemper fuit deteſtatus. Virgini annumeramus roſariola, & ſalutatiunculas; quin potius annumeramus in illius gratiam coërcitum animi tumorem, repreſſam libidinem, condonatam injuriam? Hujuſmodi cantiunculis delectatur Chriſti mater, his officiis demerueris utrumque.

LA. Itidem morbo periclitanti citius in mentem venit ſanctus 4. Rochus aut 5. Dionyſius, quam Chriſtus unica ſalus hominum. Quin & hi qui ſacras litteras interpretantur è ſuggeſto, quas nemo ſine Spiritus afflatu vel intelligere recte, vel docere poteſt utiliter, malunt invocare Virginis matris auxilium, quam ipſum Chriſtum,

1. Nec minus celebratur à Papicolis Barbara Nicomedienſis virgo, à Patre Dioſcoro in turrim conjecta, quod Chriſtianam religionem amplexa eſſet; poſt flagris cæſa & Nicomediæ jugulata ſub Maximiliano. Veneti reliquias corporis in ſuam urbem translatas, ſi credere licet, oſtentant. Militum etiam hæc cum Georgio curam gerit, ſuffecta in locum Palladis, ut ille Martis. 2. Antonii tentatio, qua ipſum Diabolus miris præſtigiis ſeducere tentabat, non tantum ex Pontificiorum rancidis Legendis, ſed & picturis nota. 3. Hinc Buchananus: *Diceris Antoni porcos paviſſe ſubulcus Vivus, adhuc monachos lumine caſſus alis*. Et poſt enarratam convenientiam inter monachos & porcos. *Cætera conveniunt, ſed non levis error in uno, Debuit & monachis glans cibus eſſe tuis.* 4. Specialiter vero hic Rochus non quoſvis morbo periclitantes juvat, ſed novo illo & propemodum incurabili, quem Poſcas Francicas, vel ſcabiem Neapolitanam, tumorem item Gallicum nuncupant. 5. Fuerunt plures hoc nomine apud Chriſtianos in veteri Eccleſia non incelebres viri. Deſignatur autem hic Dionyſius Areopagita, à Petro, ſi Nicephoro credere licet, in Galliam miſſus: ubi Epiſcopatum Pariſienſem primus conſtituit. Addunt Galli illum cum ſociis decollatum per aliquot tempus in publica via ſine capite ambulaſſe. Miraculum hoc eodem loco habendum, quo alia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

t Chriſti ſpiritum. Et in hæreſeos ſuſpi-
nem vocatur, qui mutire audet adver-
 hanc conſuetudinem, quam vocant
dabilem. Atqui laudabilior erat vete-
m conſuetudo, quam obtinuerunt Ori-
nes, Baſilius, Chryſoſtomus, Cypria-
s, Ambroſius, Hieronymus, Auguſti-
s, qui ſpiritum Chriſti identidem invo-
nt, Virginis auxilium nuſquam implo-
nt. Nec in eos ſtomachantur, qui tam
ctam conſuetudinem, & ex Chriſti &
oſtolorum doctrina, & ſanctorum pa-
m exemplis deſumtam, auſi ſunt im-
tare. SA. Similis error habet complures
onachos, qui ſibi perſuadent, Bene-
tum eſſe propitium, donec geſtent illius
cullam & pallium; quanquam non ar-
ror eum virum unquam geſtaſſe tam la-
niosam 1. magnoque emtam veſtem;
c verentur illius iram, quod in vita ni-
 habeant cum illo commune. LA. Fran-
ci germanus eſt, qui veſtem cinericiam
 canabeum cingulum non abjicit: vitam
 confer; nihil pugnantius. De pleriſque
quor, non de omnibus. Atque hic ſer-
o per omnes ordinum & profeſſionum
rmas circumferri poteſt. Ex corruptis
diciis naſcitur præpoſtera fiducia, & ex
dem naſcuntur præpoſtera ſcandala.
odeat Franciſcanus coriacea 3. zona
nctus, qui caſu funem ſuum perdiderit:

1. Laciniosam, id eſt, ſinuoſam, multique panni: quod tamen primum videtur inventum, quo minus apparerent veſtigia corporis.

2. Franciſci nempe vitam? Convenit illa pulchre cum ſectatorum vita. De
oragine, Vincentius, Antoninus aliique Pontificii teſtantur Franci-
um, cum aliquod tempus Aſſiſii in templo Georgii literis operam
diſſet, ipſum mercaturam ita exercuiſſe: ut crimen iniquitatis &
rti haud effugerit. Sed ut magis horrendam impietatem impoſto-
 monachi agnoſcas, conſule modo Franciſci Vineam & librum
nformitatum Franciſci ad vitam Jeſu Chriſti per Bartholomæum
 Piſis. 3. Vide de vario cultu monachorum Rodolphum Hoſpi-
anum de origine & progreſſu Monachatus, ut & ante monuimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

aut Auguſtinenſis laneum geſtans cingulum : aut diſcinctus, qui cingi ſoleat: quæ futura eſt abominatio! quantum periculum, ne mulieres ad hoc ſpectaculum abortiant! Et ex hujuſmodi nugis quanta fraternæ 1. caritatis ruptura? quam acerba odia? quam virulentæ obtrectationes? Adverſus hæc clamat Dominus in Euangelio, nec minus gnaviter Paulus Apoſtolus; adverſus eadem clamandum eſſet Theologis & concionatoribus. SA. eſſet ſane; ſed in his multi ſunt, quibus expedit talem eſſe populum, imo tales eſſe principes, tales epiſcopos. Et ſunt rurſus, qui nihilo plus ſapiunt in his, quam populus; aut ſi quid ſapiunt, diſſimulant, ſuo ventri conſulentes potius, quam Jeſu Chriſto. Itaque fit, ut populus undique corruptus præpoſteris judiciis; ibi fidat ubi præſens eſt periculum; ibi trepidet ubi nihil eſt periculi; ibi conquieſcat unde progrediendum erat; eo proficiat unde erat recedendum. Ab his male ſtructis ſi quid tentes convellere, clamant excitari ſeditionem: quaſi ſeditio ſit, ſi quis vitioſum corporis habitum, quem imperitus medicus diu foverit, ac propemodum verterit in naturam, conetur eximere pharmacis melioribus. Verum abrumpenda eſt querimonia, quæ finem non habet. Et periculum ſit, ſi ſenſerit populus hoc noſtrum colloquium, ne novum ſuſcitent proverbium, quod hæc curæ ſint 2. ſalſa-

1. Imo de genere cultus & colore veſtitus, & coriacea zona & laneo cingulo ita quandoque inter ſe digladiati ſunt Monachi: ut quæſtio coram Pontificibus & in Conciliis magna animorum contentione per continuos aliquot annos fuerit ventilata. In annotationibus inſigne ſpecimen ſuperius datum.

2. Certe, venia tanti autoris, In Colloquio hoc Ιχθυοφαγίας non ubique τὸ πρέπον obſervatur, noſtro judicio: introducuntur enim quandoque Lanio & Salſamentarius de arduis fidei myſteriis, de Patribus aliiſque in theologia maximi momenti quæſtionibus diſceptantes: quæ longe iſtorum hominum captum ſuperant. Et hinc etiam autor idipſum Paulum lenire videtur, proxime ſequenti vulgato verſiculo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ntario & lanioni. LA. Iſtis ego regeram
vus proverbium; *Sæpe etiam* 1. *eſt holitor valde opportuna loquutus.* Nuper cum iſta currerem ſuper cœnam, malis auſpiciis erat quidem pannoſus, pediculoſus, lus 2. vietus exſuccus, facie cadaveroſa cranium vix habebat tres pilos; quoties loquebatur, claudebat oculos: ajebat Theologum eſſe. Is me vocabat diſcipulum Antichriſti, aliaque permulta balbucebat. SA. Quid ibi tu? mutus? LA. Ni illi precabar micam ſobriæ mentis in ita putido cerebro, ſi tamen ullum habeat cerebrum SA. Juvaret & iſtam audire fabulam ordine. LA. Audies, ſi die Jovis veneris ad prandium. Habebis vitulum cruſto incoctam, contuſam, adeoque teneram ut poſſis vel exſugere. SA. Polliceor, hac lege, ſi die Veneris apud me prandeas: efficiam ut intelligas ſalſamentarios non ſemper veſci putribus ſalſamentis.

1. Admonemur hoc verſiculo, non eſſe faſtidiendam propter autoris humilitatem ſalutarem ſententiam: fieri quippe nonnunquam, ut quis infimæ ſortis ac notæ, aut minime doctus, dicat quicquam nequaquam aſpernandum etiam ſummis viris.

2. Vietus, languidus, ſine vi, & naturalibus privatus viribus, remiſſus.

F U N U S.

MARCOLPHUS, PHÆDRUS.

MA. VNde nobis Phædrus? num ex antro 1. Trophonii? PHÆ. Cur iſtuc rogas? MA. Quia præter morem triſtis, horridus, ſqualidus, torvus; in ſumma, ni-

1. Prodire ex antro Trophonii, dicitur de homine triſti, tetricoque: propterea quod olim creditum eſt, eum qui in Trophonii ſpecum deſcendiſſet, poſtea nunquam ridere. Ajunt Trophonium in ſecandis ſaxis ſummum artificem fuiſſe, fanumque ſubterraneum extruxiſſe in Lebadia Bœotiæ regione, quod ab artifice, Trophonii vulgo cognominatum eſt Dein, qui ſciſcitarentur oracula, in eum ſpecus ſedere ſolitos, nudos, atque inde flatu quodam abripi ſub terram.

nihil ¹. minus quam quod diceris. PH. Si, qui diutius verſantur in officinis fabrorum ærariorum, aliquid nigroris ſibi contrahunt; quid miraris, ſi ego tot dies verſatus apud duos ægrotantes, morientes, & ſepultos, ſolito ſum mœſtior; præſertim cum uterque mihi fuerit egregie charus? MA. Quos mihi narras ſepultos? PH. Noſti Georgium Balearicum? MA. Nomine dumtaxat; de facie non novi. PH. Alterum ſcio tibi prorſus ignotum eſſe. Is erat Cornelius Montius; qui cum mihi plurimis jam annis interceſſit arctiſſima neceſſitudo. MA. Mihi nunquam contigit adeſſe morienti. PH. Mihi ſæpius quam vellem. MA. Sed eſtne mors res tam horrenda, quam vulgo prædicant? PH. Iter ad mortem durius, quam ipſa mors. Quod ſi quis horrorem illum & imaginationem mortis excutiat animo, magnam mali partem ſibi detraxerit. Breviter, quidquid eſt cruciabile, vel in ægrotatione, vel in morte, longe tolerabilius redditur, ſi quis ſe totum tradat voluntati divinæ. Nam quod attinet ad ſenſum mortis, cum jam animus diſtrahitur à corpore, arbitror aut nullum eſſe, aut perquam ſtupidum eſſe ſenſum, quod natura, priuſquam huc veniatur, conſopiat, ac ſtupefaciat omnes partes ſenſibiles. MA. Naſcimur abſque ſenſu noſtri. PH. Sed non abſque ſenſu matris. MA. Cur non itidem emorimur? Cur Deus mortem voluit eſſe tam cruciabilem? PH. Nativitatem voluit eſſe gravem ac periculoſam matri, quo carius haberet quod peperiſſet: mortem autem unicuique voluit eſſe formidabilem, ne paſſim homines ſibi mor-

¹. Quia Phædrus Græcis ſonat hilarem.

mtem conſciſcerent. Etenim cum vi-
denus & hodie tam multos ſibi manus
aferre; quid cenſes futurum, ſi mors
nil haberet horribile? Quoties vapulaſ-
ſet ſervus, aut etiam filius adoleſcens,
quies uxor indignaretur marito, quo-
tieperiſſet res, aut aliud accidiſſet quod
ægu eſſet animo, protinus ad laqueum,
ad gladium, ad flumen, ad præcipitium,
ad venenum currerent homines. Nunc
mortis acerbitas vitam nobis reddit cario-
rem; præſertim cum medici non queant
mederi ſemel vita defuncto. Quanquam ut
non omnibus eadem eſt naſcendi ſors, ita
non eſt eadem omnibus 1. mortis ratio.
Quoſdam cita mors protinus liberat; alii
lenta morte contabeſcunt. 2. Lethargici,
quemadmodum & ab aſpide 3. percuſſi,
ſomno conſepiti citra ſenſum ſui moriun-
tur. Illud obſervavi, nulli eſſe mortis ge-
nus tam acerbum, quin perferatur, ſi
cui obfirmato animo decrevit exire. MA.
Cuius mors viſa eſt Chriſtianior? PH.
Mi quidem Georgii viſa eſt honorificen-
tior. MA. Etiamne mors habet ambitio-

1. Notus eſt vulgatus verſiculus: *Mille modis morimur mortales, naſcimur uno.* *Sunt hominum morbi mille, ſed una ſalus:* Egregie Seneca: *Quam varia ...nera trahunt Carpuntque turbam pontus & ferrum & doli.*
Statius: *Hos bella, hos æquora poſcunt;*
...amor exitio eſt, furor his & ſæva cupido.
...ileam morbos: hos ora rigantia brumæ,
...s implacido letalis Scirius igni,
...manet imbrifero pallens autumnus hiatu.
...i lethargo laborant: qui eſt morbus phrenitidi contrarius, in
quo narcor eſt, & inexpugnabilis prope dormiendi neceſſitas.
...pis ſerpens parvus tardo viſu: oculos enim, teſte Plinio, he-
...habet, eoſque non in fronte ſed in temporibus; itaque exci-
...ſæpius auditu, quam viſu.
... de illa Lucanus:
...a caloris egens gelidum non tranſit in orbem
...nte ſua, Niloque tenus metitur arenas.
...d quis erit nobis lucri pudor? Inde petuntur
...c Libycæ mortes & fecimus aſpida merces.
V...us ab aſpide inflictum inducit letiferum ſoporem: niſi pars læſa
...inuo exſecetur.

nem ſuam? PH. Ego nunquam vidi duos tam diſpari morte morientes. Si vacat audire, depingam exceſſum utriuſque: tuum erit judicare, utra mors ſit optabilior homini Chriſtiano. MA. Imo te rogo, ne graveris narrare. Nam ipſe nihil audiero cupidius. PH. Ergo de Georgio prius audi. Ubi mors jam certa ſui ſigna dederat, medicorum chorus, qui diu curarant ægrotum, diſſimulata vitæ deſperatione cœperunt mercedem poſcere. MA. Quot erant medici? PH. Aliquando decem, interim duodecim; cum pauciſſimi, ſex. MA. Satis erat ad 1. occidendum vel valentem. PH. Numerata pecunia clam ſubmonuerunt proximos, non procul abeſſe mortem: curarent ea, quæ pertinerent ad animæ ſalutem; nam de corporis incolumitate nihil eſſe ſpei. Per amicos intimos blande ſubmonitus eſt & ægrotus, ut corporis curam Deo committeret; ea tantum curaret, quæ pertinerent ad feliciter hinc emigrandum. His auditis, mira torvitate Georgius oculos intendit in medicos, velut indigne ferens, quod ab illis deſtitueretur. Illi reſponderunt, ſe medicos eſſe, 2. non deos; quod artis erat, præſtitiſſe: cæterum adverſus fatalem neceſſitatem nullam 3. valere medicinam. His actis abeunt in proximum cubiculum. MA. Quid? morantur etiam accepta mercede? PH. Inter illos 4. nihil convenerat de morbi genere:

1. Huc reſpicit epigramma incerti Poëtæ in Crateam. E Græco verſum ſic ſonat: *Conjurant medicus Crateas, veſpilloque Damon: Ille cadaveribus demit velamina, læſos Queis medicus liget; hic illi omnes prænecat ægros.* Apud Stobæum etiam Philemon ait: ſoli medico & advocato occidere licet impune. 2. Secundum illud: *Non eſt in medico ſemper relevetur ut æger.* 3. Idem innuit vulgatus rhythmus:

Contra vim mortis non eſt medicamen in hortis.

4. Xiphilinus ait, Adrianum morientem exclamaſſe: Multi medici Regem ſuſtulerunt. Nec dubium eſt, dicit Plinius, omnes iſtos famam novitate aucupantes, animas ſtatim noſtras negotiari. Hinc illæ circa ægros miſeræ ſententiarum concertationes, nullo idem cenſente, ne videatur acceſſio alterius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

is ajebat 1. hydropem, alius 2. tympa-
nitem, alius 3. apoſtema in inteſtinis,
alii aliud atque aliud malum: totoque
eo tempore, quo tractabant ægrotum,
acerrime diſceptarunt de morbi genere.
O felicem interim ægrotum! PA.
litem ut tandem finirent, per uxo-
rem poſtularunt, ut ſinerent exanimati
corporis anatomiam 4. fieri: id eſſe hono-
rificum, & ſolere vel honoris gratia fieri
in agnatibus: deinde rem eam fore ſa-
lutarem multis, idque ad meritorum ipſius
cumulum acceſſurum: poſtremo pollicen-
tur ſuo ſumtu ſe commercaturos triginta
miſſas, ceſſuras in commodum 5. mor-
tui. Id ægre quidem, ſed tandem blandi-
tiis uxoris ac propinquorum impetratum
eſt. His actis ſubduxit ſeſe ſtatio 6. medi-
corum. Negant enim fas eſſe, ut qui vitæ
ſolent opitulari, mortis ſint ſpectatores,
aut exſequiis interſint. Mox accitus eſt Ber-
nardinus, vir, ut ſcis, reverendus, Fran-
ciſcanorum cuſtos, qui confeſſionem ex-
ciperet. Vix peracta eſt confeſſio, jam
aderat in ædibus turba quatuor ordinum:
quos vulgus appellat mendicantium. MA.
Illi vultures 7. ad unum cadaver? PH.
Inde vocatus eſt parochus, qui homi-

1. ὑδρωψ Latinis aqua intercus, quia ſub cute aqua naſcitur, qua corpus turgeſcit.

2. Τυμπανίτης aqua intercus ſicca, vel exſtans inflatio ventris intenti & ad percuſſum palmæ reſonantis in modum tympani.

3. Materiæ collectæ in pus converſio.

4. Anatome ſeu Anatomia diſſectio vel inſectio, qua corpus humanum diſſcinditur, ut venæ, nervi, morbi origo aliaque à medicis conſpici poſſint: ab ἀνατέμνω diſſeco. 5. Ita ſonant verba ſacrificuli miſſam celebrantis: Offerimus tibi hoc ſacrificium pro redemtione animarum, pro ſpe ſalutis & incolumitatis. Hanc oblationem placatus accipias &c. Hoc ſacrificium quod obtuli, tibi ſit acceptabile mihique omnibus pro quibus illud obtuli, ſit te miſerante propitiabile. 6. Statio medicorum, id eſt, conventus ſtati. 7. Vultures præſentiunt cadavera: unde captatores teſtamentorum vultures dicuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nem 1. inungeret, ſacrumque ſymbolum corporis Dominici porrigeret. MA. Religioſe. PH. Verum ibi minimum abfuit, quin inter parochum & monachos cruenta pugna fuerit orta. MA. Apud lectum ægroti? PH. Et quidem ſpectante 2. Chriſto. MA. Quid excitavit tantos tumultus ſubito? PH. Parochus ubi cognovit ægrotum fuiſſe confeſſum Franciſcano, negavit ſe vel unctionis 3. ſacramentum, vel euchariſtiam, vel ſepulturam impartiturum, ni ſuis auribus audiſſet ægroti confeſſionem: ſe parochum eſſe, ſibi pro ſua ovicula reddendam Domino rationem: id non poſſe, ſi ſolus ignoraret arcana conſcientiæ. MA. Nonne viſus eſt æquum dicere? PH. Non illis quidem. Nam ſtrenue reclamabant omnes, præſertim Bernardinus & Vincentius Dominicanus. MA. Quid adferebant? PH. Magnis conviciis inceſſebant parochum, ſubinde vocantes eum aſinum, dignumque qui paſtorem ageret porcorum. Ego, inquit Vincentius, ſum ſacræ Theologiæ baccalaureus 4. formatus, mox licentiandus, atque etiam doctoris titulo inſigniendus; tu vix legis

1. Unctione ſacra ſeu extrema inungunt. Habetur hæc unctio à Pontificiis pro ſacramento, quæ perperam ſeptem numerant. Uſurpantque in inaugurandis Regibus, Epiſcopis aliiſque Eccleſiaſticis perſonis. Etiam hunc adipem ſuum tranſtulerunt ad moribundos, parietes, aras, calices, campanas ſimiliaque. In reſcripto Innocentii habetur Chriſtianos omnes inungi bis. Ante baptiſmum inunguntur ſcapulæ & pectus infantis baptizandi: poſt baptiſmum vertex, & frons: quod & fit in confirmatione. At quid hoc aliud quam Judaiſmum reducere in Chriſtianiſmum? 2. Parochus enim in pyxide Deum concluſum ſecum attulerat. Habebat nempe panes ſuos orbiculares, quinque verbis magico more in verum corpus & ſanguinem converſum: quod moribundo, poſt auditam confeſſionem auricularem, non ſine conſcientiæ tyrannide, in os ingereret, pro viatico ad purgatorium. 3. Unctio hæc extrema Pontificiis etiam ſacramentum. Cum tantum duo Sacramenta baptiſmum & cœnam inſtituerit Chriſtus, & Apoſtoli & primitiva Eccleſia agnoverint: nec plures κοινωνίας noſtræ cum Chriſto recenſeantur teſſeræ: nec alia quam Baptiſmus & εὐχαριστία fidei juſtitiam obſignent. 4. Academiæ Pontificiorum in Theologia tres promotionis gradus agnoſcunt. Primo enim creantur baccalaurei, mox licentiati, tandem doctores. De baccalaureis jam ante dictum.

En-

Evangelium; tantum abeſt, ut poſſis excutere ſecreta conſcientiæ. Quod ſi libet eſſe curioſum, exquire, quid agat uxor & Manzares 1. tui domi, aliaque permulta, quæ me pudet referre. MA. Quid ille? mutus ad hæc? PH. Mutus? Imo diceres cicadam 2. ala correptam. Ego, inquit, baccalaureos multo te meliores nectam 3. è ſtipulis fabarum. Auctores & principes ordinum veſtrorum, Dominicus & Franciſcus, ubi didicerunt Philoſophiam Ariſtotelicam, aut argumenta 4. Thomæ, aut ſpeculationes 5. Scoti? aut ubi donati ſunt titulo baccalaureorum? Irrepſiſtis in mundum adhuc credulum, ſed pauci humiles, quidam etiam docti ac pii: nidulabamini in agris ac vicis, mox in opulentiſſimas quaſque civitates, & in florentiſſimam civitatis, partem demigraſtis. Tot ſunt agri qui paſtorem alere non poſſunt; illic locus erat veſtræ operæ: nunc nuſquam adeſtis, niſi in ædibus divitum. Jactatis nomen pontificum; at veſtra privilegia nihil valent, niſi cum ceſſat epiſcopus, pa-

1. Jureconſulti Manzares vocant ex inceſto natos.

3. Dicitur in eos qui quempiam provocant minime ex uſu ſuo. Eſt cicada inſecti genus mira loquacitate, maxime efferveſcente ſole. Sonum autem edit non alis, ut muſcæ, apes, culices. nam iis ſtridor cum volatu deſinit: cicadæ ſi preſſeris alas, vehementius etiam perſtrepunt: nam in pectore ſubſunt duo ſpecus, attrituque membranæ tali accedente ſpiritu, per hos è viſceribus ſonum ædit. 3. E culmis tritici nectuntur galeri; nonnunquam & pallia adverſus pluvias. Faba caules habet grandes, intortos & fragiles, ad nihil minus utiles quem ad texendum. Eſt vulgo jactatum proverbium apud Batavos. 4. Eſt ille Thomas cognomento Aquinas, cujus monumenta, & præcipue Summa ejus, cum ſtupore adhuc leguntur. Multa illi affingunt miracula Pontificii. Joannes Pontifex ex Senatus conſulto, ſolenni ceremonia, inter Divos eum retulit. Joannes hic Scotus, in ultima Britannia natus, Philoſophiam ſpinoſis ſubtilitatibus involutam protulit, Thomæ oppoſitam. Hinc Thomiſtarum & Scotiſtarum denominationes. Non graphiis diſcipulorum (ut communis fert ſententia, id enim in alio Joanne Scoto locum habet) periiſſe illum vult Jovius: ſed apoplexia correptum & nimis feſtinato funere pro mortuo tumulatum. Quum autem redeunte vita, ſero morbi impetum natura diſcuteret; fruſtra ad petitam opem miſerabili mugitu edito pulſatoque diu ſepulchri lapide elifo tandem capite periit. Hæc Jovius, vulgarem opinionem refellens.

ſtor, aut hujus vicarius. In meo templo nullus veſtrûm concionabitur me paſtore incolumi. Non ſum baccalaureus: nec ſanctus 1. Martinus erat, & tamen agebat epiſcopum. Si quid mihi deeſt doctrinæ, à vobis non petam. An creditis etiamnum mundum eſſe tam ſtupidum, ut ubicunque viderit veſtem Dominici aut Franciſci, putet adeſſe illorum 2. ſanctimoniam? Num veſtra refert, quid agam domi meæ? Quid vos agatis in latebris veſtris, quomodo tractetis ſacras virgines, etiam populus novit. Jam quam nihilo ſint vel feliciores vel puriores divitum 3. domus, quas frequentatis, omnibus 4. & lippis & tonſoribus notiſſimum eſt. Cætera, Marcolphe, non audeo referre: omnino patres illos reverendos minime reverenter tractavit. Nec erat futurus finis, ni Georgius manu mota ſignum dediſſet, ſe velle quidpiam dicere. Ægre impetratum eſt, ut rixa tantiſper conſileſceret. Tum ægrotus, Sit pax, inquit, inter vos; tibi parocho denuo confitebor. Deinde pro ſtrepitu nolarum, pro cantio-

1. Deſignat Martinum Dalmatam Archiepiſcopum Turonum, inter Divos relatum. De ejus vita & miraculis, multa, ut ſolent, fabulantur Pontificii.

2. Qualis hic Dominicus fuit, ut reliqua ejus ſcelera omittam, ex ſola Albigenſium hiſtoria liquet: quorum pluſquam centum millia ipſius diabolicis & ſanguinariis concionibus & concitationibus miſere perierunt. Natus eſt patre Felice matre Joanna in Calagura Hiſpaniæ prædio, anno 1170. Hunc (horreo dum ſcribo) non tantum Chriſto æquant, ſed & in quibuſdam ſuperiorem ſtatuunt. Legatur de illo blaſphemus Antoninus Tit. 23. cap. 1. 1. De probroſa vita Franciſci jam ante quædam allata. Inſpiciatur Buchananus & Alcoranus Fratrum Minorum. 3. Pulchre de illis Scaliger:

Nunc inter aulæ viperas catervatim
Sues cruore pauperum ſaginantur.

Et alibi:

Atque his operoſi inguinis & ventris inertis
Viſtum vehere heu cogimur è labore noſtro:
Ut ſcorta, canes & alant quod dicere nolo.

4. Dicitur de iis quæ jam in ora vulgi abierunt. Nam lippi in tonſorum officinis deſident, expetentes remedium oculorum. De tonſorum autem garrulitate complura lectu digna recenſet Plutarchus.

mibus

nibus funeralibus, pro 1. cenotaphio, pro ſepultura numerabitur tibi pecunia, priuſquam exeas hanc domum; neque committam ut ulla in parte de me queri poſſis. MA. Num parochus recuſavit tam æquam conditionem? PH. Non; tantum obmurmuravit nonnihil de confeſſione, quam ægroto remiſit. Quid opus eſt, inquit, iiſdem repetendis fatigare tum ægrum, tum ſacerdotem? Si in tempore mihi confeſſus fuiſſet, fortaſſis ſanctius condidiſſet ſuum teſtamentum: nunc vos videritis. Hæc æquitas ægroti peſſime habebat monachos, indigne ferentes eam prædæ partem decidi parocho. Et tamen intercesſi, fecique ut lis ſopiretur. Parochus unxit ægrotum, dedit corpus Domini, & numerata ſumma diſceſſit. MA. Secuta eſt igitur eam tempeſtatem tranquillitas? PH. Imo tempeſtatem hanc ſævior tempeſtas protinus excepit. MA. Obſecro quid cauſſæ? PH. Audies. Confluxerant in ædes quatuor ordines mendicantium 2. his adjunxit ſeſe quintus 3. Cruciferorum. Adverſus hunc ceu nothum quatuor illi magno tumultu coorti ſunt, rogabant ubi vidiſſent unquam plauſtrum quinque rotarum? aut qua fronte vellent eſſe plures mendicantium ordines, quã ſint Euangeliſtæ? Eadem, inquiunt, opera adducite huc mendicos omnes è pontibus ac triviis. MA. Quid ad hæc Cruciferi? PH. Viciſſim rogabant quomodo tum inceſſiſſet

1. Cenotaphium tumulus honorarius, buſtum inane, monumentum memoriæ dicatum, in quod corpus illatum non eſt. Ex κενὸς inanis & τάφος ſepulchrum.

2. Ordines mendicantium ex parvis initiis brevi ſpatio tanta incrementa ſumſerunt: ut Gregorius X. ea de cauſa anno 1273. maximum Concilium Lugduni congregaverit. Evocati præter quingentos epiſcopos, ſexaginta abbates, mille prælatos, etiam præfecti ordinum mendicantium. Ibi tum abrogati & annihilati ſunt ti tres ordines, & retenti modo quatuor, nempe Dominicanorũ, Franciſcanorum, Auguſtinianorum & Carmelitarum. 2. Sunt duum generum Cruciferi: quorum alii crucem manu, alii in pectore gerunt. Hi regulam obſervant Auguſtini; inde non mirum, qui hic ſimul cum Auguſtinianis irrepant ad agonizantem hi,

plau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

plauſtrum eccleſiæ, cum nullus eſſet ordo mendicantium; deinde cum unus eſſet, poſtea tres? Nam Euangeliſtarum, inquiunt, numerus nihilo plus habet affinitatis cum noſtris ordinibus, quam cum alea, quæ undique quatuor oſtendit angulos. Auguſtinenſes quis allegit in ordinem mendicantium, aut quis Carmelitas? Quando mendicavit 1. Auguſtinus, aut quando 2. Helias? Nam hos faciunt ſuorum ordinum auctores. Hæc, aliaque multa fortiter quidem illi detonabant; ſed ſoli, quatuor exercituum impreſſionem 3. non ferentes, ceſſerunt, dira tantum minitantes. MA. Heic ſaltem effulſit tranquillitas. PH. Imo ſyncretiſmus 4. ille in quintum ordinem, verſus eſt in pugnam gladiatoriam. Franciſcanus ac Dominicanus contendebant, nec 5. Auguſtinenſes, nec Carmelitas eſſe germane mendicos, ſed nothos ac ſuppoſititios. Hæc rixa ſic incruduit, ut plane vererer, ne veniretur ad manus. MA. Hæccine ferebat ægrotus? PH. Non hæc acta ſunt apud lectum: ſed in atrio, quod cubiculo adhærebat: voces tamen omnes ad ægrotum permanabant: neque enim muſſabant 6. ſed plenis 7. ti-

1. Vide quæ ſuperius annotavimus de authore] Auguſtinianorum. Falſiſſimo Auguſtinus ordinis illius inſtitutor ſtatuitur. 2. Heliam & Heliſæum in nobiliſſimo Syriæ monte Carmelo vixiſſe abunde ſacræ literæ teſtantur. Sed illum Carmelitarum autorem eſſe putidum mendacium; ut & qui originem ad conciones Apoſtolorum in Palæſtina deferunt. Ex hiſtoriis conſtat diſperſos fuiſſe homines circum Carmelum, quos Almericus Antiochenus Patriarcha in unum collegit anno 1121. & iiſdem præfecit Bertholdum Vaſconem. Poſtmodo accreſcente ſuperſtitione in urbes deſerto Carmelo irrepſere, & ab aliquot Pontificibus confirmati noviſque regulis inſtructi quartum mendicantium ordinem effecerunt. 3. De ordine quatuor ordinum mendicantium aliiſque huc ſpectantibus diu acriter inter ſe hi quatuor ordines digladiati ſunt. Præcipue partes ſibi elegerunt in hoc theatro Auguſtiniani & Dominicani. Adrianus Dammannus aliique illis primum locum concedunt; Volaterranus & Alphonſus Avares & itidem alii his. Inter eoſdem anno 1290. magna lis exorta de colore & forma veſtitus. 4. Tacite loquebantur. 5. Id eſt, clare. Plenis ſeu apertis tibiis, quæ ſcilicet apertis omnibus foraminibus ſonant clarius: nā clauſis ſonus redditur obſcurior, ut apertis clarior.

biis

biis agebatur: & ſcis, alioqui in ægrotis aurium ſenſum eſſe acutiorem. MA. Quem tandem exitus belli? PH. Ægrotus per oratorem denuntiavit ut ſilerent paulisper: ſe compoſiturum hoc diſſidium. Itaque rogavit, ut tum quidem temporis Auguſtinenſes & Carmelitæ diſcederent; hoc eos nullo ſuo damno facturos. Nam tantundem, inquit, cibi mittetur eis domum, quantum heic daretur remanentibus. In funere verò juſſit omnes ordines adeſſe, etiam quintum, atque ut æqua pecuniæ portio divideretur ſingulis; ad commune tamen convivium non adhiberentur, ne quid turbæ poſſet oriri. MA. Virum œconomicum 1. mihi narras, qui vel moriens norit tot rerum undas componere. PH. Phy! multis annis geſſerat militiæ ducem. Ibi quotidianum eſt hujuſmodi tumultus ſuboriri inter cohortes. MA. Erat igitur re ſplendida? PH. Admodum. MA. Sed male parta, ut fit, rapinis, ſacrilegiis, extorſionibus. PH. Ita quidem vulgo faciunt duces; nec auſim dejerare, hunc fuiſſe ab illorum moribus alienum. Si tamen ſatis hominem novi, magis auxit rem ingenii dexteritate, quam violentia. MA. Quî ſic? PH. Callebat arithmeticam. MA. Quid tum poſtea? PH. Quid tum? apud principem ſupputabat militum triginta millia, cum vix eſſent ſeptem millia. Deinde multis militibus nihil numerabat. MA. Næ tu mihi magnificam narras arithmeticam. PH. Deinde bellum arte ducebat 2. ſolitus ſimul & ab hoſtium & amicorum vicis & oppidis pecuniam ſtipulari menſtruam: hoſtibus, ne paterentur hoſtilia: ab amicis, ut illis liceret cum hoſte

1. Periculum rei domeſticæ, vocat œconomicum.

2. Ducunt bellum, qui de induſtria proferunt: ſed gerunt, qui vere bellant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

hoſte paciſci. MA. Agnoſco morem vulgatum militum. Sed abſolve narrationem. PH. Bernardinus igitur & Vincentius cum aliquot ſui ordinis ſodalibus remanſerunt apud ægrotum; ad reliquos miſſus eſt commeatus. MA. Satin' inter eos conveniebat, qui remanſerunt in præſidio 1? PH. Non uſquequaque. Grunniebant neſcio quid de prærogativis 2. diplomatum: ſed ne non perageretur fabula, diſſimulatum eſt. Heic jam proferuntur cautiones teſtamentariæ, fiuntque ſtipulationes accitis teſtibus, de iis, quæ inter ipſos ante transegerant. MA. Iſtæc audire geſtio. PH. Dicam ſummatim; nam perlonga eſt fabula. Supereſt uxor annos nata duodequadraginta, mulier ſane proba cordataque: filii duo, alter annum natus undevigeſimum, alter decimumquintum: filiæ totidem, ſed impubes utraque. Teſtamento ſic cautum erat, ut uxor, quoniam perpelli non poterat ut fieret monacha, ſumeret pallium 3. Beghinæ, id eſt, medium genus inter monachas & laïcas: filius natu major, quoniam nec is induci potuit, ut fieret monachus; MA. Vulpes anus 4. non capitur laqueo. PH. mox ab exſequiis patris properaret Romam, ibique ex relaxatione Pontificis factus ante legitimam ætatem ſacerdos, totum annum ſingulis diebus ſacrificaret in templo 5. Vaticano pro anima pa-

1. Commeatus, id eſt, cibus; militare verbum. Et ideo præſidium vocat domum unde alios depulerant.

2. Quæſtio hæc identidem movetur: nullus enim ordo ita alteri alter alliditur, quam Franciſcanorum & Dominicanorum. His ab omnibus fere prioritas offertur, licet Franciſcani ab Innocentio III. Dominicani demum à ſucceſſore ejus Honorio anno 1216. ſint confirmati. Nec tantum in ambitioſo hoc certamine inter ſe diſſident, ſed etiam in multis fidei articulis.

3. Mangoldus Beghinas nulla addita ratione ita dictas autumat à Beggha Pipini filia. Alii originem referunt ad Dulcinum quendam & Margaritam illius concubinam in urbe Novaria.

4. In eum dicitur qui longa ætate multaque rerum experientia callidior eſt, quam ut arte doliſque capi queat. Adagium natum ab aſtutia hujus animalis indies accreſcente.

5. Baſilica hæc Petri in Vaticano à Cleto dicitur exſtructa & à Conſtantino Magno aucta. Julius II. partem dejecit novamque inchoavit. At Paulus V. veteri ex toto deſtructa à fundamentis novam refecit.

tris & ſacros gradus 1. in Laterano, ſin-
gulis quoque Veneris die, genibus perre-
ptaret. MA. Suſcepit hæc libenter? PH.
Nec eam dolo, ut 2. aſini ſolent ſarcinas
impoſitas. Filius minor dicaretur S. Fran-
ciſco, filia major S. Claræ, minor Catha-
rinæ Senenſi. Hoc tantum potuit obtineri:
nam Georgii mens erat, quo magis ſibi
Deum haberet obnoxium, quinque ſuper-
ſtites partiri in quinque mendicantium or-
dines, & acriter quidem adlaboratum eſt;
ſed ætas uxoris, filiique majoris, nec mi-
nis, nec blanditiis ceſſit. MA. Exhære-
dandi genus. PH. Univerſa hæreditas ſic
erat diviſa, ut detractis de 3. ſolido im-
penſis funeralibus, uncia 4. cederet uxo-
ri, ejus dimidia victitaret ipſa, dimidium
cederet loco, cui ſe foret addictura; unde
ſi mutato conſilio recederet, tota pecunia
rediret penes eum gregem: altera uncia
decerneretur filio, cui tamen ſtatim nume-
raretur viaticum, & quod ſatis eſſet emen-
do diplomati 5. parandoque victui annuo
Romæ. Quid ſi mutata ſententia recuſaret
initiari ſacris ordinibus, illius uncia divi-
deretur inter Franciſcanos, & Dominica-
nos. Et id ne fiat, vereor; adeo videba-
tur adoleſcens à ſacris abhorrere. Duæ
unciæ cederent monaſterio, quod exce-
piſſet filium natu minorem: binæ item
monaſteriis, quæ excepiſſent puellas; ſed
hac lege, ut ſi illi detrectarent eam vi-
tam profiteri, omnis tamen pecunia pe-
nes illos maneret incolumis. Jam una
rurſus uncia decideretur Bernardino, tan-
tundem Vincentio: dimidium unciæ Car-
thuſianis, pro communione bonorum
operum omnium, quæ toto fierent or-
dine.

1. Prima ac cæterorum caput eſt Eccleſia Joannis in Laterano, habitaculum olim Pontificum. Ædificavit illam Conſtantinus Magnus: refecit poſtmodo Nicolaus IV. & alii Pontifices identidem inſigniter adornarunt.

2. Alluſit ad illud Flacci: Demitto auriculas ut iniquæ mentis aſellus, Cum gravius dorſo ſubiit onus.

3. Id eſt, de integra hæreditate, quæ aſſis dicitur, nondum diviſa.

4. Uncia, duodecima pars aſſis.

5. Diplomati quo liceret conſecrari ſacerdotem ante tempus legitimum.

dine. Uncia & ſemis quæ ſuperaret, diſtribueretur occultis pauperibus, quos beneficio dignos judicaſſent Bernardinus, & Vincentius. MA. Debebas Jureconſultorum more dicere, quos vel quas. PH. His igitur verbis ſtipulati ſunt, recitato teſtamento: *Georgi Balearice, vivus & ſana mentis approbas hoc teſtamentum, quod dudum ex animi tui ſententia condidiſti? Approbo. Et hac eſt tua ſuprema, & immutabilis voluntas? Eſt. Meque, & hunc Vincentium baccalaureum inſtituis ultima tua voluntatis executores? Inſtituo.* Juſſus eſt denuo ſubſcribere. MA. Quî potuit moriens? PH. Bernardinus rexit ægroti manum. MA. Quid ſubſcripſit? PH. *Sanctum Franciſcum, & Sanctum Dominicum iratos habeat, qui tentarit hinc aliquid immutare.* MA. At non metuebant actionem 1. teſtamenti inofficioſi? PH. Iſta actio non habet locum in his quæ Deo dicantur; neque quiſquam libenter cum Deo litem ſuſcipit. His peractis uxor & liberi datis dextris ægroto, jurant ſe ſervaturos quod recepiſſent. Poſt hæc cœptum eſt agi de pompa funerali, non ſine contentione. Tandem hæc vincit ſententia, ut ex quinque ordinum ſingulis adeſſent novem, in honorem quinque voluminum Moſis, & Angelorum in novem 2. choros digeſtorum. Suam

1. Teſtamentum inofficioſum dicitur, quod recte quidem factum ſed non ex officio pietatis. Paulus lib. 4. Sentent. tit. 5. definit quod fruſtra liberis exhæredatis non ex officio pietatis videtur eſſe conſcriptum. Inſtituit autem hic actionem exhæredatus ſe indigne præteritum: ideoque teſtatorem parum ſanæ mentis fuiſſe, cum teſtamentum inique ordinaret. 2. Loquitur ex ſententia Pontificiorum: illi enim ſtatuunt tot Angelorum ordines, nempe Seraphinos, Cherubinos, Thronos, Dominationes, Principatus, Poteſtates, Virtutes, Archangelos, Angelos, idque ex ſuppoſititio quodam Dionyſio Areopagita & Gen. 3. v. 24. & Coll. 1. v. 16. Verum nomina hæc nihil niſi varia Angelorum munia, ad quæ à Deo ordinata ſunt, denotant. Nomina ergo non conſtituunt diverſos ordines novem, alioquin & plura eſſent, plura enim quam illa novem angelis tribuuntur nomina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quiſq ordo crucem præferret, canerent-
que ſebres nænias 1. Ad hæc præter co-
gnatconducerentur triginta (tot num-
mis at venditus Dominus) daduchi 2.
pulli, & honoris gratia 3. ploratores
duodeim (hic eſt numerus ordini Apoſto-
lico ſer) comitarentur: à feretro ſeque-
retur quus Georgii pullatus, ſic ad genua
alligacervice, ut herum humi requirere
videnur. Stragula hinc atque hinc oſten-
dererinſignia. Similiter & unaquæque
tæda pulla veſtis haberet inſignia. Re-
poneur autem corpus quidem ipſum ad
dextem altaris ſummi in tymbo marmo-
reo qui prominerer à ſolo pedes quatuor;
ipſe ſummo recumberet, Pario ſculptus
marmre, totus armatus à vertice uſque
ad caneum; nec deeſſet galeæ ſua criſta?
criſta rat onocrotali collum: nec clypeus
lævo achio, in quo inſignia hæc erant,
tria cita apri ſilveſtris aurea, in 4. pla-
nitie gentea: nec lateri gladius inaura-
to calo, nec baltheus inauratus ac gem-
meisiſtinctus bullis, nec pedibus aurea
talia :. erat enim eques auratus: ſub
pedib haberet leopardum. Oræ ſepulcri
titum haberent tali viro dignum. Cor
interſeparatim recondi volebat in ſacello
divi ancíſci. Inteſtina mandavit 6. pa-
rochi, honorifice ſepelienda in ſacello

1. Nænia, proprie cantilenæ funebres: nonnunquam tamen nugas quaſlibet appellamus nænias.

2. Daduchi, tædiferi.

3. Ita Romanis erant Præficæ mulieres quæ prætio conductæ ad tibias funebres canebant lamentabile & inconditum carmen ad deplorandum ac collaudandum mortuum apprime accommodatum.

4. Data opera fingit inſignia vitioſa. Nam caduceatorum leges habent materina eſſe inſignia, quæ habent metallum ſuper metallum. 5. Ἐπιγραφαὶ Græcis, tituli Latinis, ut & monumentorum inſcriptiones, Romanis ita frequentes, ut etiam puerorum & ſervorum ſepulchra, quemadmodum ex antiquis lapidibus liquet, iiſdem ornarentur. Ovidius:

Scriptaque ſunt titulo noſtra ſepulchra brevi.

6. Is mos olim apud Belgas obtinebat magis, quam hodie: ut nempe alibi cadaver, alibi ejuſdem inteſtina terræ mandarentur. Ita inteſtina Florentii V. Hollandiæ Comitis Alcmariæ ſepulta, corpus vero ad uxorem Beatricem in pago Rhenoburgo prope Leidam.

quod

quod eſt Virgini matri ſacrum. MA. Funus nimirum honorificum, ſed nimio conſtans. Venetiæ vel cerdoni cuipiam plus haberetur honoris minimo impendio. Feretrum elegans dat ſodalitas, & unum comitantur aliquando ſexcenti monachorum tunicis palliiſve veſtiti. PH. Vidimus & nos, riſimuſque iſtas pauperum ineptas glorias. Incedunt fullones & coriarii ſuperne, inferneque cerdones, in medio monachi; chimæras 1. eſſe diceres: nec heic alia res erat, ſi vidiſſes. Cautum eſt & illud Georgio, ut Franciſcanus 2. & Dominicanus, inter ſeſe ſorte decernerent, utris primus cederet locus in pompa: poſt hos cæteri quoque ſortirentur, ne quid hinc oriretur tumultus. Parochus & hujus clerici locum tenerent infimum, hoc eſt, primum. Nec enim aliud erant paſſuri monachi. MA. Non acies tantum, ſed & pompas ille callebat ordinare. PH. Cautum eſt & illud, ut funebre ſacrum, quod apud parochum fieret, modulato muſicorum concentu perageretur, honoris gratia. Dum hæc aliaque tractantur, inhorruit ægrotus, deditque ſigna certiſſima ſupremum tempus adeſſe. Adornatur igitur extremus fabulæ actus. MA. Nondum finis? LH. Recitatur diploma pontificis, in quo promittebatur criminum omnium abolitio, totuſque purgatorii metus adimebatur. Ad hæc juſtificabantur omnia illius bona. MA. Rapto parta? PH. Certe jure belli ac more militari. Sed forte aderat Philippus Jureconſultus uxoris frater: is in diplomate notavit

1. Chimæra proprie Lyciæ mons cujus cacumen leones, medium capræ, radices ſerpentes occupant. Hinc origo fabuloſi monſtri, de quo Lucretius: *Prima Leo, poſtrema Draco, media ipſa Chimæra.* Et Ovidius: *Quoque Chimæra jugo mediis in partibus hircum. Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.*

2. Iſta controverſia nondum plane deciſa; pars enim utraque cauſas habet: uter ordo præferendus. Licet apud pleroſque Dominicanis palma conceditur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

loco secus poſitum, quam oportuit, & fecit ſuſpicionem falſi. MA. Haud quaquam in tempore: diſſimulandum erat etiamſi quid ineſſet erroris, & nihilo plus habuiſſet ægrotus. PH. Aſſentior. Et ægrotus ſic hac re perturbatus eſt, ut minimum abeſſet à deſperatione. Ibi Vincentius fortem virum præbuit; juſſit Georgium quieto eſſe animo, ſibi eſſe poteſtatem corrigendi ſuppiendique, ſi quid in diplomatibus vel erratum eſſet, vel omiſſum. Quod ſi te, inquit, fefellerint diplomata, ego jam nunc hanc 2. animam meam ſuppono animæ, ut tua petat cœlos, mea dedatur orco. MA. Accipitne Deus tales animarum permutationes: Et ſi accipit, num ſatis cautum videbatur Georgio tali pignore? Quid ſi Vincentii anima vel abſque permutatione debebatur inferis? PH. Quod geſtum eſt, narro. Hoc certe perfecit Vincentius: ægrotus viſus eſt animum recipere. Mox recitantur cautiones, quibus Georgio promittebatur ſocietas 4. omnium operum, quæ fiunt per quatuor ordines, & quintum Cartuſienſium. MA. Ego metuerem, ne deprimerer ad inferos, ſi tantum ſarcinæ bajulandum eſſet. PH. De bonis operibus loquor: ea non aliter gravant animam

1. Ita eſt, eouſque devenit Antichriſtus ut peccatorum abolitionem publicis diplomatibus ære vendat. Et ab hac origine Lutherus in Germania reformationem eſt auſpicatus.

2. Fratrem nullo modo, ait Pſaltes Pſal. v. 8. 9. redimere poteſt quiſquam, non dare Deo redemtionem ejus: (eſt enim cara redemtio vitæ eorum; imo ceſſat in ſæculum) 3. Hac interpoſitione & permutatione animarum miſeros imperitos dicipiunt ſceleſti ſactificuli. Sed an Deus iſtiuſmodi permutationem admittat, ut alia argumenta prætercam, videant in unico exemplo Moſis pro populo deprecantis, cum ſibi idolon fabricat. Verba exſtant Exod. v. 32. 33. Nunc an condonaturus es peccatum eorum? nam ſi non ita eſt, dele me nunc de libro tuo quem ſcripſiſti. Dixit vero Jehova Moſchi, eum qui peccaverit mihi, [illegible]rem de libro meo. 4 Affricantur animabus opera monachorum, non aliter quam ſcabies corpori, præcipue ſupererogatoria [illegible] vocant: Quibus plus præſtant, quam tenentur.

ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſubvolaturam, quam plumæ avem. MA. Mala igitur opera ſua quibus legant? PH. Militibus Germaniæ conductitiis. MA. Quo jure? PH. Jure Euangelico: Habenti dabitur. Simulque recitatus eſt numerus Miſſarum & pſalteriorum, quæ defuncti animam eſſent comitatura. Erat autem immenſus. Poſt hæc iterata eſt confeſſio, dataque benedictio. MA. Ita efflavit amimam? PH. Nondum. Strata eſt humi ſtorea juncis contexta, ſic ut ab initio convoluta cervicalis ſpeciem ex ſeſe faceret. MA. Quid nunc futurum eſt? PH. Eam conſperſerunt 1. cinere, ſed raro; ibi depoſuêre, corpus ægroti. Inſtrata eſt tunica Franciſcana, ſed prius conſecrata preculis & aqua luſtrali. Cuculla 2. ſuppoſita eſt capiti: nam tum indui non poterat. una cum illa ſuppoſitum eſt diploma cum cautionibus. MA. Nova mortis ſpecies. PH. Atqui confir-

1. Conſperſerunt nempe ſtoream ſive ſegetem viliorem (ſtorea dicta à στορέννυσθαι ſternere) cinere, qui Pontificiis ſacer habetur. Apud Judæos aliosque
orientales populos in gravi luctu ſacco ſe quandoque contegeban
& cineres ſibi inſpergebant. Ex κακοζηλίᾳ Judaiſmum obſervant Pa
picolæ: quadrageſimæ enim initio frontes hominum cinere illinun
ſacerdotes: etiam aliquando morientibus ſubſternunt; ut, ſi De
placet, quaſi ob oculos ponant verba Creatoris Gen. 3. v. 19. Me
mento homo quia pulvis es & in pulverem reverteris. Ex quo lique
ſacrificulorum actionem, præterquam quod nulli mandato Dei inni
titur, etiam ipſi rei haud appoſitam eſſe. Non enim in citato loco a
gitur de cinere è foco deſumto, ſed de terræ pulvere ex quo hom
formatus: ita ut inanis hæc ceremonia magis pulverem quam cine
rem requireret. 2. Inter omnes monachorum ordines nulli magi
de inhærente cucullis ſuis ſanctitate & mira vi operandi gloriantu
quam Franciſcani. Communis apud Pontificios opinio eſt, cuculla
horum Franciſcanorum à gravidis tactas & exoſculatas maturare pa
tum & dolores mitigare, & morbis omnibus mederi. Imo eouſqu
devenit effrenis impietas, ut iiſdem cucullis aſcribant non ſine ſum
ma blaſphemia, quæ Sacræ literæ ſanguini & meritis Chriſti. Mor
tui quippe & ſepulti habitu monachali non tantum ab impuris ſpir
tibus ſervantur, ſed & recta animæ in cœlum avolant. Hinc & i
Breviario inaugurationis monachalis cucullæ precantur Deum, 1
hanc veſtem ita ſanctificet & benedicat, ut ſint arma ad peccata con
tegenda & munimenta tuta adverſus Diaboli inſultus. Hinc Cæſare
Reges & Principes, miſere eâdem dementiâ ſeducti, inſtante mort
hora, in Franciſci ſodalitium aſciſci & ejuſdem veſtitu ſepeliri volue
runt.

ant, dæmoni nullum eſſe jus in eos qui
moriuntur. Sic ajunt præter alios mor-
um 1. S.Martinum & 2.Franciſcum. MA.
i huic morti illorum vita reſponderat.
ecro quid tum poſtea? PH. Porrecta eſt
roto crucis imago & candela cerea. Ad
cem porrectam dixit ægrotus; Soleo in
is tutus eſſe meo clypeo; nunc hunc cly-
um opponam hoſti meo: & exoſculatus
ovit humero lævo. Ad ceream vero ſa-
m, Olim, inquit, haſta valui in bellis:
nc hanc haſtam vibrabo adverſus hoſtem
marum. MA. Satis militariter. PH. Has
tremas voces edidit. Nam mox linguam
rs occupavit, ſimulque cœpit animam
re. Bernardinus à dextris imminebat
rienti, Vincentius à ſiniſtris, uterque
cre vocalis. Alter oſtendebat imaginem
cti Franciſci, alter 3. Dominici. Cæteri
rſi per cubiculum demurmurabant pſal-
os aliquot voce lugubri. Bernardinus
gnis vociferationibus percellebat aurem
xtram, Vincentius ſiniſtram. MA. Quid
clamabant? PH. Hujuſmodi ferme Ber-
rdinus: Georgi Balearice, ſi nunc quo-
e probas ea quæ ſunt acta inter nos, fle-
e caput in dextrum. flexit. Vincentius
ntra; Ne quid trepides, Georgi; habes
anciſcum & Dominicum propugnatores.
to ſecurus. Cogita quantum habeas me-
orum, quod diploma; denique memi-
ris meam animam pro tua oppignora-

1. De Martino Turonenſi epiſcopo falſiſſimum, quod cucullatus obierit. Nondum enim ipſius tempore blaſphema hæc ſuperſtitio in eccleſiam irrepſerat: utpote qui anno 396 diem obierit, cum nondum Antichriſtianiſmus orbem caligine errorum & idololatriarum infeciſſet.

2. Nec Franciſcus veſte ſua monachali indutus mortuus eſt: nam blaſphemus iſte ut Chriſtum in omnibus imitaretur (ita loquuntur vitæ ejus damndi ſcriptores) quinque vulnera à Chriſto impreſſa circumtulit, cum mors inſtaret, exuit omnia veſtimenta; ut promtior cum iabolo confligeret & Chriſto eſſet conformis, qui nudus in cruce pendit. 3. Graphice autor mores impiorum ſeductorum monaorum depingit, à Chriſto abducentium ad idololatricas imagines, l ineptas quiſquilias, ad impuras cloacas. O abominabilem Antiriſtianiſmum! Oportuiſſet fidem excitaſſe ad merita unici Servaoris apprehendenda,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tam, ſi quid eſſet periculi: hæc ſi ſentis & probas, flecte caput in lævum. flexit. Rurſus ſimili clamore, Si hæc ſentis, inquiunt, preme manum meam. tum manum preſſit. Ita huc & illuc flectendo capite & premendis manibus tranſactæ ſunt horæ ferme tres. Cum jam inciperet oſcitare Georgius, ibi Bernardinus erectus pronuntiavit abſolutionem: quam perficere non potuit, quin Georgius efflaſſet animam. Hæc ſub noctis medium: mane peracta antomia. MA. Quid mali repertum eſt in corpore? PH. Recte mones; nam exciderat. Fragmentum plumbi inhærebat diaphragmati 1. MA. Unde id? PH. Uxor narrabat, illum quondam ictum ſphærula bombardica. Hinc conjectabant medici plumbi liquefacti particulam reſediſſe in corpore. Mox corpus lacerum utcunque conveſtitum eſt amictu Franciſcano. A prandio ſepultura peracta eſt, ea pompa qua decretum erat. MA. Nunquam audivi mortem operoſiorem, nec funus ambitioſius. Verum iſtam opinor fabulam nolis evulgari. PH. Quam ob rem? MA. Ne quid irritentur 2. crabrones. PH. Nihil eſt periculi. Etenim ſi pia ſunt quæ narro, etiam ipſorum intereſt hæc ſcire populum: ſin minus, quotquot inter illos boni ſunt, mihi gratias agent, qui hæc 3. prodiderim; quo pudore correcti quidam deſinant ſimilia facere; deinde ſimplices caveant, ne in ſimilem pertrahantur errorem. Sunt enim & apud iſtos cordati ve-

1. Diaphragma, eſt ſeptum tranſverſum, quod ſeparat præcordia, in quibus cor & pulmo, ab inferioris corporis parte, in qua ſplen, hepar & renes.

2. Irritare crabrones eſt provocare eos, qui commoti plurimum obfuerint. Eſt autem crabro inſecti genus, affine veſpis, aculeo peſtilentiſſimo. Belgis Een Hooꝛn-Nikker,

3. Hæc aliaque ubi Eraſmus non leviter Pontificiæ ſuperſtitionis ulcus tangit, ita irritarunt Monachos & Theologos etiam Lovanienſes: ut hæreſios illum inſimularent, Lutheranæque ſectæ addictum aſſererent. Eraſmus vero licet ubique craſſos errores Papicolarum & præcipue Monachorum aculeate taxet, non tamen in omnibus orthodoxus eſt habendus.

reque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ꝗue pii, qui frequenter apud me queſti
ſt, paucorum vel ſuperſtitione, vel im-
obitate totum ordinem reddi apud bo-
s invidioſum. MA. Recte tu quidem, &
ſtiter. Sed nunc aveo ſcire, quomodo
eſſerit Cornelius. PH. Vt vixit nulli mo-
us, ita mortuus eſt. Habebat febrem
niverſariam 1. quæ ſtatis temporibus
gulis annis recurreret. Ea tum, ſive quia
gvabat ætas (nam annum exceſſerat ſe-
geſimum) ſive aliis de cauſſis, ſolito ma-
urgebat hominem, & viſus eſt ipſe præ-
tire diem fatalem imminere. Itaque
triduo prius, quam moreretur, erat Do-
nicus dies; templum adiit, confeſſus 2.
ſuo parocho, audivit publicam concio-
n & ſacrum; à ſacro, reverenter acce-
2. pignore corporis Dominici, domum
ecepit. MA. Non uſus eſt medicis? PH.
icum dumtaxat conſuluit, ſed non mi-
r bonum virum, quam bonum medi-
n: ei Jacobo Caſtrutio nomen eſt. MA.
vi. Nihil illo ſincerius. PH. Is reſpondit,
m quidem operam amico non defutu-
n, ſed ſibi videri plus eſſe præſidii in Deo,
m in medicis. Cornelius hanc vocem
n minus alacriter accepit, quam ſi certiſ-
m vitæ ſpem oſtendiſſet. Itaque tametſi
per pro ſuis facultatibus fuiſſet perbe-
nus in pauperes, tum quidquid decidi
erat uxoris & liberorum neceſſitati, im-
tiebatur in egenos, non iſtos ambitioſe
ndicos, & nuſquam non obvios, ſed
robos, qui pro viribus induſtria labo-
di cum paupertate pugnabant. Roga-
n hominem ut decumberet, & ſacer-
em ad ſeſe accerſeret potius, quam te-
corpuſculum defatigaret. Reſpondit,

1. Id eſt, ſingulis annis recurrentem.

2. De confeſſione auriculari, mera conſcientiæ tyrannide, vide quæ antea à nobis prolixe annotata.

3. Intelligit panem illum orbicularem, magico more quinque verbis, ſacrificuli impio ore prolatis, in verum corpus & ſanguinem Chriſti mutatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

hoc ſibi ſemper ſtudio fuiſſe, ut amicos ſuos ſublevaret potius, ſi poſſet, quam gravaret officiis: nec ſe ſui diſſimilem eſſe velle in morte. Ne decubuit quidem niſi poſtremum diem, & noctis partem, qua reliquit terras. Interim ob corpuſculi laſſitudinem baculo nitebatur, aut ſedebat in cathedra; raro componebat ſe lectulo, ſed veſtitus & erecto capite. Hoc tempore aut mandabat aliquid de curandis egenis, maxime notis aut vicinis, aut legebat è libris ſacris, quæ provocant hominis erga Deum fiduciam, quæque illius in nos caritatem declarant. Si per laſſitudinem ipſe minus poterat, audiebat amicum prælegentem. Frequenter miro affectu hortabatur familiam ad mutuum amorem & concordiam, atque ſtudium veræ pietatis; ſolicitoſque de morte ipſius amantiſſime conſolabatur. Identidem admonebat ſuos, ne quid æris alieni prætereiretur indiſſolutum. MA. Non condiderat teſtamentum? PH. Jam pridem ſanus ac valens id curarat. Negabat enim eſſe teſtamenta, quæ fierent ab agentibus animam, ſed deliramenta potius. MA. Nihil legarat monaſteriis aut egenis? PH. Ne teruncium quidem. Ego, inquit, pro mea portione diſpenſavi facultatulas meas; nunc ut earum poſſeſſionem aliis trado, ita trado, & diſpenſationem. Et confido meos ſanctius diſpenſaturos, quam ipſe feci. MA. Non accerſebat ad ſeſe pios homines quemadmodum fecit Georgius? PH. Ne unum quidem: præter familiam & duos intime amicos nullus aderat. MA. Demiror quid ſenſerit. PH. Negabat ſe morientem pluribus moleſtum eſſe velle, quam fuiſſet naſcens. MA. Exſpecto finem iſtius fabulæ.

PH. Mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ı. Mox audies. Venit dies Jovis. Ille
ıtum non reliquit, ſentiens extremam
rpuſculi laſſitudinem. Accitur parochus
parciit 1. extremam unctionem, ac rur-
porrexit corpus Domini, 2. ſed citra
nfeſſionem. Negabat enim quidquam
upuli reſediſſe in animo. Ibi parochus
ere cœpit de ſepultura, qua pompa,
ove loco ſepeliri vellet. Sepeli, inquit,
: quomodo ſepelires infimæ ſortis Chri-
anum: nec mea refert, ubi ſeponas hoc
rpuſculum, æque 3. inveniendum in ex-
mo die ubicunque condideris. Pompam
neris nihil moror. Mox injecta mentio
ſonitu 4. campanarum, de tricenaris, &
niverſariis, de diplomate, de commu-

1. Licet alias de unctione extrema dictum, hæc tamen ut ut prolixiora ex Ravanello apponam: Vnctio, ait olim in Eccleſia Chriſtiana ægrotis adhibita, ut miraculo ſanitatem recuperarent. Mar. 6. verſ. 13. Jac. 5. v. 14. Itaque
tionis iſtius uſus tam diu legitimus fuit, quamdiu in eccleſia vi-
t miraculoſum ſanationum donum: at vero cum donum illud
emadmodum & alia dona miraculoſa, ad certum tempus con-
a) jam à tot ſæculis deſierit, ineptiſſimum utique eſt ritum hunc
effectu ſuo proprio & genuino velle retinere; tantum abeſt, ut
ſeri debeat ſacramentum proprie dictum: nec enim ſacramenti
onem obtinuit Apoſtolorum temporibus, ut obſignaret gratiam
ificantem, ſed ut ſymbolum miraculoſæ ſanationis: Pontificii
em ungunt morituros ad conferendam peccatorum remiſſio-
n, gratiæ confirmationem &c. 2. Cœnæ hæc abuſio: non enim
niniſtranda ſingulis privatim, nec morbo domi decumbentibus
morituris, citra fidelium congregationem & participationem:
a communicatio debet eſſe eccleſiaſtica & publica, ut ait Buca-
, non ἴδιον δεῖπνον, & Cœna ſymbolum eſt communionis ſan-
rum: nec aperiri debet aditus opinioni operis & præpoſteræ fi-
iæ, qualis eſt in communione Papiſtica. 3. Secundum illud
i. Job. 19. v. 25, 26. Equidem ego novi Redemptorem meum
ere; & poſteriorem ſuper pulverem reſurrecturum: & poſtquam
mes confoderint iſtud, evigilante me; tum carne mea me viſu-
n eſſe Deum. 6. Miras præſtigias cum ſuis campanis exercent
ntificii: nam abluuntur, unguntur, exorciſantur, baptizantur,
n baptiſmo nomina illis induuntur. Earundem tinnitus diabolos,
rcitus hoſtiles, inſidias, noxia tonitrua depellunt, cœlorum fores
mabus pandunt. At quam inepte! Invenerunt ne ergo campanas
quam inſtrumenta Deo præſcribentia, quibus ſalutem noſtram
eretur? Aguntne pro imperio cum Diabolo cogentes illum diſce-
e ad motam campanam, cum iſtud donum Sp. Sancti nempe abi-
ndi Diabolum haud adepti ſint? Quid autem novis his cultibus
ad agunt, quam quod pietatem enervent, & à Dei verbo ad fu-
s ceremonias ablegent homines?

nione meritorum emenda. Tum ille; Mi paſtor, nihilo pejus habebo, etiamſi nulla ſonet campana. Si me vel uno funebri ſacro dignaberis, plus ſatis erit. Aut ſi quid aliud eſt, quod ob publicam eccleſiæ conſuetudinem citra ſcandalum infirmorum omitti vix poteſt, id tuo permitto arbitratui. Nec eſt animus, cujuſquam vel preces commercari, vel meritis quenquam ſuis ſpoliare. Satis meritorum exuberat 1. Chriſto: & confido totius eccleſiæ preces ac merita mihi, ſi modo vivum ſum membrum, profutura. In duobus diplomatibus mihi tota ſpes eſt. Alterum eſt peccatorum meorum, quod princeps paſtorum dominus Jeſus abolevit, affigens illud cruci; alterum quod ipſe ſuo ſacroſancto ſanguine ſcripſit & obſignavit, quo nos certos reddidit de ſalute æterna, ſi totam fiduciam noſtram in ipſum transferamus. Abſit enim ut inſtructus meritis ac diplomatibus provocem Dominum meum, ut in judicium veniat cum ſervo, certus quod in conſpectu ejus non juſtificabitur 2. omnis vivens. Ego ab illius juſtitia appello ad ejuſdem miſericordiam, quoniam immenſa eſt & ineffabilis. His dictis abiit parochus. Cornelius, veluti magna ſpe ſalutis concepta, gaudens & alacer, jubet ſibi quædam recitari è ſacris voluminibus, quæ confirmant ſpem reſurrectionis & præmia immortalitatis: velut illud ex Eſaia de morte 3. Ezechiæ dilata; una cum cantico: deinde 4. cap. 15. epiſtolæ Paul. ad Corinth.

1. Rectè ſecundum id 1 Cor. 1. v. 30. Chriſtus qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, juſtitiaque & ſanctificatio & redemptio.

2. Verba Pſalmi 143. verſ. 2.

3. Hiſtoria exſtat Eſa. cap. 38. & 2 Reg. 20. Fuit autem Hizkia, Ezechia ſeu Chiskijahu, id eſt, fortitudo mea Deus, pius Rex Judæ, filius impii Achaz, cui lethaliter decumbenti quindecim anni vitæ additi. 4. Capitis hujus præcipuum argumentum, adſtructio reſurrectionis mortuorum, & propoſitio rationis & modi ejuſdem reſurrectionis, contra Corinthios quoſdam cum Sadducæis illam negantes.

prio-

ris : de morte Lazari ex Joanne : ſed
cipue hiſtoriam Chriſti paſſi ex Euan-
is. Quam hic animo devorabat ſingu-
ad quædam ſuſpirans, ad alia compo-
manibus gratias agens, ad quædam
reſcens ac geſtiens, ad nonnulla pre-
s quaſdam breves ejaculans! A pran-
cum paululum temporis obdormiſſet,
et recitari caput ex Euangelio Joannis
decimum, uſque ad hiſtoriæ finem.
c dixiſſes hominem plane transfigurari,
rique novo ſpiritu. Jam dies vergebat
veſperam; accerſit uxorem ac liberos:
erecto quantum licuit corpuſculo, ſic
tus eſt ſuos: Cariſſima conjux, quos
us ante conjunxerat, idem nunc ſepa-
, ſed corporibus dumtaxat, idque ad
ve tempus: curam, caritatem, pieta-
, quam antehac partiri ſoles in me &
ciſſima pignora, totam in iſtos tranſ-
. Ne putaris te ullis modis poſſe magis
mereri vel Deum, vel me, quam ſi iſtos,
os Deus dedit nobis conjugii fructum, ſic
uces, foveas & inſtituas, ut Chriſto
gni habeantur. In hos igitur conduplica
tatem tuam, & meam portionem in te
nſlatam exiſtima. Id ſi feceris, ut factu-
n confido, non erit cur videantur or-
ani. Quod ſi repetas matrimonium. Ad
nc vocem uxor erupit in fletum, cœpit-
e dejerare, ſe nunquam de repetendis
ptiis cogitaturam. Heic Cornelius: Soror
Chriſto mihi cariſſima, ſi Dominus Jeſus
rgiri dignabitur tibi propoſitum iſtud ac
bur ſpiritus, ne deſis dono cœleſti. Erit
im hoc tibi pariter ac liberis commo-
us. Sin alio vocabit carnis infirmitas,
ito quod mors mea 1. te liberat à jure

1. Reſpicit ad Pauli locum Rom. 7. v. 2. Viro ſubjecta mulier, viventi viro devincta eſt per legem: quod ſi mortuus fuerit vir, liberata eſt à lege viri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

conjugii, ſed non liberat à fide, quam meo tuoque nomine debes curandis communibus liberis. Quod ad matrimonium attinet, utere libertate quam tibi permiſit Dominus. Tantum hoc te rogo moneoque, ut virum tibi deligas iis moribus, tuque te illi talem præbeas, ut poſſit vel ſuapte bonitate ductus, vel tua commoditate provocatus amare privignos. Proinde cave, ne cui voto te obſtringas. Serva te liberam Deo & liberis noſtris; quos, ſic inſtitues ad omnem pietatem, ut caveas, ne ſe cuipiam addicant inſtituto, donec per ætatem & rerum uſum conſtiterit ad quod vitæ genus ſunt idonei. Deinde verſus ad liberos, exhortatus eſt ad ſtudium pietatis, ab obediendum matri, ad mutuam inter ipſos caritatem & concordiam. His peroratis, dedit oſculum uxori; liberis, facto 1. ſigno crucis, precatus eſt bonam mentem, & Chriſti miſericordiam. Poſt hæc intuens omnes qui aderant. Sub craſtinam, inquit, auroram Dominus, qui diluculo revixit, pro ſua miſericordia dignabitur hanc animulam ex hujus corpuſculi ſepulcro, éque hujus mortalitatis tenebris evocare in lucem ſuam cœleſtem. Nolo teneram ætatem excubiis inanibus fatigari. Cæteri quoque viciſſim dormiant. mihi ſatis eſt unum adeſſe vigilem, qui recitet ſacram lectionem. Tranſacta nocte ſub horam quartam, cunctis præſentibus juſſit recitari pſalmum totum, quem Dominus orans recitavit in cruce. Eo finito, juſſit exhiberi cereum, & crucem. & ce-

1. Tertulliano teſte, iſtiuſmodi ſignum crucis impermanens in uſu fuit ante Conſtantinum, ſed abſque ulla ſcripturæ autoritate. Utebantur illo veteres non ad adorandum, nec ut operativo ex opere operato, ſed ad externam quandam profeſſionis teſſeram & geſtum precandi, quemadmodum vult Bellarminus. Vide quæ ſuperius annotavimus.

rm accipiens, dixit: Dominus illumi-
io mea & ſalus mea; quem timebo?
ecem exoſculatus dixit: Dominus prote-
r vitæ meæ; à quo trepidabo? Mox
nus ſuper pectus in ſupplicantis geſtum
poſuit, & oculis in cœlum erectis di-
. Domine Jeſu, accipe 1. ſpiritum meum.
rotinus clauſit oculos veluti dormitu-
; ſimulque levi flatu emiſit ſpiritum:
iſſes illum obdormiſſe, non exſpiraſſe.
. Nunquam audivi mortem minus ope-
rum. PH. Talis fuerat in omni vita. Uter-
fuit amicus. Fortaſſe non æque diju-
, uter deceſſerit Chriſtianius: tu qui
eger es, rectius diſpicies. MA. Ita fa-
n, ſed per otium.

1. Verba Stephani ſunt protomartyris, cum lapidatus animam efflaret. Act. 7. verſ. 59.

2. ECHO.

JUVENIS, ECHO.

CUpio paucis te conſulere, ſi vacat. EC. Vacat. IU. Et ſi venio tibi gratus juvenis. EC. Venis. IU. Sed poteſne mihi &
futuris dicere verum, Echo? EC. Ἔχω 3.
Et Græce noſti? quid iſtuc novi? EC.
vi. IU. Qualia tibi videntur Muſarum
dia? EC. Δῖα 4. IU. Cenſes igitur te-
ndos auctores, qui conducunt ad bo-
literas? EC. Teras. IU. Quam igitur
ntem habent iſti, qui hæc ſtudia lin-
s traducunt ſuis? EC. Suis. IU. Sed uti-
n harum cultores ſimiliter eſſent & pie-
is ſtudioſi? EC. O ſi! IU. Nunc quo-

2. Jucundum, ait Buchlerus ex Pontano, argutum & lepidum eſt epigramma, attentumque retinet lectorem cum in fine aut medio verſus ejuſmodi vocula ponitur, quæ vel toti verbo præcedenti, vel ejus ſimilis caudæ aut eandem
entiam illuſtrat, aut diverſum aliquid, aut nonnunquam con-
ium aut prorſus inexſpectatum, aut par, aut majus, aut mi-
denique complectitur. Et hæc Echo dicitur. Multæ interro-
iones in Echicis obſervantur, quamvis etiam ſine interrogatione
m venuſtatem retineant. Hæc ille. Nec tantum ligata ſed & ſo-
a oratio echonem admittit. 3. Ἔχω poſſum. 4. Δῖα, divina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rundam improbitas omnes reddit inviſos. EC. Ἴσως 1. IU. Et multis hominum, peccatum confertur in nomen eruditionis. EC. Ὄνοις 2. IU. Atqui vulgo videntur non infimi. EC. Fimi. IU. Quid facere cenſes eos qui terunt ætatem in ſophiſtico doctrinæ genere? EC. Nere. IU. Fortaſſis telas aranearum. EC. 3. Harum. IU. At 4. Penelopes telas texunt ac retexunt. EC. Texunt. IU. Cui ſuades ut me dem vitæ inſtituto? EC. Tuto. IU. Erit auſpicatum, ſi uxorem duxero? EC. Sero. IU. Quid ſi mihi veniat uſu, quod his qui incidunt in uxores parum pudicas, parumque frugiferas? EC. Feras. IV. Atqui cum talibus morte durior eſt vita. EC. Vita. IV. Siccine in rebus humanis dominari fortunam? EC. Unam. IV. Magis fortaſſe expedit, ut aliquis præ conjugio monachi inſtitutum eligat. EC. Ligat. IV. Quid ſupereſt remedii, ubi quem adſtrinxerit jam nodus inſolubilis? EC. Bilis. IV. Attamen miſerum eſt homines vivere ſolos. EC. Ὅλως. 5. IV. Cujuſmodi cenſes horum temporum pleroſque monachos? EC. Ἄχος. 6. IV. Quid igitur iſtos movet, qui ſuſpiciunt illos ut ſemideos? EC. Δέος. 7. IV. Quid captant plerique qui ambiunt ſacerdotium? EC. Otium. IV. Præterea nihil

1. Ἴσως, fortaſſe. 2. Ὄνοις, aſinis. 3. Aranearum telas texere eſt in re frivola nulliuſque frugi infinitum atque anxium capere laborem. Subjungit autem de Echone Pontanus modo citatus, licere interdum mutare literam aut ſyllabam initio aut medio verbi: nam finis in Echone ſemper ſimilis requiritur. Item addere aut tollere aſpirationem, ut ſi pro *ſacer lacer*, & ut hoc loco, pro *arum harum* reſpondeat Echo. 4. Penelopes telam texere, hoc eſt, inanem operam ſumere, & rurſum deſtruere quod effeceris. Natum adagium ab uxore Ulyſſis Penelope, quæ procos acerrime inſtantes hac conditione deluſit, ut tum ſe promitteret nupturam, ubi telam quam habebat in manibus, abſolviſſet. Hanc conditionem poſteaquam illi accepiſſent, mulier aſtuta, quod interdiu texuiſſet, id noctu retexere cœpit. Homericos verſus ita vertit Eraſmus:

Illa diurna quidem, ingentem contexere telam,
Verum eadem admotis ſolvebat nocte lucernis.

5. Ὅλως omnino. 6. Ἄχος, perniciem, peſtem. 7. Δέος, timor.

…et ſacerdos ? EC. Κέρδος 1. IU. Quid
…æ rei contigit illis qui fiunt epiſcopi ?
… Κόποι 2. IV. At nulli magis vivunt in
…o. EC. Scio. IV. Quæ res illos admo-
…e poterit, ut intelligant, quantum ſu-
…eant onus ? EC. Ὁ νοῦς 3. IV. Ergo res
…clara eſt ſacerdotium, ſi quis ſe in eo
…endo qualem oportet præbeat ? EC.
…t. IV. Quid fructus erit, ſi me confe-
… in aulam eorum, qui præcellunt mo-
…chica dignitate ? EC. 4. Ate IV. At
… paucos video qui ſolent illinc ſibi
…claram felicitatem ariolari. EC. Λάροι.
…t interim dum incedunt 6. holoſerica-
…vulgo videntur homines magnifici. EC.
…. IV. Foris igitur aureos, intus 7. fi-
…os homines dicis, ſi quis inſpiciat co-
…us ? EC. Minus. IV. Nihil igitur præ-
…i ſunt, quos pro diis veneramur 8.
…inos. EC. Σῖνος 9. IV. Nec militare
… us magno æſtimabis fortaſſe. EC. Aſſe.
… Magnũ quiddam pollicentur qui è ſide-
…s & futura prædicunt Aſtrologi. EC. Λό-
… 10. IU. At ſtrennue laborant Grammati
… EC. Εἰκῆ 11. IU. Non placent, opinor
… leguleii homines ſemper famelici. EC.
…κοι. 13. IU. Qualis ero, ſi fiam opifex ?
…? Fæx. IV. Itane nihil præterea adfe-

1. Κέρδος, lucrum.
2. Κόποι, labores.
3. Ὁ νοῦς mens.
4. Ate, id eſt calamitas. Dea eſt quæ noxas ac turbas immittere ſoleat rebus mortalium; acribus oculis & prævelocibus pedibus. Cæterum poſt eam multo intervallo conſequi Litas Deas, quæ quod Ate turbaverit, ſarcire moliantur. Has ſtrabis oculis eſſe fingit Homerus & pedibus claudis: illud nimirum innuens, offenſas eſſe
…s, reconciliationes tardas; propterea quod injuriæ diu memi-
…: ſolent homines. 5. Id eſt ſtupidi. Adagium ab avis ingenio
…ma marina gaudentis. Larus autem etiam Gavia dicitur, Belgis
…Mieuwe, male Nebriſſenſi nunc fulica nunc mergus. Eraſmus in
…agiis hoc modo capi aſſerit. Objicitur illi ſpuma primum
…giore intervallo. Dein propius propiuſque. Poſtremo manibus
…antes exhibent. Larus itaque cibi aviditate captus comprehen-
…ur. 6. Id eſt induti veſte, quæ tota ex ſerico conſtat, nulla alia
…teria admiſta. 7. Ficulnum ſeu ficulneum, quod ex fico ar-
…e confectum. 8. Adjectivum à byſſus, βύσσος lini genus ex
… ſubtiliſſimæ veſtes, mulieribus olim in deliciis, conficieban-
… 9. Σῖνος, nocumentum. 10. Λόγοι, verba. 11. Εἰκῆ,
…ere, fruſtra. 12. Qui legum ſtudia tractant, qui in legibus
…ſentur, Græcis νομικοί. 13. Λύκοι, lupi.

runt artes boni aut mali? EC. Ali. IV. Fuerone beatus, ſi perſeveravero in bonis litteris? EC. Eris. IV. Sed quæ res dabit, ut adſit pietas? EC. Ætas IV. Decem jam annos ætatem trivi in Cicerone. EC. Ὄνε. 1. IV. Unde tibi ſubit me aſinum dicere? EC. E re. IV. Fortaſſis hoc dicis, non ſic huic incumbendum ut alios relinquam. EC. Inquam. IV. Non placet igitur is, qui ſe per omnem vitam tantum in hoc torqueat, 2. ut fiat Ciceronianus? EC. Ἄνους. 3. IV. Quid ſupereſt natu grandibus, quorum ætas ad hæc diſcenda non eſt tempeſtiva? EC. Stiva. IV. Facundior eſſes, opinor, ſi longius abeſſem. EC. Eſſem. IV. Non me delectant ſermones diſſyllabi. EC. Abi. IV. Cœpi prior; video non poſſe vitari, quin poſterior deſinas. EC. Sinas. IV. Jam igitur tibi videor ſatis inſtructus ad ea probe gerenda quæ ſunt in vita? EC. Ita. IV. Proinde ſi me voles abire, dicito. EC. Ito.

1. Ὄνε, aſine.
2. Vide Dialogum, quem ex profeſſo conſcripſit in eos Eraſmus, qui cæteris neglectis, uni Ciceroni adhærent. Titulus illi Ciceronianus.
3. Ἄνους, amens.

1. ΠΟΛΥΔΑΙΤΙΑ.

DISPAR CONVIVIUM.

SPUDUS, APITIUS.

SP. HEus heus, 2. Apiti. AP. Non audio. SP. Heus, inquam, Apiti. AP. Quis hic eſt tam moleſtus interpellator? SP. Eſt ſeriæ rei quiddam, quod te volo. AP. At ego ad rem ſeriam propero. SP. Quonam? AP. Ad cœnam. SP. Hac ipſa de re tecum volebam 3. agere. AP. Non vacat

1. ἀ πολὺς multus & δαίτη epulum.
2. Accomodè introducitur Apitius, qui omnium helluonum princeps, non tantum Capitolii vectigal & Principum Congiaria devoravit, ſed & de gulæ irritamentis librum reliquit. Fuit Senecæ coætaneus. Vide quæ ſuperius de eodem annotata. 3. Agere eſt judicio perſequi: inde actores, cauſarum patroni, relativum eſt ad reum.

...actoribus operam dare, ne 1. actum
..i. SP. Nihil feceris diſpendii; comita-
b..e quò properas. AP. Age dic, modo
...s verbis. SP. Magno ſtudio molior
c..vivium, in quod nulli diſpliceam con-
vi..um, placeam omnibus. Ejus artis
qu..iam tu principatum tenes, ad te vel-
u. oraculum confugio. AP. Reſponſum
a..e, & quidem juxta veterum morem
...τρον 2. *Nulli ut diſpliceas, nullum invi-
..memento.* SP. Atqui ſolemne eſt epu-
..; multos excipiam oportet. AP. Quo
pl..s invitaris, hoc pluribus diſpliceas
o..tet. Quæ fuit unquam tam bene vel
..cripta, vel acta fabula, ut toti placue-
..heatro? SP. Sed age, Comi 3. deli-
c.. Apiti, ſubleva me tuo conſilio; ha-
b.. te poſthac numinis loco. AP. Sit igi-
..hoc primum conſilium; Ne conare
q.. fieri non poteſt. SP. Quidnam? AP.
..onvivator omnibus placeas. Tanta eſt
..torum varietas. SP. At ſaltem ut pau-
..ibus diſpliceam. AP. Voca paucos. SP.
.. licet. AP. Voca pares, & ingeniis
..gruentes. SP. Ne id quidem mihi li-
..m eſt. Vitari non poteſt, quin & mul-
..vocem, & diſſimiles, denique nec
..dem linguæ, neque nationis homines.
A.. Næ tu mihi vere convicium narras,
.. convivium; in quo facile poſſit tales
..riri luſus, qualem Hebræi narrant ac-
c..ſe in ſtructura Babel 3. ut petenti fri-
g..um aliquis porrigat calidum. SP. Opi-

1. Τὸ πραχθὲν μὴ πράξῃς. A judiciorum conſuetudine ſumptum, qua fas non eſt iterum agere cauſam, de qua jam ſit pronunciatum.

2. Id eſt, metricum.

3. Comus Deus eſt comeſſationis & gulæ nocturnarumque ſaltationum. Nomen ei dabant juvenes coronati, facibus muſicisque inſtrumentis inſtructi, qui noctu ad amicarum oſtia cantilenas non ſine procaci laſcivia occinebant. Dictum autem eſt *delicium Comi*, ut homines elegantioris ingenii, ..as *Muſarum* nuncupamus. De Gomo hoc jam ante dictum in ..otationibus. 3. Nota eſt ex S. Literis hiſtoria. Ut nempe mor.. turrim conati ſint extruere, cujus vertex ipſum cœlum tange.. Sed jam in opere, confuſione linguarum impediti, inceptum ad ..ilicum perducere haud potuerunt. Inde origo vocis Babel, quaſi ..: *Confuſio venit* vel *confuſio in ea.*

tula-

tulare, te quæſo; gratum experieris ac memorem. AP. Age, quando electio non eſt tui arbitrii, in re mala dabo bonum conſilium. Haud parvi refert ad hilaritatem convivii, quo quiſque loco ſedeat. SP. Veriſſimum. AP. Ea res ut tibi cedat proſpere, fac ut ſortibus diſtribuantur accubitus. SP. Pulcre mones. AP. Deinde ne ſic paulatim à ſummo ad imum procedant patinæ, ut ſigma litteræ vel ſerpentis potius imaginem pingant, aut ultro citroque reciprocent, quemadmodum olim in conviviis 1. myrtus tradi ſolet. SP. Quid igitur? AP. Sed ad ſingulas convivarum tetradas 2. appone patinas ternas, ſic ut quarta media promineat, quemadmodum pueri tribus nucibus imponunt quartam: in ſingulis ſit aliud atque aliud cibi genus, quo quiſque quodlibet eligat. SP. Placet. Sed quoties mutabo patinas? AP. Quot partibus conſtat oratio rhetorica? SP. Quinque, ni 3. fallor. AP. Quot actibus conſtat fabula? SP. Apud Horatium 4. legi, *Ne ſit quinto productior actu.* AP. Toties mutabis patinas, ut proœmium ſit juſculentum, concluſio vel epilogus ex variis bellariorum generibus conflatus. SP. Quem probas in patinis ordinem? AP.

1. Videatur proverbium; ad myrtum canere. Olim moris fuit, ut in conviviis ſuam quiſque cantionem caneret. Et ſi quis citharam recuſaſſet accipere, utpote muſices ignarus, is per jocum accepto ramo laureo ſeu myrteo, vel aliquid ad eum canere jubebatur. 2. Tetradas id eſt quaterniones. 3. Nempe conſtat exordio, narratione, diviſione, contentione & peroratione. Contentio autem apud Rhetores etiam dividitur in confirmationem & confutationem: & ita ſex partes ſunt orationis. Id verò præcipue locum habet in genere juridiciali.
4. Nempe in libro de Arte Poëtica. Verſus ſic habent:

Neve minor quinto, neu ſit productior actu.
Fabula, quæ poſci vult & ſpectata reponi.

Vide dignas lectu commentationes Franciſci Luiſini in hos verſus.

Eun-

Eum quem 1. Pyrrhus in acie. SP. Quis is? AP. Quemadmodum in oratione, ita nec in convivio decet procemium eſſe elaboratum. Rurſus epilogus varietate commendetur potius quam apparatu. In mediis itaque ſervanda Pyrrhi diſciplina, ut in utroque cornu ſit aliquid eximium, in media acie vulgarior apparatus. Hoc pacto fiet, ut nec ſordidus videare, nec faſtidioſa copia ſis moleſtus. SP. Satis expoſite de cibis; ſupereſt, ut quomodo bibendum, doceas. AP. Nulli omnium cyathum appones, ſed pueris dato negotium ut ubi percunctati didicerint quo quiſque vini genere delectetur, alacriter adlatum cuique quod volet porrigant. Ex hac re duplex erit commodum. Nam & parcius bibetur, & jucundius non ſolum ob id, quia ſubinde recens dabitur potus, verum etiam quod nemo bibet niſi ſitiens. SP. Optimum profecto conſilium, ſed quî fieri poterit, ut hilareſcant omnes? AP. Id ut fiat, partim in te ſitum eſt. SP. Quî ſic? AP. Tenes illud, *Ante omnia vultus accedere boni.* SP. Quorſum iſtud? AP. Ut convivas comiter excipias, fronteque hilari compelles, ſermonem ad cujuſque ætatem, affectum, ac mores attemperans. SP. Accedam, ut dicas melius. AP. Noſti linguas. SP. Propemodum omnium. AP. Ut quemque lingua ſubinde appelles, utque convivium fabulis amœnioribus hilareſcat, varias miſce materias de rebus, quarum quiſque libenter meminit, & nullo dolore audiuntur. SP. Quas dicis hujuſmodi materias? AP. Sunt peculiares hominum differentiæ, quas ipſe melius perſpicies; ego generatim attingam aliquot.

1. Tanta fuit in hoc Pyrrho Epirotarum Rege rei militaris ſcientia, ut cum Lyſimacho, Demetrio, Antigono, potentiſſimis Regibus bella gerens, invictus ſemper fuerit. Illyriorum quoque, Syculorum, Carthaginienſium & Romanorum bellis nunquam inferior. Vide de eodem ipſiuſque inſtruendi aciem modo Plinium, Juſtinum, Varronem, Florum, Solinum, Rhodiginium & Stervechium in Vegetium.

quot. Senes gaudent ea memorare quæ multorum fugiunt memoriam, admiratores temporum in quibus ipſi floruerunt. Matronis dulce eſt refricari memoriam ejus temporis, cum à procis ambirentur. Nautæ, quique 1. diverſas ac longinquas mundi regiones inviſerunt, libenter ea narrant, quæ, quia nemo vidit, mirantur omnes. eſt & ante actorum 2. malorum, juxta proverbium, jucunda recordatio, ſi modo ejus ſint generis, ut cum probro conjuncta non ſint, veluti militiæ, profectionum naufragiorumque diſcrimina. Poſtremo ne ſua cuique arte grata eſt confabulatio, deque hiſce rebus, quarum uſu callet. Hæc ſunt ferme generalia; peculiares affectus ſingulatim deſcribi non queant: ſed exempli cauſſa: Eſt aliquis laudis appetentior, alius vult haberi doctus, alius gaudet videri dives: eſt hic loquacior, ille pauciloquus, nonnullos reperies tetricos, alias contra blandiores. Sunt qui nolint videri ſenes, cum ſint: ſunt rurſus qui volunt haberi grandiores quam ſint, affectantes hoc eſſe mirandi, quod belle portant ætatem: ſunt fœminæ quæ ſibi de forma placent, ſunt aliæ 3. putidulæ. His cognitis affectibus, haud difficile eſt miſcere ſermones unicuique gratos, vitatis his quæ mœrorem afferunt. SP. Næ tu perpulcre tenes artem convivatoriam! AP. Phy! 4. ſi tantundem temporis & operæ mihi conſumtum eſſet in utroque 5. Jure, Medicina ac Theologia, quantum

1. Spectat huc aliquatenus notiſſimum Diſtichon: *Navita de ventis, de tauris narrat arator: Enumerat miles vulnera, paſtor oves.*

2. Ex ipſa hominum natura ſumtum eſt adagium. Hoc enim omnibus inſitum eſt, ut jucunda cuique, ſit ante actorum malorum aut periculorum ſecura recordatio. Idem & brevius effertur: Acti labores jucundi. Recte etiam in eandem ſententiam Seneca: *Quod fuit durum pati, meminiſſe dulce eſt.*

3. Putidula diminitivum à putidus, quod eſt mali odoris. Transfertur etiam ad orationem, quæ putida dicitur, cum eſt inſuavis. 4. Deſpicientis interjectio. 5. Nempe in Civili & Canonico jure.

im-

ſum eſt huic arti, jam dudum & in-
econſultos, medicos ac theologos
is & titulum & lauream tuliſſem.
edo. AP. Sed heus tu, ne quid er-
eic cavendum eſt, ne fabulæ ſint ni-
prolixæ, aut ne exeant in temulen-
Quemadmodum enim vino nihil
ius, ſi modice ſumſeris; contra ni-
leſtius, ſi ſupra quam ſat eſt hauſe-
a uſu venit in fabulis. SP. Vera præ-
Sed huic incommodo quodnam
lis remedium? AP. Ubi ſenſeris ſub-
τὴν 1. ἄοινον μέθην, per occaſio-
terſeca ſermonem, & argumentum
um interſere. Fruſtra, opinor, te
rem, ne cui ſuus dolor in convivio
etur, utcunque Plato judicat in con-
, quibuſdam vitiis eſſe medendum
diſcutiente triſtitiam, & offenſæ me-
m abolente. Verum illud te moni-
portuit, ne nimium crebro ſalutes
vas; tametſi probo, ut interdum ob-
lans, nunc hos, nunc illos comiter
les: oportet enim convivatorem bo-
, motoriam agere fabulam. Nihil au-
ncivilius, quam ibi commemorare,
cibi genus ſit, qua coctum arte,
i emptum. Idem de vino dictum pu-
in extenuandum etiam modice quod
nitur. Alioqui nimis diligens exte-
apparatus, idem agit quod oſtenta-
Satis eſt bis aut ad ſummum ter dixiſ-
Boni conſulite. Si parum lautus eſt
atus, animus certe lautiſſimus eſt.
dum ſales aſpergendi ſunt, ſed qui ni-
abeant 2. dentis. Profuerit & illud,
de ſua quemque compellare lingua,
aucis. Dicendum erat initio, quod
mihi

1. Id eſt, ebrietatem non ex vino ortam ab α privativo & οἶνος vinum.

2. Dentata enim dicuntur mordacia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mihi nunc tandem venit in mentẽ. SP. Quidnam? AP. Si non placet ſortito dare locos, cura ut tres ex omnibus eligas natura feſtivos, minimeque mutos, quorum unum collocabis in capite menſæ, alterum è regione, tertium in medio, qui ſilentium ac triſtitiam cæterorum diſcutiant. Quod ſi perſpexeris convivium vel ſilentio triſtius eſſe, vel clamoribus tumultuoſum, aut etiam ad rixas tendere. SP. Hoc crebro fit apud nos: quid tum faciendum? AP. Accipe rem mihi multo uſu compertam. SP. Exſpecto. AP. Inducito duos mimos, ſive γελωτοποιοὺς 1. qui ſine voce ridiculum aliquod argumentum geſticulatione repræſentent. SP. Cur ſine voce? AP. Ut par ſit omnium voluptas, aut nihil loquantur, aut lingua loquantur omnibus ęque ignota; geſtibus loquentes, omnes pariter intelligent. SP. Quod argumentum mihi narras, non ſatis intelligo. AP. Sunt innumera, puta uxorem decertantem cum marito de principatu, aut ſimile quippiam è media vita. Quo magis erit ridicula ſaltatio, hoc plus erit omnibus voluptatis. Hos oportet eſſe ſemifatuos; alioqui qui plane fatui ſunt, quędam interdum effutiunt imprudentes, quæ lædunt. SP. Ita tibi precor ſemper propitium Comum, ut mihi dediſti fidele conſilium. AP. Addam 2. coronidem, quin potius repetam, quod initio dixeram, ne nimiũ ſis anxius, ut placeas omnibus, non heic tantum, ſed in omni vita: atque ita fiet, ut citius placeas omnibus: optimum enim in vita, 3. *Ne quid nimis.*

1. Id eſt, riſum moventes: à γέλως riſus & ποιέω facio.

2. Coronis eſt ſummitas ſeu apex alicujus rei. Et per metaphoram pro quocunque fine & ultima manu, rei alicui impoſita, ſumitur.

3. Sententia ex Terentii Andria deſumta. Deeſt autem, teſte Rivio & Donato, *agas*: ſic enim habet: *Nam id arbitror adprime in vita eſſe utile, ut ne quid nimis.* Eraſmus & Budæus, putant *ut ne* pro *ne* poſitum. Quidam *ut* pro *ſi* exponunt. Modum hic omnibus in rebus ſervandum docet. Et veteres μηδὲν ἄγαν tanti fecere ut ad autorem Apollinem referrent. Laertius ſententiam Pythagoræ, Ariſtoteles Bianti, alii Thaleti, alii Soloni aut Homero adſcribunt. Apud Plutarchum Pindarus ait: Sapientes hoc verbum, ne quid nimis, præter modum laudarunt. Huc ſpectat & Horatianum:

Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines;
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

BEATUS, BONIFACIUS.

BE. SAlvus ſit Bonifacius. BO. Etjam atque etiam ſalvus ſit beatus. Sed utinam eſſemus uterque quod dicimur, tu dives ego formoſus. BE. Itane parum tibi videtur, habere nomen magnificum? BO. Mihi quidem minimi momenti, niſi res adſit. BE. At plerique mortales aliter affecti ſunt. BO. Fieri poteſt ut mortales ſint iſti; homines eſſe non credo. BE. Et homines ſunt ô bone, niſi putas etiam nunc ſub humana ſpecie camelos & aſinos obambulare. BO. Hoc citius crediderim, quam homines eſſe, qui pluris nomen faciant, quam rem. BE. In certis rerum generibus, fateor, plerique malunt rem quam nomen; in nonnullis contra. BO. Hoc quid ſit, non ſatis aſſequor. BE. Atqui penes nos ipſos exemplum eſt. Tu Bonifacius diceris, & habes quod diceris: ſed ſi eſſes alterutro 1. ſpoliandus, utrum malles habere malam faciem, an pro Bonifacio dici Cornelius? BO. Equidem malim vel 2. Therſites dici, quam habere prodigioſam faciem: an bonam habeam, neſcio. BE. Item ego ſi dives eſſem, & aut res, aut nomen eſſet carendum, malim Irus 3. dici, quam re ſpoliari. BO. Aſſentior vera loquenti. BE. Idem uſu veniet, opinor, in his qui ſunt proſpera valetudine, aut aliis corporis præditi commodis. BO. Probabile eſt. BE. At quam mulros videmus, qui mallent nomen eruditi piique viri, quam eſſe docti bonique! BO. Plurimos iſtiuſmodi novi. BE. An non apud

1. Nomine ſcilicet aut re.

2. Therſites omnium maxime deformis, qui ad Trojam venerant. Achilles convitiantem ictu pugni occidit.

3. Irus itidem ab Ulyſſe pugno interfectus. Erat autem mendicus Ithacenſis pauperrimus, aſſecla procorum Penelopes, proprie Arnæus dictus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

apud nos plus habet momenti nomen, quam res? BO. Videtur. BE. Jam ſi quis nobis adeſſet 1. Dialecticus, qui ſcite definiret, quid ſit Rex, quid Epiſcopus, quid Magiſtratus, quid Philoſophus; fortaſſis & heic inveniremus qui mallent nomen, quam rem. BO. Ita profecto, ſi Rex eſt, qui legibus & æquitate populi commodum ſpectat, non ſuum: ſi Epiſcopus, qui totus invigilat gregi Dominico: & ſi Magiſtratus eſt, qui ex animo conſulit Reip. & ſi Philoſophus eſt, qui neglectis fortunæ commodis, tantum ſtudet bonæ menti parandæ. BE Heic vides, quantum hujus generis exemplorum poſſim aggerere. BO. Sane plurimum. BE. An hos omnes negabis eſſe homines? BO. Vereor ne nos ipſi citius nomen hominis amittamus. BE. At ſi homo eſt animal rationale; quantum abeſt hoc à ratione, ut in corporis commodis verius quam bonis, & in externis, quæ fortuna dat ſimul & eripit cum libet, rem malimus, quam nomen: in veris animi bonis nomen pluris faciamus, quam rem? BO. Præpoſterum mehercule judicium, ſi quis attendat. BE. Eadem autem eſt ratio in contrariis. BO. Exſpecto quid dicas. BE. Idem judicandum de nominibus rerum fugiendarum, quod dictum eſt de vocabulis expetendarum. BO. Apparet. BE. Magis enim horrendum eſt eſſe tyrannum, quam tyranni 2. nomen: & ſi malus Epiſcopus, juxta ſententiam Euangelicam, fur eſt &

1. Dialecticus qui in dialectica verſatus ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι à diſputando ita dictus.

2. Nomen tyranni ab initio in bonam deſumtum partem, nempe pro Rege aut Principe. Nam, teſte Trogo; olim omnium civitatum regionumque imperium penes Reges fuit, quos ad hujuſmodi faſtigium majeſtatis, non ambitio popularis: ſed ſpectata inter bonos moderatio provehebat, qui etiam tyranni ob fortitudinem vocabantur. Poſtmodo autem cum poteſtate ſua reges abutebantur, vox Tyrannus in malam partem ſumi cœpta.

latro,

latro non tam hæc nomina ſunt nobis deteſtanda, quam ipſa res. BO. Convenit ſane. BE. Tu de cæteris ſimiliter colligito. BO. Quorſus intelligo. BE. Nonne fatui nomen averſantur omnes? BO. Et quidem maxime. BE. Nonne fatuus eſſet qui aureo piſcaretur hamo, qui vitrum anteponeret gemmis, qui cariores haberet equos quam uxorem ac liberos? BO. Is eſſet Corœbo ſtultior. BE. An non tales ſunt qui procurrunt in militiam, ſpe lucri non admodum magni, corpus & animam exponentes periculo: qui ſtudent corradendis opibus, cum animum habeant omnium bonarum rerum egenum: qui veſtes & ædes exornant, cum animus neglectus ac ſqualidus jaceat: qui corporis valetudinem anxie tuentur, animam capitalibus morbis laborantem negligunt: denique qui fugaciſſimis hujus vitæ voluptatibus cruciatus merentur æternos? BO. Ipſa ratio fateri cogit, pluſquam fatuos eſſe. BE. Atque his fatuis cum plena ſint omnia, vix invenias qui ferre poſſit fatui vocabulum, cum adeo non abhorreant à re. BO. Sic eſt profecto. BE. Age, ſcis quam ſint apud omnes inviſa vocabula mendacis ac furis. BO. Sunt inviſiſſima, nec ſine cauſſa. BE. Fateor. Sed cum ſtu-

1. Aureo piſcatur hamo qui mediocris commodi cupiditate periculum adit, ut maximarũ rerum jacturam faciat. Commemoratur inter facete dicta Octavii Cæſaris à Suetonio. Fit enim nonnunquam ut piſcis hamum etiam ipſum ſecum auferat. Porro metaphoræ pleræque à piſcatione ductæ proverbii vice ſunt uſurpatæ.

2. Proverbialis hyperbole in ſtupidos & vecordes. Corœbi enim ſtultitia vulgi fabula celebrata eſt, qui maris undas numerare ſit conatus, cum non potuerit ultra quinque proſequi ſupputationem. Meminit hujus Euſtathius & Lucianus. Alii tamen κορύβος per y legunt, adduntque hunc Mygdonis Phrygis filium fuiſſe, deſponſatum Caſſandræ, à Peneleo Græco interfectum. De eo Virgilius:

——— *Iuveniſque Corœbus*
Mygdonides, illis qui ad Trojam forte diebus
Venerat, inſano Caſſandræ incenſus amore.

Hunc Corœbum ſtultum inducit Euphorion, ait Servius: quem & Virgilius ſequitur.

Prare

prare conjuges alienas ſit furto ſceleratius, tamen adulteri cognomine quidam etiam gloriantur, ad furti convitium ilico ſtrictu-ri gladium. BO. Ita res habet apud complures. BE. Ita cum multi ſcortis vinoque perditiſſimi ſint, & ſint libenter ac palam, tamen ad ganeonis nomen offenduntur. BO. Hi nimirum rem ſibi gloriæ ducunt, cum vocem rei debitam horreant. BE. Sed vix aliud nomen auribus noſtris videtur intolerabilius, quam mendacis. BO. Novi qui hoc convicium cæde ſint ulti. BE. Sed utinam pariter abominentur rem! Nunquam accidit tibi, ut, qui promiſerat ſe mutuum ad certum diem redditurum, falleret? BO. Frequenter; etiam cum id deierasset; neque id ſemel ſed iterum atque iterum. BE. Fortaſſe non erant ſolvendo. BO. Imo erant, ſed commodius eſſe ducebant non reddere creditum. BE. An hoc non eſt mentiri? BO. Planiſſime. BE. Auderes iſtiuſmodi creditorem ſic compellare; Cur mihi toties mentiris? BO. Non; niſi paratus eſſem ad pugnam. BE. An non ſimili modo quotidie verba dant 1. latomi, fabri, aurifices & veſtiarii, pollicentes ad certum diem, nec tamen præſtantes, etiamſi magni referat tua? BO. Mira impudentia! ſed adde his advocatos pollicentes operam. BE. Potes addere ſexcenta nomina; nemo tamen horum laturus ſit mendacis vocabulum. BO. Hoc genere mendaciorum plena ſunt omnia. BE. Itidem furis nomen nemo tolerat, cum à re non perinde omnes abhorreant. BO. Exſpecto ut dicas clarius. BE. Quid intereſt inter eum qui rem tuam tollit è ſcrinio, & inter eum qui depoſitum abjurat? BO. Nihil, niſi

1. Lapicidæ.

quod

d ſceleratior eſt, qui ſpoliat etiamſi ſi-
tem. BE. At quam pauci ſunt, qui de-
itum reddunt; aut ſi reddunt, non
t integrum? BO. Opinor eſſe perpau-
. BE. Nemo tamen iſtorum ferat furis
abulum, cum rem non horreant. BO.
modum. BE. Jam mihi reputa, quid
go fiat in tractandis pupillorum bonis,
eſtamentis ac 1. legatis, quantum hæ-
t digitis tractantium? BO. Frequenter
um. BE. Furtum amant, vocabulum
eſtantur. BO. Maxime. BE. Quid agant,
2. res fiſci tractant, qui monetam pu-
am cudunt deteriorem, qui nunc au-
, nunc diminuta nummorum æſtima-
ne, privatorum rem accidunt, fortaſſe
is non admodum liquet: de his, quæ
otidie experimur loqui fas eſt. Qui ſu-
t mutuum, aut qui conflat æs alienum
c animo, ut reddat, ſi liceat, nun-
am; quantulum abeſt à fure? BO. Cau-
r fortaſſe dici poteſt, melior nequa-
am. BE. At horum cum ingens ubique
numerus, nemo tamen tolerat furis
men. BO. Animum ſolus Deus novit:
inde apud homines 3. obærati vocantur,
n fures. BE. Quantuli refert, quo no-
ine dicantur apud homines, modo ſint
res apud Deum? certe ſuus cuique notus
animus. Ad hæc, qui, cum debeat
ultum, quod obtigit pecuniæ, nequi-
prodigit; qui, poſteaquam 4. decoxit

1. Legatum Florentinus delibationem hæreditatis definit, qua teſtator ex eo, quod univerſum hæredis foret, alicui quid collatum velit. Modeſtinus donationem quandam teſtamento relictam. Eutycho legatum à lege dicitur. Teſtamentum autem definitur juſta voluntatis noſtræ ſententia, de eo quod poſt mortem ſuam fieri quis velit.

2. Fiſcus hinc nomen habet, quod olim fiſcellis, hoc eſt ſportulis pecunias colligebant. Fiſci ergo, fi-
llæ, ſpartea ſunt utenſilia ad majoris ſummæ pecunias capiendas.
de, quia major ſumma eſt pecuniæ publicæ quam privatæ; factum
, ut fiſcus pro pecunia publica, & inde confiſcare dicatur.
3. Obærati dicuntur ære alieno oppreſſi. 4. Bona ſua prodige
nſumſit, creditores ſolutione fraudavit. Tranſlatio ſumta à
us, quæ diutius coctæ evaporant, & in fumum & vapores re-
vuntur.

in una civitate, deluſus creditoribus, fugit in aliam, hoſpites quærens quibus imponat, idque facit crebrius; nonne ſatis declarat quo ſit animo? BO. Satis ſuperque. Sed tamen iſti ſolent fucare colore quod faciunt. BE. Quonam? BO. Multum multiſque debere, prædicant ſibi cum magnatibus, atque adeo regibus, eſſe commune; eoque qui ſunt hoc ingenio præditi, fere nolilitatis opinionem affectant. BE. In quem uſum? BO. Dictu mirum, quantum equiti licere velint. BE. Quo jure? quibus legibus? BO. Haud aliis quam quibus præfecti maris 1. vindicant ſibi quidquid ejectum eſt naufragio, etiamſi extet dominus: quibus alii ſuum eſſe volunt, quidquid apud furem aut prædonem deprehenderint. BE. Iſtiuſmodi leges poſſent ipſi fures condere. BO. Et facerent, ſi queant tueri; & haberent quod excuſarent, ſi bellum indicant prius, quam furentur. BE. Quis hoc juris dedit equiti potius, quam pediti? BO. Militiæ favor. Sic enim exerceantur ad bellum, quo promtiores ſint ad ſpoliandum hoſtem. BE. Sic, opinor, Pyrrhus 2. exercebat ſuos ad bellum. BO. Non, ſed 3. Lacedæmonii. BE. Abeant in malam crucem cum ſuo exercitio. Sed unde nomen hoc tantæ prærogativæ? BO. Quibuſdam obvenit à majoribus, alii mercantur ære, quidam adſciſcunt. BE. An licet adſciſcere cuilibet? BO. Licet, ſi mores

1. Illa lex etiam apud Belgas obtinet: ut ſi in Oceani littus navis frangatur: non licet Domino ejectas merces ſibi ſumere.

2. Deſignat notiſſimum Epirotarum Regem, qui ipſe rei militaris peritiſſimus, ſuos ad miraculum in eadem diſciplina inſtructiſſimos habuit. 3. Teſtatur id Xenophon in Rep. Lacedæmoniorum. Etiam ad Chiriſophum ſic ait idem: Cum Lacedæmonios audiam patria diſciplina à pueris furtis aſſuefieri? Tantumque abeſſe ut turpe cuipiam ſit furari, ut neceſſe etiam ſit: modo iis abſtineat, quæ lege excepta ſunt. Ac quo quam elegantiſſime & cautiſſime furemini, jubet lex deprehenſum in furto loris cædi.

ndeant. BE. Qui? BO. Si nihil bonæ erat, ſi ſplendide veſtiatur, ſi incedat ilatus, ſi gnaviter ſcortetur, ſi aleam t aſſidue, ſi certet chartis, ſi compo-nibus ac voluptatibus ætatem abſu-m, ſi nihil loquatur plebeium, ſed ar-ce pugnas, ac bella mera crepet, Thra-ſca 1. omnia. Iſti ſibi permittunt bel-lo, cui velint, indicere, etiamſi, pedem ponant, non habeant. BE. Equites mi-rras 2. equuleo dignos. Atqui tales ha-on paucos 3. Sicambria.

1. Thraſonica à Thraſone Terentiano, ſe ſuaque immodice jactante φιλαύτῳ oſtentatore inſulſo, vecorde gloriatore.

Jocus eſt in dictione equuleo, quæ & parvum equum & tor-i genus ſignificat. 3. Sicambrorum finibus has regiones con-aſſerit Cluverius: Veſtofaliæ magnam partem, inter Lup-amnem & Haſſiæ fines porrectum: dein Bergenſis ducatus di-m partem; comitatum Marchienſem totum; Cilviæ partem ſrhenanam. Dicti autem ſunt Sicambri, Sigambri, Sugambri. erio Cæſare è Germania in Galliam traducti, nomine etiam us exſtincto. Ante illa tempora ex toto Tranſrhenani, Ubiis, t Marlianus, trans Rhenum tunc ſitis proximi.

4. CHARON.

4. Charon apud inferos animas defunctorum per Stygem & Acherontē tranſvehere dicitur.

HARON, GENIUS, 5. ALASTOR.

Quid ita properas geſtiens, Alaſtor? AL. Opportune tu quidem, ô Charon. Ad te properabam. CH. Quid no-ei? AL. Nuntium fero, tibi 6. Proſer-que lætiſſimum futurum. CH. Effer r quod fers, teque exonera. AL. Furiæ minus gnaviter quam feliciter geſſe-ſuum negotium; nullam orbis par-non infecerunt malis tartareis, diſſi-i, bellis, latrociniis, peſtilentiis, adeo lane jam calvæ 7. emiſſis colubris ſint, xhauſtæ venenis obambulent, quæ-

5. Alaſtor malus Genius, infeſtus Dæmon. Ab ἀλάστω crucior; grave quid patior. Claudianus Alaſtorem inter equos Plutonis enumerat.

Proſerpina Jovis & Cereris filia à Plutone rapta & in thalami m abducta. 7. Alludit ad fabulam Eumenidum, quæ pro co-gues nutrire dicuntur.

rentes quidquid uſquam eſt viperarum & aſpidum, quando tam glabræ ſunt quam ovum, & pilum non habent in capite, neque quidquam in pectore ſucei efficacis. Proinde tu fac, cymbam ac remos appares. Mox enim ventura eſt tanta umbrarum multitudo, ut verear ne non ſufficias omnibus tranſmittendis. CH. Iſta nos non fugerant. AL. Unde reſcieras? CH. Oſſa pertulerat 1. ante biduum. AL. Vt illa Dea nihil eſt 2. velocius! Sed quid tu igitur heic ceſſas relicta cymba? CH. Ita nimirum res ferebat. Huc profectus ſum, ut mihi compararem validam aliquam triremem. Nam mea cymba jam vetuſtate putris ac futilis non ſuffecerit huic operi, ſi vera ſunt quæ narravit Oſſa. Quanquam quid opus erat Oſſa? Res ipſa compellit. Nam naufragium feci? AL. Nimirum totus diſtillas; ſuſpicabar te redire è balneo. CH. Imo enatavi 3. è Stygia palude. AL. Vmbras ubi reliquiſti? CH. Natant 4. cum ranis. AL. Sed quid narravit Oſſa? CH. Tres orbis monarchas capitalibus odiis in mutuum exitium ruere, nec ullam orbis Chriſtiani partem immunem eſſe è belli furiis. nam tres illi reliquos omnes pertrahunt in belli conſortium. Omnes eſſe talibus animis, ut nemo velit alteri cedere: nec Danum, nec Polonum, nec Scotum, nec vero Turcam interim eſſe in otio; molir dira: peſtilentiam ubique ſævire, apud Hiſpanos, apud Britannos, apud Italos, apud Gallos. Ad hæc novam eſſe luem ex opinionum varietate natam, quæ ſic vitia-

1. Oſſa Fama Dea eſt apud Homerum.

2. Secundum illud Poëtæ: *Fama malum, quo non aliud velocius ullum.*

3. Styx ſeu Stygia palus proprie fons ad Nonacrin Arcadiæ; tam exitialis, ut potus continuo mortem inferat. Hinc Poëtæ in inferno eandem paludem ſtatuunt. Tanta veneratione à ſuperis ſecundum eoſdem colitur: ut ſi quis Deorum juramentum per Styga violaſſet, centum annos divinitate ſpoliaretur. 4. Ariſtophanes Comicus in Stygia palude multas eſſe ranas fingit.

vit omnium animos, ut nulla uſquam ſit ſincera amicitia, ſed frater fratri diffidat, nec uxori cum marito conveniat. Spes eſt, hunc quoque naſcituram olim magnificam hominum perniciem, ſi res à linguis & calamis ad manus pervenerit. AL. Hæc omnia veriſſime narravit Oſſa. Nam ipſe plus vidi his oculis, aſſiduus comes & adjutor furiarum, quæ nullo tempore magis declararunt ſe ſuo dignas nomine. CH. At periculum eſt, ne quis 1. dæmon exoriatur, qui ſubito adhortetur ad pacem; & ſunt mortalium animi mutabiles. Nam audio apud ſuperos eſſe Polygraphum 2. quendam, qui calamo ſuo non deſinit inſectari bellum, & ad pacem cohortari. AL. Ille iam pridem 3. ſurdis canit. Olim ſcripſit pacis profligatæ querimoniam; nunc eidem exſtinctæ ſcripſit epitaphium. Sunt autem contra, qui non minus juvent rem noſtram, quam ipſæ furiæ. CH. Quinam iſti? AL. Sunt animalia quædam 4. pullis & candidis palliis, cinericiis tunicis, variis ornata plumis; hæc nunquam recedunt ab aulis principum: inſtillant in aurem amorem belli, hortantur eodem proceres ac plebem: in Euangelicis illis concionibus clamitant bellum eſſe juſtum, ſanctum, ac pium. Quoque magis mireris hominum fortem animum, clamitant idem apud utramque partem. Apud Gallos concionantur Deum ſtare pro Gallis, nec vinci poſſe qui Deum habeat protectorem. Apud

1. Nempe bonus: nam mali dæmones non adhortantur ad pacem, ſed diſſidia.

2. Polygraphum, Eraſmum, qui multa ſcripſit, & pacis querelam.

3. Adagium quadrat in illos, qui operam & oleum perdunt: qui fruſtra abſque aliquo fructu rem moliuntur. Idem & aliis multis modis effertur: ut littori loqui, fruſtra care, mortuo verba facere, ſurdo fabulam narrare. Hoc autem proverbium *ſurdo canere* ortum videtur à ridiculo caſu: quo ſæpe fit ut hoſpes incidat in ſurdum. quem percontetur multa, videntia iis, qui ſurdum noverunt. 4. Deſignat monachos, de quorum veſtitu & forma & colore ejuſdem jam ante fuſius tractatum. 5. Emphatice addit Euangelicis: cum nimirum in Euangelio ubique pax commendetur & inculcetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Anglos & Hiſpanos, hoc bellum non à Cæſare geri, ſed à Deo; tantum præbeant ſe viros fortes; victoriam eſſe certam. Quod ſi quis interciderit, eum non perire, ſed recta ſubvolare in cœlum, ſicut erat, armatum. CH. Et habetur iſtis tanta fides? AL. Quid non poteſt ſimulata religio? Accedit huc juventus, rerum imperitia, gloriæ ſitis, ira, animus ad id, quo vocatur, natura propenſus. His facile imponitur, nec difficile perpellitur plauſtrum ſuapte ſponte propendens ad ruinam. CH. Ego iſtis animalibus lubens aliquid boni fecero. AL. Appara lautum convivium. Nihil potes gratius. CH. Ex 2. malvis, lupinis, & porris. Nam apud nos non alia eſt, ut ſcis, annona. AL. Imo ex perdicibus, capis, & phaſianis, ſi vis eſſe gratus convivator. CH. Sed quæ res iſtos movet, ut tantopere promoveant bellum? aut quid hinc metunt commodi? AL. Quia plus emolumenti capiunt è morientibus, quam ex vivis. Sunt teſtamenta, 3. parentalia, bullæ, multaque alia non aſpernanda lucra. Denique malunt in caſtris verſari, quam in ſuis alvearibus. Bellum multos gignit epiſcopos, qui in pace ne 4. teruncii quidem fiebant. CH. Sapiunt. AL. Sed quid opus eſt triremi? CH. Nihil, ſi velim in media palude rurſus naufragium facere. AL. Ob multitudinem? CH. Scilicet. AL. Atqui umbras vehis, non corpora. Quantulum autem ponderis habent umbræ? CH. Sint 5. tipulæ, tamen tipularum tanta vis eſſe poteſt, ut onerent cymbam. Tum ſcis

1. Conjunguntur Angli cum Hiſpanis: Henricus quippe octavus Angliæ Rex cum Carolo quinto Hiſpaniarum Rege arctiſſimum fœdus contra Gallos inierat. De utriuſque graviſſimis bellis in Gallia videantur ejus temporis Scriptores.

2. Malva & porrum inferorum victus eſt: & lupinos ſi non maceres, mirum quam amareſcant.

3. Parentalia convivia quæ in parentum aut propinquorum funeribus fieri conſueverunt.

4. Teruncius nummus perexiguus & vilis.

5. Tipula vermiculus de aranearum genere leviſſimus, ut quæ ſupra aquam currit, longiſſimis pedibus, ſed exili admodum corpore.

ſcias cymbam umbratilem eſſe. AL. At ego memini videre me cum eſſet ingens turba, nec cymba caperet omnes, à clavo [illegible]o tria millia umbrarum pendere nonnunquam, nec tu pondus ullum ſentiebas. CH. Fateor tales eſſe animas, quæ paulatim demigrarunt è corpore 1. phthiſi aut 2. hectica tenuato. Cæterum quæ ſubito revelluntur è craſſo corpore, multum corporeæ molis ſecum ferunt. Tales autem mittit 3. apoplexia, ſynanche 4, peſtilentia, ſed præcipue bellum. AL Non opinor Gallos aut Hiſpanos adferre multum ponderis. CH. Multo minus quam cæteri; quanquam & horum animæ non omnino veniunt plumeæ. Cæterum è Britannis, è Germanis bellè 5. paſtis, veniunt aliquoties tales, ut nuper periclitatus ſim decem duntaxat vehens, & niſi 6. jacturam fecem, perieram una cum cymba, vectoribus & naulo. AL. Ingens diſcrimen. CH. Quid interea cenſes fieri, cum accedunt craſſi 7. ſatrapæ, 8. thraſones & polymachæroplacidæ? 9. AL. Ex his qui pereunt in juſto bello, nullos arbitror ad te venire. Nam ajunt eos recta ſubvolare in cœlum. CH. Quod ſubvolent, neſcio: u-

1. Φθίσις morbus totum corpus extenuans, proveniens ex ulcere pulmonis, à pituita potiſſimum generato, quæ à capite delapſa in pulmonibus computruit.

2. Ἑκτική febris curatu difficillima, niſi naſcenti occurratur, non conſiſtens in ſpiritibus ut diaria, non in humoribus ut periodica, ſed in partibus ſolidis, corpuſque partim conſumens. Ita dicta ἀπὸ τῆς ἕξεως habitu, unde & nonnulli habitualis. 3. Apoplexia reſolutio totius corporis; hoc morbo correpti, repente concidunt, motu ſenſuque privari, reſpiratione etiam læſa. Belgis de Popelſy. 4. Synanche Latinis angina eſt inflammatio faucium cum metu ſuffocationis. 5. Hiſpani & præcipue Galli parciſſimi ciborum, cum Britanni lautioribus epulis Germani imprimis largioribus poculis diſtendantur. 6. Faciunt jacturam nautæ; quum ob periculum evitandum exonerant navem, etiam quæ pretioſiſſima ſunt. 7. Satrapa vox Perſica, præfectum deſignans. De ea alias. 8. Thraſo, per Antonomaſian proprio pro communi ſumto, pro glorioſo. Depingitur is à Terentio in Eunucho. 9. Polymachæroplacidæ, id eſt multum ſibi placentes gladio brevi: quemadmodum ſolent Hiſpani ſuis curtis pugionibus. Vox compoſita ex πολὺ multum, μάχαιρα gladius brevis & placeo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

num illud ſcio, quoties bellum eſt, tot ad me veniunt ſaucii lacerique, ut demirer ullum ſupereſſe apud 1. ſuperos. Nec ſolum veniunt onuſtæ crapula & abdomine, verum etiam bullis, & ſacerdotiis, aliiſque rebus plurimis. AL. At iſta non deferunt ſecum, ſed nudæ veniunt ad te. CH. Verum; ſed quæ recentes veniunt, ſomnia talium rerum ſecum adferunt. AL. Itane gravant ſomnia? CH. Gravant cymbam meam. quid dixi, gravant? jam demerſerunt. Poſtremo tot obolos putas nihil habere ſarcinæ? AL. Equidem arbitror, ſi ferant æreos. CH. Proinde certum eſt mihi proſpicere de navi quæ ſufficiat oneri. AL. O te felicem! CH. Quid ita? AL. Quia propediem diteſces. CH Ob multitudinem umbrarum? AL. Næ. CH. Siquidem ſuas opes ſecum adferant. Nunc qui in cymba deplorant ſe apud ſuperos reliquiſſe regna, præſulatus, abbatias, auri talenta innumera, ad me nihil adferunt præter obolum. Itaque quod jam annis ter mille mihi corraſum eſt, id totum eſt effundendum in unam triremen. AL. Sumtum faciat oportet, qui quærit lucrum. CH. Atqui mortales, ut audio, felicius negotiantur, qui favente 2. Mercurio diteſcunt intra triennium. AL. Sed iidem decoquunt 3. nonnunquam. Tuum lucrum minus, ſed certius. CH. Neſcio quam certum: ſi quis Deus nunc exoriatur, qui res principum componat, ſors hæc tota mihi perierit. AL. Iſta quidem de re jubeo ut me ſponſore in 4. utramque aurem dormias. Intra decennium

1. Superi in terris viventes, qui inferis ſuperiores.

2. Mercurius Deus lucri & mercatorum & furum præſes.

3. Conſumunt, metaphorica eſt loquutio.

4. Id eſt animo ocioſo & ſecuro ſis. Terentius: Ademptum tibi jam faxo omnem metum, in aurem utramvis ocioſe ut dormias. Vtitur & eo Baſilius, ſed in malam partem, ita ut ſupinam ſecuritatem intelligi velit.

totum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tion nihil eſt quod pacem metuas. Unus Romanus pontifex ſedulo quidem hortatur ad concordiam, ſed laterem 1. lavat. Murmurant & civitates tædio malorum: conſerunt ſuſurros populi neſcio qui, dictitantes iniquum ut ob privatas iras aut ambitionem duorum 2. triumve res bumanæ ſurſum deorſum miſceantur: ſed vincent, mihi crede, quamlibet recta conſilia, Furiæ. Cæterum quid opus erat hac gratia petere ſuperos? An apud nos non ſunt fabri? Certe Vulcanum habemus. CH. Pulchre, ſi quæram navim æream. AL. Minimo accerſetur aliquis. CH. Ita eſt, ſed deſit nos materia. AL. Quid audio? nihil illic ſilvarum? CH. Etiam nemora, quæ ſunt in campis 3. Elyſiis, abſumta ſunt. AL. In quem tandem uſum? CH. Exurendis hæreticorum umbris; adeo ut nuper coacti ſimus è terræ viſceribus carbones effodere. AL. Quid? an iſtæ umbræ non poſſunt minore ſumtu puniri? CH. Sic viſum eſt Rhadamantho 4. AL. Vbi triremem mercatus eris, unde remiges parabuntur? CH. Meæ partes ſunt tenere clavum; remigant umbræ, ſi velint trajicere. AL. At ſunt quæ non didicerunt remum agere. CH. Apud me nullus eſt 5. eximius. remigant & Monarchæ, remigant & Cardinales ſuam quiſque vicem, non minus quam plebeii tenues, ſive didicerint, ſive non didicerint. AL. Tu fac dextro Mercurio feliciter mercere triremem. ego non te

1. Lavat laterem, qui inanem operam ſumit. Per laterem intelligere debemus, vel ex argilla vel luto, non igne ſed ſole induratum; qui cum non ſit niſi lutum exſiccatum, quanto magis lavas, eo magis luteſcit.

2. Deſignat nempe Carolum Cæſarem ejus nominis quintum, Franciſcum primum Galliarum & Henricum Octavum Angliæ Regem: qui Europam graviſſimis bellis com moverunt.

3. Elyſii campi poëtarum fabulis notiſſimi, ubi piorum animæ poſt mortem deliciis ſummis fruuntur. Dicti, ut quibuſdam placet, ἀπὸ τῆς λύσεως à ſolutione: quod animæ poſt vinculi corporei ſolutionem eo deveniant. 4. Rhadamanthus Lyciæ Rex; qui quoniam ſeverus juſtitiæ executor fuerat, à Poëtis inferorum fingitur judex. 5. Eximius, qui ex aliis dignitatis gratia exceptus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

remorabor amplius. Orco lætum adferam nuntium. Sed heus heus, Charon. CH. Quid eſt? AL. Fac matures reditum, ne te mox obruat turba. CH. Imo jam pluſquam ducenta millia offendes in ripa, præter illas quæ natant in palude. Properabo tamen quantum licebit. Dic illis, me mox adfuturum.

1. SYNODUS GRAMMATICORUM.

ALBINUS, BERTULPHUS, CANTHELUS, DIPHYLUS, EUMENIUS, FABULLUS, GADITANUS.

AL. EStne quiſquam in hoc numero, qui didicit 2. Arithmeticen? BE. Cui tandem rei? AL. Qui certum doceat quot convenerimus grammatici. BE. Iſtuc quidem citra 3. calculos vel digiti noſtri nobis dicere poterunt. Te pono in pollice, me in indice, Canthelum in medio, Diphylum in anulari, Eumenium in minimo. Nunc ad lævam tranſeo; illic in pollice pono Fabullum, in indice Gaditanum. Itaque, ni fallor, ſeptem ſumus. Sed quorſum attinet iſtuc ſcire? AL. Quoniam audio ſeptenarium reddere legitimum concilium. BE. Quod concilium mihi narras? AL. Eſt res ſeria quæ me diu multumque torſit; neque me tantum, verum multos etiam viros neutiquam indoctos. Eam proponam in medium, ut hujus ſynodi auctoritate ſemel finiatur quæſtio. CA. Eximium quiddam ſit oportet, quod tu vel ignores, Albine, vel animum tuum perſpicaciſſimum diu multumque torſerit. Quare cupimus & ipſi noſſe quid iſtuc ſit rei. Nam unus omnium

1. Σύνοδος, conventus, cætus, præcipue Eccleſiaſticorum ad determinandam quæſtionem Theologicam, enodandam, decidendam. Vox eſt compoſita à σὺν cum & ὁδὸς via.

2. Ἀριθμητικὴ numerandi & ſupputandi ſcientia, inter diſciplinas Mathematicas prima. Dicta ἀπὸ τοῦ ἀριθμεῖν, à numerando.

3. Veteres olim ſupputabant calculis, ut nunc in quibuſdam regionibus nummis æneis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nium nomine reſpondeo. AL. Ergo c eſtote omnes, aures ſimul adhiben- & animos. Plus vident oculi quam ocu- l. Eſtne quiſquam veſtrûm, qui nobis plan are poſſit, quid ſignificet hæc vox ticomarita! BE. Nihil facilius. Sonat m betæ genus, quam priſci natatilem pellabant, caule contorto nodoſoque, re fatua, tetri odoris ſi contingas; poſ- cum 1. Anagyri contendere. CA. Na- ilem narras betam, imo cacatilem be- m. Quis unquam audivit aut legit an- hac nomen natatilis betæ. BE. Imo hoc ucide docet Mammetrectus vulgo cor- pte dictus, cum vero nomine dicatur mmothreptos, quaſi dicas aviæ alum- m. AL. Quid iſtuc eſt tituli? BE. Ut in- ligas in libro nihil inveniri præter me- delicias; quod 2. mammæ, hoc eſt, æ ſoleant indulgentius habere nepotes, am matres liberos ſuos. AL. Plane de- ioſum opus mihi narras. Nuper enim m in hunc codicem incidiſſem, mini- um abfuit, quin riſu diſſilierim. CA. bi tu nactus es eum codicem, qui rariſſi- us iuventu eſt? BE. Abbas 3. divi Bavo- s, nomine Livinus, à prandio. Brugis

1. Anagyris herbæ ſpecies, quam ſi contingas manibus, peſſime olet. Hinc Proverbium Ἀνάγυρον κινεῖς, id eſt *Anagyrum commoves*: in eos, qui ſibi ipſis malorum authores eſſent: quique in ſuam ipſorum perniciem quempiam itarent. 2. Mamma Latinis uber fœminæ: Græcis autem μμη aviam deſignat. Hoc etiam nomine infantes nuncupant atres aut nutrices, ut patrem Tatam, non tantum apud La- ios ſed & Belgas: illorum quippe infantes per abbreviationem Belgicam terminationem *Mem* & *Taet* dicunt. Martialis:

Mammas atque Tatas habet Afra.

Cato: Qui cibum & potionem buas ac pappas vocant, & pa- em Tatam & Matrem Mammam. 3. Bavo hic, teſte Miræo, iam Alcuuinus eſt dictus, Agilulfi in Hasbania Comitis filius, dicata ſæculari militia per Amandum Trajectenſem Epiſco- m ad monaſticam vitam adductus, Gandavi, cujus urbis & atronus eſt, in monaſterio Petri à ſe fundato anno 630. obiit cundum Sigebertum, aut anno proxime ſequenti, ut vult Theo- oricus Abbas S. Trudonis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. duxit me in bibliothecam ſuam peculiarem, quam homo ſenex, cupiens aliquod ſui monumentum poſteris relinquere, non mediocri ſumtu parabat. Nullus erat liber, qui non eſſet manu deſcriptus, idque in membranis, nullus qui non variis picturis ornatus, ac foris byſſo auroque tectus. Quin & ipſa codicum ſpatioſa moles neſcio quid majeſtatis præ ſe ferebat. AL. Quinam erant? BE. Oh præclari omnes, Catholicon, Brachylogus, Ovidius per allegorias expoſitus, aliique innumeri; inter quos & lepidiſſimum Mammothreptum reperi. Inter eas delicias inveni Natatilem Betam. AL. Cur vocant natatilem? BE. Referam quod legi: penes auctorem fidei periculum eſto. Quoniam, inquit, provenit in locis humidis putribuſque, nec uſquam felicius provenit, quam in cœno aut ſterquilinio; honos ſit auribus. AL. Itane graviter olet? BE. Sic ut nec oletum ullum pejus oleat. AL. Eſtne iſtius oleris ullus uſus? BE. Imo in deliciis eſt. AL. Fortaſſe porcis, aut aſinis, aut bubus 2. Cypriis. BE. Imo hominibus, & quidem delicatis. Pelinorum gens eſt, apud quam convivia viciſſim in longam ducuntur periodum: extremam compotationem vocant ſua lingua Reſumtam, quaſi nos dicamus bellaria 3. aut tragemata. AL. Quam bella bellaria! BE. Ejus compotationis hæc lex eſt, ut liberum ſit convivatori quidquid volet apponere: nefas autem ſit con-

1. Brugæ, Belgis *Brugge* urbs Flandriæ nobiliſſima. Ex Aldenburgi ruinis prima initia ſurrexiſſe abhinc mille annos aut præter propter, conſentiunt hiſtorici.

2. Bos Cyprius Proverbium in brutum ac ſtolidum jaci ſolitum: propterea quod Cyprii boves magis bruti ferantur; quippe qui ſtercore humano paſcuntur. Sic dicimus *Cyprio bovi merendam*, quoties conviva ſordidus ac inſipidus, ſordido ac inſipido accipitur convivio; vel cum apud ſpurcos ſpurce quis loquitur. 3. Secundæ menſæ: vel quæ in fine menſæ vel à cœna aſſumuntur gulæ irritamenta. Tragemata autem ab Aoriſto 2. ἔτραγον verbi τρώγω comedo.

is quidquam rejicere, ſed omnia boni
nſulere. AL. Quid ſi 1. apponeret ci-
am, aut cramben 2. recoctam? BE.
idquid apponitur, devorandum ibi eſt
ite. Domi tamen licet quod ederint re-
mere. Nam heic fere ponunt natatilem
am, ſive Anticomaritam: nihil enim
ert utro nomine dixeris; res eadem
. Admiſcent aliquid querni corticis, &
i 3. plurimum. Ita moretum 4. abſol-
t. AL. Quis perſuaſit legem tam barba-
? BE. Conſuetudo, quovis tyranno 5.
entior. AL. Tragicam periodum 6.
hi narras, quæ tam inamœnum habeat
tum. BE. Dixi meam vicem, nulli præ-
icans, ſi quis quid habet rectius. CA.
ego comperi priſcis fuiſſe piſcem, quem
ant Anticomaritam. BE. Dic auctorem.
Codicem exhibere poſſum; nomen au-
ris non poſſum dicere. Scriptus eſt
lice, ſed formulis Hebraicis. BE.
am ſpeciem habet piſcis Anticomarita?
Cætera nigris ſquamis eſt, ſolus ven-
albet. BE. Palliatum quempiam 7. Cy-
um, opinor, nobis ex piſce facies.
i ſapor? CA. Nihil inſuavius. Quin pe-
ens eſt. Naſcitur in putribus lacunis,
erdum & in cloacis, iners, limoſus:
tu pituitam gignit gravem, quam vix
nitu leves. Frequens eſt in regione
m Celtithracen appellant. Nam illic
deliciis eſt, quod guſtaſſe carnes dete-
bilius ſit homicidio, AL. Infelix regio

1. Cicuta herba venenata, Græcis κώνειον, Belgis *dulle Kervel, Pypkruyt.* Ejus liquore in ſuppliciis ſumendis utebantur Athenienſes.

2. Δὶς κράμβη θάνατος. Scribit Suidas, cramben in conviviis antiquitus adhiberi ſolere, verum recoctam adeo nauſeam adferre, ut Græcis in faſtidii Proverbium abierit. Quoties enim rem iterum atque iterum repetitam non ſine moleſtia ſignificabant, dicebant, *bis crambe*

r. 3. Herbæ genus notiſſimum, graviſſimo odore. Horatius:
t cicutis allium nocentius. 4. Moretum paſtilli genus ſeu pla-
æ, quod variis herbis conſtat. 5. Mos tyrannus. 6. Comœ-
lætam, Tragœdia triſtem ſemper habet cataſtrophen. 7. De-
at Diogenem ob caninos & impudentes mores Cynici cogno-
adeptum. Utebatur propter frigus duplici palliolo.

cum ſuo Anticomarita. CA. Tantum habeo quod dicam : nemini præjudicatum velim mea ſententia. DI. Quid opus eſt hujus vocis enarrationem ex Mammothreptis aut Hebræis ſchedis petere , cum ipſa dictionis etymologia præ ſe ferat Anticomaritas dici puellas parum feliciter conjugatas , utpote maritis vetulis? Nec enim novum eſt quod ſcribæ *quo* verterunt in *co* , cum ſint litteræ cognatæ *c*, *q*, *k*. EV. Erat aliquid quod dixit Diphylus , ſi conſtaret dictionem eſſe Latinam. Mihi videtur eſſe Græca , è tribus conflata , ex ἀντὶ , quod eſt *contra* , & κώμη , quod ſonat *pagum* , & ὀαρίζειν , quod eſt *muliebriter garrire* : hinc per 1. ſynalœphen eliſa *o*, dictus eſt Anticomarita , qui ruſticana garrulitate cunctis obſtrepit. FA. Sedulo quidem meus dixit Eumenius. At mihi videtur ex tot dictionibus conflata vox, quot habet ſyllabas. Nam ἀν ſonat ἄνες· τι , τίλλων· κω , κώδια· μα μάλα ρυ , ῥυπαρά. (perperam enim ſcribitur per ι.) τα, τάλας. Ex his conficitur , *amens ac miſer* , *vellens pilos putrium tergorum*. AL. Tali opificio cibus congruit beta natatilis , de qua modo dixit Bertulphus. BE. Nimirum anticomarita anticomaritæ. GA. Sedulo quidem dixiſtis omnes ; at mihi videtur uxor viro male morigera dici anticomarita per ſyncopen , antidicomarita , quod ſemper adverſetur marito. AL. Si recipimus tales 2. tropos , facile ex foria 3. fient fora , & cuniculus fiet cuculus. BE. Atqui Albinus, qui conſul eſt in hoc ſenatu , nondum dixit quid ipſe cenſeat. AL. Ex me quidem quod adferam non habeo ; haud tamen gravabor in medium adferre , quod ab ho-

1. Συναλοιφὴ colliſio vel ad verbum counctio, ab ἀλείφω ungo. Tralatio ergo hujus figuræ ab unguentis, cum unctum alio unguento deletur.

2. τρόπος à τρέπω verto.

3. Foria ſtercora liquidiora. Pomponius Macco: Conforiſti me Diumedes. Laberius in Panilicis: Foriolus eſſe videris, in coleos cacas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

hoſte meo nuper didici, homine linguaſſimo. Sæpius variabat in loquendo ſermonem, quam luſcinia cantionem. Is aſſerabat vocem eſſe Chaldaicam, è tribus compoſitam. Apud illos enim, ut ajebat, *anti* ſonat perverſum ac cerebroſum *comar*, petram: *ita*, ſutoriam. BE. Quanquam petræ tribuit cerebrum? AL. Nihil abſurdi, ſi modo mutes genus. CA. Prorſus in hac ſynodo evenit, quod vulgo dici ſolet. Quot 1. homines, tot ſententiæ. Quid igitur actum eſt? ſententiæ numerari poſſunt; dividi non poſſunt, ut pars major vincat minorem. AL. Vincat igitur melior deteriorem. GA. Atqui ad hoc ipſum opus eſſet alia ſynodo. Nam ſua 2. cuique ſponſa videtur pulcherrima. AL. Iſtuc ſi verum eſſet, minus haberemus deteriorum: Sed habeo conſilium expeditum. Fabis ſortiamur, ex hoc numero cui jus ſit, ut ex omnibus ſuffragiis prædicet quod volet. CA. At iſtæc in 3. te cudetur faba. Num vera dixi? AL. Mihi prima & poſtrema magis arridet. CA. Aſſentimur omnes, ut unus pro omnibus reſpondeam. AL. Age, ſit igitur hoc inter ea de quibus dubitare fas non eſt. CA. Maxime. AL. Si quis diſſentiat, quid erit pœnæ? CA. Majuſculis ſcribetur hæreticus

1. Idem ſic effert Perſius: *Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.* Et Homerus ita Latine redditus: *Namque aliis aliæ res arridentque placentque.*

2. Etiam, *ſuum cuique pulchrum*, habet ſenſum eundem. Competit adagium in eos, quibus ſua, non tam vero judicio, quam animi quadam propenſione, qua nos noſtraque adamamus placent & egregia videntur: in re enim propria cæcutimus, in aliena plus ſatis oculati.

3. Proverbium deſumtum ex Terentii Eunucho, Donato interprete tantundem eſt, ac in te malum hoc recidet, in te hæc vindicabitur culpa. Belgis, *het ſal op u Kap* [illegible]*ypen*. Tranſlatum vel à faba, quæ cum ſiliquis exuitur ac batuitur aut fuſtibus intertunditur, ita ut fit in areis more ruſticorum non ipſa perinde laborat, ſed id demum in quo cuditur. Alii malunt ad male coctam fabam referre, quæ ſi quando non maduerit, ſed dura permanſerit, ab iratis heris ſupra coqui caput nonnunquam comminui conſuevit, tanquam fabam ulciſcentibus, non coquum, cum univerſum interim malum ad coquum perveniat.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

in grammatica. AL. Adjiciam bonis avibus, quod mihi non negligendum videtur. Id ex medico quodam Syro acceptum amicis communicabo. BE. Quid iſtuc? AL. Si natatilem betam, gallam è quercu, & ſutorium atramentum in mortario contuderis, deinde aſperſis 1. copri ſex unciis miſcueris in 2. malagma, præſentaneum eſſe remedium adverſus caninam ſcabiem, & porcorum pruriginem. BE. Sed heus, Albine, qui nobis omnibus de Anticomarita negotium faceſſis; in quo tandem au-ctore legitur iſtuc vocabulum? AL. Dicam, ſed in aurem, & uni. BE. Accipiam, ſed hac lege, ut ego viciſſim unus uni in aurem dicam. AL. At repetita 3. henas, tandem fit chilias. BE. Verum dicis, ubi ſemel ex henade reddideris dyadem, jam non eſt tibi in manu ſiſtere fluxum dyadis. AL. Quod pauci norunt, celari poteſt; quod multi, nequaquam. trias autem ad multitudinem pertinet. BE. Probe; qui tres ſimul haberet uxores, multas habere diceretur. ſed qui tres haberet pilos in capite, aut dentes in ore, multosne an paucos habere diceretur? AL. Sophiſta, admove aurem. BE. Quid ego audio? Iſtuc non minus abſurdum eſt, quam ſi Græci civitatem, cui expugnandæ tot claſſes ducebant, ſuo nomine non poſſent nominare, pro Troia dicentes Sutrium. AL. Atqui hic Rabinus eſt nuper è cœlo delapſus, qui niſi præſens numen ſuccurriſſet rebus humanis, jam dudum quæremus, ubinam eſſent homines, ubi pietas, ubi philoſophia, ubi litteræ. BE. Næ iſte inter Moriæ proceres primas meretur, dignus qui poſt hac

1. Κόπρος, fimus, ſtercus.

2. Malagma emplaſtri vel fomenti genus, duritiei emolliendæ comparatum.

3. Henas unitas, chilias, millenarius numerus, trias ternarius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rocetur 1. Archimorita, cum ſuis omaritis.

1. Archimorita, ſtultus ſtultoru hoc eſt princeps ſtultorum: ab ἀρχὸς princeps, principatinens & μωρὸς ſtultus.

Α ΑΜΟΣ 1. ΓΑΜΟΣ.

ve CONIUGIUM IMPAR.

TRONIUS, GABRIEL.

PE. VNde nobis Gabriël tam tetrica fronte? Num ex antro 2. Trophonii? GA. Imo à nuptiis. PE. Nunquam vidi vultminus nuptialem. Nam qui nuptiis fuerunt, totos poſtea ſex dies ſolent ores amœnioreſque videri, ſenes etejuveneſcere ad annos decem. Quas t tu mihi nuptias narras? Mortis, opi cum Marte? GA. Imo juvenis gene:cum puella ſedecim annos nata, in nihil deſideres, ſive formam ſpectes, mores, ſive genus, ſive fortunam. multis? Jove marito digna videri rat. PE. Hui! tam teneram puellam vetulo? GA. Reges non ſeneſcunt. PE. e igitur iſtæc triſtitia? Fortaſſe ſponſo les, qui tibi captatam prædam victos ipuit. GA. Phy! nihil minus. PE. Num quid accidit, quale memorant de con 3. Lapitharum? GA. Nequaquam. Quid? an defuit Bacchi liquor? GA. ſupererat. BE. Non aderant tibicines?

1. Ἄγαμος γάμος invenitur apud Sophoclem in Oedip. tyr. γάμος ſeu γάμοι nuptiæ & ἄγαμος cælebs.

2. Dicitur de homine vehementer triſti tetricoque propterea quod olim creditum, eum qui in Trophonii ſpecum deſcendiſſet, poſtea nunquam ridere. Oraculum verò hoc Jovis Trophonii in Lebadia, Bœotiæ, in hiatu ſubterraneo, horrido, anguſto, tetro fuit, in quem ſcalis deſcendeban ſine magnis difficultatibus. Deſcendentes autem vel nudi eſte alba vel lineo induti aut purpureo amiculo placentas Leous offerebant, hauſtoque oraculo per alium hiatum ad ſupeenitebantur. 3. Lapithæ Pindum & Othryn montes incos, populi Theſſaliæ, teſte Plinio. Cruentæ fuerunt horum

GA. Et

1. Utricines ſeu utricularii, qui canunt tibiis infixis utriculo, quæ vocantur tibiæ utriculares.

2. Hymenæus ſeu Hymen nuptiarum præſes, Bacchi & Veneris filius, primus certarum nuptiarum inſtitutor. Alii volunt virum Athenienſem fuiſſe.

3. Solebat enim crebro in nuptiis vocari: Hymen ô Hymen Hymenæe. Cujus rei originem quidam deferuut ad Athenien-

GA. Et fidicines, & lyricines, & tubicines & 1. utricines. PE. Quid igitur? Non aderat 2. Hymenæus? GA. Fruſtra tot 3. vocibus ciebatur. PE. Nec 4. Charites? GA. Ne 5. muſca quidem Charis. Nec pronuba 6. Juno, nec aurea 7. Venus, nec Jupiter 8. Gamelius. BE. Ne tu mihi nuptias loqueris prorſus inauſpicatas & ἀθέυς 9. ſeu potius ἄγαμον 10. γάμον. GA. Magis dicas, ſi vidiſſes. BE. Non igitur ſaltatum eſt? GA. Imo miſere claudicatum. BE. Nullum ergo numen poſperius iſtas hilarabat nuptias? GA. Nullum omnino illic aderat præter unam Deam, quæ Græcis dicitur Pſora 11. PE. Pruriginoſas, opinor, nuptias dicis. GA. Imo rubiginoſas & purulentas. PE. Sed quid eſt, mi Gabriël, quod hæc commemoratio tibi lacrymas etiam excutit? GA. Hæc res, Petroni, vel ſilici poſſit extundere lacrymas. PE. Credo, ſi ſilex vidiſſet. Sed obſecro te, quidnam eſt hoc tantum mali? Ne cela, nec meum animum diutius ſuſpendito. GA. Noſti Lampridium Eubulum? PE. Quo non alius in hac urbe vir melior aut beatior. GA. Quid? ejus filiam Iphigeniam? BE. Florem hujus ætatis nominaſti.

ſem nomine Hymenæum, qui raptas à latronibus virgines, parenti-
bus intaſtas reſtituit: Ideoque nomen ejus in nuptiis invocatum,
tanquam virginitatis defenſor. 4. Charites ſeu Gratiæ ſunt tres
Aglaia, quæ & Paſithea, Thalia & Euphroſyne. 5. Proverbiali
hyperbole pro nulla omnino. Dicimus ergo ne muſca quidem,
cum maximam ſignificamus ſolitudinem. Plautus: *Quas tu mulieres*
mihi narras, ubi muſca nulla fœmina eſt in ædibus. 6. Juno inter
alia etiam nuptiarum Dea, unde & pronuba, à pronubo nuptiis
præſum. 7. Venus propter pulchritudinem aurea dicta: non enim
aureum tantum quod ex auro, ſed & pulchrum. Virgilius: *At non*
Venus aurea contra Pauca refert. 8. Gamelius, nuptiarum curam
gerens, nuptialis proprie, conjugalis, connubialis: id enim deſi-
gnat vox γαμήλιος: à γάμος nuptiæ. 9. Ἀθέυς id eſt impias:
ἄθεος ab α privativo & Θεός Deus. 10. Id eſt, ſine nuptiis nuptias.
11. Pſora ſcabies & pruritus; hic fingit Deam autor.

GA. Sic

Hæc eſt. At ſcis cui nupſerit? PE. Sciam, ſi dixeris. GA. Nupſit Pompilio Blenno 1. Fratrine Thraſoni, qui neminem non ſolet occidere ſuis glorioſis fabulis? GA. Huic ipſi. PE. At is jam olim celebris eſt in hac urbe, duabus potiſſimum rebus, mendaciis ac ſcabie, quæ nondum ſuum habet nomen, quum ipſa tam 2. multorum habeat nomina. GA. Superbiſſima ſcabies eſt, quæ nec lepræ, nec 3. elephantiaſi, nec 4. lichenibus, nec 5. podagræ, nec 6. mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. PE. Ita prædicant medicorum filii. GA. Quid ego nunc, Petroni? depingam puellam tibi non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornamentivo decori. Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe. Nihil illam non decebat. Interim prodiit nobis beatus ille ſponſus, trunco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quam ſolent 7. Suitſeri; manibus ſcabris, halitu gravi, oſculis languidis, capite obvincto; ſanies & naribus, & ex auribus fluebat. Alii digitos habent anulatos, ille etiam in femore geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit, ut talem filiam tali portento commiſerent? GA. Neſcio, niſi quod hodie plerisque videtur ademta mens. PE. Fortaſſi prædives eſt. GA. Eſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet

1. Blennus ignavus & fatuus, aliquando & mucoſus.

2. Dicitur enim morbus Gallicus, morbus Neapolitanus, ſcabies Hiſpanica. Hinc Ouwenus:
Itala terra mihi patria eſt, Gallique parentes.
Gallicus in dubio eſt Italicuſne vocer.

3. Elephantiaſis ſpecies lepræ; ſic dicta ab Elephantis, quorum cutis ulceroſis quibuſdam vallibus infeſtatur, aut quodam modo ſimilis redditur Elephanti corio; multo pernicioſior quam Græcorum lepra.

4. Lichen, Græcis λειχὴν eſt ſumma cutis aſperitas cum leni pruritu. Deterior quidem pruritu, ut qui ſine aſperitate ſit; ſed lenior quam pſora aut lepra; adeo ut ſi jejuna ſaliva defricetur quotidie ſaneſcat. 5. ποδάγρα morbus articularis pedes infeſtans, aliis cum ardore, aliis cum algore. Ovidius:
Solvere nodoſam neſcit medicina podagram.
6. Mentagra ſcabies ex lichenum genere; ſic dicta quod à mento fere oriatur. 7. Notat affectatum inceſſum Helvetiorum, Belgis *Suitſers*, Tſchudo *Schweitſers.*

am-

ambos avos & avias, quod gravius ſupplicium de illa ſumi poterat? GA. Si minxiſſet 1. in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat, tali monſtro vel oſculum dare coacta. PE. Accedo. GA. Mihi ſane factum hoc crudelius eſſe videtur quam ſi illam nudam objeciſſent 2. urſis, aut leonibus, aut crocodilis. Nam aut feræ peperciſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum. PE. Vera prædicas. Mihi plane videtur hoc factum 3. Mezentio dignum, qui *mortua*, ut inquit Maro, *jungebat corpora vivis, Componens manibuſque manus, atque oribus ora.* Quanquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, ut tam amabilem puellam cadaveri jungeret; nec ullum cadaver eſt, cui non jungi malis, quam tam putido cadaveri. Siquidem hoc ipſum quod ſpirat, merum eſt venenum; quod loquitur, peſtis eſt; quod contingit, mors eſt. GA. Jam tu mihi cogita, Petroni, quid voluptatis habitura ſint illa ſuavia, illi complexus, illi nocturni luſus ac blanditiæ? PE. Theologos nonnunquam audivi loquentes de impare conjugio. Iſtuc demum optimo jure dici poteſt impar conjugium, quaſi gemmam inſeras plumbo. Sed interim demiror teneræ virginis audaciam. Solent enim tales puellæ ad lemuris aut larvæ conſpectum tantum non exanimari. an hæc audebit tale cadaver amplecti noctu? GA. Habet puella quod excuſet auctoritatem parentum, importunitatem amicorum, ætatis ſimplicitatem. Ego parentum veſaniam ſatis mirari non poſſum. Quis enim filiam habet tam infelici forma, quam collocare velit homini leproſo?

PE. Nul-

1. Id eſt gravius aliquod flagitium commiſiſſet. Qui enim intemperiis agebatur, cuique cuncta caderent infeliciter, *in patrios cineres minxiſſe* dicebatur. Antiquitus enim paterni ſepulchri ſumma fuit religio.

2. Apud veteres præcipue Romanos damnati objiciebantur quandoque feris.

3. Nota ex Virgilio Mezentii impietas & crudelitas, qui mortuorum corpora cum viventibus junxit & in tali complexu necavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Nullus, opinor, ſi modo vel unciolam. habeat ſanæ mentis. Mihi ſi luſcaſſet, eademque clauda, nec minus deformis, quam fuit 2. Therſites Homericus, poſtremo indotata, recuſarem iſtiuſmodi generum. GA. At hæc lues eſt omni lepra tum tetrior, tum nocentior. Nam citius ſerpit, & ſubinde recurrit, ac frequenter occidit; cum nonnunquam lepra ſinat hominem ad extremam uſque ſenectutem vivere. PE. Fortaſſe latebat parentes ſponſi morbus. GA. Imo pulchre norant. PE. Si tam male volebant filiæ, cur non potius inſutam 3. culeo projecerunt in 4. Scaldam? GA. Profecto levior fuiſſet inſania. PE. Quæ dos commendabilis ſponſum? præcellit arte quapiam? GA. Permultis: ſtrenuus eſt aleator, potator invictus, ſcortator improbus, nugandi mentiendique artifex maximus, compilator non ſegnis, decoctor eximius, graſſator perditus. Quid multis? cum ſcholæ non profiteantur niſi ſeptem artes liberales, hic habet pluſquam decem illiberales. PE. Aliquid tamen fuerit oportere quod illum commendarit parentibus. GA. Nihil aliud quam glorioſum equitis nomen. PE. Qualis eques, cui præ ſcabiem vix in ſella ſedere licet? Sed fortaſſis habet luculentas poſſeſſiones. GA. Habuit mediocres; ſed ex profuſione, quam fecit, nihil ſupereſt præter unam turriculam, unde excurrere ſolet ad

1. Unciola diminutivum ab uncia, duodecima parte aſſis.

2. De Therſite paulo ante dictum.

3. Culeus ſaccus cui inſuebantur parricidæ. Ita apud Romanos M. Malleolus & poſt illum L. Hoſtius hoc ſupplicio affecti ſunt: manſitque hæc pœna, ait Alexander ab Alexandro, uſque ad hæc tempora. Culeo autem gallus gallinaceus, ſimia & vipera cum homine inſuitur, & in flumen vel mare detruditur: ut in rixa infenſorum animalium & fœda laceratione corporis, ob tanti ſceleris immanitatem diro cruciatu vivere interimatur; utque ab omni elemento repudiatum cadaver inquieto labore & perpetuis fluctibus agitetur. 4. Scaldis, & varia terminatione Scalde & hic Scalda, Ptolemæo Tabuda in Picardia prope Abbatiam Martini ex monte profluit, & Cameracum, Tornacum, Gandavum, Antverpiam aliaſque urbes alluens, uno oſtio in Oceanum altero in Merwan effunditur.

præ-

prædam, eamque tam belle inſtructam, ut nolis illic porcos tuos ali. Sed interim nunquam non habet arces in ore, & 1. feuda, aliaque magnifica nomina; nuſquam non affigit ſua inſignia. PE. Clypeus quod habet ſymbolum? GA. Tres elephantos aureos, in ſpacio phœniceo. PE. Scilicet elephas 2. elephanti congruit. Oportet autem hominem eſſe ſanguinarium. GA. Imo vinarium. Nam rubro vino mirum in modum delectatur; ſic tibi ſanguinolentus eſt. PE. Ad hauriendum igitur utilis eſt illi proboſcis. GA. Maxime. PE. Itaque inſignia declarant magnum ac ſtolidum nebulonem, vini gurgitem. Neque enim ille color ſanguinis eſt, ſed meri: & aureus elephas indicat, quidquid auri nactus eſt, vino abſumi. GA. Sic eſt. PE. Quid igitur dotis hic Thraſo conferet ad ſponſam? GA. Quid? maximam. PE. Qui maximam decoctor? GA. Sine me loqui; maximam, inquam, peſſimamque ſcabiem. PE. Emoriar, ni malim filiam meam equo nuptam, quam tali equiti. GA. At ego vel monacho nuptam malim. Imo hoc non eſt homini nubere, ſed hominis cadaveri. Hoc ſpectaculum ſi vidiſſes, dic mihi tenuiſſeſne lacrymas? PE. Quî potuiſſem, qui vix iſta ſine lacrymis audio? Adeon' parentes ad omnem naturalis pietatis affectum obſurduiſſe, ut filiam unicam, puellam tali forma, tali indole, tam amabilibus moribus, tali monſtro in ſervitutem traderent, propter mendacem clypeum? GA. Atqui faci-

1. Feudum genus eſt clienteiæ, quo vel dignitas, vel vectigal vel prædium aliquod ea lege alicui datur, ut ipſe & hæredes poſterique ipſius beneficii autorem ſemper agnoſcant, & quaſi pro patrono colant, ejuſque caput tueantur, quos modo vaſallos modo valvaſores, teſte Hortomanno, appellant. Feudorum autem tres ſunt gradus: primus eorum qui ab ipſo Rege feudum habent, capitanei regni dicuntur, ut duces, Machiones, Comites. Secundus, qui ab iſtis capitaneis feudum obtinent Regis conceſſu. Infimus ordo eorum, quæ à ſecundi ordinis vaſallis in privatos conferuntur, ſive nobiles ſive ignobiles, ut aſſerit Zaſius.

2. Hoc dicit ob id, quod qui ſcabie Gallica laborant, ab elephantiacis non multum forma diſtant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

, quo nihil invenias nec immanius, delius, nec magis impium, hodie um etiam ludus eſt; quum expediat Reipublicæ tractandæ naſcuntur, m proſperrima valetudine. Corpo- m habitus animi vim afficit. Certe rbus quidquid eſt homini cerebri ſo- urire. Ita fit ut Reipublicæ præſi- qui nec animo bene valeant, nec e. PE. Non ſolum integræ mentis pera valetudine convenit eſſe qui licæ gubernaculis aſſident, verum forma dignitateque corporis præcel- Quanquam enim prima principum endatio ſint ſapientia & integritas; non nihil refert, qua ſpecie corpo- qui cæteris imperat. Nam ſi ſævus ultum invidiæ addit corporis defor- Sin probus & pius, 1. *Gratior eſt veniens è corpore virtus.* GA. Recte. nne deplorant earum infelicitatem, n conjuges poſt peractas nuptias in aut morbum incidunt 2. comitia- GA. Merito ſane. PE. Quæ igitur de- eſt, ultra filiam pluſquam leproſo ? GA. Pluſquam dementia eſt. Si s paret tollere catulos, quæſo num gerosam fœminam admittet ſcabio-

1. Egregie Clemens Alexandrinus: Pulchritudo optima, primum eſt pulchritudo animæ: poſtea autem exerceatur quoque pulchritudo corporis, apta membrorum competen- rtium cum bono colore. Annotatu dignum etiam illud Mimi *Formoſa facies muta commendatio eſt.* Ut & Pacati Drepani: ſima quæque ſpecies plurimum creditur trahere cœlo. Sive inus ille animus venturus in corpus, dignum prius meta- tium, ſive cum venerit, fingit habitaculum pro habitu ſuo, ex altero creſcit. 2. Sereni verſus ſunt in morbum co- ita dictum, quod quis eo correptus comitia interrumpebat:

Eſt ſubiti ſpecies morbi cui nomen ab illo,
Quod fieri nobis ſuffragia juſta recuſat.
Sæpe etenim membris acri languore caducis
Concilium populi labes horrenda diremit.
Ipſe Deus memorat dubiæ per tempora lunæ
Conceptum, talis quem ſæpe ruina profudit.

ſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſum & ignavum canem? PE. Imo magna cura diſpiceret, ut undiquaque generoſum adjungeret, ne naſcantur 1. hybridæ. GA. Et ſi dux augere velit equitatum, num ad eximiam equam admitteret morbidum aut degenerem? PE. Ne in commune quidem ſtabulum reciperet morbidum, ne qua ſerpat malum ad alios. GA. Nec interim referre putant, quem admittant ad filiam, & unde naſcantur liberi, non tantum in hæreditatem omnium facultatum ſucceſſuri, verum etiam rempublicam moderaturi? PE. Ne ruſticus quidem quemvis taurum admittit ad juvencam, nec quemvis equum jungit equæ, nec quemvis porcum 2. ſcrophæ; quum taurus gignatur aratro, equus rhedæ, porcus culinæ. GA. Vide quam perverſa ſint hominum judicia. Si quis plebeius patriciæ puellæ oſculum obtrudat, injuriam putant bello vindicandam. PE. Acerrimo. GA. Et ipſi volentes, ſcientes, prudentes, id quo nihil habent carius, dedunt abominando portento, & privatim impii in ſuam gentem, & publice in civitatem. PE. Si ſponſus ſubclaudicat alioqui ſanus, quam abhorretur à conjugio? hoc tantum malum non imputatur in ſponſalibus. GA. Si quis filiam elocavit Franciſcabus, quanta 3. abominatio, quanta deplorano, quanta ratio male collocatæ virginis? at illa veſte detracta virum habet membris validis. Iſta totam ætatem tranſigit cum ſemivivo cadavere. Si qua nubit ſacerdoti, ludunt in 4. unctum; ad hæc pejus uncto nupſit.

1. Hybridæ catuli qui ex parentibus diverſæ naturæ & ſtudii naſcuntur.

2. Scropha vel ut quibuſdam placet ſcrofa, χωνὰς Suidæ χομφὰς ſus fœmina, quæ fœtus cauſa alitur. Columella: Scrofæ probantur longiſſimi ſtatus, & ut ſint reliquis membris ſimiles verribus.

3. Licet matrimonium pro ſacramento agnoſcant, nihilominus tanquam opus diabolicum in clero ſuo execrantur Pontificii, nempe cum Pontifice Romano Syricio & hæreticis Tatianis, Marcionitis, Saturnianis, Manichæis, Eucratitis, Priſcillaniſtis & aſſeclis Montani. 4. Papicolæ quemadmodum ſuos ſacerdotes habent, quorum ordinem Novum Teſtamentum non agnoſcit; ita &, reducto Judaiſmo, eoſdem ungunt ſacra quadam unctione, ut loquuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

PE. ... hoc faciunt hoſtes puellis bello ca-
ptis, ... ix piratæ faciunt ſcelere abductis; &
hoc ... iunt parentes unicæ filiæ, nec illis
datur magiſtratu curator. GA. Quomodo
medicus ſuccurret phrenetico, ſi ipſum
habet 1. phreneſis? PE. Atqui mirum eſt,
à principibus, quorum munus eſt proſpi-
cere reipublicæ dumtaxat in his quæ ad
corpus pertinent, cum in hoc genere nihil
prius ... c potius ſit bona valetudine, heic
nullum excogitari remedium. Tanta peſtis
bonæ orbis partem occupavit, & illi in-
terim ... tertunt, quaſi nihil ad rem perti-
neat. GA. De principibus, Petroni, reli-
gioſe loquendum eſt. Sed admove aurem;
inſuſurrabo tria verba. PE. O miſeriam!
utinam falſa prædicares! GA. Quot morbo-
rum genera naſci putas ex vinis corruptis
... modis infectis? PE. Innumera, ſi
... medicis fides. GA. Num heic vigilant
2. ... res? PE. Plane vigilant in exigendis
vectigalibus. GA. Quæ ſciens nubit morbi-
do, fortaſſe digna eſt ſuo malo, quod ad-
ſciſcit ipſa ſibi: quanquam ſi principatum
gererem, utrumque ſemoverem ab urbano
commercio. Cæterum ſi qua nupſiſſet huic
... io lui, qui ſe ſanum mentitus eſſet,
ſi quis mihi ſummum pontificium delegeret,
diſſolverem hoc conjugium, etiamſi ſex-
centis tabulis 3. ſponſalibus contractum eſ-
ſet. PE. Quo colore? Nam conjugium rite
contractum ab homine 4. non poteſt diri-
mi. GA. Quid? tibi videtur rite contra-
ctum, quod dolo malo contractum eſt?
Non valet contractus, ſi puella decepto
ſervo nupſit, quem putabat liberum. Hic
cui nupſit, ſervus eſt miſerrimæ dominæ
5. ... ræ, atque hoc infelicior eſt ſervitus,
quod

1. Phreneſis morbus inſaniam inducens, ortus ex inflammatione meningarum, à pallida bile, & illa phreneſis levior, vel à flava, & hæc vehementior, vel ab aduſta, quæ deterrima.

2. Ædiles qui curatores urbis erant, annonæ ludorumque ſolennium &c.

3. Tabulæ ſponſales ſcripti codicilli initi matrimonii de pacto & legato, ut ajunt.

4. De matrimonii diſſolutione vide quæ ante annotata.

5. Id eſt, pruritus & ſcabiei.

quod illa neminem 1. manumittit, ut ſervitutis miſeriam aliqua libertatis ſpes conſolari poſſit. PE. Sane colorem reperiſti. GA. Adhuc non eſt conjugium, niſi inter vivos. Heic mortuo nubitur. PE. Repertus eſt alter color. Sed ſineres, opinor, ſcabioſas ſcabioſis nubere, juxta vetus illud adagium ὅμοιον 2. πρὸς ὅμοιον. GA. Si hoc mihi liceret, quod expediret Reipublicæ, ſinerem quidem jungi, ſed junctos exurerem. PE. Tum tu quidem 3. Phalaridem ageres, non principem. GA. An tibi Phalaris videtur medicus, qui ſecat digitos aliquot, aut inurit corporis partem, ne totum pereat? Mihi non videtur iſta crudelitas, ſed miſericordia. Quod utinam initio naſcentis mali fuiſſet factum! Tum paucorum exitio, totius orbis ſaluti conſuli poterat. Et hujus facti reperimus exemplum in Gallorum annalibus. PE. At mitius erat illos caſtrari, ac ſummoveri. GA. Fœminis porro quid faceres? PE. Adderem 4. fibulas. GA. Ita quidem proſpectum eſſet, ne ex malis corvis naſcantur 5. mala ova: ſed fatebor hoc eſſe mitius, ſi tu fatearis illud eſſe tutius. Nam pruriunt & exſecti; nec uno modo tranſilit malum, ſed oſculo, ſed colloquio, ſed contactu, ſed compotatiuncula ſerpit ad alios. Et vide-

1. Manumittere vel mittere manu vel emittere manu, quæ duo poſteriora non tam uſitata: eſt ſervum, qui in manu noſtra ſive poteſtate eſt, liberum dimittere, eundem libertate donare: unde & manumiſſus & manumiſſio.

2. Id eſt, ſimile apud ſimile.

3. Hinc adagium Phalaridis imperium, quod in eos dicitur, qui crudelius imperant, ſævientes, in quos jus nacti ſunt, omnis humanitatis & æquitatis obliti.
Phalaridem enim Agrigentinorum tyrannum, æneus ille taurus Peᵣilli nobilitavit, in quo ſubjecto igne, mortales vivi ſic exurebantur, ut pro ejulatu humano, mugitum ederent morientes. 4. Fibulæ, quibus quædam veſtes ſubnectuntur & configuntur. Sumitur & pro circulo æneo, quo adoleſcentulorum virilia ſolent coërceri, coercendæ vocis gratia, quæ ex Veneris uſu debilior reddi ſolet aſperiorque. Has etiam autor hic deſignat, ne ad coitum admittere quempiam mulieres hæ poſſent. 5. Hinc proverbium, *Mali corvi malum ovum.* Apte uſurpabitur, quoties à malo præceptore malus proficiſcitur diſcipulus, ex improbo patre filius improbus. Sunt qui hinc natum putent, quod dicant nonnulli corvorum pullos, ipſos parentes devorare, ſi non ad ſatietatem illos paſcant.

mus

morbo huic malo fatalem quandam malitiam adjunctam, ut quiſquis eo tenetur, vel nullo ſuo commodo gaudeat quam plurimis ſuam affricare ſcabiem. Jam ſubmoti poſſunt fugere, poſſunt vel noctu, vel ignotis imponere: à mortuis vero nihil eſt periculi. PE. Tutius fateor; ſed haud ſcio, an conveniat Chriſtianæ manſuetudini. GA. Dic age mihi; unde plus periculi, à ſimplicibus furibus, an ab iſtis? PE. Fateor pecuniam multo viliorem bona valetudine. GA. Et tamen hos Chriſtiani ſuffigimus in crucem; nec appellatur crudelitas ſed juſtitia; & ſi Rempublicam ſpectes pietas eſt. PE. Verum ibi plectitur qui damnum dedit. GA. Hi ſcilicet lucrum adferunt! Sed demus hoc malum multis nulla ſua culpa contractum, quum tamen paucos reperias, quibus eam luem non conciliarit nequitia; Jure conſulti docent, interim innoxios recte occidi, ſi id magnopere interſit Reipublicæ. Quemadmodum Græci poſt everſam Troiam occiderunt, Aſtyanactem Hectoris filium, ne rurſum bellum inſtauraretur. Nec putant impium, poſt extinctum tyrannum, & liberos innoxios trucidari. Quid quod nunquam non bellamus Chriſtiani, neque tamen neſcimus in bellis maximam malorum partem ad eos redire, qui nihil commeruerunt? Idem uſu venit in 3. repreſaliis, quæ vocant. Qui læſit, in tuto eſt, & ſpoliatur negotiator; qui ne factum qui-

1. Vlyſſes naves è Sigeo ſolvens huncAſtyanacta de turri præcipitem dedit. Fuit filius Hectoris & Andromaches, ita dictus quaſi princeps urbis ἄστυ, enim urbs & ἄναξ tutator 2. Unde proverbium; ſtultus qui patre cæſo liberis pepercerit. Aut enim oportebat primum à parentibus occidendis abſtinere; aut filios item ſubmovere, paternæ necis ultores aliquando futuros. 3. Repreſalia eſt poteſtas quæ creditori in ſua patria, contra debitorem in aliena, jus ſuum perſequi licet,

dem audivit, tantum abeſt ut in culpa fuerit. Quod ſi talibus remediis utimur in rebus non ita magni momenti, quid cenſes faciendum in re omnium atrociſſima? PE. Vincor veris. GA. Tum illud mihi perpende. Apud Italos ut primum ſcintillare cœpit peſtilentia, occluduntur ædes: qui laboranti inſerviunt, ſubmoventur à publico. Hoc quidam appellant inhumanitatem, cum ſumma ſit humanitas. Siquidem hac vigilantia fit, ut paucis funeribus ſopiatur malum. At quanta eſt humanitas tot millium vitæ conſuli? Sunt qui parum hoſpitale putant, quod Itali in rumore peſtilentiæ, tempore veſpertino hoſpitem portis ſubmovent, coguntque ſub dio noctem agere: at pietas eſt, paucorum incommodo, maximo Reipublicæ bono proſpicere. Quidam ſibi valde fortes videntur & officioſi, quod auſint ad quemvis peſtilentiâ laborantem accedere, etiamſi nihil illic 1. habeant negotii. At dum reverſi domum inficiunt uxores, liberos ac totam familiam, quid ea fortitudine ſtultius, quid officio inofficioſius, ut ſalutes alienum, tibi cariſſimos in præſens vitæ diſcrimen adducere? Heic tamen quanto minus eſt periculi à peſtilentia, quam ab hac ſcabie? Rarius afflat propinquos, nec fere ſenes attingit; & quos attigit, aut cito liberat, aut reſtituit ſanitati, puriores etiam quam antea fuerant. Hæc quid aliud quam perpetua mors eſt, vel, ut verius dicam, ſepultura? Obvolvuntur lenteis & unguentis more cadaverum. PE. Veriſſima narras. Saltem

1. Quemadmodum ex una parte graviter peccat, qui laboranti peſte proximo, flagitante id neceſſitate, manum haud accommodat, officii & charitatis oblitus; ita ex altera qui periclitantur vitam temere, magis ut audaces appareant, non ſine judiciorum divinorum contemtu; quam ut peſte infectis miſericordia commoti & amore Chriſtiano impulſi opitulentur.

idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

uræ dandum erat huic tam exitiali
quod datur leproſis. Aut ſi hoc quo-
mium eſt, nemo barbæ ſilvam patia-
demeti aut ſibi quiſque tonſorem
t. GA. Quid ſi uterque claudat os?
fflant naribus malum. GA. Eſt & iſti
remedium. PE. Quodnam? GA. Ut
ſolent 1. Alcumici, addant perſo-
uæ per vitreas feneſtellas præbeat lu-
culis, ori naribuſque reſpirationem,
à perſona per axillas in tergum por-
PE. Belle, ſi nihil metuendum eſt à
tu digitorum, linteorum, pectinis,
rpicis. GA. Optimum igitur barbam
ad genua demittere. PE. Ita videtur.
e fiat edictum, ne quis idem ſit ton-
chirurgus. GA. Ad famem relegas
es. PE. Minuant ſumtus, & ali-
pluris radant. GA. Eſto. PE. Tum
t lex, ne quis cum alio poculum ha-
ommune. GA. Iſtam vix recipiat An-
PE. Neve duo miſceantur eodem le-
præter uxorem & maritum. GA. Pla-
E. Ad hæc in diverſoriis ne quis ho-
ndormiat linteis, in quibus alius in-
it. GA. Quid facies Germanis, qui
vant bis in anno? PE. Exſtimulent
es. Præterea tollatur mos quamvis
tus ſalutandi oſculo. GA. Etiamne in
is? PE. Tabellæ ſuam quiſque oppo-
anum. GA. Quid de colloquio? PE.
r illud Homericum: 2. Ἄγχι σχὼν
λώ. & viciſſim qui auſcultat, com-
t labra. GA. Vix iſtis legibus ſuffece-

Alcumici, qui aurum vel argentum ex pulveribus metalli
conficere, & aurum à cupro ſeparare. Vide Colloquium
lus Alcumiſtica.
d eſt, prope tenens caput. Odyſſ. α.

rint 1. duodecim tabulæ. PE. Sed quid conſulas interim infelici puellæ? GA. Quid? niſi ut libenter ſit miſera, quo ſit minus miſera; & ſuavio conjugis opponat manum, tum armata cum illo dormiat. PE. Quonam hinc properas? GA. Recta in muſæum. PE. Quid facturus? GA. Pro epithalamio, quod poſtulant, ſcripturus Epitaphium.

1. Romani continuis bellis impliciti ſuis moribus vixerant uſque ad annum trecenteſimũ ab urbe Condita. Tum autem tres legatos in Græciam pro legibus petendis & afferendis miſerunt. Hi Athenas profecti, confecto negotio reverſi ſunt. Ergo Decemviri creati, qui leges duodecim tabulis æri inciſas in foro propoſuerunt & publicarunt. Excerptæ erant ex Solonis legibus, quæ axibus ligneis continebantur, quibus boni æquique juſſa, pravi delictorumque depulſio, tum judiciorum ordo & bene vivendi norma pœnæque ac præmia conſtituta ſunt: à quibus poſtea omnis divini humanique juris ſanctio manavit. Et hæ illæ duodecim Tabularum leges tantopere apud Romanos celebratæ.

2. IMPOSTURA.

2. Impoſtura fallacia, ars ſeu fucus impoſtoris: impoſtor qui imponit, decipit.

LIVINUS, PHILIPPUS.

PH. SAlve, Livine. LI. Salvebo, ſi vis ita: ſed à me tibi cave. Nam eſt animus imponere tibi, niſi caves. PH. Non eſt admodum metuendus hoſtis, qui periculum denuntiat. Sed age, falle, ſi potes. LI. Ecce jam fefelli, nec ſentis adhuc. Iterum cave. PH. Cum præſtigiarum, opirum cave. PH. Cum præſtigiarum, opificenor, artifice mihi res eſt. Nihil enim ſentio impoſturæ. LI. Rurſus adverte mentem tuam, ni velis decipi, ſicuti falſus es non ſemel. PH. Heic ſum; incipe. LI. Jam dudum mihi quod jubes peractum eſt. PH. Quid actum, aut quid peractum? Nihil ſentio doli. LI. Jam toties admonitus ſalſentio doli. LI. Jam toties admonitus ſalſentio doli. Notem adhibe attentum animum. PH. Novum 3. præſtigiarum genus. Ludor, ut ais, neque quidquam artis ſentio, cum obſervem

4. Præſtigiæ ſunt illuſiones magicæ, quæ agilitate manuum procurantur. Sic dictæ, quod præſtringant oculorum aciem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

verum & oculos, & manus, & linguam tuam. Sed age, rurſus incipe. LI. Iterum atque iterum incipio, atque adeo toties facio neque tu aſſequeris laqueos. PH. Quæ mihi laqueos tendis? LI. Hæc tibi, inquam, lingua dolos parat, nec auribus ſentis, nec oculis vides. Nunc ſaltem habe attentos oculos & aures. PH. Non poſſum magis, etiam ſi de capite ageretur. Sed falle rurſum. LI. Iterum ecce fefelli neque deprehendis artem. PH. Enecas. Quæſo dic quodnam eſt hoc præſtigiarum genus: LI. Hactenus ſum tibi locutus carmine, atque adhuc loquor. PH. Nihil minus ſenſi quam iſtud. LI. Primum tibi reſpondi duobus trimetris jambicis: Deinde de trochaico tetrametro catalectico. Mox meris creticis ſum locutus. Poſt hæc Phalæcio hendecaſyllabo. Deinde meris choriambis. Ad hæc ceteris anapæſtis. Rurſum tribus Sapphicis. Mox 1. Sotadico. Poſtremo Trochaïco tetrametro. PH. Deum immortalem! quidvis ſuſpicabar potius, quam iſtud. Si vivo, aliquando vicem reponam. LI. Hui quid potes. PH. Ecce bis par pari rem, nec dolum percipis. LI. Hui tam cito. PH. Minatus ſum tibi jambico tetrametro catalectico, mox addidi creticos quoque. LI. Prorſus accidit, ut video, quod dici ſolet, Cretenſis 2. incidit in Cretenſem. PH. Sic eſt. ſed illud precor utrique votum, ne nobis unquam occurrat impoſtura nocentior.

1. Sotades Cretenſis Maronita, jamborum libros laſciviſſimos & impuros conſcripſit, lingua Jonica. Suidæ verba ſunt: Σωτάδης ἔγραψε φλύακας ἤτοι κιναίδους διαλέκτῳ Ἰωνικῇ.

2. Utimur adagio, quoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Sumtum eſt à Cretenſium moribus, quos plurimis conviciis inceſſeit antiquitas.

1. Id eſt, Euangeliũ ferens.

CYCLOPS, ſive 1. EUANGELIOPHORUS.

POLYPHEMUS, CANNIUS.

2. Polyphemus qui & Cyclops, apud Poëtas Neptuni ſtatuitur filius ex Thooſa Phorci filia, ingenti corpore, habens in fronte unũ oculum.
3. Hamadryades nymphæ, ſylvarum præſides, quæ cum arboribus naſcuntur & pereunt.
4. Sic dicimus, induitis me leonis exuvium; in eos, qui ſuſcipiunt negotium majus facultate, quique ſe magnificentius gerunt, quam pro ſua conditione.

CA. Quid hic venatur 2. Polyphemus? PO. Quid vener, rogas, ſine canibus & venabulo? CA. Forte nympham aliquam 3. hamadryadem. PO. Pulchre divinaſti. En tibi rete venatorium. CA. Quid ego video? Bacchum 4. in exuvio leonis, Polyphemum cum codice? γαλῇ 5. κροκωτόν. PO. Non croco tantum pinxi libellum, ſed etiam minio laſurioque. CA. Non loquor de croco, ſed Græce dixi quiddam. Militaris videtur libellus; nam nodis, laminis & circulis æreis armatus eſt. PO. Introſpice. CA. Video. Sane perquam bellus eſt: ſed nondum ornaſti ſatis. PO. Quid deeſt? CA. Addere debebas tua inſignia. PO. Quæ? CA. 6. Sileni caput è dolio proſpiciens. Sed quid tractat? artem potaticam? PO. Vide ne quam imprudens effutias blaſphemiam. CA. Quid igitur? eſtne ſacri quippiam? PO. Eſt, quo nihil ſacratius, Euangelium, CA. Ἡρακλεις 7! Quid Polyphemo cum Euangelio? PO. Quin ita rogas, quid Chriſtiano cum Chriſto? CA. Neſcio, niſi quod te talem magis decet 3. halbardacha. Nam ſi quis mihi iſta

5. Id eſt feli crocotum, ſubaudiendum das. Dici ſolet quoties honor additur indignis, aut quos haudquaquam decet. Aut cum datur quippiam iis, qui munere non norunt. uti, veluti ſi quis à Muſis alieniſſimo belliſſimum daret librum. Crocoton autem veſtis genus rotundæ ac fimbriatæ, qua divites utebantur matronæ. 6. Notus ille Bacchi nutritor & Pedagogus, aſino vehi ſolitus, Vide Virgilii Eclogam VI. & quæ ſuperius annorata. 7. Id eſt, Hercules! admirantis interjectio: alias etiam & id crebrius jurantis. 8. Neſcio quid halbardacha ſit, ſi non vox barbarica, quæ Belgis een Hellebaerde, Gallis *Halebarde*, Italis & Hiſpanis *Alabarda*, Latinis ſecuris Romana, ſeu Amazonia. Voce hac tutius utitur hic Polyphemus, utpote inſulſus.

ſpecie

fore ignotus occurreret in mari, piratam
eſſe crederem; ſi in nemore, ſicarium.
Atqui hoc ipſum nos docet Euange-
lium ne quem judicemus juxta faciem.
Quemadmodū enim ſæpenumero ſub tuni-
ca ſericea latet animus tyrannicus, ita non-
nunquam attonſum caput, circumtorta
barba, torva ſupercilia, truces oculi, ver-
tex plumam ventilans, ſagum 1. militare,
caligæ interſectæ, tegunt Euangelicum
animum. CA. Quid ni? nonnunquam &
ſub pelle lupina latet ovis; &, ſi qua fides
2. apologis, ſub exuvio leonis 3. latet aſi-
nus. PO. Imo ego novi qui ovem geſtat in
vertice, vulpem in pectore; cui libens o-
ptem, ut quam habet nigros oculos, tam
habeat candidos amicos, tamque probe
impetur, quam colorem habet inauratu-
ra congruum. CA. Si ovem geſtat in ver-
tice qui pileum geſtat ovillum, quam tu
inelis onuſtus, cum ovem ſimul & 4. ſtru-
thiocamelum geſtes in capite? Tum an non
abſurdius facit, qui avem portat in capite,
animum in pectore? PO. Mordes. CA. Sed
bene res habuerit, ſi, quam tu decoraſti
variis ornamentis Euangelium, tam te vi-
ciſſim exornet. Ornaſti coloribus; utinam
exornet te bonis moribus! PO. Curabitur.
CA. Ut ſoles. PO. Sed omiſſis conviciis; ita-
ne damnas eos qui circumferunt codicem
Euangelicum? CA. Minime gentium. PO.
Quid? an tibi videor minimus gentium,
vel aſinino capite te procerior? CA. Non
adeo tanto, ſi aſinus arrigat auriculas.

1. Sagum militare indumentum, quod armis ſuperinducebatur.

2. Apologus, ἀπόλογος, fabula in qua brutis ſermo affingitur.

3. Æſopus ita narrat: Aſinus indutus pelle leonis vagabatur, reliquiſque animalibus terrorem incutiebat, qui conſpecta vulpe & hanc terrere conatus eſt. Ea autem (forte enim vocem ejus ante audiverat) ad ipſum; atqui, & ego certo ſcias, inquit, timuiſſem te, niſi rudentem audiviſſem.
4. Intelligit plumas, quas ex ſtruthiocamelorum pennis conficiunt. & ſagum ex lana ovis compoſitum.

PO. Certe 1. bubalino. CA. Placet collatio; ſed ego minimè dixi, non minime. PO. Quid intereſt inter ovum & ovum? CA. Quid intereſt inter medium digitum & infimum? PO. Medius eſt longior. CA. Scite. Quid intereſt inter aſininas auriculas, & lupinas? PO. Lupinæ ſunt breviores. CA. Rem tenes. PO. At ego longa breviaque 2. palmo & ulna metiri ſoleo, non auribus. CA. Age, qui Chriſtum geſtavit, dictus eſt Chriſtophorus 3. tu qui Euangelium portas, pro Polyphemo dicendus Euangeliophorus 4. PO. An ſanctum non putas portare Euangelium? CA. Non, niſi tu fatearis eſſe ſanctiſſimos aſinos. PO. Quî ſic? CA. Quia unus ſufficit geſtandis tribus iſtiuſmodi codicum millibus; nec te crediderim futurum imparem oneri, ſi probe 5. ſis clitellatus. PO. Nihil abſurdi ſic aſino tribuere ſanctimoniam, quia geſtavit Chriſtum. CA. Iſtam ſanctimoniam tibi non invideo. Et, ſi vis, donabo tibi reliquias illius aſini, cui Chriſtus inſedit, ut exoſculeris. PO. Dabis munus gratiſſimum. Nam aſinus ille contactu corporis Chriſti conſecratus eſt. CA. Sane Chriſtum contigerunt, & qui illi impegerunt alapas. PO. Sed age dic ſerio; nonne pium eſt circumferre codicem Euangelicum? CA. Pium, ſi abſit hypocriſis, ſi vere id fiat. PO. Abeat 6. hypocriſis ad monachos; quid militi cum hypocriſi? CA. At primum expedi mihi quid ſit hypocriſis 7. PO. Cum aliud

1. Bubalinus adjectivum à bubalus, bos ſylveſtris, animal validum ſtolidumque. Belgæ hominem ſtulte impudentem vulgo Een Baffel nuncupant.

2. Palmus menſuræ genus: eſtque duplex, major digitorum duodecim, minor quatuor.

3. Sic nugantur in aureis ſuis Legendis, ut vocant, Pontificii, Chriſtophorum Chriſtum humeris portaſſe per mare, unde & illi nomen.

4. Euangelii portator.

5. Clitellæ ſunt ſellæ dorſuariæ jumentis imponi conſuetæ, ad onera commodius geſtanda. Belgis, Scheen-zadel. 6. Hypocriſis ſimulatio, proprie hiſtrionis alienam perſonam repræſentantis, ſeu fictio perſonæ in theatro & ludo; ab ὑποκρίνεσθαι ſimulare. 7. ὑπόκρισις metaphorica loquutione ab hiſtrionibus deducta, eſt demonſtratio rei alia, quam revera eſt, præcipue qua major ſanctitas externo actu & geſtu ſimulatur & fingitur, quam in ſe eſt.

prae

præ fers, quam lateat in animo. CA. Sed quid præfert circumlatus Euangelii codex? Nonne vitam Euangelicam? PO. Oportet. CA. Ergo ubi vita non reſpondet codici, nonne hypocriſis eſt? PO. Videtur. Sed quid eſt, vere codicem Euangelicum circumferre? CA. Quidam circumferunt manibus, quemadmodum Franciſcani Franciſci 1. regulam: idem poſſunt & muli Lutetiani, & aſini, & 2. cantherii. Sunt qui circumferant ore, nihil crepantes niſi Chriſtum & Euangelium: hoc eſt Phariſaicum. Quidam circumferunt animo. Proinde vere circumfert, qui & manibus, & ore, & corde portat Euangelium. PO. Ubi ſunt iſti? CA. In templis 3. diaconi, qui portant codicem, pronuntiant populo, & tenent corde. PO. Tametſi non omnes ſancti ſunt, qui animo 4. geſtant Euangelium. CA. Ne mihi ſophiſticas fingas. Non geſtat animo, niſi qui medullitus amat. Nemo penitus amat, niſi qui moribus exprimit Euangelium. PO. Iſtas ſubtilitates non aſſequor. CA. At dicam craſſiore 5. Minerva. Si lagenam vini 6. Belnenſis geſtes humeris, quid aliud eſt quam onus? PO. Nihil aliud. CA. Si teneas faucibus, ac mox exſpuas? PO. Nihil profuerit; quamquam id quidem non ſoleo. CA. Sin, ut ſoles, affatim haurias? PO. Nihil divinius. CA. Concaleſcit omne corpus, rubeſcit facies, hilareſcit

1. Compoſuit hanc Franciſcus, cum jam aliquot aſſeclas eſſet adeptus: quibuſcum Romam tetendit, & ibidem confirmationem regulæ ſuæ duodecim capitibus comprehenſæ ab Innocentio III. poſt varias diſceptationes in ſynedrio Cardinalium, impetravit. Poſt Innocentii autem mortem Honorius III. eandem novis bullis ſancivit.

2. Cantherii equi caſtrati. 3. Diaconi olim, ut & jam, pauperum curam gerebant. Tempore Apoſtolorum etiam Euangelium quandoque prædicabant. Act. 7. v. 12. 4. Aliud eſt ſcire veritatis regulas, aliud ſecundum eaſdem vivere. 5. Sic appellamus, quod inconditius ſimplicitate & quaſi indoctius ſit, non autem exquiſita arte nec cura exactiſſima. 6. De urbe Belna, cujus ager ſuburbanus generoſiſſimum vinum profert, jam ante dictum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

frons. PO. Prorſus. CA. Tale quiddam eſt Euangelium: in animi venas demiſſum, innovat totum hominis habitum. PO. Videor igitur tibi parum Euangelice vivere? CA. Iſtam quæſtionem nemo te diſſolverit rectius. PO. Si 1. bipenni res agatur. CA. Si quis in os te vocet mendacem aut 2. ganeonem, quid facias? PO. Quid faciam? ſentiret pugnos meos. CA. Quid ſi quis tibi impingat colaphum? PO. Amputarem illi collum pro colapho. CA. Atqui codex tuus docet, ut pro convicio referas benignum ſermonem, & ferienti maxillam 3. dextram, porrigas & ſiniſtram. PO. Legi; ſed exciderat. CA. Oras, opinor, frequenter. PO. Iſtuc eſt Phariſaïcum. CA. Phariſaïcum eſt, prolixe precari, ſed fucate. At tuus codex docet ſemper orandum, ſed ex animo. PO. Attamen oro nonnunquam. CA. Quando? PO. Cum venit in mentem, ſemel aut bis in hebdomade. CA. Quid tum oras? PO. Precationem Dominicam. CA. Quoties? PO. Semel. Nam vetat Euangelium 4. battologiam eadem iterantem. CA. Potes attentus abſolvere precationem Dominicam? PO. Nunquam id tentatum eſt. An non ſatis quod voce pronuntio? CA. Neſcio, niſi quod Deus non audit niſi cordis vocem. Crebro jejunas? PO. Nunquam. CA. At tuus codex probat precationem & jejunium. PO. Probarem & ego, niſi aliud flagitaret venter. CA. At Paulus negat eos ſervire Jeſu Chriſto, qui ventri ſerviunt. Veſceris carnibus quovis die? PO. Cum dantur. CA. Atqui iſta gladiatoria laterum firmitas vel fœno arbo-

1. Securis aliudve inſtrumentum ex utraque parte aciem habens.

2. Ganeo, qui ganeas id eſt popinas, lupanaria & guloſorum tabernas frequentat.

3. Verba Chriſti habentur Matth. 5. v. 39. Ego vero dico vobis, ne obſiſtite improbo: ſed qui te cædit in dexteram tuam maxillam, obverte ei & alteram.

4. βαττολογία frequens multorum verborum ſine mente & ſpiritu uſurpatorum inanis iteratio: ita dicta à Batto quodam cui hoc ſolenne. Damnat hanc battologiam Chriſtus Matth. 6. v. 7. Vide autem de Batto annotata in paginam 444.

nimie corticibus poterat ali. PO. Sed Christus dixit non coinquinari hominem hisce quæ intrant in os. CA. Ita, ſi modice, ſi præter offendiculum. At Paulus Chriſti diſcipulus mavult fame mori, quam fratrem infirmum offendere ſuo 1. cibo: noſque id ſuum hortatur exemplum, ut omnibus per omnia placeamus. PO. Paulus eſt Paulus; ego ſum ego. CA. At 2. Ægonis eſt capras paſcere. PO. Malim 3. eſſe. CA. Pulchre tibi precaris: caper citius fies quam capra. PO. Eſſe dixi, pro edere. CA. Eleganter. Libenter ſuccurris pauperis? PO. Non eſt quod dem. CA. At eſſet ſi ſobrie viveres, ſi gnaviter laborares. PO. Dulce eſt otium. CA. Servas præcepta Dei? PO. Grave eſt. CA. Agis admiſſorum pœnitentiam? PO. Chriſtus pro nobis rependit. CA. Unde igitur declaras te amare Euangelium? PO. Dicam. Franciſcanus quidam apud nos non deſinebat è ſuggeſto 4. deblaterare in Novum Teſtamentum 5. Eraſmi: conveni hominem privatim, lævam injeci capillis, dextra pugnum egi, ſuggillavi 6. illum magnificeque totamque faciem 7. tuber reddidi. Quid ais? non eſt hoc favere Euangelio? Deinde abſolvi illum à commiſſis, hoc

1. Verba exſtant 1 Cor. 8. v. 13. Quapropter ſi eſca offendiculo eſt fratri meo, non edam carnes in æternum, ne ſim offendiculo fratri meo. De hac materia (quatenus nempe à carnis eſu abſtinendum, ne ſcandalum aliis exhibeamus, & an Reformatis abſtinendum propter pervicacem & impium errorem Pontificiorum) vide in annotatis ante tractatum. 2. Reſpicit ad Virgilianum *Non, verum Ægonis: nuper mihi tradidit Ægon.* 3. Id eſt, edere: alter à ſum dirivat. 4. Feſto eſt ſtulte loqui: βλάκας quippe Græci ſtultos appellant: Nonius pro obloqui vel confingere ſumit. 5. De Paraphraſi Eraſmi in N. Teſtamentum varia ſunt doctorum ſuffragia. Nobis tutius rem in medio relinquere, quam quicquam culpare; ne, propriæ tenuitatis immemores, nimium arrogare nobis judicii de tanto viro videamur. Penes alios ergo magis [illegible]cti ingenii judicium eſto. 6. Sugillavi, id eſt livido colore [illegible]inavi, ut cum ictu fuſtis, ſanie ſeſe effundente, lividè nigret. Sugillata dicuntur, quæ maculis hujuſmodi ſunt deformata. 7. Tuber reddidi. Sic dicimus caput tuber, pro tuberoſo. Eſt enim tuber, tumor ſeu callus in quocunque corpore eminens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ipſo codice ter in verticem impacto, fecique tria tubera. In nomine 1. Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. CA. Satis quidem Euangelice. Iſtuc nimirum eſt Euangelium Euangelio defendere. PO. Occurrit alter ejuſdem ſodalitii, qui nullum neque modum, neque finem faciebat debacchandi in Eraſmum. Accenſus Euangelico zelo, minis hominem adegi, ut utroque genu flexo rogaret veniam, fatereturque, ſe, quæ dixerat, inſtigante diabolo dixiſſe: ni feciſſet, jam 2. halbardacha erat in cervicem vibrata. Vultus erat qualis eſſe ſolet Martis irati. Hoc geſtum eſt coram aliquot teſtibus. CA. Miror hominem non fuiſſe protinus exanimatum. Sed ut pergamus. Vivis caſte? Po. Id fortaſſe fiet, ubi ſenuero. Sed vis tibi verum fatear, Canni? CA. Non ſum ſacerdos: ſi confiteri libet, alium quære. Po. Deo ſoleo confiteri; ſed tibi fateor me nondum eſſe perfectum Euangelicum, ſed unum è populo. Habemus quatuor Euangelia. nos 3. Euangelici quatuor res potiſſimum venamur: ut ventri bene ſit; ne quid deſit iis, quæ ſub ventre ſunt: tum ut ſit unde vivamus; poſtremo ut liceat, quod lubet, agere. Hæc ſi ſuppetant, inter pocula clamamus, Jo 4. triumphe, Jo 5. Pæan; vivit Euangelium, regnat Chriſtus. CA. Iſta quidem

1. Certe, quamvis dictum Polyphemo huic, hominiurociter militari, appropriatum, ſatis tamen profanum: Non enim hic tam proterve jocandum.

2. Eodem vocabulo barbarico & paulo ante uſus autor.

3. Hoc nomine ſe ipſos vocant, qui Lutheri dogma ſequuti.

4. Imperatoribus à clade hoſtium reverſis accini & acclamari ſolebat illud Io triumphe. Ovidius triumphi ritus deſcribens:

Hoc ſuper in curru Cæſar victore veheris
Purpureus, populi rite per ora tui.
Quaque ibis manibus circumplaudere tuorum,
Undique jactato flore tegente vias.
Tempore Phœbæa lauro cingentur, Ióque
Miles Io magna voce triumphe canet.

5. Pæan proprie Hymnus Apollinis laudi dicatus. Inclamabatur Pæan autem poſt adeptam victoriam. Etiam cum conſueto Io conjungebatur. Hinc Ovidius:

Dicite Io Pæan, & Io dicite Pæan.

Io autem alias etiam dolendi particula.

Epi-

Epicurea vita eſt, non Euangelica. PO. Haud inficior. Sed ſcis Chriſtum omnipotentem eſſe; poteſt repente vertere nos in alios homines. CA. Poteſt & in ſues; quod quidem proclivius arbitror, quam in bonos viros. PO. Utinam non eſſent pejores in mundo ſuibus, bubus, aſinis, & camelis! Multos videas leonibus truculentiores, lupis rapaciores, paſſeribus 1. ſalaciores, canibus mordaciores, viperis nocentiores. CA. At jam tempus eſt, ut ex amante bruto in hominem incipias verti. PO. Recte mones. Nam horum temporum prophetæ dicunt inſtare 2. ſupremum mundi diem. CA. Tanto magis properandum. PO. Exſpecto Chriſti manum. CA. Vide ut tu manui 3. ceream præbeas materiam. Sed unde colligunt, in propinquo eſſe mundi finem? PO. Quoniam, inquiunt idem nunc faciunt homines quod faciebant 4. imminente diluvio: epulantur, potant, comeſſantur, ducunt, nubunt, ſcortantur, emunt, vendunt, fœnerant, & fœnerantur, ædificant: reges belligerantur ſacerdotes ſtudent augendis cenſibus, theologi nectunt ſyllogiſmos, monachi per orbem curſitant, populus tumultuatur Eraſmus ſcribit colloquia: denique nihil malorum abeſt, fames, ſitis, latrocinia, bellum, peſtilentia, ſeditio, rerum bonorum inopia. An non hæc arguunt adeſſe finem rerum humanarum? CA. Ex hoc malorum acervo quod tibi eſt moleſtiſſimum? PO. Divina. CA. Quod crumenam tuam obſident araneæ. PO. Diſperеam, niſi rem acu tetigiſti. Nunc venio recens à compotatione: aliàs ſobrius tecum diſputabo, ſi voles, de Euangelio. CA. Quan-

1. Hinc paſſeres Veneri ſacri & vitæ brevioris propter ſalacitatem.

2. Hoc certum, tum ex communibus ſignis, quæ ſimul deſtructionem Jeroſolymæ & univerſi portendunt, tum ex peculiaribus. Catalogus eorundem legere eſt, Matth. 24. & Luc. 21.

3. Ceream, id eſt flexibilem. Ita Horatius de imberbi juvene, *Cereus in vitium flecti.*

4. Hoc à Chriſto prædictum, Matth. 24. v. 38.

Quando te videbo ſobrium? PO. Cum fuero. CA. Quando eris? PO. Cum videris. Interim, mi Canni, ſis felix. CA. Tibi viciſſim opto ut ſis 1. quod diceris. PO. Ne me vincas officio, precor ne Cannium unquam deſtituat, 2. unde cognomen ſortitus eſt.

1. πολύφημος enim celebrem deſignat, de quo multa narrantur, à πολὺς multus & φημὶ dico. 2. Jocoſe: luſerat quippe Cannius in voce Polyphemi, ergo alter & in voce Cannii. Vult Polyphemus, ut nunquam Cannius deſtituatur poculis & trullis vinariis cereviſiariiſque: Poculum enim Germanis Belgiſque een Kanne dicitur.

1. ΑΠΡΟΣΔΙΟΝΥΣΑ, ſive ABSURDA.

ANNIUS, LEUCIUS.

1. Απροσδιόνυσα nihil ad rem facientia: à proverbio originem habet vox: dicebant enim οὐδὲν πρὸς διόνυσον, quum rei propoſitæ haud quadraret.

AN. Audio te interfuiſſe nuptiis Pancratii & Albinæ. LEU. Nunquam antehac infelicius navigavi, quam hoc tempore. AN. Quid ais? tantam fuiſſe hominum frequentiam? LEU. Nec unquam mihi vilior fuit vita, quam id temporis. AN. Vide quid faciant opes. Ad meas nuptias pauci convenirent, idque tenues. LEU. Vix fueramus ingreſſi pelagus, ortus eſt ingens turbo. AN. Narras deorum cœtum. Totne aderant viri principes, tot matronæ nobiles? LEU. Boreas diſſecuit velum, diſſectumque diſſipavit. AN. Deſponſam novi. Nihil fingi poteſt venuſtius. LEU. Mox fluctus revulſit clavum. AN. Idem videtur omnibus. Nec ſponſus admodum illi cedit, ut ajunt, formæ gratia. LEU. Quid animi cenſes nobis illic fuiſſe? AN. Sane rarum nunc eſt virgines nubere. LEU Remigandum nobis erat. AN. Dotem vix credibilem narras. LEU. Ecce mox aliud malum!

AN. Cur

AN. Cur puellam impuberem commiſe- runt tam feroci? LE. Apparuit piratarum navis. AN. Profecto ſic eſt; in multis nequitia ſupplet ætatem. LEU. Ibi nobis geminum fuit bellum, alterum cum mari, alterum cum prædonibus. AN. Hui tantum dominorum! Interim pauperibus nemo dat ... tucam. LEU. Quid? cederemus? Imo deſperatio vitæ addebat animos. AN. Vereor ne ſint ſteriles nuptiæ, ſi vera prædicas. LEU. Imo injecimus 1. harpagones. AN. rem novam! ante nuptias gravida? LEU. Si ſpectaſſes eum conflictum, fatereris illam non eſſe fœminam. AN. Vt audio, conjugium hoc non ſolum ratum eſt, ſed etiam conſummatum. LEU. Inſiluimus in navem piraticam. AN. At demiror te vocari alienum, me præterito, qui tertio propinquitatis gradu ſponſæ patrem contingo. LEU. Ipſos in mare præcipites dedimus. AN. Vera prædicas; infelicium 2. nullos ſunt affines. LEU. Quidquid erat prædæ inter nos partiti ſumus. AN. Expoſtulabit tecum puella primo quoque tempore. LEU. Mox exorta eſt ſubita tranquillitas: dixiſſe eſſe 3. Alcedonia. AN. Si illi res eſt, mihi eſt animus. Nihil moror illius bene

1. Inter navalia genera telorum etiam harpagones erant. Livius: aſſeres ferreo unco præfixi (harpagones milites vocant) ex Punicis navibus injici in Romanas cœpti. Poterant harpagones, ſi Dioni fides, celeriter emitti ac retrahi. Plinius eorundem inventorem Anacharſim ſtatuit. 2. Spectat huc Ovidius:

Donec eris fœlix multos numerabis amicos,
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

Et paulo poſt:

Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina vulgus,
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.

3. Alcedonia ita dicta ab alcedine. Græcis avis hæc ἀλκυὼν vocatur παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κυεῖν, quod in mari ova excludat. Ambroſii verba ſunt: Septem dies fœtus ſunt quibus decurſis pullos educit halcyo. Ilico alios ſeptem adjungit dies, quibus enutriat partus ſuos, nec incipiant adoleſcere. Tantam autem gratiam minuſcula avis divinitus indultam habet, ut hos quatuordecim, dies nautici præſtitæ ſerenitatis obſervent, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procelloſæ tempeſtatis horreſcant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

volentiam. LEU. Ita pro una duas naves in portum deduximus. AN. Indignetur qui alit. LEU. Quo eam, rogas? in templum, veli partem dicaturus divo 1. Nicolao. AN. Hodie non eſt liberum mihi. nam ipſe domi convivas exſpecto; alias non excuſabo.

1. De Nicolao hoc, in divarum numerum relato, mira nugantur Pontificii: præcipue de illius munificentia.

1. ΙΠΠΕΥΣ ΑΝΙΠΠΟΣ, ſive EMENTITA NOBILITAS.

2. HARPALUS, NESTORIUS.

HAR. POtes me tuo levare cõſilio? Senties me hominem non immemorem, nec ingratum. NE. Dabo expeditum, ut ſis, quod eſſe vilis. HAR. At nobis in manu non eſt, ut naſcamur nobiles. NE. Si non es, enitere 3. benefactis, ut à te initium capiat nobilitas. HAR. Perlongum eſt. NE Exigua ſumma tibi vendet Cæſar. HAR. Vulgo ridetur emticia nobilitas. NE. Cum nihil ſit magis ridiculum quam ementita nobilitas, quid eſt ut tantopere affectes nomen equitis? HA. Sunt cauſſæ, nec leves; quas tibi non gravabor indicare, ſi mihi commonſtraris rationes, quibus nobilitatis opinionem mihi parem apud vulgus. NE. Nomen abſque re? HAR. Atqui cum res abeſt, proximum eſt opinio. Sed age, conſule, Neſtori; ubi cauſſas audieris, fateberis operæ pretium. NE. Quando ita vis., dicam. Primum fac procul te abducas à patria. HAR. Memini. NE. Ingere

1. Id eſt, eques ſine equo. ἱππεὺς vel ἱππότης Græcis equus, ἄνιππος equo carens vel equo non inſidens. Quandoque etiam ſumitur pro equitandi imperito vel inequitabili.

2. Harpalus rapacem deſignat: nomen ſervuli apud Plautum. Nomen deductum ab ἁρπάζω rapio.

3. Eleganter Boëthius: Splendidum te, ſi tuam non habes, aliena claritudo non efficit. Quod ſi quid in nobilitate bonum, id eſſe arbitror ſolum, ut impoſita nobilibus neceſſitudo videatur, ne à majorum virtute degenerent.

te

convictum juvenum vere nobilium. HA. Intelligo. NE. Hinc primum orietur ſuſpicio, te talem eſſe cum qualibus victitas. HA. Sic eſt. NE. Vide ne quid habeas plebeium. HA. Quidnam? NE. De cultu loquor. Ne veſtis ſit lanea, ſed aut ſerica, aut ſi deeſt qui emas, fuſtanea, denique vel cannabea potius, quam pannea. HA. Recte. NE. Vide ne quid ſit integrum, ſed diſſecta pileum, thoracem, caligas, calceos, ungues, ſi potes; neve quidquam humile loquaris. Si quis ex Hiſpania veniat hoſpes, roga quomodo conveniat Cæſari 1. cum Pontifice, quid agat affinis tuus Comes 2. à Naſſauen, quid cæteri compotrones tui. HA. Fiet. NE. Sit anulus in digito cum gemma ſignatoria. HA. Si quidem loculi ferant. NE. At parvo conſtat annulus æreus inauratus, cum gemma factitia. Sed adde clypeum cum inſignibus. HA. Quænam mihi ſuades deligam? NE. Duo mulctra, ſi velis, & cantharum cerviſiarium. HA. Ludis: age dic ſerio. NE. Nunquam fuiſti in bello? HA. Ne vidi quidem. NE. At interim, opinor, decollaſti anſeres & capos ruſticorum. HA. Perſæpe, & quidem fortiter. NE. Pone machæram argenteam, tria anſerum capita aurea. HA. In quo ſolo? NE. Quo? niſi ſanguinolentum monumentum fortiter effuſi cruoris. HA. Quid ni? rubet ſanguis anſerinus æque atque humanus. Sed perge, obſecro. NE.

1. Gravia enim diſſidia Eraſmi tempore alebat Carolus Cæſar cum Pontifice Romano Clemente VII. Ita quidem ut ille ductu Barbonii Romam armata manu cœperit captamque miſere diripuerit, & Pontifex à Germanis Hiſpaniſque militibus ſummis probris affectus fuerit.

2. Notiſſimi comites hi, præcipue bello Belgico proximo quod tam ſtupendis ſucceſſibus Fæderatæ Belgicæ Ordines auſpiciis Naſſaviæ Comitum Gulielmi, Mauritii & Frederici Henrici cum Hiſpanis geſſerunt. Bertius Naſſau quaſi *Nas Gau*, id eſt, humidis paludibus & campis cinctam regionem, dictam vult. *Nas* enim vel *Nat* madidum & *Gau* vel *Gou* regionem vel ſpecialius lacunam aquas dirimentem deſignat.

Hunc

Hunc igitur clypeum pro foribus omnium diverſoriorum, in quibus forte verſatus es, affigendum curato. HA. Quid addetur galeæ? NE. Recte ſubmones. Eam facies ore diſſecto. HA. Quam ob rem? NE. Vt ſpires, deinde ut congruat veſtitui. In vertice quid eminebit? HA. Exſpecto. NE. Caput canis demiſſis auribus. HA. Vulgatum eſt. NE. Adde duo cornua: rarum hoc eſt. HA. Placet. Sed quæ beſtiæ ſuſtinebunt clypeum? NE Cervos, canes, dracones, gryphes occuparunt principes; tu ponito duas 1. harpyias. HA. Optime conſulis. NE. Reſtat cognomen. Heic illud in primis cavendum, ne plebeio more te patiaris vocari Harpalum Comenſem, ſed Harpalum 2. à Como: hoc enim nobilium eſt, illud ſordidorum Theologorum. HA. Sic memini. NE. Habeſne quidquam cujus te poſſes, appellare dominum? HA. Ne haram quidem. NE. In urbe celebri natus es? HA. In obſcuro pago. non enim fas eſt ei mentire unde petis medicinam. NE. Recte eſt. Sed ei pago nullus eſt vicinus mons? HA. Eſt. NE. Et habet alicunde rupem? HA. Habet præruptam. NE. Ergo ſis Harpalus eques ab aurea rupe. HA. Atqui mos eſt magnatum, ut ſuum quiſque ſymbolum habeat vocale: quemadmodum 3. Maximilianus habebat, *Tene menſuram*: Philip-

1. Harpyiæ dictæ ab ἁρπάζειν à rapiendo, Ponti Terræque filiæ, tres numero, Aëlo, Ocypete, Celæno.

2. Ita ſolent nomina ſua præcipue Itali nobiles efferre & inſcribere. Sexcenta iſtiuſmodi cum præpoſitionibus à, ab vel de, & nominibus urbium, pagi aut prædii alicujus in rerum Italicarum Scriptoribus invenias. Eſt autem ambiguus jocus in voce *à Como*: Poteſt enim ſumi pro Commeſſatorio titulo deducto à Como commeſſationis Deo, vel voce Gentili deſignante patriam, nempe urbem Comum in Italia juxta Larium lacum. 3. Deſignat autor Maximilianum Auſtriæ Ducem poſt Regem & tandem Cæſarem Romanum: qui in uxorem duxerat Mariam Caroli Audacis unicam filiam: ex qua ſuſcepit Philippum & Margaretam.

pus,

pus 1. *Qui volet*: Carolus, 2. *Ulterius*: item aliud. NE. Tu aſcribito, *Omnis jacta ſit alea*. HA. Næ tu percommode dicis. NE. Quo firmior ſit hominum opinio, fingito literas à magnatibus ad te miſſas, in quibus identidem appelleris. Eques clariſſimus: magnarumque rerum fiat mentio 3. de feudis, de arcibus, de multis florenorum millibus, de præfecturis, de matrimonio opulento. Curabis, ut hujuſmodi litteræ tibi velut elapſæ, aut per oblivionem relictæ veniant ad aliorum manus. HA. Iſtud quidem erit mihi commodum: nam et litteras novi, & hanc facultatem multo uſu paravi, ut cujuſvis manum facile effingam. NE. Interdum inſue veſti, aut relinque in crumena, ut quibus ſarciendi negotium dederis, illic reperiant. Illi non ſilebunt; & tu, ſimul ac reſciveris, componas vultum ad iracundiam ac mœſtitiam, quaſi doleat caſus. HA. Et iſtuc jam pridem meditatus ſum, ut, faciem tam facile mutem, quam perſonam. NE. Ita fiet ut nec fucus ſuboleat, & res cum fide ſpargatur. HA. Curabitur ſedulo. NE. Deinde ſodales aliquot adſciſcendi ſunt, aut etiam famuli, qui tibi cedant loco, & apud omnes te 4. Joncherum appellent. Nec eſt, quod heic ſumtum metuas, ſunt plurimi juvenes, qui vel gratis cupiant hanc agere fabulam. Adde huc, quod hæc regio ſcatet juvenibus eruditulis, qui mi-

1. Philippus hic dicti Maximiliani filius, matrimonium iniit cum Joanna Ferdinandi Caſtiliæ Regis filia: quæ ipſi peperit Carolum cognomento quintum & Ferdinandum. Jure hæreditario hujus Joannæ Hiſpaniarum regnum ad Philippum hunc Burgundiæ Ducem, Comitem Hollandiæ &c. devolutum eſt.

2. Carolus ergo Philippi filius, Maximiliani nepos fuit. Ipſius res geſtas fuſe perſcripſit Alonſo de Ulloa Italus ſatis grandi volumine. De Sobolis autem his vide Baudartium in Apophthegmatibus ſuis. 3. Feudum genus clientelæ quo dignitas, vectigal aut prædium quoppiam ea lege datur, ut ipſe & hæredes beneficii autorem ſemper agnoſcant & pro patrono colant. Vide ſuperius annota. 4. Joncherus vox Germanica & Belgica, idem deſignans quam juvenem Dominum, compoſita ex *Iong* juvenis & *Heer* Dominus. Vulgo autem nobilium filii ita dicuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ra tenentur ſcribendi libidine, ne dicam 1. ſcabie. Nec deſunt famelici quidam typographi, nihil non audentes, ſi ſpes quæſtus affulſerit. Ex his aliquot ſuborna, qui in libellis ſuis te prædicent patriæ procerem, idque ſubinde repetatur litteris majuſculis. Hac via vel in Bohemia celebrabunt procerem patriæ. Et citius enim & latius diſcurrunt libelli, quam voces, aut quamlibet loquaces famuli. HA. Nec iſta diſplicet ratio. At famuli ſunt alendi. NE. Sunt: at non ales famulos ἀχείρους 2. & ob id ἀχρείους 3. Mittantur huc & illuc, invenient aliquid. Scis varias eſſe talium rerum occaſiones. HA. Deſine, teneo rem. NE. Superſunt artes. HA. Aveo ſcire. NE. Superſunt artes. HA. Aveo ſcire. NE. Ni ſis bonus aleator, probus chartarius, ſcortator improbus, potator ſtrenuus, profuſor audax, decoctor & conflator æris alieni, deinde ſcabie ornatus Gallica, vix quiſquam te credet equitem. HA In iſtis quidem jam pridem exercitatus ſum. Sed unde ſumtus? NE. Mane; iſtuc ibam. Eſt tibi patrimonium? HA. Perpuſillum. NE. Poſtquam apud multos confirmata fuerit nobilitatis opinio, facile reperies fatuos qui tibi credant; quoſdam etiam pudebit negare quidam metuent. Jam ut ludas creditores, mille ſunt artes. HA. Earum quidem rudis non ſum. Sed tandem urgebunt, ubi perſpexerint nihil eſſe niſi verba. NE. Imo nulla eſt commodior ad regnum via, quam debere quam plurimis. HA. Qui ſic? NE. Primum creditor obſervat te non aliter quam obligatus magno beneficio, vereturque nequam præbeat anſam amittendæ pecuniæ. Servos nemo magis ha-

1. Alludit ad illud Juvenalis: *Tenet inſanabile multos, Scribendi cacoëthes.*

2. Ἄχειρος, ſine manibus.

3. Ἀχρεῖος, inutilis.

habeto obnoxios, quam debitor ſuos creditores; quibus ſi quid aliquando reddas, gratius eſt, quam ſi dono dones. HA. Animadverti. NE. Illud tamen caveto, ne cum tenuibus habeas commercium. Nam hi ob parvam ſummulam ingentes excitant tragœdias. Placabiliores ſunt, quibus lautior eſt fortuna; cohibet illos pudor, lacesſitos, deterret metus, norunt quid posſint equites. Poſtremo, cum inundaverit æris alieni magnitudo, fictis cauſſis alio demigra, atque inde rurſus alio. Nec eſt quod hujus rei te pudeat. Nulli magis [1] obærati ſunt, quam magni principes. Si quis ruſticus urgeat, finge offenſum impropitiate animum. Interdum tamen aliquid reddito, verum nec totum, nec omnibus. Illud ubique curandum, ne cui ſuboleat tibi prorſus exhauſtos loculos. Semper oſtenta. HA. Quid oſtentet qui non habet? NE. Si quid amicus apud te depoſuit, oſtenta pro tuo; ſed artem diſſimula, curato casus videatur. In hunc uſum interdum ſumito pecuniam commodato, quam mox reddas. Ex loculo nummis ære tinnito profer aureos duos ibi ſepoſitos. Cætera ex te ipſo conjicito. HA. Intellig. At tandem obruar oportet ære alieno. NE. Scis quantum apud nos liceat equitibus. HA. Nihil non, & quidem impune. NE. Ergo famulos ale non ſegnes, aut etiam ſanguine propinquos, qui alioquirent alendi. Occurret negotiator quem obvium ſpolient. Reperient aliquid in diverſoriis, aut in ædibus, aut in navibus incuſtoditum. Tenes? Meminerint non fruſtra datos homini digitos. HA. Siquidem tuto. NE. Cura ut habeas pulchre

ve-

[1] Obærati, ære jam accepto obligati, etiam debitores ad quid operandum. Olim autem obærati, quum ſolvendo non eſſent, manu capiebantur.

veſtitos, cum inſignibus. Comitte litteras ficticias ad 1. ſummates. Si quid clam ſuſtulerint, nullus audebit illos inſimulare: etiamſi quid ſuſpicentur, timebunt equitem dominum: ſin vi prædam extorſerint, bellum vocabitur. His 2. progymnaſmatibus ad bellum præluditur. HA. O felix conſilium! NE. Jam illud equeſtre dogma ſemper erit tuendum, *Ius faſque eſſe equiti plebeium viatorem exonerare pecunia.* Quid enim indignius, quam ignobilem negotiatorem abundare nummis, cum interim eques non habeat, quod impendat ſcortis & aleæ? Fac ſemper te adjungas magnatibus, vel ingeras potius: ne quid pudeat, perfricanda 3. frons eſt, ſed præſertim hoſpitibus: eoque præſtat in celebri quopiam loco vitam agere, puta in 4. thermis, frequentibus diverſoriis. HA. Iſtuc ipſum erat in animo. NE. Heic ſæpenumero fortuna prædam objicit. HA. Qui? rogo. NE. Puta, hic aut ille reliquit crumenam, aut oblitus reliquit clavim in ſera promptuarii. Cætera tenes. HA. At. NE. Quid metuis? de ſic culto, de tam magnifice loquente, de equite ab aurea rupe, quis audebit ſuſpicari? Et ſi quis forte tam improbus exſtiterit, quis erit tam audax, ut te appellet? Interim ſuſpicio derivabitur in aliquem hoſpitum, qui pridie diſceſſerint. Turbabuntur famulitia cum 5. pandocheo. Tu tranquillus tuam perſonam agito. Hoc ſi acciderit homini modeſto cordatoque, ſilebit, ne ſimul

1. Summates iidem qui & optimates & primates aut principes & primores in civitate.

2. Progymnaſma eſt præexercitamentum & quaſi rudimentum aliquod. habent omnes artes peculiaria quædam rudimenta, quibus cognitis facilior nobis aditus ad ipſas artes datur.

3. Frons habita antiquitus pudori ſacra, item & facies: hinc perfricare frontem, ſignificat pudorem ac verecundiam omnem ponere.

4. Θερμαὶ loca aquas habentia aut natura calidas aut igne calefactas, deputata uſibus ſudandi & lavandi: Ita nuncupatæ ſunt ἀπὸ τῆς θέρμης à calore. Maxime nobiles olim Diocletiani Thermæ, quarum rudera etiamnum Romæ non abſque ſtupore videntur. 5. Πανδόχος & πάνδοκος Jonice, qui quemlibet hoſpitio excipit: à πᾶς, omnis & δέχομαι excipio.

cum

cum summo lucrifaciat pudorem, qui rem suam diligenter ſervaverit. HA. Non abſurda dicis. nam noſti, opinor, Comitem à ventre albo. NE. Quid ni? HA. Apud hunc diverſatus eſt, ut accepi, Hiſpanus quidam, ſpecie cultuque ſane quam liberali: abſtulit florenos ſexcentos: nec unquam Comes auſus eſt queri. Tanta erat nominis majeſtas. NE. Habes exemplum. E famulis tuis interdum aliquem emittes, in bellum ſcilicet. Is ſpoliatis templis aut monaſteriis quibuslibet, redibit onuſtus præda bello parta. HA. Hoc quidem eſt tutiſſimum. NE. Eſt & alia ratio conflandæ pecuniæ. HA. Narra, obſecro. NE. In bene nummatos finge cauſas iratum, præſertim in monachos aut ſacerdotes, qui nunc apud omnes fere ſumma 1. laborant invidia. Alius irriſerit aut conſpuerit clypeum tuum, alius parum honorifice de te ſit locutus, alius ſcripſerit aliquid: quod in calumniam detorqueri valeat. His per 2. feciales tuos ἄσπονδον πόλεμον denuncia. Sparge minas atroces, excidia, exitia, πανολεθρίας 4. metu territi venient ad componendam litem. Ibi fac magno æſtimes tuam dignitatem, hoc eſt, iniquum petas, ut æquum fiat. Si poſtules tria millia, pudebit mi-

1. Tempore enim Eraſmi cum diluculo orientis veritatis in multorum odium incurrebant mendaciorum in religione patroni illi nempe Monachi & ſacerdotes Papicolæ.

2. Feciales quos fœderibus ſanciendis & rebus repetendis ac bellis indicendis Romanos habuiſſe conſtat, à Tullo Hoſtilio, ait Alexander, alii ab Anco Martio, alii à Numa creatos volunt. Horum collegium à principio viginti fuêre, quibus & Patri patrato, ut nunquam lineo amictu uterentur, proprium fuit. Erant iidem judices belli, pacis, fœderis, induciarum, oratorum: non tamen nulli conſulis aut prætoris autoritate, intercedente ſenatus-conſulto juſſuque populi permiſſum foret. 3. Id eſt, irreconciliabile bellum. Ἄσπονδος fœderis ſeu induciarum expers, ἀσπονδέω fœdus ſervo vel non admitto: πόλεμος bellum, pugna. 4. πανολεθρία, internecio, qua res prorſus evertitur: ab ὄλεθρος perditio, exitium, ...me: quod ab ὄλλυμι perdo, amitto.

nus offerre, quam ducentos aureos. HA. Aliis minitabor leges. NE. Iſtud propius quidem accedit ad 1. ſycophanticam; ſed tamen juvat & hoc in partem. Sed heus, Harpale, pene exciderat, quod dictum in primis oportuit; puella quæpiam bene dotata in matrimonii naſſam illaqueanda eſt. Habes apud te 2. philtrum, juvenis es, candidulus es, lepidus nugator es, rides blandum. Sparge, te magnis promiſſis aſcitum in aulam Cæſaris. Amant puellæ Satrapis nubere. HA. Novi quibus hoc bene ceſſerit. Cæterum quid ſi fucus tandem erumpat, & inſiliant undique creditores? Irridebor perſonatus eques. Nam id apud iſtos turpius eſt, quam ſi templum ſacrilegio ſpolies. NE Heic oportet meminiſſe perfrictæ frontis. Illud in primis, quod nullis unquam temporibus magis licuit audacia pro ſapientia uti, quam hodie. Comminiſcendum eſt aliquid quod excuſes. Deinde nunquam deerunt candidi, qui faveant tuæ fabulæ, nonnulli civiliores diſſimulabunt intellectum fucum. Poſtremo, ſi nihil aliud, profugiendum eſt aliquo in bellum, in tumultum. Quemadmodum κλύζει 3. θάλασσα πάντα τῶν ἀνθρώπων κακά· ita bellum operit omnium ſcelerum ſentinam. Nec enim habetur hodie bonus belli dux, niſi tali tirocinio præparatus acceſſerit. Hoc erit extremum aſylum, ſi cuncta fefellerint. Verum omnis 4. movendus erit tibi lapis, ne huc veniatur. Vide ne te ſecuritas opprimat; oppidula minuta fuge, in quibus ne pedere quidem licet, ni populus ſciat: in magnis

1. Συκοφαντικὸς ad ſycophantam pertinens. Apud Athenienſes Sycophanta, delator eorum qui ficus ex Attica exportaſſent: vetitum id quippe lege apud Athenienſes, utpote qui ficum in ſummo precio haberent. In genere Sycophanta calumnioſus delator. Vide ſuperiores annotationes.

2. Illectamentum amatorium.

3. Id eſt, proluit mare omnia hominum mala.

4. Hoc eſt omnia experiendum, nihil intentatum relinquendum. Sumtus dicendi modus ab iis, qui in littore cancros venantur; nam hi plerumque ſub ſaxis latent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ac frequentibus civitatibus plus eſt licentiæ niſi ſi qua ſit 1. Maſſiliæ ſimilis. Diſſeminantur expiſcare, quid quiſque de te loquitur. Ubi ſenſeris hujuſmodi voces increſcere. Quid agit? cur heic tot annos moratur? cur non reviſit patriam? cur negligit arces ſuas? unde ducit imagines? unde tantæ profuſioni facultates? Hoc genus unquam, voces, ubi cœperint magis ac magis gliſcere, tum mature tibi de migrando cogitandum eſt: ſed ſit fuga leonina non leporina. Adſimula te vocari in aulam Cæſaris ad res magnas, brevi te adfuturum cum exercitu. Non audebunt in abſentem hiſcere quibus eſt quod nolint amittere. Sed in primis tibi cenſeo cavendum genus iſtud hominum Poëticum, irritabile 2. nigrumque. Illinunt chartis, ſi quid illos habet male: ſubitoque per orbem ſpargitur quidquid illeverint. HA. Diſpeream, ni mihi vehementer placet tuum conſilium. Efficiam, ut intelligas te nactum docile ingenium, & juvenem

1. In notis ſuis quas Colloquiis Eraſmi aſperſit doctiſſimus Schrevelius, & nos noſtris his interſevimus, hoc loco mentem autoris, bona ipſius venia, haud aſſequitur. Dum enim lectorem ad Proverbium ablegat, Naviges in Maſſiliam, explicatque id in molles moribus cultuque torqueri: quod ſecundum Athenæum …enſes Lybiam incolentes delitiis eſſent effœminati: vult ergo …in eſſe, Neſtorium nempe Harpalo conſilium præſcribere, ut primo vitaret oppidula, ubi omnibus continuo innoteſceret, …que ejus ſcelera facilius palam fierent: ſecundo ut potius in magis civitatibus vitam ageret; ibi enim major copia facinora patrandi & tegendi. Caveret ſibi autem à Maſſilia, quæ quidem ſpatioſa urbs, ideoque illi accommoda, ſed libidini & luxui dedita. …o magis ipſi conveniret, quia talis. Senſus ergo longe diverſus. Nempe non adiret Maſſiliam aut Maſſiliæ ſimilem urbem frequentem quidem & magnam, ſed ſeveram nec iſtius farinæ homines ferentem. De ſeveritate Maſſilienſium multa memoriæ prodiderunt fide digni autores. Inter alios Valerius Maximus teſtatur, ipſos nullos mimos in ſcenam admiſiſſe, ne parum pudicis fabularum argumentis, civium mores inficerentur, nec eos, qui religionis prætextu vitam inertem & ocioſam ſectarentur, intra portas recepiſſe. Itaque neutiquam accommoda eſſet iſtiuſmodi urbs huic Harpalo, ut ut ſpatioſa. 2. Pythagoras ajebat id quod eſſet colore candido, ad boni naturam pertinere, quod atro, mali. Unde & felicia *alba* dicimus, infames & facile irritabiles *nigros*. …ius:

Hic niger eſt, hunc tu Romane caveto.

minime ingratum. Equum quem primum te dignum nactus in paſcuis fuero, tibi dono mittam. NE. Nunc ſupereſt, ut quod pollicitus es, viciſſim præſtes. Quid eſt, cur tantopere affectes falſam opinionem nobilitatis? HA. Nullam aliam ob cauſſam, niſi quod his omnia licent impune. An hoc tibi leve videtur momentum? NE. Ut peſſime cedat, mors una debetur naturæ, etiamſi vixiſſes in Carthuſia 1. Et levius moriuntur in 2. rota, quam qui moriuntur calculo, podagra aut paralyſi. Nam militare eſt, credere, nihil hominis ſupereſſe 3. poſt mortem, præter cadaver. HA. Sic opinor.

1. Carthuſia locus montibus aſper & vepribus infrugiferiſque arboribus incultus prope Gratianopolim urbem in Gallia Celtica; quem ab Hugone Gratianopolitano Epiſcopo impetravit Bruno Colonienſis ordinis Carthuſiani inſtitutor, ubi & monaſterium erexit circa annum 1084. 2. Rotæ imponuntur in Galliæ & Germaniæ multis locis latrones, confractis omnibus membris. 3. Ovidius hac de re ſuam ſententiam expromit.

Si tamen è nobis aliquid niſi nomen & umbra
Reſtat: in Elyſia valle Tibullus erit.

1. ΑΣΤΡΑΓΑΛΙΣΜΟΣ.

ſive TALORUM LUSUS.

CAROLUS, QUIRINUS.

QUI. DIſce, inquit Cato, ſed à doctis. Cupio itaque, mi 2. Utenhovi, te magiſtro diſcere, quam ob rem priſci illi religionis antiſtites edixerint, ut

1. Ἀστραγαλισμὸς talorum luſus: ab ἀστράγαλος ſpondylus, vertebra, talus, oſſiculum prope quadratum intra infimos tibiæ & ſuræ proceſſus comprehenſum, ut neque videri neque tangi poſſit. Etiam inſtrumenti luſorii genus, Latinis itidem talus. 2. Utenhoviorum genus apud Gandavenſes nobiliſſimum. Hic autem Carolus Utenhovius, cui cum Eraſmo magna intercedebat familiaritas, fuit vir apprime doctus, Gandavenſis, Dominus Merhegemii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Clerici talaribus tunicis uterentur, hoc eiusque ad talos demiſſis. CA. Duabus, opinor, de cauſſis. Primum verecundiæ gratia, ne quid nudi pateret oculis. Nam olim nec hoc caligarum genus fuit repertum, quod nunc ab 2. ilibus uſque ad imos pedes corpus tegit, neque 3. ſubligaribus aut femoralibus vulgo utebantur. Eam de cauſſa turpe eſt fœminis 4. brevibus uti veſtimentis, quo magis conſultum ſit ſexus pudori. Deinde ut non ſolum honoribus, verum etiam habitu differrent à populo, in quo ut quiſque eſt proximus, ita breviſſimis tunicis uti gaudet. QVI. Non diſſimile veri eſt quod narras. Cæterum ex Ariſtotele Plinioque 5. didici, nulli hominum eſſe 6. talos, ſed tantum quadrupedibus, non tamen 7. omnibus, ſed biſulcis pleriſque, nec rurſus niſi in tibiis poſterioribus. Unde igitur veſtis dici talaris poteſt, quam geſtat homo, niſi fuerunt homines olim quadrupedes, juxta fabulam 8. Ariſtophanis?

1. Speciali ratione Clerus dicebatur ille ordo ſeu collegium cui ſacrorum adminiſtratio erat commiſſa, tales primogeniti in V.T. & deinde eorum in locum ſubſtituti Levitæ; tanquam ſorte quadam à cætero populo ſelecti. Hinc eſt illa appellatio, qua Clerici vocantur, qui ad ſacra & religioſa deſtinati; ſenſu, ut vulgo loquuntur, in Eccleſia Chriſti deſerviunt; & vulgo laicis opponuntur. 2. Ilia in imo ventre poſita ſunt inter coſtas & pubem. 3. Subligar idem quod ſubligaculum, veſtis genus quo pudenda teguntur. Femoralia itidem verendorum tegmina. 4. In Boreali tamen Hollandia ruſticæ tam curtis brevibus tunicis utuntur, ut non ultra genua dependeant, ſatis cum ſcandalo inaſſuetorum: vix enim inclinatæ pudorem defendunt. 5. Plinius hoc habet ex Ariſtotele. 6. Aſtragalum tamen ſeu talum in homine inveniri indicat anatome, atque id in epiſtolis Seneca & Herodotus affirmat. 7. Verba Plinii ſic ſonant lib. XI. c. 45. Nec talos habent eadem. At quæ biſulca ſunt, habent. Iidem digitos habentibus non ſunt: neque in prioribus pedibus omnino ulli. Camelo tali ſimiles bubulis, ſed minores pauli. Eſt enim biſulcus diſcrimine exiguo pes imus, veſtigio carnoſo, ut urſi: qua de cauſa in longiore itinere ſine calciatu fatiſcunt. 8. Exſtant ex quinquaginta quatuor fabulis, quas compoſuiſſe Ariſtophanem Suidas tradit, modo undecim, nempe Pluti, Nubium, Ranarum, Equitum, Acharnenſium, Veſparum, Avium, Pacis, Concionatricum, Cerealia celebrantium, Lyſiſtratæ. De patria digladiantur inter ſe docti.

CA. Imo, ſi credimus 1. Oedipo, & quadrupedes, 2. & tripedes, & bipedes inveniuntur homines; nec raro nobis è bello redeunt unipedes, interdum 3. apodes: ſed quod ad *tali* vocabulum attinet, rectius mireris, ſi legas Horatium, qui fabulis quoque talos attribuit. Sic enim, opinor, ſcribit in Arte Poëtica:

Securus, cadat, an recto ſtet fabula talo.

QV. Poëtis 4. licet, ut libet, loqui: apud quos Tmolus 5. habet aures, & naves 6. loquuntur, & ſaltant 7. quercus. CA. Quin & Ariſtoteles tuus hoc te docere poterat, eſſe talos dimidiatos, quos ille vocat ἡμιαστραγάλους, quales tradit eſſe lyncum generi. Addit, leonibus ineſſe quiddam vice tali, ſed anfractuoſum, quod ille vocat λαβυρινθῶδες, Plinius vertit tortuoſum. Denique ubicunque committuntur oſſa oſſibus ad flexus commoditatem, cava prominentibus inter ſe reſpondent, utrinque lubrica 8. cartilagine communitis, ac velut incruſtatis partibus, ne mutuo attritu ſeſe lædant, ut idem docet Ariſtoteles. In his fere eſt aliquid quod à tali ſimilitudine pariter & uſu non diſcrepat; velut in ima tibia juxta calcaneum, ubi totius pedis flexus eſt, prominet quiddam talo ſimile, quod Græci σφυρὸν appellant. Rurſus in flexur genu, quod,

1. Eſt hic Oedipus, qui patrem Laium occidit & matrem Jocaſtam in uxorem duxit.

2. Erat id ænigma Sphingis: nempe quodnam animal mane quadrupes, meridie bipes, veſperi tripes eſſet.

3. Apodes ſine pedibus, ab α privativo & ποῦς. Sunt & apodes de genere hirundinum.

4. Secundum illud: *Pictoribus atque Poëtis Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.*

5. Tmolus Lydiæ mons, Sardibus incumbens, ex quo Pactolus amnis profluit, aureas trahens arenas. Vide Ovidium in Metamorph. lib. VI. 6. Poëtæ enim fingunt navem Argo vocalem fuiſſe, quia nempe conſtructa erat ex arboribus Dodonæ ſylvæ, quibus olim reddebantur oracula. Vide Apollonium Rhodium & Valerium Flaccum Setinum in Argonauticis. 7. Iidem Poëtæ ſaxa & arbores cithara ab Orpheo & Amphione mota teſtantur. 8. Cartilago Calepino pars ſimilaris corporis ex ſpermate genita, quæ tamen nec os eſt nec caro, ſed quoddam intermedium, qualis eſt tota auris, & extremæ partes oſſium motoriorum.

nullor, ἰσχίον appellant, quidam ver-
tebrum. Simile quiddam videmus in co-
xendicibus, in humeris; poſtremo in com-
miſſuris digitorum, pedis, ac manus.
Quod ne tibi mirum videatur, Græci tra-
dunt ἀστραγάλου vocabulum apud probatos
autores tributum etiam oſſibus, quibus
ſpina connectitur, præſertim in cervice.
Citant etiam hoc carmen:

ἐκ δέ 1. μοι αὐχὴν ἀστραγάλων ἐάγη. 1. Id eſt cervix mihi fracta eſt ex nodis.

Quoniam autem Ariſtoteles tradit priores
tibias animanti datas ad celeritatem, &
ob id carere talis; poſteriores ad ſtabilita-
tem, quod in eam partem vergat pondus
corporis, quemadmodum ad robur iis,
qui calcibus feriunt: Flaccus dum ſigni-
ficare vult fabulam non ejectam, ſed ad
finem uſque peractam, dicit illam *ſtetiſſe*
[illegible]*talo*: nec aliter tribuit fabulæ *talum*,
quam nos libro tribuimus *calcem*, & vo-
lumini *umbilicum*. QV. Næ tu probe Gram-
maticum ages. CA. At quo magis id cre-
das, Græci litteratores ἀστράγαλον dici
volunt à στρέφω, & α particula privativa,
quod minime flectatur, ſed immobilis ſit.
Quanquam alii malunt ἀστράγαλον, inter-
jecta litera ρ, dictum pro ἀστάγαλον, quod
[illegible]ca volubilitate ſtare neſciat. QV. Ad
iſtum modum licet plura divinare. Sim-
plicius erat dicere, Neſcio. CA. Non uſ-
que adeo videbitur abſurda divinatio, ſi
cogites quantam habeat caliginem vo-
cum primitiva origo: tum in re nul-
lam eſſe contrarietatem: quod appare-
bit, ſi propius inſpicias: Volubilis eſt
talus, ſed ita volubilis, ut eam par-
tem cui innectitur, reddat ad ſtandum
firmiorem: deinde os oſſi connectit, ne

facile luxari 1. queat. QVI. Tu vel ſophiſtam agere poſſis, quantum video, ſi libeat. CA. Sed nihil eſt, Taleſi, quod nos torqueat etymologia vocis. Nam quod hodie Græci vocant ἀστράγαλον, priſci, quorum eſt 2. Callimachus, dixerunt 3. ἄστριον, cujus hoc refertur hemiſtichium; 4. Δέκα δ' ἄστρια ἄινυτο λύτρον. unde quemadmodum ἀστραγαλίζειν, ita & ἀστρίζειν dicebant talis ludere. QVI. Quale eſt igitur illud quod proprie talum vocant? CA. Eſt id quo nunc ludunt puellæ: olim puerorum erat luſus, quemadmodum 5. nuces. De quo eſt illud Græcorum, Ἀμφ' ἀστραγάλοισι χολωθεὶς, cum iram levi de cauſſa ſuſceptam indicant. Rurſus Horatius in Odis: *Nec Regna vini ſortiere talis.* Item in Sermonibus: *Te talos, Aule, nuceſque*, &c. Poſtremo dictum illud Lacedæmonii, ni fallor, *Pueros eſſe fallendos talis, viros jurejurando.* Hunc talum negant in ullo animante inveniri, quod ſit μώνυχον, hoc eſt, ungula ſolida, excepto aſino Indico unicorno: aut quod ſit πολυσχιδὲς, hoc eſt, pede in multos digitos ungulaſve fiſſo; quod genus ſunt leo, 6. panthera, canis, ſimius, homo & avis, aliaque permulta. Quæ vero δίχηλα ſunt, hoc eſt,

1. Luxo, membrum quoppiam intorqueo, de loco dimoveo.

2. Callimachus Cyrenæus hic nobiliſſimus. Hymnorum & epigrammatum Scriptor. De Patria ſua ita teſtatur: diſtichon vertit Friſchlinus: *Nomine Calliſte quondam, ſed poſtea There Dicta fuit tellus urbis origo meæ.*

2. Id eſt, propter talos iratus.

3. Diminutivum forte id ab ἄστρις: Etymologici enim inde vocem ἀστράγαλος derivant.

4. Id eſt, decem verò talos cœpit præmium.

5. Quia olim puerorum luſus nucibus peragebantur, hinc illæ notiſſimæ phraſes: nunquam à nucibus recedere, redire ad nuces, nuces abjicere, nuces intermittere, nucibus indulgere, nuces repetere & id genus alia. At apud Latinos ſenes tantum ludebant teſſeris, cubis, talis, aſtragalis, apud Græcos etiam pueri. Apollonii Rhodii verſus ſic ſonat in Latinum verſus:

Et pueri æquales ex auro ludere talis Sunt deprenſi ambo.

6. Panthera quæ & Pardalis fœmella Pardi, qui & lupus Canarius, animal eſt Aſiaticum, vituli magnitudine quoad mares, vel canis venatici quoad fæminas, pelle variis maculis picta, beſtia aſtuta & ferociſſima: unde etiam nomen; dicitur enim πανθὴρ quaſi πᾶν totum & θὴρ fera.

un-

la biſulca, pleraque talum habent,
e, ut recte dicebas, in poſterioribus
bus. Uni homini duplici de cauſſa ta-
i ſunt; primum quia bipes, deinde
quinis digitis fiſſos habet pedes. QVI.
frequenter audivi. Cæterum perve-
mihi ſitum ac formam tali deſcribi.
iſtud luſus genus etiam puellis hodie
litum eſt; ſed aleam, chartas, alioſ-
maſculos luſus affectant. CA. Non mi-
m, cum affectent & Theologiam. Ve-
etiamſi mathematicus ſim, aut pictor,
tiam 1. plaſtes, non poſſim tibi me-
ali formam exhibere, quam ipſo talo:
navis, ut tibi deſcribam per 2. litte-
ut illi ſolent. QVI. Habeſne talum? CA.
bi ovillum è dextro crure. Vides qua-
duntaxat latera, cum in 3. cubo, &
le, ſeu teſſera ſint ſex; in ambitu qua-
, in ſummo & imo duo. QVI. Sic eſt.
In talo, quoniam ſumma pars & ima
atur, non ſunt niſi quatuor latera:
rum unum vides velut in dorſum intu-
cere. QVI. Video. CA. quod eſt è re-
e, cavum habere. Illud Ariſtoteles
t πρανὲς, id eſt, pronum; hoc,
ον, id eſt, ſupinum. Velut in congreſ-
xoris & mariti, cum dant operam li-
s, mulier ſupina eſt, vir pronus; &
us ſi vola ſpectet terram, prona eſt,
vertas, ſupina. Quanquam oratores
oëtæ nonnunquam his verbis abutun-
quod ad hanc rem nihil attinet. QVI.
c quidem eleganter oculis ſubjeciſti.
r reliqua duo latera quid eſt diſcrimi-
? CA. Alterum modice cavatum eſt,
ſſi, cui innectitur, congruat: alterum
pemodum nihil habet concavi, mi-

1. Plaſtes formator, fictor, à πλάσσω fingo. Specialiter Plaſtes Ciceroni fictor, qui ſigilla & ſimulachra certa facit.

2. Mathematici ſua problemata figuris ob oculis ponunt, & per literas Alphabeticas explicant.

3. κύβος figura ex omni latere quadrata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nuſque armatum eſt cartilaginea tunica, ſed tantum nervo & pelle tegitur. QV. Video. CA. Pronum latus nihil habet nervorum, ſed ſupinæ partis concavo adhæret nervus, quemadmodum dextri lateris ſummo, lævi imo. QV. Pulchre narras; ſed unde dignoſcam dextrum à ſiniſtro? CA. Recte admones. Nam perperam docui, niſi dextri cruris talum intelligas. Dicam igitur melius, ſimulque, quod volebas, ſitum indicabo. Talus eſt in ipſa ſuffragine cruris infra coxam. QV. Complures arbitrantur juxta pedem eſſe. CA. Errant. Is qui proprie dicitur talus, eſt in 1. ſuffraginibus, quas Græci καμπὰς vocant, ſed crurum, ut dixi, poſteriorum. Inter pedem tuum & genu tibia eſt. QV. Sic opinor. CA. Poſt genu καμπτῇ. QV. Aſſentior. CA. Nam qui flexus eſt homini in brachiis, idem eſt quadrupedibus in cruribus poſterioribus; ſimiam excipio 2. ſemihominem. Itaque quod genu eſt in cruribus, id cubitus eſt in brachiis. QV. Animadverto. CA. Itaque flexus flexui reſpondet. QV. Illud dicis, crurum poſteriorum & priorum. CA. Tenes. In ea igitur ſuffragine, quæ reſpondet ſuffragini, quæ eſt poſt genu, ſtat talus erectus, cum ſtat quadrupes, cujus ſumma & ima pars leniter incurvatur, quamquam non prorſus eodem modo. Nam ſuperior replicatur in cornua quædam, quas Ariſtoteles appellat κεραίας, Theodorus 3. vertit *antennas*, juxta quas

1. Suffrago, in poſterioribus quadrupedum pedibus, quod in prioribus genu dicitur: Græcis ὀπισθία. Vocantur autem ſuffragines, quia ſubtus franguntur, id eſt flectuntur; non ſupra ſicut in brachiis.

2. Secundum illud: *Simia quam ſimilis turpiſſima beſtia nobis.*

3. Intelligit Theodorum Gazam: qui Victorino Fleltrenſi magiſtro uſus, uſque adeo copioſe & diligenter, teſte Jovio, Latinas literas didicit, ut longe omnium Latiniſſime ſcriberet, nec plane dignoſci poſſet, an exactius & certius ab eo Latina Græce an ipſa Græca Latine verterentur. Sacerdotium in Magna Græcia commendante Beſſarione adeptus, tandem plane ſenex obiit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſe ſubmittit pronum latus: ima, tale nihil habet. QV. Plane video. CA. Illud ergo latus quod ſpectat tibias priores, Ariſtoteles vocat ſupinum: quod illi adverſum eſt, pronum: Rurſum ſunt duo latera, quorum alterum intus ſpectat tibiam posteriorem puta lævam aut dextram, alterum ſpectat foras. Quod introrſum ſpectat, Ariſtoteles appellat κῶλον, quod foras, iſchia. QV. Prorſus oculis rem video. Jam ſupereſt ut nobis indices, quæ fuerit olim tali ludendi ratio. Nam qui luſus noſtra memoria dicitur in uſu fuiſſe, nihil conveniens iis quæ comperimus apud priſcos autores de hoc ludendi genere. CA. Ac ſane fieri poteſt, ut quemadmodum hodie chartis ac teſſeris ad varias ludendi formas utimur, ita non fuerit eadem apud vetuſtos talis luſitandi ratio: QV. Probabile eſt quod dicis. CA. Theodorus Gaza, ſive, ut malunt appellare 1. Theſſalonicenſis vertens Ariſtotelis librum 2. De Hiſtoria animalium ſecundum, ait, tali latus, quod foras transverſum ſpectat, Canem vocari, quod introrſum ad alterum crus, Ventrem. Cæterum hoc quidem de ſuo adjecit. Nam Ariſtoteles hæc tantum ponit Τὸ 3. μὲν πρανὲς ἔξω, τὸ δὲ ὕπτιον

1. Erat enim Gaza Theſſalonicæ honeſto loco natus; Amurathe Græciam omnem armis victricibus quatiente in Italiam venit, acumine & fertilitate ingenii nemini ſecundus, quum Græcos omnes linguæ peritia eruditoque judicio ſuperaret. 2. De verſione Gazæ ita teſtatur Jovius: Hiſtorias Ariſtotelis de Animalibus & Theophraſti de Plantis, ita Latinas fecit ut Romanæ Linguæ facultatem, quum nova vocabula ſolerter fingeret, audaci ſed generoſa tranſlatione locupletavit. Tanta porro fælicitate librum M. Tullii de Senectute Græcum reddiderit, ut peritiſſimi præter adæquatos ſenſus, ipſam quoque Ciceronis eloquentiæ majeſtatem, ſcite & graviter repræſentatam admirentur. Tranſtulit etiam problemata Ariſtotelis & Hippocratis Aphoriſmos, ut præſtantiſſimis autoribus ac perſpicuam fidem, nec obſcure ad ætatem humani generis ſua dignitas redderetur. 3. Id eſt, Pronum quidem foras, intro ſupinum: & cola dicta eſſe latera quæ intus verſum; quæ vero foras, iſchia. Denique ſuperiores partes à cornibus ceras appellari.

εἴσω, καὶ τὰ μὲν κοῖλα ἐντὸς ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ἰσχία καλούμενα ἔξω, καὶ τὰς κεραίας ἄνω. Cæterum quando conſtat ab aliis, Veneris jactum appellari, quoties ex quatuor talis nullus eſt qui ſummam faciem habet cum alio congruentem, demiror quid ſequutus Theodorus, unum latus appellet Venerem. Eraſmus noſter, quem communem habemus amicum, hujuſmodi obſervationum non admodum curioſus, in proverbiis aliquot ex auctoritate veterum indicat quædam de ludo talorum velut in proverbio, Non Chius, ſed 1. Cous, refert, Coum & Senionem eundem eſſe quem Græci ἐξίτην dicunt. Idem tradit in proverbio, Chius 2. ad Coum, (addens Chium eundem eſſe cum Cane) Coi jactum fuiſſe felicem, Canis infelicem, teſte 3. Perſio:

——— *Quid dexter* 4. *ſenio ferret,*
Scire erat in votis, damnoſa canicula quantum
5. *Raderet.* ———

Itidem Propertius:

6. *Semper damnoſi ſubſiluere canes.*

Et Ovidius libro de Triſtibus ſecundo *damnoſos* 7. *Canes appellat.* Addit ex Martia-

1. Didymus Proverbium ſubeſſe putat in verbis Ariſtophanis in Theramenem dictis; οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῖος. Ariſtarchus autem hic legit Cous, quod Theramenes Cous fuiſſe dicitur. Forte, ſubjungit in Adagiis Eraſmus, alluſum eſt ad vocum affinitatem, cum res longe diſcrepet. Nam Chii maleaudiebant ob mores effœminatos, cum Cii nec tibicinas nec meretrices reciperent in civitatem. Sed Ariſtarchus, qui legit *Cous*, videtur ad taxillorum luſum ſpectaſſe. in quo jactus, Cous dictus, habebat ſex, Chius unum duntaxat. 2. Dicitur de comparatione valde inæquali. Nam in ludo talorum, ut dictum, jactus qui Chius dicebatur, unioni reſpondebat: Cous verò ſenioni. 3. Eſt hic A. Perſius anno 22. imperii Tiberii natus Volaterris in Hetruria, Poëta Satyricus. ipſo ætatis flore mortuus. 4. Ex fragmento vetuſti ſcriptoris hunc ſenionem etiam Midam dictum liquet. Μίδας ὅτ᾽ ἦν κύβοισιν εὐβουλότατος. 5. Verſus Perſii exſtant Satyr. 1. 6. Propert. lib. 4. Eleg. 9.

Me quoque per talos Venerem quærente ſecundos.

Et tum ſubnectit hoc pentametrum. 7. Etiam lib. 2. de arte Amandi: *Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes.*

leSenionem videri per ſe felicem : cæte-
ru infelicem fieri , ſi accedat Canis. Sic
n loquitur :

enio nec noſtrum 1. cum Cane quaſſat ebur.

Veneris jactum eſſe ut rarum , ita feli-
cimum , indicat Martialis in 2. Apopho-
re :

Cum ſteterit vultu nullus tibi talus eo-
dem ,
Munera me dices magna dediſſe tibi.

autem talis ludebatur, quot quiſ-
habet latera. Nam teſſeris non plus
us ludi ſolet. Sed propius ad ludendi
onem facit , quod ſcribit Suetonius in
avio Auguſto , recitans ex illius qua-
n ad Tiberium epiſtola hæc : *Inter cœ-*
lusimus γερονλικῶς 4. & heri & hodie.
s 5. enim jactatis 6. ut quiſque 7. canem
ſenionem miſerat , in ſingulos talos ſingu-
l 8. denarios in medium conferebat, quos tol-
at univerſos qui 9. Venerem jecerat. QVI.
cuiſti feliciſſimum eſſe jactum , cum

1. Martialis lib. 13. Epig. 1. *Non mea magnanimo depugnat teſſera talo,* Et tum annectit hoc Pentametrum.

2. Martialis libro 14. Apophoreta nomen indit. Erant autem dona quæ in Saturnalibus dantur convivis domum ferenda, ab ἀποφέρω. Suetonius: Veſpanus dabat ſicut Saturnalibus apophoreta viris , ita & per Caeas Martias fœminis 3. Exſtat Epigramma lib. 14. Epig. 14. em ita commentatur Farnabius: Ludebatur talis quatuor, quanie tribus. Talorum autem feliciſſimus jactus dicebatur Venus , ſinguli tali diverſam haberent faciem, comparentibus ſimul cum , ternario & quaternario & ſenione. Grati autem erunt tibi iſti, quos tibi miſi , per ſe quidem munus leve , ſed propter ludi oſita magnum. 4. Id eſt seniliter: ut faciunt ſenes otio dediti. quod talorum teſſerarumque luſio ſenilis ſit, indicat Cato apud eronem: Nobis ſenibus ex luſionibus multis talos relinquant , eſſeras. 5. Pluribus , teſte Turnebo , veteres talis quam teſſeudebant. 6. Luſus quem Auguſtus deſignat , Græci πλειςοβοα nominarunt. 7. Jactus canis , ut dictum, infelix. 8. Qui ειςοβολι'νδα ludebant , ſingulis jactibus infelicibus certam pecun , prout convenerat , in medium conferebant : aliquando in ulos talos ſingulos nummos , ut hic Auguſtus ait : aliquando in ulas unitates quas jactus oſtendebat , ſive in punctum ſingulos mmos. Hoc innuit in deſcriptione iſtius luſus Julius Pollux. Venus in talis ſummum numerum habet. Erat autem jactus n tali quatuor diverſo erant omnes numero , id eſt cum jacti nt omnes talorum numeri.

omnes tali quatuor oſtenderit diverſum latus, quemadmodum in teſſeratum ludo fortunatiſſimus eſt, qui dicitur 1. Midas; at nondum declaraſti hunc jactum dici Venerem. CA. Illud expediet tibi Lucianus, ita loquens in Cupidinibus; Καὶ βαλὼν μὲν ἐπὶ σκοπῷ, μάλιστα δὲ εἴποτε τὴν θεὸν αὐτὴν ἐπιβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι προσεκύνει, τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων. 2. Loquitur autem illic de Venere. QV. Si falſus eſt Theodorus, duo tantum latera ſuis vocabulis deſignantur. CA. Fortaſſis alicujus auctoritatem ille ſecutus eſt, quæ nos fugit: quod apud auctores compertum eſt, afferimus in medium. Nam ſunt qui meminerunt de numero 3. Steſichorio in talis, quem putant ogdoadem eſſe: item de

1. Alii Midam cum Senione eundem faciunt. Ludebatur autem, ait Caſaubonus, talis & teſſeris. Talis ita ludebant: Quatuor talis vel ex auro factos, aut argento aut ebore, vel revera talos alicujus animalis, in fritillum conjiciebant, Talorum πτώσεις, hoc
eoque concuſſo ſuper tabulam fundebant. erant numero tri-
eſt, varietates quas jactu caſuque exhiberent, Magiſtris,
ginta quinque: id enim obſervatum eſt à veteribus aleæ jactu quo-
non poſſe ultra eum numerum diverſas ſpecies exhiberi plures con-
cunque quatuor talorum. Dico talorum: nam in teſſeris quia plures
ſpectus diverſi reperiri poſſunt. Ratio diverſitatis eſt, habet quibus
ſunt πτώσεις teſſeræ quam tali: hic quatuor tantum habet quibus
inſiſtat & incumbat: cum ab utraque longitudinis ſuæ extremitate rotundetur; illa ſex. Hoc optime doceat αὐτοψία. Quin etſi talus habere quatuor πτώσεις dici poteſt, fere tamen cum jacias, non aliter cadere videas quam duobus modis: vel in eam faciem è duabus quas habet latiores, quæ cava eſt: vel in oppoſitam, quæ eminet & protuberat. Has talorum πτώσεις Græci ajunt ἐξ ἑβδομάδος κατ᾽ ἀντίθετον συγκειμένας fuiſſe: hoc eſt, puncta vel numeros habuiſſe ſic diſpoſitos, ut qui in oppoſitis lateribus eſſent, juncti ſemper efficerent ſeptem hoc modo 1 —— 6. 3 —— 4. ἀντίκειτο γὰρ, ajunt, δυὰς καὶ μονὰς καὶ ἑξὰς, εἶτα τριὰς καὶ τετράς. In teſſeris amplius fuerunt πεντάς. 2. Græca Luciani ita Latine ſonant: Jactans quidem ad ſcopum, maxime vero ſi quando ipſam Deam feliciter jactaſſet, nullo ſcilicet talorum æquali figura cadente; adorabat, arbitratus ſe deſiderio ſuo potiturum. 3. In talis numerus eſt octonarius, ita dictus, teſte Polluce, à Steſichori Poëtæ ſepulchro, quod omnibus ſuis partibus octonis conſtaret, angulis videlicet, columnis & gradibus.

1. Euri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ripideo, qui continebat quadragin-
. Reſtat, ut luſus leges præſcribas. CA.
arbitror, pueros iiſdem uſos legibus
s ſe uſum fuiſſe ſcribit Octavius. Nec
bile eſt, hoc ludendi genus quod
memorat, fuiſſe publicum. Id ſi fuiſ-
atis erat dixiſſe. Inter cœnam luſi-
talis. Sed mihi ſubindicare videtur
m ludendi conditionem inter illos re-
m, velut aptam ſenibus, minime-
orquentem animos ſolicita cogitatio-
quemadmodum faciunt hodie com-
s luſus, ut levius ſit intendere ſtu-
QV. Profer, obſecro te, reliquos ta-
ut experiamur. CA. Sed deeſt nobis
cula 2. volvendis talis, deinde tabula.
uffecerit hæc menſa ad qualecunque
men exhibendum. Pro turricula ſuf-
it cyathus aut pileum. CA. Imo com-
us cavarum manuum. Jactus ſæpius
dit ſupinam partem, quam pronam,
s, quam ſenionem, aut canem. QV.
tur. CA. Si inter quatuor talos exti-
tuus canis, expones nummum: ſi duo,
; ſi tres, tres; ſi quatuor, quatuor. Item
ies jeceris ſenionem, toties recipies
n è nummis. QV. Quid ſi ſenionem
cane? CA. Si vis, uterque nummum
t, neuter tollet; cui primum obtige-
enus, is auferet acervum. QV. Quid
us oſtendat partem ſupinam aut pro-
? CA. Is jactus erit irritus, & aut tu
m repetes, aut jaciendi jus ad me de-
etur. QV. Placet devolutio. CA. Nunc
ne ſortem. QV. Experiamur abſque

1. Euripideus numerus in talis quadragenarius, ab Euripide Poëta tragico inventus, eo tempore, quo exactis triginta tyrannis, quadraginta principes Athenienſium Rempublicam adminiſtrabant.

2. Turriculam etiam vocat Martialis, quæ Græco vocabulo ſed latinitate donato pyrgus etiam dicitur. Turricula autem ſeu pyrgus vaſculum in quod tali aut teſſeræ conjectæ agitabantur, priuſquam in alveolum ſeu tabulam latruncularem dejicerentur. In turriculam exſtat illud Martialis;

Quæ ſcit compoſitos manus improba mittere talos,
Si per me miſit, nil niſi vota facit.

peri-

periculo. CA. Vis tu tantam artem diſcere gratis? QVI. Verum impar certamen eſt inter artificem & rudem. CA. Atqui ſpes lucri, & damni metus, reddet te attentiorem. QVI. Quanti certabimus? CA. Si vis cito diteſcere, centum ducatis. QVI. Utinam ſint quos deponam! Tutius eſt paullatim diteſcere. En tibi ſolidum aſſem. CA. Age, addemus puſillum 1. puſillo, quemadmodum monet Heſiodus; 2. ſic quoque fiet ingens acervus. Convolve, ac mitte. Felix auſpicium, canem habes; oppone nummum & poſthac agnoſce damnoſum latus. Da talos. QVI. Felicius auſpicium, treis habes canes; appone. CA. Inſidiatur tibi fortuna. mitte, ſed circumvolutos, ô bone. Labor irritus; pronum habes, & ſupinum. Succedo; trade talos. QVI. O factum bene! rurſum treis video canes. CA. 3. Μὴ πρὸ τῆς νίκης ἐγκώμιον. Illectat, inquam, te fortuna. Sed heus tu, ad hunc quidem modum edoctus ſum. At mea ſententia ſecus luſit Octavius. QV. Quomodo? CA. Qui canem jecerat, apponebat denarium, ut diximus; qui ſenionem, nihil quidem auferebat, ſed alter ponebat. QVI. Quid ſi plures ſeniones exiſſent? CA. Totidem nummos alter addebat. Bene cumulatum acervum ſemel tollebat Venus. Et illud addas licebit: Cui nec ſenio obtigerit, nec canis, nihil aliud quam mittendi vicem perdet. QVI. Non recuſo. CA. Mihi videtur & hoc elegantius, ſi tertio quiſque jactu defungatur qui talos tenet, & mox alteri tradat vices. QVI. Placet: ſed

1. Ita & habet vulgatus verſiculus: *Adde parum parvo magnus cumulatur acervus.*

2. Heſiodus Poëta Græcus in Aſcra Bœotiæ vico natus.

3. Id eſt, ne ante victoriam encomion. In eum competit, qui præpropere gloriatur, nondum confecta re. Latini Parœmiam hanc ſumunt à militia; at Belgæ diverſimode à captura halecum, à piſtoribus & tranſultu foſſarum. Inde apud hos in uſu: Koopt geen Haring eer hy in 't Net is: of heet Broodt eer 't in den Oven is: Koopt gheen Hap / eer ghy over de Sloot zyt.

quo-

quo Venus 1. finiet ludum? CA. Tertia, ſi videtur. Deinceps liberum erit de integræciſci. Siquidem tum raro, tum paucis ſit Venus. Nunc aggrediamur bonis avibus. QVI. Fiat; ſed præſtat occludere fores, ne noſtræ culinæ regina videat nos puerorum more ineptientes. CA. Imo ſeniliter potius. Adeone loquacem habes famulam? QVI. Tam futilem, ut ſi deſint homines quibus narrat quidquid domi geritur, longo ſermone gallinis narret ac felibus. CA. Heus puer, claude oſtium, & obde peſſulum, ne quis ſubitus interveniat ſpectator, quo liceat ad ſatietatem uſque ludere.

1. Libet coronidis loco apponere quæ Polydorus Vergilius tradit lib. 2. De Invent. Rerum cap. περὶ τοῦ ἀστραγαλισμοῦ: Hoc genere oſſiculi, ait, nempe tali, veteres ludebant ſic: Latus quod unicum numerum notabat, canis aut canicula appellabatur: ſi quis jactando caniculam vertiſſet, is nummum deponebat, vel quantum inter ludentes conveniſſet. Con in altero latere Venus ſive Cous dicebatur, ſeptenarium numerum ſignificans. Is qui eum numerum jactando talos reddidiſſet, ſextrabatur, & quicquid etiam ex jactu caniculæ depoſitum eſſet. Duo alia latera Chius & ſenio nominabantur, & ille ternarium, hic quaternarium ſignificabat: quippe in talis neque binarius neque quintus erat numerus. Igitur qui Chium jactabat, tres nummos: quaternionem quatuor lucrabatur, qui propterea dexter. Si enim pluribus poſitis talis, eadem foret facies, pro uno accipiebatur, quia diverſitas numerum augebat.

SENATULUS, SIVE ΓΥΝΑΙΚΟΣΥΝΕΔΡΙΟΝ.

1. Id eſt Conciliabulum muliercularum: à γυνὴ mulier & συνέδριον conſeſſus.

CORNELIA, MARGARETA, PEROTTA, JULIA, CATHARINA.

CO. Quod felix fauſtumque ſit huic ordini, totique Reipublicæ fœmineæ, & frequentes hodie conveniſtis & alacres; unde ſpem optimam concipio, futurum, ut Deus propitius cuique ea ſuggerat in animum, quæ ad com-

com-

communem omnium & dignitatem, & utilitatem pertinent. Scitis, opinor, omnes, quantum hinc commodis noſtris deceſſerit, quod, cum viri quotidianis conventibus ſuum agant negotium, nos colo telæque aſſidentes cauſam noſtram deſerimus. Itaque res huc devenit, ut nec inter nos ſit ulla Reipublicæ diſciplina, & viri nos pene pro delectamentis habeant, vixque hominis vocabulo dignentur. Quod ſi, qua cœpimus, pergamus; divinate vos ipſæ, quo tandem res ſit evaſura: vereor enim verba ſiniſtri ominis eloqui. Ut dignitatem noſtram negligamus, certe incolumitas debet eſſe curæ. At ſapientiſſimus ille rex ſcriptum reliquit 1. *Ibi demum eſſe ſalutem, ubi multa conſilia.* Habent epiſcopi ſuas ſynodos, habent monachorum greges ſua conciliabula, habent milites ſuas ſtationes, habent fures ſua conventicula: denique habet & formicarum genus ſuos congreſſus. Solæ omnium animantium mulieres non coïmus. MA. Sæpius quam decet. CO. Nondum interloquendi tempus eſt. ſinite me perorare; dabitur ſingulis dicendi locus. Neque novum eſt quod facimus, vetus exemplum revocamus. Siquidem ante annos mille 2. trecentos, ni fallor, Heliogabalus 3. Cæſar 4. laudatiſſimus. PE. Quî laudatiſſimus, quem un-

1. Proverb. 12.

2. Succeſſit hic Opilio Macrino anno poſt Chriſtum natum 217. 3. Prius teſte Lampridio, Varius, poſt Heliogabalus à ſacerdotio Dei Heliogabali, cui templum Romæ conſtituit, quem è Syria ſecum advexit. Cædebantur huic idolo Syro humanæ hoſtiæ, deſpondebatur ei virgo Carthaginienſis immenſa dote ex toto imperio collecta. 4. Imo monſtrum tam impurum hominis, ut neſcio an ſceleratius ſol aſpexerit. Fœda dictu imo cogitatu ſunt, quæ patraverit. Vide præter alios Ælium Lampridium in ejus vita.

co

contractum in cloacā projectum eſſe conſtat. Rurſus interpellor. Si quem hac ratione probamus aut improbamus; malum dicemus Chriſtum, quod in crucē ſuffixus ſit: ... Domitium, quod domi ſit mortuus. Atqui nihil objicitur Heliogabalo atrocius, quam quod ſacrum ignem, qui à Veſtalibus 3. ...abatur, in terram abjecerit: quodque domi in 4. larario Moſen 5. habuerit & Chriſtum, quem illi contumeliæ cauſſa 6. Chreſtū vocant. Is igitur Heliogabalus inſtituit, ut quemadmodum Imperator cum ſuis habebat ſenatum, in quo de rebus communibus conſuleret: ita haberet & mater 7. illius Auguſta ſenatū ſuum, in quo de fœmineæ 8. gen-

1. Milites enim ubi reſciverant, Alexandro necem machinari Heliogabalum, primum in ſceleris conſcios impetum faciunt, & crudeliſſime eoſdem trucidant: mox & in ipſum Cæſarem irruunt, quem in latrina, ubi confugerat, occidit. Inde per plateas tractus ſordidiſſime per cloacas unco ductus ... pondere in Tiberim abjectus, ne ſepeliri poſſet. 2. Neſcio, quem Domitium deſignet, niſi Domitium illum Aphrum Oratorem, exanimatum in quadam cæna, copia cibi, temporibus Neronis. 3. ...ta narrat Lampridius: Ignem perpetuum extinguere voluit: & ... poſt. In penum Veſtæ, quod ſolæ Virgines ſolique Pontifices adeunt irrupit pollutus ipſe omni contagione morum, cum iis qui ſe polluerant. Et penetrale ſacrum auferre conatus: cumque ſeriam quaſi veram rapuiſſet (quamvis Virgo Maxima falſam monſtraverat) atque in ea nihil reperiſſet, apploſam fregit. Hæc cum ... t ſignum tamen quod Palladium eſſe credebat, abſtulit: & auratum in ſuo Dei templo locavit. 4 Lararium, ſacrarium domeſticum, in quo Lares ſeu Penates & Dii peculiares adorabantur. ...iogabalum, ait Cluverius, ſuum Syrum numen in Palatino conſacravit, id agens, ne quis Romæ vel per orbem Deus, niſi Heliogabalus ſuus coleretur. Dicebat enim Judæorum & Samaritanorum religiones & Chriſtianam devotionem, illic transferendam, ut omnium culturarum ſecrētum Heliogabali ſacerdotium contineret. ... χρηστὸς pollutus à χρώω coloro, polluo: alioquin χρηστὸς pro ...li, benigno & facili fere ſumitur: à χράω commodo. 7. Erat illi ...men Semiamira, quæ meretricio more vivens, in aula omnia turpe exercuit. Cum filio occiſa ſimul eſt probroſiſſima mulier. 8. Narrat Lampridius, ubi Heliogabalus primum diem Senatus habuit, matrem ſuam in Senatum rogari juſſit. Quæ cum veniſſet vocata ad conſulum ſubſellia, ſcribendo adfuit. Fecit & in colle Quirinali Senaculum, id eſt mulierum Senatum, in quo ante fuerat conventus matronalis, ſolennibus duntaxat diebus. Et paulo poſt. Sed Semiamira facta ſunt Senatus-conſulta ridicula de legibus matronalibus; quæ quo veſtitu incederent; quæ cui cederet; quæ ad cujus oſculum veniret; quæ pilento; quæ equo ſagmario; quæ aſino veheretur; quæ carpento mulari, quæ boum; quæ ſella veheretur & utrum pellicea an ossea, an eborata an argentata, & quæ aurum vel gemmas in calciamentis haberent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tis negotiis tractaretur; quem viri vel jocandi, vel diſcernendi gratia, Senatulum vocabant. Hoc exemplum tot jam ſæculis intermiſſum res ipſa jam dudum monet nos inſtaurare. Nec ullam moveat, quod Paulus Apoſtolus vetat mulierem loqui in cœtu, quam ille vocat Eccleſiam: de cœtu virorum loquitur; hic cœtus eſt muliebris. Alioqui ſi ſemper tacendum erat fœminis, in quem uſum natura dedit nobis & linguas non minus expeditas quam ſunt virorum, & vocem non minus ſonoram? quamquam illi ſonant raucius, ac propius referunt aſinos, quam nos. Verum illud oportet nobis omnibus eſſe curæ, ut ea gravitate tractemus hoc negotium, ne rurſus viri 1. Senatulum appellent; aut fortaſſe probroſius aliquod nomen excogitent, ut ſolent in nos libenter eſſe dicaces. Quanquam ſi liceat illorum 2. comitia veris æſtimare, pluſquam muliebria videri poſſint. Videmus monarchas tot jam annis nihil aliud quam belligerari: inter theologos, ſacerdotes, epiſcopos, & populum nihil convenire: quot homines, tot 3. ſententiæ; & in his ipſis pluſquam muliebris eſt inconſtantia. Nec civitati cum civitate, nec vicino cum vicino concordia eſt. Si nobis eſſent traditæ rerum habenæ; aliquanto, ni fallor, tolerabilius haberent res humanæ. Non eſt fortaſſe fœminei pudoris, tantis proceribus tribuere ſtultitiam: at fas eſt, opinor, recitare quod ſcripſit Salomon Proverbiorum capite decimo tertio: *Inter ſuperbos ſemper jugia ſunt: qui autem agunt*

1. Quemadmodum nempe conventum mulierum quem in Colle Quirinali inſtituerat Heliogabalus Senatulum vocabant.

2. Comitia conventus populi ad magiſtratus creandos, leges ferendas & de Reipublicæ negotiis diſceptandum.

3. Terentianum eſt. Cui ſimile illud Perſii: *Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus: Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.*

omnia

[virorum] consilio, reguntur ſapientia. Sed ne vos longiore morer proœmio, uti ſingulæ ferantur ordine, decenter & ſine tumultu, primo loco tractandum erit, quæ debeant intereſſe conſilio, quæ ſubmovendæ ſint. Nam immodica turba, tumultus eſt verius, quam concilium: & paucorum conſeſſus habet quiddam tyrannicum. Huc ego cenſeo nullam recipiendam virginem eo quod incident permulta, quæ non decet illas audire. IV. At quo ſigno dignoſcas virgines? An pro virginibus habebuntur, quæcunque coronam 1. geſtant? CO. Non. At nuptas tantum recipiendas cenſeo. IV. Et inter nuptas virgines ſunt quæ maritos habent eunuchos. CO. Sed tribuatur hoc honoris conjugio, ut nuptæ pro mulieribus habeantur. IV. Alioqui ſi non excludimus niſi virgines, erit immenſa turba, nec multum decreſcet numero. CO. Excludentur & plus quam ter nuptæ. IV. Quam ob rem? CO. Quoniam illis velut emeritis debetur miſſio. Idem cenſeo de ſeptuageſimum annum egreſſis. Statuendum ne qua nominatim de marito ſuo loquatur petulantius: in genere licet ſit; ſed ea moderatione, ne quid nimis. CA. Quî minus hic libere de viris liceat dicere, cum ipſi de nobis nuſquam non loquantur? Meus Titius ſi quando ſtudet ſe conviva feſtivior, narrat quid mecum noctu egerit, quid dixerim; neque raro multa ſolet affingere. CO. Si velimus fateri verum, noſtra dignitas pendet à viris: eos ſi 2. traducimus, quid aliud quam nos ipſas dehoneſtamus? Quanquam autem habemus non paucas juſtæ querimoniæ cauſſas, tamen expenſa re-

rum

1. Olim apud Romanos novæ nuptæ coronabantur: hodieque apud Belgas obtinet ut virgini ſponſæ in feſto nuptiali ſupra caput corona floribus ex ſerico contexta artificioſe ſuſpendatur. Eadem autem poſt congreſſus cum ſponſo aufertur, in ſignum amiſſæ virginitatis.

2. Id eſt, ſiniſtram famam de illis ſpargimus.

rum omnium ſumma, noſtra potior eſt, quam illorum conditio. Illi dum quærunt rem, per omnes terras ac maria 1. volitant, non ſine capitis diſcrimine: illi, ſi bellum incidat, excitantur buccina, ferrei ſtant in acie, dum nos domi ſedemus tutæ. Si quid committunt adverſus leges, gravius in illos animadvertitur, noſtro ſexui parcitur. Denique magna ex parte in nobis ſitum eſt, ut commodos habeamus maritos. Reſtat ut de conſeſſus ordine ſtatuatur, ne nobis eveniat, quod frequenter uſu venit Regum, Principum ac Pontificum oratoribus, qui in conciliis totos tres menſes litigant, antequam poſſint 2. conſidere. Itaque cenſeo primum eſſe debere 3. nobilium ordinem; & in his præcedent quæ quatuor habent nobilitatis partes: proximæ quæ tres: deinde, quæ duas: poſtremæ, quæ unam: poſtremo, quæ dimidiatam. Et in ſingulis ordinibus locus ex antiquitate deſignabitur. Nothæ in ſuo quoque ordine extremum tenebunt locum. Alter conſeſſus erit plebeiarum. In hoc primas tenebunt quæ copioſiorem ſobolem enixæ ſunt. Inter pares litem dirimet ætas. Tertius erit earum quæ nondum pepererunt. CA. Quo mittis viduas? CO. Commode mones. Iſtis locus dabitur in medio matrum, ſi modo liberos habent, habuerintve. Steriles extremum obtinebunt locum. IV. Quem locum deſignas ſacerdotum ac monachorum

1. Secundum illud: *Impiger extremos currit mercator ad Indos. Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.*

2. Experientia id docuit, quam diu & graviter quandoque Epiſcopi contenderunt de loco, ubi concilium eſſet congregandum: dein ubi hic conventum erat, quo quiſque loco, juxta uniuscujuſque dignitatem, conſideret: ibi multum temporis impenſum diſceptationi de præeminentia hujus aut illius epiſcopi, abbatis aliorumque.

3. Secundum regiminis formam, quæ in Anglia, ante inauditum exemplum trucidati Regis Caroli, obtinuit. Ibi enim Supremum Parliamentum ex Nobilium conſeſſu, Ducum nempe, Comitum aliorumque ſummæ & antiquiſſimæ nobilitatis; at inferius ex plebeis ab urbibus undiquaque deputatis conſiſtebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

uxoriis? CO. De his proximo conſeſſu deliberabimus. IV. Quid de his, quæ corpore faciunt quæſtum? CO. Non patiemur hunc ornatum admixtu talium inquinari. IV. Quid de concubinis? CO. Iſtarum non ſimplex eſt genus; de quibus per otium tractabitur. Adjiciendum eſt, quomodo fieri debeat Senatuſconſultum, 1. punctis an 2. calculis, an ſuffragiis vocalibus an porrectis digitis, an 3. diſceſſione. In calculis dolus eſt, quemadmodum in punctis: ſi pedibus eatur in ſententiam, quoniam veſtes longas gerimus, nimium movebimus pulveris: optimum igitur, uti voce pronuntiet unaquæque quod ſentit. CO. At difficile eſt numerare voces. Deinde cavendum, ne fiat pro conſilio 4. convicium. CA. Nihil fiet abſque 5. notariis, ne quid poſſit excidere. CO. Ita eadem conſultum eſt numero. Sed quibus modis excludes convicium? CA. Nemo loquatur niſi rogata, & ſuo ordine. Quæ ſecus fecerit, è ſenatu movebitur. Tum ſi qua quid effutierit eorum, quæ hic aguntur, ſilentio plectetur triduano. CO. Hactenus de ratione tractandi. Nunc accipite quibus de rebus conſultandum ſit. Primam oportet eſſe curam di-

1. Primus L. Caſſius Longinus legem tabellariam tulit, ut populus per tabellas punctis diſtinctas ſuffragia ferret. Nam ne qua invidia oriretur, & quo magis animo libero vota impartirent, cautum fuit, ut non voce ſed punctis ſuffragarentur. Puncto in tabula appoſito per ſingulas tribus dignoſcoterat quæ ſuffragia conferrent. 2. Notatum eſt Senatusconſultum fieri vel per ſingulorum ſententias exquiſitas & per calculos injectos in urnas, quum de quoquo negotio quid quiſquis ſentit conſulitur aut ſuo loco rogatus ſententiam dicit, aut quum verbo aſſentitur. 3. In conſultando etiam ſententiam aliquam approbabant per diſceſſionem, tunc cum unius exquiſito voto, cæteri qui in ſuffragium ituri erant, in illius ſententiam pedibus irent, vel manum porrigerent. 4. Convicium Jureconſulti dictum putant quaſi convocium. 5. Bene adduntur Senatulo huic notarii. Non enim eorum uſus in privatis tantum ædibus, ſed & publico Senatorum conſeſſu. Seneca in Apocolocynthoſi Claudiana: Mihi diſertè dixit in Senatu Deorum, quæ notarius perſequi non potuit.

gnita-

guitatis: ea potiſſimum ſita eſt in cultu. Cujus rei tantus eſt neglectus, ut hodie vix agnoſcas diſcrimen inter nobilem & plebeiam, inter nuptam & virginem aut viduam, inter matronam & meretricem. Adeo ſublatus eſt pudor, ut quidvis uſurpent quælibet. Videre eſt pluſquam plebeias ac loci plane ſordidi, veſtiri holoſericis, undulatis, florulentis, virgatis, byſſinis, aureis, argenteis, pellibus 1. zebellinis, Madauricis, cum interim maritus domi conſuat calceos. Digitos habent ſmaragdis & adamantibus onuſtos. nam uniones nunc vulgo faſtidiuntur. ne quid querar de 2. ſuccinis & coralliis & crepidis inauratis. Satis erat tenuibus, in honorem ſexus cingulis uti ſericis, ac fimbrias veſtium ſerico limbo decorare: nunc geminum eſt malum, & res familiaris extenuatur, & ordo, qui dignitatis eſt cuſtos, confunditur. Si 3. pilentis & lecticis eboratis ac byſſo tectis vehuntur plebeiæ, quid relictum eſt nobilibus ac potentibus? Et ſi vix equiti nupta caudam 4. trahit ulnarum quindecim, quid faciet Ducis aut Comitis uxor? Atque hæc res hoc eſt intolerabilior, quod mira temeritate ſubinde mutamus 5. cultum. Pridem è porrectis à 6. vertice cornibus pendebant linteamina, Hoc ornatu fœminæ principes diſcernebantur à plebeiis. Illæ ne quid conveniret, ſumſerunt pilea, foris oſtentantia pelles albas nigris maculis variegatas. Statim vulgus arripuit. Rurſus mutato cultu ſumſerunt 7. flammea

1. Veneunt pelles hæ magno; ex Ruſſia magna copia licet advehantur.

2. Succinum eſt lacryma vel reſina arborum odoratarum, pini & pinaſtri præſertim, cui rei indicio eſt odor ſimilis, cum accenditur atteriturque: electrum itidem vocatur.

3. Pilentum vehiculi genus apud Livium, quo matronæ per urbem vehebantur.

4. Intelligit autor ſyrma, quo hodie nobiles matronæ humum verrunt: imo quo nobiliores, eo majores tractus ſeu caudas veſtium trahunt.

5. Iſta laſcivia mutandi veſtis formam, qua ſupra alias nationes Gallia laborat, magis quam tempore majorum Batavos noſtros afflat. Nulla gens æque hic conſtans quam Hiſpanica.

6. Iſte cultus fæminarum ex antiquis picturis ſpectatur.

7. Ornamenta capitis, quæ, ut Varroni placet, lintea fuerunt cujuſlibet fœminæ.

nigra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

...pyſſo. Id fœminarum vulgus non ſo-
...ſum eſt imitari, verum etiam addi-
...t fimbrias aureas, denique & gem-
...Olim nobilium erat, à fronte atque
à ...poribus revulſis pilis in verticem ca-
...cogere. Tandem demiſerunt crines
in ...ntem; protinus & hoc imitatæ ſunt
...æ. Solæ nobiles olim habebant 1.
...nes & anteambulones: & ex his
... delicatum, qui ſurrecturæ manum
por...eret, qui lævam incedentis brachio
...o fulciret. nec hoc honoris concede-
...niſi bene nato. Nunc ut paſſim id fa-
...matronæ, ita quoſlibet ad hoc officii
...unt, quemadmodum ad geſtandam à
... caudam. Item olim ſolæ nobiles ſa-
...nt oſculo, nec quemvis ad oſculum
re...ebant, imo ne dextram quidem por-
...ant quibuſlibet. Nunc qui corium
..., irruunt ad oſculum fœminæ, quæ
...n habet plenæ nobilitatis. Ne in con-
...quidem habetur ulla dignitatis ratio.
Patriciæ nubunt plebeiis, plebeiæ patriciis:
...ſcuntur nobis 2. hybridæ. Nec ulla
...obſcuro loco nata eſt, quæ metuit ad-
...e fucos 3. omnes nobilium: cum ple-
... ſufficere deberet, aut flos recentis
...ſiæ, aut ſuccus recens ab arbore de-
... corticis, aut ſi quid aliud parvo para-
...: purpuriſſam, 4. ceruſſam, 5. ſtibium,
...iquoſque colores elegantiores oporte-
...laris fœminis relinquere. Jam in con-

1. Seu laterani, ſatellites principis alicujus latus tuentes.

2. Spurii. Hybrida autem proprie dicitur ſus imparibus prognata parentibus; altero fero, altero domeſtico: tum etiam de hominibus imparibus parentibus editis.

3. Fucus color aſcititius, quo fœminæ faciem magis ſane dehoneſtant, quam honeſtant.

4. Purpuriſſum factitius color, ...genas fucant mulieres. στίλβωμα, Ariſtoteli ἀνδρείκελον ... Ex reliquis coloribus, propter magnitudinem pretii ante ...: eſt purpuriſſum, è creta argentaria cum purpuris pariter ...ur bibitque eum colorem celerius lanis. 5. Ceruſſa Græ... ψιμμύθιον. Vitruvius oſtendit modum quomodo paretur. ...ibium officinis Antimonium, γυναικεῖον nonnullis, quod ...dis nigrore mulierum ciliis expetatur.

conviviis, in publico inceſſu, quam nullus ordo! Sæpe fit ut negotiatoris uxor dedignetur utroque parente nobili cedere. Res igitur ipſa jam dudum hortatur, ut hiſce de rebus aliquid certi ſtatuamus. Atque hæc inter nos facile poterunt tranſigi, quoniam nonniſi ad fœmineum pertinent genus. Eſt autem & quod cum viris agamus, qui nos ſummovent ab omni dignitate, ac tantum non pro lotricibus & cocis habent, ipſi res omnes pro ſuo gerunt arbitratu. Concedemus igitur illis magiſtratus publicos, ac bellicæ rei curam. Quis hoc ferat, quod in clypeo ſemper uxoris inſignia lævum habent latus, etiamſi tribus partibus ſuperet viri nobilitatem? Deinde par eſt, ut in elocandis liberis etiam mater habeat jus ſuffragii. Et fortaſſis hoc quoque evincemus, ut viciſſim geramus officia publica; duntaxat, quæ intra mœnia, & ſine armis geri poſſunt. Hæc eſt ſumma rerum, de quibus mihi videtur operæ pretium conſultare. Super his apud ſe quæque deliberet, ut de ſingulis fiant ſenatus conſulta; & ſi cui veſtrûm aliud quippiam in mentem venerit cras in mediam conferat. Conveniemus enim diebus ſingulis, donec ſy nodum abſolverimus. Adhibeantur notariæ quatuor, quæ notis 1. excipiant quid quid dicatur. Præterea quæſtoriæ duæ, qua loquendi poteſtatem vel faciant, vel adi mant. Sit hic confeſſus divinationis loco.

1. Olim notarii expeditiſſima ſcribendi ratione utebantur, nempe notis, quarum figuras videre eſt apud M. Valerium Probum vetuſtiſſimum Grammaticum, ut Magnonen & Petrum Diaconum. De velocitate horum notariorum Martialis

Currant verba licet, manus eſt velocius illis,
Nondum lingua ſuum, dextra peregit opus.

Huc ſpectat & Manilius:

Hic & ſcriptor erit fœlix, cui littera verbum eſt,
Quique notis linguam ſuperet, curſumque loquentis,
Excipiet longas nova per compendia voces.

D

DILUCULUM.

NEPHALIUS,

2. PHILYPNUS.

HOdie te conventum volebam, Phylipne, ſed negabaris eſſe domi. PH. Non omnino mentiti ſunt: tibi
em non eram, ſed mihi tum eram ma-
e. NE. Quid iſtuc ænigmatis eſt? PH.
i illud vetus proverbium: Non 3. o-
ous dormio. Nec te fugit ille 4. Naſi-
ocus, cui cum, Ennium familiarem
ere volenti, ancilla juſſu heri negaſſet
domi; ſenſit Naſica, & diſceſſit. Cæ-
m ubi viciſſim Ennius Naſicæ domum
eſſus rogaret puerum, num eſſet intus,
ca de conclavi clamavit, Non, in-
ns, ſum domi. Quumque Ennius
ta voce dixiſſet, Impudens, non te
entem agnoſco? Imo tu, inquit Naſi
impudentior, qui mihi ipſi fidem
habeas, cum ego crediderim ancillæ
. NE. Eras fortaſſis occupatior. PH.
ſuaviter otioſus. NE. Rurſum ænigma
orques. PH. Dicam igitur explanate,
aliud dicam ficum 5. quam ficum. NE.
. PH. Altum dormiebam. NE. Quid
Atqui jam præterierat octava, cum
hoc menſe ſurgat ante quartam. PH.
me quidem ſoli liberum eſt vel media
te ſurgere, modo mihi liceat ad ſatie-
m uſque dormire. NE. Verum iſtuc

1. Nephalius, Νηφάλιος ſobrius, à νήφω ſobrius ſum.

2. φίλυπνος ſomniculoſus, ſomni cupidus; à φίλος amicus & ὕπνος ſomnus.

3. Dicitur proverbium de iis, qui non omnibus quælibet concedunt, ſed cum reſpectu perſonarum: natum eſt ex caſu feſtivo Galbæ cum ſervo, dum Mæcenas cum Galbæ uxore impudicam haberet conſuetudinem. Vide annotationes in pag. 16.

4. Eandem hiſto-
ri Eraſmus non nominatis autoribus, Naſica nempe & En-
, allegat pag. 16. 5. Ficum ficum & ſcapham ſcapham
at, qui ſimplici & ruſticana utens veritate, rem ut eſt
at, nullis circuitionibus aut verborum ambagibus ac pha-
ſ obvolvens.

utrum caſu accidit, an conſuetudo eſt? PH. Conſuetudo prorſus. NE. Atqui rei non bonæ conſuetudo peſſima eſt. PH. Imo nullus eſt ſomnus ſuavior, quam poſt exortum ſolem. NE. Qua tandem hora ſoles lectum relinquere? PH. Inter quartam & nonam. NE. Satis amplum ſpatium: vix tot horis comuntur 1. reginæ. Sed unde veniſti in iſtam conſuetudinem? PH. Quia ſolemus convivia, luſus & jocos in multam proferre noctem; id diſpendii matutino ſomno penſamus. NE. Vix unquam vidi hominem te perditius prodigum. PH. Mihi parſimonia videtur magis, quam profuſio. Interim nec candelas abſumo, nec veſtes detero. NE. Præpoſtera ſane parſimonia, ſervare vitrum ut perdas gemmas. Aliter ſapuit ille 2 philoſophus, qui rogatus quid eſſet pretioſiſſimum, reſpondit, Tempus. Porro cum conſtet diluculum eſſe totius diei partem optimam, tu quod in re pretioſiſſima pretioſiſſimum eſt, gaudes perdere. PH. An hoc perit, quod datur corpuſculo? NE. Imo detrahitur corpuſculo, quod tum ſuaviſſime afficitur, maximeque vegetatur, cum tempeſtivo moderatoque ſomno reficitur, & matutina vigilia corroboratur. PH. Sed dulce eſt dormire. NE. Quid eſſe poteſt dulce nihil ſentienti? PH. Hoc ipſum dulce eſt, nihil ſentire moleſtiæ. NE. Atqui iſto nomine feliciores ſunt qui dormiunt in ſepulcris. Nam dormienti nonnunquam 3. inſomnia moleſta ſunt. PH. Ajunt eo ſomno maxime ſaginari corpus. NE. Iſta gli-

1. Videtur reſpicere aliquatenus ad vulgatum id: Dum comuntur, dum poliuntur, annus eſt.

2. Lipſius opinatur Philoſophi Democriti dictum eſſe, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος, ſumptuoſiſſima jactura temporis: & ſubjungit huic ſententiæ: Ut in flumine unda undam trudit, nec unquam revocas elapſam: ſic in tempore dies diem, nec reparas amiſſam. 3. Secundum id Didonis apud Virgilium:

Anna ſoror, quæ me ſuſpenſam inſomnia terrent.

glirium 1. ſagina eſt, non hominum. Recte ſaginantur animalia quæ parantur epulis: homini quorſum attinet accerſere obeſitatem, niſi ut graviore ſarcina onuſtus incedat? Dic mihi, ſi famulum haberes, utrum obeſum malles, an vegetum, & ad omnia munia habilem? PH. Atqui non ſum mulus. NE. Mihi ſat eſt, quod miniſtrum officiis aptum malles, quam bene ſaginatum. PH. Plane mallem. NE. At Plato dixit animum hominis hominem eſſe, corpus nihil aliud eſſe quam domicilium aut inſtrumentum. Tu certe fatebere, opinor, animum eſſe principalem hominis portionem, corpus animi miniſtrum. PH. Eſto, ſi vis. NE. Cum tibi nolles miniſtrum abdomine tardum, ſed agilem malles & alacrem, cur animo paras miniſtrum ignavum & obeſum? PH. Vincor veris. NE. Jam aliud diſpendium accipe. Ut animus longe præſtat corpori, ita fateris opes animi longe præcellere bona corporis. PH. Probabile dicis. NE. Sed inter animi bona, primas tenet ſapientia. PH. Fateor. NE. Ad hanc parandam nulla diei pars utilior, quam 2. diluculum, cum Sol novus exoriens vigorem & alacritatem addit rebus omnibus, diſcutitque nebulas e ventriculo exhalari conſuetas, quæ mentis domicilium ſolent obnubilare. PH. Non repugno. NE. Nunc mihi ſupputa, quantum eruditionis tibi parare poſſis quatuor illis horis, quas ſomno intempeſtivo perdis. PH. Profecto multum. NE. Expertus ſum, in ſtudiis plus effici una hora matutina, quam tribus pomeridianis; idque nullo corporis detrimento. PH. Audivi. NE. Deinde illud reputa, ſi ſingulorum

1. Glis non tantum ſomniculoſum animal; unde & in proverbium abiit: Glire ſomnolentior; verum etiam ſomno alitur. Martialis de glire: *Tota mihi dormitur hyems & pinguior illo Tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.*

2. Aurora Muſis amica. Certe nullum tempus magis ſtudiis accommodum, licet multos eruditos videamus ad nocturnum lychnum lucubrare, laxiore ſomno in multum mane utentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rum dierum jacturam in ſummam confe-ras, quantus ſit futurus cumulus. PH. Ingens profecto. NE. Qui gemmas & aurum temere profundit, prodigus habetur, & tutorem accipit: hæc bona tanto pretioſiora qui perdit, nonne multo turpius prodigus eſt? PH. Sic apparet, ſi rem recta ratione perpendamus. NE. Jam illud expende quod ſcripſit 1. Plato, nihil eſſe pulcrius, nihil amabilius ſapientia: quæ ſi corporeis oculis cerni poſſet, incredibiles ſui amores excitaret. PH. Atqui illa cerni non poteſt. NE. Fateor, corporeis oculis. Verum cernitur oculis animi, quæ pars eſt hominis potior. Et ubi amor eſt incredibilis, ibi ſumma voluptas adſit oportet, quoties animus cum tali amica congreditur. PH. Veriſimile narras. NE. I nunc, & ſomnum, mortis 2. imaginem, cum hac voluptate commuta, ſi videtur. PH. Verum interim pereunt nocturni luſus. NE. Bene pereunt quæ pejora melioribus, inhoneſta præclaris, viliſſima pretioſiſſimis permutantur. Bene perdit plumbum, qui illud vertit in aurum. Noctem natura ſomno tribuit: ſol exoriens cum omne animantium genus, tum præcipue hominem ad vitæ munia revocat. Qui dormiunt, inquit Paulus, nocte dormiunt: & qui ebrii ſunt, nocte ebrii ſunt. Proinde quid turpius, quam cum omnia animantia cum ſole expergiſcantur, quædam etiam illum nondum apparentem, ſed adventantem cantu ſalutent; cum elephantus ſolem 3. orientem adoret; hominem diu poſt

1. Imitatur autor locum Ciceronis ex Platone lib. 2. de Officiis in principio.

2. Ita ſomnum nuncupat Ovidius: *Stulte, quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?* Prudentius: *Hic ſomnus ad tempus datus Eſt forma mortis perpetis.* Virgilius: *Conſanguineus leti ſopor.* Scaliger: *Eſt ſomnus adulator & atræ aſſecla mortis.* Et Clemens Alexandrinus: Somnus qui nos deprimit morti ſimilis eſt, eo deducens per ignorationem ut ſenſu careamus.

3. Etjam novam lunam ſalutare dicuntur elephanti: confluentes enim tunc temporis reverenter illam videntur aſpicere.

ſolis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

exortum ſtertere? Quoties aureus ille ſplendor illuſtrat cubiculum tuum, nonne videtur exprobare dormienti, Stulte, qui optimam vitæ tuæ partem gaudes perdere? Non in hoc luceo, ut abditi dormiatis, ſed ut rebus honeſtiſſimis invigiletis. Nemo lucernam accendit ut dormiat, ſed ut aliquid operis agat: & ad hanc lucernam omnium pulcherrimam nihil aliud quam ſtertis? PH. Belle declamas. NE. Non belle, ſed vere. Age, non dubito quin frequenter audiveris illud 1. Heſiodeum; Sera in 2. fundo parſimonia. PH. Frequentiſſime. Nam in dolii medio vinum eſt optimum. NE. Atqui in vita primæ partes, nimirum adoleſcentia, eſt optima. PH. Profecto ſic eſt. NE. At diluculum hoc eſt diei, quod adoleſcentia vitæ. An non igitur ſtulte faciunt, qui adoleſcentiam nugis, matutinas horas ſomno perdunt? PH. Sic apparet. NE. An eſt ulla poſſeſſio, quæ cum 3. hominis vita ſit conferenda? PH. Ne univerſa quidem Perſarum 4. gaza. NE. An non vehementer odiſſes hominem, qui tibi vitam poſſet ac velit malis artibus ad annos aliquot decurtare? PH. Illi mallem ipſe vitam eripere. NE. Verum pejores ac nocentiores arbitror, qui ſibi volentes reddunt vitam

1. Heſiodi verſus è Græcis ita Latinos fecit Eraſmus:
Plena ubi dolia ſunt, aut jam prope inania vini
Tum ſatiare, ſed in medio fac parcior eſto.
Abſurdum ſiquidem & grave in imo parcere fundo.

2. Proverbialis hæc ſententia apud Senecam invenitur, admonens in tempore rebus neceſſariis parcendum, nec prodigorum vulgus imitandum, qui tum demum incipiunt parcere, poſteaquam viderint minimum ſupereſſe. Erit elegantior ſententia, ſi traducatur, ut hoc loco, ad res animi: quemadmodum ſi quis juvenes admoneat, ne ſinant annos optimos inaniter effluere, ne illis eveniat, quod pleriſque ſolet, ut jam natu grandes animum ad res honeſtas applicent: & cum perpuſillum vitæ ſuperſit, tum tempori parcere incipiant. 3. Notum illud Diaboli apud Jobum cap. 2. Quicquid eſt viro, daturus eſſet pro ſe ipſo. 4. Perſarum opes & luxus multorum literis celebrata. Reſpicit huc Horatius lib. 3. ad 9.

Perſarum vigui Rege beatior.

breviorem. PH. Fateor, ſi qui tales reperiantur. NE. Reperiantur? imo id faciunt omnes tui ſimiles. PH. Bona verba. NE. Optima. Sic tuo cum animo reputa: nonne videtur rectiſſime dixiſſe Plinius, *Vitam eſſe vigiliam,& hoc pluribus horis hominem vivere, quo majorem temporis partem impenderit ſtudiis*? Somnus enim mors quædam eſt. Unde & ab inferis venire 1. fingitur, & ab Homero 2. mortis germanus dictus eſt. Itaque quos ſomnus occupat, nec inter vivos, nec inter mortuos cenſentur, ſed tamen potius inter mortuos. PH. Ita videtur omnino. NE. Nunc mihi rationem ſubducito, quantam vitæ portionem ſibi 3. reſecent, qui ſingulis diebus tres aut quatuor horas perdunt ſomno. PH. Video ſummam immenſam. NE. Nonne pro Deo haberes Alcumiſtam, qui poſſet decem annos vitæ ſummæ adjicere, & provectiorem ætatem ad adoleſcentiæ vigorem revocare? PH. Quid ni habeam? NE. Sed hoc tam divinum beneficium ipſe tibi præſtare potes. PH. Qui ſic? NE. Quia mane diei eſt adoleſcentia: uſque ad meridiem fervet juventus; mox virilis ætas; cui ſuccedit pro ſenecta veſpera; veram excipit occaſus, velut diei mors. Magnum autem vectigal 4. parſimonia eſt, ſed nuſquam majus quam licet. An non igitur ingens lucrum ſibi adjunxit, qui magnam vitæ partem, eamque optimam perdere deſiit? PH. Vera prædicas. NE. Proinde videtur admodum impudens eorum querimonia, qui naturam accuſant, quod hominis vitam

1. Poëtæ fingunt certam ſomni regiam apud inferos. Ovid. Metam. 2.

2. Verſus Homeri ſic habet: Ἐνθ' ὕπνῳ σύμβλητο κασιγνήτῳ θανάτοιο. Ubi Somno comparatus erat fratri mortis.

3. Eleganter hic Seneca: Non exiguum temporis habemus ſed multum perdimus. Satis longa vita eſt, & in maximarum rerum conſummationem large data, ſi tota bene collocaretur. Et paulo poſt. Non accipimus brevem vitam ſed fecimus; nec inopes ejus ſed prodigi ſumus.

4. Intelligit hic privatum vectigal, quod quiſque ſumit ex reditibus & fructibus ſuis.

tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

anguſtis ſpatiis finierit, cum ipſi ex eo quod datum eſt, ſibi ſponte tantum [illegible]itent. Satis longa eſt cuique vita, ſi [illegible] diſpenſetur. Nec mediocris profe[illegible]eſt, ſi quis ſuo quæque tempore ge[illegible] A prandio vix ſemihomines ſumus, [illegible]corpus cibis onuſtum aggravat men[illegible], nec tutum eſt, ſpiritus ab officina [illegible]achi, concoctionis officium peragen[illegible] ad ſuperiora evocare: à cœna multo [illegible]s. At matutinis horis homo totus eſt [illegible]o, dum habile eſt ad omne miniſte[illegible] corpus, dum alacer viget animus, [illegible] omnia mentis organa tranquilla ſunt [illegible]rena, dum auræ divinæ, ut ait ille, [illegible]cula 1. ſpirat, ac ſapit originem ſuam, [illegible]pitur ad honeſta PH. Eleganter tu qui[illegible] concionaris. NE. Apud Homerum au[illegible]gamemnon, opinor, Οὐ χρὴ παννύχιον [illegible]ιν βουληφόρον ἄνδρα. Quanto turpius [illegible]tantam diei partem ſomno perdere? [illegible] Verum, ſed βουληφόρῳ, Ego non [illegible] dux exercitus. NE. Si quid aliud tibi [illegible]us eſt quam ipſe tibi, ne quid te move[illegible]omeri ſententia. Faber ærarius ob vile [illegible]llum ſurgit ante lucem: & nos amor [illegible]entiæ non poteſt expergefacere: ut ſal[illegible] ſolem ad lucrum inæſtimabile evocan[illegible] audiamus? Medici non fere dant phar[illegible]cum niſi diluculo; illi norunt horas au[illegible], ut ſubveniant corpori: nos eas non [illegible]imus, ut locupletemus ac ſanemus ani[illegible]m? Quod ſi hæc leve pondus habent [illegible]d te, audi quid apud Solomonem 3. loqua[illegible] illa cœleſtis ſapientia: Qui mane,

1. Eleganter Iſidorus: Divinam eſſe animam arbitramur (non tamen ejuſdem ſubſtantiæ cum diviniſſima maximeque regia natura) & immortalem; non eautem ejus naturæ partem, quæ principio caret & res creavit & ſempiterna eſt.

2. Id eſt, Non decet per totam noctem [illegible]mire principem virum ſeu imperatorem. Vel ut verſus [illegible]u vertatur,

Haud decet in totam conſultum ſtertere noctem.

3. Proverb. 2.

 inquit,

inquit, vigilaverint ad me, invenient me.
1. Pſal. 58. 59. & 87. Jam in myſticis Pſalmis 1. quanta matutini temporis commendatio? Mane Propheta extollit Domini miſericordiam, mane exauditur vox ejus, mane illius deprecatio prævenit Dominum. Et apud Lucam
2. Luc. 6. 2. Euangeliſtam, populus ſanitatem ad doctrinam expetens à Domino, mane ad illum confluit. Quid ſuſpiras, Philypne? PH. Vix lacrymas teneo, cum ſubit quantam vitæ jacturam fecerim. NE. Supervacaneum eſt ob ea diſcruciari, quæ non revocari, ſed tamen poſterioribus curis ſarciri poſſunt. Huc igitur incumbe potius, quam ut præteritorum inani deploratione futuri quoque temporis jacturam facias. PH. Bene mones; ſed me jam ſui juris fecit diuturna 3. conſuetudo. PH. Phy! Clavus clavo 4. pellitur, conſuetudo conſuetudine vincitur. PH. At durum eſt ea relinquere, quibus diu aſſueveris. NE. Initio quidem; ſed eam moleſtiam diverſa conſuetudo primum lenit, mox vertit in ſummam voluptatem, ut te brevis moleſtiæ non oporteat pœnitere. PH. Vereor, ut ſuccedat. NE. Si ſeptuagenarius eſſes, non retraherem te à ſolitis; nunc vix decimum ſeptimum, opinor, annum egreſſus es. Quid autem eſt, quod iſta ætas non poſſit vincere, ſi modo adſit promtus animus? PH. Equidem aggrediar, conaborque, ut ex Philypno 5. fiam Philologus 6. NE. Id ſi feceris, mi Philypne, ſat ſcio, poſt paucos dies & tibi ſerio gratulaberis, & mihi gratias ages, qui monuerim.

3. Mos quippe tyrannus.

4. Non ſolum cum vitium vitio, ac malum malo diſcutitur, hujus uſus erit: verum etiam ſi quis artem arte, dolum dolo, audaciam audacia, maledicentiam retundat maledicentia: aut rem utcunque moleſtam diverſa moleſtia profliget.

5. Philypnus, ſomnolentus. 6. Philologus ſermonis amator.

ΝΗΦΑΛΙΟΝ 1. ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

1. Sobrium convivium.

ALBERTUS, BARTHOLINUS, CAROLUS, DIONYSIUS, AEMILIUS, FRANCISCUS, GYRARDUS, HIERONYMUS, JACOBUS, LAURENTIUS.

VIdiſtine unquam hoc horto quidquam amœnius? BA. Vix opinor in inſulis fortunatis eſſe quidquam jucundius. CA. Plane mihi videor videre paradiſum, cui cuſtodem cultoremque Deus præfecerat Adam. DI. Heic vel 2. Neſtor, vel Priamus poſſet repubeſcere. FR. Imo vel mortuus reviviſcere. GY. Adderem lubens, ſi quid poſſem, tuæ 3. hyperbolæ. HI. Profecto miris modis arrident omnia. IA. Oportet hunc hortum aliqua compotatiuncula dedicare. LA. Recte monet noſter Jacobus. AL. Talibus myſteriis jam olim initiatus eſt hic locus. Verum ſcito nihil heic eſſe unde vobis merendam exhibeam: niſi placet ἄοινος 4. compotatio, lactucas apponam abſque ſale, aceto & oleo? vini guttula non eſt, niſi quod gignit hic puteus. Ne panis quidem adeſt, aut poculum. & ea eſt anni pars, quæ magis paſcit oculos, quam ventrem. BAR. Sed habes tabulas luſorias, habes ſphæras; luſu dicabimus hortum, ſi minus licet convivio. AL. Quoniam tam belli homunculi conveniſtis, habeo quiddam quod vel luſum, vel convivium poſſis dicere, mea ſententia multo dignius ad hunc hortum initiandum. CA. Quodnam? AL. Suum quiſque ſym-

2. Nota Neſtoris ſenectus, utpote qui, teſte Homero & Ovidio, tres hominum ætates vixit.

3. Hyperbole eſt oratio augendo aut minuendo ſuperans fidem.

4. Id eſt, abſque vino.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſymbolum 1. conferat ; non deerit lautum , nec minus ſuave convivium. AE. Quid adferemus, qui vacui huc venerimus? AL. Vacui , qui tantum opum circumferatis in pectore ? FR. Expectamus quid velis. AL. Proferat in medium quod quiſque per hanc hebdomadam legit elegantiſſimum. GY. Recte mones ; nihil vel hujuſmodi conviviis, vel te convivatore, vel hoc loco dignius. Te hujus conſilii ducem ſequemur omnes. AL. Nihil recuſo, ſi vobis ita videtur. Hodie vehementer delectavit animum meum in homine non Chriſtiano tam Chriſtiana ſententia Phocion enim, quo vix alius apud Athenienſes fuit vir 2. ſanctior, publicæque utilitatis ſtudioſior, cum per 3. invidiam damnatus, eſſet bibiturus 4. cicutam, rogatus ab amicis, quid vellet etiamnum mandari filiis ſuis, Ne hujus, inquit, injuriæ velint unquam meminiſſe. BA. Tam inſignis patientiæ exemplum vix hodie reperias inter Dominicanos 5. & Franciſcanos. Itaque ſimile referam, quando par non poſſum. Ariſtides Phocioni ſimillimus erat, moribus incorruptiſſimis, adeo ut vulgus illi

1. Vox ſymbolum hic ambigue poteſt ſumi, nempe vel pro eo, quod quiſque ad merendam conferret, & hoc ſenſu illam accipit Æmilius, ſubjungens, quid adferemus qui vacui huc venerimus? vel pro brevi ſententia, rem aliquam reconditam deſignans. Originem habet à συμβάλλω confero.

2. Ita de eo Cor. Nepos; Phocio Athenienſis etſi ſæpe exercitibus præfuit, ſummoſque magiſtratus cepit, tamen multo ejus notior eſt vitæ integritas, quam rei militaris labor. Et tandem addit Nepos: Traditus eſt undecim viris, quibus ad ſupplicium more Athenienſium publice damnati tradi ſolent. In hoc tantum fuit odium multitudinis, ut nemo auſus ſit eum liber ſepelire. 3. Si Nepoti fides, non per invidiam damnatus : utpote qui propter non exigua crimina mortem ſatis eſſet commeritus. Conſenſerat cum Demade urbem tradere Antipatro, ejus conſilio Demoſthenes cum cæteris in exilium actus, à quo tamen ad tantas dignitates erat promotus : illo non impediente, Piræeum Athenienſibus eripuit Nicanor. Conſule etiam Plutarchum. 4. Succo cicutæ herbæ venenatæ ſontes ſuos publice interficiebant Athenienſes. 5. Acerrime quippe inter ſe digladiantur odiis Vatinianis Dominicani & Franciſcani, utpote qui non tantum primatum ordinis, ſed & fidei articulos in controverſiam trahunt. 6. Ariſtides hic Lyſimachii filius Athenienſis.

1. Ju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Justi tribueret cognomen. Ob hujus cognominis invidiam, vir optime de Republicæ meritus, 2. oſtraciſmo populi juſſus eſt vertere ſolum. Poſteaquam intellexerat populum non alia re offenſum, quam 3. Justi cognomento, cum alioqui rem ſemper expertus eſſet ſibi ſalutarem, paruit æquo animo. In exilio rogatus ab amicis, quid precaretur ingratiſſimæ civitati. Nihil aliud inquit, niſi tantam rerum proſperitatem ut illis nunquam in mentem veniat Ariſtides. CA. Mirum ſi Chriſtianos non pudeat qui, ad quamvis levem injuriam excandeſcentes, ac vindictam per fas nefaſque [illegible]plientes. Tota Socratis 4. vita nihil aliud mihi videtur, quam temperantiæ ac tolerantiæ exemplum. Sed ne plane ſim aſymbolos, unum referam, quod mihi præ ceteris arriſit. Eunti publica via improbus quiſpiam colaphum impegit. Cum id [illegible]atus ferret Socrates, amici quidam

1. Hæc ita habet Cor. Nepos: Obtrectarunt inter ſe Themiſtocles & Ariſtides. In his autem cognitum, quanto antiſtaret eloquentia innocentiæ: quamquam enim adeo excellebat Ariſtides, ut unus poſt hominum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine Juſtus ſit appellatus, tamen à Themiſtocle collabefactus teſtula, exilio decem annorum multatus eſt. 2. Modum multandi novarum rerum molitores decennali aut quindecennali exilio Græci ὀστρακισμὸν vocant. Erat autem [illegible]ut in teſtulis nomen pernicioſi civis, cujus potentiam formidarent, inſcriberent Athenienſes: & cujus plures erant teſtæ in urnam conjectæ, is de concilii ſententia ab aris fociſque projectus, [illegible] cum arceretur conſpectu, quindecim aut decem annorum exilium vertebat. Fuitque conſtitutum, ut ita damnati, Argivam [illegible]latum irent, ubi bos erat æneus magnitudine viſenda: quare qui illic exulabant, ſervare bovem dicebantur. Quæ comitia, niſi ſupra ſex millia civium concilia ad judicii diem convenirent, nulla atque irrita erant. 3. Idem Nepos tradit: Cum videret Ariſtides reprimi concitatam multitudinem non poſſe, cedenſque animadverteret quendam ſcribentem, ut patria pelleretur, quæſitum ab eo dicitur, quare id faceret, aut quid Ariſtides commiſiſſet cur tantâ pæna dignus duceretur. Cui ille reſpondit, ſe ignorare Ariſtidem, ſed ſibi non placere, quod cupide elaboraſſet ut præter cæteros Juſtus appellaretur. 4. Ita certe eſt. Si quiſquam inter Ethnicos ad vitam vere Chriſtianam acceſſerit, hic Socrates eſt. Conſulantur præter alios innumeros tam Græcos quam Latinos, Plutarchus, Diogenes Laërtius, Eunapius Sardianus. Non mirum quod alibi autor noſter non contineat ſe, quin exclamet, ô Sancte Socrates! præſertim ſi mores noſtros cum illius Ethnici conferas.

hortati ſunt ad ultionem. At ille, *Quid percuſſori faciam?* inquit. *Voca*, inquiunt, *in jus*. *Ridiculum*, inquit: *ſi me aſinus calcibus percuſſiſſet, num vobis auctoribus aſinum in jus traham?* ſignificans improbum ſcurram nihilo potiorem aſino; & infimi animi eſſe, non poſſe ferre contumeliam ab homine vecordi, quam ferret ab animali bruto. ΔΙ. Pauciora ſunt in Romanis Annalibus exempla moderationis, nec ea perinde inſignia. neque enim opinor magnam habere laudem tolerantiæ, ſi quis parcat devictis, & debellet ſuperbos. Non arbitror tamen indignum memoratu, quod Cato 1. ſenior, cum Lentulus quidam in os illi ſputum & oris purulentiam injeciſſet, nihil aliud reſponderit quam, *Poſthac habeo quod illis reſpondeam, qui negant tibi eſſe os.* Os autem Latinis habere negantur, quos nihil pudet. Itaque jocus eſt ex ambiguo. ΔΕ. Aliis arrident alia: mihi inter Diogenis 2. dicta, præclara quidem 3. omnia, nihil magis adblanditur, quam quod roganti cuidam, quo pacto maxime poſſet ulciſci 4. inimicum, *Si te ipſum*, inquit, *quam maxime probum & honeſtum virum præſtiteris*. Demiror quis Deus illis tales cogitationes miſerit in mentem. Videtur autem & Ariſtotelis 5. dictum valde conſentaneum Paulino dogmati; qui rogatus à quodam, quid fructus ſua illi Philoſophia attuliſſet, *Ut mea*, inquit, *ſponte ea faciam, quæ plerique legum metu coacti faciunt.* Docet enim Paulus, eos quos afflavit Chri-

1. Videatur Plutarchus. Dicitur autem ſenior ad diſcrimen alterius Catonis, Pronepos hujus, cui cognomentum Minoris & Uticenſis fuit.

2. Diogenes ob caninos mores Cynicus cognominatus, Patria pulſus ob adulteratos nummos, Athenis in dolio habitavit. Obiit ferme nonagenarius.

3. Conſule Plutarchum & Laërtium. Eraſmus magnum acervum dictorum & factorum Diogenis hujus collegit, Apophthegmatum libro 3.

4. Inimicus quomodo ulciſcendus.

5. Ariſtoteli quid profuerit Philoſophia.

ſtia-

ſtianorum caritas, non eſſe legi obnoxios, eo quod ejus præſtant ſuapte ſponte, quam lex metu pœnæ poſſit extorquere. BR. Chriſtus Judæis obmurmurantibus, quod cum publicanis & peccatoribus haberet etiam menſæ familiaritatem, reſpondit, *non eſſe opus medico iis qui recte valerent, ſed qui minus proſpera eſſent valetudine.* Non abhorret ab hoc quod apud Plutarchum dixit Phocion, qui cum reprehenderetur, quod homini laudato improboque 2. patrocinatus eſſet in judicio, non minus feſtiviter quam clementer, *Quid ni*, inquit, *quando nemo probus indiget tali patrocinio?* GY. Et iſtud Chriſtianæ 3. bonitatis exemplum eſt, & exemplum æterni Patris, & probis & improbis, quantum 4. licet, benefacere, qui ſolem ſuum oriri jubet, non ſolum piis, ſed etiam impiis. Verum admirabilius forſitan erit in rege moderationis exemplum. Cum Demochares 5. Demoſthenis nepos, Athenienſium nomine legatione fungeretur apud Philippum 6. Macedonum regem, & impetratis quæ volebat à rege dimitteretur, humaniter interrogante, ſi quid præterea vellet; *Vt teipſum ſuſpendas*, inquit Demochares. Vox impudens odium arguebat; & Rex erat, & bene meritus in quem jaciebatur conviciũ, nec tamen 7. incanduit; tantum ad collegas converſus, *Vos*, inquit, *hæc renunciate populo Athenienſi, quo re cognita judicet, utrũ noſtrûm exiſtimet præſtantiorem, me qui hæc patienter*

au-

1. Mat. 9. Marc. 2. Lucæ 4.

2. Sed ſatis improbum patrocinari improbo. Qui enim juſtificat impium & condemnat juſtum, Deo eſt abominationi.

3. Mat. 5.

4. Recte additur, quantum licet: ſunt enim iſtiuſmodi officia benefaciendi, quæ legibus repugnant & conſcientiam lædunt. Ita beneficium confertur in improbum, quum ipſius & cauſæ improbæ patrocinium ſuſcipitur, quo à pœnâ commeritâ contra jus faſque abſolvitur.

5. Demoſthenis nepos ex ſorore, orator Athenienſis. Scripſit hiſtoriam earum rerum, quæ ſuo tempore Athenis acciderant, magis oratorio, quam hiſtorico ſtylo.

6. Eſt hic clariſſimus ille Macedonum Rex, Amyntæ filius; occiſus tandem à Pauſania.

7. Meminit hujus patientiæ Seneca de Ira lib. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

audierim, *an iſtum qui hac dixit.* Ubi nunc ſunt orbis monarchæ, qui ſe Diis pares putant, & ob verbum inter pocula dictum atrocia bella concitant? HI. Magnos impetus habet gloriæ ſitis, multoſque tranſverſos agit hic affectus. Ex eorum numero quidam Socratem interrogabat, qua via poſſet ſibi compendio honeſtiſſimam comparare famam? *Si talem*, inquit, *præſtiteris te ipſum, qualis haberi vis.* IA. Profecto non video quid dici poſſit vel brevius, vel abſolutius. Fama non eſt affectanda, ſed ea virtutem ultro comitatur, quemadmodum improbitatem infamia. Vos admiramini viros; mihi puella Lacæna placuit, quæ cum auctione venderetur, licitator quidam adiit illam, Quid? inquiens; num proba futura es, ſi te mercatus fuero? *Etiam*, inquit illa, *ſi tu non fueris mercatus*: indicans, ſeſe non in cujuſquam gratiam probitatem ſervare, ſed ſuopte ingenio virtutem ipſius gratia ſectari, quod virtus 1. ipſa ſui pretium eſt. LA. Maſculam ſane vocem edidit puella. Cæterum inſigne mihi videtur exemplum adverſus fortunam quamlibet blandientem conſtantiæ, quod cum Philippo Macedonum regi tres eximiæ felicitates eodem die nuntiarentur, quod in 2. Olympiis viciſſet, quod dux exercitus Parmenion prœlio ſuperaſſet Dardanos, quod uxor Olympias 3. ipſi filium eſſet enixa, ſublatis in cœlum manibus precatus eſt, ut Deus tantam proſperitatem pateretur levi quopiam infortunio

1. Hemiſtichium eſt Poëtæ: *Ipſa ſui pretium eſt virtus.*

2. Olympia ludi ab Hercule inſtituti in honorem Jovis, recurrebant ſemper quinque annorum ſpatio.

3. Olympias Philippi Macedonum Regis uxor, à quo propter ſtupri ſuſpicionem repudiata, percuſſorem ei immittit, quem in cruce pendentem coronat, à Caſſandro tandem interficitur. Erat Alexandri Magni mater, Neoptolemi Moloſſorum Regis filia, prius Μυρτάλη dicta.

expia-

expiis. AL. Hodie nulla eſt tanta proſperitas, cujus invidiam metuat quiſquam; ſed perinde jactant; ſi quid ſucceſſerit, quaſi vel mortua vel ſurda eſſet 1. Nemeſis. x. Hic merenda ſi vobis placet, hic hortulus jam vobis quoties volueritis exhibebit, quem hoc colloquio non minus jucundum quam frugifero dicaſtis. BA. Profecto nec 2. Apitius potuiſſet diſcum ſuaviorem apponere. Quare nos exſpectabis frequenter, modo boni conſulas, quod nunc attulimus, non quæ digna erant tuis auribus, ſed quæ non præmeditatis venerunt in mentem. Meditati lautiora proferemus. AL. Hoc eritis gratiores.

1. Nemeſis, ſive fortuna, ſive dea ſtultitiæ vindex. 2. Nullus tantum in commeſſandi arte profecit, quam hic Apitius: qui & libros de gulæ irritamentis conſcripſit. Plura de eodem in ſuperioribus Annotationibus invenies.

ARS NOTORIA.

DESIDERIUS, 1. ERASMIUS.

DE. QUomodo ſuccedunt tua ſtudia, Eraſmi? ER. Muſis, ut apparet, parum faventibus: ſed felicius ſuccederent, ſi quiddam abs te queam impetrare. DE. Nihil non impetrabis, modo ſit in rem tuam, dic tantum quid rei ſit. ER. Non dubito, quin nihil ſit artium reconditarum quod te fugiat. DE. Utinam vera prædices! Audio artem eſſe quandam 2. notoriam, quæ hoc

1. Proculdubio in colloquio hoc interloquutores facit autor ſe ipſum & Hieronymi Frobenii nobiliſſimi apud Baſileenſes Typographi filium Joannem Eraſmum Frobenium, cui & hæc eadem Colloquia inſcripſit, quem unice Eraſmus amavit: ita quidem ut & Eraſmii nomen illi indiderit. 2. Deſignat artem memorativam ſeu memorialem, quæ per imagines memoria ita adjuvatur, ut quidam mille verba ſemel audita eodem ordine repetere potuerint. Primus artem illam inveniſſe dicitur Simonides Melicus, eamque excoluiſſe Metrodorus Soſius. Tandem Patrum memoria eandem tenebris antiquitatis ſepultam denuo eruere conatus eſt Raymundus Lullius & nuper etiam Hermannus Follinus.

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

præſtet, ut homo minimo negotio perdiſcat omnes diſciplinas liberales. DE. Quid audio? Vidiſti codicem? ER. Vidi, ſed vidi tantum, quod non eſſet doctoris copia. DE. Quid continebat liber? ERAS. Varias animantium formas, draconum, leonum, leopardorum, varioſque circulos & in his deſcriptas voces, partim Græcas, partim Latinas, partim Hebraicas, aliaſque Barbaricarum linguarum. DE. Intra quot dies pollicebatur titulus diſciplinarum cognitionem? ERAS. Intra quatuordecim. DE. Magnifica ſane pollicitatio: ſed noſtine quenquam per iſtam artem 1. notoriam evaſiſſe doctum? ERAS. Nequaquam. DE. Neque quiſquam alius vidit unquam aut viſurus eſt, niſi poſteaquam viderimus aliquem per Alcumiſticam evaſiſſe divitem. ERAS. Equidem optarim artem eſſe veram. DE. Fortaſſe quod pigeat litteras tantis ſudoribus emere. ERAS. Scilicet. DE. Atqui ſic viſum eſt ſuperis. Opes iſtas vulgares, aurum, gemmas, argentum, palatia, regnum, nonnunquam largiuntur ignavis & immerentibus: ſed quæ veræ ſunt opes, ac proprie noſtræ ſunt, voluerunt parari laboribus. Nec oportet nobis videri moleſtum laborem, quo res tanta paratur, cum cernamus plurimos homines, per horrenda diſcrimina, per non æſtimandos ſudores eluctari ad res & temporarias, & plane viles, ſi ad eruditionem conferantur: nec tamen ſemper aſſequuntur quod ambiunt. Et habent ſtudiorum labores multum admixtum mellis, ſi paullulum in ea proceſſeris. Jam in te bona ex parte ſitum eſt, ut magnam tædiorum partem amputes. ERAS. Quonam pacto?

1. Id certe artem plane ſuſpectam reddit: quod dum inventi fuerint qui totos libros ſemel prælectos abſque hallucinatione reddere potuerint, nunquam tamen quiſquam ex illo numero eruditionem adeptus ſit.

pa? DE. Primum, ut animum inducas am studia. Deinde, ut ea mireris. ERAS. Quibus rationibus hoc fiet? DE. Contemplare quam multos ditarint, quam multos ad ſummam dignitatem auctoritatemque provexerint litteræ: ſimulque tecum conſider quantum interſit inter hominem & pecudem. ERAS. Probe mones. DE. Deinde curares ingenium tuum oportet, ut poſſit in ſtudiis conſiſtere, atque his delectari, quæ utilitatem adferunt potius quam voluptatem. Nam quæ per ſe ſunt honeſta, etiamſi initio nonnihil habent moleſtiæ; tamen aſſuetudine dulceſcunt: ita fiet, ut & minus fatiges præceptorem, & ipſe facilius percipias, juxta dictum Iſocraticum, aureis litteris in frontiſpicio codicis tui pingendum, Ἐὰν [1] ᾖς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. ERAS. Satis adeſt celeritatis in percipiendo, ſed mox effluit quod perceptum eſt. DE. Itaque pertuſum mihi narras dolium. ERAS. Haud multum aberras à ſcopo. Sed quid remedii? DE. Obturanda eſt rima, ne perfluat. ERAS. Quibus rebus? DE. Non muſco, neque gypſo, ſed diligentia. Qui voces ediſcit, non intellecta ſententia, mox obliviſcitur; nam verba, ut inquit Homerus, πτερόεντα [2] ſunt, facileque avolant, niſi ſententiarum pondere librentur. Prima igitur cura ſit, ut rem penitus intelligas, dein ſubinde tecum verſes, ac repetas: & in hoc cicurandus eſt, ut dictum eſt, animus, ut quoties opus eſt, cogitationi poſſit inſiſtere. Nam ſi cui mens eſt adeò ſilveſtris, ut in hoc cicurari non poſſit, haudquaquam eſt idonea litteris. ERAS. Iſtuc quam ſit difficile, plus ſatis intelligo. DE. Quiſquis enim habet ani-

1. Id eſt, Si fueris cupidus diſcendi, eris diſcens, ſive diſces multa.

2. Id eſt, alata. Huc etiam alludit Poëta: *Et volat emiſſum ſemel irrevocabile verbum.*

animum adeo volubilem, ut nulli cogitationi poſſit immorari, nec diu poteſt audire loquentem, nec infigere memoriæ quod didicit. Plumbo poteſt aliquid imprimi, quod maneat in loco: aquæ aut argento vivo, quoniam aſſidue fluitat, nihil poteſt imprimi. Quod ſi poſſis in hoc ingenium tuum manſuefacere, cum aſſidue verſeris inter eruditos, quorum confabulationes quotidie tam multa proferunt digna cognitu, minimo labore diſces quam plurima. ERAS. Profecto ſic eſt. DE. Nam præter ſermones conviviorum, præter quotidiana colloquia, ſtatim à prandio audis octo lepidiſſima dicta, ex probatiſſimis auctoribus ſelecta, totidem à cœna. Jam mihi ſupputa quantam hæc ſummam conficiant in ſingulos menſes & annos. ERAS. Magnificam, ſi poſſim meminiſſe. DE. Ad hæc cum nihil audias niſi bene Latine loquentes, quid obſtat, quo minus intra paucos menſes ediſcas Latine, cum illiterati pueri Gallicam aut Hiſpanicam linguam diſcant exiguo temporis ſpatio? ERAS. Sequar tuum conſilium, experiarque, num poſſit hoc ingenium Muſarum jugo manſueſcere. DE. Ego aliam artem notoriam non novi, quam curam, amorem, & aſſiduitatem.

CON-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

CONCIO
Sive
MERDARDUS.

HILARIUS, LEVINUS.

DEum immortalem, cujuſmodi portenta gignit alitque terra? Uſque adeo nihil pudere viros 1. Seraphis? Exiſtimant, opinor, ſeſe apud ſuperos, non apud homines loqui. LE. Quid ſecum murmurat Hilarius? Componit, opinor, verſiculos. HI. Quam libenter illi blateroni os impurum obturaſſem ſole! LE. Compellabo hominem. Quid agis Hilari, parum hilaris? HIL. Optime tu te offers, Levine, in quem hanc pectoris ægritudinem evomam. LE. In pelvim evomas malim, quam in me. Sed quid eſt mali? & unde nobis prodis? HIL. E concione ſacra. LE. Quid homini Poëtæ cum ſacris concionibus? HI. A ſacris non abhorreo: ſed in hanc incidi ſacram, ut Virgilius auri famam appellavit 2. ſacram. At tales rabulæ ſunt in cauſa, ut rarius audiam Eccleſiaſtas. LE. Ubi habita eſt concio? HI. In ſummo templo. LE. A prandio? id temporis fere dormitant homines. HI. Utinam illi loculeio dormiſſent omnes, vix digno qui concionetur apud anſeres. LE. Obſtreperum eſt animal 3. anſer: Ferunt tamen patriarcham Franciſcum aliquando concio-

1. Ita ſe vocant, non abſque intoleranda nequitia & ſcelerata impudentia Monachi, Seraphicos nempe, id eſt Angelicos: nec Angelicos in genere ſed ſpeciatim Seraphicos; ut magis mireris: nam Seraphim Pontificii conſtituunt in ſuprema Hierarchia angelorum, juxta varios ordines, quos effinxerunt. Ita hypocritis illis non ſufficiebat angelicos ſe vocaſſe, niſi a ſupremis Angelis ſuis Seraphim denominationem ſumſerunt. Quid miri, cum parentum memoria à Servatoris nomine Jeſu nomen mutuati ſunt ſpurci Jeſuitæ. Seraphim interpreteris igniteos vel ardentes, quia inſtar ignis celeres & puri ac zelo gloriæ divinæ deſiderioque exſequendi judicia Dei flagrantes ſunt. 2. Id eſt maledictam, diram. 3. Hinc *interſtrepit anſer olores.*

natum

natum apud ſorores 1. aviculas, à quibus magno ſilentio ſit auditus. Sed age, etiamne ſabbato fit concio? HIL. Fit in honorem divæ Virginis matris. Nam die Dominico Chriſtus prædicatur. Decet autem ut priores teneat mater. LE. Quod erat thema? HIL. Enarrabat canticum Virginis. LE. Argumentum vulgatiſſimum. HIL. Nimirum aptiſſimum Eccleſiaſtæ. Nam ſuſpicor illum hoc unum thema didiciſſe; quemadmodum ajunt inveniri ſacerdotes qui nullam liturgiam 2. callent, niſi pro defunctis unicam. LE. Dicatur igitur ille, concionator de Magnificat, aut, ſi mavis, Magnificatitius. Sed cujuſmodi tandem avis erat, aut quibus ornata plumis? HIL. Vulturi non diſſimilis. LE. Qua tandem ex 3. corte? HIL. Franciſcana. LE. Quid audio? ex tam ſancto ſodalitio? fortaſſis ex illorum degenere genere, qui dicuntur Gaudentes, colore fuſco, calceis integris, cingulo candente: nec horrent, contremiſco referens, nudis digitis 4. contrectare pecuniam. HIL. Imo è grege ſelectiſſimo iſtorum, qui gaudent Obſervantes nominari, colore cinericeo, cingulis canabeis, calceis feneſtratis, quique citius occiderent hominem, quam nuda cute pecu-

1. Erant aviculæ hæ hirundines, quibus dum Franciſcus iſte verbum Dei concionatur, illæ ſubmiſſis capitibus in reverentiæ ſignum attentæ, nec trinſantes, aſtabant: finita ſacra iſta concione dimiſſæ, in quatuor cœli partes avolarunt: quo indicatum eſt, ut habet gloſſa ad authenticam hanc hiſtoriam, ſectam Franciſcanorum in quatuor mundi plagas diviſam iri.

2. Liturgia eſt miniſterium cultus di- divini, & quicquid circa ſacram menſam peragitur. Sæpe ergo λειτουργεῖν non eſt quodvis miniſterium circa res ſacras obire; ſed ea per quæ Deus à Chriſtianis colitur: puta orare, ſcripturas recitare aut interpretari, concionari, ſacramenta adminiſtrare. 3. Cors ſive cohors eſt locus cinctus parietibus ad cuſtodiam gallinarum, anſerum ſimiliumque: ita dicta quia ibidem coërcentur. 4. Licet Servator noſter ipſe pecuniam contrectaverit, ex Franciſci regula, tamen idem in numerum vetitorum recenſitum; Quamquam ipſi Franciſcani de poſſeſſione nummorum graves ſæpe lites aliis moverunt, nummoſque exigant ab iis, quorum ſepulchra aqua luſtrali aſpergunt, & multis, ut multa omittam, metu purgatorii extorqueant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tingerent. LE. Nil mirum eſt, in naſci 1. cynorrhodum. Sed quis hiſtrionem induxit in hoc proſce- HIL. Iſtuc magis etiam diceres, ſi perſonam tragicam. Corpore erat buccis rubentibus, ventre promi- , lateribus gladiatoriis: dixiſſes em eſſe: & quantum ego divinare biberat in prandio plus quam unum ctarium. LE. Unde tanta vini copia ctanti pecuniam? HIL. Ex aula re- Ferdinandi, ſingulo quoque die da- illi 3. ſextarii quatuor. LE. O male tam benignitatem! Fortaſſis erat . HIL. Præter effrontem improbi- , & linguam effrænem nihil habebat. æ res igitur ſic impoſuit Ferdinando, em adduceret ad 4. ceroma? HIL. mero 5. dicam, pietas & regia boni- ommendatus erat, ille demittebat in dextrum humerum. LE. Sic Chri- endet in cruce. Sed erat concio fre- ? HIL. Quî potuit eſſe infrequens 6. ſtæ, in templo celeberrimo, & in onarcharum conventu, quos Caro- . Cæſar ex univerſa Germania, ex

1. Roſa canina, fætide olens, q. d. κυνὸς ῥόδον.

2. Ferdinandus Maximiliani ex Maria Caroli Audacis filia filius, in Regem Romanorum electus eſt Coloniæ Agrippinæ ductu Caroli V. fratris anno 1531. quinquennium nempe ante Eraſmi mortem; utpote qui IV. Id. Iul. anno 1536. Baſileæ obiit.

3. Sextarius ita dictus, quod ſit ſexta portio congii; capit nempe libram cum

. 4. Hoc eſt, ad id ad quod inutilis. Ceroma unguentum , quo olim ungebantur athletæ. Bos autem ad certamina in- 5. Numero dicit, qui facile, cito, celeriter & compendio 6. Auguſta olim Vindelicorum urbs, nunc Suevorum cir- ccenſita, inter Rhætos & Germanos jam ante Romanorum um celebris, hodie Augsburg; Auguſta autem dicta ab Au- Cæſare, cujus auſpiciis colonia huc deducta. Verba ſunt s Friſingenſis; Hic Druſus Moguntiam in Gallia & Augu- n Rhætia, quæ ante Vindelica dicebatur; ex nomine Augu- atam fundaſſe vel inſtauraſſe dicitur. 7. In hac urbe multa a celebravit Carolus. Hic autem deſignat Eraſmus ea quæ , cum Cæſar ex Italia redux, anno 1530. maximo procerum tu, præſentibus itidem Ferdinando fratre, proxime ſequenti n Romanorum Regem creato, & ſorore Maria Ludovici Hun- m Regis vidua, tumultus ob religionis reformationem motos tentaret. Eodem tempore à Lutheranis illi oblata eſt Confeſ- dei, quæ inde Auguſtana ſeu Augsburgica dicta.

Ita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Italia, ex Hiſpaniis, ex Anglia eo contraxerat? Quin & eruditi complures aderant in ipſa concione, præſertim ex aula regum. LE. Demiror ſi porcus ille quidquam adferre potuit dignum tali auditorio. HI. At multa ſe digna protulit. LE. Quæ tandem, obſecro? Sed prius te quæſo ut mihi nomen hominis edas. HI. Non expedit. LE. Quam ob rem, Hilari? HI. Non libet talibus gratum facere. LE. An! gratificatur qui 1. traducit? HI. Illis pro ſummo beneficio eſt, quocunque modo innoteſcere. LE. Saltem mihi nomen edito tacituro. HI. Merdardum 2. vocant. LE. Merdardum illum probe novi. Nimirum is ipſe eſt, qui nuper in convivio Eraſmum noſtrum appellavit diabolum. HI. Rem tenes. Sed quod in convivio dixit, tametſi non omnino dixit impune, qui civiliores erant imputabant temulentiæ, & vino cenſebant inſcribendum. LE. Sed quid excuſationis attulit objurgatus? HI. Negavit ſe dixiſſe ex animo. LE. Quî potuit ex animo, cui nihil erat mentis aut animi? HI. Sed mihi ac doctis omnibus viſum eſt intolerabile, quod publicitus, quod eo in loco, quod apud tales auditores, denique quod in tam celebri monarcharum conventu, Merdardus ſuas merdoſas purulentias effuderit. LE. Aveo ſcire quid dixerit. HI. Multa ſtolidiſſime debacchatus eſt in Eraſmum noſtrum, quorum hæc erat ſumma. His, inquit, temporibus exſtitit quidam novus doctor Eraſmus; ſi lapſa eſt lingua *aſinus* volebam dicere: ſimulque populo interpretatus eſt, quid Germanice ſonaret, *aſinus*. LE. Rem mire facetam narras. HIL. Itane facetam? imo

1. Traducere eſt ſiniſtram de aliquo famam ſpargere.

2. Videtur à merda, ſtercore humano, effictum nomen.

immo tuam potius. LE. An non tibi facetum videtur, talem aſinum quenquam omnino vocare aſinum, nedum Eraſmum? Mihi illud ſcio, ſi Eraſmus ipſe præſens fuiſſet, non potuiſſet à riſu temperare. HI. Profecto non minus refert aſinum animi ſtupore, quam colore veſtis. LE. Nec arbitror in tota 1. Arcadia eſſe ullum aſinum uſque adeo aſinum, quin hic dignior ſit, qui fœno paſcatur, quam ille. HI. Prorſus inverſus eſt 2. Apuleius: ille ſub aſinina ſpecie tegebat hominem; hic ſub hominis ſpecie tegit aſinum. LE. At ego aſinos hodie mulſo & placentis 3. ſaginamus; ut mirum non ſit, ſi mordeant quemlibet, & calcibus 4. feriant. HI. Is, inquit, doctor aſinus audet corrigere 5. *Magnificat*, cum id canticum ſit à Spiritu ſancto proditum per os ſacratiſſimæ Virginis. LE. Agnoſco παροιμίαν 6. ἀδελφικήν. HI. Atqui id verbis exaggerabat, quaſi ſumma eſſet admiſſa blaſphemia. LE. Mihi etiam cor metu palpitat. Quid erat criminis? HI. Ajebat Eraſmum pro eo quod Eccleſia canit, Quia reſpexit Dominus humilitatem ancillæ ſuæ, vertiſſe, Quia reſpexit vilitatem ancillæ ſuæ, eaque vox odioſius ſonat Germanice quam Latine. LE. Quis autem non fateatur eſſe blaſphemiam execrabilem, ſi quis ſacratiſſimam Chriſti matrem, etiam angelica dignitate

1. Arcadia regio intima Peloponneſi, maxime à mari remota, paſtioni accommoda; præter oves innumeras alens aſinos proceriſſimos, qui ob corporis magnitudinem in proverbium abierunt.

2. L. Apuleius Philoſophus Platonicus è Madaura oppido Africæ. Scripſit inter alia libros 11. Metamorphoſeos de aſino aureo, Lucium imitatus, qui Græce ſimili fere argumento ſcripſerat. Ob eam fabulam hanc Græcanicam vocat. In quo fingit, in Theſſalia ſaga, dum in avem cuperet, in aſinum mutatum, priſtinum tamen ſenſum retinentem. 3. Mulſum potus melle mixtus, Græcis μελίκρατον, οἰνόμελι. Belgis Wijn-Meet. 4. Qui enim lautioribus cibis paſcuntur, ut plurimum laſciviunt & ferociunt. 5. Pontificii verbum *Magnificat* ſumunt ſubſtantive, deſignantque eo hymnum Mariæ, qui invenitur Luc.1.v.4. Incipiens: *Magnificat anima mea Dominum.* 6. Id eſt, proverbium non Delphicum ſive vulgatum.

celſiorem , appellet vilem ancillam? HI. Age; quid ſi quis appellet Apoſtolos ſervos inutiles? LE. Pararem blaſphemo faſciculos. HI. Quid ſi quis eximium illum Paulum appellet indignum Apoſtoli nomine? LE. Clamarem , ad ignem. HI. Atqui ſic Apoſtolos ſuos loqui docuit ille doctor unus irrefutabilis Chriſtus: *Cum* 1. *omnia feceritis , quæ præcepta ſunt vobis , dicite , Servi inutiles ſumus.* Et hujus præcepti non immemor Paulus 2. de ſe prædicat , *Minimus ſum omnium Apoſtolorum , atque adeo indignus Apoſtoli titulo.* LE. Verum ubi de ſe talia prædicant homines pii , modeſtia 3. virtus eſt , qua nulla Deo gratior : ſi quis alius idem prædicet de illis , præſertim in divorum conſortium relatis , gravis ſit blaſphemia. HI. Pulchre nodum ſecuiſti. Proinde ſi Eraſmus 4. adorandam illam Virginem dixiſſet vilem ancillam Domini , nemo non fateretur eſſe dictum impie. Cæterum quoniam ipſa ad iſtum modum de ſe loquitur , & in illius cedit gloriam , & nobis ſalutare modeſtiæ exemplum exhibetur: ut , quoniam , quidquid ſumus , munificentia Dei ſumus , quo quiſque major eſt , hoc ſe gerat ſubmiſſius. LE. Hactenus quidem inter nos convenit. Verum iſti cum corrigere dicunt , ſentiunt corrumpere , ſive falſare. Illud itaque videndum , an *vilitatis* verbum Græcæ voci, quam Lucas 5. poſuit , reſpondeat. HI. Iſtam ipſam ob cauſſam à concione mox ad

1. Habetur locus Luc. 17. v. 10. Refutans Pontificiorum dogma ſuperbum de meritis operum. Si enim inutiles ſervi ſumus cum omnia fecerimus, quæ mandata ſunt: vide quam etiam ſtrictiſſima & perfectiſſima legis obſervatio, non tamen ullius præmii meritoria ſit. 2. Verba exſtant 1 Cor. 15. v. 9. Dicit autem ſe minimum reſpectu ſtatus ante converſionem, cum Eccleſiæ eſſet perſequutor. Alibi 2 Cor. 12. v. 11. Idem de ſe ipſo ait: Nulla in re inferior fui ſummis Apoſtolis , etiamſi nihil ſum. 3. Modeſtia virtus eſt, qua quis nec arroganter nec ſuperbe de ſe ſentit , ſed modice. 4. Itane? Pontificiis adoranda virgo eſt Maria. Directe contra illud Chriſti Matth. 4. v. 10. Dominum Deum tuum adorabis & ei ſoli ſervies. 5. Lucæ 1. v. 48. Ponitur Græca vox ταπείνωσις.

codi-

eodem cucurrimus. LE. Exſpecto venatum. HI. Verba quæ Lucas afflatu Spiritus ſanctiſſimis digitis ſuis exaravit, ſic habent ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. Ea ſic reddidit noſter 1. Eraſmus: *Qui reſpexit ad humilitatem ancillæ ſuæ*; tantum addidit præpoſitionem, quam 2. Lucas non omiſit: nec eam reſpuit Romani ſermonis elegantia, nec ad ſenſum eſt otioſa. Sic enim loquitur Terentius in Phormione: *Reſpice ad me.* In Annotationibus tamen admonet, Lucam potius dixiſſe Adſpice ad me, quam Reſpice ad me. LE. Intereſt igitur aliquid inter reſpicere et adſpicere? HI. Non ita multum, ſed tamen non nihil. Reſpicit, qui flexo collo adſpicit quæ à tergo ſunt: Adſpicit, qui ſimpliciter intuetur: velut apud Terentium Phædria adſpicit Thaïdem domo prodeuntem: *Totus*, inquiens Parmeno, *tremo horreoque, poſtquam adſpexi hanc.* At huju[illegible]iter Chærea ſic loquitur; *Cum huc reſpicio ad virginem.* Nam ad ſenem ſeſe flexerat; eo abſoluto reflexit corpus ad virginem. Interdum tamen uſurpant Reſpicere pro eo quod eſt rationem ſive curam habere, ſive rei cujuſpiam imminentis ſive præſentis. Ita Satyricus;

Reſpicere extrema juſſit ſpatia ultima vitæ.

Mors enim velut à tergo imminens ſequitur ad quam reflectimus oculos, quoties eam animo reputamus. Et Terentius; *Reſpice ſenectutem tuam.* Proinde qui alibi intentus non habet curam liberorum, dicitur illos non reſpicere. Rurſus qui diſ-cu[illegible] aliis curis, cogitationem huc vertit,

1. Libro, cui titulus Paraphraſis in N. T. verſio addita eſt. Tremellius eodem modo vertit, niſi quod omittat præpoſitionem *ad*. Beza habet, quia reſpexit humilem ancillam ſuam. Cum Tremellio convenit verſio Hieronymo aſſcripta. Nupera verſio Belgica: Om dat hy de nederigheyt ſijner Dienſtmaeght heeft aengeſien. Et vetus: Hy heeft de nederheyt ſyns Dienſtmaeghds aengeſien.

2. Lucas Evangeliſta medicus fuit Antiochenus, Græci ſermonis non ignarus, ſectator Pauli & peregrinationis ejus comes. Vixit octoginta & quatuor annos, ut habet Hieronymus.

tit, eleganter reſpicere dicitur. At Deus unico intuitu contuetur univerſa, præſentia, præterita & futura; & tamen in ſcriptura nobiſcum humano more loquitur. Averſari dicitur eos, quos reprobat; reſpicere, quos aliquandiu veluti neglectos dignatur ſuo favore. Verum hoc magis expreſſiſſet Lucas, ſi dixiſſet, ἀπέβλεψεν. nunc legimus ἐπέβλεψεν. Sed utrum legas, minimum refert ad ſenſum. LE. At videtur otioſa præpoſitio repetita. HI. Certe ſic 1. & Latini loquuntur. Acceſſit ad me. Appulit animum ad ſcribendum. Heic mihi præpoſitio non videtur otioſa. Nam reſpicere poteſt, qui in tergum flectit oculos caſu quopiam, in nullam rem certam intendens intuitum: at cum audis, Reſpexit ad me, exprimitur peculiaris favor volentis huic aut illi ſuccurrere. Item adſpicimus interdum caſu obvia, quorum nobis nulla cura eſt, imo quæ videre nolimus. At quiſquis ad aliquem adſpicit, peculiariter attentus eſt ad id quod intuetur. Ad hæc, multa ſimul adſpicimus, ſed non ad multa. Spiritus itaque ſanctus volens nobis exprimere ſingularem erga ſanctiſſimam virgunculam favorem, ſic per illius os loquutus eſt: Quia reſpexit ad humilitatem ancillæ ſuæ. Avertit oculos ab elatis, ſuoque judicio magnis; & obtutum ſuum flexit ad eam, quæ in oculis ſuis erat infima. Nec enim dubium eſt, quin multi fuerint docti, potentes, divites, nobiles, qui ſperabant Meſſiam 2. ex ipſorum ſtirpe proditurum: ſed illos aſpernatus Deus, clementiſſimi favoris oculos flexit ad virginem, fama obſcuram, opibus tenuem, fabro nuptam, ne ſobole qui-

1. Juxta regulam: Præpoſitio cum qua verbum eſt compoſitum ſæpe iteratur.

2. Meſſias Hebræis, qui Græcis Χριστός, Latinis Unctus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

quem ulla divitem. LE. Nondum audio unquam de vilitate. HI. Ea vox ſycophantæ fuit, non Eraſmi. LE. At in Annotatis forſitan meminit vilitatis. HI. Nequaquam. In vocem ταπείνωσιν tantum admodeſtiſſime notat. Ut intelligas, inquit, parvitatem, non animi virtutem: ſit hic ſenſus; Etſi ſim infima ancilla, tamen non eſt averſatus me Dominus. LE. Haſi vera ſunt ac pietatis plena, quid eſt quod 1. obrudant 2. onagri? HI. Latinæ vocis ignorantia parit hos tumultus. Humilitas apud veteres emendatius loquentes non declarat virtutem animi, quæ pugnat cum arrogantia, diciturque modeſtia, ſed conditionis abjectiorem ſortem: quo ſenſu ignobiles, tenues, 3. idiotas, & contemptos humiles dicimus, quaſi humi repentes. Quemadmodum igitur magnatiloquentes dicimus, Rogo ut Tua Celſitudo nobis hac in re faveat: ita qui de ſe loquentes ſua volunt elevare, dicere ſolent: Quæſo ut humilitatem noſtram tua humanitate ſubleves. Nam pronominum progeniorum emphaſis interdum habet nescio quid 4. arrogans. Quod genus eſt illud, Ego dico, ego perficiam. Bifariam igitur puella modeſtiſſima ſimul & ſuam ſortem extenuavit, & numinis in ſe munificentiam extulit, non contenta ſeipſam ancillam dicere, ſed addidit, humilem ancillam, & infimæ ſortis. Quemadmodum, juxta proverbium, ſervus præ 5. ſervo eſt;

1. Obrudere eſt contra rudere: Rudere aſperam vocem edere, quod aſinorum eſt: hinc ruditus aſini clamor.

2. Ὄναγρος aſinus ſylveſtris, q. d. ὄνος ἀγρȣ̃.

3. Ἰδιώτης, proprie idem quod privatus nulloque munere publico fungens. Latinis autem magis ſumitur pro illiterato & imperito.

4. Ita ſe habet: voce enim primitiva ſeu abſtracta, majus quid indicatur quam paronyma ſeu concreta. Ita de Deo proprietates dicuntur in abſtracto, de homine in concreto. Deus quippe ſic ſapiens eſt ut ſimul ſit ſapientia ipſa, homo autem ſapiens tantum aut ſapientia præditus eſſe dici poteſt. 5. Admonet adagium in eodem hominum genere, non ſtatim omnes æquales, verum omnium habendam rationem, non tantum conditionis,

ita & inter ancillas alia eſt aliâ præſtantior, nimirum pro dignitate functionis. Honeſtior enim 1. comtrix quam lotrix. LE. At miror Merdardum non agnoviſſe ſermonis formam, cum ipſe frequenter audierim Franciſcanos ita loquentes, Mea parvitas agit tibi gratias pro lauta refectione. HI. Quidam non multum aberrarent, ſi dicerent, mea 2. pravitas. Cæterum quoniam Græca vox ταπεινοφροσύνη quiddam amplius exprimere videtur, quam Latina, *modeſtia*, Chriſtiani maluerunt humilitatem dicere quam modeſtiam: hoc eſt, maluerunt ſignificantius loqui quam elegantius. Modeſtus enim is dicitur, qui modice de ſe ſentit, nihil ſibi præter meritum arrogans. At ταπεινοφροσύνης laus non competit niſi in eum qui minus ſibi arrogat quam habet. LE. At periculum eſt ne dum modeſtiam amplectimur, incidamus in vanitatem. HI. Qui ſic? LE. Nam ſi verum dixit Paulus, Non ſum dignus vocari Apoſtolus; & ſi vere ſe dixit Maria ancillam humilem, hoc eſt, infimæ ſortis; periclitantur de mendacio, qui utrumque tam magnificis efferunt laudibus. HI. Nihil hîc, ô bone, periculi: cum nos laudibus vehimus pios aut pias, prædicamus in illis Dei beneficentiam: cum ipſi ſemet abjiciunt, reſpiciunt vires ac merita ſua, ſi deſit favor numinis. Nec ſtatim mendacium eſt, ſi quis ſibi non vindicat quæ habet: ſi loquitur ex animo, fortaſſis error dici poteſt, mendacium dici non poteſt. At hunc errorem in nobis amat Deus. LE. At Paulus 3. qui ſe negat eſſe dignum Apoſtoli titulo, alibi magnifice de

1. ſe

1. Comtrix quæ comam componit & ornat, à como.

2. Inſignis paranomaſia: non parvi, utpote ſat locupletati, quamquam pecuniam haud attingant, ſed pravi ſunt Franciſcani.

3. Nempe 1 Cor. 15. v. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſe prædicat, commemorans ſua facino-
r *Plus*, inquit, *omnibus laboravi; & qui*
ebantur eſſe aliquid, nihil mihi contule-
r: cum ſanctiſſima Virgo tale nihil di-
e legatur. HI. Sed iſta facinora Paulus
ellat ſuas infirmitates, quibus illuſtra-
ſt Dei potentia; eamque commoratio-
n vocat inſipientiam, ad quam ſit ad-
s 2. pſeudapoſtolorum improbitate,
quos fuit illi neceſſe ſibi vindicare au-
itatem apoſtolicam, non quod ipſe
ectaretur humana gloria, ſed quod ex-
iret Euangelio, cujus diſpenſatio fue-
illi credita. In Virgine matre non fuit
em ratio: non enim illi commiſſum
munus prædicandi Euangelii. Tum &
m, & virginem, denique Jeſu ma-
n decebat ſummus pudor, ſummaque
leſtia. Nunc venio ad hujus erroris
em. Qui Latine neſciunt, putant hu-
tatem nihil aliud declarare, quam in-
em modeſtiam; cum interdum refe-
r ad locum, aut conditionem, non ad
i virtutem; interdum ſic referatur ad
um, ut vitium ſonet. LE. Etiamne in
s litteris? HI. Maxime. En tibi locum
l Paulum ad Coloſſ. cap. 2. 3. *Nemo*
educat volens in humilitate & religione
elorum. Nec heic eſt ἐν ταπεινώσει, quæ

1. Vide inter alia 2. Cor. 11. v. 5. Puto enim me nihilo inferiorem fuiſſe ſummis Apoſtolis, &c 2 Cor. 12. v. 11. Nulla in re inferior fui ſummis Apoſtolis, etiamſi nihil ſum.

2. Capite enim undecimo 2 ad Cor. teſtatur ſe ingenti amore cogi erga Corinthios, ut laudes ſuas deprædicet: gratuitam operam ſuam illis impendiſſe, ne qua in re ſuperiores eſſent Pſeudoapoſtoli, quos longe
ellere ſe recenſet in iis quæ veræ ſunt laudis. Et ſequenti ca-
uodecimo profert revelationes ſibi divinitus factas, ob quas
vere gloriari poſſit, nolit, infirmitatum ſuarum conſcius:
nc ſibi neceſſitatem ineptiendi eos injicere, dum ſe addu-
ambitioſis hominibus, per quos à Chriſto abalienantur. Ita
t breviaria ſeu argumenta, capitibus his duobus in quæ au-
igitum intendit, in Bibliis Tremellii præfixa 3 Textum
rtit Beza: Coloſſ. 2. v. 18. Nemo adverſus vos rectoris par-
bi ultro ſumat, in ſubmiſſione animi & religioſo cultu an-
um. Tremellius habet: Et ne quis velit per demiſſionem
is culpabiles vos reddere, ut ſubjiciamini cultui Ange-
lorum.

vox eſt in cantico Virginis, ſed ἐν ταπεινοφρoσύνῃ. Locus habet nonnihil obſcuritatis, fateor, ſed mihi videtur Germanus ſenſus, quem accuratius docti adferunt; 1. *Ne ſitis tam humili, tamque abjecto animo, ut, cum ſemel dedicaveritis vos ipſos Chriſto ſalutis unico auctori, patiamini vobis perſuaderi, ab Angelis ſperandam eſſe ſalutem, quos quidam ſibi fingunt apparuiſſe. Sitis excelſo animo, ut, etiamſi vere Angelus quiſpiam è cœlo veniens prædicet vobis aliud Euangelium quam quod Chriſtus tradidit, ſit vobis execrabilis, velut Angelus impius & Chriſti adverſarius. Multo minus convenit vos eſſe tam demiſſis animis, ut iſtorum fictis apparitionibus patiamini vos abduci à Chriſto. Ab uno Chriſto ſperare ſalutem, religio eſt; ab Angelis aut divis idem exſpectare, ſuperſtitio eſt.* Paulus igitur vult, humilis abjectique animi eſſe, ab illo ſublimi Chriſto ad commenticias Angelorum apparitiones deſciſcere: demiſſi ingenii eſt, quorumlibet ſuaſu circumagi. Vides heic ταπεινοφροσύνην in vitium uſurpatam eſſe. LE. Quid ni videam? HI. Rurſus in eodem capite: 2. *Secundum præcepta & doctrinas hominum, quæ ſunt rationem quidem habentia ſapientiæ in ſuperſtitione & humilitate.* Heic iterum ταπεινοφροσύνη vitium ſonat. LE. Palam eſt. HI. Atqui 1 Petr. 5. uſurpatur pro virtute quæ contraria eſt ſuperbiæ, τὴν

1. Adverſus primam ſpeciem corruptelæ diſputat eo in loco Apoſtolus, ait Beza, cujus exemplum proponit Angelorum cultum: quod falſæ religionis genus primum hac ratione refutat, quod qui hujuſmodi cultum invehunt, ſibi tribuunt quod unius Dei eſt, nempe jus conſcientiarum religione obligandarum, quantumvis iſta videantur homines ad humiliter de ſe ſentiendum adducere. Stolida demiſſione animi, quum alioqui demiſſio etiam inter virtutes locetur: arrogantiæ enim iſti Angelorum cultores inſimulabant eos, qui recta ad Deum contenderent. 2. Beza vertit: Præſcripta ex præceptis & doctrinis hominum: quæ rationem quidem habent ſapientiæ in cultu voluntario & ſubmiſſione animi. Tremellius habet: Mandata ſunt & doctrinæ filiorum hominis: & videntur quod ſit in illis ratio ſapientiæ per aſpectum ſubmiſſionis & reverentiæ Dei. Graphica autem hæc Monachatus & Papiſmi deſcriptio.

ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε· 1. pro quo nos legimus, *humilitatem inſinuate.* Rurſum ad Phil. 2. τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. id eſt, *Per animi modeſtiam unuſquiſque alium ſe præſtantiorem 2. exiſtimet.* LE. Docuiſti ταπεινοφροσύνην uſurpari in utramque partem, cum apud Latinos modeſtia non utitur niſi in laudem. Verum poteſne doce ταπείνωσιν accipi pro modeſtia? HI. Nihil abſurdi, ſi quis ad iſtum modum uſurpet. Nam & animo tribuere ſubmiſſionem aut demiſſionem pro modeſtia, nihil vetat. Cæterum, an in divinis literis ita poſitum reperiatur, neſcio. LE. Vide num apud divum Jacobum ita ſit uſurpatum 3. *Glorietur autem frater humilis in exaltatione ſua, dives autem in humilitate ſua.* Iſto quidem loco eſt ἐν ταπεινώσει, non ταπεινοφροσύνῃ. Quod ſi contendas hic humilitatem accipi pro modeſtia, conſequens eſt, ut exaltationem accipiamus pro ſuperbia: ac protinus gemina exiſtet abſurditas. Nam ut modeſtus non eſt, qui de ſua modeſtia gloriatur ac jactitat ſeſe, ita bis arrogans eſt, qui de ſua ſuperbia gloriatur. LE. Quid igitur ſibi vult Apoſtolus? HI. Commendat æqualitatem inter Chriſtianos. Pauper dicitur humilis ob fortunam abjectiorem: dives dicitur ſublimis, utique juxta mundum, ob fortunæ ſplendorem. Hic dives ſe demittit

1. Beza habet ſubmiſſione animi eſte intus ornati. Tremellius; Amicite vos intrinſecus demiſſione mentis unius erga alium.

2. Beza vertit; ex animi ſubmiſſione alii alios ſibi exiſtimantes præcellere. Tremellius; Unuſquiſque proximum ſuum tanquam præſtantiorem ſe reputet.

3. Iiſdem verbis Jacobi locum cap. I. v. 9. 10. vertit Tremellius. Beza habet: Porro frater qui eſt humilis conditionis, glorietur in ſublimitate ſua: qui vero eſt dives in ſubmiſſione ſui. 4. Redit hic Apoſtolus, ait Beza in hunc locum, ad inſtitutum repetita propoſitione: exſultandum eſſe in cruce, utpote quæ nos non deprimat, ſed attollat. Antequam autem concludat, tradit doctrinam ſuperius oppoſitam, quomodo videlicet proſperis rebus (ut quum omnium rerum copia ſuppetit) ſit utendum: ita nimirum ut neutiquam idcirco ſibi placeat, ſed eo magis ſit ab omni faſtu alienus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ad ſortem pauperum, & pauper erigitur
ad æqualitatem divitum. Vterque habet
quod glorietur: alter gaudet ſuis opibus
ſublevari pauperum inopiam: alter glorifi-
cat Chriſtum, qui eam mentem inſpirarit
divitibus. LE. Sed interim dives ille mode-
ſtiæ laudem habet. HI. Fortaſſe; ſed non
ideo protinus ταπείνωσις ſignificat *mode-
ſtiam.* Sunt enim qui venantes laudem ab
hominibus, multa 1. pauperibus erogant.
Quin potius uterque modeſtus eſt, ſi modo
adſit ſincera pietas: dives, dum non gra-
vatur ob Chriſtum æquari pauperi; dum
ob honorem ſibi habitum non inſoleſcit,
ſed Chriſto gratias agens in illo gloriatur.
Illud extra controverſiam eſt, ταπείνωσιν
in divinis libris frequentiſſime uſurpari pro
demiſſione ſive dejectione, quæ fit per
afflictionem, aut conditionis infirmita-
tem. Ita Paulus Phil. 3. *Reformabit corpus
humilitatis noſtræ*, 2. ταπεινώσεως. Item
Pſal. 9. *Vide humilitatem de inimicis meis*,
ταπείνωσιν. Rurſum 118. *Hæc me conſola-
ta eſt in humilitate mea*, ἐν ταπεινώσει, ni-
mirum in afflictione. Hujus generis loca
ſunt complura, quæ longum ſit heic refer-
re. Quemadmodum igitur μεταφορικῶς
ταπεινὸς dici poſſet ὁ ταπεινόφρων, qui mo-
deſto ſit animo minimeque elato; ita ni-
hil prodigii fuerit, ſi quis ταπείνωσιν di-
cat ταπεινοφροσύνην, nos de ſcripturæ uſu
loquimur. Cæterum qui contendunt, in
cantico Mariæ ταπείνωσιν ſonare mode-
ſtiam animi, quin eadem opera ſic inter-
pretantur quod legimus Geneſ. 29? *Vidit
Dominus humilitatem meam*, ταπείνωσιν.
Lia non jactat ſuam modeſtiam, ſed, quod
ob deformitatem minus eſſet cordi mari-
to,

1. Quales tempore Chriſti Phariſæi & hypocritæ, de quibus Matth. 6. v. 2. Itaque quum præſtabis eleemoſynam, ne curato buccina cani coram te, ſicut hypocritæ faciunt in ſynagogis & plateis, ut gloriam conſequantur ab hominibus, amen dico vobis, retulerunt mercedem ſuam.

2. Beza vertit; Transfigurabit corpus noſtrum humile. Tremellius; Transmurabit corpus humilitatis noſtræ.

..humilitatem appellat. Eundem ad ..um Deuter. 26. *Et reſpexit humilita-* ..*& laborem, atque anguſtiam.* An non ..c ταπείνωσιν appellat *afflictionem*? LE. V..e igitur iſtis in mentem incidit, ut ..*litatem* in Cantico interpretentur *ani-* ..*modeſtiam*? HI. Nihil aliud video cauſæ, ..quod multi Theologi neglexerint & ..uarum peritiam, & Latini ſermonis ..um, una cum priſcis Eccleſiæ docto-..s, qui ſine hiſce præſidiis ad plenum ..lligi non queant: præterea quod dif-..cimum ſit revellere, ſi quid penitus ..derit animo. Porro videas quoſdam ..um ſcholaſticis placitis tribuere, ut ..int ad ea detorquere ſcripturam, quam ..cripturæ regulam opiniones humanas ..igere. LE At iſtuc abſurdius eſt, quam ..d narrant de regula 1. Lesbia. HI. Be-..2. monachus, non admodum gravis au-.., quoties ab alienis recedit veſtigiis, ..occaſione 3. dictæ humilitatis meminit ..ſuperbia. At 4. Theophylactus ſcriptor ..ecus, qui ſua fere ex probatiſſimis Græ-

1. Dicimur regula Lesbia agere; quoties præpoſtere, non ad rationem fa..., ſed ratio ad factum accommodatur. Et cum lex moribus ..icatur, non mores ad legem emendantur. Aut quoties ..inceps ſe moribus populi accommodat; cum contra conve-.. plebem ad principis arbitrium vitam inſtituere, ſi mo.. Princeps ipſe ad honeſti regulam & ſcopum reſpiciat. A-..otelis verba ſunt: Siquidem infinitæ rei infinita item re-..er, quemadmodum plumbea Lesbiæ ædificationis regula; .. lapidis enim figuram tranſmovetur neque manet regula. ..Ob vitæ modeſtiam venerabilis Beda dictus, natione Bri-..nus, claruit ſub Joanne VI. Pontifice, pro barbarie ..us ſæculi Græce Latineque ſic ſatis eruditus. 3. Inter .. monumenta etiam reliquit Beda Commentationes in Lu-.. : eas in Euangelii 1. caput v. 48. taxat hic Eraſmus. ..Archiepiſcopus Bulgariæ recentior inter Græcos Theologos ..ſuccinctæ dictionis ſtylo familiarior: doctus ſatis pro ſæcu-..llo in quo vixit.

ciæ 1. ſcriptoribus hauſit, negat heic ταπείνωσιν accipi poſſe 2. pro virtute. LE. Ad iſtud probandum quid opus eſt auctoritate, cum ipſe ſenſus communis reſpuat eam interpretationem? HI. Recte dixiſti. Nam cum modeſtia ſit quodammodo colophon 3. ac tutatrix omnium virtutum; immodeſtia eſt, ſi quis eam de ſe prædicet. Fatemur quidem, in ſanctiſſima Virgine virtutem hanc fuiſſe ſummam & incomparabilem; (Chriſtum ſemper excipio;) ſed hoc ipſo ad modeſtiam laudabilior eſt, quod eam ipſa non laudat, ſed agnoſcens ſuæ conditionis humilitatem, myſterii magnitudinem adſcribit miſericordiæ divinæ. Maria, inquiunt, per modeſtiam meruit fieri mater Dei. Donemus hoc aliqua ex parte verum eſſe: verum quæ tandem modeſtiæ ſpecies eſt, puellam hoc de ſe prædicare? LE. Quin & ipſe cantici tenor declarat, illam de ſua indignitate loqui; eoque ſic orditur: *Magnificat anima mea Dominum.* At qui dicit, merui fieri mater Dei per modeſtiam, ſe magnificat, non Dominum. Mox ſubjicitur: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* *Ecce*, ſignificat rem ſubitam & inexſpectatam. Non exſpectat autem ſummum honorem, qui ſe nullo honore dignum judicat. Nec felicitas dicitur, ſi contingat quod meritis debebatur. Flaccus enim negat, ſe hoc nomine felicem appellandum, quod à Mœcenate in amicorum numerum adoptatus eſſet. HI. Quam ob rem? LE. Quia judicio fuit aſcitus, non gratuito favore.

1. Sic eſt: quæ non abſque diſcentium faſtidio prolixe tradiderant, ille collectis undiquaque floribus in compendium contraxit. Inprimis tamen ex Chryſoſtomo tanquam aureo fonte maxime aureas hauſit interpretationes: ita ut in explanandis Euangeliis compreſſe protulerit quod ille ſinuoſis voluminibus explicaverat.

2. Verba ejus ſic ſonant: Virgo certior reddita de cœtu, glorificat Deum, illi miraculum attribuens, non ſibi. Ille enim, dixit, reſpexit in me humilem, non ego ad illum reſpexi. Ille me proſequutus eſt miſericordia, ego illum non quæſivi.

3. Colophon finis, perfectio.

ve. Mœcenas hoc illi tribuit, quod
ei virtutibus deberi judicarat. HI. Eodem
peinet, quod ſequitur. I. *Quia fecit mihi*
ma qui potens eſt, & ſanctum nomen ejus.
dixit, fecit mihi magna; quia me di-
gm judicavit, ſed, quia potens eſt, &
fa: quæcunque vult, & ex indignis fa-
cio favore dignos; & ideo ſanctum no-
m ejus: *ſanctum* dixit glorioſum. Quan-
tu autem noſtris meritis arrogamus,
tum detrahimus divini nominis gloriæ.
Ni juxta Paulum, *illius potentia per no-*
ſtra imbecillitatem perficitur. 2. Mox in eo
vu,
Depoſuit potentes de ſede, & exaltavit humiles,
in eſt ταπεινόφρονας, ſed ταπεινοὺς, hoc
eſt contemtos juxta mundum; ut oppo-
nar potentibus. Hunc verſiculum juxta
propheticæ eloquutionis morem decla-
ra ſequens, *Eſurientes implevit bonis, &*
dites dimiſit inanes. Quos modo dixerat
humiles, heic appellat eſurientes, hoc
eſt tenues; quos modo potentes, heic
dites vocat. Proximo verſu fit mentio
miſericordiæ ſeſe per omneis orbis natio-
nes profundentis. In extremo verſu præ-
dit fidem Dei in promiſſis, *Sicut locutus*
eſt, &c. Toto cantico prædicatur *gloria*,
hoc eſt, potentia, bonitas, & veritas
Dei: nulla eſt meritorum mentio. LB.
Sicut potentiam ac divitias comitatur ſu-
perbia, ita paupertas docet modeſtiam.
N Non equidem inficior, iſtuc inter-
dum accidere; ſed videas plerunque pau-
peres arrogantiſſimos: ſi negas, obji-
ciam Merdardos multos. Verum demus
quod non eſt perpetuum; non jam
quæritur qualis fuerit ſacratiſſima Jeſu mater,

1. Vide apud Lucam cap. 1. v. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. & Commentationes Marlorati aliorumque in idem Canticum Mariæ.

2. Exſtat locus 2 Cor. 12. v. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſed qualia de ſe prædicarit in hoc cantico. LE. Demiror iſtorum pervicaciam, qui toties moniti, frequenter etiam irriſi, non reſipiſcant. HI. Quoties moniti ſunt, declamationem 1. eſſe ficti thematis tractationem, ad exercendam dictionis facultatem adhiberi ſolitam? & tamen iſtis declamatio nihil aliud eſt, quam ſacra concio. Quoties inclamatum eſt illis, cœlibem eſſe quiſquis uxorem non habeat, etiamſi 2. ſexcentas alat concubinas? & tamen cœlibatus iſtis nihil aliud eſt, quam continentia & caſtitas. Idem uſu venit de humilitate, aliiſque ſimilibus quamplurimis. LE. Vnde ſtupor tam pertinax? HI. De Merdardis reſpondeo. Non dederunt à puero operam litteris; nec eſt illis præceptorum aut librorum copia: & ſi quid iſtiuſmodi facultatis obtigit, malunt abdomini impendere. Sacroſanctam illam veſtem exiſtimant abunde ſufficere & ad pietatis & ad eruditionis opinionem. Poſtremo putant nonnullam eſſe religionis partem, ſi cum ſuo 3. Franciſco ne Latine quidem loqui ſciant. LE. Profecto plurimos novi, qui iſta ex parte belle referant inſtituti ſui principem, qui caperonem dixit pro galero, opinor & 4. veſtimentibus

1. Calepino definiente, declamatio eſt domeſtica exercitatio ſeu ſcholaſtica, qua futuri Oratores ſeriis cauſis ſolent præludere, parandæ eloquentiæ cauſa vel locupletandæ. Solebant enim cauſas acturi domi prius præmeditari ea quæ in foro eſſent dicturi. Pueris quoque in ludis ficta quædam themata ſolebant præſcribi, quibus ſe præexercerent, & ad eloquentiam viam ſternerent. 2. Imo perfricta fronte affirmant Pontificii, ſatius eſſe clerum ſuum meretricibus operam dare, quam matrimonii vinculis innecti. 3. Franciſcus enim homo plane idiota, nec Latine nec Græce callebat. Ejus ſtuporem indicat Buchananus:

Quod quamvis aſinis membroſior omnibus eſſet,
Et venerem in nulla perdomuiſſet equa:
Tot tamen haud multis multos genuiſſet in annis,
Quot nec umbriferis Mænala celſa jugis.

4. De Monachorum Barbarie, præcipue ſuperioribus ſæculis teſtantur hodieque literaria monumenta, tot mendaciis, tot ſolœciſmis, tot Barbariſmis & putidis nugis referta; ut mirum ſit quod non interierint ſimulac nata eſſent. Sed carbones hos pro theſauris accurate in monaſteriis reſervarunt Monachi, ut moverent riſum ævo cordatiori.

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

vestibus. At Franciſcus conſtanter re-
avit presbyteri honorem; quod idem,
nor fecit Benedictus & Dominicus.
Nunc iſti cum ſuis veſtimentibus non
horrent à galero 2. Cardinalicio. HI.
id ais? imo ne à corona quidem tripli-
& humiles illi pauperis Franciſci filii
rigunt calceos ſuos ſummis orbis mo-
rchis 3. oſculandos. LE. Jam ſi fuiſſet
ita vilitatis mentio, quid erat piaculi?
. Nihil, ſi vilem intelligas, qui parvo
timatur apud homines, aut qui ſibi vide-
contemtibilis. Sed quid opus excuſare
od dictum non eſt? LE. Non puduit Mer-
rdum ad iſtum mentiri modum? idque
fano tam celebri, in frequentiſſima
onarcharum ſynodo, coram tot erudi-
viris, quorum plerique Eraſmicas lu-
rationes evolverant? HI. Puduit, ais?
o ſibi viſus eſt ſcurra rem 4. palmariam
triumpho dignam facere. Hoc eſt quar-
m Merdardorum votum, longe tribus
illis religioſius, Nihil omnino pudere.
. Iſtius profecto plerique ſunt obſervan-
ſimi. HI. Nec erat ſimplex mendacium.
imum Mariæ canticum, ut eſt à Luca
iptum, manet intactum. Quî vero cor-
ere dicitur, qui nihil mutat? Deinde
x humilitatis immutata non eſt; nec ul-
uſquam vilitatis mentio. Poſtremo non
rrigit canticum, qui bona fide reddit
od ſcripſit Lucas, ſed explicat. LE. Vi-
o triplex mendacium effronte ſcurra

1. Vide de Franciſco, Benedicto, Dominico honorem presbyteri recuſantibus Rodolphum Hoſpinianum.

2. Sic eſt, non enim ex Franciſcanis, Dominicanis & Benedictinis Epiſcopi & Cardinales modo creantur, ſed & ipſi Pontifices. Ita inter alios Clemens ſextus profeſſione Benedictinus erat, ut & Urbanus V. Alexander V. Franciſcanus ut & Sixtus IV. Benedictus XI. Dominicanus.

3. Imo honoris
o exhibetur, ſi monarchis oſculo contingere liceat ſacerrimos
tichriſti pedes. 4. Palmarium facinus apud Terentium pro
gni, & quod triumpho & palma dignum: vel quod in palma
, hoc eſt, in laude. 5. Tria vota Monachorum perpetua ca-
ias, cæca obedientia & voluntaria paupertas: quartum addit au-
votum nempe impudentiæ.

dignum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

dignum. HI. Mane: nondum audiſti, quod eſt omnium impudentiſſimum. LE. Etiamne amplius? HI. Vociferabatur, doctorem illum aſinum fuiſſe principem, auctorem & anteſignanum univerſi tumultus, quo nunc concutitur orbis Chriſtianus. LE. Quid ais? HI. Huic imputandum quod tot ſectis diſcinditur Eccleſia, quod ſacerdotes ſpoliantur decimis, quod contemnuntur epiſcopi, quod ſacroſanctæ Pontificis majeſtati paſſim oppeditur, quod agricolæ vetus gygantum exemplum 1. inſtaurarunt. LE. Iſta publicitus? HI. Magnis clamoribus. LE. Atqui longe ſecus exiſtimant, qui Eraſmi libros attentius introſpiciunt. Horum plurimi fatentur ſe ex illius lucubrationibus hauſiſſe veræ pietatis ſemina. Totum hoc incendium per monachos ortum, per eoſdem huc uſque incanduit, quod non aliter nunc quoque conantur extinguere, quam ſi 2. oleum, quod ajunt, addant camino. HI. Vides, ὡς 3. κάμιςον θηρίον ἐςὶν ἡ γαςήρ. LE. Rem 4. acu tetigiſti. Illi nimirum expedit, in populo Chriſtiano ſuperſtitionis eſſe quam plurimum, pietatis quam minimum. Sed quid

1. Deſignat bellum Ruſticorum in Suevia circa annum vigeſimum octavum ſæculi decimi quinti. Id hoc modo deſcribit Joannes Cluverus: Teterrimam notam prædicationi Euangelii
inuſſit ruſticorum rabies, qui ejus prætextu omnia libera eſſe debere contendebant, arreptaque occaſione à ſervitiis, quibus à pleriſque Magiſtratibus premebantur, confluebant in Sueviam armati, nihil non vi expreſſuri à principibus. Lutherus eos revocare à ſeditione conatus, cum inſanabiles comperiſſet; acri ſcripto damnavit eorum inſaniam. Illi tremendo Dei judicio conglobati, pellunt nobiles, arces diruunt, reſiſtentes quoſcunque, rabidorum inſtar canum, laniant. Sed à Sueviæ fœderatæ Duce Truxeſio, cæſi ſunt ad Ulmam, inde in Franconia & paſſim ad quinquaginta millia; autor lento igni aſſatus eſt. De Gygantum autem bello deos cælo depellere conantium videantur Poëtarum fabulæ. 2. Oleum addere camino dicitur, qui malo fomentum ac veluti alimoniam ſuppeditat, quo magis ac magis augeſcat. 3. Id eſt, ut peſſima beſtia eſt venter. Et illos qui omnia ventris gratia faciunt, lingua abutentes, Græci γλωσογάςορας appellant. 4. Adagium hoc, de quo alias fuſius, non inficete his verbis Belgæ exprimunt: Ghy hebt de Spijcker op ſijn hooft geſlagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cio? ferebatne Cumanum aſinum, tam denter rudentem è ſuggeſto? HI. Quidam mirabantur quid accidiſſet homini. Qui. 1. ſtomachi erant impatientioris, ſurgent, atque è templo abibant, ſubmurmurantes; Venimus huc audituri laudes divæ virginis, & hic temulentus nobis emovit meras 2. ſycophantias. In his erant etiam non paucæ mulieres. LE. Atqui ſo- hoc genus mire deditum eſſe iſti ſoda- HI. Vera prædicas; ſed cœperunt & fœminæ ſapere. Eruditi, quotquot aderant, plerique ringi, nonnulli etiam ſubſibilare. LE. Non curat aſinus ſibila; oportebat talem 3. rabulam putribus ovis aut ru- dibus è ſuggeſto deturbare. HI. Non deerat qui hoc illo dignum exiſtimarent; ſed cohibebat illos loci reverentia. LE. Sed loci religio non debet his opitulari qui locum ſcelere profanarunt: veluti qui in templi ſeptis occidunt hominem, non æquum eſt ut illic habeant 4. aſylum: itidem qui in ſacris concionibus & loci religione, & populi patientia ſtolidè abutitur, hunc non oportet eſſe præſidio quod ipſe ſua temeritate profanavit. Laudatus eſt à is ille, qui eum non habuit pro Conſule cui ipſe non eſſet Senator: nec par eſt, ut populus eum habeat pro Eccleſiaſta cui ipſe non eſt concio. HI. Metuunt fulmen episcoporum. *Si 5. quis inſtigante diabolo*, nosti legem. LE. Sed prius in tales rabulas epiſcopi 6. debebant vibrare fulmen.

1. Stomachi impatientioris dicitur, qui ſe ipſum difficulter coercet, quin in iram erumpat, Hinc & ſtomachari, pro indignari.

2. Συκοφαντία mendacium, calumnia, Sycophanta proprie delator eorum qui ficos ex Attica exportabant.

3. Rabula qui clamoſa & verboſa cum acrimonia cauſas forenſes agit; à rabie vel radendo ſic dictus.

4. Ἄσυλα loca inviolabilia & conſecrationis lege direptione, ex quibus nefas reum rapere: hinc & nomen ab α privativo & συλάω rapio. Deus apud Iſraëlitas aſyla inſtituerat, ſed quam longe diverſa à noſtris & præcipue Pontificum: quorum ſingula templa tuta receptacula ſunt homicidarum & latronum. 5. Si quis, Canon eſt in Decretis, quo excommunicantur qui in monachos & ſacerdotes manus injecerint. 6. Fulmen nempe excommunicationis.

men.

men. HI. Metuunt & illi. LE. Quos? HI. Illos ipſos rabulas. LE. Quam ob rem? HI. Ob hoc ipſum, quod rabulæ ſunt. LE. Apoſtoli non metuebant regum & præſidum minas; & iſti metuunt unum mendicum? HI. Sed ob iſtuc ipſum magis formidandi, quod mendici ſunt: quod eripiatur non habent, quo lædant habent. Abi tu ſodes ad veſparum aut 1. crabronum nidum aliquem, & unamquamlibet ex illis digito continge; ea res ſi tibi bene ſucceſſerit, redito ad me, & epiſcopos ignavos appellato qui refugiant unum mendicum irritare. Romanum pontificem nonne potentiſſimi 2. Chriſtianæ ditionis monarchæ reverentur, fortaſſis & metuunt? LE. Nec mirum: eſt enim Chriſti 3. vicarius. HI. At Alexander 4. ſextus, vir nec ſtultus nec 5. indoctus, fertur ita loqui ſolitus, ſe malle è ſummis monarchis aliquot offendere, quam unum quemlibet fraterculum ex ordine Mendicantium. LE. Omitte pontifices. Cum iſtius ſceleris rumor ad aures principum, qui tum 6. Auguſtæ erant, dimanaſſet, non

1. Hinc Irritare crabones, hoc eſt, eos provocare, qui commoti plurimum tibi obfuerint. Eſt autem crabro inſecti genus, affine veſpis, pertinaciſſimum aculeoque peſtilentiſſimo.

2. Secundum Paulinum vaticinium. 2 Theſſ. 2.
v. 3. 4. Homo ille peccati, filius ille perditionis, ſeſe opponens ille
& efferens ſupra quicquid dicitur Deus aut numen: adeo ut in tem-
plo Dei tanquam Deus ſedeat præ ſe ferens ſe eſſe Deum. 3. Nihil
minus, non enim Scriptura ullum vicarium agnoſcit, ſed Antichri-
ſtus eſt, ipſo Pontifice Romano Gregorio I. teſte: Ego, ait ille, fi-
denter dico, quia quiſquis ſe univerſalem ſacerdotem vocat vel vo-
cari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit. 4. Erat na-
tione Hiſpanus, patria Valentinus, Rodericus Borgia ante nomi-
natus, Calixti Papæ tertii ex ſorore nepos (ſi non ſpurius) non-
nullorum Cardinalium opera Pontificatum adeptus. 5. Ex epita-
phio quod ipſi ſcripſit Sannazarius mores & vitam ſceleſtiſſimi hu-
jus nebulonis eſt cognoſcere. Ita habet:

Sævitiæ, inſidiæ, rabies, furor, ira, libido,
Sanguinis & diri ſpongia, dira ſitis,
Sextus Alexander jaceo, *hic jam libera gaude*
Roma: tibi quoniam mors mea vita fuit.

6. Paulo ante Auguſtæ deſcriptionem, & conventus, quem Carolus
V. ob res in Germania turbatas ibidem indixerat, dedimus.

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſumtum de homine ſupplicium ? HI. Indigne tulerunt omnes, ſed præcipue Rex Ferdinandus, & hujus ſoror 2. Maria, fœminarum hujus ſeculi decus, Bernardus Cardinalis Tridentinus, Balthaſar 3. Epiſcopus Conſtantienſis: objurgatus eſt graviter Eccleſiaſtes, ſed à nullo acrius quam à Joanne 4. Fabro Epiſcopo Viennenſi. LE. Quid objurgatio ? aſinus non ſentit niſi fuſte. HI. Præſertim ſi in ventrem ingerat. Sed quid illi ſtolido feciſſent principes longe gravioribus curis occupati ? LE. Qui ſubmoviſſent à concionandi munere & ſuam illi benignitatem ſubtraxiſſent. HI. At artifex ille pus ſuum in ipſam concilii diſſolutionem diſtulerat, cum jam aliqui foret abeundum. LE. Iſto quidem pacto dicuntur abire cacodæmones, ingenti fœtore relicto. HI. Itaque dimiſſus eſt rege Ferdinando, ſed bene paſtus. Nam objurgatio ne tantillum quidem detraxit hominis obeſitati. LE. Franciſcus dicitur 5. concionatus ſororibus avibus; iſte dignus videtur qui concionetur fratribus ſuis ac ſuibus. Sed quò ſe contulit ? HI. Quo, niſi ad ſuos gregales ? à quibus ex-

1. Anno vigeſimo ſeptimo ſæculi decimi quinti in locum Ludovici Rex Hungariæ & Bohemiæ factus, & quadriennio poſt etiam Romanorum. Tandem anno quinquageſimo quinto ipſum imperium à fratre illi traditum.

2. Maria hæc filia Philippi & Joannæ, ſoror Caroli V. & Ferdinandi, Ludovico Hungariæ Regi nupta, poſt mariti obitum Caroli nomine Provincias Belgas viginti quatuor annos ſumma cum laude rexit. 3. Fuit Balthaſar in ordine ſeptuageſimus ſextus epiſcopus Conſtantiæ, præfuitque menſes quindecim: exceſſit Treviri. Conſtantia autem quibuſdam à Conſtantio Conſtantini patre, aliis ab ejus filio dicta, ſita inter Acronium & Venetum lacum. 4. Erat Joannes Faber ex Leukirch, natione Suevus, Epiſcopus Viennenſis nonus, Ferdinandi Regis Confeſſarius promotus ad epiſcopatum anno 1531. obiit anno 1541. Vienna autem ad Danubii ripam dexteram ſita, Ptolemæo Juliobona, totius Germaniæ adverſus Turcas propugnaculum. 5. Ita narrant, ut ante dictum, Franciſci ſcriptores: addentes & illud miraculum, quod aves poſt reverenter auditam concionem à Franciſco cum benedictione dimiſſæ, in quatuor mundi partes gratiſſimis concentibus diſperſæ: ut indicarent novam ipſius ſectam per totum orbem ſimiliter diſperſam iri.

ceptus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ceptus eſt ovatione ob rem ſtrenue feliciterque geſtam; & inter pocula, pro, Jo triumphe, cantatum eſt, *Te Deum laudamus.* LE. Digniſſimus eſt iſte Merdardus, qui funem in collo geſtet potius quam in lumbis. Sed quid imprecemur iſti ſtolido gregi, qui tales fovet pecudes? HI. Vix invenias quod illis impreceris malum gravius quam ipſi accerſunt ſibi. Siquidem his rationibus maxime traducunt ſeſe, & in bonorum omnium conjiciunt odium, efficacius quam quiſquam poſſit hoſtis. Sed non eſt Chriſtianæ mentis cuiquam imprecari male; illud potius optandum, ut clementiſſimus rerum formator & reformator (qui ex Nabuchodonoſor 1. homine fecit bovem, & rurſus ex bove fecit hominem, quique aſinæ 2. Balaami dedit hominis linguam) omnes Merdardi ſimiles vertat in melius, detque illis & mentem, & linguam viris Euangelicis dignam.

1. Idem & Nebucadnetzar, id eſt, prophetans iſtiuſmodi anguſtias, potentiſſimus Rex Babylonis: Vide de eo Dan. 4. & Joſephum Antiquit. lib. 10. cap. 11. 2. Idem & Bileam, id eſt, confuſus populus, ariolus filius Behor ſeu Boſor. Vide Num. 22. v. 5. Deut. 23. v. 4. 5. Joſ. 24. v. 9. 10.

PHILODOXUS.

PHILODOXUS, 1. SYMBULUS 2.

1. Philodoxus, ambitioſus, gloriæ cupidus.
2. Σύμ-βουλος, conſiliarius

PHIL. FElix auſpicium interpretor occurſum tuum, Symbule. SYM. Utinam ſit aliquid, Philodoxe, in quo tibi queam eſſe felix! PHI. Quid auſpicatius, quam ſi quis Deus occurrat homini? SYM. Equidem nihil iſtoc exiſtimarem auſpicatius, etiamſi ſexcentæ volitent noctuæ. Sed quem mihi narras Deum? PHI. Te,

Te inquam, Symbule. SYM. Mene? PHI. Te ane. SYM. Ego deos cacantes nunquam feci pili. PHI. Si non fallit proverbium, Deum eſſe quiſquis juvat mortalem tu 1. mihi Deus eſſe potes. SYM. De proverbii viderint alii; ego certe perquam lubens amico profuero, ſi queam. PHI. Non eſt quod metuas, Symbule; haud permutuum: ſacra res eſt conſilium; eo tantum me juva. SYM. Atqui iſtuc ipſum [illegible]tere mutuum, quandoquidem hoc omni genus inter amicos ultro citroque commeare debet, quemadmodum & 2. cetera omnia. Sed quid eſt rei, in quo nunc deſideras conſilium? PH. Piget obſcuritatis; cuperem eſſe celebris; commonſtra viam. SYM. En tibi compendiarium: Imitare 3. Eroſtratum, qui incendit templum 4. Dianæ; aut huic ſimillimum 5. Zoïlum, qui laceravit Homerum; aut aliud aliquod facinus memorabile deſigna, & ἀοίδιμος 6. eris cum Cercopibus ac Neronibus. PHI. Famam ex

1. Homo homini Deus. Antiquitas enim nihil aliud exiſtimabat eſſe Deum, quam prodeſſe mortalibus: unde factum ut & hominibus Dei vocabulum attributum ſit.

2. Secundum illud, Amicorum omnia ſunt communia.

3. Eroſtratus nebulo ſceleſtiſſimus, quum nomen ſibi comparare neſciret virtute, abominabili facinore conſequi tentabat. Incendit ergo Dianæ templum, ratus hoc pacto nomen ſuum hiſtoriis inſertum iri: quamquam autem Græciæ civites unanimiter caverant ne quis idem nomen annalibus inferret, idem nihilominus factum eſt. Erat Epheſinæ Dianæ templum inter ſeptem orbis miracula: ubi & ab Ethnicis celebratur magno honore Dianæ ſimulachrum cœlo elapſum, ut iidem tradebant. 5. Zoïlus ſophiſta Homerum libris adverſus eum ſcriptis lacerare eſt auſus unde ὁμηρομάστιγος cognomen accepit. Librum ſuum Ptolemæo regi obtulit. In Græciam autem reverſus de Scironiis ſaxis præceps datus. In eundem ita Ovidius:

Ingenio magni livor detrectat Homeri:
Quiſquis es ex illo, Zoile, nomen habes.

5. [illegible]eſt, celebratus, is proprie qui decantatur paſſim. 6. Cercopes populi inſulæ Pithecuſæ (aliis placet viros notæ fraudulentiæ Epheſi fuiſſe) quia nullo flagitii genere abſtinebant: adeo ut ſuis dolis etiam Jovi imponere conati ſint. De iiſdem Ovidius Metam. 14. ſimias mutatos canit:

Quippe Deum genitor fraudem & perjuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſque admiſſa doloſæ,
In deforme viros animal mutavit, ut iidem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſque videri.

ſcele-

ſcelere pateant alii; ego nomen ambio rumoris honeſti. SYM. Talem igitur te præſta, qualis optas prædicari. PHI. At multis egregia virtute præditis non contigit nominis celebritas. SYM. Iſtuc an verum ſit, neſcio: attamen ſi id eveniat, quod ais, ipſa virtus abunde magnum ſui præmium eſt. PHI. Vera prædicas, planeque philoſophice. Veruntamen, ut ſunt res humanæ, mihi videtur gloria præcipuum quoddam ornamentum eſſe virtutis; quæ non aliter gaudet agnoſci, quã ſol amat lucere, vel ob hoc ipſum, ut & proſit quamplurimis, & quam plurimos ad ſui pelliciat æmulationem. Poſtremo non video quam poſſeſſionem ſpecioſiorem parentes liberis ſuis relinquere poſſint, quam honeſti nominis immortalem memoriam. SYM. Vt video, gloriam expetis virtute partam. PHI. Scilicet. SYM. Proinde tibi propone litteris omnium celebratos, 1. Ariſtidem, 2. Phocionem, 3. Socratem, 4. Epaminondam, Scipionem 5. Africanum, Catones, Seniorem 6. & Uticenſem, M. 7. Brutum, & horum ſimiles, qui belli domique de Republica quam optime mereri ſtuduerunt. Heic eſt enim feraciſſimus glo-

1. Ariſtides Lyſimachii filius, Themiſtocli æqualis, cum quo de principatu contendit, cognomento Juſtus. 2. De Phocione ita Nepos: Phocio Athenienſis etſi ſæpe exercitibus præfuit, ſummoſque magiſtratus cepit, tamen multo ejus notior integritas eſt vitæ quam rei militaris labor. Cognomento bonus dictus. 3. Socrates Sophronici ſtatuarii & Phanaretæ obſtetricis filius, Philoſophus Athenienſis, vir inter Ethnicos optimus, ſi quiſquam. 4. Erat hic Polymni filius, Thebanus. 5. Dictus eſt autem Africanus, quod bello Punico in Hiſpania victor Africam adortus, Carthaginem vectigalem fecit & Annibalem vicit. 6. Senior idem & Major reſpectu Minoris, nempe Uticenſis, cui cognomen ab Utica civitate Africæ, ubi poſt Pharſalicam cladem reliquias Pompejani exercitus contraxit & tandem ſibi manus intulit. 7. Eſt hic M. Brutus Porciæ Catonis filiæ maritus, unus ex Cæſaris Dictatoris interfectoribus.

ri[illegible]mpus. PHI. Verum inter iſtos cele-bres Ariſtides oſtraciſmo 1. juſſus eſt ſo-lum [illegible]rtere; Phocion, 2. & Socrates 3. bibunt cicutam; Epaminondas 4. capi-tis [illegible] poſtulatus, quemadmodum & 5. Scip[illegible]: Cato ſenior quadragies reus cauſ-ſam [illegible]xit; Vticenſis ſibi mortem conſci-vit [illegible]idem 6. Brutus. Ego gloriam opta-rem nulla invidia contaminatam. SYM. At iſt[illegible]e Herculi quidem filio conceſſit Ju-piter. Nam poſt tot monſtra virtute domi-ta, [illegible]m excetra fuit extremum certamen, id[illegible] multo omnium 7. pertinaciſſimum. [illegible] Ego Herculi ſuos 8. glorioſos labo-res [illegible]nquam invidebo. Eos demum feli-ces [illegible]ico, quibus obtigit honeſtum no-men nulla invidia contaminatum. SYM. Vis [illegible]t video, ſuaviter vivere; eo metuis

1. Oſtraciſmus ex urbe dimiſſio, quæ fiebat à populo miſſis in urnam teſtulis. Athenis is mos obtinebat, ut per decennium ii cogerentur abeſſe ab urbe, quorum potentia & gratia & opes ſuſpectæ erant, ſiquidem eos ſex millibus aut

ma[illegible]numero teſtularum damnari contigiſſet: infra illum nume-rum [illegible]mnati non cogebantur. Teſtulæ illæ erant loco calculorum, quib[illegible] ſuffragium teſtabantur. Vide quæ ſuperius annotavimus. 2. [illegible] teſtatur Nepos, nempe de Phocione more Athenienſium ([illegible]nt illi hoc cicuta) ſupplicium publice ſumtum. Et ſubjungit; [illegible]tantum fuit odium multitudinis, ut nemo auſus ſit eum liber ſepe[illegible]. Itaque à ſervis ſepultus eſt. 3. Accuſatus erat Socrates ab An[illegible] Melito & Lycone, quód de Diis male ſentiret. Rogatus er-go [illegible]dicibus, qua pœna ſe dignum cenſeret: ut in Prytaneo ex pu-blic[illegible]ar, reſpondit Hoc dicto exacerbati judices, ad bibendam cicu-tam [illegible]nnarunt. 4. Evaſit tamen Epaminondas, quippe nõ renuens ca-pit[illegible]enam, modo hæc illi ſepulto aſſcriberentur à Thebanis; Epa-min[illegible]das à Thebanis morte multatus eſt, quod eos coëgit apud Le[illegible]m ſuperare Lacedæmonios, quos ante ſe Imperatorem nemo B[illegible]rum auſus fuit aſpicere in acie: quodque uno prælio non ſo-lum [illegible]ebas ab interitu retraxit, ſed etiam univerſam Græciam in liber[illegible]em vindicavit, eoque res utrorumque perduxit, ut Thebani Sp[illegible]m oppugnarent, Lacedæmonii ſatis haberent, ſi ſalvi eſſe poſſ[illegible]: neque prius bellare deſtitit, quam Meſſene conſtituta ur[illegible]eorum obſidione clauſit. Hæc Nepos. Et ita abſolutus eſt Ep[illegible]nondas. 5. De Scipione & Catone conſule Latinos Hiſtori-cos [illegible]to autem quadragies quidem, teſte Plinio lib. 7. cap. 27. cau-ſam [illegible]cit, ſed ſemper abſolutus. 6. De morte Bruti hujus ita ſcribit Plu[illegible]chus: Stratonem proxime aſſiſtere jubens, ſtricti gladi ma-nub[illegible]m utraque manu ſuffulciens, in mucronem incubuit. 7. Ex-cetr[illegible]lydra, cujus cum unum caput abſcidiſſet Hercules, plura ſem[illegible] excreſcebant. 8. Labores Herculis vulgo recenſentur tri-gin[illegible]quatuor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

invidiam: nec id injuria, κάκιστον 1. γάρ 'ἐστι θηρίον. PHI. Sic eſt. SYM. Ergo λάθε 2. βιώσας. PHI. At iſtuc eſt mortuum eſſe, non vivere. SYM. Intelligo quid affectes. In ſole clariſſimo verſari 3. gaudes abſque umbra. PHI. Iſtuc quidem fieri non poteſt. SYM. At nihilo magis fieri poteſt, ut gloriam conſequaris nulla contaminatā invidia. Recte facta ultro ſequitur gloria, gloriam comitatur invidia. PHI. Atqui poſſe gloriam abſque invidia contingere, docet nos ſenex ille 4. Comicus; *ita ut facillime ſine invidia laudem* 5. *invenias, & amicos pares.* SYM. Si iſta laude contentus es, quam tulit Pamphilus adoleſcens obſequiis & morum commoditate, poteris eodem è loco petere rationes aſſequendi quod expetis, unde decerpſiſti ſententiam. In omni re memento; 6. *Ne quid nimis.* ſed tamen mediocriter omnia: eſto facilis in perferendis aliorum moribus, ad leviora vitia connivens; ne ſis præfractus, tuæque ſententiæ nimium tenax, ſed aliorum ſtudiis temet accommoda: nulli lædas os, ſed comem te præbeas omnibus. PHI. Adoleſcentiæ favent plerique, nec magni negotii ſit tum iſtam parare laudem: ego magnificum quoddam nominis decus optarim, quod per univerſum orbem reſonet, quodque cum ætate ſemper fiat illuſtrius, atque à funere tandem clarius eluceſcat. SYM. equidem laudo generoſam iſtam indolem tuam, Philodoxe. Cæterum ſi cupis gloriam virtute partam, præcipua virtus eſt,

1. Id eſt, peſſimum enim eſt animal.

2. Latenter vive, juxta illud Senecæ: *Ætas per tacitum fluat. Sic cum tranſierint mei Nullo cum ſtrepitu dies, Plebejus moriar ſenex.*

3. Ovidii verſus ſunt: *Utque comes radios per ſolis euntibus umbra eſt: Cum latet hic preſſus nubibus, illa fugit.*

4. Verba ſunt Simonis ad Soſiam Act. 1. Scen. 1. apud Terentium.

5. Invenire & reperire, teſte Mureto, ut apud Græcos εὑρεῖν, eleganter, ponuntur pro eo quod eſt adipiſci & lucrifacere.

6. Modum in omnibus rebus ſervandum docet adagium. Et veteres μηδὲν ἄγαν tanti fecere, ut ad autorem Apollinem referrent. Vide ſuperius annotata.

ne-

negligere gloriam : & ſumma laus eſt, non ambire laudem, quæ magis ſequitur fugientem. Videndum eſt igitur, ne, quo impenſius iſta ambis, hoc fruſtrere magis. PHI. Non ſum Stoicus *ἀπαθὴς* 1. tangor humanis affectibus. SYM. Si te profiteris hominem, nec ea recuſas quæ ſunt humanæ ſ[...]is, cur ea venaris, quæ nec Deo contingunt? Noſti enim Theocriticum 2. illud non minus vere quam ſcite dictum, *Jovem nec pluvium, nec ſerenum placere omnibus.* PHI. Non eſt fortaſſis ignis abſque fumo; ſunt tamen *ἄκαπνα* 3. Si non poteſt obtineri, quin aliqua livoris nubecula obſcuret hominis gloria, arbitror tamen eſſe rationes, quibus fiat, ut quam minimum invidiæ ſit admixtum. SYM. Eas igitur vis commonſtrari? PHI. Percupio. SYM. Modice virtutem exſere, & minus gravaberis invidia. PHI. At gloria niſi ſit inſignis, non eſt gloria. SYM. Ecce tibi certiſſimam viam. Deſigna præclarum aliquod facinus, & morere, & citra invidiam celebraberis cum 4. Codris, 5. Menœceis, Iphigeniis, 6. Curtiis 7. ac Deciis 8.

Paſcitur in vivis livor, poſt fata quieſcit.

1. Id eſt, expers affectum. Stoici ita dicti à Stoa porticu, ubi Zeno autor ſectæ Stoicæ docebat, in virum ſapientem ullos affectus cadere negabant. Vide Senecæ Tractatum de Conſtantia Sapientis, ſive quod in Sapienpientem non cadit injuria:

2. Eſt ille Poëta Syracuſanus, Bucolicorum Scriptor, qui ſub Ptolemæo Lagi

[...] 3. Id eſt, citra fumum : Ligna quæ dum cremantur, fumum non faciunt : vox compoſita eſt ab α privativo & *κάπνος* fumus. 4. Codrus Athenienſium Rex nobiliſſimus, qui habitu mendici Peloponnenſes ad cædem ſuam jurgio inſtigavit, (acceperant enim ii oraculo reſponſum ita demum imperaturos, ſi hoſtium regem non occidiſſent) & morte ſua fidem oraculo fecit. 5. Menœceus adoleſcens Thebanus, qui pro patriæ ſalute ſe ipſum morti [...]ecit, apud Philoſtratum in imaginibus. 6. Iphigenia Agamemnonis & Clytemneſtræ filia, Dianæ immolanda quod pater [...]pud [...]dem cervam interfeciſſet. 7. Marcus Curtius nobilis adoleſcens Romanus, qui ſe in ſpecum conſcenſo equo præcipitavit Romæ. 8. Tres Decii ſe pro patriæ ſalute Diis Manibus devoverunt: Pater bello Latino, Filius Hetruſco, Nepos eo quod Pyrrhus cum Tarentinis geſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

PHI. Equidem, ut ingenue quod res eſt fatear, cupio liberis ac nepotibus meis honeſti nominis hæreditatem relinquere: verum hujus rei fructum vivus apud vivos aliquandiu decerpere cupiam. SYM. Age, non te ſuſpendam amplius. Certiſſima ad illuſtre nomen eſt via, bene mereri, cum privatim de ſingulis, tum publicitus de univerſis. Id partim fit officiis, partim benignitate. Benignitas ſic temperanda eſt, ne cogaris ab aliis rapere quod aliis ſuppedites. Nam ex hujuſmodi largitionibus plus odii naſcitur apud probos quam favoris apud improbos. Porro ab improbis laudari, infamia verius eſt quam gloria. Ad hæc benignitatis fons largiendo exhauritur. Porro beneficentia, quæ conſtat officiis, fundum non habet: imo quo largius hinc hauritur, hoc ſcatet uberius. At heic multæ res ſunt, quæ & invidiam mitigant, & famæ celebritatem illuſtrant, quas nemo ſibi præſtare valet, ſed contingunt gratuito favore numinis:

Gravior eſt pulchro veniens è corpore virtus.

At formam corporis ſibi nemo 1. largitur. Adfert ſecum dignitatis 2 plurimum generis claritudo. Ad hæc quoque fortunæ munus eſt. Idem ſentiendum de divitiis, quæ recte factis partæ ab avis atque atavis ad nos devenerunt. Ne hoc quidem quiſquam ſibi præſtat. Hujus generis ſunt & ingenii dexteritas, ac dicendi gratia, lepos & comitas non aſcita, ſed ingenita. Poſtremo decorum quoddam arcanum atque etiam felicitas; cujus effectum in multis videmus quotidie, cauſam reddere nemo poteſt. At non frequenter conſpicimus eadem geri dicive à diverſis, & magnam

inire

1. Præterea etiam: *Forma bonum fragile eſt.*

2. Certe non contemnendum ex nobili genere ortum deducere: Nihilominus tamen locum ſemper habet, *Et genus & proavos & quæ non fecimus ipſi, vix ea noſtra voco.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ini gratiam qui pejus geſſit dixitve, cum is qui melius rem egerit, pro gratia referat odium. Hoc priſci quidam ad 1. genios referebant. Dicebant enim ea re quemque fortunatum eſſe ad quam natus eſſet; contra parum ſuccedere, quod quis invita Minerva 2. iratoque genio tentaret. PHI. Heic igitur nullus eſt conſilio locus? SYN. Vix ullus: attamen qui ſagaces ſunt, deprehendunt in pueris aut adoleſcentibus notas quaſdam, quibus conjecturam facere liceat, ad quæ ſtudia, quodve vitæ genus ſuaſve actiones ſint idonei. Idem indicat in nobis arcanus quidam animi ſenſus quo à quibuſdam abhorremus nulla evidente cauſa, ad quædam item miro impetu rapimur. Hinc eſt quod alius feliciter tractat rem militarem, alius dexter eſt in negotiis politicis, alium dicas ad ſtudia naturæ. Quanquam & in his mira varietas; nimirum tanta, quanta eſt functionum diverſitas. Alium natura genuit imperio, alium voluit eſſe fortem militem: cui plurimum indulſit, ei conceſſit, ut, juxta Homerum, pariter & bonus ſit lancearius, & regius dux. Itidem in rebus civilibus, alius valet in conſilio, alius in agendis cauſis excellit, alius obeundis legationibus gaudet, & feliciter rem gerit. De ſtudiorum varietate quid attinet dicere? Sunt qui ſic rapiantur ad inſtitutum monaſticum, nec ad quodvis, ſed vel ad hoc, vel illud, ut vitam ſibi putent acerbam, niſi quod optant, aſſequantur. Sunt è diverſo qui mirum in modum abhorrent, ut mori ducant potius, quam fieri monachi: nec id odio faciunt, aut certa ratione, ſed arcano quodam naturæ ſenſu.

1. De Geniis fuſè ante dictum.

2. Id eſt, refragante ingenio, repugnante natura, non favente cœlo. Horatius: *Tu nihil invitâ dices facieſve Minervâ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

PHI. Iſta quidem in compluribus ita, ut narras, & comperi nonnunquam, & frequenter admiratus ſum. SYM. In his igitur bonis, quæ nobis gratuito largitur naturæ benignitas, multo minus orietur invidiæ, ſi faſtus abſit & oſtentatio. Amabilior enim eſt forma, aut nobilitas, aut opulentia, aut facundia, in his qui ſe his bonis præcellere quaſi neſciunt. Comitas autem & modeſtia nihil imminuunt hæc commoda, ſed ut gratiam addunt, ita depellunt invidiam. Hæc autem comitas & morum ſuavitas oportet in omnibus vitæ actionibus ſit perpetua, niſi prorſus repugnat Minerva. Nam fruſtra, ut opinor, tentaret 1. Xenocrates, quod ſucceſſit Socrati ac Diogeni: fruſtra moliretur Cato 2. Cenſorius, quod 3. Lælium fecit gratioſum. Attamen 4. Demea ille Terentianus ſubito mutatus, ſatis declaravit, quantum ad conciliandum benevolentiam habeat momenti ſtudiis & affectibus omnium obſecundare. Verum quoties à recto receditur, jam & à vera gloria ad temporarium hominum favorem degeneratur. Cæterum ea demum gloria perpetua eſt, quæ honeſti radicibus nititur, à judicio rationis profecta: Nam affectus temporarios habent impetus; qui ſimul atque relanguerint, odiſſe cœpimus quod ante vehementer arriſit; ac proinde plauſus vertitur in ſibilum, laus in vituperium. Cæterum ut ingenium prorſus invertinon poteſt, ita poteſt aliqua ex par-

1. Xenocrates Chalcedonius Philoſophus durus ac tetricus, & qui ſe moribus hominum accommodare non poterat, ob id a Platone juſſus Gratiis ſacrificare: ab Athenienſibus venditus, ut in exilio frangeretur.

2. Eſt hic Porcius Cato cui à Cenſuræ dignitate Cenſorii cognomen inditum, homo ſeverus & rigidus, unde & à Virgilio Æneid. 6. Inferorum judex conſtituitur. 3. Lælius coætaneus Ciceronis & ejus familiaris, cui & librum de amicitia inſcripſit. 4. Demea in Terentii Adelphis homo natura agreſtis, auſterus, durus, tenax, Micionis frater.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

te erigi. PHI. Exſpecto quid dicas. SYM. Qui natura blandior eſt, is cavere poteſt, ne dum apud omnes gratioſus eſſe ſtudet, deſiſtat ab honeſto, neve dum ſeſe quibuslibet accommodat, Polypum 1. imitatus ſibi parum conſtet. PHI. Tales novi permultos lubricæ fidei & erubeſcendæ varietatis. SYM. Rurſus qui ſeveriore ſunt ingenio, dare operam oportet, ut ſic affectent comitatem, ne quod agunt, videatur ſimulatum; aut ſubinde ad naturam ſuam recurrant; pro laude geminum dedecus ſibi comparaturi, & quod interdum rigidius agant, & quod ſint inconſtantes. Tantum enim vim habet conſtantia, ut qui vitioſam nacti ſunt naturam, tamen ob hoc ipſum levius ferantur, quod nuſquam ſunt ſui diſſimiles. Fucus autem ſimulatque ſub-olet, etiam in benefactis gignit odium: porro quod ſimulatum eſt, perpetuo latere non poteſt; aliquando erumpat oportet: quod ubi factum fuerit, ſemel evaneſcit omnis ille magnificus gloriæ fumus, atque etiam in fabulam vertitur. PHI. Illud igitur ut video, mones, à natura minimum, ab honeſto minime recedendum eſſe. SYM. Tenes. ad hæc, ſcis, quidquid ſubito increſcit, obnoxium eſſe invidiæ. Inde vox odioſa νεοπλȣ́τȣ 2. apud Græcos, apud Romanos novorum hominum cognomen, apud utroſque terræ filiorum 3. & è cœlo delapſorum. Cæterum fama quæ paulatim naſcitur, & augeſcit, quemadmodum minimum habet invidiæ, ita maxime durabilis eſt; ut indicat hoc ille poë-

1. Polypum imitari dicuntur omnium horarum homines, qui tempori inſervientes cujuſlibet ingeniis ſe accommodant. Modus loquendi deſumtus eſt à polypi piſcis natura, qui maxime in metu colorem mutat ad ſimilitudinem loci, cui adhæret.

2. Id eſt, repente locupletati. Νεόπλȣτος ergo qui nuper dives factus, qui ſubito divitias nactus ...ſam non oſtentat illas, prius lentes domi vorans. 3. Olim homines obſcuro ignotoque genere nati, terræ filii dicebantur, propter quod terra ſit communis omnium parens.

tarum acutiſſimus Horatius: *Creſcit occulto, velut arbor, ævo Fama Marcelli.* Proinde, ſi veram, ſi perpetuam, ſi livori quam minimum expoſitam gloriam expetis, auſculta Socrati, qui dixit, *quibuſdam uſu venire, ut dum nimium properant initio, ſerius perveniant ad finem.* PH. Sed hominum vita brevis eſt. SYM. Ergo ad benefacta properandum, non ad gloriam, quæ ſua ſponte conſequitur. Non enim id conſulis, opinor, quibus rationibus longævus fieri poſſis. Nam iſtuc 1. Parcarum munus eſt, quæ fila ducunt & amputant, cum ipſis eſt viſum. PHI. Utinam iſtuc quoque poſſis! SYM. Nunquam, ô Philodoxe, divi tam fuerunt benigni, ut uni darent omnia. Quod annis detrahunt, nominis ſplendore penſant. Quibuſdam, ſed pauciſſimis, tam indulgenter favent, ut vivi, ſibique quodammodo ſuperſtites, poſteritate ſua fruantur. Sed rari ſunt 2. *quos æquus amavit Iupiter.* Hoc fortaſſis aliqui *diis geniti potuêre*; verum iſta felicitas non cadit in hanc conſultationem. PHI. Sæpe mecum admirari ſoleo ſeu fortunæ invidentiam, quæ nihil omnino commodi largitur mortalibus quod non aliquo temperet incommodo. SYM. Quid igitur ſupereſt, amice, niſi ut homines nati, ſortem humanam æquo feramus animo? Jam & illud haud mediocriter conducit ad leniendam invidiam, ſi penitus cures habere perſpecta nationum, ordinum, & ſingulorum hominum ingenia, nimirum ad eorum exemplum, qui beſtiis cicurandis alendiſque dant ope-

1. Parcæ ita dictæ per antiphraſin, quaſi minime parcæ: Varroni vero à partu, eo quod naſcentibus hominibus bona & mala creduntur conferre. Tres ſunt ſorores perpetuo concordes, quarum *Clotho colum portat, Lacheſis trahit, Atropos occat.* Latini autem veteres eaſdem vocabant Nonam, Decimam & Mortam.

2. Verſus Poëtæ ſic habent:

— Pauci quos æquus amavit
Iupiter aut ardens evexit ad æthera virtus
Dis geniti potuere.

ram.

Siquidem horum præcipuum eſt ſtudium animadvertere quibus rebus quodque animal vel efferetur vel deliniatur. Ne jam loquor tantum de diſcrimine quod eſt inter avem & quadrupedem, inter ſerpentem & piſcem, aut quod eſt inter aquilam & vulturem, inter elephantum & equum, inter delphinum & 1. phocam, inter 2. viperam & aſpidem; tace de innumera varietate, quæ eſt in ſingulis animantium generibus. PHI. Exſpecto quo ſis evaſurus. SYM. Omnes canes una ſpecie continentur: ſed hæc ſpecies quam in innumeras formas diſtrahitur, ut dicas illos genere diſtingui, non ſpecie. Jam prorſus in eadem ſpecie quam varia ſunt canum mores, & ingenia? PHI. Immenſa varietas. SYM. Quod de canibus dictum eſt, de ſingulis animantium generibus dictum puta: ſed in nullo magis elucet diſcrimen, quam in equis. PHI. Vera dicas. Sed quorſum hæc? SYM. Quidquid in animantium generibus, vel in formis, vel in ſingulis animantibus varietatis eſt hoc omne puta eſſe in homine. Illic videris lupos varios, canes inenarrabili varietate, elephantos, camelos, aſinos, leones, oves, viperas, ſimios, dracones, aquilas, vultures, hirundines, hirudines; 3. & quid non? PHI. Quid tum? SYM. Nullum autem eſt animal tam efferum, quin arte tractatum aliquam de ſe præbeat utilitatem, aut certe non lædat. PHI. Nondum perſpicio quid agas. SYM. Eſt

1. φώκη vitulus marinus, nomen habet à boatu, animal eſt ἀμφίβιον, inſtruitur pedibus habetque crura, ſed poſteriores pedes ſunt ſicut pinnæ piſcium.

2. Differt vipera ab aſpide, quod hæc cervicem habeat latam & tumidam & juxta oculos duo tubercula, quibus efficitur, ut oculi ſint cavi, & ſi quodammodo hebetiores, cum alias à natura oculos obtuſos acceperit. Vipera vero pallida eſt, collum habens non tumidum ſicut aſpis, ſed tenue, ita tamen ut reliqua pars corporis proxime ſequens eam ſit amplior. Hæc Franzius. 3. Hirudo, ſanguiſuga, een bloed-ſuyger Belgis, ab hærendo carni dicta. Horatius:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

nonnihil diſcriminis inter Hiſpanum, Italum, Germanum, Gallum & Anglum. PHI. Eſt plane. SYM. Adhæc, eſt ſingulis in unoquoque genere peculiare quoddam ingenium. PHI. fateor. SYM. Hanc varietatem ſi ſagaciter habueris animadverſam, & ſingulorum moribus te accommodes, perfacile conſequeris, ut aut omnes habeas amicos, aut certe nullos inimicos. PHI. Si 1. Polypum me fieri jubes, ubi rectum & honeſtum? SYM. Eſt in rebus communibus aliquod obſequium, quod nullo pacto vitiat honeſtum: quod genus, apud Italos oſculo ſalutant viri viros: in Germania ſi facias idem, abſurdum videatur; ſed pro oſculo dextram porrigunt, rurſus in Anglia viri ſalutant mulieres etiam in templo obvias: idem ſi fiat in Italia, flagitium habeatur: item in Anglia porrigere poculum tuum intervenienti in convivio, civilitatis eſt; in Gallia contumeliæ eſt. In his & aliis hujuſmodi, citra recti jacturam licet omnibus obſequundare. PHI. At perdifficile ſit omnium gentium mores, ac ſingulorum hominum ingenia noſſe. SYM. Verum, ô Philodoxe, ſi gloriam inſignem quæris, eamque virtute partam, neceſſe eſt ut virtutem quoque præſtes non vulgarem. Scis autem virtutem circa difficilia verſari, quemadmodum ante Peripateticum illum 2. docuit Heſiodus: proinde ſi mel cupis, apes feras oportet. PHI. Scio, & memini: ſed

1. Hinc adagium: Polypi mentem obtine: quo jubemur pro te [m]pore alios mores, alium atque alium vultum ſumere, ſervato tamen recto & honeſto.

2. Verſus Heſiodi ſic habent:

ὡς μὲν τὴν κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἔγγυθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν.

Id eſt: Ad vitium pervenire facile eſt: & admodum prope habitat. Ante virtutem autem ſudorem Dii poſuerunt, longamque viam & arduam.

miti-

itigandæ invidiæ rationem quærimus.
M. Proin da operam, ut in bello Dux
e malis quam miles; & in eo bello,
od gerendum cum inviſis hoſtibus po-
is, quam cum civibus aut ſociis. In Re-
blica ea potiſſimum munia capeſſe, quæ
pularia ſunt & gratioſa. Velut defendere
pularius eſt, quam accuſare; honora-
, quam punire. Quod ſi qua incidunt,
ut incidere neceſſe eſt, natura moleſta,
men ea quoque, ſi vitari non poſſunt,
mmoditate ſunt lenienda. PHI. Quo pa-
o? SYM. Sedes judex aut arbiter; altera
rs nonnihil offendenda eſt; ſed ea rem
quitate geras, ut, ſi fieri poſſit, etiam
ctus gratias agat. PHI. Qui ſic? SYM. Pu-
. Intenditur actio furti aut ſacrilegii:
uta, ſi potes, actionis formulam & fac
ſit actio rei vindicandæ. Heic protinus
reum ſublevas, ut nihil tamen decedat
tori. Porro actionem omnem ſic mode-
re, ut citra actoris diſpendium reo vi-
caris æquus. Poſtremo damnati pœnam
onnihil mitiga. Abſit interim aut vultus
rvitas, aut verborum acerbitas, aut mo-
ſitas; quæ res faciunt, ut quidam pejo-
em ferant gratiam pro dato beneficio,
uam alii pro negato. Interdum monendus
t amicus: ſed ſi nulla ſpes emendatio-
is, ſilere præſtat. Si res gravior eſt, &
es eſt profectus, magni refert qualis ſit
dmonitio. Nam ſæpenumero fit, ut qui
niſtre aut intempeſtive admonet, & mor-
um exaſperet, & ex amico reddat inimi-
um. Hæc dexteritas magis etiam habet
ocum, ſi agas cum principe. Nam ho-
um affectibus nonnunquam incidit ut ſit
eſiſtendum. Quod ſit comiter ac dextre,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

paulo poſt qui obſtitere plus ferunt gratiæ, quam qui obſecundarunt. Quod enim cupiditati placet, temporarium eſt; quod recta ratione geritur, perpetuo probatur. Longe vero maxima pars invidiæ naſcitur ex intemperantia linguæ. Quantum odii nonnunquam unica vox temere excidens concitat nonnullis! Quam multis dictum, aut jocus intempeſtivus fuit 1. exitio! Laudabis igitur, ſed dignos; idque parce: ſed vituperabis parcius, ſi tamen omnino quiſpiam vituperandus eſt: proinde vitanda 2. loquacitas. Difficillimum enim ſit, ſimul & multa & opportune dicere. PHI. Aſſentior iſtis omnibus. Sed mihi videtur præcipua ad parandam nominis celebritatem via, ſcribere 3. libros. SYM. Vera prædicas, niſi quod obſtat ſcribentium 4. turba. Ac, ſi iſta placet ratio, cura ut exacte ſcribas potius, quam multa. Cum primis autem argumentum delige neque protritum, neque cum multis commune; ad hæc minime invidioſum: in id, quidquid inſigne complurium annorum lectione contractum eſt, conferas: tractatione vero tale reddas, ut voluptatem habeat cum utilitate conjunctam. PHL. Prudenter tu quidem, Symbule; meoque animo feceris ſatis, ſi unum illud adjeceris, quibus rebus effici poſſit, ut maturius etiam contingat gloria. Multos enim video, qui vix

1. Ita tonſor, qui Dionyſii Siciliæ tyranni cervici novaculam ſe adhibere gloriabatur, cruci eſt affixus.

2. Non plane ineleganter Vida:
Fandi hinc compeſcite amorem,
Sæpe olim incautos non lingua coërcita merſit.

3. Reſpicit huc Martialis:
Ede tuos tandem populo, Fauſtine, libellos,
Et cultum docto pectore profer opus.
Et ſubjungit.
Ante fores ſtantem dubitas admittere famam,
Téque piget curæ præmia ferre tuæ?
Poſt te victuræ, per te quoque vivere, chartæ
Incipiant: cineri gloria ſera venit.

4. Etiam, teſte Salomone, jam iſto ſæculo turba ſcribentium erat.

ſub

...r. obitum inclareſcunt, nonnullos à
...o, quod ajunt, demum innoteſcere.
... Heic quod conſulam, nihil habeo
...ius, quam quod tibicen ſuaſit tibicini.
...ut his teipſum probes, qui gloria jam
...runt invidiam: in horum amicitiam
...eet inſinua, quorum honorifica de te
...dicatio facile populare ſtudium tibi
...iliabit. PHI. At ſi quando exoriatur
...dia, quid oſtendis remedii? SYM. Fac
...d ſolent hi qui picem coquunt. ſi flam-
...effulſerit, infundunt aquam; ac tum
...is efferatur ac ſtridet incendium, ni id
...s conſtanter ac ſæpius. PHI. Quid iſtuc
...matis eſt? SYM. Invidiam oborien-
... beneficiis obrue potius, quam vin-
... Nihil egit Hercules reſectis Hydræ
...næ 2. capitibus; igni Græco devicit
...abile monſtrum. PHI. Sed quem vo-
...gnem 3. Græcum? SYM. Qui ardet
...m in mediis aquis. Eum adhibet, qui
...ſitus injuria malorum, non ceſſat ta-
... de omnibus bene mereri. PHI. Quid
...audio? beneficentia igitur nunc aqua
... nunc ignis? SYM. Quid vetat? quan-
...Chriſtus in allegoriis 4. nunc Sol eſt,
...c ignis, nunc lapis. Dixi ſedulo. ſi quid
...ius eris nactus, ſequitor, meumque
...diato conſilium.

1. Imo quandoque etiam ſerius, ſecundum illud: *Sæpe E tumuli tantum pulvere ſurgit honos.* Et à rogo demum, ut ſubjungit autor, quidam innoteſcunt.

2. Quinquaginta ſerpenti huic aſſignant capita Poëtæ. Reſecto autem ab Hercule uno duo alia continuo repullulabant.

3. Ita & Plinius tradit de igne Chimaræ ...is, accendi nempe aqua, terra aut fœno reſtingui: quemad... ...um etiam de igne Malthæ Samoſatenſis. 4. Ἀλληγορία, Quin... ...o dicitur Inventio, quum aliud verbis, aliud ſenſu oſtendi... ... Voſſio definiente, eſt tropi in vocibus pluribus continua... ...ci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

OPULENTIA SORDIDA.

IACOBUS, GILBERTUS.

IAC. VNde nobis tam exſuccus, quaſi cum cicadis interea 1. rore ſis paſtus? mihi nihil aliud quam ſyphar 2. hominis eſſe videris. GIL. Apud inferos umbræ 3. malva & porro ſaturantur : at ego decem vixi menſes, ubi ne id quidem contigit. IAC. Vbinam? te quæſo. num abreptus in navem 4. galeatam? GIL. Nequaquam, ſed Synodii. IAC. In urbe tam opulenta, 5. bulimia periclitatus es? GIL. Maxime. IAC. Quid in cauſa? An deerat pecunia? GIL. Nec pecunia, nec amici. IAC. Quid igitur erat mali? GIL. Mihi res erat cum hoſpite Antronio 6. IAC. Cum illo opulento? GIL. Sed ſordidiſſimo. IAC. Monſtri ſimile narras. GIL. Mimine; ſed ſic fiunt divites qui è ſumma emergunt inopia. IAC. Quid ita libuit tot menſes apud talem hoſpitem commorari? GIL. Erat quod alligaret : & ſic tunc erat animus. IAC. Sed

1. Rore paſci dicuntur homines prætenui & macilento corpore. Cicadas autem rore paſci teſtatur Plinius lib. 11. cap. 36. Locum antea citavimus. Idem etiam innuit Virgilius: *Dumque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.* Venuſtius adagium transfertur ad ingenium ſeu ſtilum jejunum, aut ironice in hominem vehementer obeſum. 2. Σύφαρ, pellis ſicca, ſive tenue illud ſerpentis exuvium : de quo proverbium; Leberide nudior. Chiliad. 1. Centur. 1. Proverb. 16. 3. In Colloquio Proci & Puellæ dicit autor umbras veſci malvis, porris & lupinis. Reſpice annotata in paginam 188. 4. Navis galeata, Belgis een Galep : Galéa enim navigii genus : unde *Armo caput galea, pelagus percurro galéa.* Eſt ergo navis longa, actuaria, quæ remis agitur. 5. Βουλιμία edacitas præter naturam, qua cibo quantolibet ſumto fames non extinguitur. Componitur ex particula βου in compoſitione magnum deſignans & λιμὸς fames. Differt à fame canina, quod eâ cibi aſſiduo appetuntur, ſed ſumti evomuntur. 6. Non homine ſed aſino. Olim Antronius aſinus dicebatur, qui deformi & prægrandi mole corporis eſſet, cæterum ingenio ſtupido bardoque. Antron autem civitas erat Theſſaliæ, nomen inde ſortita, quod cavernis & ſpecubus abundaret. Illic ajunt aſinos inſigni quondam magnitudine fuiſſe, unde proverbium increbuit. Exſtat & jocus vulgaris in homines magno corpore, quaſi ii parum ſapiant, & natura ſic paria facere gaudeat, ut quod corporis addiderit moli, detrahat ingenio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

mi obſecro , quo tandem vivit ille appa-
ratu? GIL. Dicam , quandoquidem acto-
rum 1. laborum ſolet eſſe jucunda com-
memoratio. IAC. Mihi certe futura eſt.
GIL. Illud οὐρανόθεν 2. acceſſit incommodi,
cum illic agerem ; totos tres menſes ſpi-
rabat Boreas, niſi quod illic neſcio quo
pacto nunquam perſeverat ultra diem
octavum. IAC. Quomodo igitur ſpirabat
totos tres menſes ? GIL. Sub eum diem
vento ex conſtituto mutabat ſtationem, ſed
post horas octo migrabat in locum prio-
rem. IAC. Ibi tenui corpuſculo opus erat
foco luculento. GIL. Satis erat ignis , ſi
ſuppetiſſet lignorum copia. Verum ne
quid heic faceret impendii noſter Antro-
nius , ex 3. ruſculis inſularibus evellebat
eorum radices ab aliis neglectas , idque
fere noctu. Ex his nondum bene ſiccis
excitabatur ignis non abſque fumo , ſed ſi-
ne flamma : non qui calefaceret ; ſed qui
teſtaret , ne vere dici poſſet ibi nullum
eſſe ignem. Vnicus autem ignis durabat
totum diem , adeo temperatum erat in-
cendium. IAC. Illic hibernare durum erat.
GIL. Imo multo durius æſtivare. IAC. Quî
ſic? GIL. Quoniam ea domus tantum ha-
bebat pulicum ac cimicum , ut nec inter-
diu quietum eſſe , nec noctu ſomnum ca-
pere liceret. IAC. Divitias miſeras ! GIL.
Præſertim in hoc pecoris genere. IAC. O-
portet illic ignavas eſſe fœminas. GIL. La-
borant , nec inter viros verſantur. Ita fit ut
illic & fœminæ nihil aliud ſint quam fœ-
minæ , & viris deſint ea miniſteria quæ

7. Eadem ſententia multis modis exprimitur. Jucundi acti labores. Quod fuit durum pati , meminiſſe dulce eſt. Jucunda malorum præteritorum memoria. Verſus ex Græco verſi eundem ſenſum habent : *Magnopere eſt jucunda viro renovata dolorum Mentio, qui permulta tulit, permultaque geſſit.*

2. Id eſt, cœlitus.

3. Ruſculum diminutivum à ruſco. Ruſcus autem vel ruſcum humilis frutex, quo olim etiam ſepes muniebantur. Columella : *Hirſuto ſepes nunc horrida ruſco Prodit.*

ſolent ab eo ſexu ſuppeditari. IAC. Sed Antronium interim non pigebat tractationis? GIL. Illi in hujuſmodi ſordibus educato præter lucrum nihil erat dulce. Vbivis potius habitabat quam domi, nulla in re non negotiabatur. Scis autem eam urbem eſſe præ cæteris 1. Mercurialem. Pictor ille 2. nobilis deplorandum exiſtimavit, ſi dies abiiſſet ſine linea; Antronius longe magis deplorabat, ſi dies præteriiſſet abſque lucro. Quod ſi quando eveniſſet, domi quærebat 3. Mercurium. IAC. Quid faciebat? GIL. Habebat in ædibus ciſternam ex ejus civitatis more, illic hauriebat aliquot aquæ ſitulas, & infundebat in vaſa vinaria. Heic erat certum lucrum. IAC. Fortaſſe vinum erat æquo vehementius. GI. Imo plus erat quam 4. vappa. nunquam enim emebat vinum niſi corruptum, quo minoris emeret. Ex eo ne quid periret, ſubinde fœces annorum decem miſcebat; volvens ac revolvens omnia, quo muſtum videretur: neque enim ille paſſus fuiſſet ullam fæcis micam perire. IAC. At ſi qua fides medicis, tale vinum gignit veſicæ calculos. GIL. Non errant medici: nam in ea domo nullus erat annus tam felix, quin unus atque alter calculo periret; nec horrebat ille funeſtam domum. IAC. Non? GIL. Etiam

1. Mercurialis urbs in qua mercatorum magna & plurima negotia tractantur. Mercurius enim ab antiquis Deus mercatorum habitus. 2. Deſignat autor Apellem Coum, Alexandri Macedonis coætaneum, cujus dictum notum. Vulgo verſiculo hoc exprimitur:

Nulla dies abeat, quin linea ducta ſuperſit.

3. Id eſt, lucrum: Mercurius enim lucri etiam Deus. 4. Vappa vinum vitioſum, corruptum, cujus vis evaporavit.

à mor-

mortuis 1. colligebat vectigal. Nec pernabatur quamvis exiguum lucellum. ꝉC. Dicis furtum. GIL. Lucrum vocant egotiatores. IAC. Quid interea bibebat ntronius? GIL. Idem ferme nectar. IAC. on ſenſit malum? GIL. Durus erat, qui el fœnum 2. eſſe poſſet, & talibus, ut ixi, deliciis fuerat à teneris educatus. loc lucro nihil exiſtimabat certius. IAC. Quid ita? GIL. Si ſupputes uxorem, filios, liam, generum, operas & famulas, ale- at domi fere corpora triginta tria. Jam uo vinum erat dilutius, hoc & parcius ibebatur, & ſerius exhauriebatur. Heic nihi ſubducito, in ſingulos dies addita quæ ſitula quam non pœnitendam ſum- nam conficiat in annum. IAC. O ſordes! IL. Atqui non minus compendii redibat x pane. IAC. Quo pacto? GIL. Emebat riticum vitiatum, quod alius noluiſſet mere. Heic præſens ſtatim lucrum, quia ninoris emebat. Cæterum vitio medica- atur arte. IAC. Qua tandem? GIL. Eſt rgillæ 3. genus frumento non diſſimile, quo videmus & equos delectari, dum & arietes arrodunt, & ex lacunis ea argilla urbidis bibunt libentius. Ejus terræ ter- iam partem admiſcebat. IAC. Eſt iſtuc medicari? GIL. Certe tritici vitium mi- nus ſentiebatur. an hoc quoque lucrum putas aſpernandum? Adde jam aliud 4. ſtra-

1. 'Απὸ νεκρȣ̃ φορολογεῖν, à mortuo tributum exigere dicebantur, qui per fas nefaſque divitias undecunque congerunt, etiam è rebus minutis & ſordidis: velut Veſpaſianus è lotio: aut è turpibus, velut è lenocinio quæſtuque corporis: aut cum à quibuſlibet extorquetur, ab amicis, tenuibus, mendicis, poſtremo vel à mortuis. Sic & probro datum Romanis Principibus, quod ſuffoſſis Corinthiorum monumentis, æra Corinthia ſuſtulerunt, ipſo etiam vocabulo rei turpitudinem exprobrante. Nam ad eum ſublata modum, νεκροκορίνθια dicta. 2. Dignus qui fœnum edat, dicitur proverbiali figura in indoctos ac brutos. Contrarium ejus, Ambroſia alendus, in homines egregios, ut intelligas illos pecudibus, hos Diis æquandos. 3. Argilla ſeu terra figularis, ejuſque uſus ad ſigilla & imagunculas. 4. Stratagema callidum & tempeſtivum factum. Proprie autem callidum factum, quo Dux exercitus hoſtem circumvenit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tagema : Domi panem ſubigebat ; nec id crebrius, etiam æſtate, quam bis in menſe. IAC. Iſtuc eſt lapides apponere, non panes. GIL. Aut ſi quid lapide durius. Sed huic quoque malo erat paratum remedium. IAC. Quodnam ? GIL. Fragmenta panis immerſa cyathis vino macerabant. IAC. Similes 1. habebant labra lactucas. Sed ferebant talem tractationem 2. operæ ? GIL. Primum narrabo primatum ejus familiæ apparatum; quo facilius divines, quomodo tractentur operæ. IAC. Audire cupio. GIL. De jentando nulla erat illic mentio, prandium fere differebatur in horam à meridie primam. IAC. Quam ob rem ? GIL. Exſpectabatur Antronius paterfamiliàs. Cœnabatur interdum ad horam decimam. IAC. At tu ſolebas eſſe inediæ impatientior. GIL. Eoque ſubinde clamabam ad Antronii generum Orthrogonum, (agebamus enim in eodem conclavi:) Heus Orthrogone, non cœnatur hodie apud Synodos? Commode reſpondit, brevi adfuturum Antronium. Cum nihil viderem apparari, & latraret ſtomachus, Heus, inquam, Orthrogone, erit hodie pereundum fame ? Excuſabat horam, aut aliud ſimile. Cum non ferrem ſtomachi latratum, rurſus interpellabam occupatum : Quid futurum eſt ? inquam : eritne moriendum fame? Ubi jam Orthrogonus conſumſiſſet omnem 3. tergiverſationem, abiit ad famulos, juſſitque adornari men-

1. Utimur adagio nato ab aſino carduos paſcente, ubi ſimilia ſimilibus, digna dignis contingunt. Vide quæ ſuperius annotata. Lactuca autem herba mollis & tenera carduo, præſertim ſylveſtri, non admodum diſſimilis. Itaque quemadmodum carduus ſpinoſus eſt, & majorem in modum aſperis foliis & caule, denique ipſo etiam flore, itidem & aſini labris nihil durius, ut illis non alia lactuca magis apta videatur. 2. Per Metonomiam effecti operæ pro operariis, pro perſonis, quæ pretio conductæ aliquid operis faciunt. 3. Tergiverſatio, ſubterfugium, detrectatio. A tergiverſor, recuſo ad aliquid venire, tanquam tergum vertendo.

ſam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

. Tandem cum nec rediret Antronius, quidquam appararetur, Orthrogonus us conviciis meis deſcendebat ad uxo- , & ſocrum, ac liberos, clamitans ut ararent cœnam. IAC. Nunc ſaltem ex- ſpecto cœnam. GIL. Ne propera. Prodi- t tandem famulus claudus, ei præfectus otio, non admodum diſſimilis Vulca- ; inſternit menſam linteo. Ea prima cnæ ſpes. Tandem poſt longam vociferatio- nem afferuntur phialæ 1. vitreæ, 2. cum a ſane limpida. IAC. Altera cœnæ ſpes. GIL. Ne propera, inquam. Rurſum poſt voces clamores adfertur phiala illius ne- tris fæculenti plena. IAC. O factum be- ! GIL. Sed ſine pane. Nihil adhuc pe- uli; nemo famelicus bibit lubens tale num. Clamatum eſt iterum uſque 3. ad im. Tum demum apponitur panis ille, em vix urſus dentibus frangeret. IAC. rte jam vitæ conſultum eſt. GIL. Sub ultam noctem tandem venit Antronius; c fere procemio inauſpicatiſſimo, ut ceret, ſibi dolere ſtomachum. IAC. id heic mali auſpicii? GIL. Quia tunc nil erat quod ederetur. quid enim exſpe- es, hoſpite male affecto? IAC. Dolebat vera? GIL. Adeo, ut ſolus devoratu- s fuerit tres capos, ſi quis dediſſet gra- . IAC. Exſpecto convivium. GIL. Pri- um ipſi apponebatur patina cum farina acea; quod obſonii genus illic vulgo nditur tenuibus. Ajebat ſe hoc uti re- edio adverſus omne morbi genus. IAC. ot eratis convivæ? GIL. Interdum octo t novem; inter quos erat Verpius ille ctus, quem arbitror tibi non ignotum, filiusfamiliâs natu major. IAC. Quid

illis

1. φιάλαι poculi genus capacius, ita dictum παρὰ τὸ πιεῖν ἅλις παρέχειν, hoc eſt, quod ad bibendum affatim ſuppeditet.

2. Addit autor vitreæ: nam alioqui ex auro fieri ſolent Phialæ.

3. Ravis, raucitas, vocis aſperitas, cum ea non clara ſed obtuſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Homo frugi pro ſobrio, utili. Donatus in verba Terentii, *Frugi es*, frugi, inquit, id eſt, utilis & neceſſarius: à frugibus quæ quod his fruamur dicuntur.

3. Hiſtoria extat Gen. 14. In illam hanc paraphraſin inſtituit Cunæus: Profligaverat prælio reges impios Abrahamus, & victrices reducebat copias. Forte tunc

illis apponebatur? GIL. An non ſatis eſt frugi 1. hominibus quod Melchiſedec obtulit Abrahæ 2. quinque regum victoria? IAC. Nihil igitur obſonii? GIL. Erat nonnihil. IAC. Quodnam? GI. Memini nos fuiſſe in menſa convivas numero novem; cum in patina non numerarem niſi ſeptem foliola lactucæ aceto innatantia, ſed abſque oleo. IAC. Solus igitur ille devorabat ſuas fabas? GIL. Vix ſemiobolo emerat: nec tamen vetabat, ſi quis proxime aſſidens vellet guſtare; ſed incivile videbatur, languido ſuum eripere cibum. IAC. Secabantur folia, quemadmodum de 3. cumino meminit proverbium? GIL. Non; ſed lactucis à primoribus abſumtis, reliqui panem immergebant aceto. IAC. Quid autem poſt ſeptem folia? GIL. Quid, niſi caſeus conviviorum clauſula? IAC. Hiccini erat apparatus perpetuus? GIL. Propemodum; niſi quod interdum, ſi eo die 4. Mercurium fuiſſet expertus propitium, erat paulo profuſior. IAC. Quid tum? GIL. Jubebat emi tres uvas recentes uno æreo nummulo. Ea res exhilarabat totam

in itinere obvium ſe illi tulit filius Dei, ſpecie humana, habitu ſacerdotis regiſque indutus, ejuſque animum fauſtis vocibus ad omnia ingentia erexit. Etiam panem vinumque feſſo dedit, ne quid hac quoque parte deſideraret ille principum debellator. Statim Abrahamus eſſe hoc majus quiddam celſiuſque ſenſit. Itaque quod ſub imagine latebat, mente coluit, & Meſſiæ, ſummo regi ſacer-dotique, quem mortalibus olim datum iri intelligebat, præſenti
præſens munera decimaſque obtulit. Sententia hæc à communi re-
cedit, ſed firmiſſimis tamen nititur argumentis. Vide eundem Cu-
næum de Republica Judæorum lib. 3. cap. 3. Impendio parcus ac ſordidus olim Proverbio κυμινοπρίςης id eſt, *cumini ſector* dictus. Eſt autem cuminum per ſe quidem exilis herba, tum præcipue Æthiopicum, Hippocrati regium, quod olim ſerebatur, autore Plutarcho, à male precantibus, atque ita felicius provenire creditum. Quo magis quadrat in hos hujuſmodi convicium, qui ob parſimoniam male audiunt. Idem Plutarchus innuit hominem ſordide avarum cuminum appellari ſolere. 4. Si lucrifeciſſet: Mercurius enim, ut dictum, lucro præerat.

fami-

faliam. IAC. Quid ni? GIL. Id eo dun-
tat tempore, quo ſumma eſt uvarum ibi
vilis. IAC. Proin extra autumnum nihil
profundebat? GIL. Profundebat. Sunt il-
lic aviculatores, qui concharum minu-
tum genus hauriunt, potiſſimum è latri-
nis hi clamore certo ſignificant quid ha-
beat venale. ab his interdum jubebat emi
dimidio nummuli, quem illi *bagathinum*
appellant. Tum vero dixiſſes, in ea fa-
milia eſſe nuptias: nam igni erat opus,
lic: 1. celerrime percoquantur. Atque
hæ quidem poſt caſeum, loco bellario-
rum. IAC. Bella mehercule bellaria! Sed
nil unquam apponebatur carnium aut
piſcium? GIL. Tandem victus meis cla-
moribus, cœpit eſſe ſplendidior. Quo-
niam autem videri volebat 2. Lucullus, hi
ſme erant 3. miſſus. IAC. Iſtuc vero lu-
bens audiero. GIL. Primo loco dabatur
ſculum, quod illi, neſcio quam ob cau-
ſam, appellant *miniſtram*. IAC. Lautum
onor. GIL. His conditum aromatibus:
admovetur igni cacabus aqua plenus; in
eum conjiciuntur aliquot fragmenta caſei
bubalini, qui jam olim in ſaxum indu-
ruit. nam ad defringendum aliquid bona
ſuri opus eſt. Cum ea fragmenta tepore
aquæ ſolvi cœperint, inficiunt eam ne poſ-
ſit mera dici aqua. hoc juſculo præparant
ſtomachum. IAC. Suibus dignum. GIL.
Hin apponitur paululum carnium de ven-

1. Lentiori igne coquuntur carnes quam piſces: inter piſces autem præcipue conchæ celerrima imo momentanea coctione menſis parantur; utpote quibus quandoque etiam crudis veſcimur: cum alioquin nullus piſcis eſui eſt abſque ſufficienti coctione aut aſſatione; exceptis iis,

iis in boream remotiores populi vento & frigore induratos loco pis comedunt. 3. Lucullus hic vir clariſſimus Romanis, Pom-
ii & Ciceronis æqualis, ex ſtupendis victoriis tantas opes para-
, ut conterere nequiverit, cum interim ſumma divitiarum
fuſione in proverbium pene venerit. 3. Miſſus hic pro fercu-
lum immiſſione. Vide ſuperius commentationes in hanc vo-
n. 4. Bubalinus adjectivum à bubalus, ſylveſtris bos, vel ox,
ger.

tre veteris vaccæ, ſed elixum ante dies quindecim. IAC. Fœtet igitur. GIL. Maxime; ſed adhibetur remedium. IAC. Quodnam? GIL. Dicam, ſed vereor ne imitaturo. IAC. Scilicet. GIL. Miſcent ovum aquæ calefactæ; eo jure perfundunt carnem; ita magis falluntur oculi quam nares: nam fœtor erumpit per omnia. Si dies 1. requirit eſum piſcium, interdum apponuntur auratæ 2. tres, nec hæ magnæ, cum convivæ ſint ſeptem aut octo. IAC. Præterea nihil? GIL. Nihil niſi caſeus ille ſaxeus. IAC. Novum mihi narras Lucullum. Sed quî potuit tam exilis apparatus tot ſufficere convivis, præſertim nullo refectis jentaculo? GIL. Imo ne ſis inſciens, ex ejus convivii reliquiis alebantur ſocrus, nurus, filius natu minor, famula & aliquot parvuli. IAC. Tu quidem admirationem meam auxiſti, non ademiſti. GIL. Iſtuc tibi vix poſſum deſcribere, niſi prius ordinem convivii depinxero. IAC. Pinge igitur. GIL. Antronius obtinebat primum locum, niſi quod ego illi ſedebam dexter, velut extraordinarius: è regione Antronii Orthrogonus; Orthrogono aſſidebat Verpius, Verpio Strategus natione Græcus: Antronio ſiniſter aſſidebat filius natu major. Si quis acceſſiſſet conviva, ei locus dabatur pro dignitate. Primum de jure minimum erat vel periculi vel diſcriminis, niſi quod in procerum diſcis natabant fragmenta bubalini caſei. Cæterum ex phialis vini aquæque ferme quatuor, vallum quoddam fiebat, ut nemo poſſet attingere quod erat appoſitum, præter tres, ante quos ſtabat patina, niſi quis ſuſtinuiſſet eſſe impudentiſſimus, &

tran-

1. Nempe diebus Veneris & Saturni, aut tempore quadrageſimæ, quibus carnibus veſci interdictum apud Pontificios.

2. Aurata, orata, χρυσόφρυς, ἰωνίσκος Archeſtrato, Belgis Een Zee-Braeſſem. Dicta ab auri colore. *Non omnis pretium laudemque aurata meretur*; teſte Martiale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tiſilire ſepta. Nec tamen ea patina diu manebat, ſed mox tollebatur, ut aliquid ſuperesset familiæ. IAC. Quid igitur edebat reliqui? GIL. Suo more deliciabantur. IAC. Quî? GIL. Panem illum argillaceum macerabant vino fæcis vetuſtiſſimæ. IAC. Tale convivium oportuit eſſe perbreve. GIL. Frequenter hora prolixius. IAC. Qui potuit? GIL. Sublatis, ut dixi, mox, quæ non carebant periculo, ponebatur caseus, unde nullum erat periculum ne unquam ullo cultello eſcario quidquam abraderet. Manebat illa præclara fæx, & frusta cujuſque panis. Atque inter hæc bellissima tuto miſcebantur fabulæ. Interim pendebat fœminarum ſenatus. IAC. Quid interim 1. operæ? GIL. Nihil habebant nobiſcum commune; ſuis horis ſibi prandebant ac cœnabant. Sed hi cibo capiendo vix ſemihoram impendebant toto die. IAC. Verum apparatus cujuſmodi? GIL. Hic tuum eſt divinare. IAC. At Germanis vix ſufficit hora in jentaculum, tantundem in merendam, ſeſquihora in prandium, duæ horæ in cœnam: ac niſi affatim expleantur eleganti vino, bonis carnibus ac piſcibus, deſerunt patronum, & fiunt in bellum. GIL. Suus cuique genti mos eſt. Itali minimum impendunt gulæ, pecuniam malunt quam voluptatem; ſobrii ſunt natura quoque, non ſolum instituto. IAC. Nunc profecto non miror te nobis rediſſe tam exilem; ſed omnino vivum rediſſe demiror, præſertim cum ex ea capis, perdicibus, turturibus & 2. phaſianis

1. Operæ, ut dictum, pro operariis ſumtæ.

2. Phaſianus, Phaſidis avis, φασιανικὸς ὄρνις Itym Terei filium in hanc avem mutatum Poëtæ fabulantur. Martialis:

Argivâ primum ſum tranſportata carinâ:
Ante mihi notum nil niſi Phaſis erat.

ſianis

ſianis aſſueviſſes. GIL. Plane perieram, niſi repertum fuiſſet remedium. IAC. Male res agitur, ubi tot remediis eſt opus. GIL. Effeceram ut mihi jam langueſcenti in ſingula convivia daretur quarta pars pulli elixi. IAC. Nunc incipies vivere. GIL. Non admodum. Emebatur pullus exiguus, ne multum impenderetur, cujuſmodi ſex non ſufficerent uni boni ſtomachi Polono in jentaculum. Nec emto dabant cibum, ne quid eſſet impendii: itaque macie enecti ac ſemivivi coquebatur ala aut poples; jecur dabatur Orthrogoni filio infanti. Jus autem ſemel atque iterum ebibebant mulieres, ſubinde nova infuſa aqua. Itaque poples ad me veniebat pumice 1. ſiccior, & quovis putri ligno inſipidior. Jus nihil erat niſi mera aqua. IAC. Et tamen audio illic avium genus & copioſiſſimum eſſe, & elegans, & vile. GIL. Eſt prorſus; ſed illis carior eſt pecunia. IAC. Satis dediſti pœnarum, etiamſi Romanum pontificem occidiſſes, aut ſi minxiſſes ad ſepulchrum divi Petri. GIL. Sed audi reliquum fabulæ. Scies eſſe in quaque hebdomada quinque dies, quibus veſcimur carnibus. IAC. Nimium. GIL. Duos itaque pullos dumtaxat emebant. Die Jovis ſe fingebant oblitas emere, ne vel totum pullum eo die apponerent, vel aliquid ſupereſſet. IAC. Næ iſte Antronius ſuperat etiam Euclionem 2. Plautinum. Sed piſcariis diebus quo remedio conſulebas vitæ? GIL. Amico cuidam dederam negotium, ut mihi meo ære in ſingulos dies emeret ova tria,

1. Quia pumice lapide nihil ſiccius, hinc adagium è pumice aquam quærere, id eſt, ab illo quid exigere, cujus ipſe, à quo exigis, maxime indigus eſt. Apud Plautum: Qua confidentia rogare tu à me tantum audes Argentum impudens? quin ſi egomet totus væneam, vix poteſt Recipi quod tu me rogas: nam tu aquam à pumice nunc poſtulas. 2. Euclio ſenex avariſſimus & parciſſimus apud Plautum.

duo

dum prandium, unum in cœnam. Sed hic quoque fœminæ pro recentibus carnem supponebant ſemiputria; ut mecum præclare crederem actum, ſi ex tribus unum eſſet quod edi poſſet. Tandem & urnam vini purioris mea pecunia emeram: cujus partem mulieres effracta ſera intra paucos dies exſorbuerunt, non admodum irato Antronio. IAC. Itane nullus erat illic, qui tui miſereſceret? GIL. Miſereſcerent? imo videbar illis 1. gluto quiſpiam, & helluo, 2. qui tantum ciborum unus devorarem. Itaque ſubinde me admonebat Antrogonus, haberem ejus regionis rationem, meæque conſulerem incolumitati: & aliquot noſtrates commemorabat quibus illic edacitas conciliaſſet aut mortem, aut morbum graviſſimum. Cum iſte videret deliciis quibuſdam, quas illic nucleis pineis, aut peponum melonumque venditant pharmacopolæ, fulcire corpuſculum, & aſſiduis laboribus, & inedia, & jam etiam morbo fractum, ſubornat medicum mihi amicum & familiarem, ut perſuadeat victus moderationem. Egit hoc mecum diligenter. Moxque ſenſi ſubornatum, nec reſpondi tamen. Cum idem accuratius mecum agere nec admonendi faceret finem; Dic, inquam, mihi, vir egregie, ſerio iſthæc loqueris, an joco? Serio, inquit. Quid igitur ſuades ut faciam? A cœnis in totum abſtine & vino adde, ut minimum, aquæ dimidium. Riſi præclarum conſilium. Si me cupis extinctum, huic corpuſculo tam & exili, & ſpiritibus ſubtiliſſimis, vel ſemel à cœna abſtinere mors eſſet: id toties ipſa re compertum habeo, ut non li-

1. Gluto, λαίμαργος guloſus, à glutio, gula devoro. Iuvenalis: *Quales tunc epulas ipſum gluti ſſe putamus.*

2. Helluo vel Heluo homo prodigus, vorax, Feſto dictus ab eluendo, addita aſpiratione, ut aviditas magis exprobretur: ſic enim fit vox incitatior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

libeat iterum experiri. Quid autem futurum cenſes, ſi ſic pranſus à cœna temperem? Et tali vino jubes addi aquam? quaſi non præſtaret puram aquam bibere, quam fæculentam. Nec dubito, quin hæc te loqui juſſerit Orthrogonus. Subriſit medicus, ac mitigavit conſilium. Non hæc loquor, inquit, Gilberte doctiſſime, quod in totum arceam te à cœnis; licebit guſtare ovum, & ſemel bibere: ſic enim ipſe vivo. In cœnam coquitur ovum: inde capio vitelli dimidium, reliquam do filio; mox hauſto ſemicyatho vini, ſtudeo in multam noctem. IAC. Num iſthæc vera prædicabat medicus? GIL. Veriſſima. Nam ipſe forte per viam ambulans, redibam à ſacro, & comes admonuerat illic habitare medicum; libuit videre regnum illius. Erat autem dies dominicus. Pulſavi fores: apertæ ſunt; adſcendi; offendo medicum cum filio, & eodem famulo prandentem. Apparatus erat duo ova, præterea nihil. IAC. Oportuit eſſe exſangues homines. GIL. Imo ambo erant pulchre habito corpore, colore vivido ac rubido, oculis lætis. IA. Vix credibile eſt. GIL. At ego compertiſſima narro. Nec ille ſolus ad iſtum vivit modum, ſed complures alii, & imaginibus clari & re 1. lauta. Polyphagia 2. & polypoſia 3. crede mihi, conſuetudinis res eſt, non naturæ. Si quis paulatim aſſueſcat, tandem eo proficiet, ut idem faciat quod 4. Milo, qui bovem eo-

1. In lautâ re dicitur eſſe qui dives & & potens eſt. Terentius: Omnes te in lauta & bene aucta parte putant. 2. Polyphagia, edacitas: eſt vorandi quædam cupiditas. 3. Polypoſia, bibacitas. 4. Eſt hic Milo Crotonienſis tantæ fortitudinis, ut per totum ſtadium bovem humeris geſſerit retento ſpiritu in certamine Olympico; eundem ictu pugni intefectum unico die devoravit. Poſtmodo autem arborem in parte media hiantem diducere tentans, brachiis hinc inde applicitis, conatu deficiente retentus eſt, & à lupis devoratus.

denique totum abſumſit. IAC. Deum immortalem, ſi tam parvo victu licet tueri valetudinem, quantum impendiorum perdunt Germanis, Anglis, Dànis & Poloniis? GIL. Plurimum haud dubie, & quidem non ſine gravi tum valetudinis tum ingenì detrimento. IAC. Sed quid obſtabat quo minus tibi ſufficeret ille victus? GIL. Quia diverſis aſſueveram; & ſerum jam erat mutare conſuetudinem: quanquam me non tam offendebat ciborum exiguitas, quam corruptio. Duo ova poterant ſufficere, ſi fuiſſent recens nata: vini cyathus erat ſatis, niſi pro vino daretur fæx 1. vapida: dimidium panis aluiſſet, niſi pro pane daretur argilla. IAC. Adeone ſordidum eſſe Antronium in tantis opibus? GIL. Arbitror cenſum illius non fuiſſe infra octoginta ducatorum millia. Nec ullus erat annus, quo non accederet lucrum mille ducatorum, ut dicam parciſſime. IAC. Sed juvenes illi quibus hæc parabantur, num eadem utebantur parſimonia? GIL. Utebantur, ſed domi duntaxat; foris 2. liguriebant, ſcortabantur, ludebant aleam: cumque patrem gratiam honeſtiſſimorum convivarum gravaretur 3. teruntium impendere, juvenes interdum una nocte ſexaginta ducatos perdebant alea. IAC. Sic perire ſolent quæ ſordibus corraduntur. Verum è tantis periculis incolumis, quo nunc te confers? GIL. Ad vetuſtiſſimum Gallorum contubernium, ſarturus quod illic diſpendii factum eſt.

1. Vinum fæculentum magnos vapores excitat: ita quidem ut vaſa quandoque rumpantur, præcipue mota. Vapidum autem plenum vapore vel multos emittens vapores.

2. Ligurire per heluationem patrimonium profundere, avide conſumere, ſuaviora edulia carpere.

3. Teruntius nummus perexiguus, Varroni ita dictus à tribus unciis, quar[illegible] parte.

EX-

EXEQUIÆ SERAPHICÆ

THEOTIMUS 1. PHILECOUS 2.

PHI. VNde nobis Theotimus, nova religionis facie? THE. Quî ſic? PHI. Quia ſevera frons, oculi in terram defixi, caput in lævum humerum nonnihil inflexum, ſphærulæ 3. precatoriæ in manibus. THE. Si noſſe cupis, amice, quæ ad te nihil attinent, è ſpectaculo venio. PHI. An ſpectaſti funambulum, aut præſtigiarum artificem, aut aliud huic ſimile? THE. Fortaſſe non ita huic diſſimile. PHI. Equidem nunquam ante hac vidi quenquam iſtiuſmodi vultu redeuntem è ſpectaculo. THE. Sed ejuſmodi fuit ſpectaculi genus, ut ſi tu interfuiſſes, fortaſſis me incederes aliquanto triſtior. PHI. Quin tu ergo memoras, quid te tam fecerit religioſum? THE. Redeo ab exſequiis 4. Seraphicis. PHI. Quid ego audio? Itane moriuntur & angeli? THE. Non; ſed horum 5. ſodales. Cæterum, ne te diutius ſuſpenſum habeam, noſti, opinor, heic apud Peluſios Euſebium, hominem clarum & eruditum. PHI. Illumne ex principe privatum, è privato exſulem, ex exſule tantum non medicum, pœne addideram ſycophantam? THE. Recte divinaſti quem dicam. PHI. Sed quid illi accidit? THE. Hodie ſepultus eſt: à pompa funebri redeo. PHI. Admodum triſtem fuiſſe oportet, quæ te

1. Theotimus, qui Deum veneratur & colit.
2. Philecous, audiendi cupidus, famæ inveſtigator.
3. Belgis *Paternoſters*: quod nomen Latinum à Pontificiorum ſuperſtitione ortum hodie uſque eo inolevit: ut apud Belgas civitate donatum ſit. Pontificii autem poſt abſolutionem precationis Dominicæ identidem ſphærulam unam removent ad alteram digitorum partem, donec juxta numerum ſphærularum totidem precationes Dominicas muſſitaverint.
4. Adjectivum à Seraphim, aliis Seraphin; nomen id angelorum eſt, quod interpretari poſſit igniti vel ardentes. Vide quæ ſuperius in hanc materiam commentati ſumus.
5. Imo eo impudentiæ monachi progrediuntur, ut ſibi Seraphinorum & Cherubinorum nomina aſſumant.

no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ros tam triſtem remiſit. THE. Vereor ut me lacrymis queam tibi quod vidi deſcrere. PHI. At ego vereor ut ſine riſu poſſim audire. Sed narra obſecro. THE. Scis Euſebium jam pridem fuiſſe miſera valitudine. PHI. Scio, ante annos aliquot 1. exirato corpuſculo. THE. In hujuſmodi morbis, qui lente conficiunt hominem, medici certis præſagiis ſolent mortis diem prædicere. PHI. Maxime. THE. Hi monuerant hominem, quidquid medicorum ars præſtare poſſet, id omne ſumma cura præſtitum eſſe. Deum quidem potentiorem omni medicorum ope; ſed quod humana conjectura deprehendi quiret, non ſupereſſe triduum vitæ. PHI. Quid tum poſtea? THE. Ibi continuo præclarus Euſebius defecto corpuſculo totum ſanctiſſimi Franciſci 2. amictum induit, raditur, accipit cucullam 3. cinericiam, veſtem ejuſdem coloris, funem 4. nodoſum, feneſtratos calceos. PHI. Moriturus? THE. Sic eſt. Quin & profitetur voce jam moribunda, ſe Chriſto militaturum juxta Franciſci regulam, ſi, quod medici deſperabant, daret Deus. Ad hanc profeſſionem adhibiti ſunt teſtes, viri ſanctimonia celebres. In ea veſte moritur vir egregius ad tempus à medicis prædictum. Veniunt ex eo ſodalitio complures, qui funebrem pompam celebrent. PHI. Utinam adfuiſſem iſti ſpectaculo! THE. Illacrymaſſes, ſi

1. Id eſt, effœto, molli, caſtrato, ab *eviro*, caſtro, mollem & effœminatum reddo.

2. Franciſcus ſuis diſcipulis non præſcripſerat formam veſtium, niſi ſolummodo vilem. Hinc poſtmodo acriter inter ſe de colore & forma amictus digladiati ſunt: & controverſia ad aliquot Pontifices delata eſt, priuſquam decidi potuerit. Tandem formam coloremque veſtium aſſumſerunt, quem hic autor deſcribit. 3. Quorum tantam ſanctitatem Franſciſcanorum veſtitui aſſcribi, cum eum Franciſcus haud præſcripſerit, & ipſe nudus mortuus ſit; ut hac in parte blaſphemus Chriſto ſimilis eſſet. 4. Aculeate Buchananus de fune nodoſo Franciſcanorum:

Et tunicam fluxam nodoſa cannabe cingis,
Cum melius fauces ſtringeret illa tuas.

ſpectaſſes qua caritate Seraphici ſodales cadaver abluerint, amictum illum ſacroſanctum adaptarint, manus in crucis imaginem compoſuerint, pedes nudarint, & nudatos exoſculati ſint, faciem unguento etiam exhilararint, juxta præceptum Euangelicum. PHI. Prodigioſa humilitas, Seraphicos viros agere 1. pollinctores ac 2. veſpillones. THE. Poſt hæc feretro compoſuerunt: & juxta Pauli 3. doctrinam: *Alter alterius onera portate*, propriis humeris fratres fratrem bajularunt per viam publicam ad monaſterium. Ibi ſolemnibus 4. næniis ſepelierunt. Cum venerabilis illa pompa per viam incederet, vidi complures invitis oculis effundere lacrymas, cum talem virum, quem prius viderant purpura byſſoque veſtitum, nunc conſpicerent in amictu Franciſcano, fune canabeo cinctum, tam religioſa ſpecie toto corpore compoſitum. Nam & mortui caput erat deflexum in humerum, & manus, ut dixi, decuſſatim 5. compoſitæ. Cætera item omnia mirificam quandam religionem præ ſe ferebant. Quin ipſa turba Seraphica cervicibus inflexis, oculis in terram defixis, & næniis adeo lugubribus, ut arbitror ipſos manes non canere lugubrius, multis excutiebat lacrymas & ſingultus. PHI. Sed ha-

1. Pollinctor qui cadavera lavat ac unguentis illinit.

2. Veſpillo ſeu ſandapilarius, qui ſandapila mortuos effert.

3. Accommodat Scripturæ locum Eraſmus, juxta Monachorum inſcitam & imperitam conſuetudinem, longe alii ſenſui, quam Pauli ſcopus admittit: agit enim Apoſtolus Gal. 6. v. 2. de charitate erga delinquentes & lapſos, oſtenditque lapſum erigendum, non autem ſuperbe opprimendum. 4. Nænia carmen funebre, quod cum lamentatione mortuo accinitur. Simonides Lyricus ex Cea inſula primus inſtituiſſe dicitur. 5. Decuſſatim, id eſt, in formam crucis, quam vulgo *Andreæ* vocant. A decuſſo, quod eſt in formam denarii, id eſt, literæ X. deduco, divido, per medium ſeco.

be-

bene quinque Franciſci 1. vulnera? THE. Id non auſim affirmare certo. Apparebat in manibus ac pedibus veſtigia quædam ſublivida; ac veſtis in ſiniſtro latere feneſtellam habebat. Verum non auſus ſum oculos acrius intendere, quod affirmen in hujuſmodi rebus curioſitatem multis fuiſſe exitio. PHI. Sed nulloſne illic ſenſiſti ridentes? THE. Senſi: verum eos ſuſpicor hæreticos eſſe, quorum hodie plenus eſt mundus. PHI. Ut ſimpliciter tantum fabuler, mi Theotime, vix ipſe valuiſſem à riſu temperare, ſi iſti ſpectaculo adfuiſſem. THE. Faxit Deus, ne tu ſis iſtius fermenti contagio corruptus. PHI. Nihil hinc periculi eſt, optime Theotime; ego vero religioſe beatum Franciſcum, juxta mundum nec doctum nec ſapientem, ſed profunda mundanorum affectuum mortificatione Deo cariſſimum, ſemper animo ſum veneratus; cumque hoc omnes, qui ejus ingreſſi veſtigiis, ex animo ſtudent mundo mortui, Chriſto vivere. Nam veſte nihil moror: ſed lubens ex te didicerem, quid veſtis conferat mortuo? THE. 2. Margaritas 3. non eſſe porcis objiciendas, nec ſanctum dandum 4. canibus, ſcis

1. Horrenda ſunt quæ narrat liber Conformitatum de quinque vulneribus Franſciſci, quæ illi biennium ante mortem, poſtquam quadraginta dies in Alvernia monte jejunaverat, impreſſa ſunt à Chriſto. Blaſphemam hanc fabulam bullis ſuis credulo orbi obtruſerunt Pontifices Alexander V. Nicolaus III. aliique. Mattheus Pariſienſis cicatrices deletas fuiſſe,

Bonaventura permanſiſſe poſt Franciſci mortem tradit: ita ſibi ipſis in tam putido mendacio non conſtant nugatores. De Franciſco extat hoc execrabile carmen:

Franciſce Ieſu typice Dux normaque Minorum,
[illegible]des nobis perpetuo regni cælorum.

2. Chriſtus indicat pervicaces Euangelii hoſtes indignos eſſe ejus prædicatione loco quem autor citat. Ex Bezæ verſione ita ſonat: Ne date quod ſanctum eſt canibus, nec projicite margaritas veſtras coram porcis: nequando conculcent eas pedibus ſuis & converſi lacerent vos. 3. Margarites dicitur Græcis à ſplendore: Latinis unio: ſummo fuit olim precio: Nam unio Cleopatræ æſtimata fuit [illegible]ntis quinquaginta millibus coronatorum: transfertur ad ſignificandam pretioſiſſimam doctrinam cæleſtem. 4. Per canes & porcos intelligit Chriſtus, qui impio Dei contemtu delibuti nullam medicinam admittunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ab ipſo Domino præceptum eſſe. Proinde, ſi ridendi cauſſa percunctaris, nihil ex me audies: ſin ſimplici diſcendi ſtudio, libens impartiam, quod ab illis didici. PHI. Profiteor diſcipulum & attentum, & docilem, & benevolum. THE. Principio ſcis quoſdam uſque adeo ambitioſos, ut non ſat habeant ſuperbe & inſolenter vixiſſe, niſi & ambitioſe ſepeliantur mortui. Non ſentiunt exanimes, ſed tamen viventes imaginatione quadam futuræ pompæ voluptatem aliquam ac fructum præcipiunt. Hoc quidquid eſt, affectus abdicare, non negabis, opinor, aliquam pietatis partem. PHI. Fateor, ſi faſtus exſequiarum non valeat alia ratione devitari. Sed mihi videtur modeſtius, ſi princeps exanimis involvatur linteo vili, ac per plebeios veſpillones in vulgari cœmeterio inter plebeia cadavera ſepeliatur. Nam qui ſic efferuntur, quemadmodum elatus eſt Euſebius, mutaſſe faſtum videntur verius, quam vitaſſe. THE. Deo gratum eſt quidquid bono 1. fit animo. Illius autem eſt judicare cor hominis. Verum quod dixi leve eſt; ſunt alia graviora. PHI. Quæ? THE. Profitentur ante mortem 2. Franciſci regulam. PHI. Videlicet ut eam ſervent in campis 3. Elyſiis. THE. Non; ſed heic, ſi revaleſcant. Et fit aliquoties ut medicorum ſententiis damnati, ſimul ut ſacroſanctam veſtem induerint, ope Dei reviviſcant. PHI. Idem ſæpenumero uſu venit

1. Falſiſſimum hoc: non enim Deo gratum eſt, quicquid bono animo fit, niſi accedat fides, ſine qua nihil Deo placet, & norma præceptorum divinorum, ſecundum quam quippiam dirigitur. Alioquin & Deo gratum fuiſſet, quod Apoſtolos trucidaſſent: ii enim itidem credebant ſe gratiam hoc facto apud Deum inire. 2. Regulam ſuam Franciſcus duodecim capitibus eſt complexus: quæ vide apud Hoſpinianum. 6. Elyſium locus deſtinatus animabus piorum, ἀπὸ τῆς λύσεως à ſolutione.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…s, qui veſtem eam non induunt. THE.
…rtet ſimpliciter ambulare in via fidei.
…hil eſſet eximii fructus in hac re, non
…irent, præſertim 1. apud Italos, ge-
…e & litteris nobiles plurimi, ut in ami-
…acroſancto ſepeliantur. Ac ne repu-
…di ignotorum hominum exempla; ſic
…ltus eſt ille, cui tu merito plurimum
…is, Rudolphus 2. Agricola: ſic nu-
…Chriſtophorus 3. Longolius. PHI.
… nihil refert quid delirent homines
…agunt animam; ex te doceri cupio,
…magni boni conferat, hominem me-
…ortis attonitum, ac certæ vitæ deſpe-
…ne perturbatum, profiteri aut veſtiri.
…l quod vota ſunt irrita, niſi fiant ani-
…ano ſobrioque, matura deliberatio-
…eſublato metu, dolo aut vi? Ut ho-
…nihil ſit, profeſſio talis non obligat,
…oſt annum probationis, quo geſtare
…ntur tunicam 4. cum caperone; ſic
…loquitur vir ille 5. Seraphicus. Itaque

1. Ita Franciſcus Marchio Mantuæ Teſtamento cavit, ut habitu Franciſcani ſepeliretur: eodem veſtitu terræ mandati Albertus Dux Carpenſis & Robertus Siciliæ Rex aliique.

2. De Agricola hoc ita Jovius: Quis non te, Rodulphe Agricola, inuſitato & plane por-
…o conſpirantium ſyderum concurſu natum eſſe fateretur; ſi
…æleſtis tam varie radioſi luminis, non ſecus ac in aſtris cur-
…certior diſciplina deprehenderet? Hauſiſti enim Hebraicas
…ſque literas, uſque adeo ſtupenda celeritate; ut nequaquam
…ngiæ in ultima Friſia; ſed Hieroſolymis Atheniſque natus ac
…tus à doctiſſimis crederêre. Heibelbergæ defunctus, habitu
…iſcano terræ mandatus eſt. 3. Eſt hic Chriſtophorus Lon-
…Mechliniæ Belgicæ ſacerdote antiſtite genitus & Luteriæ in
…s frugaliter educatus, partis diſciplinarum omnium peram-
…pibus, Leonis principatu Romam venit. Inde Patavium ſe
…rens, ibidem febre conſumtus eſt; æditis ad imitationem Cice-
…epiſtolis, & ingentibus vigiliis adverſus Lutherum inchoatis
…incumbens. 4. Capite ſecundo regulæ Franciſci inter alia
…abentur: Si quis profeſſioni regulæ Franciſci ſe addicere ſtu-
…ille continuo dimittetur ad Miniſtrum Provincialem. Hic ju-
…hominem cuncta bona divendere, ut pauperibus diſtribuantur,
…eidem pannum probationis exhibebit, nempe duas tunicas
…e cucullo, cingulum & braccas & caperonem uſque ad cingu-
…niſi Miniſtro Provinciali aliter viſum. Poſt annum probatio-
…mum obedientiam promittet, qua ſe æternum huic vitæ gene-
…egulæ obſtringit. 5. Per Seraphicum intelligit autor diabo-
…iſtum Franciſcum Aſſiſienſem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſi reviviſcant, duplici nomine non tenentur; neque enim votum eſt: quod ab attonito fit metu mortis ac ſpe vitæ; neque profeſſio obligat ante caperonem geſtatum. THE. Utcunque habet obligatio, illi certe putant ſe obligari, & illa totius voluntatis addictio non poteſt Deo non eſſe gratiſſima. ſiquidem hoc eſt in cauſa ut bona opera monachorum, etiamſi demus cætera paria, gratiora 1. ſint Deo quam aliorum, quod ex optima radice proficiſcantur. PHI. Non excutiam heic quanti momenti ſit, hominem totum ſe Deo addicere, cum jam ſui juris non eſt: ego arbitror unumquemque Chriſtianum ſe totum addicere Deo in baptiſmo, cum renunciat omnibus pompis & voluptatibus Satanæ, datque nomen Imperatori Chriſto, poſthac illi per omnem vitam militaturus. Et Paulus agens de his qui Chriſto 2. commoriuntur, ut jam ſibi non vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, non loquitur proprie de monachis, ſed de univerſis Chriſtianis. THE. Opportune meminiſti baptiſmi; ſed olim tingebantur, aut aſpergebantur agentes animam, quibus tamen dabatur ſpes æternæ vitæ. PHI. Quid epiſcopi promiſerint, non ita magni refert: quid Deus præſtare dignetur, nobis incertum eſt. Si certum fuiſſet tales aſpergine aquulæ repente 3. fieri cives cœli, quæ major poterat aperiri feneſtra, ut

1. Videatur Rodolphi Hoſpiniani caput decimum quartum, libri ſexti, tomi ſecundi, de turpibus & horrendis factis Monachorum.

2. Prolixe de hac materia differentem vide Paulum ad Roman. cap. 6.

3. Neceſſario hanc abſurditatem tueri debent Pontificii ex præſuppoſito falſo fundamento; Dum enim fingunt baptiſmum regenerare, lavare, renovare, ſalutem communicare tanquam organon vi quodam inhærente, qua inſtar Phyſicæ cauſæ agat & nobiles hos effectus producat: neceſſario conſequitur, homines Satanæ poſſe vivere, Chriſto per aſperginem aquulæ mori poſſe.

ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

homines mundo dediti ſtudio per omnem vitam ſervirent impiis cupiditatibus, ac tum demum adhiberent aſperſiunculam, cum jam amplius peccandi facultas non eſt? Quod ſi tali baptiſmo ſimilis eſt iſta profeſſio, præclare conſultum eſt impie viventibus, ne pereant, hoc eſt Satanæ vivant, Chriſto moriantur. THE. Imo ſi fas eſt aliquid ex Seraphicis 1. myſteriis prodere, efficacior eſt illorum profeſſio quam baptiſmi. PHI. Quid audio? THE. In baptiſmo tantum proluuntur crimina; manet anima pura, ſed nuda: heic qui profitetur, ſtatim ditatur totius ordinis egregiis meritis, nimirum inſitus corpori ſanctiſſimæ ſodalitatis. PHI. Itane qui per baptiſmum inſeritur corpori Chriſti, nihil accipit, nec à capite, nec à corpore? THE. Nihil à Seraphica maſſa, niſi beneficentia aut favore promereatur. PHI. Quis angelus hoc iſtis revelavit? THE. Non angelus, homine, ſed ipſe Chriſtus ore proprio hoc aliaque permulta beato Franciſco præſens præſenti patefecit. PHI. Obſecro te per amicitiam noſtram, atque obteſtor, ne me graveris iſtis impartiri ſermonibus. THE. Sunt reconditiſſima myſteria; nec fas eſt ea profanis communicare. PHI. Qui profanis, amice? qui nulli unquam ordini melius voluerim quam Seraphico? THE. Sed interdum vellicas eos odioſius. PHI. Hoc ipſum, Theotime, amoris argumentum eſt: cum eum ordinem nulli gravius lædant, quam qui ſub illius umbra turpiter vivunt: quiſquis optime vult ordini, neceſſe eſt ut illius corruptoribus maxime ſuccenſeat. THE. At vereor ne Franciſcum iratum habeam, ſi quid arca-

1. Male feriatorum Monachorum vana deliria, blaſphemas ordinationes, futiles novarum regularum inſtitutiones, horrendas nominis divini profanationes Seraphica myſteria autor vocat: quaſi Angelicam originem haberent, quæ à Diabolo commenta & inventa ſunt. Videat unicum hoc de efficacia profeſſionis ſupra baptiſmum lector, & crimine ab uno diſcat omnes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

norum effutiero. PHI. Quid mali metuis ab innocentiſſimo viro? THE. Quid? Ne me 1. exoculet, aut ne mihi mentem adimat; quomodo multos tractaſſe dicitur qui reclamarunt illius 2. quinque vulnerum veſtigiis. PHI. Itane divi pejores ſunt in cœlo quam fuerint in terris? Audio Franciſcum adeo fuiſſe miti ingenio, ut cum pueri per viam incedenti caſeum, lac, rudera & lapides immitterent in ruſticanam cucullam à tergo pendentem, nihil offenderetur, ſed hilaris incederet, & gaudens, & nunc factus eſt iracundus ac vindex? Alio die cum à ſocio audiſſet fur, ſacrilegus, homicida, inceſtus, ebrioſus, & quidquid criminum in ſceleroſiſſimum quemvis congeri poteſt, confractus egit gratias, confeſſus illum nihil eſſe mentitum. Miranti ſocio cur ita loqueretur; Hæc, inquit, omnia, & his ſceleratiora patraram, niſi me numinis favor ſervaſſet. Unde igitur nunc factus eſt vindex? THE. Sic eſt: Divi in cœlo regnantes lædi nolunt. Quid 3. Cornelio mitius? quid Antonio manſuetius? quid Joanne Baptiſta patientius, dum viverent? At nunc quam horrendos morbos immittunt, niſi legitime colantur! PHI. Citius crediderim illos adimere morbos, quam immittere. Sed quod mihi dixeris, nec profano commiſeris, & taciturо credideris. THE. Age, tua fretus fide dicam, quod quidem ad hanc

1. In futili & blaſphemo libro Bartholomæi de Piſis & Vinea Franciſci, hæc aliaque ementita ſplendide miracula leges.

2. Abominabile eſt quod in damnatis fabulis maleferiatorum Monachorum offendes: nempe Franciſcum ectaſi correptum Chriſtoque conjunctum fuiſſe: à quo illi quinque vulnera impreſſa: ut Jeſus eſſet typicus & imago ejuſdem formæ (ſic loquuntur) cum Crucifixo. Liber conformitatum ita tradit de ipſius vulneribus. Non tantum manus pedeſque perforatæ ſunt, ſed in vulneribus etiam apparebant clavi nervoſi, à reliqua carne ſeparati & mobiles, nec tamen evelli poterant. Et quamvis ex quinque locis ſanguis deflueret, cum magno dolore, Franciſcus tamen plusquam biennium ſuperſtes fuit.

3. De Patronis, Sanctis, divis tutelaribus, morborum Præſidibus, vide quæ ante prolixe diſſeruimus.

rem

m attinet. Obſecro te, Franciſce, ut te
que ſodalibus propitiis ſit mihi fas audi-
oqui. Scis Paulo 1. fuiſſe ſapientiam re-
iditam, quam non palam, ſed occul-
loquebatur inter perfectos. Sic habent
lli quædam arcana, quæ non evulgant
ad quoſlibet, ſed beatis viduis, aliiſque
s, & ſelectis, bene volentibus gregi
aphico, privatim impartiunt. PHI. Ex-
ecto τελεσιουργίας 2. ἀποκαλύψεις. THE.
ncipio Dominus prædixit 3. patriarchæ
aphico futurum, ut quo grex Seraphi-
magis increbreſceret, hoc illi pabu-
abundantius ſuppeditaret. PHI. Heic
tinus ademta eſt omnis querela iis, qui
titant, hoc hominum genere in dies in-
breſcente, gravari populum. THE. De-
e aperuit & hoc, quod quotannis, in
illi feſto, omnes animæ non modo
rum, qui ſacroſanctum illum geſtant
itum, verum etiam ordini bene cupi-
ium, ac de ipſius ſodalibus bene me-
itium, ab igni purgatorio liberarentur.
E. Tam familiariter Chriſtus cum illo
ulabatur? THE. Quid ni? ut cum amico
odali, quemadmodum Deus pater fa-
abatur cum Moſe. Moſes 4. à Deo tra-
am legem tulit ad populum; Chriſtus
em Euangelicam promulgavit; Franci-
s legem ſuam angeli manibus bis de-
iptam, tradidit Seraphicis fratribus.
I. Exſpecto tertiam Apocalypſim. THE.
rebatur egregius ille patriarcha, ne bo-
m ſemel, quod ſeminatum erat, noctu

1. Digitum intendit autor in locum Pauli 1 Cor. 2. v. 6. 7. Sapientiam vero loquimur inter adultos: ſapientiam autem non ſæculi hujus, nec principum ſæculi hujus qui abolentur: ſed loquimur ſapientiam Dei latentem in myſterio, id eſt, occultam illam.

2. Id eſt, ter ſanctas revelationes.

3. Patriarcham Seraphicum ſeu Angelicum vocat autor ineptum & blaſphemum hypocritam

ranciſcum Aſſiſienſem: cui hanc revelationem factam à Deo ro-
ndo ore profitentur Pontificii nugatores. 4. Exod. 31 v. 18.
ndem quum abſolveret alloqui eum in monte Sinai, dedit Mo-
uas illas tabulas teſtimonii, tabulas lapideas ſcriptas digito
i,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

vitiaret ille malus, & ita cum zizania revelleretur & triticum. Hunc ſcrupulum exemit illi Dominus, promittens illi, ſibi curæ futurum ne deficeret 1. ſemicalceatorum ac cinctorum fune populus uſque ad extremum judicii diem. PHI. O Domini clementiam! alioqui fuerat actum 2. de de Eccleſia Dei. Sed perge. THE. Quarto loco reſeravit illud, quod nullus impie vivens diu perſeverare poſſet in eo ordine. PHI. Annon defecit ab ordine quiſquis impie vivit? THE. Non: neque enim Chriſtum ſtatim abnegavit qui ſcelerate vivit; quanquam aliquo modo negant Deum, qui ore profitentes, factis negant. Sed quiſquis abjicit ſacroſanctum habitum, is irreparabiliter defecit ab ordine. PHI. Quid igitur dicemus de tot monaſteriis conventualium, qui pecunias habent, qui potant, ludunt aleam, ſcortantur, & palam alunt domi concubinas, ne plura commemorem? THE. Franciſcus nunquam geſtavit veſtem tali colore nimium fuſco, nec uſus eſt cingulo è lino candido confecto. Proinde illis, ubi pulſarint oſtium, dicetur, Neſcio 3. vos: eo quod non habent veſtem nuptialem. PHI. Eſtne amplius? THE. Nihil adhuc audiſti. Quinto loco patefecit illi, quod, qui male vellent ordini Seraphico, quales heu nimium multi ſunt, nunquam pervenirent ad dimidium ætatis à Deo præfinitæ, niſi mortem anticipaſſent; ſed omnes peſſima morte quam ocyſſime perituros. PHI. Vidimus iſtuc cum in aliis multis aliàs, tum nuper in

1. Vocat Franciſcanos Eraſmus ſemicalceatos & cinctos à feneſtratis calceis & nodoſis cingulis, quæ gerunt.

2. Imo, quid ni? Hoc enim in ſomnis vidit Innocentius III. Ad quem quando Franciſcus venerat cum duodecim ſuis Apoſtolis, ut conceptam novi ordinis regulam confirmaret, ab Innocentio rejectus eſt. Hic autem à Deo præmonetur de nocte in ſomnis, ut mitius ageret: videbat templum Lateranenſe minari ruinam, quod Franciſcus ſuis humeris ſuffulciit.

3. Alludit ad parabolam Euangelii Matth. 22, de invitatis ad nuptias.

Mat-

tthæo 1. Cardinale Sedunenſi : de ſe-
calceatis peſſime & loquebatur , &
ſcribebat; periit prius quam, opinor, at-
tigeret quinquageſimum annum. THE.
Recte quidem dicis: ſed ille læſerat etiam
Cherubicum ordinem. Nam hujus opera
piſſimum effectum prædicant, ut Ber-
næ 2. quatuor illi Dominicani traderen-
tur flammis, cum alioqui Pontificis ani-
mum pecunia fuerint expugnaturi. PHI.
Sic ajunt illos prodigioſæ impietatis orſos
fabulam. Fictis viſionibus ac miraculis
agebant, ut perſuaderent Virginem

1. Erat hic apud Sedunum urbem humili patre genitus. In Italiam miſſus ad Latinam Italicamque linguam addiſcendam, Comi ſub Theodoro

...ino tantos progreſſus fecit, ut jam eruditione clarus, ad Sedunenſem Epiſcopatum ſit promotus. Cum autem ſuo ævo bellum inter Gallos & Julium Pontificem ingraveſceret, hic Matthæus tantum effecit, ut Helvetiorum arma in Gallos incitaret. Quibus rebus non exiguum momenti Pontificiæ parti attulit. Itaque ut beneficium beneficio penſaret, aſſcivit illum in numerum Cardinalium. Mortuus Hadriani VI. anno primo. 2. Hiſtoria ita habet. Jam ab anno 1370. gravis quæſtio fuit mota inter Dominicanos & Franciſcanos de conceptione Mariæ virginis: hi enim illam originali peccato immunem, illi contrarium aſſerebant. Dominicani ergo ut & dignitatem ordini & ſententiæ veritatem adſererent, habito ad eam rem concilio, ad ementitas apparitiones ficta miracula confugiunt. Provinciam hanc quatuor Monachi non ſine Diaboli opera ſuſcipiunt. Ad eam exſequendam eligitur Berna, Helvetiæ oppidum, credulis hominibus plenum, ut & ſimplex ſartor Joannes Jezerus, in eorum ordinem hoc fine aſſcitus. Hic nocturnis apparitionibus, plus quam Diabolico aſtu inſtitutis, eo perducunt; ut crederet Virginem Matrem ſibi loqui, confitentem inter alia ſe peccato originali inquinatam, prædicentemque urbi Bernenſi interitum, niſi ebrioſi Franciſcani ejicerentur. Jezerus autem ut ut ſtupidus ex voce unius Monachi, quam agnoſcebat, fraudem ſubodoratus, perſonatam Divam inſigniter dedolat. Ibi re comperta Monachi hominem eo adigunt, ut promitteret ſilentium. Sed pollicitis non nimium fidentes, ſatius ducunt e medio illum tollere pane orbiculari veneno infecto in Miſſæ celebratione. Et ſucceſſiſſet negotium, niſi Jezerus deglutitum panem venenatum ſtomacho ejeciſſet. Is ergo è tanto periculo liberatus rem omnem ad Magiſtratum defert. Ibi equuleo ſubjecti Monachi omnia ſcelera confitentur. Convicti itaque conſentiente Pontifice Romano vivicomburio plexi ſunt anno nono ſæculi decimi quinti ...d. Cal. Jun.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. matrem fuiſſe contaminatam labe originali, divum Franciſcum non habuiſſe vera Chriſti vulnerum veſtigia, ea verius 2. habuiſſe Catharinam Senenſem; ſed perfectiſſima pollicebantur laïco 3. converſo, quem ad hanc fabulam agendam ſubornaverant; & ad hanc impoſturam abutebantur corpore Domini, poſtremo etiam fuſtibus, & venenis. Denique prædicant hanc telam non fuiſſe unius monaſterii, ſed totius Ordinis procerum. THE. Utcunque iſta habent, non temere dictum eſt à Deo, *Nolite 4. tangere Chriſtos meos.* PHI. Exſpecto ſi quid ſupereſt. THE. Supereſt 5. Apocalypſis ſexta, qua Dominus juravit illi futurum, ut fautores ordinis Seraphici, quantumvis impie viverent, tamen aliquando Domini miſericordiam conſequerentur, & ſceleratam vitam beato fine clauderent. PHI. Etiamne ſi in adulterio deprehenſi occiderentur? THE. Quod Dominus promiſit, non poteſt non eſſe ratum. PHI. Sed quibus tandem rebus illi metiuntur favorem ac benevolentiam?

1. Jezero, de quo jam jam mentio facta, apparebat Monachus circa diluculum, fingens ſe Mariam. Hic autem inter alia illi narrat Julium Pontificem inſtituturum feſtum contaminatæ conceptioni Mariæ: in hunc finem cœlitus Pontifici mitteretur crux inſignis quatuor guttis ſanguinis Filii, ut eo teſtaretur ſe Mariam
non immunem ab originali labe. Itidem alia crux quinque guttis
cruoris notata in ciborio inveniretur, quæ Romam mittenda:
quia eandem Pontifex largis indulgentiis muniret, & Bernam re-
mitteret. 2. Totam hanc hiſtoriam de quatuor illis Dominica-
nis fuſe tractat Johannes Stumpfius in Annalibus Helveticis. Ean-
dem habent libelli tam Latini quam Germanici per idem tempus à
Pontificiis ipſis editi. 3. Iſte converſus laïcus Joannes Jezerus
ſartor: cui Monachus, ſimulans ſe Mariam, clavo manum transfi-
xit: continuo etiam ablatis magica arte ſenſibus addidit alia qua-
tuor vulnera. Ad ſe rediens populo tanquam novus Chriſtus obla-
tus eſt Jezerus. 4. Locus deſumtus ex Pſal. 105. v. 15. Quæ ver-
ba David ſubjicit narrationi beneficiorum Iſraëlitis præſtitorum,
præcipue quod iis nullus nocere poterat, Deo ita dirigente. Is
enim dixerat: Nolite tangere Chriſtos ſeu unctos meos, id eſt, abſti-
nete vos ab omni injuria, quia ſanctificati Deo ſunt in peculium,
& ex genere humano electi, ut eundem colant: unctus quippe hic
peculiariter vocatus & deſtinatus ad cultum divinum. 5. Ἀποκά-
λυψις revelatio, detectio rerum ante occultarum: ab ἀποκαλύπτω,
retego, conſpiciendum do, ſublato velamine.

r. Oh, dubitas qui dat, qui veſtit, qui
cenam inſtruit, jam dudum amat. PHI.
Ni amat qui monet, qui docet? THE.
ii: ipſis domi abundant, & hujus gene-
ri beneficia ſolent aliis largiri, non ab
ai accipere. PHI. Plus ergo Dominus
omiſit Franciſci diſcipulis quam ſuis. Si-
quidem 1. patitur imputari, ſi quid
pus reſpectu benefiat cuilibet Chriſtia-
n ſed non promittit male viventibus
vim æternam. THE. Nec mirum, ami-
onam extremus Euangelii vigor ſervatus
et huic ordini. Sed audi jam ſeptimam
Apocalypſim, eamque poſtremam. PHI.
Hic ſum. THE. Juravit illi Dominus, ne-
mem male moriturum qui in habitu
Sophico moreretur. PHI. At quid appel-
las male mori? THE. Is male moritur, cu-
ja anima relicto corpore rectà defertur ad
tara, unde nulla eſt redemptio. PHI.
Vtis igitur non liberat ab igni purgato-
ri? THE. Non, niſi quis moriatur in ipſo
ſio beati Franciſci. Verum an tibi parum
vetur, tutum eſſe à 2. tartaro? PHI.
Maximum ego quidem arbitror. Sed quid
ehis ſentiendum, quibus jam mortuis
iuitur ſacra veſtis? Non enim in ea mo-
ntur. THE. Si vivi hoc petierunt, vo-
ltas habetur pro facto. PHI. At ego,
cu agerem 3. Antverpiæ, adfui cum cæ-
is cognatis matronæ cuidam agenti ani-
am; aderat Franciſcanus, vir admodum
verabilis. Is ubi videt mulierem jam
citantem, alterum brachium illius inſe-
rt ſuæ veſti ſic ut etiam aliquam humeri
ptem tegeret. Ibi quidam dubitabant,
num tota mulier eſſet tuta ab inferorum
ptis, an pars contecta. THE. Tota erat
tuta,

1. Reſpicit ad locum Matt. 25. v. 40. Et reſpondens Rex dicit eis: Amen dico vobis, quatenus id feciſtis uni ex fratribus meis minimis, mihi feciſtis.

2. Tartarus vel Tartara numero plurali abyſſus Inferorum, ubi ſontes plectuntur, nomen invenit à ταρταρίζειν corripi tremore frigoris: nam, Servio teſte, Tartara ſole aut luce non illuſtrantur.

3. Nobiliſſima Brabantiæ urbs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tuta, non aliter quam in baptiſmo pars hominis tingitur aqua, totus tamen Chriſtianus redditur. PHI. Mirum 1. cacodæmones tantopere horrere veſtem illam. THE. Magis horrent quam 2. crucem Domini. Cum efferretur Euſebius, vidi (non ſolus tamen) agmina nigrorum dæmonum, muſcarum inſtar, aſſultantium ad corpus, nullus tamen audebat attingere. PHI. At interim facies, manus, pedes erant in periculo, quippe nudi. THE. Ut ſerpentes 3. nec umbram fraxini, licet porrectam longius, ferre poſſunt, ita dæmones virus illud ſacræ veſtis etiam procul ſentiunt. PHI. Proinde non arbitror talia corpora putreſcere, alioqui plus animi eſſet vermibus quam cacodæmonibus. THE. Veriſimile narras. PHI. Quam fortunati pediculi qui in tam divina veſte perpetuo vivunt! Cæterum cum veſtis deferatur ad ſepulchrum, quid eſt quod tuetur animam? THE. Veſtis umbram ſecum defert; ea tutam reddit, adeò ut negent quenquam illius ordinis venire in purgatorium ignem. PHI. Næ ego iſtam Apocalypſim, ſi vera narras, pluris facio, quàm illam Joannis! hæc enim expeditam ac facilem oſtendit viam, qua cuivis liceat citra ſudorem, citra moleſtiam, citra pœnitentiam mortem æternam effugere, tota vita ſuaviter peracta in deliciis. THE. Aſſentior. PHI. Jam igitur mirari deſino, ſi plerique Seraphicis

1. Κακοδαίμων malus genius aut ſpiritus, malus dæmon. Proprie autem Græcis eſt miſer, infelix.

2. Credunt male creduli Pontificii externa formatione crucis Diabolos abigi.

3. Ita inter alia de fraxino (Belgis een Eſſchen-Boom) Plinius: Tanta eſt vis, ut ne matutinas quidem occidenteſve umbras quam ſunt longiſſimæ, ſerpens arboris ejus attingat, adeo ipſam procul fugiat Experti prodimus: ſi fronde ea gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignem potius quam in fraxinum fugere ſerpentem.

[illegible]alibus plurimum tribuant : verum
no[illegible]ueo ſatis admirari , non deeſſe qui
no[illegible]ereanturillis 2. oppedere. THE. Ni-
mi[illegible]m iſtos ſcias , quotquot videris , tra-
di[illegible]in reprobum 3. ſenſum , ſuaque ma-
liti[illegible]xcæcatos. PHI. Poſthac ero cautior ;
da[illegible]que operam ut in ſacroſancta veſte
m[illegible]ar. Verum extiterunt hoc ſæculo qui-
da[illegible]qui docent , hominem ſola 4. fide
ju[illegible]cari, nullo operum præſidio : ma-
xi[illegible]m igitur privilegium ſit , ſi veſtis beet
ab[illegible]e fide. THE. Non ſimpliciter abſque
fi[illegible] ne quid erres , Philecoë. ſatis autem
e[illegible]edere , hæc quæ diximus eſſe promiſſa
[illegible]riſto Patriarchæ Franciſco. PHI. Vel
[illegible]am igitur ſervabit veſtis ? THE. Vel
i[illegible]n Satanam , ſi ſe patiatur indui , & ſi
[illegible] habeat Apocalypſi. PHI. Jam dudum
[illegible]uum feciſti : ſed unum atque alterum
[illegible]ulum mihi cupiam per te eximi. THE.
[illegible] PHI. Audivi, Franciſcum , ſuum ap-
[illegible]re inſtitutum Euangelicum. THE. Ve-
ru[illegible]. PHI. Sed Euangelii regulam profi-
t[illegible]ur omnes Chriſtiani , mea quidem
ſe[illegible]ntia ; Quod ſi iſtorum inſtitutum eſt
E[illegible]ngelicum , oportet quotquot Chriſtia-
[illegible]int , eoſdem eſſe Franciſcanos. & in
h[illegible] rimas tenebit Chriſtus cum Apoſtolis
[illegible]nctiſſima matre. THE. Convinceres tu
q[illegible]em , niſi Franciſcus quædam addidiſ-
[illegible]Euangelio Chriſti. PHI. Quæ ? THE.
[illegible]em cinericiam, funem canabeum , &

1. Eo impudentiæ deventum cum diſtentis vino & potu monachis, ut ſe Seraphicos vocent. Quod eo magis mireris quia Angelos diſtinguunt in tres hierarchias, & in ſingulis his hierarchiis tres Angelorum ordines diſtinctos abſque ulla ex Sacra Scriptura probatione conſtituunt. In ſuprema hierarchia videntur Seraphini, Cherubini & Throni. En impudentem ſuperbiam! Seraphim in prima hierarchia primum occupant locum, [illegible]dum illorum ſententiam , & ab iis ſe Seraphicos vocant [illegible] Diabolici quam Angelici aut Seraphici Monachi. 2. Pro-[illegible]ppedere, contra pedere , contra ventris flatum emittere : [illegible]Metaphorice reclamare , reluctari , adverſari , diſſentire. [illegible]Alludit ad verba Pauli Rom. 1. Dicit is de Ethnicis, [illegible] illos tradidiſſe in reprobum ſenſum. 4. Sic eſt ; homo ju-[illegible]tur ſola quidem fide : fides tamen illa efficax eſſe debet bonis [illegible]bus,

1. pedes

1. pedes nudos. PHI. Iſtis igitur notis dignoſcimus Euangelicum à Franciſcano? THE. Differunt & contactu pecuniæ. PHI. Verum, ut audio, Franciſcus recipi vetat, non attingi. Recipit autem vel dominus, vel procurator, vel creditor, vel hæres, vel 2. mandatarius. & ſi numeret 3. chirotheca munitus, nihilominus recepiſſe dicitur. Unde igitur hoc novum interpretamentum, ne recipiant, id eſt, ne contingant? THE. Sic interpretatus eſt Benedictus Pontifex. PHI. At non ut pontifex, verum ut Franciſcanus. Alioqui nonne, qui ſunt obſervantiſſimi, cum peregrinantur, excipiunt linteolo nummos? THE. Faciunt cum urget neceſſitas. PHI. At mori ſatius eſt, quam violare regulam pluſquam Euangelicam. Deinde nonne paſſim recipiunt per ſuos procuratores? THE. Quid ni? etiamſi dentur aliquot millia, id quod non raro accidit. PHI. At regula dicit, neque 4. per ſe, neque per alios. THE. At non 5. contingunt. PHI. Ridiculum: Si contractus impius eſt, etiam per alios contingunt. THE. Verum non eſt illis cum procuratoribus actio. PHI. Non eſt? Experiatur hoc qui velit. THE. Chriſtus non legitur 6. uſquam contigiſſe pecuniam. PHI. Eſto: ſed probabile eſt Chriſtum adoleſcentulum crebro parentibus ſuis emiſſe oleum, acetum, & olera. Sed extra controverſiam Petrus & Paulus contrectarunt.

1. Tritus verſiculus eſt in Franciſcanos: *Cordula nodoſa, pes nudus, lingua doloſa, Hæc trix nudipedes ducunt ad Tartara fratres.*

2. Mandatarius cui dantur mandata peragenda.

3. χειροθήκη manuum vagina, eadem quæ manica.

4. Capite quarto Regulæ Franciſci ita habetur: Firmiter omnibus fratribus injungo ne vel per ſe vel per alios pecuniam recipiant: attamen neceſſitati ægrorum & veſtitui male veſtitorum ſecundum regionis clima & anni tempeſtates proſpicient Miniſtri, pro ut ipſa res poſtulare videbitur; id tamen illibate ſervandum ne omnino, ut dictum, nummos recipiant. 5. Non contingunt pecuniam: & tamen de pecunia graves lites moverunt Franciſcani quandoque: magnam etiam vim commercio Miſſarum indies corradunt: cum ruri vagantur habent pediſſequum qui peram gerat: à credulis mulierculis æs vanis nugis pro concione emendicant. 6. Imo Chriſtus, quæ à fidelibus porrigebantur, recepit.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

..n eſt in contactus fuga laus pietatis, ſed ..ontemtu. Vini contactus multo pericu..or eſt quam pecuniæ; cur non horrent ..periculum? THE. Quia Franciſcus non ..hibuit. PHI. Nonne porrigunt manus ..otio molliculas, & pulchre lotas fœ..nis ſalutantibus; & nummo forte inſpi..ndi cauſa oblato reſiliunt, ac ſe muni..n ſigno crucis? papæ 1. quam Euange..! Et quidem puto Franciſcum, licet ..nis 2. litteraturæ rudem, non adeo ..puiſſe, ut vetuerit qualemcunque pe..iæ contactum. Et tamen ſi id ſenſit, ..nto periculo ſuos expoſuit quos juſſit ..is pedibus incedere? Vix enim vitari ..eſt quin aliquando imprudentes calcent ..mum humi jacentem. THE. Verum ..tangunt manibus. PHI. An tactus non ..ſenſus toti corpori communis? THE. ..; atque etiamſi quid tale uſu veniat, ..ſacrificant niſi confeſſi. PHI. Religio..THE. Verum omiſſis cavillationibus, ..m id quod res eſt. Pecunia multis eſt, ..que maximorum malorum occaſio. ..r. Fateor: ſed eadem aliis eſt multo..n bonorum materia. Divitiarum amo..lego damnatum, pecuniam damna..nuſquam lego. THE. Recte dicis. Sed ..longius abſint ab avaritiæ morbo, ſic ..hibitus eſt contactus, quemadmodum ..uangelio 3. vetamur jurare, ne inci..mus in perjurium. PHI. Quin igitur ve-

1. Papæ, παπαὶ, admirantis interjectio.

2. Erat enim Franciſcus homo idiota. Studuerat puer per exiguum tempus in templo Georgii Aſſiſii: ſed mox animum ad mercaturam appulit, à mercatura in militiam abiit: tandem ejus vitæ pertæſus Monachatum eſt amplexus. Ita ut ex deſperatione jam utrumque probavit, quod vulgo dicitur: Deſperationem nempe aut Mona..m aut militem facere.

3. Non vetamur in Euangelio ju..re, ſed tantum vetamur jurare temerarie, non neceſſario, fal..er aut illegitime per creaturas: alioqui legitimum jura..ntum nec in V. nec N. Teſtamento prohibitum. Hinc Pau..Hebr. 6. v. 16. Nam homines quidem per eum jurant, qui ſit ..or: atque iiſdem omnis controverſiæ terminus, eſt jusjurandum ..onfirmationem adhibitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ritus eſt adſpectus? THE. Quia facilius eſt continere manus quam oculos. PHI. Et tamen per illas feneſtras ingreſſa eſt mors. THE. Et ideo qui germane Franciſcani ſunt, ultra ſupercilia deducunt cucullam, tectiſque & in terram defixis oculis incedunt, ne quid videant præter viam: quod idem videmus in equis currus onuſtos trahentibus; utrinque corium capiſtro additum non ſinit eos quidquam videre niſi quod ante pedes eſt. PHI. Verum age dic mihi, eſt ne hoc verum quod audio, in regula vetitum, ne quod indultum impetrent à Pontifice? THE. Eſt. PHI. Atqui audio nullum hominum genus pluribus inſtructum indultis; adeo ut liceat illis homines ipſorum ſententia damnatos, vel veneno necare, vel vivos defodere, citra ullum irregularitatis periculum. THE. Non eſt vana fabula quam audiſti. 1. Nam mihi narravit vir minime mendax Polonus, ſe obdormiiſſe potum in templo Franciſcanorum, in his angulis in quibus ſedent fœminæ per laminas foraminoſas confitentes. Experrectus cantu 2. nocturno, non auſus eſt ſe prodere. Decantatis ex more nocturnalibus, totus fratrum chorus deſcendit in ædem inferiorem: ibi erat parata foſſa bene lata beneque profunda. Stabant duo juvenes revinctis à tergo manibus. Habita eſt concio de laude obedientiæ; promiſſa eſt apud Deum omnium commiſſorum venia. Nonnulla etiam ſpes

1. Vide alia horrenda facinora Franciſcanorum apud Rodolphum Hoſpinianum tomo 2. libro 6. cap. 14.

2. Alii Monachorum ordines alias nocturnis his cantibus horas deſtinant. Franciſcani hora nocturna duodecima, ad motam campanam, ut populus eorum ſanctimoniam hac in parte veneretur, hymnos decantant honori illius Divi aut Divæ cujus feſtum in Romano Calendario iſto die recurrit. Si autem dies nulli Divo ſacer eſt ipſi nomina effingunt Galgali, Quodvultdei ſimiliumque quos cum ludibrio invocant.

in-

ictа, fore ut Deus fratrum animos fle-
ctet ad miſericordiam, ſi ſponte de-
ſcenderent in foveam, ſeque ſupinos re-
mitterent. Factum eſt; ſubductiſque ſca-
lis omnes ſimul injecere terram. PHI.
Siluitne interim ille ſpectator? THE.
Maxime; tum quidem nimirum metuens,
ni ſe prodidiſſet, tertius adderetur foſſæ.
PHI. Etiamne hoc illis licet? THE. Licet,
quoties periclitatur decus ordinis. Nam il-
le ſimulatque evaſiſſet, paſſim in omni-
bus conviviis narrabat quæ viderat, ma-
gna Seraphicæ gentis invidia. Nonne præ-
ſtat erat vivum ſepeliri? THI. Fortaſſe. Ve-
rum his ſubtilitatibus omiſſis, quî fit, ut
cum Patriarcha juſſerit incedi nudis pedi-
bus, nunc maxime incedant calceis fene-
ſtratis? THE. Duabus de cauſſis præce-
ptum hoc mitigatum eſt: altera eſt, ne
per imprudentiam tangant pecuniam: altera
ne frigus lædat, aut ſpina, aut ſerpentes, aut
lapides, aut aliud ſimile, cum illis ſit per
univerſum terrarum orbem obambulan-
dum. Cæterum ut id fiat inviolatæ regulæ
maieſtate, feneſtra calcei pedem nudum
oſtendit per 1. ſynecdochen. PHI. Prædi-
cant ſe profiteri perfectionem Euangeli-
cam, quam ajunt conſtare conſiliis 2. Eu-
angelicis, de quibus inter eruditos magna
digladiatio eſt. Et in unoquoque vitæ ſtatu
locus eſt perfectioni Euangelicæ. Sed quid

1. Per ſynecdochen pars ponitur pro toto. Sic Franciſcanorum pars pedis denudatur pro toto pede. 2. Concilium perfectionis ſeu Euangelicum vocat Bellarminus, juxtà omnium Pontificiorum communem ſententiam, opus bonum à Chriſto non imperatum ſed demonſtratum; non mandatum ſed commendatum: aitque differre à præcepto idem Bellarminus ex parte materiæ ſubjecti, formæ & finis. Videantur autem ſententiæ hujus nulli veritati innixæ refutationes apud Orthodoxos Theologos.

omnium

omnium maxime perfectum tibi videtur inter Euangelii præcepta? THE. Arbitror totum illud quod prodidit Matthæus cap.v. cujus hæc eſt clauſula: *Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui vos oderunt, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, ut ſitis filii patris veſtri qui eſt in cœlis, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos. Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* PHI. Commode reſpondiſti. Sed pater ille dives eſt ac munificus in omnes: nec mendicat à quoquam. THE. Munifici ſunt & illi, ſed opum ſpiritualium, hoc eſt, precum & bonorum operum, quibus opulenti ſunt. PHI. Utinam ſint inter illos exempla charitatis 1. Euangelicæ, quæ maledicta benedictis, injuriam beneficio penſat! Quid ſibi vult illa tam celebris Alexandri pontificis vox, *Tutius eſſe regem quamlibet potentem lædere, quam quemlibet ex ordine Franciſcanorum aut Dominicanorum?* THE. Ordinis læſam dignitatem ulciſci fas eſt: & quod uni ex minimis male fit, fit toti Ordini. PHI. At cur non potius quod uni bene, fit toti Ordini? Et cur non unus Chriſtianus læſus totum Chriſtianiſmum ad vindictam provocat? Cur toties cæſus ac lapidatus Paulus non inclamavit ſuppetias adverſus apoſtolicæ dignitatis violatores? Jam ſi juxta Domini ſententiam, *Beatius eſt dare quam accipere*, utique perfectior, eſt qui bene vivens ac docens de ſuo dat egentibus, quam qui tantum accipit. Alioqui fruſtra Paulus

1. Non tantum Franciſcani jam ab aliquot ſæculis Vatinianum odium alunt in Dominicanos, ſed & ipſi inter ſe graves rixas moverunt ſæpius: ita ut in iis ſimultatum, odii, invidiæ plurimum notes, ne micam autem charitatis invenias.

1. glo-

loriatur, quod gratis prædicaverat Eu-
elium. Atque heic videtur eſſe praci-
m illius laudatæ addictionis experi-
ntum, ſi conviciis impetiti non incan-
cant, ſi in male merentes charitatis
ctum obtineant. Quid magni eſt, ſi
s aliquid facultatum relinquat, de alie-
victurus aliquanto lautius, cum ſibi
ret ulciſcendi cupiditatem? Cincto-
 fune, ſemicalceatorum, ubique eſt
gna copia: hæc qui præſtet quæ perfe-
 Dominus vocat, quæ Apoſtoli con-
nter exhibuerunt, inter iſtos nimium
 2. eſt avis. THE. Non ignoro quas fa-
as impii quidam de illis ſpargant: ſed
 ſic affectus ſum, ut ubicunque videro
m ſacroſanctiſſimam veſtem, putem
ſſe angelos Dei: eamque domum eſſe
cem, cujus limen crebro teritur illo-
n pedibus. PHI. Et ego arbitror pau-
res eſſe ſteriles fœminas, ubi illi agunt
miliariter. Sed mihi propitius ſit Fran-
cus, Theotime, qui hactenus tanto in
ore ſim verſatus. Exiſtimabam iſtorum
tem nihil aliud eſſe quam veſtem, nec
 ſe meliorem veſte nautæ, aut calcea-
, niſi utentis ſanctimonia commenda-
ur, quemadmodum Chriſti veſtis con-
ta ſanavit 3. hæmorrhoïſſam. Alioqui
bitabam, utrum textor an veſtiarius
m vim dediſſet veſti. THE. Haud dubie,
i formam dat, dat vim. PHI. Poſthac
go vivam ſuavius, nec me macerabo me-
 inferorum, aut confeſſionis tædio, aut
ciatu pœnitentiæ.

1. 1 Cor. 9. Poſtquam prolixe de jure ſuo quod habebat exigendi nempe ſtipendium pro Euangelii prædicatione diſſeruiſſet Paulus, concludit tandem his verbis verſibus 14. 15. Ita etiam Dominus conſtituit iis qui Euangelium annunciant, ut ex Euangelio vivant. Ego tamen nullo iſtorum ſum uſus.

2. Rara avis proverbio dicitur res quævis nova & inventu perrara. Juvenalis: *Rara avis in terris nigroque ſimillima corvo.* Quin & Phœnicis raritas in proverbium abiit. Ducta allegoria ab avibus peregrinis &
ſitatis, quæ nonnunquam caſu in noſtram regionem devolant,
 miraculi gratia deportantur. 3. Hæmorrhoïſſa, mulier profluvio
 ſanguinis laborans.

AMICITIA.

EPHORINUS, 1. JOANNES.

1. Ephorinus ab ἐφορᾷν, id eſt, diligenter contemplari. Sic dum iſte animalium naturam, vim & potentiam diligenter contemplando obſervat, non immerito *Ephorinus* appellatur.

EP. SÆpenumero mecum admirari ſoleo, quem 2. Deum in conſilium adhibuerit natura, cum in omni rerum genere miſceret amicitias 3. & inimicitias quaſdam arcanas, nec ullis cauſis evidentibus probabiles, niſi quod hoc ſpectaculo videtur fuiſſe delectata, quemadmodum nos ex commiſſis 4 inter ſe Gallis Gallinaceis

2. Non adhibemus in conſilium niſi quos prudentiores aut rerum peritiores arbitramur: nihil autem Deo prudentius & conſultius. Eſt autem hæc forma loquendi perelegans, quoties nos admirari novitatem aut mirificum rei eventum ſignificamus, quod ſubinde apud Poëtas Dii in conſilium ab Heroïbus adhibeantur. 3. Alluſum forſitan eſt ad Empedoclis Phyſici dogma, qui principia mundi φιλίαν ϗ νεῖκος, hec eſt, amicitiam & inimicitiam conſtituit. Cum enim, inquit, prius omnia diffuſa jacerent, ab amicitia inimicitiaque diſcriminatim ſunt diviſa: ſine iis vero nihil aut fieri poteſt aut perire. Exſtat autem apud Ariſtotelem nobile mehercule caput, de his quæ perpetuas inimicitias inter ſe gerunt, lib. 9. cap. 1. Hoc Plinius tranſtulit in ſuum opus lib. 10. cap. 74. 4 Committere ſignificat in certamen & contentionem mittere, quemadmodum dicimus gladiatores commiſſos, qui in certamen deſcendunt. Plinius lib. 10. cap. 20. Gallinaceum contentioſum animal & prœliis maxime ali teſtatur. Dimicatione, ait, paritur victoria quoque inter ipſos, velut ideo agnata cruribus ſuis tela intelligentes, nec finis ſæpe niſi commorientibus. Addit, pleroſque Gallorum ad bella tantum & prælia aſſidua naſci, quibus etiam Patrias nobilitarunt, Rhodum & Tanagram: Deinde Pergami Gallorum ſpectaculum omnibus annis publice edi, ceu gladiatorum. Quod ipſum etiam hodie in pleriſque Brabantiæ oppidis fieri obſervatum eſt. Hinc Gallinaceus à Columella pyctes, id eſt, pugil & luctator appellatur, quod Græcorum ſtudium ferociſſimum quemque alitem pugnæ præpararet. Ariſtophanes Martis pullum, quod avis iſta ſit admodum bellicoſa: vel quod Gallum adoleſcentem egregium fuiſſe dicant, quo cum Mars familiariter uteretur, cuſtodem poſuit ædium ſuarum, ut ſi Vulcanus adventaſſet interea dum cum Venere adultera ſua ſuavius viveret, adoleſcentulus indicaret. Verum quum aliquando obdormiſſet, Vulcano deprehendente adulterium uxoris, in avem illum Mars transformavit, ſed ita ut habitum armorum, criſtam ſcilicet, galeam & calcaria retineret: & hinc eſſe quod ſtudio tanto pugnandi flagret.

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

coturnicibus 1. voluptatem capimus.
Nondum ſatis percipio, quid velis dice-
EP. Dicam igitur, ſi vis, craſſiore Mi-
va. Scis ſerpentium genus eſſe inimi-
c homini 2. Io. Scio vetus inter illos
nos eſſe diſſidium & irreconciliabile, fu-
mque donec meminerimus 3. illius
uſpicati pomi. EP. Noſti lacertam? Io.
dni? EP. Italia 4. magnas habet & virides.
: animal natura & homini amicum eſt,
erpentibus inimicum. Io Vnde hoc de-
nenditur? EP. Vbicunque proſpicit ho-
, ibi congregantur lacertæ, obliquato
te diu contemplantes hominis faciem:
ſpuas, elambunt 5. ſalivam ore red-
m: vidi & puerorum mictum exſor-
tes. Quin & puerorum manibus tra-
tur impune, atque etiam læduntur, &
otæ ori gaudent ſalivam lambere. Cæ-
m ſi comprehenſæ inter ſe committan-
, dictu mirum quam in ſeſe ſæviant;
appetunt committentem. Si quis in
s ambulet per viam cavam, nunc hinc,
c illinc ſtrepitu dimoti rubi admonent
ninem; inſuetos crederet ſerpentem

1. Coturnicum quoque naturam, maſculorum nempe, rixoſam eſſe Ariſtophanis interpres teſtatur. In Apophthegmatibus Plutarchi, Auguſtus quum audiſſet Erotem, qui res Ægypti curabat, emiſſe coturnicem omnes alias pugnando ſuperantem atque invictam, & comediſſe aſſatam, eum ad ſe accerſivit, ac judicio conſtituto confeſſum, malo navis affigi juſſit.

alivam hominis, teſtibus Plinio & Apollonio Rhodio,
are, non poteſt ſerpens, ſed mox, ſi conſpergatur,
t. Vocatur θανατηφόρος quod hominibus mortem inferat.
nauſpicatum eſt quod bonis auſpiciis non geritur. Sic po-
illud propter quod in omne miſeriæ penus prolapſum eſt
s humanum, merito inauſpicatum dictum. Elegans rhyth-
eſt:

Adam primus homo damnavit ſæcula pomo,
Pro ſolo pomo fit miſer omnis homo.

agnas, inquit autor, & virides, quod noſtrates palmæ aut ad
num pedis longitudinem non excedant: nec item omnes viri-
unt, verum & cinericii & nigri coloris, natura, quantum
nflictum cum ſerpentibus & viarum obſeſſiones, ab Italicis
ni differentes. 5. Ex hac re ſatis conſtat amicas humano ge-
lacertas, bibentes nempe ſalivam, quæ omnibus venenatis ani-
bus maxime adverſatur, teſte Nicandro, Dioſcoride & Pli-
ni.

eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

eſſe : ubi diſpexeris, lacertæ ſunt, obliquato capite contemplantes, donec conſiſtas; ſi pergas, ſequentes. Rurſus aliud agentem admonent. Diceres eas ludere, vehementerque delectari hominis adſpectu. IO. Mira narras. EP. Quodam die vidi prægrandem & mire viridem in oſtio 1. cavi decertantem cum ſerpente. Primum mirabamur, quid eſſet rei: nam ſerpens nobis non erat conſpicuus. Italus admonebat in antro eſſe hoſtem. Paulo poſt venit ad nos lacerta, velut oſtendens ſua vulnera, ac remedium flagitans, ſeque tantum non 2. tangi patiebatur : quoties autem reſtabamus, reſtabat & illa nos contemplans. Serpens alterum latus pene totum eroſeſerat, & ex viridi rubrum fecerat. IO. Mihi, ſi adfuiſſem, libuiſſet ulciſci lacertæ vicem. EP. At hoſtis jam ſe in profundum antrum abdiderat: poſt aliquot tamen dies pavimus 3. oculos noſtros vindicta. IO. Gaudeo profecto. Sed quo pacto? EP. Forte inambulabamus per eundem locum: Serpens è fonte vicino biberat; erat enim æſtus 4. prodigioſus, adeo ut nos quoque aquæ inopia periclitaremur. Commodum occurrit ex agris, puer natus annos tredecim, ejus domus filius, in qua tum metu peſtilentiæ 5. Bononia profugi ruſticabamur; geſtans 6. raſtrum quo fœnum de-

1. Cavum frequentius ſubſtantive neutro genere invenitur, pro foramine terreſtri, ſeu luſtro & cubili ſerpentium, quam ab adjectivo cavus. Columella: Cavum verbenaca diligenter obturato, ne ventus, ad cubilia perflet.

2. Tantum non, à Græcis ſumptum μονονȣχὶ, id perinde valet quaſi dicas, propemodum. Sic reperies apud Latinos, tum Livium tum Suetonium; Terentius dixit, modo non.

3. Paſcimus oculos ea re, quam libenter inſpicimus, ut paſcimus animum quoties nos recreamus. Maro: *Atque animum pictura paſcit inani.* Nihil autem gratius accidere poteſt, quam ſi videamus nocentem ob innoxium afflictum pœnas dare.

4. Prodigioſus, vehemens & præter ſolitum major, ut etiam aliquid prodigere miraculi cauſa videatur poſſe.

5. Bononia urbs Italiæ clariſſima, olim Felſina dicta.

6. Ejuſmodi ruſtica inſtrumenta Varro Raſtellos appellat, ſerras nimirum leves, quibus per fœniſecia feſtucas homo abradit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rurſum converrunt agricolæ ; ſimul ut ſerpentem vidit , exclamat. Io. Metu fortaſſe. EP. Nequaquam , imo gaudio , velut exultans deprehenſo hoſti. Ferit raſtro ; ſentiens ſe 1. contrahit : ille non facit feriendi finem , donec contrito capite corpus 2. in longum porrigitur. nam hoc non faciunt niſi morientes. Inde eſt, quem frequenter audiſti, apologus 3. de cancro, qui ſerpentem 4. hoſpitem occidit , ubi porrectum videt ; *Sic* , inquit , *vivum incedere oportuit.* Io. O factum bene ! Quid actum ? EP. Puer arreptum raſtro ſuſpendit frutice ſupra antrum. Ibi diebus aliquot vidimus frondes ſanie tinctas. Ejus ruris incolæ pro comperto nobis aliud quiddam mirabile referebant. Agricolæ nunquam feſſi obdormiunt in agro : atque illic interdum habent 5. urceum lacte, in cibi ſimul & potus uſum. 6. Ser-

1. Contrahit ſe ad ſaltum ſerpens.

2. Hinc Virgilius Georg. 3. ruſticos in ſerpentibus necandis jubet, ne ante cædendi finem faciant, quam videant *medios nexus extremaque agmina caudæ ſerpentis ſoluta* , hoc eſt, quem non tortuoſum ſed porrectum videant.

3. Ἀπόλογος fabula , in qua bruta loqui introducuntur. 4. Apologum recenſet Æſopus : Cancer , inquit , cum ſerpenti inita ſocietate ſimul verſabatur. Cancer autem , cum moribus ſimplicibus eſſet, ſæpius adhortabatur ſerpentem , ut verſutiam doloſque ma- eponeret : quod ille quum negligeret , & moribus conſuetis conſtanter viveret , Cancer captata opportunitate , cum ille obdormiret , quanta potuit vi , ſerpentem comprimendo enecavit. Cum ve jam exſpirantem animam in longum porrectum vidiſſet , Sic , inquit, & antea te ſimplicem rectumque fuiſſe oportebat ; non enim in pœnam ſupplicio dediſſes. Pulchre animi mores Cancer ad corporis habitum conferebat. 5. Urceus vas eſt aquarium , nec exiguum, non ad hauriendam aquam , ſed ad conſervandam diutius : quales nunc Romæ prædivites in ſubterraneis cameris collocatos habent alveos : ejuſmodi quoque vaſis ruſtici multi lac conſervant, concretum quidem lactis in cibum, ſerum verò potus loco illis ſeritur. 6. Hinc, teſte Athenæo, Lycophron θῆρας γαλακτοφάγους beſtias lactivoras ſerpentes appellavit, quod naturali quodam appetitu lac præcipue ſorbere gaudeant, quum tamen alioquin exiguo indigeant potu. Quoties autem ad lactis urceum adrepunt , non tam lactis ſeru delectantur, quam ut pingue ſupernatans, quod in butyrum conficitur, lingant & deſorbeant. Aliquando in pratis lac ex vaccarum uberibus exſugunt. Habent ad hoc remedium mulierculæ : Cæream præparant, quam devovent hierophantæ in purificationis feriis : hac ipſa ter contingunt vaccæ ubera, ſed non ſine tripudio & choreis, atque ita illæſas in annum redeuntem ſe conſervare arbitrantur.

pentes ſummopere lacte capiuntur. Itaque non raro fit, ut in vas illabantur. Ei malo paratum habent remedium. IO. Quod? obſecro. EP. Summum teſtæ os 1. allio circumlinunt. Is odor deterret ſerpentes. IO. Quid igitur ſenſit 2. Horatius, cum ſcriberet allium venenum cicutis nocentius; cum ſit, ut ais, adverſus venena remedium? EP. Sed audi quod eſt durius; interdum clanculum adrepentes in os patens dormientis conjiciunt ſeſe, & in ſtomachum ſeſe convolvunt. IO. An non protinus exanimatur homo talem nactus hoſpitem? EP. Non, ſed afflictiſſime vivit, nec eſt ullum mali levamen, niſi ut lacte aliiſque gratiſſimis ſerpenti cibis alant hoſpitem. IO. Nihil remedii adverſus tantum malum? EP. Comeſum affatim allium. IO. Non mirum igitur, ſi meſſores 3. gaudent allio. EP. Et aliàs medetur 4. delaſſatis labore & æſtu. Verum in hoc diſcrimine non raro lacerta quamvis puſilla ſervat hominem. IO. Quî poteſt? EP. Ubi ſenſit ſerpentem inſidiari, circumcurſat per collum & faciem hominis; nec finem facit, donec pruritu ſcalptuque unguium excitetur. Porro qui expergiſcitur, conſpecta in propinquo lacerta, mox intelligit ho-

1. Gravis enim odor allii, teſte Nicandro, ſerpentes fugat.

2. Verſus ſic ſonant Epod. ode. 3. *Parentis olim ſiquis impia manu Senile guttur fregerit: Edat cicutis allium nocentius.* Non aliam parricidæ ſtatuit pœnam Horatius quam ut allium edat.

2. In ode jam jam citata miratur Poëta meſſores tam horrendum cibum ferre poſſe. *O dura meſſorum ilia, quæ allium venenum magis quàm cibum concoquitis.* Non autem meſſorum tantum cibus eſt, verum etiam ruſticorum, quod hæ fuerint priſci illius & frugalis ſæculi deliciæ, cujus ſi adhuc veſtigia uſquam extant, ea mehercule apud hoc genus hominum ſupereſſe dixero. Allii autem arroſionem ad frugalitatem pertinere, item pauperum ruſticorumque cibum fuiſſe, docet Ariſtophanis interpres. Galenus amuletum ruſticorum allium prædicat: & Plinius ad multa ruris præcipue medicamenta facere teſtatur. 4. Id videtur à Virgilio acceptum, ubi Theſtylis allia feſſis meſſoribus præparat, ecloga ſecunda:

Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu
Allia ſerpyllumque herbas contundit olentes.

ſtem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…e alicubi eſſe in inſidiis , ac circum-
…ens deprehendit. Io. Mira naturæ vis.
…Jam nullum eſt animal inimicius ho-
… quam Crocodilus , qui ſæpenumero
…s 1. homines devorat, & 2. arte mali-
… adjuvat , hauſta aqua lubricans ſemi-
… quibus deſcendunt ad Nilum aquam
…turi , quo collapſos devoret. Neque
…git , delphinum , etiam in diverſo ele-
…to natum , 3. φιλάνθρωπον eſſe. Io.
…udivi fabulam de adamato puero ce-
…em 5. celebriorem autem de 6. Ario-
… EP. 7. Quin & in venatu 8. mugilum,

…voce ex aquarum fundo. Illi ergo ad conſuetam vocem con-
… emergunt , objectoſque ſontes, tanquam publici judicii exſe-
…ores devorant. Ex ovo paulo majore anſerino monſtrum hoc
…ditur & ſexaginta annos vivens ſemper in majorem longitudi-
…excreſcit , uſque ad viginti cubitos. 2. Subjicit mox verſuti-
…hoc referendum ad id, quod conſpecto homine lachrymas dici-
…mittere , quo facilius nihil tale metuentes devoret. Vide Chi-
… : *Crocodili lachrymæ.* De iis qui ſeſe ſimulant graviter angi in-
…modo cujuſpiam , cui pernitiem attulerint ipſi, cuive magnum
…od malum moliantur. 3. Id eſt, hominis ſtudioſum, amicum,
…tem homini. Sic Plinius, *Delphinus*, inquit *amicum homini ani-*
… 4 Hujus fabulæ, & plurium hujuſmodi mentio eſt apud Pli-
… capite de Delphinis : & Nepos in epiſtolis , & Oppianus libro
… recenſet quoque ſimile . 5. Hanc Gellius florida dictione ex
…doto deſcripſit ; & Plinius lib.9. cap 8. Eſt autem hoc animal
… modo homini amicum , ſed quicquid muſica ſonoritate aures
…ulcere poteſt , huic gaudet adeſſe , cum hoc ludere delectatur.
…rion Methymneus citharœdus, Poëta Lyricus, ex Lesbo inſu-
…lic cum in Italia grandem pecuniam ex arte corraſiſſet, in Les-
… reverti conſtituit. Reliqua his verbis habet Plinius : Quæ fa-
…t , ut credatur Arionem quoque citharœdicæ artis interficere
…is in mari parantibus , ad intercipiendos ejus quæſtus, eblandi-
…, ut prius caneret cithara, congregatis cantu Delphinis , cum
…ciſſet in mare , exceptum ab uno Tænarum in littus pervectum.
7 …oc Plinius eodem capite nempe octavo libri noni in ſtagno *La-*
… appellato , Nemauſienſis agri , in provincia Narbonenſi, & in
…ico ſinu fieri tradit. Oppianus quoque ἁλιευτικῶν poſtremo, hanc
…ndi cum Delphinibus conſuetudinem deſcribit , atque id ele-
…er ſatis, ſed in Ægeo mari circa Eubœam. Quod autem Era-
…s ait, *vice canum*, id quoque per ſimilitudinis applicationem Op-
…us :

——ἅτ' ἀνδράσι θηρητῆρσιν
Θῆρας κύνες σεύοντες ἀμοιβαίῃσιν ὑλακῇσι.

…piſces ad terram, inquit, pellunt Delphines , tanquam ad viros
…atores canes mutuis latratibus feram citant. 8. Seu capito ,
…is, Belg. *Harder*. Aleman. *Groſskopff*.

1. Non homines tantum ſed & equos cum ſeſſoribus. In quibuſdam Indiæ locis aluntur ad carnificinam exercendam : vocantur enim ſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

piſcatores delphinorum miniſterio, vice canum utuntur, qui accepta prædæ portiuncula recedunt. Quin & caſtigari ſeſe patiuntur, ſi quid in venatu deliquerint. In mari vero frequenter navigantibus apparent, gaudio geſtientes, & in ſummis undis luſitantes: Interdum adnantes ad navim, nonnunquam & tenſa vela tranſilientes. Adeo delectantur hominum conſuetudine. Verum ut hominum eſt ſtudioſus Delphinus, ita Crocodilo capitalis eſt hoſtis. Egreditur mare, & in Nilum, in quo regnat Crocodilus, audet venire, congreſſurus cum dentibus, unguibus & ſquamis ferro etiam impenetrabilibus armata bellua, ipſe nec ad morſum ſatis inſtructus, quippe 1. os habens ad pectus vergens. Sed impetu fertur in hoſtem, ac jam illi proximus repente ſubmittit ſeſe, erectiſque in tergo pinnis, mollia ventris perſcindit, alias invulnerabili. IO. Mirum eſt quodque animal ſtatim agnoſcere hoſtem ſuum, etiam nunquam antea viſum; ſcireque & cur impetatur, & qua lædi aut ſeſe tueri poſſit; cum hoc homini ſit negatum, qui ne 2. regulum quidem horreret, niſi admonitus, malove doctus. EP. Scis equum animal obſequiis hominum natum. Huic capitale diſſidium eſt cum urſo, homini noxia beſtia. Agnoſcit hoſtem nunquam viſum, ac protinus ſe parat ad pugnam. IO. Quibus armis pugnat? EP. Arte potius quam viribus. Tranſilit urſum, & in ipſo ſaltu poſteriores calces impingit in caput. Atque urſus interim unguibus ſcalpit equini ventris mollia. 3. Aſpis homini venenum eſt immedicabile;

1. Sic Plinius: *Multum illi infra roſtrum os, ac medio pene in ventre.*

2. *Regulus* Baſiliſcum etiam ſignificat, facto nomine ab etymologia Græca, ne quis opinetur *regulum avem* hoſtem eſſe noſtrum.

3. Serpens parvus, tardi viſus, præſentiſſimum habens venenum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

b; cum hac belligeratur 1. ichneumon. ...m exitialis hoſtis Crocodilo. Similis ...ctus eſt 2. Elephantis erga hominem : ...n & viatorem ſimpliciter errantem cle...nter reducunt in viam , & agnoſcunt ...antque doctorem ſuum. Feruntur & ...empla devoti amoris erga certos homi...n: ſiquidem unus adamavit in Ægypto ...mierculam corollas vendentem , Ariſto...pini 3. grammatico caram. Alius Me...ndrum Syracuſanum 4. adoleſcentem ſic ...avit , ut deſiderium illius , quoties non ...eret , inedia teſtatus ſit. Sed ne hæc , q... plurima commemorantur , referre ...gamus , cum 5. Bocchus Rex in tri...ra quoſdam 6. ſævire decreviſſet , eos ...dem Elephantis objecit , ſtipitibus al...itos. Cumque immiſſi eſſent qui inter ...phantos procurſantes eos laceſſerent , n...quam efficere potuerunt , ut ſe regiæ ...delitatis miniſtros præberent. Atque ...: animanti φιλανθρώπῳ bellum exi...ti: eſt cum Draconibus Indicis , qui fe...rur eſſe maximi , ut frequenter in pu...pereat uterque. Porro Draco inimicus ...homini , etiam non laceſſitus. Simile ...didium eſt aquilæ 7. cum Draconibus ...moribus , cum homini ſit innoxia , imo ...cu feratur etiam 8. amatorios ignes ſen-

1. Ichneumona, quod cum ſerpentibus Crocodilo & aſpide perpetuam, inimicitiam exercet, Græci aliquot authores, ὀφιόμαχον appellant. Belligerantur autem cum aſpide Ichneumones, quia capientes hos ſerpentes, per caput vel caudam in flumen trahunt. Crocodilis vero inſidiantur, dum illi trochilis dentibus purgandis rictum diducunt, tunc Ichneumon in oris hiatum intrat, & exeſis vi...ibus è ventre mortuorum egreditur. Lege præter Plinium, Am...mum Marcellinum lib. 22. 2. Hæc omnia de Elephantis tra...dit Plinius. 3. Ariſtophanes hic Byzantinus grammaticus, Apel...lonius , Callimachi , Zenodoti & Dionyſii diſcipulus. Habet ...Plinius libro VIII. cap. V. 4. Verba Plinii citato capite ſic ...ſunt : Alius Menandrum Syracuſanum incipientis juventæ in ...exitu Ptolemæi , deſiderium ejus , quoties non videret , inedia ...tatus. 5. Eſt hic ille Mauritaniæ & Getuliæ Rex populi Ro...mani amicus , qui ligatum Jugurtham Syllæ tradidit ; ut apud Sa...lum legere eſt. 6. Apud Plinium in calce capitis quinti libri ...i iiſdem verbis tota hæc hiſtoria invenitur. 7. Habet & iſta ...ius omnia. 8. Id circa Seſton urbem contigiſſe ſcribit Plinius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tire erga certas puellas. Eidem avi bellum internecinum eſt 1. cum cyminde, id eſt, nocturno accipitre. Elephantus odit etiam murem, animal homini quoque moleſtum: eoque abhorret à pabulo, in quo murem conſpexerit. Nec cauſſa liquet cur oderit. Nam hirudinem merito horrent, quod ea in potu hauſta graviſſime diſcrucientur. Jam vix ullum animal amicius homini quam canis, nec inimicius quam lupus, ut quod aſpectu quoque 2. vocem adimat: & inter hæc ſumma diſcordia eſt, quemadmodum ovium generi lupus infeſtiſſimus. quod totum pendet à providentia hominum, quorum præcipua cura eſt tueri animal innoxium, & alendo homini natum: in lupum vero velut in publicum humani generis hoſtem armantur omnes, præcipue canum commilitio: quæ res etiam proverbio fecit locum, 3. Non

3. Plinius capite de accipitribus author eſt. Verum Homerus *Cymindin*, non accipitrem, ſed noctuam videtur appellaſſe hoc verſu, *Iliad.* ξ. Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν. Noctua enim χαλκὶς vocatur, quod æneum colorem videatur habere: & fortaſſis *Cymindis* à maris colore, quod, ut noctua, ſic mare ſubinde *glaucum* epitheto dicatur. Callimachus eam avem non *Cymindin*, ſed *Cymin* vocat, fortaſſis ob ſonum quem reddit, Cycaban. Homeri tamen ſcholia γένος ἱέρακος, id eſt, de accipitrum genere *Cymindin* eſſe cenſet. 2. Lege Chiliadas: *Lupi illum videre priores*. In raucum dicitur, & cui vox ſit repente ademta. Feſtivius verò torquetur in eos, qui metu alicujus obticeſcunt, alioqui feroces & loquaces admodum. Ferunt enim eam lupis ineſſe vim, ut ſi quem hominem priores viderint, ei vocem adimant, 3. Belg. Wy ſullender opſlaen / als de Boeren op de Wolven. Ex Ariſtophane & illius interprete hoc adagium enarratum eſt ab autore, quod ſcilicet olim apud Atticos lex fuerat de interficiendis lupis, quæ præmio etiam invitaret ad hanc feram perſequendam. Et hæc quidem interpres Comici. Sed videtur hoc commentum damnare Apollonii Rhodii ſcholiaſtes, qui in honore ſummo apud Athenienſes lupos fuiſſe contendit, in tantum etiam, ut ſi quis illic lupum interemiſſet, inferias illius ſepulchro inferre compelleretur, hinc πολιὸς, id eſt, canos, non à colore dici, ſed ob reverentiam. Cauſam addit, quod Latona uterum geſtans bis ſenis diebus in lupum mutata in Delum perrexerit. Hinc eſſe, quod certo quodam anni tempore omnes illæ lupæ pariant, idque intra duodecimum diem, adducit Philoſtephanum quendam, qui talia prodiderit in commentariis ſuis.

magis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

…is parcemus quam lupis. 1. Lepus ma-…ri; immedicabile eſt homini venenum, …is imprudens guſtaverit: at rurſus ho-…is contactus mors eſt lepori. Panthera … eſt in hominem & tamen adeo terre-…ab 2. hyæna, ut ne congredi quidem …neat. Hinc narrant, ſi quis quid ſe-… geſtet de corio hyænæ, à panthera …appeti; tam ſagax eſt naturæ ſenſus. …unt & illud, ſi pelles utriuſque belluæ …endas invicem ex adverſo, panthericæ …is defluere. Araneus homini domeſti-… eſt animal, 3. exitiale vero ſerpenti, … ut forte conſpicatus ſub arbore ſer-…em apricantem, filo ſe libret, & …eum mediæ infigat fronti, tam acri …ere, ut ſerpens, dolore rotans ſeſe in …m, tandem emoriatur. Accepi ab iis …ſpectarunt, ſimile diſſidium eſſe ara-… cum buffonibus; ſed buffonem ictum, … 4. plantagine admorſa mederi. Au-…fabulam Britannicam. Scis illic con-…lium ſolum conſterni 5. ſcirpis

1. Hoc Plinius tradit lib. 32. cap. 1. De Pantheris & Hyænis eadem docet. Hoc tamen, quod ait Hyænam cum Panthera pugnare, non ea de cauſa fit, quod hyæna erga hominem bene affecta ſit. Nam Ariſtoteles lib. 6. hiſtoriæ animalium, mirifice inſidias moliri hyænam hominibus tradit, & ſepulchra quoque …ere: tantam illi feræ aviditatem humanæ carnis ineſſe. 2. Hyæ-…milis lupis, ſtabulatur ſæpe in mortuorum ſepulchris, & … conſumitque cadavera. Dicitur noctu adire ovium ſtabula …igenter addiſcere non tantum voces ſive graves ſive acu-… quibus utuntur paſtores, verum etiam nomina perfecta …tione reddere. 3. Hoc ipſum Plinius ſcribit lib. 10. cap. … 4. Belg. Weech-Blaen. Ajunt aliquando monachum (eſt … hoc hominum genus admodum curioſum) in araneum …fonem concertantes incidiſſe, & dum eventum certaminis …us exſpectat, ictum bufonem vehementer vidiſſe tumidum: …mox plantagine guſtata, quæ tum in buſtuario creſcebat, …i reſumptis viribus, pugnam redintegraſſe. Admiratus in-…litum ſpectaculum monachus, diligentius hos pugiles obſer-…t, & quod paulo ante de bufone cognoverat, id iterum …picatus, quam poteſt ocyſſime plantaginem omnem quæ de …imo creſcebat, radicitus exſtirpat, & apud ſe condit. In-… bufo, accepta tertia plaga, dum ad ſolitum medicamen-… accurrens, auxilio herbæ deſtitueretur, in tantum intu-… , ut non prius tumorem quam vitam finiret. Inde comper-… habuit, plantaginem contra venena, & venenatorum …s multum facere. 5. Sive juncus. Belg. Bieſe. Notum eſt …gium: Nodum in ſcirpo quæris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. virentibus. Monachus quidam faſciculos aliquot ſcirporum in cubiculum congeſſerat, ſparſurus cum eſſet commodum. Is cum à prandio ſupinus dormiret, buffo ingens erepſit, & os dormientis obſedit, infixis ſuperno atque inferno labro quatuor pedibus. Detrahere buffonem certa mors erat; non amoveri, quiddam erat morte crudelius. Quidam ſuaſerunt ut monachus ad feneſtram deferretur ſupinus, in qua ingens araneus habebat telam. Factum eſt. Mox araneus hoſte conſpecto, filo ſe librat, & buffoni ſpiculum infigit, ac filo ſe recipit in telam. Intumuit buffo, ſed non eſt avulſus. Repetitur ab araneo: magis intumuit, ſed vixit. Tertio 2. ictus abduxit pedes ac mortuus decidit. Hanc gratiam araneus retulit hoſpiti ſuo. Io. Mira narras. EP. Addam quod non legi, ſed his oculis conſpexi. Simius ſupra modum horret teſtudinem. Hujus rei quidam dedit nobis ſpecimen Romæ. Puero ſuo in verticem impoſuit teſtudinem, & pileo contexit; dein produxit ad ſimium. Illico ſimius gaudens inſiliit in humeros pueri, venaturus pediculos: ſublato pileo reperit teſtudinem. Mirum erat ſpectaculum, quanto cum horrore reſilierit beſtia, quam expaverit, quam timide reſpexerit, an ſequeretur teſtudo. Additum eſt aliud ſpecimen: alligavimus teſtudinem catenæ à qua revinctus erat ſimius, ut effugere non poſſet, quin ſaltem aſpiceret: incredibile dictu, quantopere fuerit diſcruciatus; tantum non metu exanimabatur; interdum averſus poſte-riori-

1. Narrat ex Poncetto Cardinali Geſnerus de rana rubeta ſeu bufone ſequentem hiſtoriam: Quidam accepit cannam, in cujus ſummitate infixus fuerat bufo & expellens cum ea animalia ex ſuo agro reverſus domum, quam primum cœpit comedere, evomuit cibum, quem tangebat, nec ceſſavit, donec cibus per manus alterius ei adminiſtratus eſt. Et ita intellectum venenum à canna illa ejus manibus inductum, quod cum eſſet craſſa ſubſtantia nec aptum penetrare, cutem ſolum infecit, nullo vitæ periculo.

2. Non minus diſſidium inter araneam & ſerpentem.

ibus pedibus depellere tentavit hæ-
em beſtiam. Tandem quidquid erat
alvo aut veſica oneris rejecit. Sequu-
t ex eo pavore febris, ut nobis fuerit
endus à catena, & aqua vino tempe-
a refocillandus. Io. Atqui nihil eſt quod
à teſtudine metuat ſimius. ÆP. Fortaſ-
liquid eſt quod nos fugit, naturæ co-
um. Nam cur 2. acanthis oderit aſi-
o, cauſa in promtu eſt, quod ille ſe
cat ſpinis, in quibus nidulatur avicu-
a & flores ejus depaſcitur. Tantus au-
terror habet acanthidem, ut ſi quan-
rocul aſinum rudentem audiat, ova
ciat, pulli è nido decidant metu. Nec
tur hoſtem impunem. Io. Sed qua tan-
n in re acanthis lædit aſinum? ÆP. 3.
tro fodit illius hulcera, fuſtibus &
ribus facta; pungit & mollia narium.
eſt item aliquid cauſſæ divinari, cur
er vulpes & 4. milvios mutua ſit ſimul-
, quod avis rapax alterius catulis inſi-
tur, fortaſſe vulpes viciſſim illius pul-
: quæ cauſa diſſidii eſt inter 5. ſorices,
rdeolas. Eadem fere ratio eſt inter 6.
lon parvam aviculam & vulpem. Nam
lon ova corvorum frangit. Eadem in-
atur à vulpibus, & viciſſim illas infe-
, catulos earum vellicans. Quod ubi
erint corvi, vulpibus velut adverſus
mmunem hoſtem ſuppetias ferunt. At
divinare liceat, quam ob cauſam in-

1. Simius non alia re metum indicat, quam projectis excrementis: hinc vulgare noſtratium proverbium: *Verendum ne præ metu te commacules inſtar ſimii*: quum in meticuloſum ludunt.

2. Seu Carduelis, quod carduis & & ſpinis paſcatur. Belg. Een Diſtel-Vinck/ of een Ctjſ-ken.

3. Id Plinius Ægytho avi adſcribit; Aſinus, inquit, ſpinetis ſe ſcabendi cauſa atterens, nidos Ægythi diſſipat, quod illa adeo pavet, oce omnino rudentis audita, ova ejiciat, pulli ipſi metu ca-
t. Igitur advolans, ulcera ejus roſtro excavat. Deinde teſtatur
canthida ea de cauſa aſino inimicam. 4. *Milvius*, ſeu milvus,
orum raptor. Belg. Een Wouw / of een Kiecken-Dief. 5. Quo-
n, inquit Plinius, altera alterius catulis inſidiatur. *Sorex*. Belg.
n ſlaep Ratte. Ardeola, diminut. ab ardea. Belg. Een Reyger.
Ariſtoteles hanc avem inter accipitres refert. Belg. Een Meer-

ter ſe oderint 1. olores & aquilæ, corvus & 2. chlorio, cornix & noctua, aquila & 3. trochilus, niſi hoc male habet aquilam, quod ille *Rex avium* vocetur. Cur male convenit cum noctua cæteris minoribus avibus, muſtelæ cum cornice, 4. turturi cum pyrali, 5. Ichneumonibus cum aſpide, veſpis 6. cum 7. phalangiis araneis, anatibus cum 8. gaviis, 9. harpæ cum 10. triorchye accipitre, 11. thoibus cum leonibus? Præterea cur ſorices 12. formicoſam horreant arborem? Unde tam irreconciliabile bellum inter 13. ſcarabeum & aquilam? nam apologus 14. ex ipſa animanmantium natura confictus eſt. Unde eſt quod juxta 15. Olynthum in certo terræ

1. Fortaſſis non alia ex cauſſa mutuum harum avium odium oritur, quam quod cygni ſibi de aquila metuunt, ut hoſtis ab hoſte ſibi cavet.

2. Græcis χλωρίων: Theodorus vireonem, à viridi colore interpretatus eſt, avis tota viridis, quod ex voce liquet, hyeme videtur, ſed teſte Ariſtotele per æſtatem volat, idque maxime ſolſtitialibus horis: ſed tamen difficulter pennas movet, quum alioqui ingenioſus & διδασκαλικὸς habeatur. 3. Trochilus Græcis τρόχιλος à mobilitate & curſitando nomen habet, nempe ἀπὸ τοῦ τρέχειν. Ariſtoteles cap. 11. l. 9. aquilam cum trochilo pugnare ſcribit, quod Trochilus ſenator & Rex vocetur. Belg. Een Ma-nincxken, vel Een Loperken. 4. De his omnibus lege Plinium lib. 10. cap. 74. unde hæc deſumpta ſunt. *Pyralis*, ſpecies columbæ, quam juſtiore ratione *frugipetam* vocare poſſes, παρὰ τὸ εἰς τὸν πυρὸν ἅλλισθαι, quod in triticeas fruges excurrat pabulatum. 5. *Ichneumon* Mus Indicus, & cum aſpide pugnat. 6. *Veſpa* Aculeatum inſectum, quod veſperi putatur muſcas venari in cibum. Belg. Een Weſpe. 7. *Phalangium* genus aranei; ita dictum quod internodia terna habeat in cruribus. 8. *Gavia*, ſeu larus. Belg. Een Mieuwe. 9. *Harpæ.* Hanc eſſe Latinam avem, Græcorum docent Lexica, in quorum etiam commentariis proditum eſt, ipſam quoties veneno icta fuerit, ſibi hedera ſuccurrere. 10. Triorchys & τριόρχης, triorches, avis à numero teſtium nomen habet, eſt de genere accipitrum. *Plinius.* 11. Thos, lupi genus cæteris procerius, velox ſaltu, venatu vivens. 12. *Formicoſa* plena formicis. 13. Eraſmus prolixiſſime in Adagiis Chiliad. tert. centuria 7. apologum de diſſidio inter ſcarabeum & aquilam deſcribit. 14. Apologum hunc elegantem Lucianus Æſopicũ eſſe oſtendit. Tam antiqua & inveterata eſt inter utramque beſtiam ſimultas, ut teſte eodem, ne Jupiter diſſidiũ componere valuerit 15. *Olynthus* Thraciæ urbs, juxto Atticam. Jupiter litem dirimere tentans, ut habent apologi, inter ſcarabeum & aquilam, inter alia hæc ſcarabeo præſcribit: Metabor ipſe in Thracia jugerum aliquot ſpacium apud Olynthum, in quod ſi quocunque modo prudens, imprudens, volens, nolens pedem intulerit ſcarabeus, capitalis eſto: nec fas ſit exire ſemel ingreſſo, verum inibi torqueat ſe, donec emoriatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ꝑatio non vivant ſcarabei, ſi inferantur? t inter aquatilia quam ob cauſam mugil : lupus 1. mutuo odio flagrant, ſicut 2. onger & 3. muræna, caudas inter ſe præ- odentes? Polypum in tantum horret 4. cuſta piſcis, ut ſi eum juxta viderit, me- emoriatur. Sic quædam animantia mi- junxit arcanus quidam benevolentiæ fectus; veluti 5. pavones columbis, rtures cum pſittacis, 6. merulas cum rdis, cornices cum 7. ardeolis, qui ſibi ciſſim auxiliantur adverſus vulpium ge- us; harpam & milvium adverſus trior- yn 8. accipitris genus, communem ho- em. 9. Balænis muſculus piſcis exiguus ænatans monſtrat viam; nec apparet am ob rem illi velit inſervire. Nam quod . Crocodilus fauces porrigit trochilo iculæ, amicitia dici non poteſt, cum rumque animal ſuo ducatur commodo: ocodilus gaudet ſibi purgari dentes, & bendi voluptatem amplectitur: avicula bum quærit, veſcens piſcium reliquiis ter dentes hærentibus. Conſimili ratio- corvus inequitat dorſo ſuis. Inter 11. thum & ægithum tam pertinax eſt

1. Hoc quoque Plinius. Sed & Oppianus meminit libro tertio.

2. *Conger*, ſeu congrus, piſcis. Bel. Congerael.

3. *Muænula*, Belg. Een Negenooge.

4. *Locuſta* piſcis. Belg. Steurkrabbe.

5. Plinius libro decimo, cap. 74.

6. *Merula* Belg. Een Meerle. *Turdus.* Een Lijſter.

7. Dimi- t. ab ardea, avis. Belg. Een Repger. 8. Plinius accipitrum nera XVI. recenſet: inter ea triorches à numero teſtium, cui ncipatum in auguriis Phœnoë dedit. 9. Quæ de muſculo Pli- is & alii referunt, hoc Omopianus lamnæ piſciculo cuidam aſcri- . Hunc vocat balænarum ὁμόστολον, hoc ſonat *itineris comitem*; nc ἡγητῆρα, hoc eſt, *viæ ducem*, καὶ χαριστήριον ἑταῖρον, id eſt, *gratum ſocium*: præterea πομπὸν καὶ φρουρὸν, hoc eſt, *ductorem ſtodemque*: poſtremo προμαχόντι, καὶ οὔατα, καὶ φάος ἰχθῦν, quod , *propugnatorem*, & *aures*, & *lumina piſcem*; quod deſtituto c piſciculo capiatur balæna, quod ſine lamna nihil videat, nihil diat; & multa præterea mirifica naturæ opera illic legere licet. . Lege Ammianum l. 22. Diodorum Siculum, & Ariſtotelem . 9. cap. 6. hiſtor. 11. Ἄνθος Græcis, Latinis *florem* ſonat: : autem quæ illis *Anthus*, noſtris *Florus* appellatur. Aquatilis , colore variegato ſpecioſoque. Vide de Anthi & Ægithi ſan- ine Plinium, & de ſequentibus quoque.

odium, ut negent ſanguinem illorum poſſe miſceri. quemadmodum narrant aliarum avium pennas abſumi, ſi aquilinis miſceantur. Accipiter eſt infeſtus columbino generi, ſed has defendit 1. tinunculus avicula; cujus conſpectum & vocem mirum in modum horret accipiter. nec hoc latet columbas: 2. ubicunque tinnunculus reconditus eſt, ab ea ſede non migrant, fiducia protectoris. Quis cauſam conjiciat, cur aut bene velit generi columbino tinnunculus, aut cur tinnunculum horreat accipiter? Atque ut interdum animalculum minimum præſidio eſt ingenti belluæ, ita contra à minutiſſimis exitium eſt maximis. Eſt piſciculus ſcorpii effigie, magnitudine 3. aranei piſcis: is ſub pinna affigit ſeſe aculeo 4. thynnis interdum manitudinem Delphini ſuperantibus, tanto dolore, ut nonnunquam in naves inſiliant: idem facit mugilibus. Quid eſt cur Leo, animal cunctis tremendum 5. ex-

1. *Tinnunculus* Belg. Buſart.

2. Hanc rem ita Columella lib. 8. tradidit. Tam faſtidioſa columba eſt, ut ſæpe ſedes ſuas peroſa, ſi detur evolandi poteſtas, relinquat: quod frequenter in his regionibus, ubi liberos habent egreſſus, accidere ſolet. Id ne fiat, vetus eſt Democriti præceptum. Genus accipitris *tinnunculum* vocant ruſtici, qui ferè in ædificiis nidos facit. Ejus pulli ſinguli fictilibus ollis conduntur, ſtipatiſque opercula ſuperponuntur, & gypſo lita vaſa in angulis columbarii ſuſpenduntur, quæ res avibus amorem loci ſic conciliat, ne unquam deſerant. 3. *Araneus*, ſeu draco piſcis. Belg. Een Pieterman. 4. *Thynnus* piſcis. Belg. Een Tonijne. 5. Hoc Plinius habet, & Plutarchus in commentario de differentia inter odium & invidiam. Divus Ambroſius libro ſexto cap. 4. Hexameron, dicit utique, quod leo vereatur gallum, ſed præcipue album. *Lucretius* quoque Poëta, dum cauſam hujus odii inveſtigat, ita canit libro quarto:

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis
Auroram clara conſuetum nocte vocare,
Quem nequeunt rapidi contra conſtare leones
Inque tueri: ita continuo meminere fugai.
Nimirum quia ſunt gallorum in corpore quædam
Semina, quæ cum ſunt oculis immiſſa leonum,
Pupillas interfodiunt, acremque dolorem
Præbent, ut nequeant contra durare feroces.

Et ſunt qui ſcribunt, quos jure Gallinaceorum perfuderis, hos à leonibus morſu non appeti.

pave-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

nescat Galli Gallinacei cantum? Io. Ne
ſi in hoc convivio prorſus 1. aſymbolus,
rram quod olim his oculis vidi in ædi-
: Thomæ 2. Mori, clariſſimi apud
glos viri. Alebat domi ſimium præ-
ndem: tum forte, quo revaleſceret à
nere, ſolutus obambulare ſinebatur.
extremo horti erant incluſi cuniculi,
bus inſidiabatur muſtela. Id ſimius pro-
quietus & otioſus ſpectabat, donec vi-
et cuniculis nihil eſſe periculi. Cæte-
n poſteaquam muſtela 3. labefactaſſet
eam à muro revulſam: jamque peri-
um eſſet, ne cuniculi à tergo nudati
edæ eſſent hoſti; accurrit ſimius, &
ſcenſa trabe quadam, caveam retraxit
ocum priſtinum, tanta arte, ut homo
n poſſet dexterius. Ex quo perſpicuum,
c animantium genus ſimiis eſſe carum.
i cuniculi non intelligebant ſuum peri-
um; ſed hoſtem ſuum per cancellos
culabantur. Simius opitulatus eſt pericli-
ti ſimplicitati. EP. Omnibus catulis mino-
us delectantur ſimii, gaudentque fovere
u & complecti. Sed pius ille ſimius dignus
t aliquo pietatis præmio. Io. Habuit.
. Quod? Io. Reperit illic fruſtum pa-
à pueris, ut opinor, projectum: id ar-
ptum comedit. EP. Verum mihi vide-

1. Aſymbolus dicitur, qui nihil ad ſymbolum confert. Translatum à concœnationibus: nam ſymbolum pignus collatitium in cœnam ſignificat.

2. Eſt is, Thomas Morus ſcrinii Magiſter ſub Henrico VIII. cujus juſſu, quod primatum in Eccleſiam Anglicanam Regi, abrogato omni jure Pontifici, concedere ſuo ſuffragio nollet, ſecuri
cuſſus. Erat homo nimium facetus; ita quidem ut dum
nifici collum præberet, jocos haud intermitteret. Jam
decollandus non ſine riſu carnifici ait: Vide ne eodem
barbam diſſeces (erat enim illi ſatis prolixa) quandoqui-
n in mandatis tibi ſolummodo datum, ut caput amputes.
ſmo ſummopere familiaris, doctum Utopiæ librum reli-
t. 3. Elegans verbum, quod pro *corrumpere*, *vitiare & de-*
uere ponitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tur mirabilius, hoc genus 1. ſympathias, & antipathias, ſic enim Græci vocant amicitiæ & inimicitiæ naturales affectus, etiam in rebus anima aut certe ſenſu carentibus deprehendi. Omitto jam dicere de fraxino, cujus nec umbram quamvis in longum porrectam ferunt ſerpentes: adeo ut 2. ſi locum in gyrum circundes igni, ſerpens citius in flammam eat, quam ad arborem fugiat. Nam hujus generis exempla ſunt innumera. 3. Erucæ cum membranis incluſæ, occulto naturæ opificio transfigurantur in 4. papiliones, mortuis ſimillimæ videntur, ne ad contactum quidem ſeſe movent, niſi tranſeunte araneo: hominis prementis digitum non ſentiunt, & ſentiunt leviſſimi animantis leviter incedentis pedes; ibi demum vivit. Io. Sentit hoſtem capitalem nondum natum inſectum. Iſti non omnino diſſimile eſt, quod narrant de 5. ferro cæſis; ad quos ſi cæteri accedant, nihil accidere novi; ſin is qui necavit, continuo profluere ſanguinem, velut ex recenti vulnere: atque hoc indicio ferunt frequenter proditum cædis auctorem. EP. Nec eſt vanum quod audiſti. Sed ne per-

1. Συμπαθεῖν Græcis ſignificat *compati*: non tamen eſt, quod vulgo accipiunt indocti, *permoveri malis alterius*, ſed ſocium eſſe & imitatorem atque æmulum afflictionum alicujus. Eum autem affectum atque impulſum συμπάθειαν appellant, hoc eſt, *mutuam quandam rerum cognationem & voluntatem*, ad verbum ſonat *compaſſionem*: ἀντιπάθεια vero è contra *repugnantem affectum*, & rerum inter ſe, vel potius contra ſe, differentiam ſignificat, quaſi tu dicas *contra-paſſionem*: & ἀντιπαθῶς ἔχειν ἀλλήλων eſt, *inter ſe pugnare & differre multum*. Sic dicitur in Græcorum ſcholis, τὴν κράμβην καὶ ἄμπελον ἀντιπαθῶς ἔχειν ἀλλήλων, hoc eſt, braſſicam & vitem inter ſe pugnare, de quo mox plura annotabimus. 2. Hoc Plinius ſe expertum dicit. 3. Vermis holerum hortenſium frutices infeſtans & erodens. Belg. Een Ruppe. Autor eſt Plinius lib. 11. cap. 32. 4. Capelleken / Boterbliegen. Vermiculus eſt aut inſectum potius alatum, alis prælargis. 5. Cæſos in hoc loquendi genere non tantum percuſſos, ſed *cæſos*, id eſt, occiſos notat. *Ferrum* generale pro omnibus armis ferreis quibus corpus vulneratur.

ſe-

ſeamur 1. fabulas Democriticas, nonne
mperimus experimentis, tantum eſſe
denſionis inter 2 quercum & oleam,
utraque in alterius ſcrobe poſita emo-
riur? quercui autem tam male conve-
n: cum juglande, ut in propinquo po-
ſi extinguatur; tametſi juglans cunctis
fe ſatis & arboribus noxia eſt. Rurſus
m vitis claviculis ſuis omnia complecti
ſeat, 3. ſolam braſſicam refugit, & per-
ie quaſi ſentiat, in diverſam partem ſe-
tvertit. Quis admonet vitem, hoſtem
e in propinquo? Eſt enim braſſicæ ſuc-
c; vino contrarius; eoque ſolet edi ad-
v ſus ebrietatem. Nec deeſt braſſicæ ſuus
iſtis; ſiquidem oppoſita 4. cyclamino &
gano exareſcit. Similis affectus eſt in-
r cicutam & vinum; cicuta homini ve-
num eſt; 5. cicutæ vinum. Quod eſt
id arcanum commercium inter lilium &
ium, ut in propinquo naſcentia mutuo
i gratificentur? Nam allio plus eſt vigo-
, & lilii flores ſuavius olent. Quid
ic memorem de conjugiis arborum, qua-

1. Democritus poſt Pythagoram Philoſophum magiam profeſſus, mirabiles commentationes ſcripſit, in quibus de naturæ ſecretioribus fabuloſiſſima quævis reliquit. Hinc *fabulæ Democriticæ* videntur dictæ, de naturalibus quidem rebus traditæ. ſed quæ ob inſignem vanitatem & inexperientiam, fidem non merentur. Scripſit hic artem,

o pacto avium garritus poſſit intelligi. Item non exiguum volu-
n de illis quæ apud inferos uſu veniunt, ut Athenæus refert,
odig iosis, ut conjectandum eſt, fabulis refertum. 2. De his o-
ibus ſequentibus recurre ad indices Plinii. 3. Cauſam fabu-
am fingunt Græci, quam recenſet Ariſtophanis interpres. Lycur-
s fuit homo ſceleſtus, qui omnes vites falce demetere in ani-
m induxerat: hunc comprehenſum Bacchus vitibus alligavit,
ſupplicium de illo ſumeret: ſed is dum vitibus alligatus lachry-
as effunderet, ex illis braſſica enata eſt: atque hinc eſſe ajunt,
od etiamnum male conveniat viti & braſſicæ, hoſtis ſui reli-
iis. Hanc autem fabulam ruſticorum filios credere dicit: quia
quis braſſicæ radice vitem contingat, vitive alliget, nullos vi-
n fructus edituram: unde etiam illam primo loco in ſympoſiis
oponi: & Ægyptii ante omnia fercula coctas braſſicas deguſta-
nt, ne poſſent vino inebriari. Hæc ille. 4. *Cyclaminus* ſeu panis
rcinus. Belg. **Verckens-broot / Aerd' appel.** *Origanum.*] Belg.
Rode Marjoleyne. 5. Nec hoc mirandum, quum illa ſit omnium
rbarum & forte etiam venenorum frigidiſſima: vinum vero egre-
e calidum à Phyſicis proditur: unde & αἴθοπα οἶνον apud Home-
m: Lege de his Plinium.

rum fœminæ ſterileſcunt, niſi in propinquo ſit maſcula? Oleum ſoli calci miſcetur, cum utraque res pariter oderit aquam. Pix attrahit oleum, cum utrumque ſit pingue. Argento vivo innatant omnia, excepto auro. Id ſolum ad ſe trahit & complectitur. Quis illæ naturæ ſenſus, ut adamas, quamlibet duris reſiſtens, ſanguine hircino molleſcat? Quin & inter ipſa venena diſſidia videas. Scorpius ſi forte repat per 1. aconitum, palleſcit ac torpeſcit. Eidem adeo noxia eſt herba, cui nomen 2. ceraſtis, ut qui ſemen modo ejus tractarit digitis, impune contrectet ſcorpium. Sed harum rerum, quæ ſunt innumeræ, conſideratio, ad rei medicæ profeſſores pertinet. Quænam eſt illa vis vel amicitiæ, vel diſſidii, inter chalybem & magnetem, ut materia natura gravis ad lapidem currat, & inhæreat, velut oſculo, & ab eodem citra contactum refugiat? Jam cum aqua ſe facile miſceat rebus omnibus, maxime ſibi; tamen ſunt, quæ tanquam odio mutuo mixturam refugiunt; 3. velut amnis qui in Fucinum lacum invectus ſupermeat, in 4. Larium Addua, in 5. Verbanum Ticinus, in Benacum 6. Mincius, in Sevinum 7. Ollius, in Lemanum 8. Rhodanus;

1, Ovidio Hecateis, cappa vel cuculus Monachi, λυκοκτόνον, ἑκατηΐς,, Belgis Monixkapkens.

2. De herba hac vide Dioscoridem, Matthiolum, Dodonæum alioſque. Ceraſtes autem genus ſerpentis, quadrigemina cornua præferens.

3. Fucinus lacus Italiæ, qui & Marſicus, *Lago de Roſſilon* Erythræo, *Lago di Celano* And. Braccio. 4. Larius lacus, qui & Comacenus, Lombardiæ Tranſpadanæ, *Lago di Como* Alberto & Jovio. Abdua vel Addua ejuſdem Lombardiæ fluvius, *Adda* Leandro Alberto. 5. Verbanus itidem Lombardiæ lacus, nunc *Lago Majore*. Fluvius vero Ticinum hodie *Teſino*. 6. Benacus ejuſdem Lombardiæ lacus, vulgo *Lago di Garda*, Sed Mincius Venetorum fluvius, ex Benaco profluens alium lacum prope Mantuam efficit. 7. Ollius ſeu Olius, nunc *Oglio*, in Sevinum ejuſdem Lombardiæ lacum influit. 8. Lemanus lacus Galliæ Narbonenſis, Poldo *Lac de Geneve*. Rhodanus itidem Galliæ Fluvius prope fontes Danubii & Rheni ortus, in Mediterraneum Mare exoneratur. Marliano *Rhoſne*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

us; è quibus nonnulli multorum mil-
itu tranſitu hoſpitales ſuas aquas tantum ,
largiores , quam intulere , evehunt.
ris 1. influit in lacum Arethuſam , 2.
rer eum velut hoſpes fertur , ſic , ut nec
cor nec piſces , nec aquarum natura mi-
ſcetur. Ad hæc cum cætera fere flumina
perent in mare procurrere , quædam
men velut exoſa mare , prius quam eo
veniant , abdunt ſeſe 3. in terram. Si-
: quiddam videmus & in ventis. Au-
homini peſtilens eſt , huic contrarius
eas ſalubris , alter nubes contrahit , al-
diſſipat. Jam , ſi qua fides aſtrologis ,
: & ſideribus quidam amicitiæ & ini-
mitiæ affectus. quædam amica homini ,
dam infeſta. rurſus ſunt quæ homini
erſus nocentium vim opitulantur. Ad
nihil eſt in ulla naturæ parte , quod non
hæc diſſidia , concordiaſque , & no-
ı , & remedium homini ſuppeditet. Io.
taſſe & ultra cœlos quidquam depre-
dere liceat. Etenim ſi Magis 4. credi-
s , unumquemque mortalium duo co-
mantur genii , alter amicus , alter male-
us. EP. Nobis , amice , ſatis eſt ad cœ-
u uſque perveniſſe , etiam ſi non hoc
que ſeptum tranſiliamus. Redeamus
oves & equos. Io. Næ tu præclarum
s ſaltum. EP. Illud nobis magis admi-
dum eſt , quod in eadem prorſus ani-
ntium ſpecie deprehendamus amoris &
i veſtigia , nulla evidente cauſa, Sic
em nobis perſuadere conantur equiſones

1. Tigris, Aſiæ nobiliſſimus fluvius, Caſtaldo *Tegil*, Pineto *Sit*, Hebræis *Hidekel*.

2. Arethuſa lacus in Armenia Majori, nitroſos piſces alens, in quo & nihil mergi poteſt, teſte Plinio.

3. Ita inter alia Hiſpaniæ fluvius Anas, nunc *Guadiana* ad Metallinam Oretanos prælapſus terræ penetralibus ſe abſcondit. Sed hæc magis ex vulgi opinione quam veritate eſſe teſtatur Georgius ab Auſtria oculatus

s. 4: Idem tradit Euclides Socraticus, & plurimi inter Ethni-
s hanc ſententiam amplexi , nempe de duobus geniis , unicui-
homini attributis: imo & ipſi Judæi tempore Chriſti ab hac
nione haud alieni erant.

&

& bubulci: in iiſdem paſcuis, aut eodem in ſtabulo, bos bovem, equus equum gaudet habere vicinum, qui alium non ferat. Equidem arbitror, ſimiles eſſe affectus in omni animantium genere, præter ſexus favorem. Sed in nullo genere evidentius quam in homine. Siquidem in plurimis manifeſtum eſt, quod de ſuo in 1. Voluſium affectu profitetur Catullus: *Non amo te Voluſi, nec poſſum dicere, Quare: Hoc tantum poſſum dicere, Non amo te.* Verum in adultis fortaſſe divinet alius aliam cauſſam: in pueris, qui ſolo naturæ ſenſu ducuntur, quid eſt illud, quod ſic hunc illi tanto amore conciliat, rurſus alium ab hoc tanto diſſidio ſeparat? Ipſe quum puer eſſem, natus annos plus minus acto, incidi in quendam meæ ætatis, aut fortaſſis anno majorem, prodigioſæ vanitatis, adeo ut ad omnem occaſionem ex tempore, monſtroſa quædam confingeret. Occurrebat mulier; *Vides*, inquit, *hanc?* Video. *Cum hac decies concubui.* Tranſibamus ponticulum anguſtum juxta molam; ubi vidit me horreſcentem ad conſpectum aquæ ob profunditatem nigrantis: *In hanc*, inquit, *aquam aliquando prolapſus ſum. Quid ais? illic reperi cadaver hominis, accinctum crumena; in ea erant annuli tres.* Quum nullus eſſet mentiendi finis, ſic puer horrui puerum, ut viperam minus, nulla certa ratione, cum talibus mendaciis alii delectarentur, ſed tantum arcano naturæ ſenſu. Neque vero id fuit temporarium: imo & hodie ſic horreo natura vanos, ut conſpectis illis ſentiam totum corporis habitum commoveri. Tale quiddam in Achil-

1. Voluſius hic patria Patavinus, qui Ennium ſequutus annales Populi Romani vili & inepto carmine conſcripſit. De illo alibi ſic Catullus:
At Voluſi annales Paduam morientur ad ipſam,
Et laxas ſcombris ſæpe dabunt tunicas.
Idem & alio loco:
At vos interea venite in ignem
Pleni ruris & infacetiarum,
Annales Voluſi, cacata charta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

notat 1. Homerus, quum profitetur endaces ſibi æque odioſos atque ipſas ſerorum portas. Hoc ingenio quum na-s ſim, tamen hoc contra fato natus vi-cor, ut per omnem vitam mihi cum men-cibus & impoſtoribus fuerit res. Io. At ndum video ſcopum, quo totus hic ſer-o confertur. EP. Expediam paucis. Sunt ui felicitatem petant à magicis artibus, nt qui ab aſtris: ego nullam certiorem felicitatem viam arbitror inveniri poſſe, am ſi quiſque abſtineat ab eo vitæ gene-, à quo naturæ ſenſu tacito abhorret; l id ſe conferat, quo 2. propenſus eſt: mper excludo turpia. Item ab eorum nſuetudine ſe ſubducat, cum quorum niis ſentit ſuo genio non convenire; & s ſe copulet, ad quos arcano naturæ fer-r affectu. Io. Id ſi fiat, inter paucos erit nicitia. EP. Chriſtiana caritas ſe dilatat univerſos, familiaritas autem cum pau-s habenda eſt. Et qui nullum quamvis alum lædit, gaviſurus etiam ſi reſipi-at, ſatis, opinor, Chriſtiane diligit nnes.

1. Verſus Homeri ſunt *Iliados* 1. Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν, Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει. *Non aliter flagrans odio eſt mihi janua Ditis, Atque hi qui celant aliud quam linguæ loquatur.*

2. Nam ut habet notus verſiculus: *Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

1. Problema.

2. Curio, Alphius.

CV. LUbens ex te rerum plurimarum perito diſcerem quiddam, ſi tibi non ſit moleſtum. AL. Age Curio, percunctare quod voles, ne non reſpondeas tuo nomini. CV. Equidem non gravabor dici Curio, modo ne addas animal illud monoſyllabum, 3. Veneri juxta ac Minervæ inviſum. AL. Dic igitur quid velis. CV. Scire cupio quid ſit, quod appellamus *grave* & *leve*. AL. Eadem opera roga, quid ſit *frigidum* & *calidum*. Quin tu iſtuc problema bajulis proponis potius, quam mihi; aut, ſi mavis, aſinis, qui gravitatem oneris demiſſis auriculis indicant. CV. At ego non aſininam, ſed Philoſophicam reſponſionem exſpecto; præſertim ab Alphio. AL. *Grave eſt quod ſuapte natura fertur deorſum; leve, quod ſurſum.* CV. Cur igitur Antipodes, qui infra nos ſunt, non decidunt in ſubjectum cœlum? AL. Pariter illi mirantur, quam ob rem tu non decidas in cœlum, non ſubjectum, ſed imminens. Cœlum enim eſt ſupra omnia, quæ intus

1. Problema dictus hic dialogus, quod quæſtiones quædam in eo proponuntur. Eſt enim *Problema*, quæſtio propoſita cum reſponſione. Et quamvis hoc vocabulum de naturalibus quæſtionibus præcipue dicatur, tamen omni etiam dubitabili quæſtioni commune eſt. Nam & extant Plutarchi problemata de rebus Romanorum; & fertur Alcippus quiſpiam problemata ſcripſiſſe de rebus domeſticis. 2. *Curio* interloquutor nomen habet facile apertum, à cura ſcilicet & diligentia percontandi: *Alphius* vero à candore reſpondendi, ἀλφὸν ſiquidem Græce, candidum Latinis eſt: vel ab inveniendi & indagandi ſcientia, quod ἀλφεῖν *invenire* & *excogitare* ſignificet. Unde homines *Alpheſtæ* dicuntur repertores & excogitatores apud Homer. 3. Iſtud animal *ſus* eſt, quod additum nomini Curio, *Curioſus* erit. Eſt autem Minervæ odioſa ſus, propter immundiciem & indocilitatem (ut ita loquar) quum Minerva omnium artium præſes habeatur. Lege proverbium, *Sus Minervam.* Quod vero Venus hanc beſtiam proſequatur odio, in cauſa eſt Adonidis amati ab illa interitus. Nam dum incautius per ſylvas vagatur Adonis, à porco ſylveſtri interemptus eſt, ut refert Theocritus.

com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

(e)mplectitur, nec Antipodes 1. ſunt in-
(f)ra te, nihilo magis, quam tu ſupra illos:
(i)ntra nos eſſe poſſunt, infra nos non
(p)oſſunt. alioqui juſtius admirareris, cur
(m)ontes, quas ſuſtinet Antipodum terra, non
(de)cidant, cœlumque perrumpant. CV. Quæ
(e)ſt igitur nativa ſedes gravium, quæ con-
(t)ra levium? AL. Ad terram nativo motu
(de)feruntur omnia gravia, ad cœlum levia:
(at) motu 2. violento aut animali jam non
(lo)quitur. CV. Eſt igitur motus aliquis, qui
(di)citur *animalis*? AL. Eſt. CV. Quinam?
(A)L. Is fertur juxta quatuor corporis ſitus;
(ſu)rſum, retrorſum, ad dextram ac læ-
(va)m, & in circulum: & in principio ac fi-
(ne) celerior eſt, in medio 3. lentior; nam
(in) initio vigor addit alacritatem, in fine
(pro)pinquo ſpes perveniendi quo tendit ani-
(ma)l. CV. Neſcio quid aliis accidat anima-
(lib)us; ſed habeo famulam, quæ laſſa eſt
(pri)us quam incipit, delaſſata prius quam
(opi)us abſolvat. Verum redi ad id quod age-
(re) cœpiſti. AL. Nativo, inquam, motu,
(qu)æ gravia ſunt, feruntur deorſum. Et
(qu)o quidque gravius eſt, hoc celeriore
(m)otu fertur ad terram; quo levius, hoc
(m)ajore impetu rapitur in cœlum. Contra
(f)it in motu 4. violento, qui celerior in ini-
(ti)o, paullatim ſegneſcit; quum contra
(fia)t in motu naturali; veluti ſagitta in al-
(tu)m miſſa, & ſaxum ex alto decidens.

1. Antipodes ſunt qui habitant in oppoſitis Parallelis & diverſis Meridiani ſemicirculis; hoc eſt qui opponuntur è diametro, pedeſque habent pedibus directe obverſos. His omnia contraria accidunt, ut tempeſtates anni, dies ac noctes; eundem habent Horizontem ſed oppoſitum: & quoties ſol ſtellæque occidunt apud hos, oriuntur apud illos, & contra. Quemadmodum autem ſunt (An)tipodes, ita & Antæci & Periæci. 2. Conſule Phyſicos de (mo)tu in genere & ſpecie. 3. Verba ſunt Burgersdicii: Quæ (na)turaliter motu recto noventur, in principio tardius moventur, (in) progreſſu celerius, in fine celerrime; idque non ſolum ſi (vio)lentus motus anteceſſit, ſed etiam cum anteceſſit longa quies. (4.) Motum violentum dividunt Philoſophi in tractionem & pulſio(ne)m. Tractio iiſdem, quo mobile movetur verſus ipſum movens; (pu)lſus, quo mobile movetur à movente. Huc pertinet vectio, (m)utatio, impulſio, depulſio & projectio.

CV. At-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

CV. Atqui ego putabam homines ſic per orbem terræ diſcurrere, quemadmodum minutiſſimæ formicæ curſitant in prægrandi ſphæra, hærent undique, nec ulla decidit. AL. In cauſa ſunt ſphæræ ſuperficies nonnihil habens aſperum, tum ſcabrities quædam in formicarum pedibus, quam habent inſecta fere omnia, poſtremo corpuſculorum levitas: id ſi non credis, fac ſphæram vitream bene lævem & glabram, videbis ſolas formicas non decidere quæ in ſummo verſantur orbe. CV. Si quis Deus orbem terræ medium perterebret, hinc uſque ad Antipodes perpendiculo per centrum demiſſo, quemadmodum ſolent Coſmographi, 1. terræ totius ſitum in globis ligneis repræſentantes, tum ſi ſaxum conjicias in foramen, quo perferetur? AL. Uſque ad terræ 2. centrum; ibi quies eſt omnium gravium. CV. Quid ſi Antipodes quoque ex adverſo mittant lapidem? AL. Tunc lapis occurret lapidi circa centrum: ibi conquieſcet uterque. CV. Age; ſi verum eſt, quod dixiſti, motum nativum progreſſu magis ac magis incitari, ſi nihil obſtet; lapis aut plumbum conjectum in foramen, ob motus vehementiam prætercurret centrum, jamque prætermiſſo centro, rurſum motus erit violentus. AL. Plumbum nunquam perveniret ad centrum, niſi liquefactum; ſed lapis ſi prætereat centrum motu jam violento, primum ſegnius feretur, nec aliter redibit ad centrum, quam lapis vi in altum projectus redit in terram. CV. Sed recurrens nativo motu, rurſus concitato impetu prætervehetur centrum: itaque fiet, ut nunquam quieſcat lapis. AL. Conquieſcet tandem,

1. Coſmographus deſcribit totum mundum, dictus à κόσμος mundus & γράφω ſcribo. Geographus autem orbis terræ, Chorographus alicujus regionis, Topographus particularis loci eſt delineator.

2. Κέντρον, centrum, punctum orbis terræ medium: diſtat autem centrum à ſuperficie terræ milliaria Germanica communia 860.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

de, prætercurrens, ac recurrens, donec perventum fuerit 1. ad æquilibrium. cv. At ſi nihil eſt in rerum natura vacuum, oportet foramen illud aëre plenum eſſe. AL. Eſt. cv. Pendebit igitur in aëre corpus naturâ grave. AL. Quid ni? quemadmodum chalybs in aëre pendet, undique librantibus magnetibus. Qeid autem prodigii, ſi unicum ſaxum pendeat in meditullio aëris, cum tota terra tot rupibus onuſta ad iſtum pendeat modum? cv. Sed ubi eſt terræ centrum? AL. Ubi eſt circuli centrum? cv. Id nimidem eſt punctum indiviſibile. Si tantillum eſt terræ centrum, quiſquis perforaverit mediam terram, auferet centrum, nec habebunt gravia quo ferantur. AL. Næ tu ſatis otioſe nugaris. cv. Ne quæſo ſuccenſeas: diſcendi ſtudio loquor, quidquid loquor. Si quis terræ ſphæram perterebret, non per ipſum centrum, ſed à latere, puta abſit à centro 2. centum ſtadiis; quò tum feretur conjectus lapis? AL. Non feretur recta per foramen; imo potius recta ſed ad centrum: itaque prius, quam perveniet ad medium, jam conquieſcet in terra quæ ad lævam eſt, ſi centrum eſt ad lævam. cv. Sed quid eſt hoc quod redit corpus grave aut leve? AL. Ad iſtuc reſpondeat tibi Deus, cur ignem fecerit 3. omnium leviſſimum, aërem proxima levitate, terram graviſſimam, proxima gravitate aquam. cv. Cur igitur nubes aqueæ pendent in

1. Hoc eſt, ad eam partem medii, ubi æquo pondere ſuſpendatur & libretur, ubi nec huc nec illuc cadat, ſed in æquamento & quaſi trutina conſiſtat.

2. Stadium ἀπὸ τῆς ςάσεως, hoc eſt, à ſtatione, quod Hercules uno ſpiritu tantum ſpatii emenſus eſt, priuſquam conſiſteret. Centum autem ſtadia efficiunt paulo plus quam tria milliaria communia. Triginta enim duo ſtadia ſupputantur in unum milliare, centum viginti quinque paſſus in unumquodque ſtadium.

3. ... egregie, ut ſolet, qualitates has in quatuor elementis exprimit Ovidius:

Ignea convexi vis & ſine pondere cœli
Emicuit, ſummâque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi levitate locoque.
Denſior his tellus elementaque grandia traxit,
Et preſſa eſt gravitate ſui, circumfluus humor
Ultima poſſedit, ſolidumque coërcuit orbem.

ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſublimi aëre? AL. Quoniam à ſole attrahente concipiunt naturam igneam, quemadmodum fumus è lignis humentibus violento calore excuſſus. CV. Cur igitur tanto pondere decidunt, ut interdum montes in planitiem redigant? AL. Concretio denſitaſque addit pondus; alioqui poſſunt ſic videri ſuſtineri ab aëre ſubjecto, quemadmodum tenuis ferri lamina, ſuſtinetur ſumma aqua. CV. Sic igitur putas, quod plurimum habet igneæ naturæ, eſſe leviſſimum; quod terrenæ, graviſſimum. AL. Haud procul abes à ſcopo. CV. Atqui nec quivis aër pariter levis eſt, nec quævis terra pariter gravis: idem de aqua fortaſſe ſentiendum. AL. Nec mirum, cum iſta quæ nominaſti, non ſint elementa pura, ſed ex variis elementis temperata. Itaque probabile eſt eam terram eſſe leviſſimam, quæ plurimum habet ignis aut aëris admixtum: eam aquam eſſe graviſſimam, quæ graviorem terram habet admixtam; qualem arbitror eſſe marinam, & eam unde conficitur ſal: itidem aër aquæ terræve proximus, gravior eſt, aut certe minus levis eſt eo, qui procul abeſt à terra. CV. Utrum habet plus terrenæ naturæ, lapis, an plumbum? AL. Lapis. CV. Et tamen plumbum lapide gravius eſt, pro ratione portionis. AL. In cauſſa eſt denſitas: lapis enim rarior eſt, eoque plus habet aëris, quam plumbum. Hinc eſt quod videmus, quoddam terræ genus deſiccatum, ſi conjiciatur in aquam, non ſubſidere, ſed natare: eadẽ de cauſa videmus totos 1. agros

1. Narrat id Plinius: Quædam inſulæ, ait, ſemper fluctuant, ſicut in agro Cræcubo, & eodem Reatino, Mutienſi, Stationenſi. In Vadimonis lacu & ad Cutilias aquas ſylva, quæ nunquam die & noctu eodem loco viſitur. In Lydia quæ vocantur Calaminæ non ventis ſolum, ſed etiam contis quo libeat impulſæ. In Tarquinienſi lacu magno Italiæ duæ nemora circumferunt, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam, quadratã nunquã.

natan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

[..]ntes : ſuſtinentur enim cavis radicibus [..]dinum aliarumque paluſtrium herba[..] inter ſe connexis. CV. Hinc fortaſſis [..]umicum levitas. AL. Quia pleni caver[..]unt, præterea multo igni decocti : ſub[..]untur enim è locis ardentibus. CV. Un[..]anta ſuberis levitas ? AL. Jam dictum [..] raritas enim in cauſa eſt. CV. Utrum [..]gravius, plumbum, an aurum ? AL. [..]um, opinor. CV. Aurum tamen vide[..] habere plus igneæ naturæ. AL. Quia [..]u velut ignis lucet, 1. ut ait Pindarus ? [..] Scilicet. AL. Sed denſitas in auro ma[..]o CV. Unde id deprehenditur ? AL. Re[..]ndebunt aurifices, nec argentum, nec [..]bum, nec æs Cyprium, nec ullum [..]le genus latius diducitur malleo, quàm [..]m. Eadem ratione Philoſophi depre[..]derunt, nihil eſſe liquidius melle & oleo: [..]d ſi quis hæc inunctione dilatet, & la[..]me diffunditur humor, & ſiccescit ſe[..]. CV. Sed utrum gravius eſt, oleum, [..]qua ? AL. Si de oleo lini loqueris, ar[..]or oleum eſſe gravius. CV. Cur igitur [..]e ſupernatat oleum ? AL. Levitas non [..]n cauſa, ſed ignea olei natura, tum pe[..]aris omnium pinguium vis ab aqua ab[..]rens, quæ eſt in herba quæ dicitur 2. [..]πτος. CV. Cur igitur non natat ferrum [..] candens ? AL. Quia non eſt ei calor [..]vus: & ideo citius penetrat aquam, [..]d caloris magnitudo diſpellat obſtan[..] liquorem. Sic cuneus ferreus citius [..]t ima, quam lamina. CV. Utrum into[..]bilius eſt, ferrum candens, an frigi[..] ? AL. Candens. CV. Gravius igitur. [..] Eſt, ſi commodius eſt geſtare manu [..]am incenſam, quam ſilicem frigidum.

1, In primo hymno Olympiorum: Ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί, μεγάνορος ἔξοχα πλούτου. hoc eſt, *Aurum vero tanquam lucidus ignis nocte ſplendet inter præcipua divitiarum.*

2. Id eſt quæ immergi aquæ non poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

CV. Quid eſt in cauſa, quod lignum ligno levius aut gravius eſt? AL. Denſitas ac raritas. CV. At ipſe novi quendam è familia regis Britanniæ, qui in convivio oſtendit nobis lignum ejus, ut ajebat, arboris quæ fert aloën: 1. adeo ſolidum erat, ut lapis videri poſſet: adeo manibus libranti leve, ut arundo videri poſſet, & ſi quid ſicca arundine levius: impoſitum vino (putabat enim ita depelli venena) mox properabat ad fundum, ut vix plumbum celerius. AL. Nec denſitas, nec raritas ſemper in cauſa eſt, ſed peculiaris & occulta in rebus cognatio, quæ facit ut quædam ſeſe amplectantur, aut refugiant, veluti magnes attrahit chalybem, vitis refugit braſſicam, & flamma etiam è longinquo ad 2. naphtham tranſvolat, aliquanto inferiore loco poſitam, cum naphtha ſit natura gravis, flamma levis. CV. Omne genus æris innatat argento vivo, ſolum aurum ſubſidit & circumvolvitur, cum argentum vivum ſit materia liquidiſſima. AL. Non habeo quod reſpondeam, niſi peculiarem naturæ cognationem: ad hoc enim natum eſt argentum vivum, ut purget aurum. CV. Cur 3. Arethuſa fluvius ſubter mare 4. Sicanum

1. Aloë, ait Plinius, ſcillæ ſimilitudinem habet, major, & pinguioribus foliis ex obliquo ſtriatis. Laudatiſſima ex India affertur, ſed naſcitur & in Aſia: non tamen ea utuntur, niſi ad vulnera recentibus foliis: mirifice enim conglutinat, vel ſucco.

2. Bituminis liquidi genus. Hoc nihil aliud eſſe, quam vocatũm *petreleum* ſive *petroleum* cõtendunt. Belg. *Peter-olie.*

3. Reſpicit ad Virgilii verſus autor : *Extremum hunc Arethuſa mihi concede laborem.* Eſt poſt alterum verſũ ſubjungit: *Sic tibi cum fluctus ſubterlabere Sicanos, Doris amara ſuam non intermiſceat undam.* Varia hic opinio, ait in commentariis ad Virgilium Servius; Nam alii dicunt ad Arethuſã nympham Siciliæ, Alpheum de Elide venire per maria. Alii Arethuſam jam in fontem mutatam Alpheum fugere & de Elide ad Siciliam venire. Dicitur quodam tempore patera aurea in Arethuſa inventa, quá Olympioniſes in Alpheum miſerant. 4. Sicanum, id eſt, Siculum Mare: Sicilia enim etiam Sicania dicta, à Sicano terræ filio. Fabula autem tota ita traditur à Poëtis: Arethuſa filia Nerei & Doridis, Elidis Nymphæ & Dianæ comes: quam cum Alpheus perſequeretur, rapuit: at Diana in fontem cognominem mutavit: cujus aquas cum ſuis miſcere ſtuderet Alpheus, illa à terra abſorpta, in Ortygiam inſulam, dein in Siciliam eſt delata. Alpheus cum propter mare ſequi non poſſet, per cuniculos ſubterraneos in Siciliam pervenit, ibique aſſociatis Arethuſæ aquis in mare Siculum effunditur.

trans-

tran, ac non potius innatat; cum antea dixeris marinam aquam fluviatili eſſe graviorem? AL. Naturale diſſidium eſt in cauſa, ad arcanum. CV. Cur natant cygni, cum homines eandem aquam ingreſſi peſſum eant? AL. In cauſa eſt non tantum pennarum concavitas levitaſque, verum etiam ſiccitas, quam aqua refugit: hinc eſt quod in panno linove vehementer ſicco ſi ponas aquam aut vinum, in globum ſe contrahit; ſin in humidum, mox ſpargitur. Itidem ſi infundas liquorem in cyathum ſiccum, aut marginibus pingui oblitis, & infundas aliquanto plus, quam cyathus capit, liquor circa medium citius colligit ſeſe in rotundum, quam tranſeat margines. CV. Cur in fluminibus naves minus ſuſtinent oneris, quam in mari? AL. Quia ſubtilior eſt fluviatilis aqua. Eadem de cauſſa volucres facilius ſeſe librant in aëre craſſiore, quam vehementer ſubtili. CV. Cur non ſubſidunt Flotæ 1. AL. Quoniam cutis ſole deſiccata & levior fiat, & humorem reſpuens. CV. Cur ferrum diductum in amplam laminam natat, cum idem contractum ſidat? AL. Partim ſiccitas eſt in cauſa, partim aër inter aquam & laminam mixtus. CV. Utra res gravior, aqua an vinum? AL. Arbitror vinum non cedere aquæ. CV. Quam ob rem ergo qui ab œnopolis emunt vinum, aquam pro vino reperiunt in imo dolio? AL. Quia vinum habet pingue quiddam, quod aquæ refugit liquorem, non aliter quam oleum. Argumentum in promtu eſt: Quo vinum eſt generoſius, hoc & difficilius admiſcetur aquæ, & incenſum ardet vehementius. CV. Cur in

1. Flotæ, piſces ſunt qui & fluenta Græcis πλῶτες, & πλῶτις, à continua navigatione: nunquam enim ſubmerguntur, muræ-nas eſſe volunt in freto Siculo.

 1. Aſphal-

1. Aſphaltite lacu nullum corpus animalis vivum mergitur? AL. Non eſt meum ad omnia naturæ miracula reſpondere. Habet illa quædam arcana, quæ nos mirari voluit, ſcire noluit. CV. Cur homo macilentus obeſo gravior eſt, ſi cætera ſint paria? AL. Quoniam oſſa denſiora ſunt carne, & ideo graviora. CV. Cur idem homo jejunus gravior eſt ſeipſo pranſo, cum corpori onus acceſſerit? AL. Cibo potuque ſpiritus augentur, & ii addunt corpori levitatem. Vnde & hilaris levior eſt mœrente, & mortuus vivo longe gravior. CV. Sed qui fit, ut idem homo, cum vult, faciat ſe graviorem, aut leviorem? AL. Contento ſpiritu reddit ſe leviorem, emiſſo graviorem. Sic natat veſica inflata, & clauſa pertuſa ſidit. Sed quando Curio deſinet nobis occinere, cur? CV. Deſinam, ſi mihi pauca etiam dixeris; cœlum utrum grave ſit, an leve. AL. An leve ſit, neſcio; certe grave non poteſt eſſe, cum ſit naturæ igneæ. CV. Quid igitur ſibi vult vetus proverbium, *Quid ſi 2. cœlum ruat*? AL. Quia rudis antiquitas Homerum ſecuta credidit cœlum eſſe 3. ferreum. Sed Homerus à coloris ſimilitudine ferreum dixit, non à pondere: quemadmodum nos cineraceum dicimus, quod cineris colorem præ ſe fert. CV. Eſt igitur cœlum 4. coloratum? AL.

1. Aſphaltites lacus eſt Judææ, bitumen gignens, unde & illi nomen; ἀσφαλτὸς enim bitumen ſignificat. Dicitur etiam *mare mortuum*: quia, teſte Tacito, neque vento impellitur, neque piſces aut ſuetas aquis volucres patitur. In Sacris literis etiam vocatur *Mare ſalis* ſeu ſalſum, *Mare deſerti* ſeu ſolitudinis, *Mare campeſtrium* ſeu planitiei.

2. Τί εἰ οὐρανὸς ἐμπέσοι. Ironia eſt proverbialis in illos, qui tutiſſimis etiam rebus timent. Hoc unde manarit Ariſtoteles indicat, ſcribens priſcis illis & rudibus mortalibus perſuaſum fuiſſe, cœlum hoc quod videbant imminere, Atlanticis humeris ſuſtineri quod ſi ille ſubduxiſſet, fore ut è ſublimi in terram decideret. Idque non tantum Poëtarum figmentis fuiſſe proditum, verum etiam à Phyſicis nonnullis affirmatum. Alluſit & huc Horatius:

Si fractus illabatur orbis, Impavidum ferient ruinæ.

3. Etiam Heſiodus οὐρανος χάλκεος. 4. Conſule Phyſico, qui hanc materiam ex profeſſo tractant.

Non

Non re, ſed tale nobis videtur propter aërem & liquorem medium: quemadmodum ſol nobis nunc rubet, nunc fulvet, nunc candicat, cum is nihil talium mutationum recipiat. Itidem & 1. iridis pictura non in cœlo eſt, ſed in aëre humido. CV. Verum, ut finiam, fateris cœlo nihil eſſe ſublimius, quacunque tegit orbem terræ? AL. Fateor. CV. Et centro terræ nihil eſſe profundius? AL. Scilicet. CV. Inter omnes rerum ſpecies quid eſt graviſſimum? AL. Aurum, opinor. CV. Hic a te vehementer diſſentio. AL. An eſt aliquid auro gravius? CV. Scio, & quidem multis partibus. AL. Proinde me viciſſim doce, quando ſcis quod me neſcire fateor. CV. Quod igneos illos ſpiritus ſummo cœli vertice depreſſit in ima Tartari (nam ea collocant in centro terræ) hunc oportuit omnium eſſe graviſſimum. AL. Fateor: ſed quidnam fuit illud? CV. Peccatum, quod & hominum animas, quas Maro 5. vocat *auraï ſimplicis*, eodem demergit. AL. Si libet ad ſtudii philoſophiæ genus demigrare, fateor & aurum, & plumbum eſſe plumeæ levitatis, cum peccato conferatur. CV. Quî fieri igitur, ut qui hac ſarcina ſunt onuſti, ſubvolent in cœlum? AL. Profecto non video. CV. At qui ſeſe parant ad curſum, [illegible], non ſolum quidquid eſt oneris abjiciunt, verum etiam contento ſpiritu

1. Iris Ariſtoteli arcus multicolor in nube roſcida, opaca & concava, ex radiorum ſolis oppoſiti reflexione apparens. 2. Pingitur Iris præcipue colore puniceo ſeu rutilo qui eſt ſupremus, viridi qui medius, cæruleus qui interior. 3. Centrum terræ; ut dictum, à ſuperficie abeſt octingenta ſexaginta milliaria. 4. Tartarus locus inferorum profundiſſimus, à ταράττω conturbo, [illegible]s placet à ταρταρίζειν, quati tremore frigoris. 5. Hemiſtichium eſt ex 6. lib. Æneid. In id has commentationes exhibet Servius: *Auraï ſimplicis*, id eſt, non urentis. Simplicis autem non comparatione: qui conſtat de ligno & aëre. Ille enim ſemper [illegible]us eſt & æternus, quia ſimplex. Omnia enim σύνθετα, [illegible] compoſita exitum ſortiuntur. Unde & atomos perpetuas [illegible] quia ſimplices ſunt, nec recipiunt ſectionem.

ſeſe reddunt leviuſculos; & ad hunc curſum ſaltumque, quo ferimur in cœlum, non ſtudemus illud abjicere, quod omni ſaxo, omni plumbo gravius eſt. AL. Faceremus, ſi vel micam ſanæ mentis haberemus.

EPICUREUS.

HEDONIUS 1. SPUDAEUS 2.

HE. Quid venatur meus Spudæus, quod ſic totus incumbit libro, neſcio quid ſecum murmurans? SP. Plane venor, Hedoni, ſed nihil aliud quam venor. HE. Quid voluminis eſt, quod habes in ſinu? SP. Dialogi Ciceronis de 3. Finibus bonorum. HE. At quanto ſatius eſſet quærere bonorum initia, quam fines? SP. Sed Marcus Tullius finem boni appellat, bonum omnibus numeris abſolutum, quod qui ſit aſſequutus, præterea nihil deſideret. HE. Opus cum primis eruditum & eloquens: ſed num tibi videris aliquod operæ pretium feciſſe, quod ad veri cognitionem attinet? SP. Hoc mihi videor feciſſe lucri, quod nunc magis etiam ambigam de finibus, quam antea. HE. Agricolarum eſt ambigere de 4. finibus. SP. Nec ſatis queo mirari, de re tanta inter tantos viros tantam fuiſſe ſententiarum pugnam. HE. Nimirum, quia fœcundus eſt error, cum ſimplex ſit veritas. Quoniam totius negotii caput ac fontem ignorant, divinant, ac delirant omnes. Sed quæ ſententia tibi videtur eſſe ſcopo vicinior? SP.

1. Hedonius, voluptuarius, ἀπὸ τῆς ἡδονῆς, voluptate.

2. Spudæus, frugalis, honeſtus.

3. Exſtant Ciceronis quinque libri eruditiſſimi de Finibus bonorum & malorum: ubi præcipuæ probat voluptatem non eſſe ſummum bonum adverſus Epicurum: deque eodem diſputat contra Stoicos & Peripateticos.

4. Fines vox homonyma eſt à ratione: dicuntur enim fines cujuſque rei extrema. In agris fines ſunt limites, qui agrum ab agro dirimunt.

Cum

[...]m audio impugnantem M. Tullium, [...]plicent ſingulæ: rurſus cum audio de[...]dentem, fio prorſus ἐφεκτικός 1. Mi[...]tamen Stoici 2. videntur minus aberra[...] à vero, quibus proximum locum tri[...]o 3. Peripateticis. HE. At mihi nulla ſe[...] magis arridet, quam 4. Epicureorum. [...]. Atqui inter omnes nulla damnatior, [...]nnium ſuffragiis. HE. Miſſam faciamus [...]ominum invidiam, fuerit Epicurus, qua[...]m quiſque velit: rem per ſe conſidere[...]us. Ille felicitatem hominis collocat in [...]luptate; eamque vitam judicat beatiſſi[...]am, quæ plurimum habeat voluptatis, [...]ſtitiæ quam minimum. SP. Sic eſt. HE. [...]uid dici potuit hac ſententia ſanctius? SP. [...]o clamitant omnes, hanc eſſe vocem pe[...]dis, non hominis. HE. Scio: ſed iſti er[...]nt in rerum vocabulis. Quod ſi de veris [...]quamur; nulli magis ſunt Epicurei quam [...]hriſtiani pie viventes. SP. Cynicis 5. pro[...]ores: nam iſti ſe macerant jejuniis, de[...]orant ſua commiſſa, & aut ſunt tenues, [...]t benignitas in egenos conciliat illis ino[...]iam: opprimuntur à potentioribus, de[...]dentur à pleriſque. Si voluptas adfert fe[...]citatem, hoc vitæ genus à voluptatibus [...]uam longiſſime videtur abeſſe. HE. Ad

1. Ἐφεκτικός, dubitans & ſuſpenſus in opinione. Tractum à Philoſophis Academicis, qui ἐφεκτικοὶ dicebantur, hoc eſt, de nulla re certi quid ſtatuentes, ſed ſemper hærentes.

2. Quatuor præcipuæ ſectæ Philoſophorum, nempe Academicorum, Peripateticorum, Stoïcorum & Epicureorum. Ex his Stoïci, ſic dicti à στοὰ porticu, in quam, variis picturis illu[...]ratam & amœnam convenire ſolebant. Eorum autor Zeno, [...]ſte Laërtio, Mnaſii ſive Demei filius Citticus, ex Cypro: [...]omo inclinatiore collo in alteram partem, gracili corpore, [...]atu procero, atra cute, cruribus turgidis & imbecillibus. [...]. Peripateticorum princeps Ariſtoteles. Dicti autem ita ſunt [...] περιπατεῖν obambulare, quia docebant obambulando. 4. Epi[...]ureorum ab Epicuro Neoclis & Chæreſtratæ filio, patria Athe[...]ienſi, pago Chagettio. 5. Cynici ita dicti à Diogene Cy[...]ico, cui ob caninos mores id cognomen inditum. Etiam ipſe [...]anem vocabat ſe. Rogatus unde illud nomen, reſpondit: Quod blandior iis, qui dant, qui non dant allatro, malos [...]orde[o].

mittiſne auctoritatem Plautinam? 1. SP. Si quid recte dicat. HE. Accipe igitur nequiſſimi ſervi dictum omnibus Stoïcorum paradoxis ſapientius. SP. Exſpecto. HE. *Nihil eſt miſerius quam animus ſibi male conſcius.* SP. Non rejicio dictum: ſed quid hinc colligis? HE. Si nihil miſerius animo ſibi male conſcio, conſequitur nihil eſſe felicius animo ſibi bene conſcio. SP. Recte quidem colligis: ſed in qua tandem regione invenies iſtum animum nullius mali ſibi conſcium? HE. Malum appello, quod dirimit amicitiam inter Deum & hominem. SP. Et ab hoc mali genere puto perpaucos eſſe puros. HE. Ego vero & purgatos habeo pro puris. Qui 2. lixivio lacrymarum, ac pœnitentiæ 3. nitro, aut caritatis igni maculas abſterſerunt, eis non ſolum nihil nocent peccata, verum etiam frequenter in majoris boni materiam cedunt. SP. Equidem nitrum & lixivium novi; igni purgari maculas nunquam audivi. HE. Atqui ſi adeas argentarias officinas, videbis aurum igni purgari. Quanquam & lini 4. genus eſt, quod conjectum in ignem non exuritur, ſed nitidius ſplendeſcit, quam ulla poſſit aqua; eoque *vivum* appellant. SP. Næ tu nobis adfers paradoxum omnibus Stoïcorum paradoxis παραδοξότερον 5. Vivunt illi vitam voluptuariam, quos Chriſtus appellavit ob id beatos, quod lugeant? HE. Mundo videntur lugere, ſed re vera deliciantur, ac;

1. Plautus in Moſtell. ſcena 8.
2. Lixivium cauſtica ſpuma, ſpuma Batava, Belgis Looge: quâ olim Batavi comas ſolebant lavare, ut rufum induerent colorem. Mos hic etiamnum in Boreali Hollandia obtinet. Innuit id Martialis: *Teutonicos accendit ſpuma capillos.*
3. Nitrum ſal petroſus, Belgis Salpeter.
4. De lino hoc ἀσβεστίνῳ ita Plinius: Inventum jam eſt quoque quod ignibus non abſumeretur. Vivum id vocant, ardenteſque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, ſordibus exuſtis ſplendeſcentes magis igni, quam poſſent aquis. Regum inde funebres tunicæ, corporis favillam ab reliquo ſeparant cinere. Naſcitur in deſertis aduſtiſque ſole Indiæ, ubi non cadunt imbres, inter diras ſerpentes: aſſueſcitque vivere ardendo, rarum inventu, difficile texu propter brevitatem. 5. Id eſt, inopinabilius, ſive multo magis præter opinionem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

uod dici ſolet, toti melle perunćti ſuavi-
r vivunt, adeo ut cum his collati, Sarda-
palus, Philoxenus 1. Apitius, aut ſi quis
us eſt voluptatum ſtudio nobilitatus,
ſtem ac miſeram peregerint vitam. SP.
ova narras; ſed vix credenda. HE. Expe-
re; & omnia terque quaterque dices ve-
fuiſſe mea. Efficiam tamen, ut arbitror,
videatur uſque adeo veri diſſimile. SP.
ccingere. HE. Faciam, ſi mihi prius quæ-
m conceſſeris. SP. Modo tu æqua poſtu
s. HE. Lucrum annumerabo, ſi ſortem
deris. SP. Age. HE. Primum illud, opi-
or, dabis, nonnihil intereſſe inter ani-
am & corpus. SP. Quantum inter cœ-
m & terram, inter immortale & mor-
le. HE. Deinde falſa bona non eſſe po-
enda in bonis. SP. Nihilo magis quam
mbræ habendæ ſunt pro corporibus, aut
æſtigiæ magorum, ſomniorumve ludi-
tia, ducenda ſunt pro veris. HE. Hacte-
us commode reſpondes. Dabis, opinor,
illud, veram voluptatem non cadere,
ſi in animum ſanum. SP. Quid ni? Nul-
s enim ſole delećtatur, ſi lippiant oculi;
ut vino, ſi febris palatum infecerit. HE.
lec ipſe, ni fallor, Epicurus amplećtere-
ur 2. voluptatem, quæ longe majorem
ruciatum, multoque diuturniorem ſecum
dduceret. SP. Non arbitror, ſi quis modo
piat. HE. Nec illud negabis, Deum eſſe
ummum bonum, quo nihil pulchrius, ni-
il amabilius, nihil dulcius. SP. Iſtud nul-
us iverit inficias, niſi Cyclopibus 3. im-

1. Philoxenus ſolebat naſi muccum in catinum mungere, quo deterritis cæteris, lautius epularetur. Narrat ex Plutarcho Hermolaus Barbarus in præfatione Themiſtii. Etiam luxu perditiſſimi Sardanapalus & Apicius, de quibus ante prolixe dićtum.

2. Secundum quatuor præcipuas Philoſophorum ſećtas, ita & quatuor eorundem ſententiæ primariæ de ſummo bono; nam alioquin ſi omnium Ethnicorũ opiniones recenſendæ, in infinitum abi-
ent. Stoïci autem collocabant in virtutibus animi, Peripatetici in
ćtione ex virtute prodeunte, Academici in Idea boni, Epicurei in
oluptate animi ex proba ačtione prodeunte. 3. Cyclopes vaſti &
mmmanes finguntur, filii Neptuni & Amphitrites, miniſtri Vulcani,
ovi fulmina fabricantes; dićti Cyclopes quod unicum haberent ocu-
um, eumque orbicularem media in fronte.

manior. quid tum poſtea ? HE. Jam mihi donaſti, nullos ſuavius vivere, quam qui pie vivunt; nullos miſerius & afflictius, quam qui vivunt impie. SP. Plus igitur largitus ſum quam putabam. HE. Sed quod recte datum eſt, ut ait Plato, non oportet repoſcere. SP. Age. HE. Catella, quæ habetur in deliciis, paſcitur lautiſſime, cubat molliter, ludit ac laſcivit jugiter, an non vivit ſuaviter? SP. Vivit. HE. Optares tibi talem vitam? SP. Bona verba, niſi pro homine velim eſſe canis. HE. Fateris igitur præcipuas voluptates ab animo proficiſci, velut à fonte? SP. Apparet. HE. Tanta enim animi vis eſt, ut ſæpe doloris externi ſenſum adimat: nonnunquam quod per ſe eſt amarum, reddat jucundum. SP. Iſtuc quotidie videmus in amantibus, quibus dulce eſt pervigilium, & hibernis noctibus excubare ad amicæ fores. HE. Jam illud reputa, ſi tantam vim habet amor humanus, qui nobis cum tauris & canibus eſt communis, quanto plus valeat amor ille cœleſtis, à Chriſti Spiritu profectus: cujus tanta vis eſt, ut mortem quoque, qua nihil terribilius, reddat 1. amabilem. SP. Quid alii ſentiant intus, neſcio; certe carent multis voluptatibus, qui adhærent veræ pietati. HE. Quibus? SP. Non diteſcunt, non aſſequuntur honores, non convivantur, non ſaltant, non canunt, non olent unguenta, non rident, non ludunt. HE. De divitiis & honoribus nulla erat hic facienda mentio, quæ non adfe-

1. Hinc pii aliquando mortem tam ardentibus votis experierunt. Philip. 1. v. 23. Ait Paulus: Deſiderio tendens ad dimiſſionem & ut cum Chriſto ſim. Eſt enim id valde multo melius. Imo Martyres diriſſimis tormentis ſubjecti, ex medio igne, læto animo Pſalmos & ſacros hymnos quandoque cecinere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

[...]: vitam 1. jucundam, ſed ſolicitam po- [...] & anxiam; de cæteris agamus, quæ [...] primis venantur quibus ſtudio eſt ſua- [...] vivere. Nonne quotidie vides ebrios, [...]ios & inſanos, ridentes ac ſaltantes? [...] Video. HE. Num putas illos ſuaviter [...]ere? SP. Hoſtibus contingat illa ſuavi- [...]. HE. Quam ob rem? SP. Quia non ad- [...] ſana mens. HE. Tu igitur malles jeju- [...]s incumbere libro, quam ad eum mo- [...]m delectari? SP. Plane mallem vel a- [...]m fodere. HE. Nam inter 2. divitem [...] temulentum nihil intereſt, niſi quod [...]ic inſaniæ medetur ſomnus, illi vix me- [...]corum cura ſuccurrit. Natura fatuus ni- [...] differt ab animante bruto, præter for- [...]am corporis; ſed levius miſeri ſunt, [...]os natura genuit brutos, quam qui bel- [...]inis cupiditatibus obbrutuerunt. SP. Fa- [...]or. HE. Jam num tibi ſobrii videntur aut [...]ni, qui propter præſtigias umbraſque vo- [...]ptatum, & veras animi voluptates ne- [...]igunt, & veros ſibi cruciatus accerſunt? [...]. Non videntur. HE. Non ſunt illi qui- [...]em temulenti vino, ſed amore, ſed ira, [...]d avaritia, ſed ambitione, aliiſque pravis [...]piditatibus; quæ longe pernicioſior eſt [...]brietas, quam quæ vino contrahitur. Sy- [...]us ille in comœdia poſteaquam edormi[...]erat villum quod 3. biberat, ſobria lo- [...]uitur: at animus vitioſa cupiditate ebrius, [...]uam gravate redit ad ſeſe! quot annis ur- [...]et mentem amor, ira, odium, libido, [...]uxus & ambitio! quam multos videmus

1. Extata Athenæi epigramm in laudem Epicuri, quod huc reſpicit:
Quis furor o cives, ut vos ob vile lucellum,
Rixas & bellum ſollicitetis atrox?
Nam Natura opibus facile eſt contenta puſillis,
Contenta nullis ambitio eſt opibus,
Hoc Epicurus ait, dulces quem nempe Camœnæ,
Aut Suada tripodes edocuere ſacri.

2. Vide an non legendum *inter dementem.*

3. Syrus gentile nomen, Servus in Comœdiis Heautontimorumenon & Adelphorum, vafer admodum [i]n ſtruendis dolis, nec ſatis fidus in procuranda re domeſtica. [V]erba hujus Syri exſtant Act. v. Scen. 2. in Adelphis: Niſi dum [qu]æ ſileſcunt turbæ, interea in angulum aliquo abeam, atque [e]dormiſcam hoc villi, ſic agam.

ab adoleſcentia ad decrepitam uſque ætatem, ab ambitionis, avaritiæ, libidinis, luxuſque temulentia nunquam expergiſci ac reſipiſcere! SP. Iſtiuſmodi novi nimium multos. HE. Largitus es, falſa bona non eſſe in bonis ducenda. SP. Nec repoſco. HE. Nec eſt vera voluptas, niſi quæ ex veris bonis naſcitur. SP. Fateor. HE. Non ſunt igitur vera bona, quæ vulgus hominum per fas nefaſque venatur. SP. Non arbitror. HE. Si vera eſſent bona, non contingerent niſi bonis; & beatos redderent quibus obveniunt. Quid autem voluptas? num vera videtur quæ non ex veris bonis, ſed ex falſis bonorum umbris naſcitur? SP. Nequaquam. HE. At voluptas efficit ut ſuaviter vivamus. SP. Maxime. HE. Nullus igitur vere vivit ſuaviter, niſi qui pie vivit, hoc eſt, qui veris fruitur bonis: ſola autem pietas reddit hominem beatum, quæ Deum ſummi boni fontem homini ſola conciliat. SP. Propemodum aſſentior. HE. Nunc mihi vide, quot 1. paraſangis abſint à voluptate, qui vulgo videntur præter voluptates nihil ſequi. Primum animus illorum impurus eſt, & cupiditatum fermento vitiatus, ut etiamſi quid incidat dulce, protinus amareſcat; quemadmodum fonte vitiato non poteſt non eſſe liquor inſipidus. Deinde non eſt vera voluptas, niſi quæ ſano percipitur animo. Nam irato 2. nihil vindicta jucundius: ſed ea voluptas vertitur in dolorem, ſimul atque morbus animum reliquerit. SP. Non refragor. HE. Poſtremo voluptates illæ ſumuntur ex falſis bonis: unde conſequitur & illas eſſe

1. Paraſanga eſt menſura quinquaginta ſtadiorum, hoc eſt milliare Perſicum. Verba ſunt Herodoti: Conſtat paraſanga triginta ſtadiis, ſchœnus autem (quod ipſum verbum Ægyptiacum) ſexaginta.

2. Juxta illud:
Eſt vindicta bonum vitâ jucundius ipſâ.

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſtigias. Quid porro diceres, ſi videres
minem magicis artibus deluſum, veſci,
bere, ſaltare, ridere, plaudere, cum
hil earum rerum vere adeſſet, quas ſe
dere credit? SP. Equidem & inſanum di-
cem, & miſerum. HE. Simili ſpectaculo
e nonnunquam interfui. Sacerdos erat,
ui callebat artem præſtigiatoriam. SP.
am non didicerat è litteris ſacris. HE.
mo è 1. ſacerrimis, hoc eſt, exſecratiſſi-
is. Hunc aliquot aulicæ fœminæ frequen-
r appellabant, ut reciperentur ab eo
onvivio, ſordes & parſimoniam oppro-
tantes; annuit, invitavit. Venerunt je-
unæ, quo libentius epularentur. Accu-
uerunt: nihil aberat, ut videbatur, lau-
tiarum: explerunt ſeſe affatim. peracto
onvivio, egerunt convivatori gratias, ac
iſceſſerunt ſuam quæque domum. At mox
œpit oblatrare ſtomachus: demirantur,
quid eſſet hoc monſtri, ſtatim à prandio
am ſplendido eſurire ac ſitire. Res tan-
lem erupit, & in riſum abiit. SP. Et meri-
o: præſtiterat domi lenticula placare ſto-
machum, quam inanibus ſpectris delicia-
i. HE. At mihi videtur multo magis eſſe
idiculum, vulgus hominum pro veris bo-
nis inanes bonorum umbras amplecti; &
his præſtigiis delectari, quæ non exeunt
in riſum, ſed in luctus ſempiternos. SP.
Quo propius intueor, hoc mihi videre mi-
nus abſurda loqui. HE. Age, largiamur,
ut interim in nomen voluptatis veniant,
quæ re vera non ſunt: appellaresne mul-
ſum 2. dulce, cui longe plus eſſet admix-
tum 3. aloës quam mellis? SP. Non dice-

rem

1. Sacer enim non ſemper idem quod ſanctus & in bonam partem ſumitur, ſed & in malam, pro execrabili & damnato. Hoc ſenſu Virgilius: *Auri ſacra fames.*

2. Mulſum potio ex melle & vino, Græcis οἰνόμελι, dictum mulſum à mulcendo ſeu molliendo, quod vini aſperitas mellis dulcedine temperetur.

3. Aloë, Ἀλόη, τραγόκερως, à ſimilitudine cornuum hircinorum ἀμφίβιον, quod & terræ ma-tri adhærens, & inde exemta, deque trabe ſuſpenſa in aëre diutiſſime vitam tuetur. Herba eſt amariſſima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

rem, ſi vel triens aloës eſſet admixtus. HE. Aut optares tibi malam ſcabiem, quod ſcalpendi ſit aliqua voluptas? SP. Non, ſi compos ſim mentis. HE Fac igitur tecum ſubducas rationem, quantum amaritudinis 1. admixtum ſit iſtis falſo nomine voluptatibus, quas gignit amor impudicus, libido illicita, comeſſatio ac temulentia. Omitto nunc, quod eſt omnium caput, conſcientiæ cruciatus, inimicitiam cum Deo, exſpectationem æterni ſupplicii. Quod obſecro in his voluptatibus genus eſt quod non ingens externorum etiam malorum agmen ſecum adducat? SP. Quænam? HE. Rurſus omittamus avaritiam, ambitionem, iram, ſuperbiam, invidiam, quæ per ſe triſtia ſunt mala: conferamus illa quæ præcipue delectationis nomine commendantur. Cum largiori potationi ſuccedit febris, capitis dolor, alvi tormina, ingenii ſtupor, famæ macula, memoriæ detrimentum, vomitus, & ruina ſtomachi, tremor corporis, num vel Epicurus exiſtimaret eam voluptatem expetendam? SP. Fugiendam diceret. HE. Cum adoleſcentes è ſcortatione novam lepram, quam nunc ὑποκορίζοντες 2. quidam 3. *Neapolitanam ſcabiem* appellant, ſibi, ut fere fit, contrahunt, per quam toties ſit illis in vita moriendum, ſemperque vivum cadaver circumferendum; nonne belle videntur ἐπικουρίζειν? 4. SP. Imo ἐπὶ 5. κουρεῖα

1. Eleganter de hac materia Boëthius: *Habet omnis hoc voluptas, Stimulis agit fruentes, apiumque par volantum, ubi grata mella fudit, Fugit & nimis tenaci Ferit icta corda morſu.*

2. Id eſt, honeſto nomine rem execrabilem & pudendam eloquentes: quamvis proprie ὑποκορίζειν, per diminutionem loqui ſignificet.

3. Acute Martialis ille Anglicus de hac ſcabie ſeu morbo:

Ita laterra mihi patria eſt, Galliqueparentes.
Gallicus in dubio eſt Italicuſne vocer.

4. Id eſt, Epicurum agere, voluptatibus ſtudere. 5. Hoc eſt, recta ad tonſtrinas currere. Noſtra tempeſtate qui tonſores ſunt, ut plurimum ſimul chirurgicem exercent p ſuit itaque tonſtrinam pro chirurgi domo, in qua ejuſmodi puſtulæ & lues Venerea curantur. Sed interim eleganter alludit ad etymologiam τοῦ ἐπικουρίζειν, quod ad verbum videtur ſonare, ad puellas applicare, cum puellis converſari.

θεῖν,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ἂν, HE. Iam finge delectationis ac dolo-
 æquilibrium : optaresne tam diu crucia-
dolore dentium, quam diu duravit po-
tionis aut ſcortationis voluptas ? SP. E-
idem mallem utroque carere : nam vo-
ptatem emere dolore, non eſt lucrum,
d penſatio: heic ſane potior eſt ἀναλγη-
α, 1. quam Cicero auſus eſt indolenti-
n appellare. HE. At nunc voluptatis il-
citæ titillatio, præterquam quod longe
inor eſt cruciatu quem adducit, tempo-
s etiam exigui eſt : lepra 2. vero contra-
a per omnem vitam miſere diſcruciat;
tieſque mori cogit, priuſquam mori li-
at. SP. Tales diſcipulos non agnoſceret
. Epicurus. HE. Luxuriæ comes plerum-
ue eſt egeſtas, onus & miſerum & gra-
e : libidinis immodicæ, 4. paralyſis, tre-
or nervorum, lippitudo ac cæcutientia,
pra: at non hæc tantum. An non egre-
a negotiatio, nec veram, nec ſinceram,
d hæc brevem delectationem, tot tanto
ravioribus ac diuturnioribus commutare
nalis ? SP. Vt non accedat cruciatus, mi-
i ſtultiſſimus negotiator eſſe videatur qui
emmas vitro permutet. HE. Illud dicis,
ui vera animi bona ob fucatas corporis
oluptates amittat. SP. Ita ſentio. HE.
Nunc redeamus ad exactiorem ſupputa-
ionem. Nec febris aut egeſtas ſemper co-
mitatur luxum, nec nova lepra aut para-
yſis ſemper comitatur Veneris immodi-
cum uſum; ſed conſcientiæ cruciatus, quo
nihil eſſe miſerius jam inter nos convenit,
ſemper comes eſt illicitæ voluptatis. SP.
Imo præcurrit interdum, & in ipſa volupta-
te fodicat animum. Sunt tamen quos dicas
hoc ſenſu carere. HE. Iam hoc ipſo infeli-
cio-

1. Doloris abſentia: ἀναλγὴς dolorem nullum ſentiens: ab ἄλγος dolor.

2. Lepra Galeno ſcabiei genus, cutem deformi obducens cruſta, ab atra bile naſcens, corpuſque vehementi pruritu infeſtans.

3. Epicurus enim ſtatuit ſummum bonum in tranquillitate animi ex proba prodeunte actione.

4. Reſolutio nervorum. Gignitur morbus ab humore frigido & craſſo, nervos plus æquo humectante & laxante & ſenſum motumque alteri fere parti eripiente,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ciores. Quis enim non malit ſentire dolorem, quam corpus habere ſtupidum & ſenſus expers? Verum ut nonnullis vel cupiditatum intemperantia, velut ebrietas, quædam, vel vitiorum aſſuetudo, ceu callus quidam, mali ſenſum adimat in juventa; cum ad ſenectutem perventum fuerit, ac, præter innumera incommoda, quorum theſaurum ſuperioris vitæ commiſſa repoſuerunt, de propinquo terret mors nulli mortalium evitabilis, tanto gravius diſcruciat conſcientia, quanto magis per omnem vitam ſtupuit. tum enim, velit nolit, expergiſcitur animus. Senectus autem cum per ſe ſit triſtis, quippe multis naturæ incommodis obnoxia, quanto miſerior eſt, atque etiam turpior, ſi urgeat animus ſibi male conſcius? Convivia, comeſſationes, amores, choreæ, cantilenæ, cæteraque quæ juveni videbantur ſuavia, ſeni ſunt amara, nec aliud habet ætas illa quo ſe fulciat, niſi ſi adſit vitæ innocenter actæ recordatio, ac ſpes vitæ melioris. Hi ſunt duo ſcipiones, quibus nititur ſenecta. Quod ſi pro his ſubductis, imponas geminam ſarcinam, vitæ perperam actæ memoriam, & futuræ felicitatis deſperationem; obſecro quod animal fingi poteſt afflictius aut miſerius? SP. Equidem non video, etiam ſi quis τὸ 1. ἵππου γῆρας objiciat. HE. Tum denique *ſero ſapiunt Phryges*: 2. & illud veriſſime dictum, *Extrema* 3. *gaudii luctus occupat*: &, *Non* 4. *oblectamentum*

1. Id eſt, equi ſenectutem.

2. Proverbium deſumtum ex Livii Andronici vetuſtiſſima comœdia, natumque eſt ex bello Trojanorum, qui multis adeo cladibus affecti, vix decimo demum anno de reddenda Helena conſultare cœperunt: quam ſi ſtatim Menelao repoſcenti reddidiſſent, innumerabilibus ſe calamitatibus ſubduxiſſent. 3. Verba Salomonis Prov. 14. v. 13. etiam ex riſu dolet animus: & tandem lætitia fit mœror. 4. Extat locus in Eccleſiaſtico cap. 30. v. 16. Neque eſt lætitia ſuperans gaudium cordis.

ſuper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ner cordis gaudium : & , *Animus* 1. *gau-ns floridam ætatem facit : Spiritus triſtis ſiccat oſſa :* item illud , *Omnes* 2. *dies uperis , mali* , hoc eſt , afflicti ac miſe- : *ſecura mens quaſi juge convivium.* SP. piunt igitur qui mature rem faciunt , & olligunt viaticum venturæ ſenectuti. HE. criptura myſtica non tam humi repit , ut ortunæ bonis metiatur hominis felici-atem : is demum eximie pauper eſt , ui nudus eſt omni virtute & animam ſi-nul cum corpore debet Orco. SP. Is uidem exactor eſt implacabilis. HE. Is ere dives eſt , qui Deum 3. habet pro-itium. Quid autem metuat , qui talem abeat protectorem ? num homines ? mi-ius poteſt univerſorum hominum pote tas adverſus Deum quam culex 4. ad erſus elephantem Indicum , num mor-em ? ea piis tranſitus eſt 5. ad æternam eatitudinem. num inferos ? ſed confi-denter Deo loquitur vir pius : *Etſi* 6. *am-bulavero in medio umbræ mortis , non ti-mebo mala ; quoniam tu mecum es.* Cur metuat dæmones , in pectore gerens eum quem tremunt dæmones ? nam hominis pii mentem templum eſſe Dei , non uno in loco prædicat ſcriptura , vere ἀναντίῤῥητος 7. SP. Equidem non video ,

1. Franciſcus Junius vertit textum Prov. 17. v. 22. Animus lætus bene medicinam facit, ſpiritus autem fractus exſiccat oſſa.

2. Proverb. 15. v. 15. Junius & Tremellius ita verterunt: Omnes dies pauperis mali ſunt: læti autem animo ſunt convivium juge.

3. Aſaphi illud huc reſpicit Pſal. 73. v. 25, 26. Quis eſſet mihi in cœlis præter te ? & præter te nullo delector in terra. Deficiente carne mea & animo meo , rupes animi & portio mea Deus eſt in ſeculum. 4. Nam ſi Deus pro nobis quis contra nos? 5. Juxta Paulinum id 2 Corinth. 5. v. 1. 2. Scimus enim nos , ſi terreſtris hujus domus noſtræ tabernaculum diſſolutum fuerit, ædificium ex Deo habituros , domicilium videlicet non manu factum , æternum in cœlis. In hoc etenim ſuſpiramus , expetentes domicilio noſtro , quod è cœlo eſt , ſuperindui. 6. Tremellius & Junius habent Pſal. 23. v. 4. Etiam quum ambularem per vallem lethalis umbræ , non timerem malum , quia tu mecum es. 7. Cui nequit contradici : ab ἀντὶ contra & ῥέω dico.

quibus rationibus iſta queant refelli, quanquam videntur plurimum abeſſe à ſenſu communi. HE. Quî ſic? SP. Nam ad tuam ratiocinationem quivis Franciſcanus vitam ageret magis voluptuariam, quam alius, opibus, honoribus, breviter omni genere deliciarum affluens. HE. Adde Monarchæ ſceptrum, ſi libet; adde Pontificiam coronam, eamque è triplici fac centuplicem, modo detrahas animum ſibi bene conſcium, audacter dicam, hunc Franciſcanum, nudipedem, nodoſo fune cinctum, tenuiter ac viliter amictum, jejuniis, vigiliis ac laboribus attenuatum, qui teruncium non habet in orbe, modo adſit bona mens, delicioſius vivere, quam ſi in unum hominem ſexcentos confles 1. Sardanapalos. SP. Vnde igitur eſt, quod pauperes fere conſpicimus triſtiores divitibus? HE. Quia bis pauperes ſunt plerique. Alioqui morbus, inedia, vigilia, labores, nuditas, extenuant quidem corporis habitum, ſed tamen non in his tantum, ſed etiam in ipſa morte ſeſe exſerit mentis alacritas. Animus enim quanquam illigatus eſt mortali corpori, tamen quoniam naturæ potentioris eſt, corpus ipſum quodammodo transformat in ſeſe, præſertim ſi ad vehementem naturæ impetum accedat ἐνέργεια 2. ſpiritus. Hinc eſt quod ſæpenumero videmus homines vere pios majore cum alacritate morientes, quam alios convivantes. SP. Iſtuc profecto non raro ſum admiratus. HE. Atqui non eſt admirandum, illic eſſe invincibile gaudium, ubi

1. Sardanapalus ultimus Aſſyriæ Rex effeminatiſſimus & omni libidinum genere abundans. De eo Ovidius: *Quam cito defecit tua, Sardanapale, voluptas.*

2. Id eſt, efficacia.

bi adeſt omnis lætitiæ fons Deus. uid autem novi eſt , animum vere pii ominis gaudere jugiter in mortali corore , cum idem , ſi ad intima tartari emergatur , nullum felicitatis detrimenum facturus ſit ? Vbicunque pura mens t , ibi Deus eſt : ubicunque Deus eſt , i paradiſus 1. eſt : ubi cœlum eſt , ibi licitas eſt : ubi felicitas eſt , ibi gauium eſt verum , & alacritas ſincera. P. Attamen ſuavius viverent , ſi abſint commoda quædam , & adeſſent obctamenta , quæ vel negligunt , vel non ſequuntur. HE. Quæ vero mihi narras icommoda ? quæ lege communi comiuntur conditionem humanam ? famem , tim , morbum , laſſitudinem , ſenetutem , mortem , fulmina , terræ mous , inundationes , bella ? SP. Et iſta uoque. HE. At nos de mortalibus inerim agimus , non de immortalibus. t tamen in his quoque malis longe olerabilior eſt piorum conditio quam oluptates corporis per fas nefaſque veantium. SP. Quî ſic ? HE. In primis , uoniam animos habent ad temperaniam ac tolerantiam exercitatos , cæteis moderatius ferunt ea quæ vitari non oſſunt. Dein quoniam intelligunt illa omnia à Deo immitti , vel ad purgatioem criminum , vel ad exercitationem irtutis , non modo patienter , verum tiam gaudenter , tanquam obedientes ilii , illa de manu propitii patris accipiunt , atque etiam gratias agunt vel ro clementi correctione , vel pro inæſtimabili lucro. SP. Sed multi ſibi ac-

1. παράδεισος vel ut aliis placet παράδησος vox origine Perſica , Chaldaica vel etiam Hebræa , in genere pro loco amœniſſimo, ſpecialiter hortum Hedenis ſignificat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cerſunt corporis moleſtias. HE. Sed plures adhibent medicorum remedia, quo corporis ſanitatem vel tueantur, vel recuperent. Cæterum accerſere moleſtias, hoc eſt, inopiam, adverſam valetudinem, perſequutionem, infamiam, niſi cum huc impellit Chriſtiana caritas, non eſt pietatis, ſed ſtultitiæ. Cæterum quoties infliguntur ob Chriſtum & ob juſtitiam; quis auſit eos vocare miſeros, cum ipſe Dominus appellet eos 1. beatos, & horum gratia gaudere jubeat? SP. Habent tamen interim & iſta ſenſum cruciabilem. HE. Habent, ſed quem facile abſorbet hinc metus gehennæ, illinc ſpes æternæ beatitudinis. Age, ſi tibi perſuaſum eſſet te nunquam ægrotaturum, aut ullam corporis moleſtiam ſenſurum in omni vita, ſi ſemel patiaris cuſpide aciculæ tibi ſummam pungi cutem; nonne lubens & gaudens acciperes tantillum dolorem? SP. Maxime. Imo ſi certo ſciam, mihi nunquam in vita dolituros dentes, æquo animo patiar vel altius infigi acum, atque etiam ambas aures 4. ſubula perforari. HE. Atqui quidquid in hac vita accidit afflictionis, levius ac brevius eſt ad æternos cruciatus, quam momentaneum acus vulnuſculum ad hominis vitam, quamvis longam: nulla enim 5. analogia rei finitæ ad infini-

1. Reſpicit autor ad locum Luc. 6. v. 21. 22. 23. Beati qui nunc eſuritis, quia ſaturabimini. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati eritis quum vos oderint homines, & ſeparaverint vos & conviciis affecerint vos & nomen veſtrum ut improbum abjecerint, propter Filium hominis. Gaudete illo die & ſalite. Ecce enim merces veſtra multa eſt in cœlis. 2. Digitum intendit autor in verba Apoſtoli Hebr. 12. v. 11. Omnis autem caſtigatio in præſens quidem non videtur eſſe gaudii, ſed triſtitiæ. 3. Gehenna vox Hebraica, ex Ge & Hinnom, quaſi dicas vallis Hinnom, compoſita. In illa Judæi ſuperſtitione aliarum gentium commoti liberos idolis comburebant, ad exemplum, ſi Deo placet, Abrahami filium immolaturi 4. Subula inſtrumentum ſutorum, quo calceos perforant. 5. Ἀναλογία proportio, convenientia.

tam.

rm. SP. Veriſſima prædicas. HE. Jam ſi
uis tibi perſuadeat, te per omnem vi-
m omni moleſtia cariturum, ſi ſemel
anu flammam dividas, quod fieri ve-
ùit 1. Pythagoras, nonne lubens id fa-
res? SP. Ego ſane vel centies, modo ne
llat promiſſor. HE. Deus ne poteſt quidem
llere: ſed ille flammæ ſenſus diuturnior eſt
l totam hominis vitam collatus, quam tota
ta collata ad cœleſtem beatitudinem, et-
mſi quis trium 2. Neſtorum excedat annos
iquidem illa quantumlibet brevis manus
jectio, nonnulla hujus vitæ portio eſt:
d tota hominis vita, nulla portio eſt
ternitatis. SP. Non habeo quod contra
icam. HE. Ad hanc igitur qui toto pe-
tore, certaque ſpe properant, cum
m brevis ſit tranſcurſus, an credis eos
ujus vitæ moleſtiis diſcruciari? SP. Non
rbitror, modo adſit certa perſuaſio,
rmaque ſpes aſſequendi. HE. Venio nunc
d oblectamenta, quæ objiciebas. Abſti-
ent à choreis, à comeſſationibus, à ſpe-
taculis: hæc nimirum ita contemnunt,
t fruantur multo jucundioribus, nec mi-
us oblectentur, ſed aliter. *Oculus* 3. *non*
idit, auris non audivit, nec in cor hominis
ſcenderunt quæ ſolatia Deus paraverit dili-
entibus ipſum. Beatus Paulus agnovit, quæ
int cantica, quæ choreæ, quæ tripudia,
uæ comeſſationes piarum mentium, etiam
n hac vita. SP. At ſunt quædam volupta-
es licitæ, quas iſti ſibi ipſis interdicunt.
HE. Etiam licitarum voluptatum immodi-

1. De hoc dogmate Pythagoræ aliiſque ejuſdem vide vitæ illius deſcriptores. Apud Laërtium Ariſtippus Cyrenæus Pythagoram dictum autumat, quod veritatem perinde ac Pythius ipſe loqueretur. Erat autem Mneſarchi annulorum ſculproris filius. Alii tamen alium illi patrem aſſignant.

2. Neſtor Nelei & Chloridis filius tres hominum ætates vixit. Idem non minus eloquentia quam prudentia longa annorum ſerie collecta inſignis.

3. Beza vertit 1 Corinth. 2. v. 9. Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in mentem hominis venerunt, quæ paravit Deus is à quibus ipſe diligitur. Locus citatur ex Eſaiæ cap. 64. verſ. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

cus uſus eſt illicitus; hunc ſi excipias, in cæteris omnibus ſuperant, qui videntur aſperam vitam degere. Quod poteſt eſſe magnificentius ſpectaculum? quam hujus mundi contemplatio? Ex eo longe plus capiunt voluptatis homines Deo cari, quam cæteri. Siquidem hi dum curioſis oculis contemplantur admirandum hoc opus, anguntur animo, quod multarum rerum cauſas non aſſequantur. In quibuſdam etiam ceu Momi 1. quidam obmurmurant opifici, neque raro naturam pro matre novercam appellant: quod convicium verbotenus quidem naturam ferit, ſed re vera in eum redundat qui naturam condidit, ſi qua eſt omnino natura. At homo pius religioſis ac ſimplicibus oculis magna cum animi voluptate ſpectat opera Domini, patriſque ſui, demirans ſingula, nihil reprehendens, ſed pro cunctis gratias agens, cum reputat hæc omnia 2. propter hominem eſſe condita: atque adeo in ſingulis rebus adorat omnipotentiam, 3. ſapientiam, ac bonitatem conditoris, quarum veſtigia perſpicit in rebus conditis. Jam finge mihi eſſe aliquod palatium re vera tale, quale Pſychæ 4 fingit Apuleius, aut ſi quod potes magnificentius elegantiuſque:

1. Hinc adagium: Momo ſatisfacere. Momus à Poëtis reprehenſionis Deus fingitur, nocte & ſomnio patre progenitus, ipſe nihil operis edens, aliorum tamen Deorum opera carpens ſumma cum libertate: & hinc illi nomen; μῶμος enim reprehenſio Græcis.

2. Hoc abripuit Prophetam Regium, ut exclamet Pſal. 8. v. 4. 5. Quum reſpicio cœlos tuos opus digitorum tuorum, lunam & ſtellas quas ſtatuiſti: quid eſt mortalis, quod memor ſis ejus? 3. Secundum illud Pſal. 19. v. 2. 3 Cœli enarrant gloriam Dei fortis, & opus manuum ejus indicat expanſum eorum. Dies ad diem eructat ſermonem & nox ad noctem oſtendit ſcientiam. 4. De eadem Pſyche Apuleius in libris de Aſino aureo in lapidem fuiſſe mutatam & à Venere in infernum ad Proſerpinam miſſam, ejus duas ſorores mari immerſas, tandemque Cupidini copulatam, ait. Narrant Mythologi Regem & Reginam, id eſt Deum & materiam (ut Fulgentius in allegoriam hanc commentatur) tres filias, carnem, libertatem arbitrii & pſychen, id eſt, animam habuiſſe.

huc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

c adhibe duos ſpectatores, alterum pe-
grinum, qui tantum viſendi causâ vene-
t; alterum, ſervum aut filium ejus, qui
nſtruxit hoc ædificium; uter impenſius
lectabitur? hoſpes ille, ad quem illa
omus nihil attinet; an filius, qui cariſſi-
i patris ingenium, opes ac magnificen-
am in ædificio magna cum voluptate ſpe-
ilatur; præſertim cum cogitat totum hoc
pus ipſius gratia factum eſſe? SP. Percun-
atio tua non eget reſponſo: ſed plerique
on piis moribus, ſciunt cœlum & quæ
œlo clauduntur, hominis cauſa eſſe con-
ita. HE. Sciunt plerique omnes: ſed non
mnibus hoc venit in mentem; & ſi venit
n mentem, plus tamen capit voluptatis
ui magis amat opificem: quemadmodum
lacrius intuetur cœlum qui ad vitam cœ-
eſtem adſpirat. SP. Veri ſimillima dicis.
IE. Iam conviviorum ſuavitas non eſt ſita
n lautitiis palati, aut coquorum conditu-
is, ſed in proſpera corporis valetudine,
& ſtomachi 1. appetentia. Cave igitur pu-
es ullum Lucullum 2 cœnare jucundius
ppoſitis perdicibus, phaſianis, turturi-
us, leporinis, 3. ſcaris 4. ſiluris, aut 5.
murænis, quam vir pius cibario pane, ho-
eribus aut leguminibus, potu vel aquæ, vel
erviſiæ tenuis, vel vini probe diluti: pro-
pterea quod hæc accipit tanquam 6 miſſus

1. Optimum enim condimentum eſt fames. Ita & ille Rex magnus Perſarum, cui nunquam deliciſſimus defuiſſet potus, nunquam tamen majori cum voluptate bibiſſe ſe teſtabatur, licet aquam ſanguine mixtam ſumeret: nunquam enim vehementer ſitierat. 2. Lucullus hic de quo ante fuſius, quotidiano magnificarum epularum apparatu pene in proverbium abiit. 3. Scarus piſcis delicatiſſimus. De illo ita Oppianus: *Hic ſcarus ſaxa frequentat, Qui mites inter piſces clamore tremendo Intonat, & ſolus pallentes ruminat herbas.* 4. Silurus piſcis prægrandis, fluviatilis pariter ac marinus, carne prædulci, nullis oſſibus aut ſpinis interſitis. Junio een Weller. 5. Muræna, Columellæ Fluta, Romanis potius à vivacitate, quam ſaporis præcellentia æſtimata, ut Jovius putat, quod diutiſſime in piſcinis aſſervari poſſunt. 6 Miſſus hoc loco pro ferculis. Vide ex indice ſuperiores annotationes.

à be-

à benigno patre datos: omnia condit oratio, omnia ſanctificat precatio præcedens, ſacra lectio comes, magis animum reficiens, quam eſca corpus, & gratiarum actio ſuccedens: poſtremo ſurgit à menſa non diſtentus, ſed recreatus; non onuſtus, ſed refectus; & refectus mente pariter & corpore. An tu putas ullum iſtarum vulgarium cupediarum architectum convivari jucundius? SP. Sed in Venere ſumma eſt delectatio, 1. ſi quid Ariſtoteli credimus. HE. Et hac in parte vincit homo pius, non minus quam in convivio. rem ſic accipe: Quo vehementior eſt erga uxorem caritas, hoc congreſſus ille connubialis eſt jucundior. Nulli porro vehementius amant uxores ſuas, quam qui eas ſic diligunt, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam: nam qui eas voluptatis gratia diligunt, ne diligunt quidem. Adde, quod quo rarior eſt cum uxore congreſſus, hoc eſt ſuavior: quæ res nec impium poëtam latuit, qui ſcripſit, *Voluptates commendat rarior uſus.* Quamquam minima 2. voluptatis pars in coïtu ſita eſt. Longe major eſt in perpetuo convictu, qui inter nullos poteſt eſſe jucundior, quam inter eos qui ſe Chriſtiana caritate ſinceriter amant & amant pariter mutuo. In aliis frequenter cum ſeneſcente voluptate ſeneſcit amor: Chriſtiana caritas hoc magis vireſcit quo magis delectatio carnis decreſcit. An nondum tibi perſuaſi nullos vivere jucundius quam qui cum pietate 3. degunt? SP. Utinam itidem ſit perſuaſum omnibus! HE. Quod ſi Epicurei ſunt, qui ſuaviter vivunt, nulli verius ſunt Epicurei quam qui ſancte pieque vivunt. Et ſi nos tangit cura nominum, nemo magis promeretur cognomen

1. Contrarium indicant noti verſiculi: *Brevis eſt in coitu & levis voluptas: Et tædet Veneris ſtatim peractæ.*

2. Juvenalis minimam voluptatis partem viro in coitu aſcribit, fœminæ longe majorem: concludit hoc modo impios ſuos verſus: *Hæc tamen ipſa Vir nollet fieri, nam quantula noſtra voluptas?*

3. Hinc Apoſtolus: 1 Tim. 6. v. 6. Eſt autem quæſtus magnus pietas cum animo ſua ſorte contento.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

picuri, quam adorandus ille 1. Chriſtia-
e philoſophiæ princeps. Græcis enim
ίκȣρος *auxiliatorem* declarat. Cum na-
uræ lex eſſet vitiis tantum non oblitterata,
um Moſis lex magis irritaret 2. cupidita-
es, quam ſanaret, cum impune regnaret
n mundo tyrannus Satanas, ſolus ille per-
unti humano generi præſentaneam attulit
pem. Proinde vehementer falluntur qui-
am, qui blaterant, Chriſtum natura fuiſſe
riſtem quempiam ac 3. melancholicum,
oſque ad inamœnum vitæ genus invitaſſe.
mo is unus oſtendit vitam omnium ſuaviſ-
imam, veræque voluptatis pleniſſimam:
antum abſit lapis ille 4. Tantaleus. SP.
Quid iſtuc ænigmatis eſt? HE. Ridebis fa-
ulam: ſed hic jocus ſeria ducit. SP. Ex-
pecto jocum ſerium. HE. Narrant ii quibus
olim ſtudio fuit philoſophiæ præcepta fa-
ularum involucris tegere; Tantalum
quendam adhibitum fuiſſe Deorum men-
ſæ, quam volunt eſſe lautiſſimam. Cum
hoſpes eſſet dimittendus, Iupiter hoc ſuæ
5. dapſilitatis eſſe ratus, ne conviva diſce-
deret abſque 6. xenio, permittit ut quod
vellet peteret, accepturus quidquid petiiſ-
ſet. Tantalus 7. autem ſtolidus, ut qui bea-
titudinem hominis, ventris & gulæ delecta-
tione metiretur, optavit, ut ſibi per omnem
vitam liceret tali menſæ accumbere. An-
nuit Iupiter; & ratum erat votum. Tanta-

1. Deſignat Servatorem noſtrum Jeſum Chriſtum.

2. Reſpicit autor ad locum Paulinum Rom. 7. verſ. 7. 8. Ubi ſibi objicit ex antecedentibus, an lex & peccatum idem ſunt & mutuo conſentiunt? Imo, inquit, peccatum à lege coarguitur ac damnatur. Peccatum autem quia redargui non ſuſtinet, & quaſi non ſentiebatur, donec irritaretur à lege, occaſionem inde arripit magis ferociendi, nullo tamen legis vitio.

3. Melancholicus à melancholia, quæ eſt mentis alteratio, ex atra bile nata, cum mœſtitia metuque conjuncta. 4. Tantali lapidem vocant, imminens capiti periculum. Ob ſcelera enim animique impotentiam & ſuperbiloquentiam, impendere Tantalo, apud Inferos ſaxum, fingunt Poëtæ. 5. Dapſilitas, liberalitas, abundantia. Dapſilis, abundans, largus, liberalis. 6. Xenium proprie munus quod hoſpitibus datur. 7. Tantalus hic Iovis ex Plote Nympha filius, Agamemnonis & Menelai avus. Apud Inferos in aquis Eridani torquetur perpetua ſiti. De eo Poëta:

Et poma fugacia captat;
Tantalus in mediis garrulus aret aquis.

lus aſſidet menſæ omni genere deliciarum inſtructæ: appoſitum eſt 1. nectar; nec deſunt roſæ, nec odores, qualibus Deorum nares poſſint oblectari: adſtat pocillator 2. Ganymedes aut Ganymedi ſimilis, circumſtant Muſæ ſuaviter canentes, ſaltat ridiculus 3. Silenus, nec abſunt moriones: breviter quidquid ullum hominis ſenſum poſſit oblectare. ſed inter hæc omnia ille ſedet triſtis, ſuſpirans & anxius, nec hilareſcens riſu, nec attingens appoſita. SP. Quid in cauſa? HE. Quoniam ſupra caput accumbentis de pilo pendet ingens ſaxum jam jam caſuro ſimile. SP. Ego me à tali menſa ſubducerem. HE. Sed illi votum tranſiit in neceſſitatem: neque enim Iupiter tam placabilis eſt, quam noſter Deus, qui pernicioſa vota mortalium reſcindit, ſi modo pœniteat. Quanquam & alioqui, ne ſe Tantalus ſubducat, vetat idem lapis, qui prohibet veſci. Metuit enim, ne ſi ſe commoverit, illico ſaxi ruina conteratur. SP. Ridiculam fabulam. HE. At nunc audi quod non rideas. Vulgus à rebus externis petit vitam jucundam, cum eam non præſtet niſi mens ſecura: nam ſibi male conſciis ſaxum multo gravius impendet, quam impendet Tantalo. Imo non impendet, ſed urget premitque mentem: nec inani metu diſcruciatur animus; ſed in ſingulas horas expectat, ut conjiciatur in 5. gehennam. Obſecro quid eſt tam ſuave in rebus humanis, quod mentem tali ſaxo preſſam poſſit vere exhilarare? SP. Nulla profecto res, niſi vel dementia, vel incredulitas. HE. Hæc ſi perpenderent adoleſcentes, qui voluptati-

1. Nectar Deorum potus, dictum quidam putant à νὴ & κτείνω id eſt, non occido: quod potus eorum eſt qui non occiduntur, non moriuntur, immortalium.

2. Ganymedes Trois filius, puer formoſiſſimus, ab aqnila juſſu Iovis in cœlum raptus & miſcendo nectari præfectus, repudiata Hebe, quæ Superis ante illum à poculus erat.

3. Silenus Bacchi pædagogus, in gratiam hujus inter ſidera relatus. De eo Virgilius ecloga 6. *Silenum pueri ſomno videre jacentem Inflatum heſterno venas, ut ſemper, Iaccho.*

Serta procul tantum capiti delapſa jacebant:
Et gravis attrita pendebat cantharus anſa.

5. De Gehenna vide ſuperiores annotationes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

bus ceu poculo 1. Circeo dementati, pro vere jucundis amplectuntur mellita venena, quanto ſtudio caverent, ne quid per incogitantiam admitterent, quod in omnem vitam mordeat animum? Quid non facerent, ut hoc viaticum pararent ſenectuti venturæ, mentem ſibi bene conſciam, & famam nulla labe contaminatam? Quid autem illa ſenectute miſerius, quæ cum reſpicit in tergum magno cum horrore videt, quam ſpecioſa ſunt quæ neglexit, quam fœda quæ amplexa eſt? Rurſus cum à fronte proſpicit, cernit imminere diem ſupremum, & ab hoc protinus æterna gehennæ ſupplicia. SP. Feliciſſimos arbitror, qui primam ætatem ſervarunt incontaminatam; & in pietatis ſtudio ſemper proficientes, pervenerunt uſque ad ſenectutis metam. HE. Proximus locus debetur iis, qui à juvenili temulentia mature reſipuerint. SP. Sed quid conſilii das illi miſero ſeni? HE. Nulli deſperandum, quam 2. diu ſpirat: jubebo ad Domini clementiam confugere. SP. Sed quo fuit vita longior, hoc magis accrevit ſcelerum cumulus, jam arenam exſuperans quæ eſt in littore maris. HE. Sed eas arenas longe ſuperant miſericordiæ 3. Domini. Arena tametſi non eſt homini numerabilis, finito tamen eſt numero: at Domini clementia nec modum, nec finem novit. SP. Sed non eſt ſpatium brevi morituro. HE. Quo minus eſt ſpatii, hoc clamet ardentius. Apud Deum ſatis longum eſt quod à terris ad cœlum valeat pertingere. Penetrat autem & brevis precatio cœlum, modo vehementi ſpiritus impetu ejaculetur. Euangelica 4. pec-

1. Poculum Circæum quo Circe Solis & Perſes Nymphæ filia Æetæ ſoror, veneficiorum peritiſſima homines in beſtias commutabat.

2. Secundum id, *dum ſpiro ſpero*: qui autem ſperat nihil, deſperet nihil, ait ille Stoicus.

3. Ita & Deus apud Eſaiam cap. 1. v. 18. Si fuerint peccata veſtra velut dibapha, tanquam nix exalbeſcent, ſi rubra fuetint velut coccineum, ſimilia lanæ erunt.

4. Peccatrix hic non intelligitur eo modo, quo omnes peccatores ſunt: plus enim comprehendit. deſignat nempe mulierem hanc proſtitutæ & flagitioſæ vitæ fuiſſe. Hiſtoria exſtat apud Luc. 7. v. 37. 38. 39.

catrix fertur per omnem vitam egiſſe pœnitentiam; ſed latro in ipſa morte quam paucis verbis 1. impetravit à Chriſto paradiſum? Si toto pectore clamaverit, *Miſerere 2. mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam*; Dominus tollet ſaxum Tantaleum, dabit auditui illius gaudium, & lætitiam; & exultabunt de condonatis peccatis oſſa per contritionem humiliata.

1. Verba habentur Luc. 23. v. 44. Dixit, Jeſu Domine, memento mei quum veneris in Regnum tuum.

2. Textum ita vertunt Junius & Tremellius Pſal. 51. v. 3. Gratiam fac mihi, ô Deus, ſecundum benignitatem tuam, ſecundum amplitudinem miſerationum tuarum.

F I N I S.

CORO-

CORONIS APOLOGETICA
PRO
COLLOQUIIS
ERASMI,

Ex ipſius ſcriptis, quantum per otium licuit, fideliter collecta

à

P. S.

Accedit ejuſdem

DE COLLOQUIORUM UTILITATE

Diſſertatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Viro Clariſſimo

PETRO SCRIVERIO

Amico veteri

DANIEL HEINSIUS S. D.

M*Vlta ſunt quæ pridem nos conjungunt, Vir Clariſſime. inprimis autem literarum amor atque eorum admiratio quos hæ commendant. Inter quos Eraſmus noſter; non naturæ minus quam Bataviæ parentis tuæ decus ac miraculum: in tanta eruditionis luce ac veritatis, quam ſtertentibus pleriſque invexit, adhuc ſcopulus eorum, qui hanc ferre nondum didicerunt. Quæ autem cauſa ſemper fuit, quod ad Solem, quibus firmi parum oculi, caligent; eadem futura ſemper eſt, cur Solem hunc diſſimiles non ferant. Nocte ipſa atque in tenebris exortus eſt, quas ſemper amant atque amabunt, quorum interfuerat, ne unquam generi mortalium luceſceret: qui die medio connivent, oſcitant, pandiculantur, ac per intervalla, ut ſomniculoſi ſolent, ubi ſe attollunt, lucem ipſam deteſtantur, quam oderunt, quam defugiunt. Heſternum merum, necdum edormiſſe dicas. Ipſe cum ſe totum, atque in ſolidum deberet ſibi, eo præceptore uſus, qui futurus erat publicus Europæ, hoc eſt,*

ſemet, libertatem, pietatem, eruditionem, ita cum judicio conjunxit, ut in expugnandis publicis erroribus ac morbis totus unum hoc cum cura ageret: ſolius veritatis cliens idem ac patronus. nulli, quod ſtupendum, ſupplex: nulli Reipublicæ aut Principi in terris, vitæ cauſa, ut plerique, aut ſtipendioli, addictus. ne fortunæ quidem, cujus eruditi quoque legibus imperioque haud raro ancillantur, vel obnoxius vel manceps: patrocinii nullius, non judicii, non opum aſſectator, non culinæ. Qui ita denique egit, ita vixit, ut, cum ſibi viveret, de omnibus præclare mereretur. Ipſe pars haud contemnenda univerſi, neque minus neceſſaria quam ipſa rerum elementa: ſine quibus totum hoc, nec eſt, nec conſtat. Cum majori interim quā quiſquam hactenus invidia commiſſus, eos, qui vel monenti optime detraherent, ridendo ſapere aut plorare juſsit, voluit: non minus ad amœnitatem quam ad omnium cognitionem natus. Scripta Euangelica ac Apoſtolica Latine dedit: Paraphraſi ſententiam eorum candide expreſsit. Scripta Patrum ſpuria ac illegitima à veris ſeparavit ac diſtinxit. Controverſias tractavit, intellexit. Alibi erraſſe dicent. Quod eſt hominis. nec hoc de ſe negabit qui ſe hominem non diffitetur.

ur. Vitam quæ plerumque vivitur , non
liter inſpexit , quam qui inſtrumento à
nechanicis reperto , eminus quæ vident ,
culis ſubjiciunt, ac, quaſi cominus, ex ar-
e intuentur. ut ſic de futuris , quod pru-
lentiæ eſt, judicaret. Non minus interim
ecurus, quam qui ludos ſcenicos cum volu-
tate, extra ſcenam ipſi, ea lege tamen, ut
ententiam mox ferant , intuentur. Et, ut
medici nonnulli , retrimenta ac urinam
contemplantur, ut non recte affectos vale-
tudini reſtituant ac ſibi: ita noſter ſordes
quoque vitiorum contrectavit , ut errori
mederetur. nunquam triſtis aut moroſus, &
ubique ſuus. Vere Terminus, quem cum ef-
figie delineatum vides. qui ut olim Diis
cæteris cedentibus in templo de manubiis
erecto reſtitiſſe fertur , ita hic nec ſtatione
hoſtibus nec loco ceſſit. Nuſquam tamen
magis quam in lepidiſſimo Colloquiorum
libro hanc ideam animi expreſſit : in quo
medicum, non gravem, non moroſum, ſed
feſtivum ac familiarem , agit. Quicquid
luditur aut dicitur, à vita media petitum
eſt, ut hanc emendet. ita, ut eadem opera,
& linguæ , quæ non paucis ſordibus infe-
cta erat , medeatur : barbaris præcipue in-
feſtus. Verus Proteus: qui ut formas quas-
libet induere , ac pro perſona qualibet re-
præſentare natus, ita ſimilis ubique ſui; hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

eſt, ſimplex candiduſque. ut ii quoque, quos ad partes vocat, vel inviti, quod non omnes aſſequuntur, Batavum agnoſcant. Sed nec ignorabat, quis Dialogi jam olim uſus eſſet. quem Philoſophiæ à Platone cæteriſque ſapientiæ conſultis conſecratum, ad theatrum Comici antiqui, ad facetias jocoſque, numeris exutum, Lucianus revocarat. Nihil illi magno conſtat. omnia ex tempore ut nata, ita huic & occaſioni lepide accommodata ſunt. Quæ deeſſe illi tempeſtate ea nunquam potuit, qua ludos maxime exhibebant, qui religionis pariter ac pietatis larva utebantur. Quam detractam, veritati pariter ac genio ſuſpendit. Hoc volebam. ne quid de eo ipſe judicem neſcires, de quo optime tum judicare tum mereri ſoles. Quis enim neſcit, quantum ſcripta ejus tibi debeant? Vale, & me ama. Lugd. Bat.

An. cIↃ IↃ CXXXVI.

DE

DE SYCOPHANTIIS ET

Impoſturis cujuſdam Dominicani, qui in Gallia

COLLOQUIA ERASMI

A ſe ridicule interpolata edi curaverat,

ERASMI ADMONITIUNCULA.

PRodierat Colloquiorum libellus, partim è confabulationibus domeſticis, partim è ſchedis meis conſarcinatus; ſed admixtis næniis quibuſdam, non tantum ineptis, verum etiam male Latinis, planeque ſolœcis. & hoc nugamentum miro applauſu exceptum eſt, ut in his rebus quoque ludit fortuna. Coactus ſum igitur hiſce næniis manum admoliri. Tandem adhibita paulo majore cura, non pauca adjecimus, ut eſſet juſta libelli magnitudo. jamque vel hoc honore dignus videri poſſet, ut Ioanni Eraſmio Joannis Frobenii filio, puero tum ſex annos nato, ſed indole incredibili, dicaretur. id factum eſt anno MCCCCCXXII. Quamquam hujus operis natura eſt, ut quoties viſum fuerit, recipiat acceſſionem. Itaque in gratiam ſtudioſorum & Joannis Frobenii frequenter jam auctarium adjecimus; ſed ita temperatis argumentis, ut præter lectionis voluptatem, ac ſermonis expoliendi fructum, ineſſet quod ad mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

res quoque formandos conduceret. Porro donec præter meras ineptias nihil haberet ille libellus, miro omnium favore legebatur. Ubi acceſſerat uberior utilitas, non potuit effugere τῶν συκοφαντῶν δήγματα. Theologus quidam Lovanienſis mire lippiens oculis, ſed multo magis ingenio, vidit illic quatuor locos Hæreticos. Accidit & aliud quiddam huic operi memorabile. Excuſum eſt nuper Lutetiæ correctis, hoc eſt depravatis, aliquot locis, quæ videbantur attingere Monachos, Vota, Peregrinationes, Indulgentias, aliaque hujus generis. quæ ſi plurimum valerent apud populum, uberior eſſet iſtis quæſtus. Verum hoc fecit adeo ſtulte, adeo indocte, ut ſcurram quempiam è trivio fuiſſe jures: quum auctor tam inſulſæ fabulæ feratur Theologus quidam ordinis Dominicani, natione Saxo. quorſum attinet addere nomen & cognomen, quod nec ipſe cupit ſupprimi? neſcit tale portentum pudeſcere; citius laudem etiam petat ex ſcelere. Addidit Impoſtor novam Præfationem meo nomine, in qua fecit tres viros in uno puero inſtituendo ſudantes; Capitonem, qui tradidit literas Hebraicas: Beatum, qui Græcas: me, qui Latinas. Horum utroque facit me tum lituratura, tum pietate inferiorem; ſignificans in Colloquiis inſperſa quædam quæ Lutheri reſipiant dogmata. Atque hic ſcio quoſdam ſublaturos cachinnum, quum legent Capitonem ab iſto, qui ſic odit Lutherum, optimi doctiſſimique viri elogio prædicatum. Hæc atque hujuſmodi multa me loquentem facit, hujus audaciæ exemplo ſumpto ex epiſtola Hieronymi, qui queritur æmulos ſuos ipſius nomine con-

fictam

ctam epiſtolam ſparſiſſe apud Afros in
onventu Epiſcoporum, in qua fateretur
: deceptum à Judæis quibuſdam falſo ver-
iſſe Vetus Teſtamentum ex Hebræis. Et
mnino perſuaſiſſent eam epiſtolam eſſe
Iieronymi, ſi ſtilum Hieronymi aliqua
x parte potuiſſent aſſequi. Hoc facinus
uum Hieronymus referat velut extremæ
leploratæque malitiæ, tamen unum hoc
rriſit iſti Phormioni; quod eſt quovis li-
ello famoſo ſceleratius. Sed defuit ma-
itioſæ voluntati facultas perficiendi quod
leſtinarat. ſtilum Eraſmi quamvis incultum
aſſequi non potuit: ſic enim claudit floru-
lentam ſuam Præfationem: *Ita monuit ætas,
ita juſſit pietas, ut dum vivere datur prægra-
vi senecta ſcripta mea repurgem, ne functos
manes triſtibus tranſcribant ſequaces inferiis.*
Quum talis ſit totus hominis ſermo, ta-
men non veritus eſt ſuos floſculos noſtris
coronis intexere: aut inſaniſſime ſibi pla-
cens, aut peſſime ſentiens de judiciis
Theologorum. nam his iſta cudit; quos
omnes tam ſtupidos eſſe putat, ut non
ſtatim deprehenſuri ſint, infeliciter aſſu-
tos hujus pannos. Tam abjecte ubique adu-
latur Galliæ, Lutetiæ, Theologis, Sor-
bonæ, Collegiis, ut nemo mendicus poſ-
ſit abjectius. Itaque ſi quid parum magnifi-
ce dictum videtur in Gallos, transfert in
Britannos; ſi quid in Lutetiam, vertit in
Londinum. Addidit quædam odioſa, velut
à me dicta, quo mihi conflet invidiam apud
eos quibus dolet me eſſe charum. Quid mul-
tis? paſſim ſuo commodo reſecat, addit,
mutat, veluti ſus oblita cœno volutans ſe-
ſe in horto alieno, nihilque non conſpur-
cans, perturbans, evellens; nec interim
ſen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſentit perire captatam à nobis argutiam.
Etenim quum ille cuidam dicenti, ex *Hollando verſus es in Gallum*, reſpondetur, *Quid? an capus eram, quum hinc abirem?* ille mutavit, *ex Hollando verſus es in Britannum. Quid? an Saxo eram, quum hinc abirem?* Rurſum, quum idem dixiſſet, *Veſtis indicat te mutatum ex Batavo in Gallum*; ille ex *Gallo* facit *Britannum*: quumque ille reſpondiſſet, *hanc metamorphoſin malim, quam in Gallinam*, alludens ad *Gallum*; ille mutavit *Gallinam* in *Bohemum*. Mox, quum jocatur *ſe Latinum ſermonem ſonare Gallice*, ille pro *Gallice* vertit *Britannice*; & tamen reliquit quod ſequitur, *Nanquam igitur bona carmina facies, quia periit tibi ſyllabarum quantitas.* quod in Britannos non congruit. Item, quum illic dicatur, *Quid accidit Gallis, ut bellum ſuſcipiant cum Aquila?* ille ſic corrumpit jocum, *Quid accidit pardis, ut bellum ſuſcipiant cum liliis?* quaſi lilia ſoleant prodire in bellum. Interdum non ſentit ea quæ ſequuntur cum his quæ mutavit non cohærere. Velut hoc ipſo in loco. Ego ſcripſeram, *Eſtne Lutetia immunis à peſtilentia?* ille mutat, *Eſtne Londinum immunis à peſtilentia?* Rurſus alio loco, quod à quodam dicitur, *Quid trepidamus hunc Gallum lacerare?* ille *Gallum* vertit in *leporem*; nec tamen mutavit quod ſequitur, *utrum mavis de ala, an de poplitibus?* Porro quum Dominicalibus adeo tenere faveat, ut voluerit apud illos ſedere Commiſſarios; tamen Scotum atrociter attactum æquo fert animo. Nec enim mutavit quod illic dicit quidam, *Citius patiar perire totum Scotum, quam libros unius Ciceronis.* Verum ut hæc ſtultitiæ plena ſunt, ita inſunt permulta quæ

parem

parem habent ſtultitiæ junctam malitiam. Quidam illic irridet ſodalem, qui quum eſſet perditæ vitæ, tamen fideret bullis Indulgentiariis: hic Corrector facit illum fatentem ſe cum Luthero ſuo ſentire Indulgentias Pontificias nihil valere; ac mox fingit eundem reſipiſcentem, profiteri erroris ſui pœnitentiam. Atque hæc videri vult à me correcta. O miros fidei Atlantes! Hoc perinde ac ſi quis offis ſanguine imbutis vulnus mentiatur in humano corpore, ac mox idem ſublatis quæ admoverat, vulneri medeatur. Dicit illic puer quiſpiam, *confeßionem qua fit Deo, præcipuam eſſe*; ille correxit, aſſeverans *confeßionem qua fit Sacerdoti præcipuam eſſe.* ita proſpexit periclitanti Confeſſioni. Vnum hoc exempli cauſa retuli, quum in hujus generis ſycophantiis creber ſit. Atque hæc reſpondent palinodiæ, quam ille ſub meo nomine pollicetur in falſaria Præfatione. quaſi cujuſquam ſit canere palinodiam erroris alieni: aut quaſi quicquid illic ſub quacunque perſona dicitur, meum ſit dogma. Nihil enim me movet, quod hominem nondum ſexagenarium facit prægravi ſenecta. Olim capitale erat edere quicquam alieno nomine, nunc tales ſycophantias in vulgus ſpargere, ficto ipſius nomine qui traducitur, ludus eſt Theologorum. nam vult Theologus videri, quum res illum clamitet ne pilum quidem tenere rei Theologicæ. Nec dubito, quin furcifer ille mendaciis ſuis impoſuerit famelico typographo: non enim arbitror quemquam eſſe tam inſanum, qui ſciens tam indoctas nænias velit excudere. Deploratam hominis audaciam mirari deſii, poſteaquam intellexi illum eſſe pul-

lum è nido Bernenſi quondam elapſum. plane ἐκ κακίστου κόρακος κάκιστον ὠόν. Illud demiror, ſi verum eſt quod adfertur, apud Pariſios eſſe Theologos qui ſibi plaudant, quod tandem nacti ſunt hominem qui eloquentiæ ſuæ fulmine disjiciat univerſam Lutheri factionem, & Eccleſiam priſtinæ reſtituat tranquillitati. Nam ſcripſit & adverſus Lutherum, ut audio. Et poſtea Theologi queruntur ſe à nobis traduci, qui ſtudia ipſorum tantis vigiliis adjuvamus; quum ipſi volentes amplectantur talia monſtra, quæ plus dedecoris adferunt ordini Theologorum, atque etiam Monachorum, quam quivis quamlibet maledicus hoſtis poſſet. Qui tale facinus audet, idem non dubitabit incendium, aut veneficium admittere. Atque hæc excuduntur Lutetiæ, ubi nefas eſt vel Euangelium excudi, niſi Theologorum cenſura comprobatum. Hoc Colloquiorum opus poſtremum exiit auctum coronide, anno MCCCCCXXIIII, menſe Septembri.

ERASMUS ROTERODAMUS

THEOLOGIS LOVANIENSIBUS,

Fratribus in Domino chariſſimis,

S. D.

RES ad me delata eſt, non ſolum rumore, ſed ex amicorum haud futilium literis, & illa nominatim exprimentium quibus verbis, quo loco, apud quos mihi intentata ſit calumnia per illum perpetuo ſui ſimilem; cujus etiam mores ac priora geſta faciunt, ut quod alioqui probabile futurum erat, pro comperto poſſit haberi. Proinde non arbitratus ſum mihi diſſimulandum eſſe: præſertim apud Vos, quorum partes erant tam effrenem hominis petulantiam, ſi non meâ cauſa, certe ordinis veſtri gratia coërcere.

Jactat ac vociferatur, in libello Colloquiorum quatuor eſſe loca, pluſquam Hæretica: De *eſu carnium*, & *jejunio*: De *Indulgentiis* ac de *Votis*. Hoc quum ille fortiter & impotenter aſſeveret, tamen ſecus habere comperiet, quiſquis libellum legerit integre. Quod ſi cui non vacat ejuſmodi nugas legere, rem paucis aperiam. Id vero priuſquam aggrediar, tria quædam præfari viſum eſt.

Primum, hac in re non poſſe mihi objici contempum Edicti Cæſarei, quod audio publicatum VI. Maii, anno M IↃ XXII, quum hic libellus multo ante fuerit excuſus: idque, Baſileæ. ubi tamen nullum adhuc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Cæſaris Edictum vel publice vel privatim fuit exhibitum.

Deinde, quod in eo libello non trado dogmata Fidei, ſed formulas loquendi Latine: tametſi quædam admixta ſunt obiter, quæ faciunt ad bonos mores. Quod ſi Grammaticus præſcripto themate Germanico, Gallicove, ſic doceret pueros hunc ſenſum Latine reddere: *Utinam nihil edant præter allia, qui nobis hos dies piſculentos invexerunt.* Aut hoc: *Utinam inedia pereant, qui liberos homines adigunt ad jejunandi neceſſitatem.* Aut hoc: *Digni ſunt ut fumo pereant, qui nobis Diſpenſationum ac Indulgentiarum fumos tam care vendunt.* Aut hoc: *Utinam vere caſtrentur, qui nolentes arcent à matrimonio.* Quæſo, num is cauſam dicere cogeretur, qui ſententiam, licet improbam, doceret verbis bene Latinis efferre? Neminem arbitror eſſe tam iniquum, qui hoc cenſeat æquum.

Tertio, cumprimis illud videndum erat, qualis ſit perſona cui ſermonem in dialogo tribuo. Non enim illic facio Theologum concionantem, ſed bellos homunculos inter ſe nugantes. Quod ſi quis tam iniquus ſit, ut nolit mihi ſuffragari perſonæ qualitatem, is eadem opera debet imputare, quod illic Auguſtinus (opinor) quidam contemnit honeſtum Stoïcorum, & præfert ſectam Epicureorum, qui ſummam boni poſuerunt in voluptate. Idem imputet, quod illic miles quidam inter multa, quæ ſane militariter loquitur, ait ſe velle quærere ſacerdotem confeſſurus, cui quamminimum ſit bonæ mentis. Idem imputaret, opinor, ſi in Dialogo tribuerem Ario ſermonem ab Eccleſiaſtico dogmate diſſonantem. Hæc ſi mihi abſurde imputarentur,

cur

tur in cæteris non debet reſpici perſonæ qualitas ? Niſi forte, ſi Turcam loquentem facerem, mihi cenſeant imputandum quidquidquid ille diceret.

Hæc præfatus, in genere de locis ab iſto taxatis pauca dicam. In primo loco puer quidam, ſedecim annos natus, ait ſe confiteri peccata duntaxat certo capitalia, aut vehementer ſuſpecta: quum Lutherani, ſicut audio, doceant non eſſe neceſſe confiteri omnia crimina capitalia. Proinde res ipſa declarat, hunc pueri ſermonem multum diſſonare à dogmate quod vos damnatis. Mox puer idem rogatus, an ipſi ſufficiat confiteri Chriſto; Reſpondet, ſatis futurum animo ſuo, ſi idem viſum fuiſſet Eccleſiæ proceribus. Ex hoc ratiocinatur non per artem Dialecticam, ſed per malitiam ſycophanticam: Me videlicet autorem eſſe, hanc *Confeſsionem*, qua nunc utimur, non eſſe inſtitutam à Chriſto, ſed ab Eccleſiæ præſulibus. Iſta collectio poſſet videri probabilis, ſi Chriſtus non eſſet unus è primatibus Eccleſiæ, quum juxta Petri dictum ſit Princeps paſtorum, ac juxta vocem Euangelicam, Paſtor bonus. Ergo qui proceres Eccleſiæ dicit, non excludit Chriſtum, ſed complectitur & illum cum Apoſtolis, & Apoſtolorum ſucceſſoribus. quemadmodum qui præcipua corporis membra nominat, non excludit caput. Quod ſi cui videbitur hæc reſponſio non carere ſtropha: age, demus puerum illum ſenſiſſe de puris hominibus, Eccleſiæ proceribus: An puero non eſt ſatis quod in confitendo ſequitur autoritatem illorum, etiamſi non habeat certum, an Pontifices potuerint hoc inſtituere de ſuo, an tradiderint nobis ex inſtitutio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tutione Chriſti? quum illi ſit animus parere quocunque modo tradiderint. Ne mihi quidem ipſi ſatis adhuc plene conſtat, quod Eccleſia definierit hanc Confeſſionem, ut nunc fit, eſſe ex inſtitutione Chriſti. Sunt enim permulta argumenta, mihi quidem inſolubilia, quæ ſuadent contrarium. Et tamen hunc animi mei ſenſum ubique ſubmitto judicio Eccleſiæ, libenter ſequuturus ſimul atque certum vigilans claram illius vocem audiero. Jam, ſi maxime hoc expreſſiſſet Bulla Leonis, & aliquis vel neſciret, vel non meminiſſet, ſufficeret interim (opinor) hac in re obſequi autoritati Eccleſiæ, cum animo parendi, ſi & illud conſtaret. Neque vero recte colligi poteſt, *Hac Confeßio eſt ex inſtitutione hominum; ergo non habet autorem Chriſtum.* Apoſtoli inſtituebant Eccleſiarum diſciplinam, haud dubie, quin ex inſtitutione Chriſti: inſtituebant Baptiſmum, inſtituebant Epiſcopos; ſed autoritate Chriſti. Et tamen negari non poteſt, multa hujus Confeſſionis pendere ex conſtitutione Pontificum: videlicet, quod confitemur ſemel in anno, quod ad Paſcha, quod huic aut huic ſacerdoti; quod nos quivis ſacerdos abſolvit à quibuſlibet admiſſis. Ex his arbitror liquere, quam ſit manifeſta calumnia, quod ad *Confeßionem* attinet.

Porro, non ſit illic mentio de *jejunio*, ad quod nos hortatur Euangelium, & Apoſtolicæ literæ, ſed *de delectu ciborum*, quem palam contemnit in Euangelio Chriſtus, nec raro damnant Paulinæ literæ: præſertim Judaïcum, & ſuperſtitioſum. Dicet aliquis, hoc eſt accuſare Pontificem Romanum, qui hoc præcipiat quod damnat Apoſtolus.

Quid

Quid doceat Euangelium, in propatulo eſt. Pontifex ipſe declaret, quo animo jubeat quod non exigit Euangelium. Quamquam nullus illic dicit, quod neſcio an doceat Lutherus, conſtitutiones Pontificum non reddere nos obnoxios crimini, niſi contemptus acceſſerit. Imo qui loquitur illic, concedit Pontificem poſſe conſtituere: tantum quærit, an hic fuerit animus Pontificis, obligare ex æquo omnes ad carnium abſtinentiam; ſic, ut qui comederit, obnoxius ſit Gehennæ, etiamſi non accedat perverſus contemptus. Et qui hoc dicit in Colloquiis, addit ſe non aliter odiſſe piſces, quam anguem. Sunt autem quidam ſic affecti, ut piſcis ſit illis venenum. quemadmodum inveniuntur, qui ſimiliter abhorreant à vino. Qui ſic affectus eſt erga piſces, ſi prohibeatur veſci carnibus & lactariis; nonne dure tractabitur? An hunc quiſquam homo velit obnoxium fieri pœnæ Gehennæ, ſi pro corpuſculi neceſſitate veſcatur carnibus? Si quævis conſtitutio Pontificum & Epiſcoporum obligat ad pœnam Gehennæ, dura nimirum eſt conditio Chriſtianorum. Si quædam obligant, quædam non obligant, nemo melius declarabit animum ſuum quam ipſe Pontifex. Atque id ſane declaratum eſſe, faceret ad tranquillitatem conſcientiarum. Quid ſi Pontifex aliquis ſtatueret, ut ſacerdotes incederent cincti: an probabile erit eum hoc animo ſtatuiſſe, ut ſi quis ob dolorem renum deponeret cingulum, redderetur obnoxius Gehennæ? Non opinor. Divus Gregorius conſtituerat, Ut ſi quis noctu cognoviſſet uxorem, abſtineret poſtridie ab ingreſſu templi: hic, ſi quis diſſimulato coitu, tem-

plum

plum fuiſſet ingreſſus, non ob aliud, niſi ut audiret Euangelicam concionem, an is obnoxius fieret Gehennæ? Non arbitror virum ſanctiſſimum fuiſſe tam immitem. Si quis cum ægrotante uxore veſceretur carnibus, quod aliter ad edendum non poſſet provocari, & valetudo poſceret cibum, num Pontifex vellet illum ob id factum eſſe obnoxium Gehennæ? Hoc tantum ibi quæritur, nec quicquam aſſeveratur. Et certe ante Cæſaris Edictum hiſce de rebus licebat quærere.

Jam vero nec illic, nec alibi ſimpliciter damno Pontificum *Indulgentias.* quanquam hactenus plus ſatis indultum eſt illis. Tantum quidam ridet congerronem ſuum, qui quum aliàs eſſet nugaciſſimus nugator (nam talis fingitur) tamen præſidio Bullæ credebat ſe perventurum in cœlum. Hoc adeo non arbitror Hæreticum eſſe, ut exiſtimem nihil eſſe ſanctius, quam admonere populum, ne Bullis confidant, niſi ſtudeant mutare vitam, & pravos affectus corrigant.

Sed ridentur illic *Vota.* Imo ridentur & admonentur iſti, quorum plurima turba eſt, qui domi relictis liberis & uxore, voto temere inter pocula concepto, cum aliquot combibonibus Romam, Compoſtellam, aut Hieroſolymam procurrunt. Quanquam, ut nunc ſunt mores, arbitror ſanctius in totum homines à talibus Votis dehortari, quam adhortari.

Hæ videlicet ſunt exſecrabiles Hæreſes, quas ille Lynceus vidit in libello puerili. Mirum autem cur non excutiat & Catunculum meum, & Mimos Publianos. Quis non intelligit iſta proficiſci à privato quodam

m odio? Quanquam à me quidem in nul-
re læſus eſt, niſi quod favi bonis literis,
as ille plus quam capitaliter odit, nec
t quam ob rem. Et interim gloriatur,
i quoque telum eſſe, quo ſe ulciſcatur.
quis illum in convivio dixerit Corœbum
t ebrium, ille viciſſim in concione cla-
abit eum hæreticum, aut falſarium, aut
iſmaticum. Credo, ſi coqua in cœna
neret carnes aduſtas, poſtridie in con-
one clamaret illam de hæreſi ſuſpectam.
ec pudeſcit, aut reſipiſcit, toties ipſa re
prehenſus in manifeſto mendacio.
Primum, quam ſtulta, quam inſana bla-
ravit in Novum Teſtamentum à me re-
gnitum? Deinde, quid inſanius illa voce,
am jecit in Jacobum Fabrum & me,
um ipſa res loqueretur, illum non intel-
ere quid mihi cum Fabro conveniret, aut
id eſſet in controverſia? Quid impuden-
s, quam quod in publica lectione falſi
imen & hæreſim impegit, quod juxta
ræcos verterim: *Omnes quidem non reſur-
mus, ſed omnes immutabimur.* Quid furio-
s, quam quod Mechliniæ in publica con-
one monuit populum, ut caveret ab hæ-
ſi Lutheri & Eraſmi? Quid enim nunc
mmemorem, quas voces evomat verius
am eloquatur in lautis conviviis, quo-
es è poculis accreſcit zelus domus Dei?
uper apud Hollandos dixit, me apud Theo-
gos Lovanienſes haberi pro falſario. (ſcri-
it ad me qui præſens audivit.) Rogatus,
am ob rem? Quare, inquit, toties caſti-
t Novum Teſtamentum? O ſtolidam
nguam! Hieronymus toties caſtigavit
alterium, an ideo falſarius eſt? Denique
falſarius eſt, qui vel imprudens, vel ob

in-

inſcitiam vertit aliquid ſecus quam oportet, falſarius fuit hic cujus hodie Tranſlatione utitur Eccleſia. Quantum autem proficit iſtiuſmodi moribus? Omnes rident ut Morychum, horrent ut ceritum, fugitant ut moroſum & intractabilem. Nec poſſunt non bene ſentire de eo, de quo ille tam odioſe prædicat. Et quum omnibus diſpliceat, uni ſibi diſplicere non poteſt.

Hoc ſcilicet habet Edictum Cæſaris, ut furioſa linguæ petulantia in quemcumque vellet debaccharetur. Sic ſuſtinet negotium Orthodoxæ Fidei vir ſapiens & gravis. Non eſt iſte zelus Dei, lædere innoxios, ſed furor eſt Diaboli. Semel collaudatus eſt Judaïcus zelus Phinees, ſed ita ut exemplum non tranſeat ad Chriſtianos. Et tamen ille palam impias occidit. Iſti, quidquid odit, Lutheranum eſt & Hæreticum. Sic opinor tenue zuthum, vapidum vinum, & jus inſipidum, iſti Lutheranum vocabitur. & lingua Græca, quam unice odit, opinor ob id quod hanc Apoſtoli tanto honore dignati ſint, ut non alia ſcripſerint; Lutherana vocabitur. Poëtica, nam & hanc odit magis amans potaticam, erit Lutherica.

Clamat per nos minui ſuam autoritatem ſeque meis ſcriptis ludicrum fieri. imo ipſe ſeſe propinat doctis & cordatis omnibu[s] deridendum: nec facit finem. Ego calu[m]mniam à me depello. Quod ſi docti bo[-]nique male ſentiunt de eo qui immerent[i] calumniam intendit, utri par eſt imputare jure depellenti, quod agnoſcere non debet an per injuriam intendenti? Si quis affi[r]mans aſinis eſſe alas in Brabantia, ridere[-]tur: nonne ipſe faciat ridiculum? Clama[t]

T o

TOTUM LUTHERUM ESSE IN LIBRIS MEIS, omnia undique ſcatere hæreticis erroribus. Cæterum ubi qui mea legunt, nihil tale reperiunt, etiamſi Dialecticen neſciant, tamen facile colligunt quod conſequitur. Habet autoritatem à Cæſare. rem igitur gerat ex animo Cæſaris, qui nocentes ſanari mavult quam puniri: certe innoxios lædi non vult. Concredit hoc muneris ignoto. ubi reſcierit qualis ſit homo, dubium non eſt quin quod credidit ſit repetiturus. Nec Cæſaris mitiſſimi, nec Pontificis integerrimi mens eſt, ut qui ſuis vigiliis & ornare ſtudent & juvare Rempublicam, dedantur odiis talium: etiamſi quid humani lapſus eſſet; Tantum abeſt, ut bonos & integros velint alienari, & in diverſam partem protrudi.

Hæc magis ad Vos pertinent, quam ad me. Nam hujus mores multum dedecoris conciliant ordini veſtro, dum vulgus ex hoc uno vos omnes æſtimat. injuria quidem, fateor; ſed ſic ſunt hominum mores. neque paucos à Theologiæ ſtudio alienat iſtius aſperitas. Scio totum hominem vobis diſplicere, præter duos aut tres combibones, & unum veteratorem, qui ſtultitia hominis ad ſuas cupiditates abutitur. Sed ita demum intelligerent omnes, eum vobis non probari; ſi, poſteaquam coërceri non poteſt, ejeceritis è veſtro contubernio. Difficillimum quidem iſtud erit, ſat ſcio. Nam ægre tales avelluntur à nidore conviviorum ſolemnium, opiparorum, & gratuitorum. Sed tamen hoc pertinet ad honorem ordinis veſtri: cui merito faveo. Bene valete.

Scripta anno (opinor) M I Ↄ X X X I.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Ex Epistola Erasmi
Ad
Joannem Oecolampadium,

Ann. 1529, *Id. Jul.*

HOdie mihi narravit Hieronymus Frobenius, eſſe, qui neſcio quid ſiniſtri ſuſpicentur de animo in te meo, quaſi te ſcriptis meis perſtrinxerim; deinde, quaſi nuper deflexerim ab itinere, ne te ſalutarem. Scito, utrumque eſſe vaniſſimum ſomnium. Nullam literam ſcripſi qua te perſtrictum volui, aut quam ſcribens de te cogitavi. Quum excuderetur Colloquium *Cyclops*, quidam ex operis Frobenianis ſuſpicati ſunt, quod dicitur de *ove in capite, vulpe in pectore*, deque *longo naſo*, ad te pertinere; quum conſtet, hoc luſum in *Nicolaum Cannium* famulum meum, qui ambiebat in Colloquiis celebrari. is talem geſtat pileum, & naſum habet longum, & colore eſt fuſco, capillitio nigro. Te ſimili uti pileo, nunquam audieram, niſi hac occaſione. Non ſum tam ineptus, ut talibus nugis utar in viros eruditos. Ambiebat & *Polyphemus* celebrari, qui circumferebat Codicem Euangelicum belle ornatum, quum ipſius vita nihil eſſet inquinatius. Sic res habet de ſcriptis. Iam ea via ſoleo fere ſemper adire hortum Frobenii, quum cœlum eſt commodius, quod altera ſit anguſtior, & fœteat. Itaque ſi nullus adfuiſſet, illac tamen eram iturus. Nec te tum novi adverſum, ſed famulus admonuit. Itaque reflexiſſem iter ad te, niſi plures adfuiſſent mihi ignoti, quorum cœtum turbare nolui. Idque tum

dixi famuſo. Sic habet de ſuſpicione, &c. *Adde ejuſdem Epiſtolam* Bilibaldo ſuo *inſcriptam eodem tempore*, Editionis Scriverianæ *pag.* 212.

Ex Erasmi Epistola
Ad
Joannem Cholerum,
Præpoſitum Curienſem.

Ann. 1532, 5. *Octobris.*

LAmbertus Campeſter, qui olim Lutetiæ edidit Colloquia mea velut à me emendata, perſuaſo typographo rem eſſe vendibilem, & ſub nomine meo præfatus, & admixtis per totum opus miris emblematibus, quibus meipſum accuſabam, omnia plena ſcurrilis cujuſdam ſtoliditatis, quo peracto fugit Lugdunum; &, ſimulans ſe ſummum Eraſmi amicum, reperit patronum; cui mox ſuffuratus trecentos coronatos fugit, & in fuga deprehenſus eſt inter aliquot puellas, ſuffigendus in crucem, niſi ſacra cuculla Dominici ſervaſſet eum: Is, inquam, multis aliis flagitiis ac ſceleribus deſignatis, tandem in civitate quadam Germaniæ, *Zorſt* opinor dicitur, ditionis Iuliacenſis, excuſſa cuculla docet Euangelium, hoc eſt, meras ſeditiones. Dux petiit, ut hominem ejicerent. Reſponderunt, ſe non poſſe carere ſuo Eccleſiaſta. Et iſta peſtis ſerpit indies.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Anno 1536, 10 Kal. Majas.

ATqui non omnia in hoc ſcribuntur, ut evulgentur. luſimus quædam adoleſcentes ſtyli exercendi gratia: quædam aliis dictavimus ſic inambulantes, nihil minus cogitantes quam de evulgando: nonnulla ſcripſimus diſcipulis tardis. Hujus generis erant Colloquia, quæ Helenius quidam haud ſcio unde nactus, nam apud me nullum unquam fuit exemplar, care vendidit Ioanni Frobenio, ſimulans alios eſſe typographos qui empta cuperent. Hæc emendior exis.

Eraſmus in Epiſtola ſcripta Baſileæ
Anno M IↃ XXXVI, XVII. *Maii.*

DEmiror Dolæ tantum poſſe duos Franciſcanos. Colloquia & venduntur & excuduntur Lutetiæ, & Dolæ exulant. Qui dicunt in illis aliquid eſſe hæreticum, ſive docti ſive indocti, mentiuntur. id liquido perſpiciet qui legerit meas Declarationes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

DES. ERASMUS ROTERODAMUS,

DE UTILITATE COLLOQUIORUM,

Ad Lectorem.

ADeo nunc in omnes & in omnia per univerſum orbem graſſatur comitata Furiis 1. ἡ διαβολὴ, ut tutum non ſit ullum emittere librum, niſi ſatellitio munitum. Quamquam quid ſatis eſſe tutum poſſit ad-adverſus ſycophantæ morſum, qui velut aſpis ad vocem incantantis, ita ad omnem purgationem quamvis juſtiſſimam obturat aures? Prima pars hujus operis, quæ mea fuit & non mea, temeritate cujuſdam erat edita. Quam cum ingenti applauſu viderem exceptam à ſtudioſis, abuſus ſum affectu vulgari ad profectum ſtudiorum. Quandoquidem nec medici ſemper ægrotis miniſtrant ſaluberrima, ſed illis nonnihil concedunt ob hoc ipſum, quod vehementer appetant. Itidem mihi viſum eſt, hoc genus illecebris ineſcare teneram ætatem, quæ jucundis facilius ducitur, quam ſeriis aut exactis. Itaque quod editum erat repurgavi; deinde adjeci quæ moribus etiam formandis

1. Id eſt, calumnia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

conducerent, velut irrepens in animos adoleſcentium, quos recte ſcripſit Ariſtoteles inidoneos auditores Ethicæ Philoſophiæ, dumtaxat ejus quæ ſeriis præceptis traditur. Quod ſi quis clamet, indecorum homini ſeni ſic pueriliter ludere, nihil moror quam pueriliter, modo utiliter. Et, ſi laudantur literatores ætate provecti, qui pueritiæ cruſtulis blandiuntur, elemeuta velint ut diſcere prima; mihi non arbitror vitio verti debere, quod ſimili ſtudio juventutem illecto vel ad elegantiam Latini ſermonis, vel ad pietatem. Adde quod bonæ prudentiæ pars eſt, noſſe ſtultas vulgi cupiditates & abſurdas opiniones. Eas arbitror ſatius ex hoc libello diſcere, quam experientia ſtultorum magiſtra. Multis amara ſunt Grammatices præcepta. Ariſtotelis Ethice non eſt apta pueris: Theologia Scoti minus; ne viris quidem admodum utilis ad parandam bonam mentẽ: & plurimum habet momenti, guſtum optimarum rerum protinus inſeviſſe teneris animis. Et haud ſcio an quidquam diſcitur felicius, quam quod ludendo diſcitur. Eſt hoc nimirum ſanctiſſimum fallendi genus, per impoſturam dare beneficium. Laudantur enim medici, qui ſic fallunt ægrotos. Et tamen ſi nihil heic aliud quam nugatus fuiſſem, videbantur laturi; nunc quoniam præter linguæ politiem inſperſi quædam, quæ mentem inſtruant ad Religionem, calumniantur, ac perinde quaſi dogmata Chriſtianæ profeſſionis heic ſerio pronuntientur, ita ſyllabas etiam ad vivum excutiunt. Id quam faciant inique, magis erit perſpicuum, ubi declararo *Colloquiorum aliquot non vulgarem utilitatem*. Ut enim omittam tot ſerias ſententias mediis jocis admixtas, tot fabulas,

tot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ot hiſtorias , tot rerum naturas dignas
ognitu : In Colloquio *de viſendo loca ſacra* ,
ohibetur ſuperſtitioſus & immodicus quo-
undam affectus,qui ſummam pietatem eſſe
ucunt vidiſſe *Hieroſolymam* ; & huc per tan-
ı terrarum mariſque ſpatia currunt ſenes
piſcopi , relicto grege, qui curandus erat :
uc viri principes relicta familia ac ditione,
uc mariti relictis domi liberis & uxore ,
uorum moribus ac pudicitiæ neceſſarius
rat cuſtos : huc adoleſcentes ac fœminæ ,
ıon ſine gravi diſcrimine morum & inte-
ritatis. Quidam etiam iterum atque ite-
um recurrunt,nec aliud faciunt per omnem
itam ; & interim ſuperſtitioni , inconſtan-
iæ,ſtultitiæ, temeritati prætexitur Religio-
ıis titulus, ac deſertor ſuorum, contra do-
ctrinam Pauli, ſanctimoniæ laudem aufert ,
ıc ſibi quoque pietatis omnes numeros ex-
pleſſe videtur. Paulus 1 Timoth. 2. intrepi-
le pronuntiat: *Si quis autem ſuorum , & ma-
xime domeſticorum, curam non habet, fidem ab-
negavit , & eſt infideli deterior.* Atqui heic
Paulus loqui videtur de viduis, quæ liberos
atque nepotes negligunt , idque prætextu
Religionis , dum ſeſe mancipent obſequiis
Eccleſiæ. Quid dicturus de maritis , qui de-
ſtitutis teneris liberis , uxore juvencula ,
idque in re tenui, proficiſcuntur Hieroſoly-
mam ? Ex multis unicum exemplum pro-
feram, nec tam recens, ut metuenda ſit in-
vidia; nec tam vetus , quin nepotes ſuper-
ſint, quos damni magnitudo non ſinit obli-
viſci rei geſtæ. Vir quidam præpotens de-
creverat ante mortem inviſere Hieroſoly-
mam , pio quidem animo , ſed parum feli-
ci conſilio. Rebus igitur ordinatis , faculta-
tum omnium, uxoris, quam gravidam reli-

quit, oppidorum & arcium curam tutelamque commiſit Archiepiſcopo, ceu parenti. Ubi rumor allatus eſt, hominem in ea peregrinatione periſſe, Archiepiſcopus pro parente geſſit prædonem, occupavit poſſeſſiones omnes defuncti: denique & arcem munitiorem, in quam gravida confugerat, vi expugnavit: & ne ſupereſſet ultor atrociſſimi facti, gravida confoſſa ſimul cum fœtu periit. Nonne pium erat, tali viro diſſuadere periculoſam & non neceſſariam profectionem? Hujus generis quam multa comperiantur exempla, cæteris æſtimandum relinquo. Ne quid interim dicam de ſumtibus, quos, ut fateamur non omnino perire, tamen nemo prudens non fatebitur, in uſus longe meliores expendi potuiſſe. Quod autem ad Religionem attinet, divus Hieronymus laudat Hilarionem, quod cum eſſet Palæſtinus, & in Palæſtina viveret, tamen ſemel duntaxat viſerit Hieroſolymam, ob loci viciniam, ne videretur contemnere loca ſacra. Si merito laudatus eſt Hilarion, quod abſtinuit ab Hieroſolyma, tam vicinus, ne Deum anguſto loco claudere videretur; ſemel tantum adierit, ob loci propinquitatem, ne quos offenderet; quid dicendum de his qui ex Anglia & Scotia tantis impendiis per tot diſcrimina petunt Hieroſolymam; præſertim domi relictis cariſſimis, quibus juxta doctrinam Apoſtoli debent perpetuam curam? Clamat ſanctus Hieronymus: *Non magnum eſt Hieroſolymis fuiſſe; ſed bene vixiſſe magnum eſt*. Et tamen ætate Hieronymi probabile eſt evidentiora veſtigia veterum monumentorum extitiſſe quam nunc exſtant. *De votis* diſputationem aliis relinquo; tantum hoc agit Colloquium, ne quis teme-

temere talia vota ſuſcipiat, id eſſe verum , declarant hæc mea verba : *Præſertim cum domi haberem uxorem, integra adhuc ætate, liberos, & familiam quæ pendebat ex me , & opera mea quotidiana alebatur :* & cætera quæ ſequuntur. De votis igitur ſuſceptis nihil dicam, niſi quod ſi ſummus eſſem Pontifex , non admodum gravate relaxarem obſtrictos. In ſuſcipiendis , quemadmodum fateor fieri poſſe ut aliquis cum fructu pietatis eat Hieroſolymam, ita non dubitarem, multis, ex rerum circumſtantiis , dare conſilium ut eas impenſas, tempus , & operam inſumerent in alia quæ propius conducunt ad veram pietatem. Hæc arbitror eſſe pia : eoque conſiderata multorum vel levitate vel ignorantia , vel ſuperſtitione , viſum eſt ſuper ea re monere juventutem : neque video quos offendere debeat hæc admonitio , niſi forte quoſdam iſtos , quibus carior eſt quæſtus quam pietas. Nec illic damno *Pontificias Indulgentias*, aut diplomata ; ſed taxo nugaciſſimum nugatorem , qui ne cogitans quidem de corrigenda vita , totam ſpem collocarit in condonationibus humanis Heic ſi quis mihi conſideret , quanta iactura pietatis nata ſit inter mortales, partim ex eorum vitio qui proſtituunt Pontificias Indulgentias , partim eorum culpa qui illas ſecus quam oportet accipiunt, fatebitur operæ pretium , juventutem ſuper hac re commonitam eſſe. Verum hoc modo parum conſultum eſt commiſſionariis 1. Audio, ô bone : ſi viri boni ſunt , gaudebunt eſſe monitos ſimplices : ſin potior eſt illis quæſtus quam pietas, valeant.

1. Quibus à Pontifice conceſſum erat Indulgentiis cauponam exercere. Hos rectius Indulgentiarum redemtores aut concinnatores appellamus.

In colloquio *de captandis ſacerdotiis* , taxo eos , qui Romam curſitant, venanturque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

ſacerdotia, crebro gravi jactura tum morum, tum pecuniæ: eoque deduco ſermonem, ut ſacerdos pro concubina, lectione bonorum auctorum ſemet oblectet.

In *militis confeßione*, taxo facinora militum, & impiam militum confeſſionem, ut adoleſcentes ab ejuſmodi moribus abhorreant.

In *monitis pædagogicis* doceo puerum verecundiam ac mores ætati decoros.

In *pietate puerili*, nonne piis præceptis imbuo puerilem animum ad ſtudium pietatis? Nam quod quidam arrodebant de confeſſione, mera fuit calumnia. cui jam pridem reſpondi. Doceo confeſſionem eſſe ſuſcipiendam perinde quaſi nobis eſſet inſtituta à Chriſto. Cæterum an id ſit factum, nec refellere eſt animus, nec aſſeverare, quod nec mihi ſatis perſuaſum eſt, nec aliis probare poſſim. Quod autem admoneo de genere vitæ ſerio deligendo, deque ſeligendo Sacerdote cui committas arcana tua, judicabam adoleſcentibus eſſe neceſſarium, nec video cur me debeat pœnitere. At ſic erunt pauciores Monachi & ſacerdotes. Fortaſſis erunt, ſed meliores. Idem probabit quiſquis vere monachus eſt. Porro qui venantur proſelytos vel ad prædam, vel ob ſuperſtitionem, digniſſimi ſunt qui omnibus omnium ſcriptis traducantur, quo reſipiſcant.

In *convivio profano*, non damno conſtitutiones Eccleſiæ de jejuniis, ac delectum ciborum; ſed indico ſuperſtitionem quorundam: qui his plus tribuunt quam oportet, negligentes eorum quæ magis faciunt ad pietatem: damnoque eorum crudelitatem, qui hæc exigunt ab his, à quibus Eccleſiæ mens non exigit: item eorum præpoſteram

ſan-

ſanctimoniam, qui ex hujuſmodi rebus condemnant proximum. Heic ſi quis repu-tet, quanta veræ pietatis lues hinc nata ſit inter mortales, fatebitur vix aliam admoni-tionem eſſe magis neceſſariam. ſed hac de re copioſius aliàs reſpondebimus.

In *convivio religioſo* cum omnes faciam alienos à ſacris, omnes conjugatos, ſatis doceo quale debeat eſſe convivium omnium Chriſtianorum. Ad quam formam ſi ſacer-dotes quidam & Monachi conferant ſua convivia, intelligent quantum abſint ab ea perfectione qua conveniebat illos laicis an-tecellere.

In *Apotheoſi* doceo, quantum honoris de-beatur egregiis viris, qui ſuis vigiliis bene meriti ſunt de liberalibus ſtudiis.

Sunt inepti, quibus *colloquium proci & puellæ* videatur laſcivum, cum nihil fingi poſſit caſtius. Si res honeſta eſt matrimo-nium, & procum agere honeſtum eſt. At-que utinam omnes proci tales eſſent qua-lem heic fingo, nec aliis colloquiis coïrent matrimonia! Quid facias iſtis ingeniis te-tricis, & ab omnibus Gratiis alienis, quibus impudicum videtur quidquid amicum eſt ac feſtivum? Hæc puella negat proco diſceſſu-ro oſculum, quo totam virginitatem illi ſer-vet illibatam. Quid autem nunc vulgo non dant puellæ procis? Deinde non vident quam multa Philoſophica ſint inſperſa jo-cis, de non præcipitando conjugio, de dele-ctu non ſolum corporum, ſed multo magis animorum, de firmitate conjugii, de non contrahendo matrimonio ſine conſenſu pa-rentum, de caſte colendo matrimonio, de ſancte educandis liberis, poſtremo puella comprecatur Chriſtum, ut illius auſpiciis ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

felix connubium. An hæc non convenit ſci-
re juvenes? Et qui hanc lectionem ob laſci-
viam putant eſſe noxiam pueris, patiuntur
illis prælegi Plautum & facetias Pogii. Præ-
clara judicia!

In *Virgine Miſogamo* deteſtor eos, qui ado-
leſcentes aut puellas invitis parentibus pel-
liciunt in monaſterium, abutentes illorum
vel ſimplicitate, vel ſuperſtitione; perſua-
dentes eis non eſſe ſpem ſalutis extra mo-
naſteria. Niſi talibus piſcatoribus plenus eſ-
ſet mundus; niſi innumera feliciſſima in-
genia per iſtos infeliciſſime ſepelirentur ac
defoderentur viva, quæ fuiſſent electa vaſa
Domini, ſi judicio ſumſiſſent inſtitutum na-
turæ congruens; non recte admonui. At ſi
quando cogar in hoc argumento proferre
quod ſentio, ſic depingam & plagiarios il-
los, & ipſius mali magnitudinem, ut nullus
non faſſurus ſit me non ſine cauſa hæc mo-
nuiſſe: quamquam civiliter id quidem à me
factum eſt, ne malis daretur anſa delinquen-
di.

In proximo colloquio *Virginis pœnitentis*,
non induco virginem, quæ profeſſa mutarit
inſtitutum, ſed quæ ante peractam profeſſio-
nem redierit ad parentes, quos habebat opti-
mos.

In *Mempſigamo* quam multa ſunt Philoſo-
phica, de celandis maritorum vitiis, de non
interrumpenda conjugum benevolentia, de
ſarciendis offenſis, de corrigendis marito-
rum moribus, de obſequiis erga maritos?
Quid aliud docet Plutarchus, Ariſtoteles &
Xenophon, niſi quod heic perſonæ vitam
quandam addunt orationi?

In colloquio *Militis & Carthuſiani*, ſimul
depingo & inſaniam juvenum qui procur-
runt

unt ad bellum, & pii Carthuſiani vitam quæ ine ſtudiorum amore non poteſt non eſſe riſtis & inamœna.

In *Pſeudocheo* depingo quorundam ingenia, qui nati ſunt ad mentiendum: quo quilem hominum genere nihil eſt execrabilius; utinam eſſet rarius!

In colloquio *Adoleſcentis & Scorti*, nonne & lupanaria facio caſta? Quid autem dici potuit efficacius, vel ad inſerendam adoleſcentum animis pudicitiæ curam, vel ad revocandas ab inſtituto non minus ærumnoſo quam turpi puellas ad quæſtum expoſitas? Unica vox commovit quoſdam, quod impudica puella blandiens adoleſcenti vocat illum *ſuam mentulam*, cum hoc apud nos vulgatiſſimum ſit etiam honeſtis matronis. Hoc qui ferre non poteſt, pro *mea mentula*, ſcribat *mea voluptas*, aut ſi quid aliud mavult.

In *Convivio Poëtico* doceo, cujuſmodi debeat eſſe convivium inter ſtudioſos, parcum, ſed feſtivum & hilare, conditum litteratis fabulis, ſine rixis, ſine obtrectatione, ſine turpiloquio.

In *Inquiſitione* doceo ſummam Catholicæ profeſſionis, idque aliquanto vividius ac liquidius quam docent Theologi quidam magni nominis, inter quos pono & Gerſonem, quem interim honoris cauſa nomino. Ideo porro fingo perſonam Lutherani, quo facilius redeant in concordiam, inter quos de præcipuis articulis Orthodoxæ profeſſionis convenit; etiamſi reliquam Inquiſitionis partem non addidi, propter hæc exulceratiſſima tempora.

In *Senili colloquio* quam multa velut in ſpeculo exhibentur, quæ vel fugienda ſunt in vita, vel vitam reddunt tranquillam! Hæc

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

præſtat adoleſcentes ex feſtivis colloquiis quam experimentis diſcere. Socrates Philoſophiam è cœlo deduxit in terras : ego Philoſophiam etiam in luſus, confabulationes, & compotationes deduxi. Oportet enim & ludicra Chriſtianorum ſapere Philoſophiam.

In *Ptochopluſiis* quam multa ſunt, ad quæ paſtores ruſticani , rudes & indocti, nihilque minus quam paſtores, poſſint ſuam vitam corrigere; prætereaque ad tollendam ſtultam gloriam veſtium, rurſus ad coërcendam illorum inſaniam , qui Monachorum cultum exſecrantur, quaſi per ſe mala ſit veſtis. Et obiter deſcribitur forma , quales debeant eſſe Monachi, qui per vicos obambulant. Neque enim admodum multi tales ſunt, quales, heic deſcribo.

In *Erudita Puella* , ſimul & Paullæ , Euſtochii , Marcellæ , vetus exemplum renovo, quæ cum integritate morum conjunxerunt ſtudium litterarum; & monachos Abbateſque ſacrorum ſtudiorum oſores, luxui, otio, venationibus, aleæque deditos , puellæ conjugatæ exemplo exſtimulo ad aliud ſtudiorum genus ipſis magis congruens.

In *Spectro* detego technas impoſtorum, qui credulis ſimplicium animis ſolent illudere , fingentes apparitiones dæmonum & animarum , voceſque divinas. Quantam vero peſtem hæ præſtigiæ invexerunt pietati Chriſtianæ! Quoniam autem rudis ac ſimplex ætas hujuſmodi fraudibus potiſſimum eſt obnoxia , viſum eſt exemplo non inamæno depingere modum impoſturæ. Sic impoſitum fuit Cœleſtino Pont. Romano. Sic Bernæ deluſus juvenis à monachis. Sic com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

commenticiis oraculis & hodie plurimi deluduntur.

Nec minima pars humanarum calamitatum eſt *Alcumiſtica* : quæ doctis etiam & cordatis viris imponit. adeo morbus hic adlubeſcit, ſi quem corripuerit. Huic affinis eſt *Magia*, eodem nomine, ſed cognomine blandiens, *naturalis*. Similes impoſturas taxo in *Hippoplano*, & *Ptochologia*; rurſus in *Convivio fabuloſo*. Ex his ſi nihil aliud diſcerent pueri, quam Latine loqui, quanto plus laudis mea mereretur induſtria, qui per luſum ac voluptatem id facio; quam illorum, qui miſeræ juventuti Mammetrectos, Brachylogos, Catholicontas, & ſignificandi modos obtrudebant?

In *Puerpera*, præter naturalium rerum cognitionem, quam multa ſunt moralia de cura matrum erga liberos, primum infantes, mox grandiores.

In *Peregrinatione religionis ergo*, taxo iſtos, qui per tumultum ejecerunt omnes imagines è templis: rurſus eos qui inſaniunt in peregrinationes, quæ ſuſcipiuntur prætextu religionis; unde jam & ſodalitates inventæ ſunt. Qui Hieroſolymæ fuerunt, Equites aurati vocantur, ſeque Fratres vocant, & in die Palmarum ſerio rem agunt ridiculam, fune trahentes aſinum, ipſi non multum differentes ab aſino ligneo quem trahunt. Id imitati ſunt qui Compoſtellam adierunt. Dentur hæc ſane, dentur affectibus hominum; at non ferendum, quod hinc ſibi vindicant pietatem. Notantur & ii, qui reliquias incertas pro certis oſtendunt, qui his plus tribuunt quam oportet, qui quæſtum ex his ſordide faciunt.

In *Ichthyophagia* tracto quæſtionem de con-

conſtitutionibus humanis, quas quidam prorſus rejiciunt, multum aberrantes à recta ratione: quidam propemodum anteponunt divinis legibus: rurſus alii abutuntur & divinis, & humanis conſtitutionibus ad quæſtum ac tyrannidem. Conor itaque partem utramque ad moderationem temperare; inquirens unde natæ ſint, & quibus gradibus huc uſque progreſſæ conſtitutiones humanæ; quos & quatenus obligent, ad quid conducant, quantum diſtent à divinis; obiter indicans præpoſtera mortalium judicia, quibus jam olim mundus plenus eſt, & unde totus hic orbis tumultus natus eſt. Hæc ideo quoque tractavi copioſius, quo doctis ſuppeditarem occaſionem accuratius hiſce de rebus ſcribendi. Nam quæ adhuc prodierunt, non ſatisfaciunt curioſis. Traducere ſcortationem, temulentiam, adulterium, non perinde ad rem pertinebat; quandoquidem hæc mala nullum fallunt: ſed ex his eſt periculum veræ pietatis, quæ vel non ſentiuntur, vel ſanctimoniæ fallaci ſpecie blandiuntur. Quod ſi quis calumnietur, perſonis ſordidis affingi Theologicam diſputationem; ab his 1 talia nunc in omnibus conviviis diſputantur, & hujuſmodi perſonis opus erat familiarius craſſiuſque rem tractaturo.

1 Hodieque in Belgica& Germania ſuperiori.

In *Funere*, quoniam mors arguere ſolet Chriſtianam fiduciam, in duobus idiotis depinxi diverſum mortis genus, velut imagine viva ponens ob oculos diſſimilem exceſſum eorum qui fidunt rebus commentitiis, & qui ſpem ſalutis fixerunt in miſericordia Domini: obiter taxans divitum ſtultiſſimam ambitionem, qui luxum ac ſuperbiam ſuam &ultra mortem proferunt, quam mors

ors ſaltem debebat auferre : ſimul eorum erſtringens vitium, qui ſui compendii gra- a ſtultitia locupletum abutuntur, quam ipſi otiſſimum debebant corrigere. Quis enim ıdebit libere monere potentes ac divites , monachi, qui ſe profitentur mundo mor- ıos, palpantur illorum vitiis? Si nulli tales ınt, quales deſcripſi , tamen oſtenſum eſt xemplum quod oportet vitari : ſin vulgo eferuntur longe his quæ propoſuimus ex- ecrabiliora; qui ſunt æqui, meam agnoſcant ivilitatem, ſuumque vitium corrigant: & ſi itio vacant ipſi , alios peccantes vel emen- lent, vel coërceant. Nullum ordinem per- trinximus; niſi forte totum Chriſtianiſmum nfamat qui quidquam monendi gratia di- xerit in corruptos Chriſtianorum mores. Quos tantopere movet honos ordinis , eos n primis compeſcere debebant qui palam factis ſuis dehoneſtant ordinem. Nunc cum llos ut germanos ſodales agnoſcant , foveant ac tueantur , qua fronte cauſantur à bene monente lædi exiſtimationem ordinis? Quanquam quæ ratio dictat , ſic habendam hujus aut illius humanæ ſodalitatis rationem , ut publicam Chriſtianorum utilitatem negligas?

In *Differentia verborum ac rerum* , taxo præpoſtera quorundam judicia.

In *Convivio vario*, commonſtro rem civilitati congruam.

In *Charonte* deteſtor bellum inter Chriſtianos.

In *Synodo Grammaticorum* rideo ſtudium cujuſdam Carthuſiani , ſuo judicio doctiſſimi, qui cum in Græcas literas ſoleat ſtolidiſſime debacchari , nunc libro ſuo indiderit Græcum titulum, ſed ridicule , *Anticomari-*

tas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

tas dicens,quos appellare poterat *Antimarianos*, vel *Antidicomarianos*.

In *Cyclope* taxo quoſdam qui Euangelium ſemper habent in ore, cum in vita nihil ſit Euangelicum.

In *Conjugio impari*, pono ob oculos vulgi ſtultitiam, qui in ſponſalibus ſupputant dotis modum, nec ad rationem vocant ſponſi ſcabiem lepra deteriorem. Atque id hodie fit tam paſſim, ut nemo miretur, cum nihil ſit in liberos crudelius.

In *Ementita nobilitate* depingo genus hominum, qui ſub umbra nobilitatis exiſtimant ſibi nihil non licere. quæ præcipua peſtis eſt Germaniæ.

In *Senatulo* traducturus eram vitia quædam mulierum, ſed civiliter. ne quis exſpectet tale quippiam quale habet Juvenalis: verum hoc agenti, obortus eſt quidam ἱππεὺς ἄνιππος, lupus, ut ajunt, in fabula. Reliqua fere comparata ſunt ad voluptatem, ſed non illiberalem. Non hoc eſt dehoneſtare ordines, ſed erudire. Quapropter omnibus ordinibus, & privatim, & publice rectius conſultum fuerit, ſi depoſita quidvis calumniandi rabie, candidis animis amplectamur omnes quidquid pio ſtudo in publicam utilitatem adfertur. Aliis aliæ ſunt dotes, & alios alia capiunt, milleque modis homines trahuntur ad pietatem. Laudatum eſt Juvenci ſtudium, qui ſacram Euangeliorum hiſtoriam carmine prodidit. Nec ſua laude fraudatus eſt Arator, qui idem fecit in Acta Apoſtolorum. Adverſus Hæreticos tubam intendit Hilarius, argutatur Auguſtinus, Hieronymus dialogis pugnat, Prudentius vario metri genere dimicat, Thomas & Scotus dialectices ac Philoſophiæ præſidiis

iis pugnant. Simile ſtudium omnium; ſed
iſſimilis ſingulorum ratio. Non reprehen-
itur diverſitas,quæ ſcopum eundem petit.
rælegitur pueris Petrus Hiſpanus, quo do-
iliores veniant ad Ariſtotelem. Multum
nim promovit, qui guſtum dedit. Atqui
ic libellus, ſi teneræ pubi prælegatur,tradet
los ad multas diſciplinas magis habiles, ad
oëticen, ad Rhetoricen, ad Phyſicen, ad
thicen, demum ad ea quæ ſunt pietatis
Chriſtianæ. Stulti perſonam ſuſcepi, factus
pſe mearum rerum encomiaſtes: ſed me
ompulit partim quorundam improbitas ni-
il non calumniantium, partim Chriſtianæ
uventutis utilitas, in quam oportet omnes
omnibus ſtudiis incumbere.

Hæc ita cum habeant,omnibuſque qui li-
eras didicerunt perſpicua ſint, eſt tamen
quoddam hominum genus mire bliteon 1; 1. Bliteon, *nihil ſapiens, inconditum.*
Deputatos appellant Galli; opinor quod ma-
e putati ſint, aut certe plus ſatis putati, qui
ic pronunciant de meis Colloquiis, opus
eſſe fugiendum, præſertim Monachis, quos
lli Religioſos appellant & adoleſcentibus;
eo quod jejunia & abſtinentiæ Eccleſiæ par-
vi penderentur: beatæ Virginis & Sancto-
rum pro ludibrio haberentur ſuffragia, virgi-
nitas ſi conjugio conferatur, nullius eſſe aut
parvi momenti, religionis etiam diſſuade-
retur omnibus ingreſſus: quodque in eo ar-
duæ difficileſque Theologiæ quæſtiones
Grammaticulis proponantur, contra ſtatuat
per Magiſtros in artibus jurata. Agnoſcis,
mi lector, Atticam eloquentiam. Ut ad po-
ſtremum primo loco reſpondeam, quid ar-
tium Magiſtri proponant Grammaticulis,
neſcio: quæ tractantur in Colloquiis, de
ſymbolo, de Miſſa, de jejuniis, de votis, de
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

confeſſione , nihil habent Theologicæ difficultatis, ſed ejus generis ſunt ut non oporteat ea quenquam neſcire. Et ſi pueris prælegunţur epiſtolæ Pauli, quid periculi eſt, ſi guſtus quidam illis præbeatur Theologicæ diſputationis? Ad hæc cum non ignorent pueris Sophiſtices candidatis perplexas de perſonis divinis ſtatim quæſtiones ſummæ difficultatis proponi, ne dicam otioſæ ſubtilitatis; cur nolunt pueros hoc diſcere, quod ad communem vitam pertinet? Jam ſi putant nihil referre , quid ſub qua perſona dicatur; intelligunt, opinor, quam multa comperiantur in Euangelicis & Apoſtolicis literis, quæ, ſecundum hanc legem , manifeſtam habent blaſphemiam. Multis locis approbo jejunium, nuſquam damno. Qui ſecus aſſeverat , eum declarabo impudentiſſime mentiri. Sed in pietate puerili, inquiunt, leguntur hæc verba: Cum jejunio mihi nihil eſt negotii. Finge hæc verba dici ſub perſona militis aut temulenti , num protinus Eraſmus damnat jejunia? Non opinor. Nunc dicuntur ab adoleſcente nondum adulto; quam ætatem lex non obſtringit ad jejunandum: & tamen is adoleſcens præparat ſe ad juſta jejunia. Sic enim ſubjicit; Sed tamen ſi ſenſero opus , prandeo cænoque parcius , quo me præbeam alacriorem ſtudiis pietatis per diem feſtum.

Abſtinentias verò quam damnem , declarant hæc verba, quæ ſunt in *Convivio profano*: In pleriſque non res , ſed animus diſcernit nos à Iudæis. Illi manum abſtinebant à certis cibis, velut ab immundis & animum inquinaturis: Nos cum intelligamus omnia munda eſſe mundis; tamen carni laſcivienti, velut equo ferocienti, pabulum ſubducimus, quo

uo magis ſit audiens dicto ſpiritui. Non-
nquam immoderatum ſuavium rerum
ſum abſtinentiæ moleſtia caſtigamus. Paul-
poſt reddit rationem quare Eccleſia in-
rdixerit eſum quorundam ciborum. Omni-
us, inquit, conducet. Nam tenuibus, coch-
is aut ranis licebit veſci, aut cæpas, porrum-
e arrodere; mediocres detrahent nonnihil
uotidianis obſoniis; quod ſi quid divites
elicíantur hac occaſione, ſuæ gulæ impu-
ent, non incuſent Eccleſiæ conſtitutionem.
Mox loquor his ſimilia. Rurſus aliquanto
oſt; Scio medicis magnopere damnatum
ſſe piſcium eſum: ſed ſecus viſum eſt majo-
ibus noſtris, quibus obtemperare religio-
um eſt. Inibi protinus doceo heic vitandum
tiam offendiculum infirmiorum.

Æque falſum eſt, in colloquiis irrideri
uffragia beatæ Virginis, & aliorum Sancto-
rum; ſed illos irrideo qui petunt à ſanctis
quæ non auderent à bono viro petere; aut
hoc animo petunt à certis divis, quaſi hoc
aut illud, hic aut ille citius velit aut poſſit
præſtare quam alius aut quam ipſe Chriſtus.
Imo in puerili pietate ſic loquitur puer: Sa-
lutem dixi nonnullis. Quibus? Chriſto ac di-
vis aliquot. Et aliquanto poſt: Rurſus tribus
verbis ſaluto Ieſum, ac divos divaſque o-
mnes; ſed nominatim Virginem matrem;
tum eos quos habeo mihi peculiares. Et in-
fra commemorat nominatim, quos divos
ſalutet quotidie.

Mirum vero ſi procus amans laudat nu-
ptias, dicitque caſtum conjugium non mul-
tum abeſſe à laude virginitatis, cum Augu- 1. Polygamos qui multas duxit uxores, aut multas habet.
ſtinus Patriarcharum polygamiam 1. ante-
ponat noſtro cœlibatui.

Quod objiciunt de ingreſſu religionis,
quam

quam ſit manifeſtæ vanitatis, declarant mea verba in virgine miſogamo. Sic enim loquitur virgo : Damnas igitur hoc totum vitæ inſtitutum ? Reſpondet juvenis; Nequaquam : verum quemadmodum nemini ſuaderi velim, ut quæ ſe in hoc vitæ genus conjecerit, luctetur emergere, ita non dubitem hortari puellas omneis, præſertim indolis generoſæ, ne ſe temere eò præcipitent, unde poſt ſeſe non poſſint explicare. Hæc eſt illius colloquii concluſio, utcunque certatum eſt argumentis. Obſecro, an hoc eſt omnibus diſſiduadere ingreſſum religionis? Non damnatur ingreſſus, ſed præceps temeritas damnatur. Hæc igitur malitioſe detorquent ad calumniam. At non perpendunt quam multa illic diſcunt grammaticuli, quæ pugnant cum decretis Lutheranorum.

In *Puerili pietate* traditur ratio bene & utiliter audiendi Miſſam. Docetur ratio bene & efficaciter confitendi. Admonetur puer ut antequam ſumat euchariſtiam, confeſſione purget animum. Ibidem docentur grammaticuli, quæ recepta ſunt uſu populi Chriſtiani, cum tamen in ſacris literis non habeantur, hactenus eſſe ſervanda, ne cui ſimus offendiculo.

In *Profano Convivio* docentur, magis obtemperandum Pontificum conſtitutionibus, quam medicorum conſiliis: tantum admonentur, in neceſſitate ceſſare vigorem conſtitutionis humanæ, & mentem legislatoris. Ibidem probat quiſpiam benignitatem in monachorum collegia, modo detur ad uſum, non ad luxum, & potiſſimum detur religionis diſciplinam obſervantibus.

De conſtitutionibus humanis hæc pronuntiantur in colloquio ἰχθυοφαγία. Pugnent qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

i volent, ego cenſeo leges majorum re- renter ſuſcipiendas & obſervandas reli- oſe, velut à Deo profectas; nec eſſe tu- m, nec eſſe pium, de poteſtate publica ſi- ſtram concipere aut ſerere ſuſpicionem. ſi quid eſt tyrannidis, quod tamen non gat ad impietatem, ſatius eſt ferre quam ditioſe reluctari. Hujuſmodi permulta ammaticuli diſcunt ex meis colloquiis ibus ſic obmurmurant iſti. Sed indeco- um eſt, Theologum jocari. ſaltem hoc mi- i concedant apud pueros, quod ipſi per- ittunt ſibi viri apud viros in veſperiis, ut ocant rem inſulſam inſulſo vocabulo.

Inſulſas calumnias, quas in Hiſpaniis ob- ecere quidam, oſtendi mera eſſe ſomnia ominum nec ſobriorum, nec Latine ſcien- um. Nec minus indoctum eſt, quod qui- am pronuntiavit hæretice dictum, quod in ymbolo Pater dicitur ſimpliciter auctor mnium. Verum is deceptus inſcitia Latini ermonis, exiſtimat *auctorem* nihil aliud uam creatorem aut fabricatorem ſignifica- e. Atqui ſi conſulat eos, qui callent elegan- iam Romani ſermonis, ſi evolvat Hilarium, lioſque vetuſtos auctores, comperiet aucto- itatem accipi pro eo quod Scholaſtici vo- ant rationem perfectiſſimam principii, eo- que Patri peculiariter tribuunt, & auctoris omine ſæpe deſignant patrem, cum perſo- as inter ſe conferunt. An pater recte dica- ur cauſa filii, nihil mea refert, cum nun- quam eo verbo ſim abuſus, niſi quod illud ſt veriſſimum, nos de Deo non poſſe loqui iſi verbis impropriis; nec magis proprium verbum eſt fons aut principium, aut origo, quam cauſa.

Jam hinc mihi perpende lector, quales

ſint

ſint interdum qui ſuis ſententiis homines pertrahunt ad incendium. Nihil turpius, quam reprehendere quod nōn intelligas. At iſta quidvis calumniandi febris quid aliud gignit quam amarulentiam ac diſſidia? Quin potius aliena candide interpretemur, nec ſtatim noſtra pro oraculis haberi velimus; nec eorum judicia pro oraculis ducamus qui quod legunt, non intelligunt. Ubi in conſilio eſt odium, ibi cæcum eſt judicium. Pacificator univerſorum Spiritus, qui ſuis organis variis utitur modis, faciat nos omnes concordes, & unanimes in ſana doctrina, ſanctiſque moribus: quo contingat pariter ad cœleſtis Hieroſolymæ, quæ neſcit ulla diſſidia, conſortium pervenire. Amen. Anno M D XXVI. XII. Calend. Junias. Baſileæ.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
186 O 22